

Łocznik II

Księga
Informacyjno-
Adresowa

„Państwo Polskie”

1930—1931

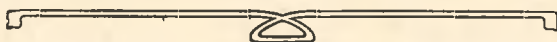
Standard Electric Company w Polsce

SP. Z O. O.

MATEJKI 7

WARSZAWA

TEL. 315-77

ŁĄCZNICE I APARATY TELEFON.
ZWYKŁE I AUTOMATYCZNE
SYSTEMU MASZYNOWEGO
„ROTARY”

ŁĄCZNICE TELEF. PRYWATNE SYSTE-
MU AUTOMATYCZNEGO NA 21,
35—70, 100—400 LINIJ

KABLE I WZMACNIAKI TELEFO-
NICZNE, CEWKI PUPINA,
TELEFONJA PRĄDAMI
WIELKIEJ CZĘSTOTLI-
WOŚCI NA PRZE-
WODACH

RADJOSTACJE NADAWCZO - ODBIOR-
CZE WSZELKICH TYPÓW

APARATY TELEGRAFICZNE MORZA,
JUZA I „TELETYP”

URZĄDZENIA SYGNALIZACJI POŻA-
ROWEJ.

Nagrodzone
Wielkim Medalem Złotym i Medalem Srebrnym na P. W. K. w Poznaniu.

Szkółki
Drzew Owocowych
oraz
Hodowla Diczek i Róż
Wł. Nowickiego
Płock — Podolszyce.

Skrzynka pocztowa 43, telefon 331.

Stacja Kolejowa PŁOCK — RADZIWIĘ

Konto czekowe Nr. 64936.

Rachunki bieżące: w Banku Handlowym w Warszawie,
Oddział w Płocku, w Banku Spółdzielczym w Płocku.

Adres telegraficzny: SZKÓŁKI — NOWICKI — PŁOCK

Poleca w każdej ilości po cenach konkurencyjnych:

DRZEWKA OWOCOWE,
wszelkie dziczki drzew owocowych.

DZICZKI BZU i RÓŻY DZIKIEJ;

LIPE drobnolistną (zwyczajną),

M O R E L E,

RÓŻE SZLACHETNE

w odmianach handlowych i amatorskich

KRZACZASTE i WYSOKOPIENNE.

KRZEWY NA ŻYWOPŁOTY

oraz **BYLINY** (kwiaty zimotrwałe)

i **MORWE** BIAŁĄ.

Cenniki wysyła się na żądanie bezpłatnie.

**Prawo własności wydawnictwa zastrzeżone.
Przedruk i naśladownictwo układu wzbronione.**

„Państwo Polskie”.

Rocznik II-gi.

**INSTYTUCJA WYDAWNICZA
„ODRODZENIE POLSKI”.**

Warszawa, ul. Boduena Nr. 1

Telefon Nr. 116-61.

9651. 1930-31. 2

III

SKŁAD MONOTYPOWY I DRUK
WYKONANY PRZEZ
DRUKARNIĘ TECHNICZNĄ
SP. AKC.
WARSZAWA, UL. CZACKIEGO 3-5.
TELEFON 14-67.

X-38488	
9651	<u>III</u> R. 2.

PROF. IGNACY MOŚCICKI

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ.

ROBOTY INTROLIGATORSKIE
I TŁOCZENIE OKŁADKI WYKONANE
PRZEZ WYTWÓRNIĘ PŁAKATÓW

P. F. „REKLAMA“
WARSZAWA, UL. CHŁODNA 19.
TELEFON 179-47.

JÓZEF PIŁSUDSKI

PIERWSZY MARSZAŁEK POLSKI.

ZAŁOŻONA W 1918 ROKU

INSTYTUCJA WYDAWNICZA

„ODRODZENIE POLSKI”

KAROLA MERPERTA.

Warszawa, ul. Boduena Nr. 1

Telefon Nr. 116-61.

Prosimy
o uważne przeczytanie strony odwrotnej!

Od Wydawnictwa:

Oddając w ręce Szanownych Czytelników **II-gi rocznik naszej księgi Informacyjno-Adresowej** p. t. „**Państwo Polskie**”, pozwalamy sobie zaznaczyć, że pomimo obfitej treści, zawiera on tylko nieznaczną część tego, co obejmować będzie **III-ci rocznik** tegoż wydawnictwa.

Jeżeli niniejszy rocznik „**Państwa Polskiego**” uzyska chociażby najmniejsze uznanie Sz. Czytelników, będzie ono dla nas najpełniejszym wynagrodzeniem za naszą pracę. Musimy jednakże zaznaczyć, że uznanie to należy się **przedewszystkiem naszym Władzom, zarówno państwowym jak i samorządowym**, które udzielając swej pomocy, ułatwiły nam wykonanie niniejszego dzieła, jak również współpracownikom Redakcji, którym wyrażamy na tem miejscu swoje podziękowanie.

Redaktor

Marjan J. Choiński

Naczelny
Redaktor i Wydawca

KAROL MERPERT

Prosimy
o uważne przeczytanie strony odwrotnej!

UWAGA!

Następny **III-ci** rocznik „Państwa Polskiego” ukaże się w **2-ch wielkich ilustrowanych tomach**, które obejmą 8 rozdziałów, o wyjątkowo wartościowej i bogatej treści.

5.000 złotych,

redakcja naszego wydawnictwa **zapłaci każdemu** z tych Sz. Czytelników, **który** pierwszy przedstawi nie jedno, a pięć różnych innych wydawnictw informacyjno-adresowych, zawierających w sumie taką ilość i dobór informacji oraz adresów, jakie zawierać będzie

„Państwo Polskie” Rocznik III-ci.

Będzie to bezsprzecznie jedyne w swoim rodzaju wydawnictwo niezbędne dla każdego. Zarówno urzędnik państwowy, jak i pracownik samorządowy, przemysłowiec czy handlowiec, ziemianin czy przedstawiciel wolnego zawodu — słowem wszyscy, znajdą w „Państwie Polskiem” informacje, potrzebne nie tylko przy pracy zawodowej, ale i w życiu codziennym.

Szczegółowe prospekty III-go rocznika „Państwa Polskiego” wysyłać będziemy, poczynając od 31-go marca 1930 roku **zupełnie bezpłatnie** na każde życzenie Szanownych Czytelników

Redakcja.

„Państwo Polskie”

Rocznik II-gi

Rozdział I.

Władze i Centralne Urzędy Państwowe.

ZAŁOŻONA W 1918 ROKU

INSTYTUCJA WYDAWNICZA

„ODRODZENIE POLSKI”

KAROLA MERPERTA.

Warszawa, ul. Boduena Nr. 1

Telefon Nr. 116-61

MIEJSKA KASA OSZCZĘDNOŚCI W KROLEWSKIEJ HUCIE

GMACH WŁASNY UL. MONIUSZKI 1.

Przyjmuje dolary i złote na 8% i 10%

Pożyczki, dyskonto weksli, inkaso oraz wszelkie transakcje bankowe
załatwia najszybciej i najkorzystniej.

Instytucja pupilarnej pewności, za zobowiązania której odpowiada miasto
KRÓLEWSKA HUTA całym majątkiem — 40 milionów i siłą podatkową.

Polskie Zakłady Przemysłu Cynkowego Spółka Akcyjna w Będzinie

Największa fabryka wyrobów przetwórczego przemysłu cynkowego w Polsce.

PRODUKTY:

BLACHA ŻELAZNA OCYNKOWANA DO KRYCIA DACHÓW.

Marki „C. K. H. Król. Huta”

Blacha cynkowa — Blacha dziurkowana — Wiadra i garnki ocynko-
wane — Bednarka ocynkowana — Bębny do karbidu, azotniaku
i asfaltu i t. p.

Zastępstwa we wszystkich rejonach.

Produkcja roczna 30.000 tonn.

Wzory, oferty i kosztorysy wysyłamy na żądanie bezpłatnie.

Blachę ocynkowaną do krycia dachów marki „C. K. H. Król. Huta” ekspor-
tujemy do: Austrii, Argentyny, Bułgarii, Danii, Estonii, Finlandii, Grecji,
Jugosławii, Litwy, Łotwy, Rumunii, Szwecji, Szwajcarii, Węgier i in.

ZIOŁA LECZNICZE OSKARA WOJNOWSKIEGO

są do nabycia w aptekach i składach materiałów aptecznych:

„Zioła przeciwko cierpie-
niom kanału pokarmowe-
go”
(Rej. Nr. 1149).

„Zioła przeciwko wymio-
tom oraz atonii kiszek”
(Rej. Nr. 1148).

„Zioła przeciwko choro-
bom płucnym i błednicy”
(Rej. Nr. 1153).

„Irotan”
Znak słowny.

„Gara”
Znak słowny.

„Elmisan”
Znak słowny.

„Zioła przeciwko artre-
tyzmowi, reumatyzmowi,
ischiasowi i podagrze”
(Rej. Nr. 1150).

„Zioła przeciwko niedo-
maganiom skrofalicznym”
(Rej. Nr. 1152).

„Zioła przeciwko choro-
bom nerwowym i epilepsji”
(Rej. Nr. 1151).

„Artrolin”
Znak słowny.

„Tizan”
Znak słowny.

„Epilobin”
Znak słowny.

„Zioła przeciwko chorobom nerek i pęcherza” (Rej. Nr. 1147). „Urotan” Znak słowny.

Adres dla zamówień: OSKAR WOJNOWSKI, Warszawa, ul. Hortensja 3, m. 4.

„PAŃSTWO POLSKIE”

Ustrój Państwowy.

Naród w Państwie Polskiem posiada władzę zwierzchnią, czyli suwerenną.

Ustawa konstytucyjna, uchwalona 17. III. 1921 r., obejmuje wstęp i 126 artykułów, ujętych w 6 rozdziałów, z których pierwszy (art. 1 i 2) traktuje o Rzplitej, drugi (art. 3—38) o władzy ustawodawczej, trzeci (art. 39—73) o władzy wykonawczej, czwarty (art. 74—86) o sądownictwie, piąty (art. 87—124) o powszechnych obowiązkach i prawach obywatelskich, a szósty (art. 125 i 126) zawiera „postanowienia ogólne”.

Zgodnie z tendencją postępową Konstytucja nadaje Państwu Polskiemu ustrój republikański (art. 1) i mówiąc o niem używa stale określenia „Rzeczpospolita Polska”.

Podział funkcji państwowych przewiduje trzy władze: ustawodawczą, wykonawczą i sądową, są one organami narodu, jako suwerena.

Władza ustawodawcza.

Polski system parlamentarny jest dwuizbowy.

Władzę ustawodawczą sprawują Sejm i Senat. Obydwa te ciała składają się wyłącznie z reprezentantów wybranych w głosowaniu powszechnem, tajnem, bezpośrednim, równem i stosunkowem. Właściwą Władzą ustawodawczą jest Sejm, bez jego wiedzy żadna ustawa nie ma mocy obowiązującej i nie może być w życie wprowadzona.

Projekt Ustawy po uchwaleniu przez Sejm musi być przekazany Senatowi do rozpatrzenia: ustawą staje się dopiero gdy: a) Senat przed upływem 30 dni od doręczenia mu projektu, projekt ten zatwierdzi,

b) w ciągu 30 dni nie podniesie żadnych zarzutów,

c) Senat postanowi projekt zmienić lub odrzucić (winien to zapowiedzieć Sejmowi w ciągu 30 dni,

a w ciągu dalszych 30 dni przedłożyć mu projekt zmian), a Sejm poweźmie decyzję ostateczną.

Kadencja, czyli czas trwania okresu Sejmowego, wynosi 5 lat, licząc od dnia otwarcia.

Po upływie tego czasu, mandaty Sejmu wygasają.

Kadencja Senatu zaczyna się i kończy równocześnie z sejmową.

Przepisując z jednej strony, że bez zgody Sejmu żadna ustawa dojść do skutku nie może i że w drodze ustawodawczej muszą być określone wszelkie prawa publiczne i prywatne i sposób ich wykonywania, Konstytucja z drugiej strony podkreśla szczególnie, że pewne sprawy muszą być regulowane jedynie na drodze ustawodawczej i tak: coroczne uchwalanie budżetu i poboru rekruta, ustalanie stanu liczebnego wojska, obciążanie majątku państwowego, podatki i t. p.

Inicjatywę ustawodawczą, t. j. prawo wnoszenia projektów ustaw posiada Sejm i Rząd, nie ma jej ani Senat, ani Prezydent Rzplitej. Oprócz ustawodawstwa ma Sejm zastrzeżoną coroczną kontrolę nad administracją finansową państwa i kontrolę nad długami państwa, prawo decydowania o utrzymaniu lub zniesieniu stanu wyjątkowego, prawo interpelowania rządu i pociągnięcia go do parlamentarnej odpowiedzialności.

Sejm i Senat zwoływane są z reguły przez Prezydenta Rzplitej, on także je otwiera, odracza i zamyka.

Oba ciała wybierają swych marszałków, ich zastępców, sekretarzy i komisje i w regulaminach swoich normują szczegółowo sposób obrad.

Zgromadzenie Narodowe składa się z członków Sejmu (posłów) i Senatu (senatorów) wspólnie obradujących pod przewodnictwem Marszałka Sejmu.

Do zakresu jego działania należą: wybór Prezydenta Rzplitej i rewizja (nie zmiana) Konstytucji.

Prawa posłów i senatorów: nietykalność osobista, niezależność od instrukcji wyborców, prawo do djet i bezpłatnego korzystania z państwowych

środków komunikacyjnych, urlopy dla urzędników przez czas spełniania funkcji poselskich lub senatorskich.

Obowiązki posłów i senatorów: ślubowanie składane w ręce Marszałka, obowiązek osobistego wykonywania mandatu, niepołączalność mandatu z korzyściami otrzymywanymi od Rządu i zakaz przyjmowania odznaczeń. Utrata mandatu następuje w razie powołania do płatnej służby państwowej (za wyjątkiem ministrów i podsekretarzy stanu) lub w razie skazania za pewne przestępstwa.

Władza wykonawcza.

Władzę wykonawczą, czyli Rząd, stanowi Prezydent Rzplitej łącznie z odpowiedzialnymi ministrami.—

Prezydent Rzplitej obierany jest na 7 lat przez Zgromadzenie Narodowe bezwzględną większością głosów.

Co do warunków osobistych, wymaganych od Prezydenta, Konstytucja nie zawiera żadnych przepisów, oprócz tego, że nie może on piastować żadnego innego urzędu, ani należeć do ciał ustawodawczych. Prezydent jest wedle Konstytucji tym, który sprawuje w państwie władzę wykonawczą, nie będąc jednak odpowiedzialnym przed Sejmem, nie spełnia tej władzy osobiście, lecz przez odpowiedzialnych przed Sejmem ministrów i podległych im urzędników.

Akty rządowe Prezydenta Rzplitej są nieważne, jeżeli nie są kontrasygnowane przez odpowiedzialnych Prezesa Rady Ministrów i właściwego dla danej sprawy ministra.

Jako naczelnik Rządu, Prezydent Rzplitej mianuje i odwołuje Prezesa Rady Ministrów wedle swego uznania, mianuje ministrów na podstawie wniosków Prezesa Rady Ministrów.

Jest on najwyższym zwierzchnikiem sił zbrojnych, ale w razie wojny nie może być Naczelnym Wodzem, natomiast mianuje Naczelnego Wodza na wniosek Rady Ministrów.

W dziale polityki zagranicznej Prezydent reprezentuje Państwo, przyjmuje i wysyła przedstawicieli dyplomatycznych zawiera umowy z innymi państwami.

W razie zgonu Prezydenta, bądź niemożności sprawowania urzędu, lub rezygnacji, zastępuje Prezydenta Rzplitej do czasu wyboru nowego, Marszałek Sejmu.

Pod względem administracyjnym państwo podzielone jest na województwa, powiaty oraz gminy miejskie i wiejskie.

Co do zarządu skarbowością państwa, Konstytucja przewiduje prawo Sejmu do corocznego normowania budżetu i do kontroli nad długami państwa i nad corocznymi zamknięciami rachunków, z których Sejm będzie miał prawo udzielić lub odmówić Rządowi absolutorjum.

Badanie rachunków i przedkładanie wniosków Sejmowi zostaje powierzone Najwyższej Izbie Kontroli, opartej na zasadzie kolegialności i niezależności sędziowskiej członków.

Na czele wojska stoi Prezydent Rzplitej. Za wszystkie akty władz wojskowych odpowiedzialny jest przed Sejmem Minister Spraw Wojskowych, zarówno w czasie pokoju, jak i podczas wojny, kiedy

swoją osobą kryje przed Sejmem nieodpowiedzialnego Naczelnego Wodza, mianowanego przez Prezydenta Rzplitej na wniosek Rady Ministrów, przedstawiony przez Ministra Spraw Wojskowych.

Samorząd.

Samorząd terytorjalny.

Wypowiedzianą w art. 3 (Ust. Konst.) ogólną zasadę samorządu terytorjalnego, zakreślającą także ogólne ramy dla ustawodawczej kompetencji ciał samorządowych precyzuje pod względem udziału samorządu we władzy wykonawczej art. 65, według którego jednostki administracji lokalnej będą zarazem jednostkami samorządu terytorjalnego i dla przeprowadzenia swych zadań będą mogły łączyć się w związki, którym ustawy będą mogły nadać charakter publiczno-prawny.

Samorząd gospodarczy.

Obok samorządu terytorjalnego przewiduje Konstytucja samorząd gospodarczy dla poszczególnych dziedzin życia gospodarczego, wykonywany przez Izby handlowe, przemysłowe, rolnicze, rzemieślnicze, pracy najemnej i t. d. pod zwierzchnictwem Naczelniej Rady Gospodarczej, jako władzy centralnej, której obok udziału w kierownictwie życiem gospodarczym państwa mają ustawy przyznać także pewien wpływ na inicjatywę.

Nadzór nad działalnością organów samorządu, o ile ustawy nie przekażą go sądownictwu administracyjnemu, wykonuje państwo przez wydziały samorządu wyższego stopnia.

Sądownictwo.

Sądy są organami narodu w zakresie wymiaru sprawiedliwości; wymierzają ją w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Niezawisłość stanu sędziowskiego zagwarantowana jest ustawą konstytucyjną.

Unormowanie odrębnego stanowiska sędziów zastrzeżone jest w osobnej ustawie.

Konstytucja wypowiada zasadę jawności rozpraw sądowych, zapowiada wprowadzenie sądów przysięgłych i ustanowienie Sądu Najwyższego.

Spółeczeństwo.

Uznając równouprawnienie wyznań art. 114 Konstytucji, przyznaje jednak naczelnie w państwie stanowisko wyznaniu rzymsko-katolickiemu, jako religii przeważającej większości narodu i zapewnia mu autonomję. Tak samo zapewniono autonomję kościołom mniejszości religijnych i innych prawnie uznanych wyznań.

Państwo ma obowiązek opieki i pomocy wobec dzieci zaniedbanych, troski o stan moralny i religijny w zakładach publicznych i zapewnia opiekę macierzyństwa.

Nauka jest obowiązkowa dla wszystkich w zakresie szkoły początkowej (powszechnej) i jest w szkołach publicznych bezpłatna.

Mniejszości narodowościowe mają zagwarantowany pełny rozwój i mogą tworzyć w obrębie samorządu powszechnego autonomiczne związki mniejszości.

Własność uznana jest za jedną z najważniejszych podstaw ustroju społecznego i porządku prawnego.

Praca, jako główna podstawa bogactwa Państwa Polskiego, jest również wzięta pod szczególną opiekę państwa, które jej zapewnia ubezpieczenie społeczne i ochronę, względnie ograniczenie pracy kobiet, robotników młodocianych i dzieci.

Obowiązki i prawa obywateli.

Obywatelami są ci, którzy obywatelstwo polskie nabyli przez urodzenie lub nadanie i nie są równocześnie obywatelami innego państwa.

Obowiązki obywateli: wierność dla państwa, przestrzeganie Konstytucji, ustaw i obowiązujących rozporządzeń, poszanowanie prawowitej władzy, wychowanie dzieci i początkowe ich wykształcenie, obowiązek służby wojskowej i świadczeń na cele wojskowe, wreszcie pełnienie obowiązków publicznych, do których powoła obywatele naród, lub właściwa władza.

Prawa obywateli: art. 96 określa równość wszystkich wobec prawa, zniesienie przywilejów, tytułów rodowych i herbów.

Uznaje on również dostępność urzędów publicznych dla wszystkich obywateli.

Dalszemi prawami politycznymi są przedstawione w rozdziale o władzy ustawodawczej — prawa wyborcze.

Co do praw osobistych, gwarantuje art. 95 pełną ochronę życia, wolności i mienia wszystkim obywatelom bez żadnej różnicy, poza tem prawa: do ochrony sądowej, do wynagrodzenia przez państwo i ciała samorządowe szkody, wyrządzonej obywatelowi przez niezgodną z prawem, lub obowiązkiem służby działalność władzy, do petycji, wolności prasy i słowa, wolności zachowania i pielęgnowania narodowości i religji, wolności sumienia i wyznania, wolności nauki i nauczania.

Inne prawa obywateli są zapewnione zasadniczo, z zastrzeżeniem jednakże możliwości ograniczeń ustawowych, przyczem Konstytucja określa jednak pewne granice tym ograniczeniom. Są to prawa: swobodnego dysponowania swoją osobą (wybór miejsca pobytu i zajęcia) i majątkiem, wolności osobistej, nietykalności mieszkania, tajemnicy listowej i wreszcie koalicji, zebrań i stowarzyszeń.

W. M. GDAŃSK.

Wolne Miasto pod ochroną Ligi Narodów. Konstytucja opracowana w porozumieniu z Wysokim Komisarzem Ligi Narodów przez przedstawicieli miasta znajduje się pod gwarancją Ligi Narodów. Wysoki Komisarz L. N. z siedzibą w Gdańsku orzeka w 1-ej instancji we wszystkich sprawach między Polską a Wolnym Miastem. Na mocy art. 104 Traktatu Wersalskiego zawarta została konwencja między Polską a Wolnym Miastem, na następujących głównych zasadach: W. M. Gdańsk włączone zostało do obszaru objętego polską granicą celną i ustanowiono w porcie gdańskim strefę wolną, Polska ma zapewnić bez żadnych zastrzeżeń swobodne używanie i korzystanie z dróg wodnych, doków, basenów, nadbrzeży i innych budowli na terytorjum Wolnego Miasta, koniecznych dla wwozu i wywozu z Polski. Polska ma nadzór i zarząd Wisły i całej sieci kolejowej w granicach wolnego miasta z wyjątkiem tramwajów

i innych kolei, służących głównie potrzebom Wolnego Miasta, poza tem Polska ma nadzór i zarząd komunikacji pocztowych, telegraficznych i telefonicznych między Polską a portem gdańskim. Polska ma prawo rozwijania i ulepszania dróg wodnych, doków, basenów i nadbrzeży, dróg żelaznych i innych budowli i środków komunikacyjnych wyżej wzmiankowanych oraz prawo wydzierżawiania lub nabywania w tym celu na odpowiednich warunkach koniecznych terenów i wszelkiej własności; żadne różnice nie będą czynione w Wolnym Mieście Gdańsku na niekorzyść obywateli polskich i innych osób polskiego pochodzenia, lub mówiących po polsku, wreszcie zapewnia się Polsce prowadzenie spraw zagranicznych Wolnego Miasta Gdańskiego oraz obronę jego obywateli zagranicą przez rząd Polski. Obszar Wolnego Miasta 1914 klm) ludności 356 740 z tego na m. Gdańsk wypada 195 000 mieszkańców.

Władze i Centralne Urzędy Państwowe.

Centr. = centralny, **dr.** = doktor, **gen.** = generał, **gen. bryg.** = generał brygady, **gen. dyw.** = generał dywizji, **insp.** = inspektor, **insp. leg.** = inspektor legalizacyjny, **insp. podatk.** = inspektor podatkowy, **int.** = intendenty, **inż.** = inżynier, **inż. chem.** = inżynier chemji, **inż. gór.** = inżynier górniczy, **inż. mech.** = inżynier mechanik, **inż. techn.** = inżynier technolog, **J. E.** = Jego Eminencja we władzach duchowych i Jego Ekscelencja w korpusie dyplomatycznym państw obcych, **J. Św.** = Jego Świątobliwość, **kpt.** = kapitan, **kl.** = klasa, **kom.** = komisarz, **ks.** = ksiądz, **leg.** = legacyjny, **mjr.** = major, **m.** = miasto, **m. st.** = miasto stołeczne, **nadkom.** = nadkomisarz, **p. o.** = pełniący obowiązki, **podinsp.** = podinspektor, **podkom.** = podkomisarz, **ppłk.** = podpułkownik, **por.** = porucznik, **pow.** = powiat, **prof.** = profesor, **plk.** = pułkownik, **ref.** = referent, **rew. leg.** = rewident legacyjny, **st. leg.** = starszy legalizator, **st. ref.** = starszy referent, **sufr.** = sufragan, **S. G.** = Sztabu Generalnego, **tel.** = telefon, **tel. pryw.** = telefon prywatny, **tel. wewn.** = telefon wewnętrzny, **urz. leg.** = urzędnik legalizacyjny, **woj.** = województwo.

Władze Prawodawcze.

SEJMU.

Wiejska N 4-6-8, tel. centrala
Sejm Rzeczypospolitej składa się z 444 posłów. Wybory do obecnego III Sejmu Rzeczypospolitej odbyły się 4 marca 1928 r. zgodnie z wyznaczonym terminem w dekreście Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z 3 grudnia 1927 r.).

PREZYDJUM SEJMU.

Marszałek — Daszyński Ignacy
Wicemarszałkowie: Czetwertyński Seweryn, Róg Michał, Żuławski Jerzy, Zahajkiewicz Włodzimierz, Dabski Jan.

Sekretarze: Fijałkowski Władysław, Karan Jakób, Kornecki Jan, dr. Ładyka Dmytro, dr. Michałkiewicz Mieczysław, Piotrowski Zygmunt, dr. Rosmarin Henryk, Urbański Franciszek.

WYKAZ KLUBOW SEJMOWYCH

Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem, tel. 19 (wewn.).
Prezes: Sławek Walery.

Związek Parlamentarny Polskich Socjalistów.

Prezes: Marek Zygmunt.

Klub Parlamentarny „Wyzwolenie”

Prezes: Róg Michał

Klub Narodowy, tel. 33 (wewn.)

Prezes: Rybarski Roman.

Ukraińsko-Białoruski Klub Sejmowy, tel. 49 (wewn.)

Prezes: Lewicki Dymitr.

Klub Stronnictwa Chłopskiego tel. 41 (wewn.)

Prezes: Dąbski Jan.

Polskie Stronnictwo Ludowe „Piast”

Prezes: Wineenty Witos.

Niemiecki Klub Parlamentarny, tel. 43 (wewn.)

Prezes: Naumann Eugenjusz.

Klub Parlamentarny Chrześcijańskiej Demokracji, tel. 59 (wewn.)

Prezes: Chaciński Józef.

Klub Parlamentarny Narodowej Partji Robotniczej tel. 53 (wewn.)

Prezes: Roguszcza Franciszek.

Koło Żydowskie, tel. 47 (wewn.)

Prezes: Grünbaum Izaak.

Klub P. P. S. dawna Frakcja Rewolucyjna tel. 17 wewn)

Prezes: Smolikowski Julian.

Klub Ukraińskiej Socjalistyczno-Radykalnej Parlamentarnej Reprezentacji, tel. 21 (wewn.)

Prezes: Baczyński Lew.

Komunistyczna Frakcja Poselska
Prezes: Warski-Warszawski Adolf.

Frakcja N. P. R. Lewica tel. 53 (wewn.)

Prezes: Ciszak Antoni.

Białoruski Klub Chłopsko-Robotniczy.

Prezes: Gawrylik Józef.

Klub Ukraiński Włościańsko-Robotniczego Socjalistycznego Zjednoczenia.

Prezes: Czuczma Maksym.

Związek Chłopski.

Prezes: Stapiński Jan.

Grupa Śląska Chrześcijańsko-Demokratyczna.

„Sel-Rob” Lewica, tel. 21 (wewn.)

Frakcja Niemiecka Posłów Socjalistycznych.

KOMISJE SEJMOWE STAŁE (z 31 członków)

Administracyjna, Budżetowa, Komunikacyjna, Konstytucyjna, Ochrony Pracy, Odbudowy Kraju, Opieki Społecznej i Inwalidzka, Oświatowa, Prawnicza, Przemysłowo-Handlowa, Reform Rolnych, Robót Publicznych, Rolna, Skarbowa, Wojskowa, Spraw Zagranicznych..

15 osobowe: Emigracyjna, Morska, Petycyjna, Regulaminowa i Nietykalności Poselskiej, do Walki z Drożyzną, Zdrowia Publicznego.

SEJM ŚLĄSKI

(prowincjonalny) Katowice, gmach urzędu wojew. tel. 10-59; 13-42, 14-57.

Marszałek—Konstanty Wolny.

SENAT

Wiejska Nr. 4-6--8 tel. centrala
(*Senat Rzeczypospolitej Polskiej składa się z 111 senatorów, wyboru których dokonano 11 marca 1928 r.*)

PREZYDJUM SENATU

Marszałek — Szymański Julian
Wicemarszałkowie: Gliwic Hipolit, Hałuszczyński Michał, Posner Stanisław.

Sekretarze: Gołuchowski Agenor, Iżycki Aleksander, dr. Kamieniecki Witold, dr. Kopciński Stefan, dr. Schreiber Dawid, Wasiutyński Bohdan.

KLUBY:

Blok Bezpartyjny Współpracy z Rządem tel. — 36 (wewn.).
Prezes: Walery Roman.

Klub Ukraiński tel. 54 (wewn.).
Prezes: Horbaczewski Antoni.

Związek Parlamentarny Polskich Socjalistów

Prezes: Posner Stanisław
Związek Ludowo-Narodowy tel. 65 (wewn.).

Prezes: Głabiński Stanisław.
Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie” tel. 67 (wewn.).
Prezes: Januszewski Wacław.

Klub Chrześcijańskiej Demokracji

Prezes: Thullie Maksymilian.
Koło Żydowskie tel. 77 (wewn.).
Prezes: Koerner Mozes.

Klub Zjednoczenia Niemieckiego
Prezes: Hasbach Erwin.

Polskie Stronnictwo Ludowe „Piast”

Prezes: Sredniawski Andrzej.

Klub Stronnictwa Chłopskiego
Prezes: Miklaszewski Jerzy.

Narodowa Partja Robotnicza
Prezes: Grajek Michał.

Ukraińskie Włościańsko - Robotnicze Socjalistyczne Zjednoczenie
Prezes: Kozicki Sergjusz.

Komisje Senackie

Regulaminowa, Spraw Zagranicznych i Wojskowych, Skarbowo-Budżetowa, Prawnicza.

Wykaz aparatów telefonicznych Sejmu i Senatu

Sejm.

Gabinet Prezesa Rady Ministrów tel. 71 (wewn.).

Prezydium Rady Ministrów tel. 52 (wewn.).

Kancelaria Sejmu tel. 11 (wewn.).

Poczekalnia przy Kancelarii Sejmu tel. 25 (wewn.).

Magazyn Sejmu tel. 40 (wewn.).

Biblioteka tel. 9 (wewn.).

Czytelnia tel. 85 (wewn.).

Dyżurka na I piętrze tel. 90 (wewn.).

Dyżurka na II piętrze w Hotelu Sejmu tel. 84 (wewn.).

Dyżurka na III piętrze tel. 95 (wewn.).

Dyżurka na IV piętrze tel. 96 (wewn.).

Wartownia w Sejmie tel. 20 (wewn.).

Biuro Stenograficzne tel. 28 (wewn.).

Senat

Gabinet Marszałka Senatu tel. 37 (wewn.).

Gabinet Wicemarszałków tel. 62 (wewn.).

Gabinet Sekretarza Osobistego tel. 30 (wewn.).

Kancelaria Senatu tel. 5 (wewn.).
Szatnia i poczekalnia tel. 40.

Klub Sprawozdawców Parlamentarnych tel. 26 (wewn.).

Poczta Biura Sejmu i Senatu, tel. 24 (wewn.).

Gabinet Naczelnika Poczty, tel. 24 dodat.

Budka dla interesantów miejskich tel. 98 (wewn.).

Budka międzymiastowa tel. 99 (wewn.).

Władze Wykonawcze

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej.

Prof. Dr. Ignacy Mościcki
(*wybrany dnia 1 czerwca 1926 r. po ustąpieniu II Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Stanisława Wojciechowskiego*).
Zamek Królewski

Kancelaria cywilna

Szef Kancelarii — Dr. Lisiewicz
Adam tel. 8-94.

Zastępca Szefa — Dr. Skowroński
Zygmunt tel. 8-98.

Kierownik Referatu Społeczno-Prasowego — Skwarczyński
Adam tel. 8-46.

Informacja tel. 136-08

Gabinet Wojskowy

Szef Gabinet — płk. Głogowski
Jan tel. 20-16.

Kancelaria tel. 8-95 (dod.).

GABINET MINISTROW

Prezes Rady Ministrów

Prof. dr. Kazimierz Bartel
Minister Spraw Wewnętrznych
Henryk Józewski

Minister Spraw Zagranicznych
August Zalewski.

Minister Spraw Wojskowych
Marszałek Józef Piłsudski

Minister Skarbu
Ignacy Matuszewski

Minister Sprawiedliwości
Feliks Dutkiewicz

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego
Dr. Sławomir Czerwiński

Minister Rolnictwa i Dóbr
Państwowych

Dr. Leon Janta-Polczyński
Minister Przemysłu i Handlu
inż. Kwiatkowski Eugenjusz.

Minister Komunikacji
inż. Kühn Alfons.

Minister Pocht i Telegrafów
inż. Boerner Ignacy.

Minister Robót Publicznych
Prof. Dr.

Maksymilian Matakiewicz
Minister Pracy i Opieki Społ.
Prystor Aleksander.

Minister Reform Rolnych
dr. Staniewicz Witold.

PREZYDJUM

RADY MINISTROW

Krakowskie Przedmieście 46/48.
tel. centrala

Prezes — prof. Dr. Kazimierz Bartel
Sekretarz Osobisty Prezesa por.
Stanisław Zaćwilichowski

Sekretarze: Bociański Jan, Zagórowski Wacław.
Szef Biura Prawnego Rady Ministrów.
Piętaś Jan Kanty.
Kierownik Kancelarii —
Sliwiński Władysław.

Najwyższa Komisja Dyscyplinarna.

Krakowskie Przedmieście 46/48.
Prezes — Lechowicz Edward.

Komitet Ekonomiczny Ministrów.

Krakowskie Przedmieście 46/48.
Sekretarz: Jastrzębski Wincenty.

Zarząd Funduszy Kultury Narodowej.

Dyrektor — Michalski Stanisław

Komisja dla Usprawnienia Administracji Publicznej

Przewodniczący — dr. Jaroszyński
Maurycy.

Najwyższy Trybunał Administracyjny

Miodowa 22.

Prezes — p. o. dr. Różycki
Rudolf tel. 2-25.

Generalny Komisarz Wyborczy
Sędzia Sądu Najw. Stanisław Giżycki.

Zastępca: Sędzia Sądu Najw.
Władysław Kaczyński.

Trybunał Kompetencyjny.

Prezes — dr. Różycki Rudolf.
tel. 101-79.

Polska Agencja Telegraficzna (P. A. T.)

Krakowskie Przedmieście tel. 85-69

Dyrektor — Starzyński Roman

Dyrekcja Wydawnictw

Państwowych

Miodowa 22

Redaktor naczelny — Baranowski Wojciech tel. 44-05.

Dyrekcja Drukarni Państwowych
Miodowa 22

Dyrektor — Lilpop Henryk tel.
318-25.

Drukarnia Państwowa w Warszawie

Miodowa 22.

Dyrektor — Guranowski Mieczysław tel. 15-02.

Najwyższa Izba Kontroli Państwa
Warszawa, Żórawia 44 tel. 505-73,
505-75 Centrala.

prezes: — dr. Wróblewski tel. 5-51
Vice-prezes: dr. Fr. Niewiadomski
tel. 62-35

Vice-prezes, Z. Rugiewicz tel. 88-65
Departament I i II — Żórawia 44
Centrala 505-73, 505-75, 505-77
Departament III — Żłota 22 tel.
88-54, dyrektor, tel. 211-82
Departament IV: — Długa 50
Centrala 49-86

Okręgowe Izby Kontroli Państwa.

w Warszawie, Krakowie, Lwowie,
Poznaniu, Kowlu, Wilnie, Kielcach.

Prokuratorja Generalna Rzeczypospolitej Polskiej

Kopernika 36/40 tel. centrala
Prezes — Bukowiecki Stanisław.
tel. 98-21

Oddziały

Prokuratorji Generalnej

we Lwowie, w Krakowie, w Poznaniu, delegatury w Gdańsku,
w Wilnie i w Katowicach.

Polskie Ordery i Odznaki

ORDER „ORLA BIAŁEGO”

Ustanowiony Ustawą z dn. 3/11 1921 r. „w celu nagrodzenia znamienitych zasług zarówno cywilnych, jak wojskowych, położonych w czasie pokoju lub wojny dla chwały i pożytku Rzeczypospolitej” (art.1).

Order „Orla Białego” jest najwyższą odznaką honorową Rzplitej i będzie nadawany osobom, które istotnie i wybitnie przyczyniły się do odzyskania lub utrwalenia niepodległości Polski, albo do Jej rozkwitu (art.2).

Odznakami orderu „Białego Orła” są:

1. Wstęga orderowa z błękitnej mory jedwabnej przewieszona przez lewe ramię do prawego boku.

2) Łańcuch orderowy złoty z kolejno powtarzających się ogniw w kształcie klamer płaskich oraz medaljonów wyobrażających: klamry — złoty monogram „R. P.” w otoku liści dębowych a medaljony — emaljowane tarcze z godłami województw Rzeczypospolitej. U dołu łańcucha, na monogramie złotym w podwójnym otoku z liści dębowych i wawrzynów zawieszona gwiazda.

Kapituła

Wielki Mistrz: Prezydent Rzplitej — Ignacy Mościcki, Kanclerz i Zastępca Wielkiego Mistrza: Wojciech Trąmpczyński.

ORDER „ODRODZENIA POLSKI” („Polonia Restituta”)

Ustanowiony Ustawą z dnia 4.II 1921 r. w celu nagromadzenia zasług położonych w służbie dla Państwa i społeczeństwa.

Zasadniczymi odznakami orderu „Odrodzenia Polski” są:

1) Krzyż orderowy, 2) gwiazda orderowa i 3) wstęga orderowa z ponsowej mory jedwabnej z białymi prążkami wzdłuż brzegów.

Order „Odrodzenia Polski” dzieli się na 4 klasy. Odznakami orderu w poszczególnych klasach są: w klasie pierwszej: wielki krzyż, zawieszony na szerokiej wstędze orderowej, przepasanej z prawego ramienia na lewy bok, obok wstęgi na lewej piersi gwiazda orderowa; w klasie drugiej: krzyż średniej wielkości, zawieszony na szyi na węższej wstędze na lewej piersi gwiazda orderowa; w klasie trzeciej: krzyż i wstęga, tak jak w klasie drugiej, lecz bez gwiazdy; w klasie czwartej: krzyż mały, przypięty na lewej piersi na wstędze wąskiej.

Orderem „Odrodzenia Polski” mogą być odznaczani nieskazitelnego charakteru i sumiennej pracy obywatele, którzy się szczególnie zasłużyli Ojczyźnie przez dokonanie czynów wybitnych, niezwykle zalety umysłu i charakteru ujawniających.

Kapituła.

Wielki Mistrz: Prezydent Ignacy Mościcki
Kanclerz i Zastępca Wielkiego Mistrza: Prof.
Jan Kochanowski.

VIRTUTI MILITARI

Ustawa z dnia 1.VIII 1919 r. orderu wojskowego „Virtuti Militari”, przywraca (art. 1) ustanowiony władzą Królewską w 1792 r. i potwierdzony Konstytucją Sejmu Rzplitej z dn. 23.IV. 1793 r. order wojskowy pod nazwą „Virtuti Militari”.

Order „Virtuti Militari”, dzieli się na pięć klas: klasę I-szą stanowi wielki krzyż orderu na wstędze szerokiej przepasanej przez prawe ramię na lewy bok. Obok wstęgi na lewej piersi nosi się gwiazdę orderową;

—klasę II-gą — krzyż komandorski. mniejszy od krzyża kl. I-iej do noszenia na wstędze na szyi; klasę III-cią — krzyż kawalerski mniejszy od krzyża kl. II-iej do noszenia na lewej piersi; klasę IV-tą — krzyż złoty tego samego kształtu co krzyż kawalerski, lecz z wąskimi paskami czarno emalowanymi po brzegach do noszenia na lewej piersi; klasę V-tą — krzyż srebrny tego samego kształtu co złoty, do noszenia na lewej piersi.

Order „Virtuti Militari” nosi się na wstędze niebieskiej z czarnymi po obu stronach prążkami. W pierwszej klasie obok krzyża nosi się gwiazdę orderową, złożoną z ośmiu pęków promieni z krzyżem „Virtuti Militari” po środku, a w otoku zewnętrznym napis „Honor i Ojczyzna”.

Order wojskowy „Virtuti Militari”, jest nagrodą czynów wybitnych, męstwa i odwagi dokonanych w boju, połączonych z poświęceniem się dla dobra Ojczyzny. Do posiadania każdego orderu „Virtuti Militari” przywiązane jest prawo do dożywotniej pensji orderowej rocznej.

KRZYŻ WALECZNYCH.

Rozporządzeniem Rady Obrony Państwa z dn. 11 sierpnia 1920 r. ustanowiona została odznaka wojskowa p. n. „Krzyż Walecznych” celem nagradzania czynów męstwa i odwagi wykazanych w boju.

Zasadniczą odznakę „Krzyża Walecznych” stanowi krzyż równoramienny z jasnego brązu; w środku zewnętrznej strony krzyża miniaturowa tarcza pięciokątna z wypukłym odbiciem godła państwowego na ramionach krzyża rozłożony wypukły napis: „Na polu chwały”. Na odwrotnej stronie krzyża w środku na tarczy wybity wypukły miniaturowy wieniec z liści dębowych, przedziany mieczem obojcznym, postawiony pionowo ostrzem do góry, na poprzecznicy krzyża wypukły napis: „Walecznym”. Krzyż powyższy nosi się na wstążce amerantowej z białymi wzdłuż jej brzegów prążkami, — na lewej piersi, na drugim miejscu po odznace orderu, „Virtuti Militari” „Krzyżem Walecznych” może być ozdobiony każdy oficer i każdy szeregowy armii czynnej, który wyróżnił się czynem męstwa i odwagi w boju.

Żadnego odstępu czasu między czterokrotnym nadawaniem krzyża nie wymaga się. W wypadkach wyjątkowych na tej samej zasadzie przyznać można „Krzyż Walecznych” również osobom cywilnym współdziałającym z armią czynną.

„Krzyż Walecznych”, nadany po raz pierwszy, nosi się na gładkiej wstążce wzoru opisanego wyżej, dalsze zaś nadania odróżnia się przez nałożenie na wstążce posiadanego już krzyża okuc w kształcie listewek z jasnej blachy brązowej, z wytłoczonymi na nich splotami liści dębowych, a mianowicie: na wstążce krzyża nadanego powtórnie — 1 okucie — nadanego po raz trzeci 2 okucie i nadanego po raz czwarty — 3 okucie.

Prawo nadawania „Krzyża Walecznych” przysługuje Wodzowi Naczelnemu, które może je przekazywać podległym dowódcom wojskowym, nie niżej jednak, jak dowódcom pułków.

KRZYŻ ZASŁUGI”.

Ustanowiony 1923 r. Odznaka dla wojskowych i cywilnych za wybitne zasługi na różnych polach działalności obywatelskiej. Dzieli się na trzy klasy: Złoty, Srebrny i Brązowy.

„POLSKA SWEMU OBROŃCY”

W celu przekazania pamięci potomnych wysiłku Narodu o utrwalenie niepodległości i zabezpieczenia granic Ojczyzny w wojnie 1918-1921 r. ustanowiono rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej w 1928 r. Medal pamiątkowy za wojnę 1918-1921 r.

Medal średnicy 35 mm., wybity w bronzie posiada: na stronie prawej wizerunek orła państwowego z krzyżem orderu wojskowego „Virtuti Militari”, zawieszonym na wstędze na szyi, po bokach daty 1918-1921; na stronie odwrotnej w wienku dębowym dwuwierszowy napis: „Polska Swemu Obrońcy”. Medal noszony ma być na lewej piersi.

Prawo otrzymania medalu służy tym, którzy w okresie od 1 listopada 1918 r. do 18 marca 1921 r.: a) jako żołnierze polegli lub byli ranni, zmarli skutkiem choroby nabytej w polu, lub z powodu niesienia rannym i chorym żołnierzom pomocy sanitarnej bez względu na czas trwania ich służby; conajmniej przez trzy miesiące pełnili służbę w formacjach linjowych w polu, względnie jako ochotnicy po wezwaniu Rady Obrony Państwa z dn. 3 lipca 1920 r. pełnili służbę w formacjach linjowych w polu przynajmniej dwa miesiące, conajmniej przez pięć miesięcy pełnili służbę czynną; b) jako osoby cywilne: współdziałając (ochotniczo lub w wykonaniu swego obowiązku służbowego) z wojskiem w polu, polegli lub byli ranni, zmarli skutkiem choroby nabytej przy współdziałaniu z wojskiem w polu, lub z powodu niesienia żołnierzom pomocy sanitarnej, bez względu na czas trwania ich służby; conajmniej przez pięć miesięcy współdziałali z wojskiem w polu, względnie nieśli żołnierzom pomoc sanitarną lub duchową; conajmniej przez dziewięć miesięcy nieśli pomoc sanitarną żołnierzom w kraju, względnie współdziałali z wojskiem w kraju w zabezpieczeniu mienia wojskowego; jako cudzoziemcy współdziałali z wojskiem Polskim w polu. Osoby którym prawo do medalu zostało przyznane nabywają medal na koszt własny.

Medal Za Ratowanie Ginących.

Ustanowiony rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (D. U. 37 poz. 351 rok 1928), celem wynagradzania zasług położonych przy ratowaniu tonących oraz ofiar katastrof żywiołowych.

Medal o średnicy 35 mm. wybity w srebrze nosi z jednej strony wyobrażenie orła państwowego oraz w otoku napis „Rzeczpospolita Polska”, na odwrocie w wienku z liści dębowych napis „Za Ratowanie Ginących”. Medal noszony jest na lewej piersi na wstążce białej z czerwonymi brzegami i wąskim czerwonym prążkiem pośrodku. Medal nadaje się obywatelom Rzeczypospolitej oraz cudzoziemcom, którzy bądź na obszarze Rzeczypospolitej, bądź przy ratowaniu obywateli polskich zagranicą, nieśli ratunek z narażeniem własnego życia.

Medal Za Ratowanie Ginących może być nadany jednej i tej samej osobie wielokrotnie i wtedy każde następne nadanie oznacza się przez umieszczenie na wstążce medalu pięcioramiennej gwiazdki metalowej brązowej o średnicy 9 mm. Medal nadaje Minister Spraw Wewnętrznych, który może uprawnienie swe przenieść na wojewodów i komisarza Rządu na m. st. Warszawę.

Pozbawienie medalu może nastąpić tylko w drodze wyroku sądowego, pozbawiającego praw obywatelskich.

Władze Duchowne.

KOSCIÓŁ RZYM. - KATOLICKI

Nuncjatura Apostolska

w Warszawie, Aleja Szucha 12
Nuncjusz Apostolski — Marmag-
gi Franciszek, arcybiskup tytu-
larny Adrianopolu

Szambelan Tajny J. Sw. Ks. Dr.
Colli Karol — sekretarz nuncja-
tury.

Arcybiskup — Prymas Polski J.
Emn. Kard. Dr. August Hlond.

Archidiecezja Metrop. Warszawska

Arcybiskup — Metropolita — Ks.
Kard. Dr. Kakowski Aleksander.

Warszawska Kurja Metropolitarna
Miodowa 17 tel. 51—90

Wikariusz generalny: biskup Dr.
Gall Stanisław.

Kancierz Kurji — ks. dr. Choro-
mański Zygmunt, kanonik me-
tropolitarny.

Seminarjum Metropolitarne War-
szawskie — Regens — ks. H. Fi-
jałkowski, wiceregens. — ks. Dr.
Mystkowski Stanisław.

Klasztory żeńskie

Zakon pp. Wizytek.
ul. Krakowskie — Przedmieście.
Przełożona — Spencer Amata Mar-
ja.

Zakon pp. Sakramentek
Nowe Miasto
Przełożona — Byszevska Jadwiga.

Hierarchja Kościelna w Rzeczypospolitej Polskiej

Prowincja Warszawska

Diecezja Warszawska

Arcybiskup Metropolita ks. Kar-
dynał dr. Kakowski Aleksander
Biskupi sufragani — dr. Gall
Stanisław, Dr. Szlagowski Anto-
ni.

Diecezja Płocka

Biskup — ks. Nowowiejski Antoni
Juljan.
Biskup — Sufr. Ks. Wetmański Leon

Diecezja Sandomierska

Biskup — Ks. Ryx Marjan
Biskup Sufr. — Ks. Kubicki Paweł.

Diecezja Lubelska

Biskup — Ks. Fulman Leon Mar-
jan
Biskup Sufr. — Ks. Jełowicki
Adolf.

Diecezja Podlaska

Biskup Ordynariusz — Przeździecki
Henryk
Biskup Sufr. — Ks. Sokołowski
Czesław.

Diecezja Łódzka

Biskup — Ks. Tymieniecki Win-
centy

Biskup Sufr. — Ks. Tomczak Ka-
zimierz.

PROWINCJA GNIEŹNIEŃSKA I POZNAŃSKA

Diecezja Gnieźnieńska i Poznańska

Arcybiskup Prymas — ks. Kar-
dynał Dr. Hlond August.

Biskupi Sufr. — I Gnieźnieński —
Ks. Laubitz Antoni
II Poznański — Ks. Dymek Wa-
lenty.

Diecezja Chełmińska

Biskup — Ks. Okoniewski Stani-
sław.

Biskup Sufr. — Ks. Dominik Konstany

Diecezja Włocławska

Biskup — Ks. Radoński Karol..
Biskup Sufr. — Ks. Owczarek Wa-
lenty

Metropolja Wileńska Archidiecezja Wileńska

Arcybiskup Metropolita — Ks. Jał-
brzykowski Romuald
Biskup Sufr. — Ks. Michalkiewicz
Kazimierz.

Diecezja Łomżyńska

Biskup — Ks. Łukomski Stanisław
Kostka.

Diecezja Pińska

Biskup — Ks. Łoziński Zygmunt.

Metropolja Lwowska Archidiecezja Lwowska

Arcybiskup Metropolita — Ks.
Twardowski Bolesław.
Biskup Sufr. — Ks. Lisowski Franci-
szek.

Diecezja Przemyska

Biskup — Ks. Nowak Anatol.
Biskup Sufr. — Ks. Fischer Karol
Józef.

Diecezja Łucka

Biskup — Ks. Szelażek Adolf Piotr
Biskup Sufr. — Ks. Walczykiewicz
Stefan.

Metropolja Krakowska Archidiecezja Krakowska

książe Metropolita — Ks. Sapiecha
Adam Stefan.

Biskup Sufr. — Ks. Rospond Sta-
nisław.

Diecezja Tarnowska

Biskup — Ks. Wałęga Leon.
Biskup Sufr. — Ks. Komar Ed-
ward.

Diecezja Kielecka

Biskup — Ks. Łosiński August.

Diecezja Częstochowska

Biskup — Ks. Kubina Teodor.

Diecezja Katowicka

Biskup — Ks. Arkadiusz. Lisiecki

Kościół Rzym. - Katolicki Obrządku Wschodniego w Polsce.

Diecezja Lwowska

Arcybiskup — metropolita kościo-
ła ormiańskiego — Ks. Teodoro-
wicz Józef.

Arcybiskup metropolita kościoła
grecko — katolickiego — Ks.
Szeptycki Andrzej.

Diecezja Przemyska

Biskup grecko-katolicki — Ks. Ko-
cyłowski Józefat

Diecezja Stanisławowska

Biskup Sufr. Ks. Łakota Grzegorz
Biskup grecko-katolicki — Ks.
Chomyszyn Grzegorz

Wolne Miasto Gdańsk

Biskup-Ord. Ks. O'Rourke Edward
W Ameryce polsey Ks. Ks. Biskupi:
W diecezji Green Bay: Ks. Paweł
Rhode

Biskup-Sufr. Detroit Ks. Józef Plan-
gens

Kościół Ewangelicko-Augsburski.

Konsystorz

Miodowa 17 tel. 227-95

Prezes, — Glass Jakób
Superintendent generalny — ks.
Bursche Juljus.

Kościół Ewang. - Reformowany

Konsystorz

Miodowa 17.

Prezes — Fachs Henryk.

Wiceprezes — Semadeni Włady-
sław.

Kancelarja Zboru

Leszno 20 tel. 46—32

Sekretarz — Bretsch Stanisław.

Kościół Prawosławny

Praga, Zygmuntowska 13 tel. 29-07

Metropolita kościoła autokefalicznego

Arcybiskup Wołyński i Krzemie-
niecki — Dionizy Waledyński.

Wyznanie Mojżeszowe

Gmina Starozakonnych
m. st. Warszawy

Grzybowska 26/28 tel. 84—48.

Ministerstwo Skarbu.

Rymarska Nr. 3/5 tel. centrala
Kierownik Ministerstwa Skarbu
Matuszewski Ignacy, tel. 58—55

Podsekretarz Stanu — Dr. Grodyń
ski Tadeusz, tel. 227—44

II Podsekretarz Stanu — Sta-
rzyński Stefan, tel. 88-24.

Sekretariat — tel. 227—44 d.
Dnie i godziny przyjęć:

Kierownik Ministerstwa — dnie
i godz. przyjęć wyznacza sekre-
tariat codziennie od godz 10—15

Dyrektor departam. I — wtorki,
piątki od godz. 13—14

Dyrektorzy departam.: II, III,
IV, V, VI, VII, VIII — codzien-
nie. II departam. od godz. 13-15,
III departam. od godz. 13—14,
IV departam. — od godz. 11-13
V departam. od godz. 13—15,
VI departam. od godz. 11-13
VII departam. od godz. 9-15,
VIII departam. od godz. 11-13

Kancelarje:

Główna — tel. 142-80.

Departam. I tel. ogólny 512-00.
" II tel. obrotu pie-
niężnego 512-48.
" III tel. budżetowy
512-69.
" IV tel. cel 512-52.
" V tel. podatków
i opłat 314-65.
" VI tel. akcyz i mono-
poli 512-01.
" VII tel. kasowy 291-03.
" VIII tel. likwidacyjny
314-39.

Departamenty:

I Ogólny

Dyrektor — Około - Kułak Jan.
tel. 512-94

Obejmuje wydziały:

Prezydjalny

Naczelnik — Brückner Stefan.
tel. 76-36

Administracyjny

Naczelnik — Około-Kułak Jan,
tel. 512-94

Gospodarczy

Naczelnik — Kucza Józef.
tel. 69-02

Polityki Finansowo-Gospodarczej
Naczelnik — Fabierkiewicz Wa-
claw, tel. 148-03

Emerytalny

Naczelnik — Lincker Adam,
tel. 512-85

II Obrotu Pieniężnego

Dyrektor — Dr. Barański Leon,
tel. 512-22

Obejmuje wydziały
Walutowy

Naczelnik — Szebeko Wiesław.
tel. 512-57

Kredytu Publicznego

Naczelnik — Dr. Kirkor Stanisław,
tel. 512-96

Bankowy

Naczelnik — Broniewski Witold.
tel. 512-23

Polityki Kredytowej

Naczelnik — Rybaltowski Stefan.
tel. 181-46

Rady Spółdzielczej

Naczelnik — Kwieciński Janusz,
tel. 512-46

III Budżetowy

Dyrektor — Dr. Grodyński Tade-
usz, tel. 512-09

Obejmuje Wydziały:
Polityki Budżetowej

Naczelnik — Dr. Borowicz Zdzi-
sław, tel. 512-11

Budżetów Administracyjnych A
Naczelnik — Zakrzewski Marjan,
tel. 512-39

Budżetów Administracyjnych B
Naczelnik — Ossowski Włodzi-
mierz, tel. 512-09

Budżetów Komunikacyjno-Budow-
lanych

Naczelnik — Sienkiewicz Franci-
szek, tel. 512-80

Budżetów Gospodarczych

Naczelnik — Nowak Stanisław,
tel. 46-61

Rent Inwalidzkich

Naczelnik — Dr. Marynowski Wik-
tor, tel. 512-10

IV Cel

Kierownik Departam. — Dębicki-
Bogdan, tel. 512-31

Obejmuje wydziały:

Administracyjny

Kierownik — Dr. Filipek Marjan,
tel. 512-91

Taryfowy

Naczelnik — Inż. Danielewicz Wła-
dysław, tel. 270-94

Ustawodawstwa Celnego

Naczelnik — Prochaska Felicjan,
tel. 512-19

Postępowania Celnego

Naczelnik — Goeldner Mikołaj,
tel. 512-87

**Okręg admin. Dyrekcji Cel
w Warszawie.**

U. C. Chorzele	U.C. Mikaszewi-
" " Czarnówek	cze
" " Dąbrowy	" " Ostróg
" " Gola	" " Praszka
" " Grajewo	" " Robitno
" " Janów	" " Sosnowiec
" " Korzec	" " Warszawa
" " Łódź	" " Wincenta
" " Lublin	" " Zdobunów

**Okrąg admin. Dyrekcji Cel
w Mysłowicach.**

U. C. (Chałupki)	E. C. Nikiszow-
" " Brzeziny	wiec
Śląskie	E. C. Nowa
U. C. Bielsko	Wiś
" " Bobrek	U. C. Nowy By-
E. C. Bogucice	tom
U. C. Boruszow-	U. C. Orzegów
wice	E. C. Paruszow-
U. C. Brusiek	wice
" " Brynek	U. C. Pawłów
" " Brzeziny	U. C. Pawon-
" " Buków	ków drogowy
" " Bytom	U. C. Pawon-
Dw. Gł.	ków kolejowy
U. C. Bytom-	U. C. Przyszow-
Dąbrowa	wice
U. C. Chebzie	U. C. Pusta-Kuź-
" " Chorzów	nica
E. C. Chropa-	U. C. Radzion-
czów	ków (kopal-
U. C. Chwałę-	nia
cice	U. C. Raszyce
E. C. Chwałow-	U. C. Repty No-
wice	we
U. C. Cieszyn	U. C. Rozbark
" " Glinica	U. C. Ruda-
" " Golezów	Szczęść-Boże
" " Gołkowice	U. C. Rudzka
E. C. Huta Ba-	Kuźnica
ildowa	Wschód
E. C. Huta La-	U. C. Rybna
ury	" " Rybnik
E. C. Huta Marty	U. C. Szczygło-
U. C. Istebna	wice
" " Kaszyce-	U. C. Szyb Re-
Górne	dena
U. C. Kaszyce	U. C. Kopalnia
Dolne	Florentyna
U. C. Karf	U. C. Sośnica
(Karb)	" " Sumina
U. C. Katowice	" " Szarlej
" " Knurów	U. C. Szyb Ka-
" " Kończyce	rol (Emanuel)
E. C. Królewska	U. C. Tarnowice
Huta	Stare
E. C. Lipiny	E. C. Welnowiec
U. C. Lubliniec	U. C. Wiktor
U. C. Łagiewni-	" " Wilcza Dol-
ki	na
U. C. Makoszo-	U. C. Wolfgang-
wy	sweiche
U. C. Markłowice	U. C. Zabrze
U. C. Mysłowice	U. C. Zebrzydow-
	wice

**Okrag admin. Dyrekcji Cel
w Poznaniu**

U. C. Bądecz	U. C. Masłowo
" " Bydgoszcz	" " Miasteczko
" " Bonowo	U. C. Między- chód
" " Brzeźno	U. C. Napromek
" " Chelst	U. C. Nowe
" " Chojnice	n/Wisła
" " Czarnków	U. C. Obra
U. C. Dębno Pol skie	" " Opalenie
U. C. Długie No- we	" " Pawłów
U. C. Dobrzec	" " Poznań
" " Dorotowo	" " Puck
U. C. Drawski	" " Purgałki
Młyn	" " Rakowice
U. C. Drawsko	" " Rawicz
" " Fitowo	" " Siemianice
" " Gardeja	" " Silno
U. C. Gdynia	" " Skoroszków
" " Gołaszyn	" " Słupia
" " Gorzycko	" " Sosnia
U. C. Gowidli- no	U. C. Sowiagó- ra
U. C. Grudziądz	U. C. Strzebie- lino
" " Hel	U. C. Sulmie- rzyce
U. C. Henryko- wo	U. C. Tczew
U. C. Jamielnik	" " Toruń
" " Jamno	" " Trzciel
" " Janowo	" " Ujście
" " Jeziorki	" " Uzdowo
" " Kaszczor	" " Wieleń
U. C. Kołodziej- ki	U. C. Władysła- wek
U. C. Konarzy- ny	U. C. Wojsk
U. C. Kopanica	" " Wygoda
U. C. Korzenie- wo	" " Zamarte
U. C. Krasno- łęka	" " Zamostne
U. C. Książęcy- las	" " Zawda
U. C. Leszno	" " Zbąszyń
" " Łęka	" " Zduny
U. C. Łobżon- ka	U. C. Zduny- Rogatka
	U. C. Żarno- wicz

**Okrag admin. Dyrekcji Cel
W Wilnie**

U. C. Bakala- rzewo	P. C. Lipówka
U. C. Druja	U. C. Orany
" " Dzisna	" " Raczki
" " Filipów	" " Stolpce
U. C. Olechno- wicz	" " Turmont
	" " Wilno
	" " Zahacie

**Okrag admin. Dyrekcji Cel
we Lwowie**

U. C. Barwinek	U. L. Korbielów
" " Chyżne	U. C. Kozaczów- ka
" " Czarny Dunajec	U. C. Kraków
U. C. Husiatyn	" " Kutry
" " Jurgów	" " Lwów

U. C. Ławoczne	U. C. Skała
" " Łupków	n/Zbruczem
U. C. Łysa Po- lana	U. C. Sniatyn- Zalucze
U. C. Muszyna	U. C. Stanisła- wów
" " Niedzica	E. C. Tarnów
" " Oświęcim	U. C. Toki
U. C. Podwoło- czyńska	" " Zwardoń
U. C. Przemysł	U. C. Woronien- ka
" " Sianki	

V Podatków i Oplat.

Kierownik — Koszko Wacław.
tel. 512-20

Obejmuje wydziały:

Administracyjny

Naczelnik — Michalski Paweł.
tel. 226-04

**Podatku Dochodowego,
Majątkowego
oraz od Kapitałów i Rent.**

Naczelnik — Bowbelski Adam
tel. 171-44

**Podatków Realnych i
Finansów Samorządowych**

Naczelnik — Lubowidzki Lucjan
tel. 68-82

Podatku Przemysłowego

Naczelnik — Kozłowski Władysław,
tel. 512-70

Katastralny

Kierownik — Inż. Dąbrowski Bronisław;
tel. 512-56

Oplat Stemplowych

Naczelnik — Rosenkranz Achil-
les tel. 512-53

**Podatku Spadkowego
i od Darowizn**

Naczelnik — Werner Edward.
tel. 512-67

VI Akcyz i Monopolów

Dyrektor — Kulski Julian
tel. 36-69

Obejmuje wydziały

Administracyjny

Naczelnik — Dr. Korta Karol

**Podatków Pośrednich
i Monopolów A.**

Naczelnik — Zubrzycki Kornel
tel. 512-12

**Podatków Pośrednich
Monopolów B. i**

Naczelnik — Oster Władysław
tel. 512-03

Kontroli

Kierownik — Karski Roman
tel. 512-38

VII Kasowy

Dyrektor — Czauderna Roman
tel. 11-50

Obejmuje wydziały:

Inspekcyjny

Naczelnik — Szczerski Stanisław
tel. 512-90

Instrukcyjny

Naczelnik — Brzuza Jan
tel. 68-54

Centralnej Księgowości

Naczelnik — Fiut Jan, tel. 142-23

VIII Likwidacyjny

Dyrektor — Dr. Turteltaub Wil-
helm, tel. 84-63

Obejmuje wydziały:

Rosyjski Likwidacyjny

Naczelnik — Jakubowski Wła-
dysław, tel. 84-69

Rosyjski Rozrachunkowy

Naczelnik — Jakubowski Wła-
dysław, tel. 84-69, 68-83

Niemiecki

Naczelnik — Szwaykowski Ta-
deusz, tel. 35-14

Austrjacki

Naczelnik — Węgliński Juliusz
tel. 156-98

Centralna Kasa Państwowa

Kierownik — Okulicz Bolesław

**Państwowy Urząd Kontroli
Ubezpieczeń**

Kopernika 36/40

Dyrektor — Dr. Łazowski Jan
tel. 310-17

Komenda Straży Granicznej

Komendant — Jur Gorzechowski
Jan, tel. 127-03

**Generalna Dyrekcja Loterii
Państwowej**

Dyrektor — Dr. Czechowicz Wi-
told, tel. 45-00

**Gener. Dyrekcja Monopoli
Tytoniowego**

Nowy Świat 4

Dyrektor — Kreutz Aleksander
tel. 75-41

**Państwowy Monopol
Spirytusowy**

Warszawa, Rymarska 7, Leszno 1.
Dyrektor — inż. Adam Krahelski
tel. 34-28

Wicedyrektorzy — Gustaw Bu-
kowiński, — tel. 303-53, inż.
Piotr Butowt Andrzejkowicz
tel. 184-16

Obejmuje wydziały

I — Ogólny tel. 307-57

II — Ekonomiczny tel. 304-47

III —Obrotu Spirytusem tel.
107-64
IV —Obrotu Wódką tel. 307-69
dział sprzedaży tel. 307-99
V —Gospodarczy tel. 56-20
VI —Techniczny tel. 107-43
VII —Finansowy tel. 307-65
VIII—Centralne Laboratorium
Chemiczne, Ząbkowska 27,
tel. 107-34
Komitet Techniczno-Gospodarczy,
Leszno 1, tel. 307-19
Komisja Rewizyjna przy Min.-
Skarbu dla D. P. M. S. Leszno 1,
tel. 305-49
Dział Inspekcyjny, Leszno 1, tel.
131-74
Państwowa Wytwórnia Wódek N 1
Ząbkowska 27, tel. 92-77.

Hurtownie Wódek:

Nr. 1 — Grójecka 77, tel. 335-90
Nr. 100 — Inflancka 1, tel 434-12
Nr. 101 — Marszałkowska 1, tel.
104-89
Nr. 98 — Królewska 29 a, tel.
323-55
Nr. 103 — Czerniakowska 139,
tel. 436-89

Na prowincji Państwowe Wytwór- nie Wódek.

Nr. 1 Warszawa-Ząbkowska 27/31
Nr. 2 Kowel—Monopolowa 46
Nr. 3 Łódź—Rokicińska 26
Nr. 4 Poznań—Komandorja 5
Nr. 5 Starogard
Nr. 6 Wilno—Konarska 63
Nr. 7 Brześć n/B — Dąbrowskie-
go 1/3/5
Nr. 8 Białystok—Warszawska 65
Nr. 9 Stanisławów — Chrypliń-
ska 9/11
Nr. 10 Lwów—Bogdanówka 10
Nr. 11 Kraków—Zabłocie 21
Nr. 12 Włocianek — Karukowskie-
go 22
Nr. 13 Bielsko—Miarki 11

Sp. Akc. do eksploatacji Monopolu Zapalczanego w Warszawie

Królewska 3, tel. 10-57, 10-59
centrala.
Zarząd: pp. Ivar Kreuger, Tor-
stein Kreuger, Gunnar Schön-
meijz, Karol Herssłow i mec.
Karol Kozłowski, tel. 438-79.
Państwowe Zakłady Graficzne
Al. Jerozolimskie 91 (w likwidacji)
Dyrektor — Tupalski Aleksan-
der, tel. 130-06

Mennica Państwowa Ząbkowska 27/31

Dyrektor — Aleksandrowicz Jan
tel. 15-40

Urząd Pożyczek Państwowych Senatorska 29

Kierownik — Szczelik Witold.

Biurow Sprzedaży Soli Moniuszki 3

Kierownik — Malkiewicz Wła-
dysław.

Izby Skarbowe

Warszawa Okręgowa

Długa 31, tel. 39-71

Prezes — Tomkiewicz Edward
Warszawa-Grodzka — Rymarska 1
tel. 131-88

Prezes — Góra Karol.

Białystok — Prezes — Franz
August.

Brześć n/B — Prezes Mańkowski
Wiktor

Grudziądz — Prezes — Brzecki
Michał

Poznań — Prezes — Naruszewicz
Mieczysław

Kielce — Prezes — Kościelski
Jakób

Kraków — Prezes — Greger
Józef

Lublin — Prezes — Grażewicz
Wiktor.

Lwów — Prezes — Polak Ta-
deusz.

Łódź — Prezes — Dziewota Wa-
cław.

Wilno — Prezes — Ratyński
Edward.

Katowice — Naczelnik wydziału—
Kankofer Antoni.

Dyrekcje Cel:

Marszałkowska 31 a, tel. 15-43.
Warszawa — Prezes — Siewier-
ski Kwiryn.

Poznań — Prezes — Radwański
Stefan.

Lwów — Kierownik — Jodko-
Narkiewicz Witold.

Wilno — Prezes — Lewakowski
Stanisław.

Mysłowice — Prezes — Dębicki
Bohdan.

Pocztowa Kasa Oszczędności

Jasna 3 tel. centrala.

Prezes — dr. Gruber Henryk,
tel. 8-85.

Wiceprezes: Mokrzyński Józef,
tel. 8-35.

Sekretariat tel. 8-87

Informacja tel. 8-28

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Nowy Świat 69. tel. centrala

Minister — Henryk Józewski
tel. 318-84.

Podsekretarz Stanu — Pieracki
Bronisław, tel. 203-25 d.

Sekretariat Ministra

Kierownik Sekretariatu —
Ostrowski Bronisław, tel. 63-43.

Sekretarz Ministra — Stawicki
Jerzy, tel. 107-74

Dnie i godziny przyjęć:

Minister — wtorki, czwartki, piąt-
ki, od godz. — 14—15

Podsekretarz Stanu — codziennie
oprócz sobót — od godz. 13-15.

Dyrektor departam. — codziennie,
oprócz sobót — od godz. 11-13.

Kancelarje.

Sekr. Ministra — Wagnerówna
Irena, tel. 49-05.

Departam. Organizacyjnego—Tre-
bińska Aurelja, tel. 293-56.

Departam. Politycznego — Li-
dowski Józef, tel. 49-06.

Departam. Samorządu — Węgrze-
cka Marja, tel. 86-44.

Departam. Administracyjnego —
Nivet Helena, tel. 304-22.

Centr. Biura Filmowego — Wy-
rębowska Janina, Torzewska
Marja tel. 52-88 d.

Samodzielnego Wydz. Wojsk. —
tel. 298-29.

Samodzielnego Wydz. Apropizac.
Grabińska Helena, tel. 298-19.

Kancelarja Główna Głównego Urzę-
du Statystycznego tel. 420-32.

Departamenty.

I ORGANIZACYJNY

Dyrektor — Zabierzowski Zyg-
munt, tel. 152-08 d.

Obejmuje wydziały:

Organizacyjny

Naczelnik — Hausner Roman,
tel. 62-31.

Osobowy

Naczelnik — Dobrowolski Ste-
fan Jacek, tel. 11-34.

Inspekcyjny

Naczelnik — p. o. Lewicki Sta-
nisław, tel. 434-19.

Ogólny

Naczelnik — Robaczewski An-
toni, tel. 49-29

II POLITYCZNY

Dyrektor — Stamirowski Ka-
zimierz, tel. 63-33 d.

Obejmuje wydziały:

Spoleczno-Polityczny

Naczelnik — Hanke-Nowak Ale-
xander, tel. 313-55 d.

Narodowościowy

Naczelnik — Suchenek Henryk,
tel. 70-41.

Bezpieczeństwa

Naczelnik—Paciorkowski Edward
tel. 48-35 d.

III SAMORZĄDU

Dyrektor — dr. Duch Kazimierz,
tel. 52-87 d.

Obejmuje wydziały

Administracji-Samorząd.

Naczelnik — dr. Władkiewicz
Kazimierz, tel. 62-41.

Finansów Komunalnych

Naczelnik — Porowski Marcei,
tel. 86-02.

Spółeczno-Gospodarczy

Naczelnik — Brzeziński Stefan,
tel. 517-53.

IV ADMINISTRACYJNY

Dyrektor — Weissbrod Władysław, tel. 63-05 d.

Obejmuje wydziały:

Spraw Stanu Cywiln. i Obywat.

Naczelnik — Żymirski Juljusz,
tel. 290-53.

Porządku Publicznego

Naczelnik — Adelstein Jerzy,
tel. 62-29.

Administracyjny

Naczelnik — Czapiński Władysław, tel. 214-54.

Centr. Biuro Filmowe

Kierownik — Łuskino Leon,
tel. 43-95.

Samodzielny Wydz. Wojsk.

Naczelnik — Gluth-Nowowiejski, Alojzy, tel. 62-68.

Samodzielny Wydz. Aprowizac.

Naczelnik — Szwalbe Stanisław,
tel. 298-19.

V SŁUŻBY ZDROWIA

Nowowiejska 39.

Dyrektor — Dr. Piestrzyński Eugenjusz, tel. 62-80 d.

Obejmuje wydziały

Organizacyjny

Naczelnik — Dr. Jarniński Franciszek, tel. 505-03.

Leozn. i Uzdrowisk

Kierownik — Dr. Przywieczerski Witold, tel. 43-32.

Hygieny Społecznej

Naczelnik — Dr. Kowalczewski Józef, tel. 23-87.

Chorób Zakaźnych

Naczelnik — Dr. Palester Henryk,
tel. 107-59.

Statystyczny

Naczelnik — Dr. Kacprzak Marcin,
tel. 107-59.

Farmaceutyczny

Naczelnik — Gawiński Stanisław,
tel. 316-78.

Oddział Rachuby

Kierownik — Wiśniewski Stanisław, tel. 108-93.

Inspekcja Służby Zdrowia

Inspektor — Dr. Hryszkiewicz Wiktor, tel. 45-56.

Korpus Ochrony Pogranicza

(K. O. P.) Nowy Świat 69
Dowódca K. O. P. — gen. bryg.
Tessaro Stanisław, tel. 298-10.

Główny Urząd Statystyczny

Jerozolimska 32.

Dyrektor — Dr. Buzek Józef,
tel. 55-85.

GLÓWNA KOMENDA POLICJI PAŃSTWOWEJ.

Nowy Świat 67.

Komendant Główny — płk. Jagrym Maleszewski Janusz
Dyżurny — tel. 79-26.

Obejmuje działy:

I

Naczelnik — insp. Horodyski Józef,
tel. 74-94.

II

Naczelnik — mjr. Geib Juljusz
tel. 146-75.

III

Naczelnik — isp. Walczak Henryk,
tel. 68-08.

IV

Naczelnik — ppłk. dr. Nagler Leon, tel. 140-23.

Szkoła Oficerska Policji Państw.
Krochmalna 56.

Komendant — Vacat, tel. 50-84.

Redakcja „Gazety i Administracji Policji Państwowej

Długa 38

Redaktor — insp. Kaufman Fr.
tel. 55-73.

Komenda Policji Państw.

na m. st. Warszawy

Senatorska 12 tef. centrala
Komendant insp. Czyniowski Edmund, tel. 3-00.

Dyżurny Oficer — tel. 417-08.

Urząd Sledczy

Daniłowiczowska 3.

Naczelnik — p. o. nadk. Sitkowski Antoni, tel. 10-43.

Zastępca Kom. — Kom. Pikor Gustaw.

Komisariaty Policji Państwowej

na m. stol. Warszawy

Komisariat I — Bednarska 7 —
tel. 3-01.

Kom. Sztab Marjan tel. 308-04
Komisariat II — Kapucyńska 19 —
tel. 3-02.

Podkom. Wojciechowski Edward —
tel. 308-07.

Komisariat III — Nowolipki 53 —
tel. 3-03.

Podkom. Rzeczycki Stanisław —
tel. 308-09.

Komisariat IV — Niska 10 —
tel. 3-04.

Podkom. Lewandowski Józef — tel.
308-11.

Komisariat V — Lubeckiego 4 —
Kom. Biernacki Edward — tel.
308-14.

Komisariat VI — Miedziana 5 —
tel. 3-06.

Kom. Szwarc Witold — tel. 308-23.

Komisariat VII — Elektoralna 28
tel. 3-07.

Kom. Komar Henryk — tel. 308-25.

Komisariat VIII Sliska 52 —
tel. 3-08.

Podkom. Sznajder Ludwik —
tel. 308-26.

Komisariat IX — Fabryczna 28 —
tel. 3-09.

Podkom. Kostrzewa Władysław —
tel. 308-27.

Komisariat X — Szpitalna 7 —
tel. 3-10.

Kom. Budzyński Czesław — tel.
308-28.

Komisariat XI — Poznańska 13 —
tel. 3-11.

Kom. Górecki Władysław — tel.
308-36.

Komisariat XII — Daniłowiczowska 10 — tel. 3-12.

Kom. Gocławski Wacław — tel.
308-37.

Komisariat XIII — Hoża 30 —
tel. 3-13.

Kom. Kones Jerzy — tel. 127-09.

Komisariat XIV — Praga, Wileńska 11 — tel. 3-14.

Kom. Kudelski Zygmunt — tel.
111-80.

Komisariat XV — Praga, Jagiellońska 9 — tel. 3-15.

Kom. Wykowski Szymon
tel. 308-44.

Komisariat XVI — Mokotów, Puławska 53 — tel. 3-16.

Podkom. Rotmil Henryk tel.
155-79.

Komisariat XVII — Grochów II,
Grochowska 139 — tel. 3-17.

Podkom. Stypułkowski Jan — tel.
3-17 d.

Komisariat XVIII — Pelcowizna,
Toruńska 48 — tel. 3-18.

Kom. Karowski Wincenty tel.
3-18 d.

Komisariat XX i XXI — Sielce,
Nabielaka 4 — tel. 3-20.

Asp. Baranowski Wacław tel.
153-80.

Komisariat XXII i XIX — Wola,
Wolska 147 — tel. 3-22.

Kom. Szempliński Mieczysław,
tel. 155-77.

Komisariat XXIII — Grójecka
26 — tel. 3-23.

Podkom. Zagórski Stanisław, tel.
280-71.

Komisariat XXIV — Sw. Win-
centego 47 — tel. 3-24.

Kom. Sobieski Kazimierz

Komisariat XXV—Nowe Brudno,
Siedzibna 3 tel. 3-25.

Kom. Święcki Edward.

Komisariat XXVI — Włociań-
ska 45 — tel. 3-26.

Kom. Kierski Teofil — tel. 121-59.

Komisariaty Kolejowe:

Komisariat I kol. — st. Warsza-
wa-Główna tel. 105-34.

Podkom. Wierzbicki Ignacy tel.
183-56.

Posterunek Polic. — Warszawa
Gdańska tel. 142-62.

Komisariat III kol. — st. War-
szawa Wschodnia tel. 105-67

Komisariat IV kol. — st. War-
szawa-Wileńska tel. 216-59.

Kom. Szmidt Stefan.

Komisariat Wodny

Praga, Brzeg Wisły — tel. 64-82,
Podkom. — asp. Bieniński Wła-
dysław.

Rezerwa Piesza

Ciepla 13 tel. 270-16

Komendant — kom. Ciesielski
Czesław.

Rezerwa Konna

Ciepla 13 tel. 154-94.

Komendant --- podinsp. Szopa
Marcin.

Komisariat Rządu

na m. stoł. Warszawę, Sena-
torska 16 — tel. 15-83.

Komisarz Rządu — Kawecki Hen-
ryk zastępca: Olpiński Józef.

Starostwa Grodzkie:

Warszawa-Południe — Wiejska 16,
Starosta — Biendarzewski Hen-
ryk tel. 201-53.

Warszawa-Północ — Długa 31,
Starosta — Frankowski Jan,
tel. 256-00.

Warszawa-Praga — Szeroka 22,
Starosta — Lichtenstein Gustaw,
tel. 311-76.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Wierzbowa 1, tel. centrala

Minister — dr. Zaleski August
tel. 413-29.

Gabinet Ministra

Podsekretarz Stanu — dr. Wy-
socki Alfred tel., 413-20.

Sekretarz — Kościalkowski Zyn-
dram Wacław, tel. 413-29.

Protokół Dypl. — Romer Karol,
tel. 4-39.

Zastępca — Przeździecki Rajnold.

Dyrektor Gabinetu Ministra —
Szumalakowski Marjan, tel.
413-36.

Wydział Osobowy

Sw. Krzyska 25.

Naczelnik — Roman Antoni,
tel. 76-23.

Dnie i godziny przyjęć:

Minister: wtorki i piątki od godz.
12-14.

Kancelarje:

Wydziału prasowego: tel. 4-53.

Wydziału Hist.-nauk.: tel. 413-73

Departamenty:

I POLITYCZNO - EKONOMICZNY

Obejmuje wydziały:

Organizacji Międzynarodowych.

P. o. naczelnika — Tarnowski
Adam, tel. wewn. 35.

Zachodni

Naczelnik — Lipski Józef.

Wschodni

Naczelnik — Hołowko Tadeusz,
tel. 413-03.

Południowy

Naczelnik — Dr. Günther Wła-
dysław,

Traktatowy

Naczelnik — prof. Makowski Jul-
jan.

Prasowy

Naczelnik — Chrzanowski Leon,
tel. 413-60.a

Historyczno-Naukowy

Naczelnik — Dr. Sokolnicki Mi-
chał, tel. 413-73.

II KONSULARNY

Dyrektor — Łukasiewicz Juliusz,
tel. 413-64.

Obejmuje wydziały

I Ogólno-Konsularny

Naczelnik — Dr. Gawroński Wa-
cław, tel. 413-23.

Referat Opieki Kulturalnej..

Kierownik — Adamek Józef,
tel. wewn. 97.

Referat Spraw Gdańskich

Kierownik — Dr. Kurnikowski
Zdzisław, tel. wewn. 8.

Referat Spraw Konsularnych Morskich

Kierownik — Sliwiński Leon,
tel. wewn. 82.

Referat do spraw Ustawodawstwa Konsularnego

Kierownik — Dr. Dąbrowski Al-
fred.

Referat do Spraw Emigracyjnych

Kierownik — Mazurkiewicz Ro-
man.

II Prawno-Konsularny

Naczelnik — Dr. Gorzechowski
Józef, tel. 413-47.

Referat Międzynar. Obrotu Prawnego

Kierownik — Lorenowicz Eu-
stachy, tel. 413-45.

Referat Pretensji i Odszkodowań

Kierownik — Millak Stanisław.

Administracyjno-Konsularny

Naczelnik — Obrębski Witold.

Referat Spraw Sanitarnych

Kierownik — Pindor Karol.

Referat Finansowo -Ekonomiczny

Kierownik — Dr. Nieduszyński
Tadeusz.

III Administracyjny

Dyrektor — Jędrzejewski Wa-
cław, tel. 413-08.

Obejmuje wydziały

Budżetowo-Gospodarczy

Naczelnik — Dr. Rościszewski,
tel. 413-58.

Referat Rachuby Centrali

Kierownik — Błaskiewicz Ta-
deusz.

Referat Rachunkowy Urzędów Zagranicznych

Sw. Krzyska 25

Kierownik — Dunajewski Ale-
ksander.

Referat Gospodarczy

pl. Józefa Piłsudskiego 9

Kierownik — Różniatowski Sta-
nisław.

Szyfrowy

Naczelnik — Eska Stanisław. tel.
413-19.

Radca Prawny — Babiński Leon.

Kierownik Kancelarii Głównej —
Pawłowski Tadeusz.

Ministerstwo Spraw Wojskowych.

Nowowiejska 1/3/5 tel. centrala
Minister i Generalny Inspektor Sił Zbrojnych, Marszałek Polski — Piłsudski Józef.

Gabinet Ministra

Szef Gabinetu — ppłk. dypl. Beck Józef, tel. 520-66.

Referat I — Kierownik — mjr. dypl. Próchnicki Stanisław.

Referat II — Kierownik — ppłk. Petrażycki Tadeusz.

Referat Prasowy — Kierownik — kpt. Lepecki Mieczysław Bohdan
Kancelarja Główna — tel. 520-71
I Wiceminister i Szef Administracji Armji — gen. dyw. Konarzewski Daniel, tel. 520-62.

Zastępca I-go Wiceministra i Zastępca Szefa Administracji Armji gen. bryg. Felicjan Sławoj-Składkowski tel. 520-67.

Biuro Ogólno-Administracyjne
Szef — płk. Langer Aleksander, tel. 520-68.

Departament Uzbrojenia — Szef płk. inż. Kieszniewski Kazimierz

Departament Zaopatrzenia Inżynierji — Szef płk. Kossakowski Tadeusz, tel. 520-19.

Departament Budownictwa — Szef inż. Wieliński Zigmunt.

Departament Intendentury — płk. Masny Karol.

Departament Zdrowia — Szef gen. bryg. dr. Rouppert Stanisław tel. 520-69.

Departament Sprawiedliwości — Szef gen. bryg. dr. Daniec Józef, tel. 520-79.

II Wiceminister — gen. bryg. Fabrycy Kazimierz, tel. 520-63.

Biuro Ogólno-Administracyjne
Szef — ppłk. dypl. Swarzeński Jan.

Departament Piechoty — Szef płk. dypl. Cwiertniak Józef.

Departament Kawalerji — Szef płk. dypl. Brochwicz-Lewiński Zbigniew.

Departament Artylerji — Szef płk. dypl. Krukowicz-Przedzimiński Emil.

Departament Aeronautyki — Szef płk. dypl. pilot inż. Rayski Ludomir.

Szefostwo Saperów — Szef mjr. Arczyński Stanisław, tel. 520-18.

Szefostwo Łączności — Szef mjr. Goebel Kazimierz, tel. 520-20.

Kierownictwo Marynarki Wojen-

nej — Szef Komandor Swirski Jerzy.

Biuro Personalne

Szef — płk. dypl. Hulewicz Bohdan, tel. 520-64.

Korpus Kontrolerów

Szef Korpusu — płk. Wielowiejski Władysław tel. 520-65

Biuro Kontroli — Szef — ppłk. Grossek Michał.

Kurja Biskupia

Miodowa 24

Biskup Polowy — gen. bryg. ks. dr. Gall Stanisław, tel. 520-91

Sztab Główny

Pl. Józefa Piłsudskiego 3
tel. centrala

Szef Sztabu Głównego — gen. bryg. Piskor Tadeusz, Ludwik.
I-szy zastępca szefa — gen. bryg. Kwaśniewski Stanisław.
tel. 520-25

Oddział I

Szef — płk. dypl. Zamorski Kordjan Józef.

Oddział II

Szef — ppłk. dypl. Pelczyński Tadeusz.

Oddział III

Szef — płk. dypl. Przyjałkowski Zdzisław.

Oddział IV

Szef — płk. dypl. Bolesławicz Marjan.

Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy

Pl. Józefa Piłsudskiego 5
Szef — mjr. dypl. Quirini Eugeniusz tel. 412-70

Wojskowy Instytut Geograficzny

Ul. Wilcza 64
Szef — płk. Kreutzinger Józef,, tel. 522-20

Najwyższy Sąd Wojskowy

Pl. Piłsudskiego 5
Prezydent — gen. bryg. dr. Krze-
miński Jakób, tel. 523-40.

Wyższa Szkoła Wojenna

Koszykowa 79
Komendant — gen. bryg. Kutrze-
ba Tadeusz, tel. 522-41

Szkoła Podchorążych Piechoty

Ostrów-Komorowo
Płk. dypl. Kamski-Milan Maksy-
miljan.

Centrum Wyszokolenia Kawalerji

Grudziądz
w/z ppłk dypl. Strzelecki Leon,

Centrum Wyszokolenia Artylerji.

Toruń

Gen. bryg. Prich Rudolf.

Centrum Wyszokolenia Lotnictwa

Ppłk. dypl. Ujejski Stanisław.

Szkoła Podchorążych Inżynierji

Ul. Nowowiejska 54
Komendant — płk. Dąbkiewski Stefan
Kancelarja — tel. 522-30.

Szkoła Podchorążych Sanitarnych

Górnoślaska 45
Gen. bryg. dr. Hubicki Stefan,
tel. 522-30 dod.

Dowództwa Okręgów Korpusów I Warszawa (Przejazd)

Dowódca — gen. bryg. Wróblewski Jan.

II Lublin.

Dowódca — gen. bryg. Taczek Sta-
nisław

III Grodno

Dowódca — gen. bryg. Litwino-
wicz Aleksander

IV Łódź

Dowódca — gen. bryg. Małachow-
ski Stanisław

V Kraków

Dowódca — gen. dyw. Wróblewski Stanisław

VI Lwów

Dowódca — gen. bryg. Popowicz
Bolesław.

VII Poznań

Dowódca — gen. dyw. Dzierzano-
wski Kazimierz.

VIII Toruń

Dowódca — gen. bryg. Paławski
Stefan

IX Brześć n/B

Dowódca — gen. bryg. Trojanow-
ski Mieczysław.

X Przemyśl

Dowódca — gen. bryg. Galica An-
drzej.

Korpus Ochrony Pogranicza

Nowy Świat 69.
Dowódca Korpusu — gen. bryg.
Tessaro Stanisław, tel. 298-10

Inspektorzy Armji

Warszawa
Gen. dyw. Sosnkowski Kazimierz.
Gen. dyw. Romer Jan.
Gen. dyw. Osiński Aleksander.
Gen. dyw. Berbecki Leon.
Gen. dyw. Rybak Józef.

Gen. dyw. Skierski Leonard.
Gen. dyw. Rydz — Smigły Edward.

Toruń

Gen. dyw. — Norwid Neugebauer
Mieczysław

Lwów

Gen. dyw. Rómmel Julian.

Ministerstwo Sprawiedliwości.

Długa 7. tel. centrala
Minister — Feliks Dutkiewicz
tel. 28-76

Wiceminister — Sieczkowski Stefan, tel. 96-01.

Szef Sekretariatu Ministra i Naczelnik Kancelarii Głównej
Puchalska Janina, — tel. 28-13.

Biuro informacyjno-podawcze, —
tel. 28-67

Dnie i godziny przyjęć:

Minister wtorki i piątki od god.
12—14

Dyrektorzy depart. codziennie od
godz. 11-13

Kancelarje:

Główna tel, 28-67 (dod)

Departam. Ustawodawczego
tel. 9-61

Departam. Administracyjnego,
(Nalewki 2) tel. 312-35

Departam. Karnego, tel. 310-83
(Długa 50)

Departamenty

I Ustawodawczy

Dyrektor — vacat

Obejmuje wydziały:

Prawa Cywilnego

Naczelnik — Jaszczurowski Kazimierz, tel. 514-96

Prawa Karnego i Administracyjnego

Naczelnik — Kuczyński Władysław, tel. 56-93

Prawa Międzynarodowego

Naczelnik — Jabłoński Włodzimierz, tel. 28-16

II Administracyjny

Dyrektor — Świątkowski Mieczysław, tel. 28-72

Obejmuje wydziały:

Administracyjny

Naczelnik — Batycki Stanisław,
tel. 28-06

Osobowy

Naczelnik — Kwiatkowski Adam
tel. 57-64

Gospodarczo-Skarbowy

Naczelnik — Neyman Antoni,
tel. 59-63

Statystyczny

Naczelnik — Szeluto Apolinary,
tel. 56-31

III Karny

Długa 50

Dyrektor — p. o. Jaxa — Maleszewski Lucjan, tel. 319-81.

Obejmuje wydziały:

Administracji Więzień

Naczelnik — Jaxa Maleszewski Lucjan, tel. 60-26

Karny

Długa 7

Naczelnik — Warmński Stanisław,
tel. 54-49

Pracy Więźniów

Naczelnik — Czarkowski Bolesław,
tel. 56-51

Komisja Kodyfikacyjna

tel. 91-82 (Mokotowska 14)

Nadzór Prokuratorski

Prokurator przy Sądzie Najwyższym, tel. 54-31

Bekerman Lucjan

Podprokurator przy Sądzie Apelacyjnym Raczyński Stefan,
tel. 28-80

Redakcja Dziennika

Ustaw i Dziennika

Urzędowego

Długa 50.

Redaktor — Krajewski Ludwik,
tel. 83-42

Hipoteka

Kapucyńska 6

Wydział Ziemski

Prowadzi Sędzia hipoteczny — Antecki Wacław.

Wydział Miejski

Prowadzi sędzia hipoteczny — Olewski Władysław.

Naczelnia Rada Adwokacka

pl. Dąbrowskiego 3.

Prezes — Ponikowski Cezary.

Sąd Najwyższy w Warszawie

Plac Krasińskich 5, tel. Centrala.
Prezes Leon Supiński.

I — Prokurator p. o. Józef Prokopowicz, tel. 310-87.

Najwyższy Trybunał Administracyjny.

Warszawa, Miodowa 22.

Prezes, — p. o. Dr. Różycki Rudolf
tel. 101-79.

Uwaga.

Wykaz podziału Sądownictwa na terenie Państwa, podano w rozdziale II Administracyjnym.

Ministerstwo Komunikacji.

Warszawa, Nowy Świat 14, tel.
Centrala: 2-60, 2-63, 2-70, 2-73
Minister — inż. Alfons Kühn, tel.
przez Sekretariat 47 wew.

Podsekretarz Stanu — inż. Czap-
ski Witold, tel. przez Sekretar-
jat 45 wew.

Wydział Prezydjalny

Naczelnik — Buszyński Marjan,
tel. przez Sekretariat 45 wew.

Departamenty.

I Administracyjny

Dyrektor — Dr. Adam Gałęcki.

II Finansowy

Dyrektor — Ulmiat Franciszek.

III Handlowo-Taryfowy.

Dyrektor — Kolakowski Stanisław

IV Eksploatacyjny.

Dyrektor — Frank Adam.

V Budowy i utrzymania kolei.

Dyrektor — Ciechanowiecki Ale-
ksy.

VI Mechaniczny i zasobów.

Dyrektor — inż. Skupiewski Bronisław.

Wydział lotnictwa cywilnego,
Wiejska 3.

Okręgowa Dyrekcja Kolei Żelaznych.

- 1) Warszawa — Dyrektor Bieniecki Witold.
- 2) Radom — Dyrektor Andrzejewski Seweryn.
- 3) Kraków — Dyrektor Barwicz Karol.
- 4) Katowice — Dyrektor Niebieszczański.
- 5) Lwów — Dyrektor Prachtel Morawiecki Paweł.
- 6) Stanisławów — Dyrektor Wiktor Stefan.
- 7) Poznań — Dyrektor Rumiński Stanisław.
- 8) Gdańsk — Dyrektor Dobrycki Bogumił.
- 9) Wilno — Dyrektor Staszewski Julian.

Przy Min. Komunikacji istnieją jako ciała doradcze: **Państwowa Rada Kolejowa** w łonie której funkcjonują komitety:

1. Komitet nowobudujących się kolei.
2. Komitet taryfowy.
3. Komitet eksploatacyjny.

Przy każdej dyrekcji istnieją dyrekcyjne rady kolejowe, a przy Ministerstwie ponadto funkcjonuje komitet lotnictwa cywilnego.

Kierownictwo Przebudowy węzła kolejowego Warszawskiego, |
biuro Solec 40, tel. 211-01.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Bagatela 12, tel. centrala.

Minister — Czerwiński Sławomir,
tel. 150-31.

Podsekretarz Stanu — vacat
Urząd. informac. i ref. paszport.
zagan. — Miszczakówna Leoka-
dja, tel. 78-39.

Dnie i godz. przyjęć:

Minister: poniedziałki i czwartki
od 12 do 14.

Dyrektorzy depart.: codziennie od
godz. 12 do 14.

Kancelarje:

Departam. Ogól. — tel. 26-06

Departam. Szkolnic. Ogólnokształc.
— tel. 266-86

Departam. Szkolnic. Zawod. —
tel. 316-31

Departam. Nauki i Szkół Wyż. —
tel. 316-83

Departam. Sztuki — tel. 316-61

Departam. Wyznań — tel. 178-50

Wydział Archiwów — tel. 124-64

Departamenty I Ogólny.

Dyrektor — vacat

Obejmuje wydziały:

Prezydyjalny

Naczelnik — dr. Pollak Michał.
tel. 52-59.

Prawny

Naczelnik — dr. Okęcki Stanisław.
tel. 316-42

Budżetowo—Rachunkowy

Nowogrodzka 21

Naczelnik — Nowak Andrzej.
tel. 5-69

Budownictwa szkolnego

pl. 3-ch Krzyży 8

Naczelnik — Mączyński Zdzisław.
tel. 25-78

Wychowanie Fiz. i Higieny Szkolnej

Naczelnik — Błoński Józef.
tel. 235-54

Sprawozdawczy

Naczelnik — Kielski Bolesław.
tel. 6-14

Naczelnny Wizytator Higieny Szkolnej

Dr. Kopczyński Stanisław.

Biblioteka Ministerstwa

Foksal 18 tel. 316-81

II Szkolnictwa Ogólnokształcącego.

Dyrektor — Żłobicki Władysław,
tel. 328-85

Obejmuje wydziały:

Szkół Powszechnych

Naczelnik — dr. Reiter Marjan.
tel. 163-47

Szkół Średnich

Naczelnik — Pieracki Kazimierz.
tel. 232-04

Organizacyjno-Programowy

pl. 3-ch Krzyży 8

Naczelnik — Radwan Władysław.
tel. 431-17

Kształcenia Nauczycieli

Naczelnik — Dzierżyński,
tel. 6-31

Oświaty Pozaszkolnej

Naczelnik — Godecki Bolesław,
tel. 316-44

III Szkolnictwa Zawodowego.

Hoża 88

Dyrektor — Jarniński Mieczysław.
tel. 43-93

Obejmuje wydziały:

Administracyjny

Naczelnik — Dobija — Dziubczyński
Tadeusz, tel. 66-46

Kształcenia Technicznego

Naczelnik — Romanowski Antoni,
tel. 316-41

Dokształcenia Zawodowego i Szkół Handlowych

Naczelnik — Waryński Tadeusz,
tel. 78-42

Kształcenia i Dokształcenia Zawodowego Kobiet

Naczelnik — p. o. Zaborowska Mar-
ja, tel. 6-19

IV Nauki i Szkół Wyższych

Hoża 88

Dyrektor — Suchodolski,
tel. 51-88

Obejmuje Wydziały:

Nauki

Naczelnik — Dzik Faustyn.
tel. 316-45

Szkół Wyższych

Naczelnik — Buszkowski Leon,
tel. 51-88

V Sztuki

Bagatela 12, III piętro.

Dyrektor — Jastrzębowski Woj-
ciech, tel. 50-23

Obejmuje wydziały:

Sztuk Plastycznych i Zabytków

Naczelnik — Wojciechowski Jaro-
sław, tel. 29-57

Literatury, Muzyki, Teatrów

Naczelnik — Miketta Janusz.
tel. 50-21

VI Wyznań

Ujazdowska 37.

Dyrektor — Potocki Franciszek,
tel. 144-40

Obejmuje wydziały:

Wyznania Rzym.-Katolic.

Naczelnik — Głowacki Stanisław,
tel. 178-04

Wyznań Chrześcijańskich

Niekatolickich i Wyznań

Niechrześcijańskich

Naczelnik — Bogdański Edward,
tel. 45-16

VII Wydział Archiwów

Długa 13.

Naczelnny dyrektor — Ptaszyński
Stanisław, tel. 124-52

Ministerstwo Rolnictwa.

Senatorska 15, tel. centrala.

Minister — Dr. Leon Janta Pol-
czyński, tel. 39-03.

Podsekretarz Stanu — Leśniewski
Wiktor tel. 39-04

Biuro informacyjno podawcze
(stały dyżur) tel. 39-01

Dnie i godziny przyjęć:

Minister — wtorki i czwartki od
godz. 11-13,

Dyrektorzy depart. — codziennie
od godz. 11-13.

Kierownik Sekretariatu Ministra -
Zukotyński Jan, tel. 172-37.

Kancelarja:

Departam. Ogólnego — tel. 39-17
Dyrekcji Lasów Państwowych
tel. 504-19

Departamenty

I Ogólny.

Dyrektor — Ludwikiewicz Alek-
sander tel. 39-11

Obejmuje wydziały:

Organizacyjno-Prawny

Naczelnik — Dratwa Stefan.
tel. 39-05

Osobowy

Naczelnik — Głazek Jan.
tel. 17-43

Budżetowo-Rachunkowy
Naczelnik — Chorzewski Kazimierz, tel. 39-18

II Rolnictwa

Dyrektor — inż. Królikowski Stefan, tel. 39-06
Inspektor. Min. Rolnictwa — Sakowicz Jarosław, tel. 69-22

Obejmuje wydziały:

Ekonomiczny

Naczelnik — Krawulski Leonard, tel. 39-26

Oświaty Rolniczej

Naczelnik — Miśkiewicz Witold, tel. 39-12

Wytwórczości Roślinnej

Naczelnik — Wojno Kazimierz, tel. 39-15

Melioracji Rolnych

Naczelnik — inż. Turczyński Stanisław, tel. 39-21

Wytwórczości Zwierzęcej

Naczelnik — inż. Baird Edward, tel. 39-07

Majątków Państwowych

Naczelnik — Lesisz Aleksander, tel. 39-19

III Chowu Koni

Dyrektor — inż. Grabowski Jan, tel. 53-50

Obejmuje wydziały:

Stadnin Państwowych

Naczelnik — vacat, tel. 130-05

Hodowli Koni

Naczelnik — vacat, tel. 37-84

IV Weterynarii

Dyrektor dr. Fiscoeder, tel. 39-24

Obejmuje wydziały:

Administracyjny

Naczelnik — dr. Gracz Szczepan, tel. 39-14

Zwalczania Chorób Zaraźliwych

Naczelnik — Herman Józef, tel. 184-03

Weterynarii Samorządowej

Naczelnik — Kiszkiel Jan, tel. 39-14

V Leśnictwa

Dyrektor — Miklaszewski Jan, tel. 39-10

Inspektorzy Ministerstwa Lasów Państwowych — Żurkowski Stanisław, Miłobędzki Józef.

Obejmuje wydziały:

Ekonomiki Leśnej

Naczelnik — Vogtman Jan, tel. 504-30

Ochrony Lasów

Naczelnik dr. Swiniarski Teodor, tel. 89-94. —

Urządzenia Lasów Państwowych

Naczelnik — Stankiewicz Wacław, tel. 39-13

Administracji Lasów

Państwowych

Naczelnik — Rosiński Józef, tel. 438-45

Rachuby

Naczelnik — Borzemski Wiktor, tel. 39-22

Wydział Wojskowy

Naczelnik — mjr. inż. Kania Karol, tel. 84-75.

Władze i Urzędy podległe Ministerstwu Rolnictwa.

Dyrekcje Lasów Państwowych

Warszawa — dyrektor Lorek Adam, Senatorska 29, tel. 504-11
Białowieża — dyrektor inż. Sym Antoni.

Bydgoszcz — dyrektor Zagórski Józef.

Lwów — dyrektor inż. Kączkowski Stanisław.

Łuck — dyrektor Tittenbrun Michał.

Poznań — dyrektor Grzegorzewski Władysław

Radom — dyrektor Mickiewicz Edmund.

Siedlce — dyrektor Rogiński Wacław.

Toruń — dyrektor Lorkiewicz Teofil.

Wilno — dyrektor Szemioth Edward.

Państwowy Instytut

Meteorologiczny

Nowy Świat 72 tel. 65-01

Dyrektor — Dobrowolski Antoni.
Wicedyrektor — Hłasek Stefan.

Państwowy Instytut

Naukowy Gospodarstwa

Wiejskiego w Puławach

Dyrektor — dr. Kopeć Stefan.

Wydziały Rolnictwa

i Weterynarii przy

Urzędach Wojewódzkich

w Warszawie — naczelnik Tustanowski Jan — tel. 89-84.

w Białymstoku — naczelnik, — Jastrzębski Włodzimierz.

w Łodzi — naczelnik Szostak Zygmunt.

w Kielcach — naczelnik Turowski Wincenty.

w Nowogrodzku — naczelnik Bokun Edward.

w Lublinie — naczelnik Pomianowski Zdzisław.

w Łucku — naczelnik Tendziagolski Jan.

w Brześciu n/B — naczelnik Czerwijowski Zygmunt.

we Lwowie — naczelnik Gnatkowski Stefan.

w Stanisławowie — naczelnik Burzyński Stanisław.

w Tarnopolu — naczelnik Ciemnołowski Józef.

w Krakowie — naczelnik Szymusik Stanisław.

w Toruniu — naczelnik Ceceniowski Konstanty.

w Poznaniu — naczelnik Morzycki Zoroaster.

w Wilnie — naczelnik Szaniawski Wacław.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

Elektoralna 2 tel. centrala

Minister — Inż. Kwiatkowski Eugenjusz — tel. 412-01

Wiceminister — Dr. Doleżał Franciszek, — tel. 412-00

Biuro informacyjno-podawcze tel. 78-79

Dnie i godziny przyjęć:

Minister — wtorki i piątki od godz. 11-13

Dyrektorzy departam.: codziennie od godz. 11-13

Departamenty:

I Ogólny

Dyrektor — Kożuchowski Józef, tel. 412-02

Obejmuje wydziały:

Ogólny

Naczelnik — inż. Arczyński Stanisław, tel. 412-16

Administracyjno-Karny

Naczelnik — Sokołowski Stanisław

Sekretariat Ministra

Szef Sekretariatu — Peche Czesław, tel. 412-11

II Górniczo-Hutniczy

Dyrektor — inż. gór. Cybulski Julian, tel. 412-75

Obejmuje wydziały:

Administracji Górniczej

Naczelnik — dr. Womela Leopold.

Oddział Finansowo-Gospodarczy

Kierownik — Juszkiewicz Miłostaw, tel. 412-12

Górnictwa Węglowego

Naczelnik — inż. gór. Korsak Zygmunt.

Salin, Rud i Hutnictwa

Naczelnik — inż. gór. Choroszewski Władysław.

Nafty

Naczelnik — inż. gór. Salomon de Friedberg Henryk

III Przemysłowy

Dyrektor — inż. techn. Dąbrowski Julian, tel. 412-08.

Obejmuje wydziały:

Polityki Przemysłowej

Naczelnik — Zwoliński Wincenty tel. 412-07

Administracji Przemysłowej

Naczelnik — inż. mech. Watten Józef.

Przemysłu Wielkiego

Naczelnik — inż. chem. Benedek Czesław, tel. 412-10

Przemysłu Drobniego i Rzemiosł

Naczelnik — Hauszyld Wacław, tel. 119-35

IV Handlowy

Dyrektor — Sokołowski Mieczysław, tel. 412-09

Obejmuje wydziały:

Polityki Handlowej i Traktatów

Naczelnik — Sadowski Sydney Władysław.

Handlu Wewnętrznego

Naczelnik — Sągajło Tadeusz.

Handlu Zagranicznego

Naczelnik — Królikowski Stefan. tel. 412-69

V Morski

Dyrektor — inż. Nosowicz Teodozy. tel. 284-71

Obejmuje wydziały:

Portowy

Inż. budowy okrętów — Łęgowski Stanisław.

Żeglugowy

Naczelnik — Pistel Hugon.

Rybacki

Naczelnik — Lubecki Franciszek.

Urząd Patentowy Rz. P.

Elektoralna 2

Prezes — Czaykowski Steran. tel. 110-21

Państwowy Instytut

Geologiczny

Nowy Świat 72. Pałac Staszica

Dyrektor — prof. Morozewicz Józef. tel. 114-06

Urzędy Probierze

Warszawa, Złota 22. — p. o. naczelnika — dr. Baranowicz Eugeniusz. — tel. 88-99

Wilno — naczelnik — Prokopowicz Józef.

Lwów — naczelnik inż. Modzelewski Józef.

Dyrekcja Salin Państwowych

Warszawa, Pl. Napoleona 6

Dyrektor — inż. Bukowski Kazimierz.

Państwowa Kopalnia Węgla Brzeszcze

Dyrektor — inż. Lebiezki Piotr.

Wyższy Urząd Górniczy

Warszawa, Elektoralna 2

Naczelnik — inż. Dąbkowicz Antoni.

Urzędy Górnicze:

Dąbrowa — naczelnik inż. Zawadzki Jakób.

Sosnowiec — naczelnik — Stecki Marjan.

Częstochowa — p. o. naczelnika Głuszcak Łukasz.

Radom — naczelnik Lewandowski Stanisław.

Wyższy Urząd Górniczy w Krakowie

Kierownik — Meyer Antoni.

Okręgowe Urzędy Górnicze:

Kraków — naczelnik Negrusz Apolinary.

Jasło — inż. gór. Onyszkiewicz Aleksander.

Drohobycz — naczelnik — Markiewicz Aleksander.

Stanisławów — kierownik — Stauffer Henryk.

Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach

Naczelnik — Malawski Zygmunt.

Okręgowe Urzędy Górnicze:

Katowice — naczelnik Kossuth Stanisław.

Rybnik — naczelnik Kowalczyk Piotr.

Królewska Huta — naczelnik Kieszek Feliks.

Tarnowskie Góry — naczelnik — Hanasiewicz Włodzimierz.

Wojewódzkie Wydziały Przemysłowe

Warszawa — naczelnik Klodecki Henryk.

Łódź — p. o. naczelnika Piaskowski Józef.

Kielce — naczelnik Kolasiński Włodzimierz.

Lublin — p. o. naczelnika Napiórkowski Mieczysław.

Białystok — naczelnik Malinowski Mieczysław.

Lwów — naczelnik Kasztelewicz Józef.

Nowogródek — st. ref. Smólski Wincenty.

Brześć n/B — p. o. naczelnika Mellerowicz Tadeusz.

Łuck — p. o. naczelnika — Bolcewicz Jan.

Kraków — naczelnik Matusiński Stanisław.

Stanisławów — p. o. naczelnika Swoboda Jan.

Tarnopol — naczelnik Wysoczański Kazimierz.

Poznań — naczelnik Hempowicz Franciszek.

Toruń — naczelnik Celichowski Stanisław.

Wilno — naczelnik Sławiński Wacław.

Oddział Przemysłowy Kom. Rządu m. st. Warszawy Warszawa Ratusz

Inż. Bandrowski Adam.

Biuro Urzędnika Przydzielonego do Komisarza Generalnego Rz.P w Gdańsku

(Handel Zagraniczny)

Siebeneychen Altred.

Szkoła Morska w Tezewie

Dyrektor — Mohuczy Adam.

Urząd Morski w Gdyni

Dyrektor — Poznański Józef.

Biuro Budowy Portu w Gdyni

Naczelnik — Wenda Tadeusz.

Morski Urząd Rybacki w Gdyni

Naczelnik — Rostkowski Feliks.

Urząd Marynarki Handlowej w Gdyni

Naczelnik — Hryniewiecki Antoni.

Główny Urząd Miar

ul. Elektoralna 2.

telefony: 337-87, 337-88, 337-89, 337-90.

Dyrektor — inż. techn. Rauszer Zdzisław — tel. 154-90

Wicedyrektor — Muszkat Stanisław — tel. od 337-87 do 337-90

Naczelnik Wydziału I — inż. Smoleński Tadeusz. tel. j. w.

Naczelnik Wydziału II — Piekarski Józef, tel. j. w.

P. o. Naczelnika Wydziału III — Gabryłowicz Michał, tel. j. w.

Ministerstwo Robót Publicznych.

Kredytowa 9 tel. centrala

Minister — prof. dr. Matakiewicz
Maksymilian.
tel. 103-18.

Podsekretarz Stanu — inż. Gór-
ski Kazimierz — tel. 82-94.

Naczelnik Biura Prezydjalnego —
inż. Warchałowski Zdzisław —
tel. 59-08.

Biuro informacyjno-podawcze —
te. 49-37.

Dnie i godz. przyjęć:

Minister: środy, piątki od god.
11 — 13.

Dyrektorzy Departamentu co-
dziennie od godz. 11 — 13.

Kancelarie:

Departam. Ogólnego — tel. 39-72
(dod.).

Departamenty

I OGÓLNY

Dyrektor — Wiceminister Górski
Kazimierz

Obejmuje wydziały:

Osobowy

Naczelnik — inż. Szulz Stanisław,
te. 305-88.

Pomiarowy

Naczelnik — inż. Niedzielski Ta-
deusz, 39-84 (Foksal 11).

Rachuba

Naczelnik — Chojnacki Leonard,
tel. 50-27.

II WODNY

Dyrektor — Prokopowicz Marjan,
tel. 282-33.

Obejmuje wydziały:

Dróg Wodnych i Zeglugi

Naczelnik — Zaczek Józef,
tel. 26-60.

Wód Niespławnych

Naczelnik — Wawrzkowicz Sta-
nisław, tel. 58-19.

Centralne Biuro Hydrograficzne
(C. B. H.)

pl. Dąbrowskiego 8.

Naczelnik — Zubrzycki Tadeusz,
tel. 75-22.

III BUDOWLANY

Dyrektor — Opolski Józef,
tel. 23402.

Obejmuje Wydziały:

Nadzoru Budowlanego

Naczelnik — inż. Pawluć Bole-
sław, te. 33-41.

Regulacji Osiedli

Naczelnik — Kania Józef,
tel. 67-89.

Budowy i Utrzymania Gmachów

Naczelnik — Kudelski Tomasz,
tel. 285-63.

Zarząd Gmachów

Naczelnik — Fryzendorf tel. 82-14.

IV DROGOWY

Dyrektor — inż. Nestorowicz Mel-
chjor, tel. 81-18.

Obejmuje Wydziały

Utrzymania Dróg

Naczelnik — Rappe Mieczysław,
tel. 81-15.

Budowy Dróg

Naczelnik — Godlewski Wiktor,
tel. 67-98.

Budowy Mostów

Naczelnik — Wilman Stanisław,
tel. 222-49.

V PRAWNO-ADMINISTR.

Dyrektor — Krajewski Wojciech,
tel. 153-12.

Obejmuje Wydziały:

Prawno-Wodny

Naczelnik — dr. Pawlikowski
Czesław, tel. wewn.

Prawno-Budowlany

Naczelnik — Szymkiewicz Gu-
staw, tel. 107-71.

Ustawodawczy

Naczelnik — Piwocki Stanisław,
te. 50-29.

Autonomiczne:

Wydział Elektryczny

Naczelnik — Siwicki Kazimierz,
tel. 12-54.

Biuro Analizy Cen

Naczelnik — Kruk Stanisław.

**Komisariat Rządu
Dyrekcja Robót Publicz.**

Długa 50

Dyrektor — Chojnowski Jan,
tel. 415-62.

Dyrekcja Dróg Wodnych

Jasna 10

Kierownik — inż. Rodowicz Ka-
zimierz, tel. 69-84.

**Okręgowa Dyrekcja
Robót Publicznych**

Ujazdowska 5

Dyrektor — inż. Tryliński Wła-
dysław tel. 167-59.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej.

Pl. Dąbrowskiego 1.

Minister — Prystor Aleksander —
tel. 319-12.

Sekretariat — tel. 319-12.

Główny Radca Prawny — tel. 15-32

Wydział Prezydjalny

Naczelnik — Dworżańczyk Zyg-
munt — tel. 53-71.

Dział Administracyjny tel. 154-56.

Dział Osobowy tel. 32-46.

Dział Budżetowo-Rachunkowy, ...,
tel. 318-38.

Referat Gospodarczy, tel. 56-86.

Referat Organ.-Prawny tel. 319-25

Informacje tel. 154-56.

Dnie i godz. przyjęć

Minister: wtorki i czwartki od
godz. 11 — 13.

Kancelarie:

Wydz. Prezydjalnego tel. 154-56
(dod.).

Inspokcji Pracy, tel. 262-09, Mar-
szalskowska 84).

Okręgowego Urzędu Ubezpieczeń
tel. 413-86.

Rady:

Emigracyjna, Opieki Społecznej
i Ubezpieczeń Społecznych pod-
legają bezpośredniemu nadzoro-
wi Ministra.

Departamenty:

I PRACY

Kierownik — Klott Marjan —
tel. 519-17.

Obejmuje Wydziały:

Wydział I Ochrony Pracy

Naczelnik — inż. Roszkowski Sta-
nisław, tel. 226-43.

Wydział II Organizacji Pracy

Kierownik — inż. Ettinger Igna-
cy, tel. 75-67.

**Wydział III Umów Zbiorowych
i Związków Zawodowych**

Naczelnik — Ulanowski Tadeusz,
tel. 263-72.

II OPIEKI SPOŁECZNEJ

Nowowiejska 45

Dyrektor — Szubartowicz Tade-
usz, tel. 96-72.

Obejmuje Wydziały

**Wydział I Organizacji
Opieki Społecznej**

Naczelnik — Dr. Grocholski Sta-
nisław, tel. 48-65.

**Wydział II Opieki nad Dziećmi
i Młodzieżą**

Naczelnik — Krakowski Broni-
sław, tel. 34-89.

Wydział III Opieki nad Dorosłymi

Naczelnik — Grunwald Tadeusz,
tel. 26-45.

Wydział IV Pośrednictwa Pracy i Walki z Bezrobociem

Kierownik — Wojnarowski Emil,
tel. 32-07.

Wydział V Spraw Inwalidów Wojennych

Kierownik — Eminowicz Ludwik,
tel. 123-89.

III UBEZPIECZEN SPOŁECZNYCH

Nowowiejska 45,

Dyrektor — Drecki Jerzy, tel.
27-87.

Obejmuje Wydziały:

Wydział I Ubezpieczeniowo- Matematyczny

Kierownik — Einfeld Oskar,
tel. 33-49.

Wydział II Ubezpieczeń Społecznych o świadczeniach długoterminowych

Kierownik — Bruner Wacław,
tel. 56-68.

Wydział III Ubezpieczeń na Wypadek Choroby

Naczelnik — Wysłouch Izidor
319-54.

Trybunał

dla spraw Ubezpieczeń Społecz-
nych, dla byłej dzielnicy prus-
kiej—siedziba w Poznaniu.

Wyższe Urzędy Ubezpieczeń Społecznych

byłej dzielnicy pruskiej...
Poznań, Toruń.

Główny Urząd Ubezpieczeń Podwale 3.

Dyrektor — Gettel Paweł,
tel. 309-36.

(Okręgowe Urzędy Ubezpieczeń,
dla byłej Kongresówki i Mało-
polski znajdują się w Warsza-
wie, Łwowie, Poznaniu).

Urząd Emigracyjny

Warszawa, Królewska 23.

Dyrektor — Nakoniecznikoff Bo-
lesław, tel. 79-34.

Wicedyrektor — Kutylowski Ro-
man, tel. 222-85.

Obejmuje Wydziały:
Ogólny

Naczelnik — Cydzik Marjan
tel. 167-53.

Wychodźstwa Kontynentalnego
Kierownik — Balsigerowa Marja,
tel. 138-84.

Wychodźstwa Zamorskiego

Naczelnik — dr. Durkacz Piotr,
tel. 220-16.

Biuro Naukowo - Informacyjne
Kierownik — Gadomski Feliks,
tel. 317-15.

Ekspozytura Urzędu Emigracyjnego Królewska 23

Kierownik — Gnoiński Włady-
sław, tel. 431-52.

Główny Inspektorat Pracy Pl. Dąbrowskiego 1.

Główny Inspektor Pracy — Kłott
Marjan, tel. 19-67.

Ministerstwo Reform Rolnych.

Plac Dąbrowskiego 6.

Minister — Prof. dr. Staniewicz
Witold, (przez sekretariat te-
lefon 83-74.)

Podsekretarz Stanu — Radwan
Józef.

Sekretarka Ministra — Niewod-
niczańska Halina—tel. 83-74..

Sekretarz Podsekretarza Stanu —
Petrzelewicz Felicja tel. 59-37.

Godziny przyjęć:

Minister: wtorki, piątki od go-
dziny 13 — 14.

Dyrektorzy departamentów.: po-
niedziałki, wtorki, czwartki,,,
piątki od godz. 11 — 13.

Biuro informacyjno podawcze —
tel. 60-95.

Kancelarja Główna — tel. 309-00
Kierownik Kancelarji — Grochol-
ska Jadwiga.

Departamenty: I OGÓLNY

Dyrektor Wiceminister — Józef
Radwan,

Obejmuje Wydziały
Ogólny

Naczelnik — dr. Łacki Bene-
dykt, tel. 6-89.

Prawny

Naczelnik — Korwin — Piotrow-
ski Stanisław, tel. 144-31.

Osobowy

Naczelnik — Tomassi Lubosław.
tel. 167-03.

Organizacyjno-Inspekcijny

Naczelnik — Czarnecki Ewaryst,
tel. 6-73.

Referat Gospodarczy

Kierownik — Prochowski Dama-
zy, tel. 317-44.

II URZĄDZEŃ ROLNYCH

Dyrektor — inż. Kasiński Ka-
rol, tel. 58-96 (przez sekre-
tarjat).

Obejmuje Wydziały:

Sealeniowy

Naczelnik — Naleszkiewicz Al-
fred. 167-18.

Slużebności i Drobnych Regulacji

Naczelnik — Strzeszewski Adam,
tel. 92-95.

Zapasu Ziemi

Naczelnik — Woliński Feliks,
tel. 89-56.

Parcelacyjny Pomiarowy

Naczelnik — Jankowski Michał,
tel. 64-21.

Melioracji i Budownictwa

Naczelnik — Michalski Jan.,
tel. 89-53.

Referat Śląski (samodzielny)

Kierownik — Jurkiewiczowa Ja-
nina, tel. 534-70.

Referat Wojskowy (samodzielny)

Kierownik — Smoleński Karol.

III EKONOMICZNO-FINANSOWY

Dyrektor — Ciborowski Edward,
tel. 91-41.

Obejmuje Wydziały

Agrarno-Ekonomiczny

Kierownik — Przypkowski Mie-
czysław.

Budżetowy

Kierownik — Przybyszewski Bo-
gumił, tel. 229-15.

Finansowy

Naczelnik — Michalski Wło-
dzimierz, tel. 6-79.

Kredytowy

Naczelnik — Rutkowski Jerzy,
tel. 538-92.

Organizacji Gospodarstw

Naczelnik — Kopezyński Wie-
sław, tel. 78-11.

Referat Likwidacyjny (samodzielny)

Kierownik — Jurkiewiczowa Ja-
nina, tel. 534-70.

Biuro Głównej Komisji Ziemiańskiej

Vice - Prezes — Zelechowski Eu-
genjusz, tel. 52-68.

Sekretariat — Paluchowski Ja-
nusz, tel. 412-30.

Okręgowe Urzędy Ziemskie
Warszawa - Trauguta 11
tel. 58-06

Prezes — dr. Rosławiec Stanisław.
Piotrków — p. o. Homan Władysław.
Kielce — prezes: Sosnowski Bolesław.
Lublin — prezes: Janiszowski Henryk.
Białystok — Kiedrzyński Marjan.
Grodno — prezes: Uszacki Michał.
Wilno — prezes: Łączyński Stanisław.
Brześć n/B — prezes: Rychłowski Stefan.
Łuck — prezes: Czarnocki Bohdan.
Kraków — prezes: Bulanda Józef.
Lwów — prezes: inż. Chmielewski Gustaw.
Tarnopol — prezes: Krzyżanowski Wiktor.
Stanisławów — prezes: Chamiec Józef.
Poznań — prezes: Radwan Jerzy.
Grudziądz — prezes: vacat.
Katowice — prezes: Okołowicz Alfred.

**Ministerstwo
Poczt i Telegrafów.**

Plac Napoleona 8 tel. centrala
Minister — inż. Boerner Ignacy —
tel. 318-20.
Podsekretarz Stanu — inż. Dobrowolski Włodzimierz — tel. 318-34.
Sekretarz Ministra — dr. Godała Wiktor — tel. 177 (ewn).
Biuro inform. - podawcze tel. 167 (wewn.).
Kancelaria Główna
Naczelnik — Zadroga Jan —
tel. 146 (wewn.).

Departamenty:

I OGÓLNY

Dyrektor — Frączkowski Zygmunt
tel. 243-60.

Obejmuje Wydziały

Ogólny

Naczelnik — p. o. radca min. —
Słojewski. tel. 911 (miejski).

Organizacyjny

Naczelnik — Pajor Marjan tel. 112.

Lokalowy

Naczelnik — p. o. plk. Szpaczyński Stanisław, tel. 199.

Budżetowo-prasowy

Naczelnik — Lesiecki Włodzimierz, tel. 122.

II POCZTOWY

Dyrektor — dr. Kaczanowski Mieczysław, tel. 77-99.

Obejmuje Wydziały

Pocztowy krajowy

Naczelnik — p. o. radca min.
Triba Józef, tel. 109.

Pocztowy zagraniczny

Naczelnik — dr. Kuno - Blachier,
tel. 117.

Komunikacyjny

Naczelnik — Tybyliński Józef,
tel. 207.

III TECHNICZNY

Dyrektor — inż. Dobrowolski
Włodzimierz, tel. 318-34.

Obejmuje Wydziały

**Eksploatacji telefonów
i telegrafów**

Naczelnik — inż. Daszyński Stanisław, tel. 113.

Budowy i Konserwacji

Naczelnik Zajkowski Jan tel. 161

Radjotelegraficzny

Naczelnik — inż. Stalinger Eugen-
jusz tel. 77-27.

Gospodarczy

Naczelnik — inż. Żuchowicz Karol
tel. 131.

Wyższa Komisja

Dyscyplinarna przy M. P. T.

Przewodniczący Komisji — Li-
manowski Jerzy. tel. 233.

Dyrekcja Poczt i Telegrafów.

Pl. Napoleona 10.

Prezes Dyrekcji — inż. Zajdler
Kazimierz tel. 3-52.

Obejmuje wydziały

I. ADMINISTRACYJNY

Naczelnik — Wachhausen Satur-
nin.

Obejmuje oddziały:

Osobowy:

Kierownik — Lipiński Zenon.

Organizacyjny:

Kierownik — Bursztyński Wa-
lerjan.

Gospodarczy:

Kierownik — Lewandowski Sta-
nisław.

II. POCZTOWY

Naczelnik — Wasiewicz Antoni.
Obejmuje oddziały

Komunikacyjny:

Kierownik — Szyling Jan.

Ruchu Poczтового i Kasowego.

Kierownik — Rogaczewski Wi-
told.

III. TELEGRAFICZNO—TEL.

Naczelnik — inż. Kowalski Hen-
ryk tel. 103-48.

Obejmuje oddziały

Eksploatacji i Administracji.

Kierownik — Dykoff Stefan.

**Budowy Telefonów
i Telegrafów**

Kierownik — Bagiński Kazimierz.

Konserwacji

Kierownik — Urbanowicz Eugen-
jusz.

Referat Radjowy

Kierownik — inż. Perepeczko.

IV. RACHUNKOWY.

Naczelnik — Warszawski Wacław.
tel. 109-47

Obejmuje oddziały:

Księgowości

Kierownik — Herman Józef.

Likwidacji

św. Krzyska 25

Kierownik — Kowalak Jan. tel.
33-38.

Kontrola Rachunków

Kierownik — Kietliński Jan.

**Komisja Dyscyplinarna
i Sekretariat Prezydjalny**

Sekr. Okulicz-Kozaryn Wacław.

Szkoła Teletechniczna

Pl. Napoleona 10

Kierownik — Kroh Aleksander
tel. 149.

Instytut Teletechniczny

Pl. Napoleona 10

Kierownik — inż. Gize Jan. tel.
248.

**Urząd Niedoreczalnych
Przesyłek**

Pl. Napoleona 10

Kierownik — Zaczek Wiktor tel.
211.

Telefony Międzydzielcowe

Ordynacka 9

Dyrektor — Nowicki Aleksander
tel. 75-00.

Stacja Telefonów

Międzydzielcowych

Zielna 39. tel. 48-00.

Telegraficzny Urząd

Fredry 3.

Dyrektor — Michałowski Stani-
sław tel. 270-14.

Pocztowe Urzędy

Warszawa 1, Pl. Napoleona 8,
tel. 15-80.

„ 2, Chmielna 53a
tel. 247-07.

„ 3, Pawia 34
tel. 11-56.

„ 4, Brukowa 28
tel. 92-60.

- „ 5, Krak. Przedm. 79
tel. 11-61.
- „ 6, Nowiniarska 3
tel. 229-12.
- „ 7, Fredry 3
tel. 92-90.
- „ 8, Leszno 99
Podm. 1.
- „ 9, Nowe Brudno
Podm. 1.
- „ 10, Ciepła 20
tel. 249-35.
- „ 11, Flory 9
Podm. 1.
- „ 12, Mokotów Dwor-
kowa 9 tel. 144-34
- „ 13, Leszno 5,
tel. 144-36.
- „ 14, Krucza 31,
tel. 306-03.
- „ 15, Muranowska 7/9,
tel. 80-70.
- „ 16, Dworzec Wschodni
tel. 140-59.
- „ 17, Cytadela,
Podm. 1.
- „ 18, Ludna 9,
tel. 184-42.
- „ 19, Port Lot. Topol.
tel. 11-41.
- „ 20, Bielańska 10/12,
tel. 317-72.
- „ 21, Nowozakroczym-
ska 1, Podm. 1.
- „ 22, Filtrowa 64,
Podm. 1.
- „ 23, Stalowa 59,
tel. 78-13.
- „ 24, Tykocińska 24.
- „ 25, Kopernika 36,

Dyrekcje Pocht i Telegrafów:

Warszawska — Prezes — Inż.
Zajdler Kazimierz.
Lwowska — Prezes — Moszoro
Dominik.
Krakowska — Prezes — Inż.
Dutczyński Kazimierz.
Lubelska — Prezes — Watcher
Jan.
Wileńska — Prezes — Inż. Zół-
towski.
Gdańska — Prezes — Zakrzewski
Józef.
Poznańska — Prezes — Kaźmier-
ski Władysław.
Bydgoska — Prezes — Maciejew-
ski Sylwester.
Katowicka — Prezes — Kuntze
Leonard.

Samorząd m. stoł. Warszawy.

Rada Miejska
Senatorska 14 gm. Ratusza
tel. 35-175 (biuro)

Prezydium Rady

Prezes — Jaworowski Rajmund
tel. 87-94.

Wiceprezesi: Wilczyński Stani-
sław, Mayzel Maurycy, Szarzyń-
ski Dymitr, Zadora Szwajcer
Józef.

Sekretarze: Hirszel Stanisław,
Zawadzki Władysław, Jan Kom-
pało Władysław, Tomczak Ro-
man, Gliszczynska Stefanja,
Hindes Mateusz, ks. Szmigiel-
ski Jan, Zybert Gerson.

Biuro Prezydium Rady Miejskiej.

Dyrektor — Dudziński Zygmunt
tel. 87-94.

Magistrat

m. stoł. Warszawy
Senatorska 14

Prezydent Miasta — inż. Słomiń-
ski Zygmunt tel. 1-89.

Wiceprezesi: Błędowski Ryszard,
tel. 314-62.

Borzęcki Marjan, tel. 61-58.

Szpotański Tadeusz, tel. 21-89.

Wydział do Spraw Ogólnych
Senatorska 14, parter, lewe skrzydło
tel. 2-16; 281-70; 61-96

Wydział

Finansowo-Podatkowy

Senatorska 14, parter, oficyna pr.
tel. 2-32.

Dyrektor — Jankowski Mieczysław,
tel. 76-62.

Insp. podatkowy — Kalitowicz
Edward, tel. 2-32.

Inspekcja Handlowa

I hala na pl. Mirowskim,
tel. 311-89

Naczelnik — Parniewski Wacław.

Rzeźnia Miejska

1. na Solcu (Solec 24), tel. 312-84,
2. na Pradze (Namiestnikowska 2)
tel. 129-29,

3. rzeźnia końska — Grochów II.
Dyrekcja Zakładu Oczyszczania
Miasta

Karowa 3 tel. 317-66.

Wydział

Zdrowia Publicznego

Zgoda 10 tel. 268-76

Naczelnik — dr. Wroczyński Cze-
sław.

Zakłady

**Dezynfekcyjny. Spalania śmieci
i Izolacyjny**

Spokojna 15, tel. 80-83

Zarządzający — dr. Rabczewski
Franciszek.

Kąpiele

Jagiellońska 5, Nowowiejska 39,
Stawki 10, Leszno 86.

Urzędy Sanitarne i Stacje Higieny Zapobiegawczej.

Okr. I, II, X, XII Jasna 1 tel.
46-93,

„ III, VII, XIX, XXII Leszno
86, tel. 277-41,

„ IV, V, i 3 st. higj. zapob.
Spokojna 15 tel. 80-83,

„ VI, VIII, Miedziana 5 tel.
241-68,

„ IX, XI, XIII i 2 st. higj.
zapob. Górnośląska Nr. 26,
tel. 58-62.

„ XVI, XX, XXI i 1 st.
higj. zapob. Puławska 91,
tel. 274-48.

„ XIV, XV, XVII, Brzeska 5,
tel. 117-23,

„ XVIII, XXIV, XXV i 4 st.
higj. zapob. Siedzibna 25,
tel. 273-88,

„ XXIII i 7 st. higj. zapob.
Szczęśliwa 3 tel. 529-37.

„ XXVI i 5 st. higj. zapob.
Marymoncka 28, tel. 79-84,

„ stacje higieny zapob. (w bu-
dowie) Opaczewska tel. 61-98

Instytut Higieny

Nowogrodzka 82, tel. 24-75.

Urząd Weterynaryjny

Zgoda 10

Inspektor — Mackiewicz Antoni.

Wydział Techniczny

Krak. Przedm. 1 tel. 103-17,
146-54

p. o. naczelnika — inż. Chmieleń-
ski Jan, tel. 44-61.

Dyrekcja Wodociągów i Kanalizacji

Senatorska 14, tel. 312-91; 64-42.
Dyrektor — inż. Rabczewski Wło-
dzimierz tel. 26-32

Wydział Oświaty i Kultury

Senatorska 14 tel. 251-20

Naczelnik — inż. Turowicz Jan.

Wydział Straży Ogniowej

Sztab, Nalewki 3 tel. 3-50

Gł. kom. Prokopp Izidor tel. 3-51
I Oddział Nalewki 3, tel. 3-41,

II „ Senatorska 16, tel. 3-42

III „ Nowy Świat 6, tel. 3-43

IV „ Chłodna 3, tel. 3-44

V „ Praga Marcinkowskie-
go 2, tel. 3-45.

Zakład Ubezp. Wzajemnych m. stoł. Warszawy

Biuro — Królewska 23, tel. 42-03
Dyrektor — Alexandrowicz Józef

Lombard Miejski

Senatorska 14 tel. 97-10

Dyrektor — Chodyński Stan.

Biuro Radcy Prawnego
Senatorska 14, tel. 136-19.
Naczelný radca prawny — Gadowski Jan.

Urząd Rozjemczy
Chmielna 13, tel. 241-63
Naczelnik — adw. Chorzewski Jan.

Wydział Statystyczny
Krak. Przedm. 1, tel. 111-17
naczelnik — Limanowski Zygmunt

Kontrola
Senatorska 14, tel. 312-83.
Naczelnik — p. o. inż. Kozłowski Tadeusz.

Wydział Opieki Społecznej i Szpitalnictwa
Krak. Przedm. 60, tel. 311-68
Naczelnik — Dobraczyński Antoni.

Miejskie Zakł. Zaopatrywania Warszawy
Kredytowa 2, tel. 316-17.
Dyrektor — Szczodrowski Jan tel. 231-04.
Referat Likwidacyjny Urzędu Mieszkaniowego Zgoda 10.
Administracja Gospodarstwa Miejskiego i Leśnego „Agril” Zielazna 54/56, tel. 238-38
Dyrektor — dr. Klein Jerzy.

Wydział Przemysłowy
Senatorska 16, tel. 96-45
Naczelnik — Strzelecki Tadeusz.

Dyrekcja Tramwajów Miejskich
Młynarska 2, tel. 13
Dyrektor — Fuks Ludwik
Wice dyrektor — Lenartowicz Antoni.

Teatry Miejskie
Senatorska 23, tel. 85-32
Dyrektor — Sliwiński Artur
intendent teatrów — Strzelecki Antoni.

Biuro Adresowe
Senatorska 16, tel. 79-96,
Kierownik — Tokarski Ksawery.

Miejska Kasa Oszczędności
Dyrektor — Szczepkowski Mieczysław.

Miejskie Zakłady Gazowe
Kredytowa 3, tel. 193-33
Dyrektor — inż. Świerczewski Czesław,
Wicedyrektor — Torzewski Stanisław

Łódź
(Miasto wojewódzkie. Rezydencja biskupa łódzkiego).
Rada miejska:
Prezes: inż. Holcbreber Jan.

Magistrat
Prezydent miasta: Ziemiecki Bronisław,
Wiceprezydenci: dr. Wieliński Edmund, i Rapalski Stanisław.

Lwów
(Miasto wojewódzkie, dawna stolica kraju koronnego Galicji i Lodomerji wraz z W. Ks. Krakowskim. Rezydencja 3-ch arcybiskupów; Rzymsko-katolickiego, grecko-katolickiego i ormiańskiego. Uniwersytet i Politechnika).
Rada miejska rozwiązana
Komisarz Rządu pełni obowiązki Prezydenta miasta: dr. inż. Nadowski Otto.

Poznań
(Miasto wojewódzkie, rezydencja arcybiskupa gnieźnieńsko-poznańskiego, Prymasa Polski. Uniwersytet).
Rada Miejska
Prezes: inż. Hedinger Witold,
Zastępca Prezesa: Tyleczyński Józef
Magistrat
Prezydent miasta: Ratajski Cyryl.

Kraków
Miasto wojewódzkie, niegdyś stolica Polski, potem W. Ks. Krakowskiego, rezydencja arcybiskupa krakowskiego. Siedziba najstarszego uniwersytetu w Polsce).
Magistrat:
Prezydent miasta: inż. Rolle Karol
Wiceprezydenci: Ostrowski Witold dr. Schneider Ludwik, dr. Wielgus Piotr.

Wilno
Miasto wojewódzkie, niegdyś stolica b. W. Ks. Litewskiego; rezydencja arcybiskupa wileńskiego, siedziba Uniwersytetu im. Stefana Batorego).
Prezydent miasta: Tolejewski Józef,
Wiceprezydent: Czyż Witold.
Uwaga: Prezydent miasta jest też prezesem Rady Miejskiej.

Katowice
(Miasto wojewódzkie, siedziba prowincjonalnego Sejmu Śląskiego. Rezydencja biskupa śląskiego).
Magistrat:
Prezydent miasta: dr. Kocur Adam

Lublin
(Miasto wojewódzkie. Rezydencja biskupa lubelskiego. Siedziba Uniwersytetu Katolickiego).
Wybory do Rady Miejskiej.
Komisarz Rządu — Czerwiński Seweryn (chwilowo obrany).

Bydgoszcz
(Miasto powiatowe województwa Poznańskiego).
Rada miejska
Prezes: Beyer Kazimierz.
Magistrat
Prezydent miasta: dr. Sliwiński Bernard.

Sosnowiec
(Miasto w powiecie będzińskim woj. Kieleckiego).
Rada miejska
Prezes: dr. Pawelek Adam.
Wiceprezesi: Mazur Władysław i Bajgelmacher Stanisław.
Prezydent Miasta: Marczyński Józef.
Wiceprezydent miasta: Jarża Kazimierz.

Częstochowa
(Miasto powiatowe w woj. Kieleckim. Rezydencja biskupa)
Rada miejska
Prezes: Bugajski Julian.
Wiceprezes: Włosiński Aleks.
Magistrat
Prezydent miasta: Jarmułowicz Romuald.
Wiceprezydent miasta: dr. Nowak Stanisław.

Białystok
(Miasto wojewódzkie).
Rada miejska
Prezes: Filipowicz Feliks.
Wiceprezes: Olszyński Władysław.
Magistrat
Prezydent miasta: Hermanowski Wincenty.
Wiceprezydent: Ziemilski Maksymilian.

Huta Królewska
(Miasto powiatowe w woj. Śląskim).
Burmistrz miasta: Spaltenstein Wincenty.

Radom
(Miasto powiatowe woj. Kieleckiego).
Rada miejska:
Prezes: dr. Kelles-Krauz Stanisław senator.
Zastępcy prezesa: Hantz Antoni i Kotler Morduch.

Magistrat
Prezydent miasta: Grzeczmarowski Józef.
Wiceprezydent miasta: Uziembło Władysław.

Grudziądz
(Miasto pow. woj. Pomorskiego).
Rada miejska

Prezes: Szychowski Julian b. senator.

Zastępcy: Samoliński Władysław i Koppel Henryk.

Magistrat

Prezydent miasta: Włodek Józef.
Zastępca Prezydenta: Krobski Roman.

Przemysł

(Miasto powiatowe woj. Lwowskiego. Rezydencja biskupów przemyskich rzym.-kat. i obrz. greckiego).

Rada miejska

Prezes: burmistrz miasta Krogulecki Roman.

Magistrat

Burmistrz: Krogulecki Roman.
Wiceburmistrze: Jung Kazimierz Reichman Henryk.

Kalisz

(Miasto powiatowe woj. Łódzkiego)

Rada miejska

Prezes: Dołęga-Kowalewski Jerzy.
Wiceprezes: Dancyger Leon.

Magistrat

Prezydent miasta: Szarras Mieczysław.

Toruń

(Miasto wojewódzkie).

Rada miejska

Przewodniczący: Antczak Antoni.

Magistrat

Prezydent miasta: Bolt Antoni.

Kielce

(Miasto wojewódzkie. Rezydencja biskupa kieleckiego).

Rada miejska

Prezes: Massalski Edmund.
Wiceprezes: inż. Świeżawski Bogusław.

Magistrat

Prezydent miasta: Potocki Juliusz.

Włocławek

(Miasto powiatowe w woj. Warszawskim. Rezydencja biskupa kujawsko kaliskiego).

Rada miejska

Prezes: dr. Piasecki Witold.

Magistrat

Prezydent miasta: Pachnowski Stefan.

Kołomyja

(Miasto powiatowe w woj. Stanisławowskim).

Burmistrz miasta: Balicki Karol.
Zastępca burmistrza: dr. Funkenstein Leon.

Tarnów

(Miasto powiatowe w woj. Krakowskim. Rezydencja biskupa tarnowskiego).

Burmistrz miasta i przewodniczący Rady miejskiej: dr. Kryplewski Julian.

Wiceburmistrz: dr. Mütz Herman.

Grodno

(Miasto powiatowe w woj. Białostockiem).

Rada miejska

Nieobrana

Burmistrz miasta: Rogalewicz Kazimierz.

Piotrków (Trybunalski)

(Miasto powiatowe woj. Łódzkiego. Za dawnych czasów siedziba Trybunałów Koronnych).

Rada miejska

Przewodniczący: dr. Próchnik Adam.

Zastępca przewodniczącego: Fiszter Stefan.

Magistrat

Prezydent miasta: Szmidt Kazimierz.

Wiceprezydent miasta: Hudec Marjan.

Dąbrowa Górnicza

(Miasto w powiecie będzińskim woj. Kieleckiego).

Rada miejska

Prezes: A. Piwowar.

Magistrat

Prezydent miasta: Madejski Zbigniew.

Wiceprezydent miasta: Kuźniak Wincenty.

W. M. GDAŃSK

Wysoki Komisarz Ligi Narodów Joost Adriaan Van Hamel.

Senat w. m. Gdańska.

Prezydent Senatu dr. Heinrich Sahn.
Vice Prezydent Senatu Gehl.

Komisariat Generalny Rzplitej Polskiej.

Komisarz G-lny Henryk Strasburger, pos. nadzw. i minister pełn.

Zastępca Komisarza G-lnego Lalicki.

Rada Portowa w Gdańsku.

Prezydent: plk. H. de Loës.

Komisarze Rzplitej Polskiej: admirał M. Borowski, dyr. S. Grabski, dr. F. Hilchen, Komandor — St. Witkowski, dyr. H. Zarzycki.

Komisarze w. m. Gdańska: E. Bosselmann, armator — dr. A. Evert, — nadradca K. Hoffman, — H. Kiesewetter, — E. Werner.

Dyrekcja Portu: dyrektor handlowy: B. Nagórski, dyrektor techniczny: R. Bruns.

Biskup Gdański Rz. Kat. Ks. O'Rourke. w Gdańsku Dobrzycki Bogumił. Naczelnny Inspektor Dyrekcji Cel w Gdańsku inż. Kurnatowski Rafał.

Prezes Dyrekcji Okręgowej Poczł i Telegrafów w Gdańsku: Zakrzewski Józef.

Korpus Dyplomatyczny i sieć Konsularna w Polsce.

AMBASADY.

Stolica Apostolska. Nuncjusz Papieski M-r F. Maggi M-r. dr. Ch. Colli — sekretarz. Al. Szucha 12. tel. 36-66.

Francja. Mr. Jules Laroche — Ambasador Al. Ujazdowska Nr. 31. tel. 7-60. Biuro Ambasad, Al. Róż 2, tel. 21-50. M-r Jean Paul Garnier — attache, Al. Ujazdowska 19, tel. 186-82, M-r Baron Geoffroy

Du Perier De Larsan — Attache Wojskowy — Al. Ujazdowska 31, tel. 7-60. M-r hrabia Bertrand du Plessix — Attache — Handlowy — Al. Ujazdowska 19, tel. 186-82.

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej. S. E. M. Aleksander Pollock Moore — Ambasador, — ul. Świętojańska 2, tel. 106-04, biuro — ul. Foksal 3, tel. 17-59, 9-20, 332, 68, Philander

Lathrop Cable — 1-szy Sekretarz, — ul. Foksal 3, tel. 17-59. M. Clayton Lane — Attaché Handlowy, — ul. Nowogrodzka 11, tel. 181-90, biuro — Al. Ujazdowska 36/3, tel. 253-67. M. Komendant Emer Yeager — Attaché wojskowy, — ul. Nowowiejska 22/8, tel. 11-99.

Wielka Brytania. Sir William Augustus Forbes Erskine — Ambasador, — ul. Nowy - Świat 18, tel. 19-91. Kelvin John Martin — Attaché wojskowy, — ul. Koszykowa 4, tel. 530-80, Richard Kimens — Attaché Handlowy, — ul. Piękna 6, tel. 34-13.

Włochy. M-r hrabia Albert Martin-Franklin, Ambasador, — Pl. Dąbrowskiego 6, tel. 19-15. M-r Mariono de Angelio Sekretarz, — Pl. Dąbrowskiego 6, tel. 19-15. M-r pułk. Mario Roatto — Attaché wojskowy — Czackiego 16, tel. 284-92. M-r Antonio Menotti-Corvi — Attaché Handlowy — Pl. Dąbrowskiego 6. tel. 155-80.

POSELSTWA

Argentyna. S. E. M. Robert Lewillier — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, (nieobecny). M. Jose A. Caballero — 1-szy Sekretarz Poselstwa, biuro Żabia 4, tel. 166-96.

Austria. S. E. M. Robert Hein — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny — ul. Koszykowa 11b, tel. 64-96. M. Alfred Schwinner — Sekretarz Poselstwa — ul. Nowowiejska 16, tel. 282-20.

Belgia. Bernard De L'escaille — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny — Al. Ujazdowska 23, tel. 8-58, — biuro ul. Świętokrzyska 25/6, tel. 150-30. M. Gustaw Coune — Sekretarz Poselstwa — ul. Czackiego 8/26, tel. 114-04.

Brazylja. Alcibiades Pecanha — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny — Al. Róż 4, tel. 91-13. Lauro de Audrage Müller — Sekretarz, Pl. Napoleona 5/4, tel. 4-86. Edgard de Mello — Attaché Handlowy (nieobecny).

Bułgarja. Władimir Robeff — Minister Pełnomocny Al. Ujazdowska 39, tel. 402-56. Auton Karandjulo — Sekretarz Poselstwa — ul. Nowogrodzka 4/8, tel. 145-58.

Chili. Carlos Becerra-Charge d'Affaires a. i., — ul. Mokotowska 14/5, tel. 314-67. — biuro Mokotowska 14/5, tel. 181-66.

Czechosłowacja. Wacław Girsza — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, ul. Szopena 13, tel. 215-43, biuro — ul. Zgoda 10/4, tel. 79-70, 79-68. Mirosław Lom — Sekretarz Poselstwa, ul. Piękna 66a m. 10, pułk. d'Etat Major Rudol Viest — Attaché Wojskowy, — Al. Jerozolimska 75, tel. 38-47.

Dania. Niels Joham Wulfsberg H. st — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, — ul. Wiejska 10, tel. 226-87, — biuro Pl. Małachowskiego 4, tel. 32-61, — Hans Paul Hoffmeyer — Sekretarz, — ul. Polna 46/12, tel. 313-36.

Egipt. Moine El Arab — Attaché, — Berlin W. 10. Tiergartenstrasse 18b.

Estonja. Karol Tofer — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, — Al. Ujazdowska 19/4, tel. 238-18. Constantin Schmidt — Charge d'affaires, — Al. Ujazdowska 19/4. Luis Jacobsen — Attaché wojskowy, — ul. Wierzbowa 11/19, tel. 47-39, biuro, — Al. Ujazdowska 19/4, tel. 238-18.

Finlandja. Dr. Gustaw Idman — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, — Pl. Napoleona 3, tel. 164-52, — biuro Pl. Napoleona 3, tel. 290-81. Conrad Ernst — Sekretarz, — ul. Wierzbowa 11, tel. 129-38. B. Helsingius — Attaché wojskowy, — ul. Świętokrzyska 30, tel. 49-59, — biuro tel. 504-51.

Grecja. Georges Lagoudakis — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, — ul. Marszałkowska 48/5, tel. 121-23, biuro, Marszałkowska 48/5, tel. 121-23, Piotr Almanachos — Sekretarz, — ul. Czackiego 16/3, tel. 161-40.

Hiszpanja. Silvio Fernxnder Vallin — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, — Hotel Europejski 109. Francisco Muns y Andreu — Sekretarz, ul. Traugutta 4, tel. 171-02, Alfonso Barra — Attaché wojskowy.

Holandja. Willam Bernard Engelbrecht — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, — Al. Ujazdowska 23, tel. 180-03, biuro, — Czackiego 9/8, tel. 220-57. Dr. Baron De Pallandt — Attaché, — Al. Ujazdowska 23.

Japonja. Hajime Matsushima — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, — ul. Foksal 10, tel. 14-73, Shigeyasu Suzuki — Attaché wojskowy, — ul. Świętokrzyska 30 tel. 116-46.

Królestwo Jugosławji. Branko Lazarevitch — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, — Al. Ujazdowskie 33, tel. 130-10. Baron Karol Dragutin-Kulmer — Sekretarz, — Al. Ujazdowska 33.

Lotwa. Martin Nuxa — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, — ul. Szkolna 6, tel. 95-00, biuro — ul. Szkolna 6, tel. 73-49. Alexandere Plesums — Attaché wojskowy, — ul. Przeskok 4/6, tel. 225-24.

Niemcy. S. E. M. Ulrich Rauscher — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, — ul. Piękna 17, tel. 183-04, 183-74. M-r Prof. Dr. A. H. Hollman — Attaché Poselstwa, — ul. Piękna 17.

Norwegja. Nils Christian Ditleff — Chargé d'Affaires, — ul. Foksal 3, tel. 55-33.

Persja. A. K. Assad-Bahador — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, — ul. Kredytowa 8, tel. 35-05.

Peru. Dr. Oskar Barros — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, (nieobecny).

Portugalja. Vasco de Quevedo — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, biuro, — ul. Foksal 14, tel. 57-60.

Rumunja. Jerzy Cretzeano — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, — ul. Wiejska 10, tel. 27-07. Corneliu Balacescu — Attaché Handlowy, — Al. Ujazdowska 32, tel. 56-80. plk. Konstanty Constantin — Attaché wojskowy, — ul. Wiejska 10, tel. 27-07.

Szwajcarja. Hans de Segesser-Brunegg — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, — Al. 3-go Maja 48, tel. 48-24, biuro — ul. Smolna 25, tel. 4824. Paul Steiner — Sekretarz, — ul. Hoża 48, tel. 98.

Turecja. Hasan Vasfi Bey — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, — ul. Szopena 2, tel. 25-49.

Urugwaj. Luis Garabelli — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, — III. Vienne, Reisnerstrassa 16.

Węgry. Alexandre Belitska — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, — Al. Róż 1, tel. 25-37, biuro, — ul. Mokotowska 48, tel. 317-84, 315-52.

Związek Socjalistycznych Republik Rad. Włodzimierz Antonow-Owsiejenko — Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny, — ul. Poznańska 15, tel. 106-86, biuro, — ul. Poznańska 15, tel. 184-70. Nicolas Popoff — Attaché Handlowy, biuro, — Poznańska 15. Jan Klotchko — Attaché wojskowy, — ul. Poznańska 15, tel. 297-22.

KONSULATY.

Argentyna.

Warszawa. Konsul Generalny, — Żabia 4, tel. 166-96 M. André José Wallase. — Okręgi: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem woj. Krakowskiego, Stanisławowskiego i Tarnopolskiego.

Kraków. Konsulat, — ul. Radziłowska 23. Edmund Lagos — Konsul. — Okrąg: woj. Krakowskie, Lwowskie, Stanisławowskie i Tarnopolskie.

Austria

Warszawa. Wydział Konsularny przy Poselstwie, — ul. Koszykowa 11b, tel. 64-96.

Bielsko. Konsulat Honorowy. Ryszard Bathelt, — Konsul Honorowy, Dr. Oskar Schmeja, — Wicekonsul Honorowy. — Okrąg: starostwa Bielsko i Cieszyn woj. Śląskiego, oraz starostwa Biała, Wadowice i Żywiec woj. Krakowskiego.

Kraków. Konsulat Honorowy, — ul. Wolska 4. Antoni Lewalski, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Krakowskie z wyjątkiem starostwa Biała, Wadowice i Żywiec, starostwa Katowice, Pszczyna, Rybnik, Tarnowskie Góry, Lubliniec i Świętochłowice woj. Śląskiego, oraz starostwa Częstochowa i Będzin woj. Kieleckiego.

Lwów. Konsulat Honorowy, — ul. Brajerowska 14 Stefan Baczewski — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Lwowskie, Tarnopolskie i Stanisławowskie.

Łódź. Konsulat Honorowy, — ul. Targowa 63, — Karol Wilhelm Scheibler, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Łódzkie.

Poznań. Konsulat Honorowy, — Plac Wolności 18, — Marjan Krotchwill, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Poznańskie i Pomorskie.

Belgia

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne, ul. Świętokrzyska 25/6, tel. 150-30. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem województw wchodzących w skład okręgów konsulatów Honorowych we Lwowie, Łodzi i Poznaniu.

Lwów. Konsulat Honorowy, — ul. Nabelaka 37a, — Marcin Szarski, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Krakowskie, Lwowskie, Stanisławowskie i Tarnopolskie.

Łódź. Konsulat Honorowy, — ul. Zawodzia 5, — Felicien Chapuis, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Łódzkie i Kieleckie.

Poznań. Konsulat Honorowy. — ul. Słowackiego 55, — Henryk Suchowiak, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Poznańskie i Pomorskie.

Boliwia. Konsulat, Tadeusz Żółkiewski konsul, Wiejska 17 tel. 33-86.

Brazylja.

Warszawa. Konsulat, — ul. Zgoda 4, Fernando de Mesquita Braga, — Konsul, Zygmunt Kieszkowski, — Wicekonsul Honorowy. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem woj. Krakowskiego, Lwowskiego, Stanisławowskiego, Tarnopolskiego, Śląskiego i Poznańskiego.

Katowice. Konsulat Honorowy, — ul. Warszawska 4, — Paulo Gerechter, — Konsul Honorowy, Zygmunt Strokowski. — Wicekonsul Honorowy. — Okrąg: woj. Śląskie.

Lwów. Wicekonsulat Honorowy, — ul. Lindego 9, — Stanisław Henryk Kieszkowski, — Wicekonsul Honorowy. — Okrąg: woj. Krakowskie, Lwowskie, Stanisławowskie i Tarnopolskie.

Poznań. Wicekonsulat Honorowy, — ul. Kantaka 7, — Leon Jagielski — Wicekonsul Honorowy. — Okrąg: woj. Poznańskie.

Bulgaria

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne — ul. Al. Ujazdowska 39, tel. 402-56. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Chili.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne, — ul. Mokotowska 19/10. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Cuba.

Warszawa. Konsulat, — ul. Przemysłowa 26.

Costa-Rica.

Warszawa. Konsulat Honorowy, — Józef Michalski-Wodziwodzki, — Konsul Honorowy, adres: Łódź, ul. Andrzeja 3. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Czechosłowacja.

Warszawa. Wydział Konsularny przy Poselstwie, — ul. Złota 4, tel. 281-94. — Okrąg: woj. Warszawskie, Kieleckie, Białostockie, Łódzkie, Lubelskie, Nowogródzkie, Wołyńskie i Poleskie.

Katowice. Wicekonsulat, — ul. Moniuszki 5, — dr. Bohumil Tomsa, — Wicekonsul. — Okrąg: woj. Śląskie.

Kraków. Konsulat, — ul. Gołębia 18, — Dr. Artur Maixner, — Konsul. — Okrąg: woj. Krakowskie.

Lwów. Konsulat, — ul. 3-go Maja 2, — Frantisek Stilip, — Konsul. — Okrąg: woj. Lwowskie, Stanisławowskie i Tarnopolskie.

Poznań. Konsulat, — Pl. Sapieżyński 8, — Dr. Jan Glos, — Konsul. — Okrąg: woj. Poznańskie i Pomorskie.

Danja.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne — ul. Piękna 10. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem województw wchodzących w skład okręgów konsularnych niżej podanych konsulatów. Konsulat Honorowy, — ul. Bielańska 4, — Dr. Wacław Brun, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Warszawskie, Kieleckie, Lubelskie, Białostockie.

Lwów. Konsulat Honorowy, — ul. N.-Świat 14, — Karol Jurasz, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Lwowskie, Stanisławowskie i Tarnopolskie.

Łódź. Konsulat Honorowy, — Piotrkowska 135, — Karol Eisert, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Łódzkie.

Poznań. Konsulat Honorowy, — ul. Ratajczaka 16, — Seweryn Samulski, — Konsul Honorowy. —

Okrąg: woj. Poznańskie i Pomorskie z wyjątkiem starostw Puck i Wejherowo.
Puck. Konsulat, — Harald Koch, — Konsul, adres: Gdańsk, Langgasse 73. — Okrąg: starostwa Puck i Wejherowo woj. Pomorskiego.
Katowice. Aleksander Ciszewski konsul honorowy.

Estonja.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne — Al. Ujazdowska 19/4, tel. 238-18. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Finlandja.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne — Pl. Napoleona 3, tel. 290-81. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem okręgu Konsulatu Honorowego w Katowicach. Konsulat Honorowy, — ul. Matejki 8, — Stefan Henryk Brun, — Konsul Generalny Honorowy, Jan Majewski, — Konsul Honorowy. Okrąg: m. st. Warszawa.

Gdynia. Konsulat Generalny Honorowy, — Gdańsk, Wertfgasse 4, — Ludwik Noe, — Generalny Konsul Honorowy. — Okrąg: W. M. Gdańsk i m. Gdynia.

Katowice. Konsulat Honorowy, ul. Słowackiego 15, — Bolesław Grodziecki, — Konsul Honorowy. — Okrąg: — woj. Śląskie, Krakowskie i Kieleckie.

Lwów. Konsulat Honorowy, — ul. Łozińskiego 4, — Konrad Łoziński. — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Lwowskie, Tarnopolskie, Stanisławowskie i Wołyńskie.

Łódź. Robert Geyer, — Konsul Honorowy. — ul. Piotrkowska 282.

Francja

Warszawa. Konsulat, — Al. Róż 2, tel. 169-72, — Louis François Maximin Raynaud, — Konsul Generalny. — Okrąg: woj. Warszawskie, Łódzkie, Lubelskie, Białostockie, Nowogródzkie, Poleskie, Wołyńskie i Wileńskie.

Gdynia. Konsularna Agencja Honorowa, — ul. 10 lutego, — Roger Paul de Goff, — Honorowy Agent konsularny. — Okrąg: starostwa Wejherowo, Kartuszy, Kościerzyna i Chojnice woj. Pomorskiego.

Katowice. Konsulat, — ul. 3-go Maja 23, tel. 19-01, Emmanuel Lauciol, — Konsul.

Lwów. Konsulat, — ul. Czarnieckiego 4, — Gustave Martin, — Konsul. — Okrąg: woj. Lwowskie, Stanisławowskie i Tarnopolskie.

Łódź. Konsularna Agencja Honorowa, — ul. Piotrkowska 177, tel. 6-50. — Ernest Saladin, Agent konsularny. — Okrąg: m. Łódź.

Poznań. Konsulat, — ul. Berwińskiego 1, tel. 64-28, Maurice Fiez, — Konsul. — Okrąg: woj. Poznańskie i Pomorskie.

Toruń. Konsularna Agencja Honorowa, — ul. Mostowa 38, tel. 43, — Bronisław Kozakowski, — Honorowy Agent Konsularny. — Okrąg: m. Toruń.

Grecja.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne — ul. Marszałkowska 48/5, tel. 121-23. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem okręgów konsulatów Honorowych w Krakowie, Łodzi i Poznaniu.

Kraków. Konsulat Honorowy, — ul. Wiślna 3, —

Dr. Tadeusz Bednarski, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Krakowskie i Śląskie.

Łódź. Konsulat Honorowy, — ul. Zachodnia 41/3, — Mieczysław Jastrzębski. — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Łódzkie.

Poznań. Konsulat Honorowy, — ul. Rzeczypospolitej Polskiej 1, — Stanisław Sławski, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Poznańskie i Pomorskie.

Hiszpanja.

Warszawa. Konsulat, — ul. Piękna 66 a, tel. 93-00, — Enrique Albela y Ande — Konsul. — Okrąg: woj. Warszawskie. Białostockie, Kieleckie, Lubelskie i Łódzkie.

Holandja.

Warszawa. Konsulat Honorowy, — ul. Czackiego 9, tel. 220-57, — P. C. G. Peereboom, — Konsul Honorowy. — Okrąg: Rzeczypospolita Polska z wyjątkiem woj. Lwowskiego, Krakowskiego, Tarnopolskiego, Stanisławowskiego, Poznańskiego, Pomorskiego, Śląskiego i m. Łodzi.

Lwów. Konsulat Honorowy, — ul. Mickiewicza 10, Dr. C. Witkowski, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Lwowskie, Stanisławowskie i Tarnopolskie.

Łódź. Wicekonsulat Honorowy, — ul. Kopernika 40, — J. H. B. Teepe. — Wicekonsul Honorowy. — Okrąg: m. Łódź.

Poznań. Konsulat Honorowy, — Al. Marcinkowskiego 3, — Dr. Stanisław Pernaczyński, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Poznańskie, Pomorskie i Śląskie.

Kraków. I. G. van. Schaardenburg vice-konsul.

Japonja.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne, — ul. Foksal 10, tel. 14-73. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Królestwo Jugosławia.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne, — Al. Ujazdowska 33, tel. 130-10. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Lotwa.

Warszawa. Wydział konsularny przy Poselstwie, — ul. Szkolna 6, tel. 73-48. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem woj. Łódzkiego, Nowogródzkiego, Poleskiego i Wileńskiego.

Łódź. Konsulat Honorowy, — Pabianice, ul. Piłsudskiego 8, — Waldemar Bagun — Bersin, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Łódzkie.

Wilno. Konsulat, — ul. Piaskowa 14/2, — Feliks Donass, — Konsul. — Okrąg: woj. Wileńskie, Nowogródzkie i Poleskie.

Poznań. Konsulat Honorowy, — 27 Grudnia 2, — Ignacy Niedbał, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Poznańskie i Pomorskie.

Meksyk.

Warszawa. Konsulat Honorowy, — ul. Szpitalna 5 tel. 13-42, — Julian Brygiewicz, — Konsul Honorowy. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Niemcy.

Warszawa. Wydział konsularny przy Poselstwie, — ul. Piękna 17, tel. 183-04. — Okrąg: woj. War-

szawskie, Kieleckie z wyjątkiem starostw Częstochowa i Będzin, Lubelskie, Białostockie, Nowogródzkie, Poleskie, Wołyńskie i Wileńskie. — Biuro Paszportowe, — ul. Żórawia 42, tel. 147-12, — August Schillinger, — Radca Poselstwa, Kierownik Biura Paszportowego.

Katowice. Konsulat Generalny, — ul. Sokolska 8 willa „Dame”, — Baron Dr. Werner von Grünau, — Konsul Generalny. — Okrąg: woj. Śląskie, oraz starostwa Częstochowa i Będzin woj. Kieleckiego.

Kraków. Konsulat, — ul. Warszawska 7, — Gustaw Rödiger, — Kierownik Konsulatu. — Okrąg: woj. Krakowskie, Lwowskie, Stanisławowskie i Tarnopolskie.

Łódź. Konsulat, — Al. Kościuszki 85, — Dr. Eryk von Lukwald, — Konsul. — Okrąg: woj. Łódzkie.

Poznań. Konsul Generalny, — ul. Zwierzyniecka 15, — Dr. Alfred Lütgens, — Konsul Generalny. — Okrąg: woj. Poznańskie.

Toruń. Konsulat, — ul. Bydgoska 34/36, — Dr. Ernest Pochhammer, — Konsul. — Okrąg: woj. Pomorskie.

Norwegja.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne, — ul. Foksal 3, tel. 55-33. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Gdynia. Konsulat Honorowy, — Einor Nielsen, — Konsul Honorowy. — Okrąg: starostwa Puck i Wejherowo woj. Pomorskiego.

Paragwaj.

Warszawa. Konsulat Generalny, — ul. Nowy-Swiat 17, tel. 508-96, — Eugenjusz Kutzleb, — Konsul Generalny.

Peru.

Warszawa. Generalny Konsulat Honorowy, — ul. Oboźna 11, tel. 119-69, — Tomasz Oxiński. — Generalny Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Warszawskie.

Kraków. Konsulat Honorowy, — ul. Długa 27, — Marjan Walter, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Krakowskie i Śląskie.

Łódź. Konsulat honorowy — Ludwik Rozenberg Konsul honorowy — Okrąg woj. Łódzkie.

Toruń. Konsulat Honorowy, — Feliks Miłobędzki, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Pomorskie.

Lwów. Franciszek Paulik.

Portugalia.

Warszawa. Konsulat, — ul. Foksal 14, tel. 57-60, — Klemens Skalski, — Konsul. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Rumunja.

Warszawa. Wydział konsularny przy Poselstwie, — ul. Wiejska 10, tel. 27-07. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem woj. Poznańskiego i Pomorskiego.

Lwów. Konsulat Generalny, — Pl. Marjawicki 8, — Georges Trajan Gallin, — Konsul Generalny. — Okrąg: woj. Lwowskie, Stanisławowskie, Tarnopolskie i Krakowskie.

Poznań. Konsulat Honorowy, — Plac Wolności 18, — Stefan Grabski, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Poznańskie i Pomorskie.

San Domingo.

Warszawa. Konsulat, — ul. Nowowiejska 20.

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej.

Warszawa. Konsulat Generalny, — ul. Jasna 11, — F. Cole, — Konsul Generalny, tel. 178-40, 178-61, Chester Davis, — Konsul, Charles H. Heisler, — Konsul. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Szwajcarja.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne, — ul. Smolna 25, tel. 48-24. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Szwecja.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne, — ul. Królewska 3, tel. 174-15. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska

Konsulat Honorowy, — ul. Królewska 3, tel. 11-24, — Carl Herslow, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Warszawskie, Łódzkie, Lubelskie, Kieleckie i Białostockie.

Bydgoszcz. Wicekonsulat Honorowy, — ul. Gdańska 120, — Stanisław Rolbierski, — Wicekonsul Honorowy. — Okrąg: miasto i pow. Bydgoski.

Gdynia. Konsulat Honorowy, — N. B. Korzon, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Pomorskie.

Poznań. Konsulat Honorowy, — ul. Sw. Marcina 26, — Witold Hedinger — Konsul. — Okrąg: woj. Poznańskie i Pomorskie.

Katowice. Konsulat Honorowy, — ul. Juljusza Wigonia 3, — Władimir Mauve, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Krakowskie i Śląskie.

Tureja.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne, — ul. Szopena 2 a, tel. 25-49. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem województw należących do wicekonsulatu we Lwowie.

Lwów. Wicekonsulat. — Mahmoud Djelaledin Bey, — Wicekonsul. — Okrąg: woj. Krakowskie, Lubelskie, Lwowskie, Stanisławowskie, Tarnopolskie i Wołyńskie.

Urugwaj.

Łódź. Konsulat Honorowy, — ul. Kościuszki 37/1, — Norbert Rosental-Krotowski, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Łódzkie.

Węgry.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne, — ul. Mokotowska 48, tel. 315-52. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem okręgów niżej wymienionych Konsulatów Honorowych.

Katowice. Konsulat Honorowy, — ul. Mickiewicza 14, tel. 24-58, — Stanisław Beszczyński, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Śląskie.

Kraków. Konsulat Honorowy, — ul. Podwale 7, tel. 25-51, — Nicolas Schabl — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Krakowskie, Kieleckie i Śląskie.

Lwów. Konsulat Honorowy, — ul. Łyczakowska 3, tel. 7-27, — Józef Neumann, — Konsul Honorowy. — Okręgi: woj. Lwowskie, Tarnopolskie, Stanisławowskie i Wołyńskie.

Wielka Brytanja.

Warszawa. Konsulat, — Al. Róż 10/2, tel. 222-53, — Frank Savery, — Konsul. — Okrąg: Rzeczpospo-

lita Polska z wyjątkiem okręgów nizej wymienionych wicekonsulatów.

Borysław. Wicekonsulat Honorowy, — Bertie Taylor, — Wicekonsul Honorowy. — Okrąg: powiat Drohobycki i m. Borysław.

Katowice. Wicekonsulat, — ul. 3-go Maja 33, — Robert Ross, — Wicekonsul. — Okrąg: woj. Śląskie, starostwa: Będzińskie, Częstochowskie, Olkuskie, Miechowskie i Włoszczewskie woj. Kieleckiego, oraz starostwa: Bialskie, Chrzanowskie, Kraków miasto i okrąg, Makowskie, Nowotarskie, Oświęcimskie, Wadowickie, Wielickie, Żywieckie woj. Krakowskiego.

Lwów. Wicekonsulat Honorowy. — ul. Asnyka 1, — M. B. Taylor — Wicekonsul Honorowy. — Okrąg: woj. Lwowskie, Stanisławowskie, oprócz starostwa Drohobyckiego, Tarnopolskiego i Krakowskiego, oprócz wszystkich starostw, należących do okręgu Wicekonsulatu w Katowicach i okręgu b. Wicekonsulatu w Borysławiu.

Łódź. Wicekonsulat Honorowy, — ul. Ewangelicka 1, — Ernest Gilbert, — Wicekonsul Honorowy. — Okrąg: woj. Łódzkie orócz starostwa Kaliskiego, Kolskiego, Konińskiego, Słupckiego, i Tureckiego.

Poznań. Wicekonsulat Honorowy, — Uniwersytet — Bernard Wilfred Arbuthnot-Massey, — Wicekonsul. — Okrąg: woj. Poznańskie i Pomorskie.

Włochy.

Warszawa. Wydział konsularny przy Poselstwie, — Pl. Dąbrowskiego 6, tel. 19-15, — Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem woj.: Krakowskiego, Kieleckiego, Śląskiego, Łódzkiego, Poznańskiego i Pomorskiego.

Lwów — M. Ferruccio Luppis.

Katowice. Konsulat, — Ferruccio Luppis, — Konsul. — Okrąg: woj. Kieleckie, Krakowskie i Śląsk —

Łódź. Konsulat Honorowy, — Adam Osser, — Konsul Honorowy. — Okrąg: woj. Łódzkie, Poznańskie i Pomorskie.

Związek Socjalistycznych Republik Rad.

Warszawa. Wydział Konsularny przy Poselstwie, — ul. Poznańska 15. tel. 184-70. — Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem okręgu Konsulatu we Lwowie.

Lwów. Konsulat, — ul. Nabelaka 27, — Georges Lapteński, — Konsul, Michail Grigoriew, — Wicekonsul. — Okrąg: woj. Lwowskie, Wołyńskie, Tarnopolskie, Stanisławowskie, Krakowskie i Lubelskie.

KONSULATY PAŃSTW OBCYCH W W. M. GDANSKU.

Argentyna. Bartolome Daneri, — Konsul Generalny, — Danzig-Langfuhr, Jäschkentalerweg 46.

Austria. Erich Gellhorn. — Konsul Generalny Honorowy, — Langemarkt 38.

Belgia. Maurice Valcke, — Konsul, — Hansaplatz 13.

Bolivia. Franz R. Neubauer, — Konsul Honorowy, — Elisabethhall 5.

Brazylja. J. de Oliver Almeida — Konsul. — Weidengasse 38.

Chili. Federico W. Jacob, Chargé d'Affaires Consulaires. — Danzig-Langfuhr Hauptstrasse 84.

Czechosłowacja. Dr. Jan Glos, — Konsul. — Poznań, Plac Sapieżyński 8.

Danja. Harald Koch, — Konsul Generalny, — Langgasse 73.

Estonja. Witold Kukowski, — Konsul Honorowy. — Langermarkt 18/1.

Finlandja. Ludwik Noe, — Konsul Honorowy. — Werftgasse 4.

Francja. Fernand Puech, — Konsul. — Langermarkt 17.

Grecja. Henri Habert, — Generalny Konsul Honorowy, — Danzig-Langfuhr, Hauptsrasse 114.

Gwatemala. Antoni Wiatrak, — Generalny Konsul Honorowy, — Hundegasse 65.

Haiti. M. Luis Luchtenstein, — Konsul Honorowy, — Langfuhr, Jäschkentalerweg 14/15.

Hiszpanja. Guillermo Escobar y Gomez, — Konsul. — Hundegasse 89.

Holandja. Otto Drevitz, — Konsul Honorowy, — Langgasse 34.

Honduras. Antoni Wiatrak, — Konsul Honorowy, — Hundegasse 65.

Kolumbia. Curt Hans Birkholz, — Konsul Honorowy, — Langfuhr, Kastanienweg 9/10, tel. 421-67.

Królestwo Jugosławia. Alfred Weinkrantz, — Konsul Honorowy, — Langemarkt 12/13, tel. 232-51.

Lotwa. Peters Kalcenaus, — Konsul, — Langfuhr, Jäschkentalerweg 3/1.

Meksyk. Kurt Block, — Konsul, — Honorowy — Hundegasse 89.

Nicaragua. Antoni Wiatrak — Konsul Honorowy — Hundegasse 65.

Niemcy. Baron Dr. Edmund von Thermann — Konsul Generalny — Dominikswall 3.

Norwegja. Einar Nielsen — Konsul Honorowy — Hundegasse 89.

Panama. F. R. Neubauer — Konsul Honorowy — Elisabethwall 5.

Pertugalja. Leon Neumann — Konsul Honorowy — Dominikswall 12.

Rumunia. Zygmunt Kierski — Konsul Honorowy — Hundegasse 85.

Republika San Domingo. Fritz Litau — Konsul Honorowy.

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej. Warwick Perkins — Wicekonsul, — Elisabethwall 9.

Szwecja. Emil Behnke — Konsul Generalny Honorowy — Langermarkt 20.

Szwajcarja. Henryk Borel — Konsul Honorowy — Holzraum 21/II.

Turecja. Jules Jewelowsky — Konsul — Langfuhr.

Węgry. Fritz Schultz — Kierownik Konsulatu — Jopengasse. 66.

Wielka Brytania. L. E. Bernays — Konsul, kpt. M. A. Popham — Wicekonsul — Stadtgraben 14.

Włochy. Adisano Monaco — Konsul Generalny — Rennerstiftsgasse 11.

Związek Socjalistycznych Republik Rad. Dr. Ignacy Kalina — Konsul Generalny — Langgarten 74.

Polskie Urzędy Dyplomatyczne i Konsularne.

AMBASADY

Stolica Apostolska. — Rzym.

Władysław Skrzyński, Ambasador—Lungolevere dei Mellini 24.

Francja — Paryż.

Dr. Alfred Chłapowski, Ambasador—12, Avenue de Tokio.

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej. — Waszyngton.

Tytus Filipowicz, Ambasador — C. C. 2640, 16-th street.

Wielka Brytania. — Londyn.

Konstanty Skirmunt Ambasador, — W. J. 47, Portland Place.

Włochy — Rzym.

Stefan Przeździecki, Ambasador — 43, via Ventiquattro-maggio Palazzo Rospigliosi.

POSELSTWA

Argentyna. — Buenos Aires.

Władysław Mazurkiewicz, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny III kl. — Calle Juncal 1360.

Austria. — Wiedeń.

Karol Bader, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny II kl.—IV. Argentinierstrasse 25/27.

Belgia — Bruksela.

Tadeusz Jackowski—Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny II kl. — 29, Avenue des Gaulois.

Brazylja — Rio de Janeiro.

Dr. Tadeusz Grabowski, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny II kl. — Senador Vergueiro 1917.

Bułgaria. — Sofja.

Władysław Baranowski, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny III kl. — Patriarch Efimi 35.

Czechosłowacja. — Praga.

Dr. Wacław Grzybowski, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny II kl. — Staromestke Namesti, Palais Kinsky.

Dania. — Kopenhaga.

Jan Zygmunt Michałowski, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny II kl. — Frederiksgade 17.

Egipt. — Kair.

Juljusz Dzieduszycki, Radca Poselstwa I kl. Chargé d'Affaires — 16, rue Ebn Zanki à Zemalek.

Estonja. — Tallinn (Rewel).

Konrad Libicki, Chargé d'Affaires — Kohtu tiä naw 10 (Wyszogród — Domberg).

Finlandja. — Helsingfors.

Franciszek Charwat, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny III kl. — Satamakatu 5.

Grecja. — Ateny.

Paweł Jurjewicz, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny III kl. — 3, Place Mavrocordato, maison de Baltazzi.

Hiszpanja. — Madryt.

Jan Perłowski, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Honorowy — Hundeggasse 89.

Holandja. — Haga.

Dr. Stanisław Kętrzyński, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny II kl.—Prinsessegracht 9.

Japonja. — Tokio.

Zdzisław Okęcki, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny II kl.—55, Zaimkucho, Azabuku.

Królestwo Jugosławja.

Dr. Wacław Babiński, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny II kl. — Krunska 58.

Łotwa. — Ryga.

Mirosław Arciszewski, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny II kl. — Elizabetes iela 41/43 dz.8.

Niemcy. — Berlin.

Roman Knoll, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny I kl. — Kurfürstenstrasse 136.

Norwegja. — Oslo.

Leszek Malczewski, Radca Poselstwa II kl Chargé d'Affaires — Sophus Lusgt 5.

Persja. — Teheran.

Stanisław Hempel, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny III kl.—Pare Amin-ed-Dowleh Khiaban Darvaze Chimran.

Rumunja. — Bukareszt.

Jan Szembek, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny II kl. Alea Alexandru 21, parc Filipesco.

Szwajcaria. — Bern.

Jan Modzelewski, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny I kl.—Elfenstrasse 20.

Genewa — Delegacja Polska przy Lidze Narodów.

Franciszek Sokal, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny I kl.—12, rue Charles Galland.

Szwecja. — Sztokholm.

Konstanty Rozwadowski, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny II kl.—Narvågen 32, IV.

Turecja. — Angora.

Kazimierz Olszowski, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny I kl.—Baite Postale 55.

Węgry. — Budapeszt.

Vacat. — Budapest I. Orszaghaz-ulca 13.

Związek Socjalistycznych Republik Rad. — Moskwa.

Stanisław Patek, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny I kl — Powarskaia 21.

KONSULATY

Argentyna. Buenos Aires. Wydział Konsularny przy Poselstwie. — Jaremi Stępowski, Attache Poselstwa z tytułem Wicekonsula II kl. Kierownik Wydziału Konsularnego — Adres: Argentine. Buenos Aires. Las Heras 1617 — Okrąg: Argentyna.

Austria. Wiedeń. Konsulat — Jan Karczewski, Konsul II kl.—Adres: Autriche. Wien III. Renweg 1, Biuro Paszportowe: Wien IV. Mayerhofgasse 11. Okrąg Rzeczpospolita Austrijacka, Albanja.

Australja. Sydney. Generalny Konsulat Honorowy.—George Earp, Generalny Konsul Honorowy.—Adres: Australie. Sydney. 46—52, Carrington street.—Okrąg: Australja i Nowa Zelandja.

Belgja. Bruksela. Generalny Konsulat Honorowy.—George Vaxelaire, Konsul Honorowy.—Adres: Belgique. Bruxelles. 10, Place du Luxembourg.—Okrąg: prowincja Brabant, Namur, Luxembourg belge. Liège, Hainaut.

Antwerpja. Konsulat II kl.—Tadeusz Biliński, Konsul Generalny — Adres: Belgique. Anvers 38, rue Van Dyck.—Okrąg: prowincje Anvers, Flandre occidentale, Flandre orientale, Limbourg oraz posiadłości zamorskie.

Brazylja. Rio de Janeiro. Wydział Konsularny przy Poselstwie.—Stanisław Głuski, Kierownik Wydziału Konsularnego.—Adres: Brésil. Rio de Janeiro. Senador Vergueiro 197.—Okrąg: stany Rio de Janeiro, Espirito-Santo, Bahia, Alagoas, Pernambuco, Parahyba, Rio-Grande-do-Norte, Ceara, Maranhao, Para, Amazonas oraz republiki: Bolivia, Ecuador, Columbia i Venezuela, Rio-Grande-do-Sul.

Kurytyba. Konsulat II kl.—Kazimierz Downarowicz, Konsul II kl.—Adres: Bresil. Curitiba. Rua 13 de Maio 63. Okrąg: stany Parana, Santa-Catharina, Matto Grosso, Rio-Grande-do-Sul. San Paulo. Konsulat.—Michał Świrski, Konsul II kl.—Adres: Bresil. Sao-Paulo. rua Luiz Coelho 6.—Okrąg: stany Sao-Paulo i Minas-Geraes.

Bulgaria. — Sofja.

Wydział Konsularny przy Poselstwie.—Leon Klimecki, Radca Poselstwa II kl. Kierownik Wydziału Konsularnego.—Adres: Bulgarie. Sofja. Graf Ignatieff 51. Okrąg: Bułgarja z wyjątk. m. Warny.

Warna. Konsulat Honorowy.—Maurycy Rogalski, Konsul Honorowy.—Adres: Bulgarie. Varna. Angle des rues Tsar Boris et Rankov. Okrąg: m. Warna

Chile. Santiago de Chile. Konsulat Honorowy.—Ignacy Domeyko, Konsul Honorowy.—Adres: Chile.—Santiago de Chile. Calle Nueva York 54, Bajos oficina 2.—Okrąg: Republika Chile.

Chiny (Mandżurja). Charbin. Delegatura Rz. P.—Konstanty Symonolewicz, Konsul II kl. Kierownik Delegatury.—Adres: Chine. Kharbine. Gloukhaia 24.—Okrąg: Mandżurja.

Czechosłowacja. Praga. Konsulat I kl.—Dr. Tadeusz Lubaczewski, Konsul II kl. Adres: Republique Tchechoslovaque. Praga I. Prikope 15.—Okrąg: Czechosłowacja z wyjątkiem okręgów Konsulatów w Bratislawie, w Koszycach, w Morawskiej Ostrawie i w Użhorodzie.

Bratislava. Konsulat II kl.—Zdzisław Marski, Konsul II kl.—Adres: Republique Tchechoslovaque. Bratislava. Gundulicova 12.—Okrąg: Słowaczyna z wyjątkiem żupy Koszyckiej

Koszyce. Wicekonsulat.—Henryk Wielowieyski, Wicekonsul II kl.—Adres: Republique Tchechoslovaque. Kosice. Rakoczy 16.—Okrąg: Żupa Koszycka. Morawska Ostrawa. Konsulat I kl.—Karol Ripa, Konsul II kl.—Adres: Poczta Cieszyn (Polski). Skrzynka pocztowa Kons. M. O.—Okrąg: Żupy Morawska Ostrawa, Ołomuniec i Węgierskie Hradyszcze, żupy iławska i berneńska.

Użhorod. Wicekonsulat.—Zygmunt Zawadowski, At-

tachy Konsularny, Kierownik Wicekonsulatu.—Adres: Republique Tchechoslovaque. Użhorod. Plac Żatkowicza 6.—Okrąg: Ruś Przykarpacka.

Danja. Kopenhaga. Wydział Konsularny.—Bolesław Leitgeber, Attaché Poselstwa, Kierownik Wydziału Konsularnego.—Adres: Danemark. Copenhagen. Frederiksgade 11.—Okrąg: Danja z wyjątkiem okręgów Konsulatów w Aalborg, Aarhus, Haderslev. Hasle a/Bornholm i Odense.

Aalborg. Konsulat Honorowy.—Michał Kragelund, Konsul Honorowy.—Adres: Danemark. Aalborg. Jomfru Annagade 16.—Okrąg: Aalborg, Hjørring. Thisted.

Aarhus. Konsulat Honorowy.

Jan Paweł Schmidt, Konsul Honorowy.—Adres: Danemark. Aarhus. Rozenkrantzgade 23.—Okrąg: port Aarhus z okregiem.

Haderslev. Konsulat Honorowy. Jan Andersen, Konsul Honorowy.—Adres: Danemark. Haderslev. Norregade 30.—Okrąg: Veilebe, Ribe, i Sønderjylland.

Hasle a/Bornholm. Wice Konsulat Honorowy.—Max Plesner, Wicekonsul Honorowy.—Adres: Danemark. Hasle a/Bornholm. Klinger og Chamnottestenfabrikker—Hasle.—Okrąg: wyspa Bornholm. Odense. Konsulat Honorowy. Niels Axel Nielsen, Konsul Honorowy.—Adres: Danemark. Odense. Odensen Aegforretning.—Okrąg: Odense i Svendborg.

Egipt. Kair. Wydział Konsularny przy Poselstwie.—Jan Lech Byszewski, Kierownik Wydziału Konsularnego z tytułem Konsula II kl.—Adres: Egypte. Caire. 16, rue Ebn Zanki à Zamalek.—Okrąg: Egipt.

Estonja. Tallin. Wydział Konsularny przy Poselstwie.—Józef Wołodkowicz Sekretarz Poselstwa II kl. Kierownik Wydziału Konsularnego.—Adres: Estonie. Tallin. Kohtu tänav 10.—Okrąg: Estonja.

Finlandja. Helsingfors. Wydział Konsularny przy Poselstwie.—Wojciech Tabor, Konsul II kl.—Adres: Finlande. Helsingfors. Fabriksgaten 6-a.—Okrąg: Finlandja.

Francja. Paryż. Konsulat Generalny.—Dr. Karol Poznański, Konsul Generalny.—Adres: France. Paris XVII c. 19, rue Alphonse de Neuville.—Okrąg: miasto Paryż, departamenty Aisne, Ardennes, Aube, Cher, Eure-et-Loir, Indre, Indre-et-Loire, Loir-et-Cher, Loire-Inferieure, Loiret, Maine-et-Loire, Marne, Haute-Marne, Oise, Saône, Seine-Marne, Seine-et-Oise, Deux-Sevres, Somme, Vendée, Yonne, Eure, Calvados, Orne, La Manche, Ille-et-Vilaine, Cotes-du-Nord, Finistere, Mayenne, Morbihan, Vienne oraz posiadłości zamorskie z wyjątkiem Algieru, Tunisu i Marokka.

Alger. Konsulat Honorowy.—Leon Rigollet, Konsul Honorowy.—Adres: France. Alger. 24, boulevard Carnot.—Okrąg: departamenty Ager. Oran i Constantine, oraz Tunis, Marokko z wyjątkiem strefy hiszpańskiej.

Bordeaux. Konsulat Honorowy.—Dunstan de Kerabieć, Konsul Honorowy.—Adres: France. Bordeaux. 27, Cours du Pavé-des-Charttrons.—Okrąg: miasto Bordeaux i departamenty Gironde, Landes, Charente, Inferieure. Basses-Pyrenées i Dordogne.

Le Havre. Konsulat Honorowy.—Roman Winiarz, Konsul Honorowy.—Adres: France. Le Havre 148, boulevard de Strassbourg. Okrąg: Le Havre, departament Seine-Inferieure.

Lille. Konsulat I kl.—Dr. Tadeusz Brzeziński, Konsul II kl.—Adres: France. Lille. 119, boulevard de la Republique. — Okrag: departamenty Pas-de-Calais i Nord.

Lyon. Konsulat II kl.—Piotr Kluczyński, Konsul II kl.—Adres: France. Lyon. (Rhome). 202, cours Gambetta.—Okrag: miasto Lyon, departamenty Correze, Creuse, Haute-Vienne, Rhone, Isere, Savoie, Haute Savoie, Ain, Jura, Cote-d'or, Saone-et-Loire, Nièvre, Allier, Puy-de Dome, Cantal, Haute-Loire i Loire.

Marsylja. Konsulat II kl.—Roman Wegnerowicz, Konsul II kl.—Adres: France. Marseille. 6, place Saint-Ferreol.—Okrag: miasto Marsylja, departamenty Bouches-du Rhone, Var, Basses-Alpes, Vancluse, Lozere, Ardeche, Gard, Herault, Aude, Tarn, Haute-Garonne, Arlege, Pyrenées-Orientales, Drome, Hautes-Alpes, Aveyron, Tarn-et-Garonne, Lot, Corse, Lot-et-Garonne, Gers, Hautes-Pyrenées.

Nicea. Konsulat Honorowy.—Edward Corniglion—Melinier, Konsul Konsul Honorowy.—Adres: France. Nice. 12, rue de France.—Okrag: departament Alpes Maritimes.

Strassburg. Konsulat I kl.—Dr. Tadeusz Nieduszyński, Konsul I kl.—Adres: France: Strassbourg. 49, boulevard Clemenceau.—Okrag: Alzacja i Lotaryngja (Bas-Rhin, Haut-Rhin, Moselle), departamenty Meurthe-et Moselle, Vosges, Meuse, terytorjum Belfortu (territoire de Belfort), Haute-Saone, Doubs oraz zagłebie Saary (territoire de la Sarre).

Grecja. Ateny. Wydział Konsularny przy Poselstwie. Pawel Czerwiński, Sekretarz Poselstwa i Kierownik Wydziału Konsularnego.—Adres: Grece. Athenes. 3, place Mavrocordato.—Okrag: Rzeczpospolita Grecka.

Saloniki. Konsulat Honorowy.—Albert Nehama, Konsul Honorowy.—Adres: Grece. Salonique. 6, rue Hermou.—Okrag: Macedonja

Hiszpanja. Madryt. Wydział Konsularny przy Poselstwie.—Jerzy Tarnowski, Radca Poselstwa II kl. Kierownik Wydziału Konsularnego.—Adres: Espagne. Madrid. Zurbano 21.—Okrag: Hiszpanja z wyjątkiem okręgu Konsulatu w Barcelonie.

Barcelona. Konsulat Honorowy.—Juan Claudio de Rialp Pons, Konsul Honorowy.—Adres: Espagne. Barcelona. Rambla Cataluna.—Okrag: Tarragona, Lerida, Gerona, Huesca, Zaragoza, Teruel, Valencia i wyspy Balearskie.

Holandja. Rotterdam. Konsulat I kl.—Jan Pawel Kaczkowski, Konsul Generalny II kl.—Adres: Pays Bas. Rotterdam. Diergaardelaan 44a.—Okrag Holandja z wyjątkiem okręgów Konsulatów w Amsterdamie, Dordrechcie i Heerlen oraz jej posiadłości zamorskie.

Amsterdam. Konsulat Honorowy.—Leendert Buckman, Konsul Honorowy.—Adres: Pays-Bas. Amsterdam. Heerengracht 495.—Okrag: miasto Amsterdam i prowincja Nord—Holland.

Dordrecht. Konsulat Honorowy, Gerhard van Es-Gips, Konsul Honorowy.—Adres: Pays-Bas. Dordrecht. Singel 287.—Okrag: miasto Dordrecht oraz okrag Izby Przemysłowo-Handlowej w Dordrechcie.

Heerlen. Wicekonsulat Honorowy.—Dr. Franciszek Gerard van der Kroon, Konsul Honorowy.—

Adres: Pays-Bas. Heerlen. Tempsraat 12.—Okrag: Prowincja Limburgja.

Indje Holenderskie. Batawja. Konsulat Honorowy.—Jan Nijkerk, Konsul Honorowy.—Adres: Indes neerlandaises. Java. Welwreden. Molenvliet Oost 36.—Okrag: archipelag Malajski (Borneo, Sumatra, Java, Celebes i drobne wyspy tego archipelagu) oraz Nowa Gwinea.

Japonja. Tokio. Wydział Konsularny przy Poselstwie.—Dr. Eugemnjusz Banasiński, prowizoryczny Attache Konsularny, Kierownik Wydziału Konsularnego.—Adres: Japon. Tokio. 55, Zaimkucho, Azabuku.—Okrag: Japonja wraz z Koreą oraz posiadłości zamorskie z wyjątkiem okręgu Konsulatu w Osace.

Osaka. Konsulat Honorowy.—Katsutaro Inabata, Konsul Honorowy.—Adres: Japon. Osaka. 2-chom, Junkeimachi, Minamiku.—Okrag: prefektury Osaka Kioto i Hiogo.

Kanada. Montreal. Konsulat Generalny.—Dr. Michał Straszewski, Konsul Generalny.—Adres: Canada. Montreal, Oue. 1490. Mackay street.—Okrag: prowincje Ontario, Quebec, Nova Scotia, Nev Brunswick, Prince Edward Island.

Winnipeg. Konsulat.—Stanisław Zwolski, Konsul II kl.—Adres: Canada. Winnipeg, Man. 173, Pertage Ave.—Okrag: prowincje Manitoba, British Columbia, Alberta, Saskatchewan oraz Yukon Territory i The North West Territories.

Królestwo Jugosławja. Belgrad. Wydział Konsularny przy Poselstwie. — Jerzy Warchałowski, Sekretarz Poselstwa I kl., Kierownik Wydziału Konsularnego. — Adres: Royaume Jugoslavie. Belgrade. Krunska 58. — Okrag: Stara Serbja, Nowa Serbja, Banat Czarnogórze.

Zagrzeb. Konsulat Generalny.—Jerzy Barthet de Weydethal, Konsul Generalny.—Adres: Jugoslawie. Zagreb. Haulilikowa 8, II.—rag: Chorwacja, Slawonja, Kraina, Dalmacja, Bośnia, i Hercegowina.

Banja. Luka. Konsulat Honorowy.—Artur Buzda, Konsul Honorowy.—Adres: Royaume Jugoslavie. Banja-Luka. Aleksandrova 2. — Okrag: województwa Banja-Luka, Bihać Tuzla, Trawnik.

Luksemburg. Luksemburg. Konsulat Honorowy. Emanuel Servais, Konsul Honorowy.—Adres: Gra Duche de Luxembourg. Luxembourg. 5, rue Joseph II. — Okrag Księstwo Luxembourg.

Łotwa. Ryga. Konsulat II kl. — W. Kolankowski, Konsul I kl., Kierownik Konsulatu. — Adres: Lettonie. Riga. Rainis bul. 6. — Okrag: Republika Łotewska z wyjątkiem okręgów Konsulatów II kl. w Dyneburgu i Lipawie.

Dyneburg. Konsulat II kl. — Michał Świerzbinski, Konsul II kl. — Adres: Lettonie, Daugawpils. Teatra iela 8. — Okrag: powiaty Daugawpils (Dyneburg), Rezekne (Rzeczyca), Ludzie, (Lucyn), Iluksza.

Libawa. Konsulat II kl. — Alf. Pomian Hajdukiewicz, Konsul I kl. — Adres: Lettonie. Liepaja Lorenca iela 17. — Okrag: powiaty Liepaja (Lipawa). Airpute (Hazenpat), Kuldiga (Goldingen) bez gminy Usma.

Meksyk. Meksyk. Konsulat Generalny. — Zygmunt Merdinger, Konsul Generalny II kl. — Adres: Me-

- xico D. F., Pasco de la Reforma 42. — Okrag: Meksyk.
- Księstwo Monaco.** Monaco. Konsulat Honorowy. — Stanisław Józefowicz, Konsul Honorowy. — Adres: Monaco. Monte-Carlo. 47, rue Plati. — Okrag: Księstwo Monaco.
- Niemcy.** Bytom. Konsulat Generalny. — Leon Malhomme, Konsul Generalny. — Adres: Allemagne. Beuthen. Gleiwitzerstrasse 10. — Okrag: 11 powiatów pruskiej Oberschlesien: Ratibor, Dosel Leobschütz, Gross-Strehlitz, Gleiwitz, Beuthen, Oppel, Kreuzburg, Rozenberg, Hindenburg, Gutentag i pozostałość powiatu Tarnowitz.
- Berlin. Konsulat Generalny. — Stanisław Zieliński. Konsul Generalny. — Adres: Allemagne. Berlin, Kurfürstenstrasse 137. — Okrag: prowincje pruskie Brandenburg z wyłączeniem powiatów Fredeberg i Landsberg) oraz Sachsen (z wyłączeniem regencyj Merseburg i Erfurt); kraje związkowe Mecklenburg — Schwerin, Mecklenburg — Strelitz Braunschweig, Schaumburg — Lippe, Lippe-Detmold, Waldeck.
- Etk. Wicekonsulat II kl. — Zygmunt Libczyński, Wicekonsul II kl., Kierownik Wicekonsulatu. — Adres: Allemagne. Ostpreussen. Lyck. Falkstrasse 19. — Okrag: z prowincji pruskiej Ostpreussen, regencji Allenstein powiaty: Lyck, Lötzen i Johannsburg oraz powiat Oletzko i Goldkap z regencji Gumbinnen.
- Essen. Konsulat I kl. — Feliks Zawada, Konsul II kl. — Adres: Allemagne. Essen. Hindenburg, strasse 90/92. — Okrag: m. Essen, prowincja pruska Westfalen, pruski okrag regencji Düsseldorf pruskiej prowincji Rheinland (Regierungsbezirk Düsseldorf, Prowinz Rheinland) z wyjątkiem powiatów: Solingen, Remscheid (Stadt und Land). Lennep i Grevenbroich.
- Hamburg. Konsulat I kl. — Dr. Władysław Namysłowski, Konsul I kl. — Adres: Allemagne. Hamburg. Kirchenallee 27. — Okrag: wolne miasto Hamburg, Lübeck i Bremen, Kraj związkowy Oldenburg, prowincje pruskie Schleswig — Holstein i Hannover z Pymontem.
- Frankfurt. Konsulat Generalny. — Dr. Sylwester Gruszka, Konsul Generalny II kl. — Adres: Allemagne. Frankfurt. Schaumankai 43. — Okrag: miasto Köln, prowincja pruska Rheinland i z regencji Düsseldorf, powiaty: Solingen, Remscheid (Stadt und Land), Lennep i Grevenbroich, prowincja pruska Hessen — Nassau, kraj związkowy Hessen — Darmstadt, Bayrische Pfalz, enklawa Wetzlar prowincji pruskiej Rheinland w obrębie Hessen — Nassau, enklawa Birkenfeld kraju związkowego Oldenburg w prowincji Rheinland.
- Królewiec. Konsulat Generalny. — P. Pappe, Konsul II kl. — Adres: Allemagne. Königsberg. Mittel Fragheim 24. Okrag: Königsberg, pruski okrag regencji Königsberg oraz powiaty regencji Gumbinne: Angeburg, Darkehmen, Gumbinnen, Insterburg, Niederung, Pillkallen, Ragnit, Stallup. nen i Filsit.
- Kwidzyń. Konsulat II kl. — Władysław Mierzyński, Konsul II kl. — Adres: Allemagne. Marienweder. Herrenstrasse 14. — Okrag: Pruska regencja Marienwerder.
- Lipsk. Konsulat II kl. — Dr. Jerzy Adamkiewicz, Konsul Generalny. — Adres: Allemagne. Leipzig. Gellerstrasse 7/1. — Okrag: kraje związkowe Sachsen i Thüringen, z pruskiej prowincji saskiej regencje: Merseburg i Erfurt oraz Wolne Państwo Anhalt.
- Monachjum. Konsulat Generalny. — Aleksander Ładoś, Konsul Generalny. — Adres: Allemagne. München. Kufsteinerplatz 2/III. Okrag: kraje związkowe Bayern z wyjątkiem Bayrische Pfalz, Württemberg i enklawa pruska Hohenzollern oraz Baden.
- Olsztyn. Wicekonsulat II kl. — Józef Gieburowski, Konsul II kl. — Adres: Allemagne. Allenstein. Friedrich — Wilhelm Platz 5. — Okrag: 5 powiatów regencji Allenstein: Allenstein, Oslerode, Ortelsburg, Neidenburg, Rössel i powiat wschodnio-pruski Sensburg.
- Piła. Wicekonsulat I kl. — Dr. Kazimierz Schwarzenberg — Czarny, Wicekonsul I kl. z tytułem Konsula II kl. — Adres: Allemagne. Schneidemühl. Moltkestrasse 11. — Okrag: prowincja pruska „Grenzmark Posen — Westpreussen” oraz powiaty Friedeberg i Landsberg z prowincji Brandenburg.
- Szczecin. Konsulat II kl. — Jerzy Lechowski, Konsul II kl. — Adres: Allemagne. Stettin. Friedrich — Karlstrasse 9. — Okrag: prowincja pruska Rommern.
- Wrocław. Konsulat II kl. — Dr. P. Wdziekoński, Konsul II kl. — Adres: Allemagne. Breslau. Freinburgerstrasse 29. — Okrag: Prowincja pruska Niederschlesien oraz powiaty prowincji pruskiej Oberschlesien: Neustadt, Neisse, Falkenberg, Grottkau.
- Norwegja.** Oslo. Konsulat Honorowy. — Niels Christian Johannesen, Konsul Honorowy. — Adres: Norwege. Oslo. Dronningesgt. 4. — Okrag: Norwegja z wyjątkiem miast Tönsberg i Sandejjord. Tönsberg. Konsulat Honorowy. — Finn Christensen, Konsul Honorowy. — Adres: Norwege. Tönsberg. — Okrag: miasta Tönsberg i Sandefjord.
- Palestyna.** Jerozolima. Konsulat Generalny. — Tytus Zbyszewski, Konsul Generalny. — Adres: Palestine. Jerusalem. Bab-el-Zahre. — Okrag: Palestyna, teren mandatowy francuski w Syrii, Królestwo Iraku i wyspa Cypr.
- Paragwaj.** Asuncion. Konsulat Honorowy. — Edward Tombeur, Konsul Honorowy. — Adres: Paraguay. Asuncion. Calle 15 de Agosto 225. — Okrag: Paraguay.
- Portugalja.** Lizbona. Konsulat Honorowy. — Fernard Touzet, Konsul Honorowy. — Adres: Portugal. Lisbonne. rua dos Luciadass 15. — Okrag: prowincje Estremadura, Alemtejo, Algarve, wyspy Azorskie, Madera, Porto Santo oraz wszystkie zamorskie prowincje portugalskie.
- Porto. Konsulat Honorowy. — Francisco Jose Ferreira de Lima, Konsul Honorowy. — Adres: Portugal. Porto. Avenida dos Aliados 41/II. — Okrag: prowincje Minho, Douro, Tranz-os-Montes, Beira Alta i Beira Baixa.
- Persja.** Tabryz. Konsulat. — Wiktor Pol, Konsul II kl. — Adres: Pers. Tabriz. Quartier Mahsoudie. Maison S. E. Blouri. — Okrag: północna część Persji: Azerbejdżan, Gilan Chamsé i Ardilan.
- Peru.** Lima. Konsulat Honorowy. — Witold Szyszło, Konsul Honorowy. — Adres: Perou. Lima. Barranco Santo Isabel 274. — Okrag: Peru.
- Rumunja.** Bukareszt. Konsulat II kl. — Jan Rzewuski, Konsul I kl. — Adres: Roumanie. Bucaresti. Strada Lueger 11. — Okrag: Ilfov, Ialomita,

- Muscel, Olt, Teleorman, Vlasca, Delj, Gojr. Mehedinți, Romanati, Ramnicu—Valcea, Alba de Jos, Brasow, Cluj, Cojocna, Fagaras, Huniedoara, Mures-Turda, Odorhei, Tibiu, Solnoc, Dobaca, Trei, Saune, Tarnova Mare, Tarnova Mica, Turda-Aries, Caras-Severin, Timis, Torontal, Arad, Bihor, Salagiu, Satmar, Prahova, Caliacra, Durostor, Dambovita i Arges.
- Czerniowce. Konsulat II kl. — Henryk Korybut-Woroniecki, Konsul II kl. Kierownik Konsulatu. — Adres: Roumanie. Cernauti. Str. Archimandrit Eusebie Popovici 18-a. — Okrag: Cernauti, Campul-Lung, Cotman, Gura-Humorului, Radauti, Siret, Storjinet, Suczawa, Vascauti, Visnita, Zastawna, Doroho, Falticeni, Botosani, Neamtu, Roman, Bistrita-Nasaud, Maramures, Hotin, Balti, Orhei, Soroca.
- Galac. Konsulat II kl. — Zdzisław Maciejowski Konsul II kl. — Adres: Roumanie. Galati. Str. Michai Bravul 28. — Okrag: Cahul, Ismail, Ramnicul-Sarat, Buzau, Covurlui, Bacau, Flaciu, Iasi, Putna, Tetuci, Tutova, Vaslui, Tqcsani, Barlad, Constanta Tulcea.
- Kiszyniów. Konsulat II kl. — Antoni Swierzbinski Konsul I kl. — Adres: Roumanie. Chisinau. Rue Prinz Nicolae 5. — Okrag: Chisinau, Tighina, Cetatea - Alba.
- Braila. Konsulat Honorowy. — Michał Boscoff, Konsul Honorowy. — Adres: Roumanie. Braila. Rue General Praporgescu 9. — Okrag: Braila i delta Dunarei.
- Stany Zjednoczone Ameryki Północnej.** Chicago. Konsulat Generalny. — Dr. Aleksander Szczepański, Konsul Generalny. — Adres: Etats-Unis d'Amerique. Chicago III. „America Fore”. 844, Rush Okrag: stany Illinois, Wiskonsin, Indiana, Minnesota, Iowa, Dakota Północna, Dakota Południowa, Nebraska, Montana, Wyoming, Colorado, Arizona, Utah, Idaho, Washington, Oregon, Nevada, California, Missouri, Kansas, Nev-Mexico, Texas, Oklahoma, Arkansas, Louisiana, terytorjum Alaski oraz wyspy Filipińskie i Hawajskie.
- Buffalo. Konsulat II kl. — Dr. Stefan Rosicki, Konsul II kl. — Adres: Etats-Unis d'Amerique. Buffalo N. Y. 617 Filmore Avenue. — Okrag: miasto Buffalo i stany Maine, New-Hampshire, Vermont oraz 42 hrabstwa stanu New-York, nie przydzielone do Konsulatu Generalnego w Nowym Yorku.
- Detroit. Konsulat II kl. — Władysław Kozłowski, Konsul II kl. — Adres: Etats-Unis d'Amerique Detroit Mich. 80, E. Garfiel Avenue. — Okrag stany Michigan i Ohio.
- Nowy Jork. Konsulat Generalny. — M. Marchlewski, Konsul Generalny II kl. — Adres: Etats-Unis d'Amerique. New-York. N. Y. 953. Third. Avenue. 57-th street. — Okrag: hrabstwa stanu New-York, nie objęte kompetencją Konsulatu w Buffalo, oraz stany New-Jersey, Rhode-Island, Connecticut, Massachusetts, Delaware, Maryland, Virginia, Północna i Południowa Carolina, Georgia, Florida, Mississipi, Alabama, Pensilvania (część wschodnia), okrag Columbia, oraz Republiki: Meksyk, Guatemala, Honduras, San Salvador, Nicaragua, Costarica, Panama i wyspa Kuba.
- Pittsburg. Konsulat II kl. — Artur Ocetkiewicz, Konsul II kl. — Adres: Etats-Unis d'Amerique. Pittsburg Pa. 249, N. Craig street. — Okrag: stany Pensilvania (zachodnia część), zachodnia Virginia, Kentucky, Tennessee,
- Szwajcaria.** Bern. Wydział Konsularny przy Poselstwie. — Leon Rembiszewski, Konsul II kl., Kierownik Wydziału Konsularnego. — Adres: Suisse. Berne. Elfenstrasse 20. — Okrag: kantony Bern, Luzern, Uri, Unterwalden, Solothurn, Fessin, Freiburg, Geneve, Neuchatel, Valais i Vaud.
- Zurych. Konsulat II kl. — Jan Czaplicki, Konsul I kl. — Adres: Suisse. Zurich. Fraumünster-strasse 13. — Okrag: kantony Zürich, Schwyz, Glarus, Zug, Baselland, Schaffhausen, Appenzelt, St. Gallen, Graubünden, Aargau, Thurgau, oraz księstwo Liechtenstein.
- Szwecja.** Sztokholm. Wydział konsularny przy Poselstwie. — Aleksander Zawisza, Sekretarz Poselstwa II kl., Kierownik Wydziału Konsularnego. Adres: Suede. Stockholm. Narvavägen 32/IV. — Okrag: Szwecja z wyjątkiem okręgu Konsularnego w Malmö i w Göteborgu.
- Konsulat Honorowy. — Torsten Kreuger, Generalny Konsul Honorowy. — Adres: Suede. Stockholm. Strandvägen 1. — Okrag: Stockholm, Södermanland, Örebro, Varmland, Östergötland, Upsala, Västmanland, Kopparberg. Gefleborg, Jämtland, Västernorrland, Västernorrboten i Norbotten.
- Malmö. Konsulat Honorowy. — Gunnar Holm, Konsul Honorowy. — Adres: Suede. Malmö J. ns Filgaten 2. — Okrag: Malmö i całe terytorjum Malmöhus, Kristianstad, Blekinge, Kronoberg i Halland.
- Göteborg. Konsulat Honorowy. — Hjalmar Nilsson, Konsul Honorowy. — Adres. Suede. Göteborg.. Göteborgslän, Elfsborgslän i Skaraborgslän.
- Turcja.** Konstantynopol. Konsulat I kl. Walerjan Łopatto. — Adres: Turquie. Stamboul. Taxim. Rue Syra Selvi 139. — Okrag: Turcja.
- Urugwaj.** Montewideo. Konsulat Honorowy. — Edward Łukasiewicz, Konsul Honorowy. — Adres: Uruguay. Montewideo. Calle Mercedes 1074. — Okrag Uruguay.
- Węgry.** Budapeszt. Wydział Konsularny przy Poselstwie. — Paweł Aleksander Strakosz, Wicekonsul. — Adres: Hongrie. Budapest. Kossuth Lajos ter 13/15. — Okrag: Węgry.
- Wielka Brytania.** Londyn. Konsulat Generalny. — Kazimierz Komierowski, Konsul Generalny. — Adres: Grande Bretagne. Londres. W. C. I. 2, Upper Montagne street. Russell Square. — Okrag: Anglja właściwa wraz z Irlandją i wszystkimi dominjami z wyjątkiem Kanady, Australji i Nowej Zelandji.
- Dublin. Polski Konsulat Generalny. — 33, Aiselburg Road Ireland.
- Włochy.** Rzym. Wydział Konsularny przy Ambasadzie. — Jerzy Tomaszewski, Radca Poselstwa I kl., Kierownik Wydziału Konsularnego. — Adres: Italie. Roma. Piazza Campitelli 3. — Okrag: prowincje: Roma, Teramo, Aquila, Chieti, Campobasso, Ascoli, Piceno, Sassari, Cagliari, Neapoli, Caserta, Foggia, Avelino, Benevento, Salerno, Bari, Lecce, Potenza, Cosenza, Reggio di Calabria, Catanzaro oraz posiadłości zamorskie.
- Florencja. Konsulat Honorowy. — Adres: Italie. Firenze. Lung Arno del Tempio 22. — Okrag:

provincje Firenze, Siena, Arezzo, Perugia i Grosseto.

Mediolan. Konsulat Generalny. — Dr. Otton Sas-Hubicki, Konsul Generalny. — Adres: Atalie. Milano. Piazza Castello 6. — Okrąg: prowincje Milano, Novaro, Como, Sondrio, Bergamo, Brescia, Cremona, Pavia, Piacenza, Parma, Mantova, Trentino, Genova, Porto-Maurizio, Massalazzara, Lucca, Pisa, Livorno, cata prowincja Piemonte (prefektury: Torino, Alessandria, Aosta, Cuneo i Vercelli:

Katania. Konsulat Honorowy. — Vincenzo Bonanno Konsul Honorowy. — Adres: Italie. Catania. Via Anzalone 7. — Okrąg: prowincje Palermo, Messina, Catania, Siracusa, Caltanissetta, Girgen- i Trapani.

Triest. Konsulat II kl. — Włodzimierz Kwiatkowski, Konsul Generalny. — Adres: Italie. Trieste. Piazza della Borsa 4. — Okrąg: prowincje Triste, Istria, miasto Venezia, Venezia Giulia, Venezia Veneta, Udine, Belluno, Treviso, Vicenza, Verona, Padova, Rovigo, Reggio nell'Emilia, Modena, Bologne, Ferrara, Ravenna, Torli, Pesaro, Urbino, Ancona, Macerata i Rzeczypospolita San Marino, Fiume, Abbazia, i prowincja Carnaro.

Związek Socjalistycznych Republik Rad.

Moskwa. Wydział Konsularny przy poselstwie. — Adam Zieleziński, Konsul Generalny z tytułem Radcy Poselstwa. — Adres: Union des Republiques Sovietistes Socialistes. Moscou. 3-ime Miechtchanskaia 32/34. — Okrąg: terytorjum Z. S. R. R. z wyjątkiem gubernij: czerepowieckiej, leningradzkiej, murmańskiej, nowgorodzkiej, pskowskiej oraz terytorjów U. S. R. R. i B. S. R. R.

Charków. Konsulat Generalny. — Adam Stebłowski, Radea Poselstwa II kl., Kierownik Konsulatu. —

Adres: Union des Republiques Sovietistes Socialistes. Kharkof. Rue Rakowski 15. — Okrąg: terytorjum U. S. R. R. z wyjątkiem Okręgu Konsulatu w Kijowie.

Kijów. Konsulat I kl. — Mieczysław Babiński, Konsul I kl. — Adres: Union des Republiques Sovietistes Socialistes. Kiev. Rue Liebknecht 1. — Okrąg: białocerkiewski, berdyczowski, chersoński, czerkaski, czerniehowski, humański, kamieniecki, kijowski, konotopski, korosteński, nikołajewski, mohylowski, nieżyński, nowgorodsiewierski, odesski, płoskirowski, pierwomajski, priłucki, szepietowiecki, tulczyński, winnicki, wołyński, zinowjewski oraz terytorjum Autonomicznej Mołdawskiej Republiki Rad.

Leningrad. Konsulat I kl. — Leon Różecki, Konsul II kl. — Adres: Union des Republiques Sovietistes Socialistes. Leningrad. Naberejnaia Krasnowo Flota 14. — Okrąg: gubernie: czerepowiecka, murmańska, leningradzka, nowgorodzka i pskowska.

Mińsk. Konsulat Generalny. — Henryk Jankowski, Sekretarz Poselstwa II kl., Kierownik Konsulatu. Adres :Union des Republiques Sovietistes Socialistes. Mińsk. Sovietskaia 84. — Okrąg: terytorjum Z. S. R. R., pow. homelski i rzeczycki.

Tyflis. Konsulat Generalny. — Zygmunt Mostowski, Konsul I kl. — Adres: Union des Republiques Sovietistes Socialistes. Tiflis. Korganovska 24. — Okrąg: terytorjum Zakaukaskiej Republiki Rad.

Capetown. Konsulat, — Michał Kwapiszewski, Konsul, — Adres: Konsulate General for Poland. 11. Warcester Road „Ambleside”. Capetown Sea Point (South Africa).

Podział Urzędów Policji Państwowej.

W wykazie tym podane są wszystkie urzędy okręgowe, podległe im urzędy powiatowe, oraz urzędy śledcze.

KOMENDA GŁÓWNA POLICJI PAŃSTWOWEJ

Warszawa, Nowy Świat 67.

Komendant Główny — Janusz Jagrym Maleszewski tel. 63-09.
Zastępca — vacat, tel. 60-02
Adjutant — tel. 346-60
Dyżurny — tel. 79-26.

Okręg I Warszawski

Komenda Okręgu I Policji Państwowej, na woj, Warszawskie —
Urząd Śledczy na woj. Warszawskie.

Warszawa, Aleje Jerozolimskie 10,

Powiat Błoński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Grodzisku.
Komisarjat — w Żyrardowie.

Powiat Ciechanowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Ciechanowie.

Powiat Gostyniński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Gostyninie.

Powiat Grójecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Grójcu.

Powiat Kutnowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kutnie.

Powiat Lipnowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Lipnie.

Powiat Łowicki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Łowiczu.

Powiat Makowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Makowie.

Powiat Mińsko-Mazowiecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Mińsku-Mazowieckim.

Powiat Mławski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Mławie.

Powiat Nieszawski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Aleksandrowie.

Powiat Płocki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Płocku.
Komisarjat — w Płocku.
Wydział śledczy.

Powiat Płoński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Płońsku.

Powiat Przasnyski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Przasnyszu.

Powiat Pułtowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Pułtusk.

Powiat Radzyński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Radzyminie.

Powiat Rawski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Rawie.

Powiat Rypiński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Rypinie.

Powiat Sierpecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Sierpcu.

Powiat Sochaczewski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Sochaczewie.

Powiat Skierniewicki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Skierniewicach.

Powiat Warszawski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Warszawie.
Wydział śledczy — Warszawa.

Powiat Włocławski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Włocławku.
Komisarjat — w Włocławku.
Wydział śledczy w Włocławku.

Okręg II Łódzki

Komenda Wojewódzka w Łodzi.
Urząd śledczy — Łódź.

Powiat Brzeziński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Brzezinach.
Komisarjat — w Tomaszowie Mazowieckim.

Powiat Kaliski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kaliszu.
Komisarjat w Kaliszu.
Wydział śledczy — Kalisz.

Powiat Kolski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kole.

Powiat Koninowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Koninie.

Powiat Łaski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Łasku.
Komisarjat — w Pabjanicach.

Powiat Łęczycki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Łęczycy.
Komisarjat — w Zgierzu.

Powiat Łódzki

Państwowa Komenda Policji Państwowej w Łodzi,

Miasto Łódź

Komenda P. P. na m. Łódź

Komisarjaty:

I — Aleksandrowska 56

II — Brzezińska 104

III — Zgierska 7

IV — Gdańska 29

V — Wschodnia 38

VI — Karolewska 41

VII — Zachodnia 64 ;

VIII — Nawrot 58

IX — Rokicińska 103

X — Pańska 88

XI — Pusta 13

XII — Kątna 7

XIII — Rzgowska 27

XIV — Napiórkowskiego 58

Rezerwa konna i piesza — Pańska 88.

Urząd Śledczy — Kilińskiego 152.

Pow. Piotrkowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Piotrkowie.

Komisarjat w Piotrkowie.

Wydział Śledczy — Piotrków.

Powiat Radomski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Radomsku.

Komisarjat — w Radomsku.

Powiat Sieradzki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Sieradzu.

Komisarjat — w Zdunskiej Woli.

Powiat Słpecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Słupcu.

Powiat Turecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Turku.

Powiat Wieluński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Wieluniu.

Okręg III — Kielecki

Komenda Wojewódzka w Kielcach.

Urząd Śledczy — w Kielcach.

Powiat Będziński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Będzinie.

Wydział Śledczy w Będzinie i Sosnowcu.

Komisarjaty:

I — Sosnowiec oraz podkomisarjaty na przedmieściach: Sielce i Pogoń.

II — Czeladź

III — Będzin

IV — Dąbrowa Górnicza

Powiat Stopnicki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Busku.

Powiat Częstochowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Częstochowie.

Komisarjat — w Częstochowie.

Podkomisarjat — w Częstochowie

Wydział Śledczy — w Częstochowie

Powiat Jędrzejowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Jędrzejowie.

Powiat Kielecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kielcach.

Komisarjat — w Kielcach.

Wydział Śledczy — w Kielcach.

Powiat Konecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Końskich.

Komisarjat kolejowo - etapowy — w Skarżysku — Kamiennej.

Powiat Koziński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kozińskich.

Powiat Miechowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Miechowie.

Powiat Olkusi

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Olkuszu.

Powiat Opatowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Opatowie.

Komisarjat — w Ostrowcu.

Powiat Opoczyński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Opocznie.

Powiat Pinczowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Pinczowie.

Powiat Radomski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Radomiu.

I. Komisarjat w Radomiu

II Komisarjat w Radomiu

Wydział Śledczy — w Radomiu

Powiat Sandomierski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Sandomierzu.

Powiat Włoszczowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Włoszczowie.

Powiat Ilżecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Wierzbniku.

Powiat Zawierciański

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Zawierciu.

Okręg IV — Lubelski

Komenda Wojewódzka Policji Państwowej w Lublinie.

Urząd Śledczy — w Lublinie.

Powiat Bialski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Białej Podlaskiej.

Powiat Biłgorajski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Biłgoraju.

Powiat Chełmski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Chełmie.
Komisarjat — w Chełmie.

Powiat Garwoliński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Garwolinie.

Powiat Hrubieszowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Hrubieszowie.

Powiat Janowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Janowie Podlaskim.

Powiat Krasnostawski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Krasnymstawie.

Powiat Konstantynowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Konstantynowie.

Powiat Lubelski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Lublinie.

Komisariat I — Początkowska 3
„ II — Lubartowska 44
„ III — Foksal 2.

Wydział Sledczy — w Lublinie.

Powiat Lubartowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Lubartowie.

Powiat Łukowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Łukowie.

Powiat Puławski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Puławach.

Powiat Radzyński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Radzyniu.

Powiat Siedlecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Siedlach.

Komisariat na m. Siedlce.
Wydział Sledczy — w Siedlcach.

Powiat Sokółski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Sokółowie.

Powiat Tomaszowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Tomaszowie Lubel.

Powiat Węgrowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Węgrowie.

Powiat Włodawski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Włodawie.

Powiat Zamojski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Zamościu.
Komisarjat w Zamościu.
Wydział Sledczy — w Zamościu.

Okręg V—Białostocki

Komenda Wojewódzka Policji Państwowej w Białymstoku.

Powiat Augustowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Augustowie.

Powiat Białostocki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Białymstoku.

Komisariaty w mieście 1 — 4.
Wydział Sledczy w Białymstoku.

Powiat Bielski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Bielsku,

Powiat Grodzieński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Grodnie.

2 komisariaty na miasto
Wydział Sledczy w Grodnie.

Powiat Kolneński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kolnie.

Powiat Łomżyński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Łomży.

Komisariat — w Łomży.

Powiat Ostrowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Ostrowiu.

Powiat Ostrołęcki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Ostrołęce.

Powiat Sokolski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Sokółce.

Powiat Szczuczynski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Grajewie.

Powiat Suwalski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Suwałkach.

Komisariat w Suwałkach.

Powiat Wysoko-Mazowiecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Wysokim-Mazowieckim.

Powiat Wołkowyski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Wołkowysku.
Komisarjat w Wołkowysku.

Okręg VI—na m. st. Warszawę

Komenda Policji na m. st. Warszawę.

Urząd Sledczy na m. st. Warszawę.

26 komisariatów.

3 komisariaty kolejowe.

Komisariat rzeczny.

Rezerwa i Oddział Konny.

UWAGA

Szczegółowy wykaz urzędów policyjnych w Warszawie, podany jest w tymże rozdziale — patrz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Okręg VII — Krakowski

Komenda Wojewódzka w Krakowie.

Urząd Sledczy w Krakowie.—
Komenda Policji Państwowej na m. Kraków.

6 komisariatów.

Rezerwa i Oddział Konny.

Wydział Sledczy — w Krakowie.

Powiat Bialski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Białej.

Komisariat — w Białej.

Powiat Bocheński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Bochni.

Powiat Brzeski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Brzesku

Powiat Chrzanowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Chrzanowie.

Powiat Dąbrowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Dąbrowie.

Powiat Gorlicki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Gorlicach.

Powiat Grybowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Grybowie.

Powiat Jasielski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Jasle.

Powiat Krakowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Krakowie.

Powiat Limanowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Limanowej.

Powiat Makowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Makowie.

Powiat Mielecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Mielcu.

Powiat Myśliniecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Myślenicach.

Powiat Nowo-Sądecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Nowym Sączu
Komisarjat w Nowym Sączu.

Powiat Nowotarski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Nowym Targu.
Komisarjat w Zakopanem.

Powiat Oświęcimski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Oświęcimiu.

Powiat Pilzneński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Pilźnie.

Powiat Ropczycki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Ropczycach.

Powiat Tarnowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Tarnowie.
Komisarjat w Tarnowie.
Wydział Sledczy w Tarnowie

Powiat Wadowicki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Wadowicach.

Powiat Wielicki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Wieliczce.

Powiat Żywiecki

Powiatowa Komenda Policji w Żywcu.

Okręg VIII — Lwowski

Komenda Wojewódzka Policji Państwowej we Lwowie.
Urząd Sledczy we Lwowie.

Powiat Bobrecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Bóbrce.

Powiat Brzozowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Brzozowie.

Powiat Dobromilski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Dobromilu.

Powiat Drohobyczy

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Drohobyczu.
Komisarjat dla Zagłębia naftowego w Drohobyczu.
Komisarjat w Boryslawiu.
Wydział Sledczy w Drohobyczu.

Powiat Gródecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Gródku Jagiell.

Powiat Jarosławski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Jarosławiu.
Komisarjat w Jarosławiu.

Powiat Jaworowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Jaworowie.

Powiat Kolbuszowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kolbuszowej.

Powiat Krośnieński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Krośnie.

Powiat Liski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Lisku.

Powiat Lwowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej we Lwowie.

**Komenda Policji Państwowej
Lwów miasto**

Komisariat	—	Dzielnica	I
"	—	"	II
"	—	"	III
"	—	"	IV
"	—	"	V
"	—	"	VI

Komisariat VII na dworcu kolejowym.
Wydział Sledczy.

Powiat Lubaczowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Lubaczowie.

Powiat Łańcucki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Łańcucie.

Powiat Mościcki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Mościskach.

Powiat Niskowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Nisku.

Powiat Przemyski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Przemyśle.
Komisarjat w Przemyśle.
Urząd Sledczy w Przemyśle.

Powiat Przeworski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Przeworsku.

Powiat Rawski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Rawie Ruskiej

Powiat Rzeszowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Rzeszowie.

Komisariat w Rzeszowie
Wydział Sledczy w Rzeszowie.

Powiat Rudzki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Rudkach.

Powiat Samborski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Samborze.
Komisarjat w Samborze.

Powiat Sanocki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Sanoku.

Powiat Sokalski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Sokalu.

Powiat Strzyżowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Strzyżowie.

Powiat Starosamborski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Starym Samborze.

Powiat Tarnobrzeski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Tarnobrzegu.

Powiat Żółkiewski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Żółkwi.

Okręg IX — Tarnopolski

Komenda Wojewódzka Policji Państwowej w Tarnopolu.
Urząd śledczy w Tarnopolu.

Powiat Borszczowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Borszczowie.

Powiat Brodzki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Brodach.

Powiat Brzeżański

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Brzeżanach.

Powiat Buczacki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Buczaczu.

Powiat Czortkowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Czortkowie.

Powiat Kamionecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kamionce Strumilowej.

Powiat Kopyczyński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kopyczyńcach.

Powiat Podhajcki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Podhajcach.

Powiat Przemyślański

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Przemyślanach.

Powiat Radziechowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Radziechowie.

Powiat Skalański

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Skalacie.

Powiat Tarnopolski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Tarnopolu.

Komisariat — w Tarnopolu.

Wydział Śledczy w Tarnopolu.

Powiat Trembowelski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Trembowli.

Powiat Zaleszczycki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Zaleszczykach.

Powiat Zbaraski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Zbarażu.

Powiat Zborowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Zborowie.

Powiat Złoczowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Złoczowie.

Okręg X — Stanisławowski

Komenda Wojewódzka Policji Państwowej w Stanisławowie.

Urząd śledczy w Stanisławowie.

Powiat Bohorodeżański

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Bohorodczanach.

Powiat Doliniański

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Dolinie.

Powiat Horodeński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Horodence.

Powiat Kałuszyński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kałuszynie.

Powiat Kołomyjski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kołomyi.

Komisariat w Kołomyi.

Wydział śledczy w Kołomyi.

Powiat Kosowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kosowie.

Powiat Nadwórniański

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Nadwórnej.

Komisariat graniczny w Worochcie.

Powiat Rohatyński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Rohatynie.

Powiat Skolski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Skolem.

Powiat Sniatyński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Sniatyniu.

Komisariat graniczny: Sniatyn-Zalucze.

Powiat Stanisławowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Stanisławowie.

3 Komisariaty — w Stanisławowie.

Wydział Śledczy w Stanisławowie.

Powiat Stryjski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Stryju.

Komisariat — w Stryju.

Wydział Śledczy w Stryju.

Powiat Tłumacki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Tłumaczu.

Powiat Turczański

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Turce.

Powiat Żydaczowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Żydaczowie.

Okręg XI Poznański

Komenda Wojewódzka Policji Państwowej w Poznaniu.

Urząd Śledczy w Poznaniu.

Miasto Poznań

Komenda Policji Państwowej na m. Poznań.

9 komisariatów

1 komisariat kolejowy

Wydział Śledczy.

Powiat Bydgoski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Bydgoszczy.

7 Komisariatów

1 komisariat kolejowy

Wydział Śledczy.

Powiat Chodzieski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Chodzieży.

Powiat Gnieźnieński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Gnieźnie.

Komisariat — w Gnieźnie.

Wydział Śledczy — w Gnieźnie.

Powiat Inowrocławski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Inowrocławiu.

Komisariat w Inowrocławiu.

Powiat Kępiński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kępnie.

Powiat Kościański

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kościanie.

Powiat Krotoszyński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Krotoszynie.

Powiat Leszczyński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Lesznie.

Powiat Nowotomyski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Nowym Tomysku.

Komisariat kolejowy w Zbąszyniu.

Powiat Ostrowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Ostrowiu.

Wydział Śledczy — w Ostrowiu.

Powiat Poznański

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Poznaniu.

Powiat Śródki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Środzie.

Powiat Szamotulski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Szamotułach.

Powiat Wągrowiecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Wągrowcu.

Powiat Nakielski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Nakle.

Komisariat kolejowy w Miasteczku

Okręg XII — Pomorski

Komenda Wojewódzka Policji Państwowej w Toruniu.

Urząd Śledczy — w Toruniu.

Powiat Brodnicki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Brodnicy.

Powiat Chełmiński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Chełmnie.

Powiat Chojnicki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Chojnicach.

Komisariat w Chojnicach.

Powiat Działdowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Działdowie.

Powiat Gniewski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Gniewie.

Powiat Grudziądzki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Grudziądzu.

2 Komisarjaty — w Grudziądzu.
Wydział Sledczy — w Grudziądzu.

Powiat Kartuski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kartuzach.

Powiat Kościerski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kościerzynie.

Powiat Lubawski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Nowem Mieście.

Powiat Sępoleński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Sępólnie.

Powiat Starogardzki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Starogardzie.

Powiat Swiecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Swieczu.

Powiat Tczewski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Tczewie.

Komisariat — w Tczewie.

Komisariat — graniczny.

Wydział Sledczy — w Tczewie.

Powiat Toruński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Toruniu.

2 Komisarjaty — w Toruniu.
Wydział Sledczy — w Toruniu.

Powiat Tucholski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Tucholi.

Powiat Wąbrzeski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Wąbrzeźnie.

Powiat Wejherowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Wejherowie.

Komisariat — w Gdyni.

Okręg XIII - Woliński

Komenda Wojewódzka Policji Państwowej w Łucku.

Urząd Sledczy — w Łucku.

Powiat Dubieński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Dubnie.

Powiat Horochowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Horochowie.

Powiat Kowelski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kowlu.

Komisariat — w Kowlu.

Wydział Sledczy — w Kowlu.

Powiat Kostopolski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kostopolu.

Powiat Krzemieniecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Krzemieńcu.

Komisariat — w Krzemieńcu.

Powiat Lubomelski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Lubomlu.

Powiat Łucki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Łucku.

Komisariat — w Łucku.

Wydział Sledczy — w Łucku.

Powiat Zdobunowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Zdobunowie.

Powiat Rówieński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Równem.

2 komisarjaty w Równem.

Wydział Sledczy w Równem.

Powiat Włodzimierski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Włodzimierzu.

Okręg XIV — Poleski

Komenda Wojewódzka Policji Państwowej w Brześciu n/B.

Urząd Sledczy — w Brześciu n/B

Powiat Brzeski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Brześciu n/B.

Komisariat miejski w Brześciu n/B
Urząd śledczy w Brześciu n/B.

Powiat Drohiczyński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Drohiczynie.

Powiat Kamienno-Koszyrski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kamieniu Koszyrskim

Powiat Kobryński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kobryniu.

Powiat Kossowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Kossowie.

Powiat Łuniniecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Łunińcu.

Powiat Piński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Pińsku.

Komisariat w Pińsku.

Wydział Sledczy w Pińsku.

Powiat Prużański

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Prużanach.

Powiat Stoliński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Stolinie.

Powiat Sarnieński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Sarnach.

Okręg XV—Nowogródzki

Komenda Wojewódzka Policji Państwowej w Nowogródku.

Urząd Sledczy w Nowogródku.

Powiat Baranowiecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Baranowiczach.

Komisariat w Baranowiczach.

Wydział Sledczy w Baranowiczach.

Powiat Lidzki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Lidzie.

Komisariat w Lidzie.

Powiat Nowogródzki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Nowogródku.

Powiat Nieświeski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Nieświeżu.

Powiat Stołpecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Stołpcach.

Powiat Słonimski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Słoniem.

Komisariat — w Słoniem.

Wydział Sledczy w Słoniem.

Powiat Wołożyński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Wołożynie.

Powiat Szczuczynski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Szczuczynie.

Okręg XVI — Wileński

Komenda Wojewódzka Policji Państwowej w Wilnie.

Urząd Sledczy w Wilnie.

Miasto Wilno

Komenda Policji Państwowej na m. Wilno.

7 komisarjatów.

Wydział Sledczy.

Powiat Brasławski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Brasławiu.

Komisariat — w Turmontach.

Powiat Dziśnieński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Głębokiem.

Wydział Sledczy — w Głębokiem.

Powiat Postawski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Postawach.

Powiat Święciański

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Nowo-Swięcianach.

Powiat Oszmiański

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Oszmianie.

Powiat Wilejski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Wilejce.

Powiat Wileńsko-Trocki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Wilnie.

Komisariat — w Nowo-Wilejce.

Powiat Mołodeczański

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Mołodecznie.

Wydział Sledczy — w Mołodecznie.

Okręg XVII — Śląski

Komenda Główna Policji woj. Śląskiego w Katowicach.

Powiat Katowicki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Katowicach.

3 komisariaty w Katowicach.

Komisariat kolejowy w Katowicach.

Komisariaty: w Chorzowie, Janowie, Nowej Wsi, Rożdżeniu, Siemianowicach, Zawadziu, Załężu. Urząd Sledczy w Katowicach.

Powiat Świętochłowski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Świętochłowicach.

Komisariaty: w Świętochłowicach, Hajdukach Wielkich, Lipinach, Rudzie, Łagiewnikach, Nowym Bytomiu, Szarleju.

Powiat Rybnicki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Rybniku.

Komisariat w Rybniku.

Powiat Pszczyński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Pszczynie.

Komisariat w Pszczynie.

Powiat Bielski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Bielsku

Komisariaty: w Bielsku i Dziedziach.

Powiat Cieszyński

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Cieszynie.

Komisariaty: w Cieszynie i w Zebrzydowicach.

Powiat Tarnogórski

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Tarnowskich Górach.

Komisariaty: w Tarnowskich Górach i w Radziankowie.

Powiat Lubliniecki

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Lublińcu.

Komisariat — w Lublińcu.

Miasto Królewska Huta

Komenda Policji na m. Królewska Huta.

2 komisariaty miejskie.

Komisariat — dworzec Bytom.

Urząd Sledczy.

Podział Sądownictwa na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

**SĄD NAJWYŻSZY
W WARSZAWIE**

Plac Krasińskich 5 tel. centrala I — Prezes Leon Supiński

I — Prokurator p. o. Józef Prokopowicz, tel. 310-87.

Izba I-sza (sprawy cyw. b. zaboru rosyjskiego) prez. Bolesław Pohorecki (Jan Mrozowski) tel. 310-81.

Prokurator — Józef Prokopowicz

Izba II-ga (sprawy karne b. zaboru rosyjskiego) prez. Aleksander Mogilnicki tel. 310-76.

Prokurator Stanisław Czerwiński tel. 314-28.

Izba III-cia (sprawy cyw. i karne b. zaboru austriackiego) prez. Zygmunt Dworski, tel. 309-13. Prokurator Władysław Semilski.

Izba V-la (sprawy cyw. i karne b. zaboru pruskiego) prez. Władysław Seyda,

Prokurator Dr. Zdzisław Piekarski, tel. 315-64.

**NAJWYŻSZY TRYBUNAŁ
ADMINISTRACYJNY**

Warszawa, Miodowa 22.

Prezes — p. o. Dr. Rudolf Różycki, tel. 101-79.

**PROKURATORJA GENERALNA
R. P.**

Zarząd główny w Warszawie tel. centrala: 101-15; 101-17; prez. Dr. Stanisław Bukowiecki, tel. 98-21. Sekr. naczel. starszy radca Dr. Feliks Flechner.

Oddział we Lwowie

Prezes — Dr. Wiktor Hamerski; Sekr. naczel. radca Dr. Eustachy Starzyński.

Oddział w Krakowie.

Prezes — Dr. Józef Windakiewicz.

Oddział w Poznaniu.

Prezes — Franciszek Duralski.

**Urząd Delegata
w Gdańsku.**

Delegat — radca Włodzimierz Modero; Referent — Dr. Wilhelm Pawłowski

**Urząd Delegatów
w Katowicach.**

Delegat — Dr. Witold Sahanek.

**Urząd Delegata
w Wilnie.**

Delegat — starszy radca Adolf Kopeć, Referent — Tadeusz Heibert, Kazimierz Zwierko.

**SĄD APELACYJNY
W WARSZAWIE**

Plac Krasińskich 3.

p. o. Prezes — Piotr Orłowski tel. 71-32.

Prokurator — Kazimierz Rudnicki, tel. 71-33.

Podległe sądy okręgowe:

Sąd Okręgowy—Biała-Podlaska Prezes — Ludwik Karnowski, tel. 37;

Prokurator — Wacław Mikołaj Tur tel. 37.

obejmuje: Sądy grodzkie (pokoju) Biała-Podlaska, Janów Podlaski Łosiec, Międzyrzec, Parczew, Piszczac, Radzyń, Podlaski, Włodawa.

Sąd okręgowy—Białystok

Prezes — Tadeusz Dynowski, tel. 56;

Prokurator — Leon Zubelewicz, tel. 34,

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Białowieża, Białystok okręgi: I—IV, Bielsk Podlaski, Ciechanowiec, Krzyszyn, Siemiatycze, Sokółka, Okręgi: I — II,

Sąd okręgowy—Kalisz.

Prezes — Franciszek Głowacki tel. 95

Prokurator — Stefan Kuczyński, tel. 138.
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Blaszk, Dąbie nad Nerem, Kalisz, Kleczew, Koło, Konin, Praszka, Sieradz, Słupca, Turek, Uniejów, Warta, Wieluń, Wieruszów, Zduńska Wola.

Sąd okręgowy — Łomża.

Prezes — Stefan Żyżniewski tel. 40;
Prokurator — Vacat.
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Czernin, Czyżew, Długosiodło, Grajewo, Kolno, Łomża, Myszyniec, Ostrołęka, Ostrów Łomżyński, Rajgród, Rutki-Kossaki, Sokoły, Stawiski, Szczuczyn, Śniadowo, Wysokie Mazowieckie Zambrów.

Sąd okręgowy — Łódź.

Prezes — Stefan Bełżyński, tel. 110;
Prokurator — Stefan Szmidt, tel. 20-67.
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Brzeziny Łódzkie, Łask, Łęczyca, Łódź, (sąd dla nieletnich), Ozorków, Pabjanice, Poddębice, Strzyków, Łódzki Tuszyn, Widawa, Zgierz.

Sąd okręgowy — Mława.

Prezes — Włodzimierz Rudnicki, tel. 49;
Prokurator — Józef Smoleński, tel. 36;
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Chorzele, Ciechanów Mazowiecki Kuczbork, Maków nad Orzycem, Mława, Nasielsk, Przasnysz, Pułtusk, Różany, Wyszaków.

Sąd okręgowy — Piotrków.

Prezes — Leonard Cybulski, tel. 228;
Prokurator — Sobiesław Ziemiński, tel. 15.
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Bełchatów, Brzeźnica, Częstochowa, okręgi II—III, Gidle, Janów, Kłobuck, Kłomnice, Krzepice, Nowe Miasto, Piotrków Trybunalski, Radomsko Rawa Mazowiecka, Sulejów, Strzelce, Male, Tomaszów Rawski.

Sąd okręgowy — Płock.

Prezes — Kazimierz Dyakowski, tel. 9;
Prokurator — Wacław Dlouhy, tel. 14.
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Bieżeń, Drobin, Gombin, Goścynin, Płock, okręgi: I—II, Płońsk, Rypin, Sierpc, Wyszogród.

Sąd okręgowy — Siedlce.

Prezes — Stanisław Wróblewski, tel. 2;
Prokurator — Zygmunt Skibniewski, tel. 13.
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Adamów, Garwolin, Grębków koło Kałuszyna, Kossów, Łuków, Maciejowice, Mordy, Siedlce, Sobienie-Jeziory, Sokołów Podlaski, Stoczek Łukowski, Stoczek Węgrowski, Węgrów, Wiśniew, Żelechów.

Sąd okręgowy — Sosnowiec.

Prezes — Feliks Opęchowski, tel. 10-15;
Prokurator — Tadeusz Krychow-
ski, tel. 4-17;
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Będzin, Czeladź, Dąbrowa Gór-
nicza, Kozięłowy, Olkusz, Pi-
lica, Skala koło Ojcowa, Sosno-
wiec, Wolbrom, Zawiercie, Żarki.

Sąd okręgowy — Suwałki.

Prezes — Antoni Naumowicz, tel. 8;
Prokurator — Stanisław Karczew-
ski, tel. 9.
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Augustów, Sejny, Sopockinie, Suwałki, okręgi: I—II.

Sąd okręgowy — Warszawa.

Prezes — Tadeusz Kamiński, tel. 318-62;
Prokurator — Czesław Michałow-
ski, tel. 83;
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Babice, Góra Kalwaria, Gro-
dzisk Warszawski, Grójec, Ja-
blonna koło Warszawy, Jadów,
Łowicz, Mińsk Mazowiecki, Mo-
gielnica koło Grójca, Nowy Dwór
koło Modlina, Otwock, Piaseczno
koło Warszawy, Skierniewice,
Sochaczew, Radzymin, Warta,
Warszawa okręgi: I—XXIX, sąd
dla nieletnich, sąd o lichwę wo-
jenną, 2 Sądy Pracy, Wołomin,
Żyrardów.

Sąd okręgowy — Włocławek

Prezes — Edmund Płoski, tel. 163
Prokurator — Henryk Kles, tel. 129
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Aleksandrów Kujawski, Brześć
Kujawski, Chodecz, Krośnice
Kutno, Lipno Warszawskie, Ra-
dziejów Kujawski, Włocławek
okręgi I-II, Żychlin.

SĄD APELACYJNY W LUBLINIE.

Prezes — Wincenty Młynarski,
tel. 1-94;
Prokurator — Józef Kamiński.

Podległe sądy okręgowe.

Sąd okręgowy — Kielce.

Prezes — Henryk Angiewicz,
tel. 77;
Prokurator — Bolesław Wilkowski
tel. 23.
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Bodzentyn, Busk Kielecki, Chę-
ciny, Chmielnik, Daleszyce, Je-
drzejów okręgi I-II, Kazimierza
Wielka, Kielce, Miechów okręgi
I-II, Niewachłów Piekoszków,
Pińczów, Proszowice, Słomniki,
Stopnica, Szczekociny, Szydłów,
Włoszczowa okręgi I-II.

Sąd okręgowy — Lublin.

Prezes — Wojciech Przesmycki,
tel. 59;
Prokurator Stefan Lisowski,
tel. 1-19.
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju):
Bełżyce, Bychawa, Chełm Lu-
belski, Janów Lubelski, Kazi-
mierz nad Wisłą, Kraśnik, Kras-
nystaw, Kurów, Lubartów, Lu-
blin okręgi I-III, sąd dla nie-
letnich, Lublin—Rury, Lublin-
Tatary, Opole, Puławy, Siedlisz-
cze Lubelskie, Turobin.

Sąd okręgowy — Łuck.

Prezes — Bogumił Włodek,
tel. 1-36;
Prokurator — Józef Skolimowski,
tel. 1-25;
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju):
Horochów, Kamień Koszyrski,
Kiwercze, Kołki, Kowel, Luboml,
Łokacze, Łuck, Ołyka, Ratno,
Różyszcze, Szack, Włodzimierz
Wołyński.

Sąd okręgowy — Radom.

Prezes — Leon Paweł Łukasze-
wicz, tel. 21;
Prokurator — Józef Cz. Szuster;
tel. 90;
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju):
Białobrzegi, Drzewica, Ilza, Ka-
mienna p. Skarżysko, Klimon-
tów, Końskie, Kozienice, Lipsko
Radomskie, Łagów, Magnuszew,
Opatów Kielecki, Opoczno,
Ostrowiec, Ożarów Radomski,
Przedbórz, Przytyk, Radom,
Sandomierz, Sienno Kieleckie,
Staszów, Szydłowiec, Wierzbik,
Zwoleń, Żarnów.

Sąd okręgowy — Równe Wołyńskie.

Prezes — Kazimierz Izdebski,
tel. 57;
Prokurator — Jakób Pruszyński,
tel. 1-75.
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju):
Bereźno, Dąbrowica, Dubno,
Kostopol, Krzemieniec Między-

rzec, Młynów, Mizocz, Ostróg Wołyński, Radziwiłłów, Równe Wołyńskie, Sarny, Stepań, Wiśniowiec. Włodzimierzec, Wyszogródek, Zdołbunowo.

Sąd okręgowy — Zamość.

Prezes — Romuald Jaśkiewicz, tel. 8;

Prokurator — Hieronim Piotrkowski, tel. 28;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Biłgoraj, Hrubieszów, Szczeszyń, Tarnogród, Tomaszów Lubelski, Tyszowce, Zamość, Zwierzyniec Lubelski.

**SĄD APELACYJNY
W WILNIE.**

Prezes — Lucjan Bochwic, tel. 119;
Prokurator — Józef Przyłuski, tel. 49;

Podległe sądy okręgowe.

Sąd okręgowy — Grodno.

Prezes — Kazimierz Gedroyć, tel. 254;

Prokurator — Edward Przybylski, tel. 128;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Bereza Kartuska, Dereczyn, Druskieniki, Grodno, Indura, Kosów Poleski, Krynki, Porozowo, Prużany, Skidel, Słonim, Szereszew, Swisłocz, Telechany, Wołkowysk, Zelwa.

Sąd okręgowy — Nowogródek.

Prezes — Wacław Wyszynski, tel. 37;

Prokurator — Władysław Chodecki, tel. 32.;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Baranowicze, Horodyszcze, Kleck, Lachowicze koło Baranowicz, Mir, Nieśwież, Nowogródek, Rubieżewicze, Stołpce, Zdzięcioł.

Sąd okręgowy — Pińsk.

Prezes — vacat tel. 20;

Prokurator — Stanisław Falkowski, tel. 12;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Brześć nad Bugiem, Biała nad Hor., Dawigródek, Domaczewo, Drohiczyń Poleski, Hancewicze, Janów Kobryński, Kamieniec Litewski, Kobryń, Łachwa, Łokiszyn, Łuniniec, Małoryta, Moroczno, Pińsk okręgi I-III, Stalin, Wysokie Litewskie.

Sąd okręgowy — Wilno.

Prezes — Kazimierz Bzowski, tel. 236;

Prokurator — Stanisław Dębicki, tel. 235;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju):

Brasław, Dokszyce, Druja, Dunilowicze, Dzisna, Ejszyski, Głębokie, Hoduciszki, Holszany, Ilja, Iwieniec, Iwje koło Lidy Jaszuny, Juraciszki, Krasne nad Uszą, Krzywice, Landwarów, Lida, Łużki, Łyntupy, Miadzioła, Mołodeczno, Nowo-Swięciany Opsa, Orany, Oszmiana, Postawy, Raków, Smorgonie, Szczuczyn Lidzki, Święciany Wileńskie, Turmont, Wasiliszk, Wilejka, Wilno, Wołożyn, Worniany

**SĄD APELACYJNY
WE LWOWIE.**

Prezes — Adolf Czerwiński, tel. 64;
Prokurator — Tadeusz Malina, tel. 66;

Podległe sądy okręgowe.

Sąd okręgowy — Brzeżany.

Prezes — Jan Ludwik Vincenz, tel. 34;

Prokurator — Józef Wiktor Scholz, tel. 31.

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Bolszowce, (z siedzibą w Bursztynie) Brzeżany, Bursztyn, Chodorów, Kozowa, Podhajce, Przemyślany, Rohatyn, Wiśniowczyk, (z siedzibą w Podhajcach).

Sąd okręgowy — Czortków

Prezes — Dr. Adam Franciszek Strawiński, tel. 48;

Prokurator — Władysław Sokółowski, tel. 49.

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Borszczów Budzanów koło Trembowli, Czortków, Husiatyn, Kopyczyńce, Mielnica, Tłuste, Zaleszczyki.

Sąd okręgowy — Kołomyja.

Prezes — Dr. Stanisław Drozdowski, tel. 64;

Prokurator — vacat, tel. 1-38;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Gwoździec, Horodenka, Jabłonów koło Kołomyi, Kołomyja, Kosów koło Kołomyi, Kutry, Obertyn, Peczeniżyn, Sniatyn, Zabłotów, Żabie.

Sąd okręgowy — Lwów.

Prezes — Stanisław Obertyński, tel. 177;

Prokurator — Dr. Wiktor Swoboda, tel. 72.

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Bełz, Bóbrka, Cieszanów, Gródek Jagiell, Janów, Kulików, Lwów. Sekcja I cywilna dla miasta, Lwów, Sekcja II dla powiatu Lwów, Sekcja III karnalubaczów, Mosty Wielkie, Nie, mirów, Rawa Ruska, Sokal,

Szczerzec koło Lwowa, Uhnów, Winniki, Żółkiew.

Sąd okręgowy — Przemyśl.

Prezes — Antoni Wilecki, tel. 16;
Prokurator — Antoni Lewandowski, tel. 15;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Dobromil, Dubiecko, Jarosław, Jaworów, Krakowice, Mościska, Niżankowice, Pruchnik, Przemyśl, Radymno, Sądowa Wisznia, Sieniawa.

Sąd okręgowy — Sambor.

Prezes — Józef Bogumił Gólkowski, tel. 56;

Prokurator Jan Scherff, tel. 57;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Borynia, Drohobycz, Komarno, Podbuż, Rudki, Sambor, Stary Sambor, Turka nad Stryjem.

Sąd okręgowy — Sanok.

Prezes — Józef de Jawora Balo-wicz, tel. 35;

Prokurator — Władysław Dukiet, tel. 14;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Baligród, Bircza, Brzozów, Bukowsko, Dynów, Lisko, Lutowski, Rymanów, Sanok, Ustrzyki Dolne.

Sąd okręgowy — Stanisławów

Prezes — Filemon Mettela, tel. 3;

Prokurator — Rudolf Vogel, tel. 66;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Bohorodczany, Buczac, Delatyn, Halicz, Kalusz, Monasterzyska, Nadwórna, Ottynia, Potok Złoty koło Buczacza, Sołotwina, Stanisławów, Tlumacz, Tyśmienica.

Sąd okręgowy — Stryj.

Prezes — Dr. Marcelli Misiński, tel. 29;

Prokurator — Władysław Medyński, tel. 1-60;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Bolechów, Dolina, Medenice, Mikołajów, Różniatów, Skole, Stryj Żurawno, Żydaczów.

Sąd okręgowy — Tarnopol.

Prezes — Konstanty Onyszkiewicz, tel. 106;

Prokurator — Bronisław Muzyka, tel. 69;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Grzymałów, Mikulińce, Nowe-Sioło koło Podwoleczysk, Skala, Tarnopol, Trembowla, Zbaraż.

Sąd okręgowy — Złoczów.

Prezes — Antoni Starkiewicz, tel. 25;

Prokurator — Tadeusz Trzaska — Zakrzewski;
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Brody, Busk koło Lwowa, Oleśko, Podkamień koło Brodów, Radziechów, Załóżce (z siedzibą w Podkamieniu), Zborów, Złoczów.

SĄD APELACYJNY W KRAKOWIE.

Prezes — vacat, tel. 504;
Prokurator — Dr. Jan Tokarz, tel. 4;

Podległe sądy okręgowe

Sąd okręgowy — Jasło.

Prezes — Tytus Lopatiner, tel. 7;
Prokurator — Stefan Szafraniec, tel. 11;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Biecz, Brzostek, Dukla, Gorlice, Jasło, Krosno, Zmigród.

Sąd okręgowy — Kraków.

Prezes — Józef Panek, tel. 3;
Prokurator — Dr. Teodor Kalczyński, tel. 24.

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Bochnia, Brzesko, Chrzanów, Dobczyce, Jaworzno, Kraków, Krzeszowice, Liszki, Niepołomice, Podgórze, Radłów, Skawina, Wieliczka, Wiśnicz koło Bochni, Wojnicz, Zakliczyn nad Dunajem.

Sąd okręgowy — Nowy-Sącz.

Prezes — Henryk Bukowski, tel. 1;
Prokurator — Dr. Bogusław Chrzan, tel. 96;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Ciężkowice, Czarny Dunajec, Grybów, Krościenko, Limanowa, Mszana Dolna, Muszyna, Nowy Sącz, Nowy Targ, Stary Sącz.

Sąd okręgowy — Rzeszów.

Prezes — Bronisław Kijas, tel. 83;
Prokurator — Dr. Adam Mido-wicz,

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Głogów, Kolbuszowa, Leżajsk, Łańcut, Przeworsk, Rozwadow, Rzeszów, Sokołów koło Rzeszo-wa, Strzyżów nad Wisłokiem, Tarnobrzeg, Tyczyn, Ulanów.

Sąd okręgowy — Tarnów.

Prezes — Dr. Władysław Kruczkiewicz, tel. 23;
Prokurator — Tadeusz Różański, tel. 80;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Dąbrowa koło Tarnowa, Dębica, Mielec, Pilzno, Radomyśl Wielki, Rapczyce, Tarnów, Tuchów, Żabno koło Tarnowa.

Sąd okręgowy — Wadowice.

Prezes — Dr. Jan Szwarzenberg Czerny, tel. 2.

Prokurator — Ludwik Gołąb, tel. 35;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Andrychów, Biała, Jordanów, Kalwarja, Kęty, Maków Małopolski, Miłówka, Myślenice, Oświęcim, Wadowice, Zator, Żywiec, Sucha koło Żywca.

SĄD APELACYJNY W KATOWICACH.

Prezes — Tadeusz Antoni Stark, tel. 14-62;

Prokurator — Dr. Aleksander Rasp, tel. 14-62;

Podległe sądy okręgowe

Sąd okręgowy — Cieszyn.

Prezes — Zdzisław Lubomęski, tel. 76;

Prokurator — Józef Kolbusz, tel. 76;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Bielsk, Cieszyn, Skoczów, Strumień.

Sąd okręgowy — Katowice.

Prezes — Konrad Węgrowski, tel. 13-83;

Prokurator — Stanisław Małkowski, tel. 54;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Katowice, Królewska Huta, Lubliniec, Mikołów, Mysłówice, Pszczyna, Ruda Śląska, Rybnik, Tarnowskie Góry, Wodzisław Śląski, Zory.

SĄD APELACYJNY W POZNANIU.

Prezes — Jan Zakrzewski, telefon 23-27;

Prokurator — Dr. Tadeusz Marecki, tel. 37-81.

Podległe sądy okręgowe.

Sąd okręgowy — Bydgoszcz.

Prezes — Zenon Staszewski, tel. 18-29;

Prokurator — Tadeusz Krzysztoforski, tel. 3-49;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Bydgoszcz, Inowrocław, Krynica, Koronowo, Łabiszyn, Łobżenica, Margonin, Nakło, Strzelno, Szubin, Wyrzysk, Żnin.

Sąd okręgowy — Gniezno.

Prezes — Dr. Stanisław Tomaszewicz, tel. 4-96;

Prokurator — Walery Sobieski, tel. 4-57;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Gniezno, Mogilno, Trzemeszno, Wągrowiec, Witkowo-Września.

Sąd okręgowy — Leszno.

Prezes — Stanisław Piwoński, tel. 2-98;

Prokurator — Dr. Edmund Lau-terer, tel. 2-44;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Bojanowo Poznańskie, Gostyń, Jutrosin, Kościan, Leszno, Rawicz, Smigiel, Wolsztyn.

Sąd okręgowy — Ostrów Poznański.

Prezes — Władysław Lehmann, tel. 1-06;

Prokurator — Karol Jawornik, tel. 93;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Jarocin Poznański, Kępno, Koźmin, Krotoszyn, Odolanów, Ostrów Poznański, Ostrzeszów, Pleszew.

Sąd okręgowy — Poznań.

Prezes — Ludwik Wyrzykowski, tel. 23-62;

Prokurator — Maksymilian Krynicki, tel. 35-15;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Chodzież, Czarnków, Grodzisk Poznański, Międzychód nad Wartą, Nowy Tomyśl, Oborniki, Pniewy, Pobiedziska, Poznań, Rogoźno Poznańskie, Szamotuły, Srem, Środa, Wieleń, Wronki, Zbąszyń.

SĄD APELACYJNY W TORUNIU.

Prezes — Adam Buczyński, tel. 8-33;

Prokurator — Dr. Zygmunt Lewandowski, tel. 9-67;

Podległe sądy okręgowe

Sąd okręgowy — Chojnice.

Prezes — Dr. Karol Terner, tel. 121

Prokurator — Dr. Tadeusz Drozdowski, tel. 1-20;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Chojnice, Czersk, Kościerzyna, Sępólno, Tuchola, Więcbork.

Sąd okręgowy — Grudziądz.

Prezes — Mieczysław Łachecki, tel. 1-38;

Prokurator — Walery Marszałik, tel. 6-50;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Gniew, Grudziądz, Nowe, Świecie nad Wisłą.

Sąd okręgowy — Starogard.

Prezes — Edward Jackowski, tel. 84;

Prokurator — Edward Suchecki, tel. 2-85;

obejmuje Sądy grodzkie (pokoju): Gdynia, Kartusy, Puck, Skarszewy, Starogard, Tczew, Wejherowo.

Sąd okręgowy — Toruń.

Prezes — Dr. Stanisław Rubczyński, tel. 5-14;

Prokurator — Stanisław Janicki,
tel. 4-91;
obejmuje Sądy grodzkie (pokoju):
Brodnica nad Drwęcą, Chełmno,
Chełmża, Działdowo, Golub,
Lidzbark, Lubowa, Nowe Miao-
sto nad Drwęcą, Toruń, Wa-
brzeźno.

Sądy Grodzkie.

Sądy grodzkie funkcjonują jako
najniższa instancja Sądów w

miastach wojewódzkich i po-
wiatowych, obejmują większy
lub mniejszy okrąg terytorjum
w zależności od właściwej liczby
mieszkańców.

Z Sądownictwa I instancji wydzie-
lono Sądy Pracy, które sprawują
wymiar sprawiedliwości w za-
targach pomiędzy pracodawca-
mi i pracownikami na gruncie
najmu, dobrowolnej umowy i t.d
Sądy Pracy organizowane są

w większych ośrodkach przemy-
słowych i handlowych.

W Warszawie istnieją 2 Sądy Pra-
cy przy ul. Kruczej 21 i przy
ul. Ogrodowej 29.

W Warszawie istnieje specjalny
Oddział Sądu Grodzkiego do
rozpatrywania spraw dla nie-
letnich przy ul. Elektoralnej 28
— na prowincji Sądy dla nielet-
nich istnieją przy każdym Są-
dzie Okręgowym.

W początku roku 1931-go ukaże się

ROCZNIK I-szy

przewodnika Drobego Kupiectwa, Przemysłu i Rzemiosła Polskiego

p. t. „VADEMECUM“

Drobne Kupiectwo, Przemysł i Rzemiosło te trzy najważniejsze czynniki t. zw. stanu
trzeciego, na terenie Państwa Polskiego reprezentuje:

ponad 1.000.000 przedsiębiorstw.

Działalność swoją opierają one na szeregu ustaw, przepisów rozporządzeń, bez
znajomości których, normalne ich prosperowanie jest nie do pomyślenia; następcza wiele
trudności, naraża na dotkliwe straty, często ze względów formalnych stawia w dwuznacznym
świecie.

Zaradzić temu może jedynie systematycznie opracowany, ułożony w formie przejrzystej
i popularnie wyłożony zbiór obowiązujących w Rzeczypospolitej ustaw, przepisów i rozporządzeń.

Takiem właśnie wydawnictwem będzie znajdujące się w opracowaniu

„VADEMECUM“,

które obejmie, poza informacjami dotyczącymi administracyjnego ustroju Państwa Polskiego,
Ustawodawstwo Handlowe i Przemysłowe z uwzględnieniem wszelkich przepisów dotyczących
poszczególnych branż, — przepisy o handlu — prawo wekslowe, czekowe i inne. — Ustawodaw-
stwo Skarbowe — (podatki) świadczenia: na rzecz związków komunalnych, kas chorych,
funduszu bezrobocia, ubezpieczeń od wypadków i t. p:

Ustawy — o powszechnej służbie wojskowej, o ochronie lokatorów, o walce z lichwą i inne,
O administracji ogólnej Państwa i ustroju sądownictwa; o organizacjach — kupieckich
i rzemieślniczych, o izbach — przemysłowo — handlowych i izbach rzemieślniczych i o wielu
innych sprawach.

KOMITET REDAKCYJNY

Redakcja i Administracja „Vademecum“, Warszawa, Boduena 1, tel. 116-61.

Urzędy podległe Min. Spraw Wojskowych.

Wykaz Powiatowych Komend Uzupełnień.

L. porz	Nazwa i miejsce postoju	Powiaty wchodzące w skład Powiatowych Komend Uzupełnień
Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. I Warszawa.		
1.	Warszawa — Miasto Nr. I	miasto Warszawa, komisariaty policji państwowej Nr. I, II, III, IV, V, XII i XXVI.
2.	Warszawa — Miasto Nr. II	miasto Warszawa, komisariaty policji państwowej Nr. IX, XI, XIII, XVI, XX, XXI, XXIII.
3.	Warszawa — Miasto Nr. III,	miasto Warszawa, komisariaty policji państwowej Nr. XIV, XV, XVII, XVIII, XXIV i XXV.
4.	Warszawa — Miasto Nr. IV	miasto Warszawa, komisariaty policji państwowej Nr. VI, VII, VIII, X, XIX, i XXII.
5.	Warszawa — Powiat	warszawski, grójecki.
6.	Ciechanów	ciechanowski, mławski, działdowski, przasnyski.
7.	Grodzisk Mazowiecki	sochaczewski, błoński.
8.	Łomża	łomżyński, koluciński, ostrołęcki.
9.	Mińsk Mazowiecki	mińsko-mazowiecki, radzyński.
10.	Modlin	płoński, sierpecki.
11.	Małkinia	ostrowski, węgrowski, sokołowski.
12.	Płock	płocki, gostyniński.
13.	Puławy	puławski, garwoliński.
14.	Pułtusk	pułtusk, makowski.
15.	Radom	radomski, kozienicki.
Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. II Lublin.		
16.	Lublin	miasto Lublin, lubelski.
17.	Chełm	chełmski, lubartowski.
18.	Dubno	dubieński.
19.	Hrubieszów	hrubieszowski, tomaszowski.
20.	Kowel	kowelski, lubomelski, kamień-koszyński.
21.	Kraśnik	janowski
22.	Krzemieniec	krzemieniecki
23.	Łuck	łucki.
24.	Równe	rówieński, zdołbunowski.
25.	Sarny	sarneński, kostopolski.
26.	Włodzimierz	włodzimierski, horochowski.
27.	Zamość	zamojski, krasnostawski, biłgorajski.
Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. III Grodno.		
28.	Grodno	grodzieński, sokolski.
29.	Białystok	białostocki, wysokomazowiecki.
30.	Lida	lidzki, wolożyński.
31.	Postawy	postawski, dziśnieński.
32.	Suwałki	suwalski, augustowski.
33.	Święciany	święciański, bractawski
34.	Wilno — Miasto	miasto Wilno.
35.	Wilno — Powiat	wileński, trocki, oszmiański.
36.	Wilejka	wilejski, mołodeczański.
37.	Wołkowysk	wołkowyski
Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. IV Łódź.		
38.	Łódź — Miasto Nr. I	miasto Łódź, komisariaty policji państwowej Nr. II, III, V, VIII, IX, XI.
39.	Łódź — Miasto Nr. II	miasto Łódź, komisariaty policji państwowej Nr. I, IV, VI, VII, X, XII, XIII i XIV.
40.	Łódź — Powiat	łódzki, brzeziński.
41.	Częstochowa	częstochowski, włoszczowski.
42.	Końskie	opoczyński, koński.

L. porz.	Nazwa i miejsce postoju	Powiaty wchodząca w skład Powiatowych Komend Uzupełnień
43.	Kutno	kutnowski, łęczycki.
44.	Piotrków	piotrkowski.
45.	Radomsko	radomskowski
46.	Sieradz	sieradzki.
47.	Łask	łaski.
48.	Skierniewice	skierniewicki, łowicki, rawski.
49.	Wieluń	wieluński.

Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. V Kraków.

50.	Bielsko	bielski, cieszyński.
51.	Bochnia	bocheński, wielicki.
52.	Dębica	ropczycki, mielecki, pilzneński.
53.	Jasło	jasielski, gorlicki.
54.	Katowice	miasto Katowice, powiat katowicki.
55.	Kraków — Miasto	miasto Kraków.
56.	Kraków — Powiat	krakowski, myślenicki.
57.	Królewska Huta	miasto Królewska Huta, świętochłowicki.
58.	Miechów	miechowski, olkuski.
59.	Nowy Sącz	nowosądecki, grzybowski.
60.	Nowy Targ	nowotarski, makowski, limanowski.
61.	Pszczyna	pszczyński, rybnicki.
62.	Sosnowiec	będziński
63.	Tarnów	tarnowski, dąbrowski, brzeski.
64.	Tarnowskie Góry	Tarnowskie Góry, lubliniecki.
65.	Wadowice	wadowicki, chrzanowski, oświęcimski.
66.	Zawiercie	zawierczański.
67.	Żywiec	żywiecki, bialski.

Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. VI Lwów.

68.	Brzeżany	brzeżański, rohatyński, podhajecki.
69.	Buczacz	buczacki, tłumacki.
70.	Czortków	czortkowski, borszczowski, zaleszczycki, kopyczyński.
71.	Kałuż	kałuński, dolineński.
72.	Kamionka Strumiłowa	kamionka — strumiłowski, radziechowski, brodzki.
73.	Kołomyja I	kołomyjski, horodeński.
74.	Kołomyja II	peczeniżyński, kossowski, sniatyński.
75.	Lwów — Miasto	miasto Lwów.
76.	Lwów — Powiat	lwowski, bobrzecki.
77.	Rawa — Ruska	raworuski, sokalski, żółkiewski.
78.	Stanisławów	stanisławowski, bohorodczański, nadwórniański.
79.	Stryj	stryjski, skólski, żydaczowski.
80.	Tarnopol	tarnopolski, trembowelski, skałacki, zbarażski.
81.	Złoczów	złoczowski, zborowski, przemyslański.

Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. VII Poznań.

82.	Gniezno	gnieźnieński, wrzesiński, śródki.
83.	Jarocin	jarociński, pleszewski, gostyński, koźmiński, krotoszyński, rawicki.
84.	Kalisz	kaliski, turecki.
85.	Konin	koniński, słupecki, kolski.
86.	Kościan	kościański, śmigielski, leszczyński, szumski.
87.	Ostrów — Poznański	ostrowski, odolanowski, ostrzeszowski, kępiński (sycowski)
88.	Poznań — Miasto	miasto Poznań
89.	Poznań — Powiat	poznański, grodziski, nowotomyski, wolsztyński.
90.	Szamotuły	szamotulski, międzychodzki, obornicki, czarnkowski.

Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. VIII Toruń.

91.	Bydgoszcz	bydgoski, wyrzyski, (Nakło) szubiński, chodzieski, sepoliński.
92.	Grudziądz	grudziądzki, świecki, tucholski, brodnicki, lubawski.
93.	Inowrocław	inowrocławski, strzebiński, mogileński, zniński, wągrowiecki.

L. porz.	Nazwa i miejsce postoju	Powiaty wchodzące w skład Powiatowych Komend Uzupełnień
----------	-------------------------	---

94.	Kościerzyna	kościerzyński, morski, wejherowski, kartuski.
95.	Starogard	starogardzki, chojnicki, tczewski, gniewski.
96.	Toruń	toruński, wąbrzeski, chełmiński, rypiński.
97.	Włocławek	włocławski, nieszawski, lipnowski.

Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. IX Brześć n/Bugiem.

98.	Baranowicze	baranowicki, nieświeski, stołpecki.
99.	Biała Podlaska	bialski, włodawski.
100.	Bielsk	bielski.
101.	Brześć n/Bugiem	brzeski, kobryński, prużański.
102.	Łuków	lukowski, radzyński.
103.	Łuniniec	łuniniecki, kossowski, stoliński.
104.	Pińsk	piński, drohiczyński.
105.	Siedlce	siedlecki, janowski.
106.	Słonim	słonimski, nowogrodzki.

Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. X Przemyśl.

107.	Drohobycz	drohobycki.
108.	Gródek Jagielloński	gródecki, rudecki, mościski, jaworowski.
109.	Jarosław	jarosławski, lubaczowski.
110.	Kielce	Kielecki.
111.	Łańcut	łańcucki, przeworski.
112.	Nisko	tarnobrzeski, niżański.
113.	Ostrowiec	opatowski, sandomierski.
114.	Pińczów	stopnicki, pińczowski, jędrzejowski.
115.	Przemyśl	przemyski, brzozowski, dobromilski.
116.	Rzeszów	rzeszowski, strzyżowski, kolbuszowski.
117.	Sambor	samborski, st. samborski, turezański.
118.	Sanok	sanocki, krosnieński, liski.
119.	Wierzbnik	iłżecki.

Urzędy podległe Min. Przemysłu i Handlu.

Warszawski Okrąg Legalizacji Narzędzi Mierniczych

Naczelnik Okręgu — inż. Klimko Marjan tel. 154-82

Urzędy Miar	Siedziba Urzędu	Adres Urzędu	Telefon
Okręgowy Urząd Miar	Warszawa	Ul. Marszałkowska 31a	335 - 89
Miejscowe Urzędy Miar	w Warszawie	„ Piękna 66a	319 - 62
„	w Łodzi	„ Kościuszki 22	209
„	w Piotrkowie	„ Legionów 18	74
„	w Kaliszu	„ Wiejska 15	307
„	w Włocławku	„ Szczęśliwa 2	515
„	w Białymstoku	„ Jurowiecka 11	16 - 28
„	w Siedlcach	„ 1-go Maja 38	

Lubelski Okrąg Legalizacji Narzędzi Mierniczych

Naczelnik Okręgu — Krzywicki Stanisław

Okręgowy Urząd Miar	Lublin	Ul. Misjonarska 14	4 - 13
Miejscowe Urzędy Miar	w Lublinie	„ Misjonarska 14	4 - 13
„	w Kielcach	„ Sienkiewicza 57	2 - 57
„	w Radomiu	„ Stefana Żeromskiego 61	1 - 78
„	w Pińsku	„ Marszałka Piłsudskiego 80	1 - 78
„	w Kowlu	„ Mickiewicza 36	

Urzędy Miar	Siedziba Urzędu	Adres Urzędu	Telefon
Miejscowe Urzędy Miar	w Końskich	„ Małachowskich 44	
„	w Zamościu	„ Lwowska róg Nowej	
„	w Ostrowcu	„ Czysta 15	
„	w Brześciu n/B	„ Mickiewicza 17	
„	w Równem	„ Poniatowskiego 130a	

Lwowski Okręg Legalizacji Narzędzi Mierniczych

Naczelnik Okręgu — inż. Wlasicz Zbigniew

Okręgowy Urząd Miar	Lwów	Ul. Strzała 12	8 - 95
Miejscowe Urzędy Miar:	we Lwowie	„ Lenartowicza 2	6 - 05
„	w Krakowie	„ Kanoniczna 17	35 - 00
„	w Przemyślu	„ Sw. Jana 33 Zasanie	
„	w Stanisławowie	„ Zosina Wola 55	3 - 15
„	w Okocimie (Ekspozytura Urzędu Miar	„ Browar barona Gotza	
„	w Żywcu	Ul. Krakowska 430	
„	„ Puntszerta 18		
„	w Tarnopolu	„ Puntszerta 18	
„	w Drohobyczu	„ Borysławska 8	3 - 71
„	w Stryju (Ekspozytura U. M. w Drohobyczu)		
„	w Kołomyi	„ Trybunalska 34	
„	w Rzeszowie	„ Kilińskiego 4	
„	w Nowym Sączu	„ Zamkowa 8	
„	w Złoczowie (Ekspozytura U. M. we Lwowie)	„ Jagiellońska 52	1 - 94
„	w Tarnowie	Magistrat	
		Ul. Nowy-Swiat 34	3 - 97

Poznański Okręg Legalizacji Narzędzi Mierniczych

Naczelnik Okręgu — Szczawiński Leon

Okręgowy Urząd Miar	Poznań	Wały Jagiełły 2b	33 - 93
Miejscowe Urzędy Miar:	w Poznaniu	Wały Jagiełły 2b	33 - 93
„	w Lesznie	Ul. Raclawicka 12	
„	w Ostrowie	„ Koszarowa 3	
„	w Bydgoszczy	„ Toruńska 9	19 - 50
„	w Gnieźnie	„ Szpitalna 5	
„	w Inowrocławiu	„ Łucjana 17	2 - 38
„	w Toruniu	„ Mickiewicza 83	
„	w Chojnicach	„ Gockowskiego 8	
„	w Grudziądzu	„ Tuszewska Grobla 56	6 - 78
„	w Kartuzach	„ Jeziorna 3	

Śląski Okręg Legalizacji Narzędzi Mierniczych

P. O. Naczelnika Okręgu — Markiewicz Stanisław

Okręgowy Urząd Miar:	Królewska Huta	Ul. Mickiewicza 37	12 - 91
Miejscowe Urzędy Miar:	w Królewskiej Hucie	„ Ks. Ficka 9	12 - 91
„	w Cieszynie	„ Szeroka 13	1 - 65
„	w Skoczkanie (Ekspozytura U. M. w Cieszynie)		
„	w Bielsku	Magistrat m. Skoczkowa	
„	w Katowicach	Ul. Strzelnicza 6	12 - 76
„	w Rybniku	„ Gliwicka 26	22 - 93
„	w Częstochowie	„ Rudzka 4	1 - 10
„	w Sosnowcu	„ Kościuszki 8	8 - 03
		„ Ciepła 7	9 - 33

Wileński Okręg Legalizacji Narzędzi Mierniczych
Naczelnik Okręgu — Sasinowicz Józef

Urzędy Miar	Siedziba Urzędu	Adres Urzędu	Telefon
Okręgowy Urząd Miar	Wilno	U. Trocka 10	7 - 53
Miejscowe Urzędy Miar:	w Wilnie	„ Trocka 10	7 - 53
„	w Grodnie	„ Piłsudskiego 16	1 - 05
„	w Baranowiczach	„ Kosynierów 11	9
„	w Głębokiem	„ Zamkowa 66	39

Urzędy podległe Min. Pracy i Opieki Społecznej
Wykaz Adresów Urzędów Lokalnych Inspekcji Pracy

Nr.	Okregi i Obwody	Siedziba Urzędu	Adres Urzędu	Telefon
1	I	Warszawa	Ul. Marszałkowska 84	262 - 09
	1	„	„ „	262 - 21
	2, 4	„	„ „	2 - 48
	3, 5	„	„ „	312 - 50
2	II, 6, 7, 8	Warszawa	Al. Jerozolimska	188-48, 201-77
3	9	Łowicz	Ul. Poprzeczna 71	44
4	10	Włocławek	Ul. Bulwarska 22	167
5	11	Płock	Starostwo	73
6	III, 12, 13, 14, 15	Łódź	Ul. Południowa 4	187
7	16	Piotrków	Ul. Piłsudskiego 77	73
8	17	Kalisz	Ul. Kolegijska 1	213
9	IV, 18	Kielce	Ul. Ogrodowa 4	4
10	19, 10	Radom	Ul. Marjańska 7	70
11	21	Olkusz	Ul. Mickiewicza 113	56
12	22	Częstochowa	Al. II 35	48
13	23	Dąbrowa Górnicza	Ul. Krótka 2	18
14	24, 25	Sosnowiec	Ul. 3 Maja 20	85
15	V 26	Lublin	Ul. Kołłątaja 4	68, 13-68
16	27	Zamość	Ul. Franciszkańska 3	118
17	28	Chełm	Ul. Kościuszki 13	40
18	29	Siedlce	Ul. Kościuszki 3	35
19	30	Kowel	Ul. Strzelecka	—
20	31	Łuck	Ul. Bolesława Chrobrego 54	234
21	VI 32	Białystok	Ul. Orzeszkowej 5	387, 78
22	33	Grodno	Starostwo	294
23	34	Łomża	Ul. Dworna 31	83
24	35	Suwałki	Ul. Kościuszki 80	89
25	36	Brześć	Ul. Długa 16	73
26	37	Pińsk	Ul. Listowskiego 5	89
27	VII 38	Kraków	Ul. Siemiradzkiego 16	24 - 20
28	39	Biała	Hotel pod „Czarnym Orłem”	—
29	40, 41	Tarnów	Ul. Krakowska 23	320
30	VIII 42, 43	Lwów	Ul. Kopernika 42	827
31	44	Przemyśl	Ul. Kościuszki 2 star.	402
32	45, 46	Stanisławów	Gmach Poczty Dworcowej	236
33	47	Tarnopol	Ul. Ostrowskiego 64	—
34	IX 48	Katowice	Gmach Wojewódzki	—
35	49	Huta Królewska	—	—
36	50	Tarnowskie Góry	—	—
37	51	Rybnik	—	—
38	52	Bielsko	Starostwo	385
39	X 53	Poznań	Ul. Składowa 3	39 - 95
40	54	Bydgoszcz	Ul. Jagiellońska 21	281
41	55	Inowrocław	Gmach Sądu Powiatowego	125
42	56	Leszno	Starostwo	17
43	57	Ostrów	Ul. Zdunowska 3	196
44	XI 58	Toruń	Ul. Kochanowskiego 1	257
45	59	Grudziądz	Tuszuwska Grobla	49
46	60	Wejherowo	Ul. Gdańska	56
47	621	Tczew	Ul. Krótka 10	84
48	62, 63	Wilno	Ul. Ostrobramska 19	51
49	64, 65	Lida	Ul. Suwalska 11	69

„Państwo Polskie”

Rocznik II-gi.

Rozdział II

Administracyjny.

ZAŁOŻONA W 1918 ROKU

INSTYTUCJA WYDAWNICZA

„ODRODZENIE POLSKI”

KAROLA MERPERTA

Warszawa, ul. Boduena Nr. 1

Telefon Nr. 116-61

Produkty Standart - Nobel

znak firmowy

Sprzedaż w całej Polsce

Centrala: Warszawa, Al. Jerozolimska 57

BENZYNA

PRIMUSÓWKA

NAFTA. KRYSZTAŁ.

OLEJE

AUTOMOBILOWE.

OLEJE SMAROWE.

AUTO-POŁYSK.

ASFALTY. — FLIT.

OGŁOSZENIE

Magistrat m. Baranowicz poszukuje przedsiębiorców celem sfinansowania dobrze rentowych przedsiębiorstw, a mianowicie:

- ukończenia budowy wielkiej rzeźni eksportowej, budynek której wzniesiony jest w połowie;
- założenia Zakładu przerabiania fekalii na nawozy sztuczne.

Oferty prosimy kierować pod adresem Magistratu w Baranowiczach.

MAGISTRAT M. BARANOWICZ

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI POWIATU ZDOŁBUNOWSKIEGO

w ZDOŁBUNOWIE, ul. 3-go Maja (dom własny)

Przyjmuje wkłady oszczędnościowe od 1 złotego

Prowadzi rachunki bieżące, czekowe, przekazowe i t. p., załatwia kupno i sprzedaż papierów procentowych.

Wydaje pożyczki krótkoterminowe: wekslowe, pod zastaw papierów procentowych i książeczek oszczędnościowych. Wydaje pożyczki celowe: na nawozy sztuczne, nasiona selekcyjne, eternit i spółki maszynowe. Dyskontuje weksle. Przyjmuje do inkasa weksle i frachty.

Posiada własne składy towarowe i przyjmuje na przechowanie i komis towary oraz wydaje pożyczki pod zastaw towarów wyprodukowanych na terenie powiatu.

Przy Kasie znajduje się Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa „ROLNIK”.

Zdołbunowski Powiat. Związek Komunalny gwarantuje wszelkie zobowiązania Kasy całym swoim majątkiem.

Komunalna Kasa Oszczędności

powiatu Równieńskiego w RÓWNEM ul. Słowackiego 2

Telefon Nr. 3

Konto czekowe w P. K. O. Nr. 81.271

Rachunek żyrowy w Banku Polskim oddz. Równe.
R-k bieżący w Banku Gospodarstwa Krajowego w Równem.

KASA PROWADZI wszelkie operacje w zakresie bankowości wchodzące. OPERACJE INKASOWE załatwia na warunkach najdogodniejszych, pobierając tylko 50 gr. od weksła niezależnie od sumy.

Zainkasowane wpływy przekazuje natychmiast.

Egzystuje od r. 1874

Skład Wędlin

W. SCHWOTZER

WARSZAWA

ul. Freta Nr. 13, telef. Nr. 44-15

Poleca wielki wybór wędlin codziennie świeżych

w najlepszych gatunkach

GWARANCJA

WKŁADÓW

Kto oszczędza — ominię tego nędza!

OSZCZĘDNOŚCI

W SŁONIMIE

ul. Mickiewicza 14

Komunalna Kasa Oszczędności

ZASTĘPSTWO

POWIATU SŁONIMSKIEGO, ul. Mickiewicza 14, tel. 151

ZASTĘPSTWO

Banku Polskiego.

placi za wkłady roczne — 11%; z wypowiedzeniem 3 miesięcznym — 10%;
30 dniowym — 9%; na każde żądanie — 7%; na rachunkach czekowych — 4%.

Banku Gospodarstwa
Krajowego.

Pełną gwarancję za wkłady i za wszelkie zobowiązania Kasy wobec osób trzecich (§ 4 Statutu)

PONOSI SŁONIMSKI POWIATOWY ZWIĄZEK KOMUNALNY (SEJMIK)

Kasa przeto daje niewzruszoną gwarancję odpowiedzialności finansowej.

Do grosza grosz — będzie trzos. Ucieka nędza przed tym — co oszczędza. Pieniądz przyrasta — gdy procentuje.

U W A G A.

W niniejszym rozdziale administracyjnym zamieściliśmy wykaz województw Rzeczypospolitej Polskiej z uwzględnieniem podziału województw na powiaty i powiatów na gminy.

Ponieważ zamiarem naszym jest, dla wygody Sz. Czytelników, podać wszystkie miejscowości z niezbędnymi informacjami, dotyczącymi każdej, jak to zostało uwidocznione we wzorze, umieszczonym na stronie odwrotnej, — to jednak skompletowanie i uporządkowanie całkowitego materiału, nadsyłanego z tak ogromnego terytorjum, nie mogło być dokonane przed oddaniem niniejszego rocznika do druku.

Nie chcąc dopuścić do opóźnienia wydawnictwa postanowiliśmy układ wymieniony powyżej zamieścić w roczniku III-cim.

REDAKCJA.

Województwo Krakowskie —

Nazwa miejscowości	Rodzaj miejscowości: miasto powiatowe, miasto, gmina	Najbliższy Urząd Pocztowy i Telegraficzny	Najbliższa stacja kolejowa	Najbliższa stacja telefoniczna
Biała	gmina	Maków	Maków	Maków
Bieńkówka	"	"	"	"
Budzów	"	Zembrzyce	"	Zembrzyce
Bystra	"	Osielec	Osielec	Osielec
Grzechynia	"	Maków	Maków	Maków
Jachówka	"	"	"	"
Jordanów	miasto	Jordanów	Jordanów	Jordanów
Juszczyn	gmina	Maków	Maków	Maków
Koczeń	"	Ślemień	Lachowice	Ślemień
Kojszówka	"	Maków	Maków	Maków
Kuków	"	Lachowice	Lachowice	Lachowice
Kurów	"	Ślemień	"	Ślemień
Krzeczów	"	Łętownia	Jordanów	Łętownia
Krzeszów	"	Lachowice	Lachowice	Lachowice
Lachowiec	"	loco	loco	loco
Las	"	Ślemień	Lachowice	Ślemień
Łętownia	"	loco	Jordanów	loco
Maków	miasto powiatowe	loco	loco	loco
Naprawa	gmina	Jordanów	Jordanów	Jordanów
Osielec	"	loco	loco	loco
Pewelka	"	Ślemień	Hucisko	Ślemień
Rabka	" (zdrojow.)	loco	loco	loco
Sidzina	"	loco	Jordanów	Jordanów
Skawa	"	Chabówka	Chabówka	Chabówka
Skawica	"	Maków	Maków	Maków
Skomielna Biała	"	Rabka	Rabka	Rabka
Skomielna Czarna	"	Łętownia	Jordanów	Łętownia
Ślemień	"	loco	Hucisko	loco
Spytkowice	gmina	Raba Wyższa	Raba Wyżna	Raba Wyżna
Strysławka	"	Lachowice	Lachowice	Lachowice
Sucha	miasto	loco	loco	loco
Tokarnia	gmina	Łętownia	Jordanów	Łętownia
Toporzysko	"	Jordanów	"	Jordanów
Węcierz	"	Łętownia	"	Łętownia
Wieprzec	"	Osielec	Osielec	Osielec
Wysoka	"	Jordanów	Jordanów	Jordanów
Żarnówka	"	Maków	Maków	Maków
Zawoja	" (uzdrow.)	loco	"	"

Powiat Makowski.

Najbliższa Komenda lub posterunek P. P.	Właściwy Sąd Grodzki	Właściwy Sąd Okręgowy	Któremu Urzędowi Skarbowemu podlega	Siedziba odnośnego P. K. U.
Maków	Maków	Wadowice	Wadowice	Nowy Targ
Budzów	"	"	"	" "
loco	"	"	"	" "
Osielec	Jordanów	"	"	" "
Maków	Maków	"	"	" "
Budzów	"	"	"	" "
loco	loco	"	"	" "
Maków	Maków	"	"	" "
Ślemień	Sucha	"	"	" "
Maków	Maków	"	"	" "
Sucha	Sucha	"	"	" "
Ślemień	"	"	"	" "
Łętownia	Jordanów	"	"	" "
Lachowiec	Sucha	"	"	" "
Sucha	"	"	"	" "
Ślemień	"	"	"	" "
loco	Jordanów	"	"	" "
loco	loco	"	"	" "
Jordanów	Jordanów	"	"	" "
loco	Jordanów	"	"	" "
Ślemień	Sucha	"	"	" "
loco	Jordanów	"	"	" "
Osielec	"	"	"	" "
Rabka	"	"	"	" "
Zawoja	Maków	"	"	" "
Rabka	Jordanów	"	"	" "
Łętownia	"	"	"	" "
loco	Sucha	"	"	" "
Jordanów	Jordanów	"	"	" "
Sucha	Sucha	"	"	" "
loco	loco	"	"	" "
Łętownia	Jordanów	"	"	" "
Jordanów	"	"	"	" "
Łętownia	"	"	"	" "
Osielec	"	"	"	" "
Jordanów	"	"	"	" "
Maków	Maków	"	"	" "
loco	"	"	"	" "

Podział Administracyjny Państwa Polskiego.

— Objaśnienie Skrótów Województw. —

Bl. = Białostockie, **Kl.** = Kieleckie, **Kr.** = Krakowskie, **Lb.** = Lubelskie, **Lw.** = Lwowskie, **Łd.** = Łódzkie, **Nw.** = Nowogródzkie, **Pl.** = Poleskie, **Pm.** = Pomorskie, **Pz.** = Poznańskie, **St.** = Stanisławowskie, **Śl.** = Śląskie, **Tr.** = Tarnopolskie, **Wr.** = Warszawskie, **Wl.** = Wileńskie, **Wł.** = Wołyńskie.

Podział na województwa:

WOJEWÓDZTWO	Wojewoda	Wice-wojewoda
Białostockie Kieleckie Krakowskie Lubelskie Lwowskie Łódzkie Nowogródzkie Poleskie (Brześć n/B). Pomorskie (Toruń) Poznańskie Stanisławowskie	Karol Kirst Jerzy Paciorkowski Mikołaj Kwaśniewski Antoni Raniszewski Wojciech Gołuchowski Władysław Jaszczołt Zygmunt Beczkowicz Jan Krahelski Wiktor Lamot Roger hr. Raczyński Dr. Stanisław Nakoniecznikow-Klukowski Dr. Michał Grażyński Kazimierz Moszyński	Wincenty Tyszko Dr. Władysław Dziadosz Jan Mikosz Walerjan Karasiński Wacław Drojanowski Dr. Józef Różniecki Franciszek Godlewski Zygmunt Skrzyński Dr. Mieczysław Zeydlitz Zygmunt Gromziewicz Antoni Koncewicz
Śląskie Tarnopolskie	Dr. Michał Grażyński Kazimierz Moszyński	Zygmunt Żurawski Kazimierz Gintowt-Dziawałtowski
Warszawskie Wileńskie Wołyńskie (Łuck)	Stanisław Twardo Władysław Raczkiewicz p. o. Józef Sleszyński	Władysław Długocki Stefan Kiokiklis vacat

Komisariat Rządu na m. st. Warszawę, Senatorska 16, tel. 15-83.

Komisarz Rządu **Kawecki Henryk**. Vice-Komisarz **Józef Olpiński**.

Starostwa Grodzkie:

Warszawa — Południe — Wiejska 16, Starosta — **Biednarzewski Henryk**, tel. 201-53.; Warszawa — Północ — Długa 31, Starosta — **Frankowski Jan**, tel. 256-00.; Warszawa — Praga — Szeroka 22, Starosta — **Lichtenstein Gustaw**, tel. 311-76.

Podział województw na powiaty:

W woj. Białostockiem Augustów Białowieża Białystok m. Białystok Bielsk Grodno Kolno Łomża Ostrołęka Ostrów Sokółka Suwałki	Szczuczyn-Białostocki (siedziba Grajewo) Wołkowysk Wysokie Mazowieckie W woj. Kieleckiem. Będzin Częstochowa m. Częstochowa Ilza (siedziba Wierzbnik) Jędrzejów Kielce Końskie Kozienice	Miechów Olkusz Opatów Opoczno Pińczów Radom Sandomierz Sosnowiec Zawiercie m. Zawiercie Stopnica (siedziba Busk) Nowy Korzyn Włoszczowo	W woj. Krakowskiem. Biała Bochnia Brzesko Chrzanów Dąbrowa Gorlice Grybów Jasło Kraków Limanowa Mielec Myślenice
---	---	---	---

Nowy Sącz
Nowy Targ
Oświęcim
Pilzno
Podgórze
Robczyce
Spisz Orawa
Tarnów
Wadowice
Wieliczka
Żywiec

W woj. Lubelskim.

Biała
Biłgoraj
Chełm
Garwolin
Hrubieszów
Janów
Konstantynów (siedzi-
ba Janów)
Krasnystaw
Lubartów
Lublin
m. Lublin
Łuków
Puławy
Radzyń
Siedlce
Sokołów
Tomaszów
Węgrów
Włodawa
Zamość

W woj. Lwowskim.

Bóbrka
Brzozów
Cieszanów
Dobromil
Drohobycz
Gródek Jagielloński
Jarosław
Jaworów
Kolbuszowa
Krosno
Lisko
Lwów
m. Lwów
Łańcut
Mościska
Nisko
Przemyśl
Przeworsk
Rawa Ruska
Rudki
Rzeszów
Sambor
Sanok
Sokal
Stary Sambor
Strzyżów
Tarnobrzeg
Żółkiew

W woj. Łódzkim.

Brzeziny
Kalisz
Koło
Konin
Łask
Łęczyca
Łódź
m. Łódź
Piotrków
Radomsko
Sieradz
Słupca
Turek
Wieluń

W woj. Nowogrodzkim.

Baranowicze
Lida
Nieśwież
Nowogrodek
Słonim
Stołpce
Szczuczyn
Wołożyn

W woj. Poleskim.

Brześć n/Bugiem
Drohiczyn
Kamień Koszyrski
Kobryń
Kossów (1 stycznia 1932
roku zostanie zmie-
nione na Iwacewicze)
Pińsk
Prużana
Sarny
Stolin

W woj. Pomorskim.

Brodnica
Chełmno
Chojnice
Działdowo
Gniew
Grudziądz
m. Grudziądz
m. Gdynia
Kartuzy
Kościerzyna
Lubawa
Morsk
Sępólno
Starogard
Swiecie
Tczew
Toruń
Tuchola
Wąbrzeźno

W woj. Poznańskim.

Bydgoszcz
Chodzież
Czarnków

Gniezno
Gostyń
Grodzisk
Inowrocław
Jarocin
Kępno
Kościan
Kozmin
Krotoszyn
Leszno
Międzychód
Mogilno
Nowy Tomyśl
Oborniki
Odolanów
Ostrów
Ostrzeszów
Pleszew
Poznań Wschód
Poznań Zachód
Rawicz
Strzelno
Szamotuły
Szubin
Smigiel
Śrem
Środa
Wągrowiec
Wolsztyn
Września
Wyrzysk
Żnin

**W woj. Stanisławow-
skim.**

Bohorodczany
Dolina
Horodenka
Kałusz
Kołomyja
Kosów
Nadwórna
Rohatyn
Skole
Stanisławów
Stryj
Śniatyn
Tlumacz
Turka
Żydaczów

W woj. Śląskim.

Bielsko (Śląsk Cieszyń-
ski)
m. Bielsko
Cieszyn (Śląsk Cieszyń-
ski)
m. Huta Królewska
Katowice
m. Katowice
Lubliniec
Pszczyna
Rybnik
Świętochłowice
Tarnowskie Góry

W woj. Tarnopolskim.

Borszczów
Brody
Brzeżany
Buczacz
Czortków
Husiatyn
Kamionka Strumiłowa
Podhajce
Przemysław
Radziechów
Skałat
Tarnopol
Trembowla
Zaleszczyki
Zbaraż
Zborów
Złoczów

W woj. Warszawskim.

Błonie (siedziba Gro-
dzisk)
Ciechanów
Gostynin
Grójec
Kutno
Lipno
Łowicz
Maków
Mińsk Mazowiecki
Mława
Nieszawa
Płock
Płońsk
Przasnysz
Pułtusk
Radzymin
Rawa Mazowiecka
Rypin
Sierpc
Skierniewice
Sochaczew
Warszawa
Włocławek

W woj. Wileńskim.

Brasław
Duniłowicze
Dzisna
Postawy
Święciany
Wilejka

W woj. Wołyńskim.

Dubno
Horochów
m. Kostopol
Kowel
Krzemieniec
Luboml
Łuck
Ostróg
Równe
Włodzimierz
Zdolbunów

Wykaz miast niepowiatowych.

Nazwa	Woj.	Powiat	Nazwa	Woj.	Powiat	Nazwa	Woj.	Powiat
Aleksandrów	Łd.	Łódź	Golina	Łd.	Konin	Łobrenica	Pz.	Wyrzysk
Aleksandrów	Wr.	Nieszawa	Golub	Pm.	Wąbrzeźno	Łobiczyn	Pl.	Pińsk
Aleksandrowice	Kr.	Kraków	Golańcz	Pz.	Wągrowiec	Łokacze	Wł.	Horochów
Andrychów	Kr.	Wadowice	Goniądz	Bł.	Białystok	Łopatyn	Tr.	Radziechów
Antopol	Pl.	Kobryń	Góra Kalwarja	Wr.	Grójec	Łosice	Lb.	Konstantyn
Baczyn	Kr.	Kraków	Górzno	Pm.	Brodnica	Lubień	Wr.	Włocławek
Balice	Kr.	Kraków	Grabów	Pz.	Ostrzeszów	Lubraniec	Wr.	Włocławek
Baranów	Lw.	Tarnobrzeg	Grajewo	Bł.	Szczuczyn	Maciejów	Wł.	Kowel
Barcin	Pz.	Szubin	Grodzisk	Wr.	Błonie	Maków	Kr.	Myślenice
Barysz	Tr.	Kamionka	Grzymałów	Tr.	Skałat	Margonin	Pz.	Chodzież
		Strumiłowa	Halicz	St.	Stanisławów	Miasteczko	Pz.	Wyrzysk
Bełz	Lw.	Sokal	Horodno	Pl.	Luniniec	Miasteczko	Śl.	Tarnowskie
Beresteczko	Wł.	Dubno	Indura	Bł.	Grodno			Góry.
Bereźne	Wł.	Równe	Iwiera	Nw.	Wołożyn	Miejska Górka	Pz.	Rawicz
Bereża Kartuska	Pl.	Prużana	Iwieniec	Nw.	Stołpce	Mielnik	Bł.	Bielsk
Bereźnica	Pl.	Sarny	Jagielnica	Tr.	Czortków	Mieścisko	Pz.	Wągrowiec
Białozórka	Wł.	Krzemieniec	Janowiec	Pz.	Znin	Międzyrzec	Lb.	Radzyń
Biecz	Kr.	Gorlice	Janów	Pl.	Drohiczyn	Międzyrzec	Wł.	Równe
Bieruń Nowy	Śl.	Pszczyna	Janów	Lw.	Gródek Ja-	Mikołajów	St.	Zydzaczów
Błaszki	Łd.	Kalisz			gielloński	Mikołów	Śl.	Pszczyna
Błaszowa	Lw.	Rzeszów	Janów Podlaski	Lb.	Konstantynów	Mikstat	Pz.	Ostrzeszów
Bojanowo	Pz.	Rawicz	Jaraczew	Pz.	Jarocin	Mikulińce	Tr.	Tarnopol
Bolechów	St.	Dolin	Jaryczów Nowy	Lw.	Lwów	Miłosław	Pz.	Września
Bołszowce	St.	Rohatyn	Jaworzno	Kr.	Chrzanów	Mir	Nw.	Nieśwież
Borek	Pz.	Koźmin	Jazłowiec	Tr.	Buczacz	Mogielnica	Wr.	Grójec
Borysław	Lw.	Drohobycz	Jordanów	Kr.	Myślenice	Monasterzyska	Tr.	Buczacz
Brześć Kujawski	Wr.	Warszawa	Jutrosin	Pz.	Rawicz	Mordy	Lb.	Siedlce
Brzostek	Kr.	Pilzno	Jedwabne	Bł.	Kolno	Mosty Wielkie	Lw.	Zółkiew
Budzyń	Pz.	Chodzież	Kalwarja Zebrzy-			Mosina	Pz.	Śrem
Budzanów	Tr.	Trembowla	dowska	Kr.	Wadowice	Motol	Pl.	Drohiczyn
Buk	Pr.	Grodzisk	Kałużyn	Wr.	Mińsk Maz.	Mrocza	Pz.	Wyrzysk
Bursztyn	St.	Rohatyn	Kamienna	Kl.	Końskie	Mszczonów	Wr.	Błonie
Busk	Kl.	Stopnica	Kamieniec Lit.	Pl.	Brześć	Murwana Goś-		
Busk	Tr.	Kamionka	Kamień	Pm.	Sepolno	lina	Pz.	Oborniki
		Strumiłowa	Kańczuga	Lw.	Przeworsk	Muszyna	Kr.	Nowy Sącz
Chełmza	Pr.	Toruń	Keynia	Pz.	Szubin	Mysłowice	Śl.	Katowice
Chęciny	Kl.	Kielce	Kęty	Kr.	Biała	Nakło	Pz.	Wyrzysk
Chmielniki	Kl.	Stopnica	Kleck	Nw.	Nieśwież	Narew	Bł.	Bielsk
Chorodów	Lw.	Bóbrka	Kleczew	Ld.	Ślupca	Nasielsk	Wr.	Pułtusk
Chodecz	Wr.	Włocławek	Klecko	Pz.	Gniezno	Niemirów	Lw.	Rawa Ruska
Choroszcz	Bł.	Białystok	Kłobuck	Kl.	Częstochowa	Niemirów	Lw.	Rawa Ruska
Chorzele	Wr.	Przasnysz	Kłodawa	Ld.	Koło	Niepołomice	Kr.	Bochnia
Chyrów	Lw.	Stary Sambor	Knihinia	St.	Stanisławów	Nizankowice	Lw.	Przemyśl
Ciechanowiec	Bł.	Bielsk	Knyszyn	Bł.	Białystok	Nowe	Pm.	Świecie
Ciechocinek	Wr.	Nieszawa	Kobylin	Pz.	Krotoszyn	Nowemiasto	Pm.	Lubawa
Ciężkowice	Kr.	Grzybów	Kock	Lb.	Luków	Nowemiasto		
Czartorysk	Wł.	Łuck	Kolki	Wł.	Łuck	n/Wartą	Pz.	Jarocin
Czeladź	Kl.	Będzin	Komarno	Lw.	Rudki	Nowe Miasto	Wr.	Rawa
Czempin	Pz.	Kościan	Konstantynów	Ld.	Łódź	Nowogród	Bł.	Łomża
Czerniejewo	Pz.	Gniezno	Kopanica	Pz.	Wolsztyn	Nowy Dwór	Bł.	Sokółka
Dawidgródek	Pl.	Stolin	Kopieczyn	Tr.	Husiatyn	Nowy Dwór	Wr.	Warszawa
Dąbie	Łd.	Koło	Koronowo	Pz.	Bydgoszcz	Odelisk	Bł.	Sokółka
Dąbrowa	Bł.	Sokółka	Kornik	Pz.	Śrem	Olbrzycko	Pz.	Szamotoły
Dąbrowa Górna	Kl.	Będzin	Korzec	Wł.	Równe	Olesko	Tr.	Złoczów
Dąbrowica	Pl.	Sarny	Kostrzyn	Pz.	Środa	Ołyka	Wł.	Dubno
Delatyn	St.	Nadwórna	Kowal	Wr.	Włocławek	Opalenica	Pz.	Grodzisk
Dębica	Kr.	Ropczyce	Kowalewo	Pr.	Wąbrzeźno	Osieczna	Pz.	Leszno
Dobczyce	Kr.	Wieliczka	Kozowa	Tm.	Brzeżany	Ostrowiec	Pz.	Szamotoły
Dobra	Łd.	Turek	Kozangródek	Pl.	Luniniec	Ostrowiec	Kl.	Opatów
Dobrzyce	Pz.	Krotoszyn	Krakowiec	Lw.	Jaworów	Ostrów	Lb.	Włodawa
Dobrzyń n/W.	Wr.	Lipno	Kraśnik	Lb.	Janów	Otwock	Wr.	Warszawa
Dobrzyń n/Dr.	Wr.	Rypin	Krobica	Pz.	Gostyń	Ozorków	Łd.	Łęczyca
Dolsk	Pz.	Smigiel	Kruszwica	Pz.	Strzelno	Pabjanice	Łd.	Łask
Dokszyce	Wł.	Dunilowice	Krynki	Bł.	Grodno	Pakość	Pz.	Mogilno
Drohiczyn	Bł.	Bielsk	Krynica-Zdrój	Kr.	Nowy Sącz	Parczew	Lb.	Włodawa
Druja	Wł.	Dzisna	Krzepice	Kl.	Częstochowa	Peczenizyn	St.	Kołomyja
Druskieniki	Bł.	Grodno	Krzywin	Pz.	Kościan	Piaseczno	Wr.	Warszawa
Dubienka	Lb.	Hrubieszów	Książ	Pz.	Śrem	Piaski	Pz.	Gostyń
Dywin	Pl.	Kobryń	Kulików	Lw.	Zółkiew	Piwniczna	Kr.	Nowy Sącz
Działoszyce	Kl.	Pińczów	Kuty	St.	Kosów	Pniewy	Pz.	Szamotoły
Ejszyski	Nw.	Lida	Lachowice	Nw.	Baranowicze	Pobiedziska	Pz.	Poznań
Fordon	Pz.	Bydgoszcz	Łęczna	Lb.	Lubartów			Wschód.
Gąbin	Wr.	Gostyń	Lidzbark	Pm.	Brody	Począjów Nowy	Wł.	Krzemieniec
Gąsawa	Pz.	Znin	Lubaczów	Lw.	Cieszanów	Podgórze	Pm.	Toruń
Gębice	Pz.	Mogilno	Lwówek	Pz.	Nowy Tomyśl	Podwoleczyska	Tr.	Skałat
Gliniany	Tr.	Przemyślany	Łachwa	Pl.	Luniniec	Pogorzela	Pl.	Koźmin
Głębokie	Wł.	Dzisna	Łabiszyn	Pz.	Szubin	Pomorzany	Tr.	Zborów
Głogów	Lw.	Rzeszów	Łasin	Pm.	Grudziądz	Poniec	Pz.	Gostyń
Gniewkowo	Pz.	Inowrocław	Leżajsk	Lw.	Łańcut	Porysk	Wł.	Włodzimierz

Powidz	Pz.	Gniezno	Skoki	Pz.	Wągrowiec	Uście Solne	Kr.	Bochnia
Praszka	Łd.	Wieluń	Słomniki	Kl.	Miechów	Ulanów	Lw.	Nisko
Proszowice	Kl.	Miechów	Sokołów	Lw.	Kolbuszowa	Uniejów	Łd.	Turek
Pruszków	Wr.	Warszawa	Sokoły	Bł.	Wysokie Maz.	Ustron	Sl.	Cieszyn
Przedbórz	Kl.	Końskie	Solec Kujawski	Pz.	Bydgoszcz	Uścikul	Wł.	Włodzimierz
Pyzdry	Łd.	Ślupca	Sosnowiec	Kl.	Będzin			
			Stara Sól	Lw.	Stary Sambor	Warka	Wr.	Grójec
Raciaz	Wr.	Sierpc	Starosielce	Bł.	Białystok	Warta	Łd.	Sieradz
Radomyśl Wielki	Kr.	Mielec	Stary Sącz	Kr.	Nowy Sącz	Wasilków	Bł.	Białystok
Radoszkowice	Nw.	Wilejka	Staszów	Kl.	Sandomierz	Wieleń	Pz.	Czarnków
Radymno	Lw.	Jarosław	Stawiski	Bł.	Kolno	Wielichowo	Pz.	Smigiel
Radziejów	Wr.	Nieszawa	Stawiszyn	Łd.	Kalisz	Wieruszów	Łd.	Wieluń
Radziwiłłów	Wł.	Krzemieniec	Stepań	Wł.	Równe	Wierzbnik	Kl.	Ilza
Radzyń	Pm.	Grudziądz	Stęszew	Pz.	Poznań	Więcbork	Pm.	Sepolno
Rajgród	Bł.	Szczuczyn			Zachód	Wilanowice	Kr.	Biała
Rakoniewice	Pz.	Wolsztyn	Stoczek	Lb.	Luków	Wiśnicz Nowy	Kr.	Bochnia
Raków	Nw.	Stołpce	Strumień	Sl.	Bielsk	Wiśniowiec Nowy	Wł.	Krzemieniec
Raszków	Pz.	Odolanów	Stryków	Łd.	Brzeziny	Witkowo	Pz.	Gniezno
Ratno	Wł.	Kowel	Sucha	Kr.	Żywiec	Władysławów	Łd.	Konin
Rogowo	Pz.	Żnin	Suchowola	Bł.	Sokółka	Włodzimierzec	Pl.	Sarny
Rogoźno	Pz.	Oborniki	Supraśl	Pz.	Odolanów	Wodzisław	Sl.	Rybniki
Rokitno	Pl.	Sarny	Suraz	Bł.	Białystok	Wojnicz	Kr.	Brzesko
Rostarzewo	Pz.	Wolsztyn	Swarzędz	Pz.	Poznań W.	Wołomin	Wr.	Radzymin
Rozdół	St.	Żydaczków	Szadek	Łd.	Sieradz	Woźniki	Sl.	Lubliniec
Rozwadów	Lw.	Tarnobrzeg	Szamocin	Pz.	Chodzież	Wronki	Pz.	Szamotuły
Rożniatów	St.	Dolina	Szczakowa	Kr.	Chrzanów	Wysock	Pl.	Sarny
Różan	Wr.	Maków	Szczeczeszyn	Lb.	Zamość	Wysoka	Pz.	Wyrzysk
Różana	Pl.	Kossów	Szczekociny	Kl.	Włoszczowa	Wysokie Litew.	Pl.	Brześć
Różyszcze	Wł.	Łuck	Szczerczec	Lw.	Lwów	Wyszki	Wr.	Pułtusk
Ruda Pabjanicka	Łd.	Łódź	Szereszów	Pl.	Prużana	Wyszogród	Wr.	Płock
Rudnik	Lw.	Nisko	Szumsk	Wł.	Krzemieniec	Wyśmierzyce	Kl.	Radom
Rychtal	Pz.	Kępno	Szydłowiec	Kl.	Końskie			
Rychwał	Łd.	Konin				Zabłotów	St.	Śniatyn
Ryczywół	Pz.	Oborniki	Ślesin	Łd.	Konin	Zabłudów	Bł.	Białystok
Rydzyna	Pz.	Leszno	Święciechowa	Pz.	Leszno	Zagórów	Łd.	Ślupca
Rymanów	Lw.	Sanok	Świślocz	Bł.	Wółkowysk	Zakopane	Kr.	Nowy Targ
Rynarzewo	Pz.	Szubin				Zakroczym	Wr.	Warszawa
			Terespol	Lb.	Biała Podl.	Zambrów	Bł.	Łomża
Sarnowa	Pz.	Rawicz	Tomaszów R.	Łd.	Brzeziny	Zator	Kr.	Oświęcim
Sasów	Tr.	Złoczów	Torczyn	Wł.	Łuck	Zawiercie	Kl.	Będzin
Sądowa Wisznia	Lw.	Mościska	Trzemeszno	Pz.	Mogilno	Zbąszyn	Pz.	Nowy Tomysł
Serniki	Pl.	Pińsk	Tuchów	Kr.	Tarnów	Zduny	Pz.	Krotoszyn
Serock	Wr.	Pułtusk	Tuczyn	Wł.	Równe	Zduńska Wola	Łd.	Sieradz
Sędziszów	Kr.	Ropczyce	Tuliszków	Łd.	Konin	Zdęciół	Nw.	Słomim
Siemiatycze	Bł.	Bielsk	Tustanowice	Lw.	Drohobycz	Zelwa	Bł.	Wółkowysk
Sieniawa	Lw.	Jarosław	Tuszyn	Łd.	Łódź	Zgierz	Łd.	Łódź
Sieraków	Pz.	Międzychód	Tyczyn	Lw.	Rzeszów	Złoczew	Łd.	Sieradz
Skała	Tr.	Borszczów	Tykocin	Bł.	Wysokie Maz.			
Skarszewy	Pm.	Kościerzyna	Tyśmienica	St.	Thumacz	Żelechów	Pm.	Garwolin
Skaryszew	Kl.	Radomsk				Żerków	Pz.	Jarocin
Skawina	Kr.	Podgórze	Uhnów	Lw.	Rawa Ruska	Żurawno	St.	Żydaczów
Skidel	Bł.	Grodno	Ujście	Lb.	Chodzież	Żychlin	Wr.	Kutno
Skoczów	Sl.	Cieynsz				Żyrardów	Wr.	Błonie

Podział województw na gminy

Województwo Białostockie.

Gminy p. Augustów

Balla Wlelka
Bartóg
Dębowo
Dowspuda
Hołynka
Kolnica
Kurjanka
Lipsk
Labno
Szczebro-Olszanka
Sztabin
Wołowiczowce

Gminy powiatu Białystok

Białostoczek
Choroszcz
Czarna Wieś
Dojlidy
Dolistowo

Goniądz
Gródek
Juchnowiec
Kalinówka
Krypno
Michałow
Obrubniki
Trzcianna
Zabłudów
Zawyki

Gminy powiatu Bielsk

Białowieża
Domanowo
Dubiazyn
Grodzisk
Kąty
Kleszczele
Łosinka
Łubin
Masiewo
Milejczyce

Narew
Narajki
Orla
Pasynki
Suchopol
Radziwiłłowa
Rudka
Siemiatycze
Skorzec
Topczewo
Wiđzgowo
Wyski

Gminy powiatu Grodno

Berszty
Brzostowica Mała
Brzostowica Wielka
Dubno
Hołynka
Hornica
Hoza

Hudzievicze
Indura
Jezioro
Kryniki
Łasza
Łunna
Mosty
Porzecze
Skidel
Wielkie Ejsymonty
Wiercielszki
Wolpa
Zydomia

Gminy powiatu Kolno

Czerwone
Gawrychy
Jedwabne
Lyse
Mały Płock
Przytuły
Rogienice

Stawiski
Turośl

Gminy powiatu Łomża

Bożejewo
Chlebotki
Długobórz
Drozdowo
Kołaki
Kupiski
Lubotyń
Miastkowo
Puchały
Rudki
Szczepankowo
Szumowo
Śniadowo

Gminy powiatu Ostrołęka.

Czerwin

Dylewo
Goworowo
Myszyniec
Nakły
Nasiadki
Piski
Rzekuń
Szczawin
Troszyn
Wach

**Gminy powiatu
Ostrów:**

Boguty
Brańszczyk
Długosiodła
Dmochy-Glinki
Jasienica
Komorowo
Nur
Orło

Poreba
Szulborze-Koty
Warchoły
Zareby Kościelne

Gminy powiatu Sokółka

Czarna Wieś
Dąbrowa
Janów
Korycin
Kuznica
Nowy Dwór
Odelsk
Sidra
Sokolany
Sokółka
Suchowola
Szudziałowo
Zalesie.

Gminy powiatu Suwałki
Andrzejewo

Bierzniki
Czostków
Giby
Filipów
Huta
Jeleniewo
Kodaryszki
Koniechów
Krasnowo
Krasnopol
Kuków
Pawłówka
Przerośl
Sejwy
Wiżajny
Wólka
Zaboryszki

**Gminy powiatu
Szczytno**

Belda

Białaszewo
Bogusze
Grabowo
Lachowo
Pruska
Radziłów
Ruda
Szczuczyn
Wąsosz

**Gminy powiatu
Wolkowysk**

Biskupice
Izabelin
Jałówka
Krzemienica
Łysków
Międzyrzec
Mścibów
Piaski

Podorosk
Porozów
Roś
Świsłocz
Szydłowice
Tarnopol
Tereszki
Zelwa

**Gminy powiatu
Wysokie Mazowieckie**

Klukowo
Kowalewsczyzna
Piekuty
Piszczaty
Poświętne
Sokoły
Stelmachowo
Szepietowo
Wysokie Mazowieckie

Województwo Kieleckie.

Gminy powiatu Będzin

Bobrowniki
Grodziec
Łagisza
Łosień
Niwka
Olkusko - Siewierska
Ożarówce
Wojkowice Kościelne
Zagórze

**Gminy powiatu
Częstochowa**

Dzbów
Grabówka
Huta Stara
Kamienica Polska
Kamyk
Kuzniczka
Lipie
Miedźno
Mykanów
Olsztyn
Opatów
Panki
Popów
Przyrów
Przystań
Rzędziny
Rększowice
Wancierzów
Węglowice
Złoty Potok

Gminy powiatu Łęka

Błaziny
Chotcza
Ciepielów
Ciszyc Górna
Dziurków
Krzyżanowice
Lipsko
Łaziska
Miechów
Mirzec
Pawłowice
Pętkowice
Rzeczniów
Rzepin
Sienno
Skarżysko Kościelne
Solec
Styków
Poczesna
Tarczek
Wielka Wieś
Wierzchowiska

**Gminy powiatów
Jędrzejów:**

Brzegi

Małogoszcz
Mierzwin
Mstyczów
Nagłowice
Nawarzyce
Przysław
Raków
Sędziszów
Sobków
Węgleszyn
Wodzisław
Złotniki

Gminy powiatu Kielece:

Bieliny
Bodzentyn
Cisów
Daleszyce
Dąbrowa
Dyminy
Górno
Korzecko
Łopuszno
Mniów
Morawica
Niewachłów
Piekoszów
Samsonów
Słupia Nowa
Rembów
Ruda Kościelna
Sadowie
Waśniów
Wojciechowice

**Gminy powiatu
Opoczno:**

Białaczów
Drzewica
Goździków
Janków
Klów
Krzczonów
Kuniczki
Machowy
Niewierszyn
Opoczno
Ossa
Owczary
Przysucha
Radonia
Rusinów
Skrzyńsko
Studzianna
Stużno
Sworzyce
Topolice
Unewel
Wielka Wola
Zajęzów

**Gminy powiatu
Pineżów:**

Bejsce
Boszczynek
Chotel Czerwony
Chroberz
Czarkowy
Czarnocin
Dobiesławice
Droziejowice
Filipowice
Góry
Kazimierza Wielka
Kliszów
Kościelce
Nagorzany
Opatowiec
Pineżów
Sancynów
Topola
Zagość
Złota

**Gminy powiatu
Radom:**

Białobrzegi
Błotnica
Gębarzew
Gzowice
Jedlińsk
Kowala Stępcina
Kozłów
Kuczek
Orońsko
Potworów
Przytyk
Radom
Radzanów
Rogów
Skaryszew
Stromiec
Wielogóra
Wieniawa
Wierzbią
Wolanów
Zakrzów
Zalesie

**Gminy powiatu
Sandomierz:**

Dwikozy
Jurkowie
Klimontów
Koprzywnica
Lipnik
Łonów
Obrazów
Osiek
Połaniec

Rytwiany
Samborzec
Staszów
Tursko - Wielkie
Wilczyce
Wiśniowa
Zawichost

**Gminy powiatu
Stopnica**

Busko
Drugnia
Grotniki
Lubnice
Nowy Korczyn
Ogledów
Oleśnica
Pacanów
Pęczelice
Potok
Stopnica
Szaniec
Szczaworyż
Szczytniki
Szydłów
Tuczępy
Wojcza
Zborów

**Gminy powiatu
Włoszczowa**

Chrzastów
Irządze
Kluczewsko
Krasocin
Kurzelów
Lelów
Moskierz
Oleszno
Radków
Rokitno
Secemin
Słupia
Szczekociny
Włoszczowa

**Gminy powiatu
Zawiercie**

Koziegłowy
Koziegłowski
Kromolów
Mierzęcice
Mrzygłód
Myszków
Niegowa
Pińczycy
Poraj
Poreba
Rokitno Szlacheckie

Rudnik Wielki
Siewierz
Włodawice
m. Zawiercie
Zarki
Smochowice
Suchedniów
Szczecno
Zajęzów

**Gminy powiatu
Końskie**

Błizin
Borkowice
Chlewiska
Czermno
Duraczów
Gowarczów
Góry Mokre
Grodzisko
Końskie
Miedzierza
Nieklań
Odrawa
Osada Radoszyce
Pijanów
Przedbórz
Radoszyce
Ruda Maleniecka
Skotniki
Iwarzyce
Szydłowice

**Gminy powiatu
Kozienice**

Bobrowniki
Brzeźnica
Brzoza
Góra Puławska
Grabów nad Pilicą
Grabów nad Wisłą
Jedlnia
Kozienice
Marjampol
Oblasy
Policzna
Roznieszew
Sarnów
Suszkowola
Świerze Górne
Tczów
Trzebień
Zwoleń

**Gminy powiatu
Miechów:**

Gruszów
Igołomia

Iwanowice
Jaksice
Kacice
Klimontów
Koniusza
Kowala
Kozłów
Książ Wielki
Luborzycza
Łętkowice
Michałowice
Niedźwiedź

Nieszków
Polecznica
Raclawice
Rzerzunia
Tczyca
Wawrzeńczyce
Wielko - Zagórze
Wierzбно

**Gminy powiatu
Olkusz:**

Bolesław

Cianowice
Jangrot
Kidów
Kroczyce
Minoga
Ogrodzieniec
Pilica
Rabsztyn
Skała
Sławków
Sułoszowa

Wolbrom
Zarnowiec

**Gminy powiatu
Opatów:**

Baćkowice
Bodzechów
Boksyce
Częstocice
Czyżów Szlachecki
Ćmielów

Gęsice
Grzegorzewice
Iwaniska
Juljanów
Kunów
Lasocin
Łągów
Malkowice
Modliborzyce
Opatów
Ożarów
Piotrków

Województwo Krakowskie.

**Gminy pow.
Biała:**

1. Okrąg sądowy Biała

Bestwina
Buczkowice
Bystra
Dankowice
Godziszki
Hałcnów
Huciska
Janowice
Kalna
Kaniów
Komorowice
Kozy
Meszna
Międzybrodzie
Mikuszowice
Rybarzowice
Straconka
Szczyrk
Wilkowice

2. Okrąg sądowy Kęty

Bielany
Bujaków
Bulowice
Czaniec
Heczmarowice
Kobiernice
Łęki
Malec
Nowa Wieś
Osieck
Pisarzowice
Porąbka
Stara Wieś
Witkowice

**Gminy pow.
Bochnia:**

**1. Okrąg sądowy
Bochnia**

Baczków
Barczków
Bessów
Bieńkowice
Bogucice
Borek
Bratucice
Brzeźnica
Buczków
Buczyna
Cerekiew
Chełm
Chodenice
Chrostowa
Cikowice
Damienice
Dąbrowica
Dąbrówka
Drwinia
Dziewin
Gawłów
Gawłówek
Gierczyce
Gorzków

Grabina
Grobla
Jodłówka
Kolanów
Krzeczów
Krzyżanowice
Łapczyca
Łazy
Majkowice
Mikuszowice
Moszczenica
Niedary
Nieszkowice
Okulice
Ostrów Królewski
Ostrów Szlachecki
Popędzyna
Proszówki
Rzezawa
Siedlec
Słomka
Stanisławice
Stradomka
Swinarów
Trawniki
Trynitatis
Wieniec
Wola Drwińska
Wrzepia
Wyżyce
Zatoka

**2. Okrąg sądowy
Niepołomice**

Brzezine
Chobot
Chrośc
Cichawa
Cikowice
Czyżów
Dąbrowa
Grodkowice
Jaroszkówka
Klęczany
Kłaj
Krakusowice
Książnice
Lęzkowice
Łysokanie
Marszowice
Niegowic
Niewiarów
Nieznanowice
Pierzchowiec
Pierzchów
Podborze
Podłęże
Staniatki
Szarów
Szczytniki
Świątniki
Targowisko
Wiatrowice
Wola Batorska
Wola Zabierzowska
Zabierzów
Zaborczyce

**3. Okrąg sądowy
Wiśnicz**

Beldno
Boczów
Borowna
Brzezowa
Bytomsko
Chronów
Cichawka
Dołuszyce
Grabie
Kamionna
Kamyk
Kępanów
Kierlikówka
Kobyle
Kobylec
Kopalin
Królówka
Kurów
Leksandrowa
Leszczyna
Lipnica Dolna
Lipnica Górna
Lipnica Murowana m-ko
Lubomierz
Łapanów
Łąka Dolna
Łąka Górna
Łomna
Nieprzeźnia
Nieszkowice Wielkie
Olchawa
Pogwizdów
Połom Duży
Rajbroń
Rdzawa
Rozdziele
Rzegocina
Sobolów
Tarnawa
Trzciana
Ubrzeż
Ujazd
Wieruszycie
Wiśnicz Mały
Wiśnicz Stary
Wola Nieszkowska
Wola Wieruszycka
Wolica
Zawada
Zbydniów

**Gminy powiatu
Brzesko:**

**1. Okrąg sądowy
Brzesko**

Będzieszyca
Biesiadki
Bereczna Hotwina
Czchów
Dębno
Dobrociesz
Doty
Drużków Pusty
Gnojnik
Gosprzydowa

Iwkowa
Jadowniki
Jasień
Jastew
Jurków
Kąty
Lewniowa
Łęki
Łoniowy
Maszkienice
Mokrzyska
Okocim
Połom Mały
Porąbka Iwkowska
Porąbka Uszewska
Poręba Spytkowska
Przyborów
Rudy Rysie
Sterkowice
Szczepanów
Tworkowa
Tymowa
Uszew
Wojakowa
Wokowice
Wola Dębińska
Wytrzyszczka
Zawada Uszewska
Zerków

**2. Okrąg sądowy
Radłów**

Biskupice Radłowskie
Borzęcin
Dąbrówka Morska
Dołęga
Górka
Kopacze Księżę
Kwików
Marcinkowice
Niedzieliska
Niwka
Pojawie
Przybysławice
Radłów
Rajsko
Rylowa
Rzachowa
Strzelce Małe
Strzelce Wielkie
Szczurowa
Wał - Ruda
Wola Przemykowska
Wola Radłowska
Zabawa
Zaborów
Zdrochec

**3. Okrąg sądowy
Wojnicz**

Biadoliny Radłowskie
Biadoliny Szlacheckie
Bielcza
Bogumiłowice
Grabno
Jaworsko
Łętowice

Łopon
Łukanowice
Łysa Góra
Milówka
Olszyny
Perła
Rudka
Sufczyn
Wielka Wieś
Więckowice
Zakrzów

**4. Okrąg sądowy
Zakliczyn**

Bieśnik
Biskupice Melsztyńskie
Borowa
Charzewice
Dzierzaniny
Faliszowice
Faściszowa
Filipowice
Gwoździec
Kończyska
Łusławice
Niedźwiedzia
Olszowa
Paleśnica
Piaski - Drużków
Rostoka
Ruda Kameralna
Słona
Stróże
Wesołów
Wola Stróżka
Zakliczyn m-ko
Zawada Lanckorońska
Zdonia
Złota

**Gminy powiatu
Chrzanów:**

**1. Okrąg sądowy
Chrzanów**

Babice
Balin
Bobrek
Bolecin
Chełmek
Czyżówka
Dulowa
Gorzów
Górka
Góry Luszowskie
Gromiec
Jankowice
Karniowice
Kąty
Kościelec
Kwaczała
Libiąż Mały
Libiąż Wielki
Luszwice
Mętków
Młoszowa
Moczydło
Myślachowice
Olszyny
Piła Kościelecka

Płaza
Płoki
Pogorzyce
Rozkochów
Siersza
Trzebinia
Trzebionka
Wodna
Wygiełzów
Zagórze
Zródła
Żarki

2. Okrąg sądowy Jaworzno

Byczyna
Ciężkowice
Dąb
Dąbrowa
Długoszyń
Jaworzno
Jeleń

3. Okrąg sądowy Krzeszowice

Alwernia
Brodla
Brzezinka
Czarna
Dubie
Filipowice
Frywałd
Grojec
Krzeszowice
Lgota
Miękina
Mirów
Młynka
Niegoszewice
Niepice
Nieporaz
Nowa Góra
Nowojowa Góra
Okleśnia
Ostreżnica
Paczółtowiec
Pisary
Podłęże
Poręba - Żegoty
Psary
Radwanowice
Regulice
Rudawa
Rudno
Sanka
Siedlec
Szczakowa
Tenczynek
Wola Filipowska
Zalas
Żary
Żbik

Gminy pow. Dąbrowa

1. Okrąg sądowy Dąbrowa

Bagienica
Bolesław
Borki
Brnik
Brzezówka
Cwików
Dalastowice
(vel Delastowice)
Dąbrowica
Dąbrówki Breńskie
Grądy
Gruszów Mały

Gruszów Wielki
Kanna
Kupienin
Kuzie
Laskówka Dalastowski
Lipiny
Lubasz
Luszuwice
Łęka Szczucińska
Łęka Żabiecka
Małec
Maniów
Mędrzechów
Nieczajna
Odmęt
Oleśnica
Oleśno

Pawłów
Podborze
Podkościele
Radgoszcz
Radwan
Ruda - Zazamcze
Samocice
Skrzynka
Stupiec
Smęgorzów
Smyków Mały
Smyków Wielki
Strojów
Suchy grunt
Swarzów
Szarwark
Szczucin m-ko
Świdrówka
Świebodzin
Tonie (Tonja)
Wielopole
Wola Szczucińska
Wójcina
Wólka Grądzka
Wólka Mędrzechowska
Zabrze
Załuże
Żdżary

2. Okrąg sądowy Żabno

Adamierz
Bieszanowice
Biskupice
Borusowa
Chorążec
Czyżów
Dąbrówka Gorzycka
Demblin
Goruszów
Gorzyce
Gręboszów
Hubenice
Jadowniki Mokre
Jagodniki
Janikowice
Karsy
Kłyż
Konary
Kozłów
Laskówka Chorążka
Lubieszko
Miechowice Małe
Miechowice Wielkie
Niecieszka
Nowopole
Odporyszów
Otfinów
Pałuszycze
Pasięka Otfinowska
Pierszyce
Pilcza Żelichowska
Podlesie Dębowe
Podlipie
Siedliszowice
Sieradza
Sikorzycze

Targowisko
Ujście Jezuickie
Wietrzychowice
Wola Gręboszowska
Wola Rogowska
Wola Żelichowska
Zakirchale
Zalipie
Zawierzbie
Żelazówka
Żelichów

Gminy pow. Gorlice

1. Okrąg sądowy Biecz

Biecz
Binarowa
Głęboka
Grudna Kępska
Klęczany
Końkówka
Korczyn
Kwiatonowice
Libusza
Moszczenica
Olszyny
Pagorzyna
Racławice
Rozembark
Rzepiennik Biskupi
Rzepiennik
Marciszewski
Rzepiennik
Strzyżewski
Rzepiennik Suchy
Sietnica
Strzeszyn
Turza
Wójtowa
Zagórzany

Okrąg sądowy Gorlice

Banica
Bartne
Bednarka
Bielanka
Biesna
Bieśnik
Blechnarka
Bodaki
Bystra
Czarne
Długie
Dominikowice
Glinik Maryampolski
Gładyszów
Hańczowa
Jasionka
Klimkówka
Kobylanka
Konieczna
Kryg
Krywa
Kunkowa
Kwiatów
Leszczyny
Lipinki
Lipna
Łosie
Ług
Łuzna
Małastów
Męcina Mała
Męcina Wielka
Mszanka
Nieznajowa
Nowica
Pętna
Przegonina
Przysług
Pstrążne

Radocina
Regetów Nizny
Regetów Wyżny
Ropa
Ropica Polska
Ropica Ruska
Ropki
Rozdziele
Rychwałd
Sękowa
Siary
Skwirtne
Smerekowice
Sokół
Staszówka
Stróżówka
Szalowa
Szymbark
Ujście Ruskie
Wapienne
Wirchne
Wola Łużańska
Wołowice
Wysowa
Żdynia

Gminy pow. Grybów

1. Okrąg sądowy Ciężkowice

Berdechów ad Bobowa
Bobowa, m-ko
Bogoniowice
Bruśnik
Brzana Dolna
Brzana Górna
Bukowiec
Falkowa
Jamma
Jankowa
Jastrzębia
Kaśna Dolna
Kaśna Górna
Kaśna Górna, wieś
Przybyłów, wieś
Kipszna
Lipnica Wielka
Lipniczka
Ostrusza
Pławna
Sędziszowa
Siedliska
Siekierczyna
Stróżna
Tursko
Zborowice

2. Okrąg sądowy Grybów

Banica
Berdechów ad Bugaj
Berest
Biała Nizne
Biała Wyżna
Bieliczna
Binczarowa
Bogusza
Brunary Nizne
Brunary Wyżne
Chodorowa
Cieniawa
Czarna
Czertyżne
Czyrne
Florynka
Grodek
Izby
Jaszkowa
Kamienna
Kamionka Wielka
Kąclowa
Koniuszowa

Korzenna
Królowa Polska
Królowa Ruska
Krużłowa Wyżna
Mogilno
Mszalnic
Mystków
Piorunka
Polany
Polna
Posadowa
Ptaszkowa
Siołkowa
Stara Wieś
Stawisza
Stróże Nizne
Stróże Wyżne
Snietnica
Wawrzka
Wilczyńska
Wojnarowa
Wyskitna

Gminy pow. Jasło

1. Okrąg sądowy Jasło

Bączal Dolny
Bączal Górny
Bierówka
Bieździatka
Bieździedza
Bryły
Brzezówka
Brzyski
Brzyszczyki
Brzyście
Chrzastówka
Czeluźnica
Czermna
Dąbrówka
Dębowiec
Duzynia
Gądk
Gaśówka
Gliniczek
Glinik Niemiecki
Glinik Polski
Gorajowice
Hankówka
Harkłowa
Jabłonica
Jereniówka
Kaczarowy
Kłodawa
Kołaczycze m-ko
Kowalowy
Krajowice
Kunowa
Lipnica Dolna
Lipnica Górna
Lisów
Lublica
Łajsce
Łaski
Łazy Dembowieckie
Lubno Łopace
Lubno Szlacheckie
Majscowa
Nawisie Kołaczycyckie
Nieglowice
Niepla
Ołpiny
Opacie
Osobnica
Potakówka
Przysieki
Pusta Wola
Rostoki
Sądkowa
Siedliska
ad Sławęc
Siekłówka Dolna
Siekłówka Górna

Siepietnica
Skołyszyn
Sławęcin
Sobniów
Sowina
Swoszowa
Szebnie
Szerzyny
Świecany
Tarnowiec
Trzcina
Ujazd
Umieszcz
Warzyce
Wola Dembowiecka
Wolica
Wrocanka
Wróblowa
Załęże
Zarzeczce
Zimna Woda
Zółków
Zurowa

2. Okrąg sądowy Zmięród

Brzezowa
Cieklin
Czekaj
Desznica
Dobrynia
Dulabka
Dzielec
Folusz
Gorzyce
Grab
Grabanina
Halbów
Jaworze
Kłopotnica
Konty
Kotaj
Krempna
Łęzyny
Łuhienko
Łysa Góra
Makowiska
Mrukowa
Mytarka
Mytarz
Nienaszów
Osiek, m - to
Ożenna
Pagórek
Pielgrzymka
Rostajne
Samokleski
Siedliska ad Zmięród
Skalnik
Świątkowa Mała
Świątkowa Wielka
Swierchowa
Swierzowa Ruska
Toki
Wola Cieklińska
Wyszowadka
Zawadka ad Osiek
Zmięród Nowy, m-ko
Zmięród Stary
Zydowskie

Gminy pow. Kraków:

1. Okrąg sądowy Kraków

Alekandrowice
Baczyn
Balice
Batowice
Bibice
Bielany
Bieńczyce
Bolechowice

Boleń
Borek Fałęcki
Borek Szlachecki
Borzów
Bosutów
Branice
Bronowice Małe
Bronowice Wielkie
Brzezie
Brzoskwinia
Brzyczyna Polna
Budzyn
Buków
Burów
Chełm
Cholerzyn
Chorowice
Chrosna
Czernichów
Czernichówek
Czulice
Czułów
Czułówek
Czyżyny

Dąbrowa
Dojazdów
Dziekanowice
Facimiech
Garlica Murowana
Gaj
Giebułtów
Głęboka
Golkowica
Gołuchowica
Grębałów
Jeziorany
Jugowice
Jurczyce
Kamień
Kantorowice
Karniowice
Karniów
Kaszów
Kleszów
Kłokoczyn
Kobierzyn
Kobylany
Końmyrzów
Konary

Kopanka
Korabniki
Kościełniki
Kryspinów
Krzesławice
Krzęcin
Koscice
Kostrze
Krystoforzycy
Kuleszów
Liszeki
Lubocza
Lusina
Łęg
Łuczanowice
Mistrzejowice
Mników
Modlnica
Modlniczka
Mogiła
Morawica
Mydlniki
Nowa Wieś
Ochodza Szlachecka
Opatkowice
Olszanica
Pekowice
Piaski Wielkie
Piekary
Pleszów
Polanka Haller
Prądnik Biały
Prądnik Czerwony
Porowice
Prokocin
Prusy

Przegonia Duchowna
Przegonia Narodowa
Przegorzały
Przyłasek Rusiecki
Pychowice
Raciborowice
Rakowice
Rajsko
Rączna
Rusocice
Ruszcza
Rybna
Rząska
Rzozów
Sulechów
Szczyglice
Samborów
Siarczana Góra
Sidzina
Skolniki
Swoszowice
Sciejowice
Tomaszowice
Tonie
Trojanowice
Tyniec
Ujazd
Wadów
Węgrzec
Węgrzynowice
Więckowice
Witkowice
Włosan
Wola Justowska
Wola Duchacka
Wolica
Wołowice
Wróblowice
Wróżeńice
Wrzasowice
Wyciąże
Zabierzów
Zagacie
Zastów
Zbytiniowice
Zelczyna
Zelków
Zesławice
Zielonki

Gminy pow. Limanowa:

1 Okrąg sądowy Limanowa

Bałazówka
Góra Świętego Jana
Jadamwola
Janowice
Jasna Podłopień
Jastrzębia
Jaworzna
Jodłownik
Kamienica
Kamionka Mała
Kanina
Kisielówka
Kobylczyna
Kostrza - Ryje
Koszary
Krasne
Kriosna
Laskowa
Lipowe
Łososina Górna
Łukowica
Makowica
Męcina
Młynczyńska
Młynne
Mordarka
Mstów
Owieczka
Pasierbiec

Piekielko
Pisarzowa
Pogorzany
Porąbka
Przyszowa
Rozłoka
Rupniów
Rybie Nowe
Rybie Stare
Rzeki
Sechna
Siekierczyna
Słopnice
Królewskie
Słopnice Szlacheckie
Słupia
Sowliny
Stara Wieś
Stronie
Stróża
Strzeszyce
Szczawa
Szczyrzyc
Szyk
Swidnik
Tymbark, m - ko
Ujanowice
Walowa Góra
Wilkowisko
Wysokie
Zagorów
Zalesie
Zamieście
Zasadne
Zawada
Zawadka
Zbluda
Zmiąca

2. Okrąg sądowy Mszana Dolna

Chyzówki
Dobra
Glisne
Gruszowiec
Jurków
Kasina Wielka
Kasinka
Konina
Lubomierz
Łętowe
Łostówka
Mszana Dolna
Mszana Górna
Niedźwiedz
Olszówka
Podobin
Poręba Wielka
Pórzeczki
Przenosza
Raba Niżna
Skrzydlna
Słomka
Wilczyce
Wola Skrzydlańska

Gminy pow. Mielec:

1. Okrąg sądowy Mielec

Babule
Biały Bór
Blizna
Blonie
Borki Nizińskie
Borowa
Breń Osuchowski
Brzyście
Chorzelów
Chrzastów
Cyranka
Czajkowa

Czermin
Dąbie
Dąbrówka Wisłocka
Dobrynin
Dulcza Mała
Dulcza Wielka
Gawłuszowice
Gliny Małe
Gliny Wielkie
Goleszów
Górki
Grochowe
Grzybów
Hohenbach
Hyki-Dębiaki
Izbiska
Jamy
Jaślany
Józefów (Josefsdorf)
Kawęczyn
Kęblów
Kielków
Kliszów
Krzemienica
Książnice
Łączki Brzeskie
Łysaków
Łysakówek
Malinie
Młodochów
Ostrówek
Otałęż
Padew Kolonia
Padew Narodowa
Partynia
Piątkowice
Piechoty
Pień
Pluty
Pławo
Podborze
Podleszczany
Podole
Przeclaw m-ko
Przykop
Reichsheim
Rożniaty
Ruda
Rydzów
Rzemień
Rzędzianowice
Rzochów m-ko
Sadkowa Góra
Schönanger
Surowa
Szafranów
Szydłowice
Toporów
Trzciana
Trześnia
Tuszów Kolonia
Tuszów Narodowy
Tuszyna
Wadowice Dolne
Wadowice Górne
Wampierzów
Wojków
Wojślaw
Wola Chorzelowska
Wola Mielecka
Wola Otałęzka
Wola Pławska
Wola Wadowska
Wola Zdakowska
Wólka Dulecka
Wylów
Zachwiejów
Zaduszniki
Zarównie
Zdzierzec
Ziempniów
Złotniki
Zarówka

**Gminy powiatu
Myślenice**

**1. Okrąg sądowy
Jordanów**

Bystra
Krzeczów
Łętownia
Małejowa
Naprawa
Osielec
Raba Wyżna
Rabka
Sidzina
Skawa
Skomielnia Biała
Skomielnia Czarna
Słonne
Spytkowice
Tokarnia
Toporzysko
Wieprzec
Więcierza
Wysoka
Zaryte

2. Okrąg sądowy Maków

Biała
Bieńkówka
Budzów
Grzechynia
Jachówka
Juszczyn
Kojuszówka
Skawica
Zawoja
Żarnówka

**3. Okrąg sądowy
Myślenice**

Bęczarka
Biertowice
Borzęta
Brzączowice
Bysina
Chelm
Dolna Wieś
Droginia
Głogoczów
Górna Wieś
Jasienica
Jawornik
Krzczonów
Krzyszczowice
Krzywaczka
Lubień
Łęki z Buliną
Osieczany
Pcim
Polanka
Poręba
Rudnik
Stróża
Sułkowice
Tenczyn
Trzebunia
Trzemeśnia
Więciórka
Wola Radziszowska
Zasań
Zawada-Szenbek
Zawadka

**Gminy powiatu
Nowy-Sącz**

**1. Okrąg sądowy
Muszyna**

Dubne
Jastrzębik
Jędrzejówka
Krynica Wieś

Krzyżówka
Leluchów
Łosie
Milik
Mochnaczką Niżną
Mochnaczką Wyżną
Muszynka
Powroźnik
Rostoka Wielka
Słotwiny
Szczawnik
Talicz, m-ko
Wierchomla Mała
Wierchomla Wielka
Wojkowa
Złockie
Zubrzyk
Żegiestów

**2. Okrąg sądowy
Nowy Sącz**

Barnowiec
Barkowa
Bącza
Białowoda
Biczycie Niemieckie
Biczycie Polskie
Bilsko
Chelmiec Niemiecki
(Hunsdorf)
Chelmiec Polski
Chomranice
Czaczków
Dąbrowa
Dąbrówka Niemiecka
Dąbrówka Polska
Falkowa
Frycowa
Gaj (Hutweide)
Gołąbkowice
Homrzenska
Janczowa
Januszowa
Jasienna
Jelna
Klęczany
Kobyłe
Kotów
Krasne Potockie
Kunów
Kurów
Librantowa
Lipie
Łabowa
Łabowiec
Łęg
Łęka ad Siedlce
Łęki ad Kąty
Łososina Dolna
Łyczana
Maciejowa
Marcinkowice
Michalczowa
Miłkowa
Naściszowa
Nawojowa
Niszkowa (Szymanowice)

Nowa Wieś
Paszyn
Piątkowa
Podole
Popradowa
Poręba Mała
Przydonica
Rąbkowa
Rdziostów
Rostoka
Rostoka Mała
Rożnów
Rybień
Siedlce
Sienna
Składziste

Skrzętla
Słowikowa
Stańkowa
Swidnik
Swiniański
Tabaszowa
Tegoborze
Tropie
Trzetrzewina
Trzycieć
Uhryń
Wielogłowy
Wielopole
Wilkonosza
Witowice Dolne
Witowice Górne
Wola Kurowska
Wronowice
Zabelcze
Zawada
Zawadka
Zbyszyce m-ko
Złotne
Znamierowice
Żbikowice
Żeleznikowa

**3. Okrąg sądowy
Stary Sącz**

Barcice
Barcice Dolne
Biegonice
Brzezina
Brzyna
Chochorowice
Czarny Potok
Czerniec
Gaboń
Gołkowice Niemieckie
Gołkowice Polskie
Gostwica
Jazowsko
Juraszowa
Kadcza
Kicznia
Kokusza
Łazy Biegonickie
Łącko
Łomnica
Maszkowice
Młodów
Mokra Wieś
Mostki
Moszczenica Niżna
Moszczenica Wyżna
Myślec
Naszacowice
Obidza
Obłazy
Olszana
Olszanka
Podegrodzie
Podrzecze
Popowice
Przysietnica
Rogi
Rostoka Rycerska
Rytro
Skrudżina
Stadło
Sucha Struga
Szczereż
Świerkla
Wola Kosnowa
Wola Krogulecka
Wola Piskulina
Zabrzeż
Zagorzyn
Zarzeczce

**Gminy powiatu
Nowy-Targ:**

**1. Okrąg sądowy
Czarny Dunajec**

Chochółów
Ciche
Czarny Dunajec
Długopole
Dział
Dzianisz
Frydman
Międzyrzewone
Odrowąż
Pieniążkowice
Podczerwone
Ratulów
Stare Bystre
Witów
Wróblówka
Załużne
Zubrzyca Dolna
Zubrzyca Górna

**2. Okrąg sądowy
Krośćenko**

Biała Woda
Czarna Woda
Czorsztyn
Dembno
Grywałd
Hańszowa
Huba
Jaworki
Lurgów
Kluskowce
Krośćenko
Krośnica
Maniowy
Mizerna
Ochoćnica
Sromowce Niżne
Sromowce Wyżne
Szczawnica Niżna
Stare Bystre
Szczawnica Wyżna
Szlachtowa
Tylka
Tylmanowa

**3. Okrąg sądowy
Nowy Targ**

Bańska
Białka
Biały Dunajec
Brzęgi
Bukowina
Chabówka
Gliczarów
Harkłowa
Klikuszowa
Knurów
Kościełisko
Krauszów
Lasek
Leśnica
Ludzimierz
Łopuszna
Maruszyna
Morawczyzna
Murzasichle
Niwa
Obidowa
Ostrowsko
Podwilk
Ponice
Poronin
Pyżówka
Rdzawka
Rogoźnik
Rokiciny
Sieniawa
Skrzypne

Szaflary
Szlembark
Waksmund
Zakopane
Zubsuche

**Gminy powiatu
Oświęcim.**

**I Okrąg sądowy
Oświęcim**

Babice
Broszkowice
Brzeszcze
Brzezinka
Grojec
Harneże
Jawiszowice
Klucznikowice
Kruki
Łazy
Monowice
Pławy
Polanka Wielka
Poręba Wielka
Przecieszyn
Rajsko
Skidzin
Stare Stawy
Wilczkowice
Włosienica
Zaborze

**2 Okrąg sądowy
Zator**

Bachowice
Chrząstowice
Gieraltowiczki
Grodzisko
Laskowa
Lipowa
Łaczany
Miejsce
Palczowice
Piotrowice
Podolsze
Półwieś
Przeciszów
Rudze
Ryczów
Smolice
Spytkowice
Trzebieńczyce

**Gminy powiatu
Pilzno:**

**I. Okrąg sądowy
Brzostek**

Bączalka
Błażkowa
Bukowa
Dęborzyn
Dębowa
Głobikówka
Grudna Dolna
Grudna Górna
Januszkowice
Jodłowa
Kamienica Dolna
Kamienica Górna
Klecie
Nawisie Brzostockie
Opacionka
Przeczycza
Siedliska-Bogusz
Skurawa
Smarzowa
Wola Brzostocka
Zawadka

2. Okrąg sądowy Pilzno

Bielowy
Borowa
Chotowa
Czarna
Dobrków
Dzwonowa
Gębiczyna
Głobikowa¹
Głowaczowa
Gołęczyna
Gorzejowa
Jastrząbka Stara
Jawornik
Jaworze Dolne
Jaworze Górne
Jażwiny
Lipiny
Lubcza
Łęki Dolne
Łęki Górne
Machowa
Mokre
Mokrzec
Parkosz
Pilznionek))
Połomyja
Przeryty Bór
Róża
Słotowa
Strzegocice
Wiewiórka
Wola Lubecka
Zagórze
Zassów
Zdziary
Zwiernik

Gminy powiatu Podgórze

1. Okrąg sądowy Podgórze

Bodków
Borek Fałęcki
Gołkowice
Jugowice
Kobierzyn
Kosocice
Kurdwanów
Łagiewniki
Olszowice
Piaski Wielkie
Prokocim
Pychowice
Rajsko
Soboniowice
Świątniki Górne
Wola Duchacka
Wróblowice
Wrzasowice
Zbydniowice

2. Okrąg sądowy Skawina

Borek Szlachecki
Brzyczyna Dolna
Buków
Chorowice
Facimiech
Gaj
Gołuchowice
Jurczyce
Konary
Kopanka
Korabniki
Kostrze
Krzęcin
Kulerzów
Libertów
Lusina

Mogilany
Ochodza
Opatkowice
Polanka-Haller
Pozowice
Radziszów
Rzozów
Samborek
Siarczana Góra
Sidzina
Skotniki
Swoszwice
Tyniec
Włosan
Zelczyna

Gminy powiatu Ropezyce

Okrąg sądowy Dębica

Bobrowa
Braciejowa
Brzezówka
Brzeźnica
Gawrzyłowa
Góra Motyczna
Grabiny
Gumńska Fox
Korzeniów
Łatoszyn
Lubzina
Nagawczyna
Nagoszyn
Paszczyzna
Podgrodzie
Pustków
Pustynia
Sepnica
Stasiówka
Stobierna
Straszecin
Wola Wielka
Wola Żyrakowska
Zawada
Żyraków

2. Okrąg sądowy Ropezyce

Będziemyśl
Boreczek
Borek Mały
Borek Wielki
Broniszów
Brzeziny
Brzyzna
Budzisz
Bystrzyca
Chechły
Cierpisz
Czarna
Glinik
Gnojnica
Góra Ropeczycka
Iwierzyce
Kamionka
Kawęczyn

Sędziszowski

Klęczany
Konice
Krzywa
Łączki
Łopuchowa
Mała
Nawsie
Niedźwiada
Nockowa
Ocieka
Okonin
Olchowa
Ostrów
Pietrzejowa

Przedmieście Sędziszowskie

Ruda
Rzegocin
Sielec
Skrzyszów
Sośnice
Szkodna
Wielopole, m-ko
Wiercany
Wiśniowa
Witkowice
Wolica Ługowa
Wolica Piaskowa
Zagórzycy
Zdziary (Żdżary)

Gminy powiatu Spisz-Órawa

1. Okrąg sądowy Czarny Dunajec

Bukowina-Podszkle
Chyżne
Głodówka
Harkabuz
Jabłonka
Lipnica Mała
Lipnica Wielka
Orawka
Piekelnik
Podsarnie
Podwilk
Sucha Góra
Zubrzyca Dolna
Zubrzyca Górna

2. Okrąg sądowy Nowy Targ

Czarnagóra
Dursztyn
Frydman
Jurgów
Kacwin
Krempachy
Łapszanka
Łapsze Niżne
Łapsze Wyżne
Niedzica
Nowa Biała
Rzepiska
Trybsz

Gminy powiatu Tarnów

1 Okrąg sądowy Tarnów

Biała
Błonie
Bobrowniki Małe
Bobrowniki Wielkie
Chyszów
Dąbrówka Infulacka
Dąbrówka

Szczepanowska

Głów
Gumniska
Ilkowiec
Janowice
Jastrząbka Nowa
Jodłówka ad Wąłki
Klikowa
Kobierzyn
Komorów
Koszyce Małe
Koszyce Wielkie
Krzyż
Lisia Góra
Łęg ad Partyń
Łękawica
Łękawka

Łowczówek
Łukowa
Mikołajowice
Niedomice
Nowodworze
Ostrów
Pawezów
Pleśna
Pogórska Wola
Radlna
Poręba Radlna
Rudka
Rzędzin
Rzuchowa
Siedlec
Skrzyszów
Szczepanowice
Szynwałd
Śmigno
Świebodzin
Świerczków
Tarnowiec
Trzemesna
Wierchosławice
Wola Rzędzińska
Woźniczna
Wróblowice
Zaczarnie
Zawada
Zbylitowska Góra
Zgłobice
Żukowice Nowe
Żukowice Stare

2. Okrąg sądowy Tuchów

Bistuszowa
Brzozowa
Burzyn
Chojnik
Dąbrówka Tuchowska
Garbek
Gołanka
Gromnik
Jodłówka Tuchowska
Joniny
Karwodrza
Kielanowice Dolne
Kowalowy
Lichwin
Lubaszowa
Lubinka
Łowczów
Meszna Opacka
Meszna Szlachecka
Piotrkowice
Rychwałd
Ryglice
Siedliska
Siemiechów
Uniszowa
Zabłędza
Zalasowa

Gminy powiatu Wadowice

1. Okrąg sądowy Andrychów

Brzezinka ad
Andrychów
Frydrychowice
Głębowice
Inwałd
Nidek
Roczyny
Rzyki
Sułkowice
Targanica
Wieprz
Zagórnik

2. Okrąg sądowy Kalwarja

Baczyn
Barwałd Górny
Benczyn
Brody
Brzezinka
ad Kopytówka
Bugaj
Dąbrówka
Harbutowice
Izdebnik
Jastrzębia
Jaskowice
Kopytówka
Lanckorona
Leńcze Górne
Leśnica
Palcza
Paszkówka]
Podchybie
Podolany
Przytkowice
Skawinki
Sosnowice
Stanisław Dolny
Stanisław Górny
Stronie
Stryszów
Wielkie Drogi
Wysoka
Zachełmna
Zakrzów
Zarzyce Małe
Zarzyce Wielkie
Zebrzydowice

3. Okrąg sądowy Wadowice

Babica
Barwałd Dolny
Barwałd Średni
Brzeźnica
Chocznią
Gorzeń Dolny
Gorzeń Górny
Jaroszwice
Jaszczurowa
Kaczyna
Kleczka Dolna
Kosowa
Koziniec
Lgota
Łękawica
Marcówka
Marcyporęba
Mucharz
Nowe Dwory
Ponikiew
Radocza
Roków
Skawce
Sleszowice
Swinna Poręba
Tarnawa
Tłuczań Dolna
Tłuczań Górna
Tomice
Witanowice
Woźniki
Zawadka
Zembrzyce
Zygodowice

Gminy powiatu Wieliczka

Bilczyce
Bojańczyce
Brzezowa
Czasław
Dziekanowice

Falkowice
Gdów
Glichów
Gruszów
Hucisko
Kawec
Kędzierzanka
Kobielnik
Komorniki
Kornatka
Krzesławice
Krzywierzka
Kunice
Kwapinka
Liplas
Lipnik
Mierzeń
Niezdów
Nizowa
Nowa Wieś
Podolany
Poznachowice Dolne
Poznachowice Górne
Raciechowice
Rudnik
Sawa
Sieraków
Skrzynka
Stadniki
Stryszowa
Węglówka
Wierzbiana
Winiary
Wiśniowa
Zagórzany
Zalesiany
Zegartowice
Zręczycie
Zerosławice

2. Okrąg sądowy Wieliczka

Bieńkowice
Bierzanów
Biskupice
Bodzanów
Bogucice
Brzegi
Bugaj
Byszyce
Chorągiewa
Czarnochowice
Czechówka
Dobranowice
Gorzków
Grabów
Grabów
Jankówka
Janowiec
Jawczyce
Klasno
Kokotów
Kozmice Małe
Kozmice Wielkie
Krzyszów
Lednica Górna
Lednica Niemiecka
Łazany
Lyczanka
Mała Wieś
Mietniów
Ochmanów
Ochojno
Pawlikowice
Podstolice
Przebieczany

Przewóz
Raciborsko
Rożnowa
Rybitwy
Rząka
Rzeszotary
Siepraw
Siercza
Sławkowice
Słomiróg
Stojowice
Strumiany
Suchoraba
Sułków
Sułów
Surówki
Sygnezów
Szczygłów
Sledziejowice
Tomaszkowice
Trąbki
Węgrze Wielkie
Wola Podłazńska
Zabawa
Zabłocie
Zagórze
Zakliczyn
Zakrzów
Zborówek

Gminy powiatu Żywiec 1. Okrąg sądowy Milówka

Brzuśnik
Bystra
Ciącina

Cisiec
Kamesznica
Milówka
Nieledwia
Rajcza
Rycerka Dolna
Rycerka Górna
Sól
Szare
Ujsoly
Żabnica

2. Okrąg sądowy Sucha

Kocień
Kreszów
Kuków
Kurów
Lachowice
Las
Pewelka
Stryszawa
Sucha
Słemień

3. Okrąg sądowy Żywiec

Bierna
Czernichów
Gilowice
Hucisko
Isep
Jeleśnia
Juszczyna
Kocierz ad Rychwałd

Korbielów
Koszarawa
Krzyżowa
Leśna
Lipowa
Łkawica
Łodygowice
Łysina
Międzybrodzie
Moszczanica
Mutne
Oczków
Okrajnik
Ostre
Pewel Mała
Pewel Słemieńska
Pewel Wielka
Pietrzykowice
Przyborów
Przyłęków
Radziechowy
Rychwałd
Rychwałdek
Sienna
Słotwina
Sopotnia Mała
Sopotnia Wielka
Sporysz
Świnna
Tresna
Trzebinia
Wieprz
Zabłocie
Zadziele
Zarzecze
Żywiec Stary

Województwo Lubelskie.

Gminy powiatu Biała

Dubów
Huszcza
Kobyłany
Kodeń
Kostomłoty
Kościeniewicz
Łomazy
Międzyłes
Piszczac
Rossosz
Sidorki
Sitnik
Swory
Terespol
Tuczna
Zabłocie
Zalesie

Gminy powiatu Bilgoraj

Aleksandrów
Babice
Biszcza
Frampol
Goraj
Huta Krzeszowska
Kocudza
Krzeszów
Księżpol
Łukowa
Potok Górny
Puszcz Sokolska
Sól
Tarnogród
Wola Różaniecka

Gminy powiatu Chełm

Bukowa
Cyców
Krzywiczki
Olchowice
Pawłów

Rakołupy
Rejowiec
Siedliszcze
Staw
Świerze
Turka
Wojsławice
Żmudź

Gminy powiatu Garwolin

Górzno
Kłoczew
Łaskarzew
Maciejowice
Miastków
Osiek
Parysów
Podlęż
Ryki
Sobienie-Jeziory
Sobolew
Stężyca
Trojanów
Ułęż
Warszawice
Wilga
Wola Rębkowska
Zełchów

Gminy powiatu Hrubieszów

Białopole
Dołhobyczów
Dziekanów
Grabowiec
Horodło
Jarosławiec
Kryłów
Młaczyn
Mieniany
Miętkie
Mircze

Mołodzianycze
Moniatycze
Werbkowice

Gminy powiatu Janów

Annapol
Brzozówka
Chrzanów
Dzierzkowice
Gościeradów
Kawęczyn
Kosin
Modliborzyce
Potok
Trzydnik
Urzędów
Wilkołaz
Zaklinów
Zakrzówek

Gminy powiatu Radzyń

Biała
Brzozowy Kąt
Jabłoń
Kakolowica
Milanów
Misie
Przegaliny
Siemień
Suchowola
Szóstka
Tłuściec
Wohyń
Zahajki
Zerocin

Gminy powiatu Siedlec

Czuryły
Domanice
Jasionka

Królowa Niwa
Krzeslin
Niwiski
Pióry
Przesmyki
Skórzec
Skupie
Stara Wieś
Stok Ruski
Tarków
Wisznów
Wodynie
Zbuczyn
Zeliszew

Gminy powiatu Sokolów

Chruszczówka
Grochów
Jabłonna
Korczew
Kassów
Kowiesy
Kudelczyn
Olczew
Repki
Sabnie
Sterdyń
Wyrozeby

Gminy powiatu Tomaszów

Jarczów
Komarów
Kotlice
Krynice
Łaszczów
Majdan Górny
Majdan Sopocki
Pasieki
Poturzyn
Rachanie

Tarnawatka
Telatyn
Tyszowiec

Gminy powiatu Węgrów

Borze
Czarnogłów
Grębków
Jaczew
Korytnica
Łochów
Miedźno
Ossówno
Prostyń
Ruchna
Sadowne
Sinołęka
Stara Wieś
Stoczek
Wyszków

Gminy powiatu Włodawa

Dębowa Kłoda
Hańsk
Horodyszcze
Krzywierzba
Opole
Romanów
Sławatycze
Sobibór
Turno
Tyśmienica
Uścimów
Włodawa
Wola Wereszczyńska
Wyryki

Gminy powiatu Zamość

Krasnobród
Łabunie

Mokre
Nielisz
Radecznica
Skierbieszów
Stary Zamość
Suchowola
Sulów
Terespol
Wysokie
Zamość (Nowa Osada)

**Gminy powiatu
Konstantynów**

Bohukały
Górki
Hołowczyce
Huszelew
Kornica
Łysów
Olszanka
Pawłów
Rokitno
Sarnaki
Świniarów

**Witulin
Zakanale
Gminy powiatu
Krasnystaw**

Czajki
Fajstławice
Gorzków
Izbica
Krasnystaw
Łopiennik
Rudka
Rudnik
Rybczewice
Turobin
Wysokie
Zakrzew
Żółkiewka

**Gminy powiatu
Lubartów**

Chudowola
Czemierniki
Firlej
Kamionka

Ludwin
Lusza
Łuck
Niemce
Rudno
Samokleski
Spiczyn
Syrniki
Tarło
Wielkie

**Gminy powiatu
Lublin**

Bełżyce
Brzeziny
Bychawa
Chodel
Jastków
Jaszców
Konopnica
Krzczonów
Mielgiew
Niedrzwica
Piaski
Piotrków

Piotrowice
Wojciechów
Wólka
Zemborzyce

**Gminy powiatu
Łuków**

Białobrzegi
Celiny
Dąbie
Gołębki
Gułów
Jakusze
Jarczew
Krasusy
Łuków
Łysobyki
Mysłów
Prawda
Radoryż
Serokomla
Skrzyszew
Stanin
Trzebieszów

Tuchowicz
Ulan
Wojcieszków

**Gminy powiatu
Puławy**

Celejów
Drzewce
Garbów
Godów
Gołab
Irena
Kamień
Karczmiska
Kazimierz
Końskawola
Kurów
Markuszów
Opole
Puławy
Rybitwy
Szczekarków
Wola Czołnowska
Żyrzyn

Województwo Lwowskie.

**Gminy powiatu
Bóbrka**

Bakowce
Berteszków
Borodczyce
Bortniki
Borusów
Borynicze
Bryńce Cerkiewne
Bryńce Zagórne
Brzozdowce, m-ko
Budków
Bukawina
Chlebowice Wielkie
Choderkowce
Czartorja
Czeremchów
Czyżyce
Demidów
Dobrowlany
Drohowskie
Duliby
Dziwieniki
Dźwinogród
Ernsdorf
Hodowice
Horodysławice
Horodyszcze Cetnarskie
Horodyszcze Królewskie
Hranki-Kuty
Hrusiatyce
Hryniów
Hucisko
Jatwigi
Juszkowce
Kalinówka
Kniesioł
Kocurów
Kołohury
Laszki Dolne
Laszki Górne
Leszczyn
Lubieszka
Łanki Małe
Łany
Łopuszna
Łuszczany
Mikołajów
Mołodyńce
Mühlbach
Nowosielce
Olchowice
Oryszkowce
Ostrów
Ottyniowice
Pietniczany

Podhorcie
Podhorodyszcze
Podjarków
Podliski
Podmanasterz
Podniestrzany
Podsosnow
Rehfeld
Repechów
Romanów
Ruda
Sarniki
Siedliska
Sokołówka
Stańkowce
Stare Sioło
Stoki
Strzałki
Strzeliska Nowe, m-ko
Strzeliska Stare
Suchodół
Suchrów
Szołomyja
Trybuchowce
Turzanowce
Wierzbica
Wodniki
Wolczatycze
Wołoszczyna
Wołowe
Wybranówka
Zagóreczko
Zalesce
Żabokruki
Żyrawa

Gminy pow: Brzozów

Bachórz
Bartkówka
Barycz
Blizne
Dąbrowka Starzeńska
Domaradz
Dydnia
Dylągowa
Golcowa
Górki
Grabownica Starzeńska
Grabówka
Haczów
Harta
Hłudno
Hroszówka
Humniska
Izdebki
Jabłonica Polska
Jabłonica Ruska

Jablonka
Jasionów
Końskie
Krzemienna
Krzywe
Laskówka
Łubno
Malinówka
Niebocko
Niewistka
Nozdrzec
Obarzym
Orzechówka
Pawłokoma
Poręby
Przedmieście-
Dynowskie
Przysietnica
Siedliska
Stara Wieś
Temeszów
Trześniów
Turze Pole
Ulanica
Ulucz
Wara
Wesoła
Witryłów
Wola Jasienicka
Wołodź
Wydrna
Wzdów
Zmiennica

**Gminy powiatu
Cieszanów**

Basznica Dolna
Basznica Górna
Bihale
Borchów
Borowa Góra
Bosno Nowe
Bosno Stare
Burgau
Cewków
Chlewiska
Chotylub
Dachnów
Dąbrowa
Deutschbach
Dzików Nowy
Dzików Stary
Felsendorf
Freifeld
Futory
Gorajec
Horyniec

Huta Różaniecka
Huta Stara
Kadłubiska
Krowica Hołodowska
Krowica Lasowa
Krowica Sama
Krzywe
Lipowiec
Lipsko, m-ko
Lisie Jamy
Lubliniec Nowy
Lubliniec Stary
Łowcza
Łukawica
Łukawiec
Miłków
Młodów
Moszczanica
Narol, m-ko
Narol Wieś
Niemstów
Nowe Sioło
Nowiny Horynieckie
Oleszyce m-ko
Oleszyce Stare
Opaka
Ostrowiec
Płazów, m-ko
Podemszczyna
Reichau
Ruda Różaniecka
Rudka
Sieniawka
Stare Sioło
Sucha Wola
Szczutków
Ułazów
Wola Wielka
Wólka Horyniecka
Wólka Zapalowska
Załuże
Zapałów
Żuków

**Gminy powiatu
Dobromil**

Arlamów
Bircza Stara
Błozewgorna
Boguszówka
Boniovice
Borownica
Borysławka
Brzezawa
Brzuszka
Dobrzanka
Falkenberg

Grabownica
Grażiowa
Grodzisko
Hubice
Hujsko
Huta Brzuszka
Huwniki
Jamna Dolna
Jamna Górna
Jasienica Sufczyńska
Jawornik Ruski
Jureczkowa
Kalwarja Paclawska
Katyna Rustykalna
Katyna Szlachecka
Kniaźpol
Komarowice
Kopysno
Korzeniec
Kotów
Krajna
Kreców
Kropiwnik
Koniów
Kuźmina
Kwaszenia
Lachawa
Lacko
Leszczawa Dolna
Leszczawa Górna
Leszczawka
Leszczyny
Lipa
Liskowate
Łozinka Dolna
Łozinka Górna
Łomna
Łopuszanka
Łopusznica
Makowa Kolonja
Makowa Rustykalna
Malawa
Michowa
Nanowa
Nowa Wieś
Nowe Miasto
Nowosielce Kozickie
Nowosiółki Dydyńskie
Obersdorf
Paclaw
Paportno
Piątkowa
Pietnice
Polana
Posada Nowomiejska
Posada Rybotycka
Prinzenthal
Przedzielnica

Rosenburg	Smólna	Zaszkowice	Surochów	Szkló
Rozpucie	Solec	Zatoka	Szczytna	Swidnica
Roztoka	Staniła	Zawidowice	Szówsko	Trościaniec
Rudawka ad Bircza	Stara Wieś	Zielów	Świebodna	Tuczapy
Rudawka pod Nanową	Stebnik	Zuszyce	Święte	Wierzbiany
Rybotycze	Stronna	Żorniska	Tapin	Wilcza Góra
Smereczna	Śniatynka		Tuchla	Wola Gnojnicka
Smolnica	Truskawiec	Gminy powiatu	Tuczemy	Wola Starzyska
Sopotnik	Tustanowice	Jarosław	Tuliłow	Wólka Rosnowska
Starzawa	Tynów		Tyniowice	Wólka Zmijowska
Stebnik	Ugartsberg	Adamówka	Tywnia	Załuże
Steinfels	Uliczno	Bobrówka	Węgierka	Zawadów
Sufczyzna	Uniatycze	Boratyn	Wiązownica	Zbadyń
Tarnawa	Uroż	Bystrowice	Wierzbna	Zmijowiska
Tarnawka	Wacowice	Cetula	Wietlin	
Towarnia	Winniki	Chłopice	Wola Buchowska	Gminy powiatu
Trójca	Wola Jakubowa	Chorzów	Wola Rożwieniecka	Kolbuszowa
Truszowice	Wróblowice	Ciemierzowice	Wola Węgierska	Brzezówka
Trzcianiec	Załokieć	Cieplice	Wólka Pełkińska	Brzostowa Góra
Węłykie	Zdzianna	Cieszacin Mały	Wylewa	Bukowiec
Wojtkowa		Cieszacin Wielki	Wysocko	Cmolasy
Wojtkówka	Gminy powiatu	Cząstkowice	Zabłotce	Domatków
Wola Korzeniecka	Gródek Jagielloński.	Czelatycze	Zadąbrowie	Dzikowiec
Wolica		Czeraniawka	Zaleska Wola	Górno
Wolcza Dolna		Czerwona Wola	Zamiechów	Hadykówka
Zohatyn	Artyszczów	Czudowice	Zamojsce	Hucisko
	Bar	Dąbrowica	Zaradawa	Huta Komorowska
Gminy powiatu	Bartatów	Dmytrowice	Zarzeczce	Huta Przedborska
Drohobycz	Białogóra (Weissenberg)	Dobcza	Żurawiczki	Jagodnik
Bania Kotowska	Bratkowice	Dobkowice		Kłapówka
Bilcze	Brundorf	Dobra	Gminy powiatu	Kolbuszowa Dolna
Bolechowiec	Burgthal	Duńkowice	Jaworów	Kolbuszowa Górna
Bronica	Cuniów	Dybków		Komorów
Bystrzyca	Czerlany	Grabowiec	Berdychów	Kopcie
Delawa	Dąbrowica	Hawłowiec	Bonów	Kosowy
Dereżycze	Dobrostany	Jankowice	Boża Wola	Krzątka
Dobrohośćów	Dobrzany	Jodłówka	Bruchnał	Kupno
Dobrowlany	Doliniany	Kaszyce	Budomierz	Leszcze
Dołhe Medenickie	Domażyr	Kidałowice	Budzyń	Lipnica
Dołhe Podbuskie	Drozdowice	Koniaków	Cetula	Majdan „m-ko
Gaje Niżne	Ebenau	Korzenica	Chotyniec	Markowizna
Gaje Wyżne	Haliczanów	Kramarzówka	Czapłaki	Mazury
Gassendorf	Hartfeld	Krasne	Czerczyk	Mechowice
Horucko	Jamelna	Kruhel Pawłowski	Czernilawa	Nienadówka
Hruszów	Jaśńska	Laszki	Czołhynie	Niwiska
Hubicze	Kamienobród	Leżachów	Drohomyśl	Nowa Wieś
Jasienica Solna	Karaczynów	Lutków	Fehlbach	Ostrowy Baranowskie
Józefsberg	Kiernica	Łowce	Gnojnice	Ostrowy Tuszowskie
Kolpiec	Kosowice	Majdan Sieniawski	Hruszowice	Ostrowy
Konigsau	Lelechówka	Makowisko	Hruszów	Kolonja
Kropiwnik Nowy	Leśniowice	Manasterz	Huki	Płazówka
Kropiwnik Stary	Lubień Mały	Michałówka	Jazów Nowy	Poręby Dymarskie
Krynica	Lubień Wielki	Miękisz Nowy	Jazów Stary	Poręby Huciskie
Letnia	Łozina	Miękisz Stary	Kłonice	Poręby Kupieńskie
Lipice	Majdan	Mołodycz	Kobylnica Ruska	Przedbórz
Lipowice	Malczyce	Morawsko	Kobylnica Wołoska	Przyłęk
Lisznia	Małkowice	Munina	Kochanówka	Ranischau
Litynia	Milatyn	Nielepkowice	Kurniki	Ranizów
Łastówki	Mszana	Nienowice	Laszki	Rusinów
Łużek Dolny	Neuhof	Nowa Grobla	Lubienie	Siedlanka
Majdan	Obroszyn	Ostrów	Młyn	Staniszewskie
Manaster Dereżycki	Porzecze Janowskie	Ozańsko	Mołozkowice	Świerczów
Manaster Liszniański	Porzecze Lubieńskie	Pawłosiów	Moosberg	Trzeboś
Medenice	Powitno	Pawłowa	Morańce	Trzebuska
Michałowice	Putiatycze	Pełkinie	Mużyłowice Kolonja	Trześń
Modrycz	Rodatycze	Pełnatycze	Mużyłowice Narodowe	Trzęsówka
Mrażnica	Rottenhau	Piskorowice	Nahaczów	Turza
Nahujowice	Rzeczychany	Piwoda	Nowosiółki	Werynia
Niedźwiedzia	Schönthal	Pruchnik Miasto, m-ko	Olszanica	Widelka
Nowa Wieś (Neudorf)	Stawczany	Pruchnik Wieś	Ozomla	Wilcza Wola
Opaka	Stawki	Radawa	Podluby	Wildenthal
Opary	Stodółki	Rączyna	Porudenko	Wola Domatkowska
Orów	Stradecz	Rokietnica	Porudno	Wola Ranizowska
Poczajowice	Stronna	Rozbórz Długi	Przedbórze	Wola Rusinowska
Podbuz	Suchowola	Rozbórz Okragly	Przybice	Wólka Sokołowska
Podmanasterek	Uherce Niezabitowskie	Różwienica	Rehberg	Zapole
Popiele	Vorderberg	Rozniatów	Rogóźno	Zarebki
Rabczyce	Walddorf	Rudka	Ruda Kochanowska	Zielonka
Radelicz	Wereszyca	Rudołowice	Ruda Krakowiecka	
Raniowice	Wielkopole	Ryszkowa Wola	Sarny	Gminy powiatu
Rolów	Wiszenka	Rzeplin	Schumlau	Krosno
Rybnik	Wola Dobrostańska	Skołosów	Semerówka	Bajdy
Rychcice	Wołczuchy	Słoboda	Siedliska	Barwinek
Saska Kameralna	Wroców	Sobiecin	Skolin	Białobrzegi
Schodnica	Zalesie	Sońnica	Szarzyska	Borek
Słońsko	Załuże	Surmaczówka	Szczepłoty	

Bóbrka	Bandrów Narodowy	Rosolin	Dornfeld	Stroniatyn
Bratkówka	Berehy Dolne	Rostoki Dolne	Dublany	Sygniówka
Cergowa	Berehy Górne	Równia	Einsiedel	Tołszczów
Chlebna	Bereska	Rudenka	Falkenstein	Weinbergen
Chorkówka	Bereźnica Niżna ¹⁾	Ruskie	Gaje	Werbiz
Ciechania	Bereźnica Wyżna ¹⁾	Rybne	Garnczary	Winniczki
Czarnorzeki	Bezmichowa Dolna	Serednica	Glinna	Wisłoboki
Długie	Bezmichowa Górna	Serednie Małe	Gluchowice—	Wolków
Dobieszyn	Bóbrka	Serednie Wielkie	Gluchowiec	Wulka Hamulecka
Draganowa	Brelików	Skorodne	Grzęda	Zagórze
Faliszówka	Buk	Smerek	Grzybowice	Zagródki
Głojsce	Bukowiec	Smolnik ad Baligród	Hermanów	Zamarstynów
Głowienka	Bystre	Smolnik ad Łutowiska	Hodowica	Zapytów
Huta Polańska	Caryńskie	Sokole	Hołosko Małe	Zarudce
Hyrowa	Chmiel	Sokołowa Wola	Hołosko Wielkie	Zaszków
Iskrzynia	Chocień	Solina	Honiatyce	Zawadów
Iwla	Chrewt	Solinka	Horbacze	Zboiska
Iwonicz	Cisna	Stankowa	Humieniec	Zimna Woda
Jasionka	Cisowiec	Stefkowa	Jaryczów Stary	Zimna Wódka
Jaszczew	Czarna	Stężnica	Jastrzębków	Zniesienie
Jedlicze,	Czaszyn	Strwiążyk	Kahujów	Zubrza
Kobylany	Daszówka	Studenne	Kaltwasser	Zuchorzyce
Kombornia	Dołżyce	Stuposiany	Kamienopol	Żurawniki
Kopytowa	Dwernik	Sukowate	Kleparów	Żydatyce
Korczyna	Dziurdziów	Szczerbanówka	Kościejów	Żyrawka
Krasna	Dzwiniacz Dolny	Srednia Wieś	Kozice	
Krościenko Niżne	Glinne	Tarnawa Dolna	Koziełniki	Gminy powiatu
Leśniówka	Górzanka	Tarnawa Górna	Krasów	Łańcut
Lipowica	Habkowce	Teleśnica Oszwarowa	Krasów	Albigowa
Lubatowa	Hoczew	Teleśnica Sanna	Krotoszyn	Baranówka
Lubatówka	Horodek	Terka	Krzywczyce	Białobrzegi
Łączki Jagiellońskie	Hoszowczyk	Tworylne	Kuhajów	Biedaczów
Łęki	Hoszów	Tyskowa	Kukizów,	Brzózka Królewska
Łężany	Hulskie	Uherce Mineralne	Kulparków	Brzózka Stadnicka
Machnówka	Huzele	Ustjanowa	Laszki Murowane	Brzyska Wola
Męcinka	Jablonki	Ustrzyki Górne	Lesienice	Budy Łańcuckie
Miejsce Piastowe	Jałowe	Wańkowa	Leśniowice	Chodaczów
Moderówka	Jankowce	Weremień	Lindenfeld	Czarna
Mszana	Jasień	Wetlena	Lubiana	Dąbrówki
Myscowa	Jaworzec	Wola Górzańska	Łany	Dembno
Nadole	Kalnica ad Cisna	Wola Matjaszowa	Malechów	Dębina
Niżna Łąka	Kalnica ad Lisko	Wola Miłkowa	Maliczkowice	Dornbach
Odrzykoń	Kamionki	Wola Postołowa	Miklaszów	Giedlarowa
Olchowiec	Kielczawa	Wołkowyja	Milatycze	Gillershof
Piotrówka	Kołonicze	Wołosate	Miłoszowice	Gluchów
Podniebyle	Krywe ad Cisna	Wydne	Mostki	Grodzisko Dolne
Polanka	Krywe ad Tworylne	Zabrodzie	Nagórzany	Grodzisko Górne
Polany	Krywka	Zadworze	Nikonkowice	Grodzisko Miasteczko
Poraj	Leszczowate	Zahoczewie	Nowosiółki	Gwizdów
Potok	Liszna	Zatwarnica	Ostrów	Handzlówka
Rogi	Łutowiska, m-ko	Zawadka	Pasieki Zubrzyckie	Hucisko
Ropianka	Łobozew	Zawój	Piaski	Hussów
Równe	Łodyna	Zawóz	Pikułowice	Jastrzębiec
Rzepnik	Łopienka	Zubeńsko	Podbereźce	Jelna
Smereczne	Łubne	Zwierzyń	Podborce	Korniaktów
Suchodół	Łuh	Żerdenka	Podciemno	Kosina
Sulistrowa	Łukawica	Żernica Niżna	Podliski Małe	Königsberg
Szczepańcowa	Łukowe	Żernica Wyżna	Podliski Wielkie	Krzemienica
Świerżowa Polska	Łupków	Żołobek	Podsadki	Kuryłówka
Targowiska	Manasterzec	Żubracze	Polana	Laszczyny
Teodorówka	Maniów	Żurawin	Polanka	Lukowa
Trzciana	Mchawa		Popielany	Medynia Głogowska
Turaszówka	Moczary	Gminy powiatu	Porszna	Medynia Łańcucka
vel Toroszkówka	Myczkowce	Lwów	Prusy	Opalenisko
Tylawa	Myczków	Barszczowice	Pustomyty	Ożanna
Ustrobnia	Nasiczne	Basiówka	Rakowiec	Pogwizdów
Węglówka	Nowosiółki	Biłka Królewska	Reichenbach	Przychojec
Wietrzno	Olchowa	Biłka Szlachecka	Remenów	Rakszawa
Wilsznia	Olszanica	Biłohorszcze	Rokitno	Rogóżno
Wojkówka	Orelec	Borki Dominikańskie	Rosenberg	Ruda
Wola Komborska	Paniszczów	Borki Janowskie	Rudańce	Rzuchów
Wrocanka	Paszowa	Brodki	Rudno—	Sarżyna
Wróblak Królewski	Polana	Brzechowice	Rzęsna Polska	Siedlanka
Zboiska	Polanki	Ceperów	Rzęsna Ruska	Smolarzyny
Zręcin	Polańczyk	Chrusno Nowe	Serdyca	Sonina
Zyndranowa	Posada Liska	Chrusno Stare	Sichów	Stare Miasto
Żarnowiec	Postołów	Czarnuszowice	Sieciechów	Strażów
Żeglce	Procinie	Czerepin	Siedliska	Węgliska
	Przysław	Czerkasy	Siemianówka	Wierzawice
Gminy powiatu	Rabe ad Baligród	Czyszki	Skińków	Wola Blizna
Lisko	Rabe ad Ustrzyki	Czyżyków	Skińówek	Wola Wielka
Bachłowa	Radziejowa	Dawidów	Sokolniki	vel Wola Dalsza
Baligród, m-ko	Rajskie	Dmytrowice	Sołonka	Wola Zarczycka
Balnica	Romanowa Wola	Dmytrze	Sroki Lwowskie	Wulka Grodziska
Bandrów Kolonja	Ropienka	Dobrzany	Sroki ad Szczercz	Wulka Łamana
	Rosochate			

Wulka Niedźwiedzka Wysoka Zalesie Zmysłówka Żołynia	Gminy powiatu Nisko	Chołowice Chraplice Chyrzyna Cisowa Cyków Darowice Drohobyczka Drohojów Drozdowice Dubiecko, m-to Duńkowiczki Dusowce Fredropol, m-ko Gdeszyce Grochowce Hermanowice Hnatkowice Hruszatyce Hucisko Nienadowskie Hureczko Hurko Iskań Jaksmanice Kłokowice Kniażyce Koniusza Koniuszki Kormanice Korytniki Kosienice Kosztowa Krasice Krasieczyn, m-ko Krówniki Kruhel Mały Kruhel Wielki Krzeczkowa Krzywca, m-ko Kuńkowce Kupiatyce Kupna Łętownia Łuczycze Maćkowice Malhowice Małkowice Medyka Mielnów Mizyniec Młodowice Nakło Nehrybka Nienadowa Nowosiółki Olszany Orzechowce Ostrów Paćkowice Pikulice Pleszowice Podmojsce Polchowa Popowice Poździacz Prałkowce Przedmieście Dubieckie Przekopana Reczpol Rokszycze Rożubowice Ruska Wieś Ruszelcycze Sanoczany Siedliska Sielec Sielnica Sierakośce Skład Solny Skopów Sólca Stanisławczyk Stroniowice Stubienko Stubno Szechynie Sliwnica ad Dubiecko	Sliwnica ad Krasieczyn Srednia Tarnawce Torki Trójcycze Tyszkowice Ujkowice Walawa Wapowce Wielunice Wilcza (Wilcze) Witoszyńce Wola Krzywiecka Wyszatycze Zabłotce Zrotowice Żurawica	Huta Zielona Józefówka (Josefinen- dorf) Kamienna Góra Kamionka Wołoska Karów Korczmin Korczów Kornie Krzewica Lubycza Kameralna (Lubycza Królewska Wieś) Lubycza Kniazie Lubycza Królewska Miasteczko, Ławryków Machnów Magierów, m-ko Manasterek Michałówka Mosty Małe Nowosiółki Kardynał- skie Nowosiółki Przednie Okopy Olszanka Ostobuż Parypsy Poddebce (Poddubce) Pogorzelsko Potylicz, m-ko Prusie Przedmieście Radruż Rata Rzeczycza Rzyczki Sałasze Seńkowice Siedliska Smolin Staje Szczepiatyn Szczerec Tarnoszyn Tehłów Teniatyska Ułhówek Ulicko Seredkiewicz Ulicko Zarębane Wasylów Werchrata Wierzbiца Woronów Wróblaczyn Wulka Mazowiecka Zaborze Zamek Zastawie Żurawce
Gmina powiatu Mościńska			Gminy powiatu Przeworsk	
Arlamowska Wola Balice Bojowice Bolanowice Bortiatyn Buchowice Chlipie Chorościna Czerniawa Czyszki Czyżowice Dmytrowice Dołhomociska Dydatycze Hańkowice Hodynie Hołodówka Horystawice Hussaków, Jatwigi Jordanówka Kalników Koniuszki Królin Krukienice, Krysowice Ksiez Most Kulmatycze Lacka Wola Laszki Gościncowe Lipniki Lutków Makuniów Małowska Wola Małnów Mistycze Moczerady Mokrzany Małe Mokrzany Wielkie Myślatycze Nikłowice Orchowice Ostrożec Pakość Pnikut Podgać Podliski Radenice Radochońce Rudniki Rustweczko Rzadkowice Sanniki Słabasz Słomianka Sokola Starzawa Stojańce Strzelcyska Sudkowice Sulkowszczyzna Szeszerowice Tamanowice Trzcieniec Tuligłowy Twierdza Wiszenka Wojkowice Wołczyszczowice Wolostków Zagrody Zakościele Zarzeczce Zawada Zawadów Złotkowice	Bieliniec Bieliny Bojanów Borki Bukowina Cholewiana Góra Cisów Las Dąbrowica Dąbrówka Domostawa Glinianka Golce Groble Gwoździec Huta Deręgowska Jarocin Jata Jezowe Kamień Katy Kłyżów Końcycze Kopki Korabina Koziańnia Kurzyzna Mała Kurzyzna Srednia Kurzyzna Wielka Laski Łętownia Łowisko Majdan Golezański Maziarnia Mostki Nart Nowy Nart Stary Nowa Wieś Nowosielec Nowy Kamień (Stei- nau) Pławo Przędzel Przyszków Pysznicza Raclawice Rudnik Sojkowa Stany Stróża Studzieniec Szyperki Tarnogóra Ulanów Wolina Wólka Bielińska Wólka Łętowska Wólka Tanewska Zalesie Zarzeczce Zdziary		Białoboki Chałupki Chodakówka Dębów Gać Głogowice Gniewczyzna Łańczucka Gniewczyzna Tryniecka Gorliczyzna Gorzyce Grzeska Hadle Kańczuckie Hucisko Jawornickie Jagiella Krzeczowice Łopuszka Mała Łopuszka Wielka Maćkówka Manasterz Markowa Medynia Kańczucka Mikulice Mirocin Mokra Strona Nizatycze Nowosielce Ostrów Pantalowice Rozbórz Siedleczka Siennów Sietesz Studzian Świętoniowa Tarnawka Tryńcza Ubieszyn Ujezna Urzejowice Widaczów Wolica Wólka Małkowa Wólka Ogryzkowa Zagórze Żuklin Żurawiczki	
	Gminy powiatu Przemyśl		Gminy powiatu Rawa Ruska	
	Aksmanice Babice nad Sanem, m-ko Bachórzec Bachów Barycz Batycze Belwin Bolestraszyce Boratycze Borszowice Brylińcze Buców Buszkowice Buszkowiczki Bybło Byków Chałupki Dusowskie Chodnowice		Belzec Biała Bruckenthal Chlewczany Choronów Domaszów Dyniska Dziewięcierz Einsingen Hołe Rawskie Horodów Hrebenne Hujeze Huta Lubycza Huta Obedyńska	Gminy powiatu Rudki Andryanów Beńkowa Wisznia Błozew Dolna Brzeziec Buczaly Bucze Chiszewicze Chłopcycze Chłopy Czajkowice Czernichów Czułowice Dołobów Dubaniowice Hodwisznia Hołodówka Horożanna Mała Horożanna Wielka Hoszany Jakimcycze Jaremków

Jatwieg	Kakolówka	Hordynia Szlachecka	Dolżyca	Wola Niżna
Kanafosty	Kielanówka	Horodyszcze	Dudyńce	Wola Piotrowa
Katarynice	Kielnarowa	Humienieć	Duszatyn	Wola Sękowa
Knihynice	Kraczkowa	Janów	Falejówka	Wola Wyżna
Koľbajowice	Krasne	Kalinów (Kaisersdorf)	Gębokie	Wolica
Kołodruba	Lecka	Kornałowice	Hłomcza	Wołuszowa
Koniuszki Królewskie	Lipie	Kornice	Hołuczów	Wróblík Szlachecki
Koniuszki Siemianow- skie	Lubenia	Kotowania	Jasile	Wujskie
Koniuszki Tuligłowski	Luteryż	Kowenice	Jawornik	Wulka
Koropuz	Łaka	Kranzberg	Jerduszkow ce	Wysoczany
Kościelniki	Łukawiec	Krużyki	Kamienne	Zablotce
Kropielniki	Maława	Kulczyce Rustykalne	Kamionka	Zagórz
Kupnowice Nowe (Neukupnowice)	Matysówka	Kulczyce Szlacheckie	Karlików	Zahutyń
Kupnowice Stare	Milocin	Lutowiska	Klimkówka	Załuż
Laszki Zawiazane	Mrowla	Łanowice	Kamańcza	Zasławie
Łowczyce	Niechobrz	Łaka Rustykalna	Kostarowce	Zawadka Morochowska
Malinów	Nosówka	Łaka Szlachecka	Królik Polski	Zawadka Rymanowska
Manasterzec	Nowa Wieś (Nowa Wieś Zaczerska)	Łopuszna	Królik Włoski	Zawoje
Michalewice	Palikówka	Lukawica	Kulasze	Zboiska
Milczyce	Piątkowa	Majnicz	Ladzin	
Mosty	Pobitno	Maksymowice	Lalin	Gminy powiatu Sokal
Nihowice	Pogwizdów	Manasterzec	Lipowiec	
Nowa Wieś	Pogwizdów	Mistkowice	Liszna	Baranie Peretoki
Nowosiółki Gościnne	Przewrotne	Mokrzany	Łodzina	Bendiuchy
Nowosiółki Oparskiej	Przybyszówka	Mrozowice	Markowce	Bezejów
Ostrów	Raclawówka	Nadyby	Miedzybródz	Bobiatyn
Podhajczyki	Rogoźnica	Neudorf	Mików	Bojanice
Podolce	Rudna Mała	Nowoszyce	Milcza	Boratyn
Podzwierzyniec	Rudna Wielka	Olszanik	Mokre	Budynin
Pohorce	Siedliska	Ortynice	Morochów	Byszów
Porzecze	Słocina	Ozimina	Moszczanice	Cebłów
Powerchów	Sołonka	Pianowice	Mymoń	Chłopiatyn
Romanówka	Staromieście	Piniany	Nadolany	Chorobrow
Rordziałowice	Staroniwa	Prusy	Nagorzany	Cieląż
Rozdziałowice	Stobierna	Radłowice	Niebieszczany	Dłużniów
Rumno	Straszydle	Rajtarowice	Nowosielce	Dobraczyn
Ryczichów	Styków	Rakowa	Nowotaniec	Głuchów
Susulów	Szklary	Rogóżno	Odrzechowa	Góra
Szeptyce	Świlcza	Sadkowice	Olchowce	Hatowice
Szolomienice	Terliczka	Sasiadowice	Oslawica	Hoholów
Tatarynów	Trzciana	Siekierczyce	Pakoszkówka	Horbków
Terszaków	Trzebowniko	Sielec	Pielnia	Horodłowiec
Tuligłowy	Wilkowyja	Sprynia Wielka	Pisarowce	Horodyszcze Bazyl- jańskie
Uherce Wieniawskie	Wola Cicha	Sprynka Mała	Plonna	Horodyszcze Waręskie
Wańkowice	Wola Rafałowska	Strzałkowice	Płowce	Hulcze
Wistowice	Wola Zgłobieńska	Stupnica Polska	Pobiedno	Ilkowice
Woszczańce	Woliczka	Stupnica Ruska	Polany Surowiczne	Jastrzębica
Zagórze	Wulka pod Lasem	Szade	Posada Dolna	Klusów
	Wysoka	Tatary	Posada Górna	Komarów
	Zabajka	Torczynowice	Posada Jaśliska	Konotypy
	Zabratówka	Torhanowice	Posada Olchodowska	Kopytów
	Zaczernie	Uherce Zapłatyńskie	Posada Zarszeńska	Korczyn
	Zalesie	Waniewice	Prełuki	Kościaszyn
	Zarzecze (Zarzyce)	Więkowice	Prusiak	Krystynopol, m-ko
	Zgłobień	Wojutyce	Przybyszów	Kuliczów
	Zwiczycza	Wola Baraniecka	Puławy	Leszczatów
		Wola Błażowska	Raczkowa	Leszczków
		Wolica Polska	Radoszyce	Liski
		Wołoszcza	Rakowa	Liwcze
		Wykoto	Ratnawica	Łubów
		Zarazsko	Rudawka Jaśliska	Łuczycze
		Zwór	Rudawka Rymanowska	Machnówek
			Rzepedź	Madziarki
			Sanoczek	Mianowice
			Siemuszowa	Moszków
			Sieniawa	Myców
			Sieniawa	Nowy Dwór
			Srogów Dolny	Nuśmice
			Srogów Górny	Opulsko
			Strachocina	Oserdów
			Stóże Małe	Ostrów
			Stóże Wielkie	Parchacz
			Surowica	Perespa
			Szczawne	Perwiatycze
			Szklary	Pieczygóry
			Tarnawka	Piwowszczyzna
			Tokarnia	Poturzyca
			Trepca	Poździejew
			Turzańsk	Prusinów
			Tyrawa Solna	Przemysłów
			Wielopole	Przewodów
			Wisloczek	Radwańce
			Wisłok Wielki	Rozdzałów
			Wola Krecowska	Rusin

Sawczyn
Siebieczów
Sielec
Skomorochy
Spasów
Starogard
Steniatyn
Sulimów
Szarpańce
Szmitków
Switarzów
Tartakowiec
Tartaków Miasto,
m-ko
Tartaków Wieś
Torki
Tudorkowice
Tuszków
Tyszyce
Uhrynów
Ulwówek
Waniów
Waręż Miasto, m-ko
Waręż Wieś
Wierzbiał
Winniki
Witków
Wojsławice
Wolica Komarowa
Wołswin
Worochta
Wyzłów
Zawisznia
Zboiska
Zubków
Żabcze Murowane
Żniatyni
Żużel

**Gminy powiatu
Stary Sambor**

Baczyna
Bąkowie
Berezów
Bilicz
Błozew Górna
Busowisko
Bystre
Felsztyn, m-ko
Gałówka
Gałówka
Grażowa
Grodowice
Hołowiecko
Kobło Stare
Koniów
Laszki Murowane m-ko
Laszki Murowane
Wieś
Lenina Mała
Lenina Wielka
Libuchowa

Ławrów
Łopuszanka Chomina
Łużek Górny
Mszaniec
Manczułka Mała
Manczułka Wielka
Nanczułka Mała
Niedzielnia
Płoskie
Polana
Posada Chyrowska
Posada Felsztyńska
Potok Wielki
Rosochy
Słochynie
Sozań
Spas
Stara Ropa
Straszewice
Strzelbice
Strzyżki
Suszyca Rykowa
Suszyca Wielka
Szumina
Terło Rustykalne
Terło Szlacheckie
Terszów
Topolnica Rustykalna
Topolnica Szlachecka
Towarnia
Turze
Tycha
Tysowica
Wiciów
Wola Koblańska
Wola Rajnowa
Woleża Dolna
Wołoszynowa

**Gminy powiatu
Strzyżów**

Baryczka
Blizianka
Bonarówka
Brzezanka
Cieszyna
Dobrzechów
Gbiska
Glinik Charzewski
Glinik Dolny
Glinik Górny
Glinik Średni
Godowa
Gogółów
Grodzisko
Gwoźdzanka
Gwoźnica Dolna
Gwoźnica Górna
Huta Gogolowska
Jaszczurowa
Jawornik
Jazowa
Kalembina
Kobyłe

Konieczkowa
Kozłówek
Kozuchów
Lubla
Lutcza
Łączki
Łętownia
Małówka
Markuszowa
Niewodna
Nowa Wieś
Oparówka
Pietruszowa Wola
Połomyja
Przedmieście Czudec-
kie
Przedmieście Strzy-
żowskie
Przybówka
Pstrągowa
Pstrągówka
Pułanki
Różankowa
Różanka
Stempina
Szufnarowa
Tropie
Tułkowie
Twierdza
Widacz
Wiśniowa
Wysoka
Wyzne
Zaborów
Zawadka
Żarnowa
Żyznów

**Gminy powiatu
Tarnobrzeg**

Alfredówka
Antoniów
Brandwica
Charzewice
Chmielów
Chwałowice
Cygany
Dąbrowa Rzeczycka
Dąbrowica
Dęba
Domacyny
Durdy
Dymitrów Duży
Dymitrów Mały
Dzików
Furmany
Gorzyce
Grębów
Jadachy
Jamnica
Jastkowice
Jezioro
Kajmów
Knapy

Koćmierzów
Kotowa Wola
Krawce
Machów
Majdan Zbydniowski
Miechocin
Mokrzyszów
Motycze Poduchowne
Motycze Szlacheckie
Nadbrzezie
Nagnajów
Nowiny
Ocice
Orzechów
Ostrówek
Pilchów
Pniów
Radomyśl nad Sa-
nem, m-ko
Rozalin
Rzeczyca Długa
Rzeczyca Okragła
Siedleszczany
Sielec
Skopanie
Skowierzyn
Sobów
Sokolniki
Stale
Suchorzów
Tarnowska Wola
Trześń
Turbia
Wielowieś
Witkowice
Wola Gołego
Wola Rzeczycka
Wólka Turebska
Wrzawy
Zakrzów
Zalesie Gorzyckie
Zaleszany
Zarzekowice
Zbydniów
Żabno
Żupawa

**Gminy powiatu
Żółkiew**

Artasów
Batiatycze
Biesiady
Błyszczwody
Bojaniec
Borowe
Brzyszcze
Butyny
Czestynie
Dalnicz
Derewnia
Dobrosin
Doroszów

Doroszów Mały
Doroszów Wielki
Dworce
Dzibulki
Fujna
Glińsko
Hrebeńce
Rucisko
Kłodno Wielkie
Kodzienko
Koństantówka
Koszelów
Krasieczyn
Krechów
Kulawa
Kunin
Kupiczwola
Lipina
Lubella
Macoszyn
Majdan
Mierzwica
Mohylany
Mokrotyn
Mokrotyn Kolonja
Nadycze
Nahorze
Nowe Sioło
Pieczychwosty
Pily
Polany
Prowała
Przedrzymichy Małe
Przedrzymichy Wielkie
Przedrzymichy Wielkie
Przemiwólki
Przystań
Rekliniec
Różanka
Ruda Krechowska
Skwarzawa Nowa
Skwarzawa Stara
Smereków
Soposzyn
Stanisłowska
Strzemiń
Sulimów
Theodorshof
Turynka
Udnów
Wiązowa
Wiązowa
Wiesenberg
Wola Wysocka
Wola Żółtaniecka
Wolica
Wulka Kunińska
Zameczek
Zubowmosty
Zwertów
Żeldec
Żółtańce

Województwo Łódzkie.

Gminy powiatu Brzeziny

Będków
Bratoszewice
Ciosny
Długie
Dmosin
Gałkówka
Głowno
Lipiny
Łazisko
Mikołajów
Mroga Dolna
Mieszków
Popień

Gminy powiatu Kalisz

Błaszki

Gminy powiatu Brzeziny

Brudzew
Ceków
Chocz
Godziesze
Iwanowice
Kalisz
Kamień
Kościelec
Kozmin
Marchwacz
Opatówek
Ostrów Kaliski
Panięcina
Strzałków
Tyniec
Zbiersk
Zborów

Gminy powiatu Brzeziny

Żydów
Gminy powiatu Koło
Brudzew
Budziszew
Chełmno
Czółowo
Drzewce
Izbica
Karszew
Kłodawa
Kościelec
Kozmin
Krzykosy
Lubotyń
Sompolno

Gminy powiatu Konin

Brzezno
Dąbroszyn
Golina
Goślawice
Kramsk
Rzgów
Sławoszewek
Stare Miasto
Tuliszków
Władysławów
Wysokie

Gminy powiatu Lask

Bałucz
Buczek
Chociw

Gminy powiatu Konin

Dąbrowa Rusiecka
Dąwa Widawska
Dłutów
Dzbanki
Górka Pabjanicka
Lutomiersk
Łask
Pruszków
Widzew
Wodzierady
Wola Wężykowska
Wygiełzów
Wymysłów
Zapolicie
Zetów

**Gminy powiatu
Łęczyca**

Chociszew
Dalików
Gostków
Grabów
Leśmierz
Mazew
Piaskowice
Piątek
Poddebice
Rogóźno
Sobótka
Tkaczew
Topola
Tum
Witonia

Gminy powiatu Łódź

Babice
Beldów
Brójce
Bruss
Bruzyca
Chojny
Czarnocin
Gospodarz
Kruszów
Lucmierz
Łagiewniki
Nowosolna
Puczniew
Radogoszcz
Rąbień
Wiskitno

**Gminy powiatu
Piotrków**

Bełchatówek
Bogusławice
Bujny Szlacheckie
Chabielice
Golesze
Gorzkowice
Grabica
Kamieńsk
Kleszczów
Kluki
Krzyżanów
Łęczno
Łękawa
Parzniewice
Podolin
Ręczno
Rozprza
Sulejów
Szydłów
Uszczyn
Wadlew
Woźniki

**Gminy powiatu
Radomsko**

Brudzice
Brzeźnica
Dąbrowa
Dmanin
Dobryszyce
Garnek
Gidle

Gosławice

Kobiełe
Konary
Koniecpol
Kruszyna
Maluszyn
Masłowice
Pajęczno
Pławno
Przerąb
Radomsko
Radziechowice
Rząśnia
Rzeki
Sulmierzyce
Wielgomłyn
Zamoście
Żytno

Gminy powiatu Sieradz

Barczew
Bartochów
Bogumiłów
Brzeźno
Charupia Mała
Godynice
Gruszczycy
Klonowa
Krokocice
Majaczewice
Męka
Rossoczyca
Szadek
Wierzychy
Wojsławice

Wróblew

Zadzim
Zduńska Wola
Złoczew
**Gminy powiatu
Słupca**
Ciężen
Dłusk
Grodziec
Kazimierz Biskupi
Kleczew
Młodojewo
Oleśnica
Ostrowite
Sądel
Skulska Wieś
Szymanowice
Trąbczyn
Wilcza Góra

Gminy powiatu Turek

Biernacie
Goszczanów
Grzybki
Kościelnica
Kowale Pańskie
Lubola
Malanów
Niemystów
Niewiesz
Ostrów Warcki
Pęcherzew
Piekary

Piętno

Skarzyn
Skotniki
Sokary
Wichertów
Wola Świniecka
Zelgoszcz

**Gminy powiatu
Wieluń**

Bolesławiec
Chotynin
Czastary
Działoszyn
Dzietrzkowice
Galewice
Kielczygłów
Konopnica
Kurów
Kuznica Grabowska
Lufutów
Mierzyce
Mokrsko
Naramice
Prasza
Radoszewice
Rudniki
Siemkowice
Skomlin
Skrzynki
Skrzynno
Sokolniki
Starzenice
Wydrzyn

Województwo Nowogródzkie.**Gminy powiatu
Baranowiec**

Darewo
Howryenne
Jastrzębl
Krzywoszyn
Lachowice
Mołczadź
Niedźwiedzica
Nowa Mysz
Ostrów
Stołowice

Gminy powiatu Lida

Aleksandrowo
Bielica
Bieniaki
Dokudowo
Ejszyski
Honczary
Koniawa
Lida
Myto
Raduń

Tarnowo
Zabłoc
Żyrmuny

**Gminy powiatu
Nieśwież**

Horodziej
Howieźna
Kleck
Łań
Siniawka
Snów
Zaostrowiec

**Gminy powiatu
Nowogródek**

Cyryn
Dworzec
Horodeczna
Horodyszcze
Jeremie
Korelicze
Koszelewo
Lubeza

Niehniewicze
Poczapowo
Rajce
Szczorse
Wsielub
Zdzieciół

**Gminy powiatu
Slonim**

Byteń
Czemery
Dereczyn
Derewna
Dobromyśl
Dworzec
Kostrowicze
Kozłowszczyzna
Kuryłowicze
Maryjska
Miżewicze
Pacowszczyzna
Rohotna
Stara Wieś

Szydłowicze
Zdzieciół
Żyrowice

**Gminy powiatu
Stołpce**

Derewno
Iwieniec
Mir
Pirszaje
Rubieżewicze
m. Stołpce
Świerzeń
Turzec
Wolma
Zasule
Żuchowicze

**Gminy powiatu
Wolozyn**

Bakszty
Iwieniec

Juraciszki
Ługomowicze
Naliboki
Pierszaje
Traby
Wiszniew
Wolma
Wolozyn
Zabrzezie

**Gminy powiatu
Szezuczyn**

Dziembrów
Kamionka
Lebioda Wielka
Nowy Dwór
Orla
Ostryna
Różanka
Sobakińce
Wasiliszk
Żołudek

Województwo Poleskie.**Gminy powiatu
Brześć n/B.**

Dmitrowicze
Domaczów
Dworce
Kamienica Żyrowicka
Kamieniec Litewski
Kosicze
Łyszczycy
Maloryta
Miedna
Motykały
Ołtus
Połowie
Przyborowo
Radwanicze
Ratajczyce

Turna
Wielkoryta
Wierzchowice
Wojska
Wolezyn
Wysokie Litwskie
Życin

**Gminy powiatu Dro-
hiczyn.**

Bezdzież
Braszewice
Chomsk
Drohiczyn
Drużyłowicze
Imienin
Janów
Motol

Odryżyn
Osowce
Wołowieł
Worocewicze

**Gminy powiatu
Kamień Koszyrski**

Borowno
Chociszów
Kamień Koszyrski
Lelików
Soszyczno
Wielka Hłusza

**Gminy powiatu
Kobryń**

Antopol
Błoty

Dywin
Działkowice

Horodec
Hosk
Kobryń
Lelików
Nowosiółki
Oziaty
Podolesie
Tewle
Żabinka

Gminy powiatu Kossów

Borki - Hiczyce
Kossów
Piaski
Różana
Święta Wola

Telechany

**Gminy powiatu
Łuniniec**

Chotynicze
Czuczewicze
Dobrosławka
Kozangródek
Kruhowicze
Lenin
Łachwa
Łunin
Łuniniec
Pohost Zahorodny
Zaostrowiec
Gminy powiatu Pińsk
Brodnica
Chojno

Dobrosławka
Kucheczka Wola
Lemieszewicze
Lubieszów
Łohiszyn
Moroczna
Pińkowicze
Porzecze
Pohost
Stawek

Uhrynicye
Wiczówka
Żabczyce
**Gminy powiatu
Prużana**
Bereza Kartuska
Horodeczna
Kotra
Linowo

Malecz
Międzylesie
Prużana
Rewiatycze
Rudniki
Sielec
Suchopol
Szereszów
Gminy powiatu Sarny
Bielska Wola

Antonówka nad Ho-
rodnem
Dąbrowica
Kisorycze
Klesów
Lubikowicze
Niemowicze
Rafałówka
Włodzimierzec

Gminy powiatu Stolin
Berezów
Chorsk
Chotymicze
Piotnica
Radczysk
Stolin
Terebieżów
Wysock

Województwo Pomorskie.

**Gminy powiatu
Brodnicza**
Adamowo
Bachotek
Bełk
Bobrowo
Boleszyn
Brudzawy
Bryńsk
Budy
Buk Góralski
Bukowiec
Chojno
Cielęta
Cieszyń
Drużyny
Frydrychowo
Gorzenica
Górale
Grabowiec
Grażawy
Gutowo
Iglieczyna
Jajkowo
Jamielnik
Janówko
Jastrzębie
Jeleń
Kamień
Karbowo
Kawki
Kąci
Klonowo
Komin
Kanojady
Koty
Kowaliki
Koziary
Kruszyny
Kruszyn - Rumunki
Kruszynki
Lembark
Lidzbark
Lipowiec - Bartniki
Łaszewo
Małe Leżno
Małki
Mały Głęboćek
Michałowo
Miesięczkowo
Miłostajki
Moczała
Mszano
Niewierz
Nieżywiec
Nowy Dwór pod
Brodnicą
Nowydwór pod Lidz-
barkiem
Płachoty
Płocze
Podcibórz
Pokrzydowo
Polskie Brzozie
Pusta Dąbrowka
Sadlinek
Sanin
Słup
Sobiesierznie
Sosno Królewskie
Sugajno

Sumowo
Sumówko
Szabda
Szafarnia
Szczepanki
Szczula
Szymkowo
Świerczynki
Tarczyny
Trepki
Tylice
Wądzyn
Wapiersk
Wichulec
Wielki Głęboćek
Wielkie Leżno
Wrocki
Wymokle
Zaborowo
Zakurzewo
Zalesie
Zarośle
Zbiczno
Zdroje
Zembrze
Zgniłobłoty
**Gminy powiatu
Chełmno**
Bielawy
Bieńkówka
Błędowo
Błoto
Borki
Borówno
Brankówka
Bruki I
Bruki II
Brzozowo
Czarze
Czemlewo
Dąbrowka pod Gorzu-
chowem
Dąbrowka pod Uni-
sławem
Dębowiec
Dolne Wymiary
Dołki
Dorposz Chełmiński
Dorposz Szlachecki
Drzonowo
Firluz
Głazewo
Gogolin
Górne Wymiary
Granica
Grzegórz
Grzybno
Kałdus
Kiełp
Kijewo Królewskie
Kijewo Szlacheckie
Klamry
Kokocko
Kolenko
Kolno
Kornatowo
Kotnowo
Krajęcina
Lisewo
Łęg

Malankowo
Mała Kępa
Małe Czyste
Małe Łunawy
Mozgowina
Nejzas
Nowawieś Chełmińska
Nowawieś Szlachecka
Nowe Dobra
Nowy Bolumin
Obory
Osnowo
Płachawy
Pniewite
Podwiesk
Rafa
Rozgarty
Różnowo
Ruda
Słończ
Sosnówka
Starogród
Strzyżawa
Sztruchon
Sztynwag
Szynych
Trzebech Królewski
Trzebezyk
Trzebiełuch
Unisław
Wąldowo Królewskie
Wąldowo Szlacheckie
Watorowo
Wieladzadz
Wielka Kępa
Wielkie Czyste
Wielkie Łunawy
Zakrzewo
Zegartowice
**Gminy powiatu
Chojnice**
Angowice
Bądzmirowice
Bak
Bielawy
Borowymłyn
Borsk
Borzyskowsy
Brusy
Brzeźno Szlacheckie
Charzykowy
Ciechocin
Czapiewice
Czarniz
Czarnowo
Czersk
Czyżkowice
Dorogowice
Głodon
Gliśno
Główczewicze
Gockowice
Gotelp
Górki
Granowo
Huta
Jerzmionki
Karsin
Kiedrowicze
Kiełpiń

Klaskawa
Kłonia
Kłodawa
Konarzynki
Konarzyny
Kosobudy
Krojanaty
Kruszyn
Kurcze
Legbąd
Lendy
Lichnowy
Lipnice
Lubnia
Luboń
Łag
Łąkie
Łosiny
Łubna
Malachin
Małe Chełmy
Małe Gliśno
Męcikał
Miedzno
Mielno
Mokre
Moszczenica
Niw
Nowa Cerkiew-Kró-
lewska
Nowawieś
Nowe Ostrowite
Nowydwór
Odry
Ogorzeliny
Orlik
Osowo
Ostrowite
Osusznica
Prądzona
Prądzonka
Przytarnia
Rólbik
Rytel
Silno
Skorzewo
Siławę
Stara Juńcza
Sternowo
Swornigacie
Wdzydze Tucholskie
Wiele
Windorp
Wojsk
Wysoka Zaborska
Zalesie
Zapceń
Zapędowo
Zielona Chocina
**Gminy Powiatu
Działdowo**
Białuty
Brodowo
Burkart
Bursz
Chorap
Dzwierzna
Filice
Gralewo
Gródki

Howo
Kisiny
Klęczkowo
Komorniki
Koszelewy
Krasnoląka
Kraszewo
Kurki
Mały Łęck
Murawki
Narzym
Niestoja
Nowawieś
Pierławki
Płońska
Polskie Zakrzewo
Prusy
Pryoma
Przełęk Mały
Purgałki
Rutkowice
Rywoczyny
Skurpie
Sochy
Szczepka
Szenkowo
Uzdowo
Wądzyn
Wielka Turza
Wielki Łęck
Wierzbów
Wilamowo
Wysoka
Żabiny
**Gminy powiatu
Gniew**
Aplinki
Bobrowiec
Borzytych
Cieple
Dąbrowka
Dzierżążno
Gogolewo
Gręblin
Janiszewko
Janowo
Jaźwiska
Jeleń Królewski
Kamionka Szlachecka
Kierwałd
Kościełna Jania
Kotło
Kramrowo
Kuchnia
Kursztyn
Lalkowy
Leśna Jania
Lignowy
Lipia Góra
Małe Gronowo
Małe Pólko
Małe Walichnowy
Mielwko
Międzyłęż
Nowe Lignowy
Nowy Międzyłęż
Nicponia
Opalenie
Piaseczno

[illegible]

Bieszkowice	Strzepcz	Gąsiorki	Bzówko	Plewno
Bładzikowo	Swarzewo	Getmie	Chrystkowo	Płochocinek
Bojan	Szmud	Grabowiec	Cieleszyn	Polskie Łąkie
Bolszewo	Świecino	Grabowo	Cieleszynek	Polksie Stwolno
Bór	Thuczewo	Huta	Ciemnik	Pruszcz
Brudzewo	Tupadła	Iwiczno	Cisiny	Przechowo
Chałupy	Ustarbowo	Jablówko	Czapelki	Przechówko
Chłapowo	Warszkowo	Kaliska	Czaple	Przysiersk
Chwaszczyno	Werblinia	Karolewo	Czersk Świecki	Różanna
Chylonja	Wiczlino	Karszanki	Dąbrówka	Rudki
Ciechocino	Wielkawieś	Kasparus	Dolne Sartowice	Rychława
Cisowa	Wielki Kack	Klaniny	Dólsk	Serock
Częstkowo	Zagórze	Kolińcz	Dragasz	Sierostaw
Darżlubie	Zakrzewo	Koteże	Drozdowo	Skrzynki
Dąbrówka	Zbychowo	Krag	Drzycim	Stara Rzeka
Dęhogórze	Zelew	Królówlas	Dubielno	Stare Marzy
Domatowo	Zębłowo	Krówno	Duże Zajaczkowo	Stary Jasinieć
Domatówko	Żarnowiec	Kulice	Dworzysko	Sucha
Gdynia	Żelistrzewo	Linowiec	Dziewięć Włók	Suchom
Głazica		Lipinki	Fletnowo	Sulnówko
Gniewowo	Gminy powiatu	Lubichowo	Franciszkowo	Świekatowo
Gniezdźzewo	Sępólno	Lubiki	Gacki	Taszewko
Goszczyno	Dąbrówka	Mały Bukowiec	Głogówko Królewskie	Taszewskie Pole
Gościcino	Dębiny	Mirotki	Gołuszyce	Topolinek
Gowino	Duża Cerkwica	Morzeszczyn	Grabówko	Topolno
Grabowiec	Dziechowo	Mościska	Gródek	Trępel
Hel	Ilowo	Myryce	Gruczno	Tryl
Jastarnia	Jastrzębiec	Nowa Cerkiew	Grupa	Zrzebciny
Jeldzino	Jazdrowo	Nowe Borzechowo	Jania Góra	Tuszynki
Jeleńska Huta	Jeleń	Ocypl	Jezioriki	Tuszyny
Kamień	Komierowo	Okole	Jeżewo	Twarda Góra
Karlikowo	Lubcza	Osieczna	Jędrzejewo	Udzierz
Kartoszyo	Lutowo	Osiek	Karolewo	Wąldowo
Karwia	Lutówko	Osówek	Kończyce	Wętfie
Karwieńskie Błoto	Mała Cerkwica	Osowo	Korytowo	Wiag
Kazimierz	Niechorz	Pączewo	Kosowo	Wiąskie Piaski
Kętrzyno	Nowe Wąldowo	Piece	Kozielec	Wielki Komorsk
Kielno	Nowydwór	Pieczyn	Krupocin	Wielki Komorsk
Koleczkowo	Obkas	Radogoszcz	Krusze	Ketnerski
Kolonja	Obodowo	Rombark	Kurlandja	Wielki Konopat Nie-
Kosakowo	Orzelek	Rożental	Kurzejewo	miecki
Kowalewo	Peperzyn	Rywałd	Laski	Wielki Lubień
Kuśnica	Piasieczno	Rzeżęcin	Laskowice	Wierzchy
Leśniewo	Płocicz	Semlin	Lińsk	Zabudownia-Zawada
Linja	Płosków	Semlinek	Lipienica	Zajaczkowo
Lubkowo	Przepatkowo	Skórcz	Lipinki	Zalesie Królewskie
Luzino	Radonisk	Smolniki	Lniano	Zalesie Szlacheckie
Łębez	Rogalin	Studzienice	Lubania-Lipiny	Zawada
Łebno	Rostoki	Suchobrzeźnica	Lubiewice	Zazdrość
Łęzyce	Sikorz	Sumin	Lubiewo	Zdroje
Mechelinki	Sitno	Szlachta	Lubodzież	Zdroje pod Nowem
Mechowa	Sośno	Trzcinsk	Ludwichowo	Zielonka
Mieroszyno	Suchorączek	Wda	Luszkowo	Żurawia Kępa
Milwino	Sypniewo	Wieck	Łaski Piec	
Miłoszewo	Szynwałd	Wielbrandowo	Łązek	Gminy powiatu
Minkowice	Śmiłowo	Wielki Bukowiec	Łowin	Tezew
Mosty	Wąldowo	Wilcze Błota	Łowinek	Bąldowo
Mrzczino	Wąldówko	Wolental	Małe Zajaczkowo	Brzusce
Nadole	Wielowice	Wolsze	Małociechowo	Czatkowy
Niepoczolowice	Wielowiczek	Wycinki	Mały Dólsk	Dalwin
Obluże	Wilkowo	Wysoka	Mały Komorsk	Dąbrówka
Odargowo	Wiśniewa	Zblewo	Mały Konopat Niemie-	Godziszewo
Oksywia	Wiśniewka	Zdrojno	cki	Gorzędziej
Orle	Witkowo	Zelgoszcz	Mały Lubień	Łądy
Oslonno	Witunia	Zimne Zdroje	Marjanki	Lubiszewo
Osowa	Włociborz	Żabno	Maławy	Malenin
Ostrowo	Wysoka		Michale	Mażewo
Pierwoszyo	Zakrzewek	Gminy powiatu	Miedzno	Mieszczyn
Poblacie	Zakrzewska Osada	Świecie	Mniszek	Miłobądz
Pogorze	Zalesie	Bagniewko	Morgi	Pelplin
Polchowo	Zboże	Bagniewo	Mukrz	Pomyje
Polczyo		Biała	Niedźwiedź	Rajkowy
Przetoczyno	Gminy powiatu	Białe Błoto	Niemieckie Łąkie	Rokitki
Reda	Starogard	Biechowo	Niemieckie Stwolno	Rukosin
Peszki	Barchnowy	Biechówko	Nowe Kraplevice	Siwiałka
Rewa	Berłożno	Bładzima	Nowe Marzy	Subkowy
Robakowo	Białachowo	Bramka	Nowy Jasinieć	Suchostrzygi
Rumia	Bobowo	Branica	Nowy Tryl	Szczerbiecin
Sławoszyo	Borzechowo	Bratwin	Osie	Turze
Sławutowo	Brzeźno	Brzeziny	Osiek	Wielkie Słońca
Smolno	Bytonia	Brzeźno	Osiny	
Sobieńczyce	Czarna Woda	Buczek	Oslowo	Gminy powiatu
Sopieszyno	Czarne	Bukowiec	Ostrów Świecki	Toruń
Starzyno	Czarnylas	Buśnia	Pastwisko	Bielczyny
Strzebielno	Dąbrówka	Bzowo	Piaski	Bierzgłowo
Strzelno			Pięcmorgów	

Biskupice
Bogusławki
Brachnowo
Brzezka
Brzoza
Cegielnik
Chrapice
Czarnebloto
Czarnowo
Dębiny
Dziemiany
Folgowo
Gostkowo
Górsk
Grabowiec
Grabie
Grębocin
Grzywna
Gutowo
Kamionki
Kaszczorek
Koniczewice
Kopanina
Kozibór
Liznowo
Lubicz
Lulkowo
Łążyn
Łubianka
Mała Nieszawka
Mała Zławieś
Młyniec
Nieszawka
Nowa Chelmża
Nowawieś
Otłoczyn
Papowo Biskupie
Papowo Toruńskie
Pędzewo
Piaski
Pieczenia
Popioły
Rogowo
Rogówko
Rozgarty
Rudak
Rubinkowa
Rzęczkowo
Siemoń
Silno

Skąpe
Skludzewo
Smolnik
Smolno
Stanisławka
Stary Toruń
Staw
Stawki
Świerczyny
Toporzysko
Tylice
Wielka Nieszawka
Wrzosey
Zajączkowo
Zarośle Cienkie
Zelgno
Zławieś
Złotorja

Gminy powiatu Tuchola

Bagienica
Biała
Bładowo
Brzozie
Bysław
Bysławek
Cekcyn
Drożdżenica
Główka
Gostycyn
Iwiec
Jabłonka
Jeleńcz
Kamienica
Kamionka
Kęsowo
Kielpin
Kłoczek
Klonowo
Koślinka
Krag
Krzywogoniec
Lisiny
Lubocień
Mała Klonia
Małe Gacno
Mały Mędromierz
Mikołajki
Minikowo

Nowa Tuchola
Nowy Sumin
Obrowo
Okoniny
Ostrowo
Pamiętowa
Piaśtoszyn
Płazowo
Pruszcz
Przymuszewo
Przyrowo
Raciąż
Rosochatka
Rzepiczna
Słupy
Stary Sumin
Stobno
Śliwice
Śliwiczki
Trutnowo
Wielka Klonia
Wielki Mędromierz
Wielkie Budziska
Wielkie Gacno
Wysoka
Żalno

Gminy powiatu Wąbrzeźno

Bielsk
Bielskie Budy
Borówno
Brudzawki
Buczek
Chelmonie
Chelmoniec
Cymbark
Czaple
Czystochleb
Dębowałaka
Elgiszewo
Frydrychowo
Golub-Zamek
Jarantowice
Jaworze
Kielpin
Kraężno
Książki
Kujawa
Kurkosin

Łądy
Lipienica
Lipnica
Lipnica Kolonja
Lisewo
Ludowice
Łabędź
Łobdowo
Łopatki
Łopatki Niemieckie
Małe Pułkowo
Małe Radowiska
Michałki
Mlewiec
Mlewo
Mokrylas
Myśliwiec
Niedźwiedź
Nowawieś Królewska
Nowydwór
Orzechowo
Orzechówko
Osieczek
Ostrowite
Ostrowo
Pieńki
Piwnice
Płużnica
Pływaczewo
Pułkowo
Rychnowo
Ryńsk
Sicinek
Sierakowo
Skęsk
Srebrniki
Stanisławki
Szerzostugi
Trzciano
Uciąż
Węgorzyn
Wielkie Radowiska
Wielkie Rychnowo
Zaradowiska
Zazielen
Zielen

Gminy powiatu Wejherowo

Będargowo
Bieszkowice

Bojan
Bolszewo
Chwaszczyno
Chylonja
Ciechocino
Cisowa
Częstkowo
Dąbrówka
Gdynia
Głazica
Gniewowo
Gościcino
Gowino
Grabowiec
Jeleńska Huta
Kamień
Kętrzyno
Kielno
Koleczkowo
Kolonja
Kowalewo
Linja
Luzino
Łebno
Łężyce
Milwino
Miłoszewo
Niepoczołowice
Orle
Osowa
Pobłocie
Przeloczyno
Reda
Reszki
Robakowo
Rumia
Sopieszyno
Strzebielno
Strzepez
Szemud
Tuczewo
Ustarbowo
Warszkowo
Wiczlino
Wielki Kack
Zagórze
Zakrzewo
Zbychowo
Zelewo
Zęblowo

Województwo Poznańskie.

Gminy powiatu Bydgoszcz

Aleksandrowo
Białeblota
Borówno
Borzenkowo
Brzoza
Buszkowo
Byszewo
Bytkowice
Chrośna
Ciele
Cierplewo
Czarnówczyn
Czarnówka
Dąbrowy Małe
Dąbrowy Wielkie
Dąbrówczyn
Dobrcz
Dobromierz
Drzewce
Dziedno
Glinki
Gogolin
Gogolinek
Gorzeń
Gościeradz
Grochol
Hutnawieś
Jaruzyn
Jastrzębie

Kabat
Krapiewo
Kruszyn
Kruszyn Kraiński
Kruszyniec
Leszyce
Lipniki
Lisiogon
Lucim
Łakomowo
Łążyn
Łasko Małe
Łasko Wielkie
Łegnowo
Łochowice
Łochowo
Łoskoń
Łukowiec
Magdalena
Makowiska
Maksymilianowo
Marjampol
Makowsko
Mirowice
Mochle
Murowaniec
Murucin
Nekla
Niwy
Nowaczkowo
Nowawieś Wielka

Nowawioska
Nowydwór
Okole
Olszewko
Opławiec
Osiek
Osielsko
Osowagóra
Osowiec
Otorowo
Pałcz
Pawłówek
Piecki
Płatnowice
Płatnowo
Popielewo
Prądk
Prądy
Przyłęki
Przyłubie
Samociążek
Samsieczno
Sicienka
Siedmiogóry
Sitno
Sitowiec
Skarbiewo
Sokole-Kuźnica
Starydwór
Stronno
Strzelce Dolne

Suczyn
Slesin
Tryszczyn
Trzeciwiec
Trzęmiętowo
Trzęmiętówko
Ugoda
Wierzchucice
Wierzchucin Królewsk
Wierzchucinek
Więzowno
Wilcze
Wiskitno
Witoldowo
Włoki
Wtelno
Wudzyn
Wudzynek
Wypaleniska
Występ
Zalesie
Zawada
Zielonczyn
Zielonka
Zławieś
Zofin
Zołądowo

Gminy powiatu Chodzież

Adolfowo

Antoniny
Atanazy
Borowo
Borówki
Brodna
Brzekiniec
Byszewice
Byszki
Chrystowo
Cisze
Dziembowo
Dziwoklucz
Grabówka
Heljodorowo
Jabłonowo
Jezioraki
Józefowice
Kaczory
Kamionka
Karolinki
Kąkolewiczki
Kłotyldzin
Kowalewo
Krystynka
Laskowo
Lipa nad Notecią
Lipiagóra
Lipiniec
Lipiny
Margonin Wieś
Milcz

Mirosław
Mirosław Nowy
Morzewo
Nałęcza
Nietuszkowo
Niewiemko
Nowawieś Uiska
Nowawieś Wyszyniska
Ostrówki
Pietronki
Podanin
Podstolice
Popielno
Prawomyśl
Proсна
Raczyn
Radwanki
Rataje
Równepole
Rzadkowo
Smolary
Sokolec
Sokołowo Budzyńskie
Stróżewice
Stróżewo
Strzelczyki
Strzelęcín
Studzieniec
Studźce
Swoboda
Sypniewo
Szamocin Wieś
Szamoty
Śmiłowo
Trzaskowice
Węglewo
Wymysław
Wyszynki
Wyszyny
Zacharzyn
Zelgniewo
Zań

**Gminy powiatu
Czarnków**

Antoniewo
Biała
Białężyn
Bronice
Brzeźno
Chełst
Ciszkowo
Dębe
Drawsko
Gębice
Gębiczyn
Goraj
Góra
Grzepy
Gulez
Hamrzysko
Huta
Kamiennik
Kamionka
Krucz
Kruszewo
Kruteczek
Kwiejce
Lubasz
Marunowo
Marunówko
Marylin
Mężyk
Miały
Mikołajewo
Milkowo
Milkówko
Nowina
Osuch
Paliszewo
Pęckowo
Pianówka
Piłka
Prusinowo
Romanowo Dolne

Romanowo Górne
Rosko
Sarbjá
Sarbká
Sokołowo
Stajkowo
Śmieszkowo
Wałkowie
Wrzeszczyna
Zieleniec

**Gminy powiatu
Gniezno**

Anastazewo
Arkuszewo
Baranowo
Bielawy
Biskupie Jeziorne
Bojanince
Bolesławice
Borzętew
Braciszewo
Brudzewko
Brzoski Bure
Charbowo
Chładowo
Czechy
Czerniejewo
Ćwierdżin
Dalki
Darmoszewo
Dębłowo Królewskie
Dębnica
Drachowo
Dziadkówko
Dziekanowice
Fałkowo
Florentynowo
Folwark
Gań
Gębarzewko
Gębarzewo
Głozyny
Gniewkowo
Goczalkowo
Goraninek
Goraniec
Gorzuchowo
Gorzykowo
Gorzykówko
Goślinowo
Grabý
Gurówko
Imielenko
Imielno
Jagniewice
Jankowo Dolne
Jankówko
Jaworowo
Jeziorzany
Kalina
Kamieniec
Kamionka
Karczewko
Karniszewo
Karsewo
Kąpiel
Kędzierzyn
Kiszkowo
Kołaczkowo
Komorowo
Kosowo
Kowalewo
Krzyszczewo
Lednogóra
Leśniewko
Lipki
Lubochnia
Łagiewniki Kościelne
Lubowo
Ługi
Łukaszewka
Malenin
Małachowo-Kępe

Małachowo-Wierzbie-
rany
Mączniki
Makownica
Miały
Michalcza
Mieleszyn
Mielżyn
Mielżynek
Mielżyn Stary
Mnichowo
Mnichówko
Modliszewo
Moraczewo
Mysзки
Myślecín
Napoleonowo
Niechanowo
Nidom
Nowawieś Niechanow-
ska
Obora
Obórka
Odraważ
Olekszyn
Osinić
Ostrowo
Ostrowite Prymasow-
skie
Owieczki
Pawłowo
Piaski
Piekary
Pierzyska
Polanowo
Polska Wieś
Popowo Tomkowe
Polrzymawo
Przyborówko
Przybrodżin
Pustochowa
Pyszczyń
Pyszczynek
Rakowo
Równa
Róża
Ruchocin
Ruchocinek
Rybno
Rzegnowo
Siemiarowo
Skierewko
Skiereszewo
Skorzęcín
Skrzetuszewo
Sławno
Smolniki-Powidzkie
Sokolniki
Sokołowo
Sroczyń
Strychowo
Strzyżewo Smykowe
Strzyżewo Witkowskie
Szczytniki Duchowne
Szydłowiec
Świątńniki Małe
Świątńniki Wielkie
Świniary
Trzuskolón
Turostowo
Turostówko
Kaźmierczak szp. 42b
Ujazd
Ulanowo
Waliszewo
Welnica
Węgorzewo
Wiekowo
Wierzbiczany
Wierzyce
Wilkowyja
Winiary pod Gnieznem
Witkowo-Wieś
Witkówko
Wola Łagiewnicka
Wola Skorzęcka

Woźniki
Wyłatkowo
Zdziechowa
Żelaskowo
Żydowo
Żydówko
Żylice

**Gminy powiatu
Gostyń**

Babkowice
Bączylas
Bodzewko
Bodzewo
Brzezie
Bukownica
Chumietki
Chwałkowo
Ciolkowo
Czachorowo
Czajkowo
Czarkowo
Czeluścín
Czeluścinek
Daleszyn
Domachowo
Drzewce
Drżeczewo
Dusina
Dzięczyńna
Gębice
Gogolewo
Gola
Gostyń Stary
Grabianowo
Grabonóg
Grodznica
Grodzisko
Janiszewo
Jawory
Karzec
Kokoszki
Kołaczkowice
Kosowo
Koszkowo
Krajewice
Krobia Stara
Krzyżanki
Kuczyna
Kuczynka
Lafajetowo
Lipie
Ludwinowo
Łęka Mała
Łęka Wielka
Magdalenki
Michałowo
Miechcin
Niepart
Oczkowice
Ostrowo
Pasierby
Pepowo
Pijanowice
Podrzecze
Posadowo
Patarzyca
Przyborowo
Pudliszki
Raszewy
Rębowo
Rogowo
Rokosowo
Sarbinowo
Siedlec
Siemowo
Sikorzyn
Skoraszewice
Smogorzewo
Smolice
Strumiany
Strzelce Małe
Strzelce Wielkie
Sulkowice
Szurkowo

Śmiłowo
Wilkonice
Wycisłowo
Wymysłowo
Zalesie
Ziemlin
Ziółkowo
Zychlewo
Zytowiecko

**Gminy powiatu
Grodzisk**

Białawieś
Borzysław
Chrustowo
Czarnawieś
Dakowy Mokre
Dakowy Suche
Dobieżyn
Dobieżyn Nowy
Dobra
Drużyn
Gnin
Granowo
Grąblewo
Januszewice
Kalwy
Kąkolewo
Kobylniki
Kopanki
Kotowo
Kozłowo
Kubaczyn
Kurowo
Łagwy
Łęczyce
Niegolewo
Niepruszewo
Otusz
Pawłówko
Ptaszkowo
Rojewo
Rudniki
Sielinko
Ślocin
Ślociniec
Snowidowo
Strzelce
Strzępiń
Szewce
Śliwno
Terespotockie
Troszczyn
Trzcianka
Turkovo
Ujazd
Urbanowo
Uścicie
Wielkawieś
Wiktorowo
Wojnowice
Wysoczka
Zdrój
Zemsko
Zegowo

**Gminy powiatu
Inowrocław**

Balczewo
Batkowo
Będzitowo
Broniewo
Bronimierz Mały
Bronimierz Wielki
Bródkamienny
Brudnia
Chlewiska
Chrostowo
Chrzastkowo
Dąbie
Dąblin
Dąbrowa Biskupia
Dębiniec
Dziemionna
Dziewa

Konarzew
Koryta
Korytnica
Kozminiec
Krotoszyn Stary
Ligota
Lutogniew
Lutynia
Maciejew
Nowawieś
Nowyfolwark
Orpiszew
Osusz
Perzyce
Rębiechów
Roszki
Rozdrażew
Rozdrażewek
Różopole
Ruda
Smoszew
Sośnica
Sośniczka
Sośniczyn
Strzyżew
Swinków
Tomnice
Trzemeszno
Wolenice

Gminy powiatu Leszno

Augustynki
Belecin Nowy
Belecin Stary
Bojanice
Brenno
Bukowiec Górny
Dąbcze
Długie Nowe
Długie Stare
Dominice
Drobnin
Drzeczkowo
Frankowo
Garzyn
Gołanice
Goniębice
Górzno
Grodzisko
Gronowo
Gronówko
Grotniki
Hersztupowo
Jabłonna
Jerzyce
Jezierzyce Kościelne
Kaczkowo
Karchowo
Kąkolewo
Kleszczewo
Klonowiec
Kłoda
Kociugi
Krzemieniewo
Krzycko Małe
Krzycko Nowe
Krzycko Wielkie
Lasocice
Lubonia
Łoniewo
Miastko
Mierzejewo
Moraczewo
Morkowice
Morkowo
Niechlód
Nowawieś
Ogrody
Oporowo
Oporówko
Pawłowice
Piotrowice
Pomykowo
Pomykowo
Potrzebowo

Przybiń
Przybyszewo
Robczysko
Sądzia
Smyczyna
Strzyżewice
Świerczyna
Tarnowałaka
Trzebinia
Trzebiny
Tworzanice
Tworzanki
Wijewo
Wilkowice
Wilkowo Leszczyńskie
Włoszakowice
Wojnowice
Wolkowo
Wyciąkowo
Zaborowiec
Zaborowo
Zbarzewo
Żakowo
Żakowo Nowe

Gminy powiatu Międzychód

Białokoszek
Białokoszyce
Bielsko
Bucharzewo
Bukowce
Chorzewo
Chorzepowo
Chrzypsko Małe
Chrzypsko Wielkie
Daleszynek
Dąbrowa
Dębowiec
Dormowo
Drzewce
Głazewo
Gorzycko
Góra
Grobia
Izdebno
Kaczlin
Kamień
Kamionna
Kaplin
Kobylarnia
Kolno
Krzyżkówko
Kubowo
Kurnatowice
Kwilcz
Lewice
Lubosz
Lutom
Lutomek
Łęże
Łężeczki
Łowin
Mechnacz
Mierzyn
Mierzynek
Miłostowo
Mokrzec
Mościejewo
Muchocinek
Mylin
Niemierzewo
Orle Wielkie
Orzeszkowo
Popowo
Prusin
Przemysł
Radgoszcz
Radusz
Ryżyn
Silna
Skrzydłewo
Sowiagóra
Stoki
Strzyżmin

Śrem-Wieś
Świechocin
Tuchola
Tuczępy
Uparłowo
Urbanówko
Wielowieś
Zatm Nowy
Zatm Stary
Zwierzyniec

Gminy powiatu Mogilno

Bieślin
Bystrzyca
Chabsko
Czaganiec
Czarotul
Dąbrowa
Dębno
Dębowiec
Dębowo
Duszno
Dwietonie
Dysiek
Dzierżążno
Gałczynek
Ganina
Głębocek
Gołębki
Goryszewo
Gozdanin
Góra
Grabowo-Wykno
Huta Padniewska
Huta Pałędzka
Huta Trzemeszeńska
Izdby
Jastrzębowo
Jerzykowo
Józefowo
Kamieniec
Kamionek
Kołodziejewo
Kopczyń
Kozłowo
Kozłówek
Kruchowo
Krzekotowo
Krzyżownica
Kwieciszewo
Leśnik
Linowiec
Lubiń
Lulkowo
Ławki
Łosośniki
Mielenko
Mierucin
Mijanowo
Miława
Mokre
Myślątkowo
Niestronno
Niewolno
Ochodza
Olsza
Orchowiec
Orchowo
Orchówko
Ostrowite
Ostrowite
Trzemeszeńskie
Ostrówek
Padniewko
Padniewo
Pałędzie Dolne
Pałuczyna
Parlin
Parlinek
Parlinieć
Pasieka
Płaczkówko
Popielewo
Powiadacze

Procyń
Przyjma
Radłowo
Rękawczyn
Rękawczynek
Różanna
Rudki
Sadowice
Sędowo
Siedluchno
Skubarczewo
Słaboszewo
Słowikowo
Strzelce
Strzyżewo Kościelne
Strzyżewo Paczkowe
Sucharzewo-Chałupka
Szerzawy
Szczepankowo
Szczepanowo
Swierkowiec
Trlag
Trzemżał
Wasielewko
Wiecanowo
Wielowieś
Wółka Orchowska
Wszedzień
Wydartowo
Wylatowo
Wymysłowo Górne
Wymysłowo Szlachec-
kie
Wyrobki Mogileńskie
Zieleń
Żabno

Gminy powiatu Nowy Tomyśl

Albertowsko
Błaki
Bolewice
Bolewicko
Brody
Bródki
Bukowiec
Chmielinko
Chojnik
Chraplewo
Chrośnica
Chudopsice
Cichagóra
Czeskie Nowe
Czeskie Stare
Dąbrowa
Dąbrowa Nowa
Glinno
Głupoń
Grońsko
Grubsko
Grudna
Grudzianka
Jabłonna Stara
Jastrzębniki
Jastrzębsko Nowe
Jastrzębsko Stare
Kąkolewo
Komorowice
Konin pod Lwowkiem
Koziałski
Krzywylas
Kuślin
Lewiczynek
Linie
Lipka Mała
Lipka Wielka
Lubiń
Łęczno
Łomnica
Michorzewko
Michorzewo
Miedzichowo
Nądnia
Nowawieś Zbąska
Nowydwór

Pakosław
Paproć
Pachy
Perzyny
Piotry
Porązyn
Prądówka
Przychodzko
Przyłęk
Przyprostynia
Róża
Róża Nowa
Sątopy
Sekowo
Sepolno
Silna Nowa
Staryfolwark
Stary Tomyśl
Stefanowice
Stefanowo
Strzyżewo
Sworzyce
Szklarka Trzcielska
Tarnowiec
Toczeń
Wąsowo
Węgielnia
Władysławowo
Wymysłanka
Wytomyśl
Zachodzko
Zakrzewko
Zawada
Zębowo
Zgierzynka

Gminy powiatu Oborniki

Bąblin
Bąbliniec
Białęgi
Białczyn
Białczynek
Boduszewo
Bogdanowo
Boguniewo
Boruchowo
Boruszyn
Brzeźno
Budziszewice
Budziszewko
Bukowiec
Chrystowo
Czernice
Dąbrówka Kościelna
Dąbrówka Leśna
Długa Goślina
Dziewczastruga
Garbatka
Głębocko
Głębocek
Gorzewko
Gościejewko
Gościejewo
Gościejewo-Kolonja
Gościejewo Leśne
(Kotarki)
Górka
Huciska
Igrzyna
Jaracz
Jaryszewo
Jędrzejewo
Kamińsko
Kaziopole
Kiszewko
Kiszewo
Komorzewo
Kowanowo
Kowanówko
Krosin
Krosinek
Laskowo
Lipa
Ludomicko

Ludomki	Drogosław	Parczew-Westrza	Bógwidze-Kotarby	Czerwonak
Ludomy	Garki	Pruślin	Broniszewice	Czerwoneczyn
Lulinek	Glińnica	Przygodzice	Broniszewice Nowe	Daszewice II
Łaskoń Stary	Gorzyce Małe	Przygodziczki	Bronów	Dębogóea
Maniewo	Gorzyce Wielkie	Psary	Brzezie	Garaszewo
Międzylesie	Granowiec	Raduchów	Czarnuszka	Garby
Młynkowo	Huta	Rosoczycza	Czechel	Glinienko
Mściszewo	Janisławice	Sadowie	Czermin	Glinno
Murwana Goślina	Janków Przygodzicki	Sieroszewice	Czerminek	Głębocko
Nieczajna	Janków Zalesny	Skalmierzyce	Dobranadzieja	Głównieniec
Nienawiszcz	Jaskółki	Skalmierzyce Nowe	Droszew	Główna
Nieszawka	Jelitów	Śladorowice	Gałązki Wielkie	Główna pod Pobiedzi-
Ninino	Jesiona	Śladorowice Nowe	Gołuchów	skami
Nowakowo	Kalkowskie	Ślawin	Górzenko	Głuszyna
Nowołoskoniec	Kąty Śląskie	Smardów	Górzno	Gołunin
Ocieszyn	Kocina	Strzegowa	Grodzisko	Gortatowo
Osowo Nowe	Konradów	Śliwniki	Grudzielec	Gorzkiepole
Owczegłowy	Kotowskie	Śmiłów	Grudzielec Nowy	Góra
Owieczki	Kuźnica Kącka	Trkusów	Gutów	Gruszczyn
Pacholewo	Lewkowiec	Węgry	Janków	Janikowo
Parkowo	Ludwików	Wielowieś	Jedlec	Jankowo
Piła	Łamki	Wtorek	Kajew	Jasin
Piotrowo	Łąkociny	Wysocko Małe	Karmin Nowy	Jerzykowo
Pławno	Marjak	Wysocko Wielkie	Karminiek	Jerzyn
Podlesie	Młynik	Zamość	Karminiec	Kicin
Połajewice	Moszczanka	Gminy powiatu	Karsy	Kliny
Połajewko	Nabyszyce	Ostrzeszów	Kotowiecko	Kobylepole
Połajewo	Nadstawki	Bierzów	Kowalew	Kobylnica
Popowo	Niemojewiec	Biskupice Zabaryczne	Kowalewiec	Kocanowo
Potrzezanowo	Pawłów	Bobrowniki	Krzywosądów	Kołata
Potrzezanowo-Kolonja	Pogrybów	Bukownica	Kucharki	Komandorja
Przeclaw	Przybysławice	Chlewo	Kuchary	Koziegłowy
Przybychowo	Raczyce	Doruchów	Kuczków-Chrzanów	Kzesinki
Radom	Radłów	Frużów	Lenartowice	Krzesiny
Rakownia	Raszków	Godzietowy	Leonardów	Latalice
Różnowice	Rąbczyn	Góra	Lubomierz	Łagiewniki pod Pobie-
Różnowo	Skrzebowia	Grabów	Ludwina	dziskami
Sierakówko	Sośnie	Grabów-Wójtostwo	Łęg	Łagiewniki pod Złotni-
Skrzetusz	Sulisław	Ignaców	Macew	kami
Sławica	Szczurowice	Kaliszkowice Kaliskie	Nowawieś	Łowęcin
Sławienko	Szklarka	Kaliszkowice Ołobockie	Pacanowice	Marlewo
Słomowo	Szklarka Przygodzicka	Kobylagóra	Pawłów	Miękowo
Słonawy	Świeca	Komorów	Piekarzew	Minikowo
Smolarki	Świeligów	Korpysy	Pieruchy	Morasko
Starczanowo	Tarchały Wielkie	Kotłów	Pieruszyce	Naramowice
Stobnica	Topola Mała	Książenice	Pieruszyckzi	Nowagórka
Stobnicko	Topola Wielka	Kuźnica Bobrowska	Polskie	Nowawieś Dolna
Studzieniec	Uciechów	Kuźnica Myślniewska	Popówek	Nowawieś pod Swa-
Sycyn	Walentynów	Ligota	Prokopów	rzędem
Szczytno	Wierzbo	Marszałki	Psienie-Ostrów	Paczkowo
Ślepuchowo	Zacharzew	Marydół	Rokutów	Piątkowo
Tarnowo	Zębów	Małoszyce	Skrzypna	Podarzewice
Tarnówko	Ziemowitów (Hetma- nów)	Mostki	Sobótka	Podgłębokie
Thukawy	Gminy powiatu	Myje	Sowina Błotna	Pomarzanki
Trojanowo	Ostrów	Myślniew	Strzydzew	Potasze
Uchorowo	Będzieszyn	Najmów	Strzydzewiec	Promienko
Uścikowiec	Bibjanki	Niedźwiedz	Szkućla	Promnice
Uścikowo	Biernacice	Olszyna	Taczanów	Promno
Wargowo	Bilczew	Parzynów	Tursko	Pruszewiec
Wiardunki	Biniew	Przedborów	Wieczyn	Rabowice
Władyszyn	Biniew	Przytocznica	Wieczynek	Radojewo
Wojnowko	Biskupice Ołoboczne	Rekińce	Wola Duchowna	Rataje
Wymysłowo	Boczków	Rogaszyce	Wrześnica	Sarbinowo
Zawady	Bogusławów	Rojów	Wszolów	Skorzęcin
Zielonka	Chotów	Rybin	Zawady	Sokolniki
Zielonkowo	Chynowa	Siedlec	Zawidowice	Gwiazdowskie
Złotoryjsko	Czekanów	Siedlików	Zbiki	Spławie
Zołędzin	Fabjanów	Skarydzew	Zielonałaka	Staragórka
Zukowo	Franklinów	Strzyżew	Zegocin	Staroleka
Gminy powiatu	Gniazdów	Szklarka Myślniewska	Gminy powiatu	Staroleka Wielka
Odolanów	Gostyczyna	Tokarzew	Poznań Wschód	Stęszewice
Błędzianów	Gręblów	Tonia	Babki	Stęszewko
Boników	Kamienice Nowe	Wygoda Plugawska	Barcinek	Strzeszynek
Bógdaj	Kania	Zajaczk	Bednary	Suchylas
Chojnik	Kołatajew	Zmyślona Ligocka	Biskupice	Swarzędz-Wieś
Chruszczyn	Kościuszków	Zmyślona Parzynowska	Bociniec	Sypniewo
Chwaliszew	Krepa	Gminy powiatu	Bogucin	Umółtowo
Chwaliszewek	Kwiatków	Pleszew	Bolechowo	Uzarzewo
Cieszyn	Latowice	Baranów	Bolechówko	Wagowo
Czarnylas	Leziona	Bieganin	Borówko	Węglewko
Czesławice	Masanów	Bieganinek	Bugaj	Węglewo
Daniszyn	Ołobok	Borucin	Chartowo	Winiary
Dębica	Osiek		Chludowo	Wiórek
Dobrzec			Czapury	Wójtostwo

Wronczynek
Zalasewo
Zbierkowo
Zegrze
Zieliniec

**Gminy powiatu
Poznań Zachód**

Baranowo
Będlewo
Ceradź Kościelny
Chomęcice
Chyby
Dąbrowa
Dębiec
Dębenko
Dębno
Dopiewiec
Dopiewo
Dymaczewo Nowe
Dymaczewo Stare
Edmundowo
Fabjanowo
Głuchowo
Gołęczowo
Gołuski
Góra
Jezioraki
Junikowo
Kiekrz
Kobylniki
Kokoszczyń
Komorniki
Konarzewo
Kotowo
Kraplewo
Krzyszkowo
Krzyżownicy
Lasek
Lisówki
Luboń
Lusowo
Lusówko
Ławica
Łęczycza
Łódź
Mirosławki
Modrze
Mrowino
Napachanie
Palędzie
Pamiętkowo
Pawłowice
Piekary
Plewiska
Psarskie
Rogierówko
Rosnówko
Rumianek
Sady
Sapowice
Skórzewo
Słupia
Sobiesiernie
Sobota
Srocko Małe
Starzyny
Strykowo
Swadzim
Świerczewo
Tarnowo Podgórne
Tomice
Trzcielina
Trzebaw
Twardowo
Walerjanowo
Więckowice
Wiry
Witobel
Wronczyn pod
Stęszewem
Wysogotowo
Zakrzewo
Zamysłów
Zaparcin

Złotkowo
Żabikowo

Gminy Pow. Rawicz.

Bartoszewice
Białka
Chojno
Dębno Polskie
Dłoń
Domaradzice
Dubin
Dubinek
Gierłachowo
Golejewo
Golina Wielka
Golinka
Gołaszyn
Gostkowo
Gościejewice
Góreczki Wielkie
Góreczki Żabie
Góry
Grabkowo
Hallerowa
Izbice
Janowo
Jeziora
Karolinka
Kawcze
Kąty
Konary
Konarzewo
Kubeczki
Łaszczyn
Łakta
Masłowo
Nadstawem
Niedźwiadki
Niemarzyn
Osiek
Ostoje
Ostrobudki
Pakosław
Pakosławiec
Pakówka
Pawłowo
Piskornia
Płaczkowo
Podborowo
Pomocno
Rogożewo
Roszkowo
Rozstępniewo
Rzyckowo
Sarnówka
Sielec Nowy
Sierakowo
Sikorzyn
Słupia Kapitulna
Sobiałkowo
Sowiny
Sowy
Stwołno
Sworowo
Szemzdrowo
Szkardowo
Szymanowo
Szymonki
Ślaskowiec
Ślaskowo
Tarchalin
Trzebosz
Ugoda
Waszkowo
Woszczkowo
Wydatowo
Wyduw
Zaborowo
Zakrzewo
Zaorle
Zawada
Zawady
Zielonawieś
Zmysłowo
Żołędzica
Żylice

Gminy Pow. Strzelno.

Bachorce
Berlinek
Bielsko
Brodzki
Bronisław
Chelmce
Chelmiecki
Chrosno
Ciechrz
Ciechrz Górny
Cięcisko
Cykowo
Dobsko
Gaj
Gocanowo
Góry
Jerzyce
Jeziora Małe
Jeziora Wielkie
Kicko
Krusza Duchowna
Kruszwica-Wieś
Krzywekolano
Książ
Kuśnierz
Ludzisko
Łabędzin
Łąkie
Markowice
Młynice
Młyn
Morgi
Nowawieś
Nożyczyn
Orpikowo
Ostrowo
pod Gębicami
Papros
Piątnice
Piecki
Podbielsko
Pomiany
Racice
Rusinowo
Rzadkwin
Rzepiszyn
Rzepowo
Rzeszyn
Siedlimowo
Sierakowo
Sławsko Dolne
Sławsko Górne
Sławsko Małe
Sławsko Wielkie
Sokolniki
Stodolno
Stodoły
Tupały
Witowice
Wróble
Włostowo
Wola Kozuszkowa
Wola Wapowska
Wójcin
Wronowy
Zaborowo
Zbytowo
Złotowo
Zalinowo
Żerniki

Gminy pow. Szamotuly.

Bielawy pod Wronkami
Binino
Brodziszewo
Brzoza
Ceradź Dolny
Chelminko
Chojno
Chrósty
Chyściec
Cmachowo
Dęborzyce
Dobrogosrowo

Dolnepole
Duszniki
Emiljanowo
Gaj Mały
Gaj Wielki
Gałowo
Gałuchowo
Gnuszyn
Gorgoszewo
Grzebienisko
Hopanowo
Jasionna
Jastrowo
Karolin
Kazmierz
Kasinowo
Kępa
Kiączyn
Kłuczewo
Kłodzisko
Kobus
Konin pod Pniewami
Koninek
Koszanowo
Kozle
Krzeszkowice
Kunowo
Lipnica
Lubocześnica
Lubosinek
Lubosina
Lubowo
Mieściska
Mlynkowo
Niewierz
Nojewo
Nosalewo
Nowawieś
pod Wronkami
Obelzanki
Oporowo
Orliczko
Ostrolesie
Otorowo
Otorowo las
Pakawie
Paskowo
Piersko
Pierwoszewo
Piotrowo
pod Obrzyckiem
Piotrówko
Podpniewki
Podrzewie
Popowo
Przyborowo
Psarce
Psarki
Radzyń
Roszczki
Rudka pod Pniewami
Rzecin
Samoleż
Sarbia
Sędzinko
Sędziny
Sekowo
Słapanowo
Sokolniki Małe
Szczepankowo
Śmiłowo
Turowo
Turówko
Twardowo
Wartosław
Wielonek
Wierzchocin
Wierzeja
Wilczyna
Witkowice
Wróblewo
Zajęczkowo
Zakrzewko
Zamorze
Zapust
Zielonagóra

Gminy pow. Szubin.

Annowo
Arnoldowo
Augustowo
Bagno
Brzózki
Bruszkowo
Chomętowo
Ciechkowo
Dąbie Nowe
Dąbrówka Barcińska
Dąbrówka Słupska
Dębogórki
Dębogórzyn
Dobieszewiec
Dobieszewo
Drogosław
Elizewo
Gadka
Gabin
Godzimierz
Górki Zagajne
Gromadno
Grzecznapanna
Iwno
Izabela
Jablówko
Jaktorka
Jeżewice
Józefkowo
Kanaia
Karolinowo
Kazmierzowo
Klotyldowo
Knieja
Kobylarnia
Kończkowo
Koraczewko
Kornelin
Kowalewko
Kowalewo
Krotoszyn-Wieś
Królikowo
Królikowo Nowe
Laskownica
Ludwikowo
Łankowice
Łankowiczki
Malice
Mamlicz
Makoszyn
Miaszkowo
Michalinka
Młodocin
Mycielewo
Nadkanale
Niedźwiady
Nowawieś Notecka
Nowyświat
Obielewo
Obórznia
Oleszno
Olympin
Ostatkowo
Ostatkowska Struga
Palmierowo
Panoniewo
Paulina
Piotrowo
Podlesie
Połętowo
Poniatowo
Pturak
Rozstrębowo
Rudy
Rzemieniewice
Rzywno
Sadłogoszcz
Samokleski Małe
Sipiory
Skórzewo
Słonawki
Słonawy
Słupowiec

Smolniki
Smolne Nowe
Sosnowiec
Stanisławka
Studzienki
Suchoręczek
Szaradowo
Szerokikamień
Szkocja
Tur
Wałownica
Wąsosz
Weronika
Wesołki
Wieszki
Wiśniewka
Władysławowo
Wojcieszyn
Wolice
Wolwark
Zabłocie
Zacisze
Zalesie
Załachówko
Zazdrość
Zielonowo
Złotowo
Złotowo Nowe
Żędowo

Gminy pow. Śmigiel.

Augustowo
Barchin
Białcz Nowy
Biskupice
Boguszyn
Bojanowo Stare
Broszkowo
Bronikowo
Brońsko
Bruszczewo
Charbielin
Cykowiec
Czacz
Dębsko
Dłużyna
Glińsko
Gniewowo
Goździchowo
Górka Duchowna
Gradowice
Jaskółki
Kamieniec
Karczewo
Karmin
Karśnice
Kluczewo
Koszanowo
Kotusz
Kowalewo
Lipno
Lipno Nowe
Lubiechowo
Lubnica
Łęki Wielkie
Machcin
Morownica
Nietąszkowo
Nowawieś
Olszewo
Parzęczewo
Piotrowo
Poladowo
Popowo Stare
Popowo Woneskie
Poświętne
Prochy
Pruszkowo
Przysieka Polska
Przysieka Stara
Puszczekowice
Puszczkowo
Radomicko
Ratowice
Reńsko
Robaczyn

Sączkowo
Siekowo
Siekówko
Sierpowo
Skarzyn
Spławie
Sulejewo
Szczepankowo Nowe
Śniaty
Targowisko
Trzcina
Ujazd
Wąbiewo
Widziszewo
Wilanowo
Wilkówko Polskie
Wółkowo
Wonieść
Wydorowo
Zielcín
Ziemin
Zygmuntowo
Żegrówko
Żydowo

Gminy pow. Śrem.

Baranowo
Baranówko
Biernatki
Binkowo
Błaziejewko
Błaziejewo pod Bninem
Błaziejewo pod Dolskiem
Błociszewo
Bodzyńewo
Borgowo
Borkowice
Borowiec
Brodnica
Brzodniczka
Brzostownia
Budzyń
Bystrzek
Charlub
Chrzastowo
Chwałkowo Kościelne
Czmoniec
Czmoń
Czołowo
Dachowa
Daszewice
Dądrawa
Dębiec
Dolsk
Drużyna
Drzonek
Drzeźmierowo
Esterpole
Gaj pod Błociszewem
Gawrony
Gądko
Gogolewko
Gogolewo
Góra
Górka
Grodzewo
Grzybno
Iłowice
Jarosławki
Kaleje
Kamionki
Kielczyn
Kielczynek
Kołacín
Konarskie pod Bninem
Konarzyce
Krajkowo
Kromolice
Krosinko
Krosno
Krzyżanowo
Książek

Księginki
Kunowo
Lipówka
Lubiatowo
Luciny
Ludwikowo
Ługi
Małachowo
Marjanowo Śremskie
Masłowo
Mchy
Mechlin
Melpin
Mieczewo
Międzychód
Mórka
Mszczyczyn
Niesłabin
Niwka
Nochowo
Nowiec
Nowieczek
Nowinki
Olsze
Orkowo
Ostrowieczno
Ostrowo pod Śremem
Pecna
Pełczyn
Pierzchno
Pożegowo
Prusinowo
Pucółowo
Pysząca
Radoszkowo
Radzewice
Radzewko
Robakowo
Rogalin
Rogalinek
Runowo
Rusocin
Sasinowo
Skrzynki
Sosnowiec
Sowinki
Sroczewo
Studzianna
Suchorzewo
Sulejewo
Szczodrochowo
Szczytniki
Szymanowo
Świączyn
Świątniki
Trąbinek
Trzykolnemłynny
Tworzymirki
Wieszczyczyn
Wirginowo
Włosiejewice
Włosiejewki
Zaborowo
Zakrzewice
Zawory
Zbrudzewo
Zwola
Żabno
Żabno - Kolonja

Gminy Pow. Środa

Annapole
Biskupice pod Radyczą
Bożydar
Brodowo
Brzezie
Brzeźno
Bukowylas
Bylin
Czarnepiątkowo
Czarnotki
Czerlejno
Czerlejno
Dębiczek

Dominowo
Dzierznica
Gablin
Garby
Gąsiorowo
Giercz
Gierłatowo
Glinka Duchowna
Glinka Szlachecka
Gowarzewo
Grójec
Gułtowy
Jagodno
Janowo
Januszewo
Jezioro Małe
Jezioro Wielkie
Kępa Mała
Kijewo
Kleszczewo
Kokoszki
Koszuty
Krerowo
Koszuty
Krerowo
Krzykosy
Krzyżowniki
Luboniec
Lubonieczek
Małagórka
Marjanowo
Markowice
Mądre
Miąskowo
Mieczysławowo
Młodzikowice
Młodzikówko
Murzynowice Leśny
Murzynowo Kościelne
Murzynowo Leśne
Niekielka
Nekla
Olszewo
Opatówko
Orzeszkowo
Pętkowo
Pierzchnica
Pięzkowo
Pigłowiec
Płaczki
Pławce
Polwica
Romanowo
Rusiborek
Siedlec
Siedleczek
Siekierki Małe
Sokolniki Klonoskie
Solec
Starczanowo
Starkowice
Piątkowski
Stępcin
Strumiany
Sulęcín
Sulęcinek
Szewce
Szlachcin
Śnieciska
Tadeuszewo
Tanibórz
Targowagórka
Targowagórka Mała
Trzebiślawki
Trzek
Tulce
Węgierskie
Winna
Witowo
Włostowo
Zasutowo
Zielniczki
Zimin
Zmysłowo

Gminy Pow. Wągrowiec.

Bartodzieje
Bliżyce
Bracholin
Brzeskowo
Brzezinko
Brzeźno Nowe
Brzeźno Stare
Budziejewko
Budziejewko
Bukowice
Buszewo
Chawłodno
Chociszewko
Chojna
Czekanowo
Czerlin
Czeszewo
Dąbkowice
Dąbrowa
Długawieś
Dobiejewo
Dzwonowo
Gołaszewo
Gorzewo
Gółka
Grabowo
Gruntowice
Grzybowice
Grzybowo
Jabłkowo
Jakubowo nad Welną
Jankowo
Jaroszewo
Jaworówko
Jezioro
Józefowo nad Rudką
Kakulin
Kaliska
Kaliszany
Kamienica
Kiedrowo
Kłodzin
Kobylec
Kołybiec
Kamasin
Konary
Koninek
Kopaszyn
Koziełsko
Krosno
Kujawki
Kuszewo
Laskownica Mała
Laskownica Wielka
Lechlin
Lechlinek
Łaziska
Łekno
Łęgowo
Łopiennica
Łopienno
Łosiniec Stary
Łukowo
Marlewo
Miączynek
Miąza
Mieścisko - Ulica
Międzylesie
Mikołajewo
Miłosławice
Mirkowice
Mokronosy
Morakowo
Morakówko
Niedarzyn
Niedźwiedziny
Niemyczyn
Nieświatowice
Nowe
Ochodza
Oporzyn
Panigródzek
Panigródz Nowy
Panigródz Stary

Pawłowo Szkockie
Pawłowo Żoniskie
Pawłówko
Piastowice
Płaskowo
Płaskówko
Podjeziorze
Podlaski Wysokie
Podlesie Kościelne
Podlesie Wysokie
Pokrzywnica
Pomarzanki
Popowo Kolonja
Popowo Kościelne
Potulin
Potuły
Pruscie
Przysieczyn
Przysieka
Raczkowo
Rąbczyn
Redgoszcz
Rejowiec
Rgielsko
Roszkówko
Rościnno
Ruda - Koźlanka
Rudnicze
Rudniczyn
Runowo
Runówko
Rybowo
Sarbia
Sarbka
Siedleczo
Sienno
Sieńsko
Smolary
Smuszewo
Srebrnagóra
Stępushowo
Stoleżyn
Szczodrucho
Tarnowo Pałuckie
Tomczyce
Toniszewo
Turza
Wapno
Wapno Nowe
Werkowo
Wiatrowiec
Wiatrowo
Wielą
Wiśniewko
Wiśniewo
Wojciechowo
Wysoka
Żabiczyn
Żbietka
Żelice

Gminy Pow. Wolsztyn.

Adamowo
Adalfowo
Barłożna
Gościeżyńska
Barłożna Wolsztyńska
Bełcin
Blinek
Błotnicko
Błotnica
Boruja
Boruja Kościelna
Boruja Nowa
Boruja Stara
Cegielsko
Chobienice
Chorzemin
Dąbrowa Nowa
Elżbieciny
Faustynowo
Głodmno
Godziszewo
Gola
Goździn
Górsko

Grójec Mały
Grójec Wielki
Jabłonna
Jaromierz
Jazyniec
Karpicko
Kaszczor
Kębłowo
Kielkowo
Kielpiny
Komorówko
Kuznica Zbąska
Łąkie
Maławieś
Marjankowo
Młyńsko
Mochy
Narożnik
Niałek Wielki
Nieborza
Nowawieś
Obra
Obra Nowa
Ostolin
Podgradowice
Przedmieście
Przemęt
Radomierz
Rakoniewice - Wieś
Rataje
Reklin
Reklinek
Ruchocice
Siedlec
Solec
Solec Nowy
Starkowo
Stodolsko
Stradyń
Szarki
Tarnowa
Terespol
Tłoki
Tłoki Nowe
Tuchorka
Tuchorza
Tuchorza Nowa
Tuchorza Stara
Tuchorzyniec
Wachabno
Widzim Nowy
Widzim Stary
Wieleń Zaobrzański
Wioska
Wojciechowo
Wola Dąbrowiecka
Wola Jabłńska
Wroniawy
Zakrzewo
Zodyń
Zodyń Nowy

Gminy Pow. Września.

Babin
Barczyzna
Bardo
Białepiątkowo
Biechowo
Biechówko
Bieganowo
Bierzglin
Bierzglinek
Borzykowo
Burdzewo
Budziłowo
Chlebowo
Chociczka
Chwałkowiec
Cieśle Wielkie
Czeszewo
Gałęziewice
Gonice
Goniczki
Gorazdowo
Gorzyce
Gozdowo

Graboszewo
Grabowo Królewskie
Grzybowo Chrzano-
wickie
Gutowo Małe
Janowo
Jarząbkowo
Kaczanowo
Katarzynowo
Kokczyn
Kończakowo
Kornaty
Krzywagóra
Książno
Lipie
Łagiewki
Łęczec
Marzenin
Mierzewo
Mikuszewo
Młodziejewice
Mystki
Noskowo
Nowa Wieś Kró-
lewska
Nowawieś Podgórna
Obłączkowo
Orzechowo
Ostrowo Kościezne
Otoczna
Palczyn
Pakszynek
Podwęgierki
Pospolno
Psary Małe
Psary Polskie
Psary Wielkie
Rudki
Sędziwojewo
Skarboszewo
Skotniki
Słomowo
Sobiesiernie
Sokolniki
Sokolniki - Kolonja
Sokołowo
Sołeczno
Splawie
Stanisławowo
Strzałkowo
Strzyżewo-Czernie-
jewskie
Szamarzewo
Szczodrzejewo
Szemborowo
Węgierki
Wszembórz
Zajezerze
Zieliniec
Zydowo

Gminy Pow. Wyrzysk.

Anieliny
Arentowo
Bądecz
Bąkowo
Białośliwie
Biegodzin
Bielawy
Bługowiec
Bługowo
Bnin
Borzyszkowo
Broniewo
Brzostowo
Czajcze
Czarmun
Dębionek
Dębowo
Dębowo Nowe
Dębówko Stare
Dobrzyniewo
Drażno
Drzewianowo
Dworzakowo
Dziegiarnia

Dźwierszno Małe
Dźwierszno Wielkie
Falmierowo
Fanianowo
Gliszcz
Grabionna
Grabowno
Gromadno
Izdebki
Jadwiżyn
Jaszkowo
Jezioraki Kosztowskie
Jezioraki Zabartowskie
Karnowo
Karnówko
Katarzyniec
Kaźmierzowo
Kijaszkowo
Klawek
Konstantynowo
Kosowo pod Nakłem
Kosztowo
Kościerzyn Mały
Kościerzyn Wielki
Kościerzyn
Kraczki
Krostkowo
Krukowo
Krukówko
Kruszki
Kunowo
Liszkowo
Luchowo
Łódzia
Małocin
Mierucin
Młotkowo
Młotkówko
Mościska
Niezychowo
Niezychówko
Olszewka
Osiek nad Notecią
Ostrowiec
Ostrowo
Paterek I
Paterek II
Piesna
Pobórka Mała
Polanowo
Polichnowo
Radzicz
Raścimin
Różnowo
Ruda
Rudna
Runowo Kraińskie
Sadki
Sadkowiec
Skoraczewiec
Skoraczewo
Stupówko
Stare
Stuchary
Szczerbin
Tłukomy
Tonin
Toninek
Topola
Trzeboń
Trzeciewnica
Tuszkowo
Walentynowo
Wawelno
Wiele
Wielicz
Wiktorówko
Witrogoszcz
Wolsko
Wolsko Nowe
Wyciąg
Wyrza
Wysoka Mała
Wysoka Osada
Wysoka Wielka

Zabartowo
Zanoteć
Żuławka

Gminy Pow. Żnin

Annowo
Białóżewin
Bielawy
Biskupin
Bożacin
Bożejewice
Bożejewiczki
Brudzyń
Brzyskorzystew
Budziśław
Cegielnia
Cerekwica
Chomiąza Księża
Chomiąza Szlachecka
Chrzanowo
Cotoń
Czewujewo
Dochanowo
Drewno
Dziewierzewo
Gałęziewko
Gałęzowe
Gącz
Głowy
Godawy
Gogółkowo
Gorzyce
Gościeszyn
Gościeszyn
Góra
Grochowiska Księża
Izdebno
Jadowniki
Janowiec-Wieś
Januszkowo
Jaroszewo
Jeziora
Juńcewo
Kaczkowo
Koldrąb
Komratowo
Laski Małe
Laski Wielkie
Laskowo
Lubcz
Łaziska
Łysinin
Marcinkowo Górne
Miastowice
Miecierzyn
Miniszewo
Murczyn
Murczynek
Nowawieś
Obudno
Oćwieka
Ośno
Piastowo
Pniewy
Podgórzyń
Postugowo
Recz
Redczyce
Rogówko
Rozalinowo
Rusiec
Rydlewo
Ryszewko
Ryszewo
Rzym
Sarbinowo
Sielec
Skarbienice
Skórki
Słabomierz
Słebowo
Sulinowo
Szelejowo
Szkółki
Tonowo

Ustaszewo
Wawrzynki
Wełna

Wenecja
Wiewiórczyn
Wiktorowo

Wilczkowo
Wójcin
Wybranowo

Zalesie
Zrazim
Żarczyn

Żerniki
Żórawiniec-Niedźwiady
Żużoły

Województwo Stanisławowskie.

Gminy powiatu Bohorodeczany.

Babcze
Bogrówka
Bohorodeczany Stare
Chlebówka (Hlebówka)
Chmielówka
Dżwiniacz
Głębokie
Grabowiec
Horocholina
Hryniówka
Iwanikówka
Jabłonka
Kosmacz
Kryczka
Krzywiec
Lachowce
Łesiówka
Łysiec Stary
Manasterczany
Maniawa
Markowa
Niewoczyn
Pochówka
Porohy
Posiecz
Rakowiec
Rosulna
Sadzawa
Starunia
Stebnik
Zarzeczce
Żuraki

Gminy powiatu Dolina.

Babilon Nowy
Belejów
Bolechów Ruski
Broszniów
Brzaża
Bubniszcze
Ceniawa
Cerkowna
Ciśów
Czołhany
Debelówka
Dołzka
Duba
Dubsza
Engelsberg
Gerynia
Grabów
Hoffnungsau
Hosów
Huziejów Nowy
Huziejów Stary
Ilemnia
Jakubów
Janówka
Jasienowiec
Jaworów
Kalna
Kamionka
Kniażółka
Kniażowskie
Krechowice
Lecówka
Lipa
Lipowica
Lisowice
Lolin
Ludwikówka
Łopianka
Łuhy
Łuzki
Maksymówka
Mizuń Nowy

Mizuń Stary
Nadziejów
Niagryn
Niniów Dolny
Niniów Górny
Nowosielica
Nowoszyn
Olchówka
Pacyków
Perehińsko
Podbereże
Polanica
Pöchersdorf
Rachiń
Raków
Roztoczki
Rypne
Rzeźniate
Salamonowa Górka
Seneczów
Słoboda Bolechowska
Słoboda Dolińska
Soluków
Spas
Stańkowce
Strutyn Niżny
Strutyn Wyżny
Suchodół
Sukiel
Swaryczów
Taniawa
Teresówka
Tiapcze
Trościaniec
Turza Mała
Turza Wielka
Wełdzirz
Witwica
Wola Zaderewacka
Wołoska Wieś
Wyszków
Zaderewacz

Gminy powiatu Horodenka

Bałahorówka
Chmielowa
Czernelica
Czerniatyn
Czortowiec
Daleszowa
Dąbki
Dżurków
Głuszków
Hańczarów
Harasymów
Hawrylak
Horodnica
Isaków
Jakóbowka
Jasienów Polny
Kolanki
Kopaczynice
Korniów
Kunisowce
Łuka
Michalcze
Niezwiska
Obertyn, m-ko
Okno
Olchowice
Olejowa-Korniów
Olejowa-Korolówka
Piotrów
Podwerbce
Potoczyska
Probabin
Rakowiec
Raszków
Repużyńce

Semenówka
Serafince
Siekierczyn
Siemakowce
Strzylcze
Targowica
Toporowce
Tyszkowce
Uniż
Wierzbowce
Żabokruki
Żuków
Żywaczów

Gminy powiatu Kalusz.

Babin
Babin Zarzeczny
Bereznica
Berłohy
Bołochów
Chocień
Cwiltowa
Dąbrowa
Dobrowlany
Dołha Wojniłowska
Dołhe Kałuskie
Dołpotów
Dołzka
Dubowica
Grabówka
Hołyń
Humenów
Jasień
Jaworówka
Kadobna
Kamień
Kopanka
Krasna
Kropiwnik
Landestreu
Łdziany
Łuka
Majdan
Medynia
Moszkowce
Mościska
Mysłów
Niebyłów
Niegowce
Nowica
Pawlikówka
Perekosy
Petranka
Podhorki
Podmichale
Pójo
Przewoziec
Przysłup
Równia
Rypianka
Seredne
Siółko
Siwka Kałuska
Siwka Wojniłowska
Słoboda Niebyłowska
Słoboda Równiańska
Słobódka
Stańkowa
Studzianka
Śliwki
Tomaszowce
Topolsko
Tużyłów
Ugartschal
Uhrynów Stary
Uhrynów Średni
Wierzczenia
Wistowa
Wojniłów

Zawadka
Zawój
Zbora

Gminy powiatu Kołomyja.

Akreszory
Balice
Bania-Berezów
Berezów Niżny
Berezów Średni
Berezów Wyżny
Buczaczki
Ceniawa
Chlebiczyn Leśny
Chomiakówka
Chwaliboga
Czechowa
Czeremchów
Debesławce
Diatkowce
Dobrowódka
Fatowce
Gody
Gwoździec Mały
Gwoździec Miasto
Gwoździec Stary
Ispas
Iwanowce
Jabłonów
Kamionka Mała
Kamionka Wielka
Kluczów Mały
Kluczów Wielki
Kniaźdwór
Kobylec
Kornicz
Korolówka
Korszów
Kosmacz
Kowalówka
Kropiwiszczce
Kujdańce
Kułaczkowce
Liski
Lucza
Luczki
Matyjowce
Markówka
Michałków
Młodiatyn
Myszyn
Nazurna
Oskrzeseńce
Ostapkowce
Ostrówiec
m. Peczenizyn
Pererów
Piadyki
Podhajczyki
Pruchniszczce
Rakowczyk
Rohynia
Rosochacz
Rungury
Siemakowce
Słobódka Leśna
Słobódka Polna
Słoboda Rungurska
Sopów
Soroki
Stopczatów
Szeparowce
Św. Józefa
Św. Stanisława
Tekucza
Trofanówka
Trościanka
Turka
Utoropy

Wierbiaż Niżny
Wierbiaż Wyżny
Winograd
Zahajpol
Zalucze nad Prutem
Zamulińce
Żukocin

Gminy powiatu Kosów.

Babin
Berwinkowa
Białoberezka
Brustury
Chomeczyn
Chorocowa
Czerhanówka
Dołhopole
Fereskul
Hołowy
Horod
Hryniawa
Jabłonica
Jasienów Górny
Jaworów
Kobaki
Kosów Stary
Krasnoila
Krzyworównia
Kuty Stare
Moskałówka
Mykietyńce
Perechrestne
Pistyń
Polanki
Prokurawa
Rostoki
Rożen Mały
Rożen Wielki
Rybno
Rzyczka (Riczkia)
Słobódka
Smodna
Sokołówka
Stebne
Szeszory
Tudiów
Uścieryki
Wierzbowiec
Żabie

Gminy powiatu Nadwórna.

Bitków
Cucylów
Delatyn
Dobrotów
Dora
Fitków
Hawryłówka
Hwozd
Jabłonica
Jamna
Jaremcze
Kamienna
Krasna
Łanczyn
Łojowa
Łuh
Majdan Górny
Majdan Średni
Mikuliczyn
Mołotków
Nazawizów
Ośław Biały
Ośław Czarny
Paryszcze
Pasieczna
Pniów
Potok Czarny

Przerośl
Sadzawka
Strymba
Tarnowica Leśna
Weleśnica
Wołosów
Worochta
Zarzecze
Zielona

**Gminy
powiatu Rohatyn.**

Babuchów
Bieńkowce
Bouszów
Bukaczowce
Bybło
Chochoniów
Czahrów
Czerce
Czerniów
Cześniki
Danilcze
Dehowa
Demeszkowce
Demianów
Doliniany
Dryszychów
Dubryniów
Dytiatyn
Dziezki
Firlejów
Fraga
Hanowce
Herbutów
Honoratówka
Hrehorów
Jabłonów
Jahlusz
Jawcze
Jezierzan
Junaszków
Kawłówka
Kleszczówna
Knihynicze,
Kołokolin
Koniuszki
Konkolniki
Korostowice
Kozara
Kunaszów
Kunicze
Kuropatniki
Kutce
Lipica Dolna
Lipica Górna
Lubsza
Ludwikówka
Łopuszna
Łuczynice
Łukowiec Wiszniowski
Łukowiec Żurowski
Martynów Nowy
Martynów Stary
Melnia
Nastaszczyn
Niemszyn
Obelnica
Oskrześnice
Perenówka
Podbórze
Podgrodzie
Podkamień
Podmichałowce
Podszumlańce
Podwinie
Pomonięta
Popławniki
Poświęrz
Potok
Psary
Puków
Putiatynice
Ruda
Ruzdwiany
Sarnki Dolne
Sarnki Górne

Sarnki Średnie
Skomorochy Nowe
Skomorochy Stare
Słoboda Bukaczowicka
Słobódka Bólszowicka
Słobódka Konkolnicka
Stasiowa Wola
Stratyn Miasto
Stratyn Wieś
Świstelniki
Tenetniki
Ujazd
Wasieczyn
Wierzbilowce
Wiszniów
Wyspa
Zagórze Knihynickie
Zagórze Konkolnickie
Zalpie
Zalanów
Załuże
Żelibory
Żółców
Żurawienko
Żurów

Gminy powiatu Skole.

Annaberg
Chaszcowanie
Felizienthal
Grabowiec
Grabowiec Skolski
Hołowiecko
Hrebenów
Hutar
Jamielnica
Jelenkowate
Kalne
Karlsdorf
Klimiec
Korczyn Rustykalny
Korczyn Szlachecki
Korostów
Koziowa
Kruszelnica Rustykalna
Kruszelnica Szlachecka
Libochora
Ławoczne
Międzybrody
Oporzec
Orawa
Orawczyk
Pławie
Pobuk
Podhorodce
Pohar
Różanka Niżna
Różanka Wyżna
Ryków
Ślasko
Smorze Dolne
Smorze Miasteczko
Sopot
Stynawa Niżna
Stynawa Wyżna
Synowódzko Niżne
Synowódzko Wyżne
Tarnawka
Truchanów
Tuchla
Tucholka
Tysowiec
Tyszownica
Urycz
Wołosianka
Wyżłów
Żupanie

**Gminy
powiatu Stanisławów.**

Bednarów
Błudniki
Bratkowce

Bryn
Chomiaków
Chorostków Polski
Chryplin
Ciechów
Czerniejów
Czukałowka
Delejew
Dobrowlany
Dorohów
Drohomirczany
Dubowce
Hanuszowce
Jamnica
Jezioro
Jezupol M-ko
Hnihinin-Kolonja
Kołodziejów
Kołodziejówka
Komarów
Kończaki Nowe
Kończaki Stare
Kozina
Krechowce
Kryłós
Krymidów
Kurypów
Łany
Majdan
Marjampol Miasto
Marjampol m-ko

Marjampol Wieś
Meducha
Międzyhorce
Mykietyńce
Opryszowce
Ostrów
Pacyków
Pasieczna
Pawelcze
Perłowce
Pitrycz
Pobereże
Podłuże
Pukasowce
Radeza
Rybno
Sapahów
Siedliska
Sielec
Siemikowce
Subotów
Święty Stanisław
Temerowce
Tumirz
Tustań
Tyśmieniczany
Uhorniki
Uhrynów Dolny
Uhrynów Górny
Uhrynów Szlachecki
Uzin
Wiktorów
Wodniki
Wolezków
Woleczyniec
Wysoczanka
Zabereże
Zagwoźdź
Załużkiew

Gminy powiatu Stryj.

Bereznica
Bratkowce
Brygidyn
Chodowice
Chromohorb
Daszawa
Dobrowlany
Dobrzany
Dołhe
Dołholuka
Dulipy
Dzieduszyce Małe
Dzieduszyce Małe
Dzieduszyce Wielkie

Falisz
Gelsendorf
Grabowiec Stryjski
Hołobutów
Hurnie
Kawczy Kąt
Kawsko
Kłodnica
Komarów
Koniuchów
Lisiatycze
Lubieńce
Łany Sokołowskie
Łotatniki
Łukawica Niżna
Łukawica Wyżna
Manastyrzec
Morszyn
Nieżuchów
Jaroszyce
Oleksice
Pietniczany
Podhorce
Pukienicze
Rozhureze
Siechów
Siemiginów
Sokołów
Stańków
Stryhańce
Strzałków
Tatarsko
Uhełna
Uhersko
Wierczany
Wola Dołholucka
Wownia
Zawadów
Zulin

**Gminy
powiatu Śniatyn.**

Albinówka
Belełuja
Borszczów
Budyłów
Chlebyczyn
Drahasymów
Dzurów
Hańkowce
Ilince
Karłów
Kielichów
Kniaże
Krasnostawce
Kułaczyn
Lubkowce
Mikulicze
Nowosielica
Oleszków
Orelec
Podwysoka
Popielniki
Potoczek
Rudniki
Rusów
Stecowa
Trościaniec
Trójca
Tuczapy
Tuława
Tułuków
Uście nad Prutem
Widynów
Woleczkowce
Zabratów
Zadubrowce
Załużce nad Czeremoszem

**Gminy
powiatu Tłumacz.**

Antonówka
Babianka

Bohorodyczyn
Bortniki
Bratyszków
Budzyn
Bukówna
Chocimierz
Chomiakówka
Czarnołożce
Delawa
Dolina
Dołhe
Grabicz
Gruszka
Hołosków
Horyhlady
Hostów
Hryniowce
Jezierzan
Jurkówka
Kłubowce
Kolińce
Konstantynówka
Korolówka
Krasilówka
Krzywotuly Nowe
Krzywotuly Stare
Kutyska
Ladzkie Szlacheckie
Markowce
Miłowanie
Mołodyłów
Nadorozna
Neudorf
Nizniów
Nowosiółka
Odaje ad Słobódka
Olesza
Oleszów
Olszanica
Ostrynia
Ottynia
Pałahicze
Petryłów
Podpieczary
Pohonia
Przybyłów
Pszeniczniki
Puźniki
Roszniów
Skopówka
Słobódka ad Odaje
Słobódka ad Tłumacz
Strupków
Stryhańce
Targowica
Tarnowica Polska
Tyśmienica
Uhorniki
Winograd
Worona
Zakrzewce

**Gminy
powiatu Turka.**

Bahnowate
Beniowa
Bereżek
Boberka
Borynia
Bukowiec
Butelka Niżna
Butelka Wyżna
Butla
Chaszców
Dniestrzyk Dubowy
Dniestrzyk Hołowicki
Dołżki
Dydiowa
Dzwiniarz Górny
Gwoździec
Hnyła
Hołowsko
Husne Niżne
Husne Wyżne

Ilnik
 Isaje
 Iwaszkowce
 Jabłonka Niżna
 Jabłonka Wyżna
 Jabłonów
 Jasienica Zamkowa
 Jasionka Masiowa
 Jasionka Steciowa
 Jawora
 Jaworów
 Komarniki
 Kondratów
 Krasne
 Krywe
 Krywka
 Libuchora
 Lipie
 Łokieć
 Łomża
 Łopuszanka Lechniowa
 Łosiniec
 Matków
 Michniowiec
 Mielniczne

Mochnate
 Moldawsko
 Myta
 Przysłup
 Radycz
 Rosochacz
 Rozłucz
 Ryków
 Rypiany
 Sianki
 Smereczka
 Sokoliki
 Suchy Potok
 Szandrowiec
 Szumiacz
 Tarnawa Niżna
 Tarnawa Wyżna
 Tureczki Niżne
 Tureczki Wyżne
 Wolcze
 Wołosianka Mała
 Wołosianka Wielka
 Wysocko Niżne
 Wysocko Wyżne
 Zadziesko

Zawadka
 Żukotyn
Gminy powiatu Żydaczów.
 Antoniówka
 Balicze Podgórne (Balicze Zarzeczne)
 Balicze Podrózne
 Bereźnica Królewska
 Brzezina
 Bujanów
 Cucułowce
 Czernica
 Czerteż
 Demenka Leśna
 Demenka Poddniestrzańska
 Demnia
 Derzów
 Drohowyże
 Dubrawka
 Folwarki Żydaczowskie
 Hanowce
 Hnizdyczów
 Holeszów

Hów
 Iwanowce
 Izydorówka
 Jajkowce
 Juseptycze
 Kijowiec
 Korczówka
 Kotoryny
 Krechów
 Krupsko
 Lachowice Podrózne
 Lachowice Zarzeczne
 Lubsza
 Lutynka
 Łowczyce
 Łysków
 Machliniec
 Malechów
 Manasterzec
 Mazurówka
 Mielnicz
 Międzyrzecze
 Młyniska
 Nadiatycze
 Nowe Siolo
 Nowoszyny

Obłaznica
 Pczany
 Piaseczna
 Pobereże
 Pokrowce
 Protesy
 Rogóźno
 Rozwadów
 Ruda
 Rudniki
 Smuchów
 Stulsko
 Sulatycze
 Tarnawka
 Tejsarów
 Tróscianiec
 Turady
 Uście
 Weryń
 Włodzimirce
 Wola Wielka
 Wolica Hnizdyczowska
 Wołcnów
 Zabłotowce
 Żurawków
 Żyrawa

Województwo Śląskie.

Gminy powiatu Katowice.
 Bangów
 Bielszowice
 Brzezinka
 Brzęczkowice
 Bukowina
 Bytków
 Chorzów
 Halemba
 Huta-Lawa-Siemianowice

Janów k. Katowic
 Kłodnica
 Kochłowice
 Kończyce
 Maciejowice
 Makoszawy
 Mała Dąbrówka
 Michałowice
 Mysłowice
 Nowa-Wieś
 Pawłów
 Przelajka
 Rozdzień
 Szapience
 Welnowiec

Gminy powiatu Lublinie.
 Babienica
 Boranów
 Brusiek
 Chwostek
 Cieszowa
 Dębowa Góra
 Dralin
 Droniowice
 Droniowiczki
 Drutarnia
 Glinica
 Hadra
 Harbutłowice
 Jawornica
 Kalety
 Kalina
 Kamienica
 Kochanowice
 Kocheice
 Kokotek
 Kolonja Strzebin
 Koszęcin
 Kośmidry
 Ligota Woznicka
 Lisowice
 Lisów
 Lubecko

Lubsza Śląska
 Olszyna
 Pawonków
 Piasek
 Psary
 Pusta Kuźnica
 Rusinowice
 Sadów
 Solarnia
 Stęblów
 Strzebin
 Wymysławcz

Gminy powiatu Pszczyna.
 Bieruń Nowy
 Bijasowice
 Bojszowy
 Bojszowy Nowe
 Borowa Wieś
 Borynia
 Brzeźce
 Bzie Dolne
 Bzie Górne
 Bzie Zameckie
 Chełm k. Mysłowic
 Cielmice
 Czarków
 Czarniechowice
 Ćwiklice
 Dzieckowice
 Frydek
 Gać
 Gardawice
 Gilowiec
 Goczałkowice Dolne
 Goczałkowice Górne
 Golasowice
 Goławiec
 Gostyń
 Góra
 Górki
 Grzawa
 Holdunów
 Imielin
 Jankowice
 Jarosowice
 Jarząbkowice
 Jedlina
 Kamionka
 Kobielice
 Kobiór
 Kopciowice
 Kosztowy
 Krasowy
 Królówka

Kryry
 Krzyżowice
 Łaziska Dolne
 Łaziska Górne
 Łaziska Średnie
 Łąka
 Miedźna
 Międzyrzecze
 Mizerów
 Mokre
 Murcki
 Omonowice
 Orzesze
 Panewniki
 Paprocany
 Paniowy
 Pawłowice
 Piasek
 Pielgrzymowice
 Piotrowice
 Pniówek
 Podlesie
 Poręba
 Radosławice
 Rudółtowice
 Rudziczka
 Smardzowice
 Stara Kuźnica
 Starawieś
 Studzieniec
 Studzionka
 Suszec
 Szeroka
 Ściernie
 Śmiłowice
 Świerczyniec
 Tychy
 Urbanowice
 Warszowice
 Wesola
 Wilkowyje
 Wisła Mała
 Wisła Wielka
 Wola
 Woszczyce
 Wiry
 Zarzeczce
 Zawada
 Zawadka
 Zawiść
 Zazdrość
 Zgoń

Gminy powiatu Rybnik.
 Adamowice
 Baranowice

Belk
 Bełsznica
 Biertułkowy
 Bluszczów
 Bogunice
 Boguszowice
 Brzezie
 Bujaków
 Buków
 Chudów
 Chwałęcice
 Chwałowice
 Cisówka
 Czernica
 Czerwionka
 Czuchów
 Czyżowice
 Dąbieńsko Stare
 Dąbieńsko Wielkie
 Dzimierz
 Folwarki
 Gąszowice
 Gieraltowice
 Godów
 Gogolowa
 Golejów
 Gólkowice
 Gorzyce
 Gorzyczki
 Gotartowice
 Jankowice Rybnie
 Jastrzębie Dolne
 Jastrzębie Górne
 Jastrzębie Zdrój
 Jedłownik
 Jejkowice
 Kamień n/Odrą
 Kamień n/Rzędówką
 Kleszczów
 Klakocin
 Knurów
 Kobyla
 Kokoszyce
 Kornowac
 Krostosowice
 Krywałd
 Korzyżkowice
 Książenice
 Kucharzówka
 Leszczyny
 Ligota Rybnie.
 Ligota Tworów.
 Lumbomia
 Lyski
 Łańce
 Łaziska

Łuków
 Markłowice Dolne
 Markłowice Górne
 Marusz
 Moszczenica
 Mszana
 Nieboczowy
 Niedobczyce
 Niewiadom Dolny
 Niewiadom Górny
 Nowawieś
 Ochojec
 Odra
 Olza
 Orzepowice
 Osiny
 Palowice
 Paniówki
 Piece
 Pietrzkowice
 Podbucze
 Pogrzebień
 Połomia
 Popielów
 Przegędza
 Przystowice
 Pszczyna
 Pszowskie Doły
 Pszów
 Radlin
 Radoszowy Górne
 Radoszowy Wielkie
 Raszczyce
 Rogi
 Rogoźna
 Rowiń
 Rój
 Rupława
 Rupławice
 Rydułtowy Dolne
 Rydułtowy Górne
 Rzechów
 Skrybeńsko
 Skrzeczowice
 Skrzyszów
 Stanowice
 Sumina
 Syrynia
 Szczekowice
 Szerbice
 Szczygłowice
 Świerklany Dolne
 Świerklany Górne
 Turza
 Turzyczka
 Uchylsko

Wielopole
Wilchwa
Wilcza Dolna
Wilcza Górna
Zamysław
Zebrzydowice
Zofjówka
Zwonowice
Żytina

**Gminy
powiatu Świętochłowice**

Brzeziny Śląskie
Brzozowice
Choropaczów
Dąbrówka Wielka
Godula-Chebbie
Hajduki Nowe
Hajduki Wielkie
Kamień
Lipiny
Łagiewniki Śląskie
Nowy Bytom
Orzegów
Piekary Wielkie
Ruda Śląska
Szarlej
Świętochłowice

**Gminy
pow. Tarnowskie Góry**

Bobrowniki
Boruszowice
Brynica
Chechło Nowe
Chechło Stare
Jedrysek
Kozłowagóra
Lasowice
Miasteczko Śl.
Mikołeska
Nakło Śl.
Opatowice
Orzech
Piaseczna
Piekary Rudne
Pniowiec
Radzionków
Repty Nowe
Repty Stare
Rybna
Sowice
Suchagóra
Świerklaniec
Tarnowice Stare
Truszczyce
Żyglin
Żyglinek
Śląsk Cieszyński;

Gminy powiatu Bielsk.

Bielsk
Aleksandrowice
Bąków
Bielowicko
Bronów
Bystra
Chybie
Czechowice
Drogomyśl
Dziedzice
Frelichów
Grodziec
Hłownica
Jasienica
Jaworze
Kamienica
Komorowice
Landek
Ligota
Łazy
Mazańcowice
Międzyrzecze Dolne
Międzyrzecze Górne
Mikuszowice
Mnich
Ochaby
Pruchna
Roztropice
Stare Bielsko

Świętoszówka

Wapienica
Wieszcza
Zabłocie
Zaborze
Zabrzeg
Zarzecze
Zhytków

Gminy powiatu Cieszyn.

Baźanowice
Bładnice Dolne
Błogocice
Bobrek
Brenna
Brzezówka
Cisownica
Dębowiec
Dziegielów
Godziszów
Goleszów
Górki Małe
Górki Wielkie
Gumna
Habutowice
Hazlach
Iskrzyczyn
Istebna
Jaworzynka
Kaczyce
Kiczycze

Kisielów
Koniaków
Kończyce Małe
Kończyce Wielkie
Kostkowice
Kowale
Kozakowice Dolne
Kozakowice Górne
Krasna
Leszna Górna
Lipowiec
Karkłowice Górne
Międzywiec
Mnisztwo
Nierodzin
Ogrodzona
Oschaby
Pastwiska
Pierścień
Podgórz
Pogwizdów
Pruchwa
Puńców
Simoradz
Ustroń
Wilanowice
Wiśla
Wiślica
Zamarski
Zebrzydowice

Województwo Tarnopolskie.

**Gminy
powiatu Borszczów.**

Babińce ad Krzywce
Babińce ad Dźwinogród
Berezanka
Bielowce
Bilcze (Złote)
Boryszkowce
Burdiakowce
Chudyjowce
Chudykowce
Cygany
Dębówka
Dźwiniaczka
Dźwinogród
Filipkowce
Germakówka
Głębocek
Gusztyn
Gusztynok
Horoszowa
Iwanie Puste
Iwanków
Jezierzanka
Jezierzany
Jurjampol
Kapuścińce
Konstancja
Korolówka
Kozaczyna
Krzywce Dolne
Krzywce Górne
Kudryńce,
Łanowce
Łatkowce
Łosiacz
Michałków
Michałówka
Mielnica
Monastyrek
Muszkarów
Muszkatówka
Niwra
Nowosiółka
Okopy
Olchowiec
Oleksińce
Paniowce
Piłatkowce
Piszczatyńce
Podfilipie
Sapohów

Skowiatyn
Słobódka Muszkato-
wiecka
Słobódka Turylecka
Strzałkowce
Szerszeniowce
Szuparka
Szyszkowce
Tarnawka
Trójca
Trubczyn
Turylcze
Uście Biskupie
Wierzbówka
Wierzchniakowce
Wołkowce ad Bor-
szczów
Wołkowce ad Dźwi-
nogród

Wysuczka
Zalesie
Zalucze
Zawale
Zbrzyż
Zielińce
Zwiahel

**Gminy
powiatu Brody.**

Berlin
Bielawce
Bołdury
Boratyn
Buczyna
Czechy
Czepiele
Czernica
Dubie
Dudyń
Dytkowce
Folwarki Małe
Folwarki Wielkie
Gaje Dytkowieckie
Gaje Smoleńskie
Gaje Starobrodzkie
Grzymałówka
Hołoskowice
Hołubica
Hucisko Brodzkie
Huta Pieniacka
Jasionów
Jańszczyce
Jazłowczyk

Kadłubiska
Klekotów
Komarówka
Koniuszków
Korsów
Kutyszcze
Leszniów
Litowisko
Łabaczl
Łahodów
Majdan Pieniacki
Maleniska
Nakwasza
Niemiacz
Orzechowczyk
Palikrowy
Pańkowce
Piaski
Pieniaki
Podkamień, m-ko
Ponikowica
Ponikwa
Popowce
Rażniów
Smolno
Stare Brody
Styberówka
Suchodoły
Suchowola
Sznyrów
Szyszkowce
Tetylkowce
Wierzbowczyk
Wołochy
Wysocko
Zablotce
Zwyzyn

**Gminy
powiatu Brzeżany.**

Augustówka
Baranówka
Budyłów
Buszcze
Byszyki
Ceniów
Chorobrow
Chorościc
Demnia
Dmuchawiec
Dryszczów
Dubszcze
Dworce

Glinna
Helenków
Hinowice
Horodyszcze
Hucisko
Kalne
Kaplince
Komarówka
Koniuchy
Kotów
Kozłów, m-ko
Kozówka
Krasnopuszcza
Krzywce
Kuropatniki
Kurzany
Leśniki
Litiatyn
Łapszyn
Medowa
Mieczyszców
Nadorożniów
Narajów Miasto
Narajów Wieś
Olchowiec
Olesin
Plichów
Płaucza Mała
Płaucza Wielka
Płotycza
Podwysokie
Poruczyn
Posuchów
Potoczany
Potok
Potutory
Raj
Rekszyn
Rohaczyn Miasto
Rohaczyn Wieś
Rybniki
Sarańczuki
Słoboda
Słobódka
Stryhańce
Szumłany
Szybalin
Taurów
Teofipółka
Tróścianiec
Urmań
Wierzbów

Wiktorówka
Wulka
Wybudów
Wymysłówka
Złoczówka
Żołnówka
Żuków

**Gminy
powiatu Buczacz.**

Baranów
Barysz
Beremiany
Bertniki
Bielawinice
Bobrowniki
Bobulińce
Browary
Czechów
Ćwitowa
Dobropole-Mateuszów-
ka
Dubienko
Duliby
Dźwinogród
Hrehorów
Hubin
Huta Nowa
Huta Stara
Jarhorów
Jazłowiec
Jezierzany
Komarówka
Koropiec
Korościatyn
Kościełniki
Kośmierzyn
Kowalówka
Krasiejów
Kujdanów
Kurdwanówka
Ladzie
Leszczańce
Łazarówka
Łuka
Medwedowce
Międzygórze
Nagórzanka
Niskołyzy
Nowosiółka Jazłowie-
cka
Nowosiółka Koropiecka

Nowostawce Olesza Osowce Ostra Petlikowce Nowe Peplikowce Stare Pilawa Podlesie Podzameczek Pomorze Porchowa Potok Złoty, Przedmieście Przewłoka Puźniki Pyszkowce Rukomysz Rusiłów Rzepińce Sawałuski Skomorochy Słobódka Dolna Słobódka Górna Snowidów Sokołów Sokulec Soroki Ścianka Trościańce Trybochowce Uście Zielone, Weleśniów Wierzbiatyn Wozilów Wyczółki Zadarów Zalesie Zaleszczyki Małe Zielona Żubrzec Żnibrody Żurawinice Żyżnomierz	Gminy powiatu Husiatyn. Bosyry Celejów Chłopówka Chorostków, m-ko Czabarówka Czarnokoniecka Wola Czarnokońce Małe Czarnokońce Wielkie Hadyńkowce Horodnica Howilów Mały Howilów Wielki Hryńkowce Jabłonów Karaszynice Kluwinice Kociubińce Kociubińczyki Kotówka Krogulec Krzywieńkie Liczbowce Majdan Mszaniec Myszkowce Nizborg Nowy Nizborg Stary Nizborg Szlachecki Olchowczyk Oryskowce Peremiłów Postołówka Probużna, m-ko Raków Kąt Samułoskowce Sidorów Siekierzyńce Suchodół Suchostaw Szydłowiec Thusterkie Trybuchowce Tudorów Uwisła Wasyłkowce Wasyłków Wierzchowce Zielona Żabińce	Maziarnia Wawrzkowa Milatyn Nowy Milatyn Stary Nahorce Małe Niestuchów Nieznanów Nowosiółki Liskie Obydów Ostrów Pobużany Podzamecz Połoniczna Rakobuty Ruda Sielecka Rusiłów Rzepińów Sapieżanka Sielec Bienków Sokole Sokołów Spas Streptów Stryhanka Tadanie Ubinie Wierzbiany Wolica Derewlańska Wyrów Żelechów Mały Żelechów Wielki Żuratin	Wola Goluchowska Wolica Włoszczyszna Zahajce Zarwanica Zastawce ad Holhocze Zastawce ad Zawałów Zaturzyn Zawadówka Zawałów Złotniki	Bordulaki Chmielno Chołojów, m-ko Dmytrów Hanunin Hrycowola Józefów Krzywe Kulików Kustyn Laszków Majdan Stary Manastyrrek Ohladow- ski Mierów Mikołajów Monastyrrek vel Mana- styrrek (Brodzki) Mukanie Niemilów Niestanice Niwice Ohladów Opłucko Ordów Pawłów Peratyn Płowe Podmanastyrrek Romanówka Romanówka Szczuro- wiecka Ruda Brodzka Rudenko Lackie Rudenko Ruskie Sabinówka Sienków Smarzów Stanin Stanisławczyk Stanisławczyk, m-ko Stojanów, m-ko Stołpin Strzemilcze Suszno Szczurowice, m-ko Śródopolce Tetewczyce Toporów, m-ko Trójca Turze Uwin Witków Nowy, m-ko Witków Stary Wolica Baryłowa Wulka Suszańska Zawidczce
Gminy powiatu Czortków. Antonów Bazar Biała Białobóżnica, m-ko Biały Potok Byczkowce Chomiakówka Czerkawszczyzna Czortków Stary Dawidkowce Dolina Dzuryn Jagielnica Stara Kalinowszczyzna Kołodziany Kosów Krzywółuka Muchawka Nagórzanka Pauszówka Połowce Romaszówka Rosochacz Rydołuby Salówka Siemakowce Skorodnyce Słobódka Dżuryńska Sosolówka Strosówka Szymańkowce Szymańkowczyki Szulhanówka Szwajkowce Świdowa Uhryń Ułaszowce, m-ko Wyganka Zabłotówka Zalesie Zwiniać	Gminy powiatu Kamionka Strumiłowa. Adamy Banunin Berkiki Budki Nieznanowskie Busk Chreniów Czanyż Derewlany Dernów Dobrotwór Dziedziłów Grabowa Horpin Humniska Huta Połoniecka Jabłonówka Jagonia Jakimów Jamne Jazienica Polska Jazienica Ruska Kędzierzawce Kozłów Krzywulanka Kupcze Lanerówka Lisko Łany Niemieckie Łany Polskie Łapajówka Łodyna Nowa	Gminy powiatu Podhajec. Beckersdorf Białokiernica Bieniawa Bohatkowce Boków Bożyków Burkanów Byszów Chatki Dobrowody Gniłowod Hajworonka Halicz Hnilecze Holhocze Horożanka Iszczków Jabłonówka Justynówka Kamienna Góra Korzowa Kotuzów Litwinów Łysa Małowod Markowa Mądzelówka Michałówka Muzyłów Nosów Nowosiółka Panowice Rakowiec Rosochowaciec Rudniki Sapowa Seredne Siemikowce Siółko Sławentyn Sokolniki Sokołów Sosnów Stare Miasto Szczepanów Szumłany Szwejków Telacze Toustobaby Uhrynów Uwsie Wierzbów Wiśniowczyk	Gminy powiatu Przemyślany. Alfredówka Baczów Biała Biłka Błotnia Borszów Brykon Brzuchowice Chlebowice Świrskie Ciemierzyńce Czupernosów Dobrzanica Dunajów, m-ko Dusanów Hanaczów Hanaczówka Jaktorów Janczyn Kimirz Kopań Korzelice Kosteniów Krosienko Krzywice Laszki Królewskie Lipowce Ładańce Łahodów Łonie Majdan Lipowiecki Meryszczów Niedzieliska Nowosiółka Ostałowice Peczenia Pleników Pletenice Pniatyn Podhajczyki Podusilna Podusów Pohorylce Poluchów Mały Poluchów Wielki Połonice Połtew Przegnojów Rozworzany Słowita Sołowa Stanimirz Świrz, m-ko Tuczna Turkocin Uniów Unterwalden Uszkowice Wiśniowczyk Wojciechowice Wolków Wypyski Wyzniany Zadwórze Zamoście Zeniów Zędowice	Gminy powiatu Skalat. Bilitówka Bogdanówka Borki Małe Bucyki Chmieliska Czerniszówka Dorofijówka Dubkowce Eleonorówka Faszcówka Hałuszczyńce Hlibów Horodnica Iwanówka Kaczanówka Kałaharówka Kamionki Kąt Kokoszyńce Kołodziejówka Korszyłówka Kozina Krasne Krzywe Leżanówka Łuka Mała Magdalówka

Mazurówka
 Molczanówka
 Mysłowa
 Nowosiółka Grzyma-
 łowska
 Nowosiółka Skałacka
 Okno
 Orzechowiec
 Ostapie
 Pajówka
 Panasówka
 Podlesie Grzymałowskie
 Polupanówka
 Poznanka Gnła
 Poznanka Hetmańska
 Przekalec
 Rasztowce
 Rosochowaciec
 Rożyska
 Sączawki
 Skałat Stary
 Sorocko
 Soroka
 Staromiejszczyzna
 Stawki Kraśnińskie
 Supranówka
 Tarnoruda, m-ko
 Touste, m-ko
 Turówka
 Wolica
 Zadniszówka
 Zarubińce
 Zielona
 Żerebki Szlacheckie

**Gminy
 powiatu Tarnopol.**

Bajkowce
 Baworów
 Berezowica Wielka
 Biała
 Białoskórka
 Borki Wielkie
 Bucniów
 Cebrow
 Chodaczków Mały
 Chodaczków Wielki
 Czartorya
 Czerniechów
 Czernielów Mazowiecki
 Czernielów Ruski
 Czołhańszczyzna
 Czystylów
 Denysów
 Ditkowce
 Dołzanka
 Domamorycz
 Draganówka
 Dubowce
 Dyczków
 Grabowiec
 Hładki
 Hłubczek Wielki
 Horodyszczce
 Ihrowica
 Isypowce
 Iwaczów Dolny
 Iwaczów Górny
 Jankowce
 Janówka
 Józefówka
 Kipiaczka
 Kokutkowce
 Konopkówka
 Konstantynówka
 Kozówka
 Krasówka
 Krzywki
 Kupczyńce
 Kurniki Szlachcinieckie
 Kurowce
 Kutkowce
 Ludwikówka
 Ładaczyn
 Łozowa
 Łuczka

Łuka Wielka
 Małaszowce
 Mszaniec
 Myszkowice
 Nastasów
 Nosowce
 Obarzańce
 Ostrów
 Petryków
 Pleszkowce
 Płotycz
 Poczańce
 Pokropiwna
 Proniatyn
 Proszowa
 Romanówka
 Rusianówka
 Seredyńce
 Skomorochy
 Smolanka
 Smykowce
 Stechnikowce
 Stupki
 Suszczyn
 Szlachcińce
 Toustolug
 Wola Mazowiecka
 Worobjówka
 Zaboiki
 Zagrobela
 Zarudzie
 Zastawie
 Zaścianka

**Gminy
 powiatu Trembowla.**

Bernadówka
 Boryczówka
 Brykula Nowa
 Brykula Stara
 Chmielówka
 Darachów
 Dereniówka
 Dothe
 Hleszczawa
 Humniska
 Ilawce
 Iwanówka
 Janów, m-ko
 Kobyłowlaki
 Krowinka
 Laskowce
 Łoszniów
 Małów
 Młyniska
 Mogielnica
 Nałuze
 Nowy Tyczyn
 Ostrowczyk
 Pantal'cha
 Plebanówka
 Podgórzany
 Podhajczyki Justynowe
 Romanówka
 Ruzdzwiany
 Semenów
 Skomorosze
 Słobódka Janowska
 Słobódka Strusowska
 Strusów, m-ko
 Tiutków
 Warwaryńce
 Wierzbowiec
 Wolica Trembowelska
 Załawie
 Zaścincze
 Zazdrość
 Zubów

**Gminy
 powiatu Zaleszczyki**

Anielówka
 Bedrykowce
 Beremiany
 Berestek

Blyszczanka
 Burakówka
 Capowce
 Chartanowce
 Chmielowa
 Czerwonogród
 Dobrowlany
 Drohiczówka
 Duninów
 Dupliska
 Dżwiniacz
 Gródek, m-ko
 Hińkowce
 Holihłady
 Hołowczyńce
 Iwanie
 Karolówka
 Kasperowce
 Kołobródka
 Koszylowce
 Kościelniki
 Kułakowce
 Latacz
 Lesieczki
 Lisowce
 Milowce
 Myszków
 Nagórzany
 Nowosiółka Kościukowa
 Nyrków
 Pieczarna
 Popowce
 Rożanówka
 Sadki
 Sińków
 Słobódka Koszylowiec-
 ka
 Stone
 Szczytowce
 Szutromińce
 Szypowce
 Świerzkowce
 Teklówka
 Tłuste Miasto
 Tłuste Wieś
 Torskie
 Uhryńkowce
 Uściczko, m-ko
 Winiatyńce
 Worwolińce
 Zaleszczyki Stare
 Zazulońce
 Żezawa

**Gminy
 powiatu Zbaraż**

Bazarzyńce
 Berezowica Mała
 Czokary
 Czernochoyce
 Czumale
 Dobromirka
 Dobrowody
 Hłubczek Mały
 Hnilce
 Hniliczki
 Hołoszyńce
 Hołutki
 Hrycowce
 Huszczanki
 Iwanczany
 Iwaszkowce
 Jacowce
 Kapuścińce
 Klebanówka
 Klimkowce
 Kobyla
 Koszlaki
 Koziary
 Krasnosielce
 Kretowce
 Kujdańce
 Kurniki
 Lisieczynce
 Lubianki Niższe

Lubianki Wyższe
 Łozówka
 Medyn
 Netreba
 Nowe Siolo
 Nowiki
 Obodówka
 Ochrymowce
 Oprylowce
 Palczyńce
 Pieńkowce
 Prosoyce
 Romanowe Siło
 Roznoszyńce
 Sieniachówka
 Sieniawa
 Skoryki
 Stryjówka
 Suchowce
 Szelpaki
 Szyły
 Tarasówka
 Terpilówka
 Toki
 Wałachówka
 Worobjówka
 Zaluze
 Zarubińce
 Zarudeczko
 Zarudzie
 Zbaraż Stary

**Gminy
 powiatu Zborów.**

Batków
 Beremowce
 Bialkowce
 Białogłowy
 Białokiernica
 Blich
 Bohdanówka
 Bohutyn
 Bubszczany
 Bzowica
 Cecowa
 Czystopady
 Daniłowce
 Gontowa
 Harbuzów
 Hnidawa
 Hodów-Józefówka
 Hukałowce
 Iwaczów
 Jackowce
 Jarczowce
 Jarosławice
 Jezierna
 Jezierzanka
 Kabarowce
 Kalne
 Konopnica
 Korszylów-Pohrebce
 Krasna
 Kudobińce
 Kudynowce
 Łopuszany
 Łukawiec
 Machnowce
 Manajów
 Markopol
 Meteniów
 Młynowce
 Miłno
 Moniłówka
 Mszana
 Nesterowce
 Neterpińce
 Nuszczce
 Olejów
 Ostaszowce
 Panasówka
 Perepelnik
 Pleśniany
 Podbereżce
 Podhajczyki

Pomorzany
 Presowce
 Ratyszcze
 Reniów
 Rozhadów
 Seretce
 Serwery
 Sławna
 Torchów
 Trawotłoki
 Tróścianiec Wielki
 Tustogłowy
 Urlów
 Wertelka
 Wołczkowce
 Zagórze
 Załojce
 Zarudzie
 Zabin

**Gminy
 powiatu Zloczów.**

Bałuczyn
 Bełzec
 Bezbrudy
 Biały Kamień
 Bieniów
 Bolożynów
 Biniszyn
 Bortków
 Bronisławówka z Kazi-
 mierówką
 Buzek
 Chiliczycy
 Chmielowa
 Chwałów
 Czeremosznia
 Czyszki
 Czyżów
 Firlejówka
 Folwarki
 Gologórki
 Gologóry
 Horodyłów
 Hucisko Oleskie
 Huta Werchobuzka
 Jelechowice
 Juśkowice
 Kniaże
 Kotłów
 Konradów
 Konty z Brachówką
 Koropiec
 Krasne
 Krasnosielce
 Kropiwna
 Kruhów
 Kutkorz
 Łuckie Wielkie
 Łuka
 Majdan Gologórski
 Mitulin
 Nowosiółki
 Olesko
 Olszanica
 Olszanka
 Olszanka Mała
 Opaki
 Ostrowczyk Polny
 Ożydów z Angielówką
 Pietrycze
 Płuhów
 Pobocz
 Poczapy
 Podhorec
 Podlesie
 Podlipce
 Przewłoczna
 Remizowce
 Rozwał
 Ruda Kołtowska
 Ryków
 Sassów
 Skniłów

Skwarzawa
Sknowicz
Sokolówka
Sokolówka, m.ko
Stronibaby

Strutyn
Szpikłosy
Ścianka
Trędownacz
Trościaniec Mały

Uciszków
Uhorce
Usznia
Werchebóż
Wicyni

Woroniaki
Zahorce
Zakomarze
Zalesie
Zarwanica

Zakrzecze
Zaszków
Zazule
Żuków
Żulice

Województwo Warszawskie.

Gminy powiatu Blonie:

Grodzisk
Guzów
Helenów
Kaski
Lenisko Milanówek
Młochów
Pass
Piekary
Radziejowice
Radzików
Skuły
Wiskitki
Żyrardów

Gminy powiatu Ciechanów:

Bartoldy
Gołymín
Grudusk
Młock
Nuzewo
Ojrzeń
Opinogóra
Regimin
Sonsk
Zalesie

Gminy powiatu Gostynin:

Czermino
Dobrzyków
Duninów
Lucień
Łąck
Pacyna
Rataje
Sanniki
Skrzany
Ślubice
Szczawin

Gminy powiatu Grójec:

Belsk
Błędów
Borowe
Czersk
Drwalew
Jasieniec
Jazgarzew
Kąty
Kobylin
Komorniki
Konary
Konie
Lechanice
Lipie
Nowa Wieś
Promna
Rykały
Wągrowno

Gminy powiatu Kutno:

Blonie
Dąbrowice
Dobrzelin
Krośniewice
Krzyżanówek
Kutno
Łaniewa

Oparów
Piecka Dąbrowa
Rdutów
Sójki
Wojszyce
Żychlin

Gminy powiatu Lipno:

Bobrowniki
Chalin
Czarne
Dobrzejewice
Dobrzyń n/Wisłą
Jastrzębie
Kikol
Kłokock
Ligowo
Mazowsze
Nowogród
Obrowo
Oleszno
Ossówka
Skepe
Szpetal
Tuchowo

Gminy powiatu Łowicz:

Baków
Bielawy
Bolimów
Dąbkowice
Jeziorko
Kiernozja
Kompina
Lubianków
Łyszkowice
Nieborow

Gminy powiatu Maków:

Karniewo
Krasnosielec
Perzanowo
Płoniawy
Sielec
Sieluń
Smrock
Sypniewo

Gminy powiatu Mińsk Mazowiecki:

Ceglów
Chroście
Dębe Wielkie
Glinianka
Iwowe
Jakubów
Jeruzal
Kołbiel
Kuflew
Łatowicz
Ładzyń
Mińsk
Rudzienko
Siennica
Stanisławów
Wielgolas

Gminy powiatu Mława:

Dąbrowa
Dębsk
Kosiny

Mława
Mostowo
Niechłonin
Ratowo
Rozwozin
Słupsk
Szczepkowo
Turza
Unierzyż
Ziolana
Zieluń

Gminy powiatu Nieszawa:

Bądkowo
Boguszyce
Bytoń
Czamanin
Lubanie
Osiecin
Piotrków Kujawski
Raciążek
Radziejów
Ruszkowo
Sędzin
Służewo
Straszewo

Gminy powiatu Płock:

Bielina
Brudzeń
Brwilno
Drobin
Kleniewo
Lelice
Lubki
Majki
Makolin
Rębowo
Rogozino
Starożreby
Świecice
Zagoty
Wyszogród

Gminy powiatu Płońsk:

Błędówko
Modrzele
Naruszewo
Sarbiewo
Sarnowo
Sielec
Sachocin
Stróżecin
Szumlin
Wójtów-Zamoście
Wychodź
Załużski

Gminy powiatu Pszajnsz:

Baranowo
Chojnowo
Duczymin
Dzierzgowo
Janowo
Jednoróżec
Karwacz
Krzyńowłoga Mała
Krzyńowłoga Wielka
Zaręby

Gminy powiatu Pultusk:

Gołębie
Gzowo
Kleszewo
Kozłowo
Nasielsk
Obryte
Somianka
Winnica
Wyszków
Zatory
Zegrze

Gminy powiatu Radzymin:

Jadów
Kamieńczyk
Klembów
Małopole
Międzyłes
Radzymin
Ręczaje
Strachówka
Tuszc
Zabrodzie

Gminy powiatu Rawa:

Biała Rawska
Boguszyce
Budziszewice
Czerniewice
Gortatowice
Góra
Lubania
Lubochnia
Marjanów
Regnów
Rzeczyca
Stara Wieś
Wołowice
Zelechlin

Gminy powiatu Rypin:

Chrostkowo
Czermin
Dzierzno
Gójsk
Okalewo
Osieck
Pionne
Pręczki
Rogowo
Skrwilno
Sokolowo
Starorypin
Szczutowo
Wapielsk
Zale

Gminy powiatu Sierpe:

Białyszewo
Biezuń
Borkowo
Gradzanowo
Gutkowo
Kosemin

Koziebrody
Lisewo
Raciąż
Rościszewo
Stawiszyn
Żuromin

Gminy powiatu Skierniewice:

Dębowa Góra
Doleck
Głuchów
Grzymkowice
Korabiewice
Kowiesy
Ślupia

Gminy powiatu Sochaczew:

Chodaków
Głusk
Ilów
Kampinos
Kozłów Biskupi
Łazy
Młodzieszyn
Rybno
Szymanów
Tułowice

Gminy powiatu Warszawa:

Blizne
Bródno
Cząstków
Falenty
Góra
Jabłonna
Jeziorna
Karczew
Młociny
Nieporęt
Nowo-Iwiczna
Okuniew
Ożarów
Pomiechowo
Skorosze
Wawer
Wiązowna
Wilanów
Zaborów
Zagożdż

Gminy powiatu Włocławek:

Baruchowo
Chodecz
Dobiegniewo
Falborz
Kłóbka
Kowal
Lubień
Łęg
Piaski
Przedecz
Pyszkowo
Śmiłowice
Wieniec

Województwo Wileńskie.

Gminy powiatu Brasław	Duniłowicze Łuck Łuczaj Mańkowicze Miadzioł Norzycz Parafjanowo Porpliszcz Podstawy Tumilowicze Wołkołata Zośno	Jazno Jody Leonpol Łużki Mikołajów Miory Nowy Pohost Orzechowno Plissa Prozoroki Stefanpol Szarkowszczyzna Wierzhnie Zalesie	Krościeniwicze Krasne Krzywice Kurzeniec Lebiedziew Mołodeczno Olkowicze Radoszkowicze Rzeczki Wiazyń Wilejka	Wołkołata Woropajewo Zośniańska
Gminy powiatu Dunilowicze	Gminy powiatu Dżisna	Gminy powiatu Wilejka	Gminy powiatu Postawy	Gminy powiatu Święciany
Bohin Brasław Druja Dryświaty Jody Leonpol Miory Nowy Pohost Opsa Plusy Przebrodzie Rymaszany Słobódka Smotwy Widze	Bohiń Czeress Czerwieniewicze Druja Głębokie Hermanowicze	Chocieńczyce Dothinów Gródek Ilja Iłza	Duniłowicze Hruzdowo Kobylnik Kozłowszczyzna Łuczaj Miadzioł Norzycka m. Postawy	Daugieliszki Dukszty Hodneiszki Janisk Kiemieliński Komaj Lyngmiański Lyntup Michałów Mielegiany Świecian Świr Szemetowszczyzna Twerecz Zabłocisk Zukojnie

Województwo Wołyńskie.

Gminy powiatu Dubno.	Gminy powiatu Kowel.	Borsuki Dederkały Pańkowce Począjów Radziwiłłów Stary Oleksiniec Szumsk Wierzbowiec Wiśniowiec Wyżgródek Zarudzie	Medwieże Poddebce Połonka Rożyszcze Silno Szczurzyn Torczyn Trościaniec	Kostopol Kustyn Ludwipol Międzyrzec Równe Stepań Stydyń Tuczyn Zdołbica
Gminy powiatu Horochów.	Gminy powiatu Krzemieniec.	Gminy powiatu Luboml.	Gminy powiatu Ostróg.	Gminy powiatu Włodzimierz.
Brany Chorów Kisielin Podberezie Skobełka Świniuchy	Bereźce Białokrynica Białozórka Borki	Bereźce Hołowno Huszcz Luboml Pulmo Szack Zhorany	Chorów Majków Nowomalin Sijańce	Poryck m. Uścilug
		Gminy powiatu Łuck.	Gminy powiatu Równe.	Gminy powiatu Zdołbunów.
		Czarnków Kołki	Bereźne Buhryn Derażne Dziadkowicze Hoszcza Klewań Korzec	Buderaż Chorów Mizocz Nowomalin Ostróg Sijańce Zdołbica m. Zdołbunów

„Państwo Polskie“

Rocznik II-gi.

Rozdział III

Komunikacyjny.

ZAŁOŻONA W 1918 ROKU

INSTYTUCJA WYDAWNICZA

„ODRODZENIE POLSKI“

KAROLA MERPERTA

Warszawa, ul. Boduena Nr. 1.

Telefon Nr. 116-61.

Wszechświatowa Organizacja Podróży „Wagons-Lits-Cook”

Sprzedaż biletów kolejowych, okrętowych, lotniczych, samochodowych krajowych i zagranicznych według cen urzędowych.

Wagony sypialne, salonowe, pulmanowskie i restauracyjne. — Zamawianie hoteli. Asekuracja. Czeki podróżnicze. — Wymiana walut. Organizacja podróży indywidualnych, zbiorowych, wycieczek. — Wszelkie informacje z zakresu turystyki i podróży.

**Generalna Agentura, Warszawa — Hotel Bristol,
Krak.-Przedmieście 42-44, tel.: 6-61, 515-42.**

Własne oddziały w Katowicach, Lwowie, Poznaniu, Łodzi, Wilnie, Stołpcach.

„ROLNIK”

Narodowa Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa
POWIATU DZIŚNIEŃSKIEGO w GŁĘBOKIEM

Sp. z ogr. odp.

Skup lnu i wszelkich ziemiopłodów,
sprzedaż: maszyn i narzędzi rolniczych,
nawozów sztucznych, pasz treściwych,
artykułów spożywczych.

Składy własne i trzypalnia lnu
w Głębokiem, przy ulicy Kolejowej.

Komunalna Kasa Oszczędności

POWIATU DZIŚNIEŃSKIEGO
W GŁĘBOKIEM

Załatwia wszelkie operacje bankowe,
przyjmuje wkłady oszczędnościowe, inkasuje weksle i inne dokumenty.

Za inkaso liczy 1⁰/₀₀ prowizji, minimum
50 gr. od dokumentu.

Konto czekowe w P. K. O. № 81.458.

FIRMA EGZYSTUJE OD 1908 ROKU.

SKŁADY WĘDLIN

Własnego Wyrobu Pierwszorzędnej Jakości

Władysława Trenknera

Warszawa, ul. Górczewska 99, tel. 407-06

„ „ Mazowiecka 5, „ 233-04

FABRYKA

Zaopatrzona w najnowsze urządzenia
Techniczno - Masarskie.

Adres telegr.: „REKLAMA” Warszawa.

Poleca: Plakaty tłoczone, Ścianki i alendarzowe, Etykiety, Sygnetki i t. p.
Przyjmuje: wszelkie roboty tłoczone, kolorowane oraz roboty introligatorskie.

Urzędy i Agencje Pocztowe, Telegraficzne i Telefoniczne na terenie Państwa Polskiego.

OBJAŚNIENIE SKRÓTÓW:

W rubryce I: „ag” — oznacza agencja pocztowa; numeracja rzymska (I, II i t. d.) oznaczają klasę urzędu, Urzędy i agencje pełnią czynności w pełnym zakresie działania.

W rubryce II: „k” = koło; „n” = nad.

W rubryce III: oznaczono województwa: Bł. = białostockie, Kl. = kieleckie, Kr. = krakowskie, Lw. = lwowskie, Łd. = łódzkie, Nw. = nowogrodzkie, Pl. = poleskie, Pm. = pomorskie, Pz. = poznańskie, Śl. = śląskie, St. = stanisławowskie, Tr. = tarnopolskie, Wr. = warszawskie, Wł. = wołyńskie, Wl. — wileńskie, Lb. = lubelskie.

W rubrykach IV i V: znaki podane w tych rubrykach oznaczają **czas trwania służby:** L = służba dzieńna od 8-ej do 12-ej i od 15-ej do 18-ej z przerwą; L/2 = służba trwająca w ciągu dnia najdłużej 3 godziny; C = służba dzienna bez przerwy od 8-ej do 21-ej; N/2 = służba do północy od 7-ej do 21-ej; N = służba nieprzerwana dzień i noc; L/BC = służba podczas sezonu kąpielowego od 8-ej do 21-ej w innych porach roku od 8-ej do 12-ej i 15-ej do 18-ej; C/BN/2 — podczas sezonu letniego do północy w innych porach roku od 8-ej — 21-ej.

UWAGA do rubryki IV: urzędy bez telegrafu, lecz z urządzeniem telegraficznym upoważniono do wymiany telegramów telefonem.

W rubryce VI: oznaczono skrótami nazwy Dyrekcyj Poczt i Telegrafów, którym podlegają urzędy i agencje pocztowe: Bd. = Bydgoszcz, Kt. = Katowice, Kr. = Kraków, Lb. = Lublin, Lw. = Lwów, Pz. = Poznań, Wl. = Wilno, Wr. = Warszawa, Gd. = Dykrecja Poczt i Telegrafów Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku.

Klasa urzęd	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mie- dzym.	Dyr. P. i T.	Klasa urzęd	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mie- dzym.	Dyr. P. i T.
VI	Adamów	Lb. Łuków		L	Wr	VI	Babiak	Łd. Koło		L	Wr
Ag2	Adamówka	Lw. Jarosław		L	Lw	VI	Babice k. Alwerni	Kr. Chrzanów		L	Kr
VI	Albertyn	Nw. Słonim		L	Wl	Ag1	Babice n. Sanem	Lw. Przemyśl	L	L	Lw
Ag1	Albigowa	Lw. Łańcut			Lw	Ag1	Baboszewo	Wr. Płońsk		L	Wr
VI	Aleksandrja	Wl. Równe		L	Wr	Ag2	Baby	Łd. Piotrków		L	Wr
VI	Aleksandrowice	Sl. Bielsko miasto		L	Kt	Ag2	Bachorce	Pz. Strzelno		L	Pz
III	Aleksandrów kujawski	Wr. Nieszawa	N/2	N/2	Wr	Ag2	Bachórz	Lw. Brzozów		L	Lw
V	Aleksandrów k. Łodzi	Łd. Łódź	L	L	Lb	Ag1	Bachórzec	Lw. Przemyśl	L	L	Lw
V	Alwernia	Kr. Chrzanów		L	Kr	VI	Bakalarzewo	Bł. Suwałki		L	Wr
III	Andrychów	Kr. Wadowice	C	C	Kr	Ag2	Bakowce	Lw. Bóbrka		L	Lw
Ag2	Andrzejów k. Czyżewa	Bł. Ostrów Maz.			Wr	V	Bakszty	Nw. Wołożyn		L	Wl
VI	Andrzejów k. Łodzi	Łd. Łódź		L	Wr	Ao2	Balice k. Krakowa	Kr. Kraków		L	Kr
Ag2	Anieliny	Pz. Wyrzysk		L	Bd	Ag2	Balice k. Medyki	Lw. Mościska		L	Lw
Ag1	Anin	Wr. Warszawa		L	Wr	V	Baligród	Lw. Lisko	L	L	Lw
V	Annapol	Lb. Janów	L	L	Lb	II	Baranowicze (ul. Senatorska 5)	Nw. Baranowicze	N	N	Wl
Ag1	Antonin	Pz. Ostrów		L	Pz	IV	Baranowicze 2 (dw. kol.)	Nw. Baranowicze	L	L	Wl
Ag2	Antoniów	Lw. Tarnobrzeg			Lw	VI	Baranowo k. Ostrołęki	Wr. Przasnysz		L	Wr
V	Antonówka	Pl. Sarny	L	L	Lb	V	Baranów k. Tarnobrzegu	Lw. Tarnobrzeg	L	L	Lw
V	Antopol	Pl. Kobryń	L	L	Wl						
Ag2	Armatniów	Wl. Łuck			Lb						
III	Augustów	Bł. Augustów		N	Wr						

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- dzym.	Dyr. P. i T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- dzym.	Dyr. P. i T.
VI	Baranów n. Wieprzem	Lb. Puławy		L	Lb	Ag1	Bienica	Wl. Mołodeczno		L	Wl
Ag1	Baranów k. Żyrardowa	Wr. Błonie		L	Wr	Ag1	Biertułtowy	Sl. Rybnik		L	Kt
IV	Barcin	Pz. Szubin	L	L	Pz	V	Bieruń Nowy	Sl. Pszczyna	L	L	Kt
Ag1	Bargłów	Bl. Augustów		L	Wr	V	Bieruń Stary	Sl. Pszczyna	L	L	Kt
Ag1	Barłożno	Pm. Starogard		L	Bd	VI	Biezanów	Kr. Wieliczka		L	Wr
VI	Barszczowice	Lw. Lwów		L	Lw	V	Biezuń	Wr. Sierpc	L	L	Lw
VI	Barwinek	Lw. Krosno	L	L	Lw	III	Bilcze Złote	Tr. Borszczów		L	Lb
VI	Barysz k. Monasterzysk	Tr. Buczac	L	L	Lw	Ag1	Biłgoraj	Lb. Biłgoraj	C	N	Pz
VI	Bastuny	Nw. Lida		L	Wl	V	Biniew	Pz. Ostrów		L	Lw
Ag1	Baszków	Pz. Krotoszyn		L	Pz	Ag1	Bircza	Lw. Dobromil.	L	L	Pz
Ag2	Basznia Dolna	Lw. Lubaczów		L	Lw		Biskupiec k. Pobiedzisk	Pz. Poznań		L	
Ag2	Batków	Tr. Zborów		L	Lw	Ag2	Biskupiec n. Wieprzem	Lb. Lublin		L	Lb
Ag2	Batorz	Lb. Janów	L	Lb		Ag2	Biszczka	Lb. Biłgoraj		L	Lb
Ag2	Baworów	Tr. Tarnopol		L	Lw	V	Bitków	St. Nadwórna	C	C	Lw
Ag2	Bazar	Tr. Czortków		L	Lw	VI	Bliżyn	Kl. Końskie		L	Lb
Ag2	Bednarów	St. Stanisławów		L	Lw	IV	Błaszki	Ld. Kalisz	C	C	Wr
Ag2	Bełęcin	Pz. Wolsztyn		L	Pz	V	Błaszowa	Lw. Rzeszów	L	L	Lw
IV	Bełchatów	Ld. Piotrków	C	C	Wr	Ag2	Błądzim	Pm. Świecie		L	Bd
Ag2	Bełchów	Wr. Łowicz		L	Wr	V	Błędów	Wr. Grójec		L	Wr
IV	Bełz	Lw. Sokal	L	L	Lw	Ag2	Błociszewo	Pz. Srem		L	Pz
V	Bełzec	Lw. Rawa Ruska	L	L	Lw	IV	Błonie	Wr. Błonie	C	C	Wr
V	Bełżyce	Lb. Lublin		L	Lb	Ag2	Błotnica	Pz. Wolsztyn		L	Pz
Ag2	Berdówka	Nw. Lida		L	Wl	Ag2	Błoto	Pm. Chełmno		L	Bd
Ag2	Beremowce	Tr. Zborów		L	Lw	Ag2	Błudni	Pl. Prużana		L	Wl
V	Bereścisko	Wl. Horochów	L	L	Lb	Ag2	Błudniki	St. Stanisławów	L	L	Lw
IV	Bereza Kartuska	Pl. Prużana	C	C	Wl	Ag2	Błudów	Wl. Horochów		L	Lb
IV	Berezno	Wl. Kostopol	L	L	Lb	Ag1	Bnin	Pz. Srem		L	Pz
Ag2	Bereźolupy Wielkie	Wl. Łuck		L	Lb	V	Bobowa k. Stróż	Kr. Grybów	L	L	Kr
Ag2	Berezów	Pl. Stolin		L	Wl	VI	Bobowo k. Starogardu	Pm. Starogard	L	L	Bd
VI	Bereźce K. Krzemieńca	Wl. Krzemieniec		L	Lb	VI	Bobrek k. Oświęcima	Kr. Chrzanów		L	Kr
VI	Bereźnica K. Sarn.	Pl. Sarny		L	Lb	Ag2	Bobrowniki n. Prosną	Pz. Puławy		L	Pz
Ag2	Berezanka	Wl. Krzemieniec		L	Lb	Ag2	Bobrowniki n. Wieprzem	Wr. Lipno			Lb
Ag2	Berszty	Bl. Grodno		L	Wr	Ag2	Bobrowniki n. Wisłą	Pm. Brodnica		L	Wr
Ag2	Berzniki	Bl. Suwałki		L	Wr	Ag2	Bobrowo	Pm. Brodnica		L	Bd
VI	Besko	Lw. Sanok	L	L	Lw	VI	Bobrowka	Lw. Jarosław		L	Lw
Ag2	Bestwina	Kr. Biała		L	Kr	Ag2	Boby k. Urzędowa	Lb. Janów			Lb
Ag2	Bezdany	Wl. Wilno-Troki		L	Wl	III	Bochnia	Kr. Bochnia	C	C	Kr
Ag1	Będków	Ld. Brzeziny		L	Wr	V	Boćki	Bl. Bielsk		L	Wr
Ag2	Będlewo	Pz. Poznań		L	Pz	V	Bodzanów k. Płocka	Wr. Płock		L	Wr
II	Będzin	Kl. Będzin	N	N	Kr	V	Bodzentyn	Kl. Kielce		L	Kr
Ag1	Biadki	Pz. Krotoszyn		L	Pz	Ag2	Bogdaj	Pz. Odolanów		L	Pz
VI	Biadolinia Szlacheckie	Kr. Brzesko		L	Kr	VI	Bogdanówka	Tr. Skalat		L	Lw
II	Biała	Kr. Biała	C	C	Kr	Ag2	Bogorja	Kl. Sandomierz		L	Lb
Ag1	Biała n. Horyniem	Pl. Stolin		L	Wl	Ag2	Boguchwała	Lw. Rzeszów		L	Lw
II	Biała Podlaska	Lb. Biała Podlaska	N	N	Wr	V	Bogumiłowice	Kr. Brzesko	L	L	Kr
V	Biała K. Rawy Mazowieckiej	Wr. Rawa		L	Wr	Ag1	Boguszewo	Pm. Grudziądz		L	Bd
Ag1	Biała Waka	Wl. Wilno-Troki		L	Wl	V	Bohdanów	Nw. Wołożyn	C	C	Wl
Ag2	Białaczów	Kl. Opoczno		L	Lb	Ag2	Bohin	Wl. Braślaw		L	Wl
VI	Białka K. N. Targu	Kr. Nowy Targ		L	Kr	V	Bohorodczany	St. Bohorodczany	L	L	Lw
Ag1	Białobóżnica	Tr. Czortków		L	Lw	VI	Bojanów k. Niska	Lw. Nisko		L	Lw
V	Białobrzegi	Kl. Radom		L	Lb	IV	Bojanowo poznańskie	Pz. Rawicz		L	Pz
Ag2	Białohruda	Nw. Lida		L	Wr	V	Bojanowo Stare	Kr. Smigiel		L	Pz
VI	Białopole	Lb. Hrubieszów		L	Lb	Ag2	Bolechowice	Pz. Kraków			Kr
IV	Białosławie	Pz. Wyrzysk	L	L	Bd	III	Bolechów	St. Dolina	C	C	Lw
IV	Białowieża	Bl. Bielsk	N	N	Wr	VI	Bolesław k. Olkusza	Kl. Olkusz		L	Kr
V	Białozórka	Wl. Krzemieniec		L	Lb	VI	Bolesław k. Tarnowa	Kr. Dąbrowa		L	Kr
VI	Białykamień	Tr. Złoczów		L	Lw	V	Bolesławiec	Ld. Wieluń		L	Wr
I	Białystok 1 (ul. Kościelna 10)	Bl. Białystok (miasto)	N	N	Wr	Ag2	Boleszyn	Pm. Brodnica		L	Bd
III	Białystok 2 (dw. kol)	Bl. Białystok (miasto)	C	C	Wr	Ag2	Bolewice	Pz. Nowy Tomysl		L	Pz
VI	Białystok 3 (ul. Lipowa 24)	Bl. Białystok (miasto)			Wr	Ag2	Bolimów	Wr. Łowicz		L	Wr
IV	Biechów	Kr. Gorlice		L	Kr	V	Bołszowce	St. Rohatyn		L	Lw
V	Biedrusko	Pz. Poznań		L	Pz	Ag1	Boniewo	Wr. Włocławek		L	Wr
VI	Bielawy K. Łowicza	Wr. Łowicz		L	Wr	IV	Borek	Pz. Koźmin		L	Pz
Ag2	Bielewo	Pz. Kościan		L	Pz	V	Boremel	Wl. Dubno		L	Lb
V	Bieliça	Nw. Lida		L	Wl	Ag2	Borki k. Krzemieńca	Wl. Krzemieniec			Lb
V	Bielsk k. Płocka	Wr. Płock		L	Wr	VI	Borki Wielkie	Tr. Tarnopol		L	Lw
III	Bielsk Podlaski	Bl. Bielsk	N	N	Wr	Ag2	Borkowice	Kl. Końskie		L	Lb
Ag2	Bielska Wola	Pl. Sarny		L	Lb	Ag2	Boronów k. Lublińca	Sl. Lubliniec		L	Kt
I	Bielsko 1 (ul. Piłsudskiego 2)	Sl. Bielsko (miasto)	N	N	Kt	VI	Borowa k. Mielca	Kr. Mielec		L	Kr
II	Bielsko 2 (dw. kol.)	Sl. Bielsko (miasto)		L	Kt	Ag2	Borowy Młyn	Pm. Chojnice		L	Bd
IV	Bielszowice	Sl. Katowice		L	Kt	Ag2	Borski	Pm. Chojnice		L	Bd
V	Bieniakonie	Nw. Lida	N/2	N 2	Wl	Ag2	Borszczów	Wl. Krzemieniec	C	C	Lw
Ag2	Bieniawa	Tr. Podhajce		L	Lw	III	Borszczów	Tr. Borszczów		L	Lw
						Ag2	Bortniki	Lw. Bóbrka		L	Lw
						Ag2	Boruja Kościelna	Pz. Wolsztyn		L	Pz
						Ag2	Boruny	Wl. Osmiana		L	Wl
						Ag1	Boruszyn	Pz. Oborniki		L	Pz
						V	Borynia	St. Turka	L	L	Lw
						VI	Borynicze	Lw. Bobrka		L	Lw
						II	Borysław	Lw. Drohobycz	N	N	Lw
						Ag2	Borzechowo	Pm. Starogard		L	Bd

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mi- e-dym.	Dyr. P. i T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mi- e-dym.	Dyr. P. i T.
Ag2	Borzęstowo	Pm. Kartuzy	—	L	Bd	V	Bukowsko	Lw. Sanok	L	L	Lw
VI	Borzęcin	Kr. Brzesko	—	L	Kr	IV	Bursztyn	St. Rohatyn	L	L	Lw
Ag2	Borzęciczki	Pz. Koźmin	—	L	Pz	Ag2	Bursztynowo	Pm. Grudziądz	—	L	Bd
Ag1	Borzykowo	Pz. Września	—	L	Pz	Ag2	Burzenin	Ld. Sieradz	—	L	Wr
Ag2	Bostyń	Pl. Łuniniec	—	L	Wl	IV	Busk k. Lwowa	Tr. Kamionka Strumiłowa	C	C	Lw
Ag2	Bozewo	Wr. Sierpc	—	L	Wr	IV	Busko Zdrój	Kl. Stopnica	C	C	Kr
VI	Bożkiewiczce	Wl. Dubno	—	L	Lb	Ag2	Buszcze	Tr. Brzezany	—	—	Lw
IV	Bobrka	Lw. Bóbrka	C	C	Lw	Ag1	Buszkowo k. Koron.	Pz. Bydgoszcz	—	L	Bd
V	Bralin	Pz. Kępno	L	L	Pz	Ag2	Bybło	St. Rohatyn	—	—	Lw
Ag2	Brany	Wl. Horochów	—	—	Lb	V	Bychawa	Lb. Lublin	L	L	Lb
V	Brańsk	Bl. Bielsk	L	L	Wr	I	Bydgoszcz Urz. Tel. (ul. Pocztowa) 1	Pz. Bydgoszcz (miasto)	N	N	Bd
Ag1	Brańszczyk	Bl. Ostrów Mazo- wiecki	—	L	Wr	I	Bydgoszcz 1 (ul. Po- cztowa 1)	Pz. Bydgoszcz (miasto)	—	—	Bd
IV	Brasław	Wl. Brasław	N	N	Wl	II	Bydgoszcz 2 (ul. Dworcowa 50)	Pz. Bydgoszcz (miasto)	—	L	Bd
Ag2	Bratjan	Pm. Lubawa	—	L	Bd	IV	Bydgoszcz 3 (ul. Gdańska 63)	Pz. Bydgoszcz (miasto)	L	L	Bd
Ag2	Bratkowice	Lw. Rzeszów	—	—	Lw	V	Bydgoszcz 4 (Okole, Grunwaldzka 12-13)	Pz. Bydgoszcz (miasto)	—	—	Bd
Ag2	Braszczyce	Ld. Sieradz	—	—	Wr	Ag1	Bydgoszcz 5 (Kapu- ściska Wielkie)	Pz. Bydgoszcz (miasto)	—	L	Bd
Ag2	Brenna	Sl. Cieszyń	—	—	Kt	VI	Bysław	Pm. Tuchola	—	L	Bd
Ag2	Brodki	Lw. Lwów	—	—	Lw	VI	Bystra k. Białej	Kr. Biała	—	L	Kr
II	Brodnica n. Drwęcą	Pm. Brodnica	N/2	N/2	Bd	Ag2	Bystra na Śląsku	Sl. Bielsko	L	L	Kt
Ag2	Brodnica Górna	Pm. Kartuzy	—	L	Bd	Ag2	Bystrowice	Lw. Jarosław	—	L	Lw
II	Brody	Tr. Kartusy	N/2	N/2	Lw	Ag2	Bystrejowice	Lb. Lublin	—	—	Lb
Ag2	Brody poznańskie	Pz. Nowy Tomysł	—	L	Pz	Ag2	Bystrzyca K. Wilna	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl
Ag1	Brok	Bl. Ostrów Ma- zowiecka	—	L	Wr	Ag2	Bystrzyca n. Śluczem	Wl. Kostopol	—	—	Lb
Ag2	Broniszewice Nowe	Pz. Pleszew	—	L	Pz	V	Byteń n. Szczarą	Nl. Słonim	—	L	Wl
Ag1	Bronna Gór	Pl. Kosów	—	L	Wl	Ag1	Bytków k. Siemian.	Sl. Katowice	—	L	Kt
Ag2	Bronów	Pz. Pleszew	—	L	Pz	Ag2	Butyń k. Rokietnicy	Pz. Szamotuły	—	L	Pz
Ag1	Brudzeń Duży	Wr. Płock	—	L	Wr	Ag2	Bzowo n. Notecią	Pz. Czarnków	—	L	Bd
V	Brudzew	Ld. Koło	—	L	Wr	Ag2	Bzowo k. Warlubia	Pm. Świecie	—	L	Wr
Ag2	Brusno Nowe	Lw. Lubaczów	—	—	Lw	Ag2	Ceglów	Wr. Mińsk Maz.	—	L	Wl
IV	Brusy	Pm. Chojnice	C	C	Bd	Ag2	Cejkinie	Wl. Święciany	L	L	Bd
Ag2	Bruśnik	Kr. Grybów	—	—	Kr	V	Cekcyn	Pm. Tuchola	—	L	Wr
IV	Brwinów	Wr. Błonie	N/2	N/2	Wr	Ag2	Ceków	Ld. Kalisz	—	L	Kr
Ag2	Brynisk	Pm. Brodnica	—	L	Bd	IV	Chabówka	Kr. Nowy Targ	L	L	Kt
Ag2	Brzegi k. Świdra	Wr. Warszawa	—	L	Wr	V	Chebbie	Sl. Świętochłowice	L	L	Kt
III	Brzesko	Kr. Brzesko	C	C	Kr	Ag2	Chelm k. Bochni	Kr. Bochnia	—	—	Kr
VI	Brzesko Nowe	Kl. Miechów	—	L	Kr	II	Chelm lubelski	Lb. Chelm	N	N	Lb
V	Brzeszcze	Kr. Oświęcim	—	L	Kr	Ag2	Chelm k. Mysłowic	Sl. Pszczyna	—	L	Kt
V	Brześć Kujawski	Wr. Włocławek	L	L	Wr	Ag1	Chelmce	Pz. Strzelno	—	L	Pz
IV	Brześć n/B. Twierdza	Pl. Brześć n/B.	C	C	Wl	Ag2	Chelmek	Kr. Chrzanów	—	—	Kr
I	Brześć n/B 1 (ul. Ja- giellońska 6)	Pl. Brześć n/B.	N	N	Wl	II	Chelmno	Pm. Chelmno	N2	N2	Bd
II	Brześć n/B. 2 (dw. kol)	Pl. Brześć n/B.	N	N	Wl	Ag2	Chelmy Małe	Pm. Chojnice	—	—	Bd
Ag1	Brzezie k. Niepołomie	Kr. Bochnia	—	—	Kr	II	Chelmża	Pm. Toruń	C	C	Bd
V	Brzezie k. Rybnika	Sl. Rybnik	L	L	Kt	V	Chęciny 1 (ul. Moło- goska)	Kl. Kielce	L	L	Kr
V	Brzezinka	Sl. Katowice	L	L	Kt	VI	Chęciny 2 (dw. kol)	Kl. Kielce	—	L	Kr
Ag2	Brzeziny k. Kalisza	Ld. Kalisz	—	L	Wr	VI	Chimocze	Pl. Sarny	—	L	Lb
III	Brzeziny k. Łodzi	Ld. Brzeziny	N/2	N/2	Wr	V	Chlebowice	Lw. Bóbrka	—	L	Lw
Ag2	Brzeziny k. Ropczyc	Kr. Ropczyce	—	—	Kr	VI	Chlewiska	Kl. Końskie	—	L	Lb
V	Brzeziny Śląskie	Sl. Świętochłowice	L	L	Kt	Ag2	Chludowo	Pz. Poznań	—	L	Pz
V	Brzeźnica kRadomska	Ld. Radomsko	—	L	Kr	IV	Chmielnik	Kl. Stopnica	C	C	Kr
VI	Brzeźnica k. Skawiny	Kr. Wadowice	—	L	Kr	Ag1	Chmielno	Pm. Kartuzy	—	L	Bd
Ag2	Brzeźnio k. Sieradza	Ld. Sieradz	—	—	Wr	V	Chmielów	Lw. Tarnobrzeg	—	L	Lw
Ag2	Brzeźno	Pm. Chojnice	—	L	Bd	Ag1	Chobienice	Pz. Wolsztyn	—	L	Pz
III	Brzezany	Tr. Brzezany	C	C	Lw	VI	Chochołów	Kr. Nowy Targ	—	—	Kr
V	Brzostek	Kr. Pilzno	L	L	Kr	Ag1	Chocicza	Pz. Jarocin	—	L	Pz
Ag1	Brzoza	Pz. Bydgoszcz	—	L	Bd	VI	Chociczyce	Wl. Wilejka	—	L	Wl
VI	Brzozdowce	Lw. Bóbrka	—	L	Lw	Ag1	Chocieszów	Pl. Kamień Ko- szyski	—	L	Lb
III	Brzozów	Lw. Brzozów	C	C	Lw	VI	Chocimierz	St. Tłumacz	L	L	Lw
V	Brzuchowice	Lw. Lwów	L	BC	Lw	VI	Chocz	Ld. Kalisz	—	L	Wr
Ag2	Bubnów	Wl. Włodzimierz	—	L	Lb	VI	Chocznia	Kr. Wadowice	—	L	Kr
Ag1	Buchacz	Sl. Tarnowskie G	—	L	Kt	V	Chodecz	Wr. Włocławek	L	L	Wr
Ag2	Bućniów	Tr. Tarnopol	—	L	Lw	VI	Chodel	Lb. Lublin	—	L	Lb
Ag2	Bucz	Pz. Smigiel	—	L	Pz	III	Chodorów (dw. kol.)	Lw. Bóbrka	C	C	Lw
III	Buczacz	Tr. Buczac	C	C	Lw	Ag2	Chodowiec	St. Stryj	—	—	Lw
Ag2	Buczek	Ld. Łask	—	L	Wr	III	Chodzież	Pz. Chodzież	C	C	Pz
Ag1	Buczkowice	Kr. Biała	—	—	Kr	II	Chojnice 1 (Rynek 8)	Pm. Chojnice	N	N	Bd
V	Budzanów k. Trem- bowli	Tr. Trembowla	L	L	Lw	III	Chojnice 2 (dw. kol.)	Pm. Chojnice	L	L	Bd
Ag2	Budziszewko	Pz. Oborniki	—	L	Pz	Ag1	Chojnik	Pz. Odolanów	—	L	Pz
V	Budslaw	Wl. Wilejka	L	L	Wl	Ag1	Chojno poznańskie	Pz. Rawicz	—	L	Pz
V	Budzyń	Pz. Chodzież	L	L	Pz	Ag2	Chojno k. Pińska	Pl. Pińsk	—	L	Wl
Ag2	Bujaków	Sl. Rybnik	—	L	Kt	Ag2	Chojny k. Łodzi	Ld. Łódź	—	L	Wr
Ag2	Rujwidze	Wl. Wilno-Troki	—	—	Wl	V	Chołojów	Tr. Radziechów	L	L	Lw
III	Buk	Pz. Grodzisk	L	C	Pz	V	Chomsk	Pl. Drohiczyń	—	L	Wl
V	Bukaczowce	St. Rohatyn	L	—	Lw	VI	Chorbówka	Lw. Krosno	L	—	Lw
Ag2	Bukowiec Górny	Pz. Leszno	—	L	Pz	Ag2	Chorobów k. Sokala	Lw. Sokal	—	L	Lw
Ag2	Bukowiec k. Opalenicy	Pz. Nowy Tomysł	—	L	Pz						
V	Bukowiec pomorski	Pm. Świecie	L	L	Bd						
Ag1	Bukowiec Stary	Pz. Nowy Tomysł	—	L	Pz						
Ag1	Bukowina	Kr. Nowy Targ	—	—	Kr						
Ag2	Bukownica	Pz. Ostrzeszów	—	L	Pz						

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- dzym.	Dyr. P. i T.
Ag1	Chrośnica	Lw. Mościska	—	—	Lw
IV	Chorostków	Tr. Kopyczyńce	L	L	Lw
VI	Choroszcz	Bl. Białystok	—	L	Wr
Ag2	Chorów	W. Horochów	—	—	Lb
V	Chorzela	Wr. Przasnysz	L	L	Wr
VI	Chorzeliów	Kr. Mielec	—	—	Kr
V	Chorzów	Sl. Katowice	L	L	Kt
Ag2	Choszczówka	Wr. Warszawa	—	—	Wr
Ag2	Chotcza Nowa	Kl. Iłża	—	L	Lb
Ag2	Chotomów	Wr. Warszawa	—	—	Wr
Ag2	Chotyńskie	Pl. Łuniniec	—	L	Wl
Ag2	Chozów k. Mołodeczna	Wl. Mołodeczno	—	L	Wl
V	Chroberz	Kl. Pińczów	—	L	Kr
V	Chropaczów	Sl. Świętochłowice	L	L	Kt
Ag2	Chrostowa	Kr. Bochnia	—	L	Kr
Ag2	Chrośna	Pz. Bydgoszcz	—	L	Bd
Ag2	Chrośnica	Pz. Nowy Tomyśl	—	L	Pz
II	Chrzanów	Kr. Chrzanów	N	N	Kr
Ag2	Chrzanów k. Janowa	Lb. Janów	—	L	Lb
Ag2	Chrzypsko Wielkie	Pz. Międzybóże	—	L	Pz
Ag2	Chwałibogowo	Pz. Września	—	L	Pz
Ag2	Chwałowice	Lb. Tarnobrzeg	—	—	Lw
Ag1	Chwaszczyno	Pm. Morski	—	L	Bd
V	Chybie	Sl. Bielsko	L	L	Kt
V	Chylonia	Pm. Morski	L/Bc	L/Bc	Bd
IV	Chyrów	Lb. Stary Sambo	C	C	Lw
Ag1	Ciążeń	Ed. Słupca	—	L	Wr
IV	Ciechanowiec	Bl. Bielsk	L	L	Wr
II	Ciechanów	Wr. Ciechanów	N/2	N/2	Wr
III	Ciechocinek	Wr. Nieszawa	c/bn/2	c/bn/2	Wr
VI	Ciecierówka	Bl. Grodno	—	L	Wl
Ag2	Cieklin	Kr. Jasło	—	—	Kr
Ag2	Cieladź k. Rawy Mazowieckiej	Wr. Rawa Maz.	—	L	Wr
Ag1	Ciele	Pz. Bydgoszcz	—	L	Bd
Ag1	Ciepielów	Kl. Iłża	—	L	Lb
Ag2	Cierpice	Pm. Toruń	—	L	Bd
V	Cieszanów	Lw. Lubaczów	L	L	Lw
II	Cieszyn	Sl. Cieszyn	C	N	Kt
Ag2	Cieszyn k. Odolanowa	Pz. Odolanów	—	L	Pz
V	Ciezkowice	Kr. Grybów	L	L	Kr
Ag2	Ciche	Pm. Lubawa	—	L	Bd
Ag1	Cisna	Lw. Lisko	—	—	Lw
Ag2	Cmolas	Lw. Kolbuszowa	—	—	Lw
Ag2	Cudzieniski	Wl. Oszmiana	—	—	Wl
Ag1	Cudów	Lb. Chełm	—	L	Lb
Ag1	Cyryń	Nw. Nowogródek	—	L	Wl
Ag2	Czacz	Pz. Smigiel	—	L	Pz
V	Czarna k. Pilzna	Kr. Pilzno	L	L	Kr
Ag2	Czarna k. Ustrzyk	Lw. Lisko	—	—	Lw
V	Czarna Wieś	Bl. Białystok	—	L	Wr
Ag1	Czarna Woda	Pm. Starogard	—	L	Bd
Ag2	Czarnia k. Myszynia	Bl. Ostrołęka	—	L	Wr
II	Czarnków n. Notecią	Pz. Czarnków	C	C	Pz
Ag1	Czarnocin	Ed. Łódź	—	L	Wr
Ag2	Czarków Wielkie	Tr. Kopyczyńce	—	L	Lw
Ag1	Czarnowo	Pm. Toruń	—	L	Bd
VI	Czarnożyły	Ed. Wieluń	—	L	Wr
Ag2	Czarny Bór	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl
IV	Czarny Dunajec	Kr. Nowy Targ	L	L	Kr
Ag2	Czarny las	Pz. Odolanów	—	L	Pz
Ag2	Czartorysk 1 (miasto)	Wl. Łuck	—	L	Lb
VI	Czartorysk 2 (dw. kol.)	Wl. Łuck	—	L	Lb
Ag2	Czarze	Pm. Chełmno	—	L	Bd
Ag1	Czastary	Ed. Wieluń	—	L	Wr
Ag2	Czarnków k. Łucka	Wl. Łuck	—	L	Lb
VI	Czechów	Kr. Brzesko	L	L	Kr
V	Czechowice	Sl. Bielsko	—	L	Kt
Ag1	Czekanów	Pz. Ostrow	—	L	Pz
V	Czładź	Kl. Będzin	L	L	Kr
VI	Czemierniki	Lb. Lubartów	—	L	Lb
III	Czempin	Pz. Kościan	L	L	Pz
Ag2	Czerchawa	Lw. Sambor	—	L	Lw
V	Czeremcha	Bl. Bielsk	—	L	Wr
Ag2	Czeressa	Wl. Brańsk	—	L	Wl
Ag2	Czerkasy	Lw. Łwów	—	L	Lw
Ag2	Czerlany	Lw. Gródek Jagiell	L	L	Lw
VI	Czermin k. Mielca	Kr. Mielec	—	L	Kr
Ag1	Czermin k. Pleszewa	Pz. Pleszew	—	L	Pz
Ag2	Czermno	Kl. Końskie	—	L	Lb
V	Czernawczyce	Pl. Brześć n/B.	—	L	Wl
VI	Czernelica	St. Horodenka	L	L	Lw

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- dzym.	Dyr. P. i T.
Ag2	Czernice Borowe	Wr. Przasnysz	—	L	Wr
V	Czernichów	Kr. Kraków	—	L	Kr
IV	Czerniejewo	Pz. Gniezno	L	L	Pz
Ag2	Czerniewiczek. Dżisny	Wl. Dżisna	—	—	Wl
V	Czerniewice k. Włoc.	Wr. Włodawek	C	C	Wr
V	Czernikowo	Wr. Lipno	—	L	Wr
III	Czersk	Pm. Chojnice	C	C	Bd
Ag1	Czernin	Bl. Ostrołęka	—	L	Wr
V	Czerwińsk n. Wisłą	Wr. Płońsk	—	L	Wr
IV	Czernionka	Sl. Rybnik	L	L	Kt
Ag1	Czerwony Bór	Bl. Łomża	—	L	Wr
Ag2	Czeszewo	Pz. Wągrowiec	—	L	Pz
I	Częstochowa I (ul. II Aleja 34)	Kl. Częstochowa m	N	N	Kr
IV	Częstochowa 3 (ul. Strażacka 15)	Kl. Częstochowa (miasto)	—	L	Kr
V	Częstochowa 4 (ul. Teatralna 45)	Kl. Częstochowa (miasto)	—	L	Kr
V	Częstochowa 5 (ul. Wieluńska 3)	Kl. Częstochowa miasto	—	L	Kr
VI	Czorsztyn	Kr. Nowy Targ	L	L	Kr
II	Czortków	Tr. Czortków	N	N	Lw
Ag2	Czortowiec	St. Horodenka	—	—	Lw
V	Czuczewicz	Pl. Łuniniec	—	L	Wl
V	Czudec	Lw. Strzyżów	L	L	Lw
IV	Czyżew	Bl. Wysokie Maz.	C	C	Wr
V	Cmielów	Kl. Opatów	L	L	Lb
Ag2	Dakowy Mokre	Pz. Grodzisk	—	L	Pz
VI	Daleszyce	Kl. Kielce	—	L	Kr
Ag1	Dalewo	Pz. Kościan	—	L	Pz
IV	Damastawek	Pz. Wągrowiec	L	L	Pz
Ag1	Daniszyn	Pz. Odolanów	—	L	Pz
Ag2	Darachów	Tr. Trembowla	—	L	Lw
Ag2	Darewo	Nw. Baranowicze	—	L	Wl
V	Danieliszki	Wl. Święciany	—	L	Wl
IV	Dawid Gródek	Pl. Stolin	C	C	Wl
Ag2	Dawidów	Lw. Lwów	—	L	Lw
Ag2	Dąbie k. Debicy	Kr. Mielec	—	—	Kr
V	Dąbie n. Nerem	Ed. Koło	L	L	Wr
Ag1	Dąbrowa Biskupia	Pz. Inowrocław	—	L	Pz
V	Dąbrowa Chełmińska	Pm. Chełmno	L	L	Bd
Ag2	Dąbrowa n. Czarną	Kl. Opoczno	—	L	Lb
Ag2	Dąbrowa k. Damasławka	Pz. Wągrowiec	—	L	Pz
II	Dąbrowa Górnicza	Kl. Będzin	N	N	Kr
V	Dąbrowa k. Grodna	Bl. Sokółka	—	L	Wr
V	Dąbrowa k. Mogilna	Pz. Mogilno	—	L	Pz
IV	Dąbrowa k. Tarnowa	Kr. Dąbrowa	L	L	Kr
IV	Dąbrowica	Pl. Sarny	C	C	Lb
VI	Dąbrowice k. Kutna	Wr. Kutno	—	L	Wr
V	Dąbrówka Infulacka	Kr. Tarnów	—	—	Kr
V	Dąbrówka Mała	Sl. Katowice	L	L	Kt
Ag2	Dąbrówka k. Radzymina	Wr. Radzymin	—	L	Wr
Ag1	Dąbrówka Wielka	Sl. Świętochłowice	—	L	Kt
Ag2	Dederkały	Wl. Krzemieniec	—	L	Lb
VI	Delatyn	St. Nadwórna	C	C	Lw
Ag1	Delejew	St. Stanisławów	—	L	Lw
VI	Demidówka	Wl. Dubno	—	L	Lb
VI	Denysów	Tr. Tarnopol	—	L	Lw
V	Derażne	Wl. Kostopol	—	L	Lb
V	Dereczyn	Nw. Stonim	—	L	Wl
VI	Derewek	Pl. Kamień Koszyński	—	L	Wl
Ag2	Derewna k. Słonima	Nw. Słonim	—	L	Wl
V	Derewno	Nw. Stalpcy	—	L	Wl
Ag2	Dębe Wielkie	Wr. Mińsk Maz.	—	L	Wr
III	Dębica	Kr. Ropczyce	C	C	Kr
Ag2	Dębieńsko Wielkie	Sl. Rybnik	—	L	Kt
Ag2	Dębinioc	Pm. Grudziądz	—	—	Bd
VI	Dębionek	Pz. Wyrzysk	L	L	Bd
V	Dęblin Twierdza	Lb. Puławy	L	L	Lb
IV	Dęblin (dw. kol.)	Lb. Puławy	N	N	Lb
Ag2	Dębno	Kr. Brzesko	—	L	Kr
Ag2	Dębowa Kłoda	Lb. Włodawa	—	L	Lb
Ag2	Dębowa Łąka	Pm. Wąbrzeźno	—	L	Bd
VI	Dębowiec	Kr. Jasło	L	L	Kr
Ag2	Diadkiewiczce	Wl. Równe	—	L	Lb
Ag1	Dłoi	Pz. Rawicz	—	L	Pz
Ag1	Długa Goślina	Pz. Oborniki	—	L	Pz
Ag1	Długie Stare	Pz. Leszno	—	L	Pz
V	Długosiodło	Bl. Ostrow Maz.	—	L	W
Ag2	Dłutowo	Wr. Mława	—	—	Wr

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mł. dym.	Dyr. P. i T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mł. dym.	Dyr. P. i T.
Ag2	Dmitrowicze	Pl. Brześć n/B.	—	L	Wl	VI	Dwernik	Lw. Lisko	—	L	Lw
V	Dobczyce	Kr. Wieliczka	—	L	Kr	Ag1	Dwikozy	Kl. Sandomierz	—	L	Lb
V	Dobra k. Limanowy	Kr. Limanowa	—	L	Kr	VI	Dworzec	Nw. Nowogródek	—	L	Wl
V	Dobra k. Turka	Ld. Turek	L	L	Wr	V	Dydnia	Lw. Brzozów	L	L	Lw
Ag2	Dobre k. Mińska Maz.	Wr. Mińsk Maz.	—	—	Wr	VI	Dynów	Lw. Brzozów	C	C	Lw
V	Dobre k. Nieszawy	Wr. Nieszawa	—	L	Wr	V	Dywin	Pl. Kobryń	—	L	Wl
IV	Dobromil	Lw. Dobromil	C	C	Lw	Ag2	Dziadkowicze k. Sie- miatycz	Bl. Bielsk	—	—	Wr
Ag2	Dobromyśl	Nw. Baranowicze	—	L	Wl	III	Działdowo	Pm. Działdowo	C	C	Bd
Ag1	Dobrosin	Lw. Żółkiew	—	L	Lw	III	Działoszyce	Kl. Pińczów	C	C	Kr
Ag2	Dobrosławka	Pl. Pińsk	—	L	Wl	V	Działoszyn	Ld. Wieluń	—	L	Wr
Ag2	Dobroszów	Ld. Słupca	—	—	Wr	Ag1	Działyń	Pz. Gniezno	—	L	Pz
Ag1	Dobrostany	Lw. Gródek Ja- gielloński	—	L	Lw	Ag2	Dziadkowicze k. Anto- pola	Pl. Kobryń	—	—	Wl
Ag1	Dobrotwór	Tr. Kamionka Strumiłowa	—	L	Lw	Ag2	Dzibulki	Lw. Żółkiew	—	—	Lw
Ag1	Dobrowlany	Lw. Drohobycz	—	L	Lw	II	Dziedzice	Sl. Bielsko	L	C	Kt
Ag1	Dobrzechów	Lw. Strzyżów	—	—	Lw	Ag2	Dziekanowice	Pz. Gniezno	—	L	Pz
Ag2	Dobrzejewice	Wr. Lipno	—	L	Wr	Ag2	Dziembowo	Pz. Chodzież	—	L	Pz
V	Dobrzyca	Pz. Krotoszyn	L	L	Pz	Ag2	Dziembów	Nw. Szczuczyn	—	L	Wl
V	Dobrzyń n. Wisłą	Wr. Lipno	L	L	Wr	Ag1	Dziemiany	Pm. Kościerzyna	—	L	Bd
V	Dokrzyce	Wl. Działna	L	L	Wl	V	Dzierzgowo	Wr. Przasnysz	—	L	Wr
Ag2	Dokudowo	Nw. Lida	—	L	Wl	Ag2	Dzierzgowice	Lb. Janów	—	L	Lb
VI	Dokurniszki	Wl. Oszmiana	—	L	Wl	Ag2	Dziwiątkowicze	Nw. Słonim	—	L	Wl
III	Dolina	St. Dolina	C	C	Lw	V	Dziewieniszki	Wl. Oszmiana	—	L	Wl
Ag1	Dolne Sartowice	Pm. Świecie	—	L	Bd	Ag2	Dziewierzewo	Pz. Żnin	—	L	Pz
IV	Dolsk	Pz. Śrem	L	C	Pz	Ag2	Dzikowiec	Lw. Kolbuszowa	—	—	Lw
V	Dołhinów	Wl. Wilejka	L	L	Wl	VI	Dzików Stary	Lw. Lubaczów	—	L	Lw
Ag2	Dołhobyczów	Lb. Hrubieszów	—	L	Lb	IV	Działna	Wl. Działna	C	C	Wl
V	Domaczewo	Pl. Brześć n/B.	L	L	W	VI	Dźwierżno k. Chełmży	Pm. Toruń	L	—	Bd
Ag2	Domaniec	Lb. Siedlce	—	L	Wr	Ag1	Dźwierszno Wielkie	Pz. Wyrzysk	—	L	Bd
Ag2	Domaniewice	Wr. Łowicz	—	L	Wr	Ag2	Dźurów	St. Śniatyn	—	—	Lw
Ag2	Domanin	Pz. Kępno	—	L	Pz	Ag1	Dżuryn	Tr. Czortków	—	L	Lw
Ag1	Domaradz	Lw. Brzozów	—	L	Lw	V	Ejszyski	Nw. Lida	—	L	Wl
Ag2	Domatówko	Pm. Morski	—	L	Bd	Ag2	Elgiszewo	Pm. Wąbrzeźno	—	L	Bd
Ag2	Domazyń	Lw. Gródek Ja- gielloński	—	L	Lw	Ag2	Fajslawice	Lb. Krasnystaw	—	L	Lb
Ag1	Dominowo	Pz. Środa	—	L	Pz	IV	Falenica	Wr. Warszawa	—	C	Wr
V	Dopiewo	Pz. Poznań	—	L	Pz	Ag2	Falmierowo	Pz. Wyrzysk	—	L	Bd
Ag2	Dora	St. Nadworna	—	L	Lw	Ag1	Falkowo	Pz. Gniezno	—	L	Pz
VI	Dorohusk	Lb. Chełm	L	L	Lb	Ag1	Falków k. Końskich	Kl. Końskie	—	L	Lb
Ag1	Doruchów	Pz. Ostrzeszów	—	L	Pz	V	Felsztyn	Lw. Stary Sambor	L	L	Lw
Ag1	Drawski Młyn	Pz. Czarnków	—	L	Pz	V	Filipów	Bl. Suwałki	L	L	Wr
Ag1	Drawsko	Pz. Czarnków	—	L	Pz	VI	Firlej	Lb. Lubartów	—	L	Lb
V	Drobin	Wr. Płock	L	L	Wr	Ag2	Firlejów	St. Rohatyn	L	L	Lw
Ag2	Droginia	Kr. Myślenice	—	—	Kr	Ag2	Florynka	Kr. Grybów	—	—	Kr
Ag2	Drogomyśl	Sl. Bielsko	—	—	Kt	IV	Fordon	Pz. Bydgoszcz	C	C	Bd
V	Drohiczyn n/Bugiem	Bl. Bielsk	L	L	Wr	V	Frampol	Lb. Biłgoraj	—	L	Lb
IV	Drohiczyn poleski 1. (ul. Kościuszki 29)	Pl. Drohiczyń	N	N	Wl	Ag2	Frydman	Kr. Nowy Targ	—	—	Kr
Ag1	Drohiczyn poleski (dw. kol.)	Pl. Drohiczyń	—	L	Wl	V	Frysztak	Lw. Strzyżów	L	L	Lw
I	Drohobycz 1 (ul. Ja- giellońska 31)	Lw. Drohobycz	N	N	Lw	Ag2	Gaje k. Lwowa	Lw. Lwów	—	—	Lw
IV	Drohobycz 2 (dw. kol.)	Lw. Drohobycz	L	L	Lw	VI	Garbatka	Kl. Koźienice	—	L	Lb
Ag1	Drożdżenica	Pm. Tuchola	—	L	Bd	VI	Garbów	Lb. Puławy	—	L	Lb
V	Druja	Wl. Braślaw	C	C	Wl	Ag2	Garki	Pz. Odolanów	—	L	Pz
V	Drukienniki	Bl. Grodno	N	N	Wl	III	Garwolin	Lb. Garwolin	N2	N2	Wr
Ag2	Druzbice	Ld. Piotrków	—	L	Wr	Ag2	Garzyn	Pz. Leszno	—	L	Pz
VI	Drużkopol	Wl. Horochów	—	L	Lb	Ag2	Gawja	Nw. Lida	—	L	Wl
Ag1	Drzywiaty	Wl. Braślaw	—	L	Wl	Ag2	Gawłów Nowy	Kr. Bochnia	—	—	Kr
Ag2	Drzewce Nałęczów	Lb. Puławy	—	L	Lb	VI	Gawłuszowicze	Kr. Mielec	—	L	Kr
V	Drzewica	Kl. Opoczno	L	L	Lb	IV	Gabin	Wr. Gostynin	—	L	Wr
V	Drzycim	Pm. Świecie	L	L	Bd	V	Gądk	Pz. Śrem	—	L	Pz
Ag1	Duba	St. Dolina	L	L	Lw	IV	Gasawa	Pz. Żnin	L	L	Pz
Ag2	Dubica	Pl. Brześć n/B.	—	L	Wl	Ag2	Gasewo	Wr. Maków Maz.	—	L	Wl
V	Dubiecko	Lw. Przemyśl	L	L	Lw	VI	Gasocin	Wr. Ciechanów	—	L	Wr
Ag1	Dubielno k. Chełmży	Pm. Chełmno	—	L	Bd	I	Gdańsk 1 Polski Urząd Pocztowo Telegr. (Hevelinsplatz 1-2)	Na obszarze	N	—	Gd
Ag2	Dubielno k. Laskowie	Pm. Świecie	—	L	Bd	IV	Gdańsk 2 Polski Urząd Poczt. (dn.kol.)	Wolnego Miasta Gdańska	—	—	Gd
V	Dubienka	Lb. Hrubieszów	—	L	Lb	II	Gdańsk 3 Polski Urząd Pocztowy (Weichsel- münde)	Na obszarze Wol- nego Miasta Gdańska	—	—	Gd
Ag2	Dubin	Pz. Rawicz	—	L	Pz	V	Gdów	Kr. Wieliczka	L	L	Kr
VI	Dublan k. Lwowa	Lw. Lwów	L	—	Lw	II	Gdynia Urząd Telegr. (ul. 10-go lutego)	Pm. Morski	N	N	Bd
VI	Dublan k. Sambora	Lw. Sambor	L	L	Lw	II	Gdynia 1 (ul. 10 lutego)	Pm. Morski	—	—	Bd
II	Dubno	Wl. Dubno	N	N	Lb	V	Gdynia 2 (ul. Portowa)	Pm. Morski	—	—	Bd
Ag2	Dubowce	St. Stanisławów	—	—	Lw	V	Gdynia 3 (Okrywie)	Pm. Morski	—	—	Bd
Ag2	Dubrowa	Wl. Mołodeczno	—	L	Wl	V	Germakówka	Tr. Borszczów	—	L	Lw
IV	Dukla	Lw. Krosno	L	L	Lw	Ag2	Gębice k. Czarnkowa	Pz. Czarnków	—	L	Pz
IV	Dukszty k. Turmontu	Wl. Święciany	N	N	Wl	V	Gębice k. Mogilna	Pz. Mogilno	L	L	Pz
Ag2	Dukszty Pijarskie	Wl. Wilno-Troki	—	—	Wl	Ag2	Giby	Bl. Suwałki	—	L	Wr
V	Dunajów	Tr. Przemyślany	—	L	Lw	VI	Gidle	Ld. Radosko	—	L	Kr
IV	Dunilowicze	Wl. Postawy	N	N	Wl	Ag2	Gielniów	Kl. Opoczno	—	L	Lb
Ag1	Duninów	Wr. Gostynin	—	L	Wr	Ag2	Gierałtowice	Sl. Rybnik	—	L	Kt
Ag2	Dupliska	Tr. Zaleszczyki	—	—	Lw						
V	Duszniki	Pz. Szamotuły	—	L	Pz						

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mi- ejm.	Dyr. P. i T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mi- ejm.	Dyr. P. i T.
Ag2	Gieranony	Nw. Lida	—	L	Wl	V	Górzno	Pm, Brodnica	L	L	Bd
Ag1	Gierwiaty	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl	Ag2	Grabie	Pm, Toruń	—	L	Pz
Ag1	Giszowiec	Sl. Katowice	—	L	Kt	Ag2	Grabiny	Kr, Ropczyce	L	L	Kr
V	Gliniany	Tr, Przemysłany	L	L	Lw	Ag2	Grabków	Kl. Końskie	—	L	Lb
V	Gliwnik Marjampolski	Kr, Gorlice	L	L	Kr	V	Grabowiec	Lb. Hrubieszów	—	L	Lb.
Ag2	Glinojce	Wr, Ciechanów	—	L	Wr	V	Grabów k. Łęczycy	Ld. Łęczycza	—	L	Wr
Ag2	Glinna k. Lwowa	Lw, Lwów	—	L	Lw	IV	Grabów n. Prosną	Pz. Ostrzeszów	L	L	Pz
Ag2	Glinśk Czeski	Wl, Równe	—	—	Lb	IV	Grabownica Sta- rzeńska	Lw. Brzozów	—	L	Lw
Ag2	Glinśko	Lw, Żółkiew	—	L	Lw	VI	Grabów k. Łomży	Bl. Szczuczyn	—	L	Wr
Ag1	Gładyszów	Kr, Gorlice	—	—	Kr	Ag1	Grabowo pomorskie	Pm. Kościerzyna	—	L	Bd
Ag2	Głęboczek	Pz, Oborniki	—	L	Pz	III	Grajewo	Bl. Szczuczyn	N	N	Wr
III	Głębokie	Wl, Działowa	N	N	Wl	V	Gralewo	Pm Działdowo	L	L	Bd
Ag2	Głodowo	Pm, Kościerzyna	—	L	Bd	Ag2	Granowiec	Pz. Odolanów	—	L	Pz
V	Głogów	Lw, Rzeszów	L	L	Lw	V	Granowo	Pz. Grodzisk	—	L	Pz
VI	Głowaczów	Kl, Kozienice	—	L	Lb	Ag2	Granyżyski	Wl. Oszmiana	—	L	Wl
IV	Głowno k. Łowicza	Ld. Brzeziny	—	C	Wr	V	Grębów	Lw. Tarnobrzeg	—	L	Lw
Ag1	Głuchów	Wr, Skierniewice	—	L	Wr	Ag2	Grębocin	Pm. Toruń	—	L	Bd
Ag2	Głusk	Lb, Lublin	—	L	Lb	VI	Gręboszów	Kr. Dąbrowa	—	L	Kr
III	Gniew	Pm. Gniew	C	C	Bd	Ag2	Grobła	Kr. Piotnia	—	—	Kr
III	Gniewkowo	Pz. Inowrocław	L	C	Pz	Ag2	Grocholice	Ld. Piotrków	—	—	Wr
V	Gniewoszew	Kl. Kozienice	—	L	Lb	I	Grodno 1	Bl. Grodno	N	N	Wl
Ag2	Gniewowo	Pm. Morski	—	L	Bd	IV	Grodno 2 (ul. Orzeszkowa 7)	Bl. Grodno	—	C	Wl
I	Gnieszno	Pz. Gnieszno m.	C	N	Pz	VI	Grodno 3 (ul. Kłó- sowskańska 38)	Bl. Grodno	—	L	Wl
Ag2	Goczałkowice Dolne	Sl. Pszczyna	—	L	Kt	A	Grodowice	Lw. Stary Sambor	—	L	Lw
Ag1	Godów	Sl. Rybnik	—	L	Kt	V	Grodziec k. Będzina	Kl. Będzin	L	L	Kr
Ag1	Godula	Sl. Świętochłowi- ce	—	L	Kt	V	Grodziec k. Konina	Ld. Konin	—	L	Wr
Ag1	Godziszewo	Pm. Tczew	—	L	Bd	Ag2	Grodziec na Śląsku	Sl. Bielsko	—	—	Kt
Ag1	Gogolinek	Pz. Bydgoszcz	—	L	Bd	III	Grodzisk Mazowiecki	Wr. Błonie	N/2	N/2	Wr
Ag2	Gogołów	Lw. Strzyżów	—	L	Lw	III	Grodzisk poznański	Pz. Grodzisk	C	C	Pz
Ag1	Golasowice	Sl. Pszczyna	L	L	Kt	Ag2	Grodzisk k. Siemia- tycz	Bl. Bielsk	—	L	Wr
V	Goleiszów	Sl. Cieszyń	—	L	Kt	Ag2	Grodzisko n. Prosną	Pz. Pleszew	—	L	Pz
Ag1	Golina Kościelna	Pz. Jarocin	—	L	Pz	VI	Grodzisko k. Prze- worska	Lw. Łañcut	—	L	Lw
V	Golina n. Wartą	Ld. Konin	L	C	Wr	Ag2	Gromadno	Pz. Szubin	—	L	Pz
III	Golub	Pm. Wąbrzeźno	C	C	Bd	V	Gromnik	Kr. Tarnów	L	L	Kr
VI	Gołańcz	Pz. Wągrowiec	L	L	Pz	V	Gródek k. Białego- stoku	Bl. Białystok	—	L	Wr
Ag2	Gołcza	Kl. Miechów	—	L	Kr	Ag2	Gródek n. Dunajcem	Kr. Nowy Sącz	—	—	Kr
Ag2	Gołaszewo	Pz. Wągrowiec	—	L	Pz	III	Gródek Jagielloński	Lw. Gródek Ja- gielloński	C	C	Lw
Ag1	Gołonóg	Kl. Będzin	—	L	Kr	Ag2	Gródki	Pm. Działdowo	—	L	Bd
Ag1	Golków k. Warszawy	Wr. Grójec	—	L	Wr	III	Grójec	Wr. Grójec	N/2	N/2	Wr
VI	Gołogóry	Tr. Złoczów	—	L	Lw	V	Grucuz	Pm. Świecie	L	L	Bd
Ag1	Gołoczyszna	Wr. Ciechanów	—	L	Wr	VI	Grudusk	Wr. Ciechanów	—	L	Wr
Ag1	Gołochów	Pz. Pleszew	—	L	Pz	II	Grudziądz Urząd Te- legraf. ul. Mickiewi- cza 20.	Pom. Grudziądz miasto	N	N	Bd
Ag1	Gołymin	Wr. Ciechanów	—	L	Wr	I	Grudziądz 1 (ul. Mickiewicza 20)	Pom. Grudziądz miasto	—	—	Bd
V	Goniadz	Bl. Białystok	—	L	Wr	III	Grudziądz 2 ul. Dworcowa 42—40)	Pom. Grudziądz miasto	L	L	Bd
Ag2	Goraj	Lb. Biłgoraj	—	L	Lb	VI	Grudziądz 4 (ul. Li- powa 37)	Pom. Grudziądz miasto	L	L	Bd
Ag2	Goręczyno	Pm. Kartuzy	C	C	Bd	VI	Grupa	Pm. Świecie	L	L	Bd
III	Gorlice	Kr. Gorlice	L	C	Kr	Ag2	Gruta	Pm. Grudziądz	—	L	Bd
V	Gorzów	Ld. Piotrków	L	L	Wr	IV	Grybów	Kr. Grybów	C	C	Kr
Ag2	Gorzaków	Lb. Krasnystaw	—	L	Lb	Ag2	Grylewo	Pz. Wągrowiec	—	L	Pz
V	Gorzuchowo	Pm. Chełmno	L	L	Bd	Ag2	Grzebieniska	Pz. Szamotuły	—	L	Pz
Ag2	Gorzyce k. Nadbrzezia	Lw. Tarnobrzeg	—	L	Lw	VI	Grzegorzew	Ld. Koło	—	L	Wr
Ag1	Gorzyce k. Rybnika	Sl. Rybnik	—	L	Kt	Ag2	Grzybowica	Wl. Włodzimierz	—	L	Lb
Ag1	Gorzyce k. Żnina	Pz. Żnin	—	L	Pz	IV	Grzymałów	Tr. Skalał	C	C	Lw
Ag2	Gorzykowo	Pz. Gnieszno	—	L	Pz	Ag2	Grzymiszew	Ld. Konin	—	—	Wr
Ag2	Gorzyń	Pz. Międzybóże	—	L	Pz	VI	Gudogaje	Wl. Oszmiana	—	L	Wl
VI	Gosławice	Ld. Konin	—	L	Wr	Ag2	Gulcz	Pz. Czarnków	—	L	Pz
Ag1	Gostyń k. Tucholi	Pm. Tuchola	—	L	Bd	Ag2	Gutów	Pz. Środa	—	L	Pz
Ag2	Gostyszyna n. Prosną	Pz. Ostrów	—	L	Pz	Ag2	Gutowiec	Pm. Chojnice	—	L	Bd
III	Gostynin	Wr. Gostynin	N/2	N/2	Wr	V	Gwoździec	St. Kołomyja	L	L	Lw
II	Gostyń	Pz. Gostyń	C	N	Pz	Ag2	Haczów n. Wiśłokiem	Lw. Brzozów	—	L	Lw
Ag2	Goszczanów	Ld. Turek	—	L	Wr	Ag2	Hadyńkowce	Tr. Kopyczyńce	—	L	Lw
VI	Goszczyn	Wr. Grójec	—	L	Wr	Ag1	Hajduki Nowe	Sl. Świętochłó- wice	—	L	Kt
Ag2	Gościcino	Pm. Morski	—	L	Bd	III	Hajduki Wielkie	Sl. Świętochł.	C	C	Kt
VI	Gościeradów	Lb. Janów	—	L	Lb	IV	Hajnówka	Bl. Bielsk	N	N	Wr
Ag2	Gościeszyn n. Obrą	Pz. Wolsztyn	—	L	Pz	Ag2	Halemba	Sl. Katowice	—	L	Kt
Ag1	Gościeszyn k. Trze- meszna	Pz. Żnin	—	L	Pz	IV	Halicz	St. Stanisławów	L	L	Lw
Ag1	Gotelp	Pm. Chojnice	—	L	Bd	Ag2	Hałuszczynce	Tr. Skalał	—	L	Lw
Ag2	Gowarczów	Kl. Końskie	—	L	Lb	IV	Hancewicze	Pl. Łuniniec	N	N	Wl
Ag2	Gowarzewo	Pz. Środa	—	L	Pz	Ag2	Hanna	Lb. Włodawa	—	L	Lb
Ag1	Gowidlin	Pm. Kartuzy	—	L	Bd						
V	Goworowo	Bl. Ostrołęka	L	L	Wr						
Ag2	Gozdowo	Wr. Sierpc	—	L	Wr						
VI	Gójsk	Wr. Rypin	—	L	Wr						
Ag1	Góra k. Jarocina poz.	Pz. Jarocin	—	L	Pz						
V	Góra Kalwarja	Wr. Grójec	C	C	Wr						
Ag1	Góra k. Płocka	Wr. Płock	—	L	Wr						
Ag1	Góra św. Małgorzaty	Ld. Łęczycza	—	L	Wr						
Ag2	Górka n. Wisłą	Kr. Brzesko	—	—	Kr						
Ag1	Górna Grupa	Pm. Świecie	—	L	Bd						
Ag2	Górne Wymiary	Pm. Chełmno	—	L	Bd						
Ag2	Góry Mokre	Kl. Końskie	—	L	Lb						

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mie- dym.	Dyr. P. i. T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mie- dym.	Dyr. P. i. T.
Ag2	Hańsk	Lb. Włodawa	—	L	Lb	IV	Iwonicz	Lw. Krosno	LBC	LBC	Lw
Ag2	Harkłowa	Kr. Nowy Targ	—	—	Kr	VI	Izabelin	Bl. Wołkowysk	—	L	Wl
V	Hel	Pm. Morski	LBC	LBC	Bd	IV	Izabela kujawska	Ld. Koło	L	L	Wr
V	Henryków k. Warsza- wy	Wr. Warszawa	—	L	Wr	IV	Izbica n. Wieprzem	Lb. Krasnystaw	L	L	Lb
V	Herby k. Lublińca	Sl. Lubliniec	L	L	Kt	Ag2	Izdebki	Lw. Brzozów	—	—	Lw
V	Hermanowicze	Wl. Dżisna	—	L	Wl	VI	Izdebnik k. Kalwarji Zembrzowskiej	Kr. Wadowice	L	L	Kr
VI	Hłuboczek Wielki	Tr. Tarnopol	—	L	Lw	Ag2	Iża	Wl. Wilejka	—	L	Wl
Ag2	Hnilcze	Tr. Podhajce	—	—	Lw	Ag2	Iżów	Wl. Włodzimierz	—	—	Lb
VI	Hnizdyczów Kocha- wina	St. Żydaczów	—	L	Lw	Ag2	Jablonka Niżna	St. Turka	—	—	Lw
VI	Hoczew k. Liska	Lw. Lisko	L	L	Lw	V	Jablonka Orawska	Kr. Nowy Targ	L	L	Kr
V	Hoduciszki	Wl. Święciany	L	L	Wl	V	Jablonka Gucin	Wr. Warszawa	—	L	Wr
V	Holszany	Wl. Oszmiana	—	L	Wl	Ag2	Jablonna Lacka	Lb. Sokołów	—	L	Wr
Ag2	Holhocz	Tr. Podhajce	—	—	Lw	Ag2	Jablonna k. Nowego Tomyśla	Pz. Wolsztyn	—	L	Pz
V	Hołoby	Wl. Kowel	—	L	Lb	V	Jablonna k. Warszawy	Wr. Warszawa	N/2	N/2	Wr
Ag2	Hołowno	Wl. Luboml	—	—	Lb	III	Jablonowo Pomorskie	Pm. Brodnica	C	C	Bd
Ag2	Hołubicze	Wl. Dżisna	—	L	Wl	V	Jablonów k. Kołomyji	St. Kołomyja	L	L	Lw
Ag1	Hołynka k. Grodna	Bl. Augustów	—	L	Wr	Ag2	Jabłoń	Lb. Radzyń	—	L	Wr
Ag2	Hołynka k. Słonima	Nw. Słonim	—	L	Wl	Ag2	Jablonowo Pańskie	Pz. Szubin	—	L	Pz
Ag1	Hołyń	St. Kałusz	—	L	Lw	Ag2	Jaćmierz	Lw. Sanok	—	—	Lw
Ag2	Honczary	Nw. Lida	—	L	Wl	Ag2	Jadowniki	Pz. Żnin	—	L	Pz
Ag1	Hopowo	Pm. Kartuzy	—	L	Bd	V	Jadów	Wr. Radzymin	—	L	Wr
IV	Horochów	Wl. Horochów	C	N	Lb	V	Jagielnica	Tr. Czortków	L	L	Lw
VI	Horodec k. Kobrynia	Pl. Kobryń	—	L	Wl	Ag2	Jagodzin	Wl. Luboml	—	L	Lb
III	Horodenka	St. Horodenka	C	C	Lw	Ag1	Jaksice	Pz. Inowrocław	—	L	Pz
VI	Horodło	Lb. Hrubieszów	—	L	Lb	Ag2	Jaktorów	Wr. Błonie	—	L	Wr
VI	Horodnica	Tr. Kopyczyńce	—	L	Lw	Ag2	Jakubowice	Kl. Opatów	—	L	Lb
Ag2	Horodno k. Lidy	Nw. Lida	—	L	Wl	Ag2	Jałówka	Bl. Wołkowysk	—	L	Wl
Ag1	Horodno k. Stolina	Pl. Stolin	—	L	Wl	VI	Jamielnik	Pm. Lubawa	L	L	Bd
V	Horodyszcze k. Bara- nowicz	Nw. Baranowicze	—	C	Wl	VI	Janczyn	Tr. Przemysły	—	L	Lw
Ag2	Horodyszcze k. Pińska	Pl. Pińsk	—	—	Wl	Ag2	Janiewicze	Wl. Włodzimierz	—	L	Lb
IV	Horodziej	Nw. Nieśwież	N/2	N/2	Wl	IV	Jankowo	Pz. Inowrocław	L	L	Pz
Ag1	Horozanka	Tr. Podhajce	—	L	Lw	Ag2	Jankowo Dolne	Pz. Gniezno	—	L	Pz
Ag2	Horyń	Pl. Stolin	—	—	Wl	Ag2	Jankowice k. Pszczyny	Sl. Pszczyna	—	L	Kt
VI	Horyniec	Lw. Lubaczów	L	L	Lw	Ag2	Janowice k. Zakliczyna	Kr. Tarnów	—	—	Kr
Ag2	Horynka	Wl. Krzemieniec	—	—	Lb	III	Janowiec	Pz. Żnin	L	L	Pz
V	Hoszcza	Wl. Równe	L	L	Lb	Ag2	Janowiec n/Wisłą	Kl. Kozienice	—	—	Lb
Ag1	Hrebenów	St. Skole	—	L	Lw	Ag1	Janowo k. Chorz	Wr. Przasnysz	—	L	Wr
III	Hrubieszów	Lb. Hrubieszów	C	N	Lb	Ag2	Janowo k. Gniewa	Pm. Gniew	—	L	Bd
VI	Hruszów	Lw. Jaworów	—	L	Lw	Ag1	Janów k. Katowic	Sl. Katowice	—	L	Kt
Ag2	Hruzdowo	Wl. Postawy	—	L	Wl	V	Janów k. Lwowa	Lw. Gródek Ja- gielloński	L	L	Lw
VI	Hryczewice	Nw. Nieśwież	—	L	Wl	III	Janów Lubelski	Lb. Janów	L	N	Lb
Ag2	Hucisko n/Wieprzem	Lb. Zamość	—	—	Lb	IV	Janów k. Pińska	Pl. Drohiczyn	N/2	N/2	Wl
Ag2	Hulcze	Lw. Sokal	—	L	Lw	IV	Janów Podlaski	Lb. Konstanty- nów	C	C	Wr
VI	Hussaków	Lw. Mościska	—	L	Lw	V	Janów k. Sokółki	Bl. Sokółka	—	L	Wr
V	Husiatyn	Tr. Kopyczyńce	L	L	Lw	V	Janów k. Trembowli	Tr. Trembowla	—	L	Lw
Ag2	Huszcz	Wl. Luboml	—	L	Lb	V	Jaraczew	Pz. Jarocin	L	L	Pz
Ag2	Huta k. Czarnkowa	Pz. Czarnków	—	L	Pz	Ag2	Jarczów k. Tomaszowa Lub.	Lb. Tomaszów	—	L	Lb
Ag2	Huta Krzeszowska	Lb. Biłgoraj	—	L	Lb	V	Jaremcze	St. Nadwórna	LBC	LBC	Lw
Ag2	Huta k. Starogardu	Pm. Starogard	—	L	Bd	II	Jarocin poznański	Pz. Jarocin	C	C	Pz
Ag2	Huta Stepańska	Wl. Kostopol	—	L	Lb	Ag2	Jarocin k. Niska	Lw. Nisko	—	—	Lw
Ag2	Hyżne k. Dynowa	Lw. Rzeszów	—	—	Lw	II	Jarosław	Lw. Jarosław	N	N	Lw
V	Ignalino	Wl. Święciany	L	L	Wl	Ag2	Jarosławice	Wl. Dubno	—	—	Lb
Ag2	Igołomia	Kl. Miechów	—	L	Kr	Ag2	Jarozewo	Pz. Wągrowiec	—	L	Pz
Ag2	Ikaźń	Wl. Brasław	—	—	Wl	V	Jaryczów Nowy	Lw. Lwów	—	L	Lw
V	Ilja	Wl. Wilejka	—	C	Wl	Ag2	Jarząbkowo	Pz. Września	—	L	Pz
V	Iłowo k. Działdowa	Pm. Działdowo	L	L	Bd	V	Jasienica Rosielna	Lw. Brzozów	L	L	Lw
Ag2	Iłowo k. Sepolna	Pm. Sepolno	—	L	Bd	Ag1	Jasienica Zamkowa	St. Turka	—	L	Lw
V	Iłowiec k. Sochaczewa	Wr. Sochaczew	—	L	Wr	VII	Jasienów Górny	St. Kosów	L	L	Lw
Ag2	Iłowicze	Pz. Śrem	—	L	Pz	Ag2	Jasionka Masiowa	St. Turka	—	L	Lw
V	Iłża	Kl. Iłża	C	C	Lb	Ag2	Jasionka k. Rzeszowa	Lw. Rzeszów	—	L	Lw
V	Imielin	Sl. Pszczyna	L	L	Kt	Ag2	Jasionów k. Brzozowa	Lw. Brzozów	—	—	Lw
V	Indura	Bl. Grodno	—	L	Wl	Ag2	Jasionów k. Zabłociec	Tr. Brody	—	L	Lw
I	Inowrocław 1 (ul. Król. Jadwigi 13)	Pz. Inowrocław miasto	N	N	Pz	V	Jasionówka	Bl. Białystok	—	L	Wr
Filja	Inowrocław 2 (dw. kol.)	Pz. Inowrocław miasto	L	L	Pz	II	Jasło	Kr. Jasło	C	C	Kr
III	Irena	Lb. Puławy	C	N	Lb	V	Jastarnia	Pm. Morski	LBC	LBC	Bd
V	Istebna	Sl. Cieszyn	—	L	Kt	Ag2	Jastrząb	Kl. Radom	—	L	Lb
V	Iwacewicze	Pl. Kosów Pole- ski	—	L	Wl	VI	Jastrzębia Góra	Pm. Morski	C	C	Bd
Ag2	Iwanicze	Wl. Włodzimierz	—	L	Lb	Ag2	Jastrzębie k. Brodnicy n. Drwęca	Pm. Brodnica	—	L	Bd
V	Iwaniska	Kl. Opatów	—	L	Lb	V	Jastrzębie Zdrój	Sl. Rybnik	L	L	Kt
Ag1	Iwanowice n. Prosną	Ld. Kalisz	—	L	Wr	Ag1	Jastrzębiec k. Wię- chorka	Pm. Sepólno	—	L	Bd
Ag2	Iwanowice k. Słomnik	Kl. Miechów	—	—	Kr	Ag2	Jastrzębl	Nw. Baranowicze	—	L	Wl
Ag2	Iwanówka k. Trembowli	Tr. Trembowla	—	L	Lw	Ag2	Jastrzębowo	Pz. Mogilno	—	L	Pz
Ag2	Iwańczany	Tr. Zbaraż	—	—	Lw	Ag2	Jastrzębsko Stare	Pz. Nowy Tomysł	—	L	Pz
Ag2	Iwiec k. Tucholi	Pm. Tuchola	—	L	Bd	V	Jaszuny	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl
V	Iwieniec	Nw. Wołożyn	N/2	N/2	Wl	VI	Jaślany	Kr. Mielec	—	—	Kr
IV	Iwje k. Lidy	Nw. Lida	L	L	Wl	VI	Jaślika	Lw. Sanok	L	—	Lw
Ag1	Iwkowa	Kr. Brzesko	—	—	Kr						

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Telegraf	tel. międzym.	Dyr. P. i T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Telegraf	tel. międzym.	Dyr. P. i T.
Ag2	Jaświly	Bl. Białystok	—	—	Wr	Ag2	Kamionka Wielka	Kr. Grybów	—	—	Kr
VI	Jawiszowice	Kr. Oświęcim	—	—	Kr	Ag2	Kamionka Wołoska	Lw. Rawa Ruska	—	L	Lw
Ag2	Jawora n/Stryjem	St. Turka	—	L	Lw	Ag2	Kamionna	Pz. Międzychód	—	—	Pz
VI	Jawornik Polski	Lw. Rzeszów	—	L	Lw	Ag1	Kampinos	Wr. Sochaczew	—	L	Wr
III	Jaworów	Lw. Jaworów	C	C	Lw	Ag2	Kanie	Lb. Chełm	—	L	Lb
V	Jaworze	Śl. Bielsko	L	L	Kt	IV	Kańczuga	Lw. Przeworsk	C	C	Lw
III	Jaworzno	Kr. Chrzanów	N	N	Kr	Ag2	Karasin k. Maniewicz	Wl. Kowel	—	—	Lb
V	Jazłowiec	Tr. Buczac	L	L	Lw	V	Karczew k. Otwocka	Wr. Warszawa	L	L	Wr
VI	Jazowsko	Kr. Nowy Sącz	L	L	Kr	Ag2	Karczewska	Lb. Puławy	—	L	Lb
VI	Jazno	Wl. Dżisna	—	L	Wl	Ag2	Karnaczówka	Wl. Krzemieniec	—	—	Lb
V	Jedlicze	Lw. Krosno	—	L	Lw	Ag2	Karniewo	Wr. Maków Maz.	—	L	Wr
VI	Jedlińsk	Kl. Radom	—	L	Lb	Ag1	Karsin	Pm. Chojnice	—	L	Bd
Ag2	Jedlnia	Kl. Kozienice	—	—	Lb	III	Kartuzy	Pm. Kartuzy	C	C	Bd
Ag2	Jednoróżec	Wr. Przasnysz	—	L	Wr	Ag2	Karwia	Pm. Morski	—	L	Bd
V	Jedwabne	Bl. Kolno	L	L	Wr	Ag1	Kasina Wielka	Kr. Limanowa	—	—	Kr
V	Jelesnia	Kr. Żywiec	L	L	Kr	Ag2	Kasparus	Pm. Starogard	—	L	Bd
Ag1	Jerka	Pz. Kościan	—	L	Pz	Ag1	Kaszczor	Pz. Wolsztyn	—	L	Pz
Ag1	Jerzyce	Pz. Strzelno	—	L	Pz	VI	Katerburg	Wl. Krzemieniec	—	L	Lb
V	Jezierna	Tr. Zborów	—	L	Lw	I	Katowice Urząd Telegraf. (ul. Pocztowa 9)	Śl. Katowice miasto	N	N	Kt
Ag2	Jezierzany k. Buczacza	Tr. Buczac	—	—	Lw	I	Katowice I (ul. Pocztowa 9)	Śl. Katowice miasto	—	—	Kt
V	Jezierzany k. Czortkowa	Tr. Borszczów	L	L	Lw	Fil.	Katowice (dw. kol.)	Śl. Katowice miasto	N	N	Kt
VI	Jeziorany	Wl. Dubno	—	L	Lb	IV	Katowice 2 (zawodzie)	Śl. Katowice m.	L	L	Kt
Ag2	Jeziorany Polskie	Wl. Łuck	—	—	Lb	V	Katowice 3 (Bogucice)	Śl. Katowice m.	L	L	Kt
Ag2	Jeziorki k. Poznania	Pz. Poznań	—	L	Pz	IV	Katowice 4 (Załęzie)	Śl. Katowice m.	L	L	Kt
Ag2	Jeziorki Zabartowskie	Pz. Wyrzysk	—	L	Bd	V	Katowice 5 (Dąb)	Śl. Katowice m.	L	L	Kt
Ag2	Jeziornica	Nw. Słonim	—	L	Wl	V	Katowice 6 (Ligota Pszczyńska)	Śl. Katowice m.	L	L	Kt
V	Jeziory	Bl. Grodno	L	L	Wl	III	Katowice 7 (wojew.)	Śl. Katowice m.	C	C	Kt
VI	Jezupol	St. Stanisławów	L	L	Lw	VI	Katowice 8 (Łotnisko)	Śl. Katowice m.	L	L	Kt
V	Jeżewo k. Laskowic	Pm. Świecie	L	L	Bd	Ag2	Kazanów	Kl. Iłża	—	L	Lb
Ag1	Jeżowe k. Rudnika n/Sanem	Lw. Nisko	L	L	Lw	V	Kazimierz Biskupi	Ld. Słupca	L	L	Wr
V	Jeżów	Ld. Brzeziny	—	L	Wr	V	Kazimierz Dolny	Lb. Puławy	L	C	Lb
III	Jędrzejów	Kl. Jędrzejów	C	N	Kr	V	Kazimierz k. Strzemieszyc	Kl. Będzin	L	L	Kr
VI	Jodłowa	Kr. Pilzno	L	—	Kr	IV	Kazimierza Wielka	Kl. Pińczów	L	L	Kr
Ag2	Jodłownik	Kr. Limanowa	—	—	Kr	V	Kazimierz k. Rokietnicy	Pz. Szamotuły	—	L	Pz
Ag2	Jodłówka	Lw. Jarosław	—	—	Lw	Ag2	Kąkolewnica	Lb. Radzyń	—	L	Wr
V	Jody	Wl. Brasław	—	L	Wl	Ag1	Kąkolewo k. Leszna	Pz. Leszno	—	L	Pz
IV	Jordanów	Kr. Maków	L	L	Kr	Ag2	Kąkolewo k. Opalenicy	Pz. Nowy Tomyśl	—	L	Pz
Ag2	Józefowo k. Mogilna	Pz. Mogilno	—	L	Pz	III	Kcynia	Pz. Szubin	L	L	Pz
Ag2	Józefów k. Błonia	Wr. Błonie	—	—	Wr	Ag2	Kębłowo	Pz. Wolsztyn	—	L	Pz
V	Józefów k. Biłgoraja	Lb. Biłgoraj	—	L	Lb	II	Kępno	Pz. Kępno	C	C	Pz
Ag1	Józefów k. Otwocka	Wr. Warszawa	—	L	Wr	Ag1	Kęsowo	Pm. Tuchola	—	L	Bd
V	Józefów n/Wisłą	Lb. Puławy	L	L	Lb	IV	Kęty	Kr. Biała	C	C	Kr
VI	Juchnowicze	Pl. Pińsk	—	L	Wl	Ag2	Kiekrz	Pz. Poznań	—	L	Pz
Ag2	Juchnowiec	Bl. Białystok	—	L	Wr	VI	Kielce I (ul. Sienkiewicza 10)	Kl. Kielce	N	N	Kr
V	Juljanka	Kl. Częstochowa	—	L	Kr	V	Kielce 2 dw. kolejowy	Kl. Kielce	L	L	Kr
VI	Juraciszki	Nw. Wołożyn	—	—	Wl	Ag1	Kielno	Pm. Morski	—	L	Bd
Ag2	Jurgów	Kr. Nowy Targ	—	—	Kr	Ag2	Kielcewice Górne	Lb. Lubin	—	L	Lb
Ag1	Jurowce	Lw. Sanok	L	L	Lw	Ag2	Kielczygłów	Ld. Wieluń	—	L	Wr
IV	Jutrosin	Pz. Rawicz	L	C	Pz	Ag2	Kiełpin k. Tucholi	Pm. Tuchola	—	L	Bd
Ag2	Kaczanówka	Tr. Skalat	—	—	Lw	Ag1	Kiełpiny k. Montowa	Pm. Lubawa	—	L	Bd
Ag1	Kaczory	Pz. Chodzież	—	L	Bd	Ag1	Kiemieliszki	Wl. Świeciany	—	L	Wl
Ag1	Kadziło	Bl. Ostrołęka	—	L	Wr	VI	Kiernozia	Wr. Łowicz	—	L	Wr
V	Kalety	Śl. Lubliniec	L	L	Kt	Ag1	Kijewo Królewskie	Pm. Chełmno	—	L	Bd
Ag2	Kalinówka Kościelna	Bl. Białystok	—	L	Wr	V	Kikół	Wr. Lipno	—	L	Wr
Ag2	Kalinów	Lw. Sambor	—	—	Lw	Ag2	Kisielin	Wl. Horochów	—	L	Lb
Ag1	Kaliska	Pm. Starogard	—	L	Bd	Ag2	Kisorycze	Pl. Sarny	—	L	Lb
I	Kalisz I (ul. Józefiny 5)	Ld. Kalisz	N	N	Wr	Ag2	Kiszewo	Pz. Oborniki	—	L	Pz
V	Kalisz 2 (dw. kolejowy)	Ld. Kalisz	—	L	Wr	IV	Kiskowo	Pz. Gniezno	L	L	Pz
Ag2	Kalwarja Pałacowa	Lw. Dobromil	—	L	Lw	V	Kiwercze	Wl. Łuck	L	L	Lb
IV	Kalwarja Zebrzydowska I (ul. Jallonska)	Kr. Wadowice	L	L	Kr	Ag1	Klasno	Kr. Wieliczka	—	L	Kr
V	Kalwarja Zebrzydowska 2 (dw. kol.)	Kr. Wadowice	N	N	Kr	IV	Kleck k. Nieświeża	Nw. Nieśwież	N/2	N/2	Wl
III	Kałuż	St. Kałuż	C	C	Lw	VI	Kleca Górna	Kr. Wadowice	—	—	Kr
V	Kałużyn	Wr. Mińsk Maz.	C	C	Wr	V	Klecze	Ld. Słupca	L	L	Wr
Ag2	Kamesznica	Kr. Żywiec	L	L	Kr	Ag2	Kleczkowo	Bl. Ostrołęka	—	L	Wr
VI	Kamienica k. Łącka	Kr. Limanowa	L	L	Kr	Ag2	Klembów	Wr. Radzymin	—	L	Wr
V	Kamienica na Śląsku	Śl. Bielsko	—	L	Kt	Ag2	Klementowice	Lb. Puławy	—	L	Lb
V	Kamieniec Litewski	Pl. Brześć n/Bug	L	L	Wl	V	Kleparów k. Lwowa	Lw. Lwów	—	—	Lw
Ag2	Kamieniec poznański	Pz. Śmigiel	—	L	Pz	Ag1	Klesów	Pl. Sarny	—	L	Lb
Ag2	Kamień k. Iwieńca	Nw. Wołożyn	—	L	Wl	V	Kleszczele	Bl. Bielsk	—	L	Wr
IV	Kamień Koszyński	Pl. Kamień Kosz.	L	N	Lb	Ag2	Kleszczewo	Pm. Kościerzyna	—	L	Bd
VI	Kamień pomorski	Pm. Sępólno	L	L	Bd	Ag1	Kleszczów	Ld. Piotrków	—	L	Wr
VI	Kamień k. Rudnika n. Sanem	Lw. Nisko	L	L	Lw	V	Klewań I miasto	Wl. Równe	L	L	Lb
V	Kamieńsk	Ld. Piotrków	—	L	Wr	Ag1	Klewań II (dworzec kol.)	Wl. Równe	—	L	Lb
Ag1	Kamionka k. Grodna	Nw. Szczuczyn	—	L	Wl	Ag1	Klęczany	Kr. Nowy Sącz	—	—	Kr
VI	Kamionka k. Lubartowa	Lb. Lubartów	—	L	Lb	Ag2	Klimkówka	Lw. Sanok	—	—	Lw
III	Kamionka Strumiłowa	Tr. Kamionka Strumiłowa	C	C	Lw						

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- dym.	Dyr. P. i T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- dym.	Dyr. P. i T.
V	Klimontów	Kl. Sandomierz	L	L	Lb	Ag1	Kończyce Wielkie	Śl. Cieszyn	—	L	Kt
Ag1	Klonowo	Pm. Tuchola	—	L	Bd	III	Końskie	Kl. Końskie	N/2	N/2	Lb
Ag2	Kluki	Ld. Piotrków	—	L	Wr	VI	Końskowola	Kl. Końskie	—	L	Lb
Ag2	Klukowa Huta	Pm. Kartuzy	—	L	Bd	V	Kopalnia Emy	Śl. Rybnik	L	L	Kt
Ag1	Kluszczany	Wl. Święciany	—	L	Wl	Ag2	Kopanica	Pz. Wolsztyn	—	L	Pz
VI	Kłaj	Kr. Bochnia	L	L	Kr	Ag2	Kopciówka	Bł. Grodno	—	—	Wl
IV	Klecko	Pz. Gniezno	L	L	Pz	V	Koprzywnica	Kl. Sandomierz	—	L	Lb
V	Kłobuck	Kl. Częstochowa	—	L	Kr	III	Kopyczyńce	Tr. Kopyczyńce	N	N	Lw
Ag2	Kłoczew	Lb. Garwolin	—	L	Wr	VI	Korczew n. Bugiem	Lb. Sokołów	—	L	Wr
IV	Kłodawa	Ld. Koło	L	L	Wr	Ag1	Korczów k. Uhnowa	Lw. Rawa Ruska	—	L	Lw
V	Kłomnice	Ld. Radomsko	—	L	Kr	V	Korczyzna	Lw. Krosno	L	L	Lw
Ag1	Kniahinin	Wl. Wilejka	—	L	Wl	V	Korelicze	Nw. Nowogródek	—	L	Wl
Ag2	Kniaże	Tr. Złoczów	—	L	Lw	IV	Kornatowo	Pm. Chełmno	L	L	Bd
VI	Knihynicze	St. Rohatyn	—	L	Lw	Ag2	Kornicz	St. Kołomyja	—	—	Lw
IV	Knurów	Śl. Rybnik	L	L	Kt	Ag1	Kornowac	Śl. Rybnik	—	L	Kt
V	Knyszyn	Bł. Białystok	C	C	Wr	V	Korolówka k. Bor- szcowa	Tr. Borszczów	—	L	Lw
VI	Kobierzyn	Kr. Kraków	L	L	Kr	III	Koronowo	Pz. Bydgoszcz	C	C	Bd
Ag1	Kobiór	Śl. Pszczyna	—	L	Kt	VI	Koropiec	Tr. Buczac	—	L	Lw
III	Kobryń	Pl. Kobryń	N	N	Wl	Ag2	Korostowa	Wl. Zdołbunów	—	—	Lb
Ag1	Kobyła Góra	Pz. Ostrzeszów	—	L	Pz	Ag1	Korszów k. Kołomyi	St. Kołomyja	—	—	Lw
VI	Kobyłanka	Kr. Gorlice	L	L	Kr	Ag1	Korycin	Bł. Sokółka	—	L	Wr
Ag1	Kobylin Borzymy	Bł. Wysokie Maz	—	L	Wr	Ag2	Korytnica n./B.	Wl. Włodzimierz	—	L	Lb
VI	Kobylin k. Krotoszyna	Pz. Krotoszyn	L	L	Pz	Ag2	Korytnica k. Sobolewa	Bł. Garwolin	—	—	Wr
Ag2	Kobylnica	Pz. Poznań	—	L	Pz	Ag2	Korytowo	Pm. Świecie	—	L	Bd
V	Kobylnik	Wl. Postawy	C	C	Wl	III	Korzec	Wl. Równe	L	N	Lb
Ag2	Kobyłka	Wr. Radzymin	—	—	Wr	Ag2	Korzenna	Kr. Grybów	—	—	Kr
Ag2	Kochanowice	Śl. Lubliniec	—	L	Kt	Ag2	Kosakowo	Pm. Morski	—	L	Bd
Ag2	Kochce	Śl. Lubliniec	—	L	Kt	Ag1	Kosienice	Lw. Przemyśl	—	—	Lw
V	Kochłowice	Śl. Katowice	L	L	Kt	Ag2	Kosin n./Wisła	Lb. Janów	—	—	Lb
Ag1	Kochłowy	Pz. Kępno	—	L	Pz	VI	Kosmacz	St. Kołomyja	—	—	Lw
Ag2	Kociubińczyki	Tr. Kopyczyńce	—	—	Lw	Ag2	Kosobudy	Pm. Chojnice	—	L	Bd
V	Kock	Lb. Łuków	C	C	Wr	Ag2	Kosobudy n. Wie- przem	Lb. Zamość	—	—	Lb
V	Kocmyrzów	Kr. Kraków	C	C	Kr	Ag2	Kosów n. Obrą	Pz. Gostyń	—	L	Pz
V	Kodeń	Lb. Biała	—	L	Wr	III	Kosów k. Kołomyi	St. Kosów	C	C	Lw
Ag1	Kokocko	Pm. Chełmno	—	L	Bd	III	Kosów Poleski	Pl. Kosów Poleski	N	N	Wl
Ag1	Kokoszki	Pm. Kartuzy	—	L	Bd	IV	Kostopol	Wl. Kostopol	C	N	Lb
IV	Kolbuszowa	Lw. Kolbuszowa	C	C	Lw	Ag2	Kostrzewice	Nw. Słonim	—	L	Wl
Ag2	Koleśniki	Nw. Lida	—	—	Wl	IV	Kostrzyń	Pz. Środa	L	L	Pz
VI	Koledziany	Tr. Czortków	—	L	Lw	Ag2	Kostuchna	Śl. Pszczyna	—	L	Kt
III	Kolno	Bł. Kolno	N/2	N/2	Wr	VI	Koszarka	Pl. Prużana	—	L	Wl
Ag2	Kolonja Wileńska	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl	V	Koszęcin	Śl. Lubliniec	L	L	Kt
III	Koluszki	Ld. Brzeziny	C	C	Wr	Ag2	Koszlaki	Tr. Zbaraż	—	—	Lw
V	Końce	Kr. Jasło	L	L	Kr	V	Koszyce	Kl. Pińczów	—	L	Kr
Ag2	Końskie	Bł. Łomża	—	L	Wr	Ag2	Koszyłowce	Tr. Zaleszczyki	—	L	Lw
V	Końki	Wl. Luck	—	L	Lb	II	Kościan	Pz. Kościan	C	N	Pz
II	Koło	Ld. Koło	N/2	N/2	Wr	Ag2	Kościelec	Pz. Inowrocław	—	L	Bd
Ag2	Kołodziejewo	Pz. Mogilno	—	—	Pz	Ag2	Kościelna Jania	Pm. Gniew	—	L	Bd
II	Kołomyja	St. Kołomyja	N	L	Lw	VI	Kościenniewice	Wl. Wilejka	—	L	Wl
Ag2	Końców	Tr. Złoczów	—	L	Lw	Ag2	Kościenniewo	Nw. Słonim	—	—	Wl
VI	Końtyniany	Wl. Święciany	—	L	Wl	III	Kościernina	Pm. Kościernina	N/2	N/2	Bd
VI	Komaje	Wl. Święciany	—	L	Wl	Ag2	Kośmidry	Śl. Lubliniec	—	L	Kt
VI	Komańcza	Lw. Sanok	L	L	Lw	Ag2	Kotlice	Lb. Tomaszów	—	—	Lb
IV	Komarń	Lw. Rudki	C	C	Lw	Ag1	Kotlin	Pz. Jarocin	—	L	Pz
V	Komarów	Lb. Tomaszów	—	L	Lb	V	Kotmierz	Pz. Bydgoszcz	L	L	Bd
VI	Komarówka k. Bu- czacza	Tr. Buczac	L	L	Lw	Ag1	Kotowiecko	Pz. Pleszew	—	L	Pz
V	Komarówka Podl.	Lb. Radzyń	L	L	Wr	VI	Kotuń	Lb. Siedlce	—	—	Wr
Ag1	Kornbornia	Lw. Krosno	L	L	Lw	V	Kowal	Wr. Włodawek	—	—	Wr
Ag2	Kompina	Wr. Łowicz	—	L	Wr	Ag2	Kowala Stepocina	Kl. Radom	—	L	Lb
Ag1	Komorniki	Pz. Poznań	—	L	Pz	Ag2	Kowalczyki	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl
Ag2	Konary	Pz. Rawicz	—	L	Pz	IV	Kowalewo I (ul. Szkołna 9).	Pm. Wąbrzeźno	C	C	Bd
Ag1	Konarzyn k. Chojnic	Pm. Chojnice	—	L	Bd	V	Kowalewo II (dw. kolejowy).	Pm. Wąbrzeźno	L	L	Bd
Ag2	Konarzyn k. Zblewa	Pm. Kościernina	—	—	Bd	VI	Kowel I (ul. Mickie- wicza 18)	Wl. Kowel	N	N	Lb
Ag2	Koniaków	Śl. Cieszyn	—	L	Kt	II	Kowel II (dw. kol.).	Wl. Kowel	N	—	Lb
Ag2	Koniawa	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl	III	Koziany	Wl. Brasław	—	L	Wl
V	Konieczpol	Ld. Radomsko	L	L	Kr	V	Kozieglowy	Kl. Zawiercie	—	L	Kr
II	Konin	Ld. Konin	N/2	N/2	Wr	III	Kozienice	Kl. Kozienice	L	N	Lb
Ag2	Koniuchów	St. Stryj	—	—	Lw	VI	Kozin k. Dubna	Wl. Dubno	—	L	Lb
Ag2	Koniuchy	Tr. Brzezany	—	—	Lw	Ag1	Kozłowszczyzna k. Postaw	Wl. Postawy	—	L	Wl
VI	Koniuszki Siemia- nowskie	Lw. Rudki	L	L	Lw	V	Kozłowszczyzna k. Słonima	Nw. Słonim	—	L	Wl
VI	Konojady Pomorskie	Pm. Brodnica	L	L	Bd	Ag2	Kozłów k. Miechowa	Kl. Miechów	—	L	Kr
Ag1	Konopki	Wr. Mława	—	L	Wr	V	Kozłów k. Tarnopola	Tr. Tarnopol	—	L	Lw
Ag1	Konopnica	Ld. Wieluń	—	L	Wr	V	Kozowa	Tr. Brzeżany	L	L	Lw
V	Konstantynów n./B.	Lb. Konstanty- nów	—	L	Wr	III	Kozy	Kr. Biała	—	—	Kr
V	Konstantynów n./ Nerem	Ld. Łódź	—	L	Wr	VI	Koźmin	Pz. Koźmin	C	C	Pz
VI	Konstantynów k. Święcian	Wl. Święciany	—	L	Wl	V	Koźminiec	Pz. Krotoszyn	—	L	Pz
Ag2	Konwaliszki	Wl. Oszmiana	—	L	Wl	V	Koźminek	Ld. Kalisz	—	L	Wr
Ag1	Kończyce k. Rudy Śląskiej	Śl. Katowice	—	L	Kt						

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mie- dzym.	Dyr. P. i T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mie- dzym.	Dyr. P. i T.
IV	Kożanów	Pl. Łuniniec	—	L	WI	III	Krynica Zdrój	Kr. Nowy Sącz	c bn 2	c bn 2	Kr
V	Kórnik	Pz. Śrem	L	L	Pz	Ag2	Krynica k. Toma- szowa	Lb. Tomaszów	—	L	Lb
V	Krakowiec	Lw. Jaworów	L	L	Lw	V	Krynki	Bl. Grodno	C	C	WI
I	Kraków—Urząd tele- graficzny	Kr. Kraków miasto	N	N	Kr	Ag2	Krypnio Kościelne	Bl. Białystok	—	L	Wr
I	Kraków I (ul. Wie- lopolo 1)	Kr. Kraków miasto	—	—	Kr	V	Krystynopol	Lw. Sokal	L	L	Lw
I	Kraków II (dw. kolejo- wy)(Plac Kolejowy 4)	Kr. Kraków miasto	N	N	Kr	Ag2	Krzczonów	Lb. Lublin	—	L	Lb
III	Kraków IV (ul. Pod- wale 3)	Kr. Kraków miasto	—	—	Kr	II	Krzemieniec	WI. Krzemieniec	N	N	Lb
III	Kraków V (Rynek Klepański 15)	Kr. Kraków miasto	N	N	Kr	Ag1	Krzemieniewo	Pz. Leszno	—	L	Pz
III	Kraków VI (ul. Augu- stjańska 20)	Kr. Kraków miasto	L	L	Kr	V	Krzepice	Bl. Wołkowysk	—	L	WI
IV	Kraków VII (Pl. Ber- nardyński 1)	Kr. Kraków miasto	—	—	Kr	Ag1	Krzesiny	Kl. Częstochowa	—	L	Kr
IV	Kraków IX (Nowa Wieś ul. Kujawska 22)	Kr. Kraków miasto	L	—	Kr	III	Krzeszowice	Pz. Poznań	—	L	Pz
IV	Kraków X (ul. Koś- ciuszki 60)	Kr. Kraków miasto	L	—	Kr	VI	Krzeszów	Kr. Chrzanów	C	C	Kr
IV	Kraków XI (Dębniaki ul. Dębowa 19/21)	Kr. Kraków miasto	L	L	Kr	Ag1	Krzycko Wielkie	Lb. Biłgoraj	—	L	Lb
VI	Kraków XII Grzegórzki (ul. Chodkiewicz 2)	Kr. Kraków miasto	—	—	Kr	Ag2	Krzywaczka	Pz. Leszno	—	L	Pz
V	Kraków XIII (Dąbie ul. Kosynierów 21)	Kr. Kraków miasto	—	—	Kr	VI	Krzywcza n. Sanem	Kr. Myślenice	—	—	Kr
II	Kraków (XIV Podgó- rze)(ul. Zamojskie- go 4)	Kr. Kraków miasto	C	C	Kr	Ag1	Krzywcze n. Dnie- strem	Lw. Przemyśl	—	L	Lw
V	Kraków XV (Pła- szów—dw. kol.)	Kr. Kraków miasto	—	—	Kr	V	Krzywdą	Tr. Borszczów	—	—	Lw
IV	Kraków XVI (Aleja Królewska 17)	Kr. Kraków miasto	L	—	Kr	Ag2	Krzywe kolano	Lb. Łuków	L	L	Wr
Ag1	Kramsk	Ld. Konin	—	L	Wr	VI	Krzywicze	Pz. Strzelno	—	L	Pz
VI	Krasice	Lw. Przemyśl	L	L	Lw	V	Krzywin	WI. Wilejka	—	L	WI
Ag2	Krasienin	Lb. Lubartów	—	—	Lb	Ag2	Krzywówierza	Pz. Kościan	L	L	Pz
V	Krasiniec	Wr. Ciechanów	—	L	Wr	VI	Krzywoszyn	Lb. Włodawa	—	—	Lb
V	Krasne k. Lwowa	Tr. Złoczów	L	L	Lw	IV	Książ	Nw. Baranowicze	—	L	WI
V	Krasne n. Uszą	WI. Mołodeczno	L	L	WI	V	Książ Wielki k. Mie- chowa	Pz. Śrem	L	L	Pz
V	Krasnobród	Lb. Zamość	L	L	Lb	V	Książki	Kl. Miechów	L	L	Kr
Ag2	Krasnopol	Bl. Suwałki	—	L	Wr	Ag2	Książki	Pm. Wąbrzeźno	L	L	Bd
V	Krasnosielec	Wr. Maków Maz.	—	L	Wr	Ag2	Księżpol	Lb. Biłgoraj	—	L	Lb
III	Krasnystaw	Lb. Krasnystaw	C	N	Lb	Ag2	Kucewice	WI. Oszmiana	—	L	WI
VI	Kraszewice	Ld. Wieluń	—	L	Wr	Ag2	Kucharki	Pz. Pleszew	—	L	Pz
VI	Kraszewo	Wr. Ciechanów	—	L	Wr	Ag2	Kuchocka Wola	Pl. Pińsk	—	L	WI
VI	Kraśniczyn	Lb. Krasnystaw	—	L	Lb	VI	Kuczbork	Wr. Mława	—	L	Wr
III	Kraśnik	Lb. Janów	N	N	Lb	Ag2	Kudryńce	Tr. Borszczów	—	L	Lw
Ag2	Krag	Pm. Starogard	—	L	Bd	Ag1	Kuklinów	Pz. Kozmin	—	L	Pz
IV	Krechowice	St. Dolina	C	C	Lw	V	Kulików	Lw. Żółkiew	L	L	Lw
Ag2	Krechów	Lw. Żółkiew	—	L	Lw	V	Kulparków	Lw. Lwów	—	—	Lw
Ag1	Krempna	Kr. Jasło	—	L	Kr	Ag2	Kunowo n. Obrą	Pz. Śrem	—	L	Pz
V	Krewa	WI. Oszmiana	—	L	WI	V	Kunów k. Wierzbika	Kl. Opatów	—	L	Lb
Ag2	Kępna Kościelna	Kl. Iża	—	L	Lb	VI	Kupiczów	WI. Kowel	—	L	Lb
Ag2	Kężnica Jara	Lb. Lublin	—	—	Lb	Ag2	Kurnos	Ld. Piotrków	—	—	Wr
IV	Krobia	Pz. Gostyń	L	C	Pz	V	Kurów	Lb. Puławy	—	L	Lb
V	Krokowa	Pm. Morski	L	L	Bd	VI	Kurowice	Tr. Przemyślany	—	L	Lw
II	Krosno	Lw. Krosno	C	C	Lw	Ag2	Kuryłowice	Nw. Słomim	—	L	WI
Ag1	Krostkowo	Pz. Wyrzysk	—	L	Bd	Ag2	Kuryłówka	Lw. Łańcut	—	—	Lw
Ag2	Kroszyn k. Barano- nowicz	Nw. Baranowicze	—	—	WI	Ag1	Kurzany	Tr. Brzeżany	—	L	Lw
VI	Krościenko k. Ghyrowa	Lw. Dobromil	L	L	Lw	V	Kurzeniec	WI. Wilejka	—	L	WI
V	Krościenkon.Dunajcem	Kr. Nowy Targ	L	L	Kr	Ag1	Kurzętnik	Pm. Lubawa	—	L	Bd
IV	Krośniewice	Wr. Kutno	L	L	Wr	Ag2	Kurzyna Średnia	Lw. Nisko	—	—	Lw
II	Krotoszyn	Pz. Krotoszyn	C	N	Pz	Ag2	Kuszelewo	Nw. Nowogródek	—	L	WI
V	Krotoszyzny pomorskie	Pm. Lubawa	L	L	Bd	Ag2	Kuślin	Pz. Nowy Tomysł	—	L	Pz
I	Królewska Huta	Sl.KrólewskaHuta	N	N	Kt	Ag2	Kutkosz	Tr. Złoczów	—	—	Lw
V	Królewszczyna	WI. Dżisna	—	L	WI	II	Kutno	Wr. Kutno	N	N	Wr
Ag1	Królówko Nowe	Pz. Szubin	—	L	Pz	Ag2	Kuty k. Krzemieńca	WI. Krzemieniec	—	—	Lb
Ag2	Królówka k. Bochni	Kr. Bochnia	—	—	Kr	IV	Kuty	St. Kosów	C	C	Lw
Ag1	Kruhłowice	Pl. Łuniniec	L	L	Lw	V	Kuźnica k. Grodna	Bl. Sokółka	—	L	Wr
Ag1	Krukienice	Lw. Mościska	L	L	Lw	Ag2	Kuźnica na Helu	Pm. Morski	—	L	Bd
Ag2	Krupa	Nw. Lida	—	L	WI	Ag2	Kuźnica Zbąska	Pz. Wolsztyn	—	L	Pz
Ag2	Krupocin	Pm. Świecie	—	L	Bd	Ag2	Kwasilów Czeski	WI. Równe	—	—	Lb
Ag1	Kruszewo	Pz. Czarnków	—	L	Pz	Ag2	Kwasówka	Bl. Grodno	—	L	WI
III	Kruszwica	Pz. Strzelno	C	C	Pz	Ag1	Kwieciszewo	Pz. Mogilno	—	L	Pz
Ag2	Kruszyn	Wr. Włocławek	—	L	Wr	Ag2	Kwiejce	Pz. Czarnków	—	L	Pz
Ag2	Kruszyny	Pm. Brodnica	—	L	Bd	V	Kwilcz	Pz. Międzybóże	L	L	Pz
Ag2	Krużłowa Wyżna	Kr. Grzybów	—	—	Kr	VI	Lachowice k. Żywca	Kr. Maków	—	—	Kr
V	Kryłów	Lb. Hrubieszów	—	L	Lb	IV	Lachowice k. Bara- nowicz	Nw. Baranowicze	C	C	WI
Ag1	Krymno	WI. Kowel	—	—	Lb	Ag2	Lackie Małe	Tr. Złoczów	—	—	Lw
Ag2	Krymno k. Kamienia Koszyńskiego	Pl. Kamień Ko- szyńskiego	—	—	Lb	VI	Lanckorona	Kr. Wadowice	—	L	Kr
						V	Landwarów	WI. Wilno-Troki	L	L	WI
						Ag2	Laski	Pz. Kępno	—	L	Pz
						IV	Laskowice	Pm. Świecie	L	L	Bd
						Ag2	Lasocin	Kl. Opatów	—	L	Lb
						Ag2	Laszki k. Bobrowki	WI. Jarosław	—	—	Lw
						Ag2	Laszki Zawiazane	Lw. Rudki	—	—	Lw
						V	Latowicz	Wr. Mińsk Maz.	—	L	Wr
						Ag2	Łądek	Ld. Słupca	—	—	Wr
						V	Lebiedziew	WI. Mołodeczno	—	L	WI
						Ag2	Legbąd	Pm. Chojnice	—	L	Bd
						Ag2	Lelechowka	Lw. Gródek Jagiel.	—	—	Lw
						VI	Lelów	Kl. Włoszczowa	—	L	Kr
						Ag2	Lemieszewice	Pl. Pińsk	—	L	WI

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- dzyn.	Dyr. Q. i T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- dzyn.	Dyr. Q. i T.
V	Lenin	Pl. Łuniniec	L	L	Wl	VI	Lubień Wielki Zdrój	Lw. Gródek Jagiell.		B/L	Lw
Ag2	Leńcze	Kr. Wadowice	—	—	Kr	Ag1	Lubieńce	St. Stryj	—	—	Lw
VI	Leonpol	Wl. Brasław	—	L	Wl	VI	Lubieszów	Pl. Kamień Koszyr.	—	L	Wl
Ag2	Leonów	Wr. Sochaczew	—	—	Wr	Ag1	Lubiewo	Pm. Świecie	—	L	Bd
Ag1	Leszczyny	Śl. Rybnik	—	L	Kt	Ag2	Lubkowicze	Pl. Sarny	—	—	Lb
VI	Leszno I	Tr. Brody	L	L	Lw	Ag1	Lubin k. Kościana	Pz. Kościan	—	L	Pz
I	Leszno 1 (ul. Dwor- cowa 23)	Pz. Leszno	C	N	Pz	Ag1	Lubin k. Wielka	Pz. Jarocin	—	L	Pz
Fil.	Leszno 2 (dw. kol.)	Pz. Leszno	—	—	Pz	VI	Lubitów	Wl. Kowel	—	L	Lb
Ag1	Leszno k. Błonia	Wr. Błonie	—	L	Wr	I	Lublin I (ul. Krak. Przedmieście 50)	Lb. Lublin miasto	N	N	Lb
V	Leśna k. Baranowicz	Nw. Baranowicz	—	L	Wl	II	Lublin II (dw. kole- jowy)	Lb. Lublin miasto	—	C	Lb
V	Leśna Podlaska	Lb. Konstanty- nów	—	L	Wr	IV	Lublin IV (ul. S-to Duska 22)	Lb. Lublin miasto	—	C	Lb
Ag1	Lewice	Pz. Międzychód	—	L	Pz	VI	Lublin V (ul. I-go Maja 2)	Lb. Lublin miasto	—	L	Lb
Ag2	Lewiczyniek	Pz. Nowy Tomyśl	—	L	Pz	Ag1	Lublin VI (ul. Bił- gorajska 22)	Lb. Lublin miasto	—	L	Lb
Ag2	Lędziny	Śl. Pszczyna	—	L	Kt	Ag1	Lublin VII (ul. By- chawska 65)	Lb. Lublin miasto	—	L	Lb
V	Libiąż Mały	Kr. Chrzanów	—	—	Kr	II	Lubliniec	Śl. Lubliniec	C	N	Kt
Ag2	Liechnowy	Pm. Chojnice	—	L	Bd	Ag1	Lubnia	Pm. Chojnice	—	L	Bd
II	Lida 1 (ul. Suwalska 72)	Nw. Lida	N	N	Wl	Ag1	Lubomia	Śl. Rybnik	—	L	Kt
IV	Lida 2 (dw. kol.)	Nw. Lida	—	L	Wl	IV	Luboml	Wl. Luboml	N	N	Lb
VI	Lida 3 (koszary im. gen. Rydza Smigłego)	Nw. Lida	—	L	Wl	Ag1	Luboń	Pz. Poznań	—	L	Pz
III	Lidzbark	Pm. Brodnica	C	C	Bd	Ag1	Lubosina	Pz. Szamotuły	—	L	Pz
Ag2	Lignowy	Pm. Gniew	—	L	Bd	Ag1	Lubosz k. Pniew	Pz. Międzychód	—	L	Pz
Ag2	Ligota k. Pleszewa	Pz. Krotoszyn	—	L	Pz	Ag2	Lubowidz	Wr. Mława	—	L	Wr
III	Limanowa	Kr. Limanowa	C	C	Kr	V	Lubraniec	Wr. Włocławek	L	C	Wr
V	Liniewo	Pm. Kościerzyna	L	L	Bd	Ag2	Lubsza k. Kalet	Śl. Lubliniec	—	L	Kt
Ag2	Linja	Pm. Morski	—	L	Bd	V	Lubycza Królewska	Lw. Rawa Ruska	L	L	Lw
Ag2	Linowo Królewskie	Pm. Grudziądz	—	L	Bd	Ag2	Lubzina	Kr. Ropczyce	—	—	Kr
VI	Linów k. Pruzany	Pl. Pruzana	L	L	Wl	Ag2	Lucim	Pz. Bydgoszcz	—	L	Bd
Ag2	Lipa	Lb. Janów	—	L	Lb	Ag1	Ludomy	Pl. Oborniki	—	L	Pz
Ag2	Lipce	Wr. Skierniewice	—	—	Wr	VI	Ludwikowo	Pl. Łuniniec	—	L	Wl
VI	Lipica Dolna	St. Rohatyn	—	L	Lw	V	Ludwipol	Wl. Kostopol	—	L	Lb
VI	Lipinki k. Biecha	Kr. Gorlice	L	L	Kr	Ag1	Lulkowo	Pm. Toruń	—	L	Bd
Ag1	Lipinki k. Jabłonowa pom.	Pm. Lubawa	—	L	Bd	Ag2	Luszwice	Kr. Dąbrowa	—	—	Kr
Ag1	Lipinki k. Warlubia	Pm. Świecie	—	L	Bd	Ag2	Lutcza	Lw. Strzyżów	—	—	Lw
Ag1	Lipiny k. Gołańczy	Pz. Chodzież	—	L	Pz	V	Lutomiersk	Łd. Łask	—	L	Wr
IV	Lipiny Śląskie	Śl. Świętochło- wice	L	L	Kt	V	Lutowiska	Lw. Lisko	L	L	Lw
Ag1	Lipnica k. Chojnic	Pm. Chojnice	—	L	Bd	Ag2	Lutowo	Pm. Sepolno	—	L	Bd
Ag1	Lipnica k. Kowalewa	Pm. Wąbrzeźno	—	L	Bd	Ag2	Lutówko	Pm. Sepolno	—	L	Bd
VI	Lipnica Murowana	Kr. Bochnia	L	L	Kr	V	Lututów	Łd. Wieluń	—	L	Wr
Ag2	Lipnica Wielka k. Grybowa	Kr. Grybów	—	—	Kr	V	Luzino	Pm. Morski	L	L	Bd
VI	Lipnica Wielka na Ora- wie	Kr. Nowy Targ	—	—	Kr	I	Lwów I (ul. Sło- wackiego 1)	Lw. Lwów miasto	N	N	Lw
Ag2	Lipniki	Bł. Kolno	—	L	Wr	I	Lwów II (dw. kole- jowy)	Lw. Lwów miasto	N	N	Lw
V	Lipniszki	Nw. Lida	—	L	Wl	III	Lwów IV (ul. Kar- melicka 4)	Lw. Lwów miasto	C	—	Lw
II	Lipno	Wr. Lipno	N/2	N/2	Wr	III	Lwów V (ul. Fryd- rychów 2)	Lw. Lwów miasto	—	—	Lw
Ag2	Lipno Nowe	Pz. Śmigiel	—	L	Pz	II	Lwów VI (ul. Łuka- sińskiego 2)	Lw. Lwów miasto	—	—	Lw
V	Lipsk n. Biebrzą	Bł. Augustów	—	L	Wr	III	Lwów VII (ul. Bra- jerowska 6)	Lw. Lwów miasto	—	—	Lw
V	Lipsko n. Wisłą	Kl. Iłża	—	C	Lb	II	Lwów VIII (ul. Wa- łowa 14)	Lw. Lwów miasto	—	—	Lw
V	Lipusz	Pm. Kościerzyna	L	L	Bd	V	Lwów XI (ul. Su- pińskiego 2)	Lw. Lwów miasto	—	L	Lw
Ag1	Lisewo	Pm. Chełmno	—	L	Bd	IV	Lwów XIII (ul. Głę- boka 3)	Lw. Lwów miasto	—	L	Lw
VI	Lisia Góra	Kr. Tarnów	—	L	Kr	V	Lwów XIV (Jałowiec 97)	Lw. Lwów miasto	—	L	Lw
III	Lisko	Lw. Lisko	C	C	Lw	IV	Lwów XV (Bogda- nówka)	Lw. Lwów miasto	—	L	Lw
V	Lisków k. Kalisza	Łd. Kalisz	—	—	Wr	V	Lwów XVI (plac Bema)	Lw. Lwów miasto	—	—	Lw
Ag1	Lisnowo	Pm. Grudziądz	—	L	Bd	V	Lwów XVII (ul. Go- siewskiego 5)	Lw. Lwów miasto	—	L	Lw
Ag1	Lisów k. Lublińca	Śl. Lubliniec	—	L	Kt	IV	Lwów XIX (dw. kol. Podzamcze)	Lw. Lwów miasto	C	C	Lw
VI	Liszki	Kr. Kraków	—	L	Kr	—	Lwów Targi Wschod- nie	Lw. Lwów miasto	—	C	Lw
Ag2	Liszkowo k. Łobżenicy	Pz. Wyrzysk	—	L	Bd	IV	Lwówek	Pz. Nowy Tomyśl	L	L	Pz
Ag2	Litwinów	Tr. Podhajce	—	—	Lw	V	Lyski	Śl. Rybnik	L	L	Kt
V	Lniano	Pm. Świecie	L	L	Bd	IV	Łabiszyn n. Notecią	Pz. Szubin	L	L	Pz
III	Lubaczów	Lw. Lubaczów	C	C	Lw	VI	Łabowa	Kr. Nowy Sącz	—	L	Kr
Ag2	Lubania n. Pilicą	Wr. Rawa Maz.	—	L	Wr	Ag1	Łabunie	Lb. Zamość	—	L	Lb
Ag2	Lubanie k. Nieszawy	Wr. Nieszawa	—	L	Wr	V	Łachwa	Pl. Łuniniec	N/2	N/2	Wl
III	Lubartów	Lb. Lubartów	N	N	Lb	Ag2	Łagiewniki Kościelne	Pz. Gniezno	—	L	Pz
V	Lubasz k. Czarnkowa	Pz. Czarnków	L	L	Pz	IV	Łagiewniki Śląskie	Śl. Świętochłowice	C	C	Kt
III	Lubawa	Pm. Lubawa	C	C	Bd						
V	Lubcza n. Niemnem	Nw. Nowogródek	—	L	Wl						
Ag2	Lubecko	Śl. Lubliniec	—	L	Kt						
V	Lubianka	Pm. Toruń	L	L	Bd						
Ag2	Lubiąż	Pl. Kamień Ko- szyński	—	L	Wl						
V	Lubichowo	Pm. Starogard	L	L	Bd						
IV	Lubicz	Pm. Toruń	C	C	Bd						
VI	Lubień k. Myślenic	Kr. Myślenice	L	L	Kr						
V	Lubień k. Włocławka	Wr. Włocławek	—	L	Wr						
VI	Lubień Wielki k. Lwowa	Lw. Gródek Ja- gielloński	L	L	Lw						

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mie- dym.	Dyr. P. i T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mie- dym.	Dyr. P. i T.
Ag2	Łagów n. Wisłą	Kl. Kozienice	—	—	Lb	Ag2	Łubin Kościelny	Bl. Bielsk	—	—	Wr
VI	Łagów k. Staszowa	Kl. Opatów	—	L	Lb	II	Łuck	Wl. Łuck	N	N	Lb
Ag2	Łahiszyn k. Pińska	Pl. Pińsk	—	L	Wl	Ag2	Łuczaj	Wl. Postawy	—	L	Wl
VI	Łanaczyn	St. Nadwórna	L	L	Lw	Ag1	Łuczycze	Lw. Sokal	—	L	Lw
IV	Łanowce	Wl. Krzemieniec	L	L	Lb	Ag2	Ługomowicze	Nw. Wołożyn	—	—	Wl
III	Łańcut	Lw. Łańcut	C	C	Lw	Ag2	Łuka Mała	Tr. Skałat	—	—	Lw
VI	Łapanów	Kr. Bochnia	—	L	Kr	Ag2	Łukowa k. Biłgoraja	Lb. Biłgoraj	—	L	Lb
IV	Łapy	Bl. Wysokie Maz.	L	L	Wr	II	Łuków I (ul. Siedlecka 18)	Lb. Łuków	N/2	N/2	Wr
Ag2	Łasica	Wl. Postawy	—	L	Wl	V	Łuków II (dw. kol.)	Lb. Łuków	—	—	Lb
IV	Łasin	Pm. Grudziądz	C	C	Bd	Ag2	Łukowica	Kr. Limanowa	—	—	Kr
III	Łask	Ld. Łask	C	C	Wr	Ag2	Łunin	Pl. Luniniec	N	N	Wl
V	Łaskarzew	Lb. Garwolin	—	L	Wr	III	Łuniniec	Pl. Luniniec	—	L	Wl
V	Łaszczów	Lb. Tomaszów	—	L	Lb	V	Łunna	Bl. Grodno	—	L	Wl
Ag2	Ławaryszki	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl	VI	Łupków	Lw. Lisko	—	L	Lw
V	Ławoczne	St. Skole	L	L	Lw	Ag2	Łuszczów k. Lublina	Lb. Lublin	—	L	Lb
Ag2	Ławrów	Lw. Stary Sambor	—	—	Lw	V	Łużki	Wl. Dżisna	—	L	Wl
V	Łaziska Górne	Śl. Pszczyna	L	L	Kt	Ag1	Łużna	Kr. Gorlice	—	L	Kr
Ag1	Łaziska Średnie	Śl. Pszczyna	—	L	Kt	Ag2	Łyngmiany	Wl. Święciany	—	L	Wl
V	Łazy	Kl. Zawiercie	—	L	Kr	V	Łyntupy	Wl. Święciany	C	C	Wl
Ag1	Łąck k. Gostynina	Wr. Gostynin	—	L	Wr	VI	Łyse	Bl. Kolno	L	L	Wr
V	Łącko	Kr. Nowy Sącz	L	L	Kr	VI	Łysiec	St. Bohorodczany	L	—	Lw
Ag2	Łączki Jagiellońskie	Lw. Krosno	—	—	Lw	V	Łysków	Bl. Wołkowysk	—	L	Wl
Ag2	Łączki Kucharskie	Kr. Ropczyce	—	—	Kr	Ag1	Łysoboki	Lb. Łuków	—	L	Wr
Ag1	Łąg	Pm. Chojnice	—	L	Bd	V	Łysów k. Siedlec	Lb. Konstanty- nów	—	L	Wr
VI	Łąka k. Sambora	Lw. Sambor	L	L	Lw	Ag2	Łyszczycze	Pl. Brześć n. Bug.	—	L	Wl
Ag1	Łakorz	Pm. Lubawa	—	L	Bd	Ag1	Łyszkowice	Wr. Łowicz	—	L	Wr
Ag1	Łązek	Pm. Świecie	—	L	Bd	V	Maciejowice	Zb. Garwolin	—	L	Wr
Ag1	Łebcz	Pm. Morski	—	L	Bd	V	Maciejów	Wl. Kowel	L	L	Lb
Ag1	Łekno	Pz. Wągrowiec	—	L	Pz	VI	Maczki	Kl. Będzin	L	L	Kr
V	Łęczna	Lb. Lubartów	L	L	Lb	VI	Magierów	Lw. Rawa Ruska	L	L	Lw
III	Łęczyca	Ld. Łęczyca	N/2	N/2	Wr	V	Magnuszew	Kl. Kozienice	L	L	Lb
Ag2	Łęka	Ld. Piotrków	—	L	Wr	Ag2	Majdan k. Kolbuszowy	Lw. Kolbuszowa	L	L	Lw
Ag2	Łękawica k. Tarnowa	Kr. Tarnów	—	—	Kr	Ag2	„ Sieniawski	Lw. Jarosław	—	L	Lw
Ag2	Łęki Górne	Kr. Pilzno	—	—	Kr	Ag2	„ Sopocki	Lb. Tomaszów	—	L	Lb
Ag1	Łętownia k. Jordanowa	Kr. Maków	—	—	Kr	Ag1	Makoszyce	Śl. Katowice	N/2	N/2	Wr
Ag2	Łężce	Pz. Międzybóże	—	L	Pz	III	Maków Mazowiecki	Wr. Maków Maz.	L	L	Kr
Ag2	Łobaczówka	Wl. Horochów	—	—	Lb	IV	„ Małopolski	Kr. Maków	—	L	Bd
Ag2	Łobozew	Lw. Lisko	—	—	Lw	Ag1	Maksymilianowo	Pz. Bydgoszcz	—	L	Lw
IV	Łobżenica	Pz. Wyrzysk	C	C	Bd	Ag2	Maksymówka	Tr. Zbąra	—	L	Wl
Ag2	Łochowo	Pz. Bydgoszcz	—	L	Bd	Ag1	Malecz	Pl. Prużana	—	L	Wl
V	Łochów	Lb. Węgrów	L	L	Lb	VI	Małkowiec	Pl. Luniniec	L	L	Wl
V	Łodygowice	Kr. Żywiec	L	L	Kr	Ag1	Mała Brzostowica	Pl. Luniniec	L	L	Wl
Ag2	Łodyna	Lw. Lisko	—	—	Lw	Ag1	Mała Karczmna	Pm. Gniew	—	L	Bd
V	Łokacze	Wl. Horochów	—	L	Lb	Ag2	Małe Bałowki	Pm. Lubawa	—	L	Bd
V	Łomazy	Lb. Biała	L	L	Wr	Ag1	„ Czyste	Pm. Chełmno	—	L	Bd
V	Łomianki	Wr. Warszawa	—	L	Wr	Ag2	„ Gacno	Pm. Tuchola	—	L	Bd
VI	Łomna	St. Turko	L	L	Lw	Ag2	„ Końskie	Kl. Opoczno	—	L	Lb
Ag2	Łomnica	Pz. Nowy Tomysł	—	L	Pz	Ag1	„ Soleczniki	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl
II	Łomża	Bl. Łomża	N	N	Wr	Ag1	Małki	Pm. Brodnica	—	L	Bd
Ag2	Łoniów	Kl. Sandomierz	—	L	Lb	IV	Małkinia	Bl. Ostrów	N/2	N/2	Wr
V	Łopatyn	Tr. Radziechów	L	L	Lw	V	Małogoszcz	Kl. Jędrzejów	L	L	Kr
Ag2	Łopienik Górny	Lb. Krasnystaw	—	—	Lb	V	Małoryta	Pl. Brześć n. Bug.	L	L	Wl
Ag1	Łopienno	Pz. Wągrowiec	—	L	Pz	V	Mały Kack	Pm. Morski	L	L	Bd
VI	Łopuszno	Kl. Kielce	—	L	Kr	Ag2	Małyńsk	Wl. Kostopol	—	L	Lb
V	Łosice	Lb. Konstanty- nów	C	C	Wr	Ag2	Mamlicz	Pz. Szubin	—	—	Pz
Ag2	Łosznów	Tr. Trambowla	—	L	Lw	Ag2	Manasterz	Lw. Przeworsk	—	L	Lw
Ag2	Łowczówek Pleśna	Kr. Tarnów	—	—	Kr	Ag1	Manieczki	Pz. Śrem	—	L	Pz
II	Łowicz	Wr. Łowicz	N	N	Wr	V	Maniewicze	Wl. Kowel	L	L	Lb
I	Łódź Urz. Telegr. (ul. Przejazd 38)	Ld. Łódź miasto	N	N	Wr	Ag2	Maikowice k. Postaw	Wl. Postawy	—	L	Wl
I	Łódź I (ul. Przejazd 38)	Ld. Łódź miasto	—	—	Wr	V	Marcikańce	Bl. Grodno	—	L	Wl
V	Łódź II (dw. kol. Łódź Fabryczna)	Ld. Łódź miasto	—	—	Wr	IV	Margonin	Pz. Chodzież	L	C	Pz
V	Łódź III (dw. kol. Łódź - Kaliska)	Ld. Łódź miasto	—	—	Wr	VI	Marjampol k. Halicza	St. Stanisławów	L	L	Lw
II	Łódź IV (ul. Piotrkowska 17)	Ld. Łódź miasto	—	C	Wr	V	Marki	Wr. Warszawa	—	L	Wr
III	Łódź V (ul. Wólczańska 149)	Ld. Łódź miasto	L	L	Wr	Ag2	Markowa	Lw. Przeworsk	—	—	Lw
V	Łódź VI (ul. Rokicińska 36)	d. Łódź miasto	—	L	Wr	Ag2	Markowce	St. Tłumacz	—	—	Lw
IV	Łódź VII (ul. Rzgowska 7)	Ld. Łódź miasto	L	L	Wr	Ag2	Markowice	Pz. Strzelno	—	L	Pz
IV	Łódź VIII (ul. Zachodnia 1/3)	Ld. Łódź miasto	C	C	Wr	VI	Markuszów	Lb. Puławy	—	L	Lb
V	Łódź IX (ul. Dworska 10)	Ld. Łódź miasto	—	L	Wr	Ag2	Martynów Nowy	St. Rohatyn	—	—	Lw
Ag2	Łubiana	Pm. Kościerzyna	—	L	Bd	Ag2	Marzenin	Pz. Września	—	L	Pz
						Ag1	Matyjaszów	St. Kołomyja	—	L	Lw
						Ag2	Mazowsze	Wr. Lipno	—	L	Wr
						Ag2	Makoszyce	Pz. Ostrzeszów	—	L	Pz
						Ag1	Makowsko	Pz. Bydgoszcz	—	L	Bd
						IV	Matwy n. Notecią	Pz. Inowrocław	L	L	Pz
						Ag2	Mchy	Pz. Śrem	—	L	Pz
						V	Medenice	Lw. Drohobycz	L	L	Lw
						VI	Medyka	Lw. Przemyśl	—	L	Lw
						Ag2	Medynia Głogowska	Lw. Łancut	—	—	Lw
						V	Mejszagola	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl
						V	Melno	Pm. Grudziądz	L	L	Bd
						Ag2	Męcikał	Pm. Chojnice	—	L	Bd

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mie- dzym.	Dyr. P. i T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mie- dzym.	Dyr. P. i T.
Ag2	Męcina	Kr. Limanowa	—	—	Kr	V	Młynów	Wl. Dubno	—	L	Lb
Ag2	Mędrzechów	Kr. Dąbrowa	—	—	Kr	Ag2	Mnichy	Pz. Międzychód	—	L	Pz
V	Miadzioł	Wl. Postawy	—	L	Wl	Ag2	Mochy	Pz. Wołsztyń	—	L	Pz
Ag1	Miały	Pz. Czarnków	—	L	Pz	Ag1	Moderówka	Lw. Krosno	—	—	Lw
IV	Miasteczko n. Notecią	Pz. Wyrzysk	L	L	Bd	V	Modliborzyce	Lb. Janów	—	L	Lb
V	Miasteczko k. Tarnow- skich Gór	Śl. Tarnowskie Góry	L	L	Kt	IV	Modlin	Wr. Warszawa	N/2	N/2	Wr
Ag2	Miastkowo k. Łomży	Bł. Łomża	—	L	Wr	Ag1	Modlnica	Kr. Kraków	—	L	Kr
Ag2	Miastków k. Garwolina	Lb. Garwolin	—	L	Wr	VI	Modrze	Pz. Poznań	—	L	Pz
Ag2	Miączyn	Lb. Hrubieszów	—	L	Lb	V	Modrzejów	Kl. Będzin	—	—	Kr
V	Michaliszki	Wl. Wilno-Troki	N	N	Wl	Ag2	Mogielnica k. Tremb.	Tr. Trembowla	—	—	Lw
V	Michałkowice	Śl. Katowice	L	L	Kt	V	Mogielnica k. Grójca	Wr. Grójec	L	L	Wr
Ag1	Michałowice	Kl. Miechów	—	L	Kr	VI	Mogilany k. Krakowa	Kr. Kraków	L	L	Kr
V	Michałowo Niezabudka	Bł. Białystok	—	L	Wr	Ag2	" n. Horyniem	Wl. Zdołbunów	—	—	Lb
Ag2	Michorzewo	Pz. Nowy Tomysł	—	L	Pz	II	Mogilno	Pz. Mogilno	C	C	Pz
VI	Michów k. Lubartowa	Lb. Lubartów	—	L	Lb	VI	Mogiła	Kr. Kraków	L	L	Kr
Ag2	Mickuny	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl	VI	Mokobody	Lb. Siedlce	—	L	Wr
III	Miechów miasto	Kl. Miechów	C	C	Kr	Ag2	Mokre k. Grudziądza	Pm. Grudziądz	—	L	Bd
III	" Charsznica	Kl. "	C	C	Kr	Ag1	Mokre k. Mikołowa	Śl. Pszczyna	—	L	Kt
Ag1	Miechucino	Pm. Kartuzy	—	L	Bd	Ag1	Mokronosy	Pz. Wągrowiec	—	L	Pz
Ag2	Miedniki	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl	Ag2	Mokrsko	Ld. Wieluń	—	L	Wr
Ag1	Miedziechowo	Pz. Nowy Tomysł	—	L	Pz	Ag1	Mokrz	Pz. Szamotuły	—	L	Pz
Ag1	Miedźna	Śl. Pszczyna	L	L	Kt	V	Mokradź	Nw. Baranowicze	—	L	Wl
VI	Miejsce Piastowe	Lw. Krosno	L	L	Lw	III	Mołodeczno I (ul. Za kowa 86)	Wl. Mołodeczno	N	N	Wl
IV	Miejska Górka	Pz. Rawicz	L	L	Pz	V	Mołodeczno II (dw. kol.)	Wl. Mołodeczno	L	L	Wl
III	Mielec	Kr. Mielec	C	C	Kr	Ag2	Mołodjatycze	Lb. Hrubieszów	—	—	—
Ag1	Mielęgany	Wl. Święciany	—	L	Wl	IV	Monasterzyska	Tr. Buczac	L	L	Lb
Ag1	Mielęcín	Pz. Kępna	—	L	Pz	V	Montowo	Pm. Lubawa	L	L	Lw
IV	Mielnica n. Dniestrem	Tr. Borszczów	L	L	Lw	Ag1	Mońki	Bł. Białystok	L	L	Bd
VI	" na Wołyniu	Wl. Kowel	—	L	Lb	V	Mordy	Lb. Siedlce	—	L	Wr
V	Mielnik	Bł. Bielsk	—	L	Wr	Ag1	Moroczno k. Pińska	Pl. Pińsk	L	L	Wr
Ag2	Mielzyn	Pz. Gniezno	—	L	Pz	Ag1	Morownica	Pz. Śmigiel	—	L	Wl
Ag1	Mierzyce	Ld. Wieluń	—	L	Pz	Ag2	Morszyn	St. Stryj	—	L	Pz
Ag1	Mieszków	Pz. Jarocin	—	L	Pz	VI	Moryno	Nw. Nowogródek	—	L	Lw
V	Mieścisko	Pz. Wągrowiec	—	L	Pz	Ag2	Morzyszczyn	Pm. Starograd	—	L	Wl
Ag2	Mieżyany	Wl. Braśław	—	L	Wl	V	Mosarz	Wl. Postawy	L	L	Bd
III	Międzychód n. Watrą	Pz. Międzychód	C	C	Pz	VI	Mosina	Pz. Śrem	—	L	Wl
Ag2	Międzyłes	Wr. Radzymin	—	L	Wr	IV	Mosty Wielkie	Lw. Żółkiew	L	L	Pz
Ag2	Międzylesie k. Berez Kartuskiej	Pl. Pruzana	—	L	Wl	V	Mosty I (dw. kol.)	Bł. Grodno	L	L	Lw
V	Międzyrzec k. Korca	Wl. Równe	—	L	Lb	V	Mosty 2	Bł. Grodno	—	L	Wl
III	" Łukowa	Lb. Radzyń	N/2	N/2	Wr	VI	Moszczenica k. Piotr kowa Trybun.	Ld. Piotrków	—	L	Wr
Ag1	" Żelwy	Bł. Wołkowysk	—	L	Wl	Ag1	Moszczenica k. Gorlic	Kr. Gorlice	—	L	Wr
Ag2	Miękisz Nowy	Lw. Jarosław	—	—	Lw	Ag2	Moszków	Lw. Sokal	—	—	Kr
V	Mikaszewicze	Pl. Luniniec	C	C	Wl	Ag2	Mościska	Lw. Mościska	L	L	Lw
VI	Mikuszowice	Kr. Bochnia	—	—	Kr	IV	Motol	Pl. Drohiczyń	C	C	Lw
Ag1	Mikołajów k. Gajów	Lw. Bóbrka	—	L	Lw	V	Motycz	Lb. Lublin	—	L	Wl
V	" n. Dniestr.	Śl. Żydaczów	L	L	Lw	Ag2	Mrocza	Pz. Wyrzysk	—	L	Lb
II	Mikołów	Śl. Pszczyna	C	N	Kt	IV	Mroczo	Pm. Lubawa	L	L	Bd
V	Mikst	Pz. Ostrzeszów	—	L	Pz	Ag1	Mrowla	Lw. Rzeszów	—	L	Bd
Ag2	Mikulicze k. Włodzi- mierza	Wl. Włodzimierz	—	—	Lb	VI	Mrozy	Wr. Mińsk Maz.	—	—	Lw
V	Mikuliczyn	St. Nadworna	L/BC	L/BC	Lw	V	Mrzygłód	Lw. Sanok	—	C	Wr
V	Mikulińce	Tr. Tarnopol	L	L	Lw	Ag2	Mstów	Kl. Częstochowa	—	—	Lw
IV	Milanówek	Wr. Błonie	—	N/2	Wr	Ag1	Mszana Dolna	Kr. Limanowa	—	—	Kr
VI	Milatyn n. Horyniem.	Wl. Zdołbunów	—	L	Lb	IV	Mszana k. Lwowa	Lw. Gródek Ja- gielloński	L	L	Kr
VI	" Nowy	Tr. Kamionka Strumiłowa	—	L	Lw	Ag1	Mszaniec	Tr. Kopyczyńce	—	L	Lw
V	Milejczyce	Bł. Bielsk	—	L	Wr	Ag2	Mszczonów	Wr. Błonie	—	L	Lw
V	Milejów	Lb. Lublin	—	C	Lb	V	Mścibów	Bł. Wołkowysk	—	L	Wr
V	Milówka	Kr. Żywiec	L	L	Kr	Ag1	Mucharz	Kr. Wadowice	—	L	Wl
Ag1	Milawa	Pz. Mogilno	—	L	Pz	VI	Murcki	Śl. Pszczyna	—	—	Kr
Ag1	Miłobądz	Pm. Tczew	—	L	Bd	Ag1	Murwana Goślina	Pz. Oborniki	—	L	Kt
IV	Miłostaw	Pz. Września	L	C	Pz	IV	Murowana Oszmian- ka	Wl. Oszmiana	L	L	Pz
V	Miłosna	Wr. Warszawa	—	L	Wr	Ag2	Murzynno	Pz. Inowrocław	—	L	Wl
Ag2	Minkowice	Lb. Lublin	—	L	Lb	Ag2	Muszyna	Kr. Nowy Sącz	L	L	Pz
III	Mińsk Mazowiecki	Wr. Mińsk Maz.	N/2	N/2	Wr	IV	Mydlniki	Kr. Kraków	—	—	Kr
V	Mióry	Wl. Braśław	—	L	Wl	Ag2	Mysłowice	Śl. Katowice	C	N	Kt
IV	Mir	Nw. Stołpce	N/2	N/2	Wl	II	Myszkowice	Tr. Tarnopol	—	L	Lw
Ag1	Mirachowo	Pm. Kartuzy	—	L	Bd	IV	Myszków	Kl. Zawiercie	C	C	Kr
Ag2	Mircze	Lb. Hrubieszów	—	L	Lb	V	Myszyniec	Bł. Ostrołęka	L	L	Wr
VI	Mirogoscza	Wl. Dubno	—	L	Lb	IV	Myślenice	Kr. Myślenice	L	L	Kr
Ag2	Mirotki	Pm. Starogard	—	L	Bd	Ag2	Myzowo	Wl. Kowel	—	L	Lb
Ag2	Mirzec k. Wąchocka	Kl. Iłża	—	L	Lb	Ag1	Nadarzyn	Wr. Błonie	—	L	Wr
Ag2	Mizerów	Śl. Pszczyna	—	L	Kt	V	Nadbrzezie	Lw. Tarnobrzeg	L	L	Lw
IV	Mizocz	Wl. Zdołbunów	L	L	Lb	III	Nadworna	St. Nadworna	C	C	Lw
Ag2	Mizewicze	Nw. Słonim	—	L	Wl	Ag2	Nadyby Wojutycze	Lw. Sambor	—	L	Lw
Ag2	Miżyniec	Lw. Przemyśl	L	—	Lw	Ag2	Nahaczów	Lw. Jaworów	—	L	Lw
II	Mława I (Stary Ryn- nek 29)	Wr. Mława	N/2	N/2	Wr	VI	Najmowo	Pm. Brodnica	L	L	Bd
IV	Mława II (dw. kol.)	Wr. "	—	L	Wr	II	Nakdo n. Notecią	Pz. Wyrzysk	N/2	N/2	Bd
Ag1	Młodzieszyn	Wr. Sochaczew	—	L	Wr	Ag2	Nakło Śląskie	Śl. Tarnowskie Góry	—	L	Kt
Ag2	Młynkowo	Pz. Obornik	—	L	Pz						

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Telegraf	tel. międzym.	Dyr. P. i T.
VI	Naliboki	Nw. Wołożyn	—	C	WI
V	Nałęczów	Lb. Puławy	L/BC	L/BC	Lb
VI	Narajów	Tr. Brzeżany	—	L	Lw
VI	Narew	Bl. Bielsk	—	L	Wr
V	Narewka	Bl. Bielsk	L	L	Wr
V	Narol	Lw. Lubaczów	L	L	Lw
Ag2	Narajki	Bl. Bielsk	—	L	Wr
Ag2	Nart Nowy	Lw. Nisko	—	L	Lw
Ag1	Naruszewo	Wr. Płońsk	—	L	Wr
IV	Nasielsk I ul. Św. Wojciecha 3	Wr. Pułtusk	C	C	Wr
V	Nasielsk II Pięścirog	Wr. Pułtusk	—	L	Wr
Ag2	Nastasów	Tr. Tarnopol	—	—	Lw
Ag2	Nawarja	Lw. Lwów	—	—	Lw
VI	Nawojowa	Kr. Nowy Sącz	—	L	Kr
Ag2	Nawra	Pm. Toruń	—	L	Bd
Ag1	Nekla	Pz. Środa	—	L	Pz
Ag2	Niewałd	Pm. Grudziądz	—	L	Bd
Ag2	Nieborów	Wr. Łowicz	—	L	Wr
VI	Niebylec	Lw. Strzyżów	—	—	Lw
Ag1	Niechanowo	Pz. Gniezno	—	L	Pz
Ag1	Niedobczyce	Śl. Rybnik	—	L	Kt
VI	Niedrzwica Mała	Lb. Lublin	—	L	Lb
VI	Niedzica	Kr. Nowy Targ	—	L	Kr
VI	Niedźwiedź	Kr. Limanowa	—	—	Kr
VI	Niedźwiedzice	Nw. Baranowicze	—	L	WI
Ag2	Niegowce k. Kałusza	St. Kałusz	—	—	Lw
Ag1	Niegowic k. Bochni	Kr. Bochnia	—	—	Kr
Ag2	Niechniewicze	Nw. Nowogródek	—	L	WI
Ag2	Niemce	Lb. Lubartów	—	L	Lb
V	Niemen	Nw. Lida	—	L	WI
Ag2	Niemczyn k. Da-masławka	Pz. Wągrowiec	—	L	Pz
V	Niemczyn n. Witja	WI. Wilno-Troki	—	L	WI
Ag2	Niemieckie Brzozie	Pm. Lubawa	—	L	Bd
V	Niemirów	Lw. Rawa Ruska	L	L	Lw
VI	Niemirów Zdrój	Lw. Rawa Ruska	—	B/L	Lw
Ag2	Niemirów n. Bugiem	Bl. Bielsk	—	—	Wr
VI	Niemowicze	WI. Kostopol	—	L	Lb
Ag2	Niemysłów	Łd. Turek	—	L	Wr
Ag1	Niepart	Pz. Gostyń	—	L	Pz
Ag2	Niepoczołowice	Pm. Morski	—	L	Bd
IV	Niepołomice	Kr. Bochnia	L	L	Kr
Ag2	Nieporęt	Wr. Warszawa	—	L	Wr
Ag2	Niestaniszk	WI. Wilejka	—	—	WI
Ag2	Niesuchojeże	WI. Kowel	—	L	Lb
IV	Nieszawa	Wr. Nieszawa	C	C	Wr
III	Nieśwież	Nw. Nieśwież	N	N	WI
Ag2	Niewiadom Górny	Śl. Rybnik	—	L	Kt
Ag2	Niezabitów	Lb. Puławy	—	L	Lb
Ag1	Niezajowa	Kr. Gorlice	—	—	Kr
Ag1	Niezwiska	St. Horodenka	—	L	Lw
VI	Nieżywiec	Pm. Brodnica	—	L	Bd
V	Nikiszowiec	Śl. Katowice	L	L	Kt
IV	Nisko	Lw. Nisko	C	C	Lw
Ag2	Niwiska	Lw. Kolbuszowa	—	—	Lw
V	Nizankowice	Lw. Przemyśl	L	L	Lb
Ag2	Nizborg Nowy	Tr. Kopyczyniec	—	—	Lw
V	Niżniów	St. Tłumacz	—	L	Lw
Ag1	Nojewo	Pz. Szamotuły	—	L	Pz
Ag1	Nowa Cerkiew k. Chojnic	Pm. Chojnice	—	L	Bd
Ag2	Nowa Cerkiew k. Morzeszczyna	Pm. Starogard	—	L	Bd
Ag2	Nowa Grobla	Lw. Jarosław	—	—	Lw
Ag2	„ Karczma	Pm. Kościerzyna	—	L	Bd
Ag1	„ Mysz	Nw. Baranowicze	—	L	WI
III	„ Wieś k. Królewskiej Huty	Śl. Katowice	L	C	Kt
Ag2	Nowa Wieś k. Ostrołęki	Wr. Maków Maz.	C	L	Wr
Ag1	Nowa Wieś Królew-ska k. Wrześni	Pz. Września	—	L	Pz
Ag1	Nowa Wieś Królew-ska na Pomorzu	Pm. Wąbrzeźno	—	L	Bd
V	Nowa Wilejka	WI. Wilno-Troki	C	C	WI
V	Nowa Wieś Wielka	Pz. Bydgoszcz	L	L	Bd
III	Nowe	Pm. Świecie	C	C	Bd
III	Nowe Miast. n. Drwęca	Pm. Lubawa	C	C	Bd
V	Nowe Miasto n. Pilicą	Wr. Rawa Mazow.	L	L	Wr
V	„ „ k. Płońska	Wr. Płońsk	—	L	Wr
V	„ „ k. Przem.	Lw. Dobromil	L	L	Lw
V	Nowe Miasto n. Warta	Pz. Jarocin	L	L	Pz.

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Telegraf	tel. międzym.	Dyr. P. i T.
V	Nowe Sioło k. Pod-wołoczysk	Tr. Zbaraż	—	L	Lw
Ag2	Nowe Werki	WI. Troki	—	L	WI
Ag1	Nowodruk	WI. Postawy	—	L	WI
V	Nowogród	Bl. Łomża	—	L	Wr
II	Nowogródek	Nw. Nowogródek	N	N	WI
V	Nowojelnia	Nw. „	C	C	WI
Ag2	Nowosielce Gniewosz	Lw. Sanok	—	—	Lw
VI	„ k. Żórawna	Lw. Bóbrka	—	—	Lw
Ag2	Nowosiółka	Tr. Podhajec	—	—	Lw
VI	Nowosiółki k. Ko-brynia	Pl. Kobryń	—	L	WI
Ag2	Nowoszyce	Lw. Sambor	—	L	Lw
III	Nowo Święciany	WI. Święciany	N	N	WI
Ag2	Nowotaniec	Lw. Sanok	—	—	Lw
Ag1	Nowy Barkoczyn	Pm. Kościerzyna	—	L	Bd
IV	Nowy Bytom	Śl. Świętochłowice	L	L	Kt
Ag2	Nowy Dwór n. Drwęca	Pm. Lubawa	—	L	Bd
V	„ „ k. Grodna	Bl. Sokółka	—	L	Wr
Ag1	„ „ k. Lidy	Nw. Szczuczyn	—	L	WI
IV	„ „ k. Modlina	Wr. Warszawa	C	C	Wr
V	Nowy Korczyn	Kl. Stopnica	L	L	Kr
VI	Nowy Pohor	WI. Brastaw	—	L	WI
II	Nowy Sącz I (ul. Du-najewskiego)	Kr. Nowy Sącz	N/2	N	Kr
IV	Nowy Sącz II (d. kol.)	Kr. „	L	L	Kr
II	„ Targ. (Rynek)	Nr. Nowy Targ	C	C	Kr.
III	„ Tomyśl	Pz. Nowy Tomyśl	C	C	Pz
V	Nur	Bl. Ostrów Maz.	—	L	Wr
V	Nurzec	Bl. Bielsk	—	C	Mr
Ag2	Nuszcze	Tr. Zborów	—	L	Lw
Ag2	Obarów	WI. Równe	—	L	Lb
V	Obertyn	St. Horodenka	L	L	Lw
III	Oborniki	Pz. Oborniki	C	C	Pz
Ag2	Obra	Pz. Wolsztyn	—	—	Pz
Ag2	Obroszyn	Lw. Gródek Jagiel.	—	—	Lw
Ag2	Obrubniki	Bl. Białystok	—	—	Wr
Ag2	Obryta	Wr. Pułtusk	—	L	Wr
IV	Obrzycko	Pz. Szamotuły	L	L	Pz
Ag2	Obsza	Lb. Biłgoraj	—	L	Lb
VI	Ochoznica	Kr. Nowy Targ	—	—	Kr
Ag2	Ocięż	Pz. Ostrów	—	L	Pz
Ag1	Odelsk	Bl. Sokółka	—	L	Wr
IV	Odolanów	Pz. Odolanów	L	L	Pz
Ag2	Odraważ	Kl. Końskie	—	L	Lb
Ag1	Odrzyń	Pl. Drohiczyń	—	L	WI
Ag1	Odrzywół	Kl. Opoczno	—	L	Lb
Ag1	Ogorzeliń	Pm. Chojnice	—	—	Bd
Ag2	Ogrodzienice	Kl. Olkusz	—	—	Kr
Ag2	Ogrodzona	Sl. Cieszyn	—	—	Kt
Ag2	Ohradów	Tr. Radziechów	L	L	Lw
VI	Ojców	Kl. Olkusz	—	L	Kr
IV	Okocim	Kr. Brzesko	C	C	Kr
Ag2	Okopy św. Trójcy	Tr. Borszczów	—	L	Lw
VI	Oksa	Kt. Jędrzejów	—	L	Kr
Ag2	Okrzeja	Lb. Łuków	—	L	Wr
Ag2	Okulice	Kr. Bochnia	—	—	Kr
Ag1	Okuniew	Wr. Warszawa	—	L	Wr
V	Olechowicze	WI. Mołodeczno	—	L	WI
VI	Olejew	Tr. Zborów	—	L	Lw
Ag2	Olesk k. Lubomla	WI. Włodzimierz	—	—	Lb
V	Olesko	Tr. Złoczów	L	L	Lw
Ag2	Oleszów	St. Tłumacz	—	L	Lw
IV	Oleszyce	Lw. Lubaczów	—	L	Lw
VI	Oleśno	Kr. Dąbrowa	—	L	Kr
V	Okieniki	WI. Wilno-Troki	—	L	WI
Ag1	Olkowicze	WI. Wilejka	—	L	WI
III	Olkusz	Kl. Olkusz	—	—	Kr
Ag2	Olpuć	Pm. Kościerzyna	—	L	Bd
Ag2	Olszanica k. Złoczowa	Tr. Złoczów	—	L	Lw
V	Olszanica k. Ustrzyk	Lw. Lisko	L	L	Lw
Ag2	Olszew	WI. Święciany	—	L	WI
Ag2	Olszewka	Wr. Przasnysz	—	L	Wr
V	Olszówka Dolna	Sl. Bielsko	L	L	Kt
Ag2	Ołobok	Pz. Ostrów	—	L	Pz
VI	Olpiń	Kr. Jasło	—	—	Kr
IV	Ołyka	WI. Łuck	C	C	Lb
Ag2	Onzadowo	WI. Wilno-Troki	—	—	WI
III	Opalenica	Pz. Grodzisk	L	C	Pz
V	Opalenie	Pm. Gniew	—	L	Bd
VI	Opatowiec	Kl. Pińczów	—	L	Kr
III	Opatów Kielecki	Kl. Opatów	—	—	Lb
Ag1	Opatów n. Prosną	Pz. Kępno	—	L	Pz

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- dzym.	Dyr. P. i. T.
V	Opatówek	Ld. Kalisz	L	L	Wr
III	Opoczno	Kl. Opoczno	C	C	Lb
IV	Opole	Lb. Puławy	C	C	Lb
V	Opsa	Wl. Brańsk	—	L	Wl
V	Orany	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl
Ag2	Orawa	St. Skole	—	—	Lw
Ag1	Orchowo	Pz. Mogilno	—	L	Pz
Ag1	Orla n. Niemnem	Nw. Szczuczyn	—	L	Wl
V	Orla na Podlasiu	Bl. Bielsk	—	L	Wr
Ag2	Ornontowice	Sl. Pszczyna	—	L	Kt
Ag2	Orniany	Wl. Święciany	—	L	Wl
Ag1	Orzechowo	Pz. Września	—	L	Pz
V	Orzegów	Sl. Świętochłowice	L	L	Kt
IV	Orzesze	Sl. Pszczyna	L	L	Kt
V	Osiaków	Ld. Wieluń	—	L	Wr
IV	Osie	Pm. Świecie	L	L	Bd
Ag2	Osieck k. Pilawy	Lb. Garwolin	—	L	Wr
V	Osieczna k. Leszna	Pz. Leszno	C	L	Pz
Ag1	Osieczno k. Czerska	Pm. Starogard	—	L	Bd
V	Osieck n. Notecią	Pz. Wyrzysk	L	L	Bd
VI	Osieck k. Sandomierza	Kl. Sandomierz	—	L	Lb
Ag1	Osieck k. Skórcza	Pm. Starogard	—	L	Bd
Ag2	Osieck k. Oświęcim	Kr. Oświęcim	—	—	Kr
Ag1	Osieck k. Żmigrodu	Kr. Jasło	—	—	Kr
Ag1	Osielec	Kr. Maków	—	—	Kr
Ag2	Osielsko	Pz. Bydgoszcz	—	L	Bd
V	Osięciny	Wr. Nieszawa	—	L	Wr
Ag2	Oślawy Białe	St. Nadworna	—	—	Lw
VI	Osowa k. Rafałówki	Wl. Kostopol	—	L	Lb
Ag2	Osowe k. Buczacza	Tr. Buczac	—	—	Lw
Ag1	Osowe k. Drohiczyzna poleskiego	Pl. Drohiczyzn	—	L	Wl
V	Osowiec k. Grajewa	Bl. Białystok	L	L	Wr
Ag2	Osowo	Pm. Starogard	—	L	Bd
Ag1	Ostaszewo k. Torunia	Pm. Toruń	—	L	Bd
Ag1	Ostki	Pl. Sarny	—	L	Lb
III	Ostrołęka (ul. 3 Maja)	Bl. Ostrołęka	N/2	N/2	Wr
IV	Ostrołęka 2 (dw. kol.)	Bl. Ostrołęka	—	C	Wr
Ag1	Ostromecko	Pm. Chełmno	—	L	Bd
Ag1	Ostroróg	Pz. Szamotuły	—	L	Pz
Ag2	Ostrowczyk	Tr. Trembowla	—	L	Lw
II	Ostrowiec Kielecki	Kl. Opatów	N/2	N	Lb
Ag1	Ostrowiec k. Wilna	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl
Ag1	Ostrowite k. Chojnic	Pm. Chojnice	—	L	Bd
Ag1	Ostrowite k. Jabło- nowa Pom.	Pm. Lubawa	—	L	Bd
Ag2	Ostrowite k. Kowalewa	Pm. Wąbrzeźno	—	L	Bd
Ag2	Ostrowite k. Słupcy	Ld. Słupca	—	L	Wr
V	Ostrowy	Wr. Kutno	—	L	Wr
VI	Ostrożec	Wl. Dubno	—	—	Lb
III	Ostróg n. Horyniem	Wl. Zdobunów	N	N	Lb
Ag2	Ostrów k. Baranowicz	Nw. Baranowicz	—	L	Wl
V	Ostrów k. Lubartowa	Lb. Włodawa	—	L	Lb
II	Ostrów Mazowiecki	Bl. Ostrów Maz.	N/2	N/2	Wr
I	Ostrów Poznański	Pz. Ostrów	N	C	Pz
Ag2	Ostrów k. Sokala	Lw. Sokal	—	—	Lw
Ag2	Ostrówek	Ld. Wieluń	—	L	Wr
Ag2	Ostrówki	Pz. Chodzież	—	L	Pz
V	Ostryna	Nw. Szczuczyn	L	L	Wl
III	Ostrzeszów	Pz. Ostrzeszów	C	C	Pz
III	Oszmiana	Wl. Oszmiana	N	N	Wl
Ag2	Ośniszczewko	Pz. Inowrocław	—	L	Pz
Ag1	Ośno	Pz. Żnin	—	L	Pz
II	Oświęcim 1, (ul. Wl. Jagiełły 64)	Kr. Oświęcim	C	N	Kr
III	Oświęcim 2, (dw. kol.)	Kr. Oświęcim	N	N	Kr
VI	Otfinów	Kr. Dąbrowa	—	L	Kr
Ag1	Otłoczyn	Pm. Toruń	—	L	Bd
V	Otorowo	Pz. Szamotuły	—	L	Pz
IV	Ottynia	St. Tłumacz	C	C	Lw
Ag2	Otus	Pz. Grodzisk	—	L	Pz
III	Otwock	Wr. Warszawa	N	N	Wr
Ag2	Owczarki	Pm. Grudziądz	—	L	Bd
Ag1	Owińska	Pz. Poznań	—	L	Pz
Ag2	Oziaty	Pl. Kobryń	—	L	Wl
Ag2	Ozierany	Wl. Kowel	—	—	Lb
III	Ozorków	Ld. Łęczycza	C	C	Wr
VI	Ozdziutycze	Wl. Horochów	—	L	Lb
V	Ożarów k. Opatów Kiel.	Kl. Opatów	L	L	Lb
V	Oarów k. Warszawy	Wr. Warszawa	—	L	Wr
Ag2	Ożarów k. Wielunia	Ld. Wieluń	—	L	Wr
VI	Ożenin	Wl. Zdobunów	—	L	Lb
VI	Ożydów	Tr. Złoczów	L	L	Lw

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- dzym.	Dyr. P. i. T.
II	Pabjanice	Ld. Łask	N/2	N/2	Wr
V	Pacanów	Kl. Stopnica	L	L	Kr
Ag2	Paczkowo	Pz. Poznań	—	L	Pz
VI	Padew	Kr. Mielec	L	L	Kr
V	Pajęczno	Ld. Radomsko	—	L	Kr
III	Pakość	Pz. Mogilno	L	C	Pz
Ag1	Pakość k. Rawicza	Pz. Rawicz	—	L	Pz
Ag2	Pałęznica	Kr. Brzesko	—	—	Kr
Ag1	Pałędzie	Pz. Poznań	—	L	Pz
Ag2	Pałecznicza	Kl. Miechów	—	L	Kr
Ag1	Pamiętkowo	Pz. Poznań	—	L	Pz
Ag2	Pamiętowa	Pm. Sępólno	—	L	Bd
Ag2	Paniowy	Sl. Pszczyna	—	L	Kt
Ag2	Panki	Kl. Częstochowa	—	—	Kr
Ag2	Papowo k. Torunia	Pm. Toruń	—	L	Bd
Ag2	Paprosz	Pz. Strzelno	—	L	Pz
Ag2	Paradyż	Kl. Opoczno	—	—	Lb
V	Parafianów	Wl. Działowa	C	C	Wl
Ag2	Parchacz	Lw. Sokal	L	L	Lw
Ag1	Parchanie	Pz. Inowrocław	—	L	Pz
Ag2	Parchowo	Pm. Kartuszy	—	L	Bd
III	Parczew	Lb. Włodawa	C	N	Lb
Ag1	Parkowo	Pz. Oborniki	—	L	Pz
Ag1	Parchońsk	Pl. Pińsk	—	L	Wl
Ag2	Parszów n. Kamienna	Kl. Łęka	—	—	Lb
V	Paruszewice	Sl. Rybnik	L	L	Kt
VI	Parysów	Lb. Garwolin	—	L	Wr
V	Pasieczna k. Nadworna	St. Nadworna	L	L	Lw
Ag1	Pawłowice k. Leszna	Pz. Leszno	—	L	Pz
V	Pawłowice k. Żorów	Sl. Pszczyna	L	L	Kt
Ag1	Pawłowo Żońskie	Pz. Węgrowiec	—	L	Pz
V	Pawłów k. Bielszowice	Sl. Katowice	—	L	Kt
Ag1	Pawłów k. Lublina	Lb. Chełm	—	L	Lb
Ag2	Pawłów k. Wierzbika	Kl. Łęka	—	L	Lb
Ag1	Pawonków	Sl. Lubliniec	—	L	Kt
Ag1	Pączewo	Pm. Starogard	—	L	Bd
Ag2	Pątnów	Ld. Wieluń	—	L	Wr
V	Peczenizyn	St. Kolomyja	L	L	Lw
III	Pelplin	Pm. Tczew	C	C	Bd
V	Perchinsko	St. Dolina	L	L	Lw
Ag2	Perszucka	Wl. Święciany	—	L	Wl
Ag2	Petlikowce Stare	Tr. Buczac	—	L	Lw
Ag2	Pęczniew	Ld. Turek	—	L	Wr
Ag1	Pędzewo	Pm. Toruń	—	L	Bd
V	Pępowo	Pz. Gostyń	L	L	Pz
Ag1	Piasieczna k. Żydaczowa	Sl. Żydaczów	L	L	Lw
Ag1	Piasieczno k. Gniewa	Pm. Gniew	—	L	Bd
V	Piasieczno k. W-wy	Wr. Warszawa	—	L	Wr
V	Piaski k. Gostynia	Pz. Gostyń	—	L	Pz
V	Piaski k. Lublina	Lb. Lublin	—	C	Lb
Ag1	Piaski Stare	Pl. Kosów Poleski	—	L	Wl
V	Piaski k. Wołkowyska	Bl. Wołkowysk	L	L	Wl
V	Piastów	Wr. Warszawa	—	L	Wr
V	Piątek	Ld. Łęczycza	—	L	Wr
Ag2	Pieczę	Pm. Starogard	—	L	Bd
Ag2	Piekary Rudne	Sl. Tarnowskie G.	—	L	Kt
Ag1	Piekary Wielkie	Sl. Świętochłowice	—	L	Kt
Ag2	Pieniaki	Tr. Brody	—	L	Lw
Ag1	Pieranie	Pz. Inowrocław	—	L	Pz
VI	Pierszaje	Nw. Wolożyn	—	L	Wl
Ag2	Pierzchno	Pz. Śrem	—	L	Pz
Ag1	Pietkowo	Bl. Wysokie Maz.	—	L	Wr
VI	Pilawa	Lb. Garwolin	—	L	Wr
V	Pilica	Kl. Olkusz	L	L	Kr
IV	Pilzno	Kr. Pilzno	—	L	Kr
Ag2	Piłka	Pz. Czarnków	—	L	Pz
III	Pińczów	Kr. Pińczów	C	C	Kr
Ag2	Pińczyn	Pm. Starogard	—	L	Bd
II	Pińsk	Pl. Pińsk	N	N	Wl
V	Piotrków Kujawski	Wr. Nieszawa	L	L	Wr
II	Piotrków trybunalski	Ld. Piotrków	N	N	Wr
Ag2	Piotrowice Śląskie	Sl. Pszczyna	L	L	Kt
Ag2	Piotrowice	Lb. Lublin	—	L	Lb
Ag2	Pisarzowa	Kl. Limanowa	—	—	Kr
Ag2	Piski	Bl. Ostrołęka	—	L	Wr
VI	Pistyn	Sl. Kosów	L	L	Lw
V	Piszczac	Lb. Biała Podl.	—	L	Wr
V	Piwniczna	Kr. Nowy Sącz	L	L	Kr
V	Platerowo	Lb. Konstantynów	L	L	Wr
Ag1	Plęcka Dąbrowa	Wr. Kutno	—	L	Wr
II	Pleszew 1, (ul. Poz- nańska 28)	Pz. Pleszew	C	N/2	Pz

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- dzym.	Dyr. P. i T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- dzym.	Dyr. P. i T.
Ag2	Pleszew 2, (dw. kol.)	Pz. Pleszew	—	L	Pz	VI	Poręba n. Bugiem	Bł. Ostrów Maz.	—	L	Wr
Ag1	Pleszew k. Krakowa	Kr. Kraków	L	—	Kr	Ag2	Poręba Radlna	Kr. Tarnów	—	—	Kr
V	Plissa	Wl. Dżisna	—	L	Wl	Ag1	Poręba k. Zawiercia	Kl. Zawiercie	—	L	Kr
Ag2	Plussy k. Braślawa	Wl. Braślawa	—	L	Wl	V	Poronin	Kr. Nowy Targ	L	L	Kr
Ag2	Plaucza Mała	Tr. Zborów	—	—	Lw	V	Porozów	Bł. Wołkowysk	—	L	Wl
Ag2	Pławce	Pz. Sroda	—	L	Pz	Ag2	Porpliszczce	Wl. Dżisna	—	L	Wl
Ag2	Pławów	Lw. Lubaczów	—	L	Lw	Ag2	Porubanek	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl
II	Płock	Wr. Płock	N	N	Wr	V	Poryck	Wl. Włodzimierz	—	L	Lb
III	Płońsk	Wr. Płońsk	N/2	N/2	Wr	V	Porzecze k. Grodna	Bł. Grodna	L	L	Wl
V	Płońnica	Pm. Działdowo	L	L	Bd	Ag2	Porzecze n. Jasiółda	Pl. Pińsk	—	L	Wl
V	Płotnica	Pl. Stolin	L	L	Wl	V	Posada Olchowska	Lw. Sanok	L	—	Lw
Ag2	Płuhów	Tr. Złoczów	—	L	Lw	IV	Postawy	Wl. Postawy	N	N	Wl
Ag1	Płużnica	Pm. Chełmno	—	L	Bd	Ag2	Poszumień	Wl. Święciany	—	—	Wl
VI	Pnigao	Pl. Kamień Ko- szyrski	—	L	Lb	Ag2	Poświętne k. Zagoż- dzona	Kl. Kozienice	—	—	Lb
III	Pniewy	Pz. Szamotuły	L	C	Pz	Ag2	Poświętne n. Pilicą	Kl. Opoczno	—	—	Lb
Ag2	Pnikut	Lw. Mościska	—	L	Lw	Ag2	Potok Górny	Lb. Biłgoraj	—	L	Lb
VI	Pobiedziska	Pz. Poznań	L	C	Pz	Ag2	Potok Wielki	Lb. Janów	—	L	Lb
Ag2	Pobikry	Bł. Bielsk	—	—	Wr	V	Potok Złoty k. Bu- czacza	Tr. Buczac	L	L	Lw
V	Począjów	Wl. Krzemieniec	L	L	Lb	Ag1	Poturzyn	Lb. Tomaszów	—	L	Lb
Ag2	Poczapów	Nw. Nowogródek	—	L	Wl	V	Potutury	Tr. Brzezany	L	L	Lw
Ag2	Podberezie	Wl. Horochów	—	—	Lb	Ag1	Potworów	Kl. Radom	—	L	Lb
V	Podbrodzie	Wl. Święciany	N/2	N/2	Wl	Ag2	Potylicz	Lw. Rawa Ruska	—	L	Lw
Ag1	Podbrzezie	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl	Ag1	Powidz	Pz. Gniezno	—	L	Pz
V	Podbuz	Lw. Drohobycz	—	L	Lw	VI	Powursk	Wl. Kowel	—	L	Lb
Ag2	Poddebce k. Łucka	Ll. Łuck	—	L	Lb	I	Poznań Urz. Telegr. (ul. Pocztowa 6)	Pz. Poznań Miasto	N	N	Pz
Ag2	Poddebice	Ld. Łęczysca	L	L	Wr	I	Poznań 1 (ul. Pocztowa 6)	Pz. Poznań Miasto	—	—	Pz
Ag2	Podedwórze	Lb. Włodawa	—	L	Lb	V	Poznań 2 (ul. Chwaliszewo 48)	Pz. Poznań Miasto	—	L	Pz
Ag1	Podegrodzie	Kr. Nowy Sącz	—	—	Kr	I	Poznań 3 dw. kol.	Pz. Poznań Miasto	C	C	Pz
V	Podgórz k. Torunia	Pm. Toruń	L	L	Bd	III	Poznań 5 (ul. Kilińskiego 12)	Pz. Poznań Miasto	—	L	Pz
III	Podhajce	Tr. Podhajce	C	C	Lw	IV	Poznań 6 (ul. Rynek Jerzycki 2)	Pz. Poznań Miasto	L	L	Pz
Ag2	Podhorce k. Stryja	St. Stryj	—	L	Lw	V	Poznań 7 (Górczyn)	Pz. Poznań Miasto	—	L	Pz
Ag2	Podhorce k. Złoczowa	Tr. Złoczów	L	L	Lw	II	Poznań 9 (Wały Zygm. Aug. 8)	Pz. Poznań Miasto	—	L	Pz
V	Podkamień k. Brodów	Tr. Brody	—	L	Lw	Ag1	Poznań 10 (Główna)	Pz. Poznań Miasto	—	L	Pz
Ag2	Podkamień k. Rohatyna	St. Rohatyn	—	L	Lw	V	Poznań 11 (Staroleka)	Pz. Poznań Miasto	—	L	Kr
Ag2	Podlesie	Śl. Pszczyna	—	L	Kt	Ag1	Pradła	Kl. Olkusz	—	L	Wr
Ag2	Podliski Małe	Lw. Lwów	L	L	Lw	V	Praszk	Ld. Wieluń	—	L	Wr
Ag1	Podobowice	Pz. Żnin	—	L	Pz	V	Probużna	Tr. Kopczyńce	—	L	Lw
Ag1	Podorosk	Bł. Wołkowysk	—	L	Wl	Ag2	Proszowa	Tr. Tarnopol	—	—	Lw
Ag2	Podrzewie	Pz. Szamotuły	—	L	Pz	IV	Proszowice	Kl. Miechów	C	C	Kr
Ag2	Podstolice	Pz. Środa	—	L	Pz	V	Prozoroki	Wl. Dżisna	—	L	Wl
Ag2	Podszumlańce	St. Rohatyn	—	—	Lw	VI	Pruclina	Śl. Cieszyn	—	L	Kt
V	Podswile	Wl. Dżisna	—	L	Wl	V	Pruclnik	Lw. Jarosław	L	L	Lw
Ag1	Podwęgierki	Pz. Września	—	L	Pz	Ag2	Prusy	Lw. Lwów	—	—	Lw
Ag1	Podwiesk	Pm. Chełmno	—	L	Bd	IV	Pruszcz Bagiewica	Pm. Tuchola	L	L	Bd
VI	Podwilk	Kr. Nowy Targ	L	L	Kr	IV	Pruszcz k. Bydgoszczy	Pm. Świecie	L	L	Bd
III	Podwołoczyska	Tr. Skałat	N/2	N/2	Lw	III	Pruszków	Wr. Warszawa	N/2	N/2	Wr
V	Podwysokie	Tr. Brzezany	—	L	Lw	III	Prużany	Pl. Prużana	—	N	Wl
V	Podzamecze	Pz. Kępno	L	L	Pz	III	Prasnysz	Wr. Prasnysz	N/2	N/2	Wr
V	Pogorzela	Pz. Koźmin	L	L	Pz	Ag2	Przebrodzie	Wl. Braślawa	—	L	Wl
Ag1	Pogorzelle k. Baranowicz	Nw. Nieśwież	—	L	Wl	Ag1	Przechowo	Pm. Świecie	—	L	Bd
Ag1	Pogódk	Pm. Kościerzyna	—	L	Bd	VI	Przeciszów	Kr. Oświęcim	—	—	Kr
Ag2	Pohorce k. Rudek	Lw. Rudki	—	—	Lw	V	Przeclaw	Kr. Mielec	L	L	Kr
Ag2	Pohorylec	Tr. Przemyślany	—	—	Lw	V	Przedbórz	Kl. Końskie	L	L	Lb
VI	Pohost Zahorodski	Pl. Pińsk	—	L	Wl	V	Przedecz	Wr. Włodawek	L	L	Wr
Ag2	Pohulanka	Wl. Święciany	—	L	Wl	Ag1	Przemęt	Pz. Wolsztyn	—	L	Pz
Ag1	Pokrzydowo	Pm. Brodnica	—	L	Bd	I	Przemysł 1 (miasto)	Lw. Przemysł	N	N	Lw
Ag1	Polanka Karol.	Lw. Krosno	L	—	Lw	V	Przemysł 3 (zasanie)	Lw. Przemysł	L	L	Lw
Ag2	Polanka Wielka	Kr. Oświęcim	—	—	Kr	III	Przemysły	Tr. Przemysły	L	L	Lw
Ag2	Poleckiszki	Nw. Lida	—	L	Wl	Ag1	Przepalkowo	Pm. Sepolno	—	L	Bd
Ag2	Polskie Brzozie	Pm. Brodnica	—	L	Bd	Ag2	Przeróż	Bł. Suwałki	—	L	Wr
Ag2	Poluchów Mały	Tr. Przemyślany	—	—	Lw	Ag2	Przetoczyno	Pm. Morski	—	L	Bd
IV	Polajewo	Pz. Oborniki	L	L	Pz	Ag2	Przewały	Wl. Włodzimierz	—	—	Lb
VI	Polaniec	Kl. Sandomierz	—	L	Lb	Ag1	Przewodnik	Pm. Świecie	—	L	Bd
Ag2	Polchowo	Pm. Morski	—	L	Bd	III	Przeworsk	Lw. Przeworsk	C	C	Lw
Ag1	Poloczany	Wl. Mołodeczno	—	L	Wl	Ag1	Przodkowo	Pm. Kartuzy	—	L	Bd
Ag2	Poloneczka	Nw. Stolpce	—	L	Wl	Ag1	Przygodzice	Pz. Ostrów	—	L	Pz
Ag2	Polonka	Nw. Baranowicze	—	L	Wl	Ag2	Przyjaźń	Pm. Kartuzy	—	L	Bd
Ag2	Poluknia	Wl. Wilno-Troki	—	—	Wl	Ag2	Przymuszewo	Pm. Chojnice	—	L	Bd
Ag1	Pomiechówek	Wr. Warszawa	—	L	Wr	V	Przysersk	Pm. Świecie	—	L	Bd
Ag1	Pomieczyno	Pm. Kartuzy	—	L	Bd	V	Przysucha	Kl. Opoczno	L	L	Lb
V	Pomorzan	Tr. Zborów	—	L	Lw	V	Przyszwice	Śl. Rybnik	L	L	Kt
IV	Poniec	Pz. Gostyń	C	C	Pz	V	Przytyk	Kl. Radom	L	L	Lb
Ag1	Ponikwa	Tr. Brody	—	L	Lw	Ag2	Pstrągowa	Lw. Strzyżów	—	—	Lw
Ag2	Popielniki	St. Śniatyn	—	—	Lw	II	Pszczyna	Śl. Pszczyna	C	C	Kt
Ag2	Popkowice	Lb. Janów	—	L	Lb						
Ag1	Popowo Kościelne	Pz. Wagrowiec	—	L	Pz						
Ag2	Popówko	Pz. Oborniki	—	L	Pz						
V	Poraj k. Częstochowy	Kl. Zawiercie	—	L	Kr						
VI	Porąbka k. Kęt	Kr. Biała	—	—	Kr						
Ag1	Porąbka Uszewska	Kr. Brzesko	—	—	Kr						

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf.	tel. miej- dzym.	Dyr. P. i T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf.	tel. miej- dzym.	Dyr. P. i T.
V	Pszów	Śl. Rybnik	L	L	Kt	III	Rogoźno Wlkp.	Pz. Oborniki	C	C	Pz
Ag2	Ptaszkowa	Kr. Grybów	—	—	Kr	Ag1	Rogoźno k. Grudziądza	Pm. Grudziądz	—	L	Bd
Ag2	Puchaczów	Lb. Lublin	—	—	Lb	Ag1	Rogoźno Zamek	Pm. Grudziądz	—	L	Bd
III	Puck	Pm. Morski	C	C	Bd	V	Rogów k. Koluszek	Ld. Brzeziny	L	L	Wr
III	Puławy	Lb. Puławy	N	N	Lb	Ag1	Rogów n. Olzą	Śl. Rybnik	—	L	Kt
III	Pułtusk	Wr. Pułtusk	N/2	N/2	Wr	Ag2	Rogoźno k. Łańcuta	Lw. Łańcut	—	L	Lw
Ag2	Punżany	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl	III	Rohatyn	St. Rohatyn	C	C	Lw
Ag2	Pustomyty	Lw. Lwów	—	L	Lw	Ag1	Rohatna	Nw. Słonim	—	L	Wl
Ag2	Pustomyty k. Rów- nego Woł.	Wl. Równe	—	L	Lb	Ag1	Rojewice	Pz. Inowrocław	—	L	Pz
Ag1	Puszcza Marjańska	Wr. Skierniewice	—	L	Wr	Ag1	Rojewo	Pz. Inowrocław	—	L	Pz
Ag1	Puszczykowo	Pz. Poznań	—	L	Pz	V	Rokiciny	Ld. Brzeziny	—	L	Wr
Ag2	Pysznica	Lw. Nisko	—	—	Lw	IV	Rokietnica	Pz. Poznań	L	N	Pz
IV	Pyzdry	Ld. Słupca	L	L	Wr	IV	Rokitno	Pl. Sarny	N	N	Lb
Ag1	Raba Wyżna	Kr. Nowy Targ	—	—	Kr	Ag2	Rokosowo	Pz. Gostyń	—	L	Pz
IV	Rabka	Kr. Maków	C	C	Kr	Ag1	Ropa	Kr. Gorlice	—	L	Kr
Ag2	Rachanie	Lb. Tomaszów	—	L	Lb	IV	Ropczyce	Kr. Ropczyce	L	L	Kr
IV	Raciaz k. Sierpca	Wr. Sierpc	L	L	Wr	VI	Ropica Ruska	Kr. Gorlice	—	—	Kr
Ag1	Raciaz k. Tucholi	Pm. Tuchola	—	L	Bd	VI	Ropienka	Lw. Lisko	L	L	Lw
Ag2	Raciborowice	Kr. Kraków	—	—	Kr	Ag2	Rosko	Pz. Czarnków	—	L	Pz
Ag2	Raciechowice	Kr. Wieliczka	—	—	Kr	Ag2	Rososzycza	Pz. Ostrów	—	L	Pz
Ag2	Raclawice	Kl. Miechów	—	—	Kr	Ag2	Roszki	Pz. Krotoszyn	—	L	Pz
Ag1	Racot	Pz. Kościan	—	L	Pz	V	Roś	Bl. Wołkowysk	L	L	Wl
V	Raczk	Bl. Augustów	L	L	Wr	V	Rozdół	St. Żydaczów	L	L	Lw
Ag2	Radecznica	Lb. Zamość	—	L	Lb	Ag1	Rozdrażew	Pz. Krotoszyn	—	L	Pz
Ag2	Radgoszcz	Kr. Dąbrowa	L	L	Kr	Ag2	Rozgarty	Pm. Toruń	—	L	Bd
V	Radów	Kr. Brzesko	L	L	Kr	Ag1	Rozprza	Ld. Piotrków	—	L	Wr
I	Radom	Kl. Radom	N	N	Lb	Ag2	Rozrzewo	Pz. Wolsztyn	—	L	Pz
Ag2	Radomno	Pm. Lubawa	—	L	Bd	III	Rozwadów	Lw. Tarnobrzeg	C	C	Lw
II	Radomsko	Ld. Radomsko	N	N	Kr	V	Rożan	Wr. Maków Maz.	L	L	Wr
VI	Radomyśl n. Sanem	Lw. Tarnobrzeg	L	L	Lw	Ag1	Rożental	Pm. Lubawa	—	L	Bd
V	Radomyśl Wielki	Kr. Mielec	L	L	Kr	IV	Rożniatów	St. Dolina	C	C	Lw
Ag2	Radoszewice	Ld. Wieluń	—	—	Wr	VI	Roznów k. Zabłotowa	St. Kosów	L	L	Lw
V	Radoszki	Pm. Brodnica	L	L	Bd	III	Rożyszcze	Wl. Łuck	C	C	Lb
V	Radoszkowice	Wl. Mołodeczno	L	L	Wl	VI	Równa k. Dukli	Lw. Krosno	L	—	Lw
V	Radoszyce	Kl. Końskie	—	L	Lb	I	Równe wołyńskie 1 (ul. 3 Maja 54)	Wl. Równe	N	N	Lb
V	Radość	Wr. Warszawa	—	L/BC	Wr	V	Równe wołyńskie (ul. Jagiellońska 4)	Wl. Równe	—	L	Lb
V	Raduń	Nw. Lida	—	L	Wl	V	Różana grodzieńska	Pl. Kosów Poleski	C	C	Wl
IV	Radymno	Lw. Jarosław	C	C	Lw	VI	Różanka pacowska	Nw. Lida	—	L	Wl
Ag2	Radzanów n. Pilicą	Kl. Radom	—	L	Lb	Ag2	Różanna na Pomorzu	Pm. Świecie	—	L	Bd
V	Radzanów n. Wkrą	Wr. Mława	—	L	Wr	VI	Różany Stok	Bl. Sokółka	—	L	Wr
Ag2	Radzicz	Pz. Wyrzysk	—	L	Bd	V	Rubieżewice	Nw. Stółpce	—	L	Wl
IV	Radziechów	Tr. Radziechów	L	L	Lw	Ag2	Ruchocice	Pz. Wolsztyn	—	L	Pz
VI	Radziechowy k. Żywca	Kr. Żywiec	—	L	Kr	VI	Ruda Malenicka	Kl. Końskie	L	L	Lb
IV	Radziejów	Wr. Nieszawa	L	L	Wr	Ag1	Ruda Opalin	Lb. Chełm	—	L	Lb
V	Radziłów	Bl. Szczuczyn	—	L	Wr	V	Ruda Pabjanicka	Ld. Łódź	—	L	Wr
V	Radzionków	Śl. Tarnowskie G.	L	L	Kt	VI	Ruda Różaniecka	Lw. Lubaczów	—	L	Lw
V	Radziwiłłów k. Brodów	Wl. Dubno	C	C	Lb	III	Ruda Śląska	Śl. Świętochowice	N	N	Kt
Ag1	Radziwiłłów k. Skier- niewic	Wr. Łowicz	—	L	Wr	VI	Rudawa k. Krakowa	Kr. Chrzanów	—	L	Kr
IV	Radzymin	Wr. Radzymin	C	C	Wr	IV	Rudki	Lw. Rudki	C	C	Lw
IV	Radzyń podlaski	Lb. Radzyń	N/2	N/2	Wr	VI	Rudnia Poczajowska	Wl. Dubno	—	L	Lb
IV	Radzyń pomorski	Pm. Grudziądz	C	C	Bd	Ag1	Rudnik k. Grudziądza	Pm. Grudziądz	—	L	Bd
V	Rafałówka	Pl. Sarny	L	L	Lb	Ag2	Rudnik k. Krasnego- stawu	Lb. Krasnystaw	—	L	Lb
Ag2	Rajbrot	Kr. Bochnia	—	—	Kr	IV	Rudnik n. Sanem	Lw. Nisko	L	L	Lw
Ag2	Rajca k. Nowogródka	Nw. Nowogródek	—	L	Wl	Ag1	Rudniki k. Jaszun	Wl. Wilno Troki	—	L	Wl
V	Rajcza k. Żywca	Kr. Żywiec	L	L	Kr	Ag2	Rudniki k. Prużany	Pl. Prużana	—	L	Wl
V	Rajgrad	Bl. Szczuczyn	L	L	Wr	V	Rudniki Rędziny	Kl. Częstochowa	—	L	Kr
Ag2	Rajkowy	Pm. Tczew	—	L	Bd	Ag2	Rudniki k. Sniatynia	St. Sniatyn	L	L	Lw
Ag2	Rajtarowice	Lw. Sambor	—	—	Lw	V	Rudniki k. Wielunia	Ld. Wieluń	—	L	Wr
IV	Rakoniewice	Pz. Wolsztyn	L	L	Pz	Ag2	Rudno	Pm. Gniew	—	L	Bd
VI	Rakowice	Pm. Lubawa	L	L	Bd	Ag2	Rudomino	Wl. Wilno Troki	—	L	Wl
VI	Raków k. Częstochowy	Kl. Częstochowa	—	—	Kr	Ag1	Rudzica	Śl. Cieszyń	—	L	Kt
V	Raków k. Olechnowicz	Wl. Mołodeczno	C	C	Wl	V	Rudziszki	Wl. Wilno Troki	—	L	Wl
VI	Raków k. Staszowa	Kl. Opatów	—	L	Lb	Ag2	Rukojnie	Wl. Wilno Troki	—	L	Wl
VI	Rakszawa	Lw. Łańcut	—	—	Lw	VI	Rukosin	Pm. Tczew	L	L	Bd
VI	Ranizów	Lw. Kolbuszowa	L	—	Lw	Ag2	Rumia	Pm. Morski	—	L	Bd
V	Raszków	Pz. Odolanów	—	L	Pz	Ag1	Runowo Kraińskie	Pz. Wyrzysk.	—	L	Bd
Ag2	Ratajczyce	Pl. Brześć n. B.	—	L	Wl	Ag2	Rusieć	Ld. Łask	—	L	Wr
V	Ratno	Wl. Kowel	L	L	Lb	VI	Ruskie Piaski	Lb. Zamość	—	L	Lb
Ag1	Ratoszyn	Lb. Lublin	—	C	Lb	Ag2	Rusko	Pz. Jarocin	—	L	Pz
III	Rawa Mazowiecka	Wr. Rawa Maz.	N/2	N/2	Wr	Ag2	Rutka Tartak	Bl. Suwałki	—	L	Wr
III	Rawa Ruska	Lw. Rawa Ruska	C	C	Lw	V	Rutki Kossaki	Bl. Łomża	—	L	Wr
II	Rawicz	Wr. Rawa Maz.	C	N	Pz	Ag2	Rybczewice	Lb. Krasnystaw	—	L	Lb
Ag2	Rąbczyn	Pz. Wągrowiec	—	L	Pz	Ag2	Rybie Nowe	Kr. Limanowa	—	—	Kr
V	Reda	Pm. Morski	L/BC	L/BC	Bd	Ag1	Rybna k. Krakowa	Kr. Kraków	—	—	Kr
IV	Rejowiec Lubelski	Lb. Chełm	C	C	Lb	I	Rybnik	Śl. Rybnik	C	N	Kt
Ag2	Rejowiec Poznański	Pz. Wągrowiec	—	L	Pz	V	Rybno k. Działdowa	Pm. Lubawa	L	L	Bd
IV	Rembertów	Wr. Warszawa	L	L	Wr	Ag2	Rybotycze	Pz. Dobromil	—	L	Lw
Ag2	Repty Nowe	Śl. Tarnowskie G.	—	L	Kt	V	Rychtal	Lz. Kepno	L	L	Pz
Ag1	Rewiatyccze	Pl. Prużana	—	—	Wl	V	Rychwał k. Konina	Ld. Konin	—	L	Wr
Ag2	Rodatyccze	Lw. Gródek Jagiel.	—	—	Lw	Ag1	Rychwałd k. Żywca	Kr. Żywiec	—	—	Kr
IV	Rogowo	Pz. Żnin	L	L	Pz						

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mie- dzym.	Dyr. P. i T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mie- dzym.	Dyr. P. i T.
IV	Ryczywół	Pz. Oborniki	L	L	Pz	IV	Siemiatycze	Bl. Bielsk	N/2	N/2	Wr
III	Rydułtowy	Śl. Rybnik	C	C	Kt	Ag1	Siemon	Pm. Toruń	L	L	Bd
V	Rydzyńska	Pz. Leszno	L	L	Pz	V	Sieniawa	Lw. Jarosław	L	L	Lw
VI	Ryglice	Kr. Tarnów	L	L	Kr	V	Sienkiewiczze	Pl. Luniniec	L	L	Lb
IV	Ryki	Lb. Garwolin	C	C	Wr	Ag2	Siennica Różana	Lb. Krasnystaw	L	L	Lb
Ag2	Rykonty	Wl. Wilno Troki	C	L	Wl	VI	Siennio k. Iłży	Kl. Iłża	L	L	Lb
IV	Rymanów 1 (miasto)	Lw. Sanok	C	C	Lw	Ag2	Siennio k. Wągrowca	Pz. Wągrowiec	L	L	Pz
VI	Rymanów 2 (Zdrój)	Lw. Sanok	L	L	Lw	III	Sieradz	Id. Sieradz	N	N	Wr
Ag1	Rymszany	Wl. Brzostów	L	L	Wl	V	Sierakowice	Pm. Kartuszy	L	L	Bd
Ag1	Rynarzewo	Pz. Szubin	L	L	Pz	III	Sieraków	Pz. Międzybóże	L	L	Pz
Ag1	Ryńsk	Pm. Wąbrzeźno	N/2	N/2	Bd	Ag1	Sieroszewice	Pz. Ostrów	N/2	N/2	Wr
III	Rypin	Wr. Rypin	L	L	Wr	III	Sierpc	Wr. Sierpc	L	L	Kr
Ag1	Rytel	Pm. Chojnice	L	L	Bd	VI	Siersza k. Trzebnicy	Kr. Chrzanów	L	L	Pz
VI	Rytro	Kr. Nowy Sącz	L	L	Kr	Ag2	Sierszew	Pz. Jarocin	L	L	Kr
Ag1	Rytwiany	Kl. Sandomierz	L	L	Lb	VI	Siewierz	Kl. Zawiercie	L	L	Kr
Ag2	Rywałd Królewski	Pm. Grudziądz	L	L	Bd	VI	Silniczka	Ld. Radomsko	L	L	Kr
Ag2	Rzecznów	Kl. Iłża	L	L	Lb	Ag2	Silna k. Zbąszynia	Pz. Międzybóże	L	L	Pz
VI	Rzepiennik Strzy- żewski	Kr. Gorlice	L	L	Kr	Ag1	Silno k. Chojnice	Pm. Chojnice	L	L	Bd
Ag2	Rzesza	Wl. Wilno Troki	N/2	L	Wl	V	Siniawka	Nw. Niesieczę	C	C	Wl
I	Rzeszów	Lw. Rzeszów	L	L	Lw	Ag2	Sipiory	Pz. Szubin	L	L	Bd
Ag1	Rzezwa	Kr. Bochnia	L	L	Kr	Ag2	Sitno	Pm. Sępólno	L	L	Bd
Ag1	Rzęczkowo	Pm. Toruń	L	L	Bd	V	Skalbierz	Kl. Pińczów	L	L	Kr
Ag2	Rzęśna Polska	Lw. Lwów	L	L	Lw	IV	Skalmierzyce	Pz. Ostrów	L	C	Pz
Ag1	Rzgów k. Konina	Ld. Konin	L	L	Wr	IV	Skała n. Zbruczem	Tr. Borszczów	C	C	Lw
Ag1	Rzgów k. Łodzi	Ld. Łódź	L	L	Wr	V	Skała pod Ojcowem	Kl. Olkusz	L	L	Kr
VI	Rzochów	Kr. Mielec	L	L	Kr	III	Skałat	Tr. Skałat	N	N	Lw
Ag2	Rzuchowa	Kr. Tarnów	L	L	Kr	Ag2	Skarbka Dolna	Kl. Iłża	L	L	Lb
Ag1	Sadki	Pz. Wyrzysk	L	L	Bd	Ag1	Skarlin	Pm. Lubawa	C	C	Bd
Ag2	Sadlno	Wr. Nieszawa	L	L	Wr	IV	Skarszewy	Pm. Kościerzyna	L	L	Bd
Ag1	Sadowne	Lb. Węgrów	L	L	Wr	VI	Skaryszów	Kl. Radom	L	L	Lb
Ag2	Sadowie k. Opatowa	Kl. Opatów	L	L	Lb	III	Skarżysko Kamienna 1 (ul. 3 go Maja)	Kl. Końskie	C	N	Lb
Ag2	Sadowie k. Opatowa	Śl. Lubliniec	L	L	Kt	V	Skarżysko Kamienna 2	Kl. Końskie	L	L	Lb
Ag2	Sadowie k. Opatowa	Lw. Sambor	N/2	L	Lw	IV	Skawina	Kr. Kraków	L	L	Kr
II	Sambor	Kl. Sandomierz	L	L	Lb	V	Skepe	Wr. Lipno	L	L	Wr
Ag2	Samborzec	Pz. Wyrzysk	L	L	Bd	V	Skidel	Bl. Grodno	C	C	Wl
V	Samostrzel	Kl. Sandomierz	L	L	Bd	Ag2	Skierbieszów	Lb. Zamość	L	L	Lb
III	Sandomierz	Wr. Gostyniń	N/2	L	Wr	III	Skierniewice	Wr. Skierniewice	N/2	N/2	Wr
V	Sanniki	Lw. Sanok	L	L	Wr	III	Skoczów	Śl. Cieszyń	C	C	Kt
II	Sanok	Pz. Czarnków	L	L	Pz	IV	Skoki	Pz. Wągrowiec	C	C	Pz
Ag2	Sarbia	Lb. Konstancin	L	L	Wr	III	Skole	St. Skole	C	C	Lw
V	Sarnaki	Pz. Rawicz	L	L	Pz	V	Skolimów	Wr. Warszawa	L	L	Wr
Ag1	Sarnowa	Pl. Sarny	N	N	Lb	VI	Skołyszyn	Kr. Jasło	L	L	Kr
III	Sarny	Tr. Złoczów	L	L	Lw	Ag2	Skomielna Biała	Kr. Maków	L	L	Kr
V	Sassów	Lb. Chełm	L	L	Lb	Ag1	Skomlin	Ld. Wieluń	L	L	Wr
VI	Sawin	Lw. Mościska	L	L	Lw	Ag1	Skoryki	Tr. Zbąra	L	L	Lw
IV	Sądowa Wisznia	Pz. Nowy Tomys	L	L	Pz	Ag2	Skorzęcin	Pz. Gniezno	L	L	Pz
Ag2	Sątopy	Lw. Drohobycz	C	C	Lw	Ag2	Skotniki	Kl. Końskie	L	L	Lb
V	Schodnica	Kl. Włoszczowa	N	N	Wr	IV	Skórcz	Pm. Starogard	L	L	Bd
Ag2	Secemin	Bl. Suwałki	L	L	Wr	Ag2	Skórkowice	Kl. Opoczno	L	L	Lb
IV	Sejny	Pl. Pińsk	L	L	Wl	Ag2	Skrychczyn	Lb. Hrubieszów	L	L	Lb
Ag1	Serniki	Wr. Pułtusk	L	L	Wr	V	Skrwilno	Wr. Rypin	L	L	Wr
V	Serock n. Narwi	Pm. Swiecie	L	L	Bd	Ag2	Skreszew	Lb. Sokołów	L	L	Wr
Ag1	Serock pomorski	Ld. Łask	L	L	Wr	VI	Skrzybowce	Nw. Lida	L	L	Wl
Ag1	Sędziejowice	Kl. Jędrzejów	L	L	Kr	Ag2	Skrzydlna	Kr. Limanowa	L	L	Kr
V	Sędziszów k. Jędrze- jowa	Kr. Ropczyce	L	L	Kr	Ag2	Skrzynno	Kl. Opoczno	L	L	Lb
IV	Sędziszów k. Ropczyce	Pm. Sępólno	C	C	Bd	V	Skulska	Kr. Tarnów	L	L	Kr
III	Sępólno	Śl. Turka	L	L	Lw	Ag2	Skwarzawa	Ld. Słupca	C	C	Wr
VI	Sianki	Pz. Bydgoszcz	L	L	Bd	Ag1	Słaboszew	Tr. Złoczów	L	L	Lw
VI	Sienko	Bl. Sokółka	L	L	Wr	IV	Sławatycze	Kl. Miechów	L	L	Kr
Ag1	Sidra	Kr. Maków	L	L	Kr	V	Sławaków	Lb. Włodawa	L	L	Lb
Ag2	Sidzina	Kl. Kozienice	L	L	Lb	Ag2	Sławno	Kl. Olkusz	L	L	Kr
Ag2	Sieciechów	Lb. Siedlce	N	N	Wr	Ag2	Sławno k. Opoczno	Pz. Gniezno	L	L	Pz
I	Siedlce 1 (ul. War- szawska 2)	Lb. Siedlce	L	L	Wr	Ag2	Sławoszew	Kl. Opoczno	L	L	Kr
IV	Siedlce 2 (dw. kol.)	Kr. Nowy Sącz	L	L	Kr	Ag1	Sławoszew	Pz. Jarocin	L	L	Pz
Ag2	Siedlce k. Nowego Sącza	Pz. Wolsztyn	L	L	Pz	Ag2	Sławoszew	St. Skole	L	L	Lw
Ag2	Siedlec k. Wolsztyn	Pz. Ostrzeszów	L	L	Pz	Ag2	Słoboda żońniańska	Wl. Postawy	L	L	Wl
Ag2	Siedliska Boguszy	Kr. Pilzno	L	L	Kr	V	Słobódka zawierzańska	Wl. Brzostów	C	C	Kr
Ag2	Siedliska k. Rawy Ruskiej	Lw. Rawa Ruska	L	L	Lw	IV	Słomniki	Kl. Miechów	N	N	Wl
V	Siedliszcze nad Wieprzem	Lb. Chełm	L	L	Lb	II	Słomim	Nw. Słomim	L	L	Kr
Ag2	Siedliszcze k. Kowla	Wl. Kostopol	L	L	Lb	V	Słotwina k. Brzeska	Kr. Brzesko	L	L	Kr
Ag2	Siedliszcze Małe	Tr. Kamionka	L	L	Lw	VI	Słowita	Tr. Przemyślany	L	L	Lw
Ag2	Sielec Bieńków	Strumilowa	L	L	Wl	Ag2	Słup	Pm. Grudziądz	N/2	N/2	Bd
VI	Sielec n. Jasiółda	Pl. Pruzana	L	L	Wl	III	Słupca	Ld. Słupca	L	L	Wr
Ag1	Siemianice	Pz. Kępno	L	L	Pz	Ag1	Słupia Kapitulna	Pz. Rawicz	L	L	Pz
II	Siemianowice Śląskie	Śl. Katowice	C	N	Kt	Ag2	Słupia k. Kępna	Pz. Kępno	L	L	Pz
						Ag2	Słupia k. Końskich	Kl. Końskie	L	L	Lb
						V	Służewo	Wr. Nieszawa	L	L	Wr
						Ag2	Smardzewice	Kl. Opoczno	L	L	Lb
						Ag2	Smażyno	Pm. Morski	L	L	Bd
						Ag2	Smęgowo	Kr. Dąbrowa	L	L	Kr
						IV	Smętowo	Pm. Gniew	L	L	Bd
						Ag1	Smogulec	Pz. Wągrowiec	L	L	Pz

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel.- mie- dzyn.	Dyr. P. i T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel.- mie- dzyn.	Dyr. P. i T.
Ag2	Smolice	Pz. Gostyń	—	L	Pz	Ag2	Stary Tomyśl	Pz. Nowy Tomyśl	—	L	Pz
IV	Smorgonie	Wl. Oszmiana	C	C	Wl	VI	Starzawa k. Chyrowa	Lw. Dobromil	L	L	Lw
Ag1	Smorze	St. Skole	—	Lw	Ag2	Starzawa k. Mościsk	Lw. Mościska	—	L	Lw	Lw
Ag2	Smukała	Pz. Bydgoszcz	—	L	Bd	Ag1	Starzyno	Pm. Morski	—	L	Bd
VI	Smyga	Wl. Dubno	—	L	Lb	Ag2	Stasiły	Wl. Wilno-Troki	—	—	Wl
Ag2	Smyków	Kl. Końskie	—	L	Lb	III	Staszów	Kl. Sandomierz	C	C	Lb
V	Snów	Nw. Nieśwież	—	L	Wl	Ag2	Staw	Ld. Kalisz	—	L	Wr
Ag2	Sobakińce	Nw. Szczuczyn	—	L	Wl	V	Stawiski	Bl. Kolno	L	L	Wr
Ag2	Sobibór	Lb. Włodawa	—	L	Lb	V	Stawiszyn	Ld. Kalisz	L	L	Wr
V	Sobienie - Jezioro	Lb. Garwolin	—	C	Wr	V	Staporków	Kl. Końskie	C	C	Lb
VI	Sobków	Kl. Jędrzejów	—	—	Kr	V	Stebnik	Lw. Drohobycz	L	L	Lw
V	Sobolew	Lb. Garwolin	C	C	Wr	Ag2	Stecowa	St. Śniatyn	—	—	Lw
VI	Sobota	Wr. Łowicz	—	L	Wr	Ag2	Stefanpol	Wl. Dżisna	—	L	Wl
VI	Sobotniki	Nw. Lida	—	L	Wl	V	Stepań	Wl. Kostopol	—	L	Lb
V	Sobótka	Pz. Pleszew	C	C	Pz	V	Sterdyn	Lb. Sokołów	—	L	Wr
III	Sochaczew	Wr. Sochaczew	N/2	N/2	Wr	Ag1	Stępczow	Pz. Wągrowiec	—	L	Pz
V	Sochocin	Wr. Płońsk	—	L	Wr	IV	Stęszew	Pz. Poznań	L	C	Pz
III	Sokal	Lw. Sokal	C	C	Lw	Ag1	Stężycza Szlachecka	Pm. Kartuzy	—	L	Bd
Ag2	Sokolec	Pz. Chodzież	—	L	Pz	V	Stoczek k. Łukowa	Lb. Łuków	L	L	Wr
V	Sokoliki	St. Turka	—	L	Lw	VI	Stoczek k. Małkini	Lb. Węgrów	—	L	Wr
Ag2	Sokolniki k. Nadbrze- zia	Lw. Tarnobrzeg	—	—	Lw	V	Stojanów	Tr. Radziechów	L	L	Lw
Ag1	Sokolniki k. Wielunia	Ld. Wieluń	—	L	Wr	IV	Stolin	Pl. Stolin	N	N	Wl
Ag1	Sokolniki k. Wrześni	Pz. Września	—	L	Pz	Ag2	Stolowicze	Nw. Baranowicze	—	L	Wl
Ag2	Sokołowo Budzyńskie	Pz. Chodzież	—	L	Pz	III	Stolpce 1 (ul. Piłsud- skiego)	Nw. Stolpce	N	N	Wl
III	Sokołów Podlaski	Lb. Sokołów	N/2	N/2	Wr	III	Stolpce 2 (dw. kol.)	Nw. Stolpce	C	C	Wl
V	Sokołów k. Rzeszowa	Lw. Kolbuszowa	L	L	Lw	IV	Stopnica	Kl. Stopnica	L	L	Kr
VI	Sokołów k. Stryja	St. Stryj	—	L	Lw	Ag2	Strabla	Bl. Bielsk	—	L	Wr
Ag2	Sokołówka k. Bóbrki	Lw. Bóbrka	—	L	Lw	Ag2	Stratyn	St. Rohatyn	—	—	Lw
VI	Sokołówka k. Ożydowa	Tr. Złoczów	—	—	Lw	VI	Strażów	Lw. Łańcut	—	—	Lw
V	Sokoły	Bl. Wysokie Maz.	L	L	Wr	V	Stróże	Kr. Grybów	L	L	Kr
III	Sokółka	Bl. Sokółka	N	N	Wr	Ag2	Struga	Wr. Warszawa	—	—	Wr
Ag2	Sokul n. Styrem	Wl. Łuck	—	L	Lb	V	Strumień	Śl. Bielsko	—	—	Kt
IV	Solec Kujawski	Pz. Bydgoszcz	C	C	Bd	V	Strusów	Tr. Trembowla	L	L	Lw
VI	Solec n. Wisłą	Kl. Bża	—	L	Lb	Ag2	Strużki	Kl. Sandomierz	—	L	Lb
VI	Solec Zdrój	Kl. Stopnica	L	L	Kr	Ag2	Strychańce	St. Tłumacz	—	—	Lw
Ag2	Solina	Lw. Liszko	—	—	Lw	II	Stryj 1 (ul. Krasieński- go 3)	St. Stryj	N	N	Lw
V	Solotwina	St. Bohorodczany	L	L	Lw	V	Stryj 2 (dw. kol.)	St. Stryj	—	L	Lw
V	Soly	Wl. Oszmiana	L	L	Wl	Ag2	Strykowo n. Miążką	Pz. Poznań	—	L	Pz
III	Sompolno	Ld. Koło	L	L	Wr	V	Stryków k. Łodzi	Ld. Brzeziny	C	C	Wr
V	Sopóckinie	Bl. Augustów	L	L	Wr	Ag1	Stryków	Kr. Wadowice	—	—	Kr
Ag2	Sorocko	Tr. Skalat	—	L	Lw	III	Strzałkowo	Pz. Września	L	L	Pz
Ag1	Sosno	Pm. Sępólno	—	L	Bd	V	Strzegowo	Wr. Mława	—	L	Wr
Ag2	Sosnowe	Lb. Węgrów	—	L	Wr	Ag1	Strzelce k. Kutna	Wr. Kutno	—	L	Wr
I	Sosnowiec 1 (ul. Aleja 3-go Maja 4)	Kl. Sosnowiec m.	N	N	Kr	Ag2	Strzelce Wielkie	Kr. Brzesko	—	—	Kr
VI	Sosnowiec 2 (Milowice)	Kl. Sosnowiec m.	—	—	Kr	VI	Strzelewo	Pz. Bydgoszcz	L	L	Bd
VI	Sosnowica k. Parczewa	Lb. Włodawa	—	L	Lb	V	Strzeliska Nowe	Lw. Bóbrka	L	L	Lw
Ag2	Soszychno	Pl. Kamień Ko- szyński	—	L	Lb	III	Strzelno	Pz. Strzelno	C	C	Pz
Ag1	Sośnie	Pz. Odolanów	—	L	Pz	V	Strzemieszyce	Kl. Będzin	—	L	Kr
Ag2	Sól	Kr. Żywiec	—	—	Kr	Ag1	Strzepcz	Pm. Morski	—	L	Bd
VI	Spas	Lw. Stary Sambor	L	L	Lw	V	Strzybnica	Śl. Tarnowskie G.	L	L	Kt
Ag1	Sporysz	Kr. Żywiec	—	—	Kr	V	Strzyłki	Lw. Stary Sambor	L	L	Lw
Ag2	Spytkowice k. Cha- bówki	Kr. Maków	—	—	Kr	Ag2	Strzyżew k. Ostrze- żowa	Pz. Ostrzeszów	—	L	Pz
V	Spytkowice k. Zatora	Kr. Oświęcim	—	—	Kr	Ag2	Strzyżewo Paczkowe	Pz. Mogilno	—	L	Pz
Ag1	Staniątki	Kr. Bochnia	—	—	Kr	IV	Strzyżów n. Wiśłokiem	Lw. Strzyżów	C	C	Lw
Ag2	Stanin	Lb. Łuków	—	—	Wr	Ag1	Stubno	Lw. Przemyśl	—	—	Lw
Ag2	Stanisławczyk	Tr. Brody	—	L	Lw	Ag2	Stydyń Wielki	Wl. Kostopol	—	L	Lb
I	Stanisławów 1 (ul. Gostawskiego 15)	St. Stanisławów	N	N	Lw	V	Subkowy 1 (dw. kol.)	Pm. Tczew	L	L	Bd
II	Stanisławów 2 (dw. k.)	St. Stanisławów	L	—	Lw	Ag1	Subkowy 2 (wieś)	Pm. Tczew	—	L	Bd
V	Stanisławów 3 (ul. Kołłataja 18)	St. Stanisławów	—	L	Lw	Ag2	Sucha na Pomorzu	Pm. Świecie	—	L	Bd
V	Stanisławów 4 (ul. Chodkiewicza 2)	St. Stanisławów	—	L	Lw	IV	Sucha k. Żywca	Kr. Maków	L	L	Kr
Ag2	Stanisławów k. W-wy	Wr. Mińsk Maz.	—	L	Wr	Ag2	Suchatówka	Pz. Inowrocław	—	L	Pz
V	Stara Kiszewa	Pm. Kościerzyna	L	L	Bd	Ag2	Suchcice	Ld. Piotrków	—	L	Wr
Ag1	Stara Rafałowska	Pl. Sarny	—	L	Lb	V	Suchedniów	Kl. Kielce	C	C	Kr
VI	Stara Sól	Lw. Stary Sambor	—	L	Lw	Ag2	Suchopol	Pl. Prużana	—	L	Wl
V	Stara Wieś	Wr. Mińsk Maz.	—	L	Wr	VI	Suchostaw	Tr. Kopyczyńce	—	L	Lw
Ag2	Stara Wieś k. Krasne- gostawu	Lb. Krasnystaw	—	—	Lb	V	Suchowola	Bl. Sokółka	—	L	Wr
Ag2	Stare Koszary	Wl. Kowel	—	L	Lb	V	Sulejów	Ld. Piotrków	L	L	Wr
Ag2	Stare Polaszki	Pm. Kościerzyna	—	L	Bd	Ag1	Sulejówek	Wr. Warszawa	—	L	Wr
VI	Stare Sioło	Lw. Chodorów	—	L	Lw	Ag1	Sulecin	Pz. Środa	—	L	Pz
II	Starogard	Pm. Starogard	N/2	N/2	Bd	V	Suleczyna	Pm. Kartuzy	L	L	Bd
V	Starosielce	Bl. Białystok	—	L	Wr	Ag2	Sulisławice	Kl. Sandomierz	—	—	Lb
V	Starożreby	Wr. Płock	—	L	Wr	V	Sulmierzyce k. Odola- nowa	Pz. Odolanów	L	L	Pz
Ag2	Stary Oleksiniec	Wl. Krzemieniec	—	L	Lb	Ag1	Sulmierzyce k. Ra- domska	Ld. Radomsko	—	L	Kr
IV	Stary Sambor	Lw. Stary Sambor	C	C	Lw	V	Sułkowice	Kr. Myślenice	—	L	Kr
IV	Stary Sącz	Kr. Nowy Sącz	C	C	Kr	V	Supraśl	Bl. Białystok	—	L	Wr
						Ag2	Suraz	Bl. Białystok	—	L	Wr
						Ag2	Surhów	Lb. Krasnystaw	—	L	Lb

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- dzym.	Dyr. P. i T.
Ag2	Suszczyn	Tr. Tarnopol	—	—	Lw
Ag2	Suszec	Śl. Pszczyna	—	L	Kt
II	Suwałki	Bl. Suwałki	N	N	Wr
Ag2	Sużany	Wl. Wilno-Troki	—	—	Wl
Ag2	Swadzim	Pz. Poznań	—	L	Pz
Ag1	Swarożyn	Pm. Tczew	—	L	Bd
Ag1	Swarzewo	Pm. Morski	—	L	Bd
IV	Swarzędz	Pz. Poznań	L	L	Pz
Ag1	Swojałycze	Nw. Baranowicze	—	L	Wl
Ag2	Swornegacie	Pm. Chojnice	—	L	Bd
Ag2	Swory	Lb. Biała Podl.	—	—	Wr
VI	Swozowice	Kr. Kraków	—	L	Kr
Ag2	Sygniówka	Lw. Lwów	—	—	Lw
V	Synowódzko Wyżne	St. Skole	L	L	Lw
Ag1	Sypniewo k. Więcborka	Pm. Sępólno	—	L	Bd
Ag1	Szack	Wl. Luboml.	—	L	Lb
V	Szadek	Łd. Sieradz	L	L	Wr
Ag2	Szafarnia	Pm. Brodnica	—	L	Bd
Ag1	Szaflary	Kr. Nowy Targ	—	—	Kr
IV	Szamocin	Pz. Chodzież	L	L	Pz
II	Szamotuły	Pz. Szamotuły	C	C	Pz
III	Szarlej	Śl. Świętochło- wice	C	N	Kt
V	Szarkowszczyzna	Wl. Działna	L	L	Wl
Ag1	Szastarka	Lb. Janów	—	L	Lb
III	Szczakowa	Kr. Chrzanów	N	N	Kr
Ag2	Szczawne	Lw. Sanok	—	L	Lw
V	Szczawnica	Kr. Nowy Targ	L/BC	L/BC	Kr
Ag2	Szczaworyż	Kl. Stopnica	—	—	Kr
IV	Szczębrzeszyn	Lb. Zamość	L	L	Lb
IV	Szczekociny	Kl. Włoszczowa	L	L	Kr
Ag1	Szczepankowo k. Lu- bawy	Pm. Lubawa	—	L	Bd
Ag2	Szczepankowo k. Bar- cina	Pz. Mogilno	—	L	Pz
VI	Szczepanów k. Brzeska	Kr. Brzesko	—	L	Kr
Ag2	Szczerczewo	Pl. Pruzana	—	L	Wl
V	Szczerców	Łd. Łask	—	L	Wr
V	Szczerczec k. Lwowa	Lw. Lwów	L	L	Lw
Ag2	Szczerczec k. Niemi- rowa	Lw. Rawa Ruska	—	L	Lw
Ag2	Szczorse	Nw. Nowogródek	—	L	Wl
IV	Szczucin k. Tarnowa	Kr. Dąbrowa	L	L	Kr
IV	Szczuczyn białostocki	Bl. Szczuczyn	C	C	Wr
V	Szczuczyn k. Lidy	Nw. Szczuczyn	N	N	Wl
Ag1	Szczuka	Pm. Brodnica	—	L	Bd
VI	Szczurowa	Kr. Brzesko	—	L	Kr
Ag2	Szczurowiec	Tr. Radziechów	—	L	Lw
V	Szczygłowiec	Śl. Rybnik	L	L	Kt
Ag2	Szczyrk	Kr. Biała	—	—	Kr
Ag2	Szczyrzyc k. Lima- nowej	Kr. Limanowa	—	—	Kr
Ag2	Szelejewo	Pz. Koźmin	—	L	Pz
Ag2	Szemborowo	Pz. Września	—	L	Pz
Ag1	Szembruk	Pm. Grudziądz	—	L	Bd
Ag1	Szemud	Pm. Morski	—	L	Bd
Ag2	Szemełowszczyzna	Wl. Święciany	—	L	Wl
V	Szepietowo	Bl. Wysokie Maz.	—	L	Wr
V	Szereszów	Pl. Pruzana	—	L	Wl
Ag2	Szeroka	Śl. Pszczyna	—	L	Kt
Ag2	Szkaradowo	Pz. Rawicz	—	L	Pz
VI	Szkoło	Lw. Jaworów	L	L	Lw
Ag1	Szlachcin	Pz. Środa	—	L	Pz
Ag1	Szlachta	Pm. Starogard	—	L	Bd
Ag2	Szoldry	Pz. Śrem	—	L	Pz
Ag1	Szonowo Szlacheckie	Pm. Grudziądz	—	L	Bd
III	Szopienice	Śl. Katowice	L	N	Kt
V	Szreńsk	Wr. Mława	—	L	Wr
VI	Sztabin	Bl. Augustów	—	L	Wr
III	Szubin	Pz. Szubin	C	C	Pz
Ag2	Szudziałowo	Bl. Sokółka	—	L	Wr
Ag1	Szumowo	Bl. Łomża	—	L	Wr
V	Szumsk k. Krzemienia	Wl. Krzemieniec	N	N	Lb
Ag2	Szumsk k. Wilna	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl
Ag1	Szwarcenowo	Pm. Lubawa	—	L	Bd
Ag2	Szydłowiec k. Wołko- wyska	Bl. Wołkowysk	—	L	Wl
III	Szydłowiec k. Radomia	Kl. Końskie	L	C	Lb
V	Szydłów	Kl. Stopnica	—	L	Kr
Ag1	Szymanowice n. Pro- sną	Łd. Słupca	—	L	Wr
Ag1	Szymanów	Wr. Sochaczew	—	L	Wr
VI	Szymbark k. Gorlic	Kr. Gorlice	—	—	Kr
Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- dzym.	Dyr. P. i T.
Ag1	Szymbark k. Kartuz	Pm. Kartuszy	—	L	Bd
Ag2	Szynwałd k. Łasina	Pm. Grudziądz	—	L	Bd
Ag2	Szynwałd k. Tarnowa	Kr. Tarnów	—	—	Kr
VI	Szypliszki	Bl. Suwałki	—	L	Wr
Ag2	Śledzianów	Bl. Bielsk	—	L	Wr
VI	Ślemień	Kr. Maków	—	—	Kr
V	Ślesin k. Konina	Łd. Konin	L	C	Wr
Ag1	Ślesin k. Nakła n. Notecią	Pz. Bydgoszcz	—	L	Bd
V	Śliwice	Pm. Tuchola	L	L	Bd
III	Śmigiel	Pz. Śmigiel	C	C	Pz
Ag2	Śmiłowice	Wr. Włocławek	—	L	Wr
Ag1	Śmiłowo	Pz. Chodzież	—	L	Bd
V	Śniadowo	Bl. Łomża	—	L	Wr
III	Śniatyn	St. Śniatyn	N/2	N/2	Lw
Ag2	Śnietnica	Kr. Grybów	—	—	Kr
II	Śrem	Pz. Śrem	C	C	Pz
II	Środa	Pz. Środa	C	N/2	Pz
Ag1	Śródka	Pz. Międzybóże	—	L	Pz
V	Świątniki Górne	Kr. Kraków	L	L	Kr
Ag2	Świątniki k. Sando- mierza	Lb. Sandomierz	—	—	Lb
Ag1	Świątniki n. Wartą	Pz. Śrem	—	L	Pz
Ag2	Świba	Pz. Kępno	—	L	Pz
Ag1	Świder	Wr. Wąsława	—	L	Wr
Ag2	Świdnik k. Lublina	Lb. Lublin	—	L	Lb
Ag2	Świdniki n. Stochodem	Wl. Kowel	—	L	Lb
Ag1	Świecie n. Osą	Pm. Grudziądz	—	L	Bd
II	Świecie n. Wisłą	Pm. Świecie	C	C	Bd
Ag1	Świekałowo	Pm. Świecie	—	L	Bd
Ag1	Świercze	Wr. Pułtusk	—	L	Wr
Ag2	Świerczynki	Pm. Toruń	—	—	Bd
V	Świerkianiec	Śl. Tarnowskie G.	L	L	Kt
Ag2	Świerklany Górne	Śl. Rybnik	—	L	Kt
Ag2	Świerze	Lb. Chełm	—	L	Lb
Ag2	Świerze Górne	Kl. Koźienice	—	L	Lb
Ag2	Świerzeń Nowy	Nw. Stąpce	—	—	Wl
Ag2	Święciany k. Biecha	Kr. Jasło	—	—	Kr
III	Święciany Wileńskie	Wl. Święciany	N	N	Wl
Ag2	Święciechowa	Pz. Leszno	L	L	Pz
VI	Święta Wola	Pl. Kosów Poleski	—	L	Wl
III	Świętochłowice	Śl. Świętochło- wice	L	L	Kt
Ag2	Święty Józef	St. Kołomyja	—	—	Lw
Ag1	Świnice Warckie	Łd. Turek	—	L	Wr
Ag2	Świniuchy	Wl. Horochów	—	L	Lb
V	Świr	Wl. Święciany	—	L	Wl
VI	Świrz	Tr. Przemyślany	—	L	Lw
IV	Świsłocz	Bl. Wołkowysk	C	C	Wl
Ag2	Taboryszki	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl
Ag2	Tomanowice	Lw. Mościska	—	—	Lw
V	Tarczyn k. Warszawy	Wr. Grójec	—	L	Wr
Ag2	Targowagórka	Pz. Środa	—	L	Pz
VI	Targowica	Wl. Dubno	—	—	Lb
V	Targowiska	Lw. Krosno	L	—	Lw
V	Tarłów	Kl. Hża	—	L	Lb
Ag2	Tarnawatka	Lb. Tomaszów	—	L	Lb
III	Tarnobrzeg	Lw. Tarnobrzeg	C	C	Lw
V	Tarnogród	Lb. Biłgoraj	—	C	Lb
I	Tarnopol	Tr. Tarnopol	N	N	Lw
VI	Tarnoruda	Tr. Skala	—	L	Lw
Ag2	Tarnowica Leśna	St. Nadwórna	—	L	Lw
Ag1	Tarnowiec	Kr. Jasło	—	—	Kr
V	Tarnowo Podgórne	Pz. Poznań	L	L	Pz
Ag2	Tarnowska Wola	Lw. Tarnobrzeg	—	—	Lw
II	Tarnowskie Góry	Śl. Tarnowskie G.	N	N	Kt
I	Tarnów 1 (ul. Ogro- dowa)	Kr. Tarnów	N	N	Kr
III	Tarnów 2 (dw. kol.)	Kr. Tarnów	—	L	Kr
IV	Tartaków	Lw. Sokal	—	L	Lw
V	Tatarów n. Prutem	St. Nadwórna	L/BC	L/BC	Lw
II	Tczew 1 (ul. Pocztowa 8/9)	Pm. Tczew	N	N	Bd
II	Tczew 2 (dw. kol.)	Pm. Tczew	C	C	Bd
IV	Telaki	Lb. Sokółka	—	C	Wr
V	Telechany	Pl. Kosów Poleski	—	L	Wl
VI	Tenczynek	Kr. Chrzanów	—	—	Kr
Ag1	Terebieżów	Pl. Stolin	—	L	Wl
V	Teresin k. Sochaczewa	Wr. Sochaczew	—	L	Wr
V	Terespol n. Bugiem	Lb. Biała Podl.	L	L	Wr
IV	Terespol pomorski	Pm. Świecie	L	L	Bd
Ag2	Tereszpol k. Biłgoraja	Lb. Zamość	—	L	Lb
Ag1	Tewle	Pl. Kobryń	—	L	Wl

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- dzym.	Dyr. P. i T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- dzym.	Dyr. P. i T.
Ag2	Tęgoroz	Kr. Nowy Sącz	—	—	Kr	Ag1	Twarda Góra	Pm. Świecie	—	L	Bd
Ag2	Tłukomy	Pz. Wyrzysk	—	L	Bd	Ag2	Twerecz	Wl. Święciany	—	L	Wl
IV	Tłumacz	St. Tłumacz	C	C	Lw	VI	Tychy	Śl. Pszczyna	L	L	Kt
Ag2	Tłumaczyk	St. Kołomyja	—	—	Lw	V	Tyczyn	Lw. Rzeszów	L	L	Lw
IV	Tłuste	Tr. Zaleszczyki	L	L	Lw	V	Tykocin	Bl. Wysokie Ma- zowieckie	L	L	Wr
Ag2	Tłusteńskie	Tr. Kopyczyńce	—	L	Lw	Ag2	Tylice	Pm. Lubawa	—	L	Bd
V	Tłuszcz	Wr. Radzymin	L	L	Wr	VI	Tylicz	Kr. Nowy Sącz	—	L	Kr
Ag1	Tomaszgród	Pl. Sarny	—	L	Lb	V	Tymbark	Kr. Limanowa	—	L	Kr
III	Tomaszów Lubelski	Lb. Tomaszów	C	N	Lb	VI	Tymowa	Kr. Brzesko	—	L	Kr
II	Tomaszów Mazowiecki	Ld. Brzeziny	N	N	Wr	Ag1	Tyrawa Wołoska	Lw. Sanok	—	L	Lw
Ag1	Topolno	Pm. Świecie	—	L	Bd	V	Tyszowce	Lb. Tomaszów	—	L	Lb
V	Toporów	Tr. Radziechów	L	L	Lw	V	Tymienica	St. Tłumacz	L	L	Lw
V	Torczyn k. Łucka	Wl. Łuck	L	L	Lb	Ag2	Tysmieniczany	St. Stanisławów	—	L	Lw
VI	Torskie	Tr. Zaleszczyki	L	—	Lw	Ag1	Uchanie	Lb. Hrubieszów	—	L	Lb
I	Toruń Urząd Telegra- ficzny (Stary Rynek 13)	Pm. Toruń miasto	N	N	Bd	Ag2	Uchorowo	Pz. Oborniki	—	L	Pz
I	Toruń 1 (Stary Ry- nek 13)	Pm. Toruń miasto	—	—	Bd	Ag2	Uhersko	St. Stryj	—	—	Lw
II	Toruń 2 (dw. kol.)	Pm. Toruń miasto	N	N	Bd	IV	Uhnów	Lw. Rawa Ruska	L	L	Lw
IV	Toruń 3 (Mokre ul. Koś- ciuski 17a)	Pm. Toruń miasto	—	—	Bd	VI	Uhrusk	Lb. Włodawa	—	L	Lb
VI	Touste	Tr. Skałat	—	L	Lw	Ag1	Uhrynów	Lw. Sokal	—	L	Lw
V	Traby	Nw. Wołożyn	—	L	Wl	Ag1	Ujanowice	Kr. Limanowa	—	—	Kr
III	Trembowla	Tr. Trembowla	C	C	Lw	V	Ujazd	Ld. Brzeziny	—	L	Wr
Ag1	Třebaczów	Pz. Kępno	—	L	Pz	VI	Ujsoly	Kr. Żywiec	—	L	Kr
Ag2	Trojanów	Lb. Garwolin	—	L	Wr	V	Ujście	Pz. Chodzież	L	L	Pz
Ag2	Trokiele	Nw. Nida	—	L	Wl	V	Ulanów	Lw. Nisko	L	L	Lw
V	Troki	Wl. Wilno Troki	C	C	Wl	Ag2	Ulucz	Lw. Brzozów	—	—	Lw
Ag2	Trościaniec	Wl. Łuck	—	—	Lb	Ag2	Ułówek	Lw. Sokal	—	—	Lw
Ag2	Troszyn	Bl. Ostrołęka	—	L	Wr	Ag2	Ułaszówce	Tr. Czortków	—	L	Lw
IV	Truskawiec	Lw. Drohobycz	L/BC	L/BC	Lw	VI	Umiejów	Ld. Turek	C	C	Wr
VI	Tryńcza	Lw. Przeworsk	L	L	Lw	VI	Unisław	Pm. Chełmno	L	L	Bd
Ag1	Tryszyn	Pz. Bydgoszcz	—	L	Bd	Ag1	Urbanowice	Śl. Pszczyna	—	L	Kt
Ag2	Trzciniana k. Bochni	Kr. Bochnia	—	—	Kr	Ag2	Urbanowo	Pz. Grodzisk	—	L	Pz
Ag2	Trzcina k. Rzeszowa	Lw. Rzeszów	—	—	Lw	Ag2	Urle	Wr. Radzymin	—	L	Wr
V	Trzciniane	Bl. Białystok	—	L	Wr	VI	Urzędów	Lb. Janów	—	L	Lb
Ag2	Trzcinica k. Jasła	Kr. Jasło	—	—	Kr	IV	Ustron	Śl. Cieszyn	C	C	Kt
Ag1	Trzcinica k. Kępna	Pz. Kępno	—	L	Pz	III	Ustrzyki Dolne	Lw. Lisko	C	C	Lw
V	Trzebczyk	Pm. Chełmno	L	L	Bd	Ag1	Uszew	Kr. Brzesko	—	—	Kr
Ag2	Trzebieszów	Lb. Łuków	—	L	Wr	Ag2	Uście Biskupie	Tr. Borszczów	—	—	Lw
V	Trzebinia 1 (Rynek)	Kr. Chrzanów	L	L	Kr	Ag1	Uście Ruskie	Kr. Gorlice	—	L	Kr
III	Trzebinia 2 (dw. kol.)	Kr. Chrzanów	C	C	Kr	VI	Uście Solne	Kr. Bochnia	—	L	Kr
Ag1	Trzeciewie	Pz. Bydgoszcz	—	L	Bd	VI	Uście Zielone	Tr. Buczac	L	L	Lw
III	Trzemeszno	Pz. Mogilno	C	C	Pz	VI	Uścieszko	Tr. Zaleszczyki	L	L	Lw
Ag2	Trzemiętowo	Pz. Bydgoszcz	—	L	Bd	Ag2	Uścieryki	St. Kosów	—	—	Lw
Ag2	Trzemżał	Pz. Mogilno	—	L	Pz	V	Uściąg	Wl. Włodzimierz	L	L	Lb
Ag2	Trzęsówka	Lw. Kolbuszowa	—	—	Lw	Ag2	Uwin	Tr. Radziechów	—	L	Lw
Ag2	Trzydnik Duży	Lb. Janów	—	L	Lw	Ag2	Uzdowo	Pm. Działdowo	—	L	Bd
Ag1	Tuchla	St. Skole	—	L	Lw	III	Wadowice	Kr. Wadowice	N	N	Kr
III	Tuchola	Pm. Tuchola	C	C	Bd	Ag1	Wadowice Górne	Kr. Mielec	—	L	Kr
Ag1	Tuchółka	St. Skole	—	L	Lw	V	Waganiec	Wr. Nieszawa	—	L	Wr
Ag2	Tuchorza	Pz. Wolsztyn	—	—	Pz	V	Walichnowy	Pm. Gniew	L	L	Bd
V	Tuchów	Kr. Tarnów	L	L	Kr	Ag2	Walówka	Nw. Nowogródek	—	L	Wl
Ag1	Tuczna	Lb. Biała Podlaska	—	L	Wr	Ag2	Waldowo k. Sepólna	Pm. Sepólna	—	L	Bd
V	Tuczyn	Wl. Równe	—	L	Lb	Ag2	Waldowo Szlacheckie	Pm. Chełmno	—	—	Bd
Ag2	Tulce	Pz. Środa	—	L	Pz	Ag2	Wandalin	Lb. Puławy	—	—	Lb
V	Tuliszków	Ld. Konin	—	L	Wr	Ag2	Waniewo	Bl. Wysokie Maz.	—	—	Wr
Ag2	Tumiłowicze	Wl. Działdowo	—	L	Wl	VI	Wapienica	Śl. Bielsko	—	—	Kt
Ag2	Tur	Pz. Szubin	—	L	Pz	V	Wapno	Pz. Wągrowiec	—	L	Pz
III	Turek	Ld. Turek	N/2	N/2	Wr	VI	Waręż	Lw. Sokal	L	L	Lw
Ag1	Turew	Pz. Kościan	—	L	Pz	Ag1	Wargowo	Pz. Oborniki	—	L	Pz
VI	Turgiele	Wl. Wilno Troki	—	L	Wl	IV	Warka	Wr. Grójec	C	C	Wr
VI	Turka k. Kołomyi	St. Kołomyja	—	—	Lw	VI	Warkowicze k. Dubna	Wl. Dubno	—	L	Lb
III	Turka n. Stryjem	St. Turka	C	C	Lw	IV	Warlubie	Pm. Świecie	L	L	Bd
Ag2	Turkowie	Lb. Hrubieszów	—	—	Lb	I	Warszawa Urząd Te- legraficzny (ul. Fre- dry 3)	Wr. Warszawa Południe	N	N	Wr
V	Turmont	Wl. Brańsk	L	L	Wl	I	Warszawa Urząd Te- lefonów Między- mias- towych (ul. Ordynac- ka 11, Rozmównica telefoniczna, plac Napoleona 10).	Wr. Warszawa Południe	N	N	Wr
IV	Turobin	Lb. Krasnystaw	—	L	Lb	II	Warszawa Sejm (ul. Wiejska 4)	Wr. Warszawa Południe	—	—	Wr
Ag2	Turopol k. Włodzi- mierza	Wl. Włodzimierz	—	—	Lb	I	Warszawa 1 (plac Na- poleona 8)	Wr. Warszawa Południe	—	—	Wr
Ag2	Tursko	Pz. Pleszew	—	L	Pz	I	Warszawa 2 (dw. kol. Główny)	Wr. Warszawa Południe	—	—	Wr
Ag1	Turynka	Lw. Żółkiew	L	L	Lw	III	Warszawa 3 (ul. Pa- wia 34)	Wr. Warszawa Północ	C	C	Wr
V	Turzec	Nw. Stołpce	—	L	Wl	II	Warszawa 4 (Praga Brukowa 28)	Wr. Warszawa Praga	C	C	Wr
V	Turzno	Pm. Toruń	L	L	Bd						
V	Turzyn	Wl. Kowel	—	L	Lb						
IV	Tustanowice	Lw. Drohobycz	L	L	Lw						
Ag2	Tuszkowo	Pz. Wyrzysk	—	L	Bd						
Ag2	Tuszków Narodowy	Kr. Mielec	—	—	Kr						
V	Tuszyn	Ld. Łódź	L	L	Wr						

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mie- scowy	Dyr. P. i T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mie- scowy	Dyr. P. i T.	
III	Warszawa 5 (Krak. Przedmieście 79)	Wr. Warszawa Południe	—	C	Wr	Ag2	Wiczyń	Tr. Złoczów	—	—	Lw	
II	Warszawa 6 (ul. Nowi- niarska 3)	Wr. Warszawa Południe	C	C	Wr	Ag2	Wiczówka	Pl. Pińsk	—	L	Wl	
III	Warszawa 7 (ul. Fre- dry 3)	Wr. Warszawa Południe	—	—	Wr	V	Widawa	Ld. Łask	—	L	Wr	
III	Warszawa 8 (ul. Lesz- no 99)	Wr. Warszawa Północ	C	C	Wr	Ag2	Widze	Wl. Brastaw	—	L	Wl	
V	Warszawa 9 (Nowe Bródno)	Wr. Warszawa Praga	L	L	Wr	Ag2	Widzibór	Pl. Stolin	—	—	Wl	
III	Warszawa 10 (ul. Cie- pła 20)	Wr. Warszawa Północ	C	—	Wr	Ag1	Wiele	Pm. Chojnice	—	L	Bd	
IV	Warszawa 11 (ul. Flo- ry 9)	Wr. Warszawa Południe	C	—	Wr	IV	Wieleń n. Notecią	Pz. Czarnków	L	C	Pz	
IV	Warszawa 12 Mokotów (ul. Dworcowa 7)	Wr. Warszawa Południe	—	C	Wr	Ag1	Wielgomłynny	Ld. Radomsko	—	—	Kr	
II	Warszawa 13 (ul. Lesz- no 5)	Wr. Warszawa Południe	—	—	Wr	V	Wielichowo	Pz. Śmigiel	L	L	Pz	
III	Warszawa 14 (ul. Kru- cza 31)	Wr. Warszawa Południe	—	—	Wr	III	Wieliczka	Kr. Wieliczka	C	C	Kr	
III	Warszawa 15 (ul. Mu- ranowska 7/9)	Wr. Warszawa Północ	—	—	Wr	V	Wielka Brzostowica	Bl. Grodno	L	L	Wl	
IV	Warszawa 16 (dw. kol. Wschodni)	Wr. Warszawa Praga	N/2	N/2	Wr	Ag2	Wielka Głusza	Pl. Kamień Ko- szyrski	—	L	Lb	
V	Warszawa 17 (Cytadela)	Wr. Warszawa Północ	L	L	Wr	Ag2	Wielka Klonia	Pm. Tuchola	—	L	Bd	
IV	Warszawa 18 (ul. Lud- na 9)	Wr. Warszawa Południe	L	—	Wr	Ag2	Wielkawieś	Pm. Morski	—	L	Bd	
V	Warszawa 19 (Port Lotniczy)	Wr. Warszawa Południe	—	L	Wr	Ag2	Wielki Klińcz	Pm. Kościerzyna	—	L	Bd	
III	Warszawa 20 (ul. Bie- lańska 10)	Wr. Warszawa Południe	C	C	Wr	V	Wielki Komorsk	Pm. Świecie	—	L	Bd	
IV	Warszawa 21 (Zolibórz ul. Nowozakroczyń- ska 1)	Wr. Warszawa Północ	C	C	Wr	Ag2	Wielki Mędromierz	Pm. Tuchola	—	L	Bd	
VI	Warszawa 22 (ul. Fil- trów 68)	Wr. Warszawa Południe	C	C	Wr	Ag2	Wielki Węlc	Pm. Grudziądz	—	L	Bd	
IV	Warszawa 23 (Praga ul. Stalowa 59)	Wr. Warszawa Praga	—	—	Wr	Ag1	Wielkie Drogi	Kr. Wadowice	—	—	Kr	
V	Warszawa 24 (Targó- wek ul. Tykociń- ska 24)	Wr. Warszawa Praga	—	L	Wr	Ag2	Wielkie Ejsmonty	Bl. Grodno	—	L	Wl	
IV	Warszawa 25 (ul. Ko- pernika 36)	Wr. Warszawa Południe	—	—	Wr	VI	Wielkie Oczy	Lw. Jaworów	L	L	Lw	
Ag2	Warszawice	Śl. Pszczyna	—	L	Kt	Ag2	Wielkie Radowiska	Pm. Wąbrzeźno	—	L	Bd	
IV	Warta	Ld. Sieradz	L	L	Wr	Ag1	Wielkie Rychnowo	Pm. Wąbrzeźno	—	L	Bd	
V	Wartkowice	Ld. Łęczyca	L	L	Wr	VI	Wielkie Soleczniki	Wl. Wilno—Troki	—	L	Wl	
Ag2	Wartosław	Pz. Szamotuły	—	L	Pz	Ag2	Wielogłowy	Kr. Nowy Sącz	—	—	Kr	
V	Wasiliszki	Nw. Szczuczyn	L	L	Wl	VI	Wielopole Skrzyńskie	Kr. Ropczyce	—	L	Kr	
V	Wasilków	Bl. Białystok	—	L	Wr	Ag2	Wielowieś Klasztorna	Pz. Ostrow	—	L	Pz	
Ag1	Wasylkowce	Tr. Kopyczyńce	—	L	Lw	II	Wieluń	Ld. Wieluń	N	N	Wr	
Ag2	Waśniów	Kl. Opatów	—	L	Lb	Ag2	Wieprz	Kr. Wadowice	—	L	Kr	
Ag2	Wawiora	Nw. Lida	—	L	Wl	Ag2	Wiercieliński	Bl. Grodno	—	L	Wl	
II	Wąbrzeźno	Pm. Wąbrzeźno	C	C	Bd	Ag2	Wiercany	Kr. Ropczyce	—	—	Kr	
VI	Wąchock	Kl. Iłża	—	L	Lb	IV	Wiaruszów	Ld. Wieluń	L	L	Wr	
II	Wągrowiec	Pz. Wągrowiec	C	C	Pz	VI	Wierzbią	Kl. Radom	—	L	Lb	
Ag2	Wąsewo k. Ostrowi Mazowieckiej	Bl. Ostrow Ma- mazowiecka	—	—	Wr	III	Wierzbnik	Kl. Iłża	N/2	N/2	Lb	
Ag1	Wąsosz	Pz. Szubin	—	L	Pz	Ag2	Wierzbnio	Kl. Miechów	—	L	Kr	
Ag1	Wąsowo	Pz. Nowy Tomysl	—	L	Pz	Ag2	Wierzchnie k. Dżisny	Wl. Dżisna	—	L	Wl	
Ag1	Wąwelno	Pz. Wyrzysk	—	L	Bd	Ag2	Wierzchosławice	Pz. Inowrocław	—	L	Pz	
VI	Wąwolnica	Lb. Puławy	—	L	Lb	VI	Wierzchosławice k. Brzeźcia n. Bug.	Pl. Brześć n. Bug.	—	L	Wl	
Ag2	Wda	Pm. Starogard	—	L	Bd	Ag2	Wierzchowiska	Lb. Janów	—	L	Lb	
II	Wejherowo	Pm. Wejherowo	C	C	Bd	V	Wierzchucin Królewski	Pz. Bydgoszcz	L	L	Bd	
I	Weldzisz	St. Dolina	L	L	Lw	Ag1	Wieszczycyn	Pz. Śrem	—	L	Pz	
V	Wełnowiec	Śl. Katowice	L	L	Kt	VI	Wietrzychowice	Kr. Dąbrowa	—	L	Kr	
VI	Werba	Wl. Dubno	—	L	Lb	Ag1	Wiewiórki	Pm. Grudziądz	—	L	Bd	
VI	Werbkowice	Lb. Hrubieszów	—	L	Lb	III	Wiecbork	Pm. Sępólno	L	L	Bd	
VI	Werchrata	Lw. Rawa Ruska	—	L	Lw	Ag1	Wijewo	Pz. Leszno	—	L	Pz	
Ag2	Werejki	Bl. Wołkowysk	—	—	Wl	V	Wilamowice	Kr. Biała	—	L	Kr	
V	Werenów	Nw. Lida	—	L	Wl	Ag2	Wilczyce	Kl. Sandomierz	—	L	Lb	
Ag2	Wereszczyn	Lb. Włodawa	—	—	Lb	V	Wilczyn	Ld. Słupca	L	L	Wr	
Ag2	Wesoła k. Dynowa	Lw. Brzozów	—	—	Lw	Ag2	Wildno	Wr. Rypin	—	—	Wr	
Ag2	Wesoła k. War- szawy	Wr. Warszawa	—	L	Wr	Ag1	Wilkołaz	Lb. Janów	—	L	Lb	
V	Węgierska Górka	Kr. Żywiec	L	L	Kr	Ag2	Wilkowo	Pz. Leszno	—	L	Pz	
Ag2	Węglowice	Ld. Wieluń	—	L	Wr	Ag2	Wilkowo Polskie	Pz. Śmigiel	—	L	Pz	
Ag2	Węglówka	Lw. Krosno	—	—	Lw	Ag1	Wilków n. Wisłą	Lb. Puławy	—	L	Lb	
III	Węgrów	Lb. Węgrów	C	C	Wr	I	Wilno 1 (ul. Święto- jańska 13)	Wl. Wilno miasto	N	N	Wl	
VI	Wiązyn	Wl. Wilejka	—	L	Wl	II	Wilno 2 (dw. kol.)	—	C	C	Wl	
Ag2	Wiąg	Pm. Świecie	—	L	Bd	VI	Wilno 3 (ul. Antokolska 37/39).	—	—	L	Wl	
Ag2	Wiązowna	Wr. Warszawa	—	L	Wr	VI	Wilno 4 (Zwierzyniec ul. Stara 6)	—	—	L	Wl	
VI	Wiązownica	Lw. Jarosław	L	L	Lw	V	Wilno 5 (Snipiszki, ul. Kalwaryjska 9)	—	—	L	Wl	
						V	Wilno 6 (Łukiszki ul. 3-go Maja 1)	—	—	C	C	Wl
						V	Wilno 7 (Zarzecz	—	—	L	Wl	
						VI	Wilno 9 (ul. Zakręto- wa 15)	—	—	L	Wl	
						V	Wilno 10 (ul. Piłsud- skiego 16)	—	—	L	Wl	
						IV	Wilno 11 (ul. Magdale- leny 2)	—	—	C	C	Wl
						Ag2	Wilno 12 (Jerozolimska)	—	—	L	Wl	
						V	Winniki	Lw. "Lwów"	—	L	Lw	
						VI	Wiskitki	Wr. Błonie	—	L	Wr	
						V	Wisła	Śl. Cieszyn	L	L	Kt	
						Ag2	Wiśla Wielka	Śl. Pszczyna	—	L	Kt	
						Ag2	Wistowa	St. Kałusz	—	L	Lw	
						V	Wiślica	Kl. Pinczów	L	L	Kr	
						V	Wiśnicz Nowy	Kr. Bochnia	L	L	Kr	
						Ag1	Wiśniowa k. Dobczyc	Kr. Wieliczka	—	—	Kr	
						Ag2	Wiśniowa n. Wiśtokiem	Lw. Strzyżów	—	L	Lw	

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- ozym.	Dyr. P. i T.	Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mię- ozym.	Dyr. P. i T.
IV	Wiśniowczyk	Tr. Podhajce	—	L	Lw	Ag2	Wróblewo	Pz. Szamotuły	—	L	Pz
IV	Wiśniowiec	Wl. Krzemieniec	L	L	Lb	IV	Wróblík Szlachecki	Lw. Sanok	L	—	Lw
Ag2	Wiszenka	Lw. Jaworów	—	—	Lw	Ag2	Wrzawy	Lw. Tarnobrzeg	—	—	Lw
V	Wisznice	Lb. Włodawa	L	L	Lb	II	Września	Pz. Września	C	N	Pz
V	Wiszniew k. Bohda- nowa	Nw. Wołożyn	L	L	Wl	VI	Wsielub	Nw. Noworódek	—	L	Wl
Ag2	Wiszniew k. Świra	Wl. Wilejka	—	L	Wl	Ag2	Wtelno	Pz. Bydgoszcz	—	L	Bd
Ag2	Witanowice	Kr. Wadowice	—	—	Kr	Ag2	Wybranówka	Lw. Bóbrka	—	L	Lw
V	Witaszyce	Pz. Jarocin	L	L	Pz	Ag1	Wyciąże	Kr. Kraków	—	—	Kr
III	Witkowo	Pz. Gniezno	L	L	Pz	Ag2	Wydartowo	Pz. Mogilno	—	L	Pz
V	Witków Nowy	Tr. Radziechów	—	L	Lw	Ag1	Wydrzno	Pm. Grudziądz	—	—	Bd
Ag1	Witosław	Pz. Wyrzysk	—	L	Bd	V	Wygoda	St. Dolina	L	L	Lw
Ag2	Witrogoszcz	Pz. Wyrzysk	—	L	Bd	Ag1	Wylatowo	Pz. Mogilno	—	L	Pz
V	Wizna	Bl. Łomża	—	L	Wr	Ag2	Wymysłowo	Pz. Gostyń	—	L	Pz
V	Wizajny	Bl. Suwałki	—	L	Wr	Ag2	Wypychów	Ld. Łęczycza	—	—	Wr
Ag1	Wkra	Wr. Ciechanów	—	L	Wr	Ag2	Wyrzysk	Śl. Pszczyna	—	L	Kt
Ag2	Władysławowo n. Notecią	Pz. Szubin	—	L	Pz	IV	Wyrzysk	Pz. Wyrzysk	C	C	Bd
V	Władysławów k. Turka	Ld. Konin	L	L	Wr	Ag1	Wysin	Pm. Kościerzyna	—	L	Bd
V	Włochy k. Warszawy	Wr. Warszawa	—	L	Wr	V	Wysock	Pl. Stolin	—	L	Wl
I	Włodawek	Wr. Włodawek	N	N	Wr	VI	Wysoko Wyżne	St. Turka	—	L	Lw
III	Włodawa 1 (ul. Sejmo- mowa)	Lb. Włodawa	L	N	Lb	IV	Wysoka	Pz. Wyrzysk	L	L	Bd
Ag1	Włodawa 2 (dw. kol.)	Lb. Włodawa	—	L	Lb	Ag1	Wysokie k. Krasnego- stawu	Lb. Krasnystaw	—	L	Lb
II	Włodzimierz	Wl. Włodzimierz	N	N	Lb	IV	Wysokie Litewskie	Pl. Brześć n/B.	N	N	Wl
V	Włodzimierzec	Pl. Sarny	—	L	Lb	III	Wysokie Mazowieckie	Bl. Wysokie Maz.	N/2	N/2	Wr
Ag1	Włoszów	Pz. Strzelno	—	L	Pz	Ag1	Wysoka	Kr. Gorlice	—	L	Kr
Ag2	Włoszibórz	Pm. Sepólno	—	L	Bd	Ag2	Wyszanów	Pz. Kępno	—	L	Pz
Ag1	Włoszakowice	Pz. Leszno	—	L	Pz	Ag2	Wyszecino	Pm. Morski	—	L	Bd
IV	Włoszczowa	Kl. Włoszczowa	C	C	Kr	III	Wyszków	Wr. Pułtusk	N/2	N/2	Wr
Ag2	Wnory	Bl. Wysokie Maz.	—	L	Wr	IV	Wyszogród	Wr. Płock	L	L	Wr
Ag2	Wodnie	Lb. Siedlce	—	L	Wr	V	Wyszogródek	Wl. Krzemieniec	—	L	Lb
V	Wodzisław k. Jędrzejowa	Kl. Jędrzejów	—	L	Kr	Ag2	Wyszonki Kościelne	Bl. Wysokie Maz.	—	—	Wr
III	Wodzisław k. Rybnika	Śl. Rybnik	C	C	Kt	Ag2	Wyszyny	Pz. Chodzież	—	L	Pz
V	Wohyń	Lb. Radzyń	C	C	Wr	Ag2	Wyśmierzyce	Kl. Radom	—	L	Lb
Ag2	Wojciechowice	Kl. Opatów	—	L	Lb	Ag1	Zabartowo	Pz. Wyrzysk	—	—	Bd
Ag2	Wojciechowo	Pz. Jarocin	—	L	Pz	V	Zabierzów k. Krakowa	Kr. Kraków	L	L	Kr
V	Wojciechów k. Ka- mieńska	Ld. Piotrków	L	L	Wr	Ag1	Zabierzów k. Niepło- mie	Kr. Bochnia	—	L	Kr
Ag1	Wojcin	Pz. Strzelno	—	L	Pz	Ag2	Zabłocie k. Lidy	Nw. Lida	—	L	Wl
Ag2	Wojnica	Wl. Horochów	—	L	Lb	Ag2	Zabłocie k. Ratna	Wl. Kowel	—	L	Lb
V	Wojnicz	Kr. Brzesko	L	L	Kr	VI	Zabłotce k. Brodów	Tr. Brody	—	L	Lw
V	Wojniów	St. Kałusz	L	L	Lw	IV	Zabłotów	St. Śniatyn	L	L	Lw
VI	Wojślawice	Lb. Chełm	—	L	Lb	V	Zabłodów	Bl. Białystok	—	L	Wr
Ag1	Wojstom.	Wl. Wilejka	—	L	Wl	Ag1	Zaborów k. Brzeska	Kr. Brzesko	—	L	Kr
Ag1	Wojtkowa	Lw. Dobromil.	—	L	Lw	Ag2	Zabrodzie	Wr. Radzymin	—	L	Wr
Ag1	Wola Justowska	Kr. Kraków	L	—	Kr	Ag2	Zabrzeg	Śl. Bielsko	—	—	Kt
Ag1	Wola Młhowa	Lw. Lisko	—	—	Lw	VI	Zabrzezie	Nw. Wołożyn	—	—	L
Ag2	Wola Zarczycka	Lw. Łańcut	—	—	Lw	Ag2	Zabytów	Lb. Zamość	—	—	Lb
Ag2	Wolanów	Kl. Radom	—	L	Lb	Ag2	Zacharzyn	Pz. Chodzież	—	L	Pz
V	Wolbórz	Ld. Piotrków	—	L	Wr	Ag2	Zadarów	Tr. Buczac	—	L	Lw
IV	Wolbrom 1 (ul. Pilicka)	Kl. Olkusz	C	C	Kr	V	Zadwórze	Tr. Przemyślany	—	L	Lw
V	Wolbrom 2 (Fabryka wyrobów gumowych)	Kl. Olkusz	—	—	Kr	VI	Zaganańsk	Kl. Kielce	—	—	Kr
Ag1	Wolkowo	Pz. Śmigiel	—	L	Pz	V	Zagożdżon	Kl. Koźienice	L	L	Lb
Ag2	Wolna	Nw. Baranowicze	—	L	Wl	V	Zagórz	Ld. Słupca	—	L	Wr
II	Wolsztyn	Pz. Wolsztyn	C	C	Pz	Ag1	Zagórz 1	Lw. Sanok	—	—	Lw
Ag1	Wolezkowce	St. Śniatyn.	L	L	Lw	IV	Zagórz 2 (dw. kol.)	Lw. Sanok	L	L	Lw
Ag2	Wolczyn	Pl. Brześć n/B.	—	L	Wl	V	Zagórzany	Kr. Gorlice	I	L	Kr
Ag2	Wolkołata	Wl. Postawy	—	L	Wl	Ag1	Zagórze k. Dąbrowy Górnicej	Kl. Będzin	—	—	Kr
Ag2	Wolkowiany	Lb. Chełm	—	—	Lb	Ag1	Zagórze pomorskie	Pm. Morski	—	L	Ed
VI	Wolkowyje k. Dubna	Wl. Dubno	—	L	Lb	VI	Zahacie	Wl. Działna	—	L	Wl
VI	Wolkowysk 1 (ul. Ko- ściuski 63)	Bl. Wolkowysk	N	N	Wl	Ag2	Zajaczkowo k. Lubawy	Pm. Lubawa	—	L	Bd
IV	Wolkowysk 2 (dw. kol.)	Bl. Wolkowysk	N	N	Wl	Ag2	Zajezerze	Kl. Koźienice	—	—	Lb
V	Wolna	Nw. Wołożyn	—	L	Wl	V	Zakliczyn n. Dunajcem	Kr. Brzesko	L	L	Kr
V	Wolomin	Wr. Radzymin	C	C	Wr	V	Zaklików	Lb. Janów	L	L	Lb
Ag2	Wołowel	Pl. Drohiczyn	—	L	Wl	II	Zakopane 1 (Krupówki 22)	Kr. Nowy Targ	N/2	BN	Kr
IV	Wołożyn	Nw. Wołożyn	N	N	Wl	V	Zakopane 2 (Jaszczu- rówka	Kr. Nowy Targ	N/2	BN	Kr
VI	Wołpa	Bl. Grodno	—	L	Wl	V	Zakopane 3 (Bystre)	Kr. Nowy Targ	L	L	Kr
VI	Worniany	Wl. Wilno-Troki	—	L	Wl	V	Zakroczyń	Wr. Warszawa	—	L	Wr
Ag2	Worowicze	Pl. Drohiczyn	—	L	Wl	Ag2	Zakrzew k. Krasnego- stawu	Lb. Krasnystaw	—	—	Lb
V	Worochta	St. Nadwórna	L/BC	L/BC	—	Ag2	Zakrzów	Kl. Radom	—	L	Lb
V	Woropajewo	Wl. Postawy	—	L	Wl	Ag1	Zakrzówek	Lb. Janów	—	L	Lb
Ag1	Woszyce	Śl. Pszczyna	—	L	Kt	Ag2	Zalesie k. Sokółki	Bl. Sokółka	—	—	Wr
Ag2	Woziny	Pm. Tuchola	—	L	Bd	Ag2	Zalesie dziśnińskie	Wl. Działna	—	L	Wl
V	Wozniki	Śl. Lubliniec	L	L	Kt	Ag2	Zalesie k. Gostynia	Pz. Gostyń	—	L	Pz
Ag2	Wółka	Pz. Września	—	L	Pz	Ag1	Zalesie k. Smorgoń	Wl. Mołodeczno	—	L	Wl
V	Wrocki	Pm. Brodnica	L	L	Bd	Ag1	Zalesie k. Szubina	Pz. Szubin	—	L	Pz
Ag2	Wroniawy	Pz. Wolsztyn	—	L	Pz	III	Zaleszczyki	Tr. Zaleszczyki	C	C	Lw
III	Wronki	Pz. Szamotuły	C	C	Pz	V	Założce	Tr. Zborów	L	L	Lw
Ag2	Wronowy	Pz. Strzelno	—	L	Pz	IV	Załuże	St. Śniatyn	C	C	Lw
						Ag2	Załuż	Lw. Sanok	—	L	Lw

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mi- ejdym.	Dyr. P. i T.
V	Zamarsztynów	Lw. Lwów	I	L	Lw
IV	Zambrów	Bl. Łomża	C	C	Wr
II	Zamość 1 (ul. Kościuszki 11)	Lb. Zamość	N	N	Lb
V	Zamość 2 (ul. Lwowska 8)	Lb. Zamość	—	L	Lb
Ag1	Zamostne	Pm. Wejherowo	—	L	Bd
Ag2	Zamosze k. Brańsławia	Wl. Brańsław	—	L	Wl
V	Zaniemyśl	Pz. Środa	—	L	Pz
V	Zaostrowiecze	Nw. Nieśwież	—	L	Wl
Ag2	Zapalów	Lw. Lubaczów	—	—	Lw
Ag2	Zapceń	Pm. Chojnice	—	L	Bd
Ag2	Zapole	Pl. Kosów Poleski	—	L	Wl
V	Zareby Kościelne	Bl. Ostrow Maz.	—	L	Wr
V	Zatszyn	Lw. Sanok	—	L	Lw
Ag2	Zarudzie k. Krzemienia	Wl. Krzemieniec	—	L	Lb
Ag2	Zarudzie k. Zborowa	Tr. Zborów	—	L	Lw
VI	Zarzecz k. Jarosławia	Lw. Jarosław	—	L	Lw
Ag2	Zarzecz k. Niska	Lw. Nisko	—	L	Lw
VI	Zassów	Kr. Piłzno	L	L	Kr
Ag2	Zasule	Nw. Stołpce	—	L	Wl
Ag1	Zatom Nowy	Pz. Międzychód	—	L	Pz
V	Zator	Kr. Oświęcim	L	L	Kr
Ag2	Zawadzka k. Kałusza	St. Kałusz	—	—	Lw
Ag2	Zawady k. Łomży	Bl. Łomża	—	L	Wr
Ag2	Zawalów	Tr. Podhajce	—	L	Lw
V	Zawichost	Kl. Sandomierz	—	L	Lb
Ag1	Zawidz Kościelny	Wr. Sierpe	—	L	Wr
II	Zawiercie	Kl. Zawiercie	C	N	Kr
VI	Zawoja	Kr. Maków	—	L	Kr
IV	Ząbkowice	Kl. Bedzin	L	L	Kr
III	Zbaraż	Tr. Zbaraż	C	C	I w
Ag1	Zbarzewo	Pz. Leszno	—	L	Pz
III	Zbąszyn 1 (ul. Senatorska 34)	Pz. Nowy Tomysł	C	N	Pz
III	Zbąszyn 2 (dw. kol.)	Pz. Nowy Tomysł	C	C	Pz
Ag2	Zbiczno	Pm. Brodnica	—	L	Bd
IV	Zblewo	Pm. Starogard	L	L	Bd
IV	Zborów	Tr. Zborów	C	C	Lw
Ag2	Zbrachlin	Pm. Świecie	—	L	Bd
Ag2	Zbuczyn	Lb. Siedlce	—	L	Wr
V	Zbydniów	Lw. Tarnobrzeg	L	L	Lw
Ag2	Zbyszyce	Kr. Nowy Sącz	—	—	Kr
II	Zdobunów	Wl. Zdobunów	N	N	Lb
IV	Zduny k. Krotoszyna	Pz. Krotoszyn	L	C	Pz
Ag2	Zduny k. Łowicza	Wr. Łowicz	—	L	Wr
III	Zduńska Wola	Ld. Sieradz	N/2	N/2	Wr
Ag2	Zdziarzec	Kr. Mielec	—	—	Kr
Ag1	Zdziechowa	Pz. Gniezno	—	L	Pz
V	Zdzięcioł	Nw. Nowogródek	C	C	Wl
V	Zebrzydowice 1.	Śl. Cieszyn	—	L	Kt
IV	Zebrzydowice 2 (dw. kol.)	Śl. Cieszyn	—	C	Kt
IV	Zegrze	Wr. Pułtusk	C	C	Wr
Ag2	Zelgniewo	Pz. Chodzież	—	L	Bd
Ag1	Zelgoszcz	Pm. Starogard	—	L	Bd
V	Zelów	Ld. Łask	—	L	Wr
V	Zelwa	Bl. Wołkowysk	L	L	Wl
VI	Zembrzyce	Kr. Wadowice	L	—	Kr
Ag2	Zemborzyce k. Lublina	Lb. Lublin	—	L	Lb
Ag2	Zembowo	Pz. Nowy Tomysł	C	C	Pz
III	Zgierz	Ld. Łódź	—	—	Wr
Ag2	Zgłobień	Lw. Rzeszów	—	L	Lw
Ag1	Zgoda	Śl. Świętochłowice	—	—	Kt
Ag2	Zgorany	Wl. Luboml.	—	L	Lb
Ag1	Ziabki	Wl. Działna	—	L	Wl
Ag1	Zieleń k. Kowalewa	Pm. Wąbrzeźno	—	L	Bd
Ag2	Zielona Chocina	Pm. Chojnice	—	L	Bd
V	Zielonka k. Warszawy	Wr. Warszawa	—	—	Wr

Klasa urzęd.	Nazwa urzędu względnie agencji	Województwo i starostwo	Tele- graf	tel. mi- ejdym.	Dyr. P. i T.
Ag2	Zielonki	Kr. Kraków	—	L	Kr
V	Zieluń n. Wkrą	Wr. Mława	—	—	Wr
Ag2	Zienowszczyzna	Wl. Oszmiana	—	L	Wl
VI	Zimnawoda Rudno	Lw. Lwów	—	L	Lw
IV	Złoczew k. Sieradza	Ld. Sieradz	—	—	Wl
III	Złoczów	Tr. Złoczów	N/2	N/2	Lw
IV	Złotniki Kujawskie	Pz. Inowrocław	L	C	Pz
VI	Złotniki k. Podhajec	Tr. Podhajec	—	L	Lw
VI	Złotniki k. Poznania	Pz. Poznań	—	L	Pz
Ag2	Złotorja n. Wisłą	Pm. Toruń	—	L	Bd
IV	Zniesienie k. Lwowa	Lw. Lwów	—	—	Lw
VI	Zofjówka	Wl. Łuck	—	L	Lb
Ag2	Zobrzyca Górna	Kr. Nowy Targ	—	—	Kr
Ag2	Zuzel	Bl. Ostrow Maz.	—	L	Wr
Ag1	Zwardoń	Kr. Żywiec	—	L	Kr
IV	Zwierzyńc n. Wieprzem.	Lb. Zamość	C	C	Lb
Ag2	Zwinnacz	Tr. Czerwików	—	L	Lw
Ag2	Zwinnacz k. Horochowa	Wl. Horochów	—	—	Lb
V	Zwoleń	Kl. Kezienie	L	L	Lb
Ag2	Zygry	Ld. Sieradz	—	L	Wr
V	Ząbie	St. Kosów	L	L	Lw
Ag1	Ząbienie k. Wagańca	Wr. Nieszawa	—	L	Wr
Ag1	Ząbikowo	Pz. Poznań	—	L	Pz
V	Ząbinka	Pl. Kobryń	—	L	Wl
Ag2	Ząbno k. Czempinia	Pz. Śrem	—	L	Pz
V	Ząbno k. Tarnowa	Kr. Dąbrowa	—	L	Kr
V	Zarki	Kl. Zawiercie	L	L	Kr
VI	Zarnów	Kl. Opoczno	—	L	Lb
VI	Zarnowiec n. Pilicą	Kl. Olkusz	—	L	Kr
Ag1	Zarnowiec na Pomorzu	Pm. Morski	—	L	Bd
VI	Żegiestów Zdrój	Kr. Nowy Sącz	L	L	Kr
Ag1	Żegocin k. Pleszewa	Pz. Pleszew	—	L	Pz
VI	Żegocina k. Bochni	Kr. Bochnia	L	L	Kr
IV	Żelechów	Lb. Garwolin	N/2	N/2	Wr
Ag2	Żelice	Pz. Wągrowiec	—	L	Pz
Ag1	Żelistrzewo	Pm. Morski	—	L	Bd
IV	Żerków	Pz. Jarocin	L	C	Pz
Ag2	Żerniki	Pz. Żnin	—	L	Pz
Ag2	Żerostawiec	Kr. Wieliczka	—	—	Kr
V	Żmigród	Kr. Jasło	L	L	Kr
III	Żnin	Pz. Żnin	C	C	Pz
Ag2	Żodziszeki	Wl. Wielejka	—	L	Wl
V	Żołudek	Nw. Szczuczyn	L	L	Wl
V	Żołynia	Lw. Łańcut	L	L	Lw
III	Żory	Śl. Rybnik	C	C	Kt
III	Żółkiew	Lw. Żółkiew	C	C	Lw
V	Żółkiewka	Lb. Krasnystaw	L	L	Lb
VI	Żółtańce	Lw. Żółkiew	L	L	Lw
Ag2	Zuchowicze	Nw. Stołpce	—	—	Wl
Ag2	Zukojnie Strackie	Wl. Święciany	—	L	Wl
IV	Zukowo	Pm. Kartuzy	L	L	Bd
Ag2	Zuprany	Wl. Oszmiana	—	L	Wl
V	Żurawica	Lw. Przemyśl.	—	—	Lw
V	Żurawno	St. Żydaczów	—	L	Lw
IV	Zuromin	Wr. Sierpce	L	L	Wr
Ag2	Zurów	St. Rohatyn	—	—	Lw
III	Żychlin	Wr. Kutno	C	C	Wr
IV	Żydaczów	St. Żydaczów	C	C	Lw
Ag1	Żydowo	Pz. Gniezno	—	L	Pz
II	Żyrardów	Wr. Błonie	N/2	N/2	Wr
Ag2	Żyrmuny	Nw. Lida	—	L	Wl
Ag1	Żyrowice	Nw. Słonim	—	L	Wl
Ag2	Żyrzyn	Lb. Puławy	—	L	Lb
Ag2	Żytomla	Bl. Grodno	—	L	Wl
III	Żywiec 1 (ul. Kościuszki)	Kr. Żywiec	C	C	Kr
IV	Żywiec 2 (dw. kol.)	Kr. Żywiec	L	L	Kr

Stacje, Przystanki i Ładownie Sieci Kolejowej

Na terenie Państwa Polskiego i W. M. Gdańska.

OBJAŚNIENIE SKRÓTÓW:

W rubryce 1: Centr. = centralny, Kuj. = Kujawski, Młp. = Małopolski, Osob. = osobowy, Pom. = Pomorski, Śl. = Śląski, Towar. = towarowy, Wąsk. = wąskotorowy, Wkp. = Wielkopolski.

W rubryce 2: 1. = stacja z której i do której nie można w komunikacji z innymi kolejami nadawać przesyłek za jednym bezpośrednim listem przewozowym; 2. = stacja kolei wąskotorowej dla ruchu osobowego i towarowego wyłącznie tej kolei; 3. = nietaryfowy przystanek osobowy; 4. = nietaryfowy przystanek osobowy kolei wąskotorowych drugorzędnych; 5. = stacja taryfowa kolei wąskotorowych drugorzędnych; 6. = ładownia kopalniana; 7. = ekspedycja i ładownia kopalniana; 8. = stacja kopalniana; 9—12. = ładownia górnośląskich kolei wąskotorowych; 13. = stacja górnośląskich kolei wąskotorowych, czynna tylko dla połączenia między sobą hut i kopalń; 14. stacja czasowo nieczynna.

W rubryce 3: Dyrekcje: — G. = Gdańska; Kt. = Katowicka; K. = Krakowska; Lw. = Lwowska; P. = Poznańska; R. = Radomska; S. = Stanisławowska; W. = Warszawska; Wl. = Wileńska B.K.P. = Bydgoskie Koleje Powiatowe; K.P.B.D. = Kolej Przeworsk—Bachórz—Dynów.

I	2	3	I	2	3	I	2	3	I	2	3
Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.	Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.	Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.	Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.
Albertyn	3	Wl	Basino	2	Wl	Biała nad Ho- ryniem		R	Bieńczyce		K
Aleksandrów		W	Basiówka		L	Biała Podlaska		W	Biezanów		K
Alwernia Regulice		K	Bastuny		Wl	Biała Podlaska		W	Bieżeńcy	4,2	Wl
Anastazewo	2	W	Basznia		L	Biała Podlaska	2	W	Bileze Wolica		L
Andaluzja Wąsk.	13	Kt	Basznia Dolna		L	Wąsk.			Biłgoraj	2	R
Andrychów		K	Batiatycze		L	Biała Podlaska			Biniew		P
Andrzejewice		Wl	Baźanowice		K	Miasto Wąsk.	2	W	Binino		P
Andrzejów		W	Bąblin		P	Biała Rawska	2	W	Biskowice		L
Aniliny		G	Bącze		G	Białaczów		R	Biskupice		P
Antonin		P	Bagart		G	Białe		L	Biskupie	2	W
Antoninek		P	Bąk		G	Białka		L	Biskupiec Pom.		G
Antonówka		R	Bąkowiec		R	Białobłoty		P	Błachownia		W
Antonówka Wąsk	2	R	Bedlenki		G	Białoboznica			Blinno	2	W
Antopol	14	Wl	Bedlno		R	Kaliszowszczyzna		S	Blizyn		R
Augustów		Wl	Bednarów		S	Białohruda		Wl	Bluszczów		Kt
Babica		K	Bednary		W	Białośliwie		G	Błaszki		W
Baborówko		P	Bełęcin		P	Białowieża		Wl	Bleszno		W
Baboszewo		W	Bełz		L	Białowieża Pałac	3	Wl	Błonie		W
Baby		W	Bełzec		R	Biały Dunajec		K	Błotnica		P
Bachórz		KPBD	Berezowica		S	Białynin	2	W	Błudni		Wl
Baciuty	14	Wl	Ostrów			Białystok I		Wl	Bobowa		K
Balin		K	Beskid	14	L	Białystok II		Wl	Bobowa Miasto		K
Balnica	2	L	Besko		K	Towar.			Bobowo Pom.		G
Baranowice Śl.		Kt	Bezdany		Wl	Bibiela Wschodnia	13	Kt	Bobrowniki		W
Baranowice Osob		Wl	Bezwola		R	Biecz	9	K	Bobrowniki Wąsk	13	Kt
Baranowice Osob	5,1,2	Wl	Bedzin	8,11	W	Bieganowo	2	W	Bobrowka		L
Wąsk.			Bedzin Miasto		W	Bielany		Wl	Bochnia		K
Baranowice Tow.		Wl	Bedźmirowice		G	Bielczyń		G	Bocin		G
Baranów		K	Biadki		P	Bielice		G	Bodzanowo		W
Barbarka	14	G	Biadoliny		K	Bielmony	4,2	Wl	Dwór		
Barcice		K	Biała Czortkow- ska		S	Bielice		W	Bodzanów	2	W
Barcin		P	Biała koło		K	Bielsk Podlaski		Wl	Bodzechów		R
Barkocin		G	Bielska			Bielsko	11	K	Bogdanówka Ka- mionka		L
Barłogi		W	Biała Lipnik		K	Bielsko Górne		K	Bogoniowice Cięż- kowice		K
Barszczowice		L			R	Bielszowice	8	Kt			
Barwał Górny		K	Biała nad Styrem			Bieniakonie		Wl			

I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.
Bogorja	2	R	Brzuchowice		L	Chodowice		S	Czepukany	2	Wl
Boguchwała		K	Brzuchowo		G	Chodów	3,2	R	Czeremcha		Wl
Bogumiłowice		K	Brzyzno		R	Chodów Kujawski		W	Czeremyszne		Wl
Boguszewo		G	Bubnów		L	Chodzież		P	Czerkasy		L
Boguszyce	2	W	Buchlicz		R	Chojnice		G	Czerlona	3	Wl
Bohdanów		Wl	Buchwałd		G	Chojno		P	Czerlonka	3	Wl
Bojanowo		P	Bucniów		S	Chojny		W	Czernice	2	W
Bojanowo Stare		P	Buczacz		S	Cholojów		L	Czerniejewo-		P
Bolechowice		L	Buczek		P	Chorostków		L	Czerniewice		W
Bolechowo		P	Budslaw		Wl	Chorostów	3	R	Czerniewicze	5,2	Wl
Bolechów		S	Budy		Wl	Chorośnica		L	Czernikowo	2	W
Bołecin		K	Budziślaw Kościel		W	Chorzele		W	Czerniów		S
Bolszowce		S	Budzyń		P	Chorzeliów		K	Czersk		G
Boniewo	2	W	Bugaj		R	Chorzów	8,11	Kt	Czersk Świecki		G
Bonikowo		P				Chorzów Wąsk.	13	Kt	Czerwionka	8	Kt
Borek		P	Bugłowice		Kt	Chorzów Przeła-			Czerwona		P
Borek Fałęcki		K	Buk		P	downia Wąsk.	13	Kt	Czerwony Bór		W
Borki Łęczyckie	2	W	Bukaczowce		S	Choszczówka		W	Częstynie		L
Borki Wielkie		L	Bukowiec		G	Chotomów		W	Częstochowa	11	W
Boronów		Kt	Bukownica	2	R	Chotów	1,2	W	Czołówek		W
Borowa		R	Bukownica Wkp.		P	Chotyłów		W	Czortków		S
Borowe	5,1,2	Wl	Bukowo		R	Chotysław	3	R	Czudec		K
Borowica	5,2	Wl	Bulowice		K	Chroberz	2	R			
Borowo		P	Burkat		G	Chropaczów	13	Kt	Czyżew		W
Borowo Wąsk.	5,2	Wl	Bursztynle-			Chrośnica		P	Czyżkówko	2	BKP
Borszczów		S	mianów		S	Chryplin		S	Czyżowice		Kt
Bortniki		S	Bursztynowo		G	Chrzanów		K	Czyżyny		K
Borynicze		S	Busowisko		L	Chrzypsko		P	Ćmielów		R
Borysław Tusta-			Buszcze		L	Chudów		Kt	Dalanówek		W
nowice	9,10	L	Buszkowo		G	Chumiencin	2	W			
Borzenica	2	W	Byczyna		K	Chwalibogowo		P	Dalekie		W
Borzeciczki		P	Bagdoszcz		G	Chwałkowo Ko-			Damaśławek		P
Bostyń		Wl	Bydgoszcz	2	BKP	ścielne		P	Dandówka		W
Boszkowo		P	Byków	2	R	Chybie		K	Daniszyn		P
Boża Wola		W	Bystra	14	K	Chylonia		G	Dankowice		K
Bóbrka Chlebowi-		S	Bystrzyca		R	Chyrów		L	Danków	2	W
ce			Bytków	13	Kt	Ciążyń		P	Danzig Haupt-		G
Bółkau		G	Bzie		Kt	Ciechanów		W	hahnhof		
Brada	8	Kt	Bzite		R	Ciechanów Wąsk	2	W	Danzig Holm		G
Bralin		P	Bzowo Goraj		P	Ciechocinek		W	Danzig Kaiser-		G
Brany		R	Bzura	14	W	Cieksyn	14	W	hafen		
Brasław	2	Wl	Cebrów		L	Cielaz		L	Danzig Langfuhr		G
Bratjan		G	Cegielnia	2	W	Cieleśnica		W	Danzig Lege Tor		G
Bratkowce		S	Cegłów		W	Cieloszeki	2	W	Danzig Neufahr-		G
Bratków		R	Cekcyn		G	Cienin		W	wasser Freibezirk		G
Brentau		G	Celes ynów		W	Cierpice		G	Danzig Neufahr-		G
Brodnica		G	Cementownia		G	Cieszyn		K	wasser Weichselb		
Brody		L	Cepno		G	Cięcina	14	K	Danzig Neufahr-		G
Brody Niemieckie		G	Cetty	2	W	Ciężkowice		K	wasser Zollinland		
Brodzkie Młyny		G	Cetula		L	Ciężów		S	Danzig Olivaer		G
Broniewo	2	W	Cha wka		K	Cisna	2	L	Tor		
Broniszewo	2	W	Chałupy		G	Cucylów		S	Danzig Petersha-		G
Bronna Góra	3	Wl	Chebbie	8,11	Kt	Cudzynowice	2	R	gen		
Bronów		P	Chelm		R	Cuniów		L	Danzig R. D. Z.		G
Broszków		W	Chelm Wielki		Kt	Cygan		R	Danzig Reichsko-		G
Broszniów		S	Chelmek		K	Cyganów		W	lonie		
Brossen		G	Chelmek Przyst.			Czabarówka		S	Danzig St. Al-		G
Bruchniewo		G	osob		K	Czarna		K	brecht		
Brusy		G	Chelmno		G	Czarna Wieś		Wl	Danzig Stroh		G
Brwinów		W	Chelmno Kolskie	2	W	Czarna Woda		G	deich		
Brykietownia			Chelmoniec		G	Czarniecka		R	Danzig Troyl		G
Dziedzice	6	K	Chelmza		G	Góra			Dawidów		S
Brzeszcze Ładow.		K	Chęciny		R	Czarnków		P	Dąbie		K
Bzeszcze Przyst.		K	Chinocz	2	R	Czarnocin		W	Dąbie Kolskie	2	W
			Chlebiczyn Sło-			Czarnolesie		K	Dąbie Kujawskie	2	W
			bódka Leśna		S	Czarnowo koło		G	Dąbrowa Chel-		
Brześć Centr.		K				Torunia			mińska		G
Brześć II		Wl	Chłopczyce		L	Czarnowo Undy		W	Dąbrowa Gór-	8,11	W
Brześć Kujawski	2	Wl	Chmielnik	2	R	Czarny Blok	3	Wl	nicza		
Brzezic		W	Chmielnik			Czarny Bór		Wl	Dąbrowa koło		
Brzezic n.-O.		Kt	Miasto		R	Czarny Dunajec		K	Tarnowa		K
Brzezinka		Kt	Chmielniki		P	Czarny Las	8	Kt	Dąbrowa Między-		P
Brzeziny Śl.	8	Kt	Chobuttów	3	R	Czartorysk		S	lesie		R
Brzeziny Śl. Wąsk.	13	Kt	Chocicza		P	Czastary		R	Dąbrowica		K
Brzeżany		L	Chocin		S	Czaszyn		L	Dąbrowica Wąs.		R
Brzeźnica		K	Choczna		K	Czechowice		K	Małopolska		
Brzeźnica		R	Chodaczków Mały		L	Czechów		S	Dąbrowica Wąs.	2	W
k. Kozienic		Wl	Chodaczków			Czekanów		P	jawskie)		
Brzostowice		P	Wielki		S	Czeluścin		P	Dąbrowy		G
Brzostów		P	Chodecz		W	Czempiń		P	Dąbrówka		K
Brzoza		P	Chodorów		S						
Brzozowo		G									

I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.
Dąbrówka Mała Śl	8	Kt	Dublany koło		L	Glinisko		L	Grodkowice		K
Dąbrówka Wielka		Kt	Sambora			Głaznów		W	Grodno		Wl
Dąbrówki Breń- skie		K	Dublany Laszki		L	Głazewo		P	Grodowice		L
Delastowice		K	Dubno		L	Głęboka		L	Grodysławice		R
Delatyn		S	Dubowce		S	Głębokie		Wl	Grodziec na Śl.		K
Delatyn Miasto		S	Dukszty		Wl	Głodowo		G	Grodzisk Maz.		W
Dembe Wielkie		W	Dukszty Wąsk.	2	Wl	Główno koło Ło- wicza		W	Grodzisk Wkp.		P
Denysów Kup- czyńce		S	Dulowa		K	Głuchowo		G	Grodzisko Dolne		L
Dereniówka		S	Dunajów		L	Głuchów Skier- niewicki	2	W	Gromnik		K
Derewek	5,2	Wl	Duża Wólka (Ma- lina)	2	W	Gnaszyn		W	Gródek	3	R
Dereżyce		L	Dwikozy		R	Gniew		G	Gródek Jagiel.		L
Dębica		K	Dwory		K	Gniewkowo		P	Gródk	14	Wl
Dębieńsko		Kt	Dworzec	3	Wl	Gniewkowo		P	Grudusk	2	W
Dębina		L	Dyczków		K	Gnieszno		P	Grudziądz		G
Dębiniec		G	Dylewo	2	W	Goczałkowice		Kt	Grupa		G
Dęblin		R	Dynów	2	KPBD	Godów		Kt	Grybów		K
Dębnica		P	Działdowo		G	Godurów		P	Grylewo		P
Dębowa Karczma		R	Działoszyce	2	R	Gody Turka		S	Grytuny	2	Wl
Dębowa Kry- nica		S	Działowicze		Wl	Godziętowy		P	Grzebowlik		W
Dęby	2	W	Dziedzice	8,10	K	Gola		P	Grzegórz		G
Diatkowice	14	S	Dziembówko		P	Goleszów		K	Grzęska		L
Brettler			Dziemiany		G	Goleszów Fabry- ka		K	Grzybowla	5,2	Wl
Diatkowice	14	S	Dziemiony		G	Goleczewo		P	Grzybów	2	W
Kühnel			Dzierzbice		W	Golina		P	Grzymasław		L
Dilok		S	Dzierżanów		P	Golańcz		P	Grzywna		P
Dłoi		P	Dzierżążno		G	Golaszewo		P	Gucin		W
Długa	5,2	Wl	Dziwierz		L	Golań		R	Gudogaj		Wl
Długikąt	11	R	Dziewule		W	Golań		G	Gulcz		P
Dłużewo	2	W	Dzięczyn		P	Golań		W	Gultowy		P
Dobra koło Li- manowy		K	Dzuryn		S	Golebin	2	W	Gumnowice		
Dobra Sztam- bergów	2	R	Dżwiniacz		S	Golonóg		W	Gumnowice	2	BKP
Dobramyśl		P	Żezawa			Golotczyzna		W	przejście	2	BKP
Dobre Wąsk.	2	W	Erdmanówka	2	R	Gołub		G	Guteherberge		G
Dobre Mosty		R	Falenica		W	Gołubie		G	Gutowiec		G
Dobrojewo		P	Falkowo		P	Goncerzewo	2	BKP	Gutowo Pom.		G
Dobromil		L	Feliksów		R	Gopło		P	Gutowo Wkp.		P
Dobroń		W	Felsztyn		L	Gorlice	10,9	K	Guzlin		W
Dobrosin		L	Filipowicze	5,2	Wl	Gorzakowice		W	Gwoździec		S
Dobrowlany		L	Firlejówka	14	L	Gorzuchowo		G	Hadle Szklarskie	2	KPBD
Dobrzechów		W	Firlus		G	Gorzupia		P	Hadynkowce		S
Dobrzejowice	2	W	Florek	14	W	Gorzyce Śl.		Kt	Hajdaszek	2	R
Dobużek		R	Fordon		G	Gorzyce Wielkie		P	Hajduki	8,11	Kt
Dolina		S	Franki		W	Gorzyń		P	Hajnówka		Wl
Dolsk	4,2	Wl	Fronolów		Wl	Gochin		G	Halicz		S
Domaczewo	14	Wl	Frysztak		K	Gosławice	2	W	Haliczany		R
Domaczewo		W	Gaj Zwrotnica		P	Gostkowo		P	Hały	3	R
Miasto		W	Gaje Czyżyków		L	Gostyczyn		G	Hancewicze		Wl
Domaniewice		W	Gaje Wielkie		L	Gostynin		W	Hanulin		P
Domaników		W	Gaje Wyżne		L	Gostyń		P	Hartowiec		G
Domanin		P	Gałczewko		G	Gościcino		G	Hel		G
Domanowo		Wl	Galkówek		W	Gościeradz	2	BKP	Herbutów		S
Domaszewicze	3	Wl	Garbatka		R	Goworowo		W	Herby Nowe		Kt
Domażyr		L	Garcz		G	Gozdrów	2	R	Herby Polskie		W
Dominów		R	Gardeja		G	Gójsk	2	W	Herby Śl.		Kt
Dopiewo		P	Garki		P	Góra		P	Hermanowice		L
Dora		S	Garwolin		W	Góra Pom.		G	Hermanów		L
Dorohusk		R	Garzyn		P	Górecko Senderki		R	Heubuden		G
Dorotowo		G	Gawja		Wl	Górka Duchowna		P	Hilczyce	5,2	Wl
Dorotyszcze	3	R	Gawja Wąsk.	5,1,2	Wl	Górki	2	W	Hinowice		L
Dorożów		L	Gawrony	14	W	Górna Grupa		G	Hluboczek Wielki		L
Dragoszcz		G	Gawrychy	2	W	Górne Strzelce	2	BKP	Hnidawa	3	R
Drawski Młyn		P	Gadecz	2	BKP	Górniki	3	R	Hnizdyczów Ko- chawina		S
Drogomyśl		K	Gadki		P	Górska		G	Hoduciszki		Wl
Drohiczyn		Wl	Gasiory		W	Góry		W	Honenstein		G
Drohiczyń Miasto	3	Wl	Gasocin		W	Grabianowo		P	Holoby		R
Drohobycz	10	L	Gdynia		G	Grabiny		K	Holosko k. Lwo- wa		L
Drohobycz Miasto		L	Gdynia Port		G	Grabowce	4,2	Wl	Holosków		S
Drugnia	2	R	Geladnia		Wl	Grabowo		W	Hotyń		S
Druja	2	Wl	Germakówka		S	Grabowo Wąsk.	2	W	Honczary	3	Wl
Drujsk	2	Wl	Gębarzewo		P	Grabów Wkp.		P	Honczary Wąsk.	5,1,2	Wl
Druskieniki		Wl	Gębice		P	Grajewo		Wl	Horochoń		R
Drużyny		G	Gęsia Górka		P	Gralewo		G	Horodec		Wl
Drzycim		G	Gierałtowice		Kt	Granowiec		P	Horodenka		S
Dubica		Wl	Giesche I	13	Kt	Granowo		K	Horodyszcze	5,2	Wl
Dubiello		G	Giesche II	13	Kt	Gregorowce		Wl	Horodyszcze Wąsk.		Wl
			Gischkau		G	Grębałów		K	Horodziej		Wl
			Glinik Marjam.		K	Grębocin		G	Horodźki		Wl
			Glinna Nawarja		L	Grębów		K			
			Glennik		W	Grocholin		P			

I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.
Horyniec		L	Janów Podlaski	2	W	Kalina Wielka	2	R	Kielce	11	R
Horyń		R	Janów Śl.		Kt	Kalinów		L	Kielce II (Herb- skie)	3	R
Hrebenne		L	Janówka	3	R	Kaliska		G	Kiena		Wl
Hrebenów		L	Jarczowce		L	Kalisz		W	Kikowo		P
Hrubieszów		R	Jaremcze		S	Kalisz Pom.		G	Kikół	2	W
Hrubieszów Wąsk.	2	R	Jaremcze Wodo- spad		S	Kaliszkowice		P	Kiszewo		P
Hrycewice	5,2	Wl	Jarocin		P	Kalwarja		K	Kiszewo		P
Hrynki	3	Wl	Jaroslów		L	Kalwarja Zembrzy- dowska		K	Kity		W
Hrywiatki	3	R	Jaroszewo		P	Kaługa		G	Kiwerce		R
Hubicze		L	Jaryszewo		P	Kałusz		S	Klecza Dolna		K
Hucisko		K	Jasice		R	Kamienica		G	Klecza Górna	2	K
Husiatyn		S	Jasienica Zamk.		L	Kamienica Kro- lewska		G	Klecze		W
Huszczyn	14	R	Jasienów Polny		S	Kamienica Wąsk.	2	W	Klein Kelpin		G
Huta Huberta	13	Kt	Jasinec Białe		P	Kamienica Wo- łyńska		L	Klembów		W
Huta Marta	13	Kt	blota		P	Kamienna kolo		3	Klemensów		R
Huta Teresy	13	Kt	Jasinec n. Wisłą		G	Brzeźcia		R	Klementowice	8	Kt
Huta Zgoda	13	Kt	Jasionna	2	R	Kamienna Nowa		Wl	Kleofas		G
Huta Zielona		L	Jasło	10	K	Kamienobród		L	Kleschkau		G
Hutnawieś	2	BKP	Jastarnia		G	Kamień		G	Klesów		R
Ignacewo	2	W	Jastrząb		R	Kamień Dobosza		P	Kleszczele	2	Wl
Ignalino		Wl	Jastrząbka		W	Kamień Koszyr- ski		R	Klewań		R
Ilńówka	3	R	Jastrzębie		G	Kamień Koszyr- ski Wąsk.	5,1,2	Wl	Klewki		W
Ilowiec		P	Jastrzębie Górne		Kt	Kamińsk		W	Klęczany	2	K
Ilowo		G	Jastrzębie Wąsk.	2	BKP	Kamionka		Wl	Klikowa		K
Imielin		Kt	Jastrzębie Zdrój		Kt	Kamionka Wąsk.		W	Klinch Wielki		G
Inowrocław		P	Jastrzębna	3	Wl	Kamionka Stru- miłowa		L	Klonownica Duża	2	W
Inwałd		K	Jastrzębsko		P	Kamionka Wolo- ska		L	Klonownica Mała	2	W
Iwacewice		Wl	Jaszczów		R	Kamińska		W	Klonowo kolo		G
Iwacewice Wąsk.	5,1,2	Wl	Jaszuny		Wl	Kamionka	3	Wl	Lidzbarka		W
Iwacków		R	Jaśkowice		K	Kamionka Wąsk.		W	Klonowo Kujaw.	2	G
Iwanicze k. So- kola		L	Jaśkowice Śl.	8	Kt	Kamionka Stru- miłowa		K	Klonowo n. Brdą		G
Iwanie Puste		S	Jaśkowice Śl. Wąs	13	Kt	Kamionka Wielka		K	Kluczyki	2	W
Iwaniska		R	Jaślany		K	Kamionka Wolo- ska		L	Kluszewo		K
Iwanków		S	Jawiszowice		K	Kamlarki		G	Kłaj		G
Iwazkowice		L	Jawora		L	Kanie		R	Kłanino		P
Iwje	5,1,2	Wl	Jawornik Polski	2	KPBD	Kaniewo		W	Kłeco	2	W
Iwonicz	9,10	K	Jaworów		L	Kańczuga	2	KPDB	Kłobias		W
Izbiica		R	Jaworze Jasie- nica		K	Kapst Zwrotnica	13	Kt	Kłodawa		W
Izbiica Kujawska	2	W	Jaworzno	8	K	Kapuściska Małe		G	Kłodno Zółtance		L
Izów		R	Jazienica		L	Karaciszki	3	Wl	Kłomnice		W
Jablonka Niżna		L	Jazów Nowy		L	Karczma Mała		R	Kłonia		G
Jablonka Słupe- cka	2	W	Jedlicze	9,10	K	Karczewska		W	Kłosowice		P
Jablonna		W	Jedlnia		R	Karczmiska	2	R	Knjaże	8	Kt
Jablonowo Pom.		G	Jeleń		R	Karnaczówka		L	Knurów		Wl
Jablonowo Wkp.		P	Jeleśnia		K	Karnkowo	2	W	Knyszyn		Kt
Jabłowo		G	Jelonki		W	Karolew		W	Kobiór		Wl
Jachimowszczyzna	14	Wl	Jezierna		L	Karolina	8,11	Kt	Kobryń		P
Jackowice	3	W	Jezierzany Ba- rysz		S	Karpilówka	5,1,2	Wl	Kobylec		P
Jacuki		Wl	Jezierzany Piłat- kowce		S	Karsin		G	Kobylin		P
Jadowniki		P	Jeziorany		L	Kartuzy		G	Kobylniki	2	Wl
Jadwizyn	2	R	Jeziornica		Wl	Karzec		P	Kobyłka		W
Jadzień	2	R	Jeziory		Wl	Kasina Wielka		K	Kochanowice		Kt
Jagielnica		S	Jeziory k. Sarn		R	Kasprowo	2	BKP	Kochanówka		K
Jagodzin	2	R	Jezupol		S	Katowice	8,11	Kt	Kochłowice	8	Kt
Jajkowo	2	G	Jeżewo		G	Katowice Bogu- cice	8,11	Kt	Kocmyrzów		K
Jaksice		P	Jeżów	2	W	Katowice Bogu- cice Poł.	13	Kt	Kocmyrzów Wąsk.	1,2	K
Jaktorów		W	Jędrzejewo		P	Katowice Brynów		K	Kokoszki		G
Jakubowice		R	Jędrzejów		R	Katowice Ligota	8	Kt	Koksownia Czer- wionka	6	Kt
Jakubówka		S	Jędrzejów Wąsk.	1,2	R	Kawęczyn	2	W	Koksownia Ema	6	Kt
Jałówka	4,2	Wl	Jordanów		K	Kawki		G	Koksownia Huta		Kt
Jamelna Kara- czynów		L	Józefów		W	Kazimierz	8	W	Falwa	6	Kt
Jamielnik		G	Juchnowicze		Wl	Kazimierz Wąsk.	2	W	Koksownia Huta	6	Kt
Jamna		S	Julusz	14	W	Kazimierz Wiel.	2	R	Laura	6	Kt
Jamnica		S	Junikowo		P	Każmierz		P	Koksownia Huta		Kt
Janiewicze		L	Juraciszki		Wl	Kąkolewo		P	Pokoju	6	Kt
Janikowo		P	Juraciszki II	4,2	Wl	Kapiele w Prucie		S	Koksownia Knu- rów	6	Kt
Janinów		P	Juraciszki Wąsk.	5,1,2	Wl	Kąty		K	Koksownia Kró- lewska Huta	6	Kt
Jankowa		K	Jurków	2	R	Kcynia		P	Koksownia Orze- gów	6	Kt
Jankowo Dolne		P	Jutrosin		P	Kębłowo		P	Koksownia Wolf- gang	6	Kt
Janowice Kujaw- skie Wąsk.	2	W	Kack Wielki		G	Kępno		R	Kolano	5,2	Wl
Janowice nad Ni- dżicą	2	R	Kaczkowo		P	Kępno Zachodnie		P	Kolibki Orłowo		G
Janowiec		P	Kaczory		G	Kętrzyno		G	Kolno	2	W
Janów		L	Kadzidło	2	W	Kęty		K			
Janów k. Pińska		Wl	Kahlbude		G	Kęty Podlesie		K			
Janów k. Pińska Wąsk.	5,1,2	Wl	Kaletnik		Wl	Kiekrz		P			
			Kalety	2	Kt						
			Kalina Mała		R						

I	2	3	I	2	3	I	2	3	I	2	3
Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.	Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.	Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.	Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.
Kolonja Wileńska		W1	„ Eminencja	6	Kt	Kopaln. Lithaudra	6	Kt	Kossów		W1
Kolońsk	5,2	W1	„ Emma	8	Kt	(Szyb Köh- ler)			Kostki	11	W
Kolosy	2	R	„ Ewa	6	Kt	„ Ludwika	14	W	Kostopol		R
Koluszki		W	„ Ferdynand	6	Kt	„ Maks	7	Kt	Kostrzyń	8	Kt
Kołaczkowo		P	„ Flora	6	W	„ Maksymil- jan	6	W	Kostucha	3,2	W1
Koźbiel		W	„ Florentyna			„ Maksymil- jan II	6	W	Koszarka		R
Końków	3	R	„ (Szyb Re- den)	7	Kt	„ Marjan	6	W	Koszary		W1
Koło		W	„ Florentyna			„ Mars	6	W	Koszary Kościusz- kowskie		Kt
Koło Wąsk.	2	W	„ (Szyb Re- den) Wąsk	13	Kt	„ Matylda	6	W	Koszęcin	8	Kt
Kołodziejewo		P	„ Florentyna			„ Pole Wsch.			Kosztowy		P
Kolodziejówka		L	„ (Szyb Schwerin)	6	Kt	„ i Zach.	7	Kt	Kościan		P
Kołomyja	10	S	„ Fryderyk	6	Kt	„ Michał	6	W	Kościelec		G
Kołomyja Nad- wórniańskie		S	„ Giesche	6	Kt	„ Miłowice	6	W	Kościierzyna		L
Przedmieście		S	(szyb Karme r)	7	Kt	„ Modrzejów	6	W	Końkowce		W
Kołomyja Rynek		L	„ Giesche			„ Mortimer	6	W	Kotków		P
Komańcza		L	(Szyb Richt			„ Mysłowice	7	Kt	Kotłomierz	1,2	G
Komarno Bnczały		S	hofen	7	Kt	„ Niemcy	6	Kt	Kowale		W
Komarówka	1,2	W	„ Giesche			„ Niwka		W	Kowalewo Pom.		G
Komorniki		K	(Szyb Wilhel m	6	Kt	„ Nowa			Kowalewo Pom. Miasto		P
Komorowice		P	„ Grodziec I	6	W	„ Przemsza	6	Kt	Kowalewo Wkp.	2	R
Konarskie		P	„ Grodziec II	6	W	„ Osion	6	W	Kowel		R
Konary		P	„ Gustaw	14	W	„ Paryz	6	W	Kownatki		G
Konarzew		R	„ Halina	6	W	„ Paweł	6	Kt	Koziągóra		L
Konewka	2	W	„ Helena	6	W	„ Paweł Was.	13	Kt	Kozice	14	W
Koniec		R	„ Henryk (k.			„ Pokój	6	Kt	Koziebrody		R
Konieczpol		W	„ Kosztoro- wych)	6	Kt	„ Polska	6	Kt	Kozienice	5,2	W1
Konin	2	W	„ Hojm	6	Kt	„ Porąbka	6	W	Koziki		R
Konin Czarków		L	„ Hr. Franci- szek	6	Kt	„ Radzion- ków	6	Kt	Kozłów	2	W
Koniuchów		R	„ Hr. Hans			„ Reden	6	W	Kozły		S
Koniuchy		L	„ Karol	6	Kt	„ Redlichkeit	13	Kt	Kozowa		K
Koniuszki Sie- mianowskie		G	„ Hr. Renard	6	W	„ Renard	7	W	Kozy		L
Konojady	5,2	W1	„ Huta Laura			„ Rozalja	13	Kt	Koźlinka		P
Konopelki		W	(Szyb kole- jowy	6	Kt	„ Römer	7	Kt	Koźmin Wkp.		P
Konopki	2	W	„ Izabella	14	W	„ Saturn	6	W	Kórnik		K
Konopnica		W	„ Jakób	6	W	„ Silesia	6	K	Kraków		K
Konstantynów		W	„ Jerzy I	6	Kt	„ Sobiesław	6	K	Kraków Bonarka	11	K
Konstantynów Dwór		W	„ Jowisz	6	W	„ Stanisław	6	K	Kraków Dąbie		K
Konstantynów Wileński	2	W1	„ Jowisz Wąsk.	6	Kt	„ Stanisław			Kraków Grze- górzki	11	K
Konty		R	„ Józefa	6	W	„ Poręba	6	W	Kraków Lobzów	14	K
Końskie	2	BKP	„ Juljusz	6	W	„ Staszyc	6	W	Kraków Płaszów		K
Kopalnia Wąsk.			„ Kamilla	14	W	„ Szczęście	6	Kt	Kraków Podgórze		K
Kopalnia			„ Karol	6	W	„ Śląsk	7	Kt	Kraków Wisła		K
„ Albert	6	W	„ Karol (Szyb			„ Teodor	14	W	Kramsk		W
„ Aleksander	6	Kt	Marta)	6	Kt	„ Waleska	6	Kt	Krasne		L
„ Alwina Śl.	6	Kt	„ Karolina			„ Wawel	6	Kt	Krasnosielce		L
„ Andaluzja	7	Kt	„ (Szyb Ho- henlohe)	6	Kt	„ Wiesława	6	W	Krasnystaw		R
„ Anna	8	Kt	„ Kazimierz	6	W	„ Woldemar	6	Kt	Kraśnik		R
„ Antoni	6	W	„ Kessel	13	Kt	„ Wolfgang			Krag		G
„ Artur	6	K	„ Kleofas			(Szyb Klary			Krapiewo	2	BKP
„ Barbara k.			„ (Szyb Fran- kenberg)			„ i Walente- go)	6	Kt	Krobia		P
„ Mikolowa	6	Kt	„ Walter i Re- cke)	6	Kt	„ Wujek	7	Kt	Krogulec		S
„ Barbara k.			„ Klimontów			„ Zagórze	8	W	Krokowo		G
„ Podlesia Śl.	6	Kt	„ II	6	W	„ Zbyszek	6	K	Krosienko Za- ciem.		L
„ Bielszowice	7	Kt	„ Knurów	7	Kt	„ Jaworzni- ckie Komu- nalne	6	K	Krosno	9,10	K
„ Błogosła wienie			„ Król Pole						Krostkowo	3	G
Boże (Szyb			„ Południowe	6	Kt				Kroszyno		W1
Aschenborn	6	Kt	„ Król Pole	6	Kt				Krościenko		L
„ Bory	6	W	„ Północne						Krośniewice		W
„ Bory II	6	K	„ Król Pole						Krośniewice Mia- sto Wąsk.	2	W
„ Bory III	6	K	„ Północne						Krośniewice Wie- deńskie Wąsk.	2	W
„ Brzeszcze			„ Król Pole						Krotoszyn		P
„ Charlotte			„ Wąsk.	13	Kt				Krotowo	5,2	W1
„ (Szyb			„ Król Pole						Królewska Droga	14	G
Erbreich)	7	Kt	„ Wschodnie	7	Kt				Królewska Huta	8,11	Kt
„ Charlotte			„ Król Pole						Królewska Huta Wąsk.	13	Kt
„ (Szyb			„ Zachodnie						Królewszczyna		W1
Charlotte	6	Kt	„ Krystyna	6	W				Krucz		P
„ Schreiber	6	Kt	„ Krystyna II	6	K				Kruszewo Wkp.		P
„ Czeladź	6	W	„ Ksawery	6	W				Kruszwica		P
„ Debieńsko	7	Kt	„ Książę	6	Kt				Kruszyn	2	W
„ Donners			„ Leopoldyna	6	Kt				Kruszyna		R
„ marck	7	Kt	„ Libiąż	6	K				Kruszynek		W
„ Elżbieta	7	Kt	„ Ligndna	6	Kt						
„ Emanuel											
„ (SzybyBoer	6	Kt									

I	2	3	I	2	3	I	2	3	I	2	3
Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.	Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.	Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.	Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.
Krymno		R	Leszczynek	14	W	Lubosz pow. Mię- dzychód		P	Łopatno		R
Krymno Wąsk.	5,2	Wl	Leszno		P	Lubraniec Miasto	2	W	Łopienno		P
Krynica		K	Leśna		Wl	Lubraniec Stacja	2	W	Łopuchowo		P
Krynica Wieś		K	Leśna Klasztorna	2	W				Łopuszka Wielka	2	KPBD
Krynki		Wl	Leśna Wąsk.	5,1,2	Wl	Lubycza		L	Łososina Wielka		K
Krzeczowice	2	KPBD	Leśniczówka		R	Lubzina		K	Łosośna	3	Wl
Krzemieniec		L	Leśniki	3	Wl	Ludwikowo		P	Łowcza		Wl
Krzemieniewo		P	Lewacze	5,1,2	Wl	Ludynia		R	Łowczów		K
Krzypice		P	Lewice		P	Ludzimierz		K	Łowcówek Pło- śna		K
Krzesiny		P	Lewicka		Wl	Lusino		Wl	Łowicz		W
Krzeszna		G	Lewczynek		P	Luszcza		Wl	Łowiczek	2	W
Krzeszowice	8	K	Lezno		G	Luzino		G	Łowkowie	2	W
Krzewata		W	Leżajsk		L	Lwa	5,1,2	Wl	Łowyń		P
Krzewie		W	Libiąż	8	K	Lwów		I.	Łoziki	4,2	Wl
Krzewta Wąsk.	2	W	Libusza		K	Lwów Kleparów		I.	Łozowa		L
Krzycko Nowe		P	Lida		Wl	Lwów Lyczaków		I.	Łódź Fabryczna		W
Krzywdą	11	R	Lidzbark		G	Lwów Podzamcze	10	I.	Łódź Kaliska		W
Krzywe		S	Lidzbark Miasto		G	Lwów Podzamcze		I.	Łódź Miasto		W
Krzywica		R	Liessau		G	Rzeźnia		L	Łubnice	1,2	R
Krzywicze		Wl	Limanowa	10	K	Łachwa		Wl	Łubno		W
Krzywoszyn	5,1,2	Wl	Liniewo Pom.		G	Ładownia Bytom			Łuck		R
Krzywoszyn			Linja Zakrzewo		G	Nowa Wąsk	12	Kt	Łuck II	3	R
Tartak	4,2	Wl	Linne		W	„ Huta Marta			Ługomowice	5,2	Wl
Ksawerówka		R	Linowo		G	Wąsk.	12	Kt	Łukowa		K
Książ		P	Lipa		R	„ Katowice			Łukowiec	2	BKP
Książki		G	Lipica Dolna		S	Bogucice			Łuków		W
Książno		P	Lipica Górna		S	Południowe	12	Kt	Łuniniec		Wl
Kuchocka Wola		R	Lipie		P	„ Królewska			Łupków		L
Kujdańce		S	Lipie Śl.		Kt	„ Huta Wąsk.	12	Kt	Łyntupy		Wl
Kuklinów		P	Lipinki		G	„ Miasteczko			Łyntupy Wąsk.	2	Wl
Kulczyce		L	Lipiny		P	„ Śl. Wąsk.	12	Kt	Łyse	2	W
Kulice		G	Lipiny Wąsk.	13	Kt	„ Radzionków			Łysomice		G
Kuligi		G	Lipniak	3	Wl	„ Wąsk.	12	Kt	Łyszczycze		Wl
Kulików Mierz- wica		L	Lipniki	2	W	„ Repty Nowe	12	Kt	Maciejkowice	13	Kt
Kunowo		P	Lipno Nowe		P	„ Siemiano- wice Śl.			Maciejów		R
Kunów		R	Lipno Płockie	2	W	Wąsk.	12	Kt	Macoszyn		L
Kunów Miasto	3	R	Lipowo		G	„ Strzybnica			Maczki	8	W
Kurhan		Wl	Lipuska Huta		G	Wąsk.	12	Kt	Majdan		S
Kurjany	3	Wl	Lipusz		G	„ Sucha Góra	12	Kt	Majewo		G
Kurniki		L	Lisko Łukawica	10	L	„ Szarlej			Majewo Sierpec- kie	2	W
Kurowice		L	Lisopol	14	R	„ Wąsk.	12	Kt	Makoszowy		Kt
Kurpie		W	Lisowice		S	„ Tarnowskie			Maków		K
Kuryń	4,2	Wl	Lisów		Kt	Góry Wąsk.	12	Kt	Maksymiljanowo		G
Kurzeliczn	4,2	Wl	Litwinów Boży- ków		L	Łagiewniki		P	Maksymiljanowo		K
Kurzeniec	3	Wl	Lniano		G	Łahodów		L	Wąsk.	2	BKP
Kurzetnik		G	Lubaczów		L	Łanczyn		S	Maksymówka		L
Kusowo	2	BKP	Lubanie		W	Łania	2	W	Malice	2	R
Kutkorz		L	Lubartów	11	R	Łanowce		L	Maliniec	2	W
Kutno		W	Lubasz p. Czarn- ków		P	Łañcut		L	Malkowicze	2	Wl
Kuzie	2	W	Lubawa		G	Łapiguz		Rl	Mała Wólka	2	W
Kuźnica		Wl	Lubcza	2	Wl	Łapy		W	Małki		G
Kuźnica (Hel)		G	Lubiana		G	Łasin		G	Małkinia		W
Kwaczała		K	Lubianka		G	Łask		W	Małogoszcz		R
Kwasików		R	Lubiąż	5,2	Wl	Łaskarzew		W	Małoryto		R
Kwiatki		G	Lubichowo		G	Łaszczów	2	R	Mały Patnów	2	W
Kwieciszewo		P	Lubicz I		W	Ławica		P	Małyńsk		R
Kwilcz		W	Lubicz II		G	Ławoczne		L	Manasterz	2	KPBD
Kwilno		P	Lubicz Budowa		G	Ławryków		Wl.	Manieczki		P
Lachmirowice			Lubicz k. Torunia		G	Łazduny	5,2	Kt	Maniewicze		R
Lachowice koło Żywca		K	Lubicz Osob.			Łaziska	8	W	Maniów	2	L
Lachowicze		Wl	Wąsk.	2	W	Łąck		W	Marcinkańce		Wl
Lado		R	Lubicz Tow.			Łączna	3	R	Marcinkańce Wąsk.	5,11,2 9,10	Wl
Landwarów		Wl	Wąsk.	2	W	Łakociny		P	Marcinkowice		K
Lappin		G	Lubień Wielki		L	Łązek		G	Marcinków		R
Lasek		K	Lubieńce		L	Łębsz		G	Margonin		P
Laski Smardze		P	Lubieszów	4,2	Wl	Łęczycza	1,2	W	Marienau		G
Laskowice		G	Lubiniac	5,2	Wl	Łęczycza Wąsk.	2	W	Marjampol	2	W
Laskownica		P	Lubitów		R	Łęg		G	Marjówka		L
Lasocice		P	Lubiżnia		S	Łęg k. Tarnowa		K	Markowce		S
Lasowice	13	Kt	Lublin	11	R	Łegnów		G	Martynów		S
Lasowice Cło	13	Kt	Lubliniec		Kt	Łęka		P	Marzenin		P
Lednogóra		P	Lubliniec Woł.	14	R	Łętownia		L	Matecze		R
Lelechówka		L	Lubnia		G	Łobzowiec		P	Matyjoyce		S
Leńcze		K	Lubomia		Kt	Łochów		W	Mazily		R
Leonów		W	Lubomin	2	W	Łodygowice		K	Makowarsko		G
Leopoldów		R	Lubomirsk		R	Łodziska	2	W	Matwica	2	W
Leopoldów Wąsk.		R	Luboml		R	Łojowa		S	Mątwy		P
Leosia		G	Luboń		P	Łomża		W	Mchowo	2	W
Lesienice		L	Lubosin		P	Łomża Wąsk.	2	W			

I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.
Medyka		L	Mogila		K	Nicwałd		G	Obłaziec		K
Melno		G	Mohylany		R	Nieborów		W	Obodowo		G
Męcikał		G	Mojusz		G	Nieborzyn	2	W	Obora		P
Męcina		K	Mokre		P	Niechwiecki	4,2	Wl	Oborniki		P
Mędrzechów		K	Mokre Młp.		L	Niedobczyce	8	Kt	Oborów		R
Mgowo		G	Mokre Śl.		Kt	Niedrzewica Duża		R	Oborzyska Stare		P
Miały		P	Mokrsko	1,2	W	Niekłań	11	R	Obrebiec	2	W
Miasteczko		G	Mokrz		P	Nieledew		R	Obroszyn		L
Miasteczko Śl.		Kt	Mokwin		R	Niemczynek Wer-		P	Obrzycko		L
Miasteczko Śl.			Mołczadź		Wl	kowo			Obszary		Kt
Wąsk.	13	Kt	Mołodeczno		Wl	Niemen		Wl	Obydów		L
Miączyn		R	Mołotkowicze	3	Wl	Niemojki		Wl	Ocięż		P
Miąsowa		R	Monasterzyska		S	Niemowicze		R	Ocypel		G
Michalin		W	Montowo		Wl	Niepociotowice		G	Odolanów		P
Michalin Wąsk.	2	BKP	Mońki		Wl	Niepołomice		K	Odoljon		W
Michałowice Byt-			Mordy		Wl	Nierada		W	Odonów		R
ków		Kt	Mordyce	3	Wl	Niesuchojeże		R	Ogorzeliny		G
Michałkowice			Morgowniki	2	W	Nieszawa		W	Ohra		G
Wschodnie	13	Kt	Morszyn		S	Nieszawa Wąsk.	2	W	Ohra Güterbhf.		G
Michałów		R	Mortegi		G	Nieśwież		R	Okalewo		W
Michałówka		L	Morzeczyn		G	Nietulisko		R	Okreśna		K
Mickiewicze		Wl	Morzewiec	2	BKP	Niewiadom		Kt	Okno		S
Miechów		R	Mosiewicze	5,1,2	Wl	Niewicz		G	Okole pod Ko-		
Miechów Miasto	2	R	Mosina		P	Niwy Hubinki		R	ronowem	2	BKP
Miechów Wąsk.	2	R	Mostki		L	Niezabitów	2	R	Okolica	14	Wl
Miechucin		G	Mostki Kujawskie	2	W	Nisko		L	Okrzeja	3	R
Mieczyszców		S	Mostówka		W	Nizakowice		L	Olechnowicze		Wl
Miedzeszyn		W	Mosty		Wl	Niżnów		S	Olek		G
Mielec		K	Moszczenica		W	Nojewo		P	Olekszyn		P
Mienia		W	Moszczenica Młp.		K	Nosarzewo	2	W	Oleszów		S
Mierucin	2	BKP	Moszczenica Śl.		Kt	Nosów	2	W	Oleszyce		L
Mieszków		P	Moszczona	3	R	Nowa Grobla		L	Oleśno		K
Mieścisko		P	Mościska		L	Nowa Wieś		W	Oliwa		G
Międzychód		P	Mońnica	14	G	Nowa Wieś Pom.		G	Olkieniki		Wl
Międzychód			Motkowice Stawy	2	R	Nowa Wieś Śl.		Kt	Olkusz		R
Wschód		P	Motycz		R	Nowa Wieś Mochy		P	Olpuch		G
Międzylesie	14	W	Mórawce		W	Nowawieś Szlach.		G	Olszanica	9	L
Międzyrzec		W	Mrocza		G	Nowawieś Wielką		P	Olszewska		W
Mikaszewicze		Wl	Mroczeń		P	Nowe Miasto			Olszewo	2	Wl
Mikołajów		L	Mrozy		W	Młp.		L	Olsztyn		R
Mikołajów Dro-			Mrzezino		G	Nowe Miasto Pom		G	Olza		Kt
howyże		L	Mszana		L	Nowe Miasto			Ołyka		R
Mikołów	8	Kt	Mszana Dolna		K	Pom. Połudn.		G	Opalenica		P
Mikuliczyn		S	Mucharz		K	Nowo Święciany		Wl	Opalenie		G
Mikulicze Strusów		S	Muchaniec		Wl	Mowo Święciany			Opatówek		W
Mikuszowicze	14	K	Przystań			Wąsk.	2	Wl	Oplesin		W
Milanówek		W	Munina		L	Nowodruk		Wl	Opławiec	2	BKP
Milanów		R	Murcki		L	Nowogród	2	W	Opoczno		R
Milcz		P	Murcki dw. towar.	8	Kt	Nowogródek	2	Wl	Opole	2	R
Milencin	2	W	Murwana Goś-		P	Nowojelna		Wl	Opsa	2	Wl
Milik		K	lina			Nowojelna Wąsk.	1,2	Wl	Orany		Wl
Milówka		K	Murówka	5,2	Wl	Nowosielce Gnie-			Oranżyce		Wl
Milobądź		G	Murucin	2	BKP	wosz	9	K	Oranżyce Wąsk.	1,2	Wl
Milonice	2	W	Muszyna		K	Nowostaw		K	Orchowo		P
Miłosław		P	Muszyna Miasto		K	Nowoszyce		L	Ordzin		P
Miłosna		W	Mydlniki		K	Prusy			Orle		G
Miłowidy	5,2	Wl	Mysłowice	8	Kt	Nowowilejka		Wl	Orłowo		G
Minkowice		R	Myszanka	5,2	Wl	Nowy Bieruń		Kt	Ornontowice		Kt
Minojty	2	Wl	Myszków		W	Nowy Bytom		Kt	Orwidów		Wl
Mińsk Mazo-		W	Myszyniec	2	W	osobowy			Orzechowo		P
wiecki			Myzowo		R	Nowy Bytom		Kt	Orzegów		Kt
Mirakowo		G	Nadwórna	9,10	S	towarowy			Orzegów Wąsk.	13	Kt
Mirogoscza		L	Nadyby Wojuty-		L	Wąsk		Kt	Orzesze	8	Kt
Mirolaw		P	cze			Nowy Dwór		W	Orzesze Wieś		Kt
Mirotki		G	Nagrabie		S	Nowy Kamiński		W	Osie		G
Mizocz		L	Najmowo		G	Nowy Łupków		L	Osieczna		G
Mlewiec		G	Nakło nad No-		G	Wąsk			Osiek Mały	2	W
Mława		W	tecją			Nowy Łupków	2	L	Osiek n. Notecią		G
Mława Wąsk.	2	W	Nakło Śl.		Kt	Wąsk.			Osiek Wielki	2	W
Młodzawy	2		Nakło Śl. Wąsk.	13	Kt	Nowy Sącz		K	Osielec		K
Młyniewo		P	Nałęczów		R	Nowy Sącz		K	Osięciny	2	W
Młynki	5,2	Wl	Nałęczów Wąsk.	2	R	Miasto			Osowa		G
Młyn		P	Namysłaki		P	Nowy Targ		K	Osowa Poleska		R
Mniszek		G	Narewka		Wl	Nowy Tomyśl		P	Oswiec		Wl
Mnisztwo		K	Narkowy		G	Nowy Zagórz		L	Ostaszewo		G
Mochetok	5,2	BKP	Narzym		G	Nujno Nowe	3	R	Ostki		R
Mochro	2	Wl	Nasielsk		W	Nujno Stare	14	R	Ostojów		R
Moczulanka	5,1,2	Wl	Nawra		G	Nurzec		Wl	Ostrołęka		W
Moderówka		K	Nekla		P	Nygut		G	Ostrołęka Wąsk.	2	W
Modlin		W	Neuschottland		G	Obarów		R	Ostromecko		G
Mogilno		P	Neuteich		G	Oblaszki		K	Ostroróg		P

I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej
Ostrowiec		S	Pączewo		G	Pniewy		P	Praust		G
Ostrowiec nad Ka- mienną	11	R	Pagów	2	W	Pobiedziska		P	Prądówka		P
Ostrowite pod Gołubiem		G	Pańców		W	Podbereże		L	Prioma		G
Ostrowite pod Jabłonowem		G	Pańców Wieś		W	Podborce		L	Procyń		P
			Peczeniżyn		S	Podbrodzie		Wl	Prokocin		K
			Markówka			Podczerwone		K	Prokowo		G
			Peczeniżyn Mia- steczko		S	Poddebce		L	Promno		P
Ostrowy Prze- ładunkowe	2	W	Peczeniżyn Szcze- panowski	9,10	S	Poddubówek	3	Wl	Proszowa		S
Ostrów koło Sokala		L	Pelplin		G	Podgać		L	Proszowice		R
Ostrów Mazowie- ki		W	Pełkinie		L	Podgaje	2	R	Pruchna		K
Ostrów Wąsk.	5,2	Wl	Perespa		R	Podgradowice		P	Prudy		Wl
Ostrów Wkp.		P	Perna		W	Podhajce		L	Prusim		P
Ostrówek		G	Persenówka		L	Podhajczyki		S	Prusy		K
Ostrówek Wę- growski	14	W	Perzów		P	Podhorodne	8	R	PruszczBagielnica		G
Ostrówki		W	Pewel Mała		K	Podlesie Śl.		Kt	Pruszcz Pom.		W
Ostrówki pod Chodzieżą		P	Pęckowo		P	Podleśniów		S	Pruszków		Wl
Ostrzeszów		P	Pędzewo		G	Podłęże		K	Prużany	2	R
Osuch		P	Peperzyn		P	Podmanasterz		S	Prypeć	3	R
Osmiana		Wl	Pępowo		G	Podnieśno		W	Przasnysz	2	W
Ośno		P	Piasieczna		L	Podobowice		P	Przechowo		G
Oświęcim		K	Piasiecznica		W	Podstolice		P	Przeciszów		K
Otłoczyn		W	Piasek		Kt	Podsumlańce	5		Przeclaw		K
Otmianowo		W	Piaski		P	Podswilje		Wl	Prieczno		G
Otoczna		P	Piastoszyn		G	Podwołoczyska		L	Przemysł		L
Ottynia		S	Piastów		W	Podwysokie		S	Przemysł Bakoń- czyce		L
Otusz		P	Piątnice		P	Podzamcze		P	Przemysłany		L
Otwock		W	Piechcin		W	Pogorzela		P	Przetycz		W
Owadno		R	Piekary Rudne	13	Kt	Pogorzelce		Wl	Przeworsk		L
Owczarki		G	Piekary Rudne	13	Kt	Pogorzyce		K	Przeworsk Wąsk	2	KPBD
Owińska		P	Północne		R	Pogórz	3	Wl	Przyborowice		R
Ozorków	1,2	W	Piekoszów		K	Pohulanka		P	Przyborowo		Wl
Ozorków Miasto	2	W	Pierściec		P	Pokrzywnica		K	Przybówka		K
Ozorków Prze- ładunkowy	2	W	Pierzchno		P	Polanka Karol		P	Przybroda		P
Ożarów		W	Pierzyska		G	Polanowice		R	Przychodzko		P
Ożarów Wieś	1,2	W	Piesiewicze	2,5	Wl	Polandno		G	Przygodzice		P
Ożenin		R	Piertycze	14	L	Polowacze	3	Wl	Przyłubie Kraiń- skie		G
Ożydów		L	Pietzkowice		K	Poluchów Mały		L	Przyrówka		G
Pabjanice		W	Pigża		G	Polajewo		P	Przysieczyn		P
Pacółtowo		G	Pikulice		L	Poloczany	14	L	Przysiek koło Torunia		G
Paczkowo		P	Pilawa		W	Ponice		W	Przysieka Stara		P
Padew		K	Pinczyn		G	Ponary	3	Wl	Przystanek I		P
Pakosław		P	Pińczów	2	R	Poniec		P	Przystanek II		P
Pakość		P	Pińsk		Wl	Pontnów		P	Przystanek III		P
Pałędzie		P	Pińsko Wkp.		P	Popielewo	2	BKP	Przystanek IV		P
Pałowice		Kt	Piotunowo		W	Popowo Kościelne		P	Przystanek V		P
Pałahicze		S	Piotrków		W	Poraj	11	W	Przystanek VI		P
Pamiętkowo		P	Piotrków Ku- jowski	2	W	Porażyn		P	Przystronie	2	W
Panienka		P	Piotrowice Śl.		Kt	Poronin		K	Przyszowice		Kt
Panigródz		P	Pisarzowa		K	Porubanek	5,2	Wl	Przytkowice		K
Panki		P	Piwniczna		K	Porzecze		L	Psary		S
Papowo Toruń- skie		G	Piwniczna Miasto		K	Porzecze Zadwór- ne		L	Pszczyna	2	Kt
Parafjanów		Wl	Planta	14	Wl	Porzeżyn	3	R	Ptaki		W
Parchacz		L	Piastowo		P	Posada Chyrow- ska		L	Ptaszkowa		K
Parciaki		W	Platenicze	3	Wl	Posadza	1,2	K	Puck		G
Parczew	11	R	Platerów		Wl	Postawy		Wl	Puków		S
Parczew (koło Wilna)	3	Wl	Plebanki	2	W	Potok	3	R	Puławy		R
Parkowo		P	Pleszew		P	Potok k. Spały		R	Pupkowizna		W
Parlin		G	Plewiska		P	Potok Młp.		S	Pustelnik		W
Parlin Dąbrowa		P	Pławna		K	Potok Wąsk.	2	R	Pustków		K
Parobki	14	Wl	Płaza		K	Potok Złoty		R	Pustomyty		L
Parochowski		W	Płochocin		W	Potutory		S	Puszczykowo		P
Pasieki		W	Płociczno	3	Wl	Powalki		G	Puszczykówko		P
Parzyków		S	Płock		W	Powiercie	2	W	Pyszczynek		P
Pawęczce		P	Płock Radziwie		W	Powodowo		P	Pyszkowce		S
Pawłowice		P	Płońsk		G	Powroźnik		K	Raba Wyżna		K
Pawłowice Śl.		Kt	Płońsk		W	Powursk		R	Rabka		K
Pawłów		L	Płońsk		G	Poznań		P	Rabsztyn		R
Pawłów Wkp.		P	Płowce	2	W	Poznań Starołęka		P	Racinaż		W
Pawówek		G	Płowki		W	Poznań Św. Ła- zarz		P	Racibory		W
Pawonków		Kt	Płóczka Ołowiu	13	Kt	Poznań Tama		P	Racice		P
			Pludy		W	Poznań Tama Gabarska		P	Raclawki		G
			Pluchów		L	Poznań Wschodni		P	Raczki		Wl
			Plutowo		G	Półko		P	Raczyn		P
			Pluznica		G	Prangenau	2	G	Radliczyce		W
			Płyćwia	5,2	W	Praszka		W	Radlin Śl.		Kt
			Pniewo		W				Radlin Wkp.		P
									Radocza		K

I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.
Radom	11	R	Rozkosz	2	W	Rzezawa		K	Skidel		Wl
Radomno		G	Rozłucz		L	Rzędówka		Kt	Skierniewice		W
Radomsko		W	Rozprza		W	Rzęsna Polska		L	Sknitów		L
Radoszewo		G	Rozwadów		L	Rzęsna Ruska		L	Skoczów		K
Radoszki		G	Rózanówka		S	Rzochów		K	Skoki		P
Radość		W	Rožki		R	Sadowne		W	Skole		L
Raduń		G	Rozniatów Kre-			Sadurki		R	Skołoszyn		K
Radymno		L	chowice	9,10	S	Sadzawka		S	Skruda		W
Radziechowy		K	Rożniary		P	Sambor		L	Skrwilno		W
Radziechów		L	Rożyszcze		R	Samostrzel		G	Skrzybowce		Wl
Radziejów	2	W	Równe		R	Samsiecznynek	2	BKP	Skrzydlewó	3,2	Wl
Radzionków		Kt	Różanka		L	Sandomierz		R	Skurcz		G
Radzionków Pol.	13	Kt	Różanka nad			Sandweg		G	Skwarzawa		L
Radzionków Półn	13	Kt	Niemnem		Wl	Sanok	9	K	Ślaboludź	2	W
Radziszów		K	Różanna		P	Sanok Miasto		K	Ślaboszków	2	R
Radziszów			Różanystok		Wl	Santoka	3	Wl	Stawa		P
Przystanek	14	K	Ruchocice		P	Sapieżanka		L	Ślawki		G
Radziwiłłów		W	Ruda	3	Wl	Sarańczuki		L	Ślawków	8	R
Radziwiłłów koło			Ruda Białaczow-			Sarbia		P	Ślawoczyno		G
Brodów		L	ska		R	Sarnia Góra		G	Ślawoszewek		W
Radzyn		G	Ruda Opalin		Wl	Sarnowa		P	Ślawsko		L
Radzyni Wąsk.		W	Ruda Sl.	8	Kt	Sarnów	3	R	Śloboda Rungur-		
Rafałówka		R	Ruda Tałubska		W	Sarnów koło Wy-		R	ska (Kopalnia)	9	S
Rajgród		G	Rudańce		L	sokiego Koła		R	Ślododa Rungur-		
Rakoniewice		P	Rudawa	3	Wl	Sarny	4	R	ska Wieś		S
Rakowczyk		S	Rudawka			Sarzyn		L	Śloboda Teofipól-		
Rakowice		G	Rudki		L	Sarzynna		G	ka		S
Raków	2	R	Rudka Wielka	14	K	Saspe	5,2	Wl	Ślobódka Bołszo-		
Rakówki	2	R	Rudne Łyse	2	W	Sądowa Wisznia		L	wiecka		S
Rapy	2	R	Rudnia Pocza-			Sątopy		P	Ślobódka Wąsk.	2	Wl
Rataje	1,2	R	jowska		L	Schonwarling		G	Ślonawy		P
Rawa Mazowiecka	2	W	Rudnik nad Sa-			Sepno		P	Ślonim		Wl
Rawa Ruska		L	nem		L	Sędzice		W	Ślotwina Brzesko		K
Rawicz		P	Rudniki koło Pod			Sędziejowice	2	R	Ślotwiny		R
Raycza		K	hajec		L	Sędziszów		R	Śłowik	3	R
Rąbczyn		P	Rudniki koło		W	Sędziszów Młp.		K	Śłowiki Nowe	3	R
Reda		G	Częstochowy		Wl	Sępólno		G	Ślupca		W
Regnów		R	Rudziszki		G	Sianki		L	Ślupia		P
Rejowiec		R	Rumja Zagórze		G	Siarcza Łąka	2	W	Ślupowo	2	BKP
Rejowiec Wkp.		P	Rungury		S	Sichów		S	Śmętowo		G
Rekowo		G	Runowo Kraiń-		G	Siczenko	2	BKP	Smolice		P
Rekszyn		L	skie			Siedlce		W	Smolno Szerokie		G
Rembertów		W	Runowo pod Wą-		P	Siedliska		K	Smorgonie		Wl
Reskowo		G	growcem		P	Sielec Bienków		L	Smólsk	2	W
Rodatycze		L	Rusiec		P	Sielec nad Ratą		L	Smukała	2	BKP
Rogóżew	14	W	Ruskie Piaski		R	Siemianowice Sl.	8,11	Kt	Smukała Dolna	2	BKP
Rogoźno Woł.	3	R	Rybaki	13	Kt	Siemianowice Sl.	13	Kt	Smyga		L
Rogoźnik		K	Rybna	14	Wl	Siemianówka		L	Sobbowitz		G
Rogoźno Pom.		G	Rybica		Kt	Siemiatycze		Wl	Sobiałkowo		P
Rogoźno Wkp.		P	Rybnik			Sieniawa		K	Sobibór		Wl
Rogów		W	Rybnik Paruszo-		Kt	Sieniawka	5,2	Wl	Sobków		R
Rogów Osob.			wiec		G	Sienkiewicze	14	Wl	Sobolew		W
Wąsk.	2	W	Rybno Pom.		P	Sienkiewiczówka		R	Sobów		K
Rogów Towar.			Rybno Wielkie		W	Siepietnica		K	Sochaczew		W
Wąsk.		W	Rycerzew		L	Sieradz		W	Sokal		L
Rogóżno koło			Rychcice		G	Sieragi	1,2	R	Sokoliki		
Łańcuta		L	Rychnowo		P	Sierakowice		G	Sokołowo Bu-		P
Rohatyn		S	Rychtal		K	Sieraków Kuj.	14	W	dzyńskie		
Rojca		Kt	Ryczów		P	Sieraków Wkp.		W	Sokołów	5,2	Wl
Rokiciny		W	Ryczywół	8	Kt	Sierpe		W	Sokołówka		W
Rokiciny Młp.		K	Rydułtowy		P	Sierpe Wąsk.	2	W	Sokoły		Wl
Rokietnica		P	Rydzyna		R	Sierpów	2	W	Sokółka		L
Rokiety		L	Ryki	3	Wl	Siersza Wodna	8	K	Solec		G
Rokitno Podlaskie	2	W	Rykonty	3	R	Sikorzyn		G	Solec Kujawski		P
Rokitno Wąsk.	2	R	Rykoszyn		K	Silno		G	Solecko	2	L
Rokitno Wołyń-			Rymanów		Kt	Simonsdorf		G	Solinka		P
skie	11	R	Rymer	2	Wl	Sitkówka		R	Solno		R
Rokitno Wołyń-			Rymszany		P	Siwki	5,1,2	Wl	Sołtyków		Wl
skie Wąsk.	5,1,2	Wl	Rynarzewo		G	Skalbierz	2	R	Soły		G
Romanówka		L	Rynkowo		W	Skalmierzyce		P	Somonino	2	W
Romos		L	Rypin		G	Skała		S	Sompolno		S
Ropczyce		K	Rytel		K	Skałat		L	Sopów		S
Rosko		P	Rytro	2	R	Skarszewy		G	Sopów Miller		
Rosochowaciec		L	Rytwiany		P	Skarżysko		R	Sosnowiec Ra-	8	W
Rostarzewo		P	Ryżyn		R	Skawce		K	domski		
Roszkowo		P	Rzeczyca		K	Skawica Zawoja	14	K	Sosnowiec War-	8,II.	W
Roś		Wl	Rzemień		L	Skawina	10	K	szawski		
Rozdzień	11	Kt	Rzepedź	3	R	Skąpe		G	Soszychno		R
Rozgarty		G	Rzeszuck		K	Skępe	2	W	Sośnica		L
			Rzeszów		K	Skiby	2	W	Sośno		G
			Rzeszów Staroniwa		K						

I	2	3	1	2	3	I	2	3	1	2	3
Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.	Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.	Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.	Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.
Sozań		L	Strzybnica Wąsk.	13	Kt	Szonowo			Tiegenhof		G
Sól		K	Strzyżki Topolnica		L	Szlacheckie		G	Tleń		G
Spała		R	Strzyżewo		P	Szopienice Połu- dniowe	11	Kt	Tłoki		P
Spławie		W	Strzyżów nad Wi- słokiem		K	Szopienice Pół- nocne	8,11	Kt	Tłumacz		S
Sporysz	11	K	Studzienki		P	Szozdy	2	R	Tłumaczyk		S
Spytkowice		K	Styków		R	Szpikolosy		R	Tłuste		W
Staje		L	Styr		R	Szramowo		G	Tłuszcz		Wl
Stanisławice	14	K	Subkowy		G	Szreniawa		P	Todorkowce		G
Stanisławów	10	S	Sucha		K	Szubin		P	Tokary		R
Stara Jania		G	Sucha Góra	13	Kt	Szumsk		Wl	Tomaszgród		R
Stara Piła		G	Sucharzewo		P	Szyb Ficinus	7	Kt	Tomaszów		R
Stara Wieś		W	Suchatówka		P	Szyb Franciszki	6	Kt	Tomisławice	2	W
Stare Bielsko		K	Suchedniów		P	Szyb Gotthard	6	Kt	Topola		W
Stare Kupiski	2	W	Suchostrzygi		R	Szyb Hillebrand	6	Kt	Topola Mała	2	P
Staresioło		S	Suchowola		G	Szyb Krug	6	Kt	Topola Piń- czowska		R
Starogard		G	Sulejówek		L	Szyb Ludwik	13	Kt	Toporzystko		G
Starogard Przed- mieście		W	Sulęcín		P	Szyb Menzel	13	Kt	Torskie Charta- nowce		S
Starogród		G	Sumina		Kt	Szyb Norma	13	Kt	Toruń Miasto		G
Starosielce		Wl	Surochów		L	Szyb Nr. 34	6	W	Toruń Mokre		G
Stary Sambor	9	L	Susiec		L	Szyb Paulina	13	Kt	Toruń Nadbrzezie		G
Stary Sącz		K	Suszno		L	Szyb Richter	13	Kt	Toruń Port		G
Starzawa		L	Suwałki		Wl	Szyb Sobieski	8	K	drzewny		G
Starzyński		L	Swarożyn		G	Szyby Blücher	7	Kt	Toruń Północny		G
Dwór		G	Swarzewo		G	Szyby Pisat	6	Kt	Toruń Przedmie- ście		G
Starzyską Dwór		L	Swarzędz		P	Szyby Richter	7	Kt	Toruń Szkolna		G
Starzyską Szkoło		L	Swisłocz		Wl	Szydłowiec	11	R	Toustogłowy		G
Stasiły		Wl	Swoszowice		K	Szymanów	2	W	Trakiszki		Wl
Stasinów	2	W	Sykuła		W	Slesin		G	Tralau		G
Staszów	2	R	Synowódzko Bub- niszcze		L	Slesin Wąsk.	2	W	Trapsza	2	Wl
Stawczany		L	Synowódzko		L	Sliwice Wielkie		G	Trawniki		R
Stawiany		P	Wyżne		L	Sliwniki		P	Treblinka		W
Stawki		W	Sypniewo		G	Sniadowo		W	Trembowla		S
Stawy	14	R	Syrnia		Kt	Sniatyn Załucze		S	Trojanówka	3	R
Stebnik		L	Syrnia Zawada		K	Snitowo		Wl	Truskawiec Zdrój		L
saliny		R	Szaflary		K	Srem		P	Trynca		L
Stebie	3	R	Szaflary Wieś		K	Sroda		P	Tryszczyn	2	BKP
Stefanowo		P	Szamocin		P	Srodoborów		W	Trzciana		K
Steklin	2	W	Szamotuły		P	Sw. Wola	5,12,	Wl	Trzciel		P
Stępuchowo		P	Szaniawy		W	Świątniki		P	Trzcieniec		L
Stęszew		P	Szarodowo Zale- sie		P	Swiba		W	Trzcinić Młp.		K
Stobnica		P	Szarlej	8	Kt	Swider		R	Trzcinić Wkp.		P
Stochód		R	Szarlej Biały	13	Kt	Swidnie		G	Trzcinić		P
Stojadła		W	Szarlej Piekary		Kt	Siwecie		G	Trzebaw Rosnów- ko		P
Stojanów		L	Szarlej Wąsk.	13	Kt	Swiercze		W	Trzebieńczyce		K
Stolno		G	Szarnoś		G	Święciany	2	Wl	Trzebinia		K
Stolpce		Wl	Szastarka		R	Świętochłowiec		Kt	Trzebinia dw. kol. lokal.		K
Stolpce Rzystan		Wl	Szczakowa	8	K	Świętosław		W	Trzemeszno		P
Strabla		Wl	Szczawne Kula- sne		L	Świętosław Pom.		G	Trzemiętowo	2	BKP
Stradecz		W	Szczecbrzeszyn		R	Świstelniki		S	Trzeszczany		L
Stradom		W	Szczekarków	14	R	Taczanów		P	Tuchla		G
Straschin Praug- schin		G	Szczepankowo		P	Tama Brodzka		G	Tuchorza		P
Straszków		W	Szczepki	3	Wl	Tarchały		P	Tuchów		K
Straszkówiek		W	Szczerzec		L	Targonie	2	W	Tuczapy	2	R
Straszów	3	R	Szczerzec Miasto		L	Tarło	3	R	Tuczki		G
Strażów		L	Szczucin		K	Tarnawa Dolna		L	Tumlin	3	R
Strojnów	2	R	Szczucin Wąsk.	14	R	Tarnobrzeg		K	Tunel	3	R
Stronie		K	Szczutowo		W	Tarnopol		L	Turka nad Stry- jem		L
Stróże	10	K	Szczygłowice		Kt	Tarnowica Leśna		S	Turkowice	2	R
Strumiany		P	Szczypioro		W	Tarnowiec		K	Turmont		Wl
Strumień		Kt	Szelejewo		P	Tarnowskie Góry		Kt	Turopolin		W
Strychanka		L	Szeller	11	Kt	Tarnowskie Góry Wąsk.	13	Kt	Turośl	2	W
Stryj		P	Szembruk		G	Tarnów		K	Turza Wielka		G
Strykowo		W	Szeparowce Książ dwór	14	S	Tatarów		S	Turze Sl.	8	Kt
Stryżów		K	Szeparowce Wieś	14	S	Tczew		G	Turzyno		G
Strzałkowo		P	Szepietowo		W	Teklinów		W	Turzynów		W
Strzebielino		G	Szewnica	14	W	Telechany	5,1,2	Wl	Turzynów Wąsk.		W
Strzelce (Kuj.)		W	Szewno		G	Telaki		W	Turzyk		R
Strzelce Wkp.		P	Szklarka Trzciel- ska		P	Teratyn		R	Tuszków Narodowy	3	K
Strzelewo		G	Szklary		Wl	Teresin		S	Tutowicze		R
Strzelno		P	Szklary Wąsk.	2	L	Teresin Wąsk.	2	BKP	Twarda Góra		G
Strzelsk	14	R	Szlachcinice		G	Terespol n. Bug.		W	Twierdzin		P
Strzemieszycze Ra- domskie		R	Szlachta		G	Terespol Pom.	2	R	Tychy		Kt
Strzemieszycze		W	Szlapani	4,2	Wl	Terespol Wąsk.		L			
Warszawskie		P	Szmańkowczyki		S	Terszów Spas		Wl			
Strzeszyn		Kt	Szoldry		P	Tewle		S			
Strzybnica	11	Kt				Tiapięcze					

I	2	3	I	2	3	I	2	3	I	2	3
Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.	Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.	Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr. kolej.	Nazwa stacji	Ro- dzaj	Dyr- kolej.
Tylice Gwizdżyny		G	Wiatrowiec		P	Wojciechowo		P	Zacharzyn		P
Tyliczki		G	Wichrowice	2	W	Wojgiany	3	Wl	Zachodzko		P
Tymbark		K	Widynów	8	S	Wojnica		R	Zadwórze		L
Tyszowce		R	Widzew		W	Wojnowo	2	BKP	Zagnańsk		R
Tyśmienica		S	Widzibór		R	Wojślawice		R	Zagościńce		W
Tyśmieniczany		S	Widzim Stary		P	Wola	2	W	Zagożdżon		R
			Wiedźma	3	Wl	Wola Cholojow- ska		L	Zagórz	9	L
Uchanie		R	Wieldzadz		G	Wola Grzybow- ska			Zagórzany	9,10	K
Udryck		R	Wieleń		P	Wola Łużańska		W	Zagórze koło Kańczugi	2	KPBD
Uherce		L	Wieliczka		K	Wola Malkow- ska	2	K	Zagórze przy Skawcach		K
Uhersko Dobrza- ny		L	Wielka Wieś (Hel)		G	Wola Michowa	2	L	Zahacie		Wl
Uhnów		L	Wielka Wieś (Kuj.)	2	W	Wola Rzędzińska	2	L	Zajaczkowo Lu- bawskie		G
Uhnów Wąsk.	2	R	Wielka Wieś Osob		G	Wolbrom		K	Zajezerze koło Dębłina		R
Uhrusk		Wl.	Wielki Klincz		G	Wolenice		R	Zaklików		R
Ujazd		R	Wielkie		W	Wolfgang	8	Kt	Zakomarze	14	L
Ujazd Wkp.		P	Wielkie Drogi	5,2	K	Wolfgang Wąsk	13	Kt	Zakopane		K
Ujma Wielka	2	W	Wielkie Luk.	3	Wl	Wolsztyn		P	Zakrucin		R
Ujście		P	Wielkie Soleczniki		W	Wolkowce Turyl- cze		S	Zakrzaska Kolon- ja		G
Ulbarów		L	Wielkopole	14	R	Wolkowysk II Centr.		Wl	Zakrzewo	2	W
Ulhówek	2	R	Wielowieś	1,2	W	Wolkowysk I		Wl	Zakrzewo Pom.		G
Ulwówek		L	Wieluń		S	Miasto		L	Zakrzewszczyzna	3	Wl
Unisław		C	Wierbiaż Niżny		K	Wołów		W	Zalesie		S
Urle		W	Wierchomla		S	Wołomin		L	Zalesie koło Wil- na		Wl
Ursus		W	Wierczany		W	Wołosianka	3	R	Zalesie Wkp.		P
Urszelewo		W	Wierzbie	2	W	Wołoszki		S	Zaleszczyki		S
Urzejowice	2	KPBD	Wierzbinek	11	R	Worochta		S	Załuz		L
Ustroń	9,10	L	Wierzbnik		P	Woronia	14	S	Zamek Bierz- głowski	2	G
Ustrzyki		L	Wierzchosławice		G	Woronienka	3	Wl	Zamostne		G
Ustyanowa		Wl	Wierzchucin	2	BKP	Woronowo II	5,2,1	Wl	Zamość		R
Usza		R	Wierzchucin		P	Woronówka		Wl	Zapytów		L
Uściług		G	Wąs.	2	BKP	Woropajewo		S	Zaremba Koś- cielne	2	W
Uzdowo	14	K	Wierzchucinek	2	BKP	Worolińce		R	Zarój	9	Wl
Vacuum Oil		W	Wieszczyczyn		G	Wozuczyn		K	Zarszyn		K
Wach	2	W	Wieżycza	14	G	Woźniki		P	Zarudce		L
Wach Pogórze		W	Więcbork		G	Wólka		P	Zarudeczko		L
Wadowice		K	Więckowy	2	BKP	Wólka Wąsk.		G	Zarwanica		L
Walew	2	W	Wilczagóra		W	Wrocławki		P	Zarzyszcze		L
Waliby		Wl	Wilcze		W	Wroniały		P	Zaszków		L
Wałdowo Szlache- waniowice		G	Wilczyn	2	BKP	Wronki		P	Zatom		P
Wapienica		L	Wilejka		W	Wronowy nad Go- płem		P	Zator		K
Wapienno		K	Wilkołaz		Wl	Wróblew		W	Zawada		R
Wapno		P	Wilkowice		R	Wrzeszczyna		P	Zawada Sl.		Kt
Wargowo		P	Wilkowice		P	Września		P	Zawadów koło Lwowa		L
Warlubie		G	Wilno	2	W	Wszedzień	2	BKP	Zawadów koło Stryja		L
Warszawa Gdań- ska		W	Wincentówka	8,11	Kt	Wtelno		G	Zawadówka		L
Warszawa Główn.		W	Winiary koło Ka- lisza		S	Wybcz		S	Zawdzka Wola		R
Warszawa Główn. Towar.		W	Winiary Wkp.		W	Wydartowo		P	Zawiasy	3	Wl
Warszawa Praga		W	Winniki		P	Wydmusy	3,2	R	Zawidz		W
Warszawa Wileń- ska		W	Wioska	2	L	Wydymer		R	Zawiercie	8	W
Warszawa Wscho- dnia		W	Wirek Nowo- wiejski		W	Wydzno		G	Ząbki		W
Warszowice		W	Wirek Nowo- wiejski Wąsk.	13	Kt	Wygnańka		S	Ząbkowice	8	W
Warta	14	Wl	Wistowa		S	Wygodna		S	Zbaraż		L
Wasilków		W	Wiślica	2	R	Wygodanka	3	Wl	Zbąszyń		P
Wasyłkowce		S	Wiśniewo		W	Wykno	14	R	Zbąszyń Przed- mieście		P
Wawer		W	Wiśniewo Mła- wskie	2	W	Wymysłów	2	R	Zblewo		G
Wąbrzeźno		G	Wiśniowa		K	Wysoka		G	Zborów	1,2	L
Wąchock		R	Witaszyce		P	Wysokie Litew- skie		Wl	Zborówek	2	W
Wągrowiec		P	Witoldowo II	1,2	BKP	Wyszków		W	Zbójno		K
Wąsewo Dwór	2	W	Witonia		W	Wyszyny		W	Zdobunów		R
Wąsewo Wieś		W	Witosław	2	G	Wyżwa	3	R	Zduńska Wola		P
Wąsosz		P	Wituln		W	Zabiele	2	W	Zdziechowa		P
Wawelno	2	BKP	Wkra		W	Zabiele Wielkie		W	Zebrzydowice		K
Wąwolnica	2	R	Włochy		W	Zabierzów		K	Zegrze		W
Wejherowo		L	Włocławek		W	Zabieźki		W	Zelgoszcz		G
Werba		R	Włocławek Wąsk	2	W	Zabłocie		R	Zelwa		Wl
Werbkowice	2	R	Włodawa		Wl	Zabłotce		S	Załamianka		L
Werchrata		L	Włodzimierz		R	Zabłotów		S	Zemborzyce		R
Wereszyca Wi- szenka		L	Włodzimierzec	2	R	Zagrzeb		K	Zembrzyce		K
Wesoła		W	Włostowo		P						
Westerplatte		G	Włoszakowice		R						
Węgierska Górka	11	K	Włoszczowa	2	BKP						
Węgrzce Wielkie		K	Włuki		W						
Wiardunki		P	Wnory Wiechy		Kt						
			Wodzisław								

I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.	I Nazwa stacji	2 Ro- dzaj	3 Dyr. kolej.
Zembok	2	W	Zławieś		G	Żabinka		WI	Żory		Kt
Zębowiec	2	W	Złoczów		L	Żabno pod Choj- nicami		G	Żółkiew		L
Zgierz		W	Złota	2	W	Żabno pod Staro- gardem		G	Żórawice Wąsk		W
Zgierz II	14	W	Złota Pińczowska	2	R	Żakowice		W	Żołudek		WI
Ziabki		WI	Złotków	2	W	Żalno		G	Żubracze		L
Zieleń		G	Złotniki		P	Żarki		W	Żukowo		G
Zielkowice		W	Złotniki Kujaw- skie		P	Żednia		G	Żurawica		L
Zielona		L	Złotopole	2	W	Żegiestów		WI	Żurawno Nowo- sielce		S
Zielonka		W	Złoty Potok		R	Żegiestów Zdrój		K	Żuzel		L
Zimnawoda		L	Zodyń Nowy		P	Żelno		K	Żychlin		W
Zippław		G	Zoppot		G	Żelislawice		G	Życzyn		W
Zjednoczone Ko- palnie Aleksan- der	6	Kt	Zwardoń	3	R	Żelistrzewo		R	Żydaczów		S
Zjednoczone Ko- palnie Brada- Książątko	6	Kt	Zwierów		R	Żeluck		G	Żydatycze		L
Zjednoczone Ko- palnie Książ- żę-Marja	6	Kt	Zwierzyniec	2	R	Żerebiówka		WI	Żydowo	13	Kt
			Zwierzyniec Wąsk	3	R	Żerków		K	Żyrardów		W
			Zwiniacze		R	Żnin		P	Żytomia		WI
			Żabno nad Du- najcem		K	Żołczów		S	Żywiec		K
						Żołędowo	2	BKP	Żyżniewo		W

Alfabetyczny spis punktów granicznych P. K. P.

Punkt graniczny pod	Punkt graniczny pod	Punkt graniczny pod	Punkt graniczny pod
Andaluzją Wąsk. Beskidem Chebziem Chojnicami Chorzalami Chorzowem (w kier. Beuthen Hbf) Cieszynem Dorotowem Drawskim Młynem Działdowem Dziembówkiem Gardej Grajewem Husiatynem Jamielnikiem Jasienowem Polnym Kaczorami Kętrzynem Kopalnią Kessel	Kopalnią Król. Pole Północne Wąsk. Landwarowem Lasocicami Lipuszem Lublińcem Łanowcami Łęką Łubkowem Makoszwami Mikaszewiczami Mohylanami Muszyną Olechnowiczami Olzą Opaleniem Oranami Orzegowem Wąsk. Ostkami	Pawłowem Wlkp. Pawonkowem Perzowem Podczerwonym Podwoleczyskami Praszką Raczkami Przyszowicami Radomnem Radzionkowem Południowym Rakowicami Rawiczem w kier. Trachenberg Rojcą Rudą Śl. Siankami Stolpcami Strzebielinem Strzybnicą Suchą Górą	Suminą Szarlejem Sniatynem-Zaluczem Trakiszkami Turmontem Turzą Wielką Wolfgangiem Wolfgangiem Wąsk. Woronienką Zahaciem Zaleszczykami Zawdzką Wola Zbąszyniem Zdunami Zebrzydowicami Zwardoniem Granica Gdańsko-Niemiecka pod Kalthof.

Spis punktów granicznych i stacji zdawczych do poszczególnych obcych państw

I Komunikacja z Prusami Wschodnimi

Punkt graniczny Granica Państwa pod:	Stacja odbiorcza z kolei zagranicz.	Zarząd stacji odbiorcz.	Stacja zdawcza na kolei zagranicz.	Punkt polskiej rewizji celnej	U W A G I
Chorzalami Działdowem Gardej					Ruch nie podjęty Ruch nie podjęty Ruch osobowy i towarowy z Polski do Prus i odwrotnie tylko do Stacji Gardeja Z Polski ruch osobowy i towarowy odbywa się do stacji Prostken.
Grajewem	Grajewo	Wilno	Prostken	Grajewo	
Jamielnikiem	Deutsch Eylau	R. B. D. Königsberg	Deutsch Eylau	Jamielnik	
Opaleniem Raczkami Radomnem Rakowicami	Deutsch Eylau	R. B. D. Königsberg	Deutsch Eylau	Rakowiec	Ruch nie podjęty Ruch nie podjęty
Turzą Wielką Zawdzką Wola					Ruch nie podjęty Ruch nie podjęty

II Komunikacja z Niemcami

Punkt graniczny Granica Państwa pod:	Stacja odbiorcza z kolei zagranicz.	Zarząd stacji odbiorczej	Stacja zdawcza na kolej. zagranicz.	Punkt polskiej rewizji celnej	U W A G I
Andaluzją Wąsk	Andaluzja Wąsk.	P. K. P. Katowice	Rosberg	Rosberg	Tylko dla ruchu towarowego
Chebziem (w k. Borsigwerk)	Chebbie	P. K. P. Katowice	Chebbie	Chebbie	Tylko dla ruchu towarowego
Chojnicami	Chojnice	PKP. Gdańsk	Chojnice	Chojnice	*) Polska i niemiecka rewizja celna dla podróżnych i bagażu. Ruch nie podjęty
Chorzowem w k. (Beuthen Hbf.)	Chorzów	P. K. P. Katowice	Chorzów	Beuthen Hbf. *)	
Dorotowem					
Drawskim Młyn.	Krautz	R. B. D. Berlin Ost.	Kreutz	Drawski Młyn	Ruch nie podjęty
Dziembówkiem					Ruch nie podjęty
Gęsią Górą	Schneide- mühl	R. B. D. Berlin Osten	Schneide- mühl.	Miasteczko	Ruch nie podjęty
Kaczorami					Tylko dla ruchu towarowego
Kętrzyńcem	Kopalnia	P. K. P. Katowice	Dombrowa	Dombrowa	Tylko dla ruchu towarowego
Kopalnią Kessel	Kessel				
Kopalnią Król.	Kopalnia Kr.	P. K. P. Katowice	Dombrowa	Rosberg	Tylko dla ruchu towarowego
Pole Półn. Wąsk.	Pole Półn. Wąsk.				
Lasocicami	Franstadt	R. B. D. Berlin Oss.	Franstadt	Leszno	Ruch nie podjęty
Lipuszem					*) Polska i niemiecka rewizja celna dla podróżnych, bagażu i towarów
Lublińcem w k.	Lubliniec	P. K. P. Katowice	Lubliniec	Lubliniec *)	
Cziasnau					
Lęką	Lęka	P. K. P. Poznań	Lęka	Lęka	
Makoszowami	Sosnitza	R. B. D. Oppeln	Sosnitza	Sosnitza	
Olzą	Annaberg	R. B. D. Oppeln	Annaberg	Annaberg	
Orzegowem w k.	Chebbie	P. K. P. Katowice	Chebbie	Bobrek *)	Tylko dla ruchu osobowego
Bobrek					*) Polska i niemiecka rewizja celna dla podróżnych i bagażu. Tylko dla ruchu towarowego
Orzegowem	Orzegów	P. K. P. Katowice	Bobrek	Bobrek	
Wąsk.	Wąsk.				
Pawłowem	Neumittel- walde	R. B. D. Breslau	Neumittel- walde	Sosnie	
Wlkp.					
Pawonkowem	Lubliniec	P. K. P. Katowice	Lubliniec	Pawonków *) Lubliniec **)	*) Polska i niemiecka rewizja celna dla podróżnych i bagażu. **) dla towarów
Praszką	Praszką	P. K. P. Warszawa	Zawisna	Praszką	
Przyszwicami	Sosnitza	R. B. D. Oppeln	Sosnitza	Sosnitza	
Radzionkowem	Radzionków	P. K. P. Katowice	Dombrowa	Dombrowa	Tylko dla ruchu towarowego
Południowym	Południowy				
Rawiczem (w k.	Rawicz	P. K. P. Poznań	Trachenberg	Rawicz	
Trachenberg)					
Rojcą	Karf	R. B. D. Oppeln	Karf	Karf *)	*) Polska i niemiecka rewizja celna dla podróżnych i bagażu jadących z lub do Beuthen Stadtwald odby- wa się w B. St.
Rudą Sl.	Hindenburg	R. B. D. Oppeln	Hindenburg	Hindenburg O.S	
Strzebielinem	O. S.		O. S.		
	Gross Bosch- pol.	R. B. D. Stettin	Gross Bosch- pol.	Strzebielino	
Strzybnicą	Brynnek	R. B. D. Oppeln	Brynnek	Brynnek	
Suchą Górą	Sucha Góra	P. K. P. Katowice	Dombrowa	Dombrowa	Tylko dla ruchu towarowego
Suminą	Sumina	P. K. P. Katowice	Sumina	Sumina *)	*) Polska i niemiecka rewizja celna dla osób, bagażu i towarów.
Szarlejem	Karf	R. B. D. Oppeln	Karf.	Beuthen West *) Karf **)	*) Dla osób i bagażu **) dla towarów
Wolfgangiem	Wolfgang	P. K. P. Katowice	Wolfgang	Wolfgang	Tylko dla ruchu towarowego
Wolfgangiem	Wolfgang	P. K. P. Katowice	Poremba	Wolfgang Wąsk.	Tylko dla ruchu towarowego
Wąsk.	Wąsk.				
Zbąszyńcem	Zbąszyń	P. K. P. Poznań	Zbąszyń	Zbąszyń	
Zdunami	Zduny	P. K. P. Poznań	Zduny	Zduny	

III Komunikacja z Czechosłowacją

Beskidem	Ławoczne	P. K. P. Lwów	Ławoczne	Ławoczne	
Cieszynem	*) Cesky Tesin C. S. D.	C. S. D. Olomouc	Cesky Tesin C. S. D.	Goleszów	*) dla towarów

Punkt graniczny Granica Państwa pod:	Stacja odbiorcza z kolei zagranicz.	Zarząd stacji odbiorczej	Stacja zdawcza na kolej. zagranicz.	Punkt polskiej rewizji celnej	U W A G I
Cieszynem	**) (Cesky Tesin K. B. D.	K. B. D.	Cesky Tesin K. B. D.	Cesky Tesin K. B. D.	**) dla bagażu
Łupkowem	Lupków	Kosiec P. K. P.	Lupków	Lupków	
Muszyną	Muszyna	Lwów P. K. P.	Orlov na Sl.	Muszyna	
Podczerwonem	Suchahora	Kraków C. S. D.	Suchahora	Czarny Dunajec	
Siankami Woronienką	Sianki Woronienka	Kosice P. K. P. Lwów	Użok Woronienka	Sianki Woronienka	
Zebrzydowicami	Petrovice u Bohumina	P. K. P. Stanisławów	Petrovice u Bohumina	Zebrzydowice	
Zwardoniem	Zwardoń	C. S. D. Olomouc P. K. P. Kraków	Zwardoń	Zwardoń	

IV Komunikacja z Rumunją.

Jasienowem Polnym Sniatyniem Za- luczem Zaleszczycami	Grigore Ghica voda	C. F. R.	Sniatyn Zalucze	Sniatyn Zalucze	Ruch nie podjęty Ruch nie podjęty
---	-----------------------	----------	--------------------	-----------------	--

V Komunikacja z Łotwą.

Turmontem	Zemgale	zarząd kolei łotewskich	Zemgale	Zemgale	
-----------	---------	----------------------------	---------	---------	--

VI. Komunikacja ze Związkiem S. R. R.

Husiatynem Łanowcami Mohylanami Podwołoczys- kami Mikaszewiczami Ostkami Stołpcami	Zdołbunów Podwołoczys- ka Mikaszewicze Stolpce	P. K. K. Radom P. K. P. Lwów P. K. P. Wilno P. K. P. Wilno	Szepietówka Wołoczyska Żytkowiczy Niegorełoje	Zdołbunów Podwołoczyska Mikaszewicze Stolpce	Ruch nie podjęty Ruch nie podjęty Ruch nie podjęty
Zahaciem	Zahacie	P. K. P. Wilno	Farynowo	Zahacie	
Olechnowiczami	Olechnowicze	P. K. P. Wilno	Radoszko- wicz	Olechnowicze	

VII Komunikacja z Litwą.

Landwarowem Oranami Trakiszczkami					Ruch nie podjęty Ruch nie podjęty Ruch nie podjęty
---	--	--	--	--	--

VIII Komunikacja W. M. Gdańska z Prusami Wschodnimi.

Kalthof	Marienburg	R. B. D. Königsberg	Marjenburg	Simonsdorf	
---------	------------	------------------------	------------	------------	--

Spis Kolejowych agencji celnych

Ajencja celna na stacji	D. P.K.P.	Ajencja celna na stacji	D. P.K.P.	Ajencja celna na stacji	D. P.K.P.	Ajencja celna na stacji	D. P.K.P.
Annaberg	Kt	Jamielnik	Gd	Podwołoczyska	Lw	Sniatyn Zalucze	St
Bielsko	Kr	Karf	Kt	Poznań	Pz	Tczew	Gd
Bobrek Wąsk.	Kt	Katowice	Kt	Praszka	W	Toruń Przedmieście	Gd
Brynnnek	Kt	Kraków	Kr	Przemysł	Lw	Turmont	Wl
Bydgoszcz	Gd	Leszno	Pz	Rakowice	Gd	Warszawą Gdańska	W
Chebzie	Kt	Lubliniec	Kt	Rawicz	Pz	Wilno	Wl
Chojnice	Gd	Lwów	Lw	Redensblick Wąsk.	Kt	Wolfgang	Kt
Chorzów	Kt	Ławoczne	Lw	Rossberg Wąsk.	Kt	Wolfgang Wąsk.	Kt
Czarny Dunajec	Kr	Łęka	Pz	Rybnik	Kt	Woronienka	St
Dombrowa Wąsk.	Kt	Łódź Fabryczna	Wr	Sosnitza	Kt	Zahacie	Wl
Drawski Młyn	Pz	Lupków	Lw	Sosnowiec Warszawski	Wr	Zbąszyń	Pz
Dziedzice	Kr	Miasteczko	Gd	Sośnie	Pz	Zdołbunów	R
Goleszów	Kr	Mikaszewicze	Wl	Stanisławów	St	Zduny	Pz
Grajewo	Wl	Muszyna	Kr	Stolpce	Wl	Zebrzydowice	Kr
Grudziądz	Gd	Mysłowice	Kt	Strzebielino	Gd	Zwardoń	Kr
Hindenburg	Kt	Oświęcim	Kr	Sumina	Kt		

Na obszarze W. M. Gdańska

Deklarant celny urzęduje na stacji	Dyre- kcja	Deklarant celny urzęduje na stacji	Dyre- kcja	Deklarant celny urzęduje na stacji	Dyre- kcja	Deklarant celny urzęduje na stacji	Dyre- kcja
Danzig Hauptbahnhof	G	Danzing Lege Tor	G	Danzig Neufahrwasser	G	Mohenstein	G
„ Holm	G	„ Neufahrwasser	G	Weichsel bahn		Oliva	G
„ Kaizerhafen	G	zollinland (Ha		hof		Simonsdorf	G
„ Langfuhr	G	fenkanal)		„ Olivaer Tor	G	Tiegenhof	G
				„ Strohdeich	G	Zoppot	G

Kolejowe Przedsiębiorstwa Przewozowe

I. Na terenie Rzeczypospolitej Polskiej

Objaśnienie skrótów:

„k” = koło; „Wlkp.” = Wielkopolski; „Pom” = Pomorski (e); „n” — nad; Śl. = Śląski; „Póln.” = północny (e).
Dyrekcje kolejowe oznaczono: G = Gdańska; Kt. — Katowicka; K. = Krakowska; Lw. = Lwowska; P. = Poznańska; R. = Radomska; S. = Stanisławowska; W. = Warszawska; Wl. = Wileńska.

Barcin. P.
Sulecki Franciszek. Eksped. kolejowy.

Biała k. Bielska. K.
Adolf Brühl i S-wie Bielsko. ul. Mostowa 1, tel. 20.

Bielsko. K. patrz Biała k. Bielska.

Bielszowiec. Kt.
Michalak Piotr.

Brodnia. G.
Bracia Gończ, Ekspedytorki ul. Hallera 15, tel. 12.

Buk. P.
St. Matuszewski (wł. W. Fałek). Ekspedycja kol. Dworcowa 19, tel. 25.

Bydgoszcz. G.
C. Hartwig T. A. Miedzy-nar. Eksped. ul. Dworcowa 72, tel. 468, 469.

Brzoza. P.
Głyda Julian

Brusy. G.
Napiątek Marceli

Chebie. Kt.
Broda Stanisław

Chełmno. G.
Lemon Jan Eksped. Kol. ul. Rycerska 11, tel. 46.

Chełmża. G.
Makowski Wład. Urzędowy Eksped. kol. ul. Szewcka 10, tel. 79.

Chodzież. P.
Gołębecki Jan

Chorzów. Kt.
Dembnicki Wład. i S-ka. Zaremba Wincenty.

Chrzanów. K.
Jasiński Jerzy.
Baczakiewicz Franciszek

Czarnków. P.
Waśko Leon, Przedsiębiorstwo Eksp. ul. Browarna 2, tel. 22.

Częstochowa. W.
Urzędowe Ekspedycja kol. dworz. tow.

Czersk. G.
Czarnowski i Piwnicki, tel. 39.

Chojnice. G.
Nowacki Roman

Gdynia. G.
Voigt Jan, Ekspedycja, ulica Sw. Jana tel. 68; Dom Eks. — Tow. „Monpol”.

Gniew. G.
Żur Jan

Gniewkowo. P.
Mierzejewski Mieczysław.
Tietz Eryk.

Gniezno. P.
Kawecki Gustaw Dom Eksp. — Handl. ul. 3-go Maja 59, tel. 49.

Golub. G.
Szymański Paweł. Urzędowy Eksped. kolejowy, tel. 20.

Gostyń. P.
Pośpieszyński Stan.

Grodzisk. Wlkp.
Weyda Walenty.

Grudziądz. G.
R. Schimmelpfennig. (wł. Witkowski).

Hajduki. Kt.
Trojca Józef.

Inowrocław. P.
Raczkowski M. Eksped. tor P. K. P. ul. Toruńska 20

Jabłonowo. Pom. G.
Jagodziński T.; 2) Wetzel Julian.

Jarocin. P.
Olszewski Antoni. Dom. Eksped. — Handl.

Jasło. K.
Finder Łazarz.

Kamień. G.
M. Rosenthal —

Kartuzy. G.
Chrystowski Franciszek.

Katowice. Kt.
1) Rzewiczok Jan.
2) Krawczyk Jan.

Keynia. P.
Rhône Fryderyk. Eksped. tor kolejowy. tel. 39.

Kępno. P.
Jasiński Paweł.

Klecko. P.
Drejza Marcin.

Knurów. Kt.
Szolc Józef.

Kobylin. P.
Orlicki Ignacy Eksped. tor tel. 16.

Koronowo. G.
Reinholz Jan. Eksped. tor P. K. P. Bydgoska 18, tel. 52.

Kościan. P.
Trąbka Feliks. Urzędowy

Eksped. kol. Pl. Bernardyński 8, tel. 37.

Kościerzyna. G.
Jastak Jakób.

Koźmin. Wlkp. P.
Gryczyński Antoni. Eksp.

Kraków. K.
„Przewóz” Biuro Eksped. i Dowozowe ul. Florjańska 55, tel. 30-63.

Kraków-Grzegórzki. K.
Feldman Romuald i S-ka

Kraków-Płaszów. K.
patrz Kraków-Grzegórzki.

Kraków-Wisła. K.
patrz Kraków-Grzegórzki.

Krotoszyn. P.
Kaczyński Wład. ul. Koźmińska 19, tel. 123.

Królewska Huta. Kt.
1) Przyklenk Roman.
2) Józef Kucziński.

Kruszwica. P.
1) Ziętara Wojciech.
2) Prusinowski Zygmunt.

Kórnik. P.
Szwajkowski Jan

Kostrzyn. P.
Walkowiak Klemens.

Leszno. P.
Wencki Ludwik, Dom. Eksped. tel. 18.

Lidzbark. G.
Markowski Jan, Eksped. kol. tel. 43.

Lubawa. G.
1) Liczniewski Józef. Eksp. kol. ul. Kupnera 7, tel. 84.
2) Grzonkowska Franciszka.

Lubliniec. Kt.
Kamski Jan. Dom. Handl. — Eksped. tel. 5.

Lublin. R.
Spółdzielnia „Współpraca”.

Lwów. Lw.
C. Hartwig. Tow. Akc.

Margonin. P.
Romel Stefan.

Miedzychód n. Wartą. P.z.
Modelski — B-cia Kalis tel. 4.

Mikolów. Kt.
1) Górny Karol. 2) Bojdot Józef.

Milosław. P.
Walczak Jan. Eksped. kolejowy tel. 38.

Mogilno. P.
Wojciechowski Stanisław.

Mroczka. G.
Kubeza Jan.

Mysłowice. Kt.
Buła Jan.

Nakło n. Notecią. G.
Boruszewski Józef. ul. Bydgoska 21.

Nowy Tomyśl. P.
Kancyc Stefan, Eksped. kolejowy. tel. 21.

Oborniki. P.
Siwek, Eksped. kol. Lukowska 10, tel. 56.

Odolanów. P.
Geister. Stanisław.

Osie. G.
Scheffer Paweł.

Ostrów Wlkp. P.
Dirska Walery i S-ka. Dom Roln. — Handlowy —

Ostrzeszów Rynek 71
tel. 25.

Ostrzeszów. P.
patrz. Ostrów Wlkp.

Pelplin. G.
1) Drulla Jan, Eksped. tor, Stargardzka 2. 2) Hasse Feliks.

Pniewy. P.
Halke Jarosław. Eksp. P. K. P. Dworcowa 43 tel. 18

Pobiedziska. P.
Jędrzejewski Józef.

Poniec. P.
1) Chojnicki Józef. 2) Major Antoni.

Poznań. P.
C. Hartwig T. A. Towarowa 15-20, tel. 42-71.

Poznań-Tama Garbarska. C. — „Polski Loyd” Towarowa 15, tel. 25-56.

Przemysł. Lw.
„Fortuna”.

Pszczyzna. Kt.
1) Centner Karol, Biura Eksped. tel. 75. 2) „Firma „Gleba”.

Podzamecze Wieruszów. P.
Rybak Józef.

Puck. G.
Dom Rolniczo-Handlowy A. L. Bydzyński.

**) Na stacjach gdańskich niema stacji celnych, lecz deklaranci celni, urzędujący przy ekspedycjach towarowych.

Rakoniewice P. Orlicki Maksymiljan.	Schwarz Willi, Ekspedyt. Sienkiewicza 44, tel. 15.	Tarnowskie Góry. Kt. Krzywiński Stan. i Marjan	Szyska Franciszek.
Radom. R. Wierzbicki St. Lubelska 51 tel. 10 i 350.	Skórz. G. Staszkiewicz Piotr. Gospoda. Dworcowa. dworzec tel. 6.	Tarnów. K. Dintenfus M. S. Ogrodowa 4, tel. 113.	Wejherowo. G. Mateja Franc. Sobieskiego 45. tel. 29.
Radzianków. Kt. Bomba Wincenty.	Starogard. G. Łaszczy Edward.	Tezew. G. Góralski Bronisław. Dom. Eksp. Tow. ul. Hallera 24. tel. 287 i 288.	Wiebork. G. Schultz Józef. ul. Hallera 31. tel. 19.
Rawicz. P. Bartkowiak Adam, Ekspedycja i Transp. Mebli tel. 10 f. „Kmieć”	Swarzędz. P. Schleichost Maks.	Toruń-Mokre. G. Szymański Ludwik. Eksp. P. K. P. ul. Żeglarska 3. tel. 9-09.	Wirek Nowowiejski. Kt. Krzakała Józef.
Rogoźno. Wlkp. P. 1) Hadsche Piotr. 2) Wiśniewski Kazimierz.	Szamotuły. P. Wachowiak Franciszek. Urz. Eksped.	Toruń-Przedmieście. G. 1) patrz Toruń-Mokre. 2) Zjedn. Tow. Transportu i Żeglugi.	Wodzisław. Kt. Tatarczyk August.
Ruda Śląska. Kt. 1) Wanicki Józef. 2) Giełtowski Teodor.	Szarlej. Kt. Matheja Bartłomiej.	Trzemeszno. P. Zawada Kaz. Rynek 12, tel. 12.	Wolsztyn. P. Przymuszała F. Wschowska 21-22. tel. 45.
Rybnik. Kt. Sobik Nikodem.	Szopienice Póln. Kt. Drożdż Jan.	Tuchola. G. Pozorski Teodor. ul. Krzywa. tel. 74.	Wronki. P. Bronikowski Julian Dom. Eksp.-Handl. Wronki, Rynek 173, tel. 39.
Rzeszów. K. Spółdzielnia Jajczarska ul. Grottgera 1104. tel. 58.	Szubin. P. Jesze Aleksander.	Wieluń. P. Polankiewicz Karol.	Września. P. Dzieciuchowicz Stefan — Fabryczna 13. tel. 7.
Rychtal. P. Kudell Fryderyk.	Śrem. P. Pawlicki Stan. Kolejowa 52. tel. 33.	Wieleń n. Notecią P. Rolnik w Wieleń Spółd. Rolniczo-Handlowa.	Zakopane. K. Masiński Karol, dworzec tel. 25.
Rydultowy. Kt. Wojak Józef.	Środa. P. Rynarzewski W. J. Wałowa 6 tel. 67.	Wagrowiec. P. 1) Gronak Magdalena ul. Kolejowa 48. tel. 46. 2)	Zbąszyń. P. C. Hartwig Międzynar. Eksp. tel. 32.
Siemianowice. St. Kl. 1) Duda Herman i Alfons 2) Bednorz Szymon.	Świecie. G. Jurkiewicz J. Szeroka 16, tel. 152.		Znów. P. Deskiewicz. Fr.
Sępólno. G.	Strzałkowo P. Stawniak Kazimierz.		Zory. Kt. Biaś Edward.

II. Na terenie W. M. Gdańska

Danzig Hauptbahnhof G. Hülzen Heinrich, Bahnspediteur Leege Tor. Zimmer 15, tel. 244-75.	Ohra Güterbahnhof G. Stehlman Wilhelm. Fuhrhalterei Rasseng. 14. tel. 221-92.
Danzig Langfuhr G. „Spedition Phömir“ — Hauptstrasse 91/92 tel. 417-16.	Oliva. G. Krause Erich Bahnspediteur.
Danzig Leege Tor G. patrz Danzig Hauptbahnhof.	Tiegenhof G. Neuman Ernst. Bahnspediteur.
Noteich G. Dombrowski Alex. Bahnspediteur Friedersmarkt 31 tel. 304.	Zoppot. G. Richter Erich. Danziger Str. 140/142. tel. 132.

Spis składów zawozowych Korzystających z ulg przewozowych

I. Składy zawozowe dla zboża:

Nazwa stacji posiadającej skład zawozowy	Nazwa Właściciela Składu
Brusy	Firma „Ceres”
Cheb	H. Berniker Dom Handlowo-Ekspedycyjny
Chełmno	F. Goers, Chełmno
Jarosław	„Rolnik” w Grudziądzu, Odd. w Chełmnie
Kalisz	Bank Rolniczy, Spółdz. zarej. z og. odp.
Kołomyja	Sp. Akc. Buszczyński K. i S-wie
	Bank Ziemian Sp. Akc.
	Hacker i Brettler. Sp. z ogr. odp.
	Iser Kriss
Kraków	Jakób Baidaff
	Akcyjny Bank Hipoteczny
	Dom Ekspedycyjny „Transport”
	H. Mendelsohn
	Polskie Towarzystwo Handlowe
Kraków Dąbie	Syndykat Rolniczy w Krakowie
Kruszwica	Wolny Dom Składowy, Sp. Akc.
Kutno	Zakłady Rolniczo-Przemysłowe, Tow. Akc. w Kruszwicy
Lwów	Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa „Wspólna Praca”
	Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie
	Bank Rolniczy Sp. Akc. we Lwowie
	E. M. Jedlin i Syn. Pierwsza Małopolska Łuszczarnia we Lwowie
	Firma „Rolan”, Przedsiębiorstwo dla handlu ziemiopłodami.
	Kontynentalna Spółka transportowo-komisowa
	Ludwik Briefer, Członek giełdy zbożowo-towarowej
	Łódzki Bank Depozytowy
	„Polski Towar” S-ka transportowo-handlowa
	Syndykat Rolniczy w Krakowie

Nazwa stacji posiadającej skład zawozowy	Nazwa Właściciela Składu
Lwów — Kleparów	Syndykat zbożowy, Spółdz. rolniczo-handlowa z o. o.
Lwów — Łyczaków	Syndykat zbożowy S-ka z o. o.
Ostrowiec n. Kamienną	Tadeusz Wasung i S-ka, Dom Rolniczo-Handlowy
Ożarów	Tow. Akc. dla międzynarodowego transp. Schenker i S-ka
Poznań	„Wawel” Spółka Ekspedycyjno-Transportowa i Handlowa
	Powszechne Domy Składowe Sp. Akc.
	„Pezet”, Powszechne Zakłady Budowlane
	Opatowsko-Sandomierska Rolna Spółka Akcyjna w Ostrowcu nad Kamienną
	Firma „Kuhn et Co. w Naarden”
	Darius i Werner w Poznaniu
	Kowalski i Łański w Poznaniu
	Poznański Bank Ziemian Sp. Akc. w Poznaniu
Poznań Starołęka	Landw. Centr. Genoss. Sp. z ogr. odp. w Poznaniu
Poznań Tama Garbarska	Bank Kwilecki Potocki Sp. Akc. w Poznaniu
	Centrala Rolników Sp. Akc. w Poznaniu
	Polsko-Duńska Agentura Eksportowa T. z o. p.
	Poznański Bank Ziemian Sp. Akc. w Poznaniu
Skalbmierzyce	Dom Handlowy A. Wulffson w Sosnowcu
Sochaczew	Centrala Spółdzielczych Stowarzyszeń Rolniczo-Handlowych w Warszawie, Składy towarowe „Storol”
Stanisławów	Akcyjny Bank Hipoteczny, filja w Stanisławowie
	H. Schiffmann
	Józef Hornik i Brat
	Osiat Bretholz i S-ka
Stryj	Chaim Redler i Józef Leibowicz, Przedsiębiorstwo ekspedycyjno-komisowe w Stryju
Tarnopol	Syndykat Rolniczy w Krakowie Spółdz. z ogr. odp.
	Aron Baras, eksporter zboża
Warszawa Gdańska	Syndykat Rolniczy Warszawski
Warszawa Wschodnia	Firma Rotstein i Czerniawski
	Wschodnie składy towarowe sp. z o. o.
	Sp. Akc. Północne T-wo Transportowe-Ekspedycyjne
Wilno	„Pacific” Sp. Akc. Wilno
	Polski Lloyd Sp. Akc. Wilno
Włocławek	Spółka Rolniczo-Handlowa „Nasiona”
II składy zawozowe dla soli	
Baranowicze	Zrzeszenie Oficerów Rezerwy Sp. Zarobkowa w Warszawie
Będzin	Feliks Dębicki
Białystok I	T-wo „Nasz Dom” Białystok
Brześć Centr.	St. Dłużniakiewicz i M. Mular Brześć
Bydgoszcz	Wolny Skład soli St. Komicki w Bydgoszczy
Częstochowa	Wolny Skład soli Teichner Adolf i Seyfried Czesław
Kielce	Zagajski i Perzyński Sp. z ogr. odp.
Kowel	Wolny Skład soli
Lwów	1. Wolny Skład; soli Nr. 1: 2. Zgromadzenie B-ci Albertynów
Lwów Podzamcze	Wolny Skład soli Nr. I i II we Lwowie Podzamczu
Łódź Fabryczna	1. Aleksander Gurland 2. Towarzystwo Aprowizacji Miast
Łódź Kaliska	Towarzystwo Handlowe-Przemysłowe Oficerów Rez. „Granit”
Łuck	L. Wink T. Lewkowich i Cz. Polechowicz
Ostrowiec n. Kamienną	Wolny Skład soli Zofja Kubicka
Poznań	1. Sonnenweld Stefan 2. Kontrowicz Władysław
Przemysł	Związek Ekonomiczny Spółdzielni Kółek Rolniczych
Równe	Tadeusz Łada
Rzeszów	Wolny Skład Soli, Kodreński i Liftschütz
Siedlce	Eustachy Czechowicz, Wolny Skład soli
Stanisławów	Wolny Skład soli Wiktoria Lewczukowa i S-ka
Szopienice Pół.	B. Józefowicz, Wolny Skład soli na województwo Śląskie
Toruń Mokre	Kryszczyński i Zwierzykowski w Toruniu
Warszawa Gdańska	1. Miejskie Składy Zaopatrywania Warszawy: 2. Zaręba i S-ka
Warszawa Wschodnia	Polski Komitet Pomocy Dzieciom
Wilno	„Pacific” Sp. Akc. Wilno
Zamość	A. Malinowski i H. Horowitz
III składy zawozowe dla cukru	
Skalmierzyce	Bank Cukrownictwa Sp. Akc. w Poznaniu.

Stacje miejskie P. K. P.

WARSZAWA, Królewska 23, tel. 2-77
magazyny Stacja — Warszawa-Główna tel. 4-77
MAGAZYN — Długa 19 tel. 4-35
i Warszawa-Wschodnia tel. 8-45

ŁÓDŹ, ul. 6 Sierpnia 7, tel. 274 Stacja miejska łączy się ze stacjami: ŁÓDŹ FABRYCZNA i ŁÓDŹ KAŁUSKA.
WILNO, ul. Wiwulskiego 2, tel. 7-89 Stacja miejska łączy się ze stacją — Wilno.

CZYNNOŚCI STACYJ MIEJSKICH:

W Warszawie i Łodzi: sprzedaż biletów, wysyłka bagażu oraz przewóz z mieszkań na kolej i odwrotnie. Nadawanie i wydawanie przesyłek towarowych oraz dostarczanie ich na miejsce zamieszkania interesantów.
W Wilnie: sprzedaż biletów, ubezpieczenie bagażu oraz przesyłki bagażu, przesyłek nadzwyczajnych i towarowych, dostawa do domów przesyłek, przybyłych wg. adresu odbiorców, Magazynowanie długo i krótkoterminowe ładunków. Clenie przesyłek zagranicznych.

Wszechświatowa Organizacja Podróży „Wagons-Lits-Cook”

Wszechświatowa Organizacja Podróży oraz jego oddziały i przedstawicielstwa niżej wymienione, udzielają wszelkich informacji w zakresie podróży wchodzących i załatwiają: sprzedaż biletów kolejowych, miejsc w wagonach sypialnych, na okręty i samoloty; organizowanie podróży zbiorowych, zamawianie pokojów w hotelach krajowych i zagranicznych, oraz asekurację podróży i bagażu.

Centrala Twa w Polsce — mieści się w Warszawie, Krakowskie Przedmieście Hotel Bristol tel. 6-61 (skr. „Sleeping”) posiada: na Dworcu Głównym — kiosk; Od-

działy własne — we Lwowie — Plac Halicki 15 tel. 30 w Katowicach — Dyrekcyjna 9; w Łodzi — Piotrkowska 64; w Poznaniu — Gwarna 12; w Stolicach — dworzec kolei; w Wilnie — w Hotelu George'a; oraz przedstawicielstwa: w Gdańsku — Stadtgraben 17, Hotel Continental, biuro „Orbis”; w Krakowie — Szpitalna 38; w Krynicy — Główna Trafika Różankowskiego; w Sosnowcu — M. Reicher, Al. 3-go Maja 37 tel. 97; w Zakopanem — biuro „Orbis”; w Zoppotach — Compagnie de Navigation Nord-deutscher Lloyd, tel. 358.

Polskie Biuro Podróży „Orbis” Sp. z. odp.

Polskie Biuro Podróży „Orbis” oraz oddziały i agencje niżej wymienione, udzielają informacji o podróży oraz załatwiają: sprzedaż biletów kolejowych do wszystkich stacji w Polsce, biletów okrężnych i powrotnych, biletów zagranicznych; wyrabianie wiz paszportowych; zamawianie miejsc w wagonach sypialnych, na okrętach, samolotach; urządzanie wycieczek krajoznawczych i turystycznych w Kraju i zagranicą; zamawianie miejsc w hotelach, pensjonatach i uzdrowiskach krajowych i zagranicznych.

Posiada własne linie autobusowe. **Centrala Biura** — znajduje się we Lwowie — Jagiellońska 20, tel. 8-12 i 9-36.

Posiada oddziały. w Gdańsku — Stadtgraben 17; w Krakowie — Rynek 33; w Katowicach — Dyrekcyjna 2 — tel. 8-71; we Lwowie — Pl. Marjacki 8; w Poznaniu — Plac Wolności 9, tel. 52-18; w Stanisławowie — Kościuszki; w Warszawie — Marszałkowska 98 — tel. 199-49 oraz kasę biletów

zagranicznych — Królewska 16, tel. 38-36; w Wilnie — Mickiewicza 11;

Agencje.

W Bielsku — 3 Maja 13; w Brodach — ulanów Krechowickich 1; w Jarosławiu — Grunwaldzka 3, w Cieszynie — Rynek 95; w Drohobyczu — Pl. Bartłomieja 1; w Kaliszu — Wrocławska 18; w Krakowie — Dietłowska 46; w Lublinie — Krakowskie Przedmieście; w Lwowie — Szpitalna 1 i Gródecka 66; w Łodzi — Andrzeja 5, oraz Nowomiejska 3; w Nowym Sączu — Jagiellońska 29; w Przemyśle — Mickiewicza 8; Rzeszowie — Grottgera 2; w Równem — 3 Maja 92; w Samborze — Ratusz, w Stryju — Sobieskiego 12; w Tarnowie — Krakowska 13; w Tarnopolu — 3 Maja 12; w Toruniu — Żeglarska 29; w Warszawie — Nalewki 8; — Bielańska 1 tel. 82-64; w Zakopanem — Krupówki 2; w Złoczowie — Magistrat; w Zoppotach — Norddeutscher Lloyd.

Biuro Informacyjno-Komisowe dla podróżujących „Icar”

Zarząd w Warszawie, ul. Krakowskie Przedmieście 13 (Hotel Europejski) tel. 32-23

Załatwia — Informacje dla przyjezdnych o hotelach, pensjonatach, osoblnościach miasta, teatrach, uzdrowiskach krajowych i zagranicznych, urzędach, adresach, osób urzędowych i prywatnych.

Udziela wszelkich informacji komunikacyjnych.

Cudzoziemcom deleguje przewodników.

Dyrekcje Dróg Wodnych

Cały obszar Państwa Polskiego podzielony został na 4 okręgi wodne, podlegające t. Dyrekcjom Dróg Wodnych w Warszawie, Krakowie, Toruniu i Wilnie.

Ponadto przy Urzędach Wojewódzkich we Lwowie i w Poznaniu zarząd dróg wodnych sprawują Dyrekcje Robót Publicznych,

Dyrekcjom Dróg Wodnych podlegają t. zw. lokalne zarządy dróg wodnych.

Dyrekcja Dróg Wodnych w Krakowie.

Dyr. Dr. Wod. w Krakowie (Rynek Gł.) obejmuje terytorjalnie województwa: Śląskie, Kieleckie, Krakowskie, Lwowskie, Stanisławowskie i Tarnopolskie na następujących odcinkach komunikacji wodnej.

Wisła — od ujścia Przemszy do ujścia Kamiennej oraz dopływy:

Przemsze — poniżej połączenia się Białej i Czarnej Przemszy.

Dunajec — poniżej ujścia I ososiny.

Nida — poniżej połączenia się Białej i Czarnej Nidy.

San — poniżej ujścia do Wisłoku.

Kanał żegluga z Krakowskiego zagłębia węglowego do Krakowa.

Dyrekcji Dróg Wodnych w Krakowie podlegają następujące zarządy dróg wodnych:

w Krakowie — obejmującej Wisłę od ujścia Przemszy do ujścia Dunajca, Przemsze poniżej połączenia się Białej i czarnej Przemszy, kanał żegluga z Krakowskiego zagłębia węglowego do Krakowa.

w Tarnowie — z eksponowanymi w Szczucinie urzędnikami, obejmujący Wisłę od ujścia Dunajca do ujścia Brnia, Dunajec poniżej ujścia Łososiny, Nidę poniżej połączenia Białej i Czarnej Nidy.

w Sandomierzu — z eksponowanymi w Nisku urzędnikami, obejmujący Wisłę od ujścia Brnia do ujścia Kamiennej i San poniżej ujścia Wisłoku.

Żegluga stała odbywa się na odcinkach: od Mysłowic — Jezora rzeką Przemszą — 23 kilometry, a następnie Wisłą

do Nowego Korczyna i od Sandomierza — Nadbrzezia w dół Wisłą do Warszawy.

Linie pasażersko-towarowe. — Kraków — Nowy Korczyn Sandomierz — Puławy — Warszawa.

Linie towarowe.

Mysłowice — Jezor — Kraków — Nowy Korczyn — Sandomierz — Puławy — Warszawa.

Przedsiębiorstwo komunikacji wodnej osobowo-towarowej.

Żegluga Polska Sp. Akc. Kraków Rynek gł. 19. Zjednoczone Warszawskie T-wo Transportu i Żegluga Oddział w Sandomierzu.

Przedsiębiorstwa komunikacji wodnej-towarowej.

Związek Flisaków Stow. Spółdz. z o. p. w Łęczanach. Jan Kwiatkowski Kraków Zwierzyniecka 19.

Dyrekcja Dróg Wodnych w Toruniu.

Dyr. Dr. w Toruniu (Toruń, Bydgoska 22) obejmuje terytorjalnie województwa Pomorskie oraz współdziała w sprawach dotyczących Wisły na obszarze Wolnego Miasta Gdańska. Dyrekcja ta obejmuje następujące odcinki komunikacji wodnej.

Wisła od 684 klm. pod Włocławkiem do granicy oraz jej dopływy: Drwęca od Tucholi do ujścia, Brda od Białejgóry do ujścia, Wda od jezior Wdzyńskich do ujścia, Osse, Wierzyce od mostu drogowego pod Gniewem do ujścia, Nogat — w tej jej długości do ujścia.

Dyr. Dr. Wod. w Toruniu podlegają zarządy dróg wodnych:

w Toruniu — obejmujący Wisłę od Włocławka do 784 klm., pod Karolewem oraz dopływy — Brdę i Drwęcę.

w Chelminie — obejmujący Wisłę od Karolewa do 849 klm. oraz dopływ — Wde.

w Tezewie — obejmujący Wisłę od 849 klm. do granicy Państwa oraz dopływy: Nogat i Wierzyce.

Żegluga stała: Toruń — Warszawa i Toruń — Gdańsk.

Żegluga niestała na dopływach Wisły:

na Drwęcy — od Lubicza do Złotorji,
na Brdzie — od połączenia z kanałem Bydgoskim do ujścia.
na Wierzycy — od mostu drogowego pod Gniewem do ujścia.

na Nogacie na całej długości.

Komunikacja pasażersko-towarowa i towarowa na liniach: Toruń — Warszawa i Toruń — Gdańsk.

Przedsiębiorstwa komunikacji wodnej osobowo-towarowej.

Polskie Zjednoczone Towarzystwo Transportu i Żeglugi Sp. Akc. Warszawa Nowy Świat 35.

Ludwik Szymański, Toruń ul. Żeglarska.

Dyrekcja Dróg Wodnych w Warszawie.

Dyrekcja Dr. Wod. w Warszawie (ul. Jasna 10) obejmuje terytorjalnie województwa Łódzkie, Warszawskie, Lubelskie, Wołyńskie, Poleskie, Białostockie, Wileńskie i Nowogrodzkie z wyłączeniem kanałów: Królewskiego, Ogińskiego i Augustowskiego.

Dyrekcji tej podlegają następujące odcinki komunikacji wodnej.

Wisła — od ujścia Kamiennej do klm. 684 pod Włocławkiem.
dopływy Wisły: *Wieprz* — poniżej ujścia Bystrzycy, *Pilica* — poniżej ujścia Wolborki,

Bug — poniżej ujścia Wareżanki

Narew — poniżej ujścia Narewki.

dopływy Narwi: *Supraśl* — poniżej Sokoldy, *Pisę* — od granicy Państwa i *Omulew* — od granicy Państwa.

Dyr. Dr. Wod. Warszawie podlegają następujące zarządy dróg wodnych:

w **Puławach** — obejmujący Wisłę od ujścia Kamiennej do ujścia Radomki i *Wieprz* poniżej ujścia Bystrzycy.

w **Warszawie** — obejmujący Wisłę od ujścia Radomki do ujścia Bugu i *Pilicę* poniżej ujścia Wolborki.

w **Płocku** — obejmujący Wisłę od ujścia do klm. 684 pod Włocławkiem.

w **Wyszakowie** — obejmujący Bug poniżej ujścia Wareżanki.

w **Pultusku** — poniżej ujścia obejmujący Narew Narewką, *Supraśl* poniżej Sokoldy, *Pisę* od granicy Państwa i *Omulew* od granicy Państwa.

Żegluga stała odbywa się na odcinkach Warszawa — Sandomierz i Warszawa — Gdańsk.

Linje pasażersko-towarowe:

Warszawa — Sandomierz
" — Puławy
" — Wyszogród
" — Włocławek
" — Toruń

Linja towarowa

Warszawa — Gdańsk

Towarzystwa i przedsiębiorstwa, utrzymujące komunikację stałą żeglugową osobowo-towarową.

1. „Zjednoczone Warszawskie Towarzystwo Transportu i Żeglugi Polskiej” S. A. Warszawa ul. Nowy Świat 35.

2. Stanisław i Józef B-cia Górniccy w Płocku

3. Maks Friedman w Warszawie Pobrżeże Kościuszkowskie.

4. Towarzystwo „Merkury w Płocku”.

5. Ch. Rogozik w Płocku.

6. Puławskie Towarzystwo „M. Eidelman” w Puławach.

Przedsiębiorstwa, utrzymujące komunikację wyłącznie towarową.

1. Standard Nobel Sp. Akc. Warszawa ul. Jerozolimska 57.

2. „Lloyd Bydgoski” Sp. Akc. Odd. Warszawski Warszawa ul. Rybaki 6.

Przy Dyrekcji Dróg Wodnych w Warszawie istnieje **Centralne Biuro Hydrograficzne**, które załatwia sprawy służby hydrograficznej dla dorzecza Wisły od ujścia Sanu do granicy Państwa Polskiego oraz dla dorzecza rzek: Kackiej Strugi, Zagórskiej Strugi, Redy, Płutnicy, Czarnej i Piaśnicy.

Wszelkich informacyj, dotyczących Żeglugi oraz zamierzeń i planów poszczególnych towarzystw żeglugowych udziela **Rada Zjazdów Żeglugowych** (Warszawa ul. Nowy

Świat 35 w lokalu Zjedn. Warsz. Towarz. Transp. i Żeglugi Polskiej S. A.).

Dyrekcja Dróg Wodnych w Wilnie.

Dyr. Dr. Wod. w Wilnie (Wilno ul. Bernardyński zaułek 8) obejmuje swoją działalnością następujące odcinki komunikacji wodnej.

Niemen — w granicach Państwa z żegłowami i spławami odcinkami dopływów.

Prypeć — od ujścia Turji do granicy Państwa z żegłowami i spławami odcinkami dopływów.

Kanał Królewski — z kanałami zasilcznymi i ze skanalizowanym odcinkiem Muchawca.

Kanał Ogińskiego — z żeglowym odcinkiem Jasiółdy.

Kanał Augustowski — z Biebrzą poniżej Dębowa.

Graniczny Odcinek Dźwiny — ze spławami odcinkami jej dopływów.

Dyrekcji tej podlegają następujące zarządy dróg wodnych:

1. w **Grodnie** — obejmujący Niemen poniżej ujścia Szczary do granicy Państwa Polskiego ze spławami dopływami.

2. w **Slonimie** — obejmujący Niemen powyżej ujścia Szczary ze spławami odcinkami dopływów oraz Szczarę ze spławami jej dopływami.

3. w **Wilnie** — obejmujący Wilję w granicach Państwa ze spławami jej dopływami oraz Dźwinę w granicznym jej odcinku ze spławami odcinkami dopływów.

4. w **Pińsku** — obejmujący Prypeć od ujścia Turji do granicy Państwa Polskiego, żeglowe i spławne odcinki: *Ślucz* Poleskiej, *Lani*, *Cny* i *Bobryka*, *Horyń* poniżej *Dawidgródka*, *Prostyry* poniżej *Starych Koni* nad *Styrem*, *Stochód* poniżej *Lubieszowa* oraz *Pinę* od kanału *Królewskiego* do jej ujścia.

5. w **Łucku** — obejmujący *Horyń* od granicy Państwa Polskiego do *Dawidgródka*, *Stochód* od *Majdanu* do *Lubieszowa*, *Styr* poniżej *Beresteczka* z *Ikwą* i *Ślucz* *Wołyńską* od granicy Państwa Polskiego.

6. w **Brześciu nad Bugiem** — obejmujący kanał *Królewski* z kanałami: *Białojezerskim* i *Orzechowskim* oraz skanalizowany odcinek *Muchawca*.

7. w **Telechanach** — obejmujący kanał *Ogińskiego* i żeglowy odcinek *Jasiółdy*;

8. w **Augustowie** — obejmujący kanał *Augustowski* z *Biebrzą* poniżej *Dębowa*.

Na terenie Dyrekcji Dr. Wodn. w Wilnie **żegluga stała** odbywa się na 11 odcinkach:

1. **Wilno — Werki** (rzeką *Wilją*).

2. **Grodno — Lunna Wola** (rzeką *Niemen*)

3. **Grodno — Pyszki** (rzeką *Niemen*)

4. **Kanał Augustowski**, łączący *Biebrzę* z *Niemnem*

5. **Pińsk — Dawidgródek** (rzekami: *Pina*, *Strumieniem*, *Prypecią* i *Horyniem*).

6. **Pińsk — Lemiechewice** (rzekami: *Pina* i *Strumieniem*)

7. **Pińsk — Stare Konie** (rzekami: *Pina*, *Strumieniem*, *Prostyrem*);

8. **Pińsk — Lubieszów** (rzekami: *Pina*, *Strumieniem* i *Stochodem*).

9. **Pińsk — Telechany** — (rzekami: *Pina*, *Jasiółdą* i kanałem *Ogińskiego*);

10. **Horyń — Dawidgródek** (rzeką *Horyń*);

11. **Borowy Młyn — Stare Konie** (rzeką *Styrem*)

Nieregularna żegluga odbywa się na żeglowym odcinku *Styru* od *Targowicy* do *Czartoryjska*.

Linje pasażersko — towarowe.

1. Wilno-Werki. 2) Grodno — Lunna Wola. 3) Grodno — Pyszki. 4) Pińsk — Dawidgródek. 5) Pińsk — Lemiechewice. 6) Pińsk — Stare Konie. 7) Pińsk — Lubieszów. 8) Pińsk — Telechany 9) Horyń — Dawidgródek. 10) Borowy Młyn — Stare Konie.

Linje wyłącznie towarowe.

1. Kanał Augustowski. 2. Styr od Targowicy do Czartoryjska.

Towarzystwa i przedsiębiorstwa utrzymujące komunikację Osobowo-Towarową.

Kasper Janowicz — Wilno, ul. Arsenalska 6.

Konstanty Borowski — Wilno, ul. W. Stefańska 25.

H. Szymański i K. Janowicz, Grodno.

B-cia Feldman i S-ka w Pińsku.

W. Nachmanowicz i S-ka w Pińsku.

Galda Ginsburgowa i S-ka w Dawidgródku.

J. Kobryńczuk i S-ka w Pińsku.

Wł. Terlicki w Pińsku.

L. Zilberman i S-ka w Pińsku.

Sz. Goldin i S-ka w Pińsku.

Paweł Pałasz w Pińsku.

Chaim Kaplan i S-ka w Pińsku.

Józef Feldman i S-ka w Pińsku.

Towarzystwo Żegluga Towarowo-Pasażerskiej w Dawidgródku.

Przedsiębiorstwa, utrzymujące komunikację wyłącznie towarową.

Roman Hoffman, Grodno ul. Napoleńska Nr. 17
Towarzystwo „Pierwsza Parowa Żegluga na Styrze w Lucku”
adr. Luck.

Dyrekcja Robót Publicznych przy Urzędzie Wojewódzkim we Lwowie.

Na terenie podległym Dyrekcji Robót Publicznych
niema żadnych dróg wodnych, na których odbywałyby się
żegluga czy to pasażerska, czy też towarowa.

Dyrekcja Robót Publicznych przy Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu.

Dyrekcja Rob. Publicznych przy Urzędzie Wojewódz-
kim w Poznaniu obejmuje następujące odcinki komunikacji
wodnej.

1. **Warta** — od ujścia rzeki Prosną aż do granicy Państwa

2. **Noteć** — (skanalizowana) od jeziora Gopło do granicy
Państwa.

3. **Kanał Bydgoski** — łączący Wisłę z Notecią.

Stała żegluga odbywa się na następujących odcinkach.

1. Kruszwica — Lisiogon. 2. Bydgoszcz — Krzyż.

3. Pyzdry — Międzychód.

**Towarzystwa i Przedsiębiorstwa utrzymujące stałą komu-
nikację osobową względnie towarową.**

„C Hartwig” S. A. Poznań, ul. Towarowa 15/20. Maja 5.

Ludwig Modelski Sp. z o. o. Poznań, ul. 3-go

„Żegluga Wielkopolska”, Poznań ul. Tama Garbarska 26

„Zjednoczenie Żegluga Śródlądowej”, Bydgoszcz, ul. Ja-
giellońska 71.

„Lloyd Bydgoski” Tow. Ak. Bydgoszcz ul. Grodzka 28.

Główne szosy w kierunku Państw Ościennych i W. M. Gdańska.

Warszawa - Berlin

Warszawa — Łowicz — Krośnice —
Koło — Strzałków — Września —
Poznań — Pniewy — Skwierzyna —
Berlin.

Warszawa - Wiedeń

Warszawa — Rawa — Piotrków —
Częstochowa — Będzin — Katowice —
Dziedzice — Wiedeń.

Warszawa - Kowno.

Warszawa — Łomża — Augustów —
Suwałki — Szepliszki — Kowno.

Warszawa - Budapeszt.

Warszawa — Radom — Kielce —
Kraków — Bielski — Cieszyń —
Budapeszt.

Warszawa - Bukareszt.

Warszawa — Miłosna — Lublin —
Zamość — Lwów — Chodorów —
Kołomyja — Bukareszt.

Warszawa - Gdańsk.

Warszawa — Modlin — Płońsk —
Sierpc — Rypin — Golub — Gru-
dzisz — Tczew — Gdańsk.

Warszawa - Wrocław.

Warszawa — Łowicz — Łódź —

Sieradz — Kalisz — Ostrów Poz. —
Zduny — Wrocław.

Warszawa - Moskwa.

Warszawa — Siedlce — Brześć n/Bu-
giem — Siemianka — Moskwa.

Warszawa - Kijów.

Warszawa — Siedlce — Brześć
n/Bugiem — Równa — Korzec —
Kijów.

Warszawa - Królewiec.

Warszawa — Modlin — Płońsk —
Raciąż — Mława — Działdowo —
Królewiec.

Komunikacja autobusowa.

W zależności od rozbudowy szos i naprawy dróg wzmaga się coraz bardziej na terenie Rzeczypospolitej ruch autobusowy łączący poszczególne miasta bardziej, lub mniej oddalone od linii kolejowych. Jednakowoż komunikacja autobusowa prowadzona jest jeszcze dość chaotycznie i konieczne są w tej mierze pewne postanowienia władz regulujące odpowiednimi przepisami samo powstawanie i eksploatację linii autobusowych.

Wobec niemożności zebrania dokładnych informacji o stanie komunikacji autobusowej na całym terenie Państwa Polskiego, ograniczymy się jedynie do podania w tym wydaniu linii autobusowych, łączących Warszawę z innymi miastami, natomiast w następnym roczniku zamieścimy dokładne i wyczerpujące dane o rozkładzie jazdy linii autobusowych w Polsce.

Rozkład jazdy autobusów

Z^a stacji przy ul. Bonifraterskiej

Do Brodnicy o godz. 4 i 6 wiecz.
Do Błonia o godz. 8 rano, 5 i 7 wiecz.
Do Broku o godz. 7 wiecz.
Do Ciechanowa o godz. 7 wiecz.
Do Drobin o godz. 7 rano, 5 i 8 wiecz.
Do Drohiczyńska o godz. 6 wiecz.
Do Dębina o godz. 9,30 rano, 5, 6 i 7 wiecz.
Do Głuch o godz. 5,30 i 7 wiecz.
Do Gólymina o godz. 7 wiecz.
Do Garwolina o godz. 9,30 rano, 5, 6, 7 i 8 wiecz.
Do Gończyc o godz. 9,30 rano, 5, 6, 7 i 8 wiecz.
Do Gostynina o godz. 8 rano, 3 i 5 pop.
Do Gąbina o godz. 8 rano, 3 i 5 pop.
Do Gruduska o godz. 4 i 6 wiecz.
Do Jadowa o godz. 7 wiecz.
Do Jabłonny od godz. 7 rano do 8 wiecz. co pół godziny.
Do Kałuszyna o godz. 11 rano i 8 wiecz.
Do Kazunia o godz. 12 w poł. i 6 wiecz.
(w niedziele i święta o 12 w nocy).
Do Kurowa o godz. 9,30 rano, 5, 6, i 7 wiecz.
Do Lublina o godz. 9,30 rano, 5, 6 i 7 wiecz.
Do Łomianek od godz. 7 rano do 8 wiecz. co 40 minut

Do Łochowa o godz. 7 wiecz.
Do Łowicza o godz. 8 rano, 5 i 7 wiecz.
Do Mławy o godz. 4 i 6 wiecz.
Do Makowa o godz. 4 i 6 wiecz.
Do Mińska Mazowieckiego o godz. 11 przed poł. i 6 wiecz.
Do Miłosnej o godz. 9,30 rano, 5, 6 i 7 wiecz.
Do Modlina o godz. 7, 8 i 10 rano, 5, 6, 8 i 9 wiecz. (w niedz. i święta o 12 w nocy).
Do Markuszewa o godz. 9,30 rano, 5, 6, i 7 wiecz.
Do Malej Wsi o godz. 7 rano, 5 i 6 wiecz.
Do Nagoszewa o godz. 5,30 rano i 7 wiecz.
Do Nowego Miasta, tylko w poniedziałki, wtorki i czwartki o godz. 7 rano, 6 i 7 wiecz.
Do Nowego Dworu o godz. 7 rano, 5,30, 6, 7 i 8 wiecz.
Do Ostrowia-Maz. o godz. 8 rano, 5,30, 5, 7 i 9 wiecz.
Do Przasnysza o godz. 4 i 6 wiecz.
Do Poreby o godz. 5 i 7 wiecz.
Do Płońska o godz. 8 rano, 5 i 7 wiecz.
Do Pułtusa o godz. 7, 8, 9 i 11 rano, 2, 4, 5, 7 i 9 wiecz.
Do Puław o godz. 9,30 rano, 5, 6 i 7 wiecz.
Do Płocka o godz. 7 rano, 5 i 6 wiecz.
Do Rypina o godz. i 6 wiecz. 4
Do Radzymina o godz. 8,30, 11 rano i 7 wiecz.
Do Ryka o godz. 9,30 rano, 5 i 7 wiecz.

Do Raciąża o godz. 8 rano, 5 i 8 wiecz.
 Do Szelkowa o godz. 4 i 6 wiecz.
 Do Sochaczewa o godz. 8 rano, 5 i 7 wiecz.
 Do Sochocina o godz. 5 wiecz.
 Do Sokołowa o godz. 11 rano i 6 wiecz.
 Do Sadownego o godz. 7 wiecz.
 Do Strzegowa o godz. 8 rano, 5 i 7 wiecz.
 Do Serocka o godz. 9 i 11 rano, 1, 2, 4, 6, 7 i 9 wiecz.
 Do Siedlec o godz. 7 wiecz.
 Do Węgrowa o godz. 11 rano i 6 wiecz.
 Do Wyszkowa o godz. 9 rano, 5 i 7 wiecz.
 Do Wiązowny o godz. 9 rano, 5, 6 i 7 wiecz.
 Do Wyszogrodu o godz. 7 rano, 5 i 8 wiecz.
 Do Włocławka o godz. 5 po poł.
 Do Trojan o godz. 5 i 7 wiecz.
 Do Zakroczymia o godz. 7 rano 5 i 6 wiecz.
 Do Zegrza o godz. 7, 8 i 11 rano, 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8 i 9 wiecz.

**Z rogatek Alci Jerolimskiej
 róg Grójeckiej.**

Do Białej Rawskiej o godz. 8 rano, 4 i 6 wiecz.

Do Babska o godz. 4 po poł.
 Do Białobrzegów o godz. 11 rano i 3 pop.
 Do Błędowa o godz. 7 wiecz.
 Do Grójca od godz. 7 rano do 8 wiecz. co godzinę.
 Do Jedlińska od godz. 7 rano do 8 wiecz. co godzinę.
 Do Mszczonowa o godz. 8 rano, 12 w poł. 3, 4, 5, 6 i 9 wiecz.
 Do Mogielnicy o godz. 8 rano, 12 w poł. i 6 wiecz.
 Do Nadarzyna o godz. 8 rano, 12 w poł. 3, 4, 5 i 7 wiecz.
 Do Rawy Mazowieckiej o godz. 8 rano, 4, 6, i 8 wiecz.
 Do Radomia od godz. 7 rano do 7 wiecz. co godzinę.
 Do Przybyszewa o godz. 8 rano, 12 w poł. 6 i 8 wiecz.
 Do Tomaszowa o godz. 8 rano, 4, 5 i 8 wiecz.
 Do Tarczyna od godz. 7 rano do 8 wiecz. co godzinę.
 Do Żyrardowa o godz. 8 rano, 12 w poł. 5 i 7 wiecz.

Z Placu Unji Lubelskiej

Do Góry Kałwarji, Piaseczna, Warki o godz. 8, 10 rano.
 12 w poł. 14, 16, 18 i 20 wieczj
 Do Jeziorny, Konstancina, Skolimowa. co godz. od 7
 rano do 9 wiecz.

Komunikacja lotnicza:

Polska Linja Lotnicza „Aerolot“. S. A.
 (w likwidacji).

W sprawach Aerolotu zwracać się należy, Warszawa Hoża
 5 m. 9 godz. 5—6 popoł.

**Międzynarodowe Towarzystwo Żeglugi Powietrznej
 (C. I. D. N. A.)**

Zarząd: Warszawa, Topolowa Lotnisko tel. 110-81,
 258-13, 331-12 (skr. Aireuropa).

Oddziały:

Paryż 22 — Rue des Pyramides
 Strassburg — Aerogare d'Eutkheim
 Norymberga — Aerohare de Fürth
 Praga 6 — Narodni Frida
 Wiedeń 1 — Kärtnerring 7
 Budapeszt — Vörösmarty
 Belgrad — Kniegiuje Liubnice 11
 Bukareszt Nr. 3 Strada Franklin 14

Sofja — Aerogare de Bojousichte
 Konstantynopol — Aerogare de Yechil-Keny.

Kierunek lotów:

Warszawa — Paryż
 „ — Strassburg
 „ — Praga Czeska
 „ — Wiedeń
 „ — Budapeszt
 „ — Bukareszt
 „ — Konstantynopol.

Linja Lotnicza „Lot“,
 Sp. z ogr. odp.

Zarząd—Warszawa, Marszałkowska 138, tel. 5-71, 5-72, 5-73
 Port lotniczy — Topolowa, Lotnisko tel. 8-50, 8-60.

U w a g a:

Szczegółowe informacje o wyżej podanych towarzy-
 stwach oraz rozkład lotów i taryfy: pasażerska, pocztowa
 i towarowa podane są w Rozdziale IV-Taryfy i Oplaty

== U w a g a ==

W roku 1931-szym ukaże się III-ci rocznik
Księgi Informacyjno-Adresowej

p. t. „Państwo Polskie”

w dwóch wielkich tomach,

które obejmą 8 bogato ilustrowanych działów.

SPIS RZECZY CAŁEJ TREŚCI WYDAWNICTWA PODANY BĘDZIE W JĘZYKACH:
POLSKIM, FRANCUSKIM, ANGIELSKIM, NIEMIECKIM i ROSYJSKIM

Każdy obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, bez względu na jego zawód lub stanowisko znajdzie w tym roczniku **wszelkie** interesujące go **informacje, adresy, taryfy, opłaty i t. p.** z zakresu życia wewnętrznego kraju od ustroju państwowego poczynawszy, a skończywszy na **szczegółowo** opracowanych działach, dotyczących **przemysłu, handlu, finansów, rolnictwa i rzemiosła**, jak również spraw **samorządowych i społecznych**.

Specjalny dział poświęcony będzie informacjom i adresom, służącym **ku ułatwieniu nawiązywania stosunków handlowych z państwami obcemi**.

Szczegółowe prospekty wysyłać będziemy **bezpłatnie** na każde żądanie, poczynając od 31 marca 1930 r.

REDAKCJA.

„Państwo Polskie“

Rocznik II-gi.

Rozdział IV

Taryfy i Opłaty.

ZAŁOŻONA W 1918 ROKU

INSTYTUCJA WYDAWNICZA

„ODRODZENIE POLSKI“

KAROL A. MERPERTA

WARSZAWA, BODUENA Nr 1.

Telefon Nr. 116-61

Komunalna Kasa Oszczędności powiatu Włodzimierskiego we Włodzimierzu

przyjmuje wkłady oszczędnościowe od 1 zł. począwszy, udziela pożyczek krótkoterminowych na weksle i pod zastaw, posiada specjalnie zorganizowany dział dla inkasa weksli, załatwia wszelkie czynności w zakres bankowości wchodzące.

BARTELMUSS i SUCHY BIELSKO, Śląsk Cieszyński

ul. Długa 3, tel. 142, 162.

Fabryka śrub i wyrobów kutych.

Elektrownia Bielsko - Bialska Bielsko,

ul. Batorego 13^A, tel. 278

Wydzierżawia energję dla zużycia światła i prądu.

Motory — Piece i aparaty do gotowania.
Szybkie i solidne wykonanie wszelkich elektrycznych instalacyj.

— Najniższe ceny. —

Komunalna Kasa Oszczędności powiatu Baranowickiego w Baranowiczach

założona 14 lipca 1927 roku.

Przyjmuje wkłady oszczędnościowe od 1 złotego począwszy, udziela pożyczek krótko i długoterminowych na cele rolnicze, inkasuje weksle oraz załatwia wszelkie czynności w zakres bankowości wchodzące.

Rok założenia 1875
Towarzystwo Zakładów
Przędzalni Bawełny, Tkalni i Bielarni
„ZAWIERCIE” Sp. Akc.

w Zawierciu
Tel. 14.

Zarząd: Warszawa, Nowy-Świat 7, telef. 26-52

Biuro sprzedaży:
Łódź, Zielona 10, tel. 5021, 78.

Adr. teleg. „AKTOZA”.

Zakłady zatrudniają 6000 robotników.

Wytwarzają: tkaniny bawełniane wszelkiego rodzaju, w stanie surowym, bielonym, farbowanym, drukowanym, żakardowym etc.

Specjalny dział pluszu i aksamitu.

FABRYKA ARMATUR BIELSKO (Śląsk) E. v. MÜNSTERMANN

Armatury do pary, wody i gazu. **Wentyle** żeliwne i stalowe. **Zasuwy** lekkiej i ciężkiej budowy. **Hydranty** pod-i nadziemne. **Kurki** zwykłe oraz w specjalnem wykonaniu. **Odlewy** z brązu fosforowego do 15.000 kg. w jednej sztuce.

Zastępstwo w Warszawie:

Janczewski i Freymark, Biuro Techniczno-Handlowe, Mokotowska 49,
Tel: 510-54.

Bank Gospodarstwa Krajowego Oddział w Białej

Rynek Nr. 1.

Adres teleg.: **Krajobank Biała.**

P. K. O. 140.276.

Telefony: 14-28, 12-85, 10-52, 14-62.

**Załatwia wszelkie
transakcje bankowe.**

TOWARZYSTWO Dla Budowli Przemysłowych **SCHLEYEN i S-ka**

Spółka z ogr. odp.

Kraków, ul. Mikołajska 6, tel. 3300.

Adres teleg.: **Schleyenska Kraków.**

Projektowanie i budowa cegieł, wapienników, fabryk dachówek, materiałów szamotowych i t. d. Budowa kominów fabrycznych. Podwyższanie i naprawa bez przerwy w ruchu. Obmurowanie kotłów. Gromochrony. Piece i generatory dla wszelkich zakładów przemysłowych.

Poczta

UWAGA. Wszystkie urzędy i agencje pocztowe na terenie Państwa Polskiego podane są w Rozdziale III. — Komunikacyjnym.

Taryfa wewnętrzna

(Taryfa pocztowa w obrocie wewnętrznym i z Wolnem Miastem Gdańskiem).

Rodzaj przesyłki	Waga, wymiar lub inne warunki	gro-szy	Rodzaj przesyłki	Waga, wymiar lub inne warunki	gro-szy	Rodzaj przesyłki	Waga, wymiar lub inne warunki	gro-szy
Listy			Kartki			Czasopisma	I. Opłata za przesłanie i doręczenie.	
a) prywatne	do wagi 20 gr.	25	widokowe i świąteczne	zawierające na stronie przedniej pozdrowienia, życzenia w pięciu słowach	5	a) prenumerowane za pośrednictwem poczty	Za każdy egzemplarz. do wagi 25 gr.	0 9
	ponad 20 gr. do 250 gr.	50					ponad 25 do 50 „	1.—
	ponad 250 gr. do 500 gr.	80					„ 50 „ 100 „	2.—
b) urzędowe	do wagi 20 gr.	25	Bilety wizytowe	zawierające życzenia, kondolencje wyrażone w pięciu słowach o ile są przesłane w otwartej kopercie	10		„ 100 „ 250 „	2.25
	ponad 20 gr. do 250 gr.	50					„ 250 „ 500 „	4.5
	ponad 250 gr. do 2000 gr.	70					„ 500 „ 1000 „	6.—
	Wymiary w każdym z trzech kierunków najwyżej 45 cm., rulony: najwyżej 75 cm. długości, 10 cm. w średnicy		Druki dla ociepleniowych	do wagi 5000 gr. Wymiary jak dla listów	5		„ 1000 „ 2000 „	9.—
Kartki pocztowe	pojedyncze z odpowiedzią	15 30	Papiery handlowe	do wagi 250 gr. ponad 250 gr. do 500 gr. ponad 500 gr. do 1000 gr. Wymiary jak dla listów	25 50 60		II. Należytość manipulacyjna.	
	Wymiary: największy 15×10,5 cm., najmniejszy 10×7 cm.						za czasopisma, wychodzące co najmniej 5 razy tyg., od każdego egz. miesięcznie,	10
Druki			Próbki towarów	do wagi 250 gr. ponad 250 gr. do 500 gr. Wymiary: 45×20×10 cm.; rulony 45×15 cm.	25 50	b) przekazywane przez wydawców	za czasopisma wychodz., mniej niż 5 razy na tydzień, od każdego wysłanego numeru	1/2
a) prywatne	do wagi 25 gr. ponad 25 do 50 gr. „ 50 „ 100 „ „ 100 „ 250 „ „ 250 „ 500 „ „ 500 „ 1000 „ „ 1000 „ 2000 „	5 10 15 25 50 60 70				Dodatki do czasopism	Pobiera się opłatę, wskazaną pod I, lecz tylko ryczałtem zgóry	
	(tylko pojedynczo wysyłane tomy).		Przesyłki mieszane	do wagi 250 gr. ponad 250 gr. do 500 gr. ponad 500 gr. do 1000 gr. Wymiary nie mogą przekraczać norm przepisanych dla każdej z tych części.	25 50 60		a) do wagi 100 gr. nie podleg. opłacie.	
b) urzędowe	do wagi 25 gr. ponad 25 do 50 gr. „ 50 „ 100 „ „ 100 „ 250 „ „ 250 „ 2000 „	10 15 25 40	próbki towarów, papiery				ponad 100 do 250 gr	4.5
	wymiary jak dla listów						„ 250 „ 500 „	9.—
							„ 500 „ 1000 „	12.—
							b) za nadzwyczajne dodatki, dołączone do 1 egz. 60% opłaty dla druków prywatnych odpowiedniej wagi	

Rodzaj przesyłki	Waga, wymiar lub inne warunki	gro-szy	Rodzaj przesyłki	Waga, wymiar lub inne warunki	gro-szy	Rodzaj przesyłki	Waga, wymiar lub inne warunki	gro-szy
Listy wartościowe (prywatne i urzędowe)	a) opłata za list polecony odpowiedniej wagi.		i urzędowe)	ponad 5 kg do 10 kg	300		oraz dodatkowa opłata (bez względu na wysokość kwoty)	5
	b) należność asekuracyjna za każde 100 zł. przy listach zamkniętych,	10	a) zwykłe	ponad 10 kg. do 15kg	500	b) telegraficzne	Oprócz powyżej podanych, opłata manipulacyjna	20
	przy listach otwartych.	30	b) wartościowe	ponad 15 kg do 20 kg	600		Polski Urząd Gdański pobiera za przekazy opłaty jak pod a)	
	c) opłata dodatkowa bez względu na wagę	10		oprócz opłaty od wagi należność asekuracyjna za każde podane 100 zł. należność manipulacyjna przy paczkach do 100 zł.	10		Obrót z W. M. Gdańskiem.	
	Przy listach prywatnych wartość nie może przekraczać 10.000 zł., przy rządowych—100.000 zł.			oraz ponad 100 zł wartości oraz dodatkowa opłata (bez względu na wagę lub podaną wartość)	20 40	Listy wartościowe	Pobiera się opłatę:	
	W Polskim urzędzie Gdańsk I			Przy paczkach prywatnych wartość nie może przekraczać 10.000 zł. przy urzędowych 100000 zł.	10		a) jak za list odpowiedniej wagi w obrocie wewnętrznym,	60
	a) opłata za list polecony odpowiedniej wagi		Przekazy				b) należność za polecenie	
	b) asekuracja za każde 300 zł. podanej wartości	10	a) pocztowe				c) należność asekuracyjną za każde 300 zł. podanej wartości	50
	Wysokość podanej wartości jak powyżej		zwykłe	Do 10 zł.	15	Paczki	Wartość podana nie może przekraczać 10 000 zł.	
			pobrańowe	ponad 10 zł. do 25 zł	30		W obrocie z W. M. Gdańskiem obowiązuje taryfa zagraniczna.	
			i zleceńowe	„ 25 zł. do 50 zł	45			
Paczki (prywatne)				„ 50 zł. do 100 zł	65	Przekazy pocztowe.	Obrotu przekazowego w W. M. Gdańskiem nie podjęto.	
				„ 100 zł. do 250 zł	90			
				„ 250 zł. do 500 zł	130			
	Od wagi do 1 kg.	100		„ 500 zł. do 750 zł	175			
	ponad 1 kg. do 5 kg.	200		„ 750 zł. do 1000	215			

PRZEDMIOT	gro-szy	PRZEDMIOT	gro-szy	PRZEDMIOT	gro-szy
Należności dodatkowe		Przesyłka listowa poste-restante	50	w polskim urzędzie poczt. Gdańsk I	60
a) przy nadaniu.		Paczka poste-restante	50	Zmiana adresu lub zarządzenie zwrotu przesyłki	75
Polecenie przesyłek poczt. w pol. urzędzie pocztowym Gdańsk I	50	Za przyjęcie przez listonosza wiejskiego:	10	Zwrotne poświadczenie wypłaty	100
Zwrotne poświad. odbioru w pol. urzędzie pocztowym Gdańsk I.	50	a) przesyłki polecanej	20	Reklamacja przesyłki poczt.	50
Zwrotne poświadczenie wypłaty	30	b) listu wartościowego, przekazu pocztowego lub P. K. O.	30	Wydanie duplikatu i poświadczenia nadania	30
Za nadanie przesyłki za pobraniem lub zleceniem	50	c) paczki za każde 5 kg. wagi	10	Zniesienie lub zmniejszenie pobrania	75
Pisemne doniesienie na blankiecie P. K. O.	15	d) telegramu		c) przy odbiorze.	
Za doręczenie pospieszne przesyłek listowych oraz dokumentów oddawczych na nadesłane listy wartościowe, przekazy i paczki	80	Za zarządzenie nadawcy, aby go zawiadomiono, któremu z odbiorców doręczono paczkę	50	Za doręczenie w miejscowym okręgu doręczeń, gdzie ten rodzaj służby zaprowadzono:	
		b) po nadaniu.	50	1) przekazów pocztowych i telegraficznych oraz P. K. O. do 10 zł.	5
		Zwrotne poświadczenie odbioru	100		

PRZEDMIÓT	gro- szy	PRZEDMIÓT	gro- szy	PRZEDMIÓT	gro- szy
ponad 10 zł. do 25 zł.	10	w innych miejscowościach:		Za przewóz torb zamkniętych — miesięcznie.	500
„ 25 „ „ 50 „	20	do 5 kg.	30	Za pośrednictwo przy cleniu przesyłek listowych oraz paczek	50
„ 50 „ „ 100 „	30	„ 10 „	40	Za zastrzeżenie osobistej interwencji przy cleniu — miesięcznie	1000
„ 100 „ „ 250 „	40	„ 15 „	70	Za czynności związane z protestem weksłu opłatę	
„ 250 „ „ 500 „	60	„ 20 „	90	a) za protest do 100 zł.	200
„ 500 „ „ 750 „	80	Za doręczenie przez listonosza paczki za każde 5 kg.	30	od 100—250 zł.	250
„ 750 „ „ 1000 „	100	Za skrytki i przegródki, mies. dla przesyłek listowych i gazet	100	„ 250—300 „	310
2) przekazów P. K. O. stanowiących uposażenie emerytalne, zaopatrzenie wdów, pensje sierocy, rencistów, prowizjonistów, weteranów dary z łaski—wyplacanych z funduszy Skarbu Państwa—do 50 zł. nie pobiera się żadnej należności, ponad 50 zł.	10	dla przesyłek i listów wartościowych oraz przekazów w Warszawie	1 000	„ 300—400 „	460
3) listów wartościowych: do 100	10	w innych miejscowościach	500	„ 400—500 „	560
do 1000 zł. podanej wartości	20	Składowe za paczkę za każdy dzień zwłoki	35	„ 500—600 „	610
ponad 1000 zł. do 5000 zł.	50	najwyżej	1 000	„ 900—10000	810
„ 5000 „	100	(Od opłaty składowego są wolne:		b) opłatę pocztową za przesłanie weksła protestowanego listem poleconym	
4) paczek:		a) dzień doręczenia lub wydania pomocniczego odbiorcy, adresu.		c) dodatek komunalny 1/2% zaprotestowanej sumy wekslowej	
w Warszawie do 5 kg.	50	b) w miejscowościach okręgu doręczeń bezpośrednio następujące 3 dni, przy paczkach dla wojskowych—od szeregowca do chorążego włącznie — dalszych 7 dni.		Za poświadczenie doręczenia listu za dowodem doręczenia i zwrócenia dowodu na dawcy	25
w Warszawie do 10 kg.	60	c) przy paczkach „poste restante” — dalsze 4 dni,		Za cofnięcie zamówienia czasopisma, o ile już je przekazano wydawcy	25
w Warszawie do 15 kg.	100	d) w zamiejscowym okręgu doręczeń dalszych 14 dni).		Za przepisanie czasopisma na nazwisko innego odbiorcy w miejsce pierwotnego prenumeratora	15
w Warszawie do 20 kg.	120	Za przepakowanie paczek pobiera się należność w wysokości faktycznie poniesionych kosztów		Za dostanie czasopisma w razie zmiany miejsca zamieszkania prenumeratora w obrębie tej samej miejscowości lecz innej dzielnicy doręczeń do zamiejscowego okręgu doręczeń lub innego urzędu pocztowego	40
W miejscowościach:		Za przesyłki „poste-restante” (o ile nadawca nie uiścił opłat): przesyłki listowe za paczki	10 30	Specjalne opłaty w górnośląskiej części województwa śląskiego	
Będzinie, Białej, Białymstoku, Bielsku, Borysławiu, Bydgoszczy, Chelmie, Chrzanowie, Cieszynie, Częstochowie, Dąbrowie Górń., Drohobyczu, Dubnie, Dziedzicach, Grudziądzu, Jarosławiu, Jasle, Jaworznie, Kaliszu, Katowicach, Kielcach, Kołomyi, Kowlu, Krakowie, Królewskiej Hucie, Krzemieńcu, Lublinie, Lublińcu, Lwowie, Łomży, Łodzi, Łucku, Mikołajewie, Mysłowicach, Nowym Sączu, Opatowie, Ostrowcu, Ostrogu Woł., Piotrkowie Trybunalskim, Płocku, Poznaniu, Przemyśle, Pszczynie, Radomiu, Równem Woł., Rybniku, Rzeszowie, Sanborze, Sanoku, Sarnach, Siedlcach, Siemianowicach, Sosnowcu, Stanisławowie, Stryju, Tarnopolu, Tarnowie, Tarnowskich Górach, Tczewie, Toruniu, Wadowicach, Wierzbniku, Wilnie, Włocławku, Włodzimierzu, Zakopanem, Zamościu i Zawierciu:		d) różne opłaty		Za doręczenie pośpieszne: przesyłki listowe i paczki w miejscowym okręgu doręczeń	80
do 5 kg.	40	Zawiadomienie o niedoręczalności paczki	5	w zamiejscowym okręgu doręczeń w wysokości rzeczywistych kosztów pośtańca, lecz najmniej	100
„ 10 „	50	Upoważnienie wypłaty w razie zgubienia przekazu przez odbiorcę	50	w zamiejscowym okręgu doręczeń innego urzędu (tylko w obrocie wewn. Górnego Śląska)	80
„ 15 „	80	Pełnomocnictwa: dla jednorazowego odbioru przesyłek, stałe do odbioru przesyłek,	10 200	Za wystawienie legitymacji poczt.	100
„ 20 „	100	Osobne zastrzeżenie odbierania listów i gazet na dworcach kolejowych: za dzień nie jeden ist. dworcowy — miesięcznie;	500	Za wystawienie karty składowej	50
		za jedną przesyłkę gazetową dziennie, bez względu na ilość egz. — miesięcznie	500	Miesięczna należność za badanie uprawnień zgłaszają	
		za wysłane bezpośrednio przez administrację gazet własne egz. — miesięcznie	100		

PRZEDMIOT	gro- szy	PRZEDMIOT	gro- szy	PRZEDMIOT	gro- szy
cego się po odbiór przesyłek poczt. na podstawie specjalnej umowy	200	liczeniem miesięcznie	300	ponad 10 klm.	100
Za kredytowanie opłat pocztowych za późniejszym roz-		Za bagaż podróżujących pocztą	50	od 10 do 20 kg:	100
		do 10 kg:		do 10 klm.	150
		do 10 klm.		ponad 10 klm.	50
				Za jazdę pocztą: od kilometra	

Taryfa zagraniczna

Rodzaj przesyłki	Waga, wymiar i inne warunki	groszy	Rodzaj przesyłki	Waga, wymiar i inne warunki	groszy	Rodzaj przesyłki	Waga, wymiar i inne warunki	groszy	
Listy	do wagi 20 gr. za każde dalsze 20 g. Do Austrii, Czechosłowacji, Rumunii i Węgier: do wagi 20 gr. za każde dalsze 20 gr (Najwyższa waga 2 kg., wymiary — jak w obrocie wewnętrznym).	50 30 40 30	Próbki towarów	za każde 50 gr. najmniej jednak (Najwyższa waga 500 gramów).	10 20 	Paczki a) zwykłe	należitości manipulacyjnej).		
Kartki pocztowe	pojedyncze lub za każdą część kartki z opłaconą odpowiedzią Do Austrii, Czechosłowacji, Rumunii i Węgier (Wymiary jak w obrocie wewnętrznym).	30 25	Przesyłki mieszane	za każde 50 gr. najmniej jednak jeżeli przesyłka składa się z druku i próbek towarów. W innych wypadkach najmniej (Waga i wymiary poszczególnych części składowych nie mogą przekraczać norm, przepisanych dla każdej z tych części).	10 20 50		b) wartościowe	Podane w zagranicznej taryfie poczkowej w centymach i frankach opłaty od wagi za paczki zwykłe i ochronne prze-licza się na złote i grosze w/g ustalonego kursu franka złotego.	
	Druki widokowe oraz świąteczne i bilety wizyt.	za każde 50 gr. o ile zawierają 5 słów życzeń lub grzeczności, a bilety o ile prócz tego są otwarte i zaopatrzone napisem „druk”. (Najwyższa waga 2 kg., waga pojedynczo wysyłanych to-mów może wynosić 3 kg., Wymiary jak dla listów).	10 5	Czasopisma przekazywane przez wydawców	Za każde 50 gr. Do Argentyny, Belgji, Bułgarii, Estonji, Francji, Królestwa Serbów Kroatów i Słowenów, Luksemburga, Łotwy, Portugalji, Rumunii i terytorjum Sarry : za każde 50 gr. Do Austrii, Czechosłowacji i Węgier — jak w obrocie wewnętrznym. (Waga i wymiary jak dla druków).		10 5		Przy paczkach wartościowych oprócz opłaty od wagi pobiera się należność od deklarowanej wartości w wysokości 50 ct., za każde 300 fr. złotych lub części ich oraz należność ekspedycyjną 50 ct. (Podana wartość nie może przekraczać 1000 franków złotych).
Druki dla ociemniałych	za każde 1000 gr. Do Austrii, Czechosłowacji, Rumunii i Węgier do wagi 3 kg. (Wymiary jak dla listów).	5 5	Listy wartościowe	jak za list polecony odpowiedniej wagi i należność od deklarowanej wartości za każde 300 zł. lub ich część (Podana wartość nie może przekraczać równowartości 5000fr. złotych. Za listy nadawane ze względów walutowych w stanie otwartym nie pobiera się	50	Przekazy pocztowe	Z krajami, z którymi obrót podjęto: należność manipulacyjna od każdego przekazu należność za każde 100 zł., przekazywanej kwoty (Kwota przekazu nie może przekraczać zł. 100).		
Papiery handlowe	za każde 50 gr. najmniej jednak (Najwyższa waga do 2 kg., wymiary jak dla listów).	10 50 50					Z wyjątkiem W. Brytanji: do 100 zł. od 100 zł. 200 zł. od 200 zł. 300 zł. od 300 zł. 400 zł.	80 130 180 230	

Rodzaj przesyłki	Waga, wymiar lub inne warunki	gro-szy	Rodzaj przesyłki	Waga, wymiar lub inne warunki	gro-szy	Rodzaj przesyłki	Waga, wymiar lub inne warunki	gro-szy
	od 400 — 500 zł.	280		od 100 — 200 zł.—	200	Uwaga. obrót przekazowy wprowadzono dotychczas z Austrią, Belgią, Francją, Kanadą, Łotwą, Terytorjum Saary, Stanami Zjednoczonymi Am. Pół. i Wielką Brytanią		
	od 500 — 600 zł.	330		„ 200 — 300 „—	300			
	od 600 — 700 zł.—	380		od 300 — 400 „—	400			
	„ 700 — 800 „—	430		„ 400 — 500 „—	500			
	„ 800 — 900 „—	480		„ 500 — 600 „—	600			
	„ 900 — 1000 „—	500		„ 600 — 700 „—	700			
	Do Wielkiej Bryta-			„ 700 — 800 „—	800			
	do 100 zł.	100		„ 800 — 900 „—	900			
				„ 900 — 1000 „—	1000			

Należytości dodatkowe

PRZEDMIOT	gro-szy	PRZEDMIOT	gro-szy	PRZEDMIOT	gro-szy
a) przy nadaniu:					
Polecenie przesyłek pocztow	60	Za przyjęcie przez listonosza wiejskiego:	10	Zwrotne poświadczenie wy-	100
Zwrotne poświadczenie odbio-	60	przesyłki poleconej		płaty	
ru		listu wartościowego		Zmiana adresu lub zarządze-	100
Zwrotne poświadczenie wy-	60	przekazu pocztowego lub P.	20	nie zwrotu przesyłki	
płaty		K. O.	30	Reklamacja przesyłki	100
Za doręczenie pośpieszne prze-		paczki za każde 5 kg.	10	Wydanie duplikatu poświad-	
syłek listowych oraz doku-		telegramu	40	czenia nadania	50
mentów oddawczych na na-		Za nadanie przesyłki poleco-		Różne opłaty	
deszle listy wyrzuciowe,		nej poza godz. urz.		Zawiadomienie o niedoręczal-	
przekazy	100	b) po nadaniu:		ności paczki	100
na paczki	80	Zwrotne poświadczenie odbio-	100		
		ru			

Telegraf

Objaśnienie znaków telegraficznych:

„D” = pilny; Rpx = odpowiedź zapłacona x słów; RPDx = pilna odpowiedź zapłacona x słów; TC = sprawdzenie; PC = telegraficzne potwierdzenie odbioru; PCD = pilne telegraficzne potwierdzenie odbioru; PCP = potwierdzenie odbioru pocztą; FS = posłać dalej; PR = pocztą polecony; XP = umyślny opłacony; XPxfr = umyślny opłacony x franco; XPP = umyślny opłacony, należność podać pocztą; XPT = umyślny opłacony, należność podać telegrafem; MP = do rąk własnych; TR = odebrać w telegrafii; GP = odebrać na pocztę; GPR = odebrać na pocztę polecony; TMx = x adresów; CTA = wszystkie adresy powtórzyć; Ouvert = otwarty.

UWAGA: Wszystkie urzędy i agencje telegraficzne na terenie Państwa Polskiego podane są w Rozdziale III — Komunikacyjnym.

Taryfa wewnętrzna

PRZEDMIOT	gro-szy	PRZEDMIOT	gro-szy	PRZEDMIOT	gro-szy
Telegramy miejscowe i za-					
miejscowe zwykle prywatne	15	Pilne „D” zamiejscowe pry-	45	Prasowe „Presse”:	8
i państwowe (S) za wyraz		watne:		za wyraz	
ponadto dodatkowo	50	ponadto dodatkowa opłata	50	ponadto od telegramu do-	25
(Kolejowe urzędy telegra-		(Telegramy pilne do sta-		datkowa opłata	
ficzne w miejscowościach,		cji kolejowych przyjmowane		(Telegramy prasowe pilne	
gdzie również państwowe u-		są tylko na odpowiedzialność		są niedozwolone.	
rzędy telegraficzne, pobierają		nadawcy).		W telegramach praso-	
dodatkową należność na rzecz		RPX —za zapłaconą odpo-		wych są niedopuszczalne zna-	
skarbu kolejowego).		wieź zwykłą—za—wyraz		ki konwencjonalne z wyjąt-	
Telegramy państwowe (S)		ponadto dodatkowa opłata	15	kiem TMx).	
muszą mieć podpis i pieczęć			50	P. A. T. (Polska Agencja Te-	
urzędu wysyłającego.				legraficzna):	

PRZEDMIOT	gro- szy	PRZEDMIOT	gro- szy	PRZEDMIOT	gro- szy
za wyraz ponadto od każdego tele- gramu opłata dodatkowa CT —sprawdzenie telegramu: 50% opłaty telegramu zwy- kłego, bez dodatkowych opłat (np. za odpowiedź, po- słańca i t. p.) Za poświadczenie odbioru: PC —telegraficzne zwykłe PCD —telegraficzne pilne PCP —pocztą — jak za list zwykły do 20 gr. wagi (O doręczeniu telegramu ze znakiem PCP zawiadamia się urząd nadawczy pismem służbowym).	3 20	Do kolejowych urzędów telegraficznych telegramy XPP i XPT są niedopusz- czone, zaś telegramy ze zna- kiem konwencjonalnym „po- słańcem“ tylko na odpowie- dzialność nadawcy).		Od abonentów, zgłasza- jących umówiony lub skróco- ny adres w ciągu kwartału pobiera się należność w kwo- cie proporcjonalnej, licząc 30 dni za miesiąc, do których jednak dnia zgłoszenia się nie wlicza. Za świadczenia te, jeżeli trwają krócej aniżeli kwartał, pobiera się należność w sto- sunku proporcjonalnym).	
PR —doręczenie telegramu pocztą jako list polecony— i GPR —odebranie telegramu na poczcie jako list poleco- ny—pobiera się należność pocztową tylko za samo po- cenie listu TMI — telegramy o kilku adresach: za odpis każdych 50 wyra- zów lub ich części telegramu zwykłego telegramu pilnego (Należność za odpisy po- biera się tyle razy, ile jest adresów, mniej jeden. Znaki umieszcza się za- wsze przed tym adresem, do którego się odnoszą, z wyjąt- kiem D, TC, które umiesz- czone przed pierwszym adre- sem obok znaku TMx odno- szą się do wszystkich adre- sów, XPT i XPP opłaca się prócz normalnej należności za sam telegram: jako przedpłatę (depozyt) na koszt doręczenia umyślnym posłańcem za telegraficzne doniesienie (XPT) do urzędu nadawcze- go o wysokości wypłaconej posłańcowi należności na żądanie nadawcy lub za pocztowe doniesie- nie (XPP) do urzędu na- dawczego o wysokości wy- płaconej posłańcowi nale- żytości jak za zwykłą kart- kę pocztową Za telegramy XPT i XPP różnicę między złożoną przed- płatą a rzeczywistymi kosz- tami za posłańca ponosi na- dawca, któremu też zwraca się ewentualną nadwyżkę. O ile telegram doręczono in- ną okazją, a nie umyślnym posłańcem, zwraca się na- dawcy cały depozyt.	125 275 25 40 50 100 800 125 15	Nadawane telefonem przez abonentów: za każde 100 słów lub ich część (W razie cofnięcia tele- gramu, nadanego telefonem, nie zwraca się należności za pośrednictwo telefoniczne, lecz wpisuje się abonentowi do rachunku miesięcznego).	50	Cofnięcie telegramu jeszcze nie odtelegrafowanego (Należność potrąca się ze złożonej opłaty, resztę zwraca się nadawcy. Telegramu nadawcy nie zwraca się).	30
		Telegramy nadeszłe od tele- fonów abonentom: nie pobiera się opłat (Telegramy odtelefonowa- ne uważa się za doręczone, niemniej jednak przesyła się ich oryginały abonentom przez posłańca).		Telegramy nadane na rachu- nek złożonej zaliczki opłata dodatkowa od każde- go telegramu	20
		Pokwitowanie nadanego tele- gramu prywatnego (Wydaje się tylko na wy- raźne życzenie nadawcy).		Wniesienie reklamacji z po- wodu niedoręczenia, opóź- nienia telegramu i t. p. (Opłatę uiszcza się przez nalepienie znaczków pocztow- ych na podaniu, które nie podlega opłacie stemplowej. Jeżeli w jednym podaniu reklamowano kilka telegram- ów, uiszcza się należność od każdego reklamowanego telegramu. Należność za złożoną re- klamację zwraca się, jeżeli przeprowadzone dochodzenia wykazały, że reklamacja by- ła uzasadniona).	50
		Duplikat pokwitowania na- danego telegramu	50		
		Wydanie uwierzytelnionego odpisu telegramu nadanego lub nadeszłego: za każde 50 słów najmniej jednak	50 100		
		Umówiony lub skrócony a- dres: w Warszawie i Łodzi rocznie we wszystkich innych urzę- dach—rocznie (Adresat może zgłosić i opłacić także więcej aniżeli jeden adres umówiony lub skrócony dla swoich telegram- ów).	5000 4000	Za udzielenie informacji co do nadanego lub doręczo- nego telegramu	50
		Doręczenie telegramów do dwóch rozmaitych miejsc (biuro mieszkanie) o różnych porach dnia w tej samej miejscowości w Warszawie i Łodzi rocznie w innych urzędach rocznie (Adresaci, posiadający skró- cony lub umówiony adres, mogą także żądać — po uisz- czeniu jednakże za to opła- ty—doręczania im telegram- ów do dwóch rozmaitych miejsc o różnych porach dnia.	5000 4000	Doręczenie telegramu z adre- sem niedokładnym (Opłatę pobiera się od ad- resata, jeżeli go musiano szu- kać z powodu niedokładnego adresu).	30
				Zwrot przedpłaty, złożonej przez nadawcę, pobiera się należność jak za jeden wy- raz w dniu nadania tele- gramu. (Należność ściąga się od nadawcy telegramu ze znaka- mi XPP lub XPT przy zwrocie ewentualnej nadwyżki przed- płaty (depozytu) lub gdy zwraca się cały depozyt).	
				Blankiet telegraficzny na- dawczy bezpłatnie	

Taryfa zagraniczna

(Opłaty podane są we frankach złotych).

Ogólne należytości do taryfy wszystkich krajów.
Telegramy zwykłe: opłata od wyrazu według ustalonych stawek.

„D” (pilne): potrójna opłata jak za zwykłe.

„RPX” (zapłacona odpowiedź): opłata od ilości wyrazów na odpowiedź.

„RPDx” (pilna zapłacona odpowiedź): potrójna opłata od ilości wyrazów na odpowiedź.

„TC” (sprawdzanie telegramu): czwartą część opłaty za telegram zwykły (bez żadnych dodatkowych należytości).

Za sprawdzenie telegramu pilnego: jak za nadany zwykły telegram.

„PC” (poświadczenie odbioru): za telegramy zwykłe jak opłata za telegram o pięciu wyrazach.

„PCD” (poświadczenie odbioru telegraficznego pilnego): należytość jak za telegram o pięciu słowach.

„PCP” (pocztowe poświadczenie odbioru): jak za zwykły list do zagranicy.

„TMX” (telegramy o kilku adresach): za odpis telegramu zwykłego do 100 słów 50 c., za odpis telegramu pilnego do 100 słów 1 fr., za każde następne 100 słów lub ich część zwykłego 50 c., pilnego 1 fr.

„PR” (doręczenie pocztą jako polecony)

„GPR” (odebrać na pocztę jako polecony): należytość za list polecony w/g stawek danego kraju.

„Poste” (doręczenie pocztą jako list zwykły): należytość jak za list zwykły do zagranicy.

„FS” (dalsze przesłanie telegramu): na żądanie nadawcy pobiera się przy nadaniu tylko zwykłą opłatę do urzędu, wskazanego w pierwszym

adresie; za każde dalsze przesłanie telegramu opłatę uiszcza adresat.

(Telegramy przesłane dalej na żądanie adresata oznaczają się w nagłówku réexpédié de = (dosłownie z), przy czym należność pobiera się zgóry („taxe perçue”) lub przy ostatecznym doręczeniu (w nagłówku telegramu w tym wypadku winien być zamieszczony znak „PCVx fr.”)

„MP”, „PR”, „GP”, „CTA”, „xj-our”, „poste”, „telephone”, „jour”, „nuit”, „ouvert” (szczególne zlecenia): nie pobiera się żadnej należytości, wlicza się je jednakże do ogólnej ilości wyrazów telegramu.

Reklamacja. jak za reklamację pocztowej przesyłki poleconej do zagranicy.

Prasowe telegramy („Presse”): opłata od wyrazu na ogół o 50% niższa.

„LCO”, „LCF”, „LCD” (telegramy niespieszne zamorskie): opłata od wyrazu na ogół 50% niższa Kraje, które dopuszczają telegramy zniżkowe oznaczone są w taryfie znakiem Δ.

„LT” (telegramy listowe do Austrii i W. M. Gdańska) 50% normalnej taryfy telegraficznej.

(Telegramy te wysyłane są dopiero po wszystkich innych telegramach i nadawane mogą być między godz. 18 a 23-cią tylko w urzędach, które pełnią służbę cały dzień (N) lub całą dobę (N/2); znak „LT” wlicza się do ogólnej ilości wyrazów telegramu).

„E” (telegramy błyskawiczne) do Austrii i Gdańska. do Austrii — za wyraz 1 fr. 83 c., do W. M. Gdańska — za wyraz 90 c.

(Telegramy te wysyłane są przed wszystkimi innymi telegramami i nadawane mogą być tylko w urzędach, pełniących służbę cały dzień (N) lub całą dobę (N/2); znak „E” — Eclair — wlicza się do ogólnej ilości wyrazów telegramu).

Europa

oraz Kraje, należące do obrotu europejskiego

UWAGA; Kraje oznaczone znakiem Δ dopuszczają zniżkowe telegramy zamorskie.

KRAJ PRZEZNACZENIA	Opłata za wyraz				Niedopuszczone
	zwykły		prasowy		
	fr.	c.	fr.	c.	
Albanja (Albanie)	—	33	—	—	TR i GP, Expres. Język szwajcarski
Algier (Algérie)	—	38	—	19	TR i GP.
Austria (Autriche)	—	26	—	13	TR i GP.
Azory (Açores) — 1.	—	26	—	13	TR i GP.
Belgia (Belgique)	—	26	—	13	TR i GP.
Bułgarja (Bulgarie)	—	26	—	13	Expres.
Czechosłowacja (Tchécoslovaquie)	—	19	—	09,5	
Dania (Danemark)	—	26	—	13	
Estonja (Esthonie)	—	26	—	—	
Finlandja (Finlande)	—	35	—	17,5	
Francja (France) z Alzacją, Lotaryn- gją, Andorą, Kor- sykiem i Monakiem	—	28	—	14	Wewnętrz.

KRAJ PRZEZNACZENIA	Opłata za wyraz				Nie- dopuszczalne
	zwykły		prasowy		
	fr.	c.	fr.	c.	
Gdańsk W. M.	—				
Gibraltar	—	37		18,5	
Grecja (Grece):					
a) Ląd stały i wyspy					
Poros i Eubée	—	33	—	16,5	
d) Crète i inne wyspy gr	—	38	—	19	
Grenlandja (Groen- land) Augmagssa- lik, Godhavn, God- thaab, Ivigtut i Ju- lianehaab	1	06	—	—	
Hiszpanja (Espagne)	—	34	—	17	Expres.
Holandja (Pays Bas)	—	26	—	13	MP, Ou-
Irlandja (Irlande)—43					
Islandja (Islande)	—	60	—	—	vert, Ex- pres.
Jugosławja (Roya-					Expres. Język taj

KRAJ PRZEZNACZENIA	Opłata za wyraz				Niedo- puszczone
	zwykły		prasowy		
	fr.	c.	fr.	c.	
ume des Serbes, Croates et Slovenes	—	26	—	13	ny dopu- szczony tylko do banków i handlow.
Lejba (Cyrenaika i Trypolis) (Libye)	—	60	—	—	Język szy- frowy, Ex- près, TR i GP.
Lichtenstein	—	26	—	—	
Litwa	—	26	—	—	
Luksemburg (Luxem- burg)	—	25	—	12,5	
Łotwa (Lettonie)	—	19	—	09,5	TR i GP, MP, Ou- vert, Ex- près, TR i GP.
Malta	—	53,5	—	—	
Marok francuski Tanger oraz wszyst- kie urzędy przez Radio via France	—	49,5			MM
Marok hiszpański patrz Afryka Półn.					
Monako patrz Francja	—	28			TR i GP
Niemcy (Allemagne)	—	22	—	11	
Norwegja (Norvège)	—	34	—	17	
Portugalja (Portugal)	—	40	—	20	
Rodus (Rhodes): przez Rumunję	—	54			
„ Austrje	—	81			

KRAJ PRZEZNACZENIA	Opłata za wyraz				Niedo- puszczone
	zwykły		prasowy		
	fr.	c.	fr.	c.	
Rumunja (Roumanie)	—	12	—	06	Język umó- wiony, Expres, TR i GP
Svalbhard (Spitzberg)	—	69			
Szwajcaria (Suisse)					
i Lichtenstein	—	26	—	13	
Szwecja (Suede)	—	26	—	13	GP.
Tunis (Tunisie) patrz Afryka Zach.					
Turecja (Turquie) Eu- ropejska i Azjatyc- ka i Cylicka: Ada- na, Bozanti, Kozan, Osmanie i Tarsous	—	54	27		MP, TRi
Węgry (Hongrie)	—	17	—	8½	
Wielka Brytania Grande Bretagne)	—	39	—	19.05	MP, Ou- vert, TRi GP.
Włochy (Italie) z San Marino, Sycylją i Sardynją	—	36	—	18	TR i GP. MP, Ex- pres, TR i GP.
Wyspy Kanaryjskie (Canaries)	—	54			
Zagłębie Saary (Territoire de la Sarre)	—	23			
Związek Socjalistycz- nych Republik Rad (Union des Repu- bliques Sovietistes Socialistes)	—	34	—	17	TR i GP, XP, XP XPP i XPT

Afryka

UWAGA; Kraje oznaczone znakiem Δ dopuszczają zniżkowe telegramy zamorskie.

KRAJ PRZEZNACZENIA	via Radio		via Eastern		Niedo- puszczone
	Za wyraz tel. zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.	
Algier patrz Europa via Radjo Warszawa					MP., Ou- vert, Ex- pres, TR i GP.
— Egipt (Egypte)					
I strefa	1	15	1	55	
II strefa	1	30	1	70	
III strefa	1	55	1	95	
Libja patrz Europa					MP, Ex- pres, TR i GP.
Marok i Tanger			—	49,5	
Marok hiszpanski					
a) Alcazarquivir	—				
b) Acila, Cabo de Agua, Larache, Montte Arruit, Na- dor, Maroc, Rin- con del Midik, Rio Martin, Segangan Tetuan, Zeluan via France		59,5			
c) inne hiszp. urzędy	—	41			
Tunis (Tunisie)	—	34			
				38	

KRAJ PRZEZNACZENIA	via Radio		via Eastern		Niedo- puszczone
	Za wyraz tel. zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.	
Afryka wschodnia					
Abisynja (Abyssinie)	1	85	2	25	
Δ Comores (wyspy)			3	05	
Δ Erytrea (Erythree)	1	75	2	15	
Δ Kenya i Uganda (Brytyjska Afryka Wschodnia)	3	21,5	3	20	MP, Ou- vert, Ex- pres, TR i GP.
Madagaskar	2	30	3	05	Telegr. zniżkowe.
Mauritius (Maurice)			2	80	MP, Ou- vert, Ex- pres, PR i GP.
Oltre Giuba: Chisi- maio			2	65	
Pemba wyspa			3	00	MP, Ou- vert, D, Expres, TR i GP.

KRAJ PRZEZNACZENIA	via Radio		via Eastern		Niedo- puszczone
	Za wyraz tel. zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.	
Portugalska Afryka					TR i GP.
Wsch. via Empiradio (Afr. orient. port.)					
a) Beira, Laurenço- Marquez (miasto), Mozambique (mia- sto), Quelimane (miasto)	2	24,5	2	95	
b) inne urzędy pro- wincji Mozambi- que	2	69,5	3	25	
c) urzędy Compagnie du Nyassa	2	74,5	3	05	
d) urzędy Beira Rail- way Comp.			3	10	
e) Trans Zambesia Railway urzędy i Caia, Inhaminga i Murraca via Rho- desia du Sud	2	54,5	3	10	
f) wszystkie inne urzędy	2	74,5	2	95	
Δ Reunion wyspa			3	05	
Δ Rodriguez wyspa			2	80	
Δ Seychelles wyspa			2	80	
Δ Somali brytyjskie			3	4w	
—Somali francuskie: Djiboutu via Aden radio			4	—	
Somali włoskie	1	90	2	30	
Δ Tanganyjka obszar (Territoire de): Dar-es-Salaam	3	3,45	3	20	
Bukoba	3	94,5	3	55	
i inne urzędy	3	84,5	3	25	
Δ Ruanda Urundi obszar (Territoire de): Usumbura: via Zanzibar	2	94,5	3	92,5	
via Brokenhill			3	70	
Δ Zanzibar			2	80	
Afryka Zachodnia			2	80	
Δ Ascension					
Azory patrz Europa			3	45	
Δ Dahomey				55	
Δ Fernando Po					
Δ Francuska Afryka Centralna (Afrique équatoria-					

KRAJ PRZEZNACZENIA	via Radio		via Eastern		Niedo- puszczone
	Za wyraz tel. zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.	
le française):					
I strefa	2	12	3	85	
II strefa	1	87	3	85	
III strefa	2	07	4	05	
Urzędy obszaru Tchad:					
Abache, Ati, Fama, Fort Lamy i Mao— via TSF			2	09	
Δ Gambja (Gambie)			3	55,5	
Basse, Georgetown i Kanta-ur-Bathurst			3	23	
Δ Guinea Francuska (Guinée française)				80	
Guinea Portugalska patrz Portugalska Afryka Zach.					
Δ Kamerun (Camer.)			3	70	Expres,
Kamerun Angielski— patrz Nigeria					TR i GP.
Δ Kongo Belgijskie via Eastern Banana (Congo Belge):					
Albertville, Basan- kusu, Basoko, Ka- balo, Kasongo, Ki- kondja, Kilo, Kindu					
Kongolo, Lusambo, Stanleyville, Uman- gi, Uvira			3	92,5	
inne urzędy			3	92,5	
wszystkie urzędy: via Zanzibar-Dar- es-Salaam			3	75	
Δ Liberia via Madere			4	30	MP, Ou- vert, TR i GP.
Δ Madera (Madere) via France	1	42			
Maurytania — patrz Europa					
Niger p. Eur. via Madere					
—Nigeria:					
Bonny i Lagos			3	85,5	Expres
Bamenda, Buea, Kumba, Ossidinge Finto, Victorja			4	05,5	MP, Ou- vert, Ex- pres,
—Portugalska Afryka Zachodnia (Afrique occiden- tale portugaise):					
Ancola: Benguela, Loanda, Mossame- des,				84	
inne urzędy			4	94	TR i GP.
Cabinda			4	10	
Guinea portugalska:					
Bissau i Bolama			4	52,5	TR i GP.
inne urzędy			4	62,5	
Principe wyspa			6	35	MP, Ou- vert, Ex- pres, TR
S. Thome wyspa			6	35	

KRAJ PRZEZNACZENIA	via Radio		via Eastern		Niedo- puszczone
	Za wyraz tel. zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.	
Senegal, Górny Sene- gal (Haute Volta, Sudan) franc., Ni- ger (Territoire de Ni- ger), Mauritanie: via Brest Dakar „ Francę TSF	1	62	2	07	Telegr. zniżkowe
Sierra Leone. Cline Town, Sierra Leone, Water Street			3	23	
inne urzędy			3	53	
Δ Św. Helena (Ste Hélène)			2	80	Exprès, TR i GP. D, TM, Expres, TR i GP. MP, Ou- vert, Ex- près, TR i GP.
Δ Togo			3	45	Exprès, TR i GP.
—Wybrzeże Kości Słoniowej (Cote d'Ivoire)			3	45	Exprès, TR i GP.
Wybrzeże Złote					

KRAJ PRZEZNACZENIA	via Radio		via Radio		Niedo- puszczone
	Za wyraz tel. zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.	
(Cote d'Or): Accra i Seccondee inne urzędy			3	85,5	Exprès, TR i GP.
Δ Cap-Vert wyspy:			4	05,5	
San Thiago			3	89	Exprès, TR i GP.
St. Vincent				84	
Afryka Południowa					
Δ Afryka Połudn.-					MP, Ou- vert, D,
Δ Zach. (Afrique du					
Sudouest)	2	09,5	2	40	TR i GP.
Δ Nyassaland	2	59,5	2	90	D, TR i GP
—Rhodesia Północna					
(Rhodesia du Nord).					
Fort Jameson	2	69,5	3	—	
inne urzędy	2	59,5	2	90	
—Rhodesia Połudn.	2	29,5	2	60	MP, Ou- vert, D,
(du Sud).					
—Unja Połudn.-					TR i GP.
Afryk. (Union de					
l'Afrique du Sud):					
Cap de Bonne Espe-					
rance, Natal, Oran-					
ge, Transvaal	2	09,5	2	40	

Ameryka

UWAGA; Kraje oznaczone znakiem Δ dopuszczają zniżkowe telegramy zamorskie.

KRAJ PRZEZNACZENIA	via radio Warszawa		) via Anglo, Com- merial, Western Union, Im- perial, PQ		Niedo- puszczone
	Opłata od wyrazu telegramu zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.	
Ameryka Półn.					
Δ Bahama wyspy::					MP, Ou-
Bimini	2	91	2	95	vert, D,
Inagua	2	96	3	00	TM, Ex- pres, TR i GP.
Nassau	2	96	3	00	MP, Ou- vert, D, TM, Ex- prés, TR i GP.
Governors Harbour					MP, Ou- vert, D,
Harbour Island, Ho-					TM, Ex- prés, TR i GP.
petown, Normans-					MP, Ou- vert, D,
castle, Westend i					TM, Ex- prés, TR i GP.
Clarencetown	2	27	3	30	Ouvert, D
Watling Island	3	27	3	50	
Δ Bermudy (Bermu-	3	10	3	10	MP, Ou- vert, D, TMx, TR i GP.
des) wyspy					
Δ Canada.					

KRAJ PRZEZNACZENIA	via radio Warszawa		*) via Anglo, Cem- mercial, Western Union, Im- perial, PQ		Niedo- puszczone
	Opłata od wyrazu telegramu zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.	
Alberta	1	90	1	90	
Cap Breton	1	20	1	20	
Kolumbia Brytyjska:					
I strefa	1	90	1	90	
II strefa	2	10	2	10	
III strefa	2	20	2	20	
IV — VIII strefy	2	40	2	40	
Labrador	1	40	1	40	
Manitoba	1	75	1	75	
New Brunswick	1	20	1	20	
New Foundland	1	20	1	20	
Nova Scotia	1	20	1	20	
Ontario, Prince Edu- ard,	1	20	1	20	
Quebec	1	20	1	20	
Saskatchewan	1	90	1	90	
Vancouver wyspa	1	90	1	90	
Yukon (strefy I—IV)	3	40	3	40	
Δ Miqueloni St.					

KRAJ PRZEZNACZENIA	via radio Warszawa		) via Anglo, Com- mercial, Western Union, Im- perial, PQ		Niedo- puszczone	KRAJ PRZEZNACZENIA	via radio Warszawa		) via Anglo, Com- mercial, Western Union, Im- perial, PQ		Niedo- puszczone
	Opłata od wyrazu telegramu zwykłego						Opłata od wyrazu telegramu zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.			fr.	c.	fr.	c.	
Pierre	1	20	1	20	Ouvert, D. MP, Ouvert, D, TMx, TR i GP.	New York: New York City oraz urzędy doń należące inne urzędy	1	20	1	20	
							1	40	1	40	
						Ohio	1	60	1	60	
						Oklahoma	1	75	1	75	
						Oregon	1	90	1	90	
						Pensylvania	1	40	1	40	
						Rhode Island	1	20	1	20	
						Tennessee	1	60	1	60	
						Texas	1	75	1	75	
						Utah	1	90	1	90	
						Vermont	1	20	1	20	
						Virginia East i West	1	60	1	60	
						Washington (state Sta- te)	1	90	1	90	
						Wisconsin	1	60	1	60	
						Wyoming	1	75	1	75	
						Δ Turk Islands	3	79	3	79	
						Ameryka Środk. —Costa Rica.					
						Limon Costa Rica, San Jose Costa Ri- ca, Punta Arenas	3	53	3	55	D, TMx. Do Punta Arenas dopuszcz. telegr. zniżkowe po 2 fran. 57,5 c. za wyraz.
						Coloradobar inne urzędy	4	57	4	60	
						Δ Guatemala.	3	79	3	80	
						San Jose de Guate- mala	3	53	3	55	
						inne urzędy	3	79	3	80	
						Honduras.					
						Δ Honduras Républi- que	3	79	3	80	
						Honduras Bryt.: Be- lize	—	—	3	10	Ouvert, MP,D, TMx, Ex- prés, TR i GP. D, TMx.
						Δ Nicaragua.					
						San Juan del Sur	3	53	3	55	
						Bragmans Bluff	5	97	6	00	
						Cape Gracias	4	72	4	75	
						El Gallo	5	24	5	25	
						Rio Grande	5	24	5	25	
						inne urzędy	3	79	3	80	
						—Panama Republi- que.					Ouvert,D TMx.
						Almirante, Bocas del Toro	4	62	4	65	
						Colon, Panama	3	27	3	30	
						inne urzędy	3	43	3	40	
						Δ Salvador.					D, TMx.
						Libertad Salvador	3	79	3	80	
						inne urzędy	3	79	3	80	
						St. Andrews Island	4	26	4	30	TMx.

KRAJ PRZEZNACZENIA	via radio Warszawa		*) via Anglo, Com- mercial, Western Union, Im- perial, PO		Niedo- puszczone
	Opłata od wyrazu telegramu zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.	
via Radio W-wa Indje Zachodnie.	3	95			D, Ouvert MP i TMx
Δ Antiqua	4	00	4	00	
Aruba wyspa	7	—	6	80	
Δ Barbados	3	38	3	40	
Bonaire	7	—	6	80	
Carriacou	4	21	4	20	
Δ Cuba. Havana, San- tiago	1	98	2	05	
inne urzędy	2	24	2	25	
Δ Curacao	6	18	6	20	
Δ Dominica	4	00	4	00	
Δ Grenada	4	00	4	00	
Δ Guadeloupe: via Do- minique	4	78	4	80	
via Barbados Radio	5	24			
Δ Jamajka	3	38	3	40	
Δ Les Saintes	4	78	4	80	
Δ Marie Galante	4	78	4	80	
Δ Martinique	4	78	4	80	
Δ Monserrat	4	00	4	00	
Δ Porto Rico	3	27	3	30	
Δ Sr. Kitts (St. Chri- stoph)	4	00	4	00	
—St. Croix					
—San Domingo	3	79	3	80	
Haiti republika:					
Cap Haitien, Mole St.- Nicolas, Port-au- Prince	3	79	3	80	
inne urzędy	4	05	4	05	
via Guantanamo Ra- dio	3	53		—	
Dominikańska Repu- blika: San Domingo					
Puerto Plata	3	79	3	80	
La Romana	4	21	4	20	
inne urzędy	3	95	3	95	
via Guantanamo Radio	3	12	3	40	
—St. Lucia	4	00			
St. Martin: Philipbourg			3	70	
via Barbados Radio			4	45	
St. Thomas	3	79	3	80	
—St. Vincent	4	00	4	00	
Iwan Island: via New Orleansradio			2	75	
via Radio Warszawa	2	88,5			
Δ Tobago wyspa	4	00	4	00	
Δ Trinidad (wyspa)	4	00	4	00	
Ameryka Południowa.					
Δ Argentine	3	27	3	27	D. D, Ex- pres.
— Bolivia.	4	42			
via Viacha Radio			4	52	
Brazylja (Brasil):					D

KRAJ PRZEZNACZENIA	via radio Warszawa		*) via: Anglo, Com- mercial, Western Union, Im- perial, PO		Niedo- puszczone
	Opłata od wyrazu telegramu zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.	
— Pernambuco (Re- cifo)	2	96	2	50	D. MP, Ou- vert, D, TR i GP. MP, Ou- vert, DTR i GP
Δ urzędy Amazon Te- legraph Comp.:					
I strefa	4	46	4	57	
II strefa	5	96	6	07	
urzędy obwodu Acre via Belem Radio	5	46	5	57	
—wszystkie inne urzędy	2	96	3	07	
— Chile	3	27	3	95	
— Ekwador (Equa- teur)	3	27	3	35	
Falkland wyspy:					
Port Stanley	4	62	4	72	
Fox Bay	5	245	5	345	
South Georgia	5	87	5	97	
Gujana (Guyane): — Brytyjska:					
Georgetown	4	00	4	10	
Akyma, Apoteri. Ma- chenzie Rockstone, Wismar	4	52	4	55	
inne urzędy	4	00	4	10	
Francuska:					
via Barbados	7	21	7	25	
Holenderska (Suri- nam):	8	35	8	35	
via Barbados Radio	4	50			
— Kolumbia (Colom- bie Republique):					
Buenaventura i Carta- gena	3	27	3	35	
Bogota	3	38	3	45	
inne urzędy	3	53	3	65	
Δ Paragwaj (Para- guay)	3	17	3	27	
Δ Peru. El Encanto, Iquitos, Leticia, Ma- sisca Puerta Mal- donado	4	19	4	29	
inne urzędy	3	69	3	79	
(Opłata za LC drutem 2,72,5)					
Δ Urugwaj (Uru- guay)	3	67	3	77	
Δ Wenezuela (Vene- zuela):	4	71	4	45	
Porlamer			6	20	
inne urzędy					
inne urzędy via Tri- nidad Radio	6	18	4	65	

A z j a

UWAGA; 1. Kraje oznaczone znakiem Δ dopuszczają niżkowe telegramy zamorskie. 2. Telegramy via Indo kierowane są przez Warszawę, telegramy via Eastern przez Austrię lub Czechosłowację.

KRAJ PRZEZNACZENIA	via Indo		via Eastern		Niedopuszczone
	Opłata od wyrazu telegramu zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.	
Afganistan patrz Indie Brytyjskie					
Arabia. Δ Aden, Perim			2	80	MP, Ouvert, Exprés, TR i GP.
Hedjaz: Bahra, Djedda, Mekko Taif			3	05	
Abada, Medine, Wejh i Yambo			4	10	
Beludżystan patrz Indie Brytyjskie					
Δ Borneo Brytyjskie	3	92,5	3	92,5	Exprés TR i GP.
Δ Borneo Holenderskie patrz Indie Holenderskie					
Δ Borneo Północne Brunei	4	10	4	10	
Δ Borneo Północno-Wschodnie p. Sarawak					
Δ Ceylon	1	80	1	80	
Δ Chiny (Chine): Macao	4	—	4	—	MP, Ouvert.
inne urzędy oraz urzędy chińskie na półwyspie Kwantung Δ	3	75	3	75	
Δ Christmas Island			4		Exprés, TR i GP.
Δ Cypr (Chypre)			1	40	MP, Ouvert, Exprés, TR i GP.
Δ Filipiny (wyspy): Luzon: Manila	3	75	3	75	MP, Ouvert,
via Radio Warszawa					Expres, TR i GP.
inne urzędy wyspy Luzon	4	—	4		
Baton, Catanduanes					
Corregidor, Marinduque, Masbate, Mindoro, Romblon i Ticao	4	—	4	—	
inne wyspy	4	65	4	65	
Δ Formosa (wyspa)	4	17	4	17	MP
Δ Indie Brytyjskie i Birma	1	80	1	80	Exprés, TR i GP.
Δ Indie Holenderskie. Borneo Holenderskie, Celebes, Jawa i Sumatra	4	—	4	—	
Δ Indochiny Francuskie. (Indo-Chine					
francaise): Cambodja					
chinchine					
Laos Annam, Kwangchow, Tonkin, Paulo Condere (wyspa)	3	80	3	80	
Δ Irak (Iraq)	2	40	2	50	
Δ Japonia (Japon), Chosen (Korea), Sachalin i japońskie urzędy w Chinach i na półwyspie Kwantung	4	17	4	17	MP.
via Radio W-wa	3	45	—	—	
Δ Keeling (Kokosowe wyspy)			2	80	MP, Ouvert, Exprés, TR i GP.
Δ Labuan (wyspy)	3	50	3	50	
Malakka (półwysep Malajski):					
Δ Penang, Singapore	3	50	3	50	
Sultanat Kelantan: via Moulmein	3	69	25/3	69.25	
via Singapore	4	—	4	—	
Δ Stany Malajskie: Negri Sembilan, Pahang, Perak, Selangor, Jahore, Kedah, Perlis i Wellesley	3	50	3	50	
Δ Mandżurja (Mandchourie)	3	75	3	5	MP, Ouvert.
urzędy japońskie	4	17	4	17	
Mezopotamja, patrz Irak					
Δ Palestyna	1	30	1	70	MP, Ouvert, TR i GP.
Persja (Perse): Abaden, Ahvaz, Dizfoul, Mohamarch i Shushter	2	40	3	30	
Bender Abbas	2	15	3	30	
Bushire	1	79	3	30	
inne urzędy	1	45	3	20	
Δ Perska Zatoka (Golf persique): Bahrein, Lingah	2	61	3	30	
inne urzędy	2	61	2	70	
Δ Sawarak Goebilt, Kuching, Miri, Sadong, Sibui	4	98,5	4	98,5	MP, Exprés.
Δ Siam	4	40	4	40	MP, Exprés.

KRAJ PRZEZNACZENIA	via Indo		via Eastern		Niedo- puszczone
	Opłata od wyrazu telegramu zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.	
Syberja	5	45	5	45	Expres TR, GP, język.u- mówiony

KRAJ PRZEZNACZENIA	via Indo		via Eastern		Niedo- puszczone
	Opłata od wyrazu telegramu zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.	
Δ Syrja i Liban	1	35	1	55	Język u- mówiony
Δ Timor. Dilly	5	20	5	20	
Δ Transjordanja. Amman, Essalt			1	55	

Oceanja

UWAGA; 1. Kraje oznaczone znakiem Δ dopuszczają zniżkowe telegramy zamorskie. 2. Telegramy do Austrii; „via Indo” są kierowane przez Warszawę, „via Eastern” przez Niemcy lub Austrię, „via du Nord” — przez Niemcy.

KRAJ PRZEZNACZENIA	via Indo		via Eastern		Niedo- puszczone
	Opłata od wyrazu telegramu zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.	
—Australijski Zwią- zek Państw. (Australie): New Sud Wales, Oueen- sland, Australja Połudn. i Wachodnia, Victoria i Tasmania Brunette Downs i Wawe Hill (Oueen- sland)	2	71,5	3	12,5	TR i GP.
Δ Chatham Islands	3	22,5	3	22,5	TR i GP.
Cook (Hervey wyspy): Paratonga Aitutaki i Mangaia Niue	3	72,5	3	72,5	
Δ Fanning (wyspa)	5	—	5	—	D, GP.
	5	31,5	5	31,5	D.
	5	00,5	5	00,5	D.
	3	95	5	10,5	MP, Ou- vert, Ex- prés, TR, i GP.
Δ Fidji (wyspy):					MP, Ou- vert, Ex- prés, TR, i GP.
Suva	3	82,5	3	82,5	
Levuka	3	92,5	3	92,5	
Nadarivatu .via San Francisco			4	00	
Ba, Lautoka, Nausori i Navua	4	02,5	4	02,5	
Labasa, Savusavu. i Taviuni	4	12,5	4	12,5	
Δ Flinders (wyspa)	3	22,5	3	22,5	Exprés, TR i GP.
Gilbert (wyspy): Ocean Island	5	00	5	00	
Tarawa	5	62,5	5	62,5	
Δ Guam (Marianes) via Radio Warsza- wa — 454,5	4	75	4	75	MP, Ou- vert, TM Exprés, TR i GP.

KRAJ PRZEZNACZENIA	via Indo		via Eastern		Niedo- puszczone
	Opłata od wyrazu telegramu zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.	
Δ Hawai (Sandwich):					Wszystkie szczególne telegramy z wyjąt- kiem D.
Honolulu i Oahu	3	20	6	75	
inne urzędy	3	95	7	50	
via Radio Warszawa:					
Honolulu i Oahu 3,12					
inne urzędy 3,89					
Karoliny (Carolines)					MP, Ex- pres, TR i GP.
i Palaos (wyspy):					
Δ Augaur, Jap, — Pa- laos, — Ponape					
i — Saipan	4	17	4	17	
Δ Truk	4	17	4	17	
Kawau Island	3	39	3	38	
King (wyspa)	3	22,5	3	22,5	Exprés, TR i GP.
Marquises i Atuona			6	52,5	
Δ Marshall (wyspy)					
Jalouit	4	17	4	17	MP, Ex- prés.
Narau	5	01,5	5	01,5	D, Ouvert TMx, Ex- prés.
— Maria Island (wyspa)	3	22,5	3	22,5	
— Midway (wyspa)					Wszystkie szczególne telegra- my.
	4	25	5	50	
via Radio Warszawa:					
3,89					
Δ Norfolk (wyspa)	3	32,5	3	32,5	MP, Ou- vert, D, Exprés, TR i GP.
— Nowa Gwinea Port Moresby, Sama- rai, Vailala Oil Fields	3	64,5	3	64,5	

KRAJ PRZEZNACZENIA	via Indo		via Eastern		Niedo- puszczone
	Opłaty od wyrazu telegramu zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.	
Δ Nowa Gwinea. Rabaul	3	64,5	3	64,5	Wszystkie szczególne telegramy
Aitape, Kawieng, Kie- ta, Madang, Manus i Morobe	4	27,5	4	27,5	MP, Ou- vert, D, TR i GP.
Δ Nowa Caledonja Telegramy LC = 2 fr. 17 c.	4	12,5	4	12,5	
Δ Nowa Zelandja (Nouvelle Zelande)	3	12,5	3	12,5	TR i GP.
Nowe Hebrydy. Vila	4	38,5	4	38,5	szczególne telegramy
Pomotou. Makatea	5	62,5	5	62,5	szczególne telegramy

KRAJ PRZEZNACZENIA	via Indo		via Eastern		Niedo- puszczone
	Opłaty od wyrazu telegramu zwykłego				
	fr.	c.	fr.	c.	
Przyjacielskie wyspy (Tonga). Nukualofa	5	07,5	5	07,5	Exprés.
Salomona wyspy: Tulagi	5	01,5	5	01,5	
Rouiana via du Nord Suva Radio			5	65	
Samoa wyspy: Apia	4	37,5	4	37,5	D, TR i GP.
Tatuila: Pago Pago	4	67,5	4	67,5	
Ofu i Tau	4	87,5	4	87,5	
Towarzyskie wyspy (Société): Tahiti	5	42,5	5	42,5	Exprés, TR i PG.
Willis Islets (Komunikacja tylko od grudnia do mar- ca włącznie).	3	33,5	3	33,5	

Telegramy listowe

w obrocie między Polską a Austrią, Czechosłowacją, Luksemburgiem, Niemcami. W. M. Gdańskiem i Zagłębiem Saary.

Opłata od wyrazu telegramu listowego wynosi:
do Austrii 13 cent., najmniej jednak
za telegram . . . . . 2 fr. 60 c.
do Czechosłowacji 9 1/3 cent., najmniej
jednak za telegram . . . . . 1 fr. 90 c.
do Luksemburga 12 1/2 cent., najmniej
jednak za telegram . . . . . 2 fr. 50 c.
do Niemiec 11 cent., najmniej jednak
za telegram . . . . . 2 fr. 20 c.
do Zagłębia Sarry 11 1/2 cent., najmniej
jednak za telegram . . . . . 2 fr. 30 c.
do W. M. Gdańska (obowiązuje taryfa
wewnętrzna) to zn. 8 groszy od
wyrazu, najmniej za telegram oraz 1 z. 60 gr.
zasadnicza opłata . . . . . 25 gr

1. Wymiana telegramów listowych odbywa się według następujących przepisów:

- Telegram listowy winien być oznaczony, przed adresem, płatną wskazówką służbową =LT= (lettre télégramme).
- Ze szczególnych wskazówek służbowych dopuszczone są =RP=, =GP= i =TR=.
- W adresie telegramu listowego może być podany skrót (skrótowy adres telegraficzny), natomiast treść telegramu musi być zredagowana w języku jawnym.
- Telegramy listowe mogą być nadawane we wszystkich urzędach pocztowo-telegraficznych w godzinach urzędowych. Jeżeli w urzędzie niema służby telegraficznej lub telefonicznej, nadany telegram przesyła się pocztą do najbliższego urzędu telegraficznego, z którym ma najdogodniejsze połączenie pocztowe. Urząd telegraficzny wysyła dalej ten telegram drogą telegraficzną.
- Pobranych należności za telegram listowy, w razie zaginięcia, zniekształcenia, zagubie-

nia blankietu na odpowiedź i t. d. nie zwraca się.

- Telegramy listowe mogą być nadawane telefonem, o ile nadawca zastosuje się do przepisów pod a), b), c).
- Telegramy listowe wydaje się o każdej porze, jednak dopiero w kolejności po telegramach prasowych i nieśpiesznych (LCO, LCD, LCF).
- Jeżeli w urzędzie oddawczym niema telegrafu lub telefonu, to telegram przesyła się do ostatniego -urzędu telegraficznego, mającego najdogodniejsze połączenie z urzędem oddawczym. Ostatni urząd telegraficzny oddaje następnie telegram na pocztę, (dołączając ewent. blankiet na odpowiedź, przy telegramach z RP), która doręcza go adresatowi jak zwykły list według ogólnych przepisów dla zwykłej korespondencji listowej. Przy oddawaniu telegramów listowych na pocztę, skróty GP wzgl. TR należy zastąpić pełną wskazówką służbową „poste restante” względnie „télégraphe restant” celem łatwiejszej orientacji urzędu pocztowego. Dostarczanie adresatom telegramów listowych telefonem jest dopuszczone.
- Niedoręczalne telegramy listowe zwraca urząd pocztowy temu urzędowi telegraficznemu, od którego je otrzymał, jako zwykłą korespondencję listową. Urząd telegraficzny, bez zawiadomienia o tem nadawcy telegramem służbowym, niszczy je po upływie sześciu tygodni, licząc od następnego dnia po nadejściu telegramu. W razie wyjazdu adresata, telegram listowy może być doślany tylko pocztą, za co nie pobiera się żadnej dodatkowej opłaty. Jeżeli adresat wyjechał zagranicę, dosyła się telegram jako nieopłacony list zwykły.
- Za telegramy służbowe „St” wymieniane w spra-

wie telegramów listowych pobiera się normalną opłatę, jak za telegramy zwykłe.

6. Rozrachunkom międzynarodowym podlegają telegramy listowe tylko w obrocie między Polską a Austrią, Luksemburgiem i Zagłębiem Sarry, natomiast z innymi krajami niema rozrachunku. Urzędy kontroli granicznej oznaczają telegramy listowe w uwadze odnośnych wykazów znakiem „LT”.

Telegramy listowe do Austrii należy kierować wyłącznie drogą telegraficzną (drutową) a nie drogą radio.

Obliczanie wyrazów

1. Należytość za telegramy oblicza się na podstawie ilości wyrazów, stanowiących właściwy telegram a więc podanych przez nadawcę płatnych wskazówek służbowych, adresu, tekstu i podpisu; nie oblicza się natomiast wyrazów stanowiących nagłówek telegramu jako treść służbową, oraz wyrazów określających wybraną przez nadawcę drogę (via), dla telegramów nadanych do zagranicy, o ile umieszczone są w nagłówku. Nie oblicza się również użytych przy pisaniu telegramu znaków pisarskich, o ile nadawca wyraźnie nie zażądał, aby były odtelegrafowane.
2. W obrocie krajowym i zagranicznym liczy się za jeden wyraz:
  - a) każdy poszczególny wyraz względnie grupę liter lub cyfr.
  - b) każdy osobno napisany znak pisarski, o ile nadawca żąda, ażeby został odtelegrafowany, oraz każdą literę i każdą cyfrę oddzielnie napisaną.
  - c) znak podkreślenia nawet i wtedy, gdy jednym i tym samym znakiem podkreślono dwa lub więcej wyrazów.
  - d) nawias, t. j. obie klamry, choćby niemi było objętych kilka wyrazów,
  - e) cudzośćłów, t. j. oba znaki zamieszczone na początku i końcu pojedynczego wyrazu lub kilku wyrazów,
  - f) płatne wskazówki służbowe.
3. W obrocie krajowym i zagranicznym liczy się za jeden wyraz w adresie:
  - a) nazwę urzędu przeznaczenia, jeżeli jest tak napisana, jak podano w spisie urzędów i agencji pocztowych, telegraficznych i telefonicznych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.
  - b) nazwę urzędu przeznaczenia w takiej samej pisowni, jak podano w pierwszej kolumnie spisu urzędów dla międzynarodowej służby (Nomenclature officielle),
  - c) nazwy krajów lub prowincji jeżeli są tak napisane jak podano w drugiej kolumnie spisu urzędów dla międzynarodowej służby,
  - d) nazwy okrętów na morzu, względnie nazwy nadbrzeżnych stacyj radiotelegraficznych.
4. Łączenie kilku wyrazów w jeden lub zmiana wyrazów niezgodna z duchem języka nie są dozwolone. Jednakże mogą być podane niektóre wyrazy bez apostrofów lub łączników, jako jeden wyraz, mianowicie: nazwiska rodzinne, nazwy miast, krajów, miejscowości, placów, ulic, dróg publicznych, nazwy okrętów, jak również napisane słowami liczby całe, ułamki zwykłe i dziesiętne, liczby składające się z całych cyfr i z ułamków, wreszcie wyrazy złożone, używane w mowie

angielskiej i francuskiej, złożone w jeden wyraz przez opuszczenie apostrofu lub łącznika, o ile istnienie takich słów udowodni nadawca przez okazanie słownika. Również wolno jest pisane słownie liczby wyrażać zapomocą oddzielnych cyfr lub grup cyfr np. trzydzieści trzydzieści zamiast trzy tysiące trzydzieści lub sześć cztery sześć zamiast sześćset czterdzieści sześć: w tego rodzaju połączeniach każde 15 względnie 10 liter liczy się za jeden wyraz.

Wyrazy rozdzielone zapomocą apostrofu lub łącznika liczy się jako oddzielne wyrazy.

W języku polskim obowiązują zasady pisowni polskiej ustalone przez Akademię Umiejętności w Krakowie.

5. W telegramach napisanych w języku jawnym liczy się każdy wyraz za jeden, jeżeli zawiera nie więcej jak 15 liter, (grupa liter „ch” liczy się za 1 literę), każde zaś dalsze 15 liter lub część tychże tego samego wyrazu liczy się za oddzielny wyraz.
6. W telegramach napisanych w języku umówionym lub też w języku mieszanym, t. j. częściowo w języku umówionym i częściowo w języku jawnym liczy się każdy wyraz za jeden—jeżeli zawiera nie więcej niż 10 liter, każde zaś dalsze 10 liter lub część tychże tego samego wyrazu liczy się za oddzielny wyraz.
7. W telegramach napisanych wyłącznie w języku szyfrowym, każda grupa liter lub cyfr liczy się za tyle wyrazów ile razy zawiera po 5 liter lub cyfr, każda nadwyżka liczy się za oddzielny wyraz.

Ta sama zasada podziału przez 5 dotyczy liczb napisanych cyframi, względnie grup liter lub cyfr używanych w charakterze znaków handlowych. W grupach cyfr lub liter liczy się kropka, przecinek, średnik i kreska ułamkowa za jedną cyfrę lub literę.

Również liczy się za oddzielny znak każdą literę dodaną do cyfr w celu oznaczenia liczb porządkowych, jak również dodane litery do cyfr w celu oznaczenia w adresie numeru mieszkania, lub domu.

8. W telegramach napisanych w języku mieszanym t. j. częściowo szyfrowym, częściowo zaś w języku jawnym. liczbę wyrazów określa się dla każdej części tekstu oddzielnie, t. j. w języku szyfrowym liczy się 5 cyfr względnie liter za jeden wyraz, a w języku jawnym 15 liter za jeden wyraz.
9. W telegramach napisanych w języku mieszanym t. j. częściowo w szyfrowym, częściowo zaś umówionym i w jawnym, wyrazy szyfrowe oblicza się według zasad podanych w punkcie 7, a wyrazy umówione i jawne według zasad podanych w punkcie 6.

Wyrazy stanowiące adres i podpis telegramu niezależnie od tego, w jakim języku napisana jest treść telegramu, zawsze oblicza się według zasad przyjętych dla języka jawnego.

PRZYKŁADY

1. Telegram pilny.

= D = Marjan Przyjemski hotel Bristol Paris =
Przyjeżdżam w niedzielę = Zofja
wyrazów $10 \times 28 \text{ cent.} \times 3 = 8 \text{ fr. } 40 \text{ c.}$

2 Telegramy z opłaconą odpowiedzią.

= RP2.50 = *Aurgord Figaro Bordeau = Tèlègraphie comment se porle Charles = Eduard Switalski*

Opłata: wyr. $11 \times 28 \text{ c.} = 3 \text{ fr. } 08 \text{ c.}$
RP = 2 fr. 50 c.
razem 5 fr. 58 c.

Opłata za RP w dowolnej wysokości np. RP2.50

3. Telegramy z płatną wskazówką służbową „poste” (pocztą).

= Poste = *Luigi Blanche Boulevard Ramleh Cairo Brindisi = Vendita avra luogo 28 denara partirà pià presto possible = Colon*

Opłata: wyr. $17 \times 36 \text{ c.} = 6 \text{ fr. } 12 \text{ c.}$
poste 40 c.
razem 6 fr. 52 c.

Za telegramy, które mają być doręczone pocztą poza granicami kraju przeznaczenia pobiera się dodatkową opłatę jak za zwykły list do zagranicy. W danym przykładzie telegram z Brindisi, winien być przesłany jako opłacony list zwykły np. do Cairo

4. Telegram w mowie mieszanej (otwartej, umówionej i szyfrowej) ze sprawdzeniem.

= TC = *Eduard Wagner Ringstrasse 5 Wien =*

Enatuos 57 156 789236 hordes formozan najserdeczniejsze = Goldstein.

Opłata: wyr. $15 \times 26 \text{ cent.} = 3 \text{ fr. } 90 \text{ c.}$
TC $\frac{3.90}{2} = 1 \text{ fr. } 95 \text{ c.}$
razem 5 fr. 85 c.

W telegramach mieszanych wyrazy w języku jawnym i umówionym liczy się jak umówione t. j. po 10 liter za jeden wyraz, zaś wyrazy w języku szyfrowym po 5 cyfr za jeden wyraz. W adresie i podpisie liczy się wyrazy jak w telegramach w języku jawnym.

5. Telegram zwykły z telegraficznym potwierdzeniem odbioru.

= PC = *Schalum Manchester = Apply yourself = Logwek*

Opłata: wyr. $6 \times 39 = 2 \text{ fr. } 34 \text{ c.}$
PC (5 wyr.) = 1 fr. 95 c.
razem 4 fr. 29 c.

6. Telegram pilny z telegraficznym pilnym potwierdzeniem odbioru.

= D = PCD = *Levi Borse Wien = Verkaufel franco Donat 24 = Cybulski*

Opłata: wyr. $10 \times 26 \text{ c.} \times 3 = 7 \text{ fr. } 80 \text{ c.}$
PCD (5 wyr.) = 3 fr. 90 c.
razem 11 fr. 70 c.

Telefon

Polska Akcyjna Spółka Telefoniczna—Warszawa, Zielna 37/39. Naczelný Dyrektor — Aleksander Olendzki
Urząd Telefonów Międzydzielstwowich, Ordynacka 9, tel. 23-19. **Centralna Stacja Telefonów Międzydzielstwowich**, Zielna 39, tel. 48-00.

Taryfa telefoniczna

a. Opłaty jednoraowe wstępne, instalacyjne

Za oddanie do użytku na czas trwania abonamentu linii telefonicznej, łączącej centralę ze stacją abonentową główną, względnie stację abonentową główną ze stacją dodatkową

a) za odcinek w granicach strefy pierwszej ryczałtowo niezależnie od jego długości w sieciach zaliczonych do grupy I 150
do grupy II 150
do grupy III 200
do grupy IV 200
do grupy V 250

b) za odcinek poza granicą strefy pierwszej, zależnie od rzeczywistej jego długości od granicy strefy pierwszej do lokalu stacji abonentowej, za każde rozpoczęte 100 mtr. linii po 25
nadto zwrot wartości nowoużytych słupów przy budowie tego odcinka i zwrot kosztu ich transportu.

Za instalowanie i oddanie do użytku aparatów stanowiących wyposażenie stacji abonentowej a mianowicie:

a) aparatu telefonicznego głównego końcowego 20
b) aparatu telefonicznego głównego z przełącznikiem 30
c) centrali domowej ręcznej
na 5 numerów 300
„ 10 „ 500

na 15 numerów 675
„ 20 „ 825
d) dodatkowej słuchawki do aparatu 5
e) dzwonka dodatkowego w tym samym pokoju co aparat 20
w innym pokoju lecz w tym samym lokalu 30

f) aparatu telefonicznego dodatkowego:
1) w tym samym pokoju, co aparat główny 20
2) w innym pokoju, lecz w tym samym lok. 30
3) w innym lokalu lecz w tym samym bud. 40

Za przeniesienie aparatu telefonicznego głównego lub dodatkowego na inne miejsce:

a) w tym samym pokoju 20
b) do innego pokoju w tym samym lokalu 30
c) do innego lokalu w tym samym budynku 40

Za przeniesienie centrali domowej opłata w/g rzeczywistych kosztów za materiał i robociznę poniesionych przez zarząd P. i T. . . . .

Za przeniesienie dzwonka dodatkowego, tarczy spadkowej lub gniazdka wtyczkowego na inne miejsce:

a) w tym samym pokoju 20
b) w innym pokoju w tym samym lokalu 30

Za czasowe zdjęcie i ponowne zainstalowanie aparatu w tem samem miejscu 20

Za przełączenie linii abonentowej na inny numer lub za przepisanie abonamentu dokonane na życzenie abonenta 10

Opłaty abonamentowe normalne

Nr. pozycji	Wyszczególnienie aparatów stanowiących stację abonentową lub uzupełnienie	Opłaty miesięczne w złotych na sieciach w grupach				
		I	II	III	IV	V
1	Aparat główny I kategorja	8.—	10.—	14.—	20.—	24.—
2	" " II "	12.—	15.—	21.—	30.—	36.—
3	" " III "	16.—	20.—	28.—	40.—	48.—
4	Aparat towarzyski — w dwójkę	6.—	8.—	10.50	15.—	18.—
5	" " " trójkę	5.—	6.—	9.—	12.50	15.—
6	" " " czwórke	4.—	5.—	7.—	10.—	12.—
7	Za każdą linię łączącą centralkę domową z centralką miejską, niezależnie od tego czy centralkę konserwuje abonent czy też Zarząd P. i T.	12.—	15.—	21.—	30.—	36.—
8	Aparat dodatkowy, załączony do centralki domowej i zainstalowany w obrębie tejże posesji co i centralka:					
	a. konserwowany przez Zarząd P i T.	4.—	5.—	7.—	10.—	12.—
	b. " " abonenta	2.—	2.50	3.50	5.—	6.—
9	Aparat dodatkowy dołączony przez przełącznik z głównym i zainstalowany w obrębie tejże posesji co i aparat główny.	4.—	5.—	7.—	10.—	12.—
10	Aparat dodatkowy połączony z głównym przez przełącznik i zainstalowany poza obrębem posesji.	8.—	10.—	14.—	20.—	24.—
11	Aparat dodatkowy załączony do głównego szeregowo i zainstalowany w obrębie tejże posesji co i główny.	5.—	6.—	9.—	13.50	15.—
12	Dodatkowy dzwonek lub tarcza spadk.	1.—	1.—	1.—	1.—	1.—
13	Dodatkowa słuchawka	1.—	1.—	1.—	1.—	1.—
14	Dodatkowe gniazdo wtyczkowe	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50

Opłaty za rozmowy międzymiastowe

Odległość między centralami, do których załączeni są wywołujący i wywołiwany w kilometrach	Za 3-minutową rozmowę					Za wywołanie okre- ślonej osoby lub wyszukanie Nr. telefonu		Za wezwanie do rozmównicy	Za cofnię- cie zgło- szonej rozmowy
	zwykłą	pilną	w godzi- nach słab- ego ru- chu 21—8	prasową	P. A. T.	zwykł.	piln.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
G r o s z y									
do 25 klm.	60	180	36	30	15	12	36	oprócz opłat wskazanych w rubrykach 6 i 7 dodat- kowo za posłańca w miejsc. okr. doręczeń 1 zł.	12
ponad 25 „ 50 „ klm.	100	300	60	50	25	20	60		20
„ 50 „ 100 „	160	480	96	80	40	32	96		32
„ 100 „ 200 „	300	900	180	150	75	60	180		60
„ 200 „ 300 „	360	1080	216	180	90	72	216		72
„ 300 „ 400 „	420	1260	252	101	105	84	252		84
„ 400 „ 500 „	480	1440	288	240	120	96	188		96
„ 500 „ 600 „	540	1620	324	270	125	108	324		108
„ 600 „ 700 „	600	1800	360	300	150	120	360		120
„ 700 „ 800 „	660	1980	396	330	165	132	396		132

Uwaga I Wykaz rozmównic i godziny rozmów międzymiastowych na terenie Państwa Polskiego podano w Rozdziale III Komunikacyjnym.

Uwaga II: Polska Akcyjna Spółka Telefoniczna posiada prócz sieci telefonicznej w Warszawie (siedziba centrali), sieć telefoniczną w następujących miastach: Łódź, Borysław, Sosnowiec, Lwów, Lublin, Białystok, we wszystkich pozostałych miastach R. P. sieć telefoniczna należy do administracji Generalnej Dyrekcji Poczty i Telegrafów.

Opłaty abonamentowe oraz instalacyjne sieci P. A. S. T. podane są w książkach abonentów telefonicznych.

R a d i o

Na prawo zakupu i zainstalowania odbiornika należy posiadać upoważnienie, które wydaje w Warszawie: Główny Urząd Telegraficzny (Fredry 3), Główny Urząd Poczty (Plac Napoleona), Urząd Poczty Warszawa II (Chmielna 53), Urząd pocztowy Warszawa IV (Praga Brukowa róg Szerokiej), Urząd pocztowy Warszawa IX (Nowe Brudno), Urząd pocztowy, Warszawa XXI (Żolibórz, hotel oficerski) — na prowincji: miejscowe lub najbliższe urzędy pocztowo-telegraficzne do VI klasy włącznie.

Opłata abonamentowa na rzecz broadcastingu wynosi dla odbiorców: I kategorji t. j. mieszkań prywatnych, instytucji radiowych, instytucji rządowych, komunalnych

i społecznych (o ile odbiornik służy dla własnego użytku lub bezpłatnych demonstracji) — miesięcznie zł. 3 — kwartalnie zł. 8 — rocznie zł. 30 — II; kat., do której należą

Uwaga: 1) Za posiadanie odbiornika bez upoważnienia przewidziana jest kara do 8-miu miesięcy więzienia i 5000 złotych. 2) Przepisy i informacje, dotyczące radjofonji, podano w Rozdziale V — informacyjnym.

Z	Do	Odległość	Taryfa osobowa	Taryfa bagażowa i towarowa za 1 kg.
		klm.	Złotych	
Wiedeń	Bydgoszcz	801	—	1.—
	Katowice	325	66.—	—60
	Kraków	375	84.—	—70
	Lwów	1017	130.—	1.—
	Poznań	684	—	1.—
	Warszawa	647	125.—	—90
	Gdańsk (Danzig)	965	—	1.20
	Brno	126	28.—	—20

U W A G I

I. BILETY PO CENACH ZNIŻONYCH.

a) Ze zniżki 75% korzystają:

Przy podróżach służbowych oficerowie i podoficerowie zawodowi W. P. urzędnicy państwowi R. P. w czynnej służbie, radni tych miast i tych samorządów, które są udziałowcami P. L. L. LOT.

b) Ze zniżki 50% korzystają:

Senatorowie i posłowie na Sejm R. P., oficerowie korpusu Dyplomatycznego, urzędnicy państwowi R. P., oficerowie i podoficerowie zawodowi W. P., w czynnej służbie, radni tych miast i urzędnicy tych samorządów, które są udziałowcami P. L. L. LOT, urzędnicy Instytutu Aerodynamicznego i Chemicznego Instytutu Badawczego.

c) Ze zniżki 25% korzystać mogą:

Członkowie Aeroklubu R. P. Aeroklubów Akademickich. Klubów Lotniczo-Sportowych w Katowicach i Lublinie, Związku Lotników Polskich w Poznaniu.

PRZEWÓZ PRZESYŁEK TOWAROWYCH

- 1) Najniższa opłata: stawka za 2 kg.
- 2) Maksymalne rozmiary przesyłek: $50 \times 50 \times 100$ cm. o większych rozmiarach za uprzednim porozumieniem.
- 3) Za przesyłki o dużych rozmiarach t. zw. objętościowe, oblicza się opłatę przewozową przyjmując 10 dm. sz—1 kg.
- 4) Za przesyłki wysokowartościowe (kruszcze, monety i t. p.) opłata wynosi pięciokrotną normalną stawkę.
- 5) Kilogram rozpoczęty liczy się za cały.
- 6) Przewoźne może opłacać nadawca lub odbiorca. Towarzystwo może zażądać opłacenia przewoźnego zgóry.
- 7) Przesyłki mogą być wysyłane za zaliczeniem, Prowizja zaliczeniowa wynosi w kraju 1% do zł. 1500 minimum zł. 1,00, 1/2% powyżej zł. 1500. Zagranicą: 1% do frs. 1000 minimum frs. 1,00, 1/2% powyżej frs. 1000.
- 8) Przesyłki mogą być ubezpieczone na dowolne sumy.
- 9) Za jednym listem przewozowym można nadawać najwyżej 3 paczki i wyłącznie pod jednym adresem.

PASZPORTY WZGL. DOWODY OSOBISTE.

Pasażerowie, udający się zagranicę winni posiadać paszporty z wizami tego kraju, na który opieka biletu lotu. Pasażerowie udający się do Gdańska winni posiadać dowody osobiste.

PRZEWÓŻENIE APARATÓW FOTOGRAFICZNYCH

Przewożenie aparatów fotograficznych jest wzbronione.

UBEZPIECZENIE.

Pasażerowie przed podróżą mogą ubezpieczać się w każdym porcie P. L. L. LOT.

Uwaga. Miejsce odlotu w Warszawie: Lotnisko Cywilne ul. Topolowa tel. 8-50 i 8-60.

Międzynarodowe Towarzystwo Żeglugi Powietrznej

Warszawa, ul. Topolowa, Lotnisko Cywilne, tel. 258-13, 110-81, skrót telegraficzny: „Aireuropa“.

Rozkład lotów

K i e r u n e k	Ilość klm.	zł.	K i e r u n e k	Ilość klm.	zł.	K i e r u n e k	Ilość klm.	zł.
Warszawa-Praga Czeska	530	150	Warszawa-Paryż	2243	638	Warszawa-Białogród	1476	596
„ Norymberga	802	353	„ Wiedeń	921	353	„ Bukareszt	1947	799
„ Strassburg	1740	464	„ Budapeszt	1148	452	„ Sofja		738
						„ Konstanty-[nopol]	2464	1025

Taryfa towarowa

	Taryfa I poniżej 50 kgr.		Taryfa II powyżej 50 kgr.	
	z Warszawy	Kier. powrotny	z Warszawy	Kier. powrotny
Warszawa—Paryż	Zł. 3,20	Fr. fr. 9,20	Zł. 2,90	Fr. fr. 8,30
„ Strassburg	2,45	„ 7,00	„ 2,25	„ 6,30
„ Norymberga	2,20	R. M. 1,05	„ 2,00	R. M. 0,95
„ Praga Czeska	1,00	K. c. 3,75	„ 0,90	K. c. 3,40
„ Wiedeń	1,25	Sch. 1,00	„ 1,15	Sch. 0,90
„ Budapeszt	2,10	Pengö 1,35	„ 1,90	Pengö 1,20
„ Białogród	2,80	Din. 18,00	„ 2,50	Din. 16,00
„ Bukareszt	3,85	Leje 71,00	„ 3,45	Leje 65,00
„ Sofja	3,50	Lewy 54,00	„ 3,15	Lewy 48,00
„ Konstantynopol	5,25	F. tur. 1,15	„ 4,75	F. tur. 1,00
WARSZAWA—Berlin przez Pragę Czeską od 1 kgr. 2,10 Zł.				
„ Londyn	„	„	„	5,20 „
„ Bruksella	„	„	„	4,— „
„ Amsterdam	„	„	„	3,90 „

U W A G A

Towarzystwo podejmuje się transportu przesyłek za frachtem opłaconym, nieopłaconym i za zaliczeniem. Jeżeli towar wymaga dalszej przesyłki, to sam fakt powierzenia tego towaru Towarzystwu, równa się poleceniu dalszego przewozu firmie, którą Towarzystwo wybierze do tego celu. W wypadkach dalszej wysyłki towaru może być wymagana pewna zaliczka.

ROZMIAR PRZESYŁEK. Maksymalny rozmiar przesyłek nie może przewyższyć: $0,70 \times 0,50 \times 0,45$ lub 1 m. $\times 0,40 \times 0,40$ cm.

WAGA. Najwyższa waga poszczególnych przesyłek wynosi około 50 kgr. Za przesyłki o wadze mniejszej niż 1 kilogram pobiera się jak za 1 kilogram. Powyżej jednego kilograma, ułamki wagi są zawsze zaokrąglane do 500 gramów następnych. Za paczki lekkie i niedogodne do przewozu lotniczego, uważa się takie przesyłki, których waga nie wynosi 1-go kgr. na każde 10 decymetrów sześciennych: za tego rodzaju przesyłki pobiera się opłatę, jak za jeden kilogram od każdych 10-ciu decymetrów sześciennych objętości.

TOWARY WYŁĄCZONE. Towary niebezpieczne, wybuchowe, łatwopalne, podlegające zepsuciu, lub zwierzęta żywe, wymagają specjalnego zezwolenia.

NOTA. Przesyłki, których wartość jest niższa od dziesięciokrotnej ceny przewozu, mogą być przyjmowane jedynie za frachtem opłaconym.

Formalności.

Dla każdej przesyłki, nadawca winien złożyć odpowiednią deklarację wysyłki i wypełnić jeszcze specjalną deklarację dla władz celnych w 3-ch egzemplarzach. Żadna przesyłka nie może być wysłana bez wymienionych dokumentów.

Celem przyspieszenia ocenia, a tem samem i doręczenia przesyłki, jest pożądanem, ażeby następujące dokumenty dostały dołączone do przesyłki:

a) Faktura (lub jej duplikat), niezbędna dla towarów wysyłanych do Węgier.

b) Świadczenie pochodzenia (wymagane dla przesyłek do Polski i Turcji).

Przesyłki do Turcji winny być zaopatrzone w faktury, na których musi się znajdować następująca wzmianka, podpisana przez kupca wysyłającego: „Stwierdzamy, że niniejsza faktura jest autentyczną i że jest jedyną sporządzoną przez nas dla towaru w niej wskazanego.”

Towarzystwo nie podejmuje się dalszej wysyłki towarów do krajów następujących: Jugosławia, Rumunja, Bułgaria, Turcja (za wyjątkiem miast posiadających komunikację powietrzną z połączeniem na linie Towarzystwa CIDNA).

Bilety pasażerskie nabywać można również:

1) w Międzynarod. T-wie Wagonów Sypialnych Hotel Bristol.

2) w Polskim Biurze Podróży „Orbis”

3) w Biurze „Icar” — Hotel Europejski. Radjo.

Taryfa Celna

Obowiązująca Taryfa Celna z. d. 26 czerwca 1924 roku (D. U. Nr. 54 z 1924 r.) została zmieniana kilkakrotnie, przyczem za każdym razem zmieniano inne jej pozycje. Zmiany te jednak nie wyczerpały całkowicie taryfy z 1924 r., część pozycji nadal obowiązuje w pierwotnej redakcji.

Zainteresowanych czytelników odsyłamy do podanych poniżej Dzienników Ustaw, w których zmiany taryfowe zostały podane w przedmiocie stawek celnych, ograniczymy się jedynie do podania listy towarów, korzystających ze zwrotu cła przy eksporcie wg. rozporządzenia Min. Skarbu (D. U. R. P. Nr. 73 z 1925 r.)

CŁA PRZYWOZOWE

Data rozp. Nr. Dz. Ustaw R. P.

26.VI	1924	r. —	54 z 1924 r.
19.V	1925	„ —	52 „ 1925 „
31.VIII	1925	„ —	92 „ 1925 „
30.X	1925	„ —	113 „ „ „
7.VII	„	„ —	69 „ „ „
18.XI	„	„ —	118 „ „ „
19.I	1926	„ —	7 „ 1926 „
4.III	„	„ —	23 „ „ „
24.X	„	„ —	100 „ „ „
27.XII	„	„ —	1 „ 1927 r.
11.VII	1927	„ —	64 „ „ „
29.VII	„	„ —	74 „ „ „
17.IX	„	„ —	83 „ „ „

CŁA WYWOZOWE

Data rozp. Nr. Dz. Ustaw R. P.

28.VII	1925	r. —	76 z 1925 r.
23.XI	„	„ —	124 „ „ „
19.II	1926	„ —	18 „ 1926 „
8.IV	„	„ —	33 „ „ „
2.VIII	1926	„ —	80 „ „ „
15.I	1927	„ —	4 „ „ „
28.II	„	„ —	17 „ „ „
29.III	„	„ —	31 „ „ „
30.III	„	„ —	32 „ „ „
30.V	„	„ —	47 „ „ „
9.VII	„	„ —	66 „ „ „
8.VIII	„	„ —	74 „ „ „
11.VIII	„	„ —	74 „ „ „
22.VIII	„	„ —	74 „ „ „
31.VIII	„	„ —	77 „ „ „

Lista towarów, korzystających ze zwrotu cła przy eksporcie

Nazwa towaru, korzystającego ze zwrotu cła	Wysokość zwrotu cła w Zł. od 100 kg.	Nazwa i siedziba związków eksportowych, uprawnionych do wystawiania zaświadczeń eksportowych	Wykaz urzędów celnych, uprawnionych do wystawiania i przejmowania kwitów wywozowych	Numery, pozycje i daty odnośnych „Dz. Ust. R. P.” oraz „Mon. Pol.”
1. — Wyroby włókniste: Tkaniny bawełniane białe wykończ.	1.20	Związek Eksportowy Polskiego Przemysłu Włókienniczego, Sp. z ogr. odp. w Łodzi	Warszawa, Łódź, Kraków, Bielsko, Sosnowiec, Grajewo, Turmont, Zahacie, Stołpce, Zdołbunowo, Lubliniec	„Dz. Ust. R. P.” Nr. 67/1925, poz. 478
Tkaniny bawełniane kolorowe	25.—			„Dz. Ust. R. P.” Nr. 73/1925, poz. 509
Tkaniny wełniane kolorowe	48.—			„Dz. Ust. R. P.” Nr. 18/1926, poz. 108
Wyroby dziane bawełniane białe	36.50			„Dz. Ust. R. P.” Nr. 74/1926, poz. 129
Wyroby dziane bawełniane kolorowe	1.20			Nr. 19/1927, poz. 148
Wyroby dziane wełniane kolorowe	25.—	oraz		„Mon. Pol.” Nr. 170/1925, poz. 773
Wyroby dziane półwełniane kolor	48.—	Związek Eksporterów Przemysłu Włókienniczego Sp. z ogr. odp. w Bielsku		„Mon. Pol.” Nr. 191/1925, poz. 841
Przędza wełniana barwiona od Nr 20 wzwyż numeracji metrycznej	36.50			„Mon. Pol.” Nr. 95/1927, poz. 232
2. — Wyroby hutnicze walcowane: Żelazo i stal: płaskie (oprócz taśmowego) o szerokości powyżej 13 mm. do 200 mm. włącznie i o grubości powyżej 3 1/2 mm.; kwadratowe i okrągłe o średnicy powyżej 13 mm. do 100 mm.; kątowne o szerokości powyżej 40 mm.	36.—			„Mon. Pol.” Nr. 147/1927, poz. 383
Szyny kolejowe o wysokości powyżej 90 mm., również z końcami frezowanymi i otworami	3.—	oraz		„Mon. Pol.” Nr. 98/1927, poz. 240
	2.50	Związek Eksportowy Przemysłu Metalowego Przetwórczego, Sp. z ogr. odp. w Warszawie.		„Mon. Pol.” Nr. 74/1926, poz. 427

Nazwa towaru, korzystającego ze zwrotu cła	Wysokość zwrotu cła w Zł. od 100 kg.	Nazwa i siedziba związków eksportowych, uprawnio- nych do wystawiania zaświadczeń eksportowych	Wykaz urzędów celnych, uprawnionych do wystaw. i przyjmowania kwitów wywozowych	Numery, pozycje i daty odnosnych „Dz. Ust. R. P.” oraz „Mon. Pol.”
Żelazo i stal: kwadratowe i okrągłe o średnicy lub szerokości powyżej 100 mm.; kątowe o szerokości 40 mm. i mniej: kształtowniki (teowe, dwuteowe, ceowe, zetowe, tepkowe, owalne, półokrągłe, okienne, poręczowe, trapezowe oraz o innych t. p. skomplikowanych profilach) powyżej 40 mm. w największym wymiarze; szyny kolejowe o wysokości 90 mm. i mniej, również z końcami frezowanymi i otworami; łupki (złącza), podkładki; blacha o grubości 5 mm. i wyżej	3.—		Gdynia, Tczew (jako wewnętrzny), Brynek, Chorzów wzgl. ekspozytury w królewskiej Hucie i w Wielkich Hajdukach), Chebzie (względnie eskpoz. Nowy Bytom). Zabrze, Wolfgangweiche, Katowice, Mysłowice, Sumina, Sosnowiec, Dziedzice, Zebrzydowice, Kraków, Lubliniec, Bielsko, Rybnik, Zbąszyń, Dąbrowa Górnicza, Łupków, Muszyna, Zwardoń, Ławoczne, Śniatyn-Załucze, Podwoleńcza, Stołpce, Turmont, Grajewo, Zahacie.	„Dz. Ust. R. P.” Nr. 63/1927, poz. 561 „Mon. Pol.” Nr. 177/1926, poz. 523 „Mon. Pol.” Nr. 178/1926, poz. 528 „Mon. Pol.” Nr. 213/1 x 27, poz. 603 „Mon. Pol.” Nr. 9/1927, poz. 18
Żelazo i stal drobnowymiarowe o szerokości od 13 do 6 1/2 mm., w kęgach i nie w kęgach	3.50			
Żelazo i stal: kształtowniki (teowe, dwuteowe, ceowe, zetowe, tepkowe, owalne, półokrągłe, okienne, poręczowe, trapezowe oraz o innych t. p. skomplikowanych profilach) o szerokości w największym wymiarze 40 mm. i mniej; płaskie, taśmowe o grubości od 3 1/2 do 1 1/2 mm.; uniwersalne (płaskie o szerokości powyżej 200 mm.), wszelkie grubości; blacha grubości 5 mm. i wyżej	3.50			
Żelazo i stal: taśmowe o grubości poniżej 1 1/2 mm.; blacha o grubości poniżej 5 mm.				
Blacha żelazna i stalowa pokryta cynkiem.				
Drut żelazny i stalowy o szerokości lub średnicy od 6 1/2 do 5 mm. włącznie.				
3. Odlewy żeliwne:				
Wszelkie oprócz osobno wym., nieobrobione—o wadze sztuki:				
100 kg. i wyżej				
poniżej 100 od 40 kg. włącz.				
poniżej 40 do 5 kg. włącznie				
poniżej 5 kg.				
Nieobrobione rury i kształtowniki (fasony).				
Nieobrobione części do ogrzewania centralnego: rury żebrowe, radiatory i części kotłów żeliwne.				
Walce utwardzane:				
nieobrobione				
ze zgrubą obdarta powierzchnią i wykończonemi czopami i rozetami — obrobione (polerowane, profilowane, nacinane i t. p.)				
Żeliwne naczynia surowe i emalowane.				
Wyroby żeliwne malowane, brązowane, pobiłane, lakierowane, emalowane (oprócz naczyń pokryte cynkiem lub innymi nieszlachetnymi metalami;				
również z dodatkiem drewna, miedzi i jej stopów:				
piece żeliwne o wadze sztuki:				
5 kg. i wyżej.				
poniżej 5 kg.				
wszelkie inne wyroby o wadze sztuki 5 kg. i wyżej:				
poniżej 5 kg.				
Takież wyroby obrobione (toczo-				

Związek Eksportowy Polskiego Przemysłu Metalowego Przetwórczego Sp. z ogr. odp.

Gdynia, Zbąszyń Leszno Grudziądz, Wielkie Hajduki, Katowice, Mysłowice, Sosnowiec, Dziedzice, Zebrzydowice, Bielsko, Kraków, Śniatyn-Załucze, Podwoleńcza, Stołpce, Turmont, Grajewo. Warszawa Łódź Zwardoń.

„Dz. Ust. R. P.”
Nr. 109/1925, poz. 776
„Dz. Ust. R. P.”
Nr. 117/1925
„Mon. Pol.”
Nr. 285/1925, poz. 1203
„Mon. Pol.”
Nr. 292/1925, poz. 1235
„Mon. Pol.”
Nr. 50/1926, poz. 151

Nazwa towaru, korzystającego ze zwrotu cła	Wysokość zwrotu cła w zł. od 100 kg.	Nazwa i siedziba związków eksportowych, uprawnio- nych do wystawiania zaświadczeń eksportowych	Wykaz urzędów celnych, uprawnionych do wystaw. i przyjmowania kwitów wywozowych	Numery, pozycje i daty odnośnych „Dz. Ust. R. P.” oraz „Mon. Pol.”
ne, wiercone, frezowane, he- blowane, polerowane, szlifowa- ne) — oprócz osobno wym.: piece żeliwne o wadze sztuki: 5 kg. i wyżej poniżej 5 kg. wszelkie in. wyroby o wadze szt. 5 kg. i wyżej poniżej 5 kg. Części do ogrzewania żeliwne obrobione: rury żebrowe i kształtowniki, radiatory po- jedyncze lub zmontowane w baterje.	4.50			
Kotły lane o wadze sztuki 2.000 i wyżej kg. poniżej 2 000 kg. do 1 000 kg. włącznie, poniżej 1 000 kg.	10.—			
4. Maszyny i narzędzia rolnicze	4.50	Związek Eksportowy Przemysłu Metalowego Przetwórczego S. o. o. w Warszawie.	Gdynia, Zbąszyń, Leszno Wielkie Hajduki, Katowice Mysłowice, Sosnowiec, Dzie- dzice, Zebrzydowice, Biel- sko, Kraków, Sniatyń-Za- łucze, Podwołoczyska, Zdoł- bunowo, Stołpce, Turmont, Grajewo, Warszawa, Zwar- doń.	„Dz. Ust. R. P.” Nr.123/1925, poz.880 „Mon. Pol.” Nr.295/25 r.poz. 1254 „Mon. Pol.” Nr. 27/1926, poz. 71 „Mon. Pol.”
5. Wyroby kotlarskie				
6. Wyroby z blachy żelaznej i stalowej (oprócz wymienio- nych w 154 taryfy celnej).	4.50			
7. Drut żelazny i stalowy o szer- kości lub średnicy poniżej 6½ mm. również cynkowany lub pokryty innymi nieszla- chetnymi metalami.	3.50	Związek Eksportowy Pol Hut. Żel. w Warszawie.	Gdynia, Tczew, Brynek Chorzów, Chebzie, Wolf- gansweiche, Katowice, My- śłowice, Sumina, Sosno- wiec, Dziedzice, Zebrzydo- wice, Kraków, Lubliniec, Bielsko, Rybnik, Zbąszyń, Drawski Młyn, Zwardoń, Łupków, Ławoczne, Sni- atyń-Załucze, Muszyna, Pod wołoczyska, Zdołbunów, Stołpce, Turmont, Graje- wo, Zahacie.	Dz., Ust. R. P.” Nr. 74/1926, poz.427 „Dz. Ust. R. P.” Nr. 24/1926, poz.472 „Dz. Ust. R. P.” Nr. 63/1927 poz. 561 „Mon. Pol.” Nr.177/1926 poz.593 „Mon. Pol.” Nr.178/1926 poz.528
8. Drut kołczasty żelazny i stalo- wy również cynkowy.	3.50			
9. Gwoździe żelazne i stalowe	3.50			
10. Wyroby żelazne i stalowe polerowane, szlifowane lub inaczej obrobione, również z dodatkiem drzewa, miedzi i jej stopów np. nity, śruby	3.60			
11. Hacele do podków końskich	4.50			
12. Łopaty chociażby z drewn- niami rączkami.	4.15			
13. Widły, rydle, motyki grabie, sapy, oskardy, kilofy i t. p.	3.70			
14. Wagony kolejowe towarowe	4.20			
15. Parowozy	10.50			
16. Tendry całkolite	4.85			
17. Części parowozowe specjał- nie, jak kotły i ich części kom- pletne przystosowane, arma- tury kotłowe przegrzewacze pary i t. p.				
18. Części wagonów, tendrów i parowozów jak: ostojnice, czołownice zderzakowe, reso- ry wszelkie i t. p.				
19. Wiadra beczki i t. p. naczy- nia z blachy żelaznej lub stalowej o grubości poni- żej 4 mm. również cynkowa- nej.				„Mon. Pol.” Nr. 9/1927, ozp. 18

O p ł a t y .

Opłaty Konsularne

Wysokość opłat konsularnych została ustanowiona na podstawie rozporządzenia Ministra Spraw Zagranicznych z 1.IV.1928 r. Ważniejsze jego postanowienia są następujące:

Czynności urzędowe oraz podania, wiążące się z wykonywaniem ustawy o organizacji konsulatów i o czynnościach konsułów z dnia 11 listopada 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 103 poz. 944) podlegają opłatom konsularnym.

Nadto należy zwrócić poniesione przez urząd konsularny wydatki rzeczywiste (opłaty pocztowe i telegraficzne, opłaty na rzecz innych urzędów państwowych lub samorządowych, koszty ogłoszeń, wynagrodzenie adwokatów,

notariuszów, rzeczoznawców i innych osób, przybyłych do wykonywania czynności urzędowych przez urząd konsularny, koszty podróży i t. p.)

Wolne są od opłat: urzędowe czynności, dotyczące ochrony i zastępstwa obywateli Rzeczypospolitej Polskiej w przypadkach zarządzeń sprzecznych z umowami między-państwowymi lub zasadami prawa międzynarodowego

Uwolnienie osobiste od opłat konsularnych służy:

1. Skarbowi Rzeczypospolitej Polskiej;
2. związkom komunalnym i innym związkom przy-musowym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej;

3. kościołom i gminom wyznaniowym, przez Państwo Polskie uznanych;

4. fundacjom, zakładom i zrzeszeniom prawnie istniejącym, z siedzibą w Polsce lub zagranicą, których zadanie stanowi wyłącznie wykonywanie kultu religijnego albo działalność naukowa, oświatowa lub dobroczynna;

5. zrzeszeniom prawnie istniejącym, z siedzibą w Polsce lub zagranicą, mającym na celu propagandę kulturalną i ekonomiczną na rzecz rozwoju stosunków Polski z państwami i narodami obcymi;

6. państwom obcym i urzędnikom tych państw z zastrzeżeniem wzajemności co do t. zw. *actes de courtoisie*;

7. osobom, którym sąd przyznał prawo ubogich, o ile chodzi o czynności potrzebne celem umożliwienia postępowania sądowego, w którym prawo ubogich zostało przyznane; przepis ten stosuje się do obywateli obcych z zastrzeżeniem wzajemności. Osoby te są uwolnione również od zwrotu wydatków rzeczywistych.

W razie wykonywania czynności urzędowych poza lokalem urzędowym, w siedzibie urzędu lub poza nią, uważa się, celem zastosowania niniejszego rozporządzenia, okres czasu nieprzekraczający 3½ godzin—za pół dnia, przekraczających 7 godzin—za jeden dzień urzędowania.

Pozycje	Treść dokonywanych czynności	Wysokość opłat
Oplaty zasadnicze		
A. Oplaty za czynności handl.		
1	Za wizowanie lub wystawienie świadectwa pochodzenia towaru	1% od sumy rachunku, dotyczącego przesyłki lecz nie więcej niż zł. 86 i nie mniej niż zł. 3.50
	a) w celu uzyskania zniżki konwencyjnej lub ulgi celnej	
	b) w celu udowodnienia pochodzenia towaru.	zł. 1.—
2	Za powtórne wizowanie świadectwa pochodzenia towarów przy obrocie uszlachetniającym	zł. 2.—
3	Za wizowanie świadectwa o zdrowotności przesyłek towarowych	zł. 15.—
4	Za wystawienie innych zaświadczeń handlowych	zł. 15.—
5	Za zainkasowanie należności	2% od zainkasowanej sumy
6	Za zainkasowanie należności łącznie z przesyłką	
7	Za przesłanie wzoru lub próbek na żądanie osoby lub instytucji prywatnej	4% wartości.
8	Za dokonanie ekspertyzy przy obrocie towarowym	zł. 10.— zł. 80 oprócz zwrotu rzeczywistych wyd.
B. Oplaty za czynności sądowe		
Sprawy polubowne		
9	Za spisanie układu pojednawczego lub zapisu na sąd polubowny:	
	zapis na sąd polub.	zł. 80.—
	a) Jeżeli wartość przedmiotu da się oznaczyć w pieniądzach	3% od wartości.
	b) jeżeli wartość przedmiotu sporu nie da się w pieniądzach oznaczyć, stosownie do uznania konsula	40 — 500 zł.
10	Za czynności konsula jako sędziego polubownego za godzinę	zł. 15.—
11	Za doręczenie pism sądowych w sprawach cywilnych, zwrot wydatków rzeczywistych	zwrot wydatków rzeczywistych.
12	Za sporządzenie protokołu przesłuchania stron, świadków lub znawców w sprawach cywilnych na wezwanie władz sądowych polskich, za każdy protokół	

Pozycje	Treść dokonywanych czynności	Wysokość opłat
Sprawy spadkowe i inne czynności w kwestjach sądownictwa niespornego		
13	Za opieczetowanie lub odjęcie pieczęci, za każde pół dnia czynności urzędowych	15 zł.
14	Za sporządzenie spisu inwentarza, za każde pół dnia czynności urzędowych	50 zł. nadto 1% od wartości.
15	Za sporządzenie aktu zejścia zgodnie z par. 36 austr. patent. cesars. z dn. 9/1854 r. za każdą godzinę czynności urzędowych	15 zł.
	Do poz. 13 — 18. Wolne są od opłat spadki wartości poniżej 1000zł.	
	Do poz. 13 — 18. Okres czasu, nie przekraczający 7 godzin, należy uważać jako dzień urzędowania, 3½ godz. jako pół dnia urzędowania.	
16	Za asystencję przy dokonywanych przez władze miejscowe opieczetowaniu spadku lub zdjęciu pieczęci, za każde pół dnia	15 zł.
17	Za asystencję przy sporządzaniu spisu inwentarza spadkowego, dokonywanego przez władze miejscowe, za każde pół dnia	50 zł.
18	Za dokonanie publicznej licytacji, za pół dnia czynności urzędowych	50 zł., nadto 1% od sumy uzyskanej przy licytacji.
19	Za przeprowadzenie likwidacji spadku przy udziale konsula, gdy ten działa w imieniu nieobecnego spadkobiercy:	
	a) w razie przeprowadzenia likwidacji spadku bezpośrednio przez konsula bez udziału adwokata	4% od zrealizowanej sumy, przypadającej spadkobiercy po odliczeniu wydatków rzeczywistych.
C. Oplaty za czynności notarialne		
20	Za uwierzytelnienie podpisów lub znaków ręcznych osób prywatnych za każdy podpis	
	a) na umowie na sumę oznaczoną	1% od wartości najmniej
	b) na umowie na sumę nieoznaczoną	10 zł.
	c) na umowie natury majątkowej i na pełnomocnictwo za każdy następny podpis pobiera 8 złotych	8 zł.

Pozycje	Treść dokonywanych czynności	Wysokość opłat
21	Za poświadczenie daty okazania dokumentu	8 zł.
22	Za stwierdzenie zgodności odpisu z oryginałem za każdą stronicę: w języku europejskim:	
	a) akta stanu cywilnego	4 zł.
	b) innego pisma	5 zł.
	w języku pozaeuropejskim za stronicę	
	a) akta stanu cywilnego	6 zł.
	b) innego pisma	10 zł.
23	Za stwierdzenie zgodności przekładu z oryginałem:	
	a) w języku europejskim, za każdą stronicę	20 zł.
	b) w języku pozaeuropejskim (wschodnie), za każdą stronicę	40 zł.
	Tłumaczenie świadectw pracy, akt stanu cywilnego i dokumentów potrzebnych do zawarcia małżeństwa podlegają opłacie o 50% niższej; o ile wydawane są robotnikom to 75% niższej.	
	Akty stanu cywilnego	
24	Sporządzenie aktu stanu cywilnego za akt.	15 zł.
25	Wydanie wyciągu z akt stanu cywilnego	15 zł.
	Opłaty za czynności, wykonania dla robotników i marynarzy ulegają 50% zniżce.	
	Opłaty za czynności dotyczące żeglugi.	
26	Za zameldowanie i wymeldowanie statku przybyłego do portu	0.04 od zarejestrowanej tonny netto nie więcej jednak niż 200 zł.
	Do poz. 26. Wolne są od opłat statki rybackie.	
	Jeżeli statek w jednej i tej samej podróży zawija do kilku portów, to ogólna opłata od tonny według poz. 26 pobierana jest w całości w pierwszym porcie rozpoczęcia podróży, a niezależnie od tego w każdym następnym należy opłacać połowę tejże opłaty.	
	Jeżeli statek odbywa podróże periodycznie według stałego rozkładu, ogólna opłata od tonny pobierana jest tylko w wysokości połowy stawek przewidzianych w poz. 26 oraz w poprzedniej uwadze.	
	Jeżeli statek nie dokonywa w porcie transakcyj. handlowych, ani też nie zabiera lub wysadza na ląd pasażerów, nie jest obowiązany do uiszczenia ogólnej opłaty od tonn.	
27	Za zawieszenie w czynnościach kapitana statku i ustanowienie nowego kapitana	zł. 25
	Do poz. 27. Ustanowienie zastępcy w razie śmierci lub choroby kapitana jest wolne od opłat.	
28	Za wydanie nowego spisu załogi statku	15

Pozycje	Treść dokonywanych czynności	Wysokość opłat
29	Za wpisanie lub wykreślenie ze spisu załogi statku, od każdej osoby	zł. 2
30	Za wydanie arkusza dodatkowego do spisu załogi, od arkusza	zł. 8
40	Za wystawienie tymczasowego świadectwa rejestracji lub przedłużenie tymczasowego świadectwa rejestracji	zł. 220 od statku wartości zł. 100.000, a za każde następne 10.000 zł — 15.
41	Za każdorazowe wprowadzenie zmiany w tymczasowym świadectwie rejestracji	130 zł.
42	Za zawizowanie listy towarowej (manifest-konosament), jednorazowo w porcie nadawczym lub odbiorczym	0.10 od każdej tonny rzeczywistego ładunku
43	Za pomoc przy ściąganiu dezertów ze statków handlowych wraz ze stawiennictwem w sądzie, każdego dezertera	zł. 15.—
44	Za sporządzenie protokołu o dezercji	zł. 15.—
45	Za orzeczenie w sporze między kapitanem a załogą	zł. 25.—
46	Za współudział w akcji ratowniczej, wynikłej z powodu uszkodzenia morskiego (awaria)	zł. 45.—
47	Za przyjęcie zameldowania o wypadkach grożących wywołaniem szkody	zł. 15.—
48	Za sporządzenie protokołu (protest morski) o wynikłych stratach włącznie z przesłuchaniem świadków, stosownie do zużytego czasu, za każde pół dnia	zł. 20.—
	Do poz. 48. Dla statków rybackich opłata winna być zniżoną o połowę.	
49	Za sporządzenie protokołu na podstawie oględzin na miejscu, za każde pół dnia	zł. 20.—
50	Za ustalenie i podział szkód wynikłych z powodu wielkiej awarii (dispache)	0.2% od wysokości ustalonej szkody najmniej
51	Za wydanie zaświadczenia o konieczności obciążenia pożyczką statku i jego zawartości (Bodmerja)	zł. 35.—
52	Za zaświadczenie o konieczności sprzedaży statku	zł. 30.—
53	Za wydanie zaświadczenia dotyczącego stanu sanitarnego portu, z którego statek wyjeżdża	zł. 45.—
	Opłaty za czynności paszportowe	
54	Za wystawienie paszportu, względnie za przedłużenie ważności paszportu	
	a) na okres do 2 lat	60 zł.
	b) na okres ponad 6 miesięcy do 1 roku	40 zł.
	c) na okres do 6 miesięcy	30 zł.

Pozycje	Treść dokonywanych czynności	Wysokość opłat	Pozycje	Treść dokonywanych czynności	Wysokość opłat
55	Za dokonanie zmiany lub uzupełnienie paszportu	zł. 15.—		a) jeżeli uiszczono opłatę stemplową	zł. 3.—
56	Za wizowanie paszportu cudzoziemskiego lub wydanie przepustki zastępującej wizę:			b) jeżeli jej nie uiszczono lub uiszczono niedostatecznie pobiera się opłatę przypadającą zwiększoną	zł. 3.—
	a) za wizę powrotną z terminem maximum 3 miesiące	„ 17.50	67	Przesłanie listu, albo depeszy osoby prywatnej drogą urzędową do kraju lub odwrotnie i doręczenie oraz wydanie listu, depeszy lub przesyłki	2% wartości
	b) za wizę wielokrotną z terminem maximum 12 miesięcy	„ 35.—	68	Przesłanie (drogą urzędową) gotowizny, papierów wartościowych oraz innych przedmiotów wartościowych należących do osób prywatnych	2% wartości
	c) za wizę tranzytową, ważną na przejazd terytorjum polskiego bez prawa zatrzymania się	„ 1.70		Przechowanie dokumentu	8 zł. jednorazowo nadto zł. 1.50 za każdy miesiąc.
	d) za wizę tranzytową powrotną, ważną na 2 przejazdy terytorjum polskiego bez prawa zatrzymania się	„ 3.40	69	Do poz. 69. Wolne jest od opłaty przechowanie dokumentów urzędników, osób wojskowych, marynarzy i emerytów.	
57	Za przepustkę dla przewiezienia zwłok:			Przechowanie gotowizny, papierów wartościowych i innych przedmiotów wartościowych:	
	do Polski	„ 200		a) miesięcznie	1/4 % wartości
	przez Polskę	„ 100		b) dłużej niż 2 miesiące — rocznie	1 % wartości.
	Do poz. 57. Oznaczona opłata przewiduje wszystkie czynności konsulatu poprzedzające wydanie przepustki.		70		
58	Za wystawienie wszelkiego rodzaju świadectwa prócz wymienionych w niniejszej taryfie według uznania konsula	5 — 75 zł.	71	Przechowanie innych przedmiotów, miesięcznie za 1 m ³ zajmowanej przez nie przestrzeni	8 zł. a najmniej zł. 8.
	Podania		72	Wydobycie zagranicą dokumentów dla osób prywatnych z wyjątkiem papierów wartościowych za każdy dokument	zł. 10
59	Podanie o dokonanie czynności nieprzewidzianej w innych pozycjach niniejszej taryfy oraz od każdego załącznika, lub odpisu podania po	zł. 6		Wydobycie sum pieniężnych, nienależących do spadku	4% od wydobytej sumy po odliczeniu wydatków rzeczywistych i opłat dodatkowych.
60	Świadectwo pozostawania przy życiu	zł. 2		Do poz. 73. Wolne są od opłat wydobyte i przesłanie świadczeń rentowych z tytułu ubezpieczeń społecznych.	
61	Świadectwo pobytu	zł. 15		Opłaty dodatkowe: diety, koszty podróży i wydatki rzeczywiste	
62	Poświadczenie o wpisaniu do rejestru obywateli	zł. 15			
63	Sporządzenie wyciągu z ksiąg lub akt urzędu konsularnego za stronę	zł. 10	73		
64	Legalizacja dokumentu, wystawionego lub uwierzytelnionego przez władze, urzędników publicznych (notariuszów, tłumaczy sądowo zaprzysiężonych)	zł. 5		Za urzędowanie poza lokalem biura, lecz w obrębie miejsca siedziby konsulatu, o ile tego zachodzi potrzeba i na żądanie strony, pobierane są niezależnie od opłat przewidzianych w niniejszej taryfie za poszczególne czynności, następujące opłaty tytułem diet:	
65	Uwierzytelnienie klauzuli legalizacyjnej Min. Spraw Zagr. umieszczonej na dokumencie wystawionym w kraju	zł. 15	74		
	Opłaty za doręczenia, przesyłki, czynności depozytowe i wydobywanie sum pieniężnych oraz dokumentów			a) za urzędowanie kierownika konsulatu, za każde rozpoczęte pół dnia	zł. 60.—
66	Doręczenie załatwienia urzędowego, sporządzonego przez urząd państwowy, a stanowiącego odpowiedź na podanie wniesione do tego urzędu przez osobę zamieszkałą zagranicą:	zł. 8.—		b) za urzędowanie innego urzędnika konsulatu, za każde rozpoczęte pół dnia	zł. 40.—

Pozycja	Treść dokonywanych czynności	Wysokość opłat
	c) za urzędowanie niższego funkcjonariusza konsulatu za każde rozpoczęte pół dnia Za urzędowanie poza obrębem miejsca siedziby konsulatu o ile tego zachodzi potrzeba i na żądanie strony, pobierane są niezależnie od opłat przewidzianych w niniejszej taryfie za poszczególne czynności następujące opłaty tytułem diet:	zł. 15.—

Pozycja	Treść dokonywanych czynności	Wysokość opłat
	a) za urzędowanie kierownika konsulatu, za każdą rozpoczętą dobę (licząc od chwili wyjazdu)	zł. 175.—
	b) za urzędowanie innego urzędnika, za każdą rozpoczętą dobę (licząc od chwili wyjazdu)	zł. 150.—
	c) za urzędowanie niższego funkcjonariusza konsulatu za każdą rozpoczętą dobę (licząc od chwili wyjazdu)	zł. 30.—

Opłaty Stemplowe

NAZWA DOKUMENTÓW	Stawka		Stopa %
	Zł.	gr.	
Przejęcie własności rzeczy nieruchomości			
Od sprzedaży nieruchomości z wolnej ręki, czy w drodze licytacji, czy też przejęcie nieruchomości na mocy orzeczenia sądowego (również polubownego) na własność wierzyciela			4%
Przy sprzedaży nieruchomości przez współdziedzica drugiemu współdziedzicowi			0,5%
Przy sprzedaży gruntów w drodze parcelacji na podstawie ustawy reformy rolnej			1%
Od przelewu prawa, nabytego przez zaofiarowanie najwyższej ceny na licytacji (w ciągu trzech tygodni po licytacji)			0,2%
Od sprzedaży nieruchomości, położonej zagranicą			0,2%
Umowy, dotyczące praw do ciał kopalnianych			
Od wartości ustanowienia, lub przelewu prawa wydobywania ciał kopalnych (minerałów)			2%
Od przelewu prawa cyfrowo, lub procentowo oznaczonej części wydobytych ciał kopalnych			1%
Od ustanowienia, lub przelewu prawa przez współdziedzica na korzyść drugiego współdziedzica			0,5%
Od przelewu prawa, nabytego przez zaofiarowanie najwyższej ceny na licytacji (w ciągu trzech tygodni po licytacji)			0,2%
Sprzedaż i zamiana rzeczy ruchomych			
Od wartości przy sprzedaży, lub zamianie rzeczy ruchomych, przelewu praw i wierzytelności z wolnej ręki, czy też w drodze licytacji, lub na podstawie orzeczenia sądowego jak również od oddania rzeczy na własność w celu spłacenia długu.			0,1%

NAZWA DOKUMENTÓW	Stawka		Stopa %
	Zł.	gr.	
Od umowy, stwierdzającej sprzedaż rzeczy ruchomych			0,2%
Od sprzedaży ruchomości, nabytych drogą dziedziczenia przez współdziedzica, drugiemu współdziedzicowi			0,5%
Od umów, sporządzonych przez maklera przysięgłego, przy transakcjach giełdowych na giełdzie towarowej			0,1%
Uwaga: Opłaty stemplowej nie pobiera się jeśli wartość przy sprzedaży nie przekracza 20 złotych.			
Rachunki i pisma stwierdzające wykonanie umowy			
Od rachunków, stwierdzając zapłatę, lub odbiór towaru, wystawionych przez przedsiębiorcę, opłacającego podatek przemysłowy lub ustawowo zwolnionego			0,2% 1%
W innych wypadkach			
Uwaga: Opłaty stemplowej nie pobiera się, jeśli wartość przy sprzedaży nie przekracza 20 złotych.			
Do uiszczenia opłaty od rachunku, sporządzonego w Polsce, obowiązany jest wystawca w chwili doręczenia, zaś od sporządzonego zagranicą, odbiorca w ciągu trzech tygodni od dnia otrzymania pisma.			
Papiery wartościowe			
Od obrotu papierami wartościowymi o niestałym oprocentowaniu			0,2%
o stałym oprocentowaniu			0,05%
Stawki te obowiązują tylko przy dokonaniu transakcji za pośrednictwem banku lub maklera przysięgłego.			
W innym wypadku: od papierów wartościowych o niestałym oprocentowaniu			0,5%
o stałym oprocentowaniu			0,1%

NAZWA DOKUMENTÓW	Stawka		Stopa %
	Zł.	gr.	
Banki w obrotach między sobą opła- cają: od papierów wartościowych o niestałym oprocentowaniu			0,1%
o stałym oprocentowaniu			0,01%
Umowy dotyczące się praw rzeczy- wych na cudzej rzeczy			
Od przeniesienia służebności			1%
Od przeniesienia używania lub mie- szkania, albo służebności grun- towej lub prawa użytkowania			1%
Od przeniesienia ciężaru rzeczowego			1%
We wszystkich tych wypadkach wy- żej wymienionych, o ile się tyczą nieruchomości położonej zagranicą			0,1%
Umowa stwierdzająca ustanowienie zastawu lub hipoteki tytułem kau- cji			0,1%
Pismo stwierdzające ustanowienie kaucji	3	—	
Umowa między wierzycielem, dłuż- nikiem o ustanowieniu hipoteki, albo zastawu nieruchomości, od kwoty wierzytelności			0,5%
Dzierżawa i najem rzeczy			
Od umowy, stwierdzającej dzierżawę lub najem rzeczy, od wartości zo- bowiązań dzierżawcy lub biorącego w najem			1%
Od dzierżawy, lub najmu nierucho- mości położonej zagranicą	3	—	
Od najmu skrzynki depozytowej (sa- fe) od ceny za cały czas trwania najmu			10%
Uwaga. Opłatę uiszcza osoba wynaj- mująca skrzynkę depozytową			
Umowy dotyczące się świadczenia usług			
W umowie o oświadczenie usług od wysokości umówionego wynagro- dzenia, jeżeli jedna ze stron opłaca podatek przemysłowy			0,2%
W innych wypadkach			1%
Nie podlegają opłacie stempłowej umowy: między służbodawcą a pracownikiem, między majstrem a przyjmowanym uczniem między komitentem a komitentem			
Od wysokości cen biletu lub doku- mentu uprawniającego do jazdy statkiem morskim a wystawionego przez przedsiębiorstwo, mające siedzibę w Polsce (opłaca przed- siębiorstwo)			2%
Uwaga: Nie podlegają opłacie bi- lety uprawniające do jazdy stat- kami żeglugi przybrzeżnej			
Listy przewozowe na przesyłki ko- lejowe conajmniej półwagonowe od arkusza	1	—	
Wszelkie inne przesyłki od arkusza	0	10	
Umowy składu			
Od nominalnej wartości papierów wartościowych, przyjętych na przechowanie			0,02%
Od przyjęcia na przechowanie ru- chomości, gdy ich wartość nie			

NAZWA DOKUMENTÓW	Stawka		Stopa %
	Zł.	gr.	
przewyższa 1.000 zł.	0	50	
Gdy wartość ich jest wyższa.	1	—	
Ubezpieczenia i umowy o rentę dożywotnią			
Od przyjętych wpłat przez zakłady ubezpieczeń z tytułu stosunków ubezpieczeniowych w ciągu roku			2%
Od wypłat z tegoż tytułu uskutecz- nionych w ciągu roku			1%
Uwaga. Opłaty nie dotyczą ubez- pieczenia przymusowego.			
W umowie, stwierdzającej rentę do- żywotnią, od wartości tej rzeczy, którą otrzymuje osoba			2%
Spółki i tym podobne zrzeszenia			
W umowie, stwierdzającej zawiąza- nie spółki akcyjnej lub komandyto- wo-akcyjnej od wartości kapitału zakładowego lub wniesionych wkła- dów			2%
W umowie o powiększenie kapita- łów bądź w drodze nowej emisji akcji lub powiększenia wkładów			2%
Od wpłat, dokonanych przez człon- ków spółdzielni na udziały			2%
W umowach o zawiązaniu wszelkich spółek, poza wyżej wymienionymi, od wartości kapitału lub od po- większonego kapitału			2%
W umowach, stwierdzających wnio- szenie nieruchomości, znajdującej się w Polsce tytułem wkładu do spółki, od jej wartości			1%
W razie wniesienia do spółki prawa wydobycia ciał kopalnych w Polsce, od jego wartości			
W razie wniesienia do spółki prawa do części ciał kopalnych wydoby- wanych w Polsce			0,5%
Uwaga. Trzy te ostatnie opłaty uiszcza się niezależnie od opłat przy- padających od zawiązania spółki.			
W wypadkach przekształcenia się już istniejącej spółki na spółkę innego rodzaju lub powiększenia kapitału wskutek połączenia się (fuzji) dwóch lub więcej już ist- niejących spółek, opłata wynosi połowę wyżej określonych opłat.			
Akcje, świadectwa tymczasowe i t. p. stwierdzające uczestnictwo w spół- ce akcyjnej lub akcyjno-komandy- towej, wypuszczone zagranicą, a przeniesione do Polski, podlega- ją opłacie od nominalnej wartości			3%
Uwaga. Opłatę uiszcza posiadacz pa- piera wartościowego w ciągu trzech tygodni od daty otrzyma- nia.			
Pełnomocnictwa			
Pełnomocnictwo upoważniające do zastępstwa w sądach pokoju, prze- mysłowym lub w urzędzie rozjem- czym, jak również do odbioru su-			

NAZWA DOKUMENTÓW	Stawka		Stopa %
	Zł.	gr.	
my pieniężnej, przewyższającej zł. 500, podlega opłacie	1		
Pełnomocnictwo, podpisane przez obie strony, lub sporządzone, względnie uwierzytelnione przez sąd lub notarialnie jakoteż protokolarne udzielenie pełnomocnictwa — podlega opłacie	1	—	
Odpisy tych pełnomocnictw podlega ją tymże samym opłatom	3	—	
Nie podlegają opłacie: pełnomocnictwa, upoważniające do zastępstwa w sprawie sądowo-karnej, administracyjno - karnej lub skarbowo - karnej oraz pełnomocnictwo, udzielone przez pełnomocnika dalszemu pełnomocnikowi, jak również pełnomocnictwo, upoważniające do uczestniczenia w walnem zebraniu akcjonariuszów Banku Polskiego, do odbioru sumy nieprzekraczającej zł. 500.			
Obligacje			
Obligacje fundowane spółek akcyjnych, listy zastawne i t. p., jak również obligi skryptu dłużne, rewersy, stanowiące przyjęcie nowego długu lub uznania dawnego długu od sumy zobowiązania			0,5%
Obligacje, stwierdzające udzielenie pożyczki pod zastaw towarów osobie opłacającej podatek przemysłowy, od sumy zobowiązania			0,3%
W innym wypadku			0,5%
W pismach, stwierdzających otrzymanie pożyczki od gminnej kasy pożyczkowo - oszczędnościowej lub od instytucji drobnego kredytu od sumy zobowiązania			0,5%
Poręczenie	3	—	
Nie podlega opłacie: poręka na wekslu, na czeku, przy pożyczce.			
Pokwitowania, wydane przez przedsiębiorstwa bankierskie na przyjęcie pieniędzy na oprocentowanie, wkładu na rachunek bieżący, asygnaty kasowe i t. p.	0	20	
Kwoty, nie przewyższające zł. 100— wolne są od opłaty.			
Wyciąg z rachunku bieżącego, sporządzony przez przedsiębiorstwa bankierskie, oraz wyciąg, sporządzony przez kupca lub przemysłowca, wydany przemysłowcowi lub kupcowi od arkusza	0	20	
Weksle			
Weksle przy sumie wekslowej do 50 zł.	0	20	
Weksle od każdych pełnych lub zaczętych stu złotych sumy wekslowej ponad 50 zł., a nie przewyższających 100 zł.	0	30	
Weksle od każdego pełnego lub zaczętego tysiąca złotych sumy we-			

NAZWA DOKUMENTÓW	Stawka		Stopa %
	Zł.	gr.	
kslowej, przewyższającej tysiąc złotych	3	—	
Przekazy			
Przekaz, zawierający zlecenie wypłaty sumy pieniężnej lub wydanie papierów wartościowych lub innych rzeczy zamiennych od wartości			0,3%
Umowy majątkowe małżeńskie			
Umowa o wspólność majątkową małżeńską między żyjącymi lub na wypadek śmierci, od wartości podanego wspólności majątku podlega opłacie			1%
Pismo stwierdzające umowę o wspólność majątkową	10	—	
Podział majątku wspólnego			
Przy umowie o dział majątku wspólnego lub sprzedaży licytacyjnej celem zniesienia wspólności, lub też przy orzeczeniu sądownym dokonywującym działu po uwzględnieniu części majątku, należącej do współdziedzica, od nadwyżki w wartości rzeczy nieruchomości			4%
Od nadwyżki w wartości przedmiotów innego rodzaju			1%
Umowy przygotowawcze oraz punktaeje			
Umowy ,obowiązujące do zawarcia w przyszłości umowy ostatecznej, od sumy			0,2%
Uwaga. Jeżeli w ostatecznej umowie suma jest opodatkowana niżej niż 0,2% to w umowie przygotowawczej obowiązuje stawka jak przy ostatecznej			
Umowa, stwierdzająca otwarcie kredytu wekslowego	3	—	
W innych wypadkach od sumy kredytu			0,1%
Pokwitowania			
Pokwitowanie jeżeli nie zawiera zezwolenia na wykreślenie wpisu w księdze wieczystej, lecz potwierdza odbiór pieniędzy, papierów wartościowych i innych przedmiotów, podlega opłacie zasadniczej	0	20	
Podania			
Od podania w każdym wypadku.	2	—	
Od każdego załącznika	0	50	
Uwaga. Podanie już opłacone, a wniesione do niewłaściwego urzędu, skierowane następnie dokąd należy, nie podlega ponownej opłacie. Podanie ponowne nie podlega opodatkowaniu, jeżeli zawiera załączniki do podania pierwszego, od których tylko opłaca się zwykle 50 gr.			
Podanie o zezwolenie na prowadzenie przedsiębiorstwa zarobkowego, jeżeli załatwienie tego podania wymaga oględzin na miejscu	10	—	
Podania o nadanie uprawnień górniczych	10	—	
Podania o wpis do księgi wodnej	10	—	

NAZWA DOKUMENTÓW	Stawka		Stopa %
	Zł.	gr.	
Podania w przedmiocie daniny publicznej (podatki, opłaty, cła) powyżej zł. 100	2	—	1 %
Powyżej sumy spornej zł. 50 do zł. 100	0	50	
Mniej od 50 zł. wolne od opłaty . .			
Pokwitowanie z przyjęcia podania podlega opłacie	0	20	
Świadcstwa			
Świadcstwa, wydawane przez urzędy państwowe, sądy i notariuszów podlegają opłacie	3	—	
Wyciągi i świadectwa z ksiąg metrykalnych poza obszarem b. dzielnicy pruskiej	3	—	
W innych przypadkach	1	—	
Akt nadania obywatelstwa polskiego	50	—	
Akt zezwolenia na zmianę nazwiska	200	—	
Zezwolenie na nabycie nieruchomości przez obcokrajowca od minimalnej wartości			
Jednak nie więcej jak zł. 500 . . .			
Zatwierdzenie statutu spółki akcyjnej lub komandytowo - akcyjnej, jak również zmian w statucie lub na powiększenie kapitału . . .	100	—	
zezwolenie spółce zagranicznej na działalność w państwie polskim			
zezwolenie na stałe prowadzenie przedsiębiorstwa zarobkowego, wymagającego koncesji	20	—	
Opłaty w powyższym wypadku mogą być niższe dla niektórych przedsiębiorstw do	3	—	
Zezwolenie na przedłużenie godzin wstępu do lokalu publicznego (restauracji i t. p.) ponad czas przewidziany w przepisach policyjnych			

NAZWA DOKUMENTÓW	Stawka		Stopa %
	Zł.	gr.	
udzielone na czas dłuższy niż trzy doby	50	—	
Akt nadania górniczego	25	—	
Karty łowieckie, wydane na czas dłuższy niż jeden dzień	10	—	
Wypisy z aktów notarialnych od każdej stronicy nawet niepełnej	1	—	
Odpisy lub dalsze egzemplarze, wydane przez urzędy państwowe, od każdej stronicy nawet niepełnej	1	—	
Poświadczenia zgodności z oryginałem wtórników, odpisów i wyciągów, sporządzonych przez strony (nieurzędowo), dokonane przez notariusza, od każdej stronicy nawet niepełnej	0	20	
Przez urząd państwowy, od każdej stronicy nawet niepełnej	0	50	
Poświadczenie własnoręczności podpisu lub znaku ręcznego przez urząd państwowy	1	—	
Opłatę pobiera się od każdego poświadczanego podpisu, suma opłat od poświadczeń na tym samym dokumencie nie może przekraczać zł 3			
Poświadczenie własnoręczności podpisu przez notariusza nie podlega opłacie stemplowej			
Protesty weksli, czeków i innych dokumentów podlegają opłacie: przy sumie ponad 250 zł. do 500 zł. .	0	50	
przy sumie ponad 500zł. do 1000zł.	1	—	
przy sumie ponad 1000zł. do 20000zł.	2	—	
przy sumie wyżej niż 2000 zł.	3	—	
Uwaga. Opłaty uiszcza się od każdego zaprotestowanego dokumentu choćby one objęte były jednym aktem.			

Uwaga: Opłaty stemplowe można uiszczać za pomocą znaczków stemplowych, albo gotówką w kasie skarbowej która wydaje odrębne pokwitowanie, bądź kwituje na odnośnym dokumencie.

Strony, zawierające umowę mogą umówić się, która z nich ma uiścić opłatę stemplową od umowy, lub w jakiej mierze każda strona ma się przychylić do uiszczenia opłaty, a w braku takiego postanowienia w umowie ma każda strona uiścić połowę wpłaty.

Opłaty podatkowe

UWAGA: Informacje, dotyczące terminów płatności podatków bezpośrednich, oraz czynności podatków, umieszczone są w Rozdziale V — Informacyjnym.

Taryfa opodatkowania spadków i darowizn.

OKREŚLENIE PŁATNIKA (otrzymującego spadek, darowiznę)	Czysta wartość otrzymanego majątku w złotych															
	do 3.000 zł.	od 3.000 do 5.000 zł.	od 5.000 do 10.000 zł.	od 10.000 do 20.000 zł.	od 20.000 do 50.000 zł.	od 50.000 do 100.000 zł.	od 100.000 do 200.000 zł.	od 200.000 do 500.000 zł.	od 500.000 do 1.000.000 zł.	od 1.000.000 do 2.000.000 zł.	od 2.000.000 do 5.000.000 zł.	od 5.000.000 do 10.000.000 zł.	od 10.000.000 do 20.000.000 zł.	od 20.000.000 do 50.000.000 zł.	ponad 50.000.000 zł.	
S t o p a p r o c e n t o w a																
Małżonek zstępny	w o l n e o d p o d a t k u	wolne od po- datku	2	4	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	%	
wstępny, przysposobiony zięć lub synowa		6	7	8	9	10	11	12	13	15	17	19	21	23	25	%
Rodzeństwo rodzone, przyrodnie, pasierb		10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	%
Krewni do 4 stopnia wyżej nie wymienieni		14	16	18	20	22	24	26	28	30	33	36	39	42	45	%
Inni		20	22	25	28	31	34	37	40	43	46	49	52	56	60	%

UWAGA: 1. Wymieniony podatek należy płacić w przeciągu miesiąca po otrzymaniu nakazu płatniczego.

Odwołanie nie wstrzymuje płatności podatku.

2. Podstawą wymiaru podatku spadkowego jest czysta wartość majątku.

Szacunek ustala władza skarbową według stanu w dniu śmierci.

Ceny świadectw przemysłowych

wraz z dodatkowymi dopłatami, na rzecz związków samorządowych, izb handlowych i szkół.

Dla określenia ceny świadectw przemysłowych niżej podajemy podział miejscowości na klasy.—

A. M. st. Warszawa:

B. Klasa I: Miasta: Bydgoszcz, Katowice, Kraków, Królewska Huta, Lublin, Lwów, Łódź, Poznań, Sosnowiec.

C. Klasa II: Miasta: Biała (woj. krakowskie), Białystok, Bielsk, Borysław, Chrzanów, Czechowice, Częstochowa, Drohobycz, Dziedzice, Gniezno, Grodno, Grudziądz, Inowrocław, Jarosław, Jasło, Kalisz, Kamienica, Kielce, Kołomyja, Krosno, Lipnik, Lubliniec, Mysłowice, Nowy Sącz, Pabjanice, Piotrków, Przemyśl, Pszczyna, Radom, Równe, Rzeszów, Rybnik, Siedlce, Stanisławów z Kniakininą wsią i Kniakininą kolonią, Stryj, Tarnów, Tarnopol, Tarnowskie Góry, Tomaszów (woj. łódzkie), Toruń, Wilno, Włocławek, Zgierz.

Powiaty: będziński, drohobycki, katowicki, z wyłączeniem gmin: Kończyc, Makoszewych i Pawłowa, krakowski, lwowski, świętochłowicki, (woj. śląskie), poznański, warszawski.

Gminy i obszary dworskie: Pszczyński Zamek, Radzionków, Tychy (woj. śląskie).

D. Klasa III: Na obszarze izb skarbowych: Białostockiej: miasta i miasteczka: Augustów, Łomża, Ostrów, Suwałki, Wołkowysk.

Powiat białostocki.

Brzeskiej: miasta i miasteczka: Brześć, Baranowice, Kobryń, Lida, Luniniec, Nieśwież, Nowogródek, Pińsk, Prużany, Sarny, Slonim, Stolpce.

Kieleckiej: miasta i miasteczka: Busk, Końskie, Miechów, Opatów, Opoczno, Ostrowiec, Sandomierz, Szydłowiec.

Powiaty: częstochowski, olkuski, radomski.

Krakowskiej: miasta i miasteczka: Andrychów, Bochnia, Dębica, Gorlice, Kęty, Limanowa, Mielec, Myślenice, Nowy Targ, Oświęcim, Poronin, Rabka, Ropczyce, Szczawnica Wyżna, Szczawnica Niżna (pow. nowotarski), Wadowice, Wieliczka, Wilamowice, Zakopane, Żywiec z Zabłociem.

Powiaty: chrzanowski, gorlicki, nowosądecki, oraz

gminy: Helenów, Komorowice, Mikuszowice, powiatu bialskiego.

Lubelskiej: miasta i miasteczka: Biała Podlaska, Chełm, Hrubieszów, Krasnystaw, Lubartów, Łuków, Międzyrzec, Puławy, Radzyń, Sokołów, Tomaszów, Węgrów, Włodawa, Zamość.

Powiat lubelski:

Lwowskiej: miasta: Borszczów, Brody, Brzeżany, Buczacze, Czortków, Dolina, Gródek Jagielloński, Jaworów, Kałusz, Kamionka Strumiłowa, Łańcut, Mościska, Podhajce, Przemyślany, Przeworsk, Rawa Ruska, Rohatyn, Rymanów, Sambor, Sanok, Sniatyń, Sokal, Trembowla, Zaleszczyki, Złoczów, Żółkiew.

Powiaty: krośnieński i rzeszowski.

Łódzkiej: miasta: Koło, Konin, Łęczyca, Ozorków, Radomsko, Turek, Wieluń, Zduńska Wola.

Powiaty: brzeziński, kaliski, Łódzki.

Łuckiej: miasta: Dubno, Kowel, Krzemieniec, Łuck, Ostrog, Włodzimierz Wołyński, Zdobunowo.

Pomorskiej: miasta: Brodnica, Chełmno, Chojnice, Działdowo, Gdynia, Gniew, Kartuzy, Kościerzyna, Nowe Miasto, Puck, Sępólno, Starogard, Świecie, Tczew, Tuchola, Wąbrzeźno, Wejherowo.

Poznańskiej: miasta: Chodzież, Czarnków, Goścyn, Grodzisk, Jarocin, Kępno, Koźmin, Kościan, Krotoszyn, Leszno, Międzychód, Mogilno, Nakło, Nowy Tomys, Oborniki, Odolanów, Ostrów, Ostrze-

szów, Pleszew, Rawicz, Śmigiel, Śrem, Środa, Strzelno-Szamotuły, Szubin, Wągrowiec, Wolsztyn, Września, Wyżysk, Zbąszyń, Znin,

Powiat bydgoski.

Warszawskiej: miasta Ciechanów, Ciechocinek, Góra Kalwarja, Grójec, Kałuszyn, Łowicz, Mława, Mińsk Mazowiecki, Płock, Pułtusk, Rawa, Radzymin, Sierpc, Skierniewice.

Powiaty: błoński, kutnowski, włocławski.

Wileńskiej: miasta i miasteczka: Głębokie, Holszany, Mejszagola, Oszmiana, Święciany, Świr, Troki.

Na obszarze województwa śląskiego: miasta: Aleksandrowice, Bobrek, Cieszyn, Chybi, Golezów, Jasienica, Jaworze, Komorowice, Mikołów, Mikuszowice, Olszówka Dolna, Skoczów, Stare Bielsko, Ustroń, Wapienica, Wodzisław, Zory.

Gminy i obszary dworskie: Kończyce, Ligota Pszczyńska, Łaziska Górne, Łaziska Średnie, Makoszowy, Murcki, Paniów, Pawłów.

Powiaty: rybnicki, z wyłączeniem Rybnika, tarnogórski, z wyłączeniem Tarnowskich Gór i Radzionkowa.

E. Klasa IV. Wszystkie inne miejscowości i powiaty.

Uwaga

Miasta i miasteczka, nie wymienione osobno w powyższej klasyfikacji, zalicza się do tej samej klasy, do której zaliczono odpowiadający powiat.

A. Dla przedsiębiorstw handlowych

Kategoria	Wszystkich miejscowości	W Warszawie	W miejscowościach klasy:			
			I	II	III	IV
			Z	ł	o	t y c h
I	Dla przedsiębiorstwa handlowego	2000	—	—	—	—
II	" "	400	330	270	200	130
III	" "	80	65	50	40	26
IV	" "	30	25	20	15	10
Va	" handlu rozwojowego	50	—	—	—	—
Vb	" handlu obrotowego	15	—	—	—	—

B. Dla przedsiębiorstw przemysłowych

I	Dla przedsiębiorstw przemysł.	6000	—	—	—	—
II	" "	4000	—	—	—	—
III	" "	2000	—	—	—	—
IV	" "	600	—	—	—	—
V	" "	—	120	100	80	60
VI	" "	—	60	50	40	30
VII	" "	—	15	12	10	6
VIII	" "	—	—	—	—	—
	Cena karty rejestracyjnej na skład wynosi zł. 15.50					

C. Dla handlu jarmarcznego

	Dla handlu hurtowego		Dla handlu detalicznego	
	Z	ł o t y c h	Z	ł o t y c h
Na jarmarkach trwających ponad 21 dni	250		70	
Na jarmarkach trwających ponad 7 dni do 21 dni	125		35	
Na jarmarkach trwających ponad 3 dni do 7 dni	100		25	

D. Dla zajęć przemysłowych

Kate- goria	OZNACZENIE ZAJĘCIA PRZEMYSŁOWEGO	Cena w złotych
I	Eksporterzy , nie utrzymujący oddzielnych biur i pomocników handlowych, lecz trudniący się osobiście z polecenia osób trzecich cieniem w urzędach celnych towarów, wysyłanych zagranicę lub otrzymywanych z zagranicy:	
	1) przy urzędach celnych, znajdujących się przy głównych liniach kolejowych	400
	2) przy urzędach celnych, znajdujących się przy bocznych liniach kolejowych	300
	3) przy urzędach celnych, nie położonych przy liniach kolejowych	250
II	a. Pośrednicy giełdowi (maklerzy)	
	1) na giełdzie Warszawskiej	400
	2) na innych giełdach	250
	b. Wszelkiego rodzaju inni pośrednicy handlowi.	
	1) w Warszawie	150
	2) w miejscowościach II klasy	100
	3) w miejscowościach III i IV klasy	30
III	Inspektorzy i agenci przedsiębiorstw ubezpieczeniowych, przewozowych, komunikacyjnych oraz instytucyj kredytowych, o ile prowadzą operacje bez utrzymania biur:	
	1) w Warszawie i w miejscowościach I klasy	50
	2) w miejscowościach II klasy	40
	3) w miejscowościach III i IV klasy	20
IV	Pomocnicy podróżujący (komiwojażerowie).	100

Uwaga

Do powyższych opłat dolicza się dodatek w wysokości 10%. Ponadto do ceny świadectw przemysłowych dolicza się 30% na rzecz związków komunalnych, 25% na szkoły zawodowe oraz 15% na rzecz Izb Przemysłowo-Handlowych i Rzemieślniczych.

Skala podatku od obrotu

Dla przedsiębiorstw, prowadzących sprzedaż hurtową artykułów pierwszej potrzeby, surowców, niezbędnych do rozwoju rolnictwa i przemysłu krajowego, oraz dla przedsiębiorstw skupu zawodowego, jak również i dla samoistnych przedsiębiorstw wykonywania dostaw podatek od obrotu wynosi 1/2%.

Przedsiębiorstwa, prowadzące sprzedaż detaliczną artykułów spożywczych pierwszej potrzeby, opłacają podatek w wysokości 1%.

Przedsiębiorstwa przemysłowe, sprzedające wydobyte surowce lub produkowane towary, o ile te nabyte zostały również przez przedsiębiorstwo przemysłowe dla dalszej ich przeróbki lub zużycia w prowadzonym przemyśle, opłacają podatek od obrotu w wysokości 1%.

Wszyscy płatnicy, nie objęci niniejszym wykazem płacą 2% od obrotu.

Przedsiębiorstwa: komisowe, pośrednictwa handlowego płacą od sum obrotowych, a przewozowe komunikacyjne i ekspedycyjne—od sum prowizji 5%.

U w a g a

Do sumy ustalonego podatku od obrotu każdej kategorii dolicza się na rzecz związków komunalnych 0.25% tej sumy.

Do sumy podatku dolicza się ponadto 10% dodatek na mocy Rozp. P. Rz. z dnia 19.XII 1927 r. (Dz. U. VVI. 114 poz. 972).

Skala podatku dochodowego

Stopień dochodu	Wysokość podatku w złotych		Podatek w złotych
	ponad	d o	
1	1 500	1 550	31
2	1 550	1 600	33
3	1 600	1 700	37
4	1 700	1 800	41
5	1 800	1 900	45
6	1 900	2 000	50
7	2 000	2 100	54
8	2 100	2 200	59
9	2 200	2 400	67

Stopień dochodu	Wysokość podatku w złotych		Podatek w złotych
	ponad	d o	
10	2 400	2 600	75
11	2 500	2 800	84
12	2 800	3 000	93
13	3 000	3 200	102
14	3 200	3 400	112
12	3 400	3 600	122
16	3 600	3 800	133
17	3 800	4 000	144
18	4 000	4 100	162

Stopień dochodu	Wysokość podatku w złotych		Podatek w złotych	Stopień dochodu	Wysokość podatku w złotych		Podatek w złotych
	ponad	do			ponad	do	
19	4 400	4 800	182	47	36 000	38 000	4 066
20	4 800	5 200	202	48	38 000	40 000	4 440
21	5 200	5 600	224	49	40 000	44 000	5 060
22	5 600	6 000	246	50	44 000	48 000	5 712
23	6 000	6 600	283	51	48 000	52 000	6 396
24	6 600	7 200	324	52	52 000	56 000	7 112
25	7 200	7 800	366	53	56 000	60 000	7 860
26	7 800	8 400	411	54	60 000	64 000	8 704
27	8 400	9 200	469	55	64 000	68 000	9 588
28	9 200	10 000	530	56	68 000	72 000	10 512
29	10 000	11 000	605	57	72 000	76 000	11 476
30	11 000	12 000	684	58	76 000	80 000	12 480
31	12 000	13 000	767	59	80 000	88 000	14 168
32	13 000	14 000	854	60	88 000	96 000	15 936
33	14 000	15 000	945	61	96 000	104 000	17 888
34	15 000	16 000	1 040	62	104 000	112 000	19 936
35	16 000	17 000	1 156	63	112 000	120 000	22 080
36	17 000	18 000	1 278	64	120 000	128 000	24 320
37	18 000	19 000	1 406	65	128 000	136 000	26 656
38	19 000	20 000	1 540	66	136 000	144 000	29 088
39	20 000	22 000	1 760	67	144 000	152 000	31 616
40	22 000	24 000	1 992	68	152 000	160 000	34 400
41	24 000	26 000	2 236	69	160 000	168 000	37 226
42	26 000	28 000	2 492	70	168 000	176 000	40 304
43	28 000	30 000	2 760	71	176 000	184 000	43 424
44	30 000	32 000	3 040	72	184 000	192 000	46 656
45	32 000	34 000	3 366	73	192 000	200 000	50 000
46	34 000	36 000	3 708				

Przy dochodzie ponad 200.000 złotych podatek wynosi 50.000 złotych prócz tego 2. 000 zł. od
każdego pełnych 8.000 złotych ponad 200.000 złotych.

Do podatku dolicza się ponadto o ile chodzi o dochody osób fizycznych i spadków
nieobjętych

ponad 200,000 zł. do 300,000 zł.	1½%
„ 300,000 „ „ 400,000 „	2½%
„ 400,000 „ „ 500,000 „	4%
„ 500,000 „ „ 600,000 „	5½%
„ 600,000 „ „ 800,000 „	7%

ponad 800,000 zł. do 1,100,000 zł.	9%
„ 1,100,000 „ „ 1,500,000 „	11%
„ 1,500,000 „ „ 2,000,000 „	13%
„ 2,000,000 „ „	15%

do całego, podlegającego podatkowi dochodu (art. 8 ustawy z dnia 18.III.1925 r. D. U. Nr. 36, poz. 242)

Podatek dochodowy

od wynagrodzeń służbowych, obliczonych w stosunku rocznym.

L. p.	SUMA WYNAGRODZENIA	Stopa %	L. p.	SUMA WYNAGRODZENIA	Stopa %
1	ponad 2.500 do 2.600	1,5%	17	„ 5.600 „ 6.000	3,1%
2	„ 2.600 „ 2.700	1,6%	18	„ 6.000 „ 6.400	3,2%
3	„ 2.700 „ 2.800	1,7%	19	„ 6.400 „ 6.800	3,3%
4	„ 2.800 „ 2.900	1,8%	20	„ 6.800 „ 7.200	3,4%
5	„ 2.900 „ 3.000	1,9%	21	„ 7.200 „ 7.600	3,5%
6	„ 3.000 „ 3.100	2%	22	„ 7.600 „ 8.000	3,6%
7	„ 3.100 „ 3.200	2,1%	23	„ 8.000 „ 8.800	3,9%
8	„ 3.200 „ 3.400	2,2%	24	„ 8.800 „ 9.600	4,1%
9	„ 3.400 „ 3.600	2,3%	25	„ 9.600 „ 10.400	4,3%
10	„ 3.600 „ 3.800	2,4%	26	„ 10.400 „ 11.200	4,6%
11	„ 3.800 „ 4.000	2,5%	27	„ 11.200 „ 12.000	4,9%
12	„ 4.000 „ 4.200	2,6%	28	„ 12.000 „ 13.000	5,3%
13	„ 4.200 „ 4.400	2,7%	29	„ 13.000 „ 14.000	5,7%
14	„ 4.400 „ 4.800	2,8%	30	„ 14.000 „ 15.000	6,1%
15	„ 4.800 „ 5.200	2,9½%	31	„ 15.000 „ 16.000	6,5%
16	„ 5.200 „ 5.600	3%	32	„ 16.000 „ 17.000	6,8%

L. p.	SUMA WYNAGRODZENIA	Stopa %	L. p.	SUMA WYNAGRODZENIA	Stopa %
33	" 17.000 " 18.000	7,1%	52	" 64.000 " 68.000	14,1%
34	" 18.000 " 19.000	7,4%	53	" 68.000 " 72.000	14,6%
35	" 19.000 " 20.000	7,7%	54	" 72.000 " 76.000	15,1%
36	" 20.000 " 22.000	8%	55	" 76.000 " 80.000	15,6%
37	" 22.000 " 24.000	8,3%	56	" 80.000 " 88.000	16,1%
38	" 24.000 " 26.000	8,6%	57	" 88.000 " 96.000	16,6%
39	" 26.000 " 28.000	8,9%	58	" 96.000 " 104.000	17,2%
40	" 28.000 " 30.000	9,2%	59	" 104.000 " 112.000	17,8%
41	" 30.000 " 32.000	9,5%	60	" 112.000 " 120.000	18,4%
42	" 32.000 " 34.000	9,9%	61	" 120.000 " 128.000	19%
43	" 34.000 " 36.000	10,3%	62	" 128.000 " 136.000	19,6%
44	" 36.000 " 38.000	10,7%	63	" 136.000 " 144.000	20,2%
45	" 38.000 " 40.000	11,1%	64	" 144.000 " 152.000	20,8%
46	" 40.000 " 44.000	11,5%	65	" 152.000 " 160.000	21,7%
47	" 44.000 " 48.000	11,9%	66	" 160.000 " 168.000	22,2%
48	" 48.000 " 52.000	12,3%	67	" 168.000 " 176.000	22,9%
49	" 52.000 " 56.000	12,7%	68	" 176.000 " 184.000	23,6%
50	" 56.000 " 60.000	13,1%	69	" 184.000 " 192.000	24,3%
51	" 69.000 " 64.000	13,6%	70	" 192.000	25

Uwaga.

Podatek dochodowy od uposażeń służbowych oblicza się w następujący sposób: wypłaconą sumę, stanowiącą wynagrodzenie, doprowadza się do wysokości w stosunku rocznym, dla której to sumy w tabeli wyżej podanej ustalona jest stopa procentowa podatku, którą oblicza się od rzeczywiście wypłaconej sumy.

O ile do stałego wynagrodzenia dochodzi nadzwyczajny dodatek w postaci gratyfikacji, tantjem i t. p., to do doprowadzonej w stosunku rocznym sumy wynagrodzenia zwykłego dolicza się sumę dodatkowego wynagrodzenia i dla całej w ten sposób uzyskanej sumy ustala się stopę procentową podatku, którą potrąca się od wypłacanej sumy wynagrodzenia zwykłego i nadzwyczajnego.

Podatek wojskowy

Podatek wojskowy opłacany corocznie w terminie 30 dni po doręczeniu nakazu płatniczego.

Podatek wojskowy zasadniczy wynosi;

- 1) a) **kwotę zł. 10** — dla osób przeniesionych do rezerwy w myśl art. 60 ustawy o powsz. obow. wojskowym.
- b) **kwotę zł. 15** — dla osób uznanych za zdolnych do służby w pospolitem ruszeniu bez broni;
- c) **kwotę zł. 20** — dla osób uznanych za zdolnych do służby w pospolitem ruszeniu z bronią.
- 2) Podatek wojskowy w postaci dodatku do państwowego podatku dochodowego ze wszystkich źródeł z wyjątkiem uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę określa się według stawki, przypadającej od tego rodzaju dochodu na odnośny rok podatkowy i wynosi;
  - a) dla osób wskazanych w p. 1. a — 10% stawki
  - b) " " " " " 1. b — 15% "
  - c) " " " " " 1. c — 20% "

Osoby od których państwowy podatek dochodowy pobiera się w drodze potrącenia z uposażeń

służbowych, emerytur i wynagrodzeń za pracę opłacają od tego podatku podatek wojskowy w postaci dodatku do państwowego podatku dochodowego według skali następującej przy rocznym dochodzie z wynagrodzeń:

ponad	2.500 zł.	do	3.000 zł.	— 0,2%
"	3.000	"	5.000	" — 0,3%
"	5.000	"	8.000	" — 0,4%
"	8.000	"	12.000	" — 0,6%
"	12.000	"	20.000	" — 0,8%
"	20.000	"	30.000	" — 1%
"	30.000	"	50.000	" — 1,4%
"	50.000	"	70.000	" — 1,5%
"	70.000	"	100.000	" — 1,7%
ponad	100.000 zł.	—	2%	

Za podstawę wymiaru dla wspomnianych osób przyjmuje się wysokość uposażeń, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, otrzymanych w roku poprzedzającym rok podatkowy zarówno w pieniądzu, jak i w naturze.

Wartość dochodu w naturze przelicza się według przeciętnych cen obiegowych z dnia 1 stycznia tego roku, z którego dochód służy za podstawę wymiaru.

Państwowy podatek od lokali

Na mocy ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r., ogłoszonej w No 194 Dz. U. z dnia 17 września 1926 r., podatek od lokali obowiązuje wszystkie osoby fizyczne i prawne, posiadające wszelkiego rodzaju lokale na obszarze gmin miejskich, za wyjątkiem niżej podanych:

- 1) kościoły, świątynie i lokale, przeznaczone na stałe domy modlitwy;
- 2) budynki fabryczne, przeznaczone na cele przemysłowe;
- 3) lokale, zajmowane przez urzędy i instytu-

eje państwowe, i samorządowe, instytucje naukowe, oświatowe, dobroczynne i wyznaniowe;

4) lokale w domach nowowyprowadzonych, nadbudowanych lub odbudowanych po dniu 1 stycznia 1919 r. przez lat 10 od wyprowadzenia się lokatorów;

5) lokale, zajęte przez cudzoziemskich, przedstawicieli dyplomatycznych, uwierzytelnionych przy rządzie polskim i inne osoby, należące do składu poselstw i misyj, przez konsulów generalnych, konsułów, wicekonsułów i agentów konsularnych będących, poddaniemi wzgl. obywatelami tego państwa, które ich mianowało;

6) lokale czasowo niezamieszkane lub nieużytkowane na cele przemysłowe, handlowe i t. p.

7) mieszkania jedno i dwupokojowe, zajmowane przez bezrobotnych, o ile nie mają sublokatorów;

8) lokale jedno i dwuizbowe, zamieszkane przez inwalidów, wdowy i sieroty tychże, pobierające rentę inwalidzką oraz osoby, pobierającą wsparcia na starość i niemoc oraz wsparcia z ubezpieczeń społecznych;

9. lokale, zajmowane przez dozorców domowych; Podstawę wymiaru podatku stanowi roczne przedwojenne komorne, płacone w czerwcu 1914 r., a przerachowane na złote stosownie do postanowienia art. 6 p. 4 ustawy z dnia 11 kwietnia 1924 r. o ochronie lokatorów.

Stopa podatku od lokali wynosi ogółem 8% podstawy wymiaru.

Podatek od lokali płatny jest w ciągu lutego, maja, sierpnia i listopada każdego roku w równych ratach kwartalnych, płatnych za bieżący kwartał kalendarzowy,

Podatek od lokali obowiązane są wymierzać i ściagać organa związków komunalnych miejskich bezpośrednio od lokatorów.

Od wymiaru podatku służy płatnikom prawo wniesienia odwołania w ciągu dni 14,

Ustawa niniejsza obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej, z wyjątkiem województwa Śląskiego.

Oplaty sądowe

NAZWY POSZCZEGÓLNYCH SPRAW	Stawka		Stopa %
	Zł.	gr.	
Sprawy cywilne (Przy postępowaniu sądowym opłat stemplowych nie pobiera się. Opłacie stemplowej podlegają tylko te dokumenty, składane przez strony, które podlegają ogólnej opłacie nawet i bez korzystania z nich w tem postępowaniu)			
Wpis stosunkowy główny. Od każdego powództwa głównego, wzajemnego, zawierającego samodzielne żądanie interwencji osób trzecich, opozycji przeciw zaocznemu wyrokowi, od podań o wykonanie zagranicznych wyroków i sporów, powstałych w postępowaniu działowym, prowadzonym drogą incydentalną, od skarg apelacyjnych, od skarg o uchylenie wyroku — opłata wynosi od wartości.			2%
Od podań o nadanie aktom klauzuli egzekucyjnej, od postępowania wykonawczego, od podań o unieważnienie wyroku sądu polubownego, od wniosku petenta o unieważnienie tytułu (ustawa o utraconych tytułach na okaziciela) — opłata wynosi od wartości			1%
najmniej jednakże, w sądach grodzkich	2	—	
najmniej jednakże, w sądach okręgowych	3	—	
Wpis stosunkowy dodatkowy. Od interwencji bez samodzielnego żądania przypozwania do sprawy osób trzecich, od wszelkich skarg incydentalnych z wyjątkiem podlegających opłacie wpisu stałego — opłata wynosi			2%

NAZWA POSZCZEGÓLNYCH SPRAW	Stawka		Stopa %
	Zł.	gr.	
najmniej jednakże, w sądach grodzkich	2	—	
w sądach okręgowych	3	—	
(O ile wartości powództwa nie można ściśle określić lub też wartość ta oszacowaniu na pieniądze nie ulega, wpis główny od nieokreślonej części powództwa oznacza przewodniczący sądu okręgowego w ilości od 15 do 700 zł., a w sądach grodzkich do 15 zł. Od tego oznaczenia wartości petent może odwołać się do kompletu sądu w terminie 7-dniowym. Ostateczną sumę wpisów określa sąd przy wyroku lub przy wydaniu decyzji, przyczem zalicza pierwiastkowo uiszczony wpis).			
Od skarg o uchylenie wyroku wpis główny lub dodatkowy wynosi najmniej, w sądach grodzkich	5	—	
w sądach okręgowych	20	—	
Za podział wyegzekwowanych sum potrąca się wpis stosunkowy w wysokości 1/2 od ogólnej sumy.			
(Jeżeli strony zawarły układ pojednawczy lub proszą o umorzenie postępowania jeszcze przed wydaniem wyroku lub też w razie odmowy nadania aktom klauzuli egzekucyjnej, zwraca się im połowę wpisów.			
W razie oddalenia powództwa głównego i nierozpatrzenia wskutek tego wzajemnego powództwa wpis ulega zwrotowi).			
Wpis stały. Od działów, prowadzonych drogą incydentalną, od zatwierdzenia testamentów, od wykupu majątku rodowego, od zatwierdzenia praw do spadku, od przyznania prawa własności na zasadzie przedawnienia, od podań o unieważnienie lub zatwierdzenia licytacji nieruchomości			

NAZWY POSZCZEGÓLNYCH SPRAW	Stawka		Stopa %
	Zł.	gr.	
mości — opłata wynosi	20	—	
Od każdego podania, niepodlegającego opłacie wpisu stosunkowego, w sprawach podlegających właściwości sądów okręgowych, od rozciągnięcia nadzoru celem uniknięcia upadłości.	5	—	
Od podań o utraconych tytułach na okaziciela, od sprzeciwu osób trzecich — opłata wynosi	5	—	
Od każdego podania, podlegającego właściwości sądu grodzkiego — opłata wynosi . . . . . (W tej samej wysokości pobieramy wpis jest stały od skarg incydentalnych w wyżej wymienionych przedmiotach)	2	—	
Od skarg o uchylenie wyroku w wyżej wymienionych przedmiotach, wpis wynosi najmniej . . . . . (W razie zwrotu skargi lub podania już po zapłaceniu wpisu, lub też gdy wpis był większy niż należało oraz w razie wycofania przez stronę skargi lub podania przed biegiem sprawy, wnoszący skargę lub podanie na żądanie może mieć zwrócony cały wpis lub też nadwyżkę. W innych wypadkach wpisu nie zwraca się. Przy powtórkiem wniesieniu skargi lub podania w tym że samym przedmiocie, lecz jeszcze przed zwrotem wpisu, zalicza się wpis pierwotnie wpłacony).	2	—	
Opłata od podań i wezwań.			
Od każdego podania sądowego, oprócz podań, podlegających opłacie wpisu stosunkowego lub stałego, opłata wynosi: w sądach pokoju	0	50	
w sądach okręgowych	3	—	
od wezwania sądowego, dokonanego na żądanie stron, — opłata wynosi. Opłata jak za list polecony			
Za zrzeczenie się przez stronę do rozstrzeżenia sobie wezwania, opłata na rzecz Skarbu wynosi	0	50	
Opłata kancelaryjna.			
Od wszelkich dokumentów, wydawanych stronom na ich żądanie, opłata wynosi od każdej stronicy po 25 wierszy: w sądach grodzkich	0	50	
w sądach okręgowych	1	—	
Koszty postępowania.			
Za wezwanie duchownych celem odebrania przysięgi wynagrodzenie oznacza sąd, jednakże nie wyżej od sprawy	1	—	
Za oderwanie od pracy świadków wynagrodzenie w/g uznania sądu . . . . . (Wynagrodzenie wezwanych świadków, biegłych lub duchownych, którzy mieszkają poza obreębem miejscowości, w jakiej sprawa jest prowadzona, określa na żądanie ich sąd. Koszt postępowania uiszcza się zgóry w całości, o ile zaś jego nie da się początkowo ściśle obliczyć, wpłaca strona żądająca postępowania zaliczkę. O ile żądanie postępowania wypłynęło od obu stron lub też przez sąd			

NAZWY POSZCZEGÓLNYCH SPRAW	Stawka		Stopa %
	Zł.	gr.	
z urzędu, wtedy należną kwotę składają obie strony po połowie).			
ZWROT KOSZTÓW SĄDOWYCH.			
(Na żądanie strony wygrywającej sprawę, strona przegrywająca musi zwrócić jej wszystkie koszty sądowe oraz wynagrodzić ją za prowadzenie sprawy. W razie umorzenia sprawy przez sąd z urzędu lub na żądanie pozwanego albo też wskutek zrzeczenia się powództwa przez powoda, pozwany ma prawo zażądać od powoda zwrotu kosztów sądowych i wynagrodzenia za prowadzenie sprawy w wysokości: $\frac{1}{4}$ za pierwszą instancję, $\frac{1}{2}$ za instancję apelacyjną — o ile sprawa była umorzona dopiero w tej instancji. W razie, gdy strona zrzeka się skargi apelacyjnej i sprawa umorzona jest przez II instancję, apelujący obowiązany jest zwrócić koszty sądowe II-ej instancji (niezależnie od kosztów i wynagrodzenia, przysądzonych przez I-szą instancję) i wynagrodzić stronę przeciwną za prowadzenie sprawy w wysokości $\frac{1}{4}$ części wynagrodzenia za II-gą instancję. O ile wyrok zapada z korzyścią częściowo dla jednej i częściowo dla drugiej strony, sąd orzeka, która z nich i w jakiej wysokości ma prawo do wynagrodzenia. W sprawie do której kilka osób wpływa, wynagrodzenie za koszty sądowe określa sąd).			
Opłaty w postępowaniu hipotecznem.			
Od treści do wykazu hipotecznego o ile wartości nie da się oznaczyć, opłata wynosi			3
Od treści, dotyczących ostrzeżeń i wykreśleń, opłata stała wynosi			2
Od treści o oznaczonej wartości pobiera się opłatę stosunkową od wartości w wysokości			0,75 %
Treść, której przedmiotem jest odpłatne przeniesienie wartości nieruchomości między żyjącymi, podlega tylko stałej opłacie . . . . . (O ile treść o oznaczonej wartości projektuje się do kilku miejsc jednego wykazu hipotecznego, albo do różnych wykazów, pobiera się opłatę stosunkową i stałą).			
Najmniejsza opłata stosunkowa wynosi			3
Od skarg apelacyjnych na decyzję wydziałów hipotecznych, opłata wynosi w sądzie grodzkim			5
w sądzie okręgowym			20
Od skarg o uchylenie wyroku, opłata wynosi: w sądzie pokoju			20
w sądzie okręgowym			50
Od wszelkich dokumentów, wydawanych przez pisarzy hipotecznych, opłat stemplowych nie pobiera się, podlegają one tylko opłacie kancelaryjnej na każdy arkusz: w sprawach podlegających właściwości sądu grodzkiego			0

NAZWY POSZCZEGÓLNYCH SPRAW	Stawka		Stopa %
	Zł.	gr.	
sądu okręgowego	1	—	
(Osoby, którym przez decyzję sądu przyznane zostało prawo ubogich, są wolne od wszelkich opłat hipotecznych i kosztów sądowych; prawo to służy tylko do tej sprawy, w której zostało przyznane. Osoby te jednakże obowiązane są zwrócić koszty sądowe wygrywającemu sprawę. Postępowanie o uzyskanie prawa ubogich jest wolne od wszelkich kosztów sądowych, a podania o wydanie zaświadczeń — są wolne od opłaty stempowej.			
O ile sprawa rozstrzygnie się na korzyść strony, która uzyskała prawo ubogich, koszty sądowe i wpisy, od podań i hipoteczne opłaty pokryte będą od strony przegrywającej lub też z majątku przysądzonego).			
Opłaty w postępowaniu upadłościowym			
Wpis stały pobierany jest od podań wierzycieli o ogłoszenie upadłości, od opozycji wierzycieli przeciw wyrokowi — w wysokości	20	—	
Od ządania przywrócenia czei kupieckiej — w wysokości	100	—	
Opłata stosunkowa pobierana jest od ogólnej sumy, przypadającej do podziału między wierzycieli według każdego planu działowego — w wysokości	—	—	1%
O ile między upadłym i wierzycielami zawarty został układ , opłata stosunkowa od sumy, mającej być wpłaconą na mocy układu sprawdzonym wierzycielom — wynosi	—	—	1%
(Opłata ściągana jest od upadłego i dopiero po uiszczeniu jej będą mu wydane książki, majątek, papiery i rzeczy).			
Opłata kancelaryjna za postępowanie upadłościowe wynosi od arkusza: w sprawach podlegających właściwości sądu grodzkiego	0	50	
właściwości sądu okręgowego	1	—	
(Od tej opłaty upadły jest zwolniony).			
SPRAWY KARNE.			
Za skazanie na karę pozbawienia wolności w I-ej instancji, koszty sądowe wynoszą: na termin nie dłuższy niż 1 miesiąc	5	—	
termin nie dłuższy niż 3 miesiące	10	—	
termin nie dłuższy niż 6 miesięcy	20	—	
na termin nie dłuższy niż 1 rok	40	—	
na termin nie dłuższy niż 2 lata	80	—	
na termin nie dłuższy niż 4 lata	160	—	
na termin nie dłuższy niż 6 lat	320	—	
za skazanie na cięższą karę opłata wynosi	600	—	
Za skazanie w I-ej instancji na karę pieniężną skazany obowiązany jest uiszczyć, tytułem kosztów sądowych od kwoty grzywny, opłatę w wysokości	—	50	10%
(Za skazanie na grzywnę łącznie z pozbawieniem wolności pobierane są opłaty: I-sza — jak wyżej wymie-			

NAZWY POSZCZEGÓLNYCH SPRAW	Stawka		Stopa %
	Zł.	gr.	
nione stawki i druga od kwoty grzywny 10%).			
O ile wyznaczona jest kara pieniężna, a pozbawienie wolności grozi na wypadek niemożności ściągnięcia tejże — opłata wynosi od kwoty grzywny	—	—	1%
(Za skazanie kilkoma łącznie wyrokami, opłatę kosztów sądowych oblicza się od kary łącznej).			
Za instancję II-gą (apelacyjną) pobierana jest opłata w wysokości połowy należności za instancję pierwszą.			
Za instancję III-cią (Sąd Najwyższy) opłata wynosi tyle, ile w I-ej instancji.			
Sądy instancji wyższych, zmieniając wyrok sądów niższych, określają opłaty za całe postępowanie według wyżej wymienionej stawki			
W razie uniewinniającego wyroku w sprawach, powstałych z prywatnego oskarżenia, opłata sądowa wynosi od 3 do 100 złotych w I-ej instancji i uiszcza ją oskarżyciel prywatny.			
Od powództw cywilnych , wytaczanych w sprawach karnych, pobierany jest wpis ogólny od wartości w wysokości			2%
(O ile sąd uzna, że uiszczenie zapłaty będzie dla oskarżyciela prywatnego lub skazanego zbyt uciążliwe, może w wyroku zwolnić ich od opłaty).			
Za odpisy wyroków, protokółów i t.p. wydawane oskarżycielom lub powodom cywilnym, opłata od arkusza wynosi: w sądach pokoju	—	50	
w sądach okręgowych	1	—	
OPLATY W POSTĘPOWANIU PRZED NAJWYŻSZYM TRYBUNAŁEM ADMINISTRACYJNYM.			
Za skargę , wniesioną do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, zasadnicza opłata uiszczonea znakami stempowymi, wynosi	30	—	
jednakże w toku postępowania może być podwyższona.			
Opłata dodatkowa nie może przewyższać	15	—	
Kaucja na zabezpieczenie opłaty dodatkowej wynosi	6	—	
(Powyższą opłatę wpłaca się na rzecz Kasy Państwowej za pośrednictwem P. K. O. i pokwitowanie to załącza się do skargi).			
W razie pozostawienia skargi bez rozpoznania z innych przyczyn, aniżeli z powodu nie złożenia kaucji lub opłaty zasadniczej, oraz w razie oddalenia jej jako nieuzasadnionej, opłata nie może przenosić więcej niż	15	—	
W razie cofnięcia skargi w stadium po otrzymaniu zawiadomienia o wyznaczeniu rozprawy głównej, opłata nie może przenosić więcej niż	6	—	
jednakże nie mogą być te opłaty niższe niż			
Podania , wnoszone do Najwyższego Trybunału Administracyjnego,	1	—	

NAZWY POSZCZEGÓLNYCH SPRAW	Stawka		Stopa %
	Zł.	gr.	
prócz skargi, lub jej uzupełnienia oraz podań o przyznanie prawa ubogich i cofnięcia skargi, podlegają opłacie: od pierwszego egzemplarza	3	—	
od drugiego arkusza, drugiego i dalszych egzemplarzy		50	
Od załączników do tych podań opłata wynosi		50	
Świadczenia, o ile wydawanie ich nie mieści się w ramach postępowania zwyczajnego, podlegają opłacie: świadectwo	3	—	
Odpisy — za każdą nawet zaczęętą stronicę	1	—	
Za same poświadczenie zgodności odpisu	—	50	
(Władze rządowe i samorządowe są wolne od opłat).			
Oplaty sądowe na obszarze warszawskiego, lubelskiego i wileńskiego Sadu Apelacyjnego.			
Wartość powództwa przed sądem			

NAZWY POSZCZEGÓLNYCH SPRAW	Stawka		Stopa %
	Zł.	gr.	
I instancji traktujesz się jako niekreślona i wpis oznacza początkowo sąd okręgowy w wysokości	od 15	—	
sąd grodzki w wysokości	do 100	—	
(Ostateczną sumę wpisu określa sąd wyrokiem).	do 15	—	
Za podania od przerachowania w trybie postępowania incydentalnego, wpis stosunkowy pobiera się od wartości przedmiotu sporu w wysokości			0,1%
najmniej jednak	2	00	
Za skargi incydentalne w sprawach o przerachowanie, wpis stały wynosi	5	00	
Za skargi o uchylenie wyroku o przerachowaniu w trybie postępowania incydentalnego, wpis wynosi	10	00	
Za treść projektowanego ujawnienia wyniku przerachowania wierzytelności hipotecznej w wykazie hipotecznym — opłata wynosi . . .	2	00	

Taksa komorników sądowych.

NAZWA DOKUMENTÓW I CZYNNOŚCI	Taksa	
	Zł.	gr.
Za założenie akt	—	40
„ sporządzenie wezwania	—	70
„ doręczenie	—	40
„ sporządzenia o licytacji	—	35
„ wystawienie ogłoszenia o licytacji	—	25
Za sporządzenie zajęcia lub spisu ruchomości.		
jeżeli wartość nie przekracza zł. 65.	1	50
wynosi od zł. 65 do zł. 200 —	2	50
„ „ „ 200 „ „ 350 —	4	—
„ „ „ 350 „ „ 550 —	5	50
„ „ „ 550 „ „ 650 —	6	50
ponad 650 za każde 650 aż do 6500 po	0	35
jeżeli wartość wynosi ponad 6.500 zł., aż do 33.500	1	50
jeżeli wartość wynosi ponad 33.500 zł. za każde dalsze 6.500 po	6	50
Za opieczętowanie lub zdjęcie pieczęci—w zależności od zużytego czasu za 1 godzinę	3	—
za następną godzinę	2	—
Za dokonanie licytacji		
jeżeli suma sprzedażna nie przekracza zł. 150	2	50
jeżeli suma sprzedażna wynosi od zł. 150 do zł. 250	4	—
jeżeli suma sprzedażna wynosi od zł. 250 do zł. 400	5	50

NAZWA DOKUMENTÓW I CZYNNOŚCI	Taksa	
	Zł.	gr.
jeżeli suma sprzedażna wynosi od zł. 400 do zł. 550	6	50
jeżeli suma sprzedażna wynosi od zł. 550 do zł. 650	8	—
jeżeli suma sprzedażna wynosi od zł. 650 do zł. 1 350	10	—
ponad 1350 zł. do 33 225 zł. od przewyżki— $\frac{1}{4}\%$, powyżej zł. 33.225 zł od przewyżki $\frac{1}{10}\%$		
Za wprowadzenie w posiadanie nieruchomości rolnej o przestrzeni mniejszej od 6 mrg.	7	
od 6 do 15 morgów	10	
od 15 do 30 morgów	13	
powyżej 30 morgów	16	
Za wprowadzenie w posiadanie nieruchomości miejskiej lub zakładu fabrycznego, przemysłowego albo eksmisji z nich: jeżeli szacunek ubezpieczeniowy nie przekracza 3.350 zł.	7	
nie przekracza 10.050 „	10	
nie przekracza 20.100 „	13	
Za dokonanie eksmisji		
z mieszkania jednoizbowego	3	
z mieszkania dwuizbowego	4	
z mieszkania trzyizbowego	6	
z mieszkania ponad czteroizbowego	8	
Za sporządzenie protokołu o niedojsięciu do skutku eksmisji	2	

Taksa dla pisarzy hipotecznych

(D. U. R. P. Nr. 26 p. 264).

Od wniosku o przepisanie tytułu własności, wciągnięcie do ksiąg hipotecznych tytułów dłużnych oraz

regulacji spadku; od wniosku o wpisanie do wykazu hipotecznego kaucji, hipotek sądowych i hipotek

NAZWA DOKUMENTÓW I CZYNNOŚCI	Taksa	
	Zł	Stopa %
prawnych oraz ostrzeżeń — do sumy 20.000 zł.	6	1 %
najmniej powyżej 20.000 zł. od nadwyżki	50	1/5 %
nie więcej niż	6	1/2 %
Od wniosku o wykreślenie praw hipotekowanych na sumę do zł. 20.000	6	1/5 %
najmniej powyżej 20.000 od nadwyżki	50	
nie więcej niż		
Od wniosku o odłączenie ksiąg hipotecznych lub o połączenie ksiąg oddzielnych a. w księdze głównej	18	
b. w księdze założonej	6	
Od wniosku o przerobienie czyli uporządkowanie wykazu hipotecznego	12	
ponadto od każdej treści ulegającej przepisaniu	0.50	
Od protokołu pierwiastkowego zaprowadzenia hipoteki a. w kancelariach przy Sądach grodzkich	10	
b. w kancelariach przy Sądach Okręgowych	18	
Od odpisów i wykazów hipotecznych, wypisów i odpisów akt notarialnych, — aktów stanu cywilnego, zaświadczeń z repertoriów i ksiąg opłat, poświadczenia terminów zamknięcia postępowania spadko-		

NAZWA DOKUMENTÓW I CZYNNOŚCI	Taksa	
	Zł	Stopa %
wego za każdą stronę całą lub zaczęta	0.50	
najmniej jednak	1	
(strona arkusza powinna obejmować najmniej 25 wierszy, a każdy wiersz najmniej 18 sylab)		
Za świadectwa rozumowane z wykazu hipotecznego	6	
Od każdej pozycji świadectwa zamieszkań osób mających ujawnione prawa w wykazie hipotecznym	0.50	
najmniej jednak	3	
Od wniosku ustalającego wynik przechowania wierzytelności hipotecznej od sumy jak w złotych będzie zabezpieczona wzamian dawnej wierzytelności przyczem wykreślenie dawnej sumy hipotecznej opłacie nie ulega.		1/5 %
Od wniosku ustalającego wynik przechowania zabezpieczonych na nieruchomościach wierzytelności b. rosyjskich banków ziemskich oraz Wileńskiego Banku Ziemskiego — opłata wynosi od sumy, jaka w złotych będzie zabezpieczona wzamian dawnej wierzytelności		
najmniej jednak	6	1/2 %
skreślenie umorzonej wierzytelności opłacie nie podlega.		

Oplaty za czynności notariuszów (rejentów)

WYSZCZEGÓLNIENIE PRZEDMIOTU	Kwota Zł.	Stopa %
SPORZĄDZENIE AKTÓW Z OKREŚLONĄ SUMĄ.		
Karta sprzedaży lub zamiany nieruchomości, sprzedaży lasu na wyręb, przedsiębiorstwa przemysłowego, cesji praw spadkowych, działów, układów pojednawczych, dzierżawy, spółki, darowizny, antepozy, wypłaty pożyczek towarzystw kredytowych, ustanowienie służebności. skupu czynszu		
najmniej jednak		
a) przy sumie aktu do 10.000 zł. za pierwsze 2.000	30	1 %
Od reszty		
b) od 10.000 — 40.000 zł za pierwsze 10.000 zł	110	0.75
od reszty		
c) od 40.000 — 100.000 za pierwsze 40.000 zł	335	0.4 %
od reszty		
d) od 100.000 — 300.000 za pierwsze 100.000	575	0.3 %
od reszty		
e) od 300.000 — 600.000 za pierwsze 300.000	1.175	

WYSZCZEGÓLNIENIE PRZEDMIOTU	Kwota Zł.	Stopa %
od reszty		0.2 %
f) ponad 600.000		
za pierwsze 600.000	1.775	0.12 %
od reszty		
(Jeżeli akt obejmuje kilka przedmiotów, wynagrodzenie liczy się od każdego przedmiotu oddzielnie).		
Akty ewikcyj i kaucyj hipotecznych		0.2 %
najmniej jednak	20	
Akty wykreślenia kaucyj i ewikcyj hipotecznych		0.1 %
najmniej jednak	20	
Wszelkie inne akty z określoną sumą		
pieniężną, poza aktami wyżej wskazanymi, od sumy aktu		1 %
najmniej jednak	30	
SPORZĄDZENIE AKTÓW BEZ OKREŚLONEJ SUMY.		
Akt uznania dziecka nieślubnego, przy sposobieniu,	15	
odwołania testamentu, zapisu na sąd polubowny, ustąpienia lub zrzeczenia się pierwszeństwa hipotecznego		

WYSZCZEGÓLNIENIE PRZEDMIOTU	Kwota Zł.	Stopa %
nego, zwolnienia nieruchomości od obciążenia, zwolnienia od zobowiązania, zmiany warunków umowy, akceptacji umowy już zawartej	30	
Umowy przedślubne, umowy małżeńskie, spisanie testamentu publicznego lub akt nadpisu na testamencie mistycznym	50	
Spisanie protokołu walnego zgromadzenia uczestników towarzystw akcyjnych, spółek z ograniczoną odpowiedzialnością i wszelkich zrzeszeń, prócz dotyczących drobnego przemysłu i kredytu	100	
dotyczących drobnego przemysłu i drobnego handlu	50	
Pełnomocnictwo do jednej czynności do wielu czynności	25	
Czynności pisarzy hipotecznych jako to: wnioski w księdze hipotecznej, projektowanie treści, przerobienie wykazu hipotecznego i wogóle wszelkie inne opłacane są według taksy dla pisarzy hipotecznych.		
Zakomunikowanie oświadczeń jednej ze stron drugiej	15	
Zakomunikowanie kilku osobom, mieszkającym w jednym domu po	5	
Odpowiedź na wezwanie, włączone do protokołu	5	
Zaofiarowanie zapłaty liczy się jak za zakomunikowanie oświadczeń z dodaniem $\frac{1}{10}\%$, najmniej jednak	20	
Dokonanie zaznaczenia	20	0.1%
najmniej jednak	20	
Wypis lub odpis od strony oryginału najmniej jednak	5	
Poświadczenie autentyczności podpisu na umowach, łącznie z obliczeniem i pobraniem stempla $\frac{1}{4}$ należności, przewidzianej za daną umowę w formie aktu notarialnego, najmniej jednak	5	
za każdy następny podpis	2	
Na sumę nieoznaczoną	5	
Za poświadczenie podpisu na pełno-		

WYSZCZEGÓLNIENIE PRZEDMIOTU	Kwota Zł.	Stopa %
mocnictwie, bądź dokumencie natury niemajątkowej.	4	
Poświadczenie zgodności odpisu z oryginałem — za stronę	1	
najmniej jednak	5	
Poświadczenie wyciągu z ksiąg handlowych — od pozycji	5	
najmniej jednak	10	
Zaświadczenie daty okazania dokumentu	15	
Poświadczenie pozostawiania przy życiu osób: w celu otrzymania emerytury	1	
dla innego celu	10	
Przechowanie dokumentu rocznie	24	
przyczem opłata winna być uiszczona za 3 miesiące zgóry.		
Dokonanie czynności poza kancelarią z wyjątkiem tych, które z natury swej nie mogą się odbyć w kancelarii notariusza (komunikowanie oświadczeń stron, zaofiarowanie, zaznaczenie, protest weksli) dodatkowo za godzinę	8—15	
na dobę nie więcej	100	
oraz zwrot przejazdu (koleją w II klasie, parowcem w I-iej).		
Za niedojście do skutku czynności z przyczyn od notariusza niezależnych otrzymuje on $\frac{1}{3}$ przypadającego mu wynagrodzenia, a pobory — w całości.		
Udzielenie informacji notarialnej i przeglądanie ksiąg hipotecznych —za godzinę	15	
Czynności, sporządzone na żądanie stron w godzinach* pozabiurowych , są obliczane o 50% wyżej niż normalne taksalne wynagrodzenie.		
Uwaga:		
Notariusze urzędujący w obrębie Sądu Okręgowego w Białymstoku, Łucku, Równem oraz Wileńskiego Sądu apelacyjnego pobierają za wciągnięcie dokumentu do księgi aktów za stronę księgi	3	
najmniej	10	

Protesty weksli, czeków i innych dokumentów

Na sumę: do 100 zł. — zł. 2.—;
od 100 „ — 300 „ 2.50;
od 300 „ — 400 „ 4.—;
od 400 „ — 600 „ 5.—;

Na sumę: od 600 zł. — 1.000 zł. 7.—
od 1.000 „ — 5.000 „ 10.—
od 5.000 „ — 10.000 „ 15.—

Opłaty w postępowaniu rejestrowem

UWAGA: Przepisy i wszelkie informacje o postępowaniu rejestrowem podane są w Rozdziale V — Informacyjnym.

Od przedsiębiorstw handlowych

Za wykreślenie firmy

I kategoria	zł. 18.—	III kategoria	zł. 3.—
II „	„ 6.—	IV „	„ 1.50

Za zmianę siedziby i wpis oddziału do rejestru zakładu głównego

I kategoria	zł. 12.—	III kategoria	zł. 2.—
II „	„ 4.—	IV „	„ 1.—

Za wciągnięcie do rejestru handlowego od firm jednoosobowych

wpis pierwszy		wpis następny	
I	kategorja zł. 60.—	I	kategorja zł. 30.—
II	" " 20.—	II	" " 10.—
III	" " 10.—	III	" " 5.—
IV	" " 5.—	IV	" " 2.50

Od spółek firmowych, komandytowych i z ograniczoną odpowiedzialnością Kategorij handlowych

Za wciągnięcie do rejestru handlowego

wpis pierwszy przy kapitale do 50.000 zł.

I	kategorja zł. 120.—	III	kategorja zł. 20.—
II	" " 40.—	IV	" " 10.—

Przy kapitale powyżej 50.000 zł. do opłat tych stawek dochodzi jeszcze po 10 złotych od każdych 10.000 zł.

następny wpis

I	kategorja zł. 36.—	III	kategorja zł. 6.—
II	" " 12.—	IV	" " 3.—

Wpis za zmianę siedziby i wpis oddziału do rejestru zakładu głównego

I	kategorja zł. 12.—	III	kategorja zł. 2.—
II	" " 4.—	IV	" " 1.—

Za wykreślenie firmy

I	kategorja zł. 24.—	III	kategorja zł. 4.—
II	" " 8.—	IV	" " 2.—

Od spółek akcyjnych i komandytowo-akcyjnych Kategorij handlowych

Za wciągnięcie do rejestru handlowego

I wpis

przy kapitale do 50.000 zł.	przy kapitale ponad 50.000 zł.
zł. 180.—	podatkowo po 25 zł. od każdych 20.000 zł.

następny wpis: połowa kwot wpisu pierwszego.

Za zwiększenie kapitału zakładowego

Do sumy zł. 50.000	ponad sumę zł. 50.000
opłata wynosi zł. 180.—	po zł. 25 od każdych następnych 20.000 zł.

Za zmniejszenie kapitału zakładowego

Opłata wynosi połowę sumy, jaka przypadłaby w wypadkach zwiększenia kapitału o taką sumę, o jaką zmniejszono.

Od spółdzielni

Za wciągnięcie firmy do rejestru handlowego.

wpis pierwszy zł. 4.—	następny wpis zł. 1.—
-----------------------	-----------------------

Zmiana statutu

opłata wynosi zł. 2.—

Wykreślenie firmy

opłata wynosi zł. 2.—

Od handlowych oddziałów firmy

(O ile zakład główny jest w kraju).

jednoosobowe

Za wciągnięcie do rejestru handlowego

pierwszy wpis		następny wpis	
I	kategorja zł. 60.—	I	kategorja zł. 30.—
II	" " 20.—	II	" " 10.—
III	" " 10.—	III	" " 5.—
IV	" " 5.—	IV	" " 2,50

Spółki firmowe, komandytowe i z ogr. odp.

pierwszy wpis		następny wpis	
I	kategorja zł. 90.—	I	kategorja zł. 36.—
II	" " 30.—	II	" " 12.—
III	" " 15.—	III	" " 6.—
IV	" " 7.50	IV	" " 3.—

Spółki akcyjne i komandytowo-akcyjne Kategorij handlowych

pierwszy wpis zł. 120.—	następny wpis zł. 30.—
-------------------------	------------------------

Spółdzielnie

pierwszy wpis zł. 4.—	następny wpis zł. 1.—
-----------------------	-----------------------

Od oddziałów zagranicznych firm handl.

(których zakład główny znajduje się zagranicą).

jednoosobowe

wpis pierwszy		następny wpis	
I	kategorja zł. 120.—	I	kategorja zł. 30.—
II	" " 40.—	II	" " 10.—
III	" " 20.—	III	" " 5.—
IV	" " 10.—	IV	" " 2.50

Spółki firmowe, komandytowe i z ogr. odp.

pierwszy wpis		następny wpis	
I	kategorja zł. 180.—	I	kategorja zł. 36.—
II	" " 60.—	II	" " 12.—
III	" " 30.—	III	" " 6.—
IV	" " 15.—	IV	" " 3.—

Spółki akcyjne i komandytowo-akcyjne

wpis pierwszy zł. 240.—	następny wpis zł. 30.—
-------------------------	------------------------

U W A G I:

Za wciągnięcie prokury oraz upoważnienia małoletniego do prowadzenia handlu, pobierane są zawsze opłaty osobowe, równające się opłacie za następny wpis.

Za świadome niedopłacenie jakiej kwoty, winny podlega grzywnie 5-cio krotnej od wysokości kwoty niedopłaconej.

Od zaświadczeń o wpisie do rejestru handlowego, pobierane są opłaty, przepisane dla zaświadczeń sądowych.

Od podania — 2 zł. znaczkami sądowymi, za następne podanie, tyżące się tej sprawy — 50 gr., opłacone znaczkami sądowymi.

Od przedsiębiorstw przemysłowych jednoosobowe

Za wciągnięcie do rejestru handlowego

pierwszy wpis		następny wpis	
I	kategorja zł. 75.—	I	kategorja zł. 37.50
II	" " 60.—	II	" " 30.—
III	" " 45.—	III	" " 22.50
IV	" " 30.—	IV	" " 15.—
V	" " 18.—	V	" " 9.—
VI	" " 12.—	VI	" " 6.—
VII	" " 5.—	VII	" " 2.50

Za zmianę siedziby i wpis oddziału do rejestru zakładu głównego

I	kategorja zł. 15.—	V	kategorja zł. 3.60
II	" " 12.—	VI	" " 2.40
III	" " 9.—	VII	" " 1.—
IV	" " 6.—		

Za wykreślenie firmy

I	kategorja zł. 22.50	V	kategorja zł. 5.40
II	" " 18.—	VI	" " 3.60
III	" " 13.50	VII	" " 1.50
IV	" " 9.—		

Od spółek firmowych, komandytowych i z ograniczoną odp.

Za wciągnięcie do rejestru handlowego

pierwszy wpis	następny wpis
I kategoria zł. 150,—	I kategoria zł. 45,—
II „ „ 120,—	II „ „ 36,—
III „ „ 90,—	III „ „ 27,—
IV „ „ 60,—	IV „ „ 18,—
V „ „ 36,—	V „ „ 10,80
VI „ „ 24,—	VI „ „ 7,20
VII „ „ 10,—	VII „ „ 3,—

(Przy kapitale ponad 50.000 zł. do opłat tych stawek dochodzi jeszcze po 10 zł. od każdych 10.000 zł.)

Za zmianę siedziby i wpis oddziału do rejestru zakładu głównego

I kategoria zł. 15,—	V kategoria zł. 3,60
II „ „ 12,—	VI „ „ 2,40
III „ „ 9,—	VII „ „ 1,—
IV „ „ 6,—	

za wykreślenie firmy

I kategoria zł. 30,—	V kategoria zł. 7,20
II „ „ 24,—	VI „ „ 4,80
III „ „ 18,—	VII „ „ 2,—
IV „ „ 12,—	

Od spółek akcyjnych i komandytowo-akcyjnych

Za wciągnięcie do rejestru handlowego

wpis pierwszy:

przy kapitale zakładowym do 50.000 zł. wynosi zł. 225. ponad 50.000 zł. — opłata wynosi po 25 zł. od każdych następnych 20.000 zł.

następny wpis:

wynosi połowę wpisu pierwszego

Za zwiększenie kapitału zakładowego

do sumy zł. 50.000 — opłata wynosi zł. 225 ponad sumę 50.000 — opłata wynosi po 25 zł., od każdych następnych 20.000 zł.

Za zmniejszenie kapitału zakładowego

opłata wynosi połowę sumy jaką przypadłaby w wypadku zwiększenia kapitału o taką sumę, o jaką zmniejszono.

Od oddziałów firm

(o ile zakład główny znajduje się w kraju)

Za wciągnięcie do rejestru handlowego jednoosobowe

pierwszy wpis	następny wpis
I kategoria zł. 75,—	I kategoria zł. 37,50
II „ „ 60,—	II „ „ 30,—
III „ „ 45,—	III „ „ 22,50
IV „ „ 30,—	IV „ „ 15,—
V „ „ 18,—	V „ „ 9,—
VI „ „ 12,—	VI „ „ 6,—
VII „ „ 5,—	VII „ „ 2,50

Od Spółdzielni

Za wciągnięcie do rejestru handlowego

Za zmianę statutu

opłata wynosi zł. 2.—

Za wykreślenie firmy

opłata wynosi zł. 2.—

Spółki firmowe, komandytowe i z ogr. odp.

pierwszy wpis	następny wpis
I kategoria zł. 112,50	I kategoria zł. 45,—
II „ „ 90,—	II „ „ 37,50
III „ „ 67,50	III „ „ 27,—
IV „ „ 45,—	IV „ „ 18,—
V „ „ 27,—	V „ „ 10,80
VI „ „ 18,—	VI „ „ 7,20
VII „ „ 7,50	VII „ „ 3,—

spółki akcyjne i komandytowo-akcyjne

pierwszy wpis zł. 150,— | następny wpis zł. 37,50

Spółdzielnie

pierwszy wpis zł. 4,— | następny wpis zł. 1,—

Od oddziałów zagranicznych firm

(których zakład główny znajduje się zagranicą)

Za wciągnięcie do rejestru handlowego jednoosobowe

wpis pierwszy	następny wpis
I kategoria zł. 150,—	I kategoria zł. 37,50
II „ „ 120,—	II „ „ 30,—
III „ „ 90,—	III „ „ 22,50
IV „ „ 60,—	IV „ „ 15,—
V „ „ 36,—	V „ „ 9,—
VI „ „ 24,—	VI „ „ 6,—
VII „ „ 10,—	VII „ „ 2,50

spółki firmowe, komandytowe i z ogr. odp.

wpis pierwszy	następny wpis
I kategoria zł. 225,—	I kategoria zł. 45,—
II „ „ 180,—	II „ „ 36,—
III „ „ 135,—	III „ „ 27,—
IV „ „ 90,—	IV „ „ 18,—
V „ „ 54,—	V „ „ 10,80
VI „ „ 36,—	VI „ „ 7,20
VII „ „ 15,—	VII „ „ 3,—

spółki akcyjne i komandytowo-akcyjne

pierwszy wpis zł. 300.— | następny wpis zł. 37 50

UWAGA:

Za wciągnięcie prokury oraz upoważnienia małoletniego do prowadzenia handlu, pobierane są zawsze opłaty osobowe, równające się opłacie za następny wpis.

Za świadome niedopłacenie jakiej kwoty, winny podlega grzywnie 5-cio krotnej od wysokości kwoty niedopłaconej.

Od zaświadczeń o wpis do rejestru handlowego pobierane są opłaty, przepisane dla zaświadczeń sądowych od podania 2 zł. znaczkami sądowymi za następne podanie tyczące się tej sprawy po 50 gr. znaczkami sądowymi.

Opłaty za patenty na wynalazki i za ochronę znaków towarowych

Uwagi: 1) Wszelkie opłaty należy wносить do kasy Skarbowej. 2) Przepisy i odnośne informacje do patentów i ochrony znaków towarowych podane są szczegółowo w Rozdziale V Informacyjnym.

Za patenty na wynalazki

Za zgłoszenie patentu . . . . . zł.	35.—	„ „ „ trzeci „ . . . „	80.—
Opłaty roczne: za pierwszy rok . . . „	40.—	„ „ „ czwarty „ . . . „	100.—
„ „ „ drugi „ . . . „	60.—	„ „ „ piąty „ . . . „	150.—
		„ „ „ szósty „ . . . „	200.—

"	"	"	siódniy	"	. . .	"	250.—
"	"	"	ósmy	"	. . .	"	300.—
"	"	"	dziewiąty	"	. . .	"	400.—
"	"	"	dziesiąty	"	. . .	"	500.—
"	"	"	jedenasty	"	. . .	"	600.—
"	"	"	dwunasty	"	. . .	"	700.—
"	"	"	trzynasty	"	. . .	"	850.—
"	"	"	czternasty	"	. . .	"	1.000.—
"	"	"	piętnasty	"	. . .	"	1.150.—
Za udzielenie patentu dodatkowego,							
oprócz opłaty przy zgłoszeniu, jedno-							
razowo zł. 40 zamiast opłat rocznych							
Za wnioski o wciągnięcie do rejestru							
zmian po . . . . . zł.							
Za odwołanie (zażalenia) na uchwały							
i orzeczenia . . . . . zł.							
Za wnioski i skargi							
Za wpisanie na listę rzeczników paten-							
towych, których mianuje Minister							

Przemysłu i Handlu na wniosek Prezesa Urzędu Patentowego . . . . . „	200.—
Za ochronę znaków towarowych	
Za zgłoszenie wzoru użytkowego lub łącznie zgłoszenie wzorów zdobniczych do 10 sztuk . . . . . zł.	15.—
Za pierwszy okres ochrony (1,2,3 rok)	
przy wzorach zdobniczych . . zł.	25.—
przy wzorach użytkowych . . „	40.—
Za drugi okres ochrony (4,5,6 rok)	
przy wzorach zdobniczych . . „	50.—
przy wzorach użytkowych . . „	100.—
Za trzeci okres ochrony (7, 8, 9 i 10) rok	
przy wzorach zdobniczych . . „	100.—
przy wzorach użytkowych . . „	200.—
Za zgłoszenie znaku towarowego . . . „	20.—
Za korzystanie z 10 letniej ochrony każdego znaku towarowego. . . . . „	60.—
Za każdą klasę towaru. . . . . „	15.—

Podatek od polowania

Poza obszarami gmin miejskich, rozporządzenie Min. Spraw Wewnętrznych obniżyło podatek od wykonywania prawa polowania D. U. 78 z r.

1924 poz. 759 na - w strefie I - 20 gr. od 1 ha, w strefie II—10 gr. od 1 ha, w strefie III—5 gr. od 1 ha, w strefie IV— $\frac{1}{8}$ gr. od 1 ha.

Oplaty za paszporty na wyjazd zagranicę.

UWAGI: Podania o udzielenie paszportu na wyjazd zagranicę winny być wnoszone do władz administracyjnych I-ej Instancji (w Warszawie do Komisarjatu Rządu).

2) Przepisy i szczegółowe informacje o paszportach zagranicznych podane są w Rozdziale V—Informacyjnym p. t. „Paszporty zagraniczne“.

RODZAJ PASZPORTU	Zł.
Paszporty normalne jednorazowe	100
Zezwolenie na ponowny wyjazd	100
Paszporty na wielokrotne wyjazdy	250
Ulgowy paszport na wielokrotne wyjazdy, wydany wyłącznie na podstawie decyzji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu	150
osobie wyjeżdżającej w celach społecznych a wyjątkowych wypadkach nawet bezpłatnie	100
Ulgowe zezwolenie na ponowny wyjazd zagranicę w celach handlowych i przemysłowych, wydane na zasadzie poświadczenia wojewódzkiego wydziału przemysłu i handlu względnie inżyniera przemysłowego na m. stoł. Warszawę za zgodą delegata władzy skarbowej, że wyjazd jest konieczny	25
Ulgowe paszporty wydawane w nagłych wypadkach osobom niezamożnym, wyjeżdżającym zagranicę w sprawach: nagłej niebezpiecznej choroby lub śmierci członka rodziny, majątkowej, bardzo ważnej osobistej—po przedstawieniu świadectwa niezamożności oraz konieczności wyjazdu podlegają opłacie	20
a. w wyjątkowych wypadkach wydawane są bezpłatnie	
Ulgowy paszport zagraniczny oraz ulgowe zezwolenie na ponowny wyjazd zagranicę w celu kształcenia się, badań naukowych, uczestniczenia w zjazdach naukowych za-	

RODZAJ PASZPORTU	Zł.
wodach sportowych, zebraniach naukowych, leczenia się (o ile jednak wyjeżdżający przedstawi świadectwo niezamożności), towarzyszenia chorej niezamożnej osobie, w celach społecznych (o ile osoby delegowane są przez instytucje państwowe lub samorządowe	20
Paszporty żeglarskie (z rocznym terminem ważności), wydawane przez urzędy wodne (Urzędy wodne wystawiają zaświadczenia na mocy których urzędy administracyjne wystawiają paszporty żeglarskie), tylko żeglarzom, pływającym na statkach, zapisanych w przystaniach Państwa Polskiego, ich rodzinom stale zamieszkającym na tych statkach oraz niezbędnej załodze	3
Paszporty bezpłatne wydawane są: osobom udającym się zagranicę służbowo (na skutek polecenia przełożonej władzy państwowej), robotnikom i osobom wyjeżdżającym w celu pracy zarobkowej, emigrantom kontynentalnym z rocznym terminem ważności na zasadzie zaświadczenia państwowych urzędów pośrednictwa pracy, emigrantom zamorskim — na zasadzie zaświadczenia Urzędu Emigracyjnego	
Wolne od opłat są tylko paszporty dyplomatyczne, które wydaje Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Wolne są również paszporty służbowe oraz delegowanych (Paszporty służbowe zwolnione są od opłat stemplo- wych.)	

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 14 maja 1924, o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych.

(Dziennik Ustaw z 21 maja 1924. (W skróceniu).

Przedmiot przerachowań.

Rozporządzenie niniejsze stosuje się do należności prywatno-prawnych, które powstały przed dniem 29 kwietnia 1924. Obojętnem jest, czy te należności były wyrażone w markach polskich, rublach carskich, koronach austro-węgierskich lub markach niemieckich (§ 1 ust. 1).

Rozporządzenie to obowiązuje również

a) na obszarze b. Litwy Środkowej dla na-

leżności powstałych przed 1 kwietnia 1921 (ruble carskie).

b) na obszarze województwa wołyńskiego dla należności powstałych przed 1 kwietnia 1920 (korony austro-węgierskie).

c) na obszarze Ziemi Wileńskiej, województwa polskiego i nowogrodzkiego oraz powiatów: wolkowskiego, grodzieńskiego, białostockiego, bielskiego i sokolskiego województwa białostockiego (t. zw. ostruble i ostmarki)— (§ 1 ust. 2).

Skala przerachowania i jej stosowanie. (Podstawą przerachowania jest następująca skala (§ 2, ustęp 2).

Jeden złoty równa się:

W CZASIE	Rublom rosyjskim	Koronom austr. węg.	Markom niemieckim	Markom polskim
Do I.VIII.1914 r.	0.40	0.95	0.81	
Od 1.VIII.1924 r.				
W półroczu				
„ II 1914 r.	0,40	1,00	0,85	
„ I 1915 r.	0,44	1,15	0,90	
„ II 1915 r.	0,50	1,25	0,92	
„ I 1916 r.	0,50	1,40	1,05	
„ II 1916 r.	0,50	1,60	1,09	1,09
W kwartale				
„ I 1917 r.	0,50	1,90	1,16	1,15
„ II „	0,50	1,90	1,15	1,15
„ III „	0,50	2,00	1,20	1,20
„ VI „	0,55	2,00	1,20	1,20
„ I 1918 r.	0,60	2,00	1,20	1,20
„ II „	0,70	2,00	1,20	1,20
„ III „	0,85	2,30	1,30	1,30
„ VI „	0,90	2,60	1,50	1,50
W miesiącu				
„ I 1919 r.	1,10	2,90	1,8	1,50
„ II „	1,35	3,20	2,0	1,75
„ III „	1,50	4,00	2,0	2,00
„ IV „	2,00	4,75	2,0	2,25
„ V „	2,25	5,50	2,1	2,60
„ VI „	2,50	5,75	2,1	2,75
„ VII „	3,75	6,20	2,4	3,25
„ VIII „	4,25	8,00	2,8	4,25
„ IX „	5,75	11,00	3,3	6,00
„ X „	6,55	14,00	4,2	7,50
„ XI „	8,50	17,00	5,5	10,00
„ XII „	10,50	22,00	7,0	14,00
W miesiącu				
„ I 1920 r.	12			
„ II „	13	28	9	19
„ III „	13	33	11	23
„ IV „	13	35	12	25
„ V „	14	35	12	25
„ VI „	13		11	30
„ VII „	13		11	31
„ VIII „	13		11	34
„ IX „	14		11	40
„ X „	17		11	45
„ XI „	19		11	60
„ XII „	23		11	80
„ „			11	100

W CZASIE	Rublom rosyjskim	Koronom austr. węg.	Markom niemieckim	Markom polskim
W miesiącu				
„ I 1921 r.	25		11	120
„ II „	30		11	130
„ III „	35		11	145
„ IV „	40		11	140
„ V „	55		11	150
„ VI „	80		11	200
„ VII „	120		11	300
„ VIII „	200		11	400
„ IX „			14	425
„ X „			18	450
„ XI „			23	450
„ XII „			25	450
W miesiącu				
„ I 1922 r.			28	450
„ II „			31	500
„ III „			40	550
„ IV „			46	600
„ V „			48	650
„ VI „			50	750
„ VII „			70	850
„ VIII „			120	1.000
„ IX „			180	1.200
„ X „			320	1.400
„ XI „			720	1.800
„ XII „			950	2.500
W miesiącu				
„ I 1923 r.			1.600	4.000
„ II „			3.000	6.800
„ III „			3.500	8.200
„ IV „			4.000	8.600
„ V „			5.500	9.400
„ VI „			12.000	12.000
„ VII „			45.000	20.000
„ VIII „			660.000	35.000
„ IX „			15.000.000	50.000
„ X „			4000000000	125.000
„ XI „				300.000
„ XII „				800.000
W miesiącu				
„ I 1924 r.				1.600.000
„ II „				1.800.000
„ III „				1.800.000
„ IV „				1.800.000

Tak zwane ostmarki uważa się za równe mk, niemieckim, a ostruble za równe dwóm mk. niemieckim (§ 2 ustęp 3)

Rok założenia Instytucji 1918.

INSTYTUCJA WYDAWNICZA

„ODRODZENIE POLSKI”

KAROLA MERPERTA

Warszawa, ul. Bojuena Nr. 1

Telefon 116-61.

W okresie od 1918 do 1930 roku przez naszą
Instytucję wydane zostały:

Historja Polski p. t. „**Odrodzenie Polski**”; Ustrój parlamentarny Europy i Ameryki p. t. „**Sejm**”; Powstanie floty i stopniowy jej rozwój p. t. „**Flota Polska**”; Jubileuszowe dzieło p. t. „**Zjednoczona Polska i Jej Rządy**”; Ilustrowane pamiątkowe dzieło p. t. „**Tysiąclecie Polski**”; Informacyjne dzieło w językach: polskim, franc. ang. i niem. p. t. „**Polski Przemysł, Handel i Rynek Wszechświatowy**; „**Kalendarz Stoletczy**”; Popularno-naukowe dzieło p. t. „**Historja Stu**”; Działacze Polski p. t. „**Współcześni**”; Jubileuszowe dzieło p. t. „**Złota Księga Polski**”. Księga Informacyjno-adresowa p. t. „**Państwo Polskie**” i wiele innych.

Z cyklu „Biblioteka Chwili” wydane zostały:

„**Życie i czyny Wilsona**”;

„**Trzej a Polska**”;

„**Twórcy nowej Polski**”;

„**Prawda o Kom. Piłsudskim**”;

„**Wojna Wszechświatowa**”;

„**Ksiądz Ignacy Skorupka**”;

„**Dwóch Walecznych**”;

„**Galerja Wybitnych Mężów**”;

„**Polska w czasie wojny wszechświatowej**”.

Redakcja.

„Państwo Polskie“

Rocznik II-gi.

Rozdział V

Informacyjny.

ZAŁOŻONA W 1918 ROKU

INSTYTUCJA WYDAWNICZA

„ODRODZENIE POLSKI“

KAROLA MERPERTA

Warszawa, ul. Boduena Nr. 1.

Telefon Nr. 116-61.

**GWARANCJA
WKŁADÓW**

OSZCZĘDNOŚCI

**W WILNIE,
ul. Mickiewicza 11.**

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI

m. WILNA, ul. Mickiewicza 11, tel. 17-73.

Kasa czynna od godz. 9-ej do 13^{1/2} i od 18^{1/2} do 20-ej

**płaci od wkładów z wypowiedzeniem 3-miesięcznym 9%, 30-dniowym 8%,
na każde żądanie 7%, na rachunkach czekowych 6%.**

**Pełną gwarancję za wkłady i za wszelkie zobowiązania Kasy wobec osób trzecich
(§ 4 Statutu) ponosi Magistrat m. Wilna.**

Kto oszczędza — ominie tego nędza!

**GWARANCJA
WKŁADÓW**

OSZCZĘDNOŚCI

**W LIDZIE
UL. SUWAŁSKA 77**

Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Lidzkiego

**płaci za wkłady roczne — 11%, z wypowiedzeniem 3-miesięcznym — 10%, 30-dniowym — 9%,
na każde żądanie — 7%, na rachunkach czekowych — 4%.**

**Pełną gwarancję za wkłady i za wszelkie zobowiązania
Kasy wobec osób trzecich (§ 4 Statutu)**

ponosi

Lidzki Powiatowy Związek Komunalny (Sejmik)

Kasa przeto daje niewzruszoną gwarancję odpowiedzialności finansowej.

**DO GROSZA GROSZ—BĘDZIE TRZOS. PIENIĄDZ PRZYBYWA—GDY PROCENTUJE.
UCIEKA NĘDZA PRZED TYM — CO OSZCZĘDZA.**

Szkółka drzewek

SEJMIKU LIDZKIEGO w BEROÓWCE (pocztą Berdówka k/Lidy) posiada corocznie wiosną i jesienią duży wybór **drzewek owocowych** własnej produkcji: jabłoni, gruszy, wisien, czereśni i śliw; **sadzonek morwy, wikliny i drzewek alejowych** dla obsadzania dróg i parku. Drzewka zastosowane do ostrego klimatu ziem północno-wschodnich. Ceny umiarkowane.

Ferma rolna

SEJMIKU LIDZKIEGO w BEROÓWCE (pocztą Berdówka k/Lidy) poleca na sprzedaż własnej hodowli **buhajki** rasy czerwonej polskiej, **knurki** (rasy mieszanej) angielskiej białej i polskiej klapouchej, nasiona I i II odsiewu **żyta** Bieniakońskiego i Wierzbieńskiego, **owsa** złoty deszcz i złotego lochowa, **jęczmienia** czterorzędowego marchijskiego. Ceny niskie.

Betoniarnia Sejmikowa w Lidzie

(ADRES: LIDA — WYDZIAŁ POWIATOWY)

sprzedaje wyroby betoniarskie: pustaki, dachówki i inne, oraz **przyjmuje zamówienia** na wykonanie budynków z materiałów betonowych i **wypożycza maszyny** do wyrobów betonowych.

Informacje.

Uwaga. Szczegółowy wykaz oddziałów i zastępstw oraz inne informacje, dotyczące banków państwowych i prywatnych podano w **Rozdziale VI Ogólno-Adresowym p. t. Instytucje finansowe.**

BANK POLSKI

Jednym z najważniejszych etapów w sanacji finansowej Polski było otwarcie w dniu 28 kwietnia 1924 r. Banku Polskiego i wypuszczenie nowej waluty t. j. złotego w miejsce zdevaluowanej marki polskiej.

Przywilej emisji biletów bankowych,

Stojąc na straży nowej waluty w Polsce, Bank Polski jest spółką akcyjną, wyposażoną przez Państwo w wyłączny *przywilej emisji biletów bankowych*, będących prawnym środkiem płatniczym i posiadających nieograniczoną moc umarzania zobowiązań przez zapłatę. Przywilej emisyjny został przyznany Bankowi na lat 20, t. j. do 31 grudnia 1944 roku, jednakże z prawem dalszego przedłużenia na mocy osobnej ustawy.

Pokrycie,

Bilety bankowe oraz natychmiast płatne zobowiązania Banku, winny, być pokryte conajmniej w 40% zapasem złota w monetach i sztabach, zapasem srebra według wartości w złocie, jednakże nie wyżej nad 5% zapasu złota, zapasem pieniędzy zagranicznych, wierzytelnościami w pierwszorzędnych bankach zagranicznych, płatnemi natychmiast lub za wypowiedzeniem nie dłuższem jak 30 dni, natychmiast płatnemi czekami i przekazami na zagraniczne pierwszorzędne banki, zapasem weksli, akceptowanych lub żyrowanych przez pierwszorzędne banki zagraniczne i płatnych w ciągu 90 dni. Resztę pokrycia biletów bankowych stanowią: a) weksle, powstałe wyłącznie z dokonanych obrotów gospodarczych, b) zapas polskich monet srebrnych i bilonu, który to zapas nie może jednak przekraczać 5% ogólnej sumy emisji biletów bankowych, c) pożyczki zabezpieczone złotem i srebrem, papierami wartościowemi o stałym oprocentowaniu, weksłami i depozytami, d) zapas papierów procentowych państwowych, komunalnych i hipotecznych z tem zastrzeżeniem, że na kupno tych papierów nie może być zużytych więcej, jak 10 % kapitałów własnych Banku, e) dług Skarbu Państwa na rachunku bezprocentowego kredytu, z którego Skarb korzysta do sumy nie wyższej nad 50 milionów złotych przez cały czas trwania przywileju Banku.

Stosunek Skarbu Państwa do Banku Polskiego.

Skarb Państwa prócz 50 milionów bezprocentowego kredytu za przywilej emisyjny nie ma prawa do żadnych świadczeń kredytowych. Bank obowiązany jest jednak przyjmować bezpłatnie wpłaty na rachunek Skarbu Państwa i dokonywać wszelkich wypłat z tego rachunku.

Nadzór państwowy,

Państwo ma zabezpieczony ustawowo nadzór nad kierunkiem polityki Banku Polskiego. Prezesa i Wiceprezesa mianuje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów na okres pięciu lat. Dla utrzymania łączności z Bankiem przysługuje Ministrowi Skarbu prawo mianowania Komisarza Banku, który może brać udział w posiedzeniach Rady i Dyrekcji Banku z głosem doradczym.

Czynności banku,

Po za czynnościami emisyjnymi Bank może wykonywać następujące operacje:

- a) dyskontować weksle, warranty, papiery wycelowane i kupony;
- b) udzielać pożyczki pod zastaw złota i srebra, walut i dewiz, papierów wartościowych i weksli;
- c) kupować i sprzedawać złoto i srebro;
- d) kupować i sprzedawać waluty obce i dewizy, utrzymywać rachunki w bankach zagranicznych i korzystać z kredytów, potrzebnych do wykonywania tych czynności;
- e) przyjmować wkłady i otwierać rachunki przekazowe;
- f) sprzedawać przekazy i wypłaty na własne oddziały;
- g) inkasować weksle i inne dowody;
- h) przyjmować depozyty na przechowanie i do administracji;
- i) załatwiać wszelkie zlecenia komisowe z dziedziny bankowej.

Jakkolwiek Bank Polski jest instytucją, mającą zadania o charakterze publicznym, wzorem znacznej większości banków emisyjnych w Europie jest on zorganizowany w formie Spółki akcyjnej. Kapitał zakładowy Banku wynosi sto milionów złotych, podzielonych na milion akcji po 100 złotych. Pod

względem wielkości kapitału zakładowego, Bank Polski zajmuje pośród banków emisyjnych w Europie siódme miejsce: po Anglii, Rosji, Włoszech, Francji, Hiszpanji i Niemczech. Akcje Banku Polskiego są imienne i mogą być odstępowane drogą cesji. Jednak jeżeli akcjonariusz po za prawem do majątku i dywidendy — chce korzystać z innych, przysługujących akcjonariuszom uprawnień, z prawa uczestniczenia w Walnem Zebraniu, musi uzyskać zgodę Prezesa Banku na wpisanie jego nazwiska do księgi akcjonariuszów Banku.

Władzę Banku stanowią:

- 1) Walne zebranie.
- 2) Rada Banku.
- 3) Dyrekcja
- 4) Komisja Rewizyjna.

Do kompetencji Walnego Zebrania akcjonariuszów należą:

- a) zatwierdzanie sprawozdań rocznych bilansu, rachunków zysków i strat, dokonywanie podziału zysków;
- b) wybory członków do Rady Banku i Komisji Rewizyjnej i ich zastępców oraz ustalanie dla nich wynagrodzenia;
- c) wszelkie sprawy wniesione przez Radę Banku
- d) powiększenie kapitału zakładowego;
- e) inne zmiany statutu;
- f) likwidacja Banku.

Rada Banku nadaje ogólny kierunek działalności Banku nadzoruje czynności organów wykonawczych i jest uprawniona do rozstrzygania spraw, które nie są zastrzeżone na rzecz Walnego Zebrania. Składa się z Prezesa Wiceprezesa Banku, mianowanych na lat 5 przez Prezydenta Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów oraz z 12 członków, wybieranych przez Walne Zebranie. Prezes Banku jest przewodniczącym Rady Banku i ma prawo zawiesić jej uchwałę, jeżeli ona — jego zdaniem — wykracza przeciwko ustawom, statutowi Banku lub interesowi państwowemu oraz odwołać się w takim wypadku do Ministra Skarbu. Dyrekcja, składająca się z Naczelnego Dyrektora, jego zastępcy i trzech dyrektorów, wybranych przez Radę Banku, jest organem wykonawczym i administracyjnym Banku. Komisja Rewizyjna, w liczbie 5 członków jest wybierana przez Walne Zebranie dla dokonywania rewizji działalności Banku przynajmniej raz na rok przez Walne Zebranie i złożenia odpowiedniego sprawozdania w Walnem Zebraniu.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

Bank Gospodarstwa Krajowego powstał na mocy Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 maja 1924 roku z fuzji trzech instytucji Państwowych przejętych przez Państwo Polskie od państw zaborczych, a mianowicie: Polskiego Banku Krajowego, Państwowego Banku Odbudowy i Zakładu Kredytowego Miast Małopolskich.

Siedzibą jest miasto st. Warszawa, obszarem działalności cała Rzeczpospolita.

Władzami Banku są:

- 1) Prezes Banku mianowany przez Prezydenta Rzeczypospolitej na przeciąg lat 5, wykonujący zwierzchni nadzór nad całą dzia-

łalnością Banku, przewodniczący w Radzie Nadzorczej i czuwający nad wykonaniem jej uchwał.

- 2) Rada Nadzorcza, składająca się z Prezesa i 9-15 członków, mianowanych przez Ministra Skarbu względnie powoływanych przez samorządy i ich związki w granicach udziału tychże w kapitale zakładowym Banku.
- 3) Dyrekcja, składająca się z Naczelnego Dyrektora, jego zastępcy oraz oznaczonej przez Radę Nadzorczą ilości Dyrektorów, Członków Dyrekcji, wybiera Rada, a zatwierdza Minister Skarbu.

Statut Banku obejmuje następujący zakres działalności:

- 1) Udzielanie kredytu długoterminowego przez emisję listów zastawnych, obligacji komunalnych, kolejowych, oraz dla celu przemysłu — obligacji bankowych.
- 2) popieranie instytucji kredytowych, powołanych do życia przez samorządy, jak: Powiatowe Kasy Oszczędności i t. p.
- 3) popieranie ruchu budowlanego przez udzielanie kredytu długo i krótkoterminowego.
- 4) wykonywanie wszelkich czynności handlowych ze szczególnem uwzględnieniem potrzeb Państwa, przedsiębiorstw państwowych oraz potrzeb samorządów i ich przedsiębiorstw.

PAŃSTWOWY BANK ROLNY

Państwowy Bank Rolny założony został w dniu 5 lutego 1919 r., jednak działalność, zakresloną na szerszą skalę, rozpoczął po ukazaniu się Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 20 czerwca 1924 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 43, poz. 450), oraz po ogłoszeniu na tej podstawie dn. 20.VI-1925 r. Statutu Państwowego Banku Rolnego (Dz. Ust. R. P. Nr. 69, poz. 487).

Kapitał zakładowy Banku, ustanowiony w wysokości — 25.000.000 zł, jest bezprocentową niewycofaną dotacją ze Skarbu Państwa.

Dyrekcję Banku stanowią:

Naczelnny Dyrektor i jego zastępcę oraz dyrektorowie poszczególnych działów.

Zadaniem Państwowego Banku Rolnego jest:

- a) popieranie spółdzielni kredytowych oraz komunalnych instytucji kredytowych pracujących na terenie wsi;
- b) popieranie produkcji i kultury rolnej wogóle, a w szczególności zaś popieranie tychże wśród drobnego i średniego rolnictwa;
- c) rozwój przetwórczego przemysłu rolnego;
- d) rozwój spółdzielczego handlu rolniczego;
- e) poprawa obecnego wadliwego ustroju rolnego przez popieranie parcelacji i komasacji gruntów.

W celu osiągnięcia powyższych zadań, Bank:

- 1) udziela długoterminowych pożyczek amortyzacyjnych w listach zastawnych na kupno gruntu i na inwestycje rolne;
- 2) kupuje majątki ziemskie za gotówkę i za listy zastawne;
- 3) prowadzi parcelację na rachunek własny i komisowo;

- 4) udziela pożyczek w gotówce drobnej i średniej własności ziemskiej za pośrednictwem spółdzielni kredytowych, kas gminnych;
- 5) administruje funduszami rządowymi, przeznaczonymi na pomoc kredytową dla osadników cywilnych i wojskowych, na meljoracje rolne, na scalanie gruntów, na odbudowę wsi, na podniesienie hodowli;
- 6) dostarcza na kredyt nawozy sztuczne.

Prócz tego w zakres działalności Banku wchodzi likwidacja wierzytelności, ciążących na dłużnikach, b. ros. Banków: Włościańskiego i Szlacheckiego.

Bank przyjmuje również wkłady oszczędnościowe oraz lokaty na oprocentowanie, a poza to załatwia wszelkie operacje bankowe.

Listy zastawne Państwowego Banku Rolnego na złote w zlocie, zabezpieczają posiadacza od ewentualnego spadku waluty i przynoszą dobre oprocentowanie (8% w złotych w zlocie), a tem samem są dobrą lokatą kapitału.

(8%-we listy zastawne Państwowego Banku Rolnego przyjmowane są przez Skarb Państwa na podatek majątkowy od wszystkich płatników tego podatku po kursie 140 za 100 nominalnych.)

PÓCZTOWA KASA OSZCZĘDNOŚCI

Zadaniem P. K. O. ,której działalność i organizacja, jako instytucji państwowej, opiera się na dekreście Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1924 r., jest dążenie do rozwoju obrotu czekowego w kraju, jak i nie mniej propaganda i skupianie oszczędności całego społeczeństwa.

Zakres czynności P. K. O.

obejmuje:

obróć czekowy,
obróć oszczędnościowy,
ubezpieczenia na życie,
zakup papierów wartościowych,
kredyty pod zastaw papierów wartościowych,
skup weksli,
inkaso weksli,
zlecenia giełdowe i depozyty,
wynajem skrytek depozytowych (safes).

Obrot czekowy ułatwia przekazywanie gotówki na obszarze całego Państwa, a w dużej mierze pozwala na uniknięcie wogóle wypłat gotówkowych przez przelew sum z jednych kont czekowych na inne. Właściciele kont czekowych dysponują posiadaną na nich gotówką przy pomocy czeków, bądź kasowych, bądź też przekazowych, lub przelewowych, zależnie od tego, czy chcą podjąć gotówkę w Kasach P. K. O. czy też przelać ją na konto innego uczestnika obrotu czekowego, lub przekazać do wypłaty gotówką jakiegokolwiek osobie na terenie Państwa w miejscowości, w której jest urząd pocztowy.

Wpłaty na konta czekowe można skutecznieć bądź w kasach P. K. O., bądź też we wszystkich urządach pocztowych w kraju. W ten sposób daje obrót czekowy P. K. O. swym uczestnikom znaczne udogodnienia, jakimi nie może służyć żadna inna instytucja w Państwie.

W obrocie czekowym.

przyjmuje P. K. O. wpłaty i skutecznie wypłaty w kasach Centrali i Oddziałów, oraz za pośrednictwem wszystkich urzędów pocztowych w Państwie

Wpłaty:

na konta czekowe P. K. O. mogą być dokonywane zapomocą:

- a) blankietu nadawczego,
- b) przekazu pocztowego pobraniowego i zaliczeniowego,
- c) przelewu z kont czekowych P. K. O.
- d) przelewu z kont czekowych zagranicznych P. K. O.,
- e) przelewu z r-ków żyrowych w Banku Polskim.

Wypłaty:

z kont czekowych P. K. O. można skutecznieć zapomocą:

- a) czeku kasowego (na okaziciela),
- b) czeku przelewowego (zwykłego lub zbiorowego),
- c) czeku przekazowego (zwykłego lub zbiorowego),
- d) czeku stałego (przekazowego lub przelewowego),
- e) przekazu telegraficznego,

Przelewy

z kont czekowych P. K. O. w kraju są zwolnione od wszelkich opłat manipulacyjnych.

Przystąpienie do obrotu czekowego P. K. O. można zgłosić w Centrali i Oddziałach P. K. O. oraz we wszystkich urzędach pocztowych na terenie całego Państwa.

W obrocie oszczędnościowym przyjmuje P. K. O. wkładki od 1 zł. począwszy, bądź w kasach własnych, bądź też za pośrednictwem wszystkich urzędów pocztowych i wydaje na nie, składającym, książeczki oszczędnościowe.

Złożoną gotówkę na książeczki oszczędnościowe można podejmować doraźnie do wysokości zł. 100, a kwoty większe za uprzednim wymówieniem w każdym urzędzie pocztowym.

Kasy P. K. O. wypłacają złożone oszczędności bez żadnego ograniczenia wysokości kwoty. Oprocentowanie oszczędności wynosi 8% w stosunku rocznym.

Dla uczestników obrotu czekowego i oszczędnościowego załatwia ponadto P. K. O. wszelkie zlecenia giełdowe, jak też inkaso weksli i innych należności na obszarze całego Państwa.

Z gromadzonych kapitałów P. K. O. udziela pożyczek, uwzględniając przedewszystkiem potrzeby instytucji komunalnych, państwowych i użyteczności publicznej.

Korespondencja z P. K. O. w sprawach, związanych z obrotem czekowym i oszczędnościowym, jest wolna od opłaty pocztowej.

Informacyj o formalnościach związanych z przystąpieniem do obrotów czekowego i oszczędnościowego P. K. O., udzielają wszystkie urzędy pocztowe.

Ostatnio wprowadzone **Premjowane Wkłady Oszczędnościowe** zapewniają każdemu, kto składa regularnie co miesiąc 7 zł., zwrot po latach 10-ciu kapitału zł. 1.000, a ponadto umożliwiają już po wpłaceniu składek za kwartał — wylosowanie premji zł. 1.000.

GIEŁDY PIENIĘŻNE I TOWAROWE.

Organizacja giełd pieniężnych i towarowych w Polsce opiera się na postanowieniach ustawy z dnia 20 stycznia 1921 r. (Dz. Ust. R. P, Nr. 13 poz. 71).

Giełdy pieniężne podlegają kompetencji Ministra Skarbu, giełdy towarowe — Ministra Przemysłu i Handlu.

Na otwarciu giełdy potrzebne jest zezwolenie właściwego Ministra.

Przedmiotami obrotu giełd pieniężnych są: papiery wartościowe, weksle, czek, przekazy, waluty, monety i szlachetne kruszce (srebro i złoto).

Przedmiotami obrotu giełd towarowych są: towary i wartości niezastrzeżone giełdom pieniężnym (W każdym wypadku statut giełdy wylicza przedmioty obrotu na danej giełdzie)

Giełdy podlegają nadzorowi właściwego Ministra za pośrednictwem komisarza giełdy, względnie jego zastępcy.

Komisarz giełdowy czuwa nad wykonaniem obowiązujących przepisów, usuwa nadużycia, bierze udział w zebraniach giełdowych, ogólnych zgromadzeniach i posiedzeniach Rady i ma prawo zawieszać wszelkie uchwały sprzeczne z ustawą, lub statutem giełdy. Zawieszenie uchwały winno być zatwierdzone przez właściwego Ministra w przeciągu ośmiu dni, w przeciwnym razie zawieszenie to traci swą skuteczność.

Wszyscy handlujący wartościami, dopuszczanymi do obrotu na giełdzie pieniężnej, i posiadający swe przedsiębiorstwa w tej samej miejscowości, gdzie się znajduje dana giełda, przymusowo do niej należą. Członkami giełdy mogą być również wszystkie osoby fizyczne miejscowe i zamiejscowe, przyjęte przez Radę na warunkach określonych w statucie giełdy.

Członkami giełd towarowych mogą być: wszystkie instytucje publiczne i osoby fizyczne, mające swą siedzibę na obszarze Rzplitej Polskiej i zajmujące się zawodowo produkcją, obiegiem lub przerabianiem przedmiotów, dopuszczonych do obrotu na danej giełdzie oraz osoby zajmujące się czynnościami ubezpieczenia, przewozu, ekspedycji i przechowywania tych przedmiotów, udzielaniem zaliczek oraz innymi czynnościami natury handlowej, związanymi z obrotem powyższych przedmiotów.

Przyjęcie instytucji publicznych na członków giełdy, tak pieniężnej jak towarowej, decyduje odpowiedni Minister, przyjęcie osób fizycznych — Rada Giełdy.

Nie mogą być członkami giełdy: duchowni, wojskowi, urzędnicy państwowi, samorządowi, sędziowie, niewypłacalni na czas trwania postępowania upadłościowego i jeśli uznani zostali winnymi bankructwa prostego lub podstępного, skazani za zawodowe przemyślnictwo, lub lichwę, pozbawieni wyrokiem sądownym praw wyborczych lub honorowych praw obywatelskich, wykluczeni orzeczeniem dyscyplinarnym z którejkolwiek giełdy oraz niewłasności.

Władzę giełdy stanowią:

- 1) Ogólne Zgromadzenie,
- 2) Rada Giełdy,
- 3) Komisja Rozjemcza,
- 4) Komisja Dyscyplinarna.

Ogólne zgromadzenie składa się z członków Giełdy. Do jego zakresu działania należy wybór członków Rady, Komisji Rozjemczej i zatwierdzanie zamknięć rachunkowych giełdy.

Członkiem Rady może być tylko obywatel Rzplitej Polskiej, mający ukończone lat 30. Rada wybiera z pośród siebie prezesa i jego zastępców.

Członka giełdy może na zebraniach giełdowych i na ogólnych zebraniach zastąpić pełnomocnik, o którego dopuszczeniu decyduje Rada Giełdy.

Giełda jest osobą prawną i rządzi się statutem, zatwierdzonym przez właściwych ministrów.

Pośrednictwem przy transakcjach giełdowych mogą zajmować się tylko maklerzy, zatwierdzeni przez odpowiedniego Ministra.

GIEŁDA MIĘSNA.

W roku 1927 zawiązano, dzięki wybitnym dążeniom do uregulowania niezdrowych stosunków w branży mięsnej, ze strony związków — Komitet Organizacyjny Giełdy Mięsnej. W/g. projektu statutu opracowanego przez wspomniany Komitet, w skład którego poza organizacjami kupieckimi branży mięsnej, weszły takie organizacje, jak Centralne Towarzystwo Rolnicze, reprezentujące jeden z najważniejszych czynników w tej dziedzinie, bo czynnik hodowlany; Miejskie Zakłady Zaopatrywania m. st. Warszawy, jako przeciwwaga samorządu stolicy w konkurencji z przedstawicielami handlu prywatnego; Państwowy Bank Rolny, jako instytucja kredytowa, Ministerstwo Rolnictwa, z racji swego urzędowego stanowiska wspierającego hodowlę.

Prace Komitetu wzmiarkowanego rażąco posuwają się naprzód i już w roku bieżącym spodziewać się należy uruchomienia Giełdy Mięsnej na terenie stolicy.

Zadaniem Giełdy Mięsnej będzie ustosunkowanie napływu żywca odpowiednio do zapotrzebowania, regulacja cen, zbliżenie bezpośrednie producenta do hodowcy z zaniechaniem, śrubującego ceny, pośrednictwa.

Dominujący wpływ na eksport i t. d.

Giełdy Mięsne, jako samodzielne jednostki o charakterze publiczno-prawnym, zakładane będą w województwach.

Na czele wszystkich giełd stoi komisarz, mianowany przez Ministra Przemysłu i Handlu.

W miastach, powiatowych powstaną, jako oddziały giełdy samodzielne komisje, kwalifikujące żywe wg. jednolitej nomenklatury dla całego państwa w zależności od miejscowej podaży lub popytu.

Uwaga.

Szczegółowy wykaz wszystkich giełd, istniejących obecnie na terenie Państwa Polskiego, podany jest w Rozdziale VI — Ogólno - Adresowym p. t. „Giełdy”.

PRZEPISY WEKSLOWE.

Ustawę wekslową, obowiązującą na mocy Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1924 roku, można ująć w sposób następujący;

Weksel trasowany.

Weksel trasowany, by za taki był uważany, winien zawierać — poza samą nazwą i poleceniem zapłaty — nazwę osoby, która ma płacić, datę wystawienia, datę płatności, jako też i miejsce płatności, oraz podpis wystawcy. Trasatem może być wystawca; wogóle ten ostatni może zastrzec sobie w wekslu, płatnym za okazaniem, a którego data może być dobrowolnie ustalona, oprocentowanie sumy wekslowej.

Jeżeli zachodzą kwestje sporne, np. gdy przy kilku podpisach, znajdują się podpisy osób nie mających zdolności do zobowiązywania się to zobowiązanie jest ważne z innych podpisów, a o ile wynika różnica między sumą wypisaną głoskami a cyframi, decyduje suma wypisana głoskami.

Wszystkie prawa z weksłu, można przenieść za pomocą indosu, chyba że jest on na okaziciela lub ma zastrzeżenie „nie na zlecenie”; taki przenosi się drogą zwykłej cesji. Indos może być in blanco i przy dalszym indosowaniu posiadacz weksłu może go wypełnić, lub również przenieść go in blanco.

Kto wykaże się nieprzerwanym szeregiem indosów, jest prawnym posiadaczem weksłu, choćby ten ostatni zginął, chyba że nabył go w złej wierze. Indos po proteście pociąga za sobą zwykłe skutki cesji.

Weksel, w którym niema zastrzeżenia, tyczącego się przedstawienia go do przyjęcia (może być oznaczony czasokres) można przedstawić do przyjęcia trasatowi w miejscu jego zamieszkania, (aż do terminu płatności), który winien przyjęcie zaakceptować w całości lub częściowo, gdyż jest według treści przejęcia, odpowiedzialny oczywiście w terminie płatności weksłu.

Poręczenie za zapłatę weksłu może dać osoba trzecia podpisana na wekslu, wyrażająca wyraźnie i odpowiadająca tak samo, jak ten za kogo poręczono. Poręczyciel, który zapłacił weksel, ma prawo poszukiwania zwrotnego wobec osoby, za którą ręczył i wobec jej poprzedników.

Weksel trasowany winien być płatny w oznaczonym dniu, w pewien czas po dacie za okazaniem, czyli płatny jest przy przedstawieniu, które winno nastąpić w sześć miesięcy od wystawienia (czas ten może być krótszy lub dłuższy), następnie w pewien czas po okazaniu, oraz po targach powszechnych; w ostatnim wypadku termin płatności przypada w przeddzień zamknięcia targów.

Przy zapłacie weksła, choćby nawet częściowej, trasat może wymagać pokwitowania oraz może sprawdzić kolejność indosów, bez obowiązku badania ich prawdziwości.

Jeśli weksel opiewa walutę obcą, zapłata może być uskuteczniiona w walucie krajowej, chyba że było odpowiednie zastrzeżenie. Kurs waluty obcej określa się stosownie do zwyczajów handlowych miejsca płatności. Dłużnikowi przysługuje prawo złożenia sumy wekslowej do depozytu, jeśli weksel nie został przedstawiony do zapłaty w terminie płatności.

Jeśli odmówiono przyjęcia lub nie zapłacono — wobec wdrożenia kroków upadłościowych przeciwko trasatowi lub wystawcy, posiadacz, stwierdziwszy to aktem publicznym, może wykonywać zwrotne poszukiwanie przeciw indosantom, wystawcy i innym dłużnikom wekslowym. Protest winien być dokonany w czasie do przedstawienia weksłu.

Posiadacz weksłu o nieprzyjęciu lub nie zapłaceniu winien zawiadomić w ciągu dni czterech indosantów i wystawcę; indosanci między sobą zawiadamiają się w jakikolwiek sposób w ciągu dni dwóch.

Kto nie zawiadomi w tych terminach, nie traci praw z weksłu, lecz odpowiada za szkodę wynikłą z jego niedbalstwa.

Posiadacz lub ten, kto wykupił weksel, może dochodzić roszczeń przeciwko wszystkim dłużnikom, gdyż oni odpowiadają solidarnie, oraz może żądać nie tylko sumy wekslowej, ale wszystkich kosztów, jakie sam poniósł, jak również procentu prawnego, a może nawet wykonywać swe prawo z weksłu w ten sposób, że wystawić może weksel (zwrotny), płatny za okazaniem.

Należy dodać, że jeśli do sporządzenia protestu są przeszkody siły wyższej, należy o tem zawiadomić zainteresowanych i jeśli siła wyższa trwa dłużej

jak trzydzieści dni, można wykonywać zwrotne poszukiwanie bez przedstawienia weksłu i bez protestu.

Wystawca lub indosant mogą wskazać osobę, która ma być wyręcycielem, a może nią być każda osoba trzecia, lub już zobowiązana z weksła, a nawet trasat. Na wyręczenie należy uzyskać zgodę posiadacza.

Zapłata przez wyręczenie obejmuje całą sumę, którą miałby zapłacić wyręczony (bez prowizji komissowej) i pokwitowanie, sporządzone na wekslu, wraz z protestem, jeśli takowy był sporządzony, należy zwrócić płatnemu przez wyręczenie.

Jeśli było kilku, ofiarujących zapłatę przez wyręczenie, należy dać pierwszeństwo temu, który zwalnia największą liczbę dłużników.

Weksel można wystawić w kilku jednobrzmiących, ale ponumerowanych egzemplarzach. Zapłata uskuteczniiona na jeden z nich pozbawia wartości inne, bez potrzeby nawet zastrzeżenia na wekslu.

Posiadacz weksłu może również sporządzić odpisy, umieszczać na nich indosy i poręki wekslowe, jak na oryginale, w następstwie jest jednakże obowiązany wydać oryginał prawnemu posiadaczowi odpisu.

Prawny posiadacz, któremu nie wydano oryginału, stwierdza to sporządzonym protestem i może na podstawie odpisu wykonywać zwrotne poszukiwanie przeciw indosantom (to samo się tyczy i wtóropisów).

Sfałszowanie podpisu, tak wystawcy jak indosanta, nie unieważnia innych podpisów, przy zmianie zaś treści weksłu, podpisujący odpowiada z takiej treści, jaką podpisał.

Roszczenia wekslowe ulegają przedawnieniu: przeciwko akceptantowi w trzy lata od dnia płatności, przeciwko wystawcy i indosantom w rok czasu od dnia protestu, sporządzonego w należytych czasie, indosantów między sobą lub indosanta, który wykupił weksel przeciw wystawcy — w sześć miesięcy od dnia wykupienia.

Przedawnienie przerywa się przez wniesienie skargi, zgłoszenia roszczenia wekslowego przy postępowaniu upadłościowym, przez oznajmienie sporu lub przez uznanie. Przerwane przedawnienie poczyna biec na nowo, w razie zaniedbania skutków pierwszego przerwania przedstawienia.

Posiadaczowi, któremu roszczenie wekslowe uległo przedawnieniu, przysługuje roszczenie przeciwko wystawcy lub indosantom z tytułu niesłusznego zbagacenia się. Roszczenie to ulega przedawnieniu w trzy lata od zgaśnięcia zobowiązania wekslowego.

Zobowiązywać się wekslowo może tylko ten, komu prawo prywatne na to pozwala. Nie umiejący pisać zastępuje podpis znakiem; przy upoważnieniu do podpisu za siebie upoważnia również tym znakiem.

Wszystkie czynności, dotyczące weksłu, jeżeli przypadają na dzień świąteczny, powinny być dokonane w następnym dniu powszednim.

Wszelkich dni ulgowych, (w żadnym wypadku) ustawa wekslowa nie dopuszcza.

Prawo zobowiązania się przysługuje osobie, według praw tego państwa, którego jest obywatelem; jeśli osoba tych praw nie posiadająca zobowiązała się wekslowo, jest odpowiedzialną, o ile prawo państwa, na obszarze którego podpisała na to zezwala.

Zobowiązania wekslowe, gdziekolwiek zawarte pomiędzy obywatelami polskimi, normuje i rozstrzyga spory polska ustawa wekslowa.

Formę oświadczenia wekslowego, protestu i czasokresu do protestu, określa ustawa państwa, na obszarze którego mają być czynności te dokonane.

Protest winien zawierać: nazwisko osoby, która zawiera sporządzenia protestu, stwierdzenie, że osoba zobowiązana nie uczyniła zadość wezwaniu, oznaczenie miejsca i dnia, w którym wezwanie wystosowano, oznaczenie ilości egzemplarzy, jaką przedstawiono, oraz podpis urzędu sporządzającego protest; może nim być sąd lub notariusz, którzy są upoważnieni do odbioru zapłaty i pokwitowania. Wypisuje się protest na wekslu lub na karcie doń załączonej.

Organ sporządzający protest, winien zachować odpis protestu.

Komu zaginął weksel, winien złożyć wniosek do sądu pokoju, w którego obrebie było miejsce płatności, prosząc o uznanie weksłu za umorzony. We wniosku należy podać istotną treść i uprawdopodobnić utratę weksła.

Sąd wdroży dochodzenie skierowane na umorzenie przez ogłoszenie w dzienniku sądowym i wezwanie nim posiadacza utraconego weksłu do przedłożenia go sądowi w ciągu dni sześćdziesięciu. Jeśli zgłoszenie nie nastąpi, sąd ogłasza weksel za umorzony. Sąd zawiadamia wszystkich zainteresowanych o wdrożeniu postępowania, a jeżeli trasat lub dłużnik wekslowy po otrzymaniu zawiadomienia płaci, to na własne ryzyko.

Tak w toku sądowego postępowania, jak i na podstawie orzeczenia sądu, można wykonywać poszukiwanie zwrotne.

Weksel własny.

Weksel własny zawiera po za nazwą weksel, przyrzeczenie zapłaty, termin płatności, miejsce płatności, nazwisko osoby, na rzecz której ma być dokonana zapłata, datę i miejsce wystawienia oraz podpis wystawcy; jeśli brak z tych czegokolwiek, dokument taki nie będzie uważany za weksel, jeżeli brak terminu, uważany jest jako płatny za okazaniem.

Do weksłu własnego odnoszą się przepisy weksłu trasowanego i odpowiedzialność z weksłu własnego jest taka sama jak z weksłu trasowanego.

Jednak pozostają w mocy te przepisy ustaw cywilnych i procesowej, uzupełniając ustawę wekslową, które obowiązują wobec niewydania jednolitej ustawy cywilnej i procesowej, według praw b. państw zaborczych.

Ustawa wekslowa weszła w życie dnia 1 stycznia 1925 r. i od tej daty straciły moc obowiązującą w tym przedmiocie wszystkie ustawy, rozporządzenia i dekrety, obowiązujące na ziemiach Rzeczypospolitej.

PRAWO CZEKOWE

Jednocześnie z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie wekslowem zostało ogłoszone rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 14 listopada 1924 r. o prawie czekowym (Dzien. Ustaw Nr. 100, p. 927) z mocą obowiązującą od dn. 1 stycznia 1925 r. Przed wejściem w życie tego prawa na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej obowiązywały ustawy czekowe b. państw zaborczych jedynie w Małopolsce (ustawa czekowa austriacka) i w b. dzielnicy pruskiej (ustawa czekowa niemiecka). W b. zaborze rosyjskim nieznano wogóle żadnej ustawy czekowej. Ustawa polska opiera się częściowo na postanowieniach Konferencji Haskiej z r. 1912, do-

tyczącej ujednostajnienia prawa czekowego, oraz na przepisach ustawy czekowej niemieckiej z r. 1908 i austriackiej z r. 1906. Ważniejsze postanowienia ustawy polskiej podajemy niżej.

Forma czeku. Czek zawiera: 1) nazwę „czek” w tekście czeku, 2) nazwisko trasata, 3) podpisy wystawcy, 4) bezwarunkowe polecenie trasatowi zapłaty określonej co do wysokości sumy czeku (a więc nie wydania towaru lub papieru wartościowego), 5) wskazanie miejsca i daty wystawienia czeku, przyczem w braku wskazania miejsca, będzie w nim miejsce, wskazane obok podpisu wystawcy.

Jako osobę, która ma zapłacić, (trasata) można wskazać: a) państwowy lub samorządowy zakład kredytowy, b) pozostające pod nadzorem państwa czy instytucji samorządowych, czy innego zrzeszenia publiczno-prawnego, zakład kredytowy lub kasę oszczędności, c) firmę zarejestrowaną, której sama nazwa wskazuje na czynności bankierskie, jako przedmiot przedsiębiorstwa.

Czek jest płatny tylko za okazaniem (art. 3) i nie ulega przyjęciu (art. 18).

Nie można pod groźbą nieważności czeku oznaczyć w nim ściśle lub w przybliżeniu terminu płatności. Czek może być wtedy tylko płatny, gdy zostanie okazany trasatowi.

Czek zazwyczaj wystawia się na okaziciela, Może jednak być wystawiony i na określoną osobę i na jej zlecenie (art. 5). Nadto wystawca czeku może też wskazać siebie jako odbiorcę sumy czekowej lub wystawić czek na własne zlecenie.

Indos. Przepisy, dotyczące indosu, prawie niczem nie różnią się od przepisów, zawartych w ustawie wekslowej.

Przedstawienie do wypłaty. Co do terminu przedstawienia do zapłaty art. 15 ustawy wyznacza 10 dni dla czeków płatnych w miejscu wystawienia, zaś dla zamiejscowych w kraju płatnych — 20 dni (we Francji 5 i 8 dni).

Czeki zagraniczne, płatne w Polsce, powinny być przedstawione do zapłaty w ciągu 30 dni, a jeżeli są wystawione poza Europą — w ciągu 60 dni od wystawienia.

Zapłata. Odnosne artykuły przewidują, co następuje: Trasat po zapłaceniu czeku może żądać pokwitowania: posiadacz nie może odmówić przyjęcia częściowej zapłaty, o takiej zapłacie należy uczynić wzmiankę na czeku. Jeżeli ogłoszono upadłość wystawcy, trasat obowiązany jest odmówić zapłaty. Trasat nie ma obowiązku badania autentyczności podpisów indosantów, winien tylko sprawdzić prawidłowość kolejności indosów.

Na specjalną uwagę zasługują artykuły, dotyczące **odwołania czeku** (art. 22) i czeku „na zachowanie”. Art. 22 głosi. iż odwołanie czeku jest ważne „przy czekach, opiewających na nazwisko lub zlecenie, a przesłanych przez wystawcę bezpośrednio trasatowi, jeżeli odwołanie nastąpiło przed doręczeniem czeku odbiorcy zapłaty”. Art. 23 przewiduje wystawienie czeków „na zachowanie” (chèque de virement, Scheck nur zur Verrechnung), polegający na tem, że trasat może zlikwidować czek jedynie w drodze rozrachunku z sobą samym, z mającym u niego rachunek lub z członkiem izby rozrachunkowej. Przez użycie takiego czeku osiąga się główny cel gospodarczy czeku, mianowicie, pominięcie w obrotach handlowych posługiwania się pieniędzem.

Odpowiedzialność za zapłatę czeku ciąży na wystawcy, indosantach i poręczycielach. Prawo przewiduje zwolnienie się od odpowiedzialności tylko dla indosantów. Mówiąc o poręczycielu (art. 25), prawo żąda, aby gwarant podpisał się w tym charakterze na czeku. Sfałszowanie jakiegokolwiek podpisu, nawet wystawcy (art. 26), nie uchybia ważności innych podpisów. Jeżeli inne podpisy były udzielone w przekonaniu, że czek jest wiarogodny — odpowiada pierwszy żyrant przedewszystkiem.

W razie niezapłacenia czeku, protest nie zawsze jest potrzebny: wystarczy oświadczenie trasata na czeku, datowane, ze wskazaniem dnia przedstawienia czeku. O ile czek przedstawiony zostaje w Izbie Rozrachunkowej, wystarczy datowane oświadczenie Izby, potwierdzające, iż czek został we właściwym czasie złożony do rozrachunku i że go nie wykupiono. Protest dokonywa się analogicznie z protestami wekslowymi (art. 32) z tą różnicą, że protest ma być sporządzony najpóźniej w pierwszym dniu powszednim po przedstawieniu.

Wtóröpisy (art. 39 — 40). Prawo Polskie stanowi, iż czek na okaziciela może być wystawiony tylko w jednym egzemplarzu (dla uniknięcia nadużyć) natomiast czek imienny lub na zlecenie może być wystawiony w kilku egzemplarzach.

W sprawie **siły wyższej** art. 38 przewiduje, że jeżeli przedstawienie czeku, protest lub oświadczenie trasata z powodu przeszkody nie przewyżnionej (siły wyższej) nie mogą być dokonane w okresach przepisanych, okresy te przedłuża się. Posiadacz obowiązany jest niezwłocznie zawiadomić swego indosanta i wystawcę o wypadku siły wyższej.

Przepisy co do czeków zaginionych przypominają odnośne przepisy prawa wekslowego.

Przedawnienie. Roszczenia zwrotne posiadacza przeciw indosantowi i wystawcy przedawniają się po upływie 6 miesięcy od końca okresu przedstawienia. Dochodzi zatem jeszcze dni dziesięć od dnia wystawienia czeku. Co się tyczy roszczeń indosantów między sobą i przeciw wystawcy, przedawnienie sześciomiesięczne liczy się od dnia, w którym indosat wykupił czek, albo w którym doręczono mu skargę.

O roszczeniach z tytułu niesłusznego zubożenia się traktuje art. 50. Zgodnie z jego brzmieniem, wystawca, który zubożył się ze szkody posiadacza, zobowiązany jest względem niego w ciągu 3 lat, chociażby zobowiązanie aktów zachowawczych zgłosił.

Do niedawna brak było w Polsce sankcyj karnych w **razie niezapłacenia czeku**. Sądy polskie utożsamiając czek z wekslem, uważały go za prosty dług. We Francji w tym wypadku grozi kara pieniężna w wysokości 6% od sumy czekowej. Prawo angielskie indentyfikuje taki czek z fałszyfikatem, podrobionym banknotem i stosuje b. surowe kary. Prawo polskie sprawę tę normuje postanowieniem, (art. 51) przewidującym, co następuje: „Jeżeli zapłata czeku nie następuje z powodu, iż wystawca, wystawiając czek nie miał u trasata potrzebnego funduszu do rozporządzenia, lub z powodu, że po wystawieniu czeku rozporządził pokryciem, odpowiada wobec posiadacza za wszelką szkodę, conajmniej zaś powinien zapłacić 6% od niepokrytej sumy. Roszczenia powyższe przedstawiają się w ciągu trzech lat od dnia w którym trasat odmówił zapłaty”.

W drugim ustępie art. 51 czytamy, co następuje:

„W przypadkach powyższych wystawca ulega nadto — o ile czyn nie stanowi przestępstwa, cięższą karą zagrożonego — karze aresztu do sześciu tygodni i grzywnie 5 000 zł. lub jednej z tych kar”. Okolicznością łagodzącą jest ta ewentualność, że wystawiając czek, wystawca miał uzasadnioną podstawę na liczenie na pełne pokrycie w chwili przedstawienia, a brakło go z przyczyn od niego niezależnych.

Przepisy, dotyczące **zbiegu ustaw**, odpowiadają odnośnym przepisom ustawy wekslowej.

Sądami właściwymi do rozpoznawania roszczeń, wynikających z prawa czekowego, są te same sądy, które rozpoznają sprawy wekslowe.

Opłata stemplowa od czeków wynosi 5 groszy (Rozp. Min. Skarbu z 28.IV 1924 r. Dz. Ust. Nr. 36, p. 392).

PBZEPISY DEWIZOWE

Dziś wobec częściowej stabilizacji waluty, obowiązujące rozporządzenia dewizowe wydane na podstawie Ustawy z dnia 2 marca 1923 r. (26 marca 1924 r., z dnia 23 kwietnia 1924 r., z dnia 31 września 1924 r. i z dnia 27 października 1924 r.), 15 sierpnia 1926 r. jak również wobec braku tendencji do spekulacji dewizami, nie mają na celu walki z obrotami walut wewnątrz kraju gdyż (takowy jest zupełnie dozwolony), a jedynie przeciwdziałają ucieczce kapitałów zagranicę.

Rozporządzenia normują obrót dewizami w następujący sposób.

Wszelkie przekazywanie walut osobom, zamieszkającym zagranicą, lub firmom, mającym tam siedzibę, może być dokonywane za pośrednictwem banków dewizowych.

Przekazywanie ze względu na cel gospodarczy, może być dokonywane bez zezwolenia władzy skarbowej na:

- 1) zapłatę zobowiązań zagranicznych jak również
- 2) zapłatę zaliczek za sprowadzone towary oraz z tem związane;
- 3) pokrycie kosztów ekspedycji, transportu i cła,
- 4) spłatę długów gospodarczo uzasadnionych;
- 5) wypłatę dywidend od akcji, tantjem;
- 6) zapłatę premji asekuracyjnych i reasekuracyjnych;
- 7) pokrycie kosztów utrzymania do 1000 zł. na rodzinę, gdy pobyt tejże jest stwierdzony;
- 8) wszelkie inne płatności do 1000 zł., o ile cel gospodarczy jest uzasadniony,

Firmy handlowe I i II kategorii, oraz przemysłowe I, II, III, IV i V kategorii, udzielają zlecenia bankowi na przepisany formularz, dostarczony przez bank, bez potrzeby składania innych dokumentów.

Wszyscy inni, chcący przekazać walutę obowiązani są przedłożyć bankowi dokumenty, mogące stwierdzić jeden z wyżej wymienionych celów gospodarczych np. fakturę, kwit celny, zobowiązanie i t. p.

Przy wypłatach w złotych na rachunki osób zamieszkałych lub firm mających siedzibę, zagranicą, obowiązują analogiczne postanowienia.

Wpłaty na rachunki prowadzone przez P. K. O., są wolne do zł. 100 jednorazowo.

Banki dewizowe na swój własny rachunek, mogą przekazywać walutę bez ograniczeń, jeśli niema to charakteru kredytu, udzielonego w złotych, zagranicznej firmie.

Lokaty pieniężne, trwające dłużej niż 30 dni, są zabronione.

Na podstawie paszportu zagranicznego wolna jest suma 1.000 zł. w walucie zagranicznej lub krajowej, bez względu czy jest to gotówka lub czek.

Wywóz do W. M. Gdańska — na podstawie dowodu osobistego — tylko zł. 250 jednorazowo oraz wywóz w małym ruchu granicznym — na podstawie przepustek — co najwyżej zł. 100 jednorazowo lub 500 zł. miesięcznie

Oddziały Banku Polskiego dają zezwolenia na wywóz do sumy 5.000 zł., na większe zaś sumy — Izby Skarbowe, jednak tylko na podstawie uzasadniającej gospodarcze cele.

Monety srebrne do wysokości zł. 100 oraz przedmioty ze srebra, a służące do osobistego użytku, można wywozić; w innych wypadkach wywóz jest zabroniony.

Waluty oraz przedmioty z metali szlachetnych, zadeklarowane przy wwozie do kraju w urzędzie celnym, mogą być wywiezione, jednak tylko w przeciągu trzech miesięcy. Ograniczone są: wywóz, sprzedaż i zastaw papierów wartościowych za granicę; wyjątek stanowią jedynie papiery procentowe państwowe, których żadne ograniczenia się nie tyczą.

Urząd celny przepuszcza tylko towar na podstawie zaświadczeń walutowych, wydanych przez banki dewizowe, przy niektórych towarach zaś tylko przez jeden z oddziałów Banku Polskiego (drzewo nieobrobione, zboże, jaja, nierogacizna, węgiel, brykiety, cynk, ołów, wyroby z tych metali i cały szereg innych).

Zaświadczenia walutowe winy być dołączone do listu przewozowego.

Banki dewizowe mogą przyjmować, prowadzić rachunki w walutach obcych i dysponować nimi wewnątrz kraju bez ograniczeń; przy dokonywaniu przekazów zagranicę, obowiązują zasady wyłączone wyżej.

Prawo przekazu walut z Banku Krajowego bez żadnych formalności posiada osoba zamieszkała zagranicą, która dokonała lokaty kapitału w banku krajowym.

Zawieranie umów, tworzenie hipoteki w walutach zagranicznych nie jest obecnie ograniczane.

Banki dewizowe mogą udzielać osobom zamieszkałym jak i firmom mającym siedzibę w kraju kredytu w walucie zagranicznej bez ograniczeń.

Tak przy osobach jak i przy firmach decyduje przy stosowaniu zasad przepisów dewizowych miejsce zamieszkania lub siedziba, a nie przynależność państwowa.

Wykonanie rozporządzenia powierzone jest władzom skarbowym drugiej instancji.

REJESTRACJA HANDLOWA

Rejestracja jest podobną do hipoteki z tą jednak różnicą, że nie zawiera wykazu długów i ma ona na celu:

- a) jawność handlową,
- b) stwierdzenie własności przedsiębiorstwa,
- c) nadanie charakteru handlowego,

a podlegają jej wszyscy z wyjątkiem zajmujących się drobnym handlem kategorii IV, V-a i V-c, oraz kategorii (przemysł) VII i VIII.

Zarejestrowaniu ulega.

- 1) firma siedziba i przedmiot przedsiębiorstwa, ich zmiana, zbycie i zwiniecie przedsiębior-

stwa lub oddziału, sprzeciwienie się wypłacie ceny kupna, zastrzeżenie rozwiązania sprzedaży lub przywileju przejścia aktywów na nabywcę;

- 2) udzielanie, rodzaj i ustanie prokury;
- 3) otwarcie i ukończenie likwidacji, osoby likwidatorów i ich zmiana;
- 4) ogłoszenie i podniesienie upadłości, oraz umorzenie postępowania upadłościowego, imię i nazwisko kuratora i syndyka masy upadłości;
- 5) ustanowienie i ustanie nadzoru sądowego oraz imię i nazwisko nadzorczy sądowego ponadto:
- 6) w odniesieniu do handlujących jednoosobowo: imię i nazwisko właściciela przedsiębiorstwa, treść umów co do stosunków majątkowych, między małżonkami i wyroków, odnoszących się do związku małżeńskiego, otwarcie spadku i udzielenie pełnomocnictwa do prowadzenia przedsiębiorstwa spadkowego, upoważnienie, udzielenie nieletniemu do prowadzenia handlu, pozbawienie handlującego prawa zajmowania się handlem, pozbawienie go własnej woli lub ograniczenie tejże na mocy wyroku sądowego;
- 7) w odniesieniu do spółek firmowych i firmowo-komandytowych: skład wspólników firmowych i fundusz wspólników komandytowych oraz osoby uprawnione do zarządzania i rozporządzania majątkiem spółki i zmiana tych danych, stosunki majątkowe między małżonkami, otwarcie spadku i t. d. jak wyżej.
- 8) w odniesieniu do spółek akcyjnych i komandytowo-akcyjnych. osoby uprawnione do zarządzania i rozporządzania majątkiem spółki wzgl. skład ich rad nadzorczych, wysokość kapitału zakładowego, rodzaj akcji (imienista czy na okaziciela) ilość akcji uprzywilejowanych, ich nominalna wartość, sposób wpłaty, wpłacone na akcje kwoty, prawo emisji obligacji i ich normalna wartość.
- 9) w odniesieniu do spółek z ogr. odp., imiona i nazwiska członków zarządu, wzgl. skład rady nadzorczej, wysokość kapitału zakładowego, uchwały w przedmiocie podwyższenia i obniżenia kapitału zakładowego, wysokość kapitału w gotówiznie i wkładów pieniężnych wysokość udziałów i sposób wpłaty, terminy wpłaty wysokość i terminy dokonanych wpłat na kapitał zakładowy, sprzeciw wierzycieli gdy jest dopuszczalny, oraz zmiana tych danych; przepis ten stosuje się analogicznie do stowarzyszeń i związków, uznanych za handlowe.

(Spółki akcyjne, komandytowo-akcyjne, spółki z ogr. odp. oraz stowarzyszenia i związki uznane za handlowe powstają prawnie z chwilą zarejestrowania. Osoby, działające ich imieniem przed zarejestrowaniem, odpowiadają osobiście i solidarnie).

Zgłoszenie do zarejestrowania winno nastąpić w ciągu 8 dni od wydarzenia, ulegającego zarejestrowaniu.

Firma handlująca jednoosobowo winna składać się z jego nazwiska i przynajmniej jednego jego imienia. Dozwolone są dodatki dla odróżnienia innych osób lub przedsiębiorstw.

Firma spółki firmowej ma się składać z nazwisk wszystkich lub kilku wspólników albo przynajmniej z imienia i nazwiska jednego z nich ze wzmianką, oznaczającą istnienie spółki, zaś w spółkach komandytowych do firmy wchodzi tylko nazwiska wspólników firmowych,

Co do spółek akcyjnych, komandytowo-akcyjnych i z ogr. odp. to firma tworzy się w zasadzie od celu dla którego powstało dane przedsiębiorstwo.

Firma nabyta przez umowę między żyjącymi, może być używana za zgodą zbywcy, a po jego śmierci — za zgodą spadkobierców, z dodatkiem wskazującym rzeczywistego właściciela.

Właściciele przedsiębiorstwa lub ich prawni zastępcy, zarządy, prokurenci, pełnomocnicy spadku, kuratorowie i syndycy, nadzorca sądowy, likwidatorzy składają sądowi okręgowemu swoje podpisy.

Do prokury stosują się przepisy kodeksu cywilnego o pełnomocnictwie. Jest ona jednak ogólniejsza i do tego stopnia nieograniczona, iż podpis prokurenta jest równoznaczny z podpisem osoby przez prokurenta przedstawionej. A więc prokura nie ustaje z powodu śmierci, ubezwłasnowolnienia lub ograniczenia w czynnościach cywilnych właściciela przedsiębiorstwa albo zawarcia małżeństwa przez kobietę handlującą.

Jednak prokurent nie może bez szczególnego pełnomocnictwa:

1) nabywać, zbywać, ścieśniać i obciążać nieruchomości oraz praw hipotekowanych.

2) zbywać przedsiębiorstwa, a również niema prawa zajmować się podobnym handlem, co i właściciel.

W razie śmierci lub pozbawienia praw stanu kupca (jednoosobowego przedsiębiorstwa lub w spółce) spadkobiercy lub wspólnicy mają zarejestrować, kto będzie pełnomocnikiem lub zawieszenie handlu.

Przy dziedzicu małoletnim uchwała rady rodzinnej o wyborze pełnomocnika podlega zatwierdzeniu przez Sąd Okręgowy i winna być zarejestrowana.

Likwidatorowie działają stosownie do zarejestrowania statutu, umowy spółki, uchwały wspólników, lub orzeczenia sądowego i przy podpisywaniu dodają wzmiankę „likwidacja”.

Spełniają oni wszystkie czynności zarządu z wyjątkiem sprzedaży majątku nieruchomego z wolnej ręki i dokonywania nowych operacji. Z ważnych powodów Sąd Okręgowy, na wniosek osoby interesowanej, może odwołać likwidatorów.

Zbycie przedsiębiorstwa handlowego może być dokonane jedynie za aktem urzędowym. Przed zarejestrowaniem akt zbycia niema skutków prawnych względem osób trzecich.

Firma może być zbywana tylko z przedsiębiorstwem głównym.

Poza zwykłymi danymi, jak umowa o przedmiot kupna i cenę, akt kupna winien zawierać: wykaz wierzycieli, zastrzeżenie rozwiązania sprzedaży, wzmiankę czy wszystkie aktywa przedsiębiorstwa, względnie które z nich przechodzą na własność nabywcy. Akt ten obowiązkowo składany u sędziego rejestrowego nie jest dostępny do przeglądania.

Wierzyciele mogą żądać od sędziego zaświadczenia co do swych wierzytelności (przyjęcia do zapłaty i t. d.) oraz prowadzić egzekucję przeciwko zbywcy — na podstawie wyroków, uzyskanych przeciwko zbywcy:

- 1) za wszystkie długi;
- a) jeżeli pasywa przewyższają aktywa;
- b) jeżeli obraził na szkodę wierzycieli przepisy ustawy i t. d.;
- c) jeżeli akt zbycia zawarł z małżonkami, krewnymi lub powinowatymi;
- 2) za dług przyjęty w akcie zbycia wyraźnie do zapłaty;
- 3) za dług nieprzyjęty, jeżeli nie zawiadomił o tem w ciągu 8 dni wierzyciela;
- 4) w razie wypłacenia zbywcy, ceny kupna w gotówce, w wypadku sprzeciwu wierzycieli. To ostatnie ma miejsce jeżeli wierzyciel nie został przyjęty do zapłaty, a wierzytelność nie jest zabezpieczoną przywilejem, hipoteką, lub zastawem.

Nadto wierzyciel ma pierwszeństwo do zaspokojenia z majątku przedsiębiorstwa w ciągu jednego roku od daty zbycia przed wierzytelnościami nabywcy, powstałymi przed aktem zbycia. Należność wierzycieli nabywca składa do depozytu sądowego. Zbywca odpowiada za długi przedsiębiorstwa, przejęte do zapłaty przez nabywcę przez lat 3.

(Za uzyskanie świadomie fałszywego wpisu i ogłoszenia na fałszywych danych grozi kara więzienia od 1 roku i opublikowanie wyroku).

UWAGA

Oplaty w postępowaniu rejestrowym szczegółowo podane są w Rozdziale IV — „Taryfy i Oplaty”.

LICHWA TOWAROWA:

Walka z lichwą towarową opiera się na ustawie z dnia 2 lipca 1920 r. „o zwalczaniu lichwy wojennej” i noweli do tejże z dn. 20/8 1922 r.

Według tej ustawy pojęcie lichwy jest w ten sposób ujęte, że kto za artykuły pierwszej potrzeby i powszedniego użytku, żąda rozmyślnie nadmiernych cen, winien jest lichwy.

Artykułom pierwszej potrzeby — w pojęciu ustawy — są te, bez których życie ludzkie jest możliwe, jednak tak się ułożyły warunki życia społecznego, że okazują się przedmioty prawie za niezbędne, np. obuwie, bielizna, galanterja.

Wszystkie pozostałe przedmioty, które w życiu społecznym nie odgrywają żadnej roli, uważać należy za luksus np. trunki, wyroby jedwabne, marynaty i t. p.

Przepisy ustawy obowiązują do ujawnienia cen towarów w składach sklepach, „handlach” i innych przedsiębiorstwach sprzedaży.

Wydawanie tych rozporządzeń oraz wydawanie orzeczeń karnych należy do właściwych władz powiatowych, administracyjnych (starostw powiatowych, starostw grodzkich, Komisarzy Rządu, magistratów miast wydzielonych z powiatów).

Posiadacz składów, sklepów, handlów, restauracji, cukierni i wogóle wszelkiego rodzaju przedsiębiorstw sprzedaży przedmiotów powszedniego użytku, obowiązani są wywiesić w lokalach tych cenniki na wszelkie bez wyjątku przedmioty powszedniego użytku, u nich się znajdujących, a nadto ujawniać ceny bezpośrednio na odnośnych przedmiotach. Ceny te winny być zgodne z cenami istotnie pobieranymi.

Cennik wielkości, nie mniejszy od arkusza papieru zwykłego formatu, winien być umieszczony w widocznym miejscu, dostępnym dla publiczności.

Ceny muszą być drukowane lub wypisane atramentem. U góry cennika winna być umieszczona firma i adres przedsiębiorstwa, na dole data sporządzenia cennika.

Na wystawionych towarach, winny być wystawione ceny, widoczne na każdym przedmiocie.

W jatkach mięsnych wystawione cenniki winny zawierać wszystkie gatunki mięsa.

Na straganach, cennik winien zawierać firmę i adres właściciela oraz spis posiadanych artykułów.

Obowiązek ujawnienia cen nie odnosi się do artykułów, które ulegają opłacie od zbytku, oraz do tych wszystkich, które nie są objęte ustawą i zaliczonych do artykułów luksusowych, np. trunki wysokokowe (z wyjątkiem win leczniczych), artykułów jedwabnych i t. d.

Spis artykułów powszedniego użytku podlegających ujawnianiu cen:

Ziemniaki i ich przetwory jak żyto, pszenica, jęczmień, owies, mąka żytnia i pszenna, pieczywo (wszelkie), kasze (wszelkie) i t. d. **Jarzyny** wszelkie jak: ziemniaki, kapusta, buraki, brukiew, groch, fasola, kalafjory, szparagi, szpinak, i t. d., o ile nie są uważane za nowalję.

Nabiał, jaja, masło, mleko, zbierane i niezbierane, kwaśne, sterylizowane, skondensowane, śmietana, śmietanka, sery krajowe. **Ryby** żywe, śnięte i wędzone. **Potrawy i napoje** w restauracjach (za wyjątkiem win i wódek). **Owoce** krajowe, suszone i cytryny. **Mięso**, wędliny, drób, tłuszcze jadalne, tłuszcze roślinne.

Bydła żywa waga, nierogacizna.

Artykuły kolonjalne i inne, herbata, kawa, kakao, ryż, cukier, cykorja, marmelada, powidła, sól, ocet, oliwa, śledzie, zapalki, drożdże, miód, pieprz, grzyby, oleje jadalne.

Artykuły odzieżowe i galanterja, materiały wełniane, materiały półwełniane, materiały bawełniane, materiały półbawełniane, kapelusze, czapki, obuwie, galanterja nieopłacająca podatku od zbytku.

Artykuły opałowe, węgiel, koks, torf, brykiety, drzewo. **Artykuły oświetleniowe**, nafta, spirytus do palenia, świece, elektryczność, gaz, artykuły do instalacji elektryczności i gazu.

Pasza, siano, słoma, owies, otręby, makuchy. (pasza treściwa).

Artykuły budowlane: cegła, wapno, cement, drzewo budowlane, żelazo do budowy, gwoździe, szkło do szyb.

Artykuły gospodarstwa domowego: naczynia żelazne, naczynia emaljowane, naczynia blaszane, szklanki, fajans, porcelana gładka, porcelana niemałowana, łyżki, noże, widelce (z wyjątkiem srebrnych, złotych i platerów), łańcuchy, sznur, nici, pasta do obuwia, mydło do prania, szczotki, pasta do podłóg, soda.

Skóry: niewyprawione i wyprawione.

Przybory szkolne i materiały piśmienne: papier pióra, ołówki, gumy, atrament, bibułka, kajety i t. d.

Artykuły apteczne: środki opatrunkowe, środki dezynfekcyjne, bandaż, gaza, wata, najniezbędniejsze artykuły codziennej higieny jak: szczoteczki do zębów, proszki i pasty do zębów, terpentyna, benzyna, воск i t. d.

Posiadacze przedsiębiorstw obowiązani są posiadać faktury (rachunki) na wszelkie przez nich nabyte przedmioty, oraz przedstawić takowe na żądanie władz.

Niedozwolonem jest wykupywanie przedmiotów powszedniego użytku celem dalszej odprzedaży na ulicach miasta i na targach oraz skupywanie na wsi od producentów rolnych przedmiotów powszedniego użytku celem dalszej odprzedaży przez osoby, do handlu na zasadzie świadectw przemysłowych nieuprawnione i nie posiadające własnych miejsc sprzedaży w miastach lub uprawnień do handlu domokrajnego.

Niestosowanie się do tych rozporządzeń karane jest w dwójaki sposób: w drodze administracyjnej grzywną pieniężną i aresztem do 3-ch miesięcy lub jedną z tych kar, lub przez sądy specjalnie w tym, celu wyłonione, sąd do spraw lichwy wojennej.

Do wykrywania i dochodzenia winnych przestępstw powołane są te same władze i organy, do których należy wykrywanie i dochodzenie przestępstw, karanych sądownie jak również organy skarbowe narówni z policją państwową.

Ustawa kwalifikuje jako przestępstwa i przewiduje kary grzywny i pozbawienia wolności następujące czyny: świadome umieszczenie nieprawdziwych lub niezupełnych danych w rachunkach, fakturach, księgach handlowych i innych papierach i dokumentach, rozmyślne żądanie lub przyjmowanie cen lub świadectw (oczywiście nadmiernych) wzajemnych od trudniących się handlem. Wreszcie karany jest każdy kto:

1) środki żywności czyni niezdadnymi do spożycia dopuszcza się ich zepsucia, aby je pozbyć z większym zyskiem;

2) w celu spowodowania zwyżki cen, skupuje i gromadzi lub ukrywa, lub bierze udział w handlu łańcuskowym;

3) kto przedmioty te potajemnie bez właściwego zezwolenia w celach zysku pozbywa lub dostarcza zagranicę;

4) bez właściwego zezwolenia ze zboża i jego przetworów, ziemniaków i cukru pędzi napoje wyskokowe.

Wymierzanie kar (oprócz wypadków, gdzie wchodzi w grę kary administracyjne), należy do sądów.

Przedmioty, mogące ulec konfiskacie, należy jeszcze w toku postępowania—sprzedać jeżeli dalsze przechowanie ich mogłoby narazić na zepsucie; w innych wypadkach zarządza sprzedaż sąd. W wypadkach, w których przewidziana jest kara administracyjna, np. nieujawnienie cennika, nakłada ją władza administracyjna I-ej instancji.

LICHWA PIENIĘŻNA

W celu uchronienia ogółu przed nadmiernem pobieraniem odsetek, wydane zostało rozporządzenie (ostatnie przez Ministra Skarbu i Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 lipca 1926 r.), na mocy którego stopa procentowa od wszelkich transakcyj nie może przekraczać 13% w stosunku rocznym po za zwykłymi kosztami (koszta zawiadomień, opłaty stempłowe) oraz prowizji obrotowej, ta zaś nie może przekraczać ¼% kwartalnie od większej sumy obrotu, po potrąceniu salda.

Ta sama stopa (13% w stosunku rocznym) liczy się przy pożyczkach na zastaw ruchomości (z wyjątkiem papierów wartościowych i towarów).

Od sumy udzielonych pożyczek tytułem wynagrodzenia za ubezpieczenia przedmiotów zastawu,

ich przechowanie i oszacowanie, można pobierać 1% w stosunku miesięcznym.

Za niestosowanie się do powyżej wymienionego rozporządzenia, przeciwdziałanie są (w zależności od charakteru przekroczenia), odpowiednie w wysokości swej kary.

LICHWA MIESZKANIOWA

Tak jak przed wyzyskiem na artykuły pierwszej potrzeby bronią przepisy o lichwie towarowej, tak postanowieniami Ustawy Sejmowej z dnia 12 lipca 1920 roku w połączeniu z Ustawą o ochronie lokatorów z dnia 11 marca 1924 r., obowiązującą od dnia 1 czerwca 1924 roku karany będzie:

кто, jako właściciel, zarządca domu, posiadacz mieszkania lub innego lokalu i każdy w ich imieniu działający, który żąda lub przyjmuje za mieszkanie lub lokal nadmierne zapłaty lub świadczenia wzajemne; to samo dotyczy tego, kto pobiera nadmierne wynagrodzenie za pośredniczenie w sprawie uzyskania mieszkania, lub innego mieszkania, albo za ich wyszukanie lub też za ułatwienie w ich wyszukaniu, lub też za ułatwienie w objęciu ich posiadania lub utrzymania się w tym posiadaniu.

Wszelkie spory, dotyczące ustalenia wysokości zasadniczego komornego jak i należnych świadczeń, regulują ustanowione w tym celu Komisje Rozjemcze. Orzeczenia tych Sądów mają moc dowodową przy sprawach zasadniczych, dla których właściwym sądem jest odnośny Sąd Grodzki.

PATENTY NA WYNALAZKI I OCHRONA ZNAKÓW TOWAROWYCH.

Rejestrowanie wzorów należy kierować do Urzędu Patentowego Rzplitej Polskiej (Ministerstwo Przemysłu i Handlu, Warszawa, Elektoralna 2, tel. 109-89)

Prawo wyłącznego korzystania z wynalazku w sposób przemysłowy i handlowy powstaje przez udzielanie patentu. Prawo rozciąga się na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej i trwa przez lat 15 od udzielenia patentu.

Do udzielania patentów powołany jest Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej.

Patent ważny można uzyskać tylko na wynalazki nowe. Nie uważa się wynalazku za nowy, jeżeli w czasie zgłoszenia go w Urzędzie Patentowym był już opublikowany, albo na ziemiach Rzeczypospolitej Polskiej stosowany lub na widok publiczny wystawiony.

Wylacza się od opatentowania:

- 1) wynalazki których stosowanie byłoby sprzeczne z prawem obowiązującym lub dobrymi obyczajami;
- 2) środki żywności, lekarstwa, i wytwory otrzymywane sposobem chemicznym;
- 3) zasady szrankowe.

Patent gaśnie, o ile

- 1) opłata za rok bieżący zalega ponad 3 miesiące.
- 2) właściciel patentu rzeka go się.
- 3) wywłaszczono prawo patent. w interesie wolności przemysłowej.

Patent ulega umorzeniu o ile, właściciel patentu w ciągu trzech lat od udzielenia mu patentu nie wykonywa go ani osobiście, ani przez inne osoby i nie usprawiedliwi w sposób odpowiedni niewykonania patentu.

Tylko wynalazca lub jego prawny następca ma prawo do uzyskania patentu. W braku dowodu przeciwnego, za wynalazcę lub jego następcę prawnego uważa się tego, kto pierwszy zgłosi wynalazek do opatentowania.

Prawo do patentu jest dziedziczne i może przechodzić w całości lub częściowo w drodze spadku, albo zapisu testamentowego.

Prawo wykonywania w części lub w całości obcego wynalazku opatentowanego nabywa się przez umowę (licencja dobrowolna) lub na podstawie orzeczenia Urzędu Patentowego (licencja przymusowa). Licencja uzasadnia prawo rzeczowe na rzecz licencjanta, jeżeli zostanie wpisana do rejestru patentowego.

Podanie o rejestrowanie winno zawierać jasno sformułowany wniosek z zaznaczeniem przedmiotu, przyczem niezbędne jest wymienienie, czy podanie dotyczy wzoru użytkowego, czy też zdobniczego; do podania należy dołączyć kwit Kasy Skarbowej na wniesioną opłatę.

Każdy wzór użytkowy należy zgłosić w osobnym podaniu, można jednak jednym podaniem objąć odmiany, nieodbiegające od istotnych znamion zgłoszonego wzoru.

Wzorów zdobniczych zgłosić można w jednym podaniu najwyżej 10, ale tylko dla przedmiotu tego rodzaju.

Do podania o rejestracji wzoru użytkowego należy dołączyć w 2 egzemplarzach dokładny opis wzoru w języku polskim.

Opis ten zastąpić może powołanie się w części lub w całości na równocześnie przedłożone rysunki lub medale (w 2 egz.), unaoczniając w sposób dostateczny wzór, będący przedmiotem zgłoszenia.

W opisie muszą być zawsze wymienione zastrzeżenia ochronne, określające w sposób niewątpliwy istotne znamiona, które zgłaszający uważa za nowe. Znamiona te winny być zgodne z pojęciem wzoru, a zatem mogą dotyczyć tylko: kształtu (konstrukcji) rysunku, materiału i barwy przedmiotu—jako wzór—nie mogą natomiast dotyczyć przeznaczenia zalet, sposobu użycia, sposobu działania i t. d.

Do każdego podania należy dołączyć 2 egzemplarze wzoru; opis wzoru z reguły nie jest potrzebny, jeżeli jednak wzór oryginalny różni się w barwie lub materiale od załączonego do podania rysunku lub modelu, należy dołączyć opis, określający odnośną różnicę w sposób wyraźny i niewątpliwy.

Rysunek winien być wykonany tuszem lub atramentem liniami wyraźnymi, na papierze białym, kalce, na fotografii. Pomieszczenie na rysunkach, prócz napisów, figur kolejnych i oznaczenie części danego przedmiotu za pomocą cyfr arabskich wzgl. liter łacińskich, nie jest dopuszczalne.

Kwestja ochrony wyłączności zarejestrowanego wzoru precyzuje ustawa w ten sposób, że kto w przemyśle lub handlu korzysta z zarejestrowanego na rzecz innej osoby wzoru bez zezwolenia tego prawa, wydać niesłuszne wzbogacenia się z 3 lat ostatnich, nadto jeżeli działanie jego było wywołane w złym zamiarze lub oczywiście niedbalstwem, wynagrodzić wszelką szkodę uprawnionemu i dać mu zadośćuczynienie przez ogłoszenie wyroku, przez deklarację publiczną, przez zapłatę pokutnego, o ile zadośćuczynienie nie zostaje osiągnięte przez skazanie karne.

Roszczenia, bezprawnie wytworzone, należy stosownie do wniosku pokrzywdzonego albo przyznać mu na własność po cenie własnych kosztów, albo zniszczyć, lub też pozostawić u przedsiębiorcy, który się naruszenia dopuścił, jeżeli tenże daje dostateczne zabezpieczenie, że do lat dwóch po wygaśnięciu rejestracji nie będzie ich używał ani pozbywał.

Przepisy o ochronie wolności przemysłowej i handlowej postanawiają, że każdemu wolno w Urzędzie Patentowym wnieść skargę o unieważnienie lub umorzenie rejestracji.

Odnosnie do formalności, związanych z rejestracją, wyjaśnić należy, że Urząd Patentowy wciąga wzór do rejestru wzorów użytkowych lub zdobniczych i wydaje zgłaszającemu dokument, zwany świadectwem ochronnym, dołączając doń jeden egzemplarz opisu lub wzoru, oraz ogłasza drukiem w wiadomościach Urzędu Patentowego rejestrację wzoru.

Opisy wzorów zgłoszonych oraz ich załączniki są jawne i dla każdego dostępne już odtąd, odkąd wydział zgłoszeń powziął uchwałę zarejestrowania wzoru. Zgłaszający wzory zdobnicze może jednakże zastrzec ich tajemnicę do 6 miesięcy po ich rejestracji i w tym celu je opieczętować.

Wyłączne prawo oznaczania towarów znakami (rysunkami, obrazkami, słowami, literami, liczbami, formami plastycznymi i t. d.), powstaje w zasadzie przez zarejestrowanie znaku. Wyłączność prawa ogranicza się do towarów tego rodzaju, dla jakich zgłoszenie nastąpiło, a jakie wchodzi w zakres wymienionego w zgłoszeniu przedsiębiorstwa.

Nie może powstać prawo wyłączonego używania znaków, które nie nadają się do wskazywania odbiorcom, że towar pochodzi z pewnego przedsiębiorstwa, a więc znaki, które z czasem stały się znakami wolnymi, jak np. nazwy wytworów nowych, które stały się nazwami niezbędnymi w zwyczajnym obrocie, które naruszają prawa pewnych osób (do nazwiska, do firmy, do wizerunku) lub w ogólności sprzeczne są z obowiązującym prawem lub z dobrym obyczajem, które w prowadzą w błąd odbiorców co do pochodzenia towarów lub jego rodzaju i jakości.

Nie mogą także stać się przedmiotem wyłączności (z pewnym przedsiębiorstwem związane), herby państwowe, gminne i innych korporacji publicznych, znaki Czerwonego Krzyża i t. p.

Znak towarowy jest przedmiotem własności przedsiębiorstwa, dla którego został zgłoszony i tylko wraz z przedsiębiorstwem przechodzi na inne osoby w drodze następstwa ogólnego lub szczególnego.

Jeżeli ktoś nabył przedsiębiorstwo, z którym łączy się prawo do znaku, wpisanego do rejestru, nie może dochodzić tego prawa przeciw osobom trzecim we własnym imieniu, dopóki nie postara się o wpis aktu przeniesienia własności do rejestru znaków.

Celem nabycia prawa wyłącznego używania w przedsiębiorstwie znaku towarowego, przedsiębiorca wnosi podanie do Urzędu Patentowego. Dla każdego znaku wnieść należy osobne podanie, przyczem zastrzec można nieistotne odmiany. Za termin zgłoszenia uważa się chwilę, w której zgłoszenie nadejdzie do Urzędu Patentowego.

Zgłoszenie musi zawierać: wniosek o rejestrowanie znaku, dokładny rysunek znaku, co najmniej w pięciu egzemplarzach, imię, nazwisko i miejsce zamieszkania zgłaszającego znak, a gdy zgłaszający

mieszka zagranicą—również adwokata lub rzecznika patentowego, mieszkającego na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej, jako pełnomocnika swego i upoważnić go co najmniej do odbioru wszelkich pism od władz i osób zainteresowanych w szczególności także do odbioru skarg—oznaczenie rodzaju i zakresu działania przedsiębiorstwa, nazwy jego (firmy) wymienienie czy jest przedsiębiorstwem przemysłowym, czy tylko handlowym, podanie głównej siedziby, tudzież siedziby zakładów ubocznych, wymienienie rodzaju towarów, dla których znak zostaje zgłoszony, oznaczenie klasy, lub klas towarów, kwit kasu skarbowej na uiszczoną opłatę zgłoszenia. W razie niezgłoszenia kwitu w terminie, przez Urząd wyznaczonym, zgłoszenie będzie uważane za niebyłe. Jeżeli w znaku towarowym znajduje się obce nazwisko, herby lub wizerunki, należy przedłożyć pozwolenie dotyczących osób. W szczególności trzeba wykazać się pozwoleniem korporacji publicznych jak to: Państwa, powiatu, gminy i t. p.—których herby lub inne oznaczenia zamieszczone zostały w znaku towarowym. Do podania o zarejestrowanie znaku towarowego dla przedsiębiorstwa, którego siedziba znajduje się tylko w państwie obcym, zgłaszający znak ma także dostarczyć dowód, że dany znak doznaje ochrony prawnej w temże państwie obcym.

Jeżeli badanie warunków w Urzędzie Patentowym doprowadzi do uchwały pomyślniej, wydział zgłoszeń wzywa do złożenia kliszy i opłaty za 10-letnią ochronę oraz za klasy towarów, poczem zarządza rejestrację znaku i wydaje świadectwo ochronne. Przedłożenie kliszy nie jest jednak obowiązujące w wypadku znaku słownego, jeżeli cechą znamionną znaku nie jest również i szczególny charakter napisu. Na świadectwie będzie odbity, naklejony lub do niego dołączony znak towarowy.

Rejestracja znaku ogłasza się z istotnem określeniem w Wiadomościach Urzędu Patentowego.

Za datę świadectwa uważa się dzień rejestracji i udzielenia prawa wyłączności. Koszty ogłoszenia drukiem znaku ponosi właściciel przedsiębiorstwa.

Odmowne załatwienie podania jest umotywowane. Przeciw odmownemu załatwieniu i odrzuceniu podania jak i przeciw uchwale, wzywającej zgłaszającego do usunięcia usterek pod groźbą odrzucenia podania, można odwołać się w ciągu dwóch miesięcy do wydziału odwoławczego.

Uwaga

1) Opłaty za patenty na wynalazki i ochrony znaków towarowych, szczegółowo podane są w **Rozdziale IV „Taryfy i Opłaty”**.

2) Wszelkie sprawy patentów na wynalazki i ochronę znaków towarowych załatwiają: **Czemiński i Skrzypkowski**, Rzecznicy Patentowi Przysięgli—Warszawa, Krucza 43, tel. 226-70.

PODATKOWE INFORMACJE

W Polsce, niepodległej i zjednoczonej, powstałej na gruzach byłych trzech państw zaborczych, w których istniały nietyle różne, a na innych oparte zasadach, stosownie do potrzeb i warunków gospodarczych danego państwa, podatki, kwestja podatków bezpośrednich do niedawna jeszcze nawet dla fachowców była trudną do jasnego jej ujęcia.

Dziś dzięki jednolitemu ustawodawstwu skarbowemu obowiązującemu na terenie Rzeczypospolitej, nie wyłączając województwa śląskiego, jest kwestja ta o wiele łatwiejszą i dostępniejszą.

W ramach naszych zamierzeń jest podać Sz. Czytelnikom historję lub też krytykę—w tych kilku latach naszej państwowości—rozwoju systemu podatkowego, nie, raczej celem naszym, ze względu na cały szereg nieporozumień istniejących pomiędzy płatnikami, a władzą wymierzającą podatki, a wynikających w większości wypadków z niezajomości przepisów podatkowych, jest w możliwie najwięcej- lejszej i najprzystępniejszej formie dać najniezbęd- niejsze informacje dotyczące podatków, obejmują- cych największą liczbę płatników t. j. podatku do- chodowego i przemysłowego.

Ustawy o podatku dochodowym i przemysł- wym dają płatnikom pewne uprawnienia, o ile ci dokładnie wypełniają obowiązki nałożone przez te ustawy, a więc dotrzymują terminów dla złożenia we właściwej i przewidzianej ustawą formie, zeznań tak o dochodzie, jak o obrocie przy podatku prze- myślowym, gdyż w przeciwnym razie płatnik traci prawo rekursu (odwołania) i narażać się może i na przykrość — kary.

Formularz do zeznań wydają płatnikom władze I instancji—we właściwym do ich złożenia czasie — w którym płatnik wypełni te rubryki, jakie dotyczą jego osoby.

Organami, wymierzającymi podatki I instancji, są—dla każdego rodzaju podatku—komisje szacunkowe, funkcjonujące przy Urzędach Skarbowych a składające się, poza przedstawicielami władzy skarbowej, z obywateli płatników danego podatku.

Dla załatwienia odwołań i zażaleń istnieją— jako władze II instancji—podatkowej Komisje Od- woławcze dla każdego rodzaju podatku przy każdej Izbie Skarbowej, składające się również poza przed- stawicielami władzy Skarbowej—z obywateli płat- ników danego podatku.

Na orzeczenie Komisji Odwoławczej przysłu- guje płatnikom prawo wniesienia rekursu do Naj- wyższego Trybunału Administracyjnego w ciągu dwóch miesięcy od daty wręczenia orzeczenia.

Od orzeczenia, o charakterze karnym, przysłu- guje płatnikom, albo powyżej określona forma po- stępowania odwoławczego, albo też mogą oni wystąpić ze skargą na zwykłą drogę postępowania sądowego, przyczem właściwym sądem w każdym wypadku (bez względu na sumę kary)—jako I instancja—jest Sąd Pokoju. Płatnikom przysługuje wybór jednej z tych dróg, przyczem jedna forma postępowania wyłącza możliwość stosowania równocześnie drugiej.

Organami, wymierzającymi podatki spółkom akcyjnym, I instancji są Izby Skarbowe (oddział Bilansowy), II instancją jest Ministerstwo Skarbu. Do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością odnosi się powyższe tylko przy podatku dochodowym przy kapitale spółki powyżej 100.000 złotych.

Podania w przedmiocie stosowania wszelakich ulg, umorzeń i t. p. należy kierować na imię Ministra Skarbu za pośrednictwem władzy skarbowej I in- stancji.

Płatnicy, stosując się do postanowień poszcze- gólnych przepisów podatkowych, ogłaszanych stale za pomocą plakatów przez Izby Skarbowe, unikną z jednej strony całego szeregu nieporozumień, w skut- kach przykrych oraz z drugiej umożliwią sprawniej-

sze działanie aparatu „podatkowego”, jakim są władze skarbowe, pod adresem, których niesłusznie śle się mnóstwo utyskiwań; samo sobie winno spo- łeczeństwo.

U w a g a

Oplaty podatku przemysłowego, zasadniczego i od obrotu oraz skalę podatku dochodowego i opłaty stemplowe, jak również podział miejscowości na klasy (dla określenia cen świadectw przemysłowych), podane są w Rozdziale IV „Taryfy i Oplaty”.

PODATEK DOCHODOWY

Podatkowi podlegają:

I

- 1) **osoby fizyczne** mające w Polsce miejsce za- mieszkania, lub przebywające dłużej niż rok.
- 2) **osoby prawne**, mające siedzibę w Polsce— od dochodu osiągniętego ze źródeł krajowych, ewen- tualnie zagranicznych.

II

- 1) **osoby fizyczne**, bez względu na miejsce za miesz- kania lub pobytu:
- 2) **osoby prawne** nie mające siedziby w Polsce— od dochodu płynącego z posiadanych w Polsce nieruchomości, wierzytelności z hipotekowanych, wykonywanego stale przedsiębiorstwa (samoistnie, albo jako wspólnicy, jednak za udział w przedsię- biorstwie nie uważa się posiadania akcji i udziałów) z pobieranych tantiem, wreszcie z wynagrodzenia służbowego lub emerytalnego.

Od wymienionych wyżej źródeł dochodu, po- łożonych zagranicą, osoby wymienione w p. I, 1) nie podlegają podatkowi pod warunkiem wzajemności ze strony obcego państwa, w którym powinny być one opodatkowane analogicznie.

III. Osoby fizyczne, które nie mieszkają w Pol- sce i przebywają w niej krócej, niż rok, płacą podatek od dochodu osiągniętego w tym czasie w Polsce (kupcy podróżujący, sezonowi robotnicy, artyści i t.d.)

IV. Spadki nieobjęte, wedle rozmiaru obowiązku podatkowego spadkobiercy.

Od podatku zwolnieni są: zastępcy obcych państw, wraz z ich personelem, szeregowcy Wojsk Polskich odnośnie do ich żołdów w służbie czynnej, oficerowie w czasie wojny odnośnie do uposażenia z etatu wojennego, weterani odnośnie do swojej pensji, osoby pobierające ze skarbu pensje i dodatki za waleczność, państwo i związki samorządowe, wreszcie osoby prawne, których dochody są obra- cane w całości na cele ogólnej użyteczności, a więc: naukowe, oświatowe, kulturalne, wyznaniowe i do- broczynne.

Zródła dochodu

Ustawa wymienia następujące źródła dochodu:

1. Nieruchomości gruntowe własne użytkowane i dzierżawione.
2. Budynki (za dochód uważa się czynsz wraz ze świadczeniami lub wartość użytkowa. Od tego potrąca się: a) koszty naprawy i utrzymania budyn- ku wraz z instalacjami, b) koszty administracji i dozoru, c) koszty ubezpieczenia.
3. **Przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe**, zajęcie zawodowe i inne zatrudnienie zarobkowe.
4. **Tantjemy**.

5. Kapitały pieniężne ulokowane na procent i prawa majątkowe.

6. Uposażenia służbowe, emerytury, wynagrodzenia za najemną pracę.

7. Wszelkie inne źródła dochodu.

Terminy płatności

Podatek płaci się w dwóch ratach: do 1 maja — wpłaca się połowę kwoty przypadającej od zeznanego dochodu, a dowód wpłaty dołączyć należy do zeznania, w razie niezłożenia zeznania w terminie, należy wpłacić do dnia 1 maja połowę podatku wymierzonego w roku poprzednim.

Do 1 listopada — wpłaca się różnicę pomiędzy podatkiem wymierzonym przez władze podatkowe, a podatkiem zapłaconym do dnia 1 maja.

W tym terminie (1 listopada) wpłacają osoby nieobowiązane do składania zeznań.

Do tych ostatnich należą osoby których dochód płynie: a) z przedsiębiorstwa przemysłowego, nieopłacającego zasadniczego podatku przemysłowego, lub opłacającego według VIII kategorii; b) z przedsiębiorstwa handlowego, opłacającego zasadniczy podatek według IV i V kategorii oraz III kat. w miejscowościach III i IV klasy;

c) z domów mieszkalnych o 4 izbach najwyżej

d) z nieruchomości gruntowej nie wyżej 30 ha.

PODATEK PRZEMYSŁOWY

Państwowemu podatkowi przemysłowemu podlegają:

a) handlowe, przemysłowe i inne na zysk obliczane przedsiębiorstwa, a więc zakłady kredytowe, instytucje ubezpieczeniowe, przedsiębiorstwa komunikacyjne i t. p.

b) tak zwane zajęcia przemysłowe (do których należą: nie utrzymujący biur ekspedytorzy, maklerzy giełdowi, wszelkiego rodzaju pośrednicy handlowi, inspektorzy i agenci zakładów ubezpieczeniowych, kredytowych, komunikacyjnych, komiwojażerowie), oraz samodzielne wolne zajęcia zawodowe (lekarze, dentyści, weterynarze, felczerzy, adwokaci, notariusze, obrońcy sądowi, architekci, inżynierowie i inni technicy).

Podatkowi nie podlegają:

1) gospodarstwa rolne i leśne (jeżeli eksploatacja polega tylko na wyrębie lasu i wywozie materiałów drzewnych, dalsza bowiem obróbka chociażby prowadzona sposobem ręcznym, jak np. wyrób klepek, gontów, obręczy i t.p. podlega podatkowi) oraz związane z nimi: hodowla inwentarza, mleczarstwo, sadownictwo, ogrodnictwo, pszczelarstwo i gospodarstwo rybne;

jednak podatek opłacają:

a) gorzelnie, browary, krochmalnie, cukrownie, dystylarnie drzewa i inne podobne zakłady przemysłowe, przerabiające chociażby tylko produkty miejscowego gospodarstwa;

b) przemysłowe mleczarstwo, ogrodnictwo i sadownictwo (gdy posiadają tego rodzaju wytwórnie jak: suszarnie owoców, lub warzyw, wytwórnie konserw, win i t. p.) i rybołówstwo, prowadzone zawodowo, jako wyłączny, lub przeważający rodzaj gospodarstwa.

c) wyroby leśne, dokonywane przez właścicieli obszarów leśnych nawet na ich własny rachunek, w tych wypadkach, gdy właścicielami takich obsza-

rów są spółki o charakterze przemysłowym lub handlowym lub osoby, które kodeks handlowy za handlujące uznaje.

2. Sprzedaż (w tem również wywóz zagranicę) i dostawa wytworów własnego lub dzierżawionego gospodarstwa leśnego, dokonywane bez utrzymywania w tym celu osobnych zakładów handlowych i oddzielnych składów poza obrębem własnych lub dzierżawionych gruntów (m. in. własnych stałych składów przy kolei albo składów na własnych nawet placach poza obrębem jednak gospodarstwa).

3. Eksploatowanie w obrębie własnych lub dzierżawionych gruntów: pokładów torfu, piasku, wapna, kamieni, kredy, fosforytów i t. p. wyłącznie na potrzeby własnego gospodarstwa, oraz połączone z eksploatacją cegielnie, piece wapienne i t. p. zakłady, znajdujące się w obrębie wyżej oznaczonych gatunków, a zaspakajające również tylko potrzeby własnego gospodarstwa;

4) młyny i tartaki, znajdujące się w obrębie własnych lub dzierżawionych gruntów, a zaspakajające wyłącznie potrzeby gospodarcze właścicieli, względnie dzierżawców tych gruntów.

Od państwowego podatku przemysłowego są zwolnione:

1) wszelkie przedsiębiorstwa prowadzone przez Państwo,

2) Państwowe koleje żelazne

3) prowadzone przez związki samorządowe przedsiębiorstwa użyteczności publicznej, jako to: wodociągi i kanalizacje, szpitale, laboratoria do badania produktów, zakłady dezynfekcyjne, łaźnie, kąpieliska, rzeźnie, elektrownia, gazownie, telefony, koleje żelazne z trakcją parową, elektryczną, lub konną, a w tej liczbie kolejki miejskie i podmiejskie oraz tramwaje.

4. Kasy pomocy

5. Związki pracownicze, mające na celu dostarczenie odpowiedzialnych pracowników;

6. Zakłady naukowe tak publiczne, jak i prywatne;

7. Zakładane lub utrzymywane przy pomocy Państwa, związków samorządowych lub instytucji społecznych, oświatowych i dobroczynnych, zakłady wychowawcze i poprawcze, przytułki i schroniska, noclegowe, biblioteki, czytelnie, muzea, galerje i t.p.

8. Stałe i ruchome przedsiębiorstwa kinematograficzne nieobliczone na zysk, prowadzone we własnym zarządzie i na własny rachunek przez instytucje państwowe, samorządowe i społeczne w celach oświatowo kulturalnych;

9. Teatry państwowe i komunalne, o ile nie są oddane w dzierżawę;

10. Urządzane w celach filantropijnych i oświatowo-kulturalnych widowiska, zabawy, kiermasze i t.p.

11. Przemysł ludowy i rzemiosła wykonywane ubocznie przez drobnych gospodarzy rolnych lub bezrobotnych bez obcych sił pomocniczych.

12. Wykonywanie przez przedsiębiorców robót i dostaw, jeżeli ogólny obrót roczny nie przekracza dwóch tysięcy złotych;

13. Utrzymywanie pokoi umebrowanych i stołownie, lecz bez sprzedaży napojów wysokich, jeżeli ilość odnajmowanych pokoi nie przekracza czterech, a ilość stołowników dziesięciu.

14. Operacje kredytu długoterminowego (za kredyt dłużerminowy uważać należy kredyt hipoteczny, spłacany w ratach zgóry ustalonego planu

amortyzacyjnego. Wobec tego wszystkie formy kredytu, mające nawet zabezpieczenie hipoteczne: na weksle, obligo, rewersy i t.p. zobowiązania, należy uważać za kredyt krótkoterminowy)

15. eksport wszelkiego rodzaju półfabrykatów i gotowych wyrobów oraz transakcje z firmami zagranicznymi wynikające z obrotu uszlachetniającego czynnego.

Warunkiem zwolnienia transakcji eksportowych jest prowadzenie prawidłowych ksiąg handlowych oraz wykazanie się wywozowymi deklaracjami celnymi, względnie ich odpisami, które już po upływie dwóch miesięcy powinny znajdować się w rękach eksportera i winny być przedstawione na żądanie władzy podatkowej.

Forma i wysokość podatku

Podatek przemysłowy pobiera się od wszystkich przedsiębiorstw i zajęć:

- a) w formie świadectw przemysłowych,
- b) w postaci podatku od obrotu.

Wyjątek stanowią niżej podane przedsiębiorstwa które podlegają podatkowi jedynie w formie świadectw przemysłowych;

1. Przedsiębiorstwa handlu wędrownego.
2. Przedsiębiorstwa handlu jarmarcznego.
3. Komiwojażerowie, inspektorzy i agenci towarzystw ubezpieczeń, przedsiębiorstw komunalnych, przewozowych, kredytowych z wyjątkiem pomocników podróżujących w imieniu i na rachunek firm, nie opłacających podatku przemysłowego w myśl niniejszej ustawy.

4. Przedsiębiorstwa prowadzące wydawnictwa dzienników i innych pism periodycznych.

5. pracowni i zajęcia rzemieślnicze, rękodzielnicze, dorożkarstwo, furmaństwo i t. p. o ile są prowadzone przez właścicieli przy współudziale powyżej jednego członka rodziny.

Opodatkowaniu nie podlegają obroty drukarni, osiągnięte z druku pism codziennych i periodycznych, należących do tego samego właściciela, natomiast podlegają obroty uzyskane z wykonania druków dla osób trzecich.

Świadectwa przemysłowe

Winny być wykupywane:

- 1) przez przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe, dla każdego przez nie prowadzonego oddzielnego zakładu handlowego, względnie przemysłowego;

- 2) przez każde przedsiębiorstwo na zysk obliczone, a wykonywane bez utrzymywania oddzielnego zakładu,

- 3) dla każdego zajęcia przemysłowego.

Wysokość podatku

Podatek od obrotu wynosi 2% — z następującymi wyjątkami:

- a) 1% od obrotów osiągniętych przez przedsiębiorstwa przemysłowe ze sprzedaży surowców i wyprodukowanych towarów, zakładom przemysłowym do dalszej fabrykacji, względnie zużycia w prowadzonym przez nie przemyśle.

Handel hurtowy artykułami pierwszej potrzeby oraz surowcami niezbędnymi do rozwoju rolnictwa i przemysłu krajowego opłaca ½% od obrotów. Handel hurtowy nie tylko krajowy, lecz i transakcje eksportowe temi artykułami, które nie będąc fybrykatami, znajdują się w wykazie artykułów pierwszej potrzeby i surowców opłacają również ½%.

- b) 1% od obrotów, osiąganych przez samoistne przedsiębiorstwa handlowe, przedsiębiorstwa skupu zawodowego i samoistne przedsiębiorstwa wykonywania dostaw ze sprzedaży hurtowej wszelkich towarów, nie będących artykułami pierwszej potrzeby oraz surowcami;

- c) 1% od obrotu przedsiębiorstw, prowadzących detaliczną lub drobną sprzedaż artykułów spożywczych pierwszej potrzeby.

Jeżeli dany zakład prowadzi sprzedaż hurtową i detaliczną, to do obliczonych odrębnie obrotów stosuje się stawkę właściwą danej transakcji 2% lub 1% dla detali i 1½% lub 1% dla hurtu.

- d) 5% od obrotów przedsiębiorstw komisowych i pośrednictwa handlowego.

Podatek wpłaca się:

do dnia 15 maja roku następującego bezpośrednio po roku podatkowym, jeżeli chodzi o wymiar dokonany przez komisję szacunkową.

Platnicy, którym podatek wymierza Urząd Skarbowy lub Izba Skarbowa powinni go uiścić w ciągu 14 dni od dnia następnego po ich zaawizowaniu.

Zaliczki na podatek od obrotu:

Miesięczne: przedsiębiorstwa należące do kat. I i II handlowej oraz I, II, III i IV i V przemysłowej, prowadzące prawidłowe księgi handlowe, oraz przedsiębiorstwa sprawozdawcze bez względu na kategorię winny po upływie każdego miesiąca kalendarzowego najpóźniej do dnia 15 następnego miesiąca wpłacić do Kasy Skarbowej zaliczkę na podatek przemysłowy w wysokości podatku przypadającego od obrotu osiągniętego w ubiegłym miesiącu.

Kwartalne: Wszyscy pozostali płatnicy winni najpóźniej do dnia 15-go miesiąca po upływie każdego kwartału kalendarzowego wpłacić zaliczkę w wysokości 1/5 kwoty podatku wymierzonego za rok ubiegły lub co miesiąc w wysokości 1/15 części podatku za rok ubiegły wraz z dodatkiem komunalnym oraz 10% dodatkiem.

Niewpłacenie podatku w terminie pociąga za sobą przymusowe ściąganie go oraz liczone są kary za zwłokę i koszty egzekucji.

Uwaga

Do podatku od obrotu dolicza się 25% na rzecz związków komunalnych, oraz 10% dodatku.

Do ceny świadectw przemysłowych dolicza się 30% na rzecz związków komunalnych, 25% na szkoły zawodowe, oraz 15% na rzecz Izby Przemysłowo-Handlowych i Rzemieślniczych, oraz 10% dodatek.

WYKAZ

artykułów, do których mają zastosowanie niższe stawki podatku przemysłowego.

A. Artykuły spożywcze pierwszej potrzeby:

1. Zboże, ziemiopłody (między innymi chmiel) oraz jadalne produkty spożywcze pochodzenia krajowego (mąka, pieczywo, kasza, sól, cukier, nabiał, mięso, tłuszcze jadalne, roślinne i zwierzęce, wyroby masarskie, kawa zbożowa, drożdże i t. p.) z wyjątkiem ryb, drobiu, dziczyzny, wszelkiego rodzaju konserw, pasztetów i majonezów oraz wyrobów cukierniczych i trunków z zawartością alkoholu.

Sledzie solone, wędzone i opiekane, tak krajowe, jak i zagraniczne, wymienione pod lit. b. i c., punkt 4, pozycja 37 taryfy celnej z dn. 26 czerwca 1924 r. Dz. U. R. P. Nr. 54, poz. 540).

B. Artykuły pierwszej potrzeby oraz surowce niezbędne dla rozwoju rolnictwa i przemysłu krajowego:

1. Artykuły spożywcze wymienione pod A. oraz bydło i nierogaczyna.

2. Pasza wszelka: siano, słoma, otręby i makuży.

3. Artykuły opałowe, a mianowicie: drzewo opałowe i odpadki drewna (szczapy, wióry i opilki), węgiel kamienny, brykiety, koks, torf, nafta, gaz ziemny, węgiel drzewny i torfowy.

4. Mydło wyrobu krajowego z wyjątkiem toaletowego i leczniczego.

5. Surowce:

a) mineralne, a mianowicie: wszelkie rudy i piryty, wapień, dolomit, gliny, piasek, żwir kamienie nieobrobione, wosk ziemny, żużle wszelkie, wypałki piritowe, grafit, ropa naftowa i jej odpadki oraz wszelkie inne ciała kopalne;

b) roślinne, a mianowicie: drewno wszelkie nieobrobione, kora drzewna, bawełna, odpadki i wyczeski bawełniane, juta i wyczeski jutowe, len, konopie, wyczeski lniane i konopne, żywice naturalne, kauczuk, trzcina, wiklina, trawa morska, lyko lipowe, nasiona wszelkie;

c) zwierzęce, a mianowicie: skóry surowe, futra surowe, wełna, wyczeski i odpadki wełniane, włosie, szczecina, sierść, puch, pierze, kości surowe, rogi i kopyta, żołądki i jelita, krew i inne zwierzęce surowce organy i produkty odpadowe;

6. Artykuły, zastępujące surowce i odpadki: szmelc (wszelkiego rodzaju złom żelazny), stłuczki szklane, guma używana i odpadki gumowe, szmaty i makulatura, melasa.

Co się tyczy stawki podatkowej od produktów (surowców zagranicznych), przerabianych w kraju, na jadalne produkty spożywcze, to obowiązuje interpretacja następująca:

1) produkty spożywcze pochodzenia zagranicznego sprowadzane do kraju a następnie odprowadzane przez sprzedawców z drugiej ręki, uważane są nadal za produkty pochodzenia zagranicznego i nie mogą korzystać ze niższej stawki podatkowej;

2) surowce zagraniczne, przerobione w kraju na jadalne produkty spożywcze, np. owoce kakaowe, sprowadzone z zagranicy a przerobione następnie w fabrykach czekolady na czekoladę, masło kakaowe, proszek kakaowy, etc. nie mogą korzystać z ulgowej stawki podatkowej, lecz podlegają normalnej stawce 2%.

PODATKI SPOŻYWCZE

*) Rozp. z dn. 24.XII.1923 r. art. 78 ust. z dn. 31XII 1924 r. art. 3 ust. z dn. 12.VI.1924 r. (Dz. Ust. Nr. 137, p. 1148), (Dz. Ust. Nr. 78, poz. 756), (Dz. Ust. Nr. 65, poz. 635).

Podatek wynosi:

Od wina:

1) wina gronowego o zawartości do 16% alkoholu — zł. 1;

2) wina gronowego o zawartości ponad 16% alkoholu — zł. 2;

3) napojów podobnych do wina — zł. 0.80;

4) wina rodzynkowego — zł. 0.40;

5) wina owocowego i miodu syconego — zł. 0.20;

6) moszczu winnego — zł. 0.50;

7) moszczu owocowego — zł. 0.10 od litra, przy czym przy odprawie celnej przyjmuje się 1 kg. brutto za 0.80 litra.

Od wina musującego:

1) gronowego (za całą butelkę) — zł. 4.50;

2) gronowego (za pół butelki) — zł. 2.25;

3) owocowego (za całą butelkę) — zł. 2,—

4) owocowego (za pół butelki) — zł. 1.—.

Od cukru — 35 zł. od 100 kg.

Od piwa: od 1 hl. piwa pełnego przy wysyłaniu pierwszych 2000 hl. — 6 zł.; od 1 hl. piwa pełnego przy wysyłaniu dalszych 8000 hl. — 6 zł. 30 gr.; od piwa mocnego 100% więcej; od piwa dubeltowego 50% więcej.

Od drożdży prasowanych, krajowych — 1 zł. od 1 kg.; sprowadzonych z zagranicy — 1 zł. 30 gr. od 1 kg.

Od kwasu octowego — 40 gr. od 1 kg. kwasu bezwodnego.

Od zapalniczek (krajowych i zagranicznych):

1) kieszonkowych . . . . . Zł. 1 — od sztuki

2) ściennych . . . . . Zł. 2 — od sztuki

Od benzyny o gęstości do 750° 15.80

Od nafty o gęstości powyżej 750° do 865° 10.50

Od oleju skalnego o gęstości powyżej 865° do 885° 1.80

Od oleju — skalnego o gęstości powyżej

885° 7.00

Od parafiny i świec (parafinowych) 10.80

Od asfaltu, koksu i mazi 1.80

PODATEK GRUNTOWY

Przy wymiarze podatku miarodajne są: odnośnie do b. Królestwa Kongresowego — powiększone o 60% stawki głównego podatku dworskiego i głównego podatku od gruntów włościańskich (patrz tabela I i II) i, odnośnie do był. zaboru austriackiego, kwoty, oznaczone na podstawie intraty katastralnej, pomnożone przez 41,1; odnośnie zaś do był. zaboru pruskiego kwoty — na podstawie katastru, pomnożone przez 20.000, co stanowi przeciętnie 30% dochodu katastralnego; co się tyczy województw: nowogrodzkiego, poleskiego, wołyńskiego, wołkowyskiego i grodzieńskiego, województwa białostockiego oraz woj. wileńskiego — podatek od gruntów użytkowych i lasów, uwidoczniiony w tabeli III.

TABELA I. Taryfa głównego dworskiego podatku gruntowego.

L p.	N a z w a		Średnia wy- sokość uro- dzaju z 1 mor- ga gruntów w powiecie	Stopa podatku z 1 morga gruntu użytko- wego miary nowopolskiej 300-prętowej.				
	Powiatu	Województwa		k l a s a				
				I	II	III	IV	V
1	Kutnowski	Warszawskie	1,60	3,06	1,34	4,22	1,72	0,38
2	Błoński	Warszawskie	1,52	3,66	1,60	5,04	2,06	0,46
3	Pińczowski	Kieleckie	1,50	2,72	1,20	3,74	1,54	0,34
4	Włocławski	Warszawskie	1,46	3,24	1,42	4,44	1,82	0,40
5	Sochaczewski	Warszawskie	1,44	3,38	1,56	4,92	2,02	0,44
6	Miechowski	Kieleckie	1,42	3,56	1,12	3,52	1,44	0,32
7	Lęczycki	Łódzkie	1,42	3,32	1,46	4,56	1,86	0,42
8	Nieszawski	Warszawskie	1,38	3,06	1,34	4,23	1,72	0,38
9	Grójcki	Warszawskie	1,32	3,66	1,60	5,04	2,06	0,46
10	Łowicki	Warszawskie	1,23	3,58	1,56	4,92	2,02	0,44
11	Kolski	Łódzkie	1,26	3,24	1,42	4,44	1,82	0,40
12	Kaliski	Łódzkie	1,22	3,14	1,38	4,34	1,78	0,40
13	Warszawski	Łódzkie	1,22	3,58	1,56	4,92	2,02	0,44
14	Sandomierski	Warszawskie	1,22	2,64	1,16	3,62	1,48	0,32
15	Gostyński	Kieleckie	1,20	3,14	1,38	4,34	1,78	0,40
16	Płocki	Warszawskie	1,20	2,64	1,16	3,62	1,48	0,32
17	Ślupski	Warszawskie	1,12	2,98	1,30	4,10	1,68	0,38
18	Turecki	Łódzkie	1,12	2,98	1,30	4,10	1,68	0,38
19	Koniński	Łódzkie	1,10	2,98	1,30	4,10	1,68	0,38
20	Opatowski	Kieleckie	1,10	2,64	1,16	3,62	1,48	0,32
21	Rypiński	Warszawskie	1,08	2,90	1,26	3,98	1,62	0,36
22	Brzeziński	Łódzkie	1,06	2,90	1,26	3,98	1,62	0,36
23	Lipnowski	Warszawskie	1,06	2,98	1,30	4,10	1,68	0,38
24	Jędrzejowski	Kieleckie	1,04	2,56	1,12	3,52	1,44	0,32
25	Płoński	Warszawskie	1,02	2,56	1,12	3,52	1,44	0,32
26	Rawski	Warszawskie	1,00	2,72	1,20	3,74	1,54	0,34
27	Lubelski	Lubelskie	0,92	2,30	1,00	3,16	1,30	0,28
28	Hrubieszowski	Lubelskie	0,90	2,04	0,90	2,80	1,14	0,26
29	Ciechanowski	Warszawskie	0,90	2,04	0,90	2,80	1,14	0,26
30	Stopnicki	Kieleckie	0,88	2,30	1,00	3,16	1,30	0,28
31	Szczuczynski	Białostockie	0,88	2,46	1,08	3,38	1,38	0,30
32	Sieradzki	Łódzkie	0,88	2,64	1,16	3,62	1,48	0,32
33	Skierniewicki	Warszawskie	0,88	2,64	1,16	3,62	1,48	0,32
34	Łódzki	Łódzkie	0,86	2,64	1,16	3,62	1,48	0,32
35	Radomski	Kieleckie	0,82	2,38	1,04	3,28	1,34	0,30
36	Radomskowski	Łódzkie	0,82	2,64	1,16	3,62	1,48	0,32
37	Kolneński	Białostockie	0,82	2,30	1,00	3,16	1,30	0,28
38	Wieluński	Łódzkie	0,80	2,46	1,08	3,38	1,38	0,30
39	Piotrkowski	Łódzkie	0,80	2,06	1,12	3,52	1,44	0,32
40	Przasnyski	Warszawskie	0,78	1,96	0,86	2,70	1,10	0,23
41	Łomżyński	Białostockie	0,78	2,30	1,00	3,16	1,30	0,28
42	Sokołowski	Lubelskie	0,78	2,22	0,96	3,04	1,24	0,28
43	Pułtowski	Warszawskie	0,78	2,30	1,00	3,16	1,30	0,28
44	Puławski	Lubelskie	0,76	2,22	0,96	3,04	1,24	0,28
45	Częstochowski	Kieleckie	0,76	2,30	1,00	3,16	1,30	0,28
46	Iłzecki	Kieleckie	0,74	2,12	0,96	2,92	1,20	0,26
47	Tomaszewski	Lubelskie	0,72	1,88	0,82	2,58	1,06	0,24
48	Suwalski	Białostockie	0,72	1,88	0,82	2,58	1,06	0,24
49	Mińsko-Mazowiecki	Warszawskie	0,72	2,46	1,08	3,38	1,38	0,30
50	Węgrowski	Lubelskie	0,68	2,22	0,96	3,04	1,24	0,28
51	Konstantynowski	Lubelskie	0,68	1,78	0,78	2,46	1,00	0,22
52	Mazowiecki	Białostockie	0,68	1,78	0,78	2,46	1,00	0,22
53	Makowski	Warszawskie	0,66	2,22	0,96	3,04	1,24	0,28
54	Krasnostawski	Lubelskie	0,66	1,78	0,78	3,49	1,00	0,22
55	Chełmski	Lubelskie	0,66	1,96	0,86	2,70	1,10	0,24
56	Łaski	Łódzkie	0,66	2,12	0,94	2,92	1,20	0,26
57	Włoszczewski	Kieleckie	0,66	2,30	1,00	3,16	1,30	0,28
58	Opoczyński	Kieleckie	0,64	2,22	0,96	3,04	1,24	0,28
59	Siedlecki	Lubelskie	0,64	1,88	0,82	2,58	1,06	0,24
60	Augustowski	Białostockie	0,64	1,96	0,86	2,70	1,10	0,24
61	Sierpecki	Warszawskie	0,62	1,88	0,82	2,58	1,06	0,24
62	Ostrowski	Białostockie	0,62	1,62	0,70	2,22	1,70	0,20
63	Bedziński	Kieleckie	0,62	2,04	0,90	2,80	1,14	0,26
64	Garwoliński	Lubelskie	0,60	2,30	1,00	3,16	1,30	0,28
65	Kozienicki	Kieleckie	0,60	2,04	0,90	2,80	1,14	0,26
66	Kielecki	Kieleckie	0,60	2,12	0,94	2,92	1,20	0,26
67	Ostrołęcki	Białostockie	0,60	1,62	1,70	2,22	1,90	0,20
68	Olkuski	Kieleckie	0,58	2,04	0,90	2,80	1,14	0,26
69	Bielski	Lubelskie	0,58	1,78	0,78	2,46	1,00	0,22
70	Radzyński	Warszawskie	0,58	2,30	1,00	3,16	1,30	0,28
71	Łukowski	Lubelskie	0,58	1,78	0,78	2,46	1,00	0,22
72	Mławski	Warszawskie	0,56	1,78	0,78	2,46	1,00	0,22
73	Lubartowski	Lubelskie	0,56	1,88	0,82	2,58	1,06	0,24
74	Zamojski	Lubelskie	0,52	1,88	0,82	2,58	1,06	0,24
75	Sejmeński	Białostockie	0,48	1,70	0,74	2,34	0,96	0,22
76	Radzyński	Lubelskie	0,48	1,54	0,68	2,10	0,86	0,20
77	Konecki	Kieleckie	0,46	2,12	0,94	2,92	1,20	0,26
78	Włodawski	Lubelskie	0,46	1,54	0,68	2,10	0,86	0,20
79	Janowski	Lubelskie	0,46	1,78	0,78	2,46	1,00	0,22
80	Biłgorajski	Lubelskie	0,38	1,88	0,82	2,58	1,06	0,24

TABELA II. Taryfa głównego podatku gruntowego od gruntów włościańskich.

L. p.	Wymienienie województw i powiatów	Stopa podatku z 1 morga gruntu użytkowego miary nowopolskiej 300 prętowej				L. p.	Wymienienie województw i powiatów	Stopa podatku z 1 morga gruntu użytkowego miary nowopolskiej 300 prętowej			
		I	II	III	IV			I	II	III	IV
I. Warszawskie (powiaty)											
1	Warszawski	3,62	1,60	2,02	0,46	4	Opatowski	2,56	1,12	1,44	0,32
2	Radzyński	2,34	1,02	1,32	0,30	5	Sandomierski	2,56	1,12	1,44	0,32
3	Mińsko-Mazowiecki	2,56	1,12	1,44	0,32	6	Opoczyński	2,12	0,94	1,20	0,26
4	Grójecki	3,62	1,60	2,03	0,46	7	Turecki	2,12	0,94	1,20	0,26
5	Błotński	2,62	1,60	2,02	0,46	8	Jędrzejowski	2,56	1,12	1,44	0,32
6	Skierniewicki	2,56	1,12	1,44	0,32	9	Kielecki	2,12	0,94	1,20	0,26
7	Łowicki	3,62	1,60	2,02	0,46	10	Włoszczowski	2,34	1,02	1,32	0,30
8	Sochaczewski	3,62	1,60	2,02	0,46	11	Olkuski	2,12	0,94	1,20	0,26
9	Gostyński	3,20	1,38	1,80	0,40	12	Miechowski	2,56	1,12	1,44	0,32
10	Kutnowski	2,98	1,20	1,68	0,35	13	Pińczowski	2,76	1,22	1,54	0,34
11	Włocławski	3,20	1,38	1,88	0,40	14	Stopnicki	2,34	1,02	1,32	0,30
12	Nieszawski	2,98	1,30	1,32	0,38	15	Częstochowski	2,34	1,02	1,32	0,30
13	Pułtowski	2,34	1,02	1,68	0,30	16	Będziński	2,12	0,94	1,20	0,26
14	Płoński	2,56	1,12	1,44	0,32	IV. Lubelskie (powiaty)					
15	Płocki	2,56	1,12	1,44	0,32	1	Lubelski	2,34	1,02	1,32	0,30
16	Lipnowski	2,98	1,30	1,68	0,38	2	Lubartowski	1,92	0,86	1,06	0,24
17	Rypiński	2,98	1,30	1,68	0,38	3	Puławski	2,12	0,94	1,20	0,26
18	Słupski	1,92	0,86	1,06	0,24	4	Janowski	1,70	0,74	0,96	0,22
19	Mławski	1,70	0,74	0,96	0,22	5	Biłgorajski	1,92	0,86	1,06	0,24
20	Przasnyski	1,92	0,86	1,06	0,24	6	Zamojski	1,92	0,86	1,06	0,24
21	Ciechanowski	2,12	0,94	1,20	0,26	7	Krasnostawski	1,70	0,74	0,96	0,22
22	Mławski	2,12	0,94	1,20	0,26	8	Chełmski	1,92	0,86	1,06	0,24
						9	Hrubieszowski	2,12	0,94	1,20	0,26
						10	Tomaszewski	1,92	0,86	1,06	0,24
						11	Siedlecki	1,92	0,86	1,06	0,24
						12	Węrowski	2,12	0,94	1,20	0,26
						13	Sokołowski	2,12	0,94	1,20	0,26
						14	Konstantynowski	1,70	0,74	0,96	0,22
						15	Bialski	1,70	0,74	0,96	0,22
						16	Włodawski	1,50	0,64	0,86	0,18
						17	Radzyński	1,50	0,64	0,86	0,18
						18	Lukowski	1,70	0,78	0,96	0,22
						19	Garwoliński	2,34	1,02	1,32	0,30
V. Białostockie (powiaty)											
						1	Łomżyński	2,34	1,02	1,32	0,30
						2	Mazowiecki	1,70	0,62	0,96	0,22
						3	Ostrowski	1,70	0,74	0,96	0,22
						4	Ostrołęcki	1,70	0,74	0,96	0,22
						5	Kolneński	2,34	1,02	1,32	0,30
						6	Szczuciński	2,56	1,12	1,44	0,32
						7	Suwałski	1,92	0,86	1,06	0,24
						8	Augustowski	1,92	0,86	1,06	0,24
						9	Sejneński	1,70	1,34	0,96	0,22
III. Kieleckie (powiaty)											
1	Radomski	2,34	1,02	1,32	0,30						
2	Kozienicki	2,12	0,94	1,20	0,26						
3	Ilzecki	2,12	0,94	1,20	0,26						

TABELA III.

L. p.	Nazwa powiatu	Z jednej dziesięciny gruntów uprawnych, łąk, ogrodów i sadów	Z jednej dziesięciny przetrzeźnionych, błotnistych i pastwisk	L. p.	Nazwa powiatu	Z jednej dziesięciny gruntów uprawnych, łąk, ogrodów i sadów	Z jednej dziesięciny przetrzeźnionych, błotnistych i pastwisk
1	Białostocki	1,80	0,36	20	Stolpecki	1,60	0,32
2	Bielski	1,60	0,32	21	Włocławski	1,20	0,32
3	Grodziński	1,60	0,32	22	Brasławski	1,40	0,28
4	Sokółski	1,00	0,32	23	Postawski	1,60	0,32
5	Wolkowyski	1,60	0,32	24	Dziśnieński	1,60	0,32
6	Brzeski	1,60	0,24	25	Oszmiański	1,40	0,28
7	Drohiczyński	1,20	0,24	26	Swiecieński	1,20	0,24
8	Kamień-Koszyński	1,00	0,20	27	Wilejski	1,20	0,24
9	Kobryński	1,20	0,24	28	Wileńsko-Trocki	1,60	0,32
10	Kosowski	1,20	0,24	29	Dubieński	3,00	0,60
11	Luniniecki	1,20	0,24	30	Horochowski	1,60	0,32
12	Piński	1,20	0,20	31	Kowelski	1,20	0,20
13	Prużański	1,20	0,24	32	Krzemieński	3,00	0,60
14	Sarnieński	1,20	0,24	33	Lubomelski	1,20	0,24
15	Baranowski	1,20	0,24	34	Łucki	1,80	0,36
16	Lidzki	1,60	0,32	35	Zdobunowski	3,00	0,60
17	Nieświeski	2,00	0,40	36	Równieński	2,40	0,48
18	Nowogródzki	1,80	0,36	37	Włodzimierski	1,60	0,32
19	Słonimski	1,20	0,24				

Od podatników, opłacających od swych posiadłości, znajdujących się w granicach jednego powiatu, państwowych podatków (w b. zab. prus. w formie państw. dodatku)—powyżej 106 zł., pobiera się oddzielny dodatek.

Od 106 zł. do 176 zł.	dodatek w wysokości	10%
„ 176 „ „ 528 „ „ „ „	„ „ „ „	20%
„ 528 „ „ 1232 „ „ „ „	„ „ „ „	30%
„ 1232 „ „ 2640 „ „ „ „	„ „ „ „	40%
„ 2640 „ „ 4398 „ „ „ „	„ „ „ „	50%
„ 4398 „ „ 6158 „ „ „ „	„ „ „ „	60%
„ 6158 „ „ 8796 „ „ „ „	„ „ „ „	80%
„ 8796 „ „ „ „ „ „ „ „	„ „ „ „	100%

Od płatników, opłacających natomiast mniej niż 8 zł. 80 gr., pobiera się tylko połowę należności (w pierwszym terminie płatności); od opłacających zaś powyżej 8 zł. 80 gr. do 35 zł. 20 gr. pobiera się tylko 80% należności (czyli w drugim terminie płatności tylko 30% należności rocznej). Powyższe zniżki nie dotyczą płatników w promieniu 10 klm. od miast mających ponad 100.000 mieszkańców.

Ponadto pobierane są dodatki i samoistne podatki gruntowe na rzecz samorządu. Nie powinny one jednak przekraczać 100% pod. państw. i w wyjątkowych wypadkach za pozwoleniem M-ra Spr. Wew. w por. z M-em Skarbu mogą sięgać 150%, jednak, wówczas tylko tej części, która nie stanowi dodatku oddzielnego.

Podatek płaci się w dwóch ratach:

I. od 15 lutego do 15 marca,

II. od 15 października do 15 listopada.

PAŃSTWOWY PODATEK OD NIERUCHOMOŚCI

w gminach miejskich oraz od niektórych budynków w gminach wiejskich.

Podatkowi podlegają: w gminach miejskich: domy mieszkalne z zabudowaniami gospodarczymi, ogrodami i sadami, fabryki, teatry, łaźnie i wogóle wszelkie budowle oraz place zajęte na przedsiębiorstwa handlowe i składy towarowe;

w gminach wiejskich: budynki o charakterze dochodowym lub zarobkowym, nie związane z produkcją rolną, zarówno domy mieszkalne jak i budowle, przeznaczone na pomieszczenia przemysłowo-handlowe.

Zwolnione są nieruchomości należące do związków samorządu, związków wyznaniowych, dobroczynnych, oświatowych, naukowych, o ile nie są dochodowo wynajęte; budynki stałe, bezpłatnie i w całości zajmowane przez powyższe związki lub państwo, a należące do osób prywatnych; budynki z powodu ich złego stanu niezamieszkałe lub nieużytkowane; nieruchomości i budynki, których komorne lub wartość czynszowa nie przekracza 25 zł. rocznie; nowowznoszone budowle; budynki prywatnych kolei niewynajęte dochodowo.

Za podstawę opodatkowania służy — dla nieruchomości, podlegających ustawie o ochronie lokatorów — ogólna suma komornego bez świadczeń dodatkowych lub wartość czynszowa nie oddawanych w najem; dla niepodlegających ust. o ochr. lok.—pełne umowne komorne lub pełna wartość czynszowa np. fabryki oblicza się w wysokości 5% obiegowej wartości nieruchomości fabrycznej (gdy właścicielem jest osoba prawna, wartość nieruchomości można przyjąć wedle bilansu otwarcia w złotych).

Od wyżej umówionej podstawy wymiaru podatek wynosi—7%. Wymiar i pobór podatku wykonywa się przez zarządy gmin. Podstawę wymiaru określa się corocznie oddzielnie za każdy kwartał kalendarzowy, podatek zaś płatny jest w końcu drugiego miesiąca następnego kwartału.

Od wymiaru podatku służy odwołanie do Izby Skarbowej w terminie 14-dniowym za pośrednictwem władzy wymiarowej.

Gdy uiszczenie podatku mogłoby narazić egzystencję gospodarczą płatnika, może on zwrócić się do władz wymiarowych o rozłożenie na raty, lub odroczenie podatku; udzielanie tych ulg przewidziane jest w odnośnych przepisach.

Terminy płatności podatków i składanie zeznań.

Podatek przemysłowy	do 15 stycznia wpłata zaliczki za IV kwartał roku ubieg. przez przedsiębior. niepraw. prawidłowo ksiąg	do 15 lutego składanie zeznań o obrocie	do 15 maja a) wpłata podatku od obrotu za rok ubiegły (w/g nakazów) przez wszystkich z wyjątkiem przeds. sprawozdawczych. b) wpłata zaliczki za 1 kw. przez przeds. niepraw. prawidł. ksiąg oraz zajęcia przemysłowe.	do 15 lipca wpłata zaliczki za II kwartał przez przedsiębior. niepraw. prawidł. ksiąg oraz zajęcia przemysł.	do 15 października wpłata zaliczki za III kwartał przez przedsiębior. niepraw. prawidł. ksiąg oraz zajęcia przemysł.	od 1 listopada do 31 grudnia nabywanie świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych na rok następny
	do 15 każdego miesiąca wpłata zaliczek w wysokości podatku od obrotu za miesiąc ubiegły przez przeds. przem. I — V i handl. I — II kateg. praw. praw. księgi oraz przedsiębior. sprawozdawcze. W ciągu 14 dni od doręczenia zawiadomienia wpłata podatku od obrotu za rok ubiegły przez przedsiębiorstwa sprawozdawcze.					
Podatek dochodowy	do 1 marca składanie zeznań przez osoby fizyczne	do 1 maja a) wpłata podatku w wysokości połowy kwoty podatku od dochodu wykazanego w zeznaniu lub połowy wymiaru z roku ubiegłego jeżeli zeznania nie złożono w terminie b) składanie zeznań przez osoby prawne.			do 1 listopada wpłata podatku w wysokości oznaczonej w nakazie płatniczym	
	W ciągu dni 7 po dokonaniu potrącenia podatku od uposażeń i wynagrodzeń za najemną pracę — wpłata tych kwot.					
Podatek gruntowy	od 15 lutego do 15 marca wpłata I raty			od 15 października do 15 listopada wpłata II raty		
Podatek od nieruchomości	do końca lutego wpłata za IV kwartał roku ubiegłego	do końca maja wpłata za I kwartał		do końca sierpnia wpłata za II kwartał	do końca listopada wpłata za III kwartał	
Podatek od lokali	do końca lutego wpłata I raty	do końca maja wpłata II raty		do końca sierpnia wpłata III raty	do końca listopada wpłata IV raty	
Podatek od kapitałów i rent	Wpłata potrąconego podatku w ciągu dni 14 od terminu płatności procentów względnie w ciągu dni 15 po zamknięciu rachunków: od rachunków zaś kontokurentowych — w ciągu 2 miesięcy po upływie roku operacyjnego.					

10%-wy DODATEK OD PODATKÓW I OPŁAT. Na podstawie Rozp. P. R. z dnia 19. XII. 1927 r. pobiera się 10% dodatek do podatków bezpośrednich i pośrednich, opłat stemplowych, podatku spadkowego i od darowizn.

PODATEK WOJSKOWY.

Na podstawie art. 90 ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku wojskowym w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 stycznia 1928 r. (D. U. R. P. Nr. 4) której jednolity tekst ogłoszono w drodze obwieszczenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 8 marca 1928 r. (D. U. R. P. Nr. 46 poz. 458) Rada Ministrów zarządziła wprowadzenie w dniu 20 stycznia 1930 r. **podatek wojskowy** (D. U. R. P. Nr. 9 poz. 63).

Podatek wojskowy opłacają.

a) przeniesieni do rezerwy w myśl art. 60 Ustawy o powsz. ob. wojskowym.

b) uznani przy poborze za zdolnych do służby wojskowej w pospolitem ruszeniu z bronią lub bez broni,

c) uznani przy poborze za zupełnie niezdolnych do służby wojskowej,

d) uznani w czasie odbywania czynnej służby przez komisje lekarskie za zdolnych do służby wojskowej tylko w pospolitem ruszeniu, lub zupełnie niezdolnych do służby, jeżeli obniżenie ich zdolności fizycznej nie pozostaje w związku przyczynowym ze służbą wojskową,

e) uznani w czasie odbywania czynnej służby wojskowej w drodze rewizji przez wojskowo-lekarskie komisje rewizyjne za zdolnych do służby wojskowej tylko w pospolitem ruszeniu, lub zupełnie niezdolnych, jeżeli nie przeszli czynnie więcej, jak 5 miesięcy kalendarzowych, a obniżenie ich zdolności fizycznej nie pozostaje w związku przyczynowym ze służbą wojskową.

Zwolnieni od podatku są:

a) utrzymywani kosztem samorządu gminnego lub dobroczynności publicznej,

b) uznani za zupełnie niezdolnych do służby wojskowej i niezdolni zarazem ani do pracy fizycznej, ani umysłowej, jeżeli nie osiągają dochodu podlegającego państwowemu podatkowi dochodowemu.

Podatek wojskowy pobiera się w postaciach:

a) podatku zasadniczego,

b) dodatku do państwowego podatku dochodowego.

Uwaga: Szczegółowe opłaty z tytułu podatku wojskowego podane są w Rozdziale IV Taryfy i Opłaty.

RUCH KOŁOWY W POLSCE

Ruch kołowy w Polsce reguluje jazdę samochodami, motocyklami lub pojazdami konnymi. Każdy posiadający samochód, lub motocykl, aby móc nim jeździć, winien:

- 1) zarejestrować go w odnośnym urzędzie państwowym, t. j. pojazd powinien być opatrzony tablicami z literą i numerem danego urzędu,
- 2) a sam zaopatrzyć się w „prawo jazdy” t. j. posiadać pozwolenie na prawo prowadzenia pojazdu.

W Warszawie, jako w stolicy, czynność tę pełni Oddział Ruchu Kołowego przy Komisarjacie Rządu na m. st. Warszawę, a na prowincję Okręgowe Dyrekcje Robót Publicznych, urzędujące przy poszczególnych urzędach wojewódzkich. Należą do nich i miasta, w obrębie danego województwa leżące—z wyjątkiem Warszawy, która podlega wyżej wymienionemu Odd. Ruchu Kołowego przy Komisar-

jacie Rządu na m. st. Warszawę. Urząd bada czy dany samochód lub motocykl, kursując, nie będzie zagrażał bezpieczeństwu publicznemu, a więc czy ma np. dobre hamulce, czy kierownica dobrze funkcjonuje i t. d., co stwierdziwszy wydaje właścicielowi danego pojazdu odpowiedni dokument (książeczkę rejestracyjną), w której wymieniony jest rodzaj pojazdu (samochód czy motocykl) i jego jakość (ciężarowy czy osobowy, z wózkiem, czy motocykl bez wózka) oraz tablice rejestracyjne z numerem i literą danego urzędu, a poza tem zapisuje to samo w książkach rejestracyjnych, dla kontroli, lub by na wypadek wojny władze wojskowe, odpowiednią część pojazdów prywatnych zmobilizować mogły do celów wojennych.

Każda Okręgowa Dyrekcja Robót Publicznych przy poszczególnem województwie, ma wyznaczoną pewną ilość numerów w zwykłym porządku i na tablicach, wydawanych przez siebie, umieszcza litery swego województwa np. Okr. Dyr. Rob. Publ. w Łodzi ma przyznaną ilość numerów od 1 do 1500 i litery Łd. i t. d. Litery te umieszcza się na tablicach obok numerów. Samochody i motocykle z wózkiem opatruje się dwiema tablicami (przednią i tylną), motocykle zaś bez wózków—jedną małą tabliczką przednią, ponad to Oddział Ruchu Kołowego w Warszawie opatruje samochody specjalnym stemplem, który rok rocznie należy odnowić. Pojazd winien być zarejestrowany w tym urzędzie, w obrębie którego będzie miał stały postój. Ze względów na bezpieczeństwo publiczne, każdy chcący prowadzić samochód winien się zaopatrzyć w tak zw. „prawo jazdy”, które wydają te same urzędy, a kandydaci po za zwykłym kompletem dokumentów (metryki, świadectwa lekarskiego, świadectwa moralności), obowiązani są do złożenia przed specjalnymi komisjami rzeczoznawców, urzędującymi przy tych urzędach, egzaminów, z umiejętności kierowania pojazdem; o ile chodzi o zawodowych szoferów—ze znajomości budowy i działania pojazdu.

Pojazd, rejestrowany w jednym urzędzie, ma prawo kursowania po obszarze całej Rzplitej Polskiej jak również i prawo jazdy, wydane przez jeden urząd, ważne jest na całym terenie Państwa.

Kto chce wyjechać samochodem zagranicę, winien zaopatrzyć się w „międzynarodowe świadectwo drogowe”, które dla prowincji wydaje Okr. Dyr. Rob. Publicznych, a w Warszawie—Automobilklub Polski, tak dla członków, jak i nie członków.

Nie przestrzegających przepisów wyżej wymienionych ograniczeń, urzędy karzą administracyjnie, mocą t. zw. osądów, w razie zaś poważnego wypadku sprawy kierowane są do zwykłych władz sądowych.

Osobno należy wspomnieć o t. zw. „taksówkach” t. j. dorożkach samochodowych. Tę, czysto miejską czynność, pełnią władze miejskie, opierając się na danych urzędów państwowych np. aby samochód mógł stać się dorożką samochodową, musi być uprzednio zarejestrowany. Szoferzy, jeżdżący na taksówkach, zaopatrzeni są w specjalne, wydawane przez władze miejskie, prawa jazdy na zasadzie złożenia egzaminu ze znajomości miasta i przedstawienia zawodowego „prawa jazdy”, wydanego przez urząd państwowy, przytem muszą mieszkać stale w mieście—przynajmniej 6 miesięcy. Wogóle czynności, związane z regulaminem ruchu wszelkich pojazdów zarobkowych jak konnych, tak i mecha-

nicznych, należą do władz miejskich. Pojazdy konne prywatne, żadnymi specjalnymi przepisami nie są objęte.

PRZEPISY NA PRAWO POSIADANIA BRONI.

Na prawo posiadania broni palnej krótkiej lub myśliwskiej wydawane są pozwolenia osobom pełnoletnim przez władze I-ej instancji t. j. starostwa (urzędy powiatowe) lub Komisarjaty Rządu (w miastach, gdzie istnieją). Podanie w sprawie otrzymania pozwolenia winno być odpowiednio umotywowane z wyszczególnieniem przyczyny, z powodu której petent prosi o zezwolenie.

Najważniejszą podstawą dla otrzymania pozwolenia na prawo posiadania broni jest obrona życia (np. ktoś zmuszony jest, zwłaszcza nocą, przechodzić lub przejeżdżać przez miejsca nie bardzo bezpieczne, lub też przez takie miejsca przenosić większe sumy pieniężne).

Nieposiadający broni własnej otrzymuje uprzednio zezwolenie na zakup jej w składzie broni. Zezwolenie to jest ważne na przeciąg 14 dni od daty wystawienia.

Przy składaniu podania o pozwolenie posiadania broni myśliwskiej należy przedstawić pozwolenie na polowanie (kartę łowiecką) na własnym lub na określonym terenie. Pozwolenia takie uzyskać można na zasadzie zaświadczenia klubu myśliwskiego lub też kontraktu z obywatelem ziemskim. Broni myśliwskiej używać można na zasadzie posiadania karty łowieckiej, która jest ważną tylko łącznie z pozwoleniem na broń.

Utracić prawo posiadania broni można przez niewłaściwe użycie jej, a mianowicie: strzelanie dla zabawy w miejscu niedozwolonym, lub użycie broni w celach rabunkowych. Za powyższe przekroczenia—oprócz odebrania pozwolenia—grożą zwykłe kary administracyjne, a w wypadkach cięższych przestępstw—z wyroków sądowych.

Osoby cywilne posiadające karabiny lub rewolwery typów, przeznaczonych wyłącznie dla wojska lub policji, zobowiązane są niezwłocznie uzyskać specjalne na to zezwolenie, a w razie odmowy wydania takowego, wymienioną broń złożyć w komisariacie lub na posterunku policji w obrębie swego miejsca zamieszkania.

Wyżej wymienioną kwestję normuje dekret z dnia 25.I 1919 r. (Dz. Praw. Państw. Pol. Nr. 9, poz. 123) oraz rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dn. 29.I 1919 r. (Dz. Praw. Państw. Pol. Nr. 12, poz. 133) i oparte na nich Rozporządzenie Wykonawcze Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 21 maja 1920 r. (Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej Nr. 43, poz. 26b).

Sklepy i składki broni obowiązane są prowadzić kontrolę sprzedanej broni oraz materiałów palnych i wybuchowych.

RADJO

Polska dziś jeszcze nie zajmuje przodującego miejsca w rządzie państw europejskich pod względem rozwoju radja, jednak sądząc po wzrastającej stale liczbie miłośników radja, można rokować u nas radjo-technice doskonały rozkwit.

Zakładanie, utrzymywanie jak i korzystanie z radiostacji odbiorczych i nadawczych, normowane jest rozporządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu

(o poczcie i telegrafii oraz telefonii z dnia 10 padz. 1925 r.).

Na podstawie tego rozporządzenia, każdy kto pragnąłby posiadać radjo-stację nadawczą, względnie nadawczo-odbiorczą, winien wnieść podanie do Generalnej Dyrekcji Poczty i Telegrafów (skr. G. D. P. i T.) o koncesję, która podanie to wraz z odpowiednim wnioskiem przedstawia do zatwierdzenia Ministrowi Przemysłu i Handlu.

Obowiązek wniesienia podania dotyczy się również i instytucji użyteczności publicznych, naukowych, towarzystw i wszelkich stowarzyszeń radiotechnicznych.

W podaniu należy wyszczególnić: 1) Imię i nazwisko, wiek, przynależność państwową oraz dokładny adres.

2) Zobowiązanie do podania swej stacji kontroli organów G. D. P. i T. i podporządkowania się wszelkim ustalonym przepisom.

3) Dokładne wyjaśnienie: a) w jakim celu, b) do jakiej wymiany korespondencji, c) jakimi stacjami ma służyć i w których godzinach będzie zakładana radiostacja czynna.

4) Jakiego ona będzie typu—radiotelegraficzna, czy radiotelefoniczna, oraz jej projekt techniczny.

5) Wyjaśnienie czy stacja zostanie w kraju czy zagranicą.

(Na wyraźne żądanie G. D. P. i T. należy podać na piśmie, curriculum vitae — życiorys.)

W odpowiedzi G. D. P. i T. wskazany będzie wymiar opłat, jakie petent ma uiścić.

Na odmowne załatwienie podania można składać odwołanie do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Upoważnienia do zakupu i utrzymywania **prywatnej radiostacji odbiorczej** wydaje niezwłocznie urząd pocztowo-telegraficzny każdemu pełnoletniemu obywatelowi polskiemu na skutek złożonego podania.

(W miastach, w których znajduje się kilka urzędów, podania załatwia Główny Urząd pocztowo-telegraficzny).

Podanie winno zawierać: 1) Imię, nazwisko, przynależność państwową, zawód, dokładny adres oraz wyszczególnienie dokumentów, stwierdzających wiek i przynależność państwową.

2) Adres i charakter tego lokalu w którym ma być zainstalowana stacja oraz przeznaczenie stacji (czy dla osobistego użytku, czy dla demonstracji publicznych, bezpłatnych, lub płatnych).

3) Wyjaśnienie jaka będzie zastosowana antena (ramowa czy otwarta) oraz

4) Zobowiązanie do przestrzegania przepisów.

Upoważnienie, wydane przez urząd pocztowy, jest ważne na rok kalendarzowy, względnie do końca roku kalendarzowego od czasu kiedy zostało wydane. (Zmiany lokalu winny być podane do wiadomości urzędu pocztowego).

U w a g a

Opłaty, dotyczące „Radjo”, podane są w **Rozdziale IV „Taryfy i Opłaty”**.

KASA CHORYCH

Na terenie Rzeczypospolitej istnieje sieć Kas Chorych, utworzonych w każdym powiecie, a niezależnie od tego może być założona oddzielna Kasa Chorych w miastach, liczących ponad 50.000 miesz-

kańców, jednakże za odrębnym zezwoleniem Urzędu Ubezpieczeń.

Kasy Chorych działają na podstawie Ustawy oraz własnych statutów, zatwierdzonych przez Urząd Ubezpieczeń i uchwał Rady Kasy.

Celem, dla którego tworzone Kasy Chorych, było obowiązkowe ubezpieczenie na wypadek choroby, a obowiązkowi temu podlegają osoby—bez różnicy płci—zatrudnione na podstawie stosunku roboczego lub służbowego.

Osobom, które zastępują bezpośrednio właścicieli przedsiębiorstw i o ile ich zarobek przekracza 7000 złotych w stosunku rocznym, przysługuje prawo nienależenia do Kasy Chorych, winny jednakże one zawiadomić o tem piśmiennie Zarząd Kasy.

Obowiązkowo ubezpieczeni stają się członkami Kasy od dnia rozpoczęcia zatrudnienia, zaś osoby nie stałe zatrudnione—z chwilą wpisania ich na listę ubezpieczonych.

Osoby, nie podlegające obowiązkowi należenia do Kasy Chorych, o ile nie przekroczyły 45 roku życia i o ile całkowity ich dochód nie przekracza 10.000 zł., mają prawo z własnej woli przystąpić do niej w charakterze członków, winny jednakże złożyć świadectwo zdrowia, wydane przez lekarza Kasy. Stają się one członkami Kasy od dnia wysłania zawiadomienia przez Zarząd Kasy Chorych o wpisaniu ich na listę ubezpieczonych.

Osoby niezdolne do pracy wskutek choroby, pozostają członkami Kasy Chorych tak długo, dopóki Kasa wypłaca im zasiłek pieniężny.

Członkiem Kasy Chorych przestaje być ten, kto—na podstawie obowiązku ubezpieczenia—staje się członkiem innej Kasy Chorych, lub kto porzuca zatrudnienie, będące podstawą jego ubezpieczenia, jednakże może otrzymywać on zasiłek pieniężny o ile wypadek choroby zajdzie przed upływem 3 tygodni po utracie członkostwa, nie dłużej wszakże niż 26 tygodni.

Dobrowolnie ubezpieczeni przestają być członkami Kasy wskutek otrzymania zawiadomienia Zarządu Kasy Chorych o wystąpieniu, lub o ile nie uiszcza należnych od nich składek, albo też opuszczają na czas dłuższy terytorjum Państwa Polskiego bez zgody Zarządu Kasy.

Zgłaszać członków winni pracodawcy w ciągu 3 dni od daty przyjęcia lub zwolnienia pracownika piśmiennie na ustalonym formularzu.

Organem kontroli Zarządu Kasy Chorych przysługuje prawo przeglądania list płacy przedsiębiorców, oraz tych ksiąg handlowych, które określają ilość zatrudnionych pracowników i wysokość ich zarobków.

Ubezpieczeni i ich rodzina otrzymują w wypadku choroby: pomoc lekarską, świadczenia, zasiłek pieniężny za czas choroby, wynoszący 60% płacy ustawowej, oraz zasiłek na koszty pogrzebu.

Władzami Kasy Chorych są: Rada Kasy, Zarząd Kasy, Komisja Rewizyjna i Komisja Rozjemcza.

Rada Kasy składa się z delegatów (wybranych na okres 3 letni), których liczba nie może przekraczać 90 osób (2/3 z grupy ubezpieczonych i 1/3 z grupy pracodawców).

Wybory delegatów, względnie ich zastępców, odbywają się według szczegółowych przepisów wy-

borczych, ustalonych przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej.

Z łona Rady wybierany jest Zarząd Kasy i Komisje: Rewizyjna i Rozjemcza.

Rada Kasy rozpatruje i zatwierdza sprawozdania roczne i zamknięcia rachunkowe, decyduje o rozszerzeniach Kasy, Członków Zarządu lub Komisji Rewizyjnej jak również wybiera pełnomocników dla dochodzenia tych roszczeń, następnie rozstrzyga o zawieraniu umów z innymi Kasami, uchwała zmianę statutu i decyduje we wszystkich kwestiach, podanych do jej rozpatrzenia przez Zarząd Kasy.

Zarząd Kasy składa się z co najmniej 9-ciu, a najwyżej z 18-tu członków (wybranych na 3 lata), którzy pełnią swą funkcję bezpłatnie, mają jednak prawo do odszkodowania za czas, poświęcony sprawom Kasy Chorych z uszczerbkiem dla ich zarobku—oraz do zwrotu rzeczywiście poniesionych wydatków Normy odszkodowania ustala Rada Kasy.

Do Zarządu Kasy należy ogólne kierownictwo jej czynnościami, administracja oraz zarządzanie majątkiem Kasy Chorych, następnie—na wniosek Dyrektora Kasy, który powołany jest przez Zarząd a zatwierdzony przez Urząd Ubezpieczeń—Zarząd mianuje i zwalnia pracowników, którzy pozostają pod ochroną prawa w tej mierze, co urzędnicy państwowi, a dla których Zarząd uchwała regulaminy służbowe. Zarząd winien również wykonywać uchwały Rady Kasy, składać Urzędowi Ubezpieczeń (w terminach oznaczonych) sprawozdania kasowe wraz z wymaganymi załącznikami.

Przewodniczący Zarządu reprezentuje Kasę Chorych wobec władz i osób trzecich.

Komisja Rewizyjna składa się z 6-ciu członków, wybieranych na rok 1. Ona, przed każdym zwyczajnem posiedzeniem Rady Kasy i zawsze, gdy uzna to za potrzebne, kontroluje czynności organów Kasy oraz dokonywuje rewizji gotówki, ksiąg i dokumentów, a o wynikach komunikuje Zarządowi Kasy i składa sprawozdania Radzie Kasy, a w wypadkach, gdy czynności organów Kasy Chorych wykraczają przeciwko postanowieniom ustawy lub statutu, Komisja Rewizyjna składa zażalenie do Urzędu Ubezpieczeń i może żądać zwołania posiedzenia Rady Kasy. Wskutek złożonego zażalenia, wstrzymane zostaje wykonanie uchwał aż do powzięcia decyzji przez Urząd Ubezpieczeń.

Komisja Rozjemcza składa się z 5-ciu członków: dwóch z pośród wybranych delegatów pracowników, 2-ch reprezentantów pracodawców i jednego, wybranego przez Radę Kasy większością głosów; wybrani są oni na przeciąg 1 roku.

Komisja Rozjemcza rozstrzyga spory: w sprawie świadczeń pomiędzy członkami a Zarządem Kasy, w sprawie kar pieniężnych, nałożonych na członków Kasy Chorych za przekroczenie regulaminu dla chorych i — za symulację.

Niezależnie od powyższych, istnieje jeszcze Komisja Pojednawcza do spraw z lekarzami, w skład której wchodzi w równej liczbie przedstawiciele Zarządu Kasy i lekarze.

Instytucją apelacyjną dla skarg przeciwko orzeczeniom Zarządu i Komisji Pojednawczej są organy sądowe Urzędu Ubezpieczeń Społecznych, do których mogą być wnoszone skargi w terminie 2 tygodniowym.

Ogólne kierownictwo i nadzór nad Kasami Chorych wykonywa Ministerstwo Pracy i Opieki Spo-

lecznej za pośrednictwem Głównego Urzędu i Okręgowych Urzędów Ubezpieczeń, które czuwają nad przestrzeganiem ustawy i statutów Kas Chorych.

Ubezpieczenie od nieszczęśliwych wypadków

W Polsce ubezpieczenie od nieszczęśliwych wypadków nie posiada jednolitego charakteru.

W b. zaborze austriackim (łącznie ze Śląskiem Cieszyńskim) zachowała moc obowiązującą ustawa zasadnicza z dn. 28.XII. 1887 r. (aust. Dz. U. Nr. 1 z r. 1888) oraz szereg ustaw uzupełniających.

Ustawy te na podstawie ustawy polskiej z dn. 30.I. 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16 poz. 148) uzyskały moc obowiązującą na terytorjum b. zaboru rosyjskiego.

Oparte na przepisach wymienionych wyżej ustaw ubezpieczenie od nieszczęśliwych wypadków jest ubezpieczeniem zbiorowym, obejmującym wszelkie wypadki nieszczęśliwe przy pracy. Obowiązkowi ubezpieczenia podlegają wszyscy pracownicy zarówno fizyczni jak i umysłowi, zatrudnieni we wszelkiego rodzaju zakładach pracy, prowadzonych na sposób przemysłowy.

Koszty ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków ponosi wyłącznie pracodawca. Wysokość składki w zależności od kategorii i klasy niebezpieczeństwa wynosi poczynając od 1 stycznia 1927 r. od 0,05% do 5% zarobków (za drugie półrocze 1926 r. wynosiła od 0,06% do 6%) — Podział na kategorie i klasy niebezpieczeństwa zamieszczony jest w załączniku do rozp. z dn. 24.III.1922 r. (Dz. U.R.P. Nr. 37 poz. 311), zamienionym na podstawie rozporządzenia z dn. 26.I. 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 5 poz. 100). Opłaty z tytułu ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków winny być wnoszone za okres półroczny z dołu.

Nowopowstające przedsiębiorstwa winny być zgłaszane do Zakładu Ubezpieczenia od Wypadków we Lwowie (Brajerowska 16) najpóźniej w ciągu 14 dni od uruchomienia. W zgłoszeniu winien być określony rodzaj przedsiębiorstwa, ilość osób w niem zatrudnionych i wysokość ich zarobków. Po otrzymaniu zgłoszenia Zarząd Zakładu zalicza przedsiębiorstwo do właściwej kategorii i klasy niebezpieczeństwa. Ewentualne sprzeciwy przeciw dokonaniu przez Zarząd zaliczeniu winny być wnoszone przez zainteresowanego przedsiębiorcę w ciągu dni 14 do Władzy Administracyjnej II instancji (Wojewódzkiej) a w razie niezadawalniającej decyzji Władzy Administracyjnej w toku instancji, — do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej. O każdej zmianie, jaka zachodzi w przedsiębiorstwie i może wpłynąć na zmianę zaliczenia do kategorii i klasy niebezpieczeństwa, pracodawca obowiązany jest zawiadomić Zakład w ciągu 8 dni.

Jeżeli przedsiębiorca nie dokona obliczenia w ciągu 14 dni po upływie półrocza i nie wniesie opłaty za ubezpieczenie w ciągu miesiąca t. j. do dnia 31 stycznia względnie 31 lipca, Zakład ma prawo ustalić z urzędu opłatę za ubiegły okres. Ewent. zarzuty przeciw dokonaniu w ten sposób obliczeniu mogą być wnoszone podobnie, jak przy zaliczeniach w terminach 14-dniowych (Władze Admin. II Instancji, Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej). Zaległe opłaty egzekwuje się w drodze administracyjnej. W razie likwidacji przedsiębiorstwa, Zakład winien być o tem powiadomiony w ciągu 8 dni. Równocześnie z pow.

zawiadomieniem należy przesłać Zakładowi obliczenie i wnieść opłatę za ostatni okres.

W razie nieszczęśliwego wypadku, na skutek którego następuje całkowita utrata zdolności do pracy, poszkodowany otrzymuje rentę w wysokości $\frac{2}{3}$ zarobku. Przy częściowej utracie zdolności do pracy otrzymuje odpowiednio zmniejszoną część renty. Renta wypłacana jest przez cały czas trwania niezdolności do pracy i w razie stałej niezdolności do pracy staje się dożywotnią.

W razie śmierci na skutek nieszczęśliwego wypadku Zakład wypłaca zasiłek pogrzebowy (do wysokości $\frac{2}{3}$ zarobku miesięcznego) oraz przyznaje wdowie i dzieciom zmarłego, jak również wstępnym, wnukom i rodzeństwu — rentę, która w łącznej wysokości nie może przewyższać $\frac{2}{3}$ zarobku zmarłego, (jeżeli uprawnionymi są tylko wstępni, rodzeństwo lub wnukowie, renta łączna może wynosić tylko 20% zarobku).

Na pracodawcy ciąży obowiązek zawiadomienia Zakładu o każdym wypadku, który zaszedł w przedsiębiorstwie i spowodował niezdolność do pracy conajmniej 3 dni trwającą.

Zawiadomienie winno być wniesione najpóźniej w 5 dni po wypadku w 4 egzemplarzach na ręce właściwej Władzy Administracyjnej I Instancji.

Ustawa z dnia 26.XI. 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 125 poz. 892) i rozporządzenie z dnia 15. II. 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 128) dotyczą odszkodowania osób, dotkniętych nieszczęśliwymi wypadkami w b. dzielnicy rosyjskiej i na wychodźstwie w Rosji, przed dniem 30. VI. 1924 r. Ustawa ta wkłada na pracodawców obowiązek przesłania Zakładowi Ubezpieczenia szczegółowych wykazów, dotyczących osób poszkodowanych na skutek wymienionych wyżej wypadków oraz pokrycia w drodze repartycji, wynikających z tego tytułu wydatków, obciążających Zakład Ubezpieczenia. Ustawy tej dotyczy również rozporządzenie z dnia 21. XII. 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7 z roku 1928, poz. 45).

Dla b. dzielnicy rosyjskiej i austriackiej centralną instytucją ubezpieczeniową jest Zakład Ubezpieczenia od Nieszczęśliwych Wypadków we Lwowie, który posiada Oddziały w Warszawie, Krakowie i Łodzi, oraz Ekspozyturę Oddziału Krakowskiego — w Sosnowcu.

Rozporządzenie z dnia 27.IX. 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 87, poz. 782) dotyczy utworzenia Sądów Rozjemczych w Warszawie, Krakowie i Łodzi.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 24.XI. 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 910) wprowadza pewne zmiany w organizacji Władz naczelných Zakładu Ubezpieczeń od Wypadków we Lwowie.

W b. dzielnicy pruskiej (województwo poznańskie i pomorskie) istnieją dwa odrębne zakłady ubezpieczeń dla przemysłu i rolnictwa: Ubezpieczalnia Krajowa w Poznaniu — (Wydział Ubezpieczeń od Wypadków) i Zakład Ubezpieczenia od Wypadków w Rolnictwie w Poznaniu.

W górnośląskiej części województwa Śląskiego centralną instytucją ubezpieczeń od wypadków jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych Województwa Śląskiego w Królewskiej Hucie.

Fundusz Bezrobocia

Ustawa z dnia 18.VII. 1924 postanawia, aby wszyscy pracownicy, którzy ukończyli 18 rok życia (z wyjątkiem pracowników umysłowych) ulegli ubezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

W myśl powołanej ustawy przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej, utworzono „Fundusz Bezrobocia”, oparty w $\frac{2}{3}$ na wypłatach zakładów pracy, podlegających ubezpieczeniu oraz $\frac{1}{3}$ na dopłatach Skarbu Państwa, Wkładki zakładów pracy wynoszą 2% wypłacanych ubezpieczonym robotnikom zarobków. Za najwyższy zarobek przyjmuje się obecnie 6 zł. 60 gr. (dawniej 5 zł.) dziennie. Pracodawcy płacą $\frac{3}{4}$ (1,5%) składki, robotnicy $\frac{1}{4}$ (0,5%).

W razie utraty pracy bezrobotny po upływie 10 dni od chwili zarejestrowania w Państwowym Urzędzie Pośrednictwa Pracy zyskuje prawo do pobierania zasiłku w wysokości od 30 — 50% zarobku, w zależności od stanu rodzinnego. Zasiłek może być pobierany przez pozbawionego pracy najwyżej przez 13 tygodni w ciągu 1 roku. W razie długotrwałego bezrobocia Minister Pracy i Opieki Społecznej może okres ten przedłużyć.

Stosownie do rozporządzenia z dn. 27.X. 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 96, poz. 896) obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek bezrobocia nie podlegają robotnicy, zatrudnieni sezonowo w działach produkcji, czynnych krócej, niż 6 miesięcy w roku w następujących zakładach przemysłowych: cukrownie, krochmalnie, syropiarnie, gorzelnie, suszarnie, fabryki przetworów owocowych oraz wytwórnie napojów chłodzących.

Zgodnie z rozporządzeniem z dnia 20.V. 1926 r. wykluczeni są od prawa świadczeń zabezpieczeniowych na wypadek bezrobocia pozostający bez pracy na skutek choroby, inwalidztwa, strajku lub przewinień, które na mocy obowiązujących przepisów ustawowych powodują wydalenia z pracy.

Ubezpieczenie emerytalne.

Ubezpieczenie robotników od inwalidztwa pracy i na starość obowiązuje tylko w województwie poznańskim i pomorskim oraz w górnośląskiej części województwa śląskiego. Podstawę obowiązku ubezpieczenia stanowi ordynacja Ubezpieczeniowa Rzeszy z dn. 19.VII. 1911 r. ze zmianami i uzupełnieniami, wprowadzonymi przez ustawy polskie (ustawa z dn. 24.II. 1922 r.—Dz. U. R. P. Nr. 15 poz. 135, rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 26.VI. 1924 r.—Dz. U. R. P. Nr. 55 poz. 549 i ustawa z dn. 13.V. 1925 r.—Dz. U. R. P. Nr. 65 poz. 452 i szereg rozporządzeń). Obowiązkowi ubezpieczenia od inwalidztwa i na starość podlegają robotnicy, rzemieślnicy i t. p., zatrudnieni na podstawie najmu pracy. Koszty ubezpieczenia ponosi: ubezpieczony, pracodawca i częściowo Skarb Państwa. Udział Państwa w kosztach ubezpieczenia wyraża się w dopłatach do rent. (50 zł. do rent: inwalidzkiej, starczej i wdowiej oraz 25 zł. do sieroczej). — Składki opłacane są w połowie przez ubezpieczonych i w połowie przez pracodawców. Wysokość składki zależna jest od klasy, do jakiej w zależności od pobieranego wynagrodzenia należy ubezpieczony i waha się od 0.40 do 1.20 zł. tygodniowo.

Sprawy ubezpieczenia emerytalnego podlegają ubezpieczalni krajowej w Poznaniu.

Na Górnym Śląsku ubezpieczenia na starość, na wypadek śmierci, inwalidztwa pracy i pozostałych rodzin obejmuje zakład Ubezpieczeń Społecznych Województwa Śląskiego (Wydział II.) Podstawą prawną tego ubezpieczenia są przepisy Księgi IV Ordynacji Ubezpieczeniowej z r. 1911 ze zmianami, wprowadzonymi przez Niemcy-Prusy do r. 1922, a następnie

zmienione i uzupełnione, na zasadach, przyjętych przez Konwencję Genewską (art. 186—196), przez ustawy śląskie z dn. 31.I. 1923 r., 7.X. 1923 r. i 3.VI. 1924 r. oraz szereg rozporządzeń Wojewody Śląskiego.

W b. zaborze rosyjskim i austriackim ubezpieczenie emerytalne robotników nie istnieje.

Ubezpieczenie emerytalne pracowników umysłowych zostało uregulowane w sposób jednolity dla całego obszaru Państwa Polskiego przez Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24.XI. 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911). Rozporządzenie to normuje ubezpieczenie pracowników umysłowych na wypadek braku pracy i emerytalne. Ubezpieczenie emerytalne obejmuje świadczenia następujące: renty inwalidzkie, starcze, wdowie i sieroce oraz jednorazowe odprawy. Składka wynosi 10% płacy podstawowej (2% na bezrobocie i 8% na ubezpieczenie emerytalne) i opłacana jest przez pracownika i pracodawcę. Ubezpieczeniu podlegają wszyscy pracownicy umysłowi bez względu na wysokość pobieranego wynagrodzenia, składkę oblicza się jednak przy wyższych wynagrodzeniach tylko od 720 zł. miesięcznie przy ubezpieczeniu emerytalnym (8%) i od 560 zł. (2%) przy ubezpieczeniu od bezrobocia. Za pracowników, nie pobierających żadnego wynagrodzenia lub niższe od 60 zł. miesięcznie pracodawca opłaca składkę w całości. Pracownicy, zarabiający od 60—400 zł. opłacają $\frac{2}{5}$ składki a pracodawca $\frac{3}{5}$. Przy wynagrodzeniu powyżej 400 do 800 złotych miesięcznie ubezpieczony i pracodawca płacą po połowie składki. Przy wynagrodzeniach wyższych ponad 800 złotych pracownik opłaca $\frac{3}{5}$ a pracodawca $\frac{2}{5}$ składki.

Sprawy ubezpieczenia pracowników umysłowych należą do następujących zakładów:

Na obszarze województwa łódzkiego, części kieleckiego, lubelskiego, białostockiego, wileńskiego, nowogrodzkiego i poleskiego oraz warszawskiego wraz z m. Warszawa — działa Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Warszawie, Długa 29.

Funkcje Zakładu Ubezpieczeń Prac. Umysł. dla obszaru województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego i wołyńskiego, pełni zastępczo Zakład Pensyjny dla Funkcjonariuszów we Lwowie.

Dla województw: poznańskiego i pomorskiego pełni zastępczo funkcję Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych—Zakład Ubezpieczenia Urzędników Prywatnych w Poznaniu.

Na terytorjum Województwa Śląskiego oraz części województwa kieleckiego (powiaty: będziński, zawierciański i olkuski) działa dawny Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Królewskiej Hucie.

Ubezpieczenie pracowników umysłowych weszło w życie na całym terytorjum Państwa z dniem 1 stycznia 1928 roku.

Rozporządzenia wykonawcze ukazały się: w Nr. 118 Dziennika Ustaw R. P. z r. 1927 poz. 1016 (rozp. z d. 22. XI. 1927 r.) oraz w Nr. 21 Dz. U. R. P. z r. 1928 poz. 188 (rozp. z d. 23.II. 1928 r.)

Dowody osobiste (Paszporty).

Na terenie Rzeczypospolitej Polskiej przymus paszportowy w zasadzie nie istnieje z wyjątkiem terytorju województw: Wołyńskiego, Poleskiego, Nowogrodzkiego i Wileńskiego gdzie obowiązują przepisy,

wydane przez b. Cywilny Zarząd Ziem Wschodnich, tak zwany przymus legitymacyjny.

W praktyce, aby nie być posądzonym o włóczęgostwo lub o nieprzynależność do Państwa Polskiego, stosuje się zwyczaj posiadania dowodu osobistego, a nim jest legitymacja wojskowa, urzędnicza, lub, według pewnej ustalonej formy, popularnie zwany — paszport.

Uzyskać go mogą osoby ponad lat 14; poniżej tego wieku mogą być wpisane do dowodu ojca lub matki.

Dowody osobiste wydaje władza administracyjna I instancji, a mianowicie Komisarjat Rządu w st. m. Warszawie, oraz w innych miastach, w których takowy się znajduje, w miastach wojewódzkich — urząd wojewódzki, w powiatach — urząd powiatowy.

Każda osoba, chcąc uzyskać dowód osobisty, obowiązana jest złożyć do odpowiedniego urzędu.

- 1) podanie (bez opłaty stemplowej), do którego należy załączyć dwie fotografie, z których jedna musi być poświadczona urzędowo (gmina, rządcą domu);
- 2) wyciąg z ksiąg ludności stałej;
- 3) wyciąg z ksiąg meldunkowych;
- 4) świadectwo urodzenia oraz dokumenty, stwierdzające stan osoby (akt ślubny).

Na podstawie tych danych, osoba uzyskuje dowód bezterminowy. Jeżeli osobie chwilowo sprawia trudność udowodnić swoje obywatelstwo polskie, może uzyskać dowód osobisty terminowy t. j. na przeciąg lat dwóch, z prawem przedłużania go na dalszy rok jeden.

Ponadto w Warszawie dowody osobiste wydaje Magistrat m. st. Warszawy (Biuro Adresowe), jednakże dowody dla uzyskania adnotacji o obywatelstwie polskim winny być przedstawione w Komisarjacie Rządu (Starostwach grodzkich).

Aby uzyskać stwierdzenie obywatelstwa należy złożyć odpowiednio umotywowane podanie do Kom. Rządu.

Paszporty zagraniczne

Wszelkie podania z odpowiednimi dokumentami o udzielenie paszportu jak również zezwolenie na ponowny wyjazd należy kierować do władz administracyjnych I instancji.

1. Paszporty zagraniczne **robotnikom** i osobom, udającym się w celu pracy zarobkowej oraz emigrantom kontyentalnym mogą być wydane bezpłatnie z rocznym terminem ważności na mocy zaświadczenia urzędów pośrednictwa pracy. **Emigrantom zaś zamorskim** — na mocy zaświadczenia Urzędu Emigracyjnego. Emigranci tak kontynentalni jak i zamorscy winni oprócz tego przedstawić zaświadczenie odnośnego urzędu skarbowego względnie inspektora skarbowego, że nie zalegają w opłaceniu podatków.

2. Paszporty ulgowe i jednorazowe, zezwolenia na ponowny wyjazd jak również paszporty ulgowe wielokrotne mogą być wydawane przez władze administracyjne I instancji osobom, udającym się zagranicę, w celach handlowych i przemysłowych, po wykazaniu przez te osoby potrzeby wyjazdu korespondencją handlową, zaświadczeniem Izby Przemysłowej i t. d. Władze, mogą jednak odstąpić od żądania tych dowodów, o ile mają informacje, że dana osoba istotnie musi wyjechać zagranicę.

3. Paszporty żeglarskie — z rocznym terminem ważności — są wydawane tylko żeglarzom, o ile pływają na statkach, zapisanych w przystaniach, znajdujących się na obszarze Państwa Polskiego, ich rodzinom, mieszkającym stale na tych statkach oraz niezbędnej załodze.

Paszporty żeglarskie wydawane są tylko na podstawie zaświadczeń, wystawianych przez te urzędy (zarząd dróg wodnych, inspekcje dróg wodnych), na terenie działania których znajduje się macierzysta przystań danego statku.

Paszporty te uprawniają będą ich posiadaczy do wielokrotnego przekroczenia granicy drogą wodną i dwukrotnego na innej drodze.

4. Paszporty zagraniczne ulgowe jak również ulgowe zezwolenia na ponowny wyjazd mogą otrzymać osoby, udające się zagranicę:

- a) w celu kształcenia się lub prowadzenia naukowych badań — na podstawie dowodów stwierdzających przyjęcie danej osoby do zagranicznego zakładu naukowego, względnie dowodów uzależniających przyjęcie do takiego zakładu od osobistego stawienia się zainteresowanego. Terminy ważności paszportów zagranicznych przedłużane będą w tym wypadku za opłatą ulgową na podstawie poświadczeń władz szkolnych.
- b) w celu leczenia się, o ile dana osoba przedstawi świadectwo niezdolności, wystawione przez władzę policyjną oraz zaświadczenie, stwierdzające konieczność kuracji zagranicą, wystawione przez urząd zdrowia (lekarza powiatowego) lub też o ile chodzi o osoby wojskowe w czynnej służbie, komisyjnie — przez szpital wojskowy, a potwierdzone przez szefa sanitarnego. Za osoby niezdolne uważani będą wszyscy ci, których czysty dochód roczny nie przekracza 7.200 zł. dla samotnych i 9.600 zł. dla żonatych oraz, których majątek nie przekracza wartości 30.000 zł.
- c) w celu towarzyszenia osobie chorej niezdolnej, o ile konieczność opieki w podróży jest stwierdzona przez urząd zdrowia (lekarza powiatowego), względnie dla osób wojskowych w czynnej służbie jak po b);
- d) w celu uczestniczenia w zebraniach międzynarodowych i t. p., na podstawie zaświadczenia Ministerstwa Skarbu, względnie (o ile chodzi o zjazdy naukowe), na podstawie zaświadczenia wydanego przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za zgodą Ministerstwa Skarbu;
- e) w celach społecznych, o ile osoby te delegowane są przez instytucje państwowe lub samorządowe.

Osoby, wymienione w punktach a, d, e, mogą być zupełnie zwolnione od opłat paszportowych według Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu. Odnośne podania — należycie udokumentowane — winny być wniesione do władzy administracyjnej I instancji.

5. W razie bezwzględnej konieczności wyjazdu niezdolnych osób w sprawach rodzinnych (nagła choroba, śmierć członka rodziny), majątkowych lub innych bardzo ważnych — mogą być im (na podstawie świadectwa niezdolności, wystawionego jak pod punktem b) wydane paszporty ulgowe w wyjąt-

kowych warunkach bezpłatne. W bardzo nagłych wypadkach władze administracyjne mogą zwolnić daną osobę od natychmiastowego przedstawienia świadectw niezamożności pod warunkiem przedstawienia przez nie tegoż w terminie 3-tygodniowym po powrocie z zagranicy.

6. Osobom, udającym się zagranicę służbowo, na skutek polecenia przełożonej władzy państwowej, władze administracyjne I instancji wystawiają paszporty bezpłatne, w trybie przyśpieszonym i z pominięciem formalności.

7. W wypadkach gdy wyjazd danej osoby jest wskazany ze względów państwowych (wyjazd uciążliwego bezpieczeństwa cudzoziemca, wysiedlenie bezpieczeństwa cudzoziemca), władza administra-

cyjna I instancji może w zależności od zamożności petenta i od okoliczności (wysiedlenie) albo wystawić bezpłatny paszport, albo też pobrać opłatę jak za wizę wyjazdową dla cudzoziemców.

8. Niewykorzystany w terminie ważności paszport może być bez dodatkowej opłaty przedłużony tylko raz jeden, o ile za dany paszport podana była opłata normalna o ile oprócz tego posiadacz jego udowodni iż ważne powody stały na przeszkodzie wyjazdowi.

Uwaga.

Szczegółowy wykaz opłat za paszporty zagraniczne podany jest w Rozdziale IV „Taryfy i Opłaty“.

KURSY PARYTETOWE WALUT.

Objaśnienie skrótów:

frs cts

franki po 100 cent.

Stanowią jednostkę monetarną we Francji, Belgii, Szwajcarii; również we Włoszech, Polsce, Rumunji, Bułgarii, Jugosławii i Finlandji.

M pf

marki po 100 fenigów.

Używane w Rzeszy niemieckiej!

Kr. ö

Korony po 100 er.

Używane w Szwecji Norwegji i Danji.

fl. c

florency po 100 centów

Używane w Holandji.

\$ c

dolary po 100 centów.

Używane w St. Zjednocz. Ameryki Północnej i Kanadzie.

£ sh d

funt po 20 szylingów po 12 pensów

Używane w Anglii, Austrii, Nowej Zelandji. Poł. Afryce.

frs.	cts	M	Pf	Kr	ö	fl	c	\$	c	£	sh	d
100	—	81	40 ⁰⁰	72	48 ⁴⁴	48	25 ¹³	19	38 ⁰⁹	3	19	6 ²⁷ / ₃₂
104	72 ⁹⁷	85	25 ⁰⁰	75	91 ²⁷	50	53 ³⁵	20	29 ⁷⁶	4	3	4
122	85 ⁰¹	100	—	89	04 ⁷²	59	27 ⁶⁸	23	80 ³⁵	4	17	9 ¹ / ₆₄
137	96 ⁰	112	30 ⁰⁰	100	—	66	56 ⁷⁸	26	73 ⁸¹	5	9	9 ¹³ / ₆₄
207	24 ⁸²	168	70 ⁰⁰	150	22 ²⁷	100	—	40	16 ⁶⁶	8	4	10 ⁵⁷ / ₆₄
265	35 ⁶²	216	00 ⁰⁰	192	34 ¹⁹	128	03 ⁷⁹	51	42 ⁸⁵	10	11	1
515	97 ⁰³	420	00 ⁰⁰	373	99 ⁸⁶	248	96 ²⁸	100	—	20	10	6 ¹¹ / ₁₆
251	35 ⁰⁸	204	60 ⁰⁰	182	19 ⁰⁶	121	28 ⁰⁸	48	71 ⁴²	10	—	—

MIARY i WAGI

Miary długości

Miriametr = 1,0000 metrów

Kilometr = 1,000 „

Hektometr = 100 „

Dekametr = 10 „

Metr

Decymetr = 0,1 metra

Centymetr = 0,01 „

Milimetr = 0,001 „

Miary powierzchni (gruntów)

Ar = 1 dekametrowi kwadratowemu = 100 metrów kw.

Hektar = 100 arom

Cenitar = 0,01 = mtr. kw.

Miary objętości

Dla ciał płynnych i sypkich.

Litr = 1 decymetrowi sześciennemu

Dekalitr = 10 litrom

Hektolitr = 100 litrom

Kilolitr = 1000 litrom

Decylitr = 0,1 litra

Dla drzewa.

Ster = 1 metrowi sześciennemu

Dekaster = 10 sterom

Decyster = 0,1 stera

Miary i wagi

Tonna = 1000 kilogramom

Centnar metryczny = 100 kg

Kilogram = 1000 gramom

Hektogram = 200 gramom

Dekagram = 10 gramom

Decygram = 0,1 grama

Centigram = 0,01 grama

Miligram = 0,001 grama

Wagi aptekarskie

1 funt aptek. $\frac{7}{8}$ handl. = 12 uncjy = 358,3332 gram.

1 uncja = 8 drachmom = 29,8611 „

1 drachma = 3 skrupułom = 3,7326 „

1 skrupuł = 20 gramom = 1,2442 „

1 gram = 0,0622 „

Porównanie miar i wag

1 metr = 0,46869988 sażenia
1 „ = 1,40609964 arszynom
1 „ = 22,49759429 werszkom
1 „ = 3,28089917 stopom

1 metr = 39,37079 calom
1 kg = 2,44136154 funtom handlowym
1 „ = 16074,4266 gramom aptekarskim
1 „ = 234,41871 złotych
1 „ = 22504,1959 dolom.

M O N E T Y.

Państwa Europejskie		Państwa Pozaeuropejskie	
Nazwa państwa	Jednostka monetarna	Nazwa państwa	Jednostka monetarna
POLSKA . . .	Jednostką monetarną jest Złoty Polski = 100 groszom.	Abisynja. . . .	Talar Marji Teresy.
Anglja.	1 Funt Sztterling=20 szylingom=12 pensom.	Algier	Frank = 20 sous = 100 centimom; 1 sou = 5 cent.
Austrja	Szyling austr.=100 groszom.	Arabja.	Piastr = 80 kabirom.
Belgja	Frank=20 sous=100 centimom; 1 sou = 5 cent.	Argentyna . . .	Peso oro = 5 frank.
Bułgarja.	1 Lew złoty = 100 stotinkom.	Brazylja	Reis. Rachunek od roku 1844 na: milreisy = 1000 reisom Conto de rels = 1000 milrejsom Conto de contos=1.000.000 milrejsom
Czechosłowacja.	Korona czeska = 100 halierzom.	Chile	Peso = 100 centavos.
Danja	Korona = 100 oerom.	Chiny	Tael = 10 mechów czyli cjenów, 1 mech = 10 kandorynów; 1 kandoryn = 10 keszom.
Estonja	Rubel estoński = 100 kopiejkom estońskim.	Egipt	Funt egipski = 100 piastrom, 1 piastr 40 parom 1 para = 3 esprom.
Finlandja	Marka = 100 fenigom.	Indje wschodnie angielskie . .	Rupja kompanijska = 15 annom, anna = 12 pejom.
Francja	Frank=20 sous=100 centimom; 1 sou = 5 cent.	Indje wschodnie francuskie . .	Pagoda = 3 ¹ / ₇ rupjom.
Grecja.	Drachma = 100 leptom.	Indje wschodnie hiszpańskie .	Piastr = 100 centavosom.
Hiszpanja	Peseta = 100 centimos.	Indje wschodnie niderlandzkie.	Gulden = 100 centom.
Holandja	Gulden = 100 centom.	Indje wschodnie portugalskie .	jak w Portugalji; kseralin = 5 tongom
Irlandja	Funt Sztterling = 20 szylingom.	Japonja	Jen = 100 senom.
Jugosławja. . . .	Dinar (= frankowi) = 100 parom.	Korea	Wan = 5 jangom.
Lichtenstein . .	Korona = 100 halierzom.	Maroko	Miczkal = 100 ukkiom, ukki = 4 ¹ / ₇ muzunom, muzuna = 10 kwartom, kwarta = 10 flusów; flus czyli fels = 4 kiaratom. W handlu hurtowym liczą na piastry hiszpańskie zwane „rial” po 100 centów
Luksemburg . . .	Monety pruskie i francuskie.	Meksyk	Pesis czyli piastr = 100 centavom lub 8 realom.
Łotwa	Ruble łotewskie = 100 kopiejkom łotewskim.	Persja	Toman = 22 keranom (sahibkiran), keran = 2 panabat, panabat = 10 szahi W handlu rial = 1/4 keranu czyli 5 szahi, abas = 4 szahi, senar = 2 szahi czyli 1/10 heranu, bisti = 1/5 szahi czyli 1/100 oeranu, denar = 1/1000 keranu.
Niemcy	Goldenmark i rentenmark = 100 fenigom.	Sjam	Tikal = 128 lot = 1 fr. 94 cent.
Norwegja	Krona = 100 oerom.	Stany Zjednocz. Ameryki Półn.	Dolar = 10 dimom, dima = 10 centów.
Portugalja	Reis. Rachunek od 1884 r. na: milreisy = 100 reisom, dla większych sum „Conto de reis” = 1000 milreisów „Conto de contos” = 1.000.000 milreisom	Transwaal . . .	Monety angielskie i holenderskie.
Rosja Sowiecka	Ruble carskie = 100 kopiejkom. Czerwońce = 10 rubli czerwonych = 100 kop.	Zanzibar. . . .	Dolar = 100 centów.
Rumunja	Leja (romanak) = 100 bani.		
Szwajcarja. . . .	Frank = 20 sous = 100 centimom; 1 sou = 5 cent.		
Szwecja	Krona = 100 örom.		
Turecja.	Piastr turecki = 30 parom; para = 3 asprom 100 piastrow = 1 funtowi.		
Ukraina	Rubel Sowiecki = 100 kopiejkom.		
Węgry.	Korona = 100 halierzom.		
Włochy	Lir = albo frank = 100 centesimom.		

Ilość wysiewu głównych roślin gospodarskich na mórg i na hektar

NAZWA ROŚLINY	Przy siewie rzutow.		Przy siewie rzędowym					
	Kilogramów na mórg	Kilogramów na hektar	Kilogramów na mórg	Kilogramów na hektar	Odległość rzędów w calach	Odległość rzędów w centym.	Odległość roślin w rzędach cali	Odległość roślin w rzędach centym.
Pszenica ozima	86—115	150—201	65—92	114—151	4—10	10—24		
Pszenica jara	90—111	158—194	79—90	137—159	4—6	10—14		
Żyto ozime	82—106	143—185	69—94	124—165	4—10	10—14		
Żyto jare	82—92	143—161	71—82	124—143	4—6	10—14		
Jęczmień ozimy	76—92	133—161	69—82	121—143	6—10	14—24		
Jęczmień jary	82—102	143—179	75—92	131—161	4—6	10—14		
Owies	92—123	151—215	79—100	138—175	4—6	10—14		
Proso	16—26	28—46	14—18	25—32	6—12	16—28		
Gryka	41—82	72—143	37—61	65—107	8—12	19—28		
Groch	92—124	161—212	66—106	116—186	8—16	19—38		
Bobik	131—182	229—322	100—123	175—215	12—18	28—43		
Soczewica	71—82	106—143	61—67	107—119	0—12	24—28	24—28	
Wyka na ziarno	71—106	124—186	55—72	96—126	8—16	19—38		
Wyka na paszę	106—133	186—233	86—121	151—212	4—6	10—14		
Lubin niebieski	119—133	208—239	100—106	175—185	6—10	14—24		
Lubin żółty	106—119	186—208	80—102	140—179	6—10	14—24		
Lubin na ziel. nawóz	129—151	226—264	92—133	161—233	8—12	19—28		
Rzepak ozimy	6—8	11—14	4—6	7—11	16—24	38—58		
Len na ziarno	45—55	79—96	39—51	68—89	4—12	10—28		
Len na włókno	90—135	158—236						
Konopie na ziarno	56—66	100—116	51—61	89—107	16—22	38—53		
Konopie na włókno	100—123	175—215	82—102	143—179	8—12	19—28		
Lucerna zwyczajna	12—20	21—35	8—12	14—21	4—6	10—14		
Lucerna chmielowa	10—12	17—21	9—12	15—21	4—5	10—12		
Koniczyna czerwona	12—16	21—28	10—14	17—25	4—6	15—14		
Koniczyna biała	6—10	11—17	5—8	9—14	4—6	10—14		
Koniczyna szwedzka	7—10	12—17	6—4	11—25	4—6	10—14		
Esparceta nieobluskana	82—114	143—200			4—6	10—14		
Seradela	20—31	34—54	16—24	28—45	4—6	10—14		
Przełot obłuskany	14—16	23—28	12—14	24—25	4—6	10—14		
Szporek	12—18	22—32	8—10	14—17	3—4	7—10		
Gorzycza na paszę	12—20	22—24	10—24	17—25	4—6	10—14		
ROŚLINY OKOPOWE.								
Ziemniaki średnie					20—24	45—58	12—24	28—58
Bulwa (topinambur)					20—36	58—86	12—24	28—58
Buraki pastewne sadzone ręcznie	12—18	22—33			18	43	8—10	19—24
Buraki pastewne siane siewnikiem			6—10	11—17	18	43	8—10	19—24
Buraki cukrowe sadzone ręcznie	16—24	27—42			18	43	5—7	12—17
Buraki cukrowe siane siewnikiem			10—16	11—28	18	43	5—7	12—17
Marchew pastewna			2—3	4—6	18	43	3—4	7—10
Brukiew			4—7	7—12	18—24	43—58	12—16	28—38
Rzepa ścierniskowa	2—3	25—5	1—1½	2—3	12—16	28—38	8—12	19—28
Cykorja			5—7	9—12	19	19	8	19
Koński zab.			57—73	100—128	7—10	7—10	3—7	7—19

Święta Narodowe Polski

3. Maja — rocznica konstytucji 1791 roku.
17. marca — rocznica uchwalenia Konstytucji 1921 r.
6 sierpnia — Święto Wojsk Polskich.
15 sierpnia — rocznica zwycięstwa w 1920 r. nad bolszewikami, dzień żołnierza.

11 listopada — rocznica Wskrzeszenia Niepodległości Ojczyzny
29 listopada — rocznica powstania listopadowego 1830 r.
22 stycznia — rocznica powstania styczniowego 1863 r.

Powierzchnia i ludność Rzeczypospolitej Polskiej.

Okręgi Administracyjne	Powierzchnia w kilom. ²	Łudność
m. st. Warszawa	121	1 086 305
Woj. Warszawskie	29 310	2 111 165
„ Łódzkie	19 034	2 256 655
„ Kieleckie	25 736	2 537 127
„ Lubelskie	31 160	2 090 040
„ Białostockie	32 518	1 295 086
„ Nowogrodzkie	37 350	1 296 417
„ Wileńskie	13 500	490 000
„ Poleskie	41 463	865 035
„ Wołyńskie	29 943	1 501 511
„ Poznańskie	26 588	1 970 822
„ Pomorskie	16 295	941 461
„ Krakowskie	17 448	1 986 055
„ Lwowskie	27 024	2 724 327
„ Stanisławowskie	18 368	1 334 630
„ Tarnopolskie	16 240	1 419 352
„ Śląskie	4 234	1 125 241

UŻYTECZNOŚĆ KULI ZIEMSKIEJ

Podział zużytkowania ziemi dla celów ludzkości.

Części świata	Ziemi orne %	Stepy, łąki, pastw.	Lasy %	Pustynie nieużyte	Całość
Europa	27	24	28	21	100%
Ameryka poł.	12	40	30	18	
Ameryka pół.	18	45	17	20	
Azja	12	35	25	28	
Afryka	5	40	30	25	

Podział powierzchni ludności świata

Części świata	% powierzchni lądu	% ludności
Europa	7,6	24,8
Ameryka pół.	17,1	8,1
Ameryka poł.	14,2	3,6
Azja	31,7	55,6
Afryka	22,9	7,5
Australja	6,5	0,4
	100%	100%

Religie świata.

Katolików przeszło 300 milionów. — Protestantów przeszło 230 milionów. — Prawosławnych przeszło 120 milionów. — Innych wyznań chrześcijań-

skich przeszło 4 miliony. — Mahometan przeszło 226 milionów. — Izraelitów przeszło 10 milionów. — Politeistów przeszło 842 miliony.

Nowy podział Europy.

Nazwa państw	Obszar w kilometrach kw.	Zatrudnienie w tys.
Rosja (europejska)	4 630 200	101 400
Niemcy	472 100	59 987
Anglja (europejska)	309 400	44 300
Francja	551 100	39 410
Włochy	313 300	38 916
Polska	388 300	29 885
Hiszpanja	505 200	21 333
Rumunja	316 100	17 562
Czechosłowacja	140 500	13 622
Jugosławia	249 000	12 217
Węgry	92 700	7 986
Belgia	30 400	7 662
Holandja	32 200	6 985
Austria	83 900	6 750
Portugalia	91 900	6 629
Szwecja	448 500	5 985
Bulgaria	103 300	4 996
Szwajcaria	41 300	3 920
Finlandja	387 600	3 423
Dania	44 400	3 302
Irlandja	69 400	3 237
Grecja	128 700	3 165
Norwegja	323 800	2 705
Litwa	58 700	2 554
Łotwa	65 800	1 872
Turcja (europejska)	24 000	1 612
Estonja	47 600	1 113
Albanja	30 800	920
Luksemburg	2 600	268
Islandja	102 800	97

NAJWIĘKSZE MIASTA W ŚWIECIE

Nazwa miasta	Ilość mieszkańców	Nazwa miasta	Ilość mieszkańców
Nowy York	8.510.000	Pekin	1.333.000
Londyn	7.825.000	Kalkuta	1.275.000
Paryż	4.428.000	Osaka	1.268.000
Berlin	4.200.000	Konstantynopol	1.220.000
Chicago	2.905.000	Budapeszt	1.196.000
Tokio	2.400.000	Birmingham	1.182.000
Buenos Aires	2.120.000	Liwerpol	1.175.000
Filadelfja	1.985.000	Rio de Janeiro	1.171.000
Wiedeń	1.910.000	Detroit	1.140.000
Szanghaj	1.600.000	Glasgow	1.114.000
Rzym	1.553.800	Boston	1.100.000
Hamburg	1.520.000	Warszawa	1.087.000
Honkong	1.490.000	Moskwa	1.050.000
Bombay	1.368.000	Manchester	1.035.000

U W A G A!

Następny **III-ci** rocznik „**Państwa Polskiego**” ukaże się w **2-ch wielkich ilustrowanych tomach**, które obejmą **8** rozdziałów, o wyjątkowo wartościowej i bogatej treści.

5.000 złotych,

redakcja naszego wydawnictwa **zapłaci każdemu** z tych Sz. Czytelników, **który** pierwszy przedstawi nie jedno, a pięć różnych innych wydawnictw informacyjno - adresowych, zawierających w sumie taką ilość i dobór informacji oraz adresów, jakie zawierać będzie

„Państwo Polskie”

Rocznik III-ci.

Będzie to bezsprzecznie jedyne w swoim rodzaju wydawnictwo niezbędne dla każdego. Zarówno urzędnik państwowy, jak i pracownik samorządowy, przemysłowiec czy handlowiec, ziemianin czy przedstawiciel wolnego zawodu — słowem wszyscy, znajdą w „**Państwie Polskiem**” informacje, potrzebne nietylko przy pracy zawodowej, ale i w życiu codziennym.

Szczegółowe prospekty III-go rocznika „**Państwa Polskiego**” wysyłać będziemy, poczynając od 31-go marca 1930 roku **zupełnie bezpłatnie** na każde życzenie Szanownych Czytelników

Redakcja.

„Państwo Polskie”

Rocznik II-gi.

Rozdział VI

Adresowy.

ZAŁOŻONA W 1918 ROKU

INSTYTUCJA WYDAWNICZA

„ODRODZENIE POLSKI”

KAROLA MERPERTA

Warszawa, ul. Boduena Nr. 1

Telefon Nr. 116-61

W początku roku 1931-go ukaże się

ROCZNIK I-szy

przewodnika Drobego Kupiectwa,
Przemysłu i Rzemiosła Polskiego

p. t. **„VADEMECUM“**

Drobne Kupiectwo, Przemysł i Rzemiosło te trzy najważniejsze czynniki t. zw. stanu trzeciego, na terenie Państwa Polskiego reprezentuje:

ponad 1.000.000 przedsiębiorstw.

Działalność swoją opierają one na szeregu ustaw, przepisów i rozporządzeń, bez znajomości których, normalne ich prosperowanie jest nie do pomyślenia; naraża wiele trudności, naraża na dotkliwe straty, często ze względów formalnych stawia w dwuznacznym świetle.

Zaradzić temu może jedynie systematycznie opracowany, ułożony w formie przejrzystej i popularnie wyłożony zbiór obowiązujących w Rzeczypospolitej ustaw, przepisów i rozporządzeń.

Takiem właśnie wydawnictwem będzie znajdujące się w opracowaniu

„VADEMECUM“,

które obejmie, poza informacjami dotyczącymi administracyjnego ustroju Państwa Polskiego, Ustawodawstwo Handlowe i Przemysłowe z uwzględnieniem wszelkich przepisów dotyczących poszczególnych branż, — przepisy o handlu — prawo wekslowe, czekowe i inne. — Ustawodawstwo Skarbowe — (podatki) świadczenia: na rzecz związków komunalnych, kas chorych, funduszu bezrobocia, ubezpieczeń od wypadków i t. p:

Ustawy — o powszechnej służbie wojskowej, o ochronie lokatorów, o walce z lichwą i inne. O administracji ogólnej Państwa i ustroju sądownictwa; o organizacjach — kupieckich i rzemieślniczych, o izbach — przemysłowo-handlowych i izbach rzemieślniczych i o wielu innych sprawach.

KOMITET REDAKCYJNY

Redakcja i Administracja „Vademecum“, Warszawa, Boduena 1, tel. 116-61.

Organizacje i Instytucje Przemysłowe, Handlowe, Rolnicze, Rzemieślnicze i Zawodowe.

OBJAŚNIENIE SKRÓTÓV.

Ctr — Centrala; **deleg.** — delegat; **dyr.** — dyrektor, dyrekcja; **gł.** — główny; **oddz.** — oddział; **ogól.** — ogólny;
Pl. — Plac; **prez.** — prezes; **Przedst.** — Przedstawiciel - stwo; **sekr.** — sekretarjat; **skr.** — skrót telegraficzny;
tel. — telefon; **zarz.** — zarząd.

I.

Centralna Instytucja Sprzedaży Cukrownictwa Polskiego. Bank Cukrownictwa, Ctr. Poznań, Mielżyńskiego 7, oddz. Warszawa, Krakowskie Przedmieście 55; tel. zarz. 68-87; ogól. 68-18.

Centralna Kasa Spółek Rolniczych w Polsce, Warszawa, Warecka 11 a; tel. 157-22; 103-62; 76-83; oddz. Kraków, św. Anny 1; Lwów, 3 Maja 11; Łuck, Jagiellońska 24, Toruń; Prosta 20; Wilno, Wilenska 39

Centralny Komitet do Spraw Hodowli Drobiu w Polsce, Warszawa, Kopernika 30; tel. 201-38.

Centralna Sekcja do Spraw Nasiennictwa przy Związku Polskich Organizacji Rolniczych, Warszawa, Kopernika 30; tel. 129-30.

Centrala Spółdzielczych Stowarzyszeń Rolniczo-Handlowych, Warszawa, Warecka 11a; tel. 266-15; 266-01; 273-46; oddz. Grodno, Jagiellońska 44; Lublin Staszycza 13; Łuck, Jagiellońska 29; Poznań, Marcinkowskiego 25 i w Sochaczewie.

Centralne Stowarzyszenie Restauracji, Hoteli, Pensjonatów i Kawiarni Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Wspólna 10/24; tel. 148-21.

Centralne Towarzystwo Gospodarcze Pomorskie, Toruń, Szeroka 30; tel. 655; skr. C. T. G. - Toruń.

Centralne Towarzystwo Rzemieślnicze w Państwie Polskim, Warszawa, Chmielna 27; tel. 405; skr. Ceterzem.

Centralne Towarzystwo Organizacji i Kółek Rolniczych, Warszawa, Kopernika 30; tel. 312-87; 299-02; sekr. prezydjalny 79-47.

Centralny Związek Organizacji Przemysłu Cukierniczego i Kawiarnianego w Polsce, Warszawa, Nowy Świat 41; tel. 91-85.

Centralny Związek Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów, Warszawa, Chmielna 2; tel. 62-59; 279-67; skr. Lewiatan

Centralny Związek Przemysłu Piwowarskiego i Stodowniczego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Wiejska 17; tel. 5-96.

Mleczarski Związek Przemysłowo-Handlowy w Polsce, Poznań, Mickiewicza 36.

Naczelna Organizacja Zjednoczonego Przemysłu i Rolnictwa Zachodniej Polski, Poznań, Seweryna Mielżyńskiego 7; biuro w Katowicach Pl. Wolności 12; deleg. w Warszawie, ul. Chmielna 2.

Naczelna Rada Zrzeszeń Kupiectwa Polskiego w Polsce, Warszawa, Szkolna 10; tel. 6-36; 96-56; skr. Razopol.

Ogólno-Państwowy Związek Kas Chorych, Warszawa, Lwowska 13; tel. 93-38; 296-44.

Ogólno Polska Konwencja Węglowa Górnośląskich Związków Przemysłowo-Hutniczych, Katowice, deleg. w Warszawie, Kredytowa 3; tel. 99-85; 412-86.

Patronat Spółdzielni Rolniczych we Lwowie, Lwów, Mickiewicza 26, Ekspozytura: w Krakowie, Reformacka 3; obejmuje 3 połączone związki: a) Patronat Spółdzielni Rolniczych we Lwowie, b) Związek Rewizyjny Spółdzielni Rolniczych w Krakowie, c) Związek Rewizyjny Spółdzielni Rolniczo-Handlowych we Lwowie.

Polska Liga Gospodarcza, Warszawa, Elektralna 28, tel. 283-08.

Polskie Zjednoczenie Gospodarcze, Warszawa, Krakowskie-Przedmieście 5; tel. 209-06.

Polskie Związki Zawodowe, Ctr. Warszawa, Sienna 31; tel. 232-45.

Rada Naczelna Przemysłu Cukrowniczego, Warszawa, Mazowiecka 13; tel. 54-01; 45-25.

Rada Naczelna Przemysłu Gorzeln Rolniczych w Polsce, Warszawa, Kopernika 30; tel. 88-05; skr. Naspio.

Rada Naczelna Organizacji Ziemiańskich, Warszawa, Kopernika 30; tel. 517-12

Rada Naczelna Związków Przemysłu Drzewnego, Warszawa, Nowy Świat 27; tel. 173-20; 235-10.

Rada Zjazdu Przemysłowców Górniczych Zagłębia Dąbrowskiego i Krakowskiego, Dąbrowa Górnicza, Trzeciego Maja 11. Przedst. w Warszawie, Jerozolimska 47.

Rada Połączonych Organizacji Przemysłu Graficznego, Warszawa, Królewska 10; tel. 87-67; 16-66.

Stała Delegacja Izb Budowniczych i Stowarzyszeń Zawodowych Przemysłowców Budowlanych, Warszawa, Ludna 9.

Stowarzyszenie Dozoru Kotłów, Warszawa, Chmielna 2, tel. 95-06: 275-45; skr. Kotły; Biura Okręg. Stow.: Warszawa, Piękna 32; tel. 25-04; Łódź, Piotrkowska 199; tel. 208-48; Dąbrowa-Górnicza, Sienkiewicza 7; tel. 1-01; Kraków, Karmelicka 45; tel. 33-55; Lwów, Św. Teresy 10; tel. 19-31; Białystok, Św. Rocha 4.

Stowarzyszenie Kupców Polskich, Warszawa, Szkolna 10; tel. 6-36; 96-56; 517-97; skr. Kupiectwo.

Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki (Poręba), Warszawa, Marszałkowska 46, tel. 106-22; 435-11; 106-99; 106-13.

Urząd Starszych Zgromadzenia Kupców m. st. Warszawa, Królewska 14. tel. 91-74.

Unja Związków Spółdzielczych w Polsce, Poznań, Pl. Wolności 18, tel. 20-56; 21-83.

Zjednoczenie Polskich Stowarzyszeń Rzeczypospolitej, Warszawa, Nowy Świat 7; tel. 177-66.

Zjednoczenie Związków Spółdzielni Rolniczych Rzplitej Polskiej, Warszawa, Warecka 11a; tel. 410-39; skr. Razem.

Zrzeszenie Kooperatyw Polskich, Warszawa, Czackiego 5, tel. 235-44.

Zrzeszenie Kupców Polskich Handlujących Trzodą Chlewną, Rogacizną, Drobiem i Końmi w Rzplitej Polskiej, Warszawa, Jagiellońska 12; tel. 289-33.

Związek Iz Przemysłowo-Handlowych, Warszawa, Czackiego 12; tel. 331-62.

Zrzeszenie Przemysłowców i Kupców Drzewnych Państwa Polskiego, Warszawa, Niecała 3; tel. 404-90.

Związek Ekonomiczny Spółdzielczych Kółek Rolniczych, Kraków, Wiślna 8; tel. 2307; 3167; oddz. Lwów, Mickiewicza 26; tel. 386; skr. Związków Kółek Kraków, lub Lwów.

Związek Gospodarczy Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskim, Warszawa, Wiejska 18 m. 8; tel. 515-41; skr. Gazwod.

Związek Rewizyjny Polskich Spółdzielni Rolniczych, Warszawa, Warecka 11a; tel. 505-47; 254-88; Okręgi: Białystok, Warszawska 30; Brześć n/Bugiem, Steckiewicza 30; Kielce, Staszycza 3; Lublin, Krakowskie Przedmieście 68; Łuck, Kościuszki 12; Wilno, Jagiellońska 2.

Związek Rewizyjny Polskich Spółdzielni Raiffeisena-Stefczyka w Katowicach, Katowice, Gliwicka 3; tel. 630; 643.

Związek Rewizyjny Spółdzielni Rolniczych w Toruniu, Toruń, Prosta 20.

Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich w Warszawie, Warszawa, Hoża 51; tel. 80-43; 402-73; oddz.: Garwolin, Grudziądz, Ogrodowa 23; Katowice, Kościuszki 29; Lublin, Kapucyńska 1; Łódź, Kościuszki 29; Poznań, Wawrzyniaka 14; Toruń, Wielkie Garbary 27; Wilno, Końska 12.

Związek Spółdzielni Spożywców Polskich „Społem”, Warszawa, Grażyny 13; tel. 127-33.

Miejski Urząd Targu Poznańskiego, Poznań, Głogowska 42; tel. 69-91; 62-06; skr. Targ.

Targi Wschodnie we Lwowie, Lwów, Jagiellońska 1 i Pl. Wystawowy; tel. 5-37; 9-64.

II.

Centralne Biuro Sprzedaży Odlewów Ogrzewalnych „Cebeo” Sp. z ogr. odp. Warszawa, Czackiego 12; tel. 515-88.

Centrala Handlowa Odlewni Żeliwa, Sp. z ogr. odp., Warszawa, Mazowiecka 7; tel. 233-43.

Centrala Spółdzielni Rolniczo-Handlowych w Wilnie, Wilno, Mickiewicza 19; tel. 256; skr. Rolnik-Wilno.

Centralne Towarzystwo Gospodarcze w Poznaniu, Poznań Mickiewicza 33; tel. 66-40.

Centralny Związek Detalicznego Kupiectwa Chrześcijańskiego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Złota 58; tel. 341 - 23.

Centralny Związek Kupców, Warszawa, Senatorska 22; tel. 58-65; 308-45; 139-27; skr. Cezetka.

Centralny Związek Kupców i Przemysłowców Województwa Łódzkiego, Łódź, Piotrkowska 10.

Centralny Związek Małopolskiego Przemysłu Fabrycznego, Lwów, Bonlarda 5; tel. 111.

Centralny Związek Rzemieślników Żydów w Polsce, Warszawa, Nalewki 2a; tel. 420 - 10.

Centralny Związek Spółdzielni Pracowników Kolejowych, Warszawa, Leszno 142; tel. 127 - 36.

Centralny Związek Towarzystw Rybackich Wybrzeża Morskiego w Gdyni, Gdynia.

Delegat Gdańskich Związków Drzewnych, Warszawa, Nowy Świat 50; tel. 216-32; 123-49.

Delegacja Producentów Salety Chilijskiej, Warszawa, Marszałkowska 111. tel. 306-52; 413-24;

Górnośląski Związek Przemysłowców Górniczo-Hutniczych, Katowice, Pl. Wolności 12; deleg. w Warszawie, Kredytowa 3, tel. 99-85; 240-31.

Kongregacja Kupiecka w Krakowie, Kraków, Rynek Główny 34; tel. 47-10.

Kongregacja Kupiecka we Lwowie (gremium samoistnych kupców) Lwów, Czarnieckiego 1.

Krajowy Patronat Spółdzielni Rolniczych, Lwów, Mickiewicza 3; tel. 331; 38-65; skr. Patronat Rolniczy; ekspozytura w Krakowie, Rynek 6; tel. 24-57.

Krajowe Towarzystwo Meljoracyjne, S.A. Warszawa, Kopernika 30; tel. 58-04; 58-07; 506-36; skr. Warszawa—Meljoracyjne.

Krakowska Centrala Mleczna Sp. z ogr. odp., Kraków, Lubicz 40; tel. 24-90.

Kresowy Związek Ziemian, Warszawa, Piękna 36; tel. 180 - 32; 84 - 28.

Małopolski Związek Mleczarski, Kraków, Jabłonowskich 19; tel. 11-90; skr. Mleczarski; oddział Lwów, 29 Listopada 21.

Małopolski Związek Przemysłu Metalowego, Kraków, Rynek 45.

Międzynarodowe Towarzystwo Żeglugi Powietrznej w Polsce, Warszawa, Topolowa, Port Lotniczy; tel. 258-13; 110-99; skr. CIDNA.

Okręgowy Związek Kas Chorych, Warszawa, Złota 30; tel. 198-42.

Polskie Zrzeszenie Spirytusowe (b. Kongresówki) Warszawa, Hortensja 6; tel. 12-09; 107-62; skr. Taślagos; oddz. w Lublinie, Krakowskie Przedmieście 78.

Polski Związek Dystylatorów oraz Wytwórców Wódek i Likierów, Warszawa, Senatorska 35; tel. 38-57 skr. Dystylatorzy.

Polski Związek Hodowców Roślin Ozdobnych i Kwiatów, Warszawa, Bagatela 3; tel. 31-50.

Polski Związek Organizacji i Kółek Rolniczych, Warszawa, Tamka 1; tel. 412-21.

Polski Związek Posiadaczy Sadów, Warszawa, Bagatela 3; 31-50.

Polski Związek Producentów Filmowych, Warszawa, Marszałkowska 36; tel. 198-64.

Polski Związek Producentów Rolnych, Kraków, Św. Jana 3.

Polski Związek Producentów Warzyw, Warszawa, Grójecka 12; tel. 515-46.

Polski Związek Przemysłowców Garbarzy, Warszawa, Bielańska 7; tel. 266-63; skr. Polzeg.

Polski Związek Przemysłu, Handlu i Finansów Województwa Śląskiego, Katowice, Poczta 16.

Polski Związek Przemysłowców Metalowych, Warszawa, Krakowskie-Przedmieście 5; tel. 114-26; 222-44; 157-40; skr. Metalowcy.

Polski Związek Przemysłowców Metalowych, Poznań, Ratajczaka 16.

Polski Związek Teatrów Świetlnych, Warszawa, Wierzbowa 7. tel. 35-54; 13-88.

Polski Związek Towarzystw Kupieckich Województwa Śląskiego, Katowice, Andrzeja 6.

Polski Związek Wytwórców Nasion Ogrodowych, Warszawa, Bagatela 3; tel. 31-50.

Polski Związek Zrzeszeń Gospodarczych Województwa Śląskiego, Katowice, Poczta 16; tel. 13-23; skr. Centrumpol.

Pomorskie Stowarzyszenie Rolniczo-Handlowe w Toruniu, Toruń, Prosta 20; tel. 153; skr. Pomorskarola.

Pomorskie Towarzystwo Hodowców Bydła Nizinnego, Czarno-Srokałego; Toruń, Prosta 18/20; tel. 64.

Pomorskie Towarzystwo Producentów Nasion, Toruń, Sienkiewicza 40; tel. 36.

Pomorski Związek Hodowców Drobiu, Toruń, Mickiewicza 101.

Pomorski Związek Hodowców Konia Szlachetnego półkrwi, Toruń Sienkiewicza 40; tel. 36.

Pomorski Związek Osadników Rolnych, Grudziądz., Pl 23 Stycznia.

Pomorski Związek Ziemian, Toruń, Szeroka 30.

Rada Związków Towarzystw Kupieckich Zachodniej Polski, Grudziądz, Wybickiego 31.

Spółdzielnia Gospodarczo - Zawodowa Samorządów Powiatowych, Warszawa, Dobra 28; tel. 177-30; 301-93; 40-74.

Stowarzyszenie Fabrykantów Pończosznich w Łodzi i okolicy, Łódź, Andrzeja 14.

Stowarzyszenie Kupców i Wytwórców Branży Obuwianej, Warszawa, Senatorska 22; tel. 335-64.

Stowarzyszenie Polskich Kupców i Przemysłowców Chrześcijan w Łodzi, Łódź Piotrkowska 113; tel. 20-57.

Stowarzyszenie Pracodawców i Pracowników Rolnych, Warszawa, Podchorążych 95; tel. 527-98.

Stowarzyszenie Przemysłowców Budowlanych, Lwów, Grodzickich 1/3.

Stowarzyszenie Przemysłowców Budowlanych, Łódź, 6-go Sierpnia 88.

Stowarzyszenie Przemysłowców Graficznych, Warszawa, Królewska 10; tel. 430-97.

Stowarzyszenie Restauratorów, Warszawa, Nowy Świat 39; tel. 148-21.

Stowarzyszenie Właścicieli Nieruchomości, m. Warszawy, Warszawa, Miodowa 7; tel. 91-96.

Stowarzyszenie Właścicieli Nieruchomości, Katowice, Zielona 14.

Stowarzyszenie Zjednoczonych Ziemianek, Warszawa, Marszałkowska 149 m. 6; tel. 82-03.

Stowarzyszenie Zawodowe Przemysłowców Budowlanych, Warszawa, Ludna 9a; tel. 287-00.

Stowarzyszenie Zawodowych Przemysłowców Budowlanych, Brześć N/B. 3-go Maja 3.

Stowarzyszenie Zawodowe Właścicieli Zakładów Restauracyjnych, Warszawa, Wspólna 10; tel. 148-21.

Towarzystwo Popierania Przemysłu Ludowego w Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Tamka 1; tel. 271-50; 531-46.

Towarzystwo Przemysłowców Zagłębia Dąbrowskiego, Sosnowiec, Małachowskiego 3; tel. 4-18; skr. Przemysłowcy.

Towarzystwo Pszczelniczo - Ogrodnicze, Warszawa, Wiejska 12; tel. 188-56.

Towarzystwo Ziemianek Wielkopolskich, Poznań, Mickiewicza 33.

Towarzystwo Zjednoczonych Elektrotechników Polskich „Elektro-praca”, Warszawa, Kopernika 5; tel. 229-38.

Towarzystwo Żydowskich Właścicieli Piekarni, Warszawa, Nowolipki 4; 418-65.

Wielkopolskie Zrzeszenie Właścicieli Lasów, Poznań, Mickiewicza 33.

Wielkopolski Związek Ziemian, Poznań, Ratajczaka 1; tel. 13-65.

Wielkopolski Związek Zawodowy Hodowców i Wytwórców Nasion i Ziemiopłodów Nasiennych „Cerełita”, Poznań, Mickiewicza 33; tel. 62-43; skr. Cerełita.

Zjednoczenie Dystylatorów Górnego Śląska „Alkohol”, Katowice.

Zjednoczenie Mleczarskie, Poznań, Mickiewicza 33, tel. 4.

Zjednoczenie Polskich Kupców i Przemysłowców, Gdańsk, Hundegasse 85; tel. 682; 31-17.

Zjednoczenie Polskich Fabryk Gwoździ i Drułu, Warszawa, Królewska 25, tel. 206-00; 162-02, Skr. Kartel.

Zjednoczenie Przemysłu Polskiego na Śląsku, Katowice, Poczta 16; tel. 13-23; skr. Handlopol.

Zjednoczenie Wielkiego Handlu Województwa Śląskiego, Katowice, Poczta 16; tel. 13-23; skr. Handlopol.

Zrzeszenie Polskich Przemysłowców Lotniczych, Warszawa, Natolińska 13, tel. 303-52.

Zrzeszenie Przedsiębiorstw Radjotechnicznych w Polsce, Niecała 7; tel. 426-70.

Zrzeszenie Przemysłowców Leśnych, Warszawa, Nowy Świat 27 m. 3; tel. 235-10.

Zrzeszenie Przemysłu Muzycznego, Warszawa, Leszno 26; tel. 48-77.

Zrzeszenie Samorządów Powiatowych (Spółdzielnia Sejmików Powiatowych), Warszawa, Dobra 28; tel. 177-30; skr. Sampow.

Zrzeszenie Związków Właścicieli Lasów, Warszawa, Kopernika 30; tel. 11-77.

Związek Banków w Polsce, Warszawa, Jasna 1; tel. 40-88; 290-40.

Związek Białostockiego Wielkiego Przemysłu, Białystok, skrzynka pocztowa 19.

Związek Dzierżawców Rolnych Chrześcijan Rzplitej Polskiej, Warszawa, Kopernika 30; tel. 247-86.

Związek Eksportowego Przemysłu Metalowego Przelwórczego, Warszawa, Trauguta 4; tel. 157-95.

Związek Eksporterów Polskiego Przemysłu Włókienniczego, Łódź, Moniuszki 9.

Związek Elektrowni Polskich, Warszawa, Kopernika 8; tel. 141-75.

Związek Fabrykantów Ceramicznych, Poznań, Rzeczpospolita 1.

Związek Fabrykantów Dykt i Fornierów w Polsce, Warszawa, Nowy Świat 27; tel. 432-35.

Związek Fabryk Kwasu Węglowego w Polsce, Warszawa, Koszykowa 28.

Związek Fabrykantów Octu w Polsce, Warszawa, Bracka 13 m. 5; tel. 19-90.

Związek Fabrykantów WYROBÓW Perfumeryjno-Kosmetycznych i Mydeł Toaletowych, Warszawa, Leszno 12, tel. 52-34.

Związek Gospodarczy Gazowni i Zakładów Wodociągowych, Warszawa, Koszykowa 29; tel. 334-26.

Związek Gospodarczy Przemysłu Przetwórczego Województwa Śląskiego, Katowice, Powstańców 5.

Związek Hodowców Konia Szlachetnego w Wielkopolsce, Poznań, Mickiewicza 33; tel. 62-43; 63-84; 64-42; skr. Wirol.

Związek Hut Szklanych w Polsce, Warszawa, Hortensja 5; tel. 309-29; skr. Hutszkło.

Związek Księgarzy Polskich, Warszawa, Hortensja 4; tel. 222-47.

Związek Kupców i Przemysłowców Drzewnych, Poznań, Ratajczaka 21a.

Związek Kupców Śląska Cieszyńskiego, Cieszyn, Rynek 1; tel. 33.

Związek Kupców Tytuńowych Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Mazowiecka 1. tel. 228-64; 33 - 99.

Związek Lokatorów i Sublokatorów m. Warszawy, Warszawa, Leszno 53; 69-42.

Związek Młynarzy Polskich w Warszawie z terenem b. Kongresówki, Warszawa, Nowy Świat 70; tel. 277-45; skr. Młynopol.

Związek Młynarzy Ziemi Zachodniej Polski, Poznań, św. Marcina 39.

Związek Młynów Handlowych, Poznań, S. Mielżyńskiego 23.

Związek Organizacji Rolniczych w Warszawie, Warszawa Kopernika 30; tel. 102-74; 79-47; 201-43; skr. Warszawa—Central.

Związek Polskich Fabrykantów Portland Cementu, Warszawa, Czackiego 1; tel. 305-99.

Związek Polskich Hut Żelaznych, Warszawa, Mazowiecka 5; tel. 155-53; 155-73; 76-12; skr. Metalurgia.

Związek Polskich Producentów i Rafinerów Olejów Mineralnych, Warszawa Senatorska 42; tel. 53-95; 29-51; skr. Pobraf.

Związek Polskiego Przemysłu Acetylenowego i Tlenowego, Warszawa, Hortensja 6; tel. 162-99.

Związek Polskich Przedsiębiorstw Elektrycznych, Warszawa, Jerozolimska 16; tel. 66-61; 66-91.

Związek Polskich Przemysłowców Filmowych, Warszawa, Wierzbowa 7; tel. 145-50.

Związek Polskich Przemysłowców Naftowych, Lwów., Sapiechy 3; tel. 32-36; skr. Naftowyzwiązek.

Związek Polskich Przedsiębiorstw Transportowych i Ekspedycyjnych, Warszawa, Królewska 14; tel. 92 - 74.

Związek Polsko-Śląskich Spółdzielni Raiffeisena, Katowice, św. Jana 10; tel. 630-643; skr. Raiffeisen.

Związek Polskich Wytwórców Wagonów i Parowozów, Warszawa, Nowy Świat 2; tel. 98-23.

Związek Poznańskich Kółek Rolniczych, Poznań, Mickiewicza 33; tel. 64-42.

Związek Pracodawców Górnośląskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego, Katowice.

Związek Producentów Jajczarskich, Lwów, Mickiewicza 26.

Związek Producentów Olejów Mineralnych, Lwów Romanowicza 5.

Związek Producentów Rolnych, Poznań, Poczta 30.

Związek Producentów Ryb, Warszawa, Rybaki 18; tel. 68-37; 98-70 skr. Proryby.

Związek Producentów Wikliny Zachodniej Polski, Toruń, Żeglarska 1.

Związek Prywatnych Zakładów Ubezpieczeń w Polsce, Warszawa, Chmielna 2; tel. 132-83; 289-62; 265-45.

Związek Przedsiębiorstw Ekspedycyjnych Zachodnich Ziemi Polski, Poznań, Towarowa 15/20; tel. 42-71.

Związek Przedsiębiorstw Gorzelni Rolniczych, Lwów, 3-go Maja 19 (dwór Kościuszki 7).

Związek Przedsiębiorstw Komunikacyjnych w Polsce, Warszawa, Kopernika 8; tel. 141-75.

Związek Przedsiębiorstw Transportowych i Kolei Dojazdowych w Polsce, Warszawa, Foksal 11.

Związek Przedsiębiorstw Urzędzeń Zdrowotnych w Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Żelazna 63; tel. 23-28.

Związek Przemysłowców Budowlanych, Grudziądz, Toruńska 12/II.

Związek Przemysłowców Budowlanych, Starogard, Gimnazjalna 14.

Związek Przemysłowców Budowlanych, Toruń, Stary Rynek 20.

Związek Przemysłowców Ceramicznych, Warszawa, Ludna 9a tel. 287-00.

Związek Przemysłowców Ceramicznych, Wschodniej Małopolski, Lwów, Bonlarda 5/II tel. 1-11.

Związek Przemysłowców Ceramicznych w Łodzi, Piotrkowska 67.

Związek Przemysłowców Drzewnych, Poznań, Przemysłowa 28b.

Związek Przemysłu Dżianego Rzeczypospolitej Polskiej, Łódź, Kościuszki 25.

Związek Przemysłu Konfekcyjnego w Polsce, Warszawa, Trębacka 4; tel. 37-96.

Związek Przemysłu Perfumeryjnego w Polsce, Warszawa, Wierzbowa 11; tel. 516-67.

Związek Przemysłu Włókienniczego w Państwie Polskim, Łódź, Piotrkowska 95; tel. 89-789; skr. Assolext.

Związek Rewizyjny Spółdzielni Rolniczo-Handlowych, Lwów, Kopernika 20; tel. 28-35.

Związek Rewizyjny Spółdzielni Rolniczych, Kraków, Pl. Szczepański 6; tel. 2; 463.

Związek Rewizyjny Spółdzielni Wojskowych, Warszawa, Nowogrodzka 21; tel. 108-57.

Związek Rzemieślników Chrześcijań Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Miodowa 15; tel. 179-19; 179-42.

Związek Spółdzielni Polskich, Warszawa Jasna 8; tel. 109-02; 413-87.

Związek Spółdzielni Przetworów Mięsnych w Dębicy, tel. 17; skr. Zetes-Dębica.

Związek Spółek Rolniczych w Ks. Cieszyńskim, Cieszyn, Rynek 3.

Związek Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych, Poznań, Pl. Wolności 18; tel. 43-21; 20-56; 21-83; 21-84; skr. Patronat.

Związek Stowarzyszeń Kupieckich Małopolski Zachodniej, Kraków, Grodzka 13.

Związek Stowarzyszeń Plantatorów Buraków Cukrowych, Warszawa, Kopernika 30; tel. 287-17.

Związek Stowarzyszeń Plantatorów Buraków Cukrowych Wielkopolski i Pomorza, Poznań, Pl. Wolności 9.

Związek Stowarzyszeń Właścicieli Nieruchomości w Państwie Polskiem, Warszawa, Zgoda 1; tel. 252-19.

Związek Towarzystw Kupieckich z siedzibą w Poznaniu, Poznań Pocztowa 31; tel. 52-39.

Związek Towarzystw Kupieckich na Pomorzu, Grudziądz, Wybickiego 31; tel. 193.

Związek Towarzystw Przemysłowych i Rzemieślniczych, Poznań, Ratajczaka 26; tel. 36-60.

Związek Uzdrowisk Polskich, Warszawa, Al. Szucho 8; tel. 409-74; 434-38.

Związek Właścicieli Browarów w Polsce, Warszawa, Żelazna 59; tel. 5-96.

Związek Właścicieli Drożdżowni w Polsce, Warszawa, Zielna 21; tel. 164-57; 514-35; skr. Prodrożdże.

Związek Właścicieli Drukarń Małopolski Zachodniej, Kraków, Zwierzyniecka 2.

Związek Właścicieli Fabryk Kopert i Papeterji w Polsce, Warszawa, Mazowiecka 11.

Związek Właścicieli Fabryk Wyrobów Cukierniczych i Przetworów Owocowych, Warszawa, Jasna 10.

Związek Właścicieli Gorzelni Przemysłowych i Rektyfikacji w Polsce, Warszawa, Czackiego 3/5; tel. 154-74; 285-45.

Związek Właścicieli Zakładów Graficznych i Wydawniczych Województwa Lwowskiego, Stanisławowskiego, i Tarnopolskiego, Lwów, Ossolińskich 16.

Związek Właścicieli Lasów Prywatnych na Pomorzu, Toruń, Sienkiewicza 40; tel. 36.

Związek Właścicieli Piekarni, Warszawa, Nowogrodzka 34; tel. 241-00.

Związek Właścicieli Zakładów Graficznych i Wydawniczych na Polskę Zachodnią; Poznań, Marcinkowskiego 17.

Związek Wykończarni i Farbiarni Okręgu Łódzkiego, Łódź, Piotrkowska 84; tel. 8-84.

Związek Wynalazców Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Wspólna 26; tel. 338-26.

Związek Wytwórców Gałęzi Papierniczo-Piśmiennej, Warszawa, Nowolipie 74; tel. 16-30.

Związek Wytwórców i Kupców Wyrobów ze Szlachetnych Metali, Lwów, Rynek 20; skr. Związek Wytwórców.

Związek Wytwórców Mebli Giętych z Drzewa Bukowego, Warszawa, Marszałkowska 141.

Związek Wytwórców Naczyni Emaljowanych w Polsce, Warszawa, Kredytowa 1; tel. 81-49; 181-25; skr. Emalbiuro.

Związek Wytwórców Tektury Smołowcowej, Przetworów Smołowcowych i Asfaltu. Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Leszno 92.

Związek Zawodowy Cukrowni b. Królestwa Polskiego Kongresowego, Warszawa, Moniuszki 11; tel. 84-99; 111-14; 111-28; skr. Cukrozwiązek.

Związek Zawodowy Drukarzy i Pokrewnych Zawodów w Polsce, Poznań, Wrocławska 7; tel. 54-79.

Związek Zawodowy Dzierżawców Rolnych Chrześcijań Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Chmielna 5; tel. 7-96.

Związek Zawodowy Papierni Polskich, Warszawa, Czackiego 18; tel. 32-27; skr. Związek Papierni.

Związek Zawodowy Polskich Fabryk Celulozy, Warszawa, Smolna 17; tel. 14-08.

Związek Zawodowy Polskich Hodowców i Wytwórców Nasion, Warszawa, Kopernika 30. tel. 129-90.

Związek Zachodnio-Polskiego Przemysłu Cukrowniczego, Poznań, Sew. Mielżyńskiego 7/II p; tel. 22-52.

Związek Zawodowy Przemysłu Chemicznego i Pokrewnych Rzplitej Polskiej, Czechowice—Dziedzice.

Związek Zawodowy Przemysłowców Mydlarskich w Polsce, Warszawa, Leszno 102.

Związek Przemysłu Superfosfatowego, Warszawa, Kredytowa 4; tel. 46-57; 47-66; 46-17.

Związek Zawodowy Wielkiego Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Czackiego 14; tel. 529-64; 410-14.

Związek Zawodowy Właścicieli Farbiarni Zarobkowych, Łódź, Al. Kościuszki 17.

Związek Ziemian Wschodnich Województwa Małopolskich, Lwów, Kopernika 4; tel. 816.

Związek Ziemian w Krakowie, Kraków, Św. Jana 3/5; tel. 20-97.

Związek Ziemian w Warszawie, Warszawa, Kopernika 30.

Syndykaty.

Baranowicze,

Syndykat Rolniczy w Baranowiczach, Szosowa 172, tel. 68, skr. „Syndykat Rolniczy“.

Biała Podlaska,

Syndykat Rolniczy Podlaski, Sp. Akc. Warszawska 5, tel. 20, 61-2, 3, skr. „Syndykat - Biała Podlaska”.

Ciechanów,

Syndykat Rolniczy Ciechanowski, Mławska 4 tel. 70-12, skr. „Rolnicze-Ciechanów”.

Częstochowa,

Syndykat Rolniczy Częstochowski, Sp. Akc. Kilińskiego 3, tel. 175-, 270, skr. „Syndykat”.

Grodno,

Syndykat Rolniczy Grodzieński, Sp. Akc. Orzeszkowej 20, tel. 14.

Hrubieszów,

Syndykat Rolniczy Hrubieszowski, Sp. Akc. tel. 15, skr. „Syndykat-Hrubieszów”.

Kalisz,

Syndykat Rolniczy Kaliski, Sp. Akc. Kanońska 3, tel. 117, 166, 234, skr. „Rolnicze”.

Kielec,

Syndykat Rolniczy Kielecki, Sp. Akc. Czysta 20, tel. 97, skr. „Syndykat-Kielec”.

Kraków,

Syndykat Koszykarski, Sp. Akc., Św. Marka 6, skr. „Eska-Kraków”.

Syndykat Rolniczy Krakowski, Sp. Akc., Pl. Szczepański 6, tel. 148, 12-37, skr. „Syndykat-Kraków”.

Katowice,

Syndykat dla Producentów Smołowcowych, Zamkowa 3, tel. 611, skr. „Smołoprodukt”.

Syndykat Polskich Hut Żelaznych w Katowicach. Leszno (Wielkopolska).

Syndykat Rolniczy Handlowy, Dworcowa 58, tel. 54, skr. „Syndykat”.

Lida,
Syndykat Rolniczy Lidzki, Sp. Akc., Suwalska,
tel. 46, skr. „Lida Syndykat”.

Lipno,
Syndykat Rolniczy Ziemi Dobrzyńskiej, Sp. Akc., Gdańska 36, tel. 40, skr. „Syndykat - Lipno”.

Lublin,
Syndykat Rolniczy Lubelski, Sp. Akc. Krakowskie - Przedmieście 64, tel. 130, 322, skr. „Syndykat”.

Lwów,
Syndykat Interesantów Drzewnych we Lwowie,
Akademicka 17, tel. 15-10, 40-50.

Syndykat Zbożowy, Jagiellońska 20.

Łódź,
Syndykat Rolniczy Łódzki, Sp. Akc., Kilińskiego, tel. 196-60, skr. „Rolnicze-Łódź”.

Łuck,
Syndykat Handlowy Ziemi Wołyń, Sp. z ogr. odp., Łuck.

Rawa,
Syndykat Rolniczy Rawski, Sp. Akc., Mazowiecka, tel. 13, skr. „Rolnicze”.

Równe,
Syndykat Handlowo - Rolniczy Wołyński, Handlowa 9, tel. 98, 37, skr. „Wołyń”.

Siedlce,
Syndykat Rolniczy Siedlecki, Warszawska 64, skr. „Siedlce-Rolnicze”.

Szczuczyn Łomżyński,
Syndykat Rolniczy Szczuczynski, Sp. Akc., tel. 16, skr. „Syndykat”.

Toruń,
Syndykat Rolniczy Pomorski, Sp. Akc., Szerepka 37, tel. 435, 436, 153, skr. „Hurt - Rolny”.

Warszawa,

Syndykat Centralnego Towarzystwa Rzemieślniczego, Nowy Świat 48.

Syndykat Kupców Zbożowych, Marszałkowska 111, tel. 510-16.

Syndykat Ogrodniczy, Kopernika 30.

Syndykat Plantatorów Chmielu, Sp. Akc., Czeraniakowska 217, tel. 61-20, 135-76, skr. „Lupulina-Warszawa”.

Syndykat Polskich Eksporterów Trzody i Bydła, Sp. z ogr. odp. Krakowskie-Przedmieście 5, tel. 336-56, 117-88.

Syndykat Handlowy et Ltd, Nowy Świat 23/25, tel. 104-86.

Syndykat Hodowlany w Warszawie. Kopernika 30, tel. 276-80.

Syndykat Przemysłu Naftowego, Sp. z ogr. odp. Marszałka Focha 12, tel. 525-87, 528-87.

Syndykat Polskich Hut Żelaznych, Sp. z ogr. odp. Moniuszki 10, tel. 258-15, 293-87.

Syndykat Przemysłu Filmowego, Wierzbowa, 7, tel. 35-34, 13-88.

Syndykat Rolniczy Warszawski, Sp. Akc. Kopernika 30, tel. 31-62, 292-90, skr. „Rolnicze-Warszawa”.

Syndykat Turystyczny, sp. z ogr. odp. Jerozolimka 39, tel. 64-36.

Wilno.

Syndykat Rolniczy Wileński, Sp. Akc., Zawalna 9, tel. 323, skr. „Rolnicze-Wilno”.

I z b y :

Handlowe, Przemysłowe, Rolnicze, Rzemieślnicze, Rękodzielnicze, Polsko-Zagraniczne w Kraju i Polsko-Zagraniczne poza obrębem Rzeczypospolitej Polskiej.

IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWE

Związek Izb Przemysłowo-Handlowych, Warszawa, Czackiego 12; tel. ctr. 331-62.

Bielsk — Izba Przemysłowo — Handlowa, Bielsk, Piłsudskiego 4; tel. 14-48; 498.

Bydgoszcz — Izba Przemysłowa i Handlowa, Bydgoszcz, Nowy-Rynek 8; tel. 242; na następujące powiaty z województwa Poznańskiego: Bydgoski, Chodzieski, Czarnkowski, Gnieźnieński, Inowrocławski, Mogilnicki, Szubiński, Węgrowski, Wyrzyski i Żniński.

Grudziądz — Izba Handlowo-Przemysłowa Pomorska, Grudziądz, Lipowa 31; tel. 9; na województwo pomorskie.

Katowice — Izba Handlowa, Katowice, Pl. Wolności 8; tel. 22-61; 22-82.

Kraków — Izba Przemysłowo-Handlowa, Kraków, Długa 1; tel. 32-03; 34-10; na województwo Krakowskie i na następujące powiaty województwa Lwowskiego: Krośnieński, Łańcucki, Niskowski, Przeworski, Rzeszowski i Tarnobrzski.

Lublin — Izba Przemysłowo - Handlowa, Lublin, Powiatowa 5; na województwo Lubelskie i Wołyńskie.

Lwów — Izba Przemysłowo - Handlowa, Lwów, Akademicka 17; tel. 8; 86; 28-48; 45-68; na województwo: Tarnopolskie i Stanisławowskie, oraz na następujące powiaty z województwa Lwowskiego: Bobrecki, Brzozowski, Dobromilski, Droho-bycki, Gródecki, Jarosławski, Jaworowski, Kolbuszowski, Liski, Lubaczowski, Lwowski, Mościcki, Przemyski, Rawski, Rudzki, Samborski, Sanocki, Sokalski, Staro-Samborski, Strzyżowski, Żółkiewski.

Łódź — Izba Przemysłowo-Handlowa, Łódź, Targowa 63; na województwo Łódzkie.

Poznań — Izba Handlowa i Przemysłowa, Poznań, Mickiewicza 31; tel. 24-60; 31-59; na następujące powiaty z województwa Poznańskiego: Gostyński, Grodziski, Jarociński, Kępiński, Kościański, Kozmiński, Krotoszyński, Leszczyński, Międzybórzski, Nowotomyski, Obornicki, Odolanowski, Ostrowski, Ostrzeszowski, Pleszewski, Poznański, Rawicki, Szamotulski, Śmigielski, Średnicki, Śremski, Witkowski i Wolsztyński.

Sosnowiec — Izba Przemysłowo-Handlowa, Sosnowiec, Małachowskiego 3; na województwo Kieleckie.

Warszawa — Izba Przemysłowo-Handlowa, Warszawa, Czackiego 12; tel. ctr. 332-00, prez. 331-61.

Wilno — Izba Handlowo-Przemysłowa, Wilno, Trocka 3; na województwo: Białostockie, Nowogródzkie, Poleskie i Wileńskie.

IZBY ROLNICZE

Wydział Produkcji Rolnej Śląskiej Izby Rolniczej Cieszyn, Karola Miarki.

Śląska Izba Rolnicza
Katowice, Plebiscytowa 111.

Wielkopolska Izba Rolnicza
Poznań, Mickiewicza 33; tel. 62-43; 63-84.

Pomorska Izba Rolnicza
Toruń, Sienkiewicza 40; tel. 36; 469.

IZBY RZEMIEŚNICZE

w Bydgoszczy, Gdańska 154; tel. 15-80.

w Grudziądzu, Toruńska 12; tel. 807.

w Lublinie, Królewska 11.

w Łwowie, Kościelna 8.

w Łodzi, Kilińskiego 123; tel. 12-00.

w Nowogrodzku,

w Poznaniu, Ratajczaka 26/27; tel. 25-41; 36-60.

w Warszawie, Szkolna 2. tel. 446-31.

Na woj. Warszawskie
we Włocławku, Kaliska 1.

Na woj. Śląskie
w Katowicach, Stawowa 10; tel. 17-93.

IZBY RĘKODZIELNICZE

Izba Rękodzielnicza w Krakowie
Kraków, Andrzeja Potockiego 18; tel. 13-57.

Izba Rękodzielnicza we Lwowie
Lwów, Kościelna 8.

Izba Rękodzielnicza w Stanisławowie
Stanisławów, Sapieżyńska 18; tel. 226.

Izba Rękodzielnicza w Tarnopolu
Tarnopol, Kaczaty 17; tel. 142.

IZBY HANDLOWE

POLSKO - ZAGRANICZNE W KRAJU

Amerykańsko-Polska Izba Handlowa i Przemysłowa, Warszawa, Nowy Świat 72; tel. 26-62.

Austrijsko-Polska Izba Handlowa, Warszawa, Elekoralna 2; Ministerstwo Przemysłu i Handlu I piętro, pokój 105; tel. 16-18.

Belgijsko-Polska Izba Handlowa, Warszawa, Jerozolimska 26 m. 3; tel. 77-98.

Brazylijsko-Polska Izba Handlowa, Warszawa, Zgoda 4 m. 19.

Egiptsko-Polska Izba Handlowa, Warszawa, Miodowa 7 (Instytut Wschodni).

Francusko-Polska Izba Handlowa, Warszawa, Szkolna 10; tel. 174-50.

Grecko-Polska Izba Handlowa, Warszawa, Foksal 14, m. 3; tel. 57-60.

Holendersko-Polska Izba Handlowa, Warszawa, Foksal 14 m. 3; tel. 57-60.

Włosko-Polska Izba Handlowa, Warszawa, Wierzbowa 11; tel. 202-15.

Jugosłowiańsko-Polska Izba Handlowa, Warszawa, Kredytowa 3.

Łacińsko-Amerykańsko-Polska Izba Handlowa, Warszawa, Hortensja 6; tel. 13-42.

Palestyńsko-Polska Izba Handlowa, Warszawa, Nałewki 2a (Długa 50) tel. 213-79.

Portugalsko-Polska Izba Handlowa, Warszawa, Kancelaria Poselstwa tel. 57-60.

Rumuńsko-Polska Izba Handlowa, Warszawa, Matejki 4 m. 6; tel. 57-60.

Węgiersko-Polska Izba Handlowa, Warszawa, Ludna 9; tel. 219-02.

Izba Handlowa dla Bliskiego Wschodu, Warszawa, Śto Krzyska 27; tel. 412-78.

Izba Handlowa Polski i Z. S. S. R., Warszawa, Zgoda 7; tel. 278-31; 76-25.

IZBY HANDLOWE POLSKO-ZAGRANICZNE

poza obrębem Rzeczypospolitej Polskiej

(Grecja)

Atheny — Izba Handlowa Grecko-Polska. Chambre de Commerce Greco-Polonaise, Athenes, Stadion 9.

(Belgia)

Bruksela — Izba Handlowa Belgijsko-Polska. Chambre de Commerce Belgo-Polonaise, Bruxelles Rue Ducale 33.

(Węgry)

Budapeszt — Węgiersko-Polska Izba Handlowa. Magyar Lengyel Kereskedelemi, Kamara, Budapest 7, Akademia U. 9.

(Ameryka)

Buffalo — „Dom Polski”. Polish American Business Ullens, Association 1081 Broadway Buffalo.

(Ameryka)

Chicago — Polska Izba Handlowa w Chicago. Chicago Polish Chamber of Commerce, Ashland Avenue, Chicago III.

(Holandia)

Haga — Towarzystwo Polsko-Holenderskie w Hadze. Nederlands Polisch Verseniging Hag.

(Egipt)

Kair — Izba Handlowa Egipsko-Polska w Kairze. Chambre de Commerce Egypto-Polonaise du Caire, 22 rue El-Manakh.

(Anglia)

Londyn — Londyńska Izba Handlowa, Sekcja Polska. The London, K. C. 4, 1—3 Oxford Court.

(Ameryka)

New-York — Polska Izba Handlowa i Przemysłowa w New-Yorku. American Polish Chamber of Commerce and Industry in The United States Inc. New York City 953 Third Avenue.

(Francja)

Paryż — Izba Handlowa Francusko-Polska. Chambre de Commerce Franco-Polonaise, Paris 5 rue Godot de Muroi

(Łotwa)

Ryga — Łotewsko-Polska Izba Handlowa. Latorjas-Polrjas Tirdzniecibas Kamera, Riga.

(Italia)

Rzym — Izba Handlowa Włosko-Polska. Comers Commerce Italo Polseco Roma, Roma-Piazza Campitoli 3.

(Bułgaria)

Sofia — Izba Handlowa Bułgarsko-Polska w Sofji. Chambre de Commerce Sofja-Varna.

(Szwecja)

Sztokholm — Szwedzko-Polska Izba Handlowa. Svensko-Polska Handelskannaren, Stockholm Nibrogatan 9.

(Estonja)

Tallin — Estonsko-Polska Izba Handlowa. Tallin.

(Palestyna)

Tel-Aviv — Palestyńsko-Polska Izba Handlowa i Przemysłowa, Tel-Aviv, Boulevard Rotshild 72.

(Austria)

Wiedeń — Austryjacko-Polska Izba Handlowa w Wiedniu. Oesterreichische Handelskammer, Wien III, Ditscheinergasse 2 (Invalidenstrasse 9).

Instytucje i Organizacje:

Artystyczne, Dobroczynne, Naukowe i Oświatowe, O Doniosłym Znaczeniu dla Państwa, Polityczne, Społeczne, Sportowe, Towarzyskie, b. Wojskowych, Wolnych Zawodów, Pracowników i Robotników.

ARTYSTYCZNE

Filharmonja Warszawska, Warszawa, Moniuszki 5; tel. 36-28; 79-44.

„Lulnia” Towarzystwo Śpiewacze, Warszawa, Moniuszki 5.

Polski Klub Artystyczny, Warszawa, Jerozolimka 39 tel. 310-90.

Towarzystwo Szerzenia Sztuki Polskiej Wśród Obcych, Warszawa, Trębacka 4; tel. 115-51.

Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych, Warszawa, Pl. Małachowskiego 3, tel. 219-59.

Warszawskie Towarzystwo Artystyczne, Warszawa, Trębacka 10; tel. 47-06.

Warszawskie Towarzystwo Muzyczne, Warszawa, Sienkiewicza 8; tel. 33-40.

Warszawskie Towarzystwo Muzyków, Warszawa, Warecka 15 tel. 125-93.

DOBROCZYNNE

Biuro Informacji o Nędzy Wyjątkowej, Warszawa, Al. Batorego 19a, tel. (rez. 69-39).

Komitet Pomocy Polakom Kresom Wschodnim, Warszawa, Widok 26; tel. 106-47.

„Patronat” Towarzystwo Opieki nad Uwolnionymi Więźniami, Warszawa, Marszałkowska 74; tel. 10-60.

Polsko-Amerykański Komitet Pomocy Dzieciom, Warszawa, Jasna 11; tel. 249-55.

Polskie Towarzystwo Pomocy Ofiarom Wojny, Warszawa, Szpitalna 6; tel. 303-03.

Rosyjski Komitet Opieki nad Emigrantami w Polsce, Warszawa, Marszałkowska 68; tel. 242-88.

Schronisko dla Paralityków, Św. Władysława, Warszawa, Belwederska 20; tel. 98-96.

Schronienie Starców Św. Ducha i Panny Marji, Warszawa, Przyrynek 4; tel. 41-70.

Słownictwo „Pomoc Lekarska dla Ubogich Żydów”, Warszawa, Grzybowska 11; tel. 229-27; 304-12.

Szwajcarskie Towarzystwo Dobroczynności, Warszawa, Mazowiecka 11; tel. 406-04.

Towarzystwo Dobroczynności Prawosławnej Metropolii, Warszawa—Praga, Zygmuntowska 13; tel. 519-24.

Towarzystwo Kolonji Lelnicz dla Kobiet, Warszawa, Marszałkowska 130; tel. 291-84.

Towarzystwo „Macierzyństwo” Warszawa, Hoża 76; tel. 304-35.

Towarzystwo Opieki nad Niemowlętami, Warszawa, Widok 15/17; tel. 519-86.

Towarzystwo Opieki nad Sierotami. Dom Sierot Św. Heleny, Warszawa, Bracka 18; tel. 14-54.

Towarzystwo Pomocy Dzieciom i Młodzieży Polskiej z Kresów, Warszawa, Ś-to Krzyska 5; tel. 411-54.

Zakład Opieki N. Marji Panny dla Kobiet

Upadłych „Magdalenki”, Warszawa, Żytnia 3/9; tel. 10-95.

Warszawskie Towarzystwo Dobroczynności Warszawa, Krakowskie-Przedmieście 62; tel. 21-57; 10-23, skr. Dobroczynność.

NAUKOWE I OŚWIATOWE

Akademja Nauk Technicznych, Warszawa, Gmach Politechniki.

Instytut Oświaty i Kultury im. Staszycy, Warszawa, Wspólna 23; tel. 503-50.

Macierz Szkolna w Cieszyńcu, Cieszyń Stalmacha 14; tel. 155.

Macierz Szkolna w Gdańsku, Gdańsk, Gmach dyr. kolei tel. 240.

Naukowy Instytut Emigracyjny, Warszawa, Bracka 13; tel. 166-40.

Polska Akademia Umiejętności, Kraków, Sławkowska 17; tel. 39.

Polska Macierz Szkolna Ziem Wschodnich, Wilno Benedyktyńska 2; tel. 6-98.

Polska Macierz Szkolna, Ctr. Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7; tel. 92-23; 177-16.

Polskie Towarzystwo Anatomiczno-Zoologiczne, Warszawa, Chałubińskiego 5; tel. 8-67.

Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Lwów, Akademicka 17.

Polskie Towarzystwo Eugeniczne, Warszawa, Nowy-Świat 1; tel. 89-99.

Polskie Towarzystwo Geograficzne, Warszawa, Nowy Świat 72; tel. 313-71.

Polskie Towarzystwo Krajoznawcze, Warszawa, Karowa 31; tel. 42-50.

Polskie Towarzystwo Medycyny Społecznej, Warszawa, Hoża 37; tel. 34-75.

Polskie Towarzystwo Przyrodniczo-Pedagogiczne, Warszawa, Jezuicka 4.

Polskie Towarzystwo Radiologiczne, Warszawa, Wspólna 3a; tel. 35-07.

Polskie Towarzystwo Teozoficzne, Warszawa, Królewska 25; tel. 194-17.

Polskie Towarzystwo Zootechniczne, Warszawa, Kopernika 30; tel. 201-38.

Towarzystwo Badań Zagadnień Narodowych i Międzynarodowych, Warszawa, Nowy Świat 47; tel. 38-93.

Towarzystwo Bibliotek Publicznych, Warszawa, Marjensztadt 3; tel. 61-54.

Towarzystwo Czytelni Ludowych, Poznań, Pl. Wolności 18; tel. 10-50.

Towarzystwo Instytutu Filozoficznego i Psychologicznego, Warszawa, Piękna 44; tel. 169-62.

Towarzystwo Instytutu Radowego, im. Marji Skłodowskiej Curie, Warszawa, Nowy Świat 21; tel. 258-53.

Towarzystwo Kulturalno-Oświatowe dla Górnego Śląska, Warszawa, Ś-to Krzyska 5; tel. 41-06.

Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Warszawa, Nowy Świat 72; tel. 313-71.

Towarzystwo Szkoły Ludowej, Kraków, Św. Anny 5; tel. 578, skr. T. S. Z.

Towarzystwo Szerzenia Oświaty wśród Ludności Żydowskiej, Warszawa, Przechodnia 3.

Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego. (T.U.R) Warszawa, Czerwonego Krzyża 20; tel. 325-03.

Towarzystwo Wiedzy Wojskowej, Warszawa, Al. Szucha 23; tel. 125-65; skr. Wiedza.

Warszawskie Towarzystwo Higieniczne, Warszawa, Karowa 31; tel. 63-46.

Warszawskie Towarzystwo Psycho-Fizyczne, Warszawa, Marszałkowska 53; tel. 404-22.

Wydział Wykonawczy Polskich Towarzystw Oświatowych, Warszawa, Marszałkowska 153; tel. 308-58.

Związek Młodzieży Chrześcijańskiej, Polska Y.M.C.A. Warszawa, Marszałkowska 81a; tel. 109-42; 506-06.

O DONIOSŁEM ZNACZENIU DLA PAŃSTWA

Federacja Polskich Związków Obrońców Ojczyzny, Warszawa, Nowy Świat 35; tel. 424-40.

Komitet Floty Narodowej, zarz. gł. Warszawa, Elektoralna 2; tel. 30-34. *Komitet Stołeczny*, Senatorska 14, tel. 88-33.

Komitet Społeczny Przysposobienia Kobiet do Obrony Kraju, Warszawa, Bednarska 23; tel. 204-28.

Komitet Utworzenia Fundacji Lotniczej im. Pierwszego Biskupa Polowego Wojsk Polskich Ks. dr. Galla, Warszawa, Miodowa 24; tel. 520-91.

Liga Morska i Rzeczna, Warszawa Elektoralna 2; tel. 15-63.

Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej, zarz. gł. Warszawa, Długa 50; tel. 104-26, komitet stołeczny Chmielna 26, i Hoża 21; tel. 65-77.

Związek Strzelecki, Warszawa, Al. Jerozolimska 27, tel. Kom. Gł. 294-37.

POLITYCZNE

Klub Polityczny Kobiet Postępowych, Warszawa, Chmielna 10; tel. 46-72.

Polska Liga Kobiet Pokoju i Wolności, Warszawa, Widok 26; tel. 106-47.

Polskie Towarzystwo Przyjaciół Pokoju, Warszawa, Krakowskie Przedmieście 1.

Polski Związek Paneuropejski, Warszawa, Jasna 11.

Towarzystwo Polsko - Bułgarskie, Warszawa, Nowy-Zjazd, 7; tel. 235-76.

Towarzystwo Polsko - Czechosłowackie, Warszawa, Królewska 8; tel. 101-23.

Towarzystwo Polsko-Fińskie, Warszawa, Krakowskie Przedmieście 9; tel. 31-45.

Towarzystwo Polsko-Japońskie, Warszawa, Karowa 31; tel. 523-44.

Towarzystwo Polsko-Jugosłowiańskie, Warszawa, Krakowskie Przedmieście 26.

Towarzystwo „Liga Antybolszewicka”, Warszawa, Mazowiecka 11.

Towarzystwo Polsko-Włoskie im. Dante Alighieri, Warszawa, Zgoda 12; tel. 80-62.

Związek Organizacji Emigrantów Rosyjskich w Polsce, Warszawa, Marszałkowska 68; tel. 242-88.

SPOLECZNE

Centralny Komitet Pomocy Żydom Dotkniętym Kryzysem Gospodarczym, Warszawa, Leszno 42; tel. 416-97.

Centralne Stowarzyszenie Opieki nad Dziećmi Żydowskimi w Polsce, Warszawa, Nowolipki 30; tel. 105-33.

Centralne Stowarzyszenie Opieki nad Sierotami Żydowskimi w Polsce, Warszawa, Elektoralna 1; tel. 414-83.

Chrześcijańskie Towarzystwo Ochrony Kobiet Schronisko Misji Dworcowej, Warszawa, Czackiego 10; tel. 285-90; zarz. i sala zajęć, Warszawa, Mokołowska 55; tel. 23-69.

Główny Związek Straży Pożarnych Rzplitej Polskiej, Warszawa, Poznańska 11; tel. 84-30.

„Gmina Polska”, (reprezentuje całe społeczeństwo Polskie na obszar W.M. Gdańska i udziela informacji przyjeźdnym) Gdańsk, Wallgasse 16a; tel. 64-26.

Instytucja Pomocy Uchodźcom Rosjanom, Warszawa, Podwale 5; tel. 38-94.

Kasa Chorych m. st. Warszawy, Warszawa, Polna 30; tel. sekr. 29-84; biura informacyjno-podawczego 220-30.

Koło Pracy Kobiet, Warszawa, Kredytowa 16; tel. 38-58.

Komitet Rosyjski w Polsce, Warszawa, Podwale 5; tel. 262-66.

Liga Pracy, Warszawa, Czackiego 3/5; tel. 235-44.

Polski Biały Krzyż, Naczelny Zarz. Warszawa, Ś-to Krzyska 5; tel. 415-54; 334-40.

Polski Czerwony Krzyż, zarz. gł. Warszawa, Smolna 6; tel. 112-03; oddz. Mazowiecka 9; tel. 214-12.

Polskie Chrześcijańskie Stowarzyszenie Młodych Kobiet, Warszawa, Marszałkowska 74; tel. 81-44.

Polski Komitet Opieki nad Dzieckiem, Warszawa, Jasna 11; tel. 62-00; 249-55.

Polski Komitet do Zwalczania Raka, Warszawa, Karowa 31; tel. 279-61.

Polskie Towarzystwo Emigracyjne, Ctr. Warszawa, Jasna 11; tel. 419-16.

Polskie Towarzystwo Opieki nad Grobami Bohaterów, Warszawa, Pl. 3-ch Krzyży 8; tel. 20-82.

Polskie Towarzystwo Opieki nad Kresami, Warszawa, Kredytowa 16; tel. 10-92.

Polskie Towarzystwo Opieki nad Sierotami po Poległych Wojskowych i Dziećmi Inwalidów, Warszawa, Mazowiecka 9; tel. 505-90.

„Toz” Towarzystwo Ochrony Zdrowia Ludności Żydowskiej w Polsce, Warszawa, Elektoralna 8; tel. 264-99; 28-02.

Towarzystwo Doraźnej Pomocy Lekarskiej (Pogotowie Ratunkowe), Warszawa, Leszno 58; tel. 69-00; 3-69.

Towarzystwo Gniazd Sierocych, Warszawa, Leszno 11; tel. 248-13; 526-20.

Towarzystwo „Koło Polek” Warszawa, Krakowskie Przedmieście 99; tel. 102-35.

Towarzystwo Kresów Wschodnich, Warszawa, Chmielna 21; tel. 415-76.

Towarzystwo Ogrodów Robotniczych, Warszawa, Marszałkowska 76; tel. 236-13.

Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi Rzplitej Polskiej, Polna 40; tel. 285-36.

Towarzystwo Rozwoju Życia Narodowego w Polsce, Warszawa, Żórawia 2; tel. 13-14; skr. Rozwój.

Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Przeszłości, Warszawa, Rynek Starego Miasta 32; (dom Baryczków) tel. 99-88.

Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami Rzplitej Polskiej, Warszawa, Wiejska 18; tel. 207-07.

Ukraiński Centralny Komitet w Rzplitej Polskiej, Warszawa, Podwale 16; tel. 517-27.

Warszawskie Towarzystwo Patronatu nad Nieleśniami, Warszawa, Królewska 33; tel. 226-83.

Warszawskie Towarzystwo Przeciwgruźlicze, Warszawa, Mazowiecka 5; tel. 99-57.

Związek Miał Polskich, Warszawa, Mazowiecka 7; tel. 107-11.

Związek Obrony Kresów Zachodnich, Poznań, Zamek Fredry 7; Okręgi Związku: Pomorski,—Toruń, Franciszkańska 14; Śląski—Katowice, Poczta 16; Środkowy—Warszawa, Nowy Świat 21; tel. 518-75; skr. Okaret.

Związek Polskich Towarzystw Kolonji Leśnych, Warszawa, Wilcza 52; tel. 31-81.

Związek Równouprawnienia Kobiet Polskich, Warszawa, Mokotowska 78.

Związek Samorządu Powiatowego, Warszawa, Kredytowa 16 m. 20; tel. 117-93.

Związek Towarzystw Opieki nad Sierotami Żydowskimi w Polsce, Warszawa, Przechodnia 5; tel. 137-50.

SPORTOWE

Akademicki Związek Sportowy, Kraków, Zwierzyniecka 48.

Akademicki Związek Sportowy, Lwów, gmach Uniwersytetu.

Akademicki Związek Sportowy, Lublin, 3-go Maja 74.

Akademicki Związek Sportowy, Poznań, Zamkowa 1.

Akademicki Związek Sportowy, Warszawa, Kopernika 41; tel. 33-06.

Akademicki Związek Sportowy, Wilno, Wielka 24.

Automobilklub Polski Warszawski, Warszawa, Ossolińskich 6; tel. 136-85; skr. Autoklub.

Automobilklub Wielkopolski, Poznań, Kantaka 1; tel. 33-39.

Bydgoskie Towarzystwo Wioślarskie, Bydgoszcz, Bernardyńska, tel. 1662.

Centralny Związek Wiejskich Kółek Myśliwskich, Warszawa, Marszałkowska 95; tel. 95-26.

Klub Sportowy „Polonja”, Warszawa, Szczygła 1a; tel. 103-87.

Klub Sportowy „Warszawianka”, Warszawa, Czackiego 8; tel. 125-34.

Klub Wioślarski „Wista”, Warszawa, Wioślarska 4; tel. 29-47.

Krakowski Klub Automobilistów, Kraków, Św. Anny 9; tel. 124.

Łódzki Klub Sportowy, Łódź, Piotrkowska 108; tel. 108.

Małopolski Klub Automobilowy, Lwów, hotel Krakowski, tel. 3-73; 34-29; 48-48.

Małopolskie Towarzystwo Łowieckie, Lwów, Ossolińskich 11; tel. 18-59; skr. Łowiec.

Naczelnictwo Związku Harcerstwa Polskiego, Warszawa, Ujazdowska 37; tel. 266-85.

Polo-Klub, Warszawa, Jerozolimska 15; tel. 42-57.

Polski Klub Motocyklowy, Warszawa, Złota 64; tel. 516-13.

Polski Komitet Igrzysk Olimpijskich, Warszawa, Wiejska 11; tel. 15-00; skr. Polmip.

Polska Liga Piłki Nożnej, Warszawa, Szczygła 1a tel. 103 - 87.

Polskie Towarzystwo Atletyczne, Warszawa, Ciepła 13; tel. 33-38.

Polskie Towarzystwo Łowieckie, Warszawa, Nowy Świat 35; tel. 7-98.

Polskie Towarzystwo Myśliwskie, Warszawa, Górnośląska 24; tel. 28-75.

Polski Związek Bokserski, Poznań, Św. Marcina 27.

Polski Związek Hockeya na Lodzie, Warszawa, Wiejska 11; tel. 15-00.

Polski Związek Lawn-Tenisowy, Warszawa, Senatorska 33; tel. 1-52; 1-59.

Polski Związek Lekkoatletyczny, Warszawa, Wiejska 11; 15-00.

Polski Związek Łyżwiarski, Warszawa, Szopena 3; tel. 60-00.

Polski Związek Piłki Nożnej, Kraków, Mikołajska 32.

Polski Związek Piłki Nożnej, Warszawa, Ossolińskich 8; tel. 288-44.

Polski Związek Pływacki, Warszawa, Wiejska 11 tel. 15-00.

Polski Związek Szermierczy, Kraków, Łobzowska 14.

Polski Związek Towarzystw Wioślarskich, Warszawa, Foksal 19; tel. 29-00; 29-58; 137-31.

Śląski Klub Automobilowy, Katowice, Poprzeczna 6; tel. 22-39.

Towarzystwo Wioślarzy w Wilnie, Wilno, Pl. Dobroczyzny 2.

Towarzystwo Zachęty do Hodowli Koni w Polsce, Warszawa, Mazowiecka 16; tel. 220-25; 45-42.

Warszawski Klub Wioślarzów, Warszawa, Mazowiecka 7.

Warszawskie Towarzystwo Wioślarskie — Warszawa, Foksal 19-tel. 29-00.

Warszawskie Towarzystwo Cyklistów, Warszawa, Oboźna 3; (Dynasy) tel. 9-12.

Wojskowy Klub Samochodowy i Motocyklowy, Warszawa, Przejazd 10; tel. 41-25.

Wojskowy Klub Wioślarski, Warszawa, Wybrzeże Kościuszkowskie 35; tel. 3-34.

Wojskowe Towarzystwo Łowieckie, Warszawa, Aleja Szucha 23 (kasyno wojskowe).

Związek Harcerstwa Polskiego, Warszawa, Chmielna 26; tel. 402-33.

Związek Narciarski Polski, Warszawa, Żórawia 23; tel. 404-55.

Związek Polskich Związków Sportowych, Warszawa, Myśliwiecka 1-3-5; tel. 85-47.

Związek Robotniczych Stowarzyszeń Sportowych Rzplitej Polskiej, Warszawa, Warecka 7; tel. 230-44.

Związek Sokolstwa Polskiego, Warszawa, Ordynacka 11.

Związek Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce, Warszawa, Szopena 3; tel. 66-80.

Związek Zawodowy Automobilistów Rzplitej Polskiej, Warszawa, Bracka 17; tel. 267-62.

Yacht - Klub Polski, Warszawa, Elektoralna 2; tel. 15-63; 260-68.

TOWARZYSKIE

Klub Myśliwski, Warszawa, Kredytowa 7; tel. 6-48; 19-93.

Klub Szachistów, Warszawa, Wierzbowa 8; tel. 82-13.

Klub Urzędników Państwowych, Warszawa, Nowy Świat 67; tel. 313-97.

Klub Ziemiański, Warszawa, Senatorska 35; tel. 91-91.

Polski Klub Literacki, Warszawa, Wspólna 5; tel. 210-96.

Polski Klub Turystyczny, Warszawa, Jerozolimska 39; tel. 64-36.

Resursa Kupiecka, Warszawa, Senatorska 40; tel. 9-16; 320-40.

Resursa Obywatelska, Warszawa, Krakowskie Przedmieście 64; tel. 9-32.

Resursa Rzemieślnicza, Warszawa, Miodowa 14; tel. 179-19.

ORGANIZACJE B. WOJSKOWYCH

Centralny Związek Osadników, Warszawa, Zielna 22; tel. 173-14.

Federacja Polskich Związków Obrońców Ojczyzny, Warszawa, Nowy Świat 35; tel. 424-40.

Główny Związek Podoficerów Rezerwy Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Nowy Świat 35; tel. 315-55; 530-88.

Legjon Śląski, Warszawa, Marszałkowska 68; tel. 213-04.

Legja Inwalidów Wojsk Polskich, Warszawa, (Praga) Mała 2; tel. 159-10.

Słownictwo Dowódców „Ku Chwale Ojczyzny”, Warszawa, Nowy Świat 40; tel. 319-87.

Słownictwo Rezerwistów i b. Wojskowych, Warszawa, Ś-to Krzyska 17; tel. 168-74.

Słownictwo „Rodzina Wojskowa”. Inspektorat Sił Zbrojnych, Warszawa, Al. Szucha 14. tel. wewnętrzny 48.

Związek Bajonczyków, Warszawa, Ś-to Krzyska 20; tel. 138-33.

Związek Hallerczyków, Warszawa, Piękna 44; tel. 69-29.

Związek Inwalidów Wojennych Rzplitej Polskiej, Warszawa, (Praga) Łukasińskiego 11; tel. 15-60; prez. 253-75.

Związek Kaniowczyków, Warszawa, Bugaj 4; tel. 314-49.

Związek Legionistów Polskich, zarz. gł. Warszawa, Hoża 54; tel. 527-54.

Związek Legionistów Puławskich, Warszawa, Hoża 51; tel. 13-05; 69-50.

Związek Obrońców Lwowa, Lwów, Rutowskiego 11; tel. 44-25.

Związek Ochołników Wojsk Polskich, Warszawa, Plac 3-ch Krzyży 9.

Związek Powstańców Śląskich, Katowice, Plebiscytowa 1; tel. 766.

Związek Słownictwa Ociemniałych Żołnierzy, Warszawa, Nowy Świat 8; tel. 140-61.

Związek Sybiraków, Warszawa, Nowy Świat 69, tel. 70-41.

Związek Towarzystw Marynarzy R. P., Bydgoszcz, H. Trankego 3; tel. 14-25.

Związek b. Uczestników Powstań Narodowych Rzplitej Polskiej, Warszawa, Koszykowa 28; tel. 105-60.

Związek b. Uczestników Wojskowej Straży Kolejowej, Warszawa, Śniadeckich 15 m. 10; tel. prez. 20-76.

Związek b. Wojskowych Polskich w Belgji, Quievrain Belgique, rue Debast 52.

WOLNYCH ZAWODÓW

Centralny Związek Felczerów Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Złota 30; tel. 230-54.

Izba Budowniczych w Krakowie, Kraków, Straszewskiego 28.

Izba Budowniczych, Lwów Grodzieckich 1.

Klub Sprawozdawców Parlamentarnych, Warszawa, gmach Sejmu; tel. 26; 141-46.

Polski Centralny Związek Zawodowy Muzyków Rzplitej Polskiej, Warszawa, Warecka, 15; tel. 125-93.

Polskie Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Województwa Śląskiego, Królewska Huta (Górny Śląsk).

Polskie Towarzystwo Lekarzy Weterynaryjnych, Warszawa, Śliska 47 m. 7; tel. 526-88.

Słownictwo Architektów Polskich, Warszawa, Bagatela 3; tel. 281-50.

Słownictwo Fotografów Rzplitej Polskiej, Warszawa, Nowogrodzka 27.

Słownictwo Polskich Inżynierów Przemysłu Naftowego, Borysław.

Słownictwo Techników Polskich w Warszawie, Warszawa, Czackiego 3/5; tel. 9-19; 55-50.

„Strzecha” Cech Budowniczych W Poznaniu, Poznań Mielżyńskiego, 23.

„Strzecha” Wolny Cech Budowniczych w Bydgoszczy, Bydgoszcz, Chrobrego 2.

Syndykat Dziennikarzy Warszawskich, Warszawa, Ś-to Krzyska 15; tel. 182-00.

Towarzystwo Ekonomistów i Statystów Polskich, Warszawa, Jasna 19; tel. 46-64.

Towarzystwo Lekarzy Dentystów, Warszawa, Bracka 18.

Zjednoczenie Polskich Związków Śpiewaczych i Muzycznych w Warszawie, Warszawa, Sienkiewicza 8.

Zrzeszenie Lekarek Polskich, Warszawa, Jerozolimska 43; tel. 221-57.

Zrzeszenie Lekarzy Rzplitej Polskiej, Warszawa, Śliska 28; tel. 85-71.

Zrzeszenie Sędziów i Prokuratorów Rzplitej Polskiej, Warszawa, Miodowa 15; tel. 270-29.

Zrzeszenie Sióstr Polskiego Czerwonego Krzyża, Warszawa, Widok 23; tel. 219-63.

Związek Autorów Dramatycznych, Warszawa, Bracka 5; tel. 60-85.

Związek Akuserek Rzplitej Polskiej, Warszawa Hoża, 56; tel. 417-56.

Związek Artystów Scen Polskich, Warszawa, Jerozolimska 39; tel. 10-66; 201-98; skr. Z.A.S.P.

Związek Artystów Sztuki Kinematograficznej, Warszawa, Krakowskie Przedmieście 30; tel. 75-67.

Związek Autorów i Kompozytorów Scenicznych, Warszawa, Żorawia 33; tel. 42-09; skr. Zaiks.

Związek Dziennikarzy i Publicystów Sportowych, Warszawa, Chmielna 56; tel. 87-44.

Związek Geometrów, Warszawa, Wspólna 19; tel. 93-26.

Związek Inżynierów Drogowych, Warszawa, Wiodok 5.

Związek Lekarzy Dentystów, zarz. gł., Warszawa, Wielka 17; tel. 150-10.

Związek Lekarzy Rządowych w Państwie Polskim, Warszawa, Wilcza 5; tel. 139-17.

Związek Literatów i Dziennikarzy Żydowskich, Warszawa, Tłomackie 13; tel. 234-21; 416-71.

Związek Mierniczych Przysięgłych, Warszawa, Czackiego 3/5; tel. 235-44.

Związek Muzyków, Warszawa, Warecka 15; tel. 125-93.

Związek Polskich Artystów Widowiskowych, Warszawa, Złota 36; tel. 303-55; skr. Polzawid.

Związek Polskich Inżynierów Kolejowych w Warszawie, Warszawa, Pl. 3-ch Krzyży 8.

Związek Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, zarz. gł. Warszawa, Marszałkowska 123; tel. 269-08 205-88.

Związek Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych w Polsce, Kraków, Rynek Główny 29; tel. 33-60.

Związek Samodzielnych Budowniczych, Katowice, Marjacka 2.

Związek Samodzielnych Budowniczych Bielska i Cieszyńska, Bielsk, Blichowa 64.

Związek Zawodowy Artystów Scenicznym i Filmowym Rzplitej Polskiej, Warszawa, Smolna 14; tel. 206-69.

Związek Zawodowy Artystów Żydów w Polsce, Warszawa, Leszno 2; tel. 308-90.

Związek Zawodowy Farmaceutycznych Pracowników w Rzplitej Polskiej, Warszawa, Bracka 18; tel. 136-20.

Związek Zawodowy Lekarzy Dentystów w Rzplitej Polskiej, Warszawa, Bracka 18; tel. 112-53.

Związek Zawodowy Leśników w Rzplitej Polskiej, Warszawa, Nowy Świat 36; tel. 230-75.

Związek Zawodowy Literatów Polskich, Warszawa, Bracka 5; tel. 60-85.

Związek Zawodowy Nauczycielstwa Polskich Szkół Średnich, Warszawa, Chmielna 49; tel. 127-02.

Związek Zawodowy Polskich Artystów Plastyków, Warszawa, Nowy Świat 19; tel. 525-60.

Związek Zawodowy Techników Gorzelniczych, Warszawa, Królewska 8; tel. 30-95.

PRACOWNIKÓW

Centralna Organizacja Związków Zawodowych Pracowników Umysłowych, Warszawa, Sienna 16; tel. 165 - 65.

Centralny Związek Stenografów, Warszawa, Krucza 26 m. 13; tel. 105 - 07.

Centralny Związek Zawodowy Pracowników Kolejowych w Rzplitej Polskiej, Warszawa, Brzeska 2; tel. 112 - 36.

Centralny Związek Zrzeszeń Urzędników Sądowych Rzplitej Polskiej, Warszawa, Pl. Krasińskich 5; tel. 314 - 24.

Chrześcijański Związek Zawodowy Pracowników Biurowych i Handlowych, oddz. Warszawa, Rymarska 2; tel. 201 - 65.

Chrześcijański Związek Pracowników Dróg Kolejowych, oddz. Warszawa, Rymarska 2; tel. 201 65.

Chrześcijański Związek Zawodowy Oficjalistów Biurowo-Handlowych, oddz. Warszawa, Rymarska 2; tel. 201 - 65.

Główny Związek Urzędników Państwowych, Samorządowych i Komunalnych Zachodnich Województw, Poznań — Województwo.

Polska Konfederacja Pracowników Umysłowych, Warszawa, Szpitalna 1 m. 3; tel. 295 - 85.

Polski Związek Pracowników Kresowców w Warszawie, Al. Jerozolimska 15; tel. 42 - 57.

Polski Związek Pracowników Przemysłu Cukrowniczego w Rzplitej Polskiej, Gniezno, Lecha 12; tel. 336.

Polski Związek Pracowników Przemysłu Cukrowniczego Rzplitej Polskiej, Warszawa, Chmielna 26; tel. 41-07.

Polski Związek Pracowników Przemysłowych, Biurowych i Handlowych, Katowice, Poprzeczna 2; tel. 23-13; skr. Pezetpe.

Polski Związek Zawodowy Pracowników Przemysłowych i Handlowych, Sosnowiec, Warszawska 22.

Stowarzyszenie Dyrektorów Polskich Szkół Średnich Państwowych, Warszawa, Mazowiecka 12; tel. 302 - 58.

Stowarzyszenie Nauczycieli Szkół dla Głuchoniemych i Niewidomych, Warszawa, Pl. 3 - ch Krzyży 4/6.

Stowarzyszenie Pracowników Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych Rzplitej Polskiej, Warszawa, Senatorska 15; tel. 302 - 94.

Stowarzyszenie Przedstawicieli Handlowych, Warszawa, Królewska 16; tel. 122 - 26; 52-55.

Stowarzyszenie Urzędników Państwowych, Warszawa, Chmielna 17 m. 5; tel. 132 - 80.

Stowarzyszenie Urzędników Skarbowych Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Orła 8; tel. 70-58.

Towarzystwo Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych, Warszawa, Bracka 18; tel. 222 - 26.

Towarzystwo Urzędników Gospodarczych w Rzplitej Polskiej, Warszawa, Kopernika 30; tel. 68-30.

Zjednoczenie Pracowników Niewidomych, Warszawa, Chmielna 47; tel. 418 - 47.

Zjednoczenie Pracowników Niewidomych, Wytwórców Toreb Papierowych i Opakowań, Warszawa, Leszno 1; tel. 42 - 144; 418 - 47.

Zrzeszenie Pracowników Administracyjno-Technicznych Warsztatów i Parowozowni Polskich Kolei Państwowych, Warszawa, Żórawia 42; tel. 115-13.

Zrzeszenie Pracowników Banku Polskiego, Warszawa, Senatorska 29; tel. 34 - 58.

Zrzeszenie Pracowników Handlowych, Biurowych i Przemysłowych, Gdańsk, Langgarten 80a.

Zrzeszenie Pracownic i Pracowników Kosmetycznych w Polsce, Warszawa, Koszykowa 39.

Zrzeszenie Pracowników Państwowego Banku Rolnego Koło w Warszawie, Pl. 3 - ch Krzyży 10; tel. 337 - 67.

Zrzeszenie Pracowników P. K. O., Warszawa, Boduena 4; tel. 519 - 14.

Związek Inspektoratów Szkolnych, Warszawa, Marszałkowska 153; tel. 308 - 58.

Związek Kobiet Polskich, Pracujących w Handlu i Biurowości, Warszawa, Chmielna 10 m. 1; tel. 506-17.

Związek Nauczycielstwa Szkół Średnich, Warszawa, Bracka 18; tel. 127 - 03.

Związek Niższych Pracowników Poczty, Telegrafów i Telefonów, zarz., Warszawa, Al. 3-go Maja 11; tel. 122 - 16.

Związek Niższych Funkcjonariuszów Państwowych Rzplitej Polskiej, Warszawa, Nowy Świat 67; tel. 149 - 16.

Związek Pracowników Administracji Gminnych Rzplitej Polskiej, Warszawa, Żórawia 27; tel. 402-20.

Związek Pracowników Budowlanych i Pokrewnych Zawodów Zjednoczenia Zawodowego Polskiego, Warszawa, Elektoralna 21; tel. 310 - 60.

Związek Pracowników Budowlanych i Pokrewnych Zawodów Z. Z. P., Katowice, Warszawska 20; tel. 17 - 06.

Związek Pracowników Gastronomicznych, Warszawa, Elektoralna 21; tel. 310 - 60.

Związek Pracowników Instytucji Użyteczności Publicznej w Polsce, Warszawa, Warecka 7; tel. 140-73; Skr. Ziup.

Związek Pracowników Kas Chorych i Instytutów Społecznych Rzplitej Polskiej, Warszawa, Marszałkowska 108; tel. 502 - 70.

Związek Pracowników Miejskich i Zakładów Użyteczności Publicznej, Warszawa, Podwale 10; tel. 49 - 51; 17 - 00.

Związek Pracowników Notarjatu i Hipoteki, Warszawa, Kapucyńska 3; tel. 230 - 99; 303 - 88.

Związek Pracowników Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych, Warszawa, Nowogrodzka 43 m. 20; tel. 333 - 02, skr. Wzajemny Związek.

Związek Pracowników Przemysłu Skózanego, zarz. i filja Szevców i Kamaszników, Warszawa, Elektoralna 21; tel. 310 - 60; filja Garbarzy Dzielna 93; tel. 237 - 14.

Związek Pracowników Samorządów Powiatowych, Warszawa, Kredytowa 16; tel. 117 - 93.

Związek Pracowników Spółdzielczych Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Nowogrodzka 21; tel. 257 - 30.

Związek Pracowników Umysłowych Przemysłu Naftowego w Polsce. Borysław, Pańska, (dom Techników).

Związek Telefonistów, Warszawa, Zielna 39; tel. 414 - 91.

Związek Urzędników Kolejowych na Rzeczypospolitą Polską, Warszawa, Żórawia 8; tel. 506 - 35.

Związek Urzędników Państwowych Samorządowych i Komunalnych na Województwo Śląskie, Katowice, Dąbrowskiego 13; tel. 105.

Związek Zrzeszeń Pracowników Samorządowych Miejskich Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Krakowskie Przedmieście 1; tel. 244 - 64.

Związek Zawodowy Chrześcijańskich Oficjalistów Bankowych, Handlowych i Przemysłowych, Warszawa, Śliska 9.

Związek Zawodowy Farmaceutów Rzeczypospolitej Polskiej, oddz. Warszawa, Bracka 18; tel. 136-20.

Związek Zawodowy Pracowników Bankowych Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Królewska 35; tel. 155 - 56.

Związek Zawodowy Pracowników Handlu, Przemysłu i Biurowych m. st. Warszawy, Warszawa, Sienna 16; tel. 7 - 10; 64 - 56.

Związek Zawodowy Pracowników Igły w Polsce, oddz. Warszawa, Graniczna 17; tel. 70 - 32.

Związek Zawodowy Pracowników Kasy Chorych Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego w Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Solec 93; tel. 147-24.

Związek Zawodowy Pracowników Kolejowych Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Czerwonego Krzyża 20; tel. 18 - 97; 114 - 49; 270 - 46; skr. Zetzetka.

Związek Zawodowy Pracowników Państwowych Na Drogach Wodnych, Warszawa, Nowy Świat 6; Zarz. Warszawa, Kredytowa 14.

Związek Zawodowy Pracowników Poczty, Telegrafu i Telefonów Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Bednarska 25; tel. 24 - 29.

Związek Zawodowy Pracowników Przemysłu Gastronomiczno-Hotelowego w Polsce, Warszawa, Krakowskie Przedmieście 4; tel. 221 - 97.

Związek Zawodowy Pracowników Przemysłu Metalowego, Warszawa, Czackiego 3/5.

Zrzeszenie Zawodowych Pracowników Technicznych Telegrafu i Telefonów Rzplitej Polskiej, Warszawa Grzybowska 32.

Związek Zawodowy Pracowników Ubezpieczeniowych, Warszawa, Marszałkowska 74; tel. 66-74.

Związek Zawodowy Pracowników Umysłowych, Kraków, Ślawkowska 6.

Związek Zawodowy Pracowników Zakładów Gazowych Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Kredytowa 3; tel. 29 - 18.

ROBOTNIKÓW

Centralna Komisja Klasowych Związków Zawodowych, Warszawa, Czerwonego Krzyża 20; tel. 418-57.

Centralny Związek Górników w Polsce, Kraków, Al. Kościuszki tel. 44-41.

Centralny Związek Górników w Polsce, Dąbrowa Górnicza, 3-go Maja 14; tel. 23.

Centralny Związek Robotników Przemysłu Mięsnego w Polsce (oddz. wędliniarzy). Warszawa, Wiejska 14; tel. 438-91.

Centralny Związek Robotników Przemysłu Mięsnego, Warszawa, Al. 3-go Maja 7-9; tel. 47-53.

Centralny Związek Robotników Przemysłu Skózanego i Pokrewnych w Polsce, Warszawa, Św. Jańska 13; tel. 252-75.

Centralne Zrzeszenie Klasowych Związków Zawodowych w Polsce, Warszawa, Wiejska 14; tel. 532-96.

Chrześcijański Związek Dozorców domowych, Warszawa, zarz. gł. Kredytowa 14; tel. 274-82.

Chrześcijański Związek Służby Domowej, Warszawa, Zarz. gł. Kredytowa 14; tel. 76-81.

Chrześcijański Związek Służby Domowej, Warszawa, Mokotowska 64; tel. 307-42.

Krajowy Związek Koszykarzy, Kraków, Szczepańska 1. skr. Eska.

Zrzeszenie Gazowników i Wodociągowców Polskich, Warszawa, Kredytowa 3.

Związek Drużyn Konduktorskich Polskich Kolei Państwowych, Warszawa, Wielka 17; tel. 169-03.

Związek Kapeluszników, Warszawa, zarz. gł. Białostocka 19.

Związek Kolejarzy, Warszawa, zarz. gł. i okręg Al. Jerozolimska 101; tel. 519-88; 309-11.

Związek Majstrów Fabrycznych Rzplitej Polskiej, Ctr. Łódź, Żeromskiego 74; tel. 29-88.

Związek Maszynistów Kolejowych w Polsce, Warszawa, Ś-to Krzyska 25; tel. 195-28.

Związek Metalowców, Warszawa, zarz. gł. Elek-toralna 45; tel. 167-80.

Związek Piekarzy, Młynarzy i Pokrewnych Za-wodów Zjednoczenia Zawodowego Polskiego, Warsza-wa, Elektoralna 21; tel. 310-60.

Związek Robotników Budowlanych Rzplitej Pol-skiej, Warszawa, Wiejska tel. 14; 439-31.

Związek Robotników Przemysłu Metalowego w Polsce, Warszawa, Leszno 53; tel. 281-07.

Związek Robotników i Robotnic Miejskich, m. st. Warszawy, Warszawa, Jerozolimska 6.

Związek Robotników Przemysłu Skórzanego Zjed-noczenia, Warszawa, Dzielna 73; tel. 237-14; oddz. Grodno, Białystok, Radom, Pustelnik, Dąbrówka, Kalisz.

Związek Robotników Przemysłu Spożywczego w Polsce, Warszawa, Długa 19; tel. 162-19; skr. Zwią-zek Spożywczy.

Związek Robotników Przemysłu Szklanego, oddz. Warszawa—Solec 83; Pelcowizna — Jabłonowska 6.

Związek Robotników Rolnych i Leśnych Zjed-noczenia Zawodowego Polskiego, Poznań, Pl. Sapie-żyński 2; tel. 36-79.

Związek Robotników i Rzemieślników Zjedno-czenia Zawodowego Polskiego, zarz. gł. Poznań, Pół-wiejska 20; tel. 16-66.

Związek Roznosicieli Gazet, Warszawa, Wa-recka 7; tel. 325-16.

Związek Słownictwa Zawodowych w Polsce, Warszawa, Warecka 7; tel. 418-57.

Związek Tragarzy, Warszawa, Leszno 31; tel. 257-53.

Związek Zawodowy Dozorców Domowych i Służ-

by Domowej w Rzplitej Polskiej, Warszawa, Leszno 48; tel. 266-13.

Związek Zawodowy Drukarzy i Pokrewnych Zawodów w Polsce, Warszawa, Miodowa 6; tel. 148-42.

Związek Zawodowy Klasowych Robotników Rol-nych i Leśnych w Polsce, Warszawa, Wiejska 14; tel. 530-87.

Związek Zawodowy Leśników w Rzplitej Pol-skiej, Warszawa, Nowy Świat 36; tel. 230-75.

Związek Zawodowy Maszynistów Kolejowych w Polsce, Warszawa, Chmielna 9; tel. 195-28; skr. Zetzetem.

Związek Zawodowy Pracowników Fryzjerskich, Warszawa, Bracka 17; tel. 528-07.

Związek Zawodowy Robotników Cukrowni w Pol-sce, Warszawa, Piękna 14a; tel. 208-86.

Związek Zawodowy Robotników Magazynów Woj-skowych w Polsce, Kraków, Dunajewskiego 5; tel. 23 - 14.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Che-micznego i Pokrewnych Rzplitej Polskiej, Czechowice.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzew-nego w Polsce, Kraków, Dunajewskiego 5; tel. 23-14.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Odzie-żowego w Polsce, Warszawa, Graniczna 17; tel. 70-32.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Szczecińskiego w Polsce, Międzyrzec, Staromiejska 24.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Szklanego w Polsce, Warszawa, Ogrodowa 12.

Związek Zawodowy Robotników i Robotnic Prze-mysłu Tytuńowego w Polsce, Warszawa, Warecka 7; tel. 418-57.

Związek Zawodowy Robotników i Robotnic Prze-mysłu Włóknistego w Polsce, Łódź, Narutowicza 50; tel. 35-65.

Związek Zawodowy Robotników Rolnych Rzpli-tej Polskiej, Warszawa, Czerwonego Krzyża 20; tel. 131-31; 314-29.

Związek Zawodowy Tramwajarzy, Warszawa, Wolska 1; tel. 240-89.

Związek Zawodowy Robotników Transportowych w Polsce, Warszawa, Nalewki 2a.

Instytucje Finansowe

Banki państwowe i prywatne wraz z ich oddziałami. Banki polskie na terenie W. M. Gdańska. Oddziały banków zagranicznych w Polsce. Oddziały banków polskich zagranicą. Banki Polsko - Amerykańskie w Stanach Zjednocz. Amer. Północnej. Towarzystwa kredytowe ziemskie i miejskie. Giełdy pieniężne i towarowo-zbożowe.

Wydział Banków Min. Skarbu.

Warszawa Rymarska 3/5, tel. 51-23.

Naczelnik — Wicedyrektor Broniewski Witold.

BANKI PAŃSTWOWE

Uwaga,

Szczegółowe informacje o zakresie działalności Banków Państwowych i prywatnych podane są w Rozdziale V — Informacyjnym.

BANK POLSKI

Warszawa, Bielańska 10/12.

Tel. 313-57, 313-58, 313-59, 317-70, 317-71, 317-72.

Dyżurka czynną całą noc.

Skrót telegr. „Bank Polski”.

Prezes — dr. Władysław Wróblewski, tel. 317-73, Wiceprezes — vacat, Naczelnny dyrektor — dr. Władysław Mieczkowski, tel. 37-37, Zastępca nacz. dyr. — Karol Rybiński tel. 156-40, Naczelnny Sekretarz Dyrekcji — Edward Szydłowski, telefon 83-81.

Oddziały:

Białystok, Bielsko n/Śl., Brześć n/Bugiem, Bydgoszcz, Chojnice, Częstochowa, Drohobycz, Gdynia, Gniezno, Grodno, Grudziądz, Inowrocław, Jarosław, Jasło, Kalisz, Katowice, Kielce, Kołomyja, Kraków, Królewska Huta, Leszno, Lidzbark, Lublin, Lwów, Łomża, Łódź, Łuck, Nowy Sącz, Ostrów (Pozn.), Pińsk, Piotrków, Płock, Poznań, Przemyśl, Radom, Równe, Rybnik, Rzeszów, Siedlce, Sosnowiec, Stanisławów, Starogard, Suwałki, Tarnopol, Tarnów, Tczew, Tomaszów Maz., Toruń, Warszawa (Oddział Gł.), Wilno, Włocławek, Zamość.

Zastępstwa:

Aleksandrów k/Łodzi. — Spółdzielczy Bank Ludowy z nieogr. odp.
Aleksandrów Kujawski — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Nieszawskiego.
Augustów — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Augustowskiego.
Baranowice — Bank Handlowy w Warszawie S. A., Oddział.
Będzin — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Będzińskiego.
Biała Podlaska — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Biała Podlaska.
Bielsk Podlaski — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Bielskiego.
Biłgoraj — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Biłgorajskiego.
Błonie — Kasa Spółdzielcza z ogr. odp. w Błoniu.
Bochnia — Miejska Kasa Oszczędności w Bochni.
Borysław (Tustanowice, - Wolanka, Mraźnica) — Polski Bank Przemysłowy, Ekspozytura.
Bóbrka — Polski Bank Spółdzielczy, zarej. z nieogr. o.
Brasław — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Brasławskiego.

Brodnica — Bank Pożyczkowy, Sp. z nieogr. odp. w Brodnicy.

Brody — Komunalna Kasa Oszczędności pow. Brodzkiego w Brodach.

Brzesko — Komunalna Kasa Oszczędności Pow. Brzeskiego.

Brzeziny (Łódzkie) — Bank Spółdzielczy z nieogr. odp. w Brzezinach.

Brzeżany — Komunalna Kasa Oszczędności Pow. Brzeżańskiego.

Brzozów — Bank Spółdzielczy zarej. z ogr. odp. w Brzozowie.

Buczacz — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Buczackiego.

Chełm — Bank Handlowy w Łodzi, Agentura.

Chełmno — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Chełmińskiego.

Chełmża — Bank Ludowy, Spółdz. z odp. nieogr. w Chełmży.

Chodzież — Bank Nadnotecki, Spółdz. z odp. nieogr.

Chrzanów — Towarzystwo Zaliczkowe w Chrzanowie, Spółdz. zar. z o. odp.

Ciechanów — Bank Spółdzielczy Mieszczańsko-Rolniczy, Sp. z ogr. odp.

Cieszyn n/Śl. — T-wo Oszczędności i Zaliczek, Bank Spółdz. z nieogr. odp.

Czarnków — Bank Ludowy w Czarnkowie, Spółdz. zap. z nieogr. odp.

Czersk — Bank Ludowy. Spółdzielnia z nieogr. odp. w Czersku.

Czortków — Bank Zaliczkowy Spółdzielczy z ogr. odp. w Czortkowie.

Dąbrowa Górnicza — Bank Udziałowy, Spółdz. z ogr. odp.

Dolina — Powiatowa Kasa Oszczędności.

Drohiczyn Poleski — Drohiczynski Powiatowy Bank Spółdzielczy z ogr. odp.

Dubno — Włociańsko-Gospodarczy Kooperatywny Bank, Sp. z o. o.

Działdowo — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Działdowskiego.

Działoszyce — Bank Udziałowy, Spółdz. z nieogr. odp. w Działoszytach.

Garwolin — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Garwolińskiego.

Golańcz — Bank Ludowy, Spółdz. z nieogr. odp. w Golańczy.

Gorlice — Polski Bank Przemysłowy, Agentura.

Gostynin — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Gostynińskiego.

Gostyń — Bank Pożyczkowy Spółdzielczy, Spółdz. z nieogr. odp.

Grajewo — Kasa Spółdzielcza Przemysłowców Łomżyńskich, Oddział.

Grodzisk Mazowiecki — Bank Spółdzielczy z nieogr. odp. w Brwinowie, Oddział.

Grodzisk Poznański — Bank Ludowy, Spółdz. z nieogr. odp.

Grójec — Bank Spółdzielczy z ogr. odp.

Grybów — T-wo Zaliczkowe w Grybowie, Tow. Spółdz. zarej. z nieogr. por.

- Horodenka — Kasa Oszczędności w Horodence.
Hrubieszów — Bank Ziemiański, Oddział.
Janowiec — Bank Ludowy, Spółdz. z nieogr. odp. w Janowcu.
Jarocin — Komunalna Kasa Oszczędności miasta Jarocina.
Jaworzno — Bank Spółdzielczy w Jaworznie, Spółdz. zarej. z nieogr. odp.
Jędrzejów — Bank Rolniczo - Przemysłowy w Jędrzejowie, Spółdz. z o. odp.
Kałusz — Powiatowa Kasa Oszczędności w Kałuszu.
Kamionka Strumiłowa — Bank Spółdzielczy w Kamionce Strum. z ogr. odp.
Kartuzy — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Kartuskiego.
Kępno — Bank Ludowy, Spółdz. z nieogr. odp. w Kępie.
Kobryń — Bank Spółdzielczy z ogr. odp. w Kobryniu.
Koło — Bank Ziemiański, Agentura.
Konin — Bank Ziemiański, Oddział.
Końskie — Bank Ludowy w Końskich, Spółdz. z nieogr. odp.
Kosów k/Kołomyi — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Kosowskiego.
Kościan — Bank Ludowy, Spółdz. kredyt. z ogr. odp. w Kościanie.
Kowel — Bank Handlowy w Warszawie S. A., Oddz.
Krasnystaw — Bank Spółdzielczy w Krasnymstawie z odp. nieogr.
Kraśnik — Kasa Spółdzielcza im. Stefczyka z odp. nieogr.
Krosno — Polski Bank Przemysłowy, Filja.
Krotoszyn — Bank Kupiecki, Spółdz. zap. z nieogr. odp.
Krynica Zdrój (Krynica Wieś, Stołwiny) — Komunalna Kasa Oszczędności w Krynicy Zdroju.
Krzemieniec — Kasa Oszczędności Powiatu Krzemienieckiego.
Kutno — Bank Ziemiański, Oddział.
Lida — Wileński Prywatny Bank Handlowy, Oddział.
Limanowa — T-wo Zaliczkowe i Ochrony Własności Ziemskiej, Sp. z o. por.
Lipno — Bank Spółdzielczy Ziemi Dobrzyńskiej, Spółdz. z nieogr. odp.
Lisko — Towarzystwo Zaliczkowe w Lisku, Spółdz. zar. z nieogr. odp.
Lubartów — Bank Spółdzielczy z nieogr. odp. w Lubartowie.
Lubawa — Bank Ludowy, Spółdz. z ogr. odp. w Lub.
Lubliniec — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Lublinieckiego.
Luboml — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Lubomelskiego.
Łask — Bank Spółdzielczy w Łasku, Spółdz. z ogr. odp.
Łęczyca — Bank Ziemi Łęczyckiej, Spółdz. z ogr. odp. w Łęczycy.
Łobżenica — Bank Ludowy, Spółdz. z nieogr. odp. w Łobżenicy.
Łowicz — Bank Ziemi Łowickiej, Spółdz. z ogr. odp.
Łuków — Spółdzielnia Kredytowa w Łukowie z ogr. odp.
Łuniniec — Powiatowa Komunalna Kasa Oszczędności.
Maków Mazowiecki — Bank Powszechny, Spółdz. z ogr. odp.
Miechów — Bank Ludowy w Miechowie, Spółdz. zarej. z nieogr. odp.
Mielec — Bank Spółdzielczy w Mielcu z nieogr. odp.
Międzychód — Bank Ludowy, Spółdz. z nieogr. odp.
Międzyrzec k/Lukowa — Kasa Stefczyka, Spółdz. z nieogr. odp.
Mława — Bank Spółdzielczy z nieogr. odp. w Mławie.
Mogilno — Bank Ludowy, Spółdz. z nieogr. odp. w Mogilnie.
Mościska — T-wo Zaliczkowe w Mościskach, Spółdz. zarej. z ogr. odp.
Mysłowice — Polski Bank Ludowy, Spółdz. z odp. nieogr. w Mysłowicach.
Nadworna — Kasa Zaliczkowa w Nadwórnej. Spółdz. zarej. z nieogr. odp.
Nakło n/Notecią — Bank Ludowy Nakło, Spółdz. zap. z nieogr. odp.
Nasielsk — Kasa Stefczyka w Nasielsku, Spółdz. z odp. nieogr.
Nieśwież — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Nieświeskiego.
Nowa Wieś k/Król. Huty — Bank Ludowy, Spółdz. z odp. ogr.
Nowemiasto n/Drwęca — Bank Ludowy Spółdz. kred. z nieogr. odp.
Nowogródek — Kasa Spółdzielcza w Nowogródku z nieogr. odp.
Ostrołęka — Kasa Spółdzielcza Przemysłowców Łomżyńskich, Oddział.
Ostrowiec — Bank Przemysłowców Ostrowieckich, Spółdz. z ogr. odp.
Ostrów Mazowiecki — Bank Ludowy, Spółdz. z nieogr. odp.
Oszmiana — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Oszmiańskiego.
Oświęcim — Komunalna Kasa Oszczędności miasta Oświęcimia.
Ozorków — Bank Spółdzielczy z ogr. odp. w Ozorkowie
Pabjanice — Bank Ludowy w Pabjanicach, Spółdz. z ogr. odp.
Pińczów — Bank Ludowy, Spółdz. z nieogr. odp.
Pleszew — Bank Pożyczkowy, Sp. z nieogr. odp. w Pleszewie.
Płońsk — Bank Spółdzielczy w Płońsku z nieogr. odp.
Pruszków — Bank Kredytowy Gospodarstwa Społecznego, Spółdz. z o. o.
Prużana — Bank Spółdzielczy z ogr. odp. w Prużanie
Przasnysz — Bank Spółdzielczy w Przasnyszu z odp. nieogr.
Przemysłany — Polski Bank Zaliczkowy, Spółdz. z ogr. odpow.
Pszczyna — Bank Ludowy, Spółdz. zap. z nieogr. odp. w Pszczynie.
Puck — Kom. Kasa Oszczędności Pow. Morskiego w Wejherowie, Oddział.
Puławy — Bank Udziałowy, Spółdz. z nieogr. odp. w Puławach.
Pułtusk — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Pułtuskiego.
Radomsko — Bank Ziemiański, Oddział.
Radzymin — Kredytowa Spółdzielnia Ludowa z nieogr. odp. w Radzyminie.
Radzyń — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu w Radzynie.
Rawa Mazowiecka — Bank Ziemiański, Oddział.
Rawa Ruska — Polski Bank Spółdzielczy w Rawie Ruskiej .sp. zar. z o. o.
Rawicz — Bank Ludowy, Spółdz. z nieogr. odp. w Rawiczu.
Rymanów — Tow. Zaliczkowe w Rymanowie, Spółdz. z ogr. odp.
Rypin — Bank Spółdzielczy w Rypinie, Spółdz. z nieogr. odp.

Sambor — Kasa Oszczędności miasta Sambora.
 Sandomierz — Bank Ziemi Sandomierskiej, Spółdz. z odp. ogr.
 Sanok — Kasa Zaliczkowa w Sanoku, Spółdz. z ogr. odp.
 Sarny — Kasa Oszczędności Powiatu Sarnieńskiego.
 Sądowa Wisznia — Bank Zaliczkowy, Spółdz. zarej. z nieogr. odp.
 Sępólno — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Sępoleńskiego.
 Siemianowice Śląskie — Bank Ludowy, Spółdz. z nieogr. odp.
 Sieradz — Bank Spółdzielczy z ogr. odp. w Sieradzu.
 Sierpc — Bank Spółdzielczy z nieogr. odp. w Sierpcu.
 Skarżysko — Kamienna — Bank Spółdzielczy w Skarżysku-Kamiennej z o. o.
 Skierniewice — Bank Spółdzielczy z nieogr. odp. w Skierniewicach.
 Skole — Powiatowy Bank Spółdzielczy z nieogr. odp.
 Słonim — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Słonimskiego.
 Słupca — Bank Ziemi Kaliskiej S. A., Agentura.
 Sochaczew — Kasa Spółdzielcza w Sochaczewie z nieogr. odp.
 Sokal — Kasa Oszczędności miasta Sokala.
 Sokółka — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Sokólskiego.
 Stryj — Kasa Oszczędności miasta Stryja.
 Strzelno — Bank Ludowy Spółdz. z odp. nieogr. w Strzelnie.
 Suchedniów — Bank Spółdzielczy w Suchedniowie z ogr. odp.
 Szamotuły — Bank Ludowy w Szamotułach, Spółdz. z odp. nieogr.
 Szczekociny — Bank Ludowy Spółdzielczy z nieogr. odp. w Szczekocinach.
 Śniatyn — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Śniatyńskiego.
 Śrem — Bank Ludowy w Śremie, Spółdz. zap. z nieogr. odp.
 Środa — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Środzkiego.
 Świecie — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Świeckiego.
 Świętochłowice — Powiatowa Kasa Oszczędności Powiatu Świętochłowickiego.
 Tarnobrzeg — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Tarnobrzkiego.
 Tarnowskie Góry — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Tarnowskie Góry.
 Tłumacz — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Tłumacz.
 Tomaszów Lubelski — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Tomaszowskiego.
 Trzemeszno — Bank Ludowy, Spółdz. z nieogr. odp.
 Tuchola — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Tucholskiego.
 Wadowice — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Wadowickiego.
 Wąbrzeźno — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Wąbrzeskiego.
 Wągrowiec — Bank Ludowy, Spółdz. z nieogr. odp. w Wągrowcu.
 Wejherowo — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Morskiego.
 Wieliczka — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Wielickiego.
 Wielkie Hajduki — Bank Ludowy, Spółdz. zap. z nieogr. odp.

Wieluń — Bank Ziemiański, Oddział
 Więcbórk — Bank Ludowy, Spółdz. z nieogr. odp. w Więcborku.
 Włodawa — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Włodawskiego
 Włodzimierz Wołyński — Powiatowy Bank Spółdzielczy z ogr. odp.
 Włoszczowa — Bank Ziemiański, Oddział.
 Wodzisław k/Rybnika — Bank Ludowy, Spółdz. z nieogr. odp.
 Wolsztyn — Komunalna Kasa Oszczędności miasta Wolsztyna.
 Wołkowysk — Bank Spółdzielczy w Wołkowysku z ogr. odp.
 Wronki — Bank Ludowy w Wronkach, Spółdz. z nieogr. odp.
 Września — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Wrzesińskiego.
 Wysokie Mazowieckie — Bank Wysoko-Mazowiecki, Spółdz. z nieogr. odp.
 Wyszaków — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Pułtuskiego, Oddział.
 Zakopane — Bank Podhalański Spółdzielczy z nieogr. odp.
 Zaleszczyki — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Zaleszczyckiego.
 Zawiercie — Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Zawierciańskiego.
 Zbąszyń — Bank Ludowy, Spółdz. z nieogr. odp. w Zbąszyniu
 Zduńska Wola — Bank Udziałowy, Spółdz. z ogr. odp. w Zduńskiej Woli
 Zgierz — Bank Przemysłowców Zgierskich, Spółdz. z ogr. odp.
 Złoczów — Spółdzielczy Bank Zaliczkowy w Złoczowie z nieogr. odp.
 Żnin — Bank Ludowy, Spółdz. zap. z ogr. odp. w Żninie
 Żyrardów — „Wzajemny Kredyt”, Spółdz. z ogr. odp. w Żyrardowie.
 Żywiec — Kasa Oszczędności miasta Żywca
 Gdańsk — Polska Kasa Rządowa, jako korespondent Banku Polskiego.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO,

Centrala Warszawa, Królewska 5.

Telefony: 518-21 (biuro prezydalne) — 28-86 (sekretariat departamentu bankowego). — 227-03 (sekr. depart. kredytu długo-termin.). — 51-47 (sekr. depart. kredytów budowlanych). — 162-81 (poczekalnia, — Krakowskie-Przed. 32).

Skr. „Krajobank”, — żyr. P. K. O. 1777.

Prezes — dr. Roman Górecki (urzęduje Krak.-Przedm. 32), — Wiceprezes — dr. Feliks Maciszewski (tel. 162-55, Krak.-Przedm. 32), — Naczelny dyrektor — vacat, — Zastępcy naczelnego dyrektora: — Wacław Konderski (26-73, Krak.-Przedm. 32) dr. Feliks Merunowicz (29-23, Królewska 5.)

Departament Kredytów Budowlanych.

Warszawa, Sienna 17, — tel. ogólny 51-47, — kierownik, zastępca dyr. dr. T. Garbusiński, tel. 40-56.

Oddziały Banku:

Biała, tel. 14-62, 14-85, 10-52, Białystok, tel. 12-07, 12-08, Drohobycz, tel. 97, 52, Gdynia, tel. 17-04, 17-05, Katowice, tel. 23, 24, 800, 18-01, Kołomyja, tel. 142, 43, Kraków, tel. 105,

25-43, 223, 42-82, Lublin, tel. 167, 271, Lwów, tel. 32-62, 53-56, 3-92, Łódź, tel. 1-58, 1-57, 80-58, Łuck, tel. 24, Poznań, tel. 41-93, 41-95, Przemyśl, tel. 111, Radom, tel. 456, 118, Równe, tel. 285, Stanisławów, tel. 401, Tarnów, tel. 530, Wilno, tel. 317, 29, Włocławek, tel. 480.

PANSTWOWY BANK ROLNY.

Centrala Warszawa, Nowogrodzka 50.

! Tel. — centrala 500-00, — 500-09.

Skróty teleg. — centrali „Centropobrol”, oddziałów „Pebrol”.

Prezes Rady Nadzorczej i Banku Seweryn Ludkiewicz, tel. 215-32, Naczelný dyr. Wacław Stanisławski, tel. 89-14, — Dyrektorzy: — Józef Borowski, tel. 103-64, Teofil Narbut, tel. 73-89, — Wicedyrektorzy; Edward Wieniawa-Chmielewski, Sergjusz Czeremisinow, Leon Bargiewicz, Tadeusz Zdziechowski, Edmund Kazimierski, Antoni Jabłonowski, — Sekretarz generalny Zdzisław Woydat, tel. 338-02.

Oddziały:

Oddział główny Warszawa, Nowogrodzka 50, — dyr. Stanisław Rachwał, tel. 97-61, Grudziądz, Sienkiewicza 18, — dyr. Tomasz Zan, tel. 6-12, Katowice, 3-go maja 9, — dyr. Stanisław Jeziorowski, tel. 19-61, Kielce, Sienkiewicza 57, — dyr. Zdzisław Czałbowski, tel. centr. telef., Kraków, Pl. Szczepański 8, — dyr. Grado, tel. 42-00, Lublin, Kapucyńska 1, — dyr. Bolesław Gajewicz, tel. 14-81,

Lwów, Pl. Piłsudskiego 25, — dyr. Piotr Berolecki, tel. centr. telef., Łuck, Pl. Piłsudskiego 15, — dyr. Antoni à Donau Szpindler, tel. 1-46, Pińsk, Łohiszańska 18, dyr. Edward Żakowski, tel. 127, Poznań, Kantaka 10, — dyr. dr. Władysław Hedinger, tel. centr. telef., Wilno, Wielka Pohulanka 24, dyr. Ludwik Maculewicz, tel. 1-73, Gdynia — Agentura, tel. 2-59.

P. K. O.,

POCZTOWA KASA OSZCZĘDNOŚCI,

Centrala i Oddział Główny.

Warszawa, Jasna 9. tel. 8-51, 8-55.

Prezes — dr. Henryk Gruber, tel. 8-85, Wiceprezes — Inż. Józef Mokrzyński, tel. 8-35, Dyrektor administracyjny — Piotr Jarocki, tel. 87-69, Dyrektor oddziału głównego Karol Bieńkowski.

Oddziały:

Katowice, Szopena 1, — dyr. Michał Baczyński, Kraków, Wielopole 19, — dyr. dr. Marjan Starzewski, Poznań, Dąbrowskiego 6, — p. o. dyr. Jan Kowalski.

Zakres czynności P. K. O. obejmuje:

Obrót czekowy, obrót oszczędnościowy, ubezpieczenia na życie, zakup papierów wartościowych, kredyty pod zastaw papierów wartościowych, skup weksli, inkaso weksli, zlecenia giełdowe i depozyty, wynajem skrytek depozytowych (safes).

Banki Prywatne

UWAGA; Zażalenia w sprawach bankowych należy kierować do Wydziału Komisarza Bankowego przy Ministerstwie Skarbu Rymarska 3-5; tel. 181-46.

Objaśnienie skrótów

Ag. — agentura; buchalt. — buchalter; centr. — centrala; dyr. — dyrektor (cja); eksped. — ekspedycja; oddz. — oddział; ogół. — ogólny; pow. — powiat; sekr. — sekretariat; skr. — skrót telegraficzny; S. A. — Spółka Akcyjna; sp. handl. — kred. z ogr. odp. — spółka handlowo-kredytowa z ograniczoną odpowiedzialnością; sp. z nieogr. por. — spółka z nieograniczoną poręką; sp. z ogr. odp. — spółka z ograniczoną odpowiedzialnością; Spółdz. Kred. — Spółdzielnia Kredytowa; tel. — telefon; T. A. — Towarzystwo Akcyjne; woj. — województwo; wydz. dewiz. — wydział dewizowy; wydz. dewiz.-giełd. — wydział dewizowo-giełdowy; wydz. dyskont.-inkas. — wydział dyskontowo-inkasowy; wydz. giełd. — wydział giełdowy; Zast. — zastępca; Zarz. — Zarząd.

Wojewódstwa: Bł. — Białostockie; Kl. — Kieleckie; Kr. — Krakowskie; Lb. — Lubelskie; Lw. — Lwowskie; Łd. — Łódzkie; Nw. — Nowogrodzkie; Pl. — Poleskie; Pm. — Pomorskie; Pz. — Poznańskie; St. — Stanisławowskie; Śl. — Śląskie; Tr. — Tarnopolskie; Wl. — Wileńskie; Wł. — Wołyńskie; Wr. — Warszawskie.

Aleksandrów Kujawski woj. Wr. pow. Nieszawa
Bank Udziałowy, Spółdz. Kred. Słowackiego 1.

Aleksandrów k/Łodzi woj. Łd. pow. Łódź.

Bank Kredytowy, Spółdz. Kred. Warszawska 1.
Spółdzielczy Bank Ludowy.

Andrychów woj. Kr. pow. Wadowice.

Bank Mieszczański-Ludowy Spółdz. Kred.

Rynek 108.

Antopol woj. Pl. pow. Kobryń.

Bank Spółdzielczy.

Augustów woj. Bł. pow. Augustów.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred. Rynek Piłsudskiego 18.

Bank Spółdzielczy.

Powiatowa Kasa Oszczędności,

Baranowice woj. Nw. pow. Baranowice.

Bank Handlowy w Warszawie, S. A. oddz.

Bank Kupiecki, Spółdz. Kred. Szeptyckiego 30.
Bank Ludowy Spółdzielczy, Spółdz. Kred. Szeptyckiego 10.

Baranów woj. Lw. pow. Tarnobrzeg.

Bank Spółdzielczy.

Spółdzielnia Kredytowa.

Barcin woj. Poz. pow. Szubin.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Bełz woj. Lw. pow. Sokal.

Spółka Pożyczkowa.

Towarzystwo Zaliczkowe.

Bereza Kartuska woj. Pl. pow. Prużana.

Bank Spółdzielczy.

Bereźno woj. Wł. pow. Kostopl.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Będzin woj. Kl. pow. Będzin.

Bank Dyskontowy, Spółdz. Kred. Sączewska 19.

Bank Handlowy w Warszawie, S. A., oddz. Sączewska 23, skr. „Handlbank”.

Bank Kredytowy, Spółdz. Kred. Sączewska 13, tel. 174.

Bank Kupiecki, Spółdz. Kred. Kołłątaja 33.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred. Małachowskiego 6.

Bank Spółdzielczy, Sączewska 13.

Biała k/Bielska woj. Śl. pow. Bielsko.

Bank Kupiecki, Spółdz. Kred., Plac Wolności.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Główna.

Powszechny Bank Związkowy w Polsce, S. A. oddz. Główna 4.

Biała Podlaska woj. Lubelskie, pow. Biała.

Bank Kupców i Przemysłowców, Spółdz. Kred.

Bank Kupiecki, Spółdz. Kred. Piłsudskiego 1.

Bank Spółdzielczy Gospodarczy, Spółdz. Kred. Reformacka 10.

Bank Udziałowy, Spółdz. Kred. Narutowicza 12.

Białystok woj. Bł. pow. Białystok.

Bank dla Handlu i Przemysłu S. A., oddz., Warszawska 1, tel. 375-21.

Bank Przemysłowo-Handlowy Spółdz. Kred. Kilińskiego 23.

Bank Rolniczo-Handlowy, Warszawska 9.

Bank Rzemieślniczy, Spółdz. Kred. Lipowa 1.

Bank Udziałowy, Spółdz. Kred. Kilińskiego 23, tel. 494.

Biecz woj. Kr. pow. Gorlice.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Bielica, woj. Nw.

Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Bielsk Podlaski woj. Bł. pow. Bielsk.

Bank Kupiecki, Spółdz. Kred.

Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Bielsko woj. Śl. pow. Bielsko

Bank Małopolski, S. A., oddz. Kolejowa 8.

Bank Związku Spółek Zarobkowych S. A., oddz. Piłsudskiego 13.

Bielsko-Bialski Bank Spółdzielczy.

Powszechny Bank Kredytowy S. A., oddz. 3-go Maja 29, tel. 200, skr. „Pokredbank”

Powszechny Bank Związkowy w Polsce S. A., oddz. Główna 4, tel. 289, 284.

Śląski Bank Eskontowy, S. A., Kazimierza Wielkiego 2, tel. 27, 36, 58, skr. Eskontowy-Bielsko.

Śląski Zakład Kredytowy S. A. Kolejowa 16 tel. 147, 459, skr. Credit.

Bilgoraj woj. Lb. pow. Bilgoraj.

Bank Spółdzielczy.

Błaszki woj. Łd. pow. Kalisz.

Bank Spółdzielczy z ogr. odp., Złoczeska 3.

Błonie woj. Wr. pow. Błonie.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Poznańska 5

Bnin woj. Pz. pow. Śrem.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Bobowa woj. Kr. pow. Grybów.

Towarzystwo Oszczędności i Kredytu.

Bochnia woj. Kr. pow. Bochnia.

Bank Kredytowo-Spółdzielczy

Bojanowo woj. Pz. pow. Rawicz.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Bodzentyn woj. Kl. pow. Kielce.

Bank Spółdzielczy.

Bolechów woj. St. pow. Dolina.

Związek Kredytowy, Spółdz. Kred.

Bolszowiec woj. St. pow. Rohatyn.

Spółdzielcze Towarzystwo Zaliczkowe.

Borek woj. Pz. pow. Koźmin.

Bank Ludowy.

Borysław woj. Lw. pow. Drohobycz.

Bank Dyskontowy Warszawski S. A., ag.

Bank Spółdzielczy dla Handlu i Przemysłu.

Polski Bank Przemysłowy we Lwowie S. A., ag. Pańska 269, tel. 79.

Borzyrkowy woj. Pm. pow. Chojnice.

Bank Ludowy Spółdz. Kred.

Bóbrka woj. Lw.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Borysław woj. Wł. pow. Brańsk.

Żydowski Bank Ludowy

Brodnica n/Drwęca woj. Pm. pow. Brodnica.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Bank Pożyczkowy Spółdz. Kred. z nieogr. odp. tel. 116, 120.

Brody woj. Tr. pow. Brody.

Bank Rolniczy we Lwowie S. A. oddz.

Handlowy Bank Spółdzielczy, Ulanów Krechowickich 23.

Kredytowy Bank Spółdzielczy.

Kresowy Bank Spółdzielczy w Złoczowie, Sp. z ogr. odp. oddz. skr. „Kresobank”.

Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Brusy woj. Pm. pow. Chojnice.

Bank Ludowy.

Brwinów woj. Wr. pow. Błonie.

Bank Spółdzielczy.

Brześć n/Bugiem woj. Pl. pow. Brześć n/Bugiem.

Bank Handlowy w Warszawie, S. A., oddz. Steckiewicza.

Bank dla Handlu i Przemysłu w Warszawie, S. A., oddz. Dąbrowskiego 14, tel. 40.

Bank Kupiecki, Spółdz. Kred. Dąbrowskiego 37.

Bank Udziałowy Spółdzielczy, Dąbrowskiego 26.

Chrześcijański Bank Pożyczkowo Oszczędnościowy, Steckiewicza 2.

Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred. Dąbrowskiego 95

Brzesko woj. Kr. pow. Brzesko.

Towarzystwo Eskontowe.

Towarzystwo Kredytowo-Oszczędnościowe.

Towarzystwo Zaliczkowe.

Zakład Kredytowy.

Brzeziny k/Łodzi woj. Łd. pow. Brzeziny.

Bank Przemysłowców, Spółdz. Kred.

Bank Spółdzielczy.

Brzostek woj. Kr. pow. Pilzno.

Żydowski Bank Spółdzielczy.

Towarzystwo Zaliczkowe, Spółdz. Kred.

Brzozów woj. Lw. pow. Brzozów.

Bank Spółdzielczy,

Buczacz woj. Tr. pow. Buczacz.

Towarzystwo Zaliczkowe, Spółdz. Kred.

Buk woj. Pz,

Bank Ludowy Spółdz. Kred.

Budzanów woj. Tr. pow. Trembowla.

Towarzystwo Kredytowo Spółdzielcze.

Spółdzielczy Zakład Kredytowy.

Bukowsko woj. Lw. pow. Sanok.

Polska Spółdzielnia Oszczędności i Pożyczek.

Bursztyn woj. St. pow. Rohatyn.

Związek Kredytowy, Spółdz. Kred. Kolejowa

Busk k/Lwowa woj. Tr. pow. Kamionka Str.

Bank Ludowy.

Bychowa woj. Lb. pow. Lublin.

Bank Spółdzielczo-Kredytowy.

Spółdzielnia Pożyczkowo-Oszczędnościowa.
Bydgoszcz woj. Pz. pow. Bydgoszcz.
Bank Bydgoski, T. A., Spółdz. Kred. Mostowa 6, tel. 10-68.
Bank Kupiecki Spółdz. z ogr. odp., Jagiellońska 11.
Bank Ludowy Spółdz. Kred., Stary Rynek 11.
Bank M. Stadthagen T. A. Jagiellońska 64, tel. 32, 35, 67, 81, 565, skr. „Stadthagen”.
Bank Związku Spółek Zarobkowych S. A., oddz. Plac Teatralny 4, tel. 12-30, 12-31.
Pomorski Bank Rolniczy w Toruniu, oddz. Poznański Bank dla Handlu i Przemysłu T. A., oddz. Jagiellońska 69, tel. 463, skr. „Gewerbebank Poznański Bank Ziemian, S. A., Gdańska 165, tel. 310.
Chelm Lubelski woj. Lb. pow. Chelm.
Bank dla Handlu i Przemysłu w Warszawie, S. A. ag. Lubelska 49, tel. 112.
Bank Handlowy w Łodzi, S. A., ag. Lubelska 64, tel. 38.
Kupiecki Bank Spółdzielczy, Pijarska 3.
Polski Bank Spółdzielczy, Lwowska 7.
Chelmno woj. Pm. pow. Chelmno.
Bank Chelmiński sp. z ogr. odp. Rynek 1 tel.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Bank Powiatowy.
Chemża woj. Pm. pow. Toruń.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Checciny woj. Kl. pow. Kielce.
Bank Spółdzielczy.
Bank Kupiecki.
Chmielnik woj. Kl. pow. Stopnica.
Bank Dyskontowy, sp. z ogr. odp., Plac Kościuszki 27, skr. „Dyskontobank”.
Bank Handlowo - Przemysłowy Sp. z ogr. odp. Rynek 6.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Bank Udziałowy.
Chodorów woj. Lw. pow. Bóbrka.
Towarzystwo Zaliczkowe.
Chodzież woj. Pz. pow. Chodzież.
Bank Nadnotecki, Spółdz. Kred.
Chojnice woj. Pm. pow. Chojnice.
Bank Ludowy Spółdz. Kred.
Kasa Spółdzielczo-Osadnicza.
Polski Bank Pożyczkowy.
Chomsk woj. Pl. pow. Drohiczyn.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Chorzele woj. Wr.
Żydowska Spółdzielnia Kredytowa.
Chrzanów woj. Kr. pow. Chrzanów.
Bank Ludowy Spółdz. Kred.
Stowarzyszenie Kredytowe.
Towarzystwo Zaliczkowe, Spółdz. Kred.
Ciechanowiec woj. Bl. pow. Wysokie Mazow.
Bank Ciechanowski.
Bank Spółdzielczy.
Ciechanów woj. Wr. pow. Ciechanów.
Bank Spółdzielczo - Mieszczańsko - Rolniczy, sp. z ogr. odp. Warszawska 58.
Bank Kupiecki.
Bank Ziemiański Warszawski, S. A., Warszawska 67, tel. 64.
Spółdzielcze Towarzystwo Pożyczkowe Rynek 16
Ciechocinek woj. Wr. pow. Nieszawa.
Bank Ludowy.
Bank Spółdzielczy.

Cieszanów woj. Lw. pow. Lubaczów.
Towarzystwo Kredytowe Miejskie.
Cieszyn woj. Śl. pow. Cieszyn
Bank Ewangelicki
Cieszyński Bank Kredytowy, sp. z nieogr. odp. Stary Targ 4, tel. 243.
Cieszyńska Kasa Oszczędności.
Powszechny Bank Związkowy w Polsce. S. A., oddz. Różana 2, tel. 21.
Śląski Bank Eskontowy w Bielsku, S. A. oddz. Głęboka 15 tel. 108.
Śląski Zakład Kredytowy w Bielsku, S. A., ag. Niemiecka 11, tel. 88, skr. „Credit”.
Towarzystwo Oszczędności i Zaliczek.
Ziemski Bank Kredytowy we Lwowie, S. A. oddz. Rynek Główny 8, tel. 15,276, skr. „Ziembank”.
Czarnków woj. Pz. pow. Czarnków.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Czarny Dunajec woj. Kr. pow. Nowy Targ.
Towarzystwo Kredytowe, Spółdz. Kred.
Czładź woj. Kl. pow. Będzin.
Bank Rzemieślniczo - Kupiecki, Spółdz. Kred.
Czempin woj. Pz. pow. Kościan.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Czersk woj. Pm. pow. Chojnice.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Częstochowa woj. Kl. pow. Częstochowa.
Bank dla Handlu i Przemysłu S. A., oddz. Kościuszki 13.
Bank Francusko - Polski S. A., oddz. Piłsudskiego 9.
Bank Przemysłowców i Kupców, Spółdz. Kred. Panny Marji 22.
Bank Rolniczo - Rzemieślniczy, Spółdz. Kred. Piłsudskiego 15.
Bank Śląski, S. A., oddz. Panny Marji 18.
Bank Ziemiański, oddz. Panny Marji 19.
Częstochowski Bank Spółdzielczy 1-go Maja 7.
Spółdzielczy Bank Ludowy, Kościuszki 11.
Czortków woj. Tr. pow. Czortków.
Bank Zaliczkowy, Spółdz. Kred.
Związek Kredytowy, Rynek 43.
Czyżew woj. Bl. pow. Ostrów.
Bank Ludowy w Ostrowcu Maz. oddz.
Bank Spółdzielczy.
Dawidgródek woj. Pl. pow. Stolin.
Bank Kupiecki.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred. Piasta 18.
Dąbrowa Górnicza woj. Kl. pow. Będzin.
Bank Ludowy Spółdz. Kred., Sobieskiego 17.
Bank Udziałowy, Spółdz. Kred.
Dąbrowski Bank Spółdzielczy, Żeromskiego 25.
Dębica woj. Kr. pow. Ropczyce
Towarzystwo Wzajemnego Kredytu, sp. z ogr. odp. skr. „Towzajkredyt”.
Dobra k/Turka woj. Łd. pow. Łódź.
Bank Spółdzielczy.
Dobrzyń n/Drwecą woj. Wr. pow. Rypin.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Spółdzielczy Bank Kupiecki.
Dokrzyce woj. Wl. pow. Dokrzyce.
Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Domoczewo woj. Pl.
Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Drochobycz woj. Lw. pow. Drochobycz.
Bank Dyskontowy Warszawski, S. A., oddz. Mickiewicza 5, tel. 166, skr. „Dyskontowy”.

Bank Kupców i Przemysłowców, Spółdz. Kred.
 Bank Polskich Rękodzielników i Przemysłowców,
 Spółdz. Kred.
 Kupiecka Spółdzielnia Kredytowa.
 Polski Bank Przemysłowy, S. A., oddz. Mickie-
 wicza 32, tel. 23,177.
 Powszechny Bank Związkowy w Polsce, S. A.,
 oddz. Rynek 17; tel. 30.
Dubno woj. Wl. (pow. Dubno).
 Bank dla Handlu i Przemysłu w Warszawie,
 Sp. A., ag. Listowskiego 14, tel. 36.
 Bank Kupiecki, Spółdz. Kred.
 Bank Spółdzielczy Rzemieślników i Kupców
 Aleksandrowicza.
 Wołyński Bank Chmielarski.
Działdowo woj. Pm. (pow. Działdowo).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Działoszyce woj. Kl. (pow. Pińczów).
 Bank Kupiecki, Spółdz. Kred.
 Bank Spółdzielczy.
 Bank Udziałowy, Spółdz. Kred.
Dziedziice woj. Śl. (pow. Bielsko).
 Cieszyński Bank Kredytowy, oddz.
Dzisna woj. Wl. (pow. Dzisna).
 Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Ejszyszki woj. Nw.
 Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Garwolin woj. Lb. (pow. Garwolin).
 Bank Spółdzielczy.
Gdańsk.
 Bank Cukrownictwa w Poznaniu, S. A. oddz.
 Bank Kwilecki, Połocki i S-ka, S. A., oddz.
 Hundegasse 85.
 Bank Związku Spółek Zarobkowych, Sp. A.
 oddz. Holzmarkt 18.
 Polski Bank Przemysłowy, S. A., oddział.
 Langermarkt 55.
Gdynia woj. Pm. (pow. Wejherowo).
 Polskie Zjednoczenie Rybaków Morskich, Spółdz.
 Kred.
Głębokie woj. Wl. (pow. Dzisna)
 Powiatowy Bank Spółdzielczy.
 Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Główno k/Łowicza woj. Łd. (pow. Brzeziny).
 Bank Spółdzielczo Kredytowy.
Gniew woj. Pm. (pow. Gniew).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Gniewkowo woj. Pz. (pow. Inowrocław).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Gniewoszków woj. Kl. (pow. Kozienice).
 Bank Spółdzielczy.
Gniezno woj. Pz. (pow. Gniezno.)
 Bank Kredytowy, Spółdz. Kred. Rynek 4.
 Bank Pożyczkowy, Spółdz. Kred. Dąbrówki 19.
Golub woj. Pm. (pow. Wąbrzeźno).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Golanec woj. Pz. (pow. Wągrowiec).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Goniadz woj. Bl. (pow. Białystok).
 Bank Udziałowy, Spółdz. Kred.
Gostyń woj. Pz.
 Bank Pożyczkowy, Spółdz. Kred.
Gorlice woj. Kr. (pow. Gorlice).
 Polski Bank Przemysłowy, S. A. oddz.
 Towarzystwo Bankowe, Spółdz. Kred.
Gostynin woj. Wr. (pow. Gostynin).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Gorzkwice woj. Łd. (pow. Piotrków).

Bank Drobnych Kupców i Rzemieślników, Spółdz.
 Kred.
Goworowo woj. Bl. (pow. Ostrołęka).
 Bank Kredytowy.
Góra Kalwaria woj. Wr. (pow. Grójec).
 Bank Kupiecki.
 Kasa Kredytowa.
Grabowiec woj. Lb. (pow. Hrubieszów).
 Bank Kupiecki.
Grajewo woj. Bl. (pow. Szczuczyn).
 Bank Spółdzielczy, Piłsudskiego 12.
Grodno woj. Bl. (pow. Grodno.)
 Bank dla Handlu i Przemysłu, S. A., oddz.
 Pocztowa 1, tel. 115.
 Bank Kupiecki, Brygidzka 1.
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Dominikańska 29.
 Bank Polski, oddz.
 Rzemieślniczo - Handlowa Spółdzielnia Kredytowa
Grodzisk Mazowiecki woj. Wr. (pow. Błonie)
 Bank Spółdzielczy.
 Spółdzielczy Bank Udziałowy, Błońska 4.
Grodzisk poznański woj. Pz. (pow. Grodzisk).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Gródek woj. Bl. (pow. Białystok).
 Bank Spółdzielczy Ludowy.
Gródek Jagielloński, woj. Lw. (pow. Gródek)
 Bank dla Rękodziela Drobnego Przemysłu i Rolni-
 ctw, Spółdz. Kred.
Grójec woj. Wr. (pow. Grójec).
 Bank Spółdzielczy.
Grudziądz woj. Pm. (pow. Grudziądz).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred., J. Wybickiego 7
 Bank Związku Spółek Zarobkowych, S. A., oddz.
 J. Wybickiego 11/13.
 Bank Związku Towarzystwo Kupieckich na Pomo-
 rzu, Spółdz. Kred. Stara 10.
 Państwowy Bank Rolny, oddz. Sienkiewicza 18.
 Poznański Bank Ziemian, S. A., oddz. J. Wybi-
 ckiego 25.
Grybów, woj. Kr. (pow. Grybów)
 Samopomoc Kredytowa, Spółdz. Kred.
 Towarzystwo Zaliczkowe, Spółdz. Kred.
Grzymałów woj. Tr. (pow. Skalat).
 Spółdzielnia Kredytowa.
 Związek Kredytowy.
Hajduki Wielkie woj. Śl. (pow. Świętochowice).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Hancewice woj. Nw. (pow. Baranowicze).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Holszany woj. Wl. (pow. Oszmiana).
 Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Horochów woj. Wl. (pow. Horochów).
 Spółdzielczy Bank Ludowy.
Horodziej woj. Nw. (pow. Nieśwież).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Hrubieszów woj. Lb. (pow. Hrubieszów).
 Bank Rolniczo-Handlowy, Spółdz. Kred.
 Bank Spółdzielczy.
 Bank Ziemiański, S. A., oddz.
 Spółdzielczy Bank Kredytowy.
Ignatówka woj. Wl. (pow. Łuck.)
 Spółdzielnia Rolnicza.
Ilja woj. Wl. (pow. Wilejka).
 Chrześcijański Bank Ludowo-Spółdzielczy.
 Żydowska Kasa Ludowa.

Ilża woj. Kl. (pow. Ilża.)
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Polski Bank Udziałowy.

Indura woj. Bl. (pow. Grodno).
Bank Ludowo Spółdzielczy.

Inowrocław woj. Pz. (pow. Inowrocław).
Bank Kwilecki, Potocki i S-ka, S. A. oddz. Królowej Jadwigi 34; tel. 5.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Poznański Bank dla Handlu i Przemysłu, T. A., oddz. Zygmuntowska 10, tel. 85, skr. Gewerbebank.

Izbieca n/Wieprzem woj. Lb. (pow. Krasnystaw)
Bank Spółdzielczo-Kredytowy.

Jabłonowo pomorskie, woj. Pm. (pow. Brodnica)
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Bank Pożyczkowy, sp. z nieogr. odp. oddz. tel. 52.

Janów woj. Lb. (pow. Janów).
Kupiecko-Rzemieślniczy Bank Spółdzielczy.
Spółdzielnia Kredytowa.

Janów k./Pińska. woj. Pl. (pow. Drohiczyn.)
Bank Ludowy Spółdzielczy.

Janów Podlaski woj. Lb. pow. Konstantynów).
Podlaski Bank Spółdzielczy

Janowiec woj. Pz. (pow. Żnin).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Jarosław woj. Lw. (pow. Jarosław).
Bank Rękodzielników i Kupców, Spółdz. Kred.
Bank Rolniczy, Spółdz. Kred. Grunwaldzka 26, tel. 2, skr. Bank Rolniczy-Jarosław Towarzystwo Zaliczkowe i Oszczędności, Spółdz. Kred.
Związek Kredytowy.

Jasieniówka woj. Bl. (pow. Białystok).
Bank Ludowy Spółdzielczy.

Jasło woj. Kr. (pow. Jasło).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Towarzystwo Zaliczkowe, Spółdz. Kred., 3-go Maja 333.
Towarzystwo Kredytowe dla Handlu i Przemysłu.

Jaworów woj. Lw. (pow. Jaworów).
Kasa Depozytowa w Lubaczowie, oddz. Towarzystwo Zaliczkowe.

Jaworzno woj. Kr. (pow. Chrzanów).
Bank Spółdzielczy.
Towarzystwo Zaliczkowe.

Jędrzejów woj. Kl. (pow. Jędrzejów).
Bank Handlowo-Spółdzielczy, Spółdz. Kred., Rynek 3.
Bank Kupiecki, Spółdz. Kred.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Bank Rolniczo-Przemysłowy. Spółdz. Kred. Łysakowska 7.

Kalisz woj. Łd. (pow. Kalisz.)
Bank Handlowy w Warszawie, S. A., oddz. Piłsudskiego 33, skr. „Handlobank”.
Bank dla Handlu i Przemysłu S. A., oddz. Józefiny 10, tel. 43.
Bank Kupiecki, Spółdz. Kred., Warszawska 2
Bank Przemysłowców S. A., oddz. Kościuszki 4.
Bank Spółdzielczy, Rynek Główny 29.
Bank Ziemi Kaliskiej S. A. Józefiny 9.
Bank Ziemiański, oddz. Stary Rynek 23.
Towarzystwo Kredytowe Spółdzielcze, Marszałka Piłsudskiego 1.

Kałwaria Zebrzydowska woj. Kr. (pow. Wadowice).
Bank Mieszczański-Ludowy, Spółdz. Kred.
Kałusz woj. St. (pow. Kałusz).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Związek Kredytowy, Spółdz. Kred.

Kałuszyn woj. Wr. (pow. Mińsk Mazowiecki).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Spółdzielnia Kredytowa.

Kamieniec Litewski woj. Pl. (pow. Brześć).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Kamień Koszyrski woj. Pl.
Bank Spółdzielczy
Spółdzielnia Kasa Kredytowa.

Kamienna woj. Kl. (Pow. Ilża, poczta Skarżysko
Bank Spółdzielczy.

Kamionka Strumiłowa woj. Tr. (pow. Kamionk.)
Bank Spółdzielczy.

Kartuzy woj. Pm. (pow. Kartuzy).
Bank Ludowy.

Katowice woj. Śl. (pow. Katowice).
Bank dla Handlu i Przemysłu w Warszawie S. A., oddz. Mieleckiego 6, tel. 19-36.
Bank Handlowy w Warszawie, S. A., oddz. Św. Jana 5, skr. „Handlobank”.
Bank Kwilecki, Potocki i S-ka, S. A., oddz. Pocztowa 1, tel. 14-42; 26-02.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred. Kościuszki 16.
Bank Przemysłowców S. A., oddz. Pocztowa 16, tel. 120, 16-94, skr. „Wartabank”.
Bank Śląski, S.A. (Banque de Silesie) 3-go Maja 9 tel. 15-01, 19-48; skr. „Slabansil”.
Bank Udziałowy, Spółdz. Kred. 3-go Maja 30.
Bank Związku Spółek Zarobkowych, S. A. oddz. Warszawska 7, tel. 525, 13-57, 15-39.
Międzynarodowy Bank Handlowy, S. A., Mieleckiego 112, tel. 691, 18-58, 24-46. skr. „Kriecobank”.
Polski Bank Handlowy w Poznaniu, S. A., oddz. Rynek 7, tel. 16-62, 18-25.
Śląski Zakład Kredytowy S. A., Piłsudskiego 8.
Dom Bankowy Śląski Związek Kredytowy, S. A., Dworcowa 9.

Kazimierza Wielka woj. Kl. (pow. Pińczów).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Kępno woj. Pz. (pow. Kępno).
Bank Kupiecki, Spółdz. Kred.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Kielce woj. Kl. (pow. Kielce).
Bank dla Handlu i Przemysłu w Warszawie, S. A., oddz. Sienkiewicza 20, tel. 174.
Bank Handlowy w Łodzi, S. A., oddz. Sienkiewicza 5, tel. 51.
Bank Kredytowy-Spółdzielczy, Rynek 6.
Bank Kupiecki, Spółdz. Kred., Wesola 22.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Rynek 12.
Bank Rzemieślników i Kupców Chrześcijan, Kapitulna 8.
Bank Ziemiański, S. A. oddz. Leonarda 12, tel. 35
Bank Związku Spółek Zarobkowych, S. A. oddz. Sienkiewicza 54, tel. 101.
Kielecki Spółdzielczy Bank Dyskontowy, sp. z ogr. odp., Rynek 19, tel. 196.
Polski Bank Udziałowy, Plac Wolności 14.
Spółdzielczy Bank Handlowy, Sienkiewicza 28.

Kleek woj. Nw. (pow. Nieśwież).
Chrześcijański Bank Spółdzielczy z ogr. odp., skr. „Bank-Kleek”.

Klewan woj. Wl. (pow. Równe).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Klimontów woj. Kl. (pow. Sandomierz).
Bank Powszechny sp. z ogr. odp., tel. 3.
Bank Spółdzielczy, Rynek.

Kłobuck woj. Kl. (pow. Częstochowa.)

Bank Spółdzielczy, Staromiejska 178a.
Kobryń woj. Pl. (pow. Kobryń).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
 Bank Spółdzielczy, Plac Bankowy.
Kobylin woj. Bl. (pow. Wysokie Mazowieckie).
 Bank Spółdzielczy.
Kock woj. Lb.
 Spółdzielnia Kredytowa, Rynek 4.
Kolbuszowa woj. Lw. (pow. Kolbuszowa).
 Bank Kredytowy, Rzemieślniczo-Handlowy, Spółdz. Kred.
 Spółdzielnia Zalickowa „Szczęść Boże”.
Kolno woj. Bl. (pow. Kolno).
 Bank Spółdzielczy z ogr. odp. 11 listopada.
 Bank Spółdzielczy Rzemieślników.
Koluszki woj. Łd. (pow. Brzeziny).
 Bank Ludowy, Brzezińska 28.
 Bank Spółdzielczy.
Kolbiel woj. Wr. (pow. Mińsk Mazowiecki).
 Stowarzyszenie Pożyczek i Oszczędności.
Koło woj. Łd. (pow. Koło).
 Bank Ziemiański, S. A., ag.
 Spółdzielnia Kredytowa.
Kołomyja woj. St. (pow. Kołomyja).
 Bank Ziemi Pokuckiej, Spółdz. Kred. Piłsudskiego 4.
 Związek Kredytowy dla Handlu, Przemysłu i Rękodzieła, Spółdz. Kred.
Komarno woj. Lw. (pow. Rudki).
 Bank Rzemieślników i Drobnych Kupców, Spółdz. Kred.
Konin woj. Łd. (pow. Konin).
 Bank Koniński, Spółdz. Kred., Zielona 2, tel. 5.
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
 Bank Ziemiański, S. A. oddz. Mostowa 4, 54.
 Bank Spółdzielczy.
Końskie woj. Kl. (pow. Końskie).
 Bank Kredytowy
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
 Bank Spółdzielczy.
Kopyczyńce woj. Tr. (pow. Kopyczyńce).
 Zalickowa Kasa.
Koronowo woj. Pz. (pow. Bydgoszcz).
 Bank Kredytowy, Spółdz. Kred.
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Korzec woj. Wl.
 Bank Kupiecki, Spółdz. Kred.
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
 Bank Ludowy Żydowski, Spółdz. Kred.
Kosów k/Kołomyi woj. St. (pow. Kosów).
 Stowarzyszenie Komercjalno-Kredytowe.
Kostopol woj. Wl. (pow. Kostopol).
 Spółdzielcza Kasa.
Kościan woj. Pz. (pow. Kościan).
 Bank Kupiecko-Przemysłowy, Spółdz. Kred.
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Kościerzyna woj. Pm. (pow. Kościerzyna).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Kowal Kuj. woj. Wr. (pow. Włocławek).
 Bank Ludowy.
Kowalewo woj. Pm. (pow. Wąbrzeźno).
 Bank Ludowy.
Kowel woj. Wl. (pow. Kowel).
 Bank Handlowy w Warszawie, S. A., oddz.
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Kościuszki 12.
 Kupiecki Bank Kredytowy, Spółdz. Kred., Warszawska 62.

Kozienice woj. Kl. (pow. Kozienice).
 Bank Spółdzielczo-Kredytowy.
Kożanów woj. Pl. (pow. Luniniec).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Koźmin woj. Pz. (pow. Koźmin).
 Spółdzielczy Bank Koźmiński.
Kórnik woj. Pz. (pow. Śrem).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Kraków woj. Kr. (pow. Kraków).
 Akcyjny Bank Hipoteczny S. A., Bracka 1. tel. 7, 361, 20-74.
 Bank Komercyjny, S. A., Rynek 25, tel. 11-70, 11-04, 25-90, skr. „Komercyjny”.
 Bank Kredytowy-Spółdzielczy.
 Bank Małopolski, S. A., Rynek Główny 25, tel. 9, 425, 20-70, skr. „Empolbank”.
 Bank Mieszczański-Ludowy, Rynek Główny 34.
 Bank Spółdzielczy „Fortuna”, Stradom 11.
 Bank Spółdzielczy dla Rzemiosła Handlu i Rolnictwa, Św. Marka 8.
 Bank Zachodni, S. A. oddz. Rynek 8 tel. 344, 21-30, 45-16, skr. „Wawelbank”.
 Bank Związku Spółek Zarobkowych, S. A., oddz. Rynek Główny 19, tel. 15-30, 33-42, 42-85.
 „Bon” Bank Odbudowy Nieruchomości, Spółdz. Kred., Św. Tomasza 9.
 Podgórska Spółdzielnia Kredytowa, Józefińska 5.
 Polski Bank Handlowy, oddz. Florjańska 55, tel. 453, 42-90, 21-13.
 Polski Bank Przemysłowy, Sp. A., oddz. Mikołajska 32, 45-177, 45-20.
 Powiatowy Bank Spółdzielczy dla Handlu, Rękodzieła i Przemysłu, Podgórze - Rynek 4.
 Powszechny Bank Kredytowy S. A., oddz. Rynek 35, tel. 21-66, 41-24, skr. „Pokredbank”.
 Powszechny Bank Związkowy w Polsce, S. A., Rynek 44, tel. 15-80, 15-81, 43-61, 10-25, skr. Bank-dion”.
 Spółdzielczy Bank Kredytowy, Grodzka 21.
 Spółdzielczy Bank Urzędniczy, Św. Tomasza 22.
 Spółdzielczy Bank Ziemski, Mikołajska 32.
 Śląski Bank Eskontowy, S. A., oddz. Florjańska 32.
Krasne n/ Usz woj. Wl. (pow. Mołodeczno).
 Spółdzielczy Bank Ludowy.
Krasnobród woj. Lb. (pow. Zamość).
 Bank Rzemieślników i Drobnych Kupców.
Krasnosiele woj. Wr. (pow. Maków).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Makowska 13.
Krasnystaw woj. Lb. (pow. Krasnystaw).
 Bank Spółdzielczy z nieogr. odp. 3-go Maja.
Kraśnik woj. Lb. (pow. Janów).
 Bank Kredytowy, Spółdz. Kred.
Krewo woj. Wl. (pow. Oszmiana).¹
 Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Krobia woj. Pz. (pow. Gostyń).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
 Bank Włocławski, Spółdz. Kred.
Krosno woj. Lw. (pow. Krosno).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
 Polski Bank Przemysłowy, S. A. oddz.
 Towarzystwo Zalickowe.
Krośnice woj. Kr. (pow. Nowy Targ).
 Towarzystwo Zalickowe, Spółdz. Kred.
Krośnice woj. Wr. (pow. Kutno).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred. Kutnowska.

Krotoszyn woj. Pz. (pow. Krotoszyn).

Bank Kupiecki, Spółdz. Kred., Rynkowa 2.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Królewska Huta woj. Śl. (pow. Królewska Huta)

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Sobieskiego 8.
Bank Spółdzielczo-Kredytowy, Dworcowa 4.

Górnośląski Bank Związkowy, S. A., Wolności 27a.

Śląski Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Rynek 7.

Kruszwica woj. Pz. (pow. Strzelno.)

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Krynica woj. Kr. (pow. Nowy Sącz).

Związek Kredytowy.

Krynki woj. Bl. (pow. Grodno).

Bank Ludowy Spółdzielczy.

Krzemieniec woj. Wł. (pow. Krzemieniec).

Bank dla Handlu i Przemysłu w Warszawie, S. A.
oddz. Kościelna 4, tel. 43.

Bank Kupiecko-Przemysłowy, Szeroka 124.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Bank Powszechny, Spółdz. Kred. Szeroka 72.

Spółeczny Bank Spółdzielczy, Słowackiego 3.

Krzyszów woj. Kr. (pow. Chrzanów).

Towarzystwo Zaliczkowe, Spółdz. Kred.

Kurów Lb. (pow. Puławy).

Bank Spółdzielczy.

Kutno woj. Wr. (pow. Kutno).

Bank Kupiecki, Spółdz. Kred., Sienkiewicza 203.

Bank Ziemiański, oddz.

Chrześcijański Spółdzielczy Bank Ludowy.

Powszechny Bank Spółdzielczy, Nowy Rynek 39.

Towarzystwo Wzajemnego Kredytu.

Lachowice woj. Nw. (pow. Baranowice)

Bank Spółdzielczy.

Lack Wysoki woj. Nw. (pow. Lida).

Ludowy Bank Spółdzielczy.

Leszno woj. Pz. (pow. Leszno).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Rynek 25.

Lida woj. Nw. (pow. Lida).

Bank Kupiecki, Spółdz. Kred.

Ludowy Bank Spółdzielczy, Suwalska 13.

Wileński Prywatny Bank Handlowy S. A., oddz.

Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred. Suwał-
ska 24.

Lidzbark woj. Pm. (pow. Brodnica).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Limanowa woj. Kr. (pow. Limanowa).

Towarzystwo Zaliczkowe i Ochrony Własności
Ziemskiej.

Lipno woj. Wr. (pow. Lipno).

Bank Ludowy Spółdzielczy

Bank Spółdzielczy Ziemi Dobrzyńskiej, Gdań-
ska 56.

Lipsko n/Wisłą woj. Kl. (pow. Hża).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Rynek.

Lipusz woj. Pm. (pow. Kościerzyna).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Lisko woj. Lw. (pow. Lisko).

Towarzystwo Zaliczkowe, Spółdz. Kred.

Lubaczów woj. Lw. (pow. Lubaczów).

Spółdzielnia Kredytowa.

Lubartów woj. Lb. (pow. Lubartów).

Bank Kredytowy Spółdzielczy, Lubelska 198.

Bank Spółdzielczy z nieogr. odp., Lubelska 50.

Kupiecki Bank Spółdzielczy, Lubelska 19.

Lubawa woj. Pm. (pow. Lubawa).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Grunwaldzka 10.

*Bank Związku Towarzystw Kupieckich na Po-
morzu*, oddz.

Lubeza woj. Nw.

Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Lublin woj. Lb. (pow. Lublin).

Bank Handlowy w Warszawie, S. A., oddz. Kra-
kowskie Przedmieście 39, skr. Handlobank.

Bank Handlowy w Łodzi, S. A., oddz. Krakow-
skie Przedmieście 62.

Bank dla Handlu i Przemysłu S. A., oddz.
3-go Maja 6.

Bank Rzemieślników i Drobnych Kupców, Spółdz.
Kred., Początkowska 2.

*Bank Spółdzielczy dla Chałupników i Rzemie-
ślników*.

Bank Udziałowy, Spółdz. Kred., Lubartowska 8.

Bank Ziemiański S. A., oddz. Krakowskie
Przedmieście 43.

Bank Związku Spółek Zarobkowych S. A., oddz.
Krakowskie Przedmieście 47.

Kredytowy Bank Spółdzielczy dla Drobnego
Kupieclwa, Św. Ducha 20.

Kupiecki Bank Spółdzielczy, Św. Ducha 22.

Spółdzielczy Bank Rzemieślniczy, Królewska 11.

Spółdzielnia Kredytowa, Królewska 4.

Lubliniec woj. Śl. (pow. Lubliniec).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Luboml woj. Wł. (pow. Luboml.)

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Nowy Świat 9.

Lututów woj. Łd. (pow. Wieluń).

Spółdzielczy Bank Ludowy.

Lwów woj. Lw. (pow. Lwów).

Akcyjny Bank Hipoteczny, Plac Halicki 15.

Bank Cukrownictwa S. A., oddz. Jagiellońska 1.
tel. 12-17, 36-48, 54-06, 54-59.

Bank Dyskontowy Warszawski S. A., oddz.
3-go Maja 14, tel. 289, 461, skr. Credit-Lwów.

Bank Handlowy w Warszawie S. A., oddz.
Hetmańska 10.

Bank Handlowy, Spółdz. Kred., Kołłątaja 2.

Bank Komercyjny S. A., oddz. Legionów 1.

Bank Naftowy S. A., Sapiechy 3.

Bank Rolniczy S. A., Kopernika 20.

Bank Unji w Polsce S. A., Hetmańska 12,
tel. 234, 694, skr. Unionbank.

Bank Ziemian S. A., Kopernika 4, tel. 1-56,
32-11, 21-29, skr. Lwoziemian.

Bank Związku Spółek Zarobkowych S. A., oddz.
Jagiellońska 1, tel. 36, 360.

Centralny Związek Kooperatyw, Rutowskiego 22.

Łódzki Bank Depozytowy S. A., oddz. Kościu-
szki 8, tel. 815, 968, skr. Depobank.

Małopolski Bank Kupiecki sp. handl-kred.
z nieogr. odp. Hetmańska 8, tel. 64, skr. Kupiecki Lwów

Polski Bank Handlowy, oddz. Halicka 19, tele-
fon 1-54, 7-84.

Polski Bank Przemysłowy we Lwowie, S. A.,
3-go Maja 9, tel. 25-89, 3-42, 3-43, 3-44, 12-75, 13-35,
skr. Indus-trja.

Polska Spółdzielnia Kredytowa, Mochnackiego 4.

Powszechny Bank Kredytowy S. A., oddz. Jagie-
lońska 5.

Powszechny Bank Związkowy w Polsce S. A.,
Jagiellońska 2.

Ziemski Bank Hipoteczny S. A., Podwale 7,
tel. 382, skr. Zemlebank.

Ziemski Bank Kredytowy S. A., 3-go Maja 5,
tel. 401, 633, 23-14, 23-15, skr. Ziembank.

Lwówek woj. Pz. (pow. Nowy Tomysł).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Łachwa woj. Pl. (pow. Łuniniec.)
Bank Ludowy Spółdzielczy.
Łańcut woj. Lw. (pow. Łańcut).
Kasa Zaliczkowa i Oszczędności, Spółdz. Kred.
Łask woj. Łd. (pow. Łask).
Bank Rzemieślniczo-Kupiecki, Spółdz. Kred.
Bank Spółdzielczy, Kościuszki 10.
Łęczna woj. Lb. (pow. Lubartów).
Bank Handlowy Spółdzielczy.
Bank Kredytowy w Łęcznej, Spółdz. Kred.
Łęczyca woj. Łd. (pow. Łęczyca).
Bank Kredytowy, Spółdz. Kred., Plac Kościuszki 1.
Bank Spółdzielczy, 3-go Maja 3.
Bank Ziemi Łęczyckiej, Spółdz. Kred. Kaliska 38
Łobżenica woj. Pz. (pow. Wyrzysk).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Łomża woj. Bl. (pow. Łomża).
Bank dla Handlu i Przemysłu S. A., oddz., Dworna 12, tel. 84.
Bank Kredytowy, Spółdz. Kred. Krótka 2, tel. 110.
Bank Spółdzielczy, Rynek 22.
Bank Ziemiański w Warszawie, S. A., oddz. Plac Pocztowy 2, tel. 65.
Łosice woj. Lb. (pow. Konstantynów.)
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Łowicz woj. Wr. (pow. Łowicz).
Bank Łowicki „Praca”, Spółdz. Kred.
Bank Spółdzielczy, sp. z ogr. odp. tel. 75.
Bank Ziemi Łowickiej, Spółdz. Kred., Rynek Kościuszki, dom własny, tel. 51-42, skr. Kredyt-Łowicz.
Łódź woj. Łd. (pow. Łódź).
Bank Drobnych Kupców w Łodzi, Ogrodowa 10.
Bank Dyskontowy Warszawski S. A., oddz. Piotrkowska 57, tel. 14-85, 12-67, 3-76, skr. Diskonto bank.
Bank Handlowy w Łodzi S. A., Kościuszki 15, skr. Łódźbank-Łódź,
Bank Handlowy w Warszawie S. A., oddz. Narutowicza 17, skr. Handlobank.
Bank Handlowo-Przemysłowy S. A., Piotrkowska 96, tel. 2-59, 8-71, 8-72, 9-73, skr. Lovarbank.
Bank dla Handlu i Przemysłu w Warszawie, oddz. Andrzeja 7, tel. 14-91.
Bank Małopolski w Krakowie, S. A., oddz. Moniuszki 4, tel. 185, skr. Empolbank.
Bank Polskich Kupców i Przemysłowców Chrześcijan w Łodzi, Piotrkowska 113, tel. 15-01, 21-88, 1-95, skr. Polbank.
Bank Powszechny Spółdzielczy, Sienkiewicza 40.
Bank Przemysłowców Łódzkich, Spółdz. Kred. Ewangelicka 15, tel. 2-27, 18-53, skr. Industriel.
Bank Przemysłowców w Poznaniu, S. A., oddz. Piotrkowska 17, tel. 26-60, 26-62, 26-63. skr. Warta bank.
Bank Robotniczy Spółdzielczy, Piotrkowska 261.
Bank Rzemieślników Łódzkich. Spółdz. Kred., Kilińskiego 123.
Bank Rzemieślniczy Spółdzielczy, Południowa 4.
Bank Spółdzielczy, Andrzeja 3.
Bank Spółdzielczy Drobnych Kupców, Ogrodowa 2
Bank Spółdzielczy Kupców i Przemysłowców, Cegielniana 30.
Bank Spółek Niemieckich w Polsce, S. A., Aleje Kościuszki 45, tel. 63, skr. Spółekbank.
Bank Udziałowy, Spółdz. Kred., Moniuszki 10.

Bank Zachodni S. A., oddz. Piotrkowska 52, tel. 1-55, skr. „Wawelbank”.
Bank Związku Spółek Zarobkowych S. A., oddz. Sienkiewicza 24, tel. 250.
Bank Związku Wykończalni i Farbiarni okręgu Łódzkiego, Spółdz. Kred., Piotrkowska 67.
Chojęński Bank Spółdzielczy z nieogr. odp., Rzgowska 101.
Łódzki Bank Depozytowy S. A., Piotrkowska 43, tel. 431, 432, skr. „Depobank”.
Łódzki Bank Dyskontowy Spółdzielczy, Piotrkowska 43, tel. 137.
Łódzki Bank Włókienniczy, Moniuszki 5.
Polski Bank Przemysłowy, S. A. oddz. Piotrkowska 29, tel. 12-28, 22-48.
Spółdzielczy Bank Kredytowy, Cegielniana 41.
Łuck woj. Wl. (pow. Łuck).
Bank dla Handlu i Przemysłu, S. A. oddz. Jagiellońska 20, tel. 49.
Bank Kupiecki, Spółdz. Kred., Jagiellońska 24.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred., 3-go Maja 22.
„Bank Spółdzielczy Ziemian Wołynia” Sp. z ogr. odp.
Wołyński Spółdzielczy Bank Odbudowy.
Łuków woj. Lb. (pow. Łuków)
Bank dla Handlu i Przemysłu S. A., oddz. Siedlecka 16, tel. 81.
Spółdzielczy Bank Kupiecki, Siedlecka 2.
Spółdzielnia Kredytowa.
Żydowska Spółdzielnia Pożyczkowa, Siedlecka 6.
Łuniniec woj. Pl. (pow. Łuniniec).
Bank Ludowy Spółdzielczy,
Łunna woj. Bl.
Żydowski Bank Ludowy Spółdz. Kred.
Maciejów woj. Wl. (pow. Kowel).
Bank Ludowy Spółdz. Kred. z ogr. odp.
Maków n/Orzycem woj. Wr. (pow. Maków)
Bank Spółdzielczy Żydowski
Stowarzyszenie Pożyczkowe „Wzajemna Pomoc,,
Miechów k/Lubartowa woj. Lb. (pow. Lubartów).
Bank Ludowy Spółdz. Kred.
Miechów woj. Kl. (pow. Miechów.)
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Bank Spółdzielczy.
Miasteczko n/Notecią woj. Pz. (pow. Wyrzysk)
Bank Ludowy.
Mielec woj. Kr. (pow. Mielec).
Bank Spółdzielczy z nieogr. odp., Długa 655.
Mielnica woj. Wl. (pow. Kowel).
Bank Ludowy Spółdz. Kred.
Międzychód n/Wartą woj. Pz. (pow. Międzychód)
Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Rynek 14.
Międzyrzec k/Lukowa woj. Lb. (pow. Radzyń)
Bank Kupiecki, Spółdz. Kred.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Międzyrzec k/Korea woj. Wl. (pow. Równe).
Bank Kredytowy.
Mikołów woj. Śl. (pow. Pszczyna).
Bank Ludowy w Pszczynie, oddz.
Miłosław woj. Pz. (pow. Września)
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Mińsk Mazowiecki woj. Wr. pow. Mińsk Mazowiecki
Bank Udziałowy, Spółdz. Kred.
Spółdzielnia Kredytowa).
Spółdzielnia Kredytowa Drobnych Kupców i Rzemieślników.

Mir woj. Nw. (pow. Nieśwież).
Bank Ludowy Spółdzielczy.

Mława woj. Wr. (pow. Mława).
Bank Ludowy, Spółdz Kred., Plac 1-go Maja 5.
Bank Kupiecki, Spółdz. Kred., Stary Rynek 26.
Bank Spółdzielczy, Reymonta 2.
Bank Ziemiański S. A., oddz. Działdowska 22,
 tel. 25.

Mogielnica woj. Wr.
Spółdzielnia Kredytowa, Warszawska 11.

Mogilno woj. Pz. (pow. Mogilno).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Mościska woj. Lw. (pow. Mościska).
Towarzystwo Zaliczkowe.

Mszana Dolna woj. Kr. (pow. Limanowa)
Bank Ludowy.

Mysłowice woj. Śl. (pow. Katowice)
Polski Bank Ludowy, Spółdz Kred., Modrze-
 jewska 1.
Bank Ludowy-Volksbank, Spółdz. z ogr. odp.
 Powstańców 7.

Nakło woj. Pz. (pow. Wyrzysk).
Bank Kredytowy, Spółdz Kred.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Niepołomice woj. Kr. (pow. Bochnia)
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Nieśwież woj. Nw. (pow. Nieśwież).
Chrześcijański Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Żydowski Bank Ludowy Spółdzielczy.

Nisko woj. Lw. (pow. Nisko).
Spółdzielczy Bank Rolniczo-Handlowy z ogr.
 odp.

Zakład Kredytowy Rolniczy, Spółdz. Kred.
Nowe Miasto n/ Drwęca woj. Pm. (pow. Lubawa).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Nowe woj. Pm. (pow. Świecie).
Bank Ludowy.
Bank Powiatowy.

Nowe Miasto n/Pilicą woj. Wr. (pow. Rawa Mazowiecka).
Kasa Kredytowo-Spółdzielcza.

Nowogródek woj. Nw. (pow. Nowogródek)
Chrześcijański Bank Ludowy, Spółdz Kred.,
 Piłsudskiego 6.
Rzemieślniczy i Drobn-Handlowy Żydowski Bank
Ludowy, Spółdz Kred.

Nowo-Święciany woj. Wl. (pow. Święciany)
Żydowski Bank Ludowy, Spółdz Kred., Ap-
 teczna 4.

Nowa Wilejka woj. Wl. (pow. Wilno).
Chrześcijański Bank Ludowy „Rola”

Nowy Dwór k/Modlina woj. Wr. (pow. Warszawa),
Bank Spółdzielczy Rzemieślników i Drobnych
 Kupców.

Nowy Korczyn woj. Kl. (pow. Stopnica)
Bank Spółdzielczy.

Nowy Sącz woj. Kr. (pow. Nowy Sącz).
Spółdzielczy Związek Kredytowy, Szwecka 7.

Nowy Targ woj. Kr. (pow. Nowy Targ).
Bank Rolniczo-Handlowy, Spółdz. Kred.
Towarzystwo Zaliczkowe, Spółdz. z ogr. odp.,
 Rynek.

Nowy Tomyśl woj. Pz. (pow. Nowy Tomyśl)
Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Dworska 176.

Obertyn woj. St.
Związek Kredytowy dla Drobnych Handlarzy
i drobnych Przemysłowców, Spółdz. Kred.

Oborniki woj. Pz. (pow. Oborniki).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Olesko k/Złoczowa woj. Tr. (pow. Złoczów).
Kresowy Bank Spółdzielczy w Złoczowie, oddz.

Olkusz woj. Kl. (pow. Olkusz).
Bank Kupiecki, Spółdz. Kred., Żuradzka
Bank Ludowy, Spółdz Kred., Krakowska 21a.
Spółdzielczy Bank Kredytowy.

Ołyka woj. Wl. (pow. Łuck).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Opatów woj. Kl. (pow. Opatów).
Bank Ludowy, Spółdz, Kred.
Bank Ziemiański S. A., oddz., Sienkiewicza 26,
 tel. 36.

Opoczno woj. Kl. (pow. Opoczno).
Polski Bank Spółdzielczy.
Spółdzielnia Kredytowa.

Opole woj. Lb. (pow. Puławy).
Bank Spółdzielczy.

Orla woj. Bl. (pow. Bielsk Podlaski)
Bank Ludowy, Spółdzielnia Kred.

Osowo woj. Wl. (pow. Kostopol, poczta Stepień).
Spółdzielnia Rolnicza.

Ostrołęka woj. Bl. (pow Ostrołęka).
Bank Spółdzielczy „Samopomoc”, Plac 3-go
 Maja.

Ostrowiec kielecki woj. Kl. (pow. Opatów).
Bank Handlowy w Łodzi. S. A. ag.
Bank Kupiecki Ostrowiecki, Spółdz. Kred.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Szeroka 5.
Bank Przemysłowców Ostrowieckich, Spółdz..
 Kred., 3-go Maja 46.
Bank Przemysłowo-Rolny, Spółdz. Kred.
 Górzysta 5.
Bank Spółdzielczo-Kredytowy, Spółdz. Kred.,
 Głogowska 6.

Ostróg woj. Wl.
Ukraiński Kooperacyjny Bank, Spółdz. Kred.

Ostrów Mazowiecki woj. Bl. (pow. Ostrów)
Bank Handlowo-Rzemieślniczy, Spółdz. Kred.
 Rynek 10.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred., 3-go Maja
 37.
Bank Spółdzielczy, Batorego 1 a.

Ostrów Poznański woj. Pz. (pow. Ostrów).
Bank Kupiecki, Spółdz Kred., Kościelna 15,
 tel. 53.
Bank Kwilecki, Połocki i S-ka, S. A., oddz.
 Kaliska 23, tel. 201, 138.
Polski Bank Handlowy, oddz. Kolejowa 12,
 tel. 133.
Poznański Bank i Ziemian S. A., oddz. Ka-
 liska, tel. 180.

Ostrów Siedlecki woj. Lb. (pow. Włodawa).
Bank Spółdzielczy Rzemieślników i Drobnych
 Kupców, Rynek.

Ostrzeszów woj. Pz. (pow. Ostrzeszów).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Oświęcim woj. Kr. (pow. Oświęcim).
Bank Ludowy.

Oszmiana woj. Wl. (pow. Oszmiana).
Bank Spółdzielczy.
Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Otwock woj. Wr. (pow. Warszawski).
Bank Ludowy, Spółdz Kred., Sienkiewicza 1.

Ozorków woj. Łd. (pow. Łęczycy).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Bank Spółdzielczy.

Ożarów woj. Kl. (pow. Opatów).
Bank Spółdzielczo-Kredytowy.

Pabjanice woj. Łd. (pow. Łask).
Bank Kredytowy, Spółdz. Kred., Szkolna 3.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Kościuszki 48.

Pakość woj. Pz. (pow. Mogilno).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Parzew woj. Łb. (pow. Włodawa).
Bank Ludowy, Spółdzielnia. Kred., Kościelna 1.

Spółdzielczy Bank Kupiecki.

Pelplin woj. Pm. (pow. Tczew).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Piaseczno woj. Wr. (pow. Warszawa).
Spółdzielnia Kredytowa.

Piaski Luterskie woj. Łb. (pow. Lublin)
Bank Kredytowy, Spółdz. Kred.

Pilzno woj. Kr. (pow. Pilzno).
Słownictwo Oszczędności i Pożyczek.

Pińczów woj. Kl. (pow. Pińczów).
Bank Spółdzielczy.
Ludowy Bank Spółdzielczy.

Pińsk woj. Pl. (pow. Pińsk).
Bank dla Handlu i Przemysłu w Warszawie S. A., oddz. Ogińskiego 8, tel. 35.
Bank Kupiecko-Przemysłowy, Spółdz. Kred., Listowskiego 5.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Bank Spółdzielczy Drobnym Kupców i Rzemieślników, Dominikańska 11.
Poleski Bank Spółdzielczy. sp. z ogr. odp., Kościuszki 35, skr. „Polesbank”.

Piotrków Trybunalski woj. Łd. (pow. Piotrków).
Bank dla Handlu i Przemysłu, S. A., oddz., Kaliska 12, tel. 127.
Bank Związku Spółek Zarobkowych S. A., oddz. Plac Kościuszki 4, tel. 8.
Żydowska Spółdzielnia Pożyczkowa, Czarnieckiego 2.

Pleszew woj. Pz. (pow. Pleszew).
Bank Kupiecki, Spółdz. Kred., Rynek 20.
Bank Pożyczkowy, Spółdz. Kred., Kraszewskiego 11.

Płock woj. Wr. (pow. Płock).
Bank Handlowy w Warszawie S. A., oddz. Kościuszki 2.
Bank dla Handlu i Przemysłu S. A., oddz. Mostowa 1, tel. 146.
Bank Pożyczkowo-Spółdzielczy, Tumską 14.
Bank Spółdzielczy, Kolejowa 2.
Bank Ziemiański S. A., Kościuszki 6, tel. 49.
Spółdzielczy Bank Kupiecki, Tumską 16.

Płońsk woj. Wr. (pow. Płońsk).
Bank Spółdzielczy sp. z nieogr. odp. Płocka 33, skr. Bank Spółdzielczy.
Bank Kredytowy, Spółdz. Kred., Ciechanowska 38.

Pniewy woj. Pz. (pow. Szamotuły).
Bank Kredytowy, Spółdz. z nieogr. odp., Sądowa 1, tel. 33.

Pobiedziska woj. Pz. (pow. Poznań).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Podbrodzie woj. Wl.
Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Podkamień woj. Tr. (pow. Brody)
Kresowy Bank Spółdzielczy w Złoczowie, oddz. Związek Kredytowy.

Podwoleczyska woj. Tr. (pow. Skalat)
Bank Kupiecko-Przemysłowy.
Związek Kredytowy.

Pomorzan woj. Tr. (pow. Zborów).
Spółdzielnia Kredytowa „Samopomoc”.

Poryek woj. Wl. (pow. Włodzimierz),
Bank Ludowy.

Postawy woj. Wl. (pow. Postawy).
Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Potok Złoty woj. Tr. (pow. Buczacz)
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Spółdzielczy Bank Zaliczkowy.

Poznań woj. Pz. (pow. Poznań).
Bank Cukrownictwa S. A., Sew. Mielżyńskiego 7, tel. 12-17, 36-48, 54-06, 54-59 skr. Bacukro”.
Bank Handlowy w Warszawie S. A., oddz. Plac Wolności 4, skr. „Handlobank”.
Bank Kralochwil i Pernaczyński, Plac Wolności 18, tel. 18-30, skr. „Comerzbank-Poznań”.
Bank Kwilecki, Potocki i S-ka, S. A., Al. Marcinkowskiego 11, tel. 30-10, 30-20, 30-26, 17-91, skr. „Kwilecki-Potocki”.
Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Dąbrowskiego 53.
Bank miasta Poznania, Plac Wolności 19.
Bank Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego, Wjazdowa 11, tel. 31-94, 54-80, 54-88, skr. „Ziemstwowbank
Bank Pożyczkowy, Spółdz. Kred., Głogowska 98.
Bank Pracy, Spółdz. Kred., Pocztowa 30.
Bank Przemysłowców S. A., Stary Rynek 73/74, tel. 36-03, 36-19, 36-54, 36-59, 36-63, skr. „Wartabank”.
Bank „Towarzystwo Kredytowe Miejskie Właścicieli Nieruchomości”, Piekary 1.
Bank Towarzystwa Młodych Przemysłowców, Spółdz. Kred., Włocławska 39.
Bank Udziałowy, Spółdz. Kred., Szewska 10.
Bank Urzędniczy, Spółdz. Kred.
Bank Wzajemnej Pomocy, Spółdz. Kred., Stary Rynek 79.
Bank Zachodni S. A., oddz. Gwarna 18, tel. 37-52, 55-43, 37-34, skr. „Wawelbank”.
Bank Związku Spółek Zarobkowych, S. A., Plac Wolności 15 tel. 41-31, 43-01, skr. Zarobkowy.
Komunalny Bank Kredytowy S. A., 27-go Grudnia 8.
Kredytowa Spółdzielnia Ogrodnicza, Pocztowa 30
Polski Bank Handlowy, Plac Wolności 8, tel. 20-12, 21-46, 40-62, skr. „Polhanbank”.
Poznański Bank Ziemian S. A., Marcinkowskiego 13.
Związek Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych, Marcinkowskiego 26.

Praszk woj. Łd. (pow. Wieluń)
Bank Spółdzielczy.

Proszowice woj. Kl. (pow. Miechów)
Bank Spółdzielczo-Kredytowy.

Prużana woj. Pl. (pow. Prużana)
Bank Spółdzielczy z ogr. odp., D-ra Pacewicza 20, skr. „Spółbank-Prużana”.

Przasnysz woj. Wr. (pow. Przasnysz).
Bank Spółdzielczy.
Bank Ziemiański S. A. ag.
Spółdzielnia Kredytowa, Ciechanowskiego.

Przedbórz woj. Kl. (pow. Końskie).
Bank Drobego Handlu i Rolnictwa, Spółdz. Kred.

Przemyśl woj. Lw. (pow. Przemyśl).
Bank Kupców i Przemysłowców, Mickiewicza 10.
Bank Kupiecki, Spółdz. Kred., Mickiewicza 2.
Bank Spółdzielczy Rzemieślników i Rolników, Czackiego 3.
Polski Bank Zaliczkowy, Spółdz. Kred.
Powszechny Bank Związkowy w Polsce, S. A. oddz. Rynek 22.
Związek Kredytowy, Szeroka 6.

Przemyślany woj. Tr. (pow. Przemyślany).
Polski Bank Zaliczkowy, Spółdz. Kred.
Związek Kredytowy, Spółdz. Kred.

Przeworsk woj. Lw. (pow. Przeworsk).
Spółdzielczy Bank Ziemi Przeworskiej.

Pszczyna woj. Śl. (pow. Pszczyna).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Puławy woj. Łd. (pow. Puławy).
Bank Spółdzielczy.
Bank Udziałowy, Spółdz. Kred.

Pułtusk woj. Wr. (pow. Pułtusk).
Bank Dyskontowy, Rynek 17.
Bank Spółdzielczy Przemysłowców Pułtuskich.
II Towarzystwo Pożyczkowo-Oszczędnościowe, Kottarska 4.

Raciąż woj. Wr. (pow. Sierpc).
Bank Spółdzielczy.

Radom woj. Kl. (pow. Radom).
Bank Handlowy w Warszawie, S. A., oddz. Żeromskiego 41, skr. „Handlobank”.

Bank Handlowy w Łodzi, S. A., oddz. Piłsudskiego 6, tel. 52.

Bank Kupiecki, Spółdz. Kred., Plac 3-go Maja 5.

Bank Ziemiański S. A., oddz. Zgodna 2, tel. 35.

Bank Związku Spółek Zarobkowych S. A., oddz. Plac 3-go Maja, tel. 151.

Spółdzielczy Bank Rzemieślniczy, Lubelska 31.

Radomsko woj. Łd. (pow. Radomsko).
Bank Handlowy w Warszawie, S. A., oddz. skr. „Handlobank”.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Kaliska 2.

Bank Spółdzielczy Rzemieślniczo-Kupiecki, Rynek 4.

Bank Ziemiański S. A., oddz. Kaliska 12, tel. 63.

Mieszczański - Rolniczy Bank Spółdzielczy, Przechodnia 2.

Radoszkowice woj. Wl. (pow. Mołodeczno).
Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Radoszyce woj. Kl. (pow. Końskie)
Bank Ludowy.

Raduń woj. Nw. (pow. Lida).
Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Radymno woj. Lw. (pow. Jarosław).
Towarzystwo Zaliczkowe Przemysłowców i Rolników, Spółdz. Kred.

Radziechów woj. Tr. (pow. Radziechów).
Bank Spółdzielczy, Spółdz. Kred.

Radziwiłłów k/Brodów woj. Wl. (pow. Dubno)
Bank Powszechny, Spółdz. Kred., Rynek.

Radzymin woj. Wr. (pow. Radzymin)
Kredytowa Spółdzielnia Ludowa.
Spółdzielnia Kredytowa „Jedność”.

Radzyń Podlaski woj. Łb. (pow. Radzyń)
Bank Spółdzielczy z nieogr. odp., Warszawska 19

Spółdzielczy Bank Ludowy, z ogr. odp., Warszawska 2. tel. 31,

Rańków woj. Pl. (pow. Sarny).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Raków k/Olechnowicz woj. Nw. (pow. Stalpce)
Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Ratno woj. Wl. (pow. Kowel).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Rawa Mazowiecka woj. Wr. (pow. Rawa).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Bank Spółdzielczy.
Bank Ziemiański S. A., oddz. Rassumowska 128, tel. 23.

Rawa Ruska woj. Lw. (pow. Rawa Ruska)
Polski Bank Spółdzielczy, Mickiewicza.
Związek Kredytowy, Spółdz. Kred.

Rawicz woj. Pz. (pow. Rawicz).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Polski Bank Handlowy S. A., oddz. Rynek 15, tel. 111.

Rogoźno woj. Pz. (pow. Oborniki)
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Rohatyn woj. St. (pow. Rohatyn).
Towarzystwo Zaliczkowe, Spółdz. Kred.

Rokitno woj. Pl. (pow. Sarny).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Ropczyce woj. Kr. (pow. Ropczyce)
Bank Spółdzielczy.

Rozdół woj. St. (pow. Żydaczów).
Towarzystwo Zaliczkowe, Spółdz. Kred.

Rozwadów woj. Lw. (pow. Tarnobrzeg)
Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Rynek 34.
Bank Spółdzielczy, Spółdz. Kred.

Równe woj. Wl. (pow. Równe).
Bank Dyskontowy, Spółdz. Kred., 3-go Maja 93.
Bank Handlowy w Warszawie S. A., oddz.
Bank Komercyjny Spółdzielczy, Klasztorna 18.
Bank Kupców i Przemysłowców, Spółdz. Kred. Szkolna 15.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Poniatowskiego 38.

Rówieński Bank Spółdzielczy.

Różana Grodzieńska woj. Pl. (pow. Kosów)
Bank Ludowy Spółdzielczy.

Różanka Pacowska woj. Nw. (pow. Lida)
Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Różyszcze woj. Wl. (pow. Luck).
Bank Udziałowy, Spółdz. z ogr. odp., 3-go Maja 63, skr. „Udziałobank”.

Rubieżewice woj. Nw. (pow. Stalpce).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Rudki woj. Lw. (pow. Rudki).
Bank Zaliczkowy, Spółdz. Kred.

Rudnik n/Sanem woj. Lw. (pow. Nisko)
Bank Kredytowy, Spółdz. z ogr. odp.

Rudomino woj. Wl. (pow. Wilno-Troki).
Rudomiński Chrześcijański Bank Spółdzielczy.

Rybnik woj. Śl. (pow. Rybnik).
Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Bank Przemysłowców S. A., oddz.

Rydultowy woj. Śl. (pow. Rybnik).
Polski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Ryki woj. Łb. (pow. Garwolin).
Bank Spółdzielczy.

Rymanów woj. Lw. (pow. Sanok).
Towarzystwo Zaliczkowe, Spółdz. Kred.

Rypin woj. Wr. (pow. Rypin)
Bank Spółdzielczy, Spółdz. z nieogr. odp. Plac Sienkiewicza 2. tel. 20

Bank Udziałowy, Spółdz. Kred., Gdańska 9.
Rzeszów woj. Lw. (pow. Rzeszów)
 Bank Spółdzielczy Kupców i Przemysłowców.
 Bank Ziemi Rzeszowskiej, Spółdz. Kred., Gro-
 gera tel. 162.
 Towarzystwo Zaliczkowe i Kredytowe, Spółdz.
 Kred.
 Związek Kredytowy, Spółdz. Kred., Mickie-
 wicza 27.
Sambor woj. Lw. (pow. Sambor).
 Związek Kredytowy, Spółdz. Kred.
Sandomierz woj. Kl. (pow. Sandomierz)
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
 Bank Ziemi Sandomierskiej, Spółdz. Kred.,
 Rynek 2.
 Spółdzielnia Kredytowa, Sokolnickiego 8.
Sanok woj. Lw. (pow. Sanok).
 Polsko - Amerykańska Kasa Kredytowa, Spółdz.
 Kred., 3-go Maja.
Sarny woj. Pl. (pow. Sarny)
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Sassów woj. Tr. (pow. Złoczów).
 Związek Kredytowy, Spółdz. Kred.
Sądowa Wisznia woj. Lw. (pow. Mościska).
 Bank Zaliczkowy, Spółdz. Kred.
Serock n/Narwią woj. Wr. (pow. Pułtusk).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Rynek 2.
Sępólno woj. Pm.
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Siedlce woj. Lb. (pow. Siedlce).
 Bank dla Handlu i Przemysłu, S. A., oddz.
 Kilińskiego 26, tel. 117.
 Bank Udziałowy, Spółdz. Kred., Piłsudskiego
 28, tel. 165.
 Bank Ziemiański S. A., oddz., Warszawska
 60, tel. 39.
 Spółdzielczy Bank Kredytowy, Piękna 22.
 Spółdzielczy Bank Kupiecki, Kilińskiego 26.
 Spółdzielczy Bank Przemysłowo - Rolny, Pił-
 sudskiego 56.
Sędziszów woj. Kr. (pow. Ropczyce).
 Towarzystwo Zaliczkowe.
Siemianowice woj. Śl. (pow. Katowice).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Siemiatyce woj. Bl. (pow. Bielsk)
 Bank Ludowo - Spółdzielczy.
Sieradz woj. Łd. (pow. Sieradz).
 Bank Spółdzielczy.
 Stowarzyszenie Kredytowo - Spółdzielcze, Ry-
 nek 17.
Sierakowice woj. Pm. (pow. Kartuzy).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Sieraków woj. Pz. (pow. Międzychód).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Sierpe woj. Wr. (pow. Sierpe).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
 Bank Spółdzielczy, Płocka 20.
 Związek Kredytowy Kupców i Rzemieśników,
 Spółdz. Kred.
Skala n/Zbruczem woj. Tr. (pow. Borszczów)
 Kupiecki Bank Spółdzielczy.
 Związek Kredytowy Kupców i Rzemieśników.
Skałat woj. Tr. (pow. Skałat).
 Bank Kredytowy, Spółdz. Kred. Pańska 20.
 Spółdzielczy Bank Ludowy.
Skarżysko Kamienna woj. Kl. (pow. Iłża)
 Bank Spółdzielczy.

Skidel woj. Bl. (pow. Grodno).
 Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Skiernewice woj. Wr. (pow. Skiernewice).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
 Bank Spółdzielczy z nieogr. odp., Rynek 2,
 tel. 29, skr. „Spółbank”.
Skoczów woj. Śl. (pow. Cieszyn).
 Śląski Bank Eskontowy S. A., ag.
Skole woj. St. (pow. Skole).
 Powiatowy Bank Spółdzielczy, Spółdz. Kred.
 Związek Kredytowy dla Drobnych Kupców i Rze-
 mieśników, Spółdz. Kred.
Ślawatycze woj. Lb. (pow. Włodawa).
 Spółdzielczy Bank Ludowy.
Ślōnniki woj. Kl. (pow. Miechów)
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred. Kościuszki 101.
 Bank Spółdzielczo-Kredytowy.
Ślōnim woj. Nw. (pow. Ślōnim).
 Bank Ludowy Spółdzielczy, Kościuszki 6.
 Bank Kupiecki Spółdz. Kred., Mickiewicza 3.
 Chrześcijański Bank Spółdzielczy, Mickiewicza
 12.
Ślupca woj. Łd. (pow. Ślupca).
 Bank Rzemieśników i Drobnych Kupców, Spółdz.
 Kred. Kościuszki 156.
 Bank Ziemi Kaliskiej S. A., ag. Poznańska 75,
 tel. 31.
Sobienie woj. Lb. (pow. Garwolin)
 Spółdzielnia Kredytowa.
Sokal woj. Lw. (pow. Sokal).
 Towarzystwo Zaliczkowe, Spółdz. Kred.
Sokołów podlaski woj. Lb. (pow. Sokołów).
 Spółdzielczy Bank Kupiecki.
 Bank Handlowo - Rzemieśniczy, Spółdz. Kred.
 Długa 22.
Sokoły woj. Bl. (pow. Wysokie Mazowieckie)
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Sokółka woj. Bl. (pow. Sokółka).
 Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.
Sompolno woj. Łd. (pow. Koło).
 Bank Spółdzielczo-Pożyczkowy.
Sosnowice woj. Kl. (pow. Będzin)
 Bank Handlowy w Warszawie, S. A., oddz.
 Małachowskiego 3, skr. „Handlobank”.
 Bank Handlowo - Przemysłowy w Łodzi, S. A.
 oddz, 3-go Maja 17,
 Bank Kupców i Przemysłowców, Spółdz, Kred,
 Kowalska 2,
 Bank Kupiecki, Spółdz, Kred., Targowa 10,
 tel. 8-78, skr. „Kabank”.
 Bank Rzemieśników i Drobnych Kupców
 Spółdz. Kred., Targowa 9.
 Bank Spółdzielczy, Marjacka 1.
 Bank Zagłębia, Spółdz. z ogr. odp., Mała-
 chowskiego 9, tel. 3-97, skr. „Zaglebank”.
 Bank Związku Spółek Zarobkowych S. A.
 oddz. 3-go Maja 9, tel. 225.
Stanisławów woj. St. (pow. Stanisławów).
 Akcyjny Bank Hipoteczny S. A., oddz. Sa-
 pieżyńska 19, tel. 9, 10, 139.
 Bank Ziemi Stanisławowskiej, Spółdz. Kred.,
 Kościuszki.
 Powszechny Bank Związkowy w Polsce S. A.,
 oddz. Kazimierzowska 12, tel. 110, 202, 305.
 Związek Kredytowy, Spółdz. Kred.
Starogard woj. Pm. (pow. Starogard).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred. Rynek.
 Pomorski Bank Rolniczy S. A., w Toruniu oddz.
 Tczewska 16, tel. 2-92, skr. „Pombank”.

Stary Sącz woj. Kr. (pow. Nowy Sącz).
 Towarzystwo Zaliczkowe, Spółdz. Kred.
 Staszów woj. Kl. (pow. Sandomierz).
 Bank Ludowy, Spółdz. z nieogr. odp.
 Bank Spółdzielczy.

Stawiski woj. Bl. (pow. Kolno).
 Bank Ludowy Spółdzielczy.
 Stawiszyn woj. Łd. (pow. Kalisz).
 Bank Ludowy Spółdzielczy.
 Bank Udziałowy, Spółdz. Kred.

Stepań woj. Wł. (pow. Kostopol).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Sarnieńska.
 Stoczek k/Malkini woj. Lb. (pow. Węgrów).
 Bank Ludowy Spółdzielczy.

Stolin woj. Pl. pow. Stolin).
 Bank Ludowy Żydowski, Spółdz. Kred., Pińska.
 Stolpce woj. Nw. (pow. Stolpce).
 Bank Ludowy Spółdzielczy.

Stopnica woj. Kl. (pow. Stopnica).
 Bank Spółdzielczy Dyskontowy.
 Stryj woj. St. (pow. Stryj).
 Polski Bank Przemysłowy S. A., oddz. 3-go
 Maja 24, tel. 52.

Towarzystwo Kredytowe i Oszczędnościowe, 3-go
 Maja 20.
 Związek Kredytowy, Spółdz Kred., Sobieskie-
 go 8.

Stryków woj. Łd. (pow. Brzeziny).
 Bank Spółdzielczo-Kredytowy.

Strzelno woj. Pz. (pow. Strzelno).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Strzyżów woj. Lw. (pow. Strzyżów).
 Towarzystwo Zaliczkowe i Kredytowe.

Suchedniów woj. Kl. (pow. Kielce).
 Bank Spółdzielczy.

Suchowola woj. Bl.
 Bank Ludowo-Spółdzielczy.

Suwałki woj. Bl. (pow. Suwałki).
 Bank Kupiecki, Spółdz. Kred., Kościuszki 100.
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Kościuszki 78.
 Bank Udziałowy, Spółdz z ogr. odp., Koś-
 ciuszki 81, tel. 44.

Wileński Prywatny Bank Handlowy S. A.,
 oddz. Kościuszki 98, tel. 6.

Swarzędz woj. Pz. (pow. Poznań).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Szadek woj. Łd. (pow. Sieradz).
 Bank Szadkowski, Spółdz. z ogr. odp., skr.
 „Szadek-Bank”.

Szamotuły woj. Pz. (pow. Szamotuły).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Szebrzeszyn woj. Lb. (pow. Zamość)
 Bank Ludowy, Spółdz. z ogr. odp.

Szekociny woj. Kl. (pow. Włoszczowa).
 Bank Kredytowo-Spółdzielczy.
 Bank Ludowy Spółdzielczy.

Bank Przemysłowo-Kupiecki.
 Szczecin k/Tarnowa woj. Kr. (pow. Dąbrowa)
 Towarzystwo Kredytowe.

Szczecznin woj. Bl. (pow. Szczecznin).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Bank Polski Spółdzielczy, Rynek.

Szczecznin k/Lidy woj. Nw. (pow. Lida).
 Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Szereszów woj. Pl.
 Bank Ludowo - Żydowski.

Szubin woj. Pz. (pow. Szubin).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Szydłowiec woj. Kl. (pow. Końskie).
 Bank Kupiecki, Spółdz. Kred.

Bank Spółdzielczy.

Śliwice woj. Pm. (pow. Tuchola).
 Bank Śliwice, Spółdz. Kred.

Śmigiel woj. Pz. (pow. Śmigiel).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred. Rynek 20.

Śniatyn woj. St. (pow. Śniatyn).
 „Tohabank” Tow. Handlowo-Bankowe z ogr.
 odp.

Towarzystwo Zaliczkowe, Spółdz. Kred.
 Związek Kredytowy, Spółdz. Kred.

Śrem woj. Pz. (pow. Śrem).
 Bank Ludowy Spółdz. Kred., Wawrzyniaka 5.

Środa woj. Pz. (pow. Środa).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Rynek 8.

Świecie n/Wisłą woj. Pm. (pow. Świecie).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Święciany woj. Wł. (pow. Święciany).
 Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Świętochłowice woj. Śl. (pow. Świętochłowice).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Śląski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Świr woj. Wł. (pow. Święciany).
 Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Tarnobrzeg woj. Lw. (pow. Tarnobrzeg)
 Polski Bank Spółdzielczy z nieogr. odp., tel.
 17, skr. „Bank Spółdzielczy.”

Tarnopol woj. Tr. (pow. Tarnopol).
 Akcyjny Bank Hipoteczny S. A., oddz. 29 Listo-
 pada 3, tel. 66.

Ludowy Bank Spółdzielczy.

Podolski Bank Spółdzielczy, Spółdz. Kred.

Spółdzielnia Kredytowa, Sobieskiego 5.

Włociański Spółdzielczy Bank Kredytowy.

Tarnowskie Góry woj. Śl. (pow. Tarnowskie
 Góry).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Tarnów woj. Kr. (pow. Tarnów).
 Powszechny Bank Związkowy w Polsce S. A.,
 oddz. Krakowska 2, tel. 114.

Związek Kredytowy, Spółdz. Kred. Bernardyń-
 ska 23.

Tczew woj. Pm. (pow. Tczew).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Dworcowa 37.

Polski Bank Handlowy S. A., oddz. Mickie-
 wicza 13, tel. 63, 137.

Terespol n/Bugiem woj. Lb. (pow. Biała).
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Thumacz woj. St. (pow. Thumacz).
 Związek Kredytowy, Spółdz. Kred.

Thuste woj. Tr. (pow. Załęszczyki).
 Związek Kredytowy, Spółdz. Kred.

Tomaszów woj. Lb.,
 Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Bank Udziałowy, Spółdz. Kred., Kościelna.

Tomaszów Mazowiecki woj. Łd. (pow. Brzeziny)
 Bank Handlowy w Warszawie S. A., oddz.
 skr. Handlobank.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred. Piłsudskiego 2.

Bank Spółdzielczy, Pałacowa 15.

Toporów woj. Tr. (pow. Radziechów).
 Bank Kredytowy.

Torez woj. Wł.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Kościuszki 32.

Toruń woj. Pm. (pow. Toruń).

Bank Kwilecki, Połocki S-ka S. A., oddz., Mostowa 32, tel. 633, 644, 1000.

Bank Przemysłowców, S. A., oddz. Mostowa 21/23 tel. 126, 127, 227, 567.

Bank Związku Spółek Zarobkowych S. A., oddz. Szeroka 14, tel. 611, 649, 654.

Pomorski Bank Rolniczy S. A., Szeroka 30, tel. 65, 74, 78, skr. Pombank.

Traby woj. Nw. (pow. Wołożyn).

Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Trembowla woj. Tr. (pow. Trembowla).

Powiatowa Kasa Oszczędności.

Troki woj. Wł. (pow. Wilno-Troki).

Spółdzielczy Bank Ludowy, Wileńska 29.

Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Trzcianne woj. Bl. (pow. Białystok).

Bank Ludowy Spółdzielczy.

Trzemeszno woj. Pz. (pow. Mogilno).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Tuchola woj. Pm. (pow. Tuchola).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Świecka 15.

Tuczyn woj. Wł. (pow. Równe).

Bank Ludowy.

Turek woj. Łd. (pow. Turek).

Bank Handlowo-Przemysłowy Spółdz. Kred., Kaliska 2.

Turka n/Stryjem woj. St. (pow. Turka).

Polski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Związek Kredytowy, Spółdz. Kred.

Turobin woj. Lb. (pow. Krasnystaw).

Bank Spółdzielczy dla Kupców i Rzemieślników, Rynek.

Turzec woj. Nw. (pow. Nowogródek).

Żydowski Bank Ludowo-Spółdzielczy.

Tuszyn woj. Łd. (pow. Łódź).

Bank Ludowy Spółdz. Kred.

Tykoć woj. Bl. (pow. Wysokie Mazow.).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Bank Spółdzielczy.

Tyszowce woj. Lb. (pow. Tomaszów).

Bank Spółdzielczy.

Uhnów woj. Lw. (pow. Rawa Ruska).

Słownictwo Oszczędności i Zaliczkowe.

Ujazd woj. Łd. (pow. Brzeziny).

Spółdzielnia Kredytowa dla Handlarzy i Rzemieślników.

Uniejów woj. Łd. (pow. Turek).

Bank Handlowo-Przemysłowy, Spółdz. Kred.

Ustron woj. Śl. (pow. Bielsko).

Bank Ewangelicki.

Ustrzyki Dolne woj. Lw. (pow. Lisko).

Towarzystwo Zaliczkowe, Spółdz. Kred.

Uścług woj. Wł. (pow. Włodzimierz).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Wadowice woj. Kr. (pow. Wadowice).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Plac Kościuszki 18

Warka woj. Wr. (pow. Grójec).

Spółdzielnia Kredytowa Rzemieślników i Drobnych Kupców.

Warta woj. Łd.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Spółdzielnia Kredytowa.

Wasiliszk woj. Nw.

Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

WARSZAWA

Bank Amerykański w Polsce, S. A., Królewska 3, tel. 11-29, 11-24, 11-58, 12-35, skr. Ambank-Warszawa

Bank Budowlany S. A., Czackiego 21/23, tel. 82-44, 88-90, 24-03, skr. „Budowlany”.

Bank Cukrownictwa w Poznaniu S. A., oddz. Krakowskie Przedmieście 55, tel. zarz. 68-27, 68-87, dyr. 68-03, buchalt. 68-57, Sekr. 68-50, ogół. 68-18, skr. „Bacukro”.

Bank Drobego Kupiectwa, Spółdz. Kred., Długa 47.

Bank Dyskontowy Warszawski, S. A., Fredry 8, tel. centr. 4-16, 9-02, 9-04. sekr. 502-62, skr. „Dyskontowy”.

Bank Handlowy w Warszawie S. A., Traugutta 7/9, tel. centr. 50-30, 50-34, skr. „Handlobank”.

Bank Handlowy W. Landau, Czackiego 16, tel. dyr. 72-85, eksped. 82. (w likwidacji).

Bank Handlowy w Łodzi S. A., oddz. Kredytowa 6, tel. dyr. 16-45, depoz. 33-60 buchalt. 83-10, ogół. 42-20.

Bank Handlowo-Przemysłowy w Łodzi S. A., oddz. Królewska 23, tel. zarz. 171-61, dyr. 35-12, wydz. dewiz. — gield. 171-85, księgowość 193-52.

Bank Handlu i Przemysłu Mięsnego Sp. z ogr. odp., Jagiellońska 1, tel. 257-02.

Bank dla Handlu i Przemysłu w Warszawie S. A., Traugutta 6 tel. 108-44, 108-28, 158-58, skr. „Bankwar”.

Bank dla Handlu Zagranicznego S. A., Marszałkowska 142, tel. dyr. 201-90, 181-23, wydz. gield. 201-48, między-miastowy 181-10, skr. „Fradebank”. (w likwidacji).

Bank Kredytu Spółdzielczego, Marszałkowska 129 tel. dyr. 97-18, ogół. 291-60, wydz. inkas. 202-46.

Bank Kredytowy Właścicieli Nieruchomości, sp. z ogr. odp., Graniczna 10, tel. 283-50.

Bank Kupców i Przemysłowców, Spółdz. z ogr. odp., Kredytowa 1. tel. 143-25.

Bank Kwilecki, Połocki i S-ka w Poznaniu S. A., oddz. Krakowskie-Przedmieście 9, tel. dyr. 304-54, wydz. gield. i weksl. 304-56, ogół. 52-60.

Bank Małopolski S. A., oddz. Marszałkowska 154, tel. dyr. 92-42, centr. 437-51, 437-52, ogół. 48-76.

Bank Międzynarodowy w Warszawie S. A., Trębacka 4, tel. dyr. 69-58, zamiejscowy 65-43, ogół. 275-68, skr. „International”.

Bank Północno-Wschodni, Plac Żelaznej Bramy 1, tel. 121-33.

Bank Przemysłowców Polskich, S. A., Zgoda 7, tel. dyr. 76-25, ogół. 5-44, skr. „Przempol”.

Bank Przemysłowców w Poznaniu S. A., oddz. Trębacka 2, tel. dyr. 308-16, skr. „Wartabank”.

Bank Spółdzielczy Kupców-Wojaków, Leszno 14 tel. 316-19.

Bank dla Spółdzielni S. A., Senatorska 32, tel. dyr. 191-93, wydz. inkas. 58-99, ogół. 191-95.

Bank Średniego Kupiectwa i Przemysłu „Mer-kaz”, Spółdz. z ogr. odp., Królewska 43, tel. 240-75

Bank Towarzystw Spółdzielczych, S. A., Jasna 1, tel. dyr. 32-44, ogół. 85-75, skr. „Towbank”.

Bank Udziałowy, Spółdz. z ogr. odp. Nalewki 2, tel. dyr. 141-02, zarz. 69-37.

Bank Zachodni S. A., Fredry 6, tel. dyr. 204-25, 87-49, sekr. 284-66, skr. „Wawelbank-Warszawa”.

Bank Ziemiański S. A. Kredytowa 1, tel. zarz. 97-51, dyr. 70-73, ogół. 227-75, buchalt. 84-10.

Bank Zrzeszonych Rzemieślników, Spółdz. z ogr. odp. Przejazd 9, tel. 51-38.

Bank Związku Spółek Zarobkowych S. A., oddz. Jasna 9, tel. dyr. 337-00, między-miastowy 61-91.

Centralna Kasa Spółek Rolniczych, Warszawa, Warecka 11-a tel. 157-22

Ewangelicki Bank Spółdzielczy, Kredytowa 2, tel. 402-26.

Łódzki Bank Depozytowy S. A., oddz. Żabia 9. tel. dyr. 96-13; zamiejscowy 241-48.

Polski Akcyjny Bank Komercyjny S. A., Al. Jerolimskie 36, tel. dyr. 78-01, międzymiastowy 66-06 skr. „Kombank”.

Polski Bank Handlowy, oddz. Sienkiewicza 3, tel. 151-18.

Polski Bank Komunalny, S. A., Plac Napoleona 7 tel. dyr. 297-05, ogół. 297-04.

Polski Bank Ludowy, Spółdz. Kred. Praga-Szeroka 38, tel. 211-07.

Polski Bank Przemysłowy S. A., oddz. Senatorska 42, tel. dyr. 164-05, ogół. 221-94, międzymiastowy 164-27.

Polski Bank Spółdzielczy, Sp. z ogr. odp., Przeskok 4, tel. 132-10.

Powszechny Bank Depozytowy, S. A., Długa 48, tel. dyr. 27-50, 27-55, buchalt. 27-53, skr. „Bankdepo-Warszawa”.

Powszechny Bank Kredytowy S. A., Marszałkowska 149, tel. dyr. 55-26, 506-99, sekr. 55-27, ogół. 182-22, skr. „Pokredbank-Warszawa”.

Powszechny Bank Związkowy w Polsce S. A., oddz. Zgoda 11, tel. dyr. 253-83, 306-00, sekr. 420-70, buchalt. 253-45, ogół. 420-72.

Poznański Bank Ziemiań, oddz. Mazowiecka 1, tel. dyr. 507-70.

Spółdzielczy Bank Ludowy Drobnego Kupiectwa Gęsia 7a i Nalewki 12, tel. 10-84.

Spółdzielczy Bank Kupiecki, sp. z ogr. odp., Ś-to Krzyska 41, tel. 225-19.

Spółdzielcze Towarzystwo Wzajemnego Kredytu, Wierzbowa 5, tel. 518-25.

Szwajcarsko-Polski Bank Kapitałizacyjny S. A., Mazowiecka 7, tel. dyr. 319-50, ogół. 51-95.

Śląski Bank Eskontowy S. A., oddz. Nalewki 26, tel. dyr. 54-62, 54-67.

Śródmiejski Bank Spółdzielczy sp. z ogr. odp. Przechodnia 8, tel. 58-94.

Wileński Prywatny Bank Handlowy S. A., oddz. Marszałkowska 130, tel. dyr. 62-86, biura 52-86.

Wolski Bank Kredytowy, Chłodna 20.

Ziemski Bank Kredytowy we Lwowie, S. A., oddz. Marszałkowska 151, tel. dyr. 6-59, ogół. 227-83.

Zrzeszenie Kredytowe Kupców i Przemysłowców, Ś-to Krzyska 41.

Związek Banków w Polsce, Jasna 1, tel. dyr. 290-40, sekr. 40-88.

Żydowska Akademicka Spółdzielnia Kredytowa, Nowy Świat 21.

Wartkowiec woj. Łd. (pow. Sieradz.).

Bank Ludowy.

Wasiliszy woj. Nw. (pow. Lida).

Żydowski Bank Ludowy.

Wąbrzeźno woj. Pz. (pow. Wąbrzeźno).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Wągrowiec woj. Pz. (pow. Wągrowiec).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred. Szeroka 8.

Wąwolnica woj. Łb. (pow. Puławy).

Bank Spółdzielczy Kredytowy.

Wejherowo woj. Pm. (pow. Wejherowo).

Spółdzielczy Bank Kaszubski, Plac Wejhera 17.

Wągrów woj. Łb. (pow. Węgrów).

Bank Spółdzielczy.

Wieleń woj. Pz. (pow. Czarnków).

Bank Ludowy.

Wieliczka woj. Kr. (pow. Wieliczka).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Plac Kościuszki.

Wielkie Słoneczniki woj. Wl.

Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Wieluń woj. Łd. (pow. Wieluń).

Bank Kupców i Rzemieślników, Spółdz. Kred.

Bank Spółdzielczy, Okólna 16.

Bank Ziemi Kaliskiej, S. A., ag.

Bank Ziemiański, ag.

Wierzbnik woj. Kl. (pow. Hża).

Bank Spółdzielczo-Kredytowy w Ostrowcu, ag.

Wieruszów woj. Łd. (pow. Wieluń).

Bank Ludowy.

Więcbork woj. Pm. (pow. Sępólno).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Hallera 4.

Wilejka woj. Wl. (pow. Wilejka).

Wilejski Powiatowy Bank Spółdzielczy.

Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Dr. Orłowskiego.

Wilno woj. Wl. (pow. Wilno).

Bank Handlowy w Warszawie S. A., oddz. Mickiewicza 17, skr. „Handlobank”.

Bank Towarzystw Spółdzielczych S. A., oddz. Mickiewicza 29, tel. 4-11, skr. „Towbank”.

Bank Związku Spółek Zarobkowych S. A., Mickiewicza 1, tel. 285, 286, 287.

Bank Związków Kupców i Przemysłowców Żydowskich, Spółdz. z ogr. odp., Niemiecka 22, skr. „Przekupbank”.

Centralny Bank Ludowy Spółdzielni Żydowskich.

Wileński Bank Ziemski, S. A., Mickiewicza 8, tel. 607, skr. „Ziembank”.

Wileński Prywatny Bank Handlowy S. A., Mickiewicza 8, skr. „Handlobank”.

Żydowski Bank Spółdzielczy dla Drobnych Handlowców, Niemiecka 35.

Wiślica woj. Kl. (pow. Pinczów).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Wiśniowiec woj. Wl. (pow. Krzemieniec).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Witkowo woj. Pz. (pow. Witkowo).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Wizna woj. Bl. (pow. Łomża).

Bank Ludowy Spółdzielczy.

Włocławek woj. Wr. (pow. Włocławek).

Bank Handlowy w Warszawie S. A., oddz., skr. „Handlobank”.

Bank Handlowo-Przemysłowy S. A., Cyganka 19, tel. 148, skr. „Handlowo-Przemysłowy”.

Bank dla Handlu i Przemysłu S. A., oddz. 3-go Maja 22, tel. 92.

Bank Kujawski S. A., Plac Wolności 10, tel. 38, skr. „Kujawbank”.

Bank Rzemieślników i Drobnych Kupców, Spółdz. Kred.

Bank Spółdzielczy.

Włodawa woj. Łb. (pow. Włodawa).

Bank dla Handlu i Przemysłu, S. A., oddz. 11-go Listopada 2, tel. 39,

Spółdzielnia Kredytowa.

Włodzimierz woj. Wl. (pow. Włodzimierz).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Powiatowy Bank Spółdzielczy.

Włoszczowa woj. Kl. (pow. Włoszczowa).

Bank Kredytowy Ludowy, Spółdz. Kred.

Bank Spółdzielczy, Długa 39.

Bank Ziemiański, S. A., oddz. Krakowska 13, tel. 23.

Wodzisław k/Jędrzejowa woj. Kl. (pow. Jędrzejów).

Bank Spółdzielczy.

Wodzisław k/Rybnika woj. Śl. (pow. Rybnik).
Polski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Wolbrom woj. Kl. (pow. Olkusz).

Bank Kupiecki, Spółdz. Kred.

Bank Rzemieślników i Drobnych Kupców, Spółdz. Kred.

Bank Spółdzielczy Rzemieślniczo-Kupiecki.

Wolsztyn woj. Pz. (pow. Wolsztyn).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Wołkowysk woj. Bl. (pow. Wołkowysk).

Bank Kupiecki Spółdzielczy.

Bank Ludowy Spółdzielczy, Wileńska 4.

Bank Spółdzielczy.

Wołożyn woj. Nw. (pow. Wołożyn).

Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Wolpa woj. Bl. (pow. Grodno).

Bank Ludowy Spółdzielczy, Plac 3-go Maja 4.

Worniany woj. Wl. (pow. Wilno-Troki).

Chrześcijański Bank Spółdzielczy.

Woronowo woj. Nw. (pow. Lida).

Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Wronki woj. Pz. (pow. Szamotuły).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Września woj. Pz. (pow. Września).

Bank Pożyczkowy, Spółdz. Kred.

Wyrzysk woj. Pz. (pow. Wyrzysk).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Wysokie Litewskie woj. Pl. (pow. Brześć).

Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Wyszków woj. Wr.

Wyszowskie Towarzystwo Pożyczkowe, Spółdz. Kred.

Wyszogród woj. Wr. (pow. Płock).

Spółdzielnia Kredytowa.

Bank Spółdzielczo-Kredytowy, Rębowska 35.

Zabłudów woj. Bl. (pow. Białystok).

Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Zagórz woj. Łd. (pow. Słupca).

Bank Spółdzielczy, Kościelna 11.

Zaklików woj. Lb. (pow. Janów).

Spółdzielnia Kredytowa.

Zakopane woj. Kr. (pow. Nowy Targ.)

Bank Podhalański Spółdzielczy z nieogr. odp.

Spółdzielnia Kredytowa dla Kupców i Rzemieślników, Krupówki 35.

Zakrzówek woj. Lb. (pow. Janów).

Spółdzielnia Kredytowa.

Zambrów woj. Bl. (pow. Łomża).

Bank Ludowy Spółdzielczy.

Zamość woj. Lb. (pow. Zamość).

Bank Handlowy w Łodzi S. A., ag. Kościuszki 4, tel. 7.

Bank Kupiecki, Spółdz. Kred.

Bank Związków Ziemiaków S. A., oddz. Spółdz.

Kred.

Zaniemyśl woj. Pz. (pow. Środa).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Zareby Kościelne woj. Bl.

Bank Kredytowy, Spółdz. Kred.

Zator woj. Kr. (pow. Oświęcim).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Zawichost woj. Kl. (pow. Sandomierz).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Zawiercie woj. Kl. (pow. Będzin).

Bank Kupiecki, Spółdz. Kred.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., 3-go Maja 1.

Bank Spółdzielczy Rzemieślniczo-Kupiecki, Kościuszki 23.

Towarzystwo Pożyczkowo-Oszczędnościowe.

Zawiercki Bank Spółdzielczy.

Zbaraż woj. Tr. (pow. Zbaraż).

Polski Spółdzielczy Bank Kresowy, Sokala.

Zbąszyń woj. Pz. (pow. Nowy Tomysł).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Marszałkowska 43.

Zborów woj. Tr. (pow. Zborów).

Bank Zaliczkowy, Spółdz. Kred.

Zdobunów woj. Wl. (pow. Zdobunów).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., 3-go Maja 31.

Zduńska Wola woj. Łd. (pow. Sieradz).

Bank Ludowy, Spółdz. z ogr. odp. Laska 28.

Bank Przemysłowy, Spółdz. Kred., Złotnickiego 2

Bank Udziałowy, Spółdz. Kred., Złotnickiego 7.

Pierwsza Spółdzielnia Pożyczkowa.

Zdzieciol woj. Nw. (pow. Słonim).

Spółdzielczy Bank Ludowy.

Zelwa woj. Bl. (pow. Wołkowysk).

Bank Ludowy Spółdzielczy.

Zgierz woj. Łd. (pow. Łódź).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Bank Przemysłowców Zgierskich.

Bank Spółdzielczy.

Złoczów woj. Tr. (pow. Zboczów).

Bank Gospodarczy, Spółdz. Kred.

Bank Handlowy, Spółdz. Kred., Rynek 2.

Bank Rzemieślniczy, Spółdz. Kred.

Bank Zaliczkowy, Spółdz. Kred.

Kresowy Bank Spółdzielczy.

Zwoleń woj. Kl. (pow. Koźienice).

Bank Kupiecki, Spółdz. Kred.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Bank Spółdzielczy.

Bank Spółdzielczo-Kredytowy.

Zarki woj. Kl. (pow. Będzin).

Bank Kupiecki, Spółdz. Kred.

Bank Spółdzielczy.

Zarnowiec woj. Kl. (pow. Olkusz).

Bank Spółdzielczy Rzemieślniczy.

Żelechów woj. Lb. (pow. Garwolin).

Spółdzielczy Bank Kupiecki.

Spółdzielnia Kredytowa.

Żerków woj. Pz. (pow. Jarocin).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Zmigród woj. Kr. (pow. Jasło).

Towarzystwo Zaliczkowe, Spółdz. Kred.

Żnin woj. Pz. (pow. Żnin).

Bank Kredytowy, Spółdz. Kred., Rynek 22, tel. 7.

Bank Ludowy, Spółdz. Kred., Sądowa 1.

Żołudek woj. Nw. (pow. Lida).

Żydowski Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Żółkiewka woj. Lb. (pow. Krasnystaw).

Bank Spółdzielczo-Kredytowy.

Żukowo woj. Pm. (pow. Kartuzy).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Żychlin woj. Wr. (pow. Kutno).

Bank Ludowy, Spółdz. Kred.

Bank Spółdzielczy.

Spółdzielnia Kredytowa.

Żyrardów woj. Wr. (pow. Błonie).

Bank dla Handlu i Przemysłu S. A., oddz. Janowska 4, tel. 45.

Bank Spółdzielczy, 1-go Maja 8.

Spółdzielnia „Wzajemny Kredyt”.

Żywiec woj. Kr. (pow. Żywiec).
Spółdzielnia Kasa Rękodzielnicza, Spółdz. Kred.

ODDZIAŁY BANKÓW POLSKICH ZAGRANICĄ.

Berlin,

Bank M. Stadhagen, T. A., oddz. N. W. 7. Mittelstrasse 2/4, tel. Merkur 28-94, 28-99, Centr. w Bydgoszczy.

Bank Przemysłowców T. A., oddz. Tranzoe-sischestr 15, tel. 465, 64-52, 136-11, skr. „Wartabank” Centr. w Poznaniu.

Bytom. (Niemcy).

Bank Przemysłowców, T. A., oddz. Dinga-ssstrasse 11, tel. 946, 30-47, skr. „Wartabank”. Centr. w Poznaniu.

Czerniowiec (Rumunja).

Akcynjny Bank Hipoteczny we Lwowie, S. A., oddz., skr. „Jancu Flondor”. 13, tel. 134, 748.

Gliwice (Niemcy)

Bank Przemysłowców, S. A., oddz. skr. „War-tabank”. Centr. w Poznaniu.

Lille (Francja).

Bank Przemysłowców T. A., Rue d'Esqner-moise 86, tel. 264, 45-35, skr. „Wartabank” Centr. w Poznaniu.

New York.

Bank Związku Spółek Zarobkowych, oddz. New York 953, Rhird Avenue Corner 57 - th Street. tel. Plaza 82-91, 89-92, 89-93, Centr. w Poznaniu

Paryż,

Bank dla Handlu i Przemysłu w Warszawie, S. A., oddz. Rue de Chateaudum 38, skr. „Bankra-rab”. Centr. w Warszawie.

ODDZIAŁY BANKÓW ZAGRANICZNYCH W KRAJU I NA TERENIE W. M. GDAŃSKA

Bydgoszcz.

Bank für Handel und Gewerbe, S. A., oddz. Gdańsk,

Bank von Danzig, Kornwall 10.

Banque Franco-Polonaise, S. A., oddz. Hunde-gasse 127, tel. 36-17, skr. „Bafrapolab”.

Brytyjsko-Polski Bank Handlowy, S. A., The British and Polish Trade Bank, S. A., Dominikswall 6.

Danziger Bankverein e. G. m. b. H., Langer markt 7/8.

Danziger Handels u. Industriebank Aktiengesell-schaft Danzig. Hundegasse 56/57, „Handindus”.

Danziger Bank für Handel und Gewerbe, S. A., Langermarkt 30.

Danziger Privat-Actien Bank. Langgasse 32.

Danziger Vereinsbank Stein Laasner Co. Gr. Gerbergasse 5.

Dresdner Bank in Danzig, S. A., Langermarkt 12/13.

Jewisch Public Bank S. A., Langgasse 56.

Kreditbank in Danzig S. A., Brotbänkengasse 37

Grudziądz,

Danziger Privat-Actien-Bank, oddz. Długa 11/12 tel. 120, 420, skr. „Privatbank” Centr. w Gdańsku.

Inowrocław,

Bank für Handel und Gewerbe,, S. A., oddz.

Katowice,

Bank Francusko-Polski, S. A., oddz. Dyrek-cyjna 9, tel. 11-99, 20-66, skr. „Bafrapolab” Centr. w Paryżu.

Darmstadter unk Nationalbank Berlin, oddz.

Warszawska 2, tel. 397, 398, 399, skr. „Darmstä-dterbank”.

Deutsche Bank (Bank Dewizowy), Warszawska 12, tel. 241, 242, 14-78, 20-81, skr. „Deutschbank”. Centr. w Berlinie.

Direction der Disconto-Gesellschaft, Sw. Jana 1/3, tel. 834, 835, 19-59, 24-75, skr. „Discontage”. Centr. w Berlinie.

Dresdner Bank, Dworcowa 13, tel. 53, 55, 11-52, 19-46, skr. „Dresdbank”.

Królewska Huta,

Dresdner Bank, Wolności 29, tel. 14-22, 464, 224, skr. „Dresdbank”.

Oberschlesische Discontobank, S. A., Wolności 27 a.

Łódź.

Bank Francusko-Polski S. A. oddz. Piotrkowska 76, tel. 8-49, 7-48, skr. „Bafrapolab”. Centr. w Paryżu.

Poznań,

Bank für Handel und Gewerbe, S. A., Masz-talerska.

Danziger Privat-Actien-Bank, Pocztowa 10, tel. 30-53, 19-73, skr. „Privat-bank”. Centr. w Gdańsku.

Directioner der Disconto-Gesellschaft, Nowa 10, tel. 51-21, 51-22, skr. „Discontage”. Centr. w Ber-linie.

Rawicz,

Bank für Handel und Gewerbe S. A., oddz.

Starogard,

Danziger Privat-Actien-Bank „Depositenkasse” (Bank Dewizowy w Starogardzie), Rynek 22, tel. 42-74, skr. „Priwatobank”. Centr. w Gdańsku.

Tarnowskie Góry,

Dresdner Bank, Krakowska 16, tel. 56, 10-98, skr. „Dresdbank”. Centr. w Berlinie.

Tezew,

Danziger Privat-Actien-Bank, Hallera 2, skr. „Privatobank”. Centr. w Gdańsku.

Warszawa,

Bank Francusko-Polski S. A., Czackiego 4, tel. 159-05, 159-11, 22-87, skr. „Bafrapolab”. Centr. w Paryżu.

Bank Angielsko-Polski (Anglo-Polish Bank, Li-mited S. A.) (Zrzeszony z The British Overseas Bank, Ltd. London), tel. 84-64, 99-24, 99-25, skr. „Ang-polbank”.

BANKI POLSKO-AMERYKAŃSKIE W STANACH ZJEDNOCZ. AMERYKI POŁNOCNEJ.

Aljance National Bank, Chicago Aschland Ave, Chicago III.

Ashland State Bank, 18 th st. o Ashland Ave, Chicago III.

Positors State Bank, 4633 S. Ashland Ave, Chicago III.

Lincoln State Bank, Milwaukee.

Marshal S. G. State Bank, 3113, Westend Street, Chicago III.

Mitchel Street State Bank, 659, Mitchel Street, Milwaukee, Wis.

Norwerttern Trust and Sawings Bank, 1200, Milwaukee Avenue, Chicago III.

Second Nortwestern Trust and Seavings Bank, 2954, Milwaukee Ave, Chicago III.

Sherman Park State Bank, 5 Ist, and Troop Street, Chicago III.

Union State Bank of South Chicago. 3066, East 92 und Street, Chicago III.

Towarzystwa Kredytowe Miejskie.

Piotrkowskie Towarzystwo Kredytowe Miejskie, Piotrków - Trybunalski, Kaliska 1, tel. 154.

Towarzystwo Kredytowe m. Kielc, Kielce, Sienkiewicza 35.

Towarzystwo Kredytowe m. Częstochowy, Częstochowa, Panny Marji 55, tel. 573.

Towarzystwo Kredytowe m. Siedlec, Siedlce, Teatralna 3.

Towarzystwo Kredytowe m. Radomia Radom, Plac 3-go Maja 2.

Towarzystwo Kredytowe m. Lublina, Lublin, Powiatowa 7, tel. 561.

Towarzystwo Kredytowe m. Płocka, Płock, Tumską 9.

Towarzystwo Kredytowe m. Łodzi, Łódź, Pomorska 427/21, tel. 275.

Towarzystwo Kredytowe m. Kalisza, Kalisz, Św. Stanisława 6.

Towarzystwo Kredytowe m. Warszawy, Warszawa, Czackiego 23, tel. 71-11.

TOWARZYSTWA KREDYTOWE ZIEMSKIE

Towarzystwo Kredytowe Ziemskie w Warszawie, Warszawa, Kredytowa 1, tel. 58-14, 62-12, 158-05, 158-06.

Towarzystwo Kredytowe Ziemskie we Lwowie, Lwów, tel. 79

Towarzystwo Kredytowe Ziemskie w Poznaniu, Poznań, Wjazdowa 11, tel. 34-13, 34-83.

GIELDY PIENIĘŻNE,

Gielda Pieniężna w Warszawie, Warszawa, Królewska 12/14, tel. 59-52, 6-86, 280-51, 59.

Gielda Pieniężna w Łodzi, Łódź, Piotrkowska 96, tel. 2-55.

Gielda Pieniężna we Lwowie, Lwów, Akademicka 17, tel. 105, 299, 52.

Gielda Pieniężna w Krakowie, Kraków, Św. Tomasza 43, tel. 35-82, 34-73, 35-04.

Gielda Pieniężna w Wilnie, Wilno.

GIELDY ZBOŻOWO-TOWAROWE.

Gielda Drzewna w Bydgoszczy, Bydgoszcz, Nowy-Rynek 8.

Gielda Płodów Rolniczych w Krakowie, Kraków, Rynek Główny 1, 29, tel. 15-83.

Gielda Płodów Rolnych (zbożowo-towarowa) Poznań, Piekary 17, tel. 25-32, 11-83.

Gielda Włókiennicza, Łódź (czasowo nieczynna).

Gielda Zbożowa i Towarowa we Lwowie, Lwów, Akademicka 17, tel. 299-52.

Gielda Zbożowo - Towarowa w Warszawie, Warszawa Kopernika 30, tel. 74-35.

GIELDA MIĘSNA.

Gielda Mięsa w Warszawie, Warszawa - Praga, Jagiellońska 3.

Komitet Organizacyjny:

Prezes — Adam Dobrowolski, Skretarz generalny - Leonard Wilczyński, tel. 148-65.

Spółki Akcyjne

na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, podane według branż w porządku alfabetycznym, podzielone na 19 rozdziałów.

Objaśnienie skrótów: ctr. — Centrala; dyr. — dyrektor; dyrekcja gł. — główny; sekr. — sekretarjat; skr. — skrót telegraficzny; Sp. Akc. — Spółka Akcyjna; Sp. z ogr. odp. — Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością; tel. — telefon; Zarz. — Zarząd.

I. GÓRNICTWO I HUTNICTWO

Kopalnie, rudy żelaznej, cynkowej, ołowianej, srebrnej, węgla kamiennego i brunatnego kamienia wapiennego, piaskowca, gliny, kwarcu, torfu, siarki i soli. **Huty**, żelazne, cynkowe i miedziane.

„**Baildonstal**”, Spółka Akcyjna, Katowice-Dąb, Katowice, Zamkowa 3; tel. 393-396 i 516-518; skr.: Baildonhütet-Katowice; biuro sprzedaży: Warszawa, Al. Jerozolimska 11; tel. dyr. 23-91, biura 23-92.

Bankowa — Towarzystwo Akcyjne Zakładów Hutniczych „Huta Bankowa” w Dąbrowie, Zarz. Paris, 91 rue Saint Lazare; w Polsce: Dąbrowa Górnicza; skr. Dąbrowa Górnicza. Warszawa, Foksal 11; tel. 277 - 15.

Belgijska Spółka Akcyjna Górniczo-Przemysłowa, Bory, poczta Jaworzno, woj. Krakowskie; skr. Domszkalnia—Jaworzno.

Będzin—Towarzystwo Górniczo-Przemysłowe „Będzin Olkusz” Sp. Akc., Sosnowiec, Zamkowa 5; skr.: Bendol—Sosnowiec.

„**Bismarckhütte**”, Tow. Akc., Wielkie Hajduki G. Śląsk; skr. Bismarckhütte, biuro sprzedaży Warszawa, Żabia 9; tel. 6-95.

Chęciny—Zakłady Przemysłowe „Chęciny” Sp.

Akc. Chęciny, woj. Kieleckie; Warszawa Sienkiewicza 4; tel. 240-38.

Czechosłowacka Spółka Akcyjna — Huta Poldi, Praga Czeska; w Polsce Warszawa, Sienkiewicza 4; tel. dyr.: 177-05, tel. biura: 46-41.

Czeladź—Francuska Spółka Akcyjna, Towarzystwo Bezimienne Kopalń Węgla „Czeladź”, Paryż 76 rue de la Victoire; Dyr. w Piaskach, poczta Sosnowiec.

Czempiańskie Zakłady Hutnicze, Tow. Akc. Poznań.

Czernickie Towarzystwo Węglowe, Sp. Akc. Niewiadom Górny; skr.: Czernicarbon—Rybnik.

Czesko-Słowacka Spółka Akcyjna, Zachodni Czeski Związek Górniczy Akcyjny w Pradze, Częstochowa, Aleje 34.

Częstochowskie Towarzystwo Górniczo - Przemysłowe Sp. Akc. Częstochowa, Kościuszki 61.

Dobieszowice—Górniczo-Przemysłowa Sp. Akc. „Dobieszowice”, Dobieszowice, poczta Grodziec koło Będzina.

Flora—Towarzystwo Akcyjne Kopalń Węgla „Flora”, Dąbrowa Górnicza; Zarz. Warszawa, Senatorska 30; tel. 19; skr. Lux—Warszawa.

Franko-Polskie Towarzystwo Górnicze, Sp. Akc. Dąbrowa Górnicza, Królowej Jadwigi 12; woj. Kieleckie. skr. Frankopolskie—Dąbrowa Górnicza.

Francuska Spółka Akcyjna „Spółka Galicyjskich Kopalń” Paris 76 rue de la Victoire; w Polsce—Libiąż Mały, pow.: Chrzanowski.

Francusko-Włoskie Towarzystwo Dąbrowskich Kopalń Węgla kamiennego. Société Française et Italienne des Houillères de Dąbrova, Francja, Lyon 3 rue de L'Arbre Sec; w Polsce—Dąbrowa Górnicza.

„Giesche” Spółka Akcyjna, Katowice, Podgórna 4; tel. 340,683, 1209, 2331; skr.: Giesche—Katowice.

Gniazdowski—„Inż. Gniazdowski i Janiszewski”. Zakłady Kotlarskie i Mechaniczne w Lublinie, Sp. Akc. Lublin, Bychawska 73; skr. Janiszewski—Bychawska 73—Lublin.

„Godulla” Spółka Akcyjna w Chebziu, Chebzie, G. Śląsk; Królewska Huta tel. 340, 345.

Górnico - Hutnicze Towarzystwo Handlowe Sp. Akc. w Krakowie, Kraków, Wiślna 4; skr.: Gehoteha—Kraków.

Górnośląskie Towarzystwo dla Rolnictwa i Górnictwa, Sp. Akc., Mysłowice, Dworcowa 4.

Grodzieckie Towarzystwo Kopalń Węgla i Zakładów Przemysłowych, Sp. Akc., Grodziec, koło Będzina; skr.: Grota Grodzie koło Będzina.

Gwarectwo „Hrabia Renard”, Sosnowiec; skr.: Renard—Sosnowiec.

*Hohenlohe—*Zakłady Hohenlohe Werke, Sp. Akc., Wełnowiec, pow. Katowicki.

Huta Pokoju, Sp. Akc., Nowy—Bytom.

Huta Miedzi w Poznaniu Tow. Akc., Poznań—Rudzice; skr. Hutamiedzi—Poznań.

Jaworznickie Komunalne Kopalnie Węgla, Sp. Akc., Kraków, Krupnicza 5.

Kamieniołomów — Towarzystwo Eksploatacji Kamieniołomów Sp. Akc. w Krakowie, Kraków, Grodzka 40.

Katowicka Spółka Akcyjna dla Górnictwa i Hutnictwa, Katowice, Zamkowa 12; 411-417 i 1127; skr. Hohleneisen.

Kopalnia — Towarzystwo Eksploatacyjne „Kopalnia Polska Spółka Akc., Katowice.

Kopalnie i Przelwórnice Gipsu, Tow. Akc., Wapno, woj. Poznańskie; skr.: Gipsownia—Wapno.

Królewska — Górnośląskie Zjednoczone Huty Królewska Laura Sp. Akc. Górniczo-Hutnicza, Katowice, Koneckiego 1.

Kraków — Huta Żelazna „Kraków” Sp. Akc. Kraków, Główny Rynek 12; skr.: Bankblan—Kraków

„Lempicki M” Przedsiębiorstwo Wiertnicze Robót Górnych Sp. Akc., Sosnowiec; Warszawa, Jerozolimka 18; tel. 298-11.

„Marmury Kieleckie” Sp. Akc., Kielce 3-go Maja 28.

Modrzejowskie Zakłady Górniczo-Hutnicze Sp. Akc., Warszawa, Srebrna 9 tel. dyr. 25-24; sekr. 71-80; skr.: Hutnicze—Warszawa.

„Oleopol” Spółka dla Przemysłu Naftowego, Sp. Akc., Borysław.

Ostrowieckich — Spółka Akcyjna Wielkich Pieców i Zakładów Ostrowieckich, Warszawa, Al. Ujazdowska 51; tel. dyr. 63-06; Ctr. 7-27; skr. Ostrowagon—Warszawa.

Poręba — Tow. Akc. Zakładów Górniczych, Hutniczych, Emaljerskich, Mechanicznych i Kopalń Węgla „Poręba”, Poręba, powiat Będziński; Zarz.

Warszawa, Marszałkowska 46; skr. Pmechanik—Warszawa.

Polskie Towarzystwo Kopalniane, Sp. Akc. w Katowicach, Katowice.

Polskie Kopalnie Skarbowe na Górnym Śląsku, Spółka, Dzierżawna Sp. Akc. w Katowicach, Katowice, Kochanowskiego 18.

„Polska Ruda Żelazna”, Sp. Akc. Warszawa, Srebrna 9; skr.: Żelrud Warszawa.

Polska Huta Skarbowa Ołowiu i Srebra w Strzybnicy Spółka Dzierżawna, Tarnowskie Góry Sp. Akc., Strzybnica, G. Śląsk; skr. Tarnoferm—Strzybnica.

Praszka — Towarzystwo Przemysłowo - Górnicze „Praszka—Pilawa” Sp. Akc., Warszawa, Nowowiejska 25 m. 9; skr.: Papil—Warszawa.

„Saturn — Towarzystwo Górniczo - Przemysłowe „Saturn” .Czeladź poczta Sosnowiec; skr.: Saturn—Sosnowiec.

Silesia — Huta „Silesia”, Spółka Akcyjna. Hajduki Wielkie, skrzynka pocztowa 33; skr.: Silhuta—Hajduki Wielkie.

Silesia — Zakłady Górnicze „Silesia”, Sp. Akc., Kraków, Potockiego 5.

„Silkówka” Kamieniołomy i Piece Wapienne, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Kopernika 30; tel. 89-74.

Sierszańskie Zakłady Górnicze, Sp. Akc. Siersza, woj. Krakowskie; skr.: Siersza koło Trzebini.

Sosnowieckich — Towarzystwo Akcyjne Kopalń Węgla i Zakładów Hutniczych Sosnowieckich, Warszawa, Mazowiecka 7; tel. dyr. 67-24.

Starachowickich — Towarzystwo Starachowickich Zakładów Górniczych, Sp. Akc., Warszawa, Wrecka 15; tel. dyr. 12-50, sekr. 149-01; skr. Starachowice—Warszawa.

Stąporków — Towarzystwo Akcyjne Zakładów Górniczo-Hutniczych i Fabryk „Stąporków”, Warszawa, Mazowiecka 7; tel. Zarz. 240-46; skr.: Stąporkowskie—Warszawa.

Śląskie Kopalnie i Cynkownie, Sp. Akc., Zarz. Katowice, Piłsudskiego 31; skr.: Zinwerke—Katowice.

„Waleska” Kopalnia Węgla, Sp. Akc., Łaziska Średnie, pow. Pszczyński.

Warszawskie Towarzystwo Kopalń Węgla i Zakładów Hutniczych, Sp. Akc., Warszawa, Czackiego 18; tel. dyr. 48-67, biura 38-90.

Wapnorud — Zjednoczone Zakłady Wapienne „Wapnorud” w Rudnikach, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Trębacka 15; tel. 6-22.

„Węgierska Górka” Górnicza i Hutnicza Sp. Akc., Cięcina, woj. Krakowskie Węgierska Górka; Zarz. Kraków, Jagiellońska 12.

Węglomet — Hurtowa Sprzedaż Węgla, Koks i Metali „Węglomet” Sp. Akc., Warszawa, Traugutta 6/8; tel. 12-65.

„Węgloblok” Polskie Tow. dla Handlu Węgłem, Sp. Akc., Warszawa, Ordynacka 11; tel. Zarz. 97-17; skr.: Elty — Warszawa.

II PRZEMYSŁ I HANDEL MINERALNY.

Kopalnie: ropy naftowej, oleju skalnego, wosku i gazów ziemnych. Huty i szlifiernie szkła. Fabryki: gipsu, cementu, wapna i tektury smolowej. Cegielnie i garncarstwo. Wyroby z kamienia, marmuru, cementu, asfaltu, azbestu i betonu. Wyroby szklane, szyby, witraże i lustra. Wyroby ceramiczne, terrakotowe, majolikowe i porcelanowe.

„Agrad” Tow. Akc., Augustów, poczta Rucho-
wice, woj. Poznańskie; skr.: Agrad—Augustów poczta
Ruchowice.

Belgijska Spółka Akcyjna, Tow. Południowo-
Rosyjskich Hut Lustrzanych w Charleroy w Belgji,
Zarz. Bruxelles 37/39 rue Henri Maus. w Polsce Ra-
dom, Nowy Świat 9 i Ząbkowice; skr.: Lustro —
Radom.

„Bilumen” Naftowa Spółka Akcyjna. Bo-
ryslaw.

Bonariwa — Polsko-Włoska Spółka Akcyjna
dla Przemysłu Naftowego „Bonariwa”, Lwów, Ki-
lińskiego 3; skr.: Bonariwa—Lwów.

„Boryslaw” Tow. Akc. dla Przemysłu Wosku
Ziemnego Oleju Skalnego, Boryslaw; skr.: Erd-
wachspetrol — Boryslaw.

*Boryslawska Spółka Akcyjna Przetworów Oleju
Skalnego* Boryslaw.

Brytania — Fabryka WYROBÓW Ceramicznych
„Brytania” Sp. Akc., Warszawa—Praga, Zamoj-
skiego 4; tel. 290-10.

Ceramiczne — Pomorskie Zakłady Ceramicz-
ne, Tow. Akc. w Grudziądzu, Grudziądz (woj. Po-
morskie) Tuszewska Grobla 57; skr.: Pozaceram—
Grudziądz.

Ceramiczne — Zakłady Ceramiczne, Sp. Akc.,
Lwów, Akademicka 23.

„Chłopska Nafta” Sp. Akc., Lwów, Akade-
micka 5.

Czamański — Włocławska Fabryka Fajansu
Leopold Czamański i S-ka, Sp. Akc., Włocławek,
(woj. Warszawskie), Kościuszki 8; skr.: Czamański—
Włocławek.

Ćmielów — Fabryka Porcelany i WYROBÓW
Ceramicznych w Ćmielowie, Sp. Akc. Zarz. Warszawa
Marszałkowska 91 m. 19; tel. 1-69; skr.: Porcela-
na — Warszawa.

Dąbrowa — Huta Szklana „Dąbrowa” Sp.
Akc., Zarz. Warszawa, Nowy-Świat 51; tel. 338-92;
skr.: Szklarnia — Warszawa.

Dobrzechowskie Zakłady Ceramiczne., Sp. Akc.,
Dobrzechów, woj. Lwowski; skr.: Ceramika — Do-
brzechów.

Dziwulski — Towarzystwo Akcyjne Zakła-
dów Ceramicznych „Dziwulski i Lange” War-
szawa, Rysia 1; tel. 18-84, Zarz. 18-91; skr.: Dzie-
wulan — Warszawa.

Eternit — Spółka Akcyjna Fabryki Dachówki
Cementowo-Azbestowej „Eternit” Braci Rylskich,
Zarz. Warszawa, Koszykowa 43 m. 54; tel. 403-83;
skr.: Eternit — Warszawa.

Fanto — Spółka Akcyjna „Fanto”. Warsza-
wa, Senatorska 42; tel. 141-56 ogólny 169-89.

Feniks — Huta Szklana „Feniks”, Sp. Akc.,
Piotrków—Trybunalski, Bujnowska 111; skr.: Fe-
niks — Piotrków Trybunalski.

Firley — Zjednoczone Fabryki Portland-Ce-
mentu „Firley” Sp. Akc., Warszawa, Warecka 11;
tel. 211-04; Zarz. 41-64; skr.: Firley—Warszawa.

Galicja — Galicyjskie Towarzystwo Naftowe
„Galicja” Sp. Akc., Lwów, Kopernika 11; skr.:
Galicja — Lwów; Warszawa, Bielańska 18; tel.
ogól. 274 - 50.

*Galicyjskie Karpackie Naftowe Towarzystwo
Akcyjne* dawniej „Bergheim — Mac Garwey”, Lwów,
Pl. Marjacki 8; skr. Dobrowat—Lwów.

„Gazolina”, Sp. Akc. we Lwowie, Boryslaw;
skr.: Gazolina—Boryslaw; Warszawa, Złota 48 m. 5;
tel. 129-89.

Geha — Łódzka Huta Szklana „Geha”, Sp.
Akc., Łódź, Nowa 22; skr.: Geha — Łódź.

„Giesche”, Fabryka Porcelany, Sp. Akc., daw-
niej „Czuday”, Katowice — Bogucice.

Gnaszyńskie Zakłady Ceramiczne, Sp. Akc.,
Częstochowa; skr. Gnajuta — Częstochowa.

Goleszowska Fabryka Portland-Cementu, Sp.
Akc., Goleszów, woj. Śląskie; skr. Cementownia —
Goleszów.

Granzowa — Tow. Akc. Kawęczyńskich Za-
kładów Cegielnianych Kazimierza Granzowa, Zarz.
Warszawa, Kredytowa 16; tel. 31-30.

Hancewicze — Fabryka Szkła Okiennego „Han-
cewicze”, Sp. Akc., Hancewicze, woj. Poleskie;
skr.: Huta — Hancewicze.

Hardtmuth — Zakłady Ceramiczne i Fabryka
Pieców przedtem L i C Hardtmuth, Sp. Akc., Lwów,
Senatorska 11; skr.: Hardtmuth Senatorska —
Lwów.

Inowrocław — Huta Szklana „Inowrocław”
Sp. Akc., Inowrocław, Dworcowa 20, skr.: Ino-
Inowrocław.

Jabłonna — Huta Szklana „Jabłonna” Sp.
Akc., Zarz. Warszawa, Al. Ujazdowska 22; tel. 226-01;
Jabłonna — huta Warszawa.

„Jasło”, Zakłady Przemysłowe Naftowe „Gar-
tenberg i Schreier” Sp. Akc., Niegłowice, poczta
Jasło; skr.: Schreier — Jasło.

Jelonki — Zakłady Ceramiczne „Jelonki”,
Sp. Akc., Warszawa Chłodna 32a.

Kadzielnia — Spółka Akcyjna Zakładów Prze-
mysłowych „Kadzielnia”, Zarz. Warszawa, Bodu-
ena 1; tel. 61-05 i 61-19.

„Keram”, Spółka Akcyjna dla WYROBÓW Ce-
ramicznych we Lwowie, Zarz. Lwów, Pl. Marjacki 5.

Kłucze — Towarzystwo Akcyjne Fabryki Port-
land-Cementu „Kłucze”, Kłucze, poczta Olkusz,
woj. Kieleckie; skr.: Cementownia—Olkusz.

Krośnieńska Nafta i Gaz Ziemny, Sp. Akc.,
Krosno, Rynek; skr.: Krosnonafta — Krosno.

Krośno — Fabryka WYROBÓW Ceramicz-
nych Krotoszyn—Przysieka, Sp. Akc., Poznań, Pl.
Wolności 9; skr. Ceramika — Poznań.

Lenartowicz — Towarzystwo Przemysłowo-
Handlowe „Lenartowicz”, B-cia Ryłscy i S-ka”,
Sp. Akc., Warszawa, Daniłowiczowska 8 m. 4;
tel. 93-99; skr.: Lenaryl — Warszawa.

Łązy — Towarzystwo Fabryki Portland - Ce-
mentu „Łązy” Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Prze-
skok 4; tel. 7-09; skr.: Cemłazy — Warszawa.

Miasteczko — Wapniarnia, Miasteczko”, Sp.
Akc., Zarz. Poznań, Sew. Mielżyńskiego 7; tel. 41-66.

Nafta — Przedstawicielstwo Belgijskiej Sp.
Akc., „Nafta Boryslawska” w Polsce, Krosno;
skr.: Sławybor — Krosno.

Nafta — Spółka Akcyjna „Nafta”, Lwów,
Batorego 6; skr.: Photonafta — Lwów.

*Naftowa Spółka Akcyjna Przemysłu Naftowego
i Gazów Ziemnych*, Lwów, Kościuszki 1; skr.: Olej-
skalny — Lwów.

Naftowa — Zachodnia-Małopolska Akcyjna
Spółka Naftowa i Gazowa, Lwów, Batorego 26;
skr.: Drosnafta — Lwów.

Naftowego — Małopolska Sp. Akc. dla Prze-
mysłu Naftowego we Lwowie, Lwów, Wiejska 14.

Naftowy — Polski Przemysł Naftowy, Sp.
Akc., Lwów, Sienkiewicza 9; skr.: Przemnaft —
Lwów.

Naftowych — Polskie Towarzystwo Składów Naftowych, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Leszno 15; tel. 173-41.

Niemen — Huty Szkłane J. Stolle „Niemen”, Sp. Akc., Niemen, woj. Nowogródzkie, pow. Lidzki; skr.: Niemen — Stolle.

„*Nitro*”, Sp. Akc., Mikołów, woj. Śląskie.
„*Ogrodzieniec*”, Spółka Akcyjna Fabryki Portland Cementu, Zarz. Warszawa, Zielna 48; tel. 253-40.

„*Omnium*”, Spółka Akcyjna dla Przemysłu Naftowego, Lwów, Sykstuska 30.

„*Oleopol*”, Spółka dla Przemysłu Naftowego, Sp. Akc., Borysław.

„*Osiński* — Hurtownia Szkła i Porcelany T. Z. Osiński i Synowie, Sp. Akc., Warszawa, Grzybowska 43a; tel. 45-59, dyr. 128-94; skr.: Osinpor — Warszawa.

„*Opoczno* — Fabryka Wyrobów Ceramicznych „Opoczno”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Szopena 12 m. 5; tel. 320-89; skr.: Szamot — Warszawa.

„*Ostrzeszów*” Sp. Akc., Zakłady Ceramiczne i Tartaki w Budach, Budy, poczta Ostrzeszów, Wielkopolska; skr.: Ceta — Ostrzeszów.

„*Petrolea*”, Tow. Akc. dla Przemysłu Oleju Skalnego, Lwów, Batorego 26.

„*Petrol*”, Polska Akc. Sp. Górnicza, Katowice.

„*Piechcin* — Fabryka Wapna i Cementu „Piechcin”, Tow. Akc., Piechcin, poczta Pakość, woj. Poznańskie.

„*Pieckafel* — Fabryka Pieców Kaflowych „Pieckafel” Sp. Akc., Katowice, Krakowska 12/14.

„*Płaszowska Fabryka Dachówek i Cegiel*, Sp. Akc., w Krakowie Kraków, Radziwiłłowska 19; skr.: Płaszowska Fabryka Dachówek — Kraków.

„*Pionier*”, Spółka Akcyjna dla Poszukiwania i Wydobywania Mineralów Bitumicznych, Lwów.

„*Polropa*”, Naftowa Sp. Akc., Borysław.

„*Polska Nafta*”, Sp. Akc., w Warszawie, Warszawska, Chmielna 10; tel. 266-96.

„*Premier*”, Polska Naftowa Sp. Akc., Lwów, Batorego 26; skr.: Prenap — Lwów.

„*Pustelnik* — Zakłady Ceramiczne „Pustelnik”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Królewska 8; tel. 86-88 i 11-60.

„*Radziwiłł, Wimmer i Żeleńscy, Spółka Akcyjna dla Wyrobów z Gliny i Piasku we Lwowie*, Lwów, Leona Sapiechy 3; skr.: Glina — Lwów.

„*Rafinerje* — Polskie Związkowe Rafinerje Olejów Skalnych, Sp. Akc., Lwów, Batorego 26; skr.: Drosnafta — Lwów.

„*Reich* — Towarzystwo Akcyjne Fabryki Szkła dawniej S. Reich i S-ka, Zawiercie, woj. Kieleckie; skr.: Szklarnia — Zawiercie.

„*Ropa*”, Spółka Akcyjna Przemysłu Naftowego we Lwowie, Lwów, Akademicka 5.

„*Rudniki* — Fabryka Portland-Cementu „Rudniki”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Nowy-Świat 38; tel. 133-83; skr.: Cemrud — Warszawa.

„*Rumaki* — Zakłady Ceramiczne „Rumaki” Sp. Akc., Rumaki, poczta Brześć-Kujawski, woj. Warszawskie; skr.: Rumaki — woj. Warszawskie.

„*Skawina* — Fabryka Wyrobów Szamotowych i Fajansowych w Skawinie, Sp. Akc., Skawina, woj. Krakowskie; skr.: Szamotownia — Kraków.

„*Sosnowiecka Fabryka Szkła*, Sp. Akc., Zarz. Kraków, Studencka 21.

„*Standart-Nobel w Polsce*, Sp. Akc., Warszawa,

Al. Jerozolimska 57; tel. 86-83 i 233-50; skr.: Stanobel — Warszawa.

„*Szczakowa* — Spółka Akcyjna Fabryki Portland-Cementu „Szczakowa”, Zarz. Bielsko, Kraśńskiego 32; skr.: Cement — Bielsko.

„*Szczepanowski* — Pierwsza Galicyjska Spółka dla Przemysłu Naftowego dawniej S. Szczepanowski i S-ka, Lwów, Batorego 26; skr.: Drosnafta — Lwów.

„*Szklanego* — Zakłady Przemysłu Szklanego Sp. Akc. w Krakowie, Kraków, Kapucyńska 7.

„*Szklany* — Przemysł Szklany w Polsce, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Zgoda 7; tel. 76-82.

„*Szkła* — Polskie Huty Szkła, Sp. Akc., Zarz. Kraków, Rynek Główny 17.

„*Szkła* — Wielkopolska Hurtownia Szkła Towarzystwo Akcyjne, Poznań, Półwiejska 9; skr.: Hurtszklarnia — Poznań.

„*Tepege* — Tow. Przedsiębiorstw Górniczych „Tepege” Sp. Akc. Warszawa, Hortensja 1; tel. 280-73; skr.: Tepege — Warszawa.

„*Ujście* — Fabryka Szkła „Ujście”, Sp. Akc. dawniej Friedrich Siemens, Zarz. Ujście, woj. Poznańskie; skr.: Siemens — Ujście.

„*Vacuum Oil Company*, Sp. Akc., Dziedzice, Śląsk Cieszyński; skr.: Vacuum — Bielsko; Warszawa, Kopernika 13; tel. 422-11.

„*Wejherowo* — Fabryka Portland-Cementu Towarzystwo Akcyjne Wejherowo, woj. Pomorskie. skr.: „Wejherowo — Pomorze”.

„*Wiek* — Towarzystwo Akcyjne Przemysłu Cementowego „Wiek”, Zarz. Warszawa, Nowogrodzka 40; tel. 48-58; skr.: Wiek — Warszawa.

„*Wołyń* — Towarzystwo Akcyjne Fabryki Portland-Cementu „Wołyń”, Zarz. Warszawa, Mazowiecka 7; tel. 92-82, ogół. 436-40; skr.: Wołyńcement — Warszawa.

„*Wrzosowa*” Fabryka Portland-Cementu Sp. Akc., Warszawa, Mazowiecka 7; tel. 18-42.

„*Wysoka* — Towarzystwo Fabryk Portland-Cementu „Wysoka”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Mazowiecka 7; tel. 87-85; ogół. 75-19; skr.: Wysoka — Warszawa.

„*Ząbkowicka* — Towarzystwo Akcyjne Ząbkowickiej Fabryki Szkła, Ząbkowice, woj. Kieleckie.

„*Złotoglin* — Spółka Akcyjna Zakładów Artystyczno-Ceramicznych „Złotoglin”, Warszawa, Polna 32 m. 16; tel. 221-79.

III. PRZEMYSŁ I HANDEL CHEMICZNY.

Wyroby: chemiczne, farmaceutyczne, perfumeryjno-kosmetyczne, przetwory techno-chemiczne i świece. Wyroby celluloidowe, gumowe i jedwab sztuczny. Zapalki.

„*A. B. C.* — Fabryka Wosków, Klejów, Farb i Artykułów Pokrewnych „A. B. C.”, Sp. Akc., Warszawa — Sielce, Górska 6/8, tel. 118-41.

„*Agrochemja*”, Fabryka Sztucznych Nawozów i innych Przetworów Chemicznych, Sp. Akc., Oświęcim, Jagiełły.

„*Alba* — Fabryka Waty Hydroskopiowej „Alba”, Sp. Akc., Warszawa, Chełmska 13; tel. 74-60; skr.: Watalba — Warszawa.

„*Alembik J.* Sp. Akc. „Techniczne Chemikalie”. Katowice, Szopena 16; tel. 23-98. skr.: Chemica lembik.

„*Antogen*” Sp. Akc., Warszawa, Obozowa 16; tel. 144-85.

Atra — Przemysł Chemiczny „Atra”, Sp. Akc., Zarz. Toruń, Stary Rynek 33; skr. Atra—Toruń.

Azot — Spółka Akcyjna „Azot”, Jaworzno, woj. Krakowskie. skr.: Azot—Jaworzno.

Barcikowski — „R. Barcikowski” Sp. Akc., Poznań, Składowa 13/18; skrzynka pocztowa 128; skr. Erbeta — Poznań.

Blask — Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna „Blask” Sp. Akc., Poznań, Al. Marcinkowskiego 5, tel. 30-60, Warszawa, Sienna 19; tel. 317-94.

Błonie — Zjednoczone Polskie Fabryki Zapalek „Błonie, Mszczonów” i Bcia Stabrowscy, Sp. Akc., Warszawa, Bracka 23; tel. 20-35.

Calderara — Bankman Fabryka Mydeł i Wyrobów Perfumeryjnych „Calderara Bankman”, Spółka Akc., Kraków, Podgórze Kącik 19.

„Celluloid Polski”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Tamka 19 m. 25.

„Ceres” Towarzystwo Przetworów Chemicznych, Sp. Akc., Brzezie, pow. Rybnicki.

Chemiczne — Towarzystwo Akcyjne Zakładów Chemicznych w Częstochowie. Zarz. Warszawa, Piękna 39; tel. 510-41; skr.: Felicitas—Warszawa.

Chemiczny — Przemysł Chemiczny w Polsce, Sp. Akc. w Zgierzu, Leśna 7; Zarz. Warszawa, Wilcza 19 m. 1; tel. 204-49 i 204-01.

Chemimetal — Spółka Akcyjna dla Przemysłu Chemicznego i Metalowego „Chemimetal”, Zawiercie, Leśna 7 i Prosta 2; skr.: Erdal i Chemimetal—Zawiercie.

Częstochowska Fabryka Wyrobów Celluloidowych, Sp. Akc., Warszawa, Smolna 14 m 9.

„Deges”, Zakłady Farmaceutyczno-Chemiczne i Hurtownia Apteczno-Drogerijna, Sp. Akc., Katowice, Wojewódzka 21; tel. 671 i 2000. skr.: Deges—Katowice.

„Drobner”, Towarzystwo dla Handlu i Przemysłu Lekarskiego i Pomocy Szkolnej, Sp. Akc., Kraków, Pl. Szczepańskiego 3. skr.: Drobnerunwers — Kraków.

Feniks — Zakłady Bieli Cynkowej i Przetworów Chemicznych „Huta Feniks”, Sp. Akc., Będzin, woj. Kieleckie, skr.: Feniks — Będzin.

Florida — Towarzystwo Przemysłowe „Florida”, Sp. Akc., Warszawa, Żytnia 22; tel. 419-72.

Fluid — Spółka Akcyjna „Fluid”. Warszawa, Wolska; 12; tel. 35-35 skr. Fluid—Warszawa.

Fornarina — Fabryka Mydeł Toaletowych, Perfum i Kosmetyki „Fornarina”, Sp. Akc., Warszawa, Belwederska 2; tel. 97-72; Fornarina — Warszawa.

Gazownia w Częstochowie, Sp. Akc., Częstochowa, Panny Marji 62.

Gentelman — Angielsko-Szwedzko-Polski Przemysł Gumowy „Gentelman”, Sp. Akc., Łódź, Aleksandrowska 165; skr.: Gentleman—Łódź.

„Grodzisk” Zakłady Chemiczne, Sp. Akc., Warszawa, Chmielna 10 m. 4; tel. dyr. 103-53, 103-56.

Guma — Zakłady Przemysłowe Guma-Rubber, Sp. Akc., Warszawa, Gęsia 30; tel. 192-77.

Górnośląska Fabryka Materiałów Wybuchowych sp. Akc., Łaziska Górne.

Górnośląska Fabryka Celulozy, Sp. Akc., Warszawa, Moniuszki 4; tel. 96-84; skr.: Celuloza — Warszawa.

„Hadroga”, Hurtownia i Wytwórnia Artykułów Drogerijno-Aptecznych, Sp. Akc. Bydgoszcz,

Matejki 1; skr.: Hadroga — Bydgoszcz; Warszawa, Moniuszki 4; tel. 101-47.

Hoffman — Władysław Hoffman i S-ka, Sp. Akc. Przemysł i Handel Apteczny, Warszawa, Leszno 17; tel. Zarz. 37-86; kantor: 94-21, skr. Hoffman—Warszawa.

Hugohutte — Angielska Spółka Akcyjna „Hugohutte” Zakłady Chemiczne, Sp. Akc. Tarnowskie Góry, skr. Hugochemi — Tarnowskie Góry.

Hurtownia Aptekarzy Polskich, Sp. Akc. Warszawa, Długa 16; tel. 288-35 i 87-77.

Impregnacyjne — Zakłady Impregnacyjne, Sp. Akc., Zarz. Katowice, Powstańców 49.

Kantorja — Zakłady Chemiczne „Kantorja” L. Mandelbauna, Sp. Akc., Opatów, woj. Kieleckie; skr. Kantorja — Opatów Kielecki; Warszawa, Ceglana 9; tel. 184-72.

Karpiński — Chemiczno-Farmaceutyczne Zakłady Przemysłowe Tow. Akc. „Fr. Karpiński”, w Warszawie, Warszawa, Wolność 9, tel. 6-00; skr. Franka-Warszawa.

Karbid Wielkopolski, Spółka Akcyjna, Bydgoszcz, Gdańska 120.

Kauczuk — Polska Sp. Akc. „Kauczu”, Zarz. Warszawa, Al. Jerozolimska 6; tel. dyr. 501-85; Zarz. 501-83; ogół. 298-03.

Kieleckie Towarzystwo Przemysłu i Handlu Sp. Akc., Warszawa, Wspólna 51; tel. 287-40; skr. Chemiczne — Kielce.

Klawe — Towarzystwo Przemysłu Chemiczno-Farmaceutycznego, dawniej Magister Klawe, Sp. Akc., Warszawa, Karolkowa 22/24; tel. 25-08, Zarz. 1-51. skr. Hemogen — Warszawa.

Klein — Fabryka Mydeł Toaletowych i Perfum „Klein i Syn”, Sp. Akc. we Lwowie. Lwów, Kopernika pasaż Mikolascha; skr. Saponus — Lwów.

Kijewski — Spółka Akcyjna Fabryk Chemicznych i Huty Szklanej „Kijewski, Schotze i S-ka”, Zarz. Warszawa, Smolna 36; tel. 1-86; skr. Kiszot — Warszawa.

Królewsko — Hucka Gazownia, Tow. Akc., Królewska Huta, Cmentarna 23; skr. Gazownia — Królewska Huta.

Kurlandzkiej — Akcyjne Towarzystwo Kurlandzkiej Olejarni Wilno, Słowackiego 14; skr. Kurlandzka Olejarnia — Wilno.

Kutno — Zakłady Chemiczne „Kutno”, Spółka Akcyjna, Zarz. Warszawa, Profesorska 6; tel. 309-18.

Kuźnicki — Emil Kuźnicki, Fabryka Tektury Dachowej, Produktów Chemicznych i Asfaltu w Oświęcimiu, Sp. Akc., Oświęcim, woj. Krakowskie; skr. Kuźnicki — Oświęcim.

Laokoon — Zakłady Chemiczne „Laokoon”, Sp. Akc. we Lwowie. Lwów, Kąpielowa 6; skr. Laokoon — Lwów.

Leszczyński — Fabryka Chemiczna M. Leszczyński i S-ka, Sp. Akc., Warszawa, Ogrodowa 32; tel. kantor: 21-25; Zarz. 118-28; skr. Nigrament — Warszawa.

Liban — Fabryka Produktów Chemicznych „Liban”, Sp. Akc., Zarz. Kraków, Szpitalna 15; skr. Libanowie — Kraków.

„Lignoza” Sp. Akc., Katowice, Dworcowa 13, tel. 1355-1520.

Majewski — Towarzystwo Akcyjne Fabryk Olówek St. Majewski i S-ka., Pruszków, pod Warszawą; skr. Olówki — Pruszków.

May — Dr. Roman May, Chemiczna Fabryka Tow. Akc., Poznań, Nowomiejska 4; tel. 43-66, 40-53 i 30-36; skr. Romanmay — Poznań.

„Metalochemja”, Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 147; tel. dyr. 507-41.

Motor — Warszawskie Towarzystwo „Motor”, Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 23; tel. 87-90; skr. Motor — Warszawa.

Myszków — Fabryka Sztucznego Jedwabiu „Myszków”, Tow. Akc., Zarz. Bruxelles, 35a rue de Lacken; w Polsce Myszków, woj. Kieleckie; skr. Jedwab — Myszków.

Nitrat — Polskie Zakłady Chemiczne „Nitrat”, Sp. Akc. Warszawa, Mińska 29; tel. 385-389.

Nobiles — Fabryka Lakierów i Farb Towarzystwo „Nobiles” Kochanowicz, Sachowski i Co, Sp. Akc., Włocławek, Łęska 23/25; skr. Nobiles — Włocławek; Warszawa, Emilji Plater 5; tel. 116-78.

Odol — Przemysł Chemiczno-Kosmetyczny „Odol” G-ie, Sp. Akc., Lwów, Szwedzka 3.

Ostrowski — Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe Fabryki Kosmetyków R. Ostrowski, Sp. Akc., Warszawa, Warecka 9; tel. 161-00.

„Oswag”, Górnośląskie Fabryki Materiałów Wybuchowych, Sp. Akc., Łaziska Górne (G. Śląsk), skr. Oswag — Mikołów.

Pabjanickie Towarzystwo Akcyjne Przemysłu Chemicznego. Pabjanice, Piłsudskiego 5; skr. Tetrazo — Pabjanice.

Parfumerie de Paris, Sp. Akc. w Warszawie, Warszawa, Chocimska 20; tel. 37-88; skr. Pariparfum — Warszawa.

„Pepege”, Polski Przemysł Gumowy, Tow. Akc., Grudziądz, woj. Pomorskie; skr. Pepege — Grudziądz; Warszawa, Leszno 15; tel. 277-63 i 284-52.

Pharma — Polska Spółka Akcyjna „Pharma” Magister Bolesław Jawornicki, Kraków, Długa 46/48; skr. Pharma — Kraków.

Pigment — Fabryka Farb Drukarskich „Pigment”, Sp. Akc., Warszawa, Młynarska 20; tel. 190-31 skr. Nikus — Warszawa.

„Płomyk”, Sp. Akc. Zakłady Przemysłu Zapalczanego, Warszawa, Pelcowizna, Modlińska 26; tel. 94-67 i Nowy Świat 57; tel. 55-62.

„Polfa”, Spółka Akcyjna Przetworów Chemicznych i Farmaceutycznych w Czechowicach, Czechowice, Śląsk Cieszyński; skr. Chempolfa — Bielsko.

„Polska Barwa”, Fabryka Farb w Końskich, Sp. Akc., Zarz. Kraków, Poselska 20.

Polska Fabryka Ekstraktów Garbarskich, Sp. Akc., Warszawa, Smocza 43; tel. 224-28 i 123-57; skr. Fabex — Warszawa.

Polska Sp. Akc. dla Zbytu Chemikalji, Warszawa, Pl. Krasińskich 6; tel. 44-16.

„Polski Pelikan”, Górnośląskie Zakłady Chemiczne, Sp. Akc., Katowice.

Polskie Towarzystwo Gazownicze, Sp. Akc., Warszawa, Koszykowa 29, skr. Gazwod.

Polskie Zakłady Impregnacyjne, Sp. Akc. w Krakowie, Zarz. Warszawa, Wiejska 16; tel. 286-11; skr. Impregnacja — Warszawa.

Polskie Zakłady Chemiczne, Sp. Akc. w Krakowie, Kraków — Dąbie, Fabryczna 6.

Polsko — Belgijskie Towarzystwo dla Impregnacji Drzewa i Polski Krezonaft, Sp. Akc., Warszawa, Wspólna 23; tel. 229-21; skr. Alzol — Warszawa.

Poloka — Towarzystwo Akcyjne Fabryki Oleju i Młyna Amerykańskiego I. D. Potoka Synowie w Małobądzu, Zarz. Będzin, Modrzejowska 42.

Potasowych — Spółka Akcyjna Eksploatacji Soli Potasowych, Lwów, Smółki 5; skr. Tesp — Lwów.

„Progres Wulkan”, Towarzystwo Akcyjne Fabryki Zapalek, Warszawa, Sienkiewicza 3; tel. 203-23.

Pruszków — Zakłady Chemiczne „Pruszków”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Złota 61; tel. 55-17.

Przelwórnia Olejów Roślinnych, Sp. Akc., Radom, Piłsudskiego 14.

Puls — Przemysł Mydlarski i Perfumeryjny Fryderyk Puls, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Wierzbowa 11; tel. 68-97; skr. Puls — Warszawa.

Quebrache — Towarzystwo Akcyjne „Quebrachs”, Blunk, Dubose, Renner i S-ka, Warszawa, Rybaki 6; tel. 42-90 i 152-88; skr. Quebrache — Warszawa.

Radocha — Spółka Akcyjna Fabryk Chemicznych „Radocha”, Zarz. Warszawa, Sienkiewicza 2; tel. 6-09 i 57-67 i 81-24.

Radomska Fabryka Chemiczna, Sp. Akc., Radom, Młodzianowska 4b.

Rattner — Chemiczna Fabryka Dr. Rattner, Sp. Akc. Zarz. Warszawa, Emilji Plater 10; tel. 69-05.

Reichelt — Górnośląska Wytwórnia Chemiczna, dawniej F. Reichelt, Sp. Akc., Katowice, Jagiellońska 6.

Rędziny — Fabryka Przetworów Chemicznych „Rędziny”, Sp. Akc., Rudniki — Rędziny pod Częstochową; skr. Chemiczna — Rudniki — Rędziny.

Roche — Polska Spółka Wytworów Chemicznych „Roche”, Sp. Akc., w Warszawie, Warszawa, Rakowiecka 19.

„Rygawar”, Sp. Akc., Warszawsko-Ryska Fabryka WYROBÓW Gumowych, Warszawa, Gocławska 9; tel. 335-24.

Safat — Fabryka Asfaltu, Tektury i Przetworów Chemicznych „Safat”, Sp. Akc., Warszawa, Al. 3-go Maja 22/24; tel. 209-39; skr. Safatbor — Warszawa.

Scharff — Fabryka Chemiczna dawniej Carl Scharff — Co. Sp. Akc., Katowice — Bogucice; tel. 2401; skr. Szarffco — Katowice.

Schicht — Przemysł Tłuszczowy „Schicht”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Nowy Zjazd 1; tel. 422-30.

Segall — Towarzystwo dla Handlu Aptecznymi i Perfumeryjnymi Towarami I. B. Segall w Wilnie, Sp. Akc., Wilno, Trocka 7; skr. Segall — Wilno.

Setzer — Fabryka Ultramaryny Setzer i Werner, Sp. Akc., Warszawa, Solec 39; tel. 4-45 i 112-97.

Sochaczewska — Belgijska Spółka Akcyjna Sochaczewskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu, Zarz. Bruxelles, 171 rue Chaussée de Vleurgat; w Polsce, Warszawa, Mińska 29; tel. Ctr. 3-85, 3-89.

Soli — Eksploatacja Soli Potasowych, Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 111; tel. 204-60.

Spiess — Przemysłowo-Handlowe Zakłady Chemiczne Ludwik Spiess i Syn, Sp. Akc., Warszawa, Daniłowiczowska 16; tel. 301-00 i 301-09; skr. Spies-syn — Warszawa.

Strem — Towarzystwo Zakładów Chemicznych „Strem”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Mazowiecka 7; tel. 35-36; skr. Strem — Warszawa.

Strzemieszyce — Zakłady Przemysłowe „Strzemieszyce”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Wierzbowa 11; tel. 114-07.

„*Sunlajp*”, Sp. Akc., Warszawa Jasna 6 m. 2; tel. dyr. 204-87, ogół. 70-12.

„*Superfosfal*”, Fabryka Nawozów Sztucznych Józefa i Karola Towarnickich, Sp. Akc., Zarz. Lwów, Kopernika 9.

„*Surofosfal*”, Sp. Akc., Poznań, Pl. Wolności 8; skr. Surofosfat — Poznań.

Szamotuły — Olejarnia Szamotuły, Tow. Akc. Szamotuły, Sportowa 1; skr. Olejarnia — Szamotuły.

Szopper Karol, Zakłady Przemysłowe, Sp. Akc., Wyrób Artykułów Chemicznych, Bielsko, Blichowa 29.

„*Terebenthen*”, Zjednoczone Fabryki Terpentyny Puszczy Białowieskiej, Bracia Porowscy i P. Godlewski Sp. Akc., Warszawa, Złota 62; tel. 263-90 i 514-38; skr. Terebenthen — Warszawa.

Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu, Sp. Akc., Warszawa, Wilcza 9a; tel. 33-61; skr. Soartif — Warszawa.

„*Tretorn*”, Spółka Akcyjna dla Handlu Hel-singforskiemi Wyrobami Gumowemi, Kraków, Św. Jana 3; skr. Tretorn — Kraków.

Warszawskie — Fabryka Mydel i Perfum „Warszawskie Laboratorium Chemiczne”, Sp. Akc., Warszawa, Złota 61; tel. dyr. 314-00, kantor: 4-72.

Wargum — Warszawska Fabryka Wyrobów Gumowych „Wargum”, Sp. Akc., Warszawa, Czer-niakowska 84; tel. 105-57; skr.: Wargum — War-szawa.

Weidlich — Zakłady Chemiczne J. M. Weidlich Sukcesorowie, Sp. Akc., Toruń, Stary Rynek 33.

Wildt i S-ka, dawniej Ryszard Wildt, Sp. Akc., Warszawa, Belwederska 32/34; tel. 95.

Witamina — Spółka Akcyjna „Witamina”, Poznań, Towarowa 21.

„*Wolbrom*”, Fabryka Wyrobów Gumowych, Sp. Akc., w Wolbromiu, Wolbrom, woj. Kieleckie; skr. Guma — Wolbrom; Warszawa. Wierzbowa 9; tel. 204-90.

„*Zabłocie*”, Zakłady Chemiczne, Sp. Akc., Ży-wiec — Zabłocie, woj. Krakowskie; skr. Chemakto — Żywiec — Zabłocie

Zagłębie — Towarzystwo Fabryk „Zagłębie”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Wspólna 2; tel. 260-71; skr. Tehazet — Warszawa.

Zagożdżon — Zjednoczone Zakłady Chemiczne „Zagożdżon”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Grójecka 56; tel. 527-56.

Zapałczanego — Spółka Akcyjna do Eksploa-tacji Państwowego Monopoli Zapałczanego w Polsce, Warszawa, Królewska 3; tel. Zarz.: 438-79, 10-57.

„*Zawadzki K. i S-ka*”, Fabryka Chemiczna, Sp. Akc., Warszawa. Rejtana 3; tel. 122-22.

„*Żelatyna*”, Tow. Akc. Fabryki Żelatyny i Kleju Zarz. Warszawa, Mazowiecka 7; tel. 209-23.

IV. PRZEMYSŁ METALOWY

Maszyny i narzędzia rolnicze dla przemysłu chemicznego, włókienniczego, budowlanego, cukrow-niczego, graficznego, garbarskiego i innych. Kotły

rury, silniki i aparaty. Środki lokomocyjne i kon-strukcje żelazne. Meble żelazne, kasy ogniotrwałe wagi, armatura, narzędzia i instrumenty. Gwoździe i druty. Nożownictwo. Wyroby metalowe, miedziane, brązowe, emaljowane, srebrne, platerowane i ga-lanterja metalowa. Przybory do oświetleń, ogrzewań i domowego użytku. Odlewy: żelaza i różnych me-talów. Lejarnie czcionek i mosiężnictwo. Warsztaty: kowalskie, ślusarskie, mechaniczne, blacharskie, gra-wersko-cyzlerskie, galwaniczne i reperacyjne. Urzą-dzeń technicznych, mechanicznych, elektrycznych, radjotechnicznych, oświetleń i ogrzewań.

A. E. G. Allgemeine Electricitäts Gesell, Sp. Akc., Katowice, Marjacka 23; tel. 173; 174; 175.

Amerykańska Sp. Akc. The Engineering Co we Włocławku, Włocławek, Toruńska 26.

„*Ampol*”, Polsko Amerykańskie Towarzystwo, Sp. Akc., Bydgoszcz Sienkiewicza 66/67; skr. Ampol-Bydgoszcz.

Apstein — Przemysł Żelazny M. Apstein, Sp. Akc., Warszawa, Zielna 46; tel. 199-96; biura 236-42.

Arkona — Tow. Akc., „Arkona” Wytwórnia Wyrobów Metalowych w Tczewie, Tczew na Pomorzu; skr. Arkona — Tczew.

„*Arma*” Spółka Akcyjna, Fabryka Broni i Ma-szyn, Lwów Pl. Bema 3; skr. Arma — Lwów.

„*Auer*” Tow. Akc. oświetleń i instalacji, War-szawa, Marszałkowska 133; tel. 7-47.

Babcock i Wilco Ltd kotły parowe Tow. Akc., Warszawa, Piękna 8; tel. 127-06.

Bauerertz — Tow. Akc. Mijaczowskich Odlewni Stali i Zakładów Mechanicznych „Bracia Bauerertz”, Mijaczów, poczta Myszków, woj. Kieleckie; War-szawa, Ś-to Krzyska 19; tel. dyr. 257-55; ogół. 88-42.

Belgijska Spółka Akcyjna Warszawskiej Fabryki Drutu. Sztyftów i Gwoździ, Zarz. Fontaine l'Eveque (Belgique); dyr. Warszawa, Objazdowa 1; tel. 6-81; skr. Otlet — Warszawa.

Bezet — Zakłady Elektrotechniczne Wacław Brygiewicz, Michał Zucker i S-ka „Bezet”, Sp. Akc., Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 119; tel. Zarz. 274-84; skr. Bezet — Warszawa.

Białostockie Tow. Elektryczności, Sp. Akc., Białystok, Elektryczna 15; skr. Elektrobela.

Bielsko-Bialska Elektrownia, Sp. Akc., Bielsko, Batorego 13a; skr. Elektrownia — Bielsko.

Bielsko - Bialska Spółka Elektryczna i Kolejowa, Sp. Akc., Bielsko, Blichowa 64.

Borkowscy B-cia Zakłady Elektryczne, Sp. Akc., Warszawa, Grochowska 45; tel. Zarz. 42-46; biura 42-78.

Borman — Towarzystwo Akcyjne Zakładów Mechanicznych „Borman, Szwede i S-ka”, War-szawa, Srebrna 16; tel. 7-22; 4-04, 20-63 skr. Bor-manszwede — Warszawa.

Brevillier — Towarzystwo Akcyjne dla Fab-rykacji Śrub i Wyrobów Kutych, Brevillier i S-ka iA. Urban i Synowie, Zarz. Wien IV Linke Wienzeile 18; dyr. Ustroń, Śląsk Cieszyński; skr. Brevillierur-ban — Ustroń.

Bronikowski Grodzki i Wasilewski, Sp. Akc. Wyrobu i Handlu Maszynami, Narzędziami Rolni-czemi i Nasionami, Warszawa, Senatorska 33; tel. 1-52; skr. Agrodzki — Warszawa.

Brown-Boveri — Polskie Zakłady Elektro-

techniczne „Brown-Boveri” Sp. Akc., Warszawa, Bielańska 6; tel. dyr. 220-99; sekr. 44-37; skr. Brown-Boveri — Warszawa, fabr. w Żychlinie woj. Warszawskie i w Cieszyńcu na Śl.

„Brun Krzysztof i Syn” Sp. Akc., Handlu Towarami Żelaznymi, Warszawa, Bielańska 2; tel. Ctr. 337-10.

Cegielski — H. Cegielski, Sp. Akc., Poznań, Górna Wilda 136/180; skr. Hacegielski — Poznań; Warszawa, Bracka 16; tel. biura 278-00.

„Compagnie d'Electricité de Varsovie” Towarzystwo Elektryczności w Warszawie, Francuska Sp. Akc., w Warszawie, Foksal 11.

Czarliński — Leon Czarliński Tow. Akc., Krępa poczta Ostrów, woj. Poznańskie; skr. Leon Czarliński — Ostrów Poznański.

Czechowice — Spółka Akcyjna Przemysłu Elektrycznego „Czechowice”, Czechowice pod Bielskiem Cieszyńskim; skr. Induktor — Czechowice.

Częstochowska Fabryka Igieł i Wyrobów Metalowych, Zarz. Warszawa, Daniłowiczowska 2; tel. 23-22.

Deichsel — Fabryka Lin i Drutu, dawniej A. Deichsel, Sp. Akc., Sosnowiec, Lipowa 5; skr. Deichsel — Sosnowiec.

„Deutz” Motory, Polska Sp. Akc., Katowice.

Dratt — „R. Dratt i Spółka” Fabryka Maszyn Rolniczych i Odlewnia Żelaza, Sp. Akc., Chełm Lubelski, Lwowska 34; skr. Dratt — Chełm Lubelski.

Drzewiecki — Tow. Akc. Budowy Maszyn i Urządzeń Sanitarnych „Drzewiecki i Jeziorański”, Warszawa, Jerozolimka 71, tel. Zarz. 7-74; ekspedycja i magazyn 77-35; skr. Deiot — Warszawa.

Dunlop — Polska Spółka Akcyjna „Dunlop Rubber Company”, Warszawa, Al. Ujazdowska 49; tel. 428-97; skr. Dunlop — Warszawa.

Dziwulski — Fabryka Narzędzi do obróbki Metali, Józef Dziwulski i S-ka, Sp. Akc., Warszawa, Kolejowa 51; tel. 47-63.

Eberman Prof. Sp. Akc. Budowy i Eksploatacji Motorów Spalinowych, Warszawa, Nowosenatorska 12; tel. dyr. 89-90; ogół. 160-10.

„Elektrobudowa” Wytwórnia Maszyn Elektrycznych, dawniej Bracia Jaroszyńscy, Sp. Akc., Łódź Kopernika 56.

Elektron — Spółka Akcyjna „Elektron”, Lwów, 29-go Listopada 97; skr. Elektronsa — Lwów.

Elektrownia Warszawska (Towarzystwo Elektryczności w Warszawie Sp. Akc., Warszawa, Foksal 11; tel. 152-68.

Elektryczne — Tow. Elektryczne Okręgu Częstochowskiego, Sp. Akc., Częstochowa.

Elektryczność — Akcyjne Towarzystwo „Elektryczność”, Warszawa, Czackiego 18; tel. 39-94; skr. Elektryczność — Warszawa.

„Elewator”, Spółka Akcyjna, Fabryka Maszyn i Konstrukcji Żelaznych, Katowice, Kamienna 4; skr. Elewator — Katowice; Warszawa, Sienkiewicza 1 tel. 155-75.

Emaljowanych — Tow. Akc. Fabryk Wyrobów Emaljowanych i Metalowych w Bielsku, Bielsko, Długa 9; tel. 341; skr. Emailwerke — Bielsko.

„Elin”, Sp. Akc., dla Przemysłu Elektrycznego, Kraków Św. Anny 1; Warszawa, Przemysłowa 26; tel. 529-65.

„Ericson” Polska Akc. Sp. Elektryczna, Warszawa, Al. Ujazdowska 47; tel. 1-02; skr. Ericson Warszawa.

Fabryka Maszyn Lloydu Bydgoskiego, Tow. Akc., Kapuściska Małe, tel. 127; Zarz. Bydgoszcz, Gródzka 28; tel. 471, 259.

„Fema”, Wielkopolska Fabryka Wyrobów Metalowych, Tow. Akc., Bydgoszcz, Dr. Em. Warminskiego 6.

Ferro — Metal, Sp. Akc., Katowice, Mieleckiego 8; skr. Ferrometal — Katowice.

„Ferrum” Spółka Akcyjna, Katowice, Zawodzie, tel. 22; 23; 375; 1485; skr. Ferrum — Katowice. Reprezent. J. Brygiewicz, Warszawa, Hortensja 6 tel. 13-32.

Fitzner — Spółka Akcyjna Budowy Kotłów Parowych, i Maszyn „W. Fitzner i K. Gamper”, Zarz. Warszawa, Ś-to Krzyska 28 m. 21; tel. 95-74; skr. Zarz. Repmag — Warszawa; Przedsiębiorstwo: Sosnowiec, woj. Kieleckie; skr. Fitzgam, Sosnowiec.

Flaksbaum — Towarzystwo Handlu Wyrobami Stalowymi Ch. Flaksbaum, Sp. Akc., Warszawa, Graniczna 9; tel. 74-02; skr. Sakin — Warszawa.

Fröhlich Stefan i Klüpfel, Tow. Akc., Katowice, Warszawska 22.

„Ganz” Zakłady Elektryczne i Mechaniczne w Polsce, Sp. Akc. Warszawa, Wiejska 16; tel. dyr. 30-90; skr. Elga — Warszawa.

Geister — Towarzystwo Akcyjne Fabryki Maszyn Bracia Geister Okolski i Patsche, Warszawa, Leszno 128; tel. 1-98; skr. Bragop — Warszawa.

Gostyński — Towarzystwo Akcyjne Fabryki Wyrobów Żelaznych „Wł. Gostyński i S-ka”, Warszawa, Mokotowska 3, tel. biura 14-84; dyr. 14-64.

Górnośląska Fabryka Kafli i Rur Izolacyjnych, Sp. Akc., Katowice — Bogucice, Krakowska 4; skr. Izola — Katowice.

Górnośląska Wytwórnia Wagonów i Maszyn, Sp. Akc., w Katowicach, Zarz. Katowice, Mickiewicza 1; skr. Wytwagon — Katowice.

Granat — Przemysł Metalowy „Granat” Sp. Akc., Warszawa, Miodowa 8; tel. Zarz. 14-38 biuro 14-36.

„Gródek” Pomorska Elektrownia Krajowa, Sp. Akc., Toruń, Mickiewicza 5.

„Gwóźdz” — Warszawska Fabryka Drutu i Gwoździ „Gwóźdz” Sp. Akc., Warszawa, Miła 60; tel. 97-65.

Hantke — Towarzystwo Zakładów Metalowych „B. Hantke” w Warszawie, Sp. Akc., Warszawa, Srebrna 9; tel. dyr. 57-22; sekr. 71-80; skr. Behan — Warszawa.

Hersfeld i Victurius, Tow. Akc., Grudziądz, 3-go Maja 13/14; skr. Odlewnie — Grudziądz.

Hess — Spółka Akcyjna Fabryki Wag „W. Hess” w Lublinie, Lublin Lubartowska 50; skr. Hess — Lublin.

Hoffman Juliusz Zgierska Fabryka Maszyn Tow. Akc., Zgierz, Dąbrowskiego 16.

Hofherr — Austriacka Spółka Akcyjna „Hofherr-Schranz-Clayton-Shuttleworth” Fabryka Maszyn Rolniczych w Wiedniu, Wiedeń, Wien 21; Zarz. na Polskę Lwów, Grodecka 26/28.

Hossyb — Żbikowskie Zakłady Stalowe „Hossyb” Sp. Akc., Warszawa, Jerozolimka 45; tel. 78-66; skr. Hossyb — Warszawa.

Hurlownia Wyrobów Żelaznych, Sp. Akc., Warszawa, Leszno 24; tel. 263-15; 5-48.

„Hydrant” Sp. Akc., Grodzisk Mazowiecki.

Inowrocławska Fabryka Maszyn Rolniczych, Tow. Akc., Inowrocław, Św. Ducha 27; skr. Inofama—Inowrocław.

Inventia — Fabryka Rowerów i Maszyn „Inventia”, Sp. Akc., w Poznaniu, Poznań, Łazarska 6.

„*Iron*” — Towarzystwo Przemysłu Metalowego „Iron”, Sp. Akc., Warszawa, Fredry 10; tel. 265-19; skr. Metiron — Warszawa.

Jarischa — Spadkobiercy Juljusza Jarischa, Fabryka Srub i WYROBÓW TŁOCZONYCH, Sp. Akc., Łódź, Wolna 11/13; skr. Jarull — Łódź.

Jarnuszkiewicz — Towarzystwo Akcyjne Zakładów WYROBÓW Metalowych Konrad Jarnuszkiewicz i S-ka, Warszawa, Grzybowska 25; tel. biuro 5-98 Zarz. 83-15; skr. Konjar — Warszawa.

John — Towarzystwo Akcyjne Budowy Transmisji, Maszyn i Odlewni Żelaza „J. John”, Łódź, Piotrkowska 127; skr. Transmisja — Łódź.

Kabel — Towarzystwo Przemysłowe „Kabel”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Mazowiecka 4; tel. 81-06; Zarz. 281-20; skr. Warkabel — Warszawa.

Kabel — Towarzystwo Akcyjne „Kabel Polski”, Bydgoszcz, Gdańska 153; skr. Kabelpol — Bydgoszcz.

Kabli Fabryka, Sp. Akc., Kraków, Florjańska 32.

Kanczewscy — Fabryka Maszyn, Odlewnia Żelaza i Metali „Bracia Kanczewscy” Sp. Akc., Częstochowa, Ogrodowa 53; skr. Kanczewscy — Częstochowa.

Kielce — Elektrownia, Sp. Akc., Kielce, Leonarda 14.

Klauke — Włocławska Fabryka Drutu, dawniej C. Klauke, Sp. Akc., Włocławek, Kościuszki 28/30; skr. Klauke — Włocławek.

Koetz — H. Koetz Nast. Spółka Akcyjna, Fabryka Maszyn i Kotłów Parowych, Mikołów (Górny Śl.), Miarki 15; tel. 795; skr. Koetz zastępca — Mikołów. w Warszawie inż. B. Rudziński, Wilcza 39, tel. 322-63.

Kolberg H. i Ska, Sp. Akc. Fabr. Aparatów Optycznych i Precyzyjnych, Warszawa, Grochowska Nr. 35, tel. 130-79 i 131-96.

Koncern Maszynowy, Sp. Akc., Kraków, Rynek Główny 25; Warszawa, Marszałka Focha 12; tel. 10-08.

Końskie — Elektrownia, Sp. Akc., Końskie, Małachowskich 31; skr. Elektrownia — Końskie.

Kowalski — Towarzystwo Akcyjne WYROBU i Sprzedaży Maszyn, Narzędzi Rolniczych i Przemysłowych, oraz Handel Produktami Rolnymi i Przemysłowymi, Tadeusz Kowalski i A. Trylski, Warszawa, Miodowa 6; tel. 125-41; skr. Kowalskitrylski — Warszawa.

Kraj — Spółka Akcyjna „Kraj” Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych dawniej Alfred Vaedtke w Kutnie, Zarz. Warszawa, Chmielna 26; tel. 241-33.

Krakowska Fabryka Drutu i WYROBÓW Żelaznych, Sp. Akc., Kraków, Romanowicza 5.

Krotoszyńska Fabryka Maszyn i Lejarnia Żelaza, Tow. Akc., Krotoszyn, woj. Poznańskie; skr. Fabryka Maszyn — Krotoszyn.

Kujawska Fabryka Maszyn i Odlewnia, Sp. Akc., Włocławek, Litewska 21; skr. Kujawska Fabryka — Włocławek.

Lange — Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza „Bracia Lange” Sp. Akc., Łódź Andrzejka 21.

„*Lechja*” Sp. Akc., dawniej Kujawski, Milewski i S-ka, Lublin, Foksal 25; skr. Lechja — Lublin.

Ledóchowski — Polska Fabryka Siatki Jednolitej Hr. St. Ledóchowski, Sp. Akc., Warszawa, Przemysłowa 24/32; tel. 72-35; skr. Siatka — Warszawa.

„*Lemiesz*”, Fabryka Pługów i Maszyn Rolniczych, Sp. Akc., Zarz. Kraków, Krowoderska 65.

Lilpop — Towarzystwo Przemysłowe Zakładów Mechanicznych Lilpop, Rau i Loewenstein, Sp. Akc., Warszawa, Bema 65; tel. ogół. 4-27; dy. 4-43; skr. Lilpoprau — Warszawa.

Löhnert — Bydgoska Fabryka Maszyn Herman Löhnert, Sp. Akc., Bydgoszcz, Gen. Bema 10.

Lwówek — Fabryka Maszyn i Odlewnia „Lwówek” Tow. Akc., Lwówek, woj. Poznańskie.

Łódzkie Towarzystwo Elektryczne, Sp. Akc., Łódź, Przejazd 58.

Marconi — Polskie Zakłady Marconi, Sp. Akc., Warszawa, Narbutta 29; skr. Polradio — Warszawa.

Marciniak — Fabryka Żyrandoli Elektrycznych A. Marciniak i S-ka, Sp. Akc., Warszawa, Złota 49; tel. Zarz. 260-06.

Mechaników — Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki, Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 46; tel. Zarz. 106-22; 106-99; skr. Pmechanik — Warszawa.

Melichar — Czechosłowacka Spółka Akcyjna, Złączone Fabryki Maszyn Rolniczych, Fr. Melichar-Umrath i S-ka, Zarz. Praha; Zarz. na Polskę, Lwów, Grodecka 61.

„*Metal*” Fabryka WYROBÓW Metalowych i Akumulatorów Dr. Inż. Stanisław Bieńkowski, Sp. Akc., Lwów, Zacharjewicza 5; skr. Akumetal — Lwów.

Metallamp — Tow. Akc. Zjednoczonych Fabryk Lamp i WYROBÓW Metalowych „Metallamp”, Warszawa, Królewska 23; tel. 7-42.

Metallum — Spółka Akcyjna Warszawskiej Odlewni Żelaza i Fabryka Maszyn „Metallum”, Warszawa, Wolska 98; tel. 118-07; skr. Metallum Wolska 28 — Warszawa.

„*Metallurgja w Katowicach*”, Sp. Akc., Katowice, Powstańców 5.

Metallurgicznego — Towarzystwo Akcyjne Przemysłu Metallurgicznego w Polsce, Zarz. Paris 91 rue Sainte Lasare, Przedsięb. Radomsko, woj. Łódzkie; skr. Metal — Radomsko.

Meyerhold — Zakłady Przemysłu Stalowego „Meyerhold” Sp. Akc., Sosnowiec, 3-go Maja 17; skr. Meyerhold — Sosnowiec.

„*Młynotwórnia*” Tow. Akc. Wytwórni Maszyn Młynskich, Rogoźno, woj. Poznańskie; skr. Młynotwórnia — Rogoźno.

Międzynarodowe Towarzystwo Budowy Okrętów i Maszyn, Sp. Akc., Gdańsk; w Warszawie, Jasna 11 m. 5; tel. 99-18.

Moc — Fabryka Maszyn i Kotłarnia „Moc”, dawniej Bystydzieński i Sopoćko, Sp. Akc., Warszawa, Wolska 121; tel. 148-30; skr. Moc — Warszawa.

Molitor — Związek Handlowo-Wytwórczy Koła Młynarzy „Molitor”, Sp. Akc., Lwów, Boimów 3; skr. Molitor — Lwów.

Montana — Zakłady Przemysłowe „Montana” Sp. Akc., Warszawa, Wronia 80; tel. 13-27; skr. Steinbergska — Warszawa.

„*Motor Polski*” Tow. Akc. Żnin, woj. Poznańskie; skr. Motor — Żnin.

Mundus — Towarzystwo Handlowe „Mundus”, Sp. Akc., Warszawa, Jerozolimska 35; tel. 3-58; skr. Mundus — Warszawa.

Mühsam — Dom Rolniczy, Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza H. Mühsam, Sp. Akc., Włocławek, Kilińskiego 4; skr. Mühsam — Włocławek.

Müller — Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza Müller i Seidel, Sp. Akc., Łódź, Żeromskiego 96; skr. Müllerseidel — Łódź.

Norblin — Spółka Akcyjna Fabryk Metalowych Norblin, B-cia Buch i T. Werner, Warszawa, Żelazna 51; tel. 18-80; 60-80; skr. Norbuch — Warszawa.

Oberschlesisches Kraftwerk, Sp. Akc., Katowice, tel. 30; 249; Królewska Huta; tel. 182; 183; 11.

Odlew — Fabryka Maszyn Rolniczych „Odlew”, Sp. Akc., Kraków, Grzegórzki, Het. Żółkiewskiego 17; skr. Odlew — Kraków.

Ogórkiewicz — „Stefan Ogórkiewicz i S-ka”, Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych, Sp. Akc., Miechów, woj. Kieleckie; skr. Ogórkiewicz—Miechów.

„Oko”, Centrala Europejska Wytwórnia Kinetografu Amatorskiego Inż. Prószyńskiego, Sp. Akc., Warszawa, Zajązkowska 7; skr. Oko Zajązkowska — Warszawa.

„Olkusz” Fabryka Naczyni Emaljowanych Sp. Akc., w Olkuzu, Olkusz, woj. Kieleckiego, tel. 6; 40; 43-55; skr. Vestemail — Olkusz; skład fabrycz. Warszawa, Wierzbowa 9; tel. 530-47.

„Ołów” Towarzystwo Przemysłowe Jung i Lindig, Sp. Akc., Strzybnica Górny Śląsk; tel. Tarnowskie Góry 52; skr. Ołów — Strzybnica.

Orthwein — Fabryka Maszyn i Odlewnia „Orthwein, Karasiński i S-ka, Sp. Akc., Warszawa, Nowogrodzka 40 m. 1; tel. 5-92; 26-17.

Osram — Polska Żarówka „Osram” Sp. Akc., Warszawa, Królewska 11; tel. dyr. 20-39; skr. Osram — Warszawa.

Ostrówek — Fabryka Odlewów Żelaznych oraz Warsztaty „Ostrówek”, Sp. Akc., Ostrówek, woj. Lubelskie; skr. Ostrówek — Łochów.

Patzer — Towarzystwo Akcyjne Zakładów Elektrotechnicznych Inż. Kazimierz Patzer, Warszawa, Jerozolimska 9; tel. dyr. 93-18; ogół. 59-60; skr. Kapatzer — Warszawa.

Pelikan — Fabryka Wyrobów Metalowych „Pelikan”, Sp. Akc., Warszawa, Stępińska 10/16; tel. 107-52; 79-54.

Perkun — Towarzystwo Fabryki Motorów „Perkun” Sp. Akc., Warszawa, Grochowska 46; tel. dyr. 84-93; biuro 84-40; skr. Perkun — Warszawa.

Perun — Francuska Spółka Akcyjna, Francuskie Tow. Akc., „Perun”, Zarz. Paris, 10 rue du Général Foy; w Polsce, Warszawa, Hortensja 6; tel. dyr. 162-99.

Philips — Polskie Zakłady „Philips”, Sp. Akc., Warszawa, Karolkowa 36/44; tel. 25-85; skr. Philipspol — Warszawa.

Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce, Sp. Akc., Zakłady w Chrzanowie (Małop.) Zarz. Warszawa, Moniuszki 2a; tel. 34-68; 35-16; skr. Fablok — Warszawa.

Plewkiewicz — Spółka Akcyjna Fabryki Wyrobów Metalowych „R. Plewkiewicz i S-ka”, Warszawa, Czerniakowska 180/182; tel. 502-80.

Piotrków — Elektrownia, Sp. Akc., Piotrków.

Pocisk — Zakłady Amunicyjne „Pocisk”, Sp. Akc., Warszawa, Mińska 29; tel. 3-85; skr. Pocisk — Warszawa.

Podkarpackie Towarzystwo Elektryczne, Sp. Akc., Lwów, Batorego 28.

„Polmet”, Polska Fabryka Lamp, Latarni i Wy-

robów Metalowych wszelkiego rodzaju, Sp. Akc., Lwów, Nowej Rzeźni 25; skr. Polmet — Lwów.

Polon — Fabryka Żarówek Elektrycznych „Polon” Sp. Akc., w Bydgoszczy, Bydgoszcz; skr. Pollamp — Bydgoszcz.

„Polskie Radio”, Sp. Akc., Warszawa, Kredytowa 1; tel. dyr. 79-43.

Polska Ruda Żelazna, Sp. Akc., Warszawa, Srebrna 9.

Polskie Towarzystwo Akumulatorowe, Sp. Akc., Lwów.

Polskie Towarzystwo Elektryczne, Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 31a; tel. 514-40; skr. Poltow — Warszawa.

Polskie Tow. Radjotechniczne „P. T. R.” Sp. Akc., Warszawa, Narbutta 29; tel. ctr. 182-16.

Polskie Zakłady Przemysłu Cynkowego, Sp. Akc., w Będzinie. Będzin, Sielecka 63; skr. Blacocynk — Będzin.

Proszower — Fabryka Wyrobów Metalowych „J. M. Proszower i Spółka”, Sp. Akc., Warszawa, Śmoca 51; tel. 13-25; 213-13; skr. Szarnire — Warszawa.

Pruszków — Elektrownia Okręgowa, Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 94; tel. 290-41; 90-34; skr. Eleprusz.

Prywes — Składy Żelaza S. Prywes w Warszawie, Sp. Akc., Warszawa, Graniczna 3; tel. Zarz. 13-63; kantor 61-95; skr. Pryweses — Warszawa.

Radom — Fabryka Wyrobów Emaljowanych i Ocynkowanych „Radom”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Leszno 28; tel. 316-40; skr. Cynkemalja — Warszawa.

Radomskie Towarzystwo Elektryczne, Sp. Akc., Radom, Długa 16,

Rohn — Zakłady Mechaniczne i Odlewnia „Rohn, Zieliński i S-ka”, Sp. Akc., Warszawa, Jerozolimska 105; tel. 5-88; 58-83; skr. Rohnzieliński — Warszawa.

Rolindustria — Krajowy Zakład dla Przemysłu Fabrycznego „Rolindustria”, Sp. Akc., Lwów, Fredry 9; skr. Rolindustria — Lwów.

Rudzki — Towarzystwo Przemysłu Metalowego K. Rudzki i S-ka, Sp. Akc., Warszawa, Fabryczna 3; tel. dyr. 56-78; ogół. 87; skr. Fabryka Rudzkiego — Warszawa.

Rurami — Sp. Akc., dla Handlu Rurami, Warszawa, Leszno 25; tel. dyr. 91-14; biuro 190-62.

Rzewuski — Fabryka Maszyn „Rzewuski i S-ka, Sp. Akc., Warszawa, Ordynacka 7; tel. 28-95; 28-17; 93-73.

„Sam” Spółka Akcyjna Münstermann. Odlewnie Żelaza i Bronzu Budowa Maszyn i Armatur, Katowice, Raciborska 8; tel. 11; 577; skr. Sam — Katowice.

Serkowski — Fabryka Lamp. Bronzów i Wyrobów Metalowych Jan Serkowski, Sp. Akc., Warszawa, Nowolipie 76/78; tel. 6-12; 163-87; skr. Atis — Warszawa.

Sieć Elektryczna Zagłębia Krośnieńskiego, Sp. Akc., Lwów, Batorego 26.

Siemens — Polskie Zakłady „Siemens” Sp. Akc., Warszawa, Foksal 18; tel. dyr. 56-15; ogół. 29-16; skr. Siemens — Warszawa.

„Silumion” Sp. Akc., Katowice, Stalowa 4.
„Siła i Światło” Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 94; tel. 318-02; skr. Eses — Warszawa.

Składnica Straży Pożarnych, Sp. Akc., Warszawa, Senatorska 29; tel. 277-42.

Skody — Polskie Zakłady Skody, Sp. Akc., Warszawa, Okęcie; tel. 315-61; 315-62; skr. Skoda-lot — Warszawa, biuro, Królewska 10, tel. 10-44

Sokolnicki — Akcyjne Towarzystwo Elektryczne, dawniej Sokolnicki i Wiśniewski, Lwów, Pl. Trybunalski 1; skr. Brownboveri — Lwów.

Sosnowieckich — Towarzystwo Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza, Sp. Akc., Warszawa, Mazowiecka 7; tel. 25-93; 67-28; skr. Hulczyński.

Sperling — Fabryka Wag i WYROBÓW Metalowych, dawniej Juliusz Sperling, Sp. Akc., Bydgoszcz, Mazowiecka 29.

Splaw — Zakłady Przemysłowe „Splaw”, Sp. Akc., Warszawa — Wola, Ordona 11; tel. 84-06; skr. Splawolo-Warszawa.

Staniola — Pierwsza Krajowa Fabryka Tubek Metalowych „Staniola” Sp. Akc., Warszawa, Chelmska 13; tel. 422-65; skr. Staniola — Warszawa.

Stanrej — Przemysł Elektryczny „Stanrej” Sp. Akc., Warszawa, Narbutta 16; tel. 279-04; 48-04; skr. Stanrej — Warszawa.

Stephan, Frölich et Klupfel, Spółka Akcyjna dla Budowy Maszyn i Urządzeń Górniczych, Katowice, Piłsudskiego 44/46; skr. Monstephan — Katowice.

Suchedniowska Fabryka Odlewów, Sp. Akc., Kielce, skrzynka pocztowa Nr. 101; skr. Starke — Kielce.

„Surowiec” Polsko-Śląskie Tow. Handlu Żelazomem, Sp. Akc., Katowice, Słowackiego 16.

Szajn — „Bracia Szajn” Fabryka Śrub i Gwoździ, Sp. Akc., Będzin, Małachowskiego 29; skr. Gwóźdź — Będzin.

Szpołański — Fabryka Aparatów Elektrycznych K. Szpołański i S-ka, Sp. Akc., Warszawa — Praga, Kałuszyńska 2/6; tel. 90-43; skr. T. A. E. — Warszawa.

„Światło” Sp. Akc., Fabryka Siatek Gazowych, Bielsko, Piłsudskiego 25.

„Technika Gorzelnicza”, Sp. Akc. Wytwórczo-Handlowa przy Związku Zawodowym Techników Gorzelniczych, Warszawa, Królewska 8; 30-95; 183-73; skr. Techgo — Warszawa.

Tłocznia — Warszawska Fabryka Masowych WYROBÓW Blaszanych „Tłocznia”, Sp. Akc., Warszawa, Przemysłowa 19; tel. 86-; 221-48; skr. Tłocznia — Warszawa.

Trzebinia — Spółka Akcyjna „Trzebinia”, Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych, Odlewnia Żelaza i Metali w Krakowie, Kraków, Dunajewskiego 4.

Tudor — Zakłady Akumulatorowe Systemu „Tudor”, Sp. Akc., Warszawa, Złota 35; tel. 404-94; 17-45; 121-74; skr. Akumulator — Warszawa.

„Unja” Zjednoczone Fabryki Maszyn, dawniej A. Ventzki, Blumwe i Peters, Sp. Akc., Grudziądz, tel. 924-925, 926, 927 skr., Unja-Grudziądz; Zast. Warszawa, Kredytowa 4.

Ursus — Zakłady Mechaniczne „Ursus”, Sp. Akc., Warszawa, Skierniewicka 27/29; tel. 312-31, 11-84. 170-08; skr. Ursus — Warszawa.

Waberski — Fabryka Maszyn „S. Waberski i S-ka”, Sp. Akc., Warszawa, Markowska 8; tel. 21-81; 21-86; skr. Waberski — Warszawa.

„Wagon” Spółka Akcyjna Fabryki Wagonów, Warszawa, Aleje Ujazdowskie 36.

„Walcownie Metali”, Sp. Akc., Działdów; skr. Walcownia — Działdów.

Warszawska Spółka Akcyjna Budowy Parowozów Warszawa, Kolejowa 57; tel. 77-77; 131-61; skr. Lokomot — Warszawa.

Warszawskie Kolejowe, Spółka Akcyjna, Katowice, Konopnickiej 5; skr. Bahnreparatur — Katowice.

Wasilewski — Tow. Przemysłowe „K. Wasilewski i S-ka”, Sp. Akc., Warszawa, Płocka 29; tel. 17-91; 75-91; skr. Papstał — Warszawa.

Weber — Zakłady Przemysłowe i Fabryka Wag „Weber, Dähne i S-ka” Sp. Akc., Warszawa, Żytnia 23; tel. 1-26; 126-23; skr. Weberdahne — Warszawa.

Wiepofana — Towarzystwo Akcyjne „Wiepofana” Wielkopolska Odlewnia, Fabryka Narzędzi i Maszyn, Poznań, Dąbrowskiego 81; skr. Wiepofana — Poznań.

Wileńska Fabryka Druku i Gwoździ, Sp. Akc., Wilno, Mickiewicza 8; skr. Gwóźdź — Wilno.

Wolanowski — Warszawska Fabryka Śrub i Druku J. Wolanowski, Sp. Akc., Warszawa, Gliniana 5; tel. 90-18; 68-71.

Wolski — Spółka Akcyjna, Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych M. Wolski i S-ka, Lublin, Foksal 16; skr. Emwol — Lublin.

„Wollar” Przemysł i Handel Elektrotechniczny, Sp. Akc., Warszawa, Królewska 27; tel. dyr. 277-89; biura 120-35.

Wulkan — Warszawskie Towarzystwo Fabryk WYROBÓW Metalowych i Emaljowanych „Wulkan”, Sp. Akc., Warszawa, Jagiellońska 4/6; tel. 5-25; skr. Wulkan — Warszawa.

Wytwórnia Sygnałów i Urządzeń Kolejowych, Spółka Akcyjna, Kraków — Dąbie, Cystersów 16.

Zaborowski — Spółka Przedsiębiorstw Technicznych Zaborowski i S-ka, Sp. Akc., Warszawa, Trębacka 10; tel. 10-41; 246-84; skr. Generator — Warszawa.

Zagajski-Mieczysław Zagajski—Tow. Handlowo-Przemysłowe Sp. Akc., Warszawa, Żórawia 3, tel. 297-53.

Zagłębie Dąbrowskie Elektrownia Okręgowa, Sp. Akc., Sosnowiec, Sienkiewicza 9.

Zagłębie Krakowskie Elektrownia Okręgowa, Sp. Akc., Siersza Wodna, pow. Trzebinia.

Zieleniewski — Polskie Fabryki Maszyn i Wagonów L. Zieleniewski i Fitzner-Gamper w Krakowie, Lwowie, Sanoku, Sp. Akc., Kraków, Wolska 4; skr. Fabryka Zieleniewski — Kraków.

Zjednoczona Fabryka Żarówek, Sp. Akc., Warszawa, Nowowiejska 13; tel. 60-81; skr. Cyrkon — Warszawa.

Zjednoczenie Polskich Maszyn i Narzędzi Rolniczych, Sp. Akc., Warszawa, Moniuszki 12; tel. 220-86; skr. Zjednoczenie — Warszawa.

Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi, Sp. Akc., Warszawa, Traugutta 4; tel. Zarz. 157-40; biura 211-15; skr. Metalowcy — Warszawa.

Zjednoczenie Ślusarzy Chrześcijan, Sp. Akc., Warszawa, Pl. Grzybowski 3/5; tel. 69-10.

Zjednoczone Wytwórnice Artykułów Elektrotechnicznych i Metalowych, Sp. Akc., dawniej „Elektra i N. Gruszkiewicz”, Warszawa, Nowolipie 28; tel. 329-28.

Zgierska Elektrownia, Tow. Akc., Zgierz.
Związkowa Centrala Maszyn, Sp. Akc., Poznań,

Ratajczaka 16, tel. 22-80, 22-89, 56-06; skr. Cemata—Poznań.

„Żar” — Spółka Akcyjna, Fabryka Siatek Żarowych, Nowy Tomysł, (woj. Poznańskie), Dworcowa; skr. Żar — Nowy Tomysł.

Żelazo — Metal, Sp. Akc., Katowice, Dyrekcyjna 10 i Mickiewicza 1.

Żelazo i Stal, Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 147.

Żelazo — Towarzystwo Handlowe „Żelazo Sp. Akc., Pabjanice, Kościuszki 48.

Żelazo — Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe „Żelazo-Blacha”, Sp. Akc., Warszawa, Jerozolimska 31; tel. 87-93; skr. Żelblach — Warszawa.

V. PRZEMYSŁ I HANDEL WŁÓKIENNICZY.

Surowce: konopie, wełna (naturalna i sztuczna), bawełna i wata. Tkactwo: sukna, kamgarn, flanele, materiały lniane, bawełniane i inne. Wyroby: jedwabne, półjedwabne, wełniane, konopne, trykotowe, wyrób wełny sztucznej waty, pluszów, serwet, dywanów, tasiemek, haftów, koronek, tiulów i firanek. Wyroby powroźnicze, szmuklerskie i guziki. Ceraty gumowe i linoleum. Niciarnie. Farbiarnie i t. p.

Allart — Francuska Spółka Akcyjna, Generalna Kompanja Przemysłu Przędzalnianego, Towarzystwo Anonimowe Zakładów „Allart”, Rousseau i S-ka, Zarz. Rouboix, (France), Łódź, Kątna 19; skr. Allarto — Łódź.

Barciński — Przemysł Wełniany S. Barciński i S-ka, Sp. Akc., Łódź, Tylna 6; skr. Barko — Łódź; Warszawa, Długa 42; tel. 221-69; 221-18.

Becker — Towarzystwo Białostockiej Manufaktury, Eugenjusz Becker i S-ka, Sp. Akc., Białystok, Świętojańska 15; skr. Jedwab — Białystok.

Bennicha — Towarzystwo Akcyjne Manufaktury Wełnianek Karola Bennicha w Łodzi, Łódź, Łąkowa 11; skr. Bennich — Łódź.

Bertrand Henry, Sp. Akc., Sprzedaż Jedwabiu Warszawa, Bielańska 4; tel. 88-72.

Bławat — Akcyjne Towarzystwo dla Handlu Towarami Włókienniczymi „Bławat”, Warszawa, Sienna 16; tel. 12-19; skr. Bławat — Warszawa.

Bławat Łódzki — Przemysł Bawełniany „Bławat Łódzki”, Sp. Akc., Łódź, Piotrkowska 265; skr. Bławat-Łódzki — Łódź.

„Bławat Polski”, Towarzystwo Akcyjne w Poznaniu, Poznań, Stary Rynek skr. Bławat Polski — Poznań.

Bornstein — Starzycka Fabryka Wyrobów Sukiennych Z. Bornstein, Sp. Akc., Tomaszów Mazowiecki (Starzyce); skr. Staborn — Tomaszów Mazowiecki.

Bornstein — Tomaszowska Fabryka Sukna D. Bornstein, Sp. Akc., Tomaszów Mazowiecki, Warszawska 8.

Borst A. G., Sp. Akc. Fabryki Sukna w Zgierzu, Zgierz, Błotna 14.

Böhme — Fabryka Wyrobów Włókienniczych, Böhme i S-ka, Sp. Akc., Łódź, Piotrkowska 177.

Buhle — Zakłady Włókiennicze Karol F. Buhle w Łodzi, Sp. Akc., Łódź, Hipoteczna 7/9 skr. Kateben — Łódź.

„Cerała”, Sp. Akc., Warszawa, Długa 21; tel. dyr.: 232-73; Zarz. 261-41.

Cytron — Suprańska Sukienna Manufaktura „S. H. Cytron”, Spółka Akcyjna, Białystok, Kupiecka 35; skr. Supcitron — Białystok.

Czenstochovienne — Towarzystwo Przędzalnicze „La Czenstochovienne”, Sp. Akc., Zarz. Roubaix (France) 38, rue Longues Haies; skr. Ettom — Roubaix; Częstochowa — Ostatni Grosz, Narutowicza 75.

Daube — Spółka Akcyjna Wełnianej i Bawełnianej Manufaktury Adolf Daube, Łódź, Piotrkowska 171; skr. Daube Piotrkowska 171 — Łódź.

Dąbrówka — Spółka Akcyjna Przędzalni Wełny Czesankowej „Dąbrówka”, Łódź, Piotrkowska 40.

Dietel — Spółka Akcyjna Przemysłu Włókienniczego H. Dietel w Sosnowcu, Sosnowiec, woj. Kieleckie, Dielłowska 2; skr. Dietel — Sosnowiec.

Dobrzynka — Zakłady Przemysłu Włókienniczego „Dobrzynka” Sp. Akc., Pabjanice, Zamkowa 2; skr. Dobrzynka — Pabjanice.

Dreźnieńskich — Towarzystwo Akcyjne Manufaktury Dreźnieńskich Tiulu, Koronek i Firanek, w Warszawie, Warszawa, Górczewska 14; tel. 201-00 21-38 i 21-28; skr. Drezdfabryk — Warszawa.

Dywan — Warszawska Fabryka Dywanów „Dywan”, Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 150; tel. 133-88; skr. Dywan — Warszawa.

Dziany i Jedwabny Przemysł, Sp. Akc. Łódź. Senatorska 29.

Efraim — Towarzystwo dla Handlu Manufakturą i Jedwabiami „M. Efraim”, Sp. Akc., Warszawa, Długa 50; tel. 15-77.

Eisenbraum — Manufaktura Bawełniana F. Eisenbraum, Sp. Akc., Zarz. Łódź, Piotrkowska 68; skr. Fridericus — Łódź.

Eisert — Fabryka Koronek i Wstążek, Emil Eisert i Schweikert, Sp. Akc., Łódź, Gdańska 47; skr. Emileisert — Łódź.

Eiserta — Fabryka Wyrobów Wełnianych Karola Eiserta, Sp. Akc., Łódź, Piotrkowska 135; skr. Eisert — Łódź.

Eilingon — Włókiennicza Spółka Akcyjna N. Eitingon i S-ka Łódź, Sienkiewicza 84; skr. Bowenatogo — Łódź.

Faust — Przemysł Włókienniczy Herman Faust i S-ka, Sp. Akc., Łódź, Piotrkowska 73; skr. Faust — Łódź.

Francuska Sp. Akc. Tow. Akcyjne Przemysłu Włóknistego, S-té Anonymé de l'Industrie Textile, Paryż; w Polsce — Częstochowa, Stradomska 19.

Freidenberg — Spółka Akcyjna Przemysłu Bawełnianego B. Freidenberg w Łodzi, Zarz. Łódź, Piotrkowska 104; skr. Spafred — Łódź.

Gampe — Towarzystwo Akcyjne Manufaktury Bawełnianej. Gampe i Albrecht, Łódź, Piotrkowska 210; skr. Gampal — Łódź.

Geldnera — Towarzystwo Akcyjne Bawełnianej i Gumowej Manufaktury Ferdynanda Geldnera w Łodzi, Łódź, Południowa 52; skr. Geldner, Południowa 52, Łódź.

Geyer — Zakłady Przemysłu Bawełnianego „Ludwik Geyer”, Sp. Akc., Łódź, Piotrkowska 282; skr. Geyer — Łódź.

Glaser — Przemysł Włókienniczy Michał Glaser, Sp. Akc., Łódź, Zielona 5.

Gliksman — Fabryka Tkanin Wzorzystych B. A. Gliksman w Łodzi, Sp. Akc., Łódź, Łąkowa 4; skr. Bagman — Łódź.

Gnaszyńskiej — Spółka Akcyjna Gnaszyńskiej Manufaktury Częstochowa, skrzynka pocztowa 116; skr. Gnajuta — Częstochowa.

Goldstradt Artur, Sp. Akc. w Łodzi. Łódź, Tłomackie 1; tel. 101-60.

Goński i Engelman, Przemysł Wełniany w Łodzi, Sp. Akc., Łódź, Starowolczańska 9.

Grosłajt — Towarzystwo dla Przemysłu i Handlu Włókienniczego „I. A. Grosłajt”, Sp. Akc., Łódź, Piotrkowska 211; skr. Grosłajt — Łódź.

Haas — Austriacka Spółka Akcyjna, Fabryka Dywanów i Materji na Meble, dawniej Filip Haas i Synowie, Lwów, 3-go Maja 7.

Heinzel Juliusz, Akcyjne T-wo Przemysłowe w Łodzi, Łódź, Piotrkowska 104.

Hirsberg — Towarzystwo Akcyjne WYROBÓW Tkackich Hirsberg i Birnbaum w Łodzi. Łódź, Piotrkowska 96; skr. Hirsberg — Łódź.

Hirsberg — Towarzystwo WYROBÓW Trykotowych i Dziańskich Jakób Hirsberg i Wilczyński w Łodzi, Sp. Akc., Łódź, Tadeusza Kościuszki 23/25; skr. Tahirwil — Łódź.

Inlender — Towarzystwo Textylne W. Inlender w Łodzi, Sp. Akc., Łódź, Wysoka 20/22; skr. W. Inlender — Wysoka 20/22 — Łódź.

Jaeger — Towarzystwo Akcyjne Fabryki Gumowo-Taśmowej i Wstążkowej Manufaktury „Jaeger et Ziegler”, Warszawa, Rymarska 10; tel. 10-19.

Juta — Towarzystwo Akcyjne „Juta”, Poznań, Fredry 1; skr. Juta — Poznań.

Kaliskiej — Towarzystwo Akcyjne Kaliskiej Manufaktury Pluszu i Aksamitu, Kalisz, Szopena 27; skr. Plusz — Kalisz.

„*Karloni*”, Spółka Akcyjna dla Handlu i Przemysłu L. Keilson i K. Kabaker, Łódź, Wschodnia 76; skr. Karloni — Łódź.

Kebsz — Fabryka Pończoch „Adolf Kebsz”, Sp. Akc., Łódź, Sienkiewicza 35; skr. Kebsz — Łódź.

Keslenberg Jakób, Tow. Akc., WYROBÓW Bawełnianych w Łodzi, Łódź, Nowo-Targowa 26.

Kohn — Akcyjne Towarzystwo Przemysłowe Markus Kohn, Łódź, Łąkowa 5; skr. Markohn — Łódź.

Kon — Przemysł Wełniany Michał Kon i Natkin, Sp. Akc., Łódź, Al. Kościuszki 69.

Kindermana — Zakłady Przemysłu Bawełnianego Juliusza Kindermana, Sp. Akc., Łódź, Piotrkowska 139; skr. Juka — Łódź.

Kinderman — Przemysł Wełniany Franciszek Kinderman, Sp. Akc., Łódź, Andrzeja 12; skr. Kinderman Andrzej — Łódź.

Krajowa Fabryka Wstążek, Sp. Akc., Łódź, St. Żeromskiego 98.

Krosno — Zakłady Przędzalniczo-Tkackie w Krośnie, Sp. Akc., Zarz. Kraków, Szewska 12.

Królewska Manufaktur, Karol Kröning i S-ka, Sp. Akc., Łódź 6-go Sierpnia 5; skr. Kroening — Łódź.

Krusche — Towarzystwo Akcyjne Pabjanickich Fabryk WYROBÓW Bawełnianych „Krusche i Ender” w Pabjanicach, Pabjanice, Zamkowa 3; skr. Kruschender — Pabjanice.

„*Lana*”, Tow. Przemysłu Włókienniczego w Zgierz, Sp. Akc., Zgierz, Berka Joselewicza 12.

Landsberg — Spółka Akcyjna Fabryk Sukna H. Landsberg, Tomaszów Mazowiecki, Gustowna 46.

Leonhardt — Towarzystwo Akcyjne Sukiennej Manufaktury Leonhardt, Woelker i Girbardt w Łodzi, Łódź, Leonhardt 1; skr. Leonhardt — Łódź.

Linoleum — Towarzystwo „Linoleum”, Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 143; tel. 172-19.

Litwin — Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe Włókiennicze B. N. Litwin, Sp. Akc., Łódź, Piotrkowska 207; skr. Atlit — Łódź.

Lorentz — Towarzystwo Akcyjne Manufaktury Bawełnianej Lorentz i Krusche w Zgierz, Zgierz Dąbrowskiego 11/13; skr. Lorentz—Krusche — Zgierz

Łódzka Czesalnia i Przędzalnia Wełny, Spółka Akcyjna Łódź, Sienkiewicza 63.

Łódzka — Towarzystwo Akcyjne Łódzkiej Fabryki Nici, Łódź, Niciarniana 1; skr. Nici — Łódź.

Müller — „Aleksander Müller”, Tomaszowska Fabryka Dywanów Chodników i WYROBÓW Koko-sowych, Sp. Akc., Tomaszów Mazowiecki, Rolanda 2.

Müller — Fabryka WYROBÓW Bawełnianych, Juliusz Müller, Sp. Akc., w Łodzi, Łódź Piotrkowska 169; skr. Juliusz Müller — Łódź.

Müllera — Towarzystwo Akcyjne Sukcesorowie Lebrechta Müllera, Ruda Pabjanicka; skr. Müller — Ruda Pabjanicka.

Orwil — Przemysł Włókienniczy „Orwil” Sp. Akc., Warszawa, Ostroroga 10; tel. 223-37 i 222-30; skr. Orwil — Warszawa.

Osser — Przemysł Bawełniany, Adam Osser, Sp. Akc., Łódź, Kilińskiego 222; skr. Osser — Łódź.

Opatówek — Fabryka Sukna w Opatówku, Sp. Akc., Opatówek. Pl. Małachowskiego 2; tel. 27-91.

Pabjanickie Zakłady Włókiennicze, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Krak.-Przedmieście 16/18; tel. 72-93.

Piesch — Francuska Spółka Akcyjna, Société Anonyme des Etablissements Piesch, Zarz. Bouboix (France), 152 Grande rue, Łódź, Kościuszki 39.

Pikielni — Fabryka WYROBÓW Wełnianych i Bawełnianych M. i T. Pikielni, Spółka Akcyjna, Łódź, Moniuszki 3; skr. Emile — Łódź.

Pikielnych — Spółka Akcyjna Przemysłu Włókienniczego A. i J. Pikielnych w Łodzi, zarz. Łódź, Cegielniana 24; skr. Pikielny Cegielniana 24 — Łódź.

Piotrkowskiej — Spółka Akcyjna Piotrkowskiej Manufaktury, Łódź, Piotrkowska 40, skr. Piotrkowska Manufaktura — Łódź.

„*Płótno*”, Sp. Akc., we Lwowie. Lwów, Grodecka 95.

„*Płótno*”, Tow. Akc., Zarz. Poznań, Pl. Wolności 3.

Polskie Runo — Przemysł i Handel Wełniany „Polskie Runo”, Sp. Akc., Warszawa, Miodowa 12; tel. 150-20; 294-07; skr. Kabeb — Warszawa.

Ponizowski — Towarzystwo Łódzkiej Manufaktury Ponizowski, Sp. Akc., Warszawa, Gęsia 14. tel. 23-86 i 524-96.

Poznańskiego — Spółka Akcyjna WYROBÓW Bawełnianych I. K. Poznańskiego w Łodzi, Łódź, Ogrodowa 17; skr. Ikape — Łódź.

„*Przemysł Jedwabny*”, Sp. Akc., Łódź, Cegielniana 13; skr. Krep — Łódź.

Radomska Przędzalnia Lnu, Sp. Akc., Radom, Marywilska 3; skr. Len — Radom.

„*Rakszawa*”, Akcyjne Towarzystwo dla WYROBÓW Sukiennych, Lwów, Łozińskiego 4; skr. Rakszawa — Lwów.

Ramisch — Fabryka WYROBÓW Bawełnianych „Franciszek Ramisch”, Sp. Akc., w Łodzi, Łódź, Piotrkowska 140; skr. Framisch — Łódź.

„*Recenia Polska*”, Sp. Akc., zarz. Warszawa, Krak. Przedmieście 16/18; tel. 72-93.

Richter — Zakłady Przemysłu Włókienniczego Józef Richter w Łodzi, Spółka Akcyjna, Łódź, Ks. Ign. Skorupki 19; skr. Jorichter — Łódź.

Rosenblatta — Spółka Akcyjna Wyrobów Bawełnianych S. Rosenblatta w Łodzi, Łódź, Karowa 36; skr. Blattrosen — Łódź.

Rubin — Fabryka Wyrobów Sukiennych „Ch. Rubin”, Sp. Akc., Tomaszów Mazowiecki, Krzyżowa 22.

Rudzka Przędzalnia Bawełny, Sp. Akc., Łódź, 6-go Sierpnia 4; skr. Rudzka — Łódź.

Scheiblera — Zjednoczone Zakłady Przemysłowe K. Scheiblera i L. Grohmana, Sp. Akc., Łódź, Targowa 65; skr. Zjednoczenie — Łódź.

Schlösserowskiej — Towarzystwo Schlösserowskiej Przędzalni Bawełny i Tkalni w Ozorkowie, Sp. Akc., Ozorków, woj. Łódzkie; skr. Schlösserowie — Ozorków.

Schön — Zakłady Przemysłu Włókienniczego C. G. Schön, Sp. Akc., Sosnowiec, Szeroka 25; skr. Cegeschön — Sosnowiec.

Schmelzer — Towarzystwo Akcyjne Bawełnianej Manufaktury August Schmelzer w Mysłowicach, Zarz. Warszawa, Trębacka 4; tel. 41-34.

Schweikerta — Towarzystwo Akcyjne Wyrobów Wełnianych Fr. Wilhelma Schweikerta w Łodzi, Łódź, Piotrkowska 147; skr. Schweikerto — Łódź.

Setalana — Łódzka Fabryka Wyrobów Jedwabnych „Setalana”, Sp. Akc., Łódź, Kościuszki 9; skr. Setalana — Łódź.

Silbersteina — Spółka Akcyjna Wyrobów Wełnianych i Bawełnianych M. Silbersteina, Zarz. Łódź, Piotrkowska 40; skr. Akcyjne Silberstein — Łódź.

„*Silko*”, Sp. Akc. Towarzystwo Przemysłu Włókienniczego, Warszawa, Browarna 22; tel. 115-32.

Smarzyński — Spółka Akcyjna Przemysłu Włókienniczego J. Smarzyński, F. Miłobędzki i J. Malewski, Łódź, Nowo-Senatorska 7; skr. Smina — Łódź.

Steigert — Tow. Akc., Wyrobów Wełnianych i Bawełnianych Teodor Steigert, Łódź, Piotrkowska 90; skr. Teodor Steigert — Łódź.

Steinert — Towarzystwo Akcyjne Karol Steinert, Łódź, Piotrkowska 276; skr. Steinert — Łódź.

Stiller i Bielszowski, Tow. Akc. Wełnianej Manufaktury, Łódź, Cegielniana 80.

Stradom — Częstochowskie Zakłady Wyrobów Włókiennych „Stradom”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Moniuszki 2; tel. 296-50, ogół. 296-68.

Szeps — Starzycka Manufaktura Dywanów „M. B. Szeps”, Sp. Akc., Tomaszów Mazowiecki, Szosa Warszawska 66/68.

Szlenkier — Fabryka Firanek Tiulu i Koronek Szlenkier, Wydźga i Veyer, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Dzielna 91; tel. 69.

Szyffer — Towarzystwo Wyrobów Wełnianych Maksymilian Szyffer w Łodzi, Sp. Akc., Łódź Piotrkowska 187; skr. Gloria — Łódź.

Śląska Hurlownia Włókiennicza, Sp. Akc., Katowice, 3-go Maja 11; skr. Metr — Katowice.

Ś-to Jerskie Zakłady Przemysłowe-Handlowe, Sp. Akc., Warszawa, Ś-to Jerska 10; tel. 306-48 i 47-31.

Tauman — Spółka Akcyjna dla Handlu i Wyrobu Towarów Jedwabnych i Bawełnianych „Maurycy Tauman” w Łodzi. Łódź, Juliusza 6/8; skr. Maurytan — Łódź.

Tkacz — Towarzystwo Zakładów Włókienniczych „Tkacz”, Spółka Akcyjna w Kamienicy

Polskiej, Kamienica Polska, pow. Częstochowski; skr. Tkacz — Poraj koło Częstochowy,

Tkanina — Spółka Akcyjna Handlu Towarami Włóknistymi „Tkanina” w Warszawie, Warszawa, Nowy Świat 32; tel. 42.

Tomaszowskiej — Spółka Akcyjna Tomaszowskiej Przędzalni Wełny Tomaszów Mazowiecki, Sw. Tekli 13/15; skr. Botany — Tomaszów Mazowiecki.

Towarzystwo Przędzalni Czesankowej, Sp. Akc., Łódź, Kilińskiego 194.

Treszczański — Fabryka Wyrobów Wełnianych Treszczański, Gliksman i S-ka, Sp. Akc., Łódź, Piotrkowska 63; skr. Tregliko — Łódź.

Trilling — Białostocka Fabryka Kółder i Sukna Oswald Trilling i Syn, Sp. Akc., Białystok, Lipowa 24; skr. Tryllingsyn — Białystok.

Union Textile, Sp. Akc., Częstochowa, Narutowicza 68; skr. Ettom — Częstochowa.

„*Unia*”, Spółka Akcyjna dla Przemysłu Jutowego w Bielsku, Bielsko, Rzeźnicza 2; skr. Unionjuta — Bielsko.

Varnhagen — Towarzystwo Akcyjne Fabryki Tasiem „Jules Varnhagen”, Warszawa, Okopowa 24; tel. 15-74.

„*Wala*”, Zakłady Przemysłu Opatrunkowego, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Królewska 23; tel. 207-04.

Warta — Przędzalnia i Tkalia Juty „Warta”, Spółka Akcyjna, Zarz. Warszawa, Mazowiecka 3; tel. 226-89 i 225-80. skr. Juwarta — Warszawa.

Weiss — Spółka Akcyjna Przemysłu Włókienniczego Weiss i Poznański, Łódź, Pusta 10; skr. Sawip — Łódź.

Wicke — Tkacko — Gumowa Manufaktura „Emil Wicke”, Sp. Akc., Łódź, Kopernika 36.

Widzewska Manufaktura, Sp. Akc., Łódź, Cegielniana 20; skr. Wina — Łódź.

„*Wilorco*”, Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe, Sp. Akc., Warszawa, Gesia 4; tel. 72-23.

Włókno — Spółka Akcyjna dla Handlu i Przemysłu Włóknistego „Włókno Polskie”, Zarz. Warszawa, Okrąg 6/8; tel. 156-11; skr. Włókno — Warszawa.

Wola — Towarzystwo Akcyjne Wyrobów Bawełnianych „Wola” w Warszawie, Warszawa, Bema 70; tel. dyr. 5-59, ogół. 18-01; skr. Edheiman — Warszawa.

Wulffson — Towarzystwo Akcyjne Manufaktury Wełnianej Hugo Wulffson. Łódź, Piotrkowska 78; skr. Wulffson — Łódź.

Zajbert — Przemysł Włókienniczy Bracia Zajbert w Łodzi Sp. Akc., Łódź, Piotrkowska 175; skr. Spaza — Łódź.

Zakłady Przemysłowe Grodziska Manufaktura, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Ogrodowa 21; tel. 18-76.

Zawiercie — Towarzystwo Zakładów Przędzalni Bawełny, Tkalni i Bielarni „Zawiercie”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Nowy Świat 7; tel. 26-52; skr. Aktoza — Warszawa.

Zgierska — Farbiarnia i Apretura, Sp. Akc., Zgierz, Szczawińska 2.

Zgierskiej — Towarzystwo Zgierskiej Manufaktury Bawełnianej, Sp. Akc., Zarz. Łódź, Piotrkowska 177; skr. Mafisz — Łódź.

Żyrardowskich — Towarzystwo Zakładów Żyrardowskich, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Traugutta 8; tel. 32-04 i 96-37; skr. Girard — Warszawa.

VI PRZEMYSŁ I HANDEL GARBARSKI I PRODUKTY ZWIERZECE.

Fabryki: garbarskie i wyrobów skórzanych. Szczecina, wyroby z włosia, piór i rogu. Pasy maszynowe i skóry sztuczne.

Adler Samuel, Zakłady Przemysłowe, Sp. Akc., Radom — Rakowice.

Autogen — Sp. Akc. Przemysłu Metalurgicznego i Garbarsko-Chemicznego „Autogen”, Warszawa, Obozowa 16/18; skr. Autogen.

„*Baker S. i S-ka*”, Dom Skór, Sp. Akc., Warszawa, Zielna 30; tel. dyr. 80-77, ctr. 80-22.

Bielska Fabryka Pasów Pędnych, Sp. Akc., Bielsko, Rzeźnicza 34; skr. Fabryka Pasów — Bielsko.

Blunck — Zakłady Garbarskie J. C. Blunck, Sp. Akc., Warszawa, Nowolipie 44/46; tel. 4-52; skr. Blunck — Warszawa.

„*Centrala Skór*”, Tow. Akc., Poznań, Grochowe Łąki 4; skr. Centrogar — Poznań.

Cetunja — Fabryka Obuwia Mechanicznego „Cetunja”, Sp. Akc., Warszawa, Leszno 74.

„*Dobrochód*”, Sp. Akc., Fabryka Obuwia, Warszawa, Kopernika 26; tel. 177-24.

Futro — Polskie Towarzystwo Handlu i Przemysłu Futrzanego „Futro”, Sp. Akc., Warszawa, Młocińska 3; tel. 87-36; skr. Futro — Warszawa.

Hurlownia Skór, Sp. Akc., Poznań, Wodna 22.

Kowalski — Przemysł Futrzany Tytus Kowalski, Sp. Akc., Warszawa, Senatorska 10; tel. 9-83.

Kuśnierskich — Fabryka Wyrobów Kuśnierskich i Białoskórniczych w Tyśmienicy, Sp. Akc., we Lwowie, Zarz. Lwów, Chorążczyzna 6.

Luxus — Mechaniczna Fabryka Obuwia „Luxus”, Sp. Akc., Warszawa, Leszno 108; tel. 196-86.

Mazaga — Małopolskie Zakłady Garbarskie i Fabryka Obuwia „Mazaga”, J. Pistynera, Sp. Akc. we Lwowie, Lwów, Gabryelówka 1.

„*Mochala*”, Górnośląska Garbarnia i Fabryka Pasów Transmisyjnych, Sp. Akc., Mochala poczta Lisów woj. Śląskie.

„*Nowość*” — Zakłady Przemysłowe Pierwszej Spółki Garbarskiej „Nowość”, w Radomiu, Sp. Akc., Radom — Zamłyniec, Garbarska 6; skr. Nowość — Radom.

Polskie Zakłady Garbarskie, Sp. Akc., Kraków, Ludwinów 5; skr. Garbarnia — Kraków.

Polscy Zjednoczeni Przemysłowcy Garbarze, Sp. Akc., Warszawa, Dzika 57; tel. 21-37; skr. Tanina — Warszawa.

Polus — Spółka Akcyjna Mechanicznego Wyrobu Obuwia „Polus”, Warszawa — Praga, Lubelska 30/32; tel. 231-88; skr. Samwop — Warszawa.

Raabe — Zakłady Przemysłowe H. B. Raabe, Sp. Akc., Warszawa, Dzika 5; tel. 278-25; skr. Habera — Warszawa.

Redel, Sp. Akc., Skład Futer, Nalewki 12; tel. 49-19.

Skup i Sprzedaż Skór Surowych i Garbników, Sp. Akc., Warszawa, Bielańska 7.

Skórami Handel, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Foksal 18; tel. 93-83.

Słoń — Fabryka Obuwia Mechanicznego „Słoń” dawniej B-cia Kipper, Sp. Akc., Warszawa, Wronia 71; tel. 17-63; skr. Słoń — Warszawa.

Temler — Towarzystwo Akcyjne Fabryki Garbarskiej Temler i Szwedę, Warszawa, Okopowa 78;

tel. zarz. 1-74; kantor 96; skr. Temlerszwede — Warszawa.

„*Unja*” — Sp. Akc. dla Przemysłu Jutowego w Bielsku, Bielsko, Rzeźnicza 2; tel. 1305; skr. Unjonjuta — Bielsk.

Winckenhagen — Zakłady Garbarskie i Fabryka Pasów F. Winckenhagen, Sp. Akc., Radom, Stare-Miasto 4, m. 5; skr. Winckenhagen — Radom.

VII. PRZEMYSŁ I HANDEL PAPIERNICZY I GRAFICZNY.

Masa i papa drzewna, papier i tektura, wyroby tekturowe i papierowe. Zakłady graficzne. Wyroby klisz i filmów kinematograficznych.

„*Allesse — Wisła*”, Fabryka Tutek i Bibulek Papierowych, Sp. Akc., Kraków, Długa 17; skr. Samum — Kraków.

Bednawski — Spółka Akcyjna Handlowo-Przemysłowa „W. Bednawski”, Warszawa, Moniuszki 2a; tel. 220-22; skr. Bednaw — Warszawa.

Bydgoska Drukarnia, Sp. Akc., Bydgoszcz, Poznańska 29/30.

Concordia — Drukarnia „Concordia”, Sp. Akc., Poznań, Zwierzyniecka 6.

Częstochowska Fabryka Papieru Kolorowego i Tapet, Tow. Akc., Częstochowa, Fabryczna 12; Warszawa, Długa 29; tel. 511-39.

Czechowicach — Fabryka Wyrobów Papierowych i Kartonaży „w Czechowicach” Sp. Akc., we Lwowie, Lwów, Ziemiński Bank Kredytowy; skr. Papa — Lwów.

„*Diana-Film*”, Wytwórnia Filmów Kinematograficznych Sp. Akc., Poznań, Głogowska 42.

Drukarnia Handlu i Przemysłu, Tow. Akc., Poznań, Wielkie Garbary 27.

Franaszek — Towarzystwo Akcyjne Fabryki Obić Papierowych i Papierów Kolorowych „J. Franaszek”, Warszawa, Wolska 41/43; tel. 1-71, 1-73 203-27; skr. Franaszek — Warszawa.

Galicyjskie Towarzystwo Akcyjne Fabryki Papieru przedłem Bracia Fiałkowscy, Warszawa, Marszałkowska 68; tel. 298-52.

Gnaszyńska Fabryka Tapet, Sp. Akc., Gnaszyn, poczta Częstochowa; skr. Gnajuta — Częstochowa.

„*Herbewo*”, Spółka Akcyjna, Herliczka, Beldowski, Wołoszyński. Zjednoczone Fabryki Tutek i Bibulek, Kraków Słowackiego 46.

Katowicka Drukarnia Nakładowa, Kattowitzer Buchdruckerei und Verlags, Sp. Akc., Katowice, 3-go Maja 12.

Katolicka Drukarnia, Tow. Akc., Poznań, Al. Marcinkowskiego 24.

„*Karpalił*”, Spółka Akcyjna dla Fabrykacji Kart do Gry, Wyrobów Papierowych i Przemysłu Litograficznego we Lwowie. Lwów, Zielona 20.

Kluczewskiej — Towarzystwo Akcyjne Kluczewskiej Fabryki Papieru, Warszawa, Moniuszki 4; tel. 83-86, 275-96.

Kolkowski — Bolesław Kolkowski i S-ka, Zakłady Graficzne, Sp. Akc., Łódź, Piotrkowska 91.

Kreglewski — Towarzystwo Akcyjne Edward Kreglewski, Poznań, Szyperska 8; skr. Kregle — Poznań; Warszawa, Sienna 61; tel. 12-79.

Kujawska Drukarnia, Tow. Akc., w Inowrocławiu, Inowrocław, woj. Poznańskie,

Kurjer Zachodni — Akcyjne Towarzystwo Drukarskie i Wydawnicze „Kurjer Zachodni”, Sp. Akc., Sosnowiec, Dęblińska, woj. Kieleckie.

Lech — Tow. Akc., „Drukarnia Lech”, Gniezno, Chrobrego 2; skr. Drukarnia Lech — Gniezno.

Lux — Przemysł Kinematograficzny „Lux”, Sp. Akc., w Warszawie, Warszawa, Jasna 24; tel. 238-89; skr. Luxfilm — Warszawa. W likwidacji.

Margulies, Sp. Akc., Skład Materiałów Piśmiennych, Warszawa, Wspólna 41; tel. 168-25.

Mirkowskiej — Akcyjne Towarzystwo Mirkowskiej Fabryki Papieru, Warszawa, Sienna 4; tel. 227-01.

Mieszczńska Drukarnia, Tow. Akc., Poznań, Murna 2.

Natronag — Fabryka Celulozy i Papieru „Natronag”, Sp. Akc., Kalety, pow. Lubliniecki, G. Śląsk.

„Nasz Sklep — Uranja”, Sp. Akc., Warszawa, Sienna 15; tel. 150-91.

Niemojowski — S. W. Niemojowski, Fabryka Papieru i WYROBÓW z Papieru, Sp. Akc., w Bielsku, Bielsko, woj. Śląskie, Rzeźnicza 26; skr. Niemojowski — Bielsko.

Nowo-Werkowska Fabryka Papieru, Sp. Akc., Wilno, Gdańska 6.

Nowo-Wilejska Fabryka Masy Drzewnej i Papieru, Sp. Akc., w Wilnie, Wilno, Słowackiego 4.

Olkienickiej — Spółka Akcyjna Olkienickiej Tektur i Tartaku, Wilno, Poznańska 2; skr. Tektolin — Wilno.

„Papier”, Sp. Akc., Wilno, Zawalna 13.

Petef — Powszechne Towarzystwo Filmowe „Petef”, Sp. Akc., Warszawa, Widok 10; tel. 64-10, 153-58; skr. Petefilm — Warszawa.

Pilica — Fabryka Papieru i Tektur „Pilica”, Sp. Akc., Warszawa, Żórawia 20.

Poznańskiego — Drukarnia Dziennika Poznańskiego, Tow. Akc., Poznań, Pocztowa 9.

Poznańska — „Drukarnia Poznańska”, Tow. Akc., Poznań, 27-go Grudnia 5.

Pomorska Drukarnia Rolnicza, Sp. Akc., Toruń, Bydgoska 56; skr. Rolnicza — Toruń; Warszawa, Kopernika 30; tel. 507-98.

Polska Wytłórnia Papierów Wartościowych, Sp. Akc., Warszawa, Okrzei 1; tel. 533-04.

Polska Drukarnia w Białymstoku, Sp. Akc., Białystok, Św. Rocha 3.

„Polska Drukarnia”, Tow. Akc., Poznań, Św. Marcina 70.

„Polska Drukarnia”, Sp. Akc., Zakładów Graficznych, Warszawa, Szpitalna 12; tel. 172-06.

Polonia — Śląskie Zakłady Graficzne i Wydawnicze „Polonia”, Sp. Akc., Katowice, Sobieskiego 11.

Robotników — Drukarnia Robotników Chrześcijańskich, Tow. Akc., Poznań, Św. Marcina 37.

„Romazkan”, Fabryka Papieru, Spółka Akc., w Wadowicach, Wadowice, woj. Krakowskie; skr. Romazkan — Wadowice.

Sami Sobie — Hurtownia Zrzeszonych Papierników „Sami Sobie”, Sp. Akc., Warszawa, Ks. Skorupki 14; tel. 405-99.

Saenger — Towarzystwo Akcyjne Pabjanickiej Fabryki Papieru Rob. Saenger, Warszawa, Smolna 17; tel. 301-81, 14-08.

Śląska Drukarnia, Sp. Akc., Bielsko, Piłsudskiego 17.

Soczewka — Papiernia „Soczewka”, Sp. Akc., Warszawa, Mazowiecka 7; tel. 56-67, 56-33 i 56-77.

Southern-Trade — Polsko Amerykańska Spółka Akcyjna „Southern-Trade”, Warszawa, Mokotowska 12; tel. 184-30; skr. South — Warszawa.

Steinhagen — Spółka Akcyjna „Steinhagen Wehr i S-ka, Fabryka Papieru w Myszkowie, Myszków, woj. Kieleckie; skr. Steinhagen — Myszków; Warszawa, Szpitalna 1, tel. 21-36; 21-60;

„Światło”, Przemysł Graficzny, Sp. Akc., Bielsko, Piłsudskiego 25; skr. Światło — Bielsko.

Techniczna Drukarnia, Sp. Akc., Warszawa, Czackiego 3; tel. 14-67.

Toruńska Drukarnia, Tow. Akc., w Toruniu, Toruń, Św. Katarzyny 4.

Towarzystwo Zakupów dla Przemysłu Graficznego, Sp. Akc., Warszawa, Królewska 10; tel. 16-66; skr. Zakupgraf — Warszawa.

Wielkopolska Papiernia, Tow. Akc., Bydgoszcz-Czyżkówko; skr. Papyrus — Bydgoszcz.

Witulín — Zakłady Przemysłowe „Witulín”, Sp. Akc., Radom, Marywilska 3; skr. Witulin — Radom.

Włocławska Fabryka Papieru, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Moniuszki 4; tel. 83-86, biuro 275-96.

Zjednoczeni — Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe „Zjednoczeni Papiernicy”, Sp. Akc., Warszawa, Królewska 43; tel. 281-92; skr. Zjednopap — Warszawa.

Żywiecka Fabryka Papieru, Sp. Akc., Żywiec-Zabłocie, woj. Krakowskie.

VIII. PRZEMYSŁ I HANDEL DRZEWNY.

Drzewo i wyroby: stolarskie, ciesielskie, bebnarskie i galanterja drzewna. Meble, bilardy, ramy, listwy. Wyroby pozłotnicze i forniery. Modelarnie i tartaki.

Agahell — Przemysł Drzewny „Agahell”, Sp. Akc., Warszawa, Jasna 11; tel. 268-57; skr. Agahell — Warszawa.

Angielska Spółka Akcyjna: The Anglo-European Company Limited, Anglo-Europejskie Tow. Akc., London, Adelaide House, King William Street E. C. 4; w Polsce, Wygoda, pow. Dolina; skr. Silwinoza — Wygoda.

Anglo — Europejskie Towarzystwo, Sp. Akc. The Anglo-European Co Ltd., Warszawa, Św. Krzyska 25; tel. 180-52.

„Artbiur”, Sp. Akc. dla Przemysłu i Handlu Artykułami Biurowymi, Warszawa, Marszałka Focha 3 tel. 274-07.

Augustowskich — Towarzystw Eksploatacji Lasów Augustowskich, Sp. Akc., Warszawa, Królewska 1, m. 9; tel. 167-13; skr. Auglas — Warszawa.

Braun — Zjednoczone Fabryki Dykt Klejonych B-cia Braum, Sp. Akc., Warszawa — Praga, Radzyminska 122; tel. 80-45.

Bystrzycki B. Zjednoczone Fabryki Przeróbki Drzewa, Tow. Akc. Orzechowo, woj. Poznańskie.

Delatyn — Zakłady Przemysłu Drzewnego „Delatyn” w Polsce, Sp. Akc., Lwów, Halicka 21.

„Dolina”, Przemysł Leśny, Sp. Akc., Lwów, Słowackiego 2.

Drzewnego — Sp. Akc. Drzewnego Przemysłu i Handlu, Warszawa, Oboźna 7; tel. 278-10, 278-16.

„Drzewo”, Tow. Akc., Poznań, Rzeczypospolita 9.

Dymmek — Zakłady Artystyczne Przemysłu Drzewnego „Dymmek”, Sp. Akc., Warszawa, Żytnia 29a; tel. 99-30.

„*Ekonomia*”, Sp. Akc. Gospodarstwa Krajowego, Skarżysko, woj. Kieleckie; skr. Ekonomia — Skarżysko.

Eksplolas — Towarzystwo Przemysłu Leśnego „Eksplolas”, Sp. Akc., Warszawa, Mazowiecka 11 (Bank Ziemiański) tel. 97-09.

Faller — Przemysł Drzewny Falter i Dattner, Sp. Akc., Kraków, Basztowa 23.

„*Formiarz*”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Kowieńska 24; tel. 175-41; skład Piwna 14; tel. 175-42; skr. Formiarz — Warszawa.

„*Gaj*”, Leśna Spółka Akcyjna we Lwowie, Lwów, 3-go Maja 5.

„*Gnom*”, Zakłady Przemysłu Drzewnego, Sp. Akc., Warszawa, — Praga, Zygmuntowska 8; tel. 104-46.

Gościcino — Fabryka Krzesel „Gościcino”, Sp. Akc., Gościcino, woj. Pomorskie; skr. Stugos — Gościcino.

Górnośląskie Przedsiębiorstwa Drzewne, Sp. Akc., Katowice, Marjacka 22; skr. Gódrzew — Katowice.

Górnośląskie Towarzystwo dla Przemysłu Drzewnego w Tarnowskich Górach, Tarnowskie Góry, woj. Śląskie; skr. Drzewo — Tarnowskie Góry.

Górnośląskie Zakłady Drzewa, Tow. Akc., Lubliniec.

Heller — Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe „Horacy Heller”, Sp. Akc., Warszawa, Wierzbowa 8; tel. 37-44 i 79-15; skr. Horacy Heller — Warszawa.

Heller — Zygmunt Heller, Spółka Akcyjna dla Handlu i Przemysłu Leśnego, Warszawa, Al. Jerozolimska 39; tel. 299-53; skr. Zygmunt Heller — Warszawa.

Horacy — Zakłady Przemysłowe Drzewne i Metalurgiczne „Horacy”, Sp. Akc., Warszawa, Jasna 11; tel. 180-71; skr. Horacy — Warszawa.

Jakubowicz — Przemysł Drzewny „Maksymilian Jakubowicz”, Sp. Akc., Łódź, St. Żeromskiego 90/92.

Kamienne — Towarzystwo Leśne „Kamienne”, Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 99 m. 12; tel. 192-47; skr. Rongold — Warszawa.

Karpackie Towarzystwo Leśne, Sp. Akc., Lwów.

Karpina — Zakłady Przemysłu Drzewnego i Chemiczno-Drzewnego, „Karpina”, Sp. Akc., Lwów 3-go Maja 9; Warszawa, Marszałkowska 140 m. 11; tel. 56-00.

Kieleckie Akcyjne Towarzystwo, Górniczego, Żelaznego i Leśnego Przemysłu, Warszawa, Al. Jerozolimska 39.

Ksawerów — Zakłady Przemysłowe Drzewne „Ksawerów”, Sp. Akc., Radomsko, Powiatowa 7.

Kujawska Spółka Drzewna, Sp. Akc., Inowrocław, Pakoska 1; skr. Drzewo — Inowrocław.

Las — Przemysł i Handel Leśny „Las Kresowy”, Sp. Akc., Warszawa, Leszno 77; tel. 508-85; skr. Krelas — Warszawa.

Las — Spółka Akcyjna Przemysłowo-Leśna „Las”, w Warszawie, Warszawa, Pl. Żelaznej Bramy 1; tel. 255-16.

„*Las*” Sp. Akc., Katowice, Ligonja 22; skr. Las — Katowice.

Lasmet — Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe „Lasmet”, Sp. Akc., Bydgoszcz, Gdańska 29; skr. Lasmet — Bydgoszcz.

Lasy — Towarzystwo Przemysłowo-Leśne „Lasy Polskie”, Sp. Akc., Bydgoszcz — Kapuściska Dolne.

„*Lignosa*”, Spółka Akcyjna dla Przemysłu Drzewnego we Lwowie, Lwów.

„*Ligota*”, Przemysł Drzewny, Sp. Akc., Katowice, Ligota; tel. 1845, 1187; skr. Lipede — Katowice.

Listwin — Towarzystwo Przemysłu Leśnego „Listwin-Ludwipol”, Sp. Akc., Warszawa, Św. Krzyska 28, m. 17; tel. 319-11.

„*London-Danziger Holzhandel*” w Gdańsku Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Krak. Przedmieście 9; tel. 123 67 i 123-47.

„*Mazowia*”, Fabryka Mebli Giętych w Radomsku, Sp. Akc., Zarz. Radomsko, woj. Łódzkie.

„*Mikuliczyn*” Zakłady dla Przemysłu Drzewnego, Sp. Akc., Mikuliczyn, woj. Lwowskie.

Nadłuczzańskich — Związek Nadłuczzańskich Przemysłowców Leśnych, Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 81; tel. 154-99.

„*Oikos*”, Spółka Akcyjna dla Przemysłu Drzewnego, Lwów, 3-go Maja 16; skr. Oikos — Lwów.

Okoniewski Przemysł Drzewny, Sp. Akc., Tartak Parowy i Wyrób Mebli, Katowice, Ligota — Pszczyńska.

Olza — Mikaszewickie Zakłady Wyróbów Drzewnych „Olza”, Sp. Akc., Warszawa, Jasna 11; tel. 80-71; skr. Olza — Warszawa.

Oak — Towarzystwo Przemysłowo Leśne „Oak” Sp. Akc., Warszawa, Prózna 14; tel. 244-12.

Osikowy Przemysł, Sp. Akc., Warszawa, Królewska 3.

„*Oswa*” Fabryka Płyt Klejowych, Sp. Akc., Bydgoszcz, skr. Oswa — Bydgoszcz.

Poleński, Sp. Akc., Fabryka Mebli Stylowych i Skład Fabryczny, Warszawa, Bracka 4; tel. 24-98.

„*Polesie*”, Spółka Akcyjna dla Przemysłu i Handlu Leśnego oraz Przemysłu Górniczego, Zarz. Warszawa, Żórawia 4a; tel. 323-52; skr. Resil — Warszawa.

„*Polska Foresla*”, Sp. Akc., Lwów, Kopernika 21.

Polski Przemysł Korkowy, Sp. Akc., Warszawa, Solec 59; tel. 82-63 i 232-09; skr. Polkorek — Warszawa.

Poznańska Spółka Drzewna, Tow. Akc., Poznań, Św. Marcina 52/53; skr. Las — Poznań.

Przemysł i Eksport Leśny, Sp. Akc., Warszawa, Piękna 13; tel. 240-66 i 112-96; skr. Peksles — Warszawa.

Przemysłowe - Towarzystwo Przemysłowo-Leśne, Sp. Akc., Warszawa, Królewska 35.

Silwa — Montana, Górnośląski Przemysł Drzewny, Sp. Akc., Katowice.

„*Sosna Polska*”, Sp. Akc., Bydgoszcz, Zimne Wody.

„*Standard*”, Zakłady Przemysłowo Leśne, Sp. Akc., w Warszawie, Warszawa, Marszałkowska 94, m. 19; tel. 78-30.

Starogardzka Fabryka Mebli, Tow. Akc., Starogard, woj. Pomorskie.

Stepań — Zakłady Przemysłowo-Leśne „Stepań”, Sp. Akc., Warszawa, Rysia 1.

Stolarska Spółka, Tow. Akc., Poznań, Grunwaldzka 20.

Strug — Przemysł Drzewny „Strug”, Sp. Akc., Grudziądz, Ks. Budkiewicza 2/4; skr. Strug — Grudziądz.

Szczerbiński — Towarzystwo Akcyjne Warszawskiej Fabryki Mebli Stylowych Z. Szczerbiński i S-ka, Zarz. Warszawa, Pl. Małachowskiego 2; Fabryka, Dzielna 72; tel. 21-09 i 12-86; skr. Mebel-fab — Warszawa.

Świerk — Spółka Akcyjna Przemysłu i Handlu Drzewnego „Świerk”, Warszawa, Wielka 22; tel. 137-11 i 158-66; skr. Świerk — Warszawa.

„Tarlaki”, Przedsiębiorstwo Drzewne, Sp. Akc., Chodorów, woj. Lwowskie; skr. Tarchod — Chodorów.

Tel — Towarzystwo Eksploatacji Lasów „Tel”, Sp. Akc., Warszawa, Wilcza 35; tel. 56-02; 195-06; skr.: Tel — Warszawa.

„Thonet-Mundus”, Polskie Fabryki Giętych Mebli, Sp. Akc., Bielsko, Mickiewicza 21; skr. Mundus — Bielsko; skład: Warszawa, Marszałkowska 141; tel. 20-29.

Trak — Spółka Akcyjna Drzewnego Handlu i Eksportu „Trak”, Warszawa, Mazowiecka 11, m. 13; tel. 91-89; skr. Trak — Warszawa.

Wicander — Spółka Akcyjna Przemysłu Korowego Wicander i S-ka, Warszawa, Marszałka Focha 9; tel. 203-02, 11-28; skr. Wicanders — Warszawa.

Wielkopolski Przemysł Drzewny, Sp. Akc., Warszawa, Hortensja 6; tel. 105-49, 176-18.

Wieluński Przemysł Drzewny i Budowlany, Sp. Akc., Wieluń, Częstochowska 15 (woj. Łódzkie).

Wschód — Zjednoczone Towarzystwo Przemysłu Drzewnego „Wschód”, Sp. Akc., Katowice, Ligonja 22; tel. 72, 116; 1875; skr. Zjednodrzewo — Katowice.

Zagórska Fabryka Krzesel i Tartaki, Sp. Akc. Zagórze Pomorskie, woj. Pomorskie; skr. Zafaksze — Zagórze.

„Zap”, Zakłady Przemysłowe, Towarzystwo Akcyjne w Bydgoszczy, Bydgoszcz, Chrobrego 20.

IX. PRZEMYSŁ I HANDEL KONFEKCYJNY

Bielizna, obuwie, kapelusze, czapki, guziki, przedmioty galanteryjne i toaletowe. Pracownie, konfekcyj i ubrań różnych.

Ameryka — Akcyjne Towarzystwo Krawieckie „Ameryka”, Warszawa, Żąbkowska 40; tel. 40-27.

Asko — Przemysł Bielizniany „Asko”, A. Strassman i S-ka, Sp. Akc., Warszawa, Chłodna 5; tel. 46-67.

Carrosin — Fabryka Guzików „Carrosin”, Tow. Akc., Poznań, Wenecjańska 16.

Częstochowskiej — Towarzystwo Akcyjne Częstochowskiej Fabryki Guzików, dawniej Jan i Stanisław Grossman, Zarz. Warszawa, Koszykowa 11b; tel. 220-31.

Dom Konfekcyjny, Tow. Akc., Poznań, Stary-Rynek 98/100.

Fabryka Kapeluszy, Tow. Akc., Częstochowa, Spadek 20.

Gafota — Spółka Akcyjna „Gafota”, Lwowska Fabryka Obuwia, Lwów, Zniesienie.

Goeppert — Fabryka Kapeluszy Filcowych „Karol Goeppert”, Sp. Akc., Łódź, Podleśna 3; skr. Goeppert — Łódź.

Herse — Dom Mód „Bogusław Herse”, Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 150; tel. 229-31; skr. Herse — Warszawa.

Jabłkowscy — Dom Towarowy „Bracia Jabłkowscy”, Sp. Akc., Warszawa, Bracka 25; tel. 212-02.

Jabłkowscy — Wileński Dom Towarowo-Przemysłowy „Bracia Jabłkowscy”, Sp. Akc., Wilno, Mickiewicza 18.

Konfekcja Damska, Tow. Akc., Poznań, Wielka 27/29.

Korzeniewski — W. Korzeniewski, Tow. Akc., Grudziądz, Rynek 22/24.

Krafft — Fabryka Konfekcji i Składy Sukna Tadeusz Krafft i S-ka, Sp. Akc., Warszawa, Grzybowska 43; tel. 509-57.

Lipszyc — Towarzystwo Akcyjne „R. Lipszyc”, Łódź, Piramowicza 416; skr. Akcerel — Łódź.

Lisiecki — F. Lisiecki, Dom Konfekcyjny, Sp. Akc., Poznań, Stary-Rynek 98/100.

Obersky Arnold, Sp. Akc., Katowice, Rynek 8.

Opus — Fabryka i Pralnia Bielizny „Opus”, Sp. Akc., Warszawa Pawia 38, tel. 257-88; skład Nowolipki 5; 239-70; kantor 59-13; skr. Opus — Warszawa.

Orszagh B-cia, Skład Hurtowy Towarów Galanteryjnych i Pończoch, Warszawa, Leszno 15; tel. 18-71.

„Orzeł”, Polski Przemysł Obuwniczy i Towarzystwo Handlowe, Sp. Akc., Kraków, Librowszczyzna 3; skr. Delka — Kraków.

Schlee Herman, obecnie Łódzka Fabryka Kapeluszy Łódź, Targowa 2.

Sielecka Fabryka Filców i Kapeluszy, Sp. Akc., Warszawa, Nabieląka 6; tel. 255-60.

Szmechel — Dom Konfekcyjny Hugo Szmechel i Synowie, Sp. Akc., Grudziądz, Wybickiego 214.

Trocas — Fabryka Wyrobów Galanteryjnych „Trocas”, Spółka Akcyjna w Warszawie, Warszawa Długa 50, Pasaż Simonsa; tel. 123-95.

Warszawska Fabryka Guzików, Sp. Akc., Warszawa — Praga, Radzyńska 7, tel. 334-75.

X. PRZEMYSŁ I HANDEL SPOŻYWCZY.

Płody rolne. Młynarstwo i krupiarstwo. Miodosytnie, browary, gorzelnie, suszarnie chmielu i drożdży. Rzeźnie i wędliniarnie. Przemysł rybny. Wódki, wina, likiery, słód, lód sztuczny, konserwy, octy, musztardy, wody mineralne, oleje, cukier, wyroby cukiernicze, czekolada, wyroby tabaczne.

„Akwawit”, Rektyfikacja Okowity i Fabryka Chemiczna, Sp. Akc., Poznań, Cieszkowskiego 5; skr. Akwawit — Poznań.

Alicja — Polskie Zakłady Wyrobów Cukrowych „Alicja”, Sp. Akc., dawniej J. Gross i Syn, Bielsko, Kazimierza Wielkiego 16; skr. Alicja — Bielsko.

Ansladt — Towarzystwo Akcyjne Browaru Parowego Sukcesorów K. Anstadta, Łódź, Pomorska 34; skr. Towanstadt — Łódź.

Antonienhülle Consum-Verein, Sp. Akc., Wirek G. Śląsk.

„Apros”, Śląskie Tow. Apropowizacyjne, Bielsko, Blichowa 1.

Apropowizacja — Tow. Apropowizacji Miast Polski, Sp. Akc., Warszawa, Hipoteczna 5; tel. 152-71.

Babino — Tomachowska Cukrownia, Sp. Akc., Równe; skr. Adoks — Równe; Zarz. Warszawa, Królewska 10; tel. 10-44.

Bergszlos — Towarzystwo Browarów i Fabryki Drożdży Spirytusowych „Bergszlos” w Równem, Sp. Akc., Równe, 3-go Maja 189; skr. Bergszlos — Równe Wol.

„*Bezel*”, Brygiewicz W. Zucher M. i S-ka, Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 119; tel. 34-90.

Biała Podlaska — Spółka Akcyjna Zakłady Rolniczo-Przemysłowe w Białej Podlaskiej, Zarz. Biała Podlaska, Warszawska 5.

Bielsko — Bielski Browar Akcyjny, Sp. Akc., Bielsko, Gieszyńska 80; skr. Browar — Bielsko.

Biezańów — Zakłady Przemysłowe „Biezańów”, Sp. Akc., Zarz. Kraków, Rynek Główny 14.

Blomfield's — Towarzystwo Przemysłu Rybnego „Blomfield's”, Sp. Akc., Warszawa, Zimna 4; tel. 177-52.

Bohm — Ferd. Bohm et Co, Fabryka Cykorji we Włocławku, Sp. Akc., Włocławek, Toruńska 2; skr. Bohm — Włocławek.

Borowiczki — Spółka Akcyjna Cukrowni i Rafinerji „Borowiczki”, Płock; skr. Borowiczki — Płock; Zarz. Warszawa, Warecka 9.

„*Branka*”, Fabryka Cukrów, Czekolady i Kakao, Sp. Akc., Lwów, Szeptyckich 26; skr. Branka — Lwów.

Brześć — Towarzystwo Cukrowni „Brześć Kujawski”, Sp. Akc., Brześć Kujawski; skr. Cukrownia — Brześć Kujawski; Zarz. Warszawa, Traugutta 3; tel. 244-00 i 180-15.

Buszczyński — K. Buszczyński i Synowie, Hodowla Nasion, Sp. Akc., Warszawa, Mazowiecka 1; tel. 280-69 i 197-35; skr. Buszczyński — Warszawa.

„*Centra*”, Sp. Akc. dla Zawodu Cukierniczego, Katowice.

Centrala Przemysłu Rzeźniczego, Tow. Akc., Poznań Grochowe Łąki 8.

Centrala Handlowa Młynarzy Polskich, Sp. Akc., Warszawa, Nowy Świat 70; tel. 107-51 i 222-92.

Centrala Rolników, Sp. Akc., Poznań, Pl. Wolności 18; oddz. Gdańsk, Hopfengasse 17; Toruń, Szeroka 18.

Cerealja — Młyny Grudziądzkie „Cerealja”, Sp. Akc., Grudziądz, Dworcowa 49; skr. Cerealja-Grudziądz.

Chelmica — Towarzystwo Akcyjne Fabryki Cukru „Chelmica”, Włocławek; skr. Chelmica 113-Włocławek; Zarz. Warszawa, Trębacka 4, tel. 77-89.

Chelmińskie — Browary Chelmińskie, Tow. Akc. Chelmno, (woj. Pomorskie) Biskupia 7/8; skr. Browary-Chelmno.

Chelmia — Cukrownia „Chelmia”, Sp. Akc., Chelmia, (woj. Pomorskie); skr. Cukrownia-Chelmia.

Chocień — Spółka Akcyjna Fabryki Cukru „Chocień”, Chocień, woj. Warszawskie; skr. Cukrownia-Cherniewice.

„*Chodorów*”, Akcyjne Towarzystwo dla Przemysłu Cukrowniczego, w Chodorowie, Chorodów, woj. Lwowskie; skr. Cukrownia-Chodorów; Zarz. Lwów, Zimorowicza 19; skr. Cukrodorów-Lwów.

Chybie — Cukrownia „Chybie”, Sp. Akc., Zarz. Kraków, Bracka 1;

Ciechanowski — Browar Ciechanowski, Sp. Akc. Ciechanów, woj. Warszawskie; skr. Browar-Ciechanów.

Ciechanów — Cukrownia „Ciechanów”, Sp. Akc. Ciechanów, skr. Cukrownia — Ciechanów; Zarz. Warszawa, Boduena 1; tel. 18-16.

Cielce — Towarzystwo Akcyjne Fabryki Cukru „Cielce”, Warta, woj. Łódzkie; Zarz. Warszawa, Boduena 1; tel. 18-16.

Consum — Verein Antonienhütte, Sp. Akc., Nowa Wieś, woj. Śląskie.

„*Cukiernicy Warszawscy*” *Fabryka Czekolady*, Kakao i Cukrów, Sp. Akc., Warszawa, Wolność 2.

Czersk — Towarzystwo Akcyjne Fabryki Cukru i Rafinerji „Czersk”, Zarz. Warszawa, Chmielna 32.

Czerwony Dwór — Zakłady Rolniczo-Przemysłowe „Czerwony Dwór”, Sp. Akc., Wilno, Ofiarna 2 m15

Częstocice Towarzystwo Fabryki Cukru, Sp. Akc., Częstocice, poczta Ostrowiec, woj. Kieleckie; Zarz. Warszawa, Królewska 35; tel. 59-18.

Dawidowsy — Bracia Dawidowscy, Sp. Akc. Poznań, Gwarna 17.

„*Dębienko*”, Młyny i Tartaki, Towarzystwo Akcyjne, Dębienko, poczta Stęszew, woj. Poznańskie.

Diszkin — Towarzystwo dla Handlu i Przemysłu Mięsnego, Sp. Akc. w Łodzi, Łódź, Piotrkowska 8; skr. S. Diszkin-Łódź.

Długolecki — Warszawskie Towarzystwo Handlu Herbatą A. Długolecki, W. Wrześniewski, Sp. Akc. Warszawa, Bracka 23; tel. 14-92; skr. Wuteha-Warszawa.

Dobre — Spółka Akcyjna Cukrowni „Dobre”, Dobre, woj. Warszawskie; skr. Cukrownia Dobre-Dobre; Zarz. Warszawa, Traugutta 3; tel. 92-18.

Dobrzelin Cukrownia Sp. Akc., Żychlin; skr. Dobrzelin-Żychlin.

„*Edeka*”, Spółka Akcyjna, Hurtownia Towarów Kolonialnych, Katowice, Sobieskiego 18.

Elżbietów, Cukrownia, Sp. Akc., Sokółów, Zarz. Czackiego 3/5; skr. Sokółów-Cukrownia.

Etyl — Zakłady Przemysłowe „Etyl”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Hortensja 5.

E. W. I. G. „Ewig”, Sp. Akc. Warszawa, Leszno 10; tel. 220-90 i 433-87.

Extra — Krotoszyńska Fabryka Kawy Słodowej „Extra”, Staniszewski i S-ka, Sp. Akc., Krotoszyn, Sienkiewicza 8; skr. Extra-Krotoszyn.

Foltynowicz — Młyn Parowy Leon Foltynowicz, Tow. Akc., Gniezno, woj. Poznańskie; skr. Foltynowicz-Gniezno.

Francka — „Henryka Francka Synowie”, Fabryka Środków Kawowych, Sp. Akc., Skawina, woj. Krakowskie; skr. Frankowie-Skawina. w Warszawie, Jerozolimska 35, tel. 246-27.

Fränkel — „Adolf Fränkel i Synowie”, Fabryka Przetworów Spirytusowych, Sp. Akc. Zarz. Kraków, Wielopole 15.

Fruziński — Towarzystwo Akcyjne Fabryki Czekolady, Kakao i Cukierków „Jan Fruziński, Warszawa, Polna 34; tel. 5-35.

Fuchs — Spółka Akcyjna „Dom Handlowo-Przemysłowy Franciszek Fuchs i Synowie”, Zarz. Warszawa, Miodowa 18; tel. 32 i 83-06 skr. Fuchso-wie-Warszawa.

Fuchs — Warszawska Fabryka Biszkoptów „Stanisław Fuchs”, Sp. Akc., Warszawa, Nowolipie 80 tel. 113-83.

Garbów — Cukrownia „Garbów”, Sp. Akc., Garbów, woj. Lubelskie; skr. Cukrownia-Garbów-Lublin; Zarz. Warszawa, Mokotowska 25; tel. 69-08 i 20-05.

Geiling — Georges Geiling et C-ie, Tow. Akc. Poznań, Wielka 21, skr. Champagne-Poznań.

Geneli — Fabryka Wódek, Likierów i Win Stefan Geneli i S-ka, Sp. Akc., Warszawa, Al. Jerozolimska 117/119; tel: 1-57.

„Goplana”, Poznańska Fabryka Czekolady, Tow. Akc., Poznań, Św. Wawrzyńca 28; skr. Goplana-Poznań.

Gostawice — Towarzystwo Cukrowni i Rafinerji „Gostawice”, Sp. Akc., Konin, woj. Łódzkie, skr: Cukrownia-Gostawice; Zarz: Warszawa, Zgoda 15; tel: 1-13.

Górnośląska Hurlownia Piwa i Wódek, Sp. Akc. Katowice, Gliwicka 1.

Grodziskie — Browary Grodziskie, Tow. Akc. Grodzisk, woj. Poznańskie; skr: Browary-Grodzisk-Poznań.

Grójeckie — Zakłady Rolniczo-Przemysłowe Ziemi Grójeckiej, Sp. Akc., Grójec, Radomska 7;

Granum — Spółka Akcyjna Połączonych Krajowych Nasion Selekcyjnych „Granum”, Warszawa, Pl. Napoleona 6; tel: 301-74.

Haberbusch — Spółka Akcyjna „Zjednoczone Browary Warszawskie p. f. Haberbusch i Schiele”, Warszawa, Krochmalna 59; tel: 16-95 i 81-71; skr: Haberbusch-Siele-Warszawa.

Handel Ziemiopłodami, Sp. Akc., Warszawa, Kopernika 30; tel. 101-80.

Hanka — „Górnośląska Fabryka Czekolady i Cukrów, Sp. Akc., Siemianowice, Szefflera 4/5; tel: 5-30

Hartwig — Spółka Akcyjna Hartwig Kantowicz, Zastępca w Poznaniu, Poznań, Grochowe Łąki 6; skr: Harbat-Poznań.

„Hermannmühlen”, Towarzystwo Akcyjne w Poznaniu, Poznań, Pl. Wolności 17; skr: Hermannmühlen-Poznań.

Hirszejld — „Dom Handlowy Bracia Hirszejld, Sp. Akc., Fabryka Konserw „Victual”, Warszawa, Bielańska 5; tel: 288-26; skr: Victual-Warszawa.

Huggera — Browary Huggera, Towarzystwo Akcyjne w Poznaniu, Poznań, Półwiejska 25; skr: Hugger-Poznań.

„Hungaria”, Polsko-Węgierskie Towarzystwo Handlu Winem, Generalne Przedstawicielstwo Królewsko-Węgierskich Piwnic Państwowych, Sp. Akc., Warszawa, Miodowa 7; tel: 424-43.

Hurlownia Spółek Spożywców, Tow. Akc., Poznań, Tama Garbarska 21.

Howieckich — Zakłady Przemysłowe Braci Howieckich, Sp. Akc., Warszawa, Lipowa 7a; skr: Brailowie-Warszawa.

Izdebnickie Zakłady Przemysłowe, Sp. Akc. w Izdebniku, Izdebnik, woj. Krakowskie.

Józefów — Towarzystwo Akcyjne Fabryki Cukru i Rafinerji „Józefów”, Plochocin, woj. Warszawskie; skr: Józefów-Plochocin; Zarz. Warszawa, Trebacka 15. tel: 6-22; skr: Józefów-Warszawa.

„Kaden” — „L. i G. Kaden”, Towarzystwo Akcyjne w Krakowie, Kraków, Dunajewskiego 6.

Kanold — Spółka Akcyjna „Kanold”, Leszno, woj., Poznańskie, Królowej Jadwigi 14.

Karwice — Towarzystwo Karwice-Ozierańskiej Cukrowni i Rafinerji, Sp. Akc., Mizocz, woj. Wołyńskie; skr: Cukrownia-Mizocz; Zarz. Warszawa, Chmielna 27 m 1a.

Kisielnica — „Dobra i Zakłady Przemysłowe” „Kisielnica”, Bogdana Kisielnickiego, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Matejki 10 m 5.

„Klasno”, Rafinerja i Fabryka Spirytusu i Likierów, Sp. Akc., Zarz. Kraków, Straszewskiego 25.

Kłos — Zakłady Młynarskie i Przemysłu Zbożowego, Sp. Akc., Poznań, Grobla 2; skr: Groblamłyn-Poznań.

Koło — Zakłady Rolniczo-Przemysłowe w Kole, Sp. Akc., Koło, woj. Łódzkie, skr: Zakłady-Koło.

Konstancja Cukrownia, Sp. Akc., Kutno; Zarz. Warszawa; skr: Konstancja-Kutno.

Konsum — Verein Mysłowice, Sp. Akc., Katowice, Zamkowa 12.

Koseckich — Towarzystwo Przemysłowe Koseckich, Sp. Akc. we Lwowie, Zarz. Lwów, Jagiellońska 2; skr: Towakos-Lwów.

Kościńska — „Cukrownia Kościńska”, Sp. Akc., Kościan, woj. Poznańskie; skr: Cukrownia-Kościan.

Kowanówko — Spółka Akcyjna Młyny Parowe w Kowanówku, Kowanówko, poczta Oborniki; skr: Młynkowa-Kowanówko.

Koźmińskie Zakłady Rolniczo-Przemysłowe, Tow. Akc., Koźmin, woj. Poznańskie.

Krajowe Młyny Ryżowe, Sp. Akc., Łódź, Południowa 46; skr: Młynryż-Łódź.

„Kraakus”, Przemysł Spirytusowy i Chemiczny, Sp. Akc., Kraków XXII, Zabłocie 16/16; skr: Aktow-Kraków.

Krasiniec — Towarzystwo Akcyjne Cukrowni „Krasiniec”, Krasiniec, woj. Warszawskie, skr: Cukrownia-Krasiniec; Zarz: Warszawa, Boduena 1 m 3; tel: 61.

Krotoszyński — Browar Krotoszyński, Tow. Akc. Krotoszyn, woj. Poznańskie, skr: Browar-Krotoszyn.

Kruszwica — Cukrownia „Kruszwica”, Tow. Akc., Kruszwica — woj. Poznańskie; skr: Cukrownia-Kruszwica.

Kujawskie Zakłady Rolniczo-Przemysłowe w Waganiecu, Sp. Akc., Waganiec, pow. Niezawski; skr: Młyn-Waganiec.

Kujawy — Cukrownia „Kujawy”, Tow. Akc., Janikowo, woj. Poznańskie; skr: Cukrownia-Janikowo

Kuntersztyn — Browar Kuntersztyn, Tow. Akc., Grudziądz, woj. Pomorskie, Ks. Budkiewicza 33/35.

Kurlandzka Olejarnia w Wilnie, Tow. Akc., Wilno, Słowackiego 14;

Kutnowskie — Zakłady Rolniczo-Przemysłowe Ziemi Kutnowskiej, Sp. Akc., Kutno, woj. Warszawskie; skr: Cerealia-Kutno.

Lamberl i Krzysiak, Sp. Akc. Handlu Artykułami Żywnościowymi i Surowcami, Warszawa, Niecała 8; tel: 76-56.

Lesienicka Fabryka Drożdży Prasowanych i Spirytusu, Sp. Akc., Zarz. Lwów, Kleparowska 18.

Leśmierz — Towarzystwo Przemysłowe „Leśmierz”, Sp. Akc., Łęczycza, woj. Łódzkie; skr: Leśmierz-Łęczycza.

„Lubań”, Fabryka Przetworów Ziemniaczanych Tow. Akc., Lubań, poczta Poznań; skr: Lubanta-Poznań.

Lubelskie — Młyny i Kaszarnie Lubelskie, Sp. Akc., Lublin, Szańcowa 5.

Lublin — Cukrownia i Rafinerja „Lublin”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Mokotowska 25; tel: 265-70 i 20-05; skr: Cukrownia-Lublin.

Lubraniec — Zakłady Rolniczo-Przemysłowe w Lubrańcu Ziemi Kujawskiej, Sp. Akc., Lubraniec, woj. Warszawskie.

Lwowskie Towarzystwo Akcyjne Browarów,
Lwów, Kleparowska 18.

Łabędź — Fabryka Cykorji „Łabędź”, Sp. Akc.,
Łabędź, poczta Działoszyce, woj. Kieleckie.

Łanięta Cukrownia, Sp. Akc., W. T. F. C.,
Ostrowy, poczta Kutno skr: Ostrowy Cukrownia
Łanięta.

„Łęczyca” — Spółka Akcyjna Rolniczo-Han-
dlowo-Przemysłowa w Łęczycy, Łęczyca, Kaliska 38.

Łomża — Zakłady Rolniczo-Przemysłowe w
Łomży, Sp. Akc., Łomża, woj. Białostockie: skr:
Ziemioplody-Łomża.

Łubna — Towarzystwo Akcyjne Fabryk Cukru
i Rafinerji „Łubna i Szreniawa, Kazimierza Wielka,
woj. Kieleckie; skr: Cukrownia-Kazimierza Wielka.

Łyszkowice Cukrownia, Sp. Akc., Łowicz: Zarz;
Warszawa, Długa 60.

Machlejd — Zakłady Przemysłowe Karol Majch-
lejd, Sp. Akc., Warszawa, Chłodna 45; tel: 57-75.

Mała Wieś — Cukrownia „Mała-Wieś”, Sp.
Akc., Wyszogród, pow. Płocki; Zarz: Warszawa,
Trębacka 4; tel: 41-27.

Marja Cukrownia, Sp. Akc., Kutno; skr: Cu-
krownia Marja-Kutno.

Marynin — Zakłady Przemysłowo-Ogrodnicze
„Marynin”, Sp. Akc., Warszawa, Al. Jerozolimska 47;
tel: 119-43.

Meinl — Juliusz Meinl, Import Kawy i Herba-
ty, Sp. Akc. Lwów, ul. Kościuszki 8. Warszawa,
ul. Bryłowska 22/24, tel: 336-64.

Melno — Cukrownia „Melno”, Sp. Akc., Melno,
woj. Pomorskie; skr: Cukrownia-Melno.

Merkury — Zakłady Przemysłowe „Merkury”,
Sp. Akc., Zarz. Lwów, Kopernika 15.

Michałów — Towarzystwo Akcyjne Fabryki
Cukru i Rafinerji „Michałów”, Błonie, woj. Warszaw-
skie skr: Michałów-Błonie; Zarz: Warszawa, Elektro-
ralna 7; tel: 11-04.

Mieszkowski — Miodosytnia i Przemysł Miodo-
wo- Pszczelny K. Mieszkowski, Sp. Akc., Warszawa,
Sandomierska 13; tel: 280-60.

Mięsnych — Fabryka Konserw Mięsnych, Tow.
Akc., Bydgoszcz Jagiellońska 60, skr: Konserwy-
Bydgoszcz.

Milejów — Towarzystwo Akcyjne Cukrowni
i Rafinerji „Milejów”, Sp. Akc., Milejów, woj. Lubel-
skie; skr: Cukrownia-Milejów.

Mikeska — Fr. Mikeska, Górnośląski Przemysł
Spirytusowy, Sp. Akc., Rybnik, Sobieskiego 19/21.

Młynów — Cukrownia „Młynów”, Sp. Akc.,
Piątek, woj. Łódzkie; skr: Cukrownia Młynów-Piątek;
Zarz: Warszawa, Trębacka 15; tel: 6-22.

Młyny i Zakłady Przemysłowo-Zbożowe, Sp. Akc.
Warszawa, Wolska 40; tel: 7-23 i 237-07.

Model Cukrownia, Sp. Akc. W. T. F. C., Żychlin,
pow. Gostynin; skr: Cukrownia Model-Żychlin.

Nakło — „Cukrownia Nakło”, Towarzystwo
Akcyjne, Nakło, woj. Poznańskie; skr: Cukrownia-
Nakło.

Nieledew — Cukrownia i Rafinerja „Nieledew”,
Sp. Akc., Hrubieszów, woj. Lubelskie; skr: Cukronie-
ledew-Hrubieszów; Zarz: Warszawa, Mokotowska 25.

Obywatelski — Browar Obywatelski, Sp. Akc.,
Tychy, G. Śląsk.

Okocimski — „Jan Götz”, Okocimski Browar
i Zakłady Przemysłowe, Sp. Akc., Okocim, woj. Kra-
kowskie.

Opalenica — Cukrownia „Opalenica”, Sp. Akc.,

Opalenica, woj. Poznańskie; skr. Cukrownia-Opale-
nica.

„Optima”, Spółka Akcyjna dla Wyrobów Cze-
koladowych i Cukierniczych w Krakowie, Kraków,
Podgórze, Krakusa 7.

„Oryza”, Zakłady Przemysłu Ryżowego, Sp.
Akc., Kraków, Podwale 7; skr. Oryza-Kraków.

Ostrowite — Towarzystwo Akcyjne Cukrowni
„Ostrowite”, Sp. Akc., Rypin, woj. Warszawskie;
skr. Cukrownia Rypin; Zarz. Warszawa, Wiejska 14;
tel: 189-11.

Ostrowy — Cukrownia, Sp. Akc. W. T. F. C.,
Ostrowy, pow. Kutno, Ostrowy Warszawskie — Cu-
krownia.

Pelplin — Cukrownia „Pelplin”, Tow. Akc.,
Pelplin, woj. Pomorskie; skr. Cukrownia — Pelplin.

Piasecki — A. Piasecki, Fabryka Czekolady
w Krakowie, Sp. Akc., Kraków, Wrocławska 17.

Piaski — Zakłady Przemysłowe Młyn i Tartak
Parowy „Piaski” w Lublinie, Sp. Akc., Lublin,
Młyńska 5/7; skr. Mlyntar — Lublin.

Pierwsza Krajowa Fabryka Spirytusu i Drożdży
Spirytusowych, Sp. Akc., Zamarstynów, pod Lwowem.

*Pierwsze Galicyjskie Towarzystwo Akcyjne Rafi-
nerji Spirytusu we Lwowie*, Lwów, Bogdanówka 10.

Pleszewskie Młyny Parowe, Tow. Akc., Pleszew
Sienkiewicza 41 (Wielkopolska); skr. Młyny Parowe-
Pleszew.

Pluton — Towarzystwo Akcyjne Pierwszej
Warszawskiej Fabryki Palenia Kawy, Cykorji i Suro-
gatów Kawy „Pluton” T i M. Tarasiewiczów w War-
szawie, Warszawa, Żytnia 10; tel: 20-97- skr. Pluton-
Warszawa.

Plutos — Fabryka Czekolady „Plutos”, Sp. Akc.
Zarz. Warszawa, Senatorska 17; tel: 35-34; 106-42;
skr: Plutos — Warszawa.

Podzwierzyniec — Towarzystwo Akcyjne dla
Przemysłu Spirytusowego i Chemicznego w Podzwie-
rzyńcu pod Łańcutem, Łańcut, woj. Lwowskie;
skr: Rafinerja — Łańcut.

„Polski Spirytus”, Sp. Akc., Warszawa, Pl. 3
Krzyży 11; tel: 312-76; skr: Polspir — Warszawa.

Polskie Towarzystwo dla Handlu i Hodowli Ryb,
Sp. Akc., Warszawa, Skórzana 10; tel: 519-97;

„Polsprit”, Polskie Zakłady Spirytusowe, Tow.
Akc., Mysłowice, Poczta 6; tel: 502, 525, 526;
skr: Polsprit — Mysłowice.

„Pomona”, Fabryka Konserw w Międzycho-
dzie, Tow. Akc., Międzychód, woj. Poznańskie.

Porębskich — Zakłady Braci Porębskich, Sp.
Akc., Rożdżeń, poczta Szopienice woj. Śląskie.

„Potoka J. D. Synowie”, Spółka Akcyjna,
Fabryka Olejów i Tłuszczów Roślinnych; Będzin —
Małobądz.

Poturzyn — Spółka Akcyjna Cukrowni „Potu-
rzyn”, Poturzyn, woj. Lubelskie, poczta Łaszczów.

Poznański — Młyn Poznański, Tow. Akc., Po-
znań, Kolejowa 19/21; skr. Mlynpoznański — Poznań.

„Przechowo”, Młyny i Tartaki, Tow. Akc. Prze-
chowo, woj. Pomorskie, pow. Świecki.

Przemrol, Sp. Akc. Przedstawicielstwo Prze-
mysłu i Rolnictwa, Warszawa, Marszałkowska 94;
tel: 180-30.

Przeworsk — Cukrownia i Rafinerja „Przeworsk”
Sp. Akc. w Przeworsku, Przeworsk, woj. Lwowskie;
skr: Cukrownia — Przeworsk.

„Prymas”, Fabryka Kawy Słodowej, Tow. Akc.
Tarnowskie Góry, Sobieskiego 4, woj. Śląskie.

Rudomscy — Towarzystwo Akcyjne W. i St. Radomscy w Pleszewie, Poznań, Al. Marcinkowskiego 26; skr: Radomscy — Poznań.

Reich i Chmielnicki Sp. Akc. Tow. Wielkopolskiego Młyna w Kaliszu, Warszawa, Marszałkowska 108; tel: 95-51 i 99-76.

Rejowiec — Spółka Akcyjna Cukrowni i Rafinerji „Rejowiec”, Rejowiec, woj. Lubelskie; skr: Cukrownia — Rejowiec.

Rektyfikacja — Towarzystwo Warszawskie Oczyszczania i Sprzedaży Spirytusu „Rektyfikacja Warszawska”, Sp. Akc., Warszawa, Dobra 48/50; tel: 18-38 skr: Gorzelnictwo — Warszawa.

Rektyfikacja w Kulnie, Sp. Akc., Warszawa, Profesorska 6.

Rolnicze — Zakłady Rolniczo-Przemysłowe w Kruszwicy, Tow. Akc., Kruszwica, woj. Poznańskie; skr. Rolprzem — Kruszwica.

Rückera — Fabryka Konserw Zygmunta Rückera, Sp. Akc. we Lwowie, Lwów, Żółkiewska 173; skr: Ruslu — Lwów.

Sandomiersko — Wielkopolska Hodowla Nasion, Sp. Akc., Antoniny, poczta Leszno woj. Poznańskie; skr: Hodowla — Leszno.

„Schicht” Przemysłowe Towarzystwo Przetworów Tłuszczowych, Sp. Akc., Warszawa. Nowy Zjazd 1; tel: 422-30.

Scharla i Szymański, Tow. Akc., Królewska Huta, Ogrodowa 3.

Schlesinger — Fabryka Czekolady i Cukrów: „Z. Schlesinger”, Sp. Akc., Katowice, Pl. Wolności 4; tel: 7-11 i 7-12; skr: Schlesinger Z. — Katowice.

Schneider, Zimmer, Tow. Akc., Leszno, woj. Poznańskie, Dworcowa 42/46; skr: Dampfmühle — Leszno.

Schwanenfeld — A. Schwanenfeld, Małopolska Rafinerja i Fabryka WYROBÓW Spirytusowych i Chemicznych, Fabryka Octu i Miodu, Sp. Akc., Tarnów, Krakowska; skr: Schwanenfeld — Tarnów.

Sercarza — Towarzystwo Akcyjne Browaru Parowego dawniej D. Sercarza w Będzinie, Będzin, Czeladzka 14; skr: Browar Sercarza — Będzin.

Seydel — Pierwsza Krajowa Hurtownia Win i Spirytualji-Maurycy Seydel i S-ka w Warszawie, Sp. Akc., Warszawa, Senatorska 36; tel: 1-23; skr: Hurtowin — Warszawa.

Sierpc — Młyn Parowy i Elektrownia w Sierpcu, Sp. Akc., Sierpc, Płocka 23; skr: Rudowski — Sierpc.

Siew — Towarzystwo Akcyjne „Siew” w Poznaniu, Poznań, Szkolna 9.

„Silesia”, Śląska Fabryka Tłuszczów i Margaryny, Sp. Akc. Ruda.

Sinner G. — Lubońska Fabryka Drożdży dawniej G. Sinner, Tow. Akc., Luboń, woj. Poznańskie; skr: Drożdże — Luboń — Poznań.

„Solanum”, Zakłady Rolniczo — Przemysłowe, Spółka Akcyjna w Tczewie, Tczew, Za Dworcem 4; skr: Solanum — Tczew.

„Spirytus”, Spółka Akcyjna, Warszawa, Czackiego 3/5 m. 3; tel: 285-45; skr: Spirytus — Warszawa.

Spójnia — Towarzystwo Akcyjne: „Spójnia”, Hodowla Nasion, Nochow pod Śremem, woj. Poznańskie.

„Star”, Fabryka Domieszek do Kawy w Sądowej Wiszni, Spółka Akcyjna we Lwowie, Zarz. Lwów, Kościuszki 6.

Stella — Włocławska Fabryka Cykorji „Stella”,

Sp. Akc., Zarz. Lwów, Kościuszki 6; skr. Stella — Włocławek.

Stern — Włocławski Młyn Parowy „L. Stern i S-wie”, Sp. Akc., Włocławek, Ks. Arch. Karnkowskiego 30/32.

Stowarzyszenie Rolniczo-Handlowe, Sp. Akc., Radomsk, Reymonta 12.

Stowinkol — Stowarzyszenie Kupców Win i Towarów Kolonialnych Rzeczypospolitej Polskiej, „Stowinkol”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Pl. 3-ch Krzyży 8; tel. 77-22; Stowinkol — Warszawa.

Strzyżów — Spółka Akcyjna Cukrowni „Strzyżów”, Hrubieszów, woj. Lubelskie; Zarz. Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7.

Suchard — Polsko-Szwajcarska Fabryka Czekolady „Suchard”, Spółka Akcyjna w Krakowie, Kraków, Masarska 6.

Szwede — Spółka Akcyjna Browaru w Częstochowie, dawniej K. Szwede, Zarz. Warszawa, Żelazna 51.

„Szamotuly”, Olejarnia, Tow. Akc. Szamotuly woj. Poznańskie.

Szopen — Towarzystwo Akcyjne „Szopen” w Wilnie, Wilno, Sierakowskiego 18; skr: Browar Szopen — Wilno.

Szpanów — Cukrownia „Szpanów”, Sp. Akc. Równe; skr: Cukrownia Szpanów — Równe, woj. Wołyńskie; Zarz. Warszawa, Krak. Przedmieście 5; tel. 9-05.

Szumilin — Krajowa Hurtownia Herbaty, dawniej Towarzystwo M. Szumilin. Sp. Akc., Warszawa, Miodowa 25; tel: 206-66.

Szustow — Towarzystwo Fabryki Koniaków, Wódek i Likierów „N. L. Szustow i S-wie”, Sp. Akc. Warszawa, Ceglana 8; tel: 116-54; 270-63 i 70-57; skr: Polszustow — Warszawa.

Śląska Fabryka WYROBÓW Mięsnych, Sp. Akc. Mikołów.

Śląska Centrala Handlowa, Tow. Akc., Katowice, 3-go Maja 19.

Środa — Cukrownia w Środzie, Tow. Akc., Środa, woj. Poznańskie; skr: Cukrownia — Środa.

Tczew — Młyn Parowy w Tczewie, Tow. Akc., Tczew, Dworcowa 19; skr: Młyny Parowe — Tczew.

Tenczynek — Zakłady Przemysłowe w Tenczyńku, Sp. Akc., Zarz. Kraków, Sławkowska 1.

Thom — Młyny Parowe i Zakłady Przemysłowe Józef Thom i Syn, Sp. Akc.

Tomczyn — Cukrownia, Sp. Akc., Żychlin; skr: Cukrownia Tomczyn — Żychlin.

Toruński — Browar Toruński, Tow. Akc., Toruń.

Tuczno — Cukrownia „Tuczno”, Tow. Akc., Jaksice, woj. Poznańskie, skr: Cukrownia Tuczno — Inowrocław.

Tytoniem — Towarzystwo dla Handlu Tytoniem, Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 134; tel: 215-53 i 32-97.

Trawniki — Spółka Akcyjna „Cukrownia Trawniki”, Trawniki, woj. Lubelskie; skr: Cukrownia — Trawniki.

Udycz — Spółka Akcyjna Hodowli Nasion „Udycz”, Warszawa, Hoża 66 m. 3; tel: 128-47 i 125-68; skr: Udycz — Warszawa.

Ulrich — Zakłady Ogrodnicze C. Ulrich w Warszawie, Sp. Akc., Warszawa, Ceglana 11; tel: 9-25; skr: Ulrich — Warszawa.

„Unicar” Zjednoczone Fabryki, Sp. Akc., Katowice.

Unisław — Cukrownia „Unisław”, Tow. Akc. Unisław, woj. Pomorskie; skr: Cukrownia — Unisław.

Warszawskie Zakłady Przemysłowe Wyrobu Drożdży Prasowanych, Słodu i Spirytusu, Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 117, tel: 404-34; skr: Drożdże — Warszawa.

Warszawskie Towarzystwo Budowy i Eksploatacji Rzeźni Miejskich, Sp. Akc., Warszawa, Nowy-Świat 41 m 28; tel: 91-75.

Warszawski Młyn Parowy — Towarzystwo Akcyjne „Warszawski Młyn Parowy”, Warszawa — Praga, Objazdowa 2; tel: 117-73, 319-59; skr: Krupa — Warszawa.

Wągrowieckie — Młyny i Tartaki Wągrowieckie, Tow. Akc., Wągrowiec, woj. Poznańskie, Kolejowa 51, skr. Młynyakcyjne — Wągrowiec.

„Venetia”, Spółka Akcyjna, Fabryka Czekolady i Cukrów w Poznaniu, Poznań, Dąbrowskiego 97; skrzynka pocztowa 356.

Weinreb — Spółka Akcyjna dla Handlu i Produkcji Chmielu i Surowców Browarnianych dawniej M. Weinreb i S-ka, Lwów, Kościuszki 7; skr: Chmieloweinreb — Lwów.

Wiktorja — Browar Parowy, „Wiktorja”, Sp. Akc., Ostrów Przemysł skr: Browarwiktorja — Przemysł.

Wierzchosławicka — Cukrownia Wierzchosławicka, Tow. Akc., Wierzchosławice, woj. Poznańskie skr: Cukrownia — Wierzchosławice.

Wieluń — Towarzystwo Akcyjne Cukrowni i Rafinerji „Wieluń”, Zarz. Warszawa, Trębacka 15; tel: 6-22; przedsięb. Wieluń, woj. Łódzkie; skr: Cukrownia — Wieluń.

Winkelhausen — Zakłady Przemysłowe „Winkelhausen”, Tow. Akc., Starograd, (woj. Pomorskie), Rycerska 3.

Wielkopolskie Zakłady Przetworów Kartoflanych, Tow. Akc., Wronki, woj. Poznańskie; skr: Krochmal — Wronki.

Włocławek — Browar i Słodownia we Włocławku, Sp. Akc., Włocławek, Łęska 28; skr: Browar — Włocławek.

Włostów Cukrownia, Sp. Akc., Częstocickie Tow. Fabryk Cukru, Opatów, pow. Sandomierski; skr: Cukrownia Włostów — Opatów.

Woźuczyn — Spółka Akcyjna Cukrowni „Woźuczyn”, Tomaszów, woj. Lubelskie; skr: Cukrownia Woźuczyn — Tomaszów.

Września — Cukrownia we Wrześni, Tow. Akc. Września, woj. Poznańskie; skr: Cukrownia — Września.

Zakrzówek — Cukrownia „Zakrzówek”, Sp. Akc. Zakrzówek, woj. Lubelskie; skr: Cukrownia — Zakrzówek — Kraśnik; Zarz. Warszawa, Chmielna 32; tel: 228-22; skr: Korsachs — Warszawa.

Zamkowe Zakłady Przemysłowe. Sp. Akc. w Cieszynie, Cieszyn, woj. Śląskie; skr: Browar — Cieszyn.

Zbiersk — Cukrownia i Rafinerja „Zbiersk”, Sp. Akc., Kalisz, woj. Łódzkie; skr: Cukrownia Zbiersk — Kalisz; Zarz. Warszawa, Mokotowska 25; tel: 265-70 i 20-05.

Zduny — Towarzystwo Akcyjne „Cukrownia Zduny”, Zduny, woj. Poznańskie, skr: Cukrownia — Zduny.

„Ziarno”, Polska Wytwórnia Chleba Zdrowia i Młyn Walcowy, Sp. Akc. w Krakowie, Kraków, Zabłocie.

Ziemiański — Młyn Ziemiański, Sp. Akc., Poznań, Pl. Nowomiejski 2; skr: Ziemiańskimłyn — Poznań.

Zjednoczenie Kupców Polskich Dystylarni Parowych, Sp. Akc., Warszawa, Leszno 44, tel: 72-30.

Zjednoczone Ziemiańskie Mleczarnie Parowe, Sp. Akc., Warszawa, Waliców 9; tel: 251-83; 18-19.

Złoty Potok — Fabryka Przetworów Ziemiańczanych „Złoty Potok”, Sp. Akc., Złoty Potok, poczta Juljanka pow. Częstochowski; skr: Syropiarnia — Juljanka.

Związek Producentów Ryb, Sp. Akc., Warszawa, Rybaki 18; tel: 68-37; skr: Proryby — Warszawa.

Związek Przedsiębiorstw Gorzełń Rolniczych, Sp. Akc. we Lwowie, Lwów, 3-go Maja 16.

Związkowy Browar, Sp. Akc., Warszawa, Grzybowska 65; tel: 42-69.

XI PRZEMYSŁ I HANDEL RÓŻNY.

Samochody i rowery, aeroplany i pojazdy. Maszyny do szycia i pisania, Broń. proch i ogień sztuczny. Zegary, narzędzia zegarmistrzowskie i jubilerskie. Wyroby optyczne, chirurgiczne i medyczne. Przedmioty fotograficzne i aparaty fotograficzne. Instrumenty muzyczne. Wyroby szczotkarskie, koszykarskie, kwiatów i piór. Przybory sportowe, zabawki, lalki.

„Aulomobil”, Zubehör, Sp. Akc., Katowice, Wita Stwosza 6.

Block-Brun — Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe „Block-Brun”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Krakowskie Przedmieście 42; tel. 76-28; 3-29; zarz. Nowosenatorska 2, 150-24; 76-94; skr.: Blockbrun — Warszawa.

„Brzeskianto”, Sp. Akc., Poznań, Dąbrowskiego 25; tel: 63-23 i 63-65; skr: Brzeskianto — Poznań.

„Confidentia” Biuro wywiadowe, Sp. Akc. Warszawa, Szkolna 10, tel. 41-50.

„Dom Sztuki”, (Hotel des Ventes) Sp. Akc., Warszawa, Chmielna 5; tel: 96-32.

„Elibor”, Spółka Akcyjna Handlowo — Przemysłowa Ż. J. Borkowski, Warszawa, Mazowiecka 11; tel: 81-67 i 9-291; skr: Elibor — Warszawa.

Ergon — Fabryka Przyrządów Fizycznych i Optycznych „Ergon”, Sp. Akc., Warszawa, Zajązkowska 7; tel: 192-92.

Kerntopf — Fabryka Fortepianów i Pianin „J. Kerntopf i Syn”, Sp. Akc., Warszawa, Przemysłowa 31; tel: 16-48.

Klimkiewicz — Polska Wytwórnia Instrumentów Muzycznych Adam Klimkiewicz, Sp. Akc., Warszawa, Chmielna 66; tel: 274-65; skr: Patefon — Warszawa.

Kolberg — Fabryka Aparatów Optycznych i Precyzyjnych, H. Kolberg i S-ka, Sp. Akc., Warszawa, Grochowska 35; tel: 130-79 i 131-96.

Mann — Fabryka Narzędzi Chirurgicznych, Weterynaryjnych i Wyrobów Stalowych Ostrych Alfons Mann, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Pl. Małachowskiego 2; tel: 10-25.

Neuman — Pierwsza Krajowa Fabryka Manometrów, Termometrów i Przyrządów Laboratoryjnych „Henryk Neuman”, Sp. Akc., Włocławek, Kaliska 21.

Pacific — Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe „Pacific”, Sp. Akc., Warszawa, Al. Jerozolimska 25; tel: 80-37 i 117-80, skr: Pacific — Warszawa.

Piętka — Towarzystwo Handlowe „Ludwik Piętka”, Sp. Akc., Warszawa, Warecka 9, tel: 194-28; skr: Englebert — Warszawa.

Podlaska Wytwórnia Samolotów, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Natolińska 13, tel: 501-46.

„Polski Fiat”, Sp. Akc., Warszawa, Sapieżyńska 6; tel: 25-47 i 85-16.

Presburger Sp. Akc. Artykuły Muzyczne, Warszawa, Tłomackie 2; tel: 246-13.

„Samolot”, Sp. Akc., Poznań, Ławica, tel. 65-27 i 65-93. Samolot Ławica — Poznań.

Saint-Didier — Polskie Towarzystwo Samochodowe „Saint-Didier”, Sp. Akc., Warszawa, Mazowiecka 9; tel: 328-21 i 328-84.

Varsovie — Polskie Towarzystwo dla Handlu i Przemysłu Samochodowego „Varsovie Automobil”, Sp. Akc., Zarz. Warszawa, Kopernika 4/6; tel: 236-64 i 237-22.

„Zegar”, Fabryka Zegarów i Przyrządów Precyzyjnych, Tow. Akc., Śrem, woj. Poznańskie.

XII INSTYTUCJE FINANSOWE.

Szczegółowy wykaz instytucji finansowych podano w porządku alfabetycznym miast w tymże rozdziale oddzielnie.

XIII TOWARZYSTWA UBEZPIECZEN.

Szczegółowy wykaz towarzystw ubezpieczeń podano w tymże rozdziale oddzielnie.

XIV PRZEDSIĘBIORSTWA: PRZEMYSŁOWO-HANDLOWE, ROLNICZO-HANDLOWE I AJENTURY.

Administracja Hali Targowej przy Ś-to Jerskich Zakładach Przemysłowo-Handlowych Sp. Akc., Warszawa, Św. Jerska 4-6; tel: 433-31.

„Baranowo”, Towarzystwo dla Handlu Przemysłu i Rolnictwa, Sp. Akc., Warszawa, Wielka 5; tel: 318-15.

Belpol — Belgijsko-Polskie Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe „Belpol”, Sp. Akc., Warszawa, Żórawia 15; tel: 274-63; 274-03. skr. Belpol — Warszawa.

Büschel — Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe A. Büschel, Eksport Jaj, Wytwórnia Materiałów Opakunkowych, Fermy Hodowli Drobiu, Sp. Akc. Kołomyja, skr. Büschel — Kołomyja.

Centrala Rolników, Sp. Akc. Poznań, Pl. Wolności 18; skr: Centrum — Poznań.

Centralne Towarzystwo dla Handlu i Przemysłu, Sp. Akc., Warszawa, Długa 46; tel: 2-17.

Cerbst Z., T. Śliwczyński i S-ka, Towarzystwo Handlowe, Sp. Akc., Warszawa, Koszykowa 39 m 3.

„Colpel”, Sp. Akc., Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe, Warszawa, Wiejska 19; tel. 503-93.

„Concordia”, Tow. Akc., Katowice, Sokolska 4; tel: 205; 566; 2075; skr: Concordat — Katowice.

Cwejko — Dom Handlowy J. Cwejko, Sp. Akc., Warszawa, Bielańska 23, tel: 209-24.

„Domeny Pomorskie”, Sp. Akc., Toruń, Szczytna 2; skr: Domeny — Toruń.

Duńsko-Polskie Towarzystwo Handlowe, Sp. Akc. Warszawa, Wierzbowa 8; tel: 252-03.

Goldstadt — Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe „Artur Goldstadt”, Sp. Akc., Łódź, Zachodnia 72; skr. Artugo — Łódź.

Grabianowski — St. Grabianowski i S-ka,

Spółka Akcyjna w Katowicach, Katowice, Słowackiego 24; skr: Mongrab — Katowice.

Greenwood — Powszechne Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe dawniej F. Greenwood, Sp. Akc., Łódź, Sienkiewicza 76/80.

Gutman — Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe, „Jakób Gutman” Sp. Akc., Będzin, Kolańska 35; skr: Żelazo — Będzin.

„Hafeza”, Sp. Akc., Poznań, Szkolna 17.

Haeblera — Belgijska Spółka Akcyjna, Towarzystwo Akcyjne Przemysłowe i Handlowe, dawnych Przedsiębiorstw Emila Haeblera, Zarz. Bruxelles, 42 Boulevard de Waterloo; dyr. Łódź, Pusta 9; skr. Haeblerem — Łódź.

„Henckel — Montan”, Sp. Akc., Karłuszowice, woj. Śląskie.

Herrman — S. Herrman, Tow. Akc., Nakło nad Notecią.

Iwa — Międzynarodowa Wymiana Towarów „Iwa”, Sp. Akc., Warszawa, Ossolińskich 8; tel: 37-15 i 102-13; skr: Iwawi — Warszawa.

Keilson L. i K. Kabaker „Karloni”, Sp. Akc. dla Handlu i Przemysłu, Łódź, Wschodnia 76.

„Komispol”, Sp. Akc. dla Handlu i Przemysłu, Wejherowo.

Komispol — Towarzystwo „Komispol”, Spółka Akcyjna dla Handlu i Przemysłu, Warszawa, Krak.-Przedmieście 16; tel: 28-74; skr: Komispol — Warszawa.

Kooprolna — Spółka Akcyjna Handlowo-Rolnicza „Kooprolna”, Warszawa, Kopernika 30; tel: 141-14 i 296-36.

Koprowski — Dom Handlowy „Paweł Koprowski” i S-ka, Sp. Akc., Warszawa, Gęsia 12; tel: 72-37; skr: Pekop — Warszawa.

Korzeniowski W., Tow. Akc., Grudziądz, Rynek 22/24.

Kraushar — Dom Handlowy „Daniel Kraushar”, Sp. Akc., Warszawa, Żórawia 22; tel: 11-49.

Kresy — Spółka Akcyjna dla Handlu i Przemysłu „Kresy”, Warszawa, Elektoralna 26; tel. 96-93.

Langner — Dom Handlowo-Przemysłowy Edmund Langner i S-ka, Sp. Akc., Warszawa, Zielna 27-
„Lasmel”, Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe, Sp. Akc., Warszawa Pl. 3-ech Krzyży 11; tel: 506-10; 129-02.

Lech — Kujawskie Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe we Włocławku „Lech”, Spółka Akcyjna, Włocławek, Kościuszki 17; skr: Lech — Włocławek.

Mazur — Bracia Mazur, Dom Handlowy, Sp. Akc., Warszawa, Królewska 49; tel: 63-98; 63-99.

Meyer — Towarzystwo Handlowo-Ajenturowe, Sp. Akc., dawniej „Herman Meyer”, Zarz. Warszawa, Pl. Małachowskiego 2.

Mława — Stowarzyszenie Rolnicze w Mławie, Sp. Akc. Mława, woj. Warszawskie.

Opatowsko — Sandomierska Rolna Sp. Akc. w Ostrowcu, Ostrowiec, woj: Kieleckie; skr: Sanrol — Ostrowiec.

„Pel-Mel”, Przemysłowo-Handlowa Sp. Akc, d. B. H. Seinfeld, Zarz. Warszawa, Chmielna 43. tel: 71-91.

Plon — Towarzystwo Akcyjne „Plon”, Inowrocław, Dworcowa 21; skr. Plon — Inowrocław.

Płockie — Stowarzyszenie Rolnicze Płockie, Sp. Akc., Płock, Kościuszki 8; skr. Rolnicze — Płock.

Polon — Spółka Akcyjna dla Przemysłu i Handlu „Polon”, Łódź, Cegielniana 39.

Polskie Towarzystwo Handlowe, Sp. Akc., Kraków, Sławkowska 1; skr: Tohan — Kraków.

„Polsoł”, Polska Spółka dla Obrotu Towarowego, Sp. Akc., Lwów, Szajnochy 2; skr: Polsoł — Lwów
Radomska Rolna Sp. Akc., Radom. Zgodna 2; skr: Spółrolna — Radom.

„Real”, Spółka Akcyjna Handlowo-Przemysłowa, Warszawa, Widok 24, 513-05 i 85-30.

„Rolnik”, Sp. Akc. w Lublińcu, Lubliniec, woj. Śląskie; tel: 54.

Sair — Dom Handlowo-Komisowy „Sair”, Sp. Akc., Warszawa, Pl. Żelaznej Bramy 2; tel: 307-49 i 526-01; skr: Sair — Warszawa.

Śląska Centrala Handlowa, Tow. Akc., Katowice 3-go Maja 19.

„Tehate”, Towarzystwo dla Handlu, Przemysłu i Rolnictwa, Sp. Akc., Warszawa, Krak.-Przedmieście 5; tel: 116-05 i 71-05; skr: Tehate — Warszawa,

Warszawsko-Lódzkie Towarzystwo Handlowe, Sp. Akc., Warszawa, Gęsia 3; tel: 115-88, 5-27; skr: Polo — Warszawa.

Wdowiński — Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe, Józef Wdowiński w Warszawie, Sp. Akc., Warszawa, Sienna 11, tel: 136-23; 60-62.

Werner — Spółka Akcyjna Przemysłowo-Handlowa Józef Werner, Cyrański i S-ka, Warszawa, Solec 41; tel: 3-64; skr: Iwercy — Warszawa.

„Wielkopolanin”, Sp. Akc., Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe, Warszawa, Chmielna 13, tel: 140-25.

„Witulin”, Zakłady Przemysłowe, Sp. Akc., Doły Biskupie, woj. Kieleckie.

Wiks — Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe, „Wiks”, Sp. Akc., Warszawa, Lubeckiego 13/15; skr: Wiks — Warszawa.

Wojdystawski Jakób, Towarzystwo Akcyjne Przemysłowe, Łódź, Piotrkowska 212.

Zagajski — Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe, Mieczysław Zagajski, Sp. Akc., Warszawa, Żorawia 3; tel: 60-20 i 297-53.

Zakłady Rolniczo-Przemysłowe w Białej Podlaskiej, Sp. Akc. Biała-Podlaska.

„Zap”, Zakłady Przemysłowe, Tow. Akc., Bydgoszcz, Chrobrego 20.

XV PRZEDSIĘBIORSTWA: TRANSPORTOWE, EKSPORTOWE, IMPORTOWE, EKSPEDYCYJNE.

Endler — Dom Handlowy Endler & Messing, Sp. Akc., Warszawa, Królewska 41; tel: 84-96; skr: Zemessing — Warszawa.

Hartwig — C. Hartwig, Sp. Akc., Poznań, Towarowa 15/20.

Industria — Bankowe Domy Składowe „Industria”, Sp. Akc., Warszawa, Kolejowa 69; tel: 110-25; 251-69; skr: Banskład — Warszawa.

Jelin — Dom Transportowo-Ekspedycyjny S. S. Jelin i J. Rudomin, Sp. Akc., Łódź, Piotrkowska 62, skr: Jelrud — Łódź.

Leinkauf — Transporty Międzynarodowe „Józ. J. Leinkauf, Sp. Akc.”, Lwów, Słowackiego 18;

Międzynarodowe Towarzystwo Transportów i Żeglugi, Sp. Akc., Warszawa, Długa 26; tel: 305-38; skr. Mitranza — Warszawa.

„Mundus”, Katowickie Domy Składowe i Międzynarodowe Transporty, Spółka Akcyjna w Katowicach, Katowice, Gliwicka 24.

Pacific — Wileńskie Składy Towarowe „Pacific” Sp. Akc., Wilno, Jagiellońska 10.

Palatine, Polsko-Amerykańskie Towarzystwo Transportowe i Przemysłowe, Sp. Akc., Warszawa, Al. Jerozolimska 121; tel: 291-92.

Polsko Bałtyckie Towarzystwo Handlowe i Transportowe, Sp. Akc. „Polbal”, Zarz. Warszawa, Krochmalna 87; tel: 161-81.

Polsko-Brytyjskie Towarzystwo Okrętowe, Sp. Akc. Gdynia, ul. Portowa; tel. 1530, 1531, skr. Polbrit-Gdynia.

Północne Towarzystwo Transportowe i Ekspedycyjne, Sp. Akc., Warszawa, Widok 6; tel: 261-00; 169-90. skr: Nordak — Warszawa.

Powszechne Domy Składowe, Spółka Akcyjna w Lwowie, Lwów Błonia Janowskie 15; skr: Pedeskład — Lwów.

Schenker — Spółka Akcyjna dla Międzynarodowego Transportu Schenker i S-ka w Warszawie, Warszawa, Długa 48; tel: 24-62; 130-42; skr: Ost-schenker — Warszawa.

„Spedom”, Zjednoczone Ekspedycyjne Domy Handlowe, Sp. Akc., Warszawa, Chmielna 20; tel. 250-60; 161-64.

Warszawska Warrantowa Spółka Akcyjna, Zarz. Warszawa, Bracka 18, tel: 284-49; skr: Awans — Warszawa.

Warrant — Składy Towarowe „Warrant”, Sp. Akc., Łódź, Piotrkowska 56; skr: Warrant-bank — Łódź.

„Wawel”, Sp. Akc., Katowice, Św. Stanisława 4.
Wolny Dom Składowy, Sp. Akc., Kraków, Sławkowska 4; skr: Dom — Kraków.

Worms i S-ka Tow. Akc. Żegluga, Warszawa, Królewska 10; tel: 102-87.

Wróblewski — Towarzystwo Akcyjne Przechowania i Transportowania Mebli i Towarów z Udzielaniem Pożyczek A. Wróblewski i S-ka, Zarz. Warszawa, Trębacka 13, tel: 30-52.

Wschodnio-Europejskie Towarzystwo Ekspedycyjne, Sp. Akc., Warszawa, Al. Jerozolimska 36; tel: 160-02 i 26-15.

Zjednoczone Towarzystwo Okrętowe, Sp. Akc. w Kopenhadzie, Warszawa, Senatorska 10; tel: 141-28

Zjednoczone Warszawskie Tow. Transportu i Żegluga Polskiej, Sp. Akc., Warszawa, Nowy Świat 35; tel: dyr. 90-01; buchalt. 90-98; Wice dyr. 201-24; skład. 201-96.

XVI PRZEDSIĘBIORSTWA: BUDOWLANE, MELJORACYJNE, DEZYNFEKCYJNE, ROBÓT DROGOWYCH, ZIEMNYCH I ARCHITEKTONICZNYCH, BUDOWY I EKSPLOATACJI KOLEI, TRAMWAJÓW, KOMUNIKACJI WODNEJ I LOTNICZEJ.

Aerolot — Polska Linja Lotnicza „Aerolot”, Spółka Akcyjna, Warszawa, Nowy Świat 24; tel: 9-00; skr: Aerolot — Warszawa. w likwidacji.

Asfaltowe — Polskie Towarzystwo Asfaltowe, Sp. Akc., Warszawa, Wilcza 23; tel: 438-47; skr: Polas

Austro-Daimler, Towarzystwo Budowy Motorów, Sp. Akc., Warszawa, Wierzbowa 6; tel: 75-98; skr: Austrodaimler — Warszawa.

„Belon”, Akcyjna Spółka Budowlana w Krakowie, Kraków, Mikołajska 32.

Borki Wielkie — Towarzystwo Akcyjne „Kolej Lokalna Borki Wielkie — Grzymałów, Lwów, Zyg-muntowska 1.

Bromberger Schleppschiffahrt, Tow. Akc. Lloyd Bydgoski, Bydgoszcz, Grodzka 28/29.

„*Budex*” Budowlano Eksportowa, Spółka Akcyjna w Warszawie, Krakowski Przedm. 9 m. 4. tel. 123-47; skr: Budex.

„*Budak*”, Górnośląskie Budownictwo, Sp. Akc., Katowice, Andrzejka 33.

Budowlana Spółka Akcyjna w Łodzi, Łódź, Narutowicza 16.

Budowlane — Stołeczne Towarzystwo Budowlane i Meljoracyjne, Sp. Akc., Warszawa, Krak.-Przedmieście 7; tel: 286-10 i 115-02.

Budowy — Spółka Akcyjna dla Budowy Mieszkań w Bielsku, Bielsko, Cieszyńska 10.

Budowy — Towarzystwo Akcyjne dla Budowy Kopalń i Szybów, Królewska Huta.

Budowy — Towarzystwo Budowy i Eksploatacji Domów, Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1.

Budowy — Towarzystwo Budowy Domków Robotniczych, Sp. Akc., Łódź, Targowa 1.

Centrum — Towarzystwo Budowlano-Przemysłowe „Centrum”, Warszawa, Kawenczyńska 2, tel: 275-23 i 405-06.

Chabówka — Towarzystwo Akcyjne „Kolej Żelazna Chabówka — Zakopane, Lwów, Zygmuntowska 1.

Chełmża — Towarzystwo Akcyjne „Chełmża — Melno”, Chełmża, woj. Pomorskie.

Delatyn — Towarzystwo Akcyjne „Kolej Lokalna Delatyn — Kołomyja — Stefanówka, Lwów, Zygmuntowska 1.

Dojazdowych — Towarzystwo Budowy i Eksploatacji Dróg Żelaznych Dojazdowych w Państwie Polskim, Warszawa Zielna 45; tel: 150-77.

Dolina — „Kolej Lokalna Dolina — Wygoda”, Sp. Akc. Stryj, woj. Stanisławowskie.

Drohobycz — Towarzystwo Akcyjne „Kolej Lokalna Drohobycz — Truskawiec, Lwów, Zygmuntowska 1.

Dźwignia — Zakłady Przemysłowo-Budowlane „Dźwignia” w Sosnowcu, Sp. Akc., Sosnowiec, Swobodna 3.

Elektryczne Koleje Dojazdowe, Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 94, tel: 269-14 i 269-00.

Eksploatacji — Towarzystwo Eksploatacji Terenów, Sp. Akc., Warszawa, Żorawia 15 m 1; tel: 218-18.

„*Esge*”, Spółka Akcyjna Gruntowa i Budowlana w Krakowie, Kraków, Kochanowskiego 2.

Fabryczno — Towarzystwo Drogi Żelaznej Fabryczno-Łódzkiej, Warszawa, Królewska 35.

Górnośląskie Towarzystwo Akcyjne dla Budowli Przemysłowych, Katowice, Plebiscytowa 46; skr: Przebud — Katowice.

Górnośląskie Towarzystwo Budowlane, Sp. Akc. Wielkie Hajduki, Długa 53.

„*Gródek*”, Akcyjna Spółka Terenowo-Budowlana, Kraków, Szewska 1.

Horn — Zakłady Przemysłowo-Budowlane B-cia Horn i Rupiewicz, Sp. Akc., Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 225-94 i 13-82.

„*Hula*”, Tow. Akc., Katowice, Gliwicka 26.

„*Kilof*”, Przedsiębiorstwo Robót Publicznych Sp. Akc., w Krakowie, Kraków, Zwierzyniecka 23.

Kołomyjskie Koleje Lokalne, Sp. Akc., Lwów, Hetmańska 22.

Korn — Karol Korn, Budowlana Sp. Akc. Bielsko, Mickiewicza 21, skr: Budkorn — Bielsko.

Kościąńskiej — Towarzystwo Akcyjne Kościąńskiej Kolei Powiatowej, Kościan, woj. Poznańskie.

Krajowe Towarzystwo Meljoracyjne, Sp. Akc., Warszawa, Kopernika 30; tel: 58-07, 506-36.

Krakowska Miejska Kolej Elektryczna, Sp. Akc., Kraków.

Kraków — Kolej Lokalna Kraków — Kocmyrzów, Sp. Akc., Kraków, Florjańska 18.

Lewiński — Spółka Akcyjna dla Przemysłu Budowlanego dawniej Jan Lewiński, Lwów, Potockiego 58.

Lubelskie Towarzystwo Terenowe, Sp. Akc., Lublin, Krak.-Przedmieście 59.

Lwowska — Bełżecka (Tomaszowska) Kolej Lokalna, Sp. Akc., Lwów, Hetmańska 22.

Lwów — Jaworów, Kolej Lokalna, Sp. Akc., Lwów, Zygmuntowska 1.

Lwów — Kolej Lokalna Lwów — Podhajce, Tow. Akcyjne, Lwów, Andrzejka Połockiego 11.

Lwów — Towarzystwo Akcyjne „Kolej Lokalna Lwów — Stojanów, Lwów, Zygmuntowska 1.

Lempicki — Przedsiębiorstwo Wiertnicze i Robót Górniczych „M. Lempicki”. Sp. Akc. w Sosnowcu, Sosnowiec, Małachowskiego 26; skr: Lempicki — Sosnowiec.

Łódzka Kolej Elektryczna, Sp. Akc., Łódź, Tramwajowa 6.

Łódzkie Elektryczne Koleje Dojazdowe, Tow. Akc. Łódź, Piotrkowska 96.

Łupków — Towarzystwo Akcyjne „Kolej miejscowa Łupków — Cisna”, Lwów, Zygmuntowska 1.

Martens — Towarzystwo Akcyjne Zakładów Przemysłowo-Budowlanych „Fr. Martens — Ad. Daab” w Warszawie, Warszawa, Wiejska 9; tel: 65-94; 55-84.

„*Malerjał Budowlany*”, Sp. Akc., Poznań.. Sew. Mielżyńskiego 23; skr: Mabn — Poznań.

„*Młynobudowa*”, Zakłady Budowy Młynów J. Węgrzyn i F. Vostrak. przedst. Warszawa, Olszowa 14, tel. 67-99.

„*Moles*”, Sp. Akc., Bogucice, Krakowska 2.

„*Monier*”, Spółka Akcyjna, Przedsiębiorstwo Budowlane dla Prac Podziemnych, Nadziemnych i Żelazo-Betonowych, Katowice, Sobieskiego 3.

Muszyna — Towarzystwo Akcyjne „Kolej Lokalna Muszyna — Krynica”, Lwów, Zygmuntowska 1.

„*Osada*”. Towarzystwo Akcyjne Budowy Domów, Gniezno, Chrobrego 30.

„*Osthus*”, Tow. Akc., Katowice, Marjańska 3.

Pezet — Spółka Akcyjna „Pezet”, Powszechnie Zakłady Budowlane, Lwów, Akademicka 23.

Pierwsze — Spółka Akcyjna „Pierwsze Towarzystwo Kolei Dojazdowych w Rosji”, Wilno — Zygmuntowska 18.

Piła — „Kolej Lokalna Piła — Jaworzno, Towarzystwo Akc. Lwów, Zygmuntowska 1.

Piotrków — Towarzystwo Akcyjne Drogi Żelaznej Podjazdowej, Piotrków — Sulejów.

Polska Budowlana Spółka Akcyjna, Warszawa, Nowy Świat 38; tel: 170-60; skr: Budpol — Warszawa.

Polski Lloyd, Sp. Akc., Warszawa Al. Jerozolimska 36; tel: 262-77; skr: Lloydpol — Warszawa.

Polskie Towarzystwo Budowlane, Sp. Akc., Zarz. Lwów, Kościuszki 6; skr: Fundament — Lwów.

Poznańska Kolej Elektryczna, Poznań, Gajowa 1.

Przeworsk — „Kolej Lokalna Przeworsk — Dynów”, Sp. Akc., Lwów, Zygmuntowska 1.

„Rika”, Budowlane Towarzystwo Akcyjne, Bydgoszcz, Al. Marcinkowskiego 9, Rika-Bydgoszcz. *Schlesische Kleinbahn*, Sp. Akc. Katowice, Pl. Wolności 16.

Śląskie Towarzystwo Lotnicze, Sp. Akc., Katowice; Lotnisko; skt. Sillot — Katowice.

Souther Trade, Polsko-Amerykańska, Sp. Akc., Katowice.

Stroncyński — Towarzystwo Budowlane „Inżynierowie K. Stroncyński, R. Czarnota-Bojarski i S-ka” Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 17; tel: 423-44.

Tarnopol — Towarzystwo „Akcyjne” Kolej Lokalna Tarnopol-Zbaraż, Lwów, Andrzeja Potockiego 11.

Tarnów — „Kolej Lokalna Tarnów - Szczucin”, Tow. Akc., Lwów, Zygmuntowska 1.

„Tor”, Spółka Akcyjna dla Budowli Nadziemnych i Podziemnych, Katowice, Gliwicka 17; tel: 786; skr. Torbud-Katowice.

Tor — Towarzystwo Robót Kolejowych i Budowlanych „Tor”, Sp. Akc., Warszawa, Elektoralna 6; tel: 509-61; skr: Koltor-Warszawa.

Toruń — Towarzystwo Akcyjne Kolei Toruń-Czarnowo w Toruniu. Dyrekcja Kolei Państwowych w Gdańsku.

Toruń — Towarzystwo Akcyjne Kolei Toruń-Lubiesz w Toruniu. Dyrekcja Kolei Państwowych w Gdańsku.

Toruński Port Drzewny, Tow. Akc., Toruń, Ratusz, pokój 32; skr: Port Drzewny-Toruń.

„Tri”, Towarzystwo Robót Inżynierskich, Sp. Akc., Poznań, Grottgiera 14; skr: Tri-Poznań.

Trzebinia — Towarzystwo Akcyjne „Kolej Lokalna Trzebinia-Skawce, Kraków, Rynek, „Pod Baranami.

Twardagóra — „Kolejka Twardagóra-Nowe”, Tow. Akc., Nowe, woj. Pomorskie.

Warszawskich — Tow. Akc. Warszawskich Dróg Żelaznych Dojazdowych, Warszawa, Marszałkowska 9; tel: 192-62; 11-62; 81-96.

Warszawskie Przedsiębiorstwo Budowlane, Sp. Akc., Warszawa, Hoża 9; tel. 39-34: 303-32; skr: Warbud-Warszawa.

Wejherowo — Towarzystwo Akcyjne Kolejki „Wejherowo-Zamostne-Prussau” w Wejherowie, Dyrekcja Kolei Państwowych w Gdańsku.

Wschodnio-Galicyskie Koleje Lokalne Tow. Akc., Lwów, Andrzeja Potockiego 11.

Zagłębie Dąbrowskie Tramwaje Elektryczne, Sp. Akc., Sosnowiec, Jasna 2.

„Zagroda”, Poznańska Spółka Budowlana, Tow. Akc., Poznań, Ratajczaka 21a; skr. Zagroda-Poznań.

Zajęczkowo — Towarzystwo Akcyjne Kolei „Zajęczkowo-Lubawskie-Nowe Miasto”, Dyrekcja Kolei Państwowych w Gdańsku.

„Zamulka”, Przedsiębiorstwo Budowlane i Robót Ziemi, Sp. Akc., Katowice, Rynek 12.

Zjednoczone Warszawskie Towarzystwo Transportu i Żeglugi Polskiej, Sp. Akc., Warszawa, Nowy-Swiat 35; tel: 90-01; 37-97; skr. Żegluga-Warszawa.

Żegluga Polska, Sp. Akc. w Krakowie, Kraków, Rynek Główny 19.

XVII PRZEDSIĘBIORSTWA: TEATRALNE, WIDOWISKOWE I KINEMATOGRAFICZNE

Filharmonia Warszawska Sp. Akc., Warszawa, Moniuszki 5; tel: 79-44.

Teatr — Towarzystwo Akcyjne „Teatr Polski w Ogródzie Potockiego w Poznaniu, Poznań, Pl. Wolności 15.

Tow. Akcyjne Budowy i Eksploatacji Teatrów, Warszawa, Słowackiego 2, tel. 274 88.

Towarzystwo Teatrów Stołecznych, Sp. Akc., Warszawa, Bielańska 5; tel: 253-00.

Warszawska Spółka Akcyjna Kinematograficzna, Warszawa, Chmielna 9; tel: 51-14.

XVIII PRZEDSIĘBIORSTWA: WYDAWNICZE KSIĘGARSKIE I OŚWIECENIOWE

Arct — M. Arct, Zakłady Wydawnicze, Sp. Akc., Warszawa, Nowy - Świat 35; tel: 255-47.

Biblioteka — „Instytut Wydawniczy” Biblioteka Polska, Sp. Akc., Warszawa, Nowy-Swiat 23/25; tel: 221-27; skr: Bibliopol-Warszawa.

„*Dom Książki Polskiej*”, Hurtownia dla Księgarzy i Wydawców, Sp. Akc., Warszawa, Pl. 3-cich Krzyży 8; tel: 222-61; 222-71.

„*Gazeta Powszechna*”, Tow. Akc., Poznań, Al. Marcinkowskiego 18.

Kompas — Towarzystwo Wydawnicze „Kompas”, Sp. Akc., Łódź, Gdańska 130.

Krajowa Spółka Wydawnicza, Sp. Akc., Kraków, Sw. Filipa 25.

„*Książnica-Atlas*”, Zjednoczone Zakłady Kartograficzne i Wydawnicze Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych, Sp. Akc., Lwów, Czarneckiego 12.

Księgarnia i Drukarnia Katolicka, Sp. Akc., Katowice, J. Piłsudskiego 58.

Księgarnia i Instytut Sztuk Pięknych, Sp. Akc., Poznań, Ratajczaka 15.

Księgarnia Słowno-wyjaśnienia Nauczycielstwa Polskiego, Sp. Akc. Wilno, Królewska 1.

„*Nasza Księgarnia*” Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, Sp. Akc., Warszawa, S-to Krzyska 18; tel: 198-18.

Ostoja — Spółka Akcyjna „Ostoja”, Księgarnia i Drukarnia, Poznań, Pocztowa 15.

Pedagogiczna Spółka, Tow. Akc., Poznań, Podgórna 7.

Polska Księgarnia. Tow. Akc. Księgarń Polski ch na Śląsku, Katowice, Poprzeczna 6; tel: 13-79.

Polska Składnica Pomocy Szkolnych, Sp. Akc., Warszawa, Nowy-Swiat 33; tel: 128-43; 28-73.

Praca — Spółka Akcyjna Wydawniczo-Drukarska, Warszawa, Kredytowa 2/4; tel: 60-70.

„*Prasa Polska*”, Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 3; tel: 431-00; 431-07.

Prasa — Towarzystwo Wydawnicze „Prasa”, Sp. Akc., Warszawa, Tamka 46; tel: 294-09; 175-14.

Rom — Spółka Akcyjna Wydawniczo-Drukarska „Rom”, Wilno, Cerkiewna 2; skr: Rom-Wilno.

„*Ruch*”, Polskie Towarzystwo Księgarń Kolejowych Sp. Akc. Warszawa, Jerozolimska 63, tel: 68-61.

Spółka Pedagogiczna, Tow. Akc., Poznań, Podgórna 7.

Świat — Towarzystwo Akcyjne Wydawnicze „Świat”, Warszawa, Szpitalna 12; tel: 110-87; 501-50.

Towarzystwo Wydawnicze w Warszawie, Sp. Akc. Warszawa, Mazowiecka 12; tel: 244-14.

Trzaska — Wydawnictwa i Księgarnie Trzaska Ewert i Michalski, Sp. Akc., Warszawa, Krak.-Przedmieście 13; tel: 501-11; 184-00.

XIX LECZNICZE - ZAKŁADY KĄPIELOWE, HOTELE, RESTAURACJE i KAWIARNIE.

Bazar Poznański, Sp. Akc., Poznań, Al. Marcin-
kowskiego 10; skr: Bazar-Poznań.

Bristol — Towarzystwo Hoteli i Pensjonatów
„Bristol”, Sp. Akc., Zakopane.

Curielerapii — Instytut dla Curieterapii, Za-
kład dla Leczenia Radium w Krakowie, Sp. Akc.
Kraków, Dunajewskiego 9.

„Gastronomja” — Hotel Gastronomja, Sp. Akc.
Królewska Huta, Wolności 27.

Gastronomja — Spółka Akcyjna „Gastronomja”
w Poznaniu, Poznań, Cieszkowskiego 1.

Grand — Towarzystwo Akcyjne „Grand Hotel”,
Łódź, Piotrkowska 72; skr: Grandhotel, Łódź.

„Hotel Europejski”, Sp. Akcyjna Warszawa,
Krak.-Przedmieście 13; tel: 276-87; 47.

Hoteli — Towarzystwo Akcyjne Budowy i Pro-
wadzenia Hoteli w Warszawie, Warszawa, Krak.-
Przedmieście 42.

Hoteli — Towarzystwo Budowy i Eksploatacji
Hoteli w Uzdrowiskach Polskich, Sp. Akc., Warszawa,
Emilji Plater 7 m. 5; tel: 193-03.

Istebna — Uzdrowisko „Istebna”, Sp. Akc.,
Istebna, woj. Śląskie.

Jastgór — Sp. Akc. Kąpiele na Wielkim Mórzu
Jastrzębie Góry „Jastgór”, Warszawa, Smolna 14 m. 9

Ojców — Uzdrowisko „Ojców”, Sp. Akc.,
Ojców, woj. Kieleckie.

Pieskowa Skala — Zamek Pieskowa Skala,
Sp. Akc. Warszawa, Emilji Plater 35; tel: 242-17.

Pod Piastem — Zakład Lecznicy „Pod Pia-
stem” w Inowrocławiu, Sp. Akc., Inowrocław,
Toruńska 4; skr: Podpiastem-Inowrocław.

Ritz — Towarzystwo Budowy i Eksploatacji
Domów i Hoteli „Ritz”, Sp. Akc., Białystok, Kiliń-
skiego 2.

„Wysoka”, Zakład Zdrojowo-Kąpielowy, Sp.
Akc., Kraków, Florjańska 32.

Zakładów Kąpielowych — Spółka Akcyjna
Budowy i Eksploatacji Zakładów Kąpielowych,
w Polsce, Warszawa, Krak.- Przedmieście 16/18,
tel: 40-54.

Zdroje Polskie — Spółka Akcyjna „Zdroje
Polskie”, Warszawa, Piękna 2 m 5; tel: 83-60.

Zakłady Ubezpieczeń

działające na terenie Państwa Polskiego.

Objaśnienie skrótów: Naczel. Dyr. — Naczelnny Dyrektor; Sp. Akc. — Spółka Akcyjna; T. A. — Towarzystwo
Akcyjne; skr. — skrót telegraficzny; tel. — telefon; wydz. — wydział; praw. — prawny; kanc. — kancelaria; matem. —
matematyczny; ogół. — ogólny; Insp. — Inspektor; Ekspoz. — Ekspozytura; Woj. — Województwo.

PAŃSTWOWY URZĄD KONTROLI UBEZPIECZEŃ.
Warszawa, Kopernika 36/40.

tel. Dyr. 310-17; kanc.: 93-13; wydz. ogół.: 113-90;
wydz. praw.: 96-83; ogół. 231-02.

Główny Urząd Ubezpieczeń, Warszawa, Podwale 3;
tel. 309-36, 67-69.

Okręgowy Urząd Ubezpieczeń, Warszawa, S-to Krzy-
ska 9, tel. 99-53, 413-86.

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, War-
szawa, Długa 29; tel. 439-46; 419-95.

Zakład Ubezpieczenia od Wypadków, Centr. Lwów,
Brajerowska 16; tel. 7-98; oddz. Warszawa, Jerozo-
lińska 4; tel. 69-30; 247-92.

Ubezpieczenia na wypadek bezrobocia (Fundusz Bezro-
bocia) Dyr. Długa 50; tel. 118-73, 84-37. Zarz. Obwo-
dowy na m. st. Warszawę, S-to Krzyska 25; te-
lefon 157-15; 210-63; Ziemiński Zarząd obwodowy,
Grzybowska 45; tel. 39-92; 153-11.

Powszechny Zakł. Ubezp. Wzajemnych. Warszawa,
Kopernika 36/40. Nacz. Dyr. Władysław Strzelecki
tel. 78-45, wewn. 02.

Inspektoraty Wojewódzkie.

Powszechnych Zakładów Ubezpieczeń Wzajemnych.
skrót telegraficzny dla wszystkich oddziałów.

„Wzajempol.”

Ekspoz. Insp. Woj. w Kielcach, Sosnowiec, Małachow-
skiego 9; tel: 51.

Białostocki, Białystok, Warszawska 7; tel: 222.

Katowicki, Katowice, Pl. Wolności 2; tel. 13-46.

Kielecki, Kielce, Sienkiewicza 27; tel: 17.

Krakowski, Kraków, Radziwiłłowska 23, tel: 10-48.

Lubelski, Lublin, Krakowskie Przedmieście 78; tel: 341

Lwowski, Lwów, Kochanowskiego 14; tel: 14-69.

Łódzki, Łódź, Traugutta 6; tel: 689.

Nowogródzki, Słonim, Kościuszki 2; tel: 8.

Poleski, Brześć n/Bugiem, Dąbrowskiego 65; tel: 55.

Stanisławowski, Stanisławów, Jachowicza 3; tel: 64.

Tarnopolski, Tarnopol, Mickiewicza 5; tel: 47.

Wileński, Wilno, Mickiewicza 11; tel: 108.

Warszawski, Warszawa, Kopernika 36/40; tel: 78-61.

Wołyński, Łuck, Dominikańska 26; tel: 118.

Krajowe Zakłady Ubezpieczeń.
(Zakłady Akcyjne).

Europa — Towarzystwo Ubezpieczeń „Europa”,
Sp. Akc. Warszawa, Królewska 18; tel: 280-56;
214-73; 214-37; skr. Europubez.

*Europejskie Towarzystwo Ubezpieczeń towarów i pa-
kunków podróży*, Sp. Akc., Warszawa, Krakow-
skie Przedmieście 59; tel: 155-90; 176-96; 27-40;
skr. Europeienne.

Lechja — *Polski Bank Reasekuracyjny „Lechja”*,
Sp. Akc., Warszawa, Warecka 10; tel: 81-69; 61-97;
(w likwidacji).

Orzeł — Towarzystwo Ubezpieczeń „Orzeł”, Sp. Akc.,
Warszawa, Sw. Krzyska 30; tel: 298-44; 190-63;
283-61; skr. Aquila.

Reprezent.: Warszawa, Marszałkowska 116; tel:
89-93; Białystok, Warszawska 61; Kraków, Ger-

trudy 24, tel: 378; Lwów, Pl. Smółki 4; tel: 411; Łódź, Piotrkowska 57; tel: 9-76; Poznań, Mielżyńskiego 6; tel. 32-45; Równe, Francuska 8; Katowice, Poprzeczna 3; tel: 16-60; Kielce, Sienkiewicza 6; tel: 159.

Patria — *Polskie Towarzystwo Asekuracyjne i Reasekuracyjne „Patria”*, Sp. Akc., Warszawa, Jasna 4; tel: 141-92; 29-91; skr. Patras.

Oddziały: Poznań, Katowice, Kraków, Łódź, Lwów, Sosnowiec, Białystok, Wilno.

Piaśt — *Towarzystwo Ubezpieczeń „Piaśt”*, Sp. Akc., Warszawa, Marszałkowska 124; tel: 5-93; 158-64; 158-75; skr. Sapiest.

Polonja — *Towarzystwo Ubezpieczeń „Polonja”*, Sp. Akc., Warszawa, Pl. Napoleona 3; tel: 48-26; 27-01; 109-48; 48-36; 72-16; 109-03; 169: skr: Towpol.

Port — *Spółka Akcyjna, Towarzystwo Ubezpieczeń „Port” w Warszawie*, Warszawa, Krakowskie Przedmieście 59; tel: 27-40; 155-90; 176-96; 237-68; skr. Tup.

Poznańsko — *Warszawskie Towarzystwo Ubezpieczeń*, Sp. Akc., Poznań, Kantaka 2/4; tel. 33-22. skr. OgnioBank — Poznań. Warszawa, Czackiego 2. tel. 502-82.

Przezorność — *Towarzystwo Ubezpieczeń „Przezorność”* Sp. Akc., Warszawa, Pl. Małachowskiego 4; tel: 65-35; 65-34; 12-57; 139-54; 139-56; 2-40; 95-18; 95-19; 167-50; skr. Przezorność-Warszawa.

Odd.: Katowice, Lwów, Łódź, Poznań, Wilno.
Przyszłość — *Spółka Akcyjna, Towarzystwo Ubezpieczeń „Przyszłość” w Warszawie*, Warszawa, Królewska 35; skr: Przyszłość.

Silesia — *Towarzystwo Ubezpieczeń „Silesia”*, Sp. Akc. Bielsk. (woj. Śląskie) Wzgórze 19; skr: Silaisurance.

Warszawskie Towarzystwo Ubezpieczeń Sp. Akc., Warszawa, Jasna 4; tel: 235-78-37-55; skr: Florjan. Oddziały: Białystok, Warszawska 9; Gdańsk, Dominikswall 1; Katowice, Pl. Miarki 1; Kraków, Dunańskiego 2; Lwów, Słowackiego 18; Łódź, Piotrkowska 96; Poznań, 27 Grudnia 10; Sosnowiec, Piłsudskiego 8; Wilno, Mickiewicza 17.

Warta — *Towarzystwo Reasekuracyjne „Warta”*, Sp. Akc., Poznań, Pocztowa 9; Warszawa, Al. Jerozolimska 55; skr: Reawarta-Warszawa.

Wistula — *Powszechne Towarzystwo Akcyjne „Wistula” w Tczewie*, Tczew, Kopernika 9; skr: Wistula-Tczew.

Vita — *Towarzystwo Akcyjne Ubezpieczeń „Vita”*, Warszawa, Fredry 2; tel: 504-55; 504-66; skr. Vita-Warszawa.

Oddziały: Częstochowa, Katowice, Kraków, Lwów, Łódź, Poznań, Wilno.

Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych.

Białostockie Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń, Białystok, Kilińskiego 23.

Dniester — *Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń „Dniester”*. Lwów, Ruska 20; tel: 547; skr: Dniester.

Farmakon — *Warszawskie Towarzystwo Wzajemnego Ubezpieczenia od ognia ruchomości aptek „Farmakon”*, Warszawa, Długa 16; tel: 191-60.

„Karpalia”, *Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń na życie i renty*, Lwów, Ruska 18; tel: 30-13.

Krakowskie Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie, Kraków, Baszłowa 8; tel. 552; skr. Floryanka.

Oddziały: Warszawa, Pl. 3-ech Krzyży 8; Lwów, 3-go

Maja 16; Poznań, 3-go Maja 6; Katowice, Ligonja 36. Reprezentacje: Przemyśl, Mickiewicza; Rzeszów, Zamkowa 611; Stanisławów, Jachowicza; Tarnów, Mickiewicza.

Snop — *Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń „Snop”*, Warszawa, Traugutta 3; tel: 81-56; skr. Snop.

Oddziały: Łódź, Sienkiewicza 34; Katowice, Sokolska 9; Lwów, Badenich 9; Poznań, Pocztowa 10. Reprezentacja: Warszawa, Bracka 23.

Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń Cukrowni w Polsce, Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7; tel. 33-70; skr: Cukroas. Oddział: Poznań, Skarbowa 16.

Warszawskie Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń Szyb, Warszawa, Leszno 11; tel: 63-53.

„Vesta”, *Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń od ognia i gradobicia w Poznaniu*, Poznań, Św. Marcina 61; tel: 14-87; 14-98-15-78; 24-16; skr. Vesta. Oddziały: Bydgoszcz, Dworcowa 30; Gdańsk, Stadtgraben 18; Grudziądz, Pl. 23 Stycznia 10.

Związek Ubezpieczeniowy Przemysłowców Polskich. Warszawa, Miodowa 8; tel: 104-37; 159-58; 159-60; 278-11;

Oddziały: Białystok, Częstochowa, Kraków, Łódź, Poznań, Wilno.

Publiczne Zakłady Ubezpieczeń.

Krajowe Ubezpieczenie Ogniove, Poznań, Pl. Nowomiejski 8;

Krajowe Ubezpieczenie na Życie, Poznań, Pl. Nowomiejski 8; tel: 41-12; 23-81; 53-72.

Pomorskie Stowarzyszenie Ubezpieczeń, Toruń, Żeglarska 26; tel: 174-267; skr. Postow.

Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych m. st. Warszawy, Warszawa, Królewska 26.

Ubezpieczenie na Wypadek Choroby „Kasa Chorych”, na m. Warszawę, Polna 30; tel. komisarza 221-17; kanc. głów. 136-84.

„Kasa Chorych pow. Warszawskiego, Warszawa, Leszczyńska 6; tel. 140-76; 223-93.

Uwaga. Kasy Chorych funkcjonują przy każdym urzędzie powiatowym, na całym terenie Państwa.

Osoby prawa publicznego wykonywujące działalność ubezpieczeniową:

Pocztowa Kasa Oszczędności, Warszawa, Jasna 9.

Zagraniczne Zakłady Ubezpieczeń.

Aachener u. Münchener, Feuerversicherungs-Gesellschaft, Aachen, Katowice, Kochanowskiego 8/10.

„Alliance”, *Towarzystwo Ubezpieczeniowe Angielskie*, Sp. Akc., Warszawa, Krakowskie Przedmieście 16/18; tel: 252-01;

„Anker”, *Powszechne Towarzystwo Ubezpieczeń w Wiedniu*, Lwów, 3-go Maja 12.

„Assicurazioni Generali” w Tryjescie, Warszawa, Królewska 23.

„Feniks”, *Towarzystwo Ubezpieczeń na życie w Wiedniu*, Lwów, Kościuszki 8.

„Kraft”, *Versicherungs Aktien Gesellschaft des Automobilclubs von Deutschland w Berlinie*, Katowice, Warszawska 40.

Magdeburskie Towarzystwo Ubezpieczeń od gradobicia, w Magdeburgu, Poznań, Słowackiego 36.

Riunione Adriatica di Sicurtà w Tryjescie, Warszawa, Moniuszki 10. Dyr. 21-08, Ognioowy 5-93.

Uzdrowiska Polskie.

Zakłady Państwowe.

Busko, pow. Stopnicki, woj. Kieleckie, st. kol. Kielce lub Szczucin, urząd poczt. telegr. Busko.

Zdroje siarczano-słone, kąpiele mineralne, borowinowe, okłady borowinowe, instalacja Zandera, elektroterapia, hydropatja, Dyr. Inż. Michał Byczerski. Sezon od 1 maja do 31 października. Informacji udziela Biuro Informacyjne Komisji Zdrojowej w Busku.

Ciechocinek (pow. Nieszawski, woj. Warszawskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. Ciechocinek).

Zdroje solankowo-jodo-bromowe nieczynne. Jedyna w Polsce terma solankowa, kąpiele mineralne, borowinowe, okłady borowinowe, wiewalnia, elektroterapia, pijalnia. Dyrektor: inżynier St. Kozłowski. Sezony od 1 maja do 31 października i od 1 grudnia do 30 marca. Informacji udziela Komisja Zdrojowa w Ciechocinku.

Druskieniki, (pow. Grodzieński, woj. Białostockie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Druskieniki). Zdrojowisko i stacja klimatyczna. Zdroje radjocynne solankowo-bromowe. Sezon od 15 maja do 20 września. Informacji udziela Biuro Zdrojowiska i Komisja Zdrojowa w Druskienikach.

Krynica, (pow. Nowosądecki, woj. Krakowskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Krynica. Zdroje mineralne: szczawa żelazista, wapniowa i alkaliczna. Kąpiele: mineralne, borowinowe, okłady borowinowe, hydro i elektroterapia, gimnastyka lecznicza, pijalnia. Dyrektor: Inżynier Leon Nowotarski. Sezon cały rok. Informacji udziela Biuro Zarządu Zakładu oraz Komisji Zdrojowej w Krynicy.

Wszelkich informacji o zdrojowiskach i uzdrowiskach udziela telefonicznie, ustnie i pisemnie Związek Uzdrowisk Polskich w Warszawie, Świętokrzyska 17, m. 4; tel. 434-38.

Zakłady Prywatne.

Bolechów, (pow. Doliniński, woj. Stanisławowskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Bolechów). Letnisko o charakterze podgórskim. Sezon od wczesnej wiosny do późnej jesieni. Informacji udziela gmina Bolechów.

Bukowina, (pow. Nowotarski, woj. Krakowskie, st. kol. Poronin, urząd poczt.-telegr. — Poronin). Letnisko górskie. Sezon letni od czerwca do września i zimowy. Informacji udziela Towarzystwo Przyjaciół Bukowiny.

Burkut, (pow. Kossowski, woj. Stanisławowskie, st. kol. Worochta lub Zabłotów). Zdrój szczawy żelazisto-wapniowej.

Bystra obok Białej, (pow. Bialski, woj. Krakowskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Bystra). Letnisko podgórskie. Sezon trwa cały rok. Informacji udziela Zarząd gminy Bystra i Komisja Uzdrowiskowa.

Czarniecka Góra, (pow. Konecki, woj. Kieleckie, st. kol. w miejscu, urząd poczt.-telegr. — Stąporków). Zakład przyrodolecznicy i stacja klimatyczna. Sezon od maja do października. Informacji udziela Zarząd Czarnieckiej Góry.

Czerniewice, (pow. Toruński, woj. Pomorskie, st. kol. Stawki, urząd pocztowy Toruń 2. Zdrojowisko. Źródła solankowe i jodobromowe. Informacji udziela Zarząd Zdroju w Czerniewicach.

Delatyn, (pow. Nadworniański, woj. Stanisławowskie, st. kol. i urząd poczt. - telegr. — Delatyn.) Letnisko podgórskie z łazienkami solankowymi. Sezon od 1 czerwca do 30 września. Informacji udziela Zarząd Zakładu Kąpielowego w Delatynie.

Dolina Górnego Prutu, (pow. Nadworniański, woj. Stanisławowskie, st. kol. Jasina). Letniska i stacje klimatyczne. Sezon od czerwca do września. Informacji udzielają Zarządy Gmin i komisarz uzdrowiska.

Gdynia, (pow. Morski, woj. Pomorskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Gdynia). Kąpielisko morskie. W Domu Zdrojowym na Kamiennej Górze ciepłe kąpiele z wody morskiej. Na plaży miejskiej łazienki. Sezon od 1 czerwca do 30 września. Informacji udziela: Magistrat, Wydział Turystyczno-Uzdrowiskowy, i Pierwsze Towarzystwo Kąpiei Morskich Kamienna Góra obok Gdyni, Warszawa, Krakowskie Przedmieście 20/22.

Goczałkowice, (pow. Pszczyński, woj. Śląskie, st. kol. i urząd poczt. — Goczałkowice). Zdrojowisko. Zdroje solankowe, jodo-bromowe. Sezon od 1 maja do 30 września. Informacji udziela Zarząd Kąpielowy w Goczałkowicach.

Hallerowo, (pow. Morski, woj. Pomorskie, st. kol. Hallerowo, urząd poczt. — Swarczewo telegraf i telefon Wielka Wieś). Kąpielisko morskie nad pełnym morzem. Ciepłe kąpiele z wody morskiej. Sezon od 1 czerwca do 15 września. Informacji udziela Pułkownikowa Bagińska, Warszawa, Mokotowska 8.

Hel, (pow. Morski, woj. Pomorskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Hel). Kąpielisko morskie na krańcu półwyspu Hel. Na plaży łazienki. Informacji udziela Sołectwo w Helu i Towarzystwo Hel, Kąpiele Morskie, Warszawa, Zgoda 7.

Hołosko Wielkie, (pow. Lwowski, st. kol. Lwów — Podzamcze, urząd poczt.-telegr. — Lwów). Stacja klimatyczna. Sanatorium dla piersiowo chorych. Informacji udziela Towarzystwo Przeciwgruźlicze we Lwowie.

Horyniec — Zdrój, (pow. Lubaczowski, woj. Lwowskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Horyniec). Zdrojowisko. Zdroje siarczane. Sezon od 15 maja do 30 września. Informacji udziela Zarząd Dóbr i Lasów w Horyńcu.

Inowrocław, (pow. Inowrocławski, woj. Poznańskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Inowrocław). Zdrojowisko. Zdroje solankowe. Kąpiele solankowe, borowinowe i słoneczne, oraz kwasowęglowe. Wiewalnia, zakład przyrodolecznicy. Sezon od 1 maja do końca września. Informacji udziela Komisja Zdrojowa lub Zarząd Solanek w Inowrocławiu.

Istebna, (pow. Cieszyński, woj. Śląskie, st. kol. Miłówka, poczta — Istebna). Letnisko podgórskie. Sezon od maja do końca września. W sprawie wynajmu mieszkań można się zwracać do p. R. Szotkowskiego w Istebnej.

Iwonicz, (pow. Krośnieński, woj. Lwowskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Iwonicz. Zdrojowisko i stacja klimatyczna. Zdroje szczawy słono-jodobromowej. Informacji udziela Zarząd Zakładu Kąpielowego i Komisja Zdrojowa w Iwoniczu. Sezon od 1 maja do 15 października.

Jaremcze, (pow. Nadworniański, woj. Stanisławowskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Jaremcze). Stacja

- klimatyczna, podgórska nad Prutem. Sezon całoroczny. Informacji udziela Komisarz uzdrowiska.
- Jastarnia**, (pow. Morski, woj. Pomorskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Jastarnia). Kąpielisko morskie na półwyspie helskim. Sezon od 1 czerwca do 15 września. Łazienki na plaży. Informacji udziela Sołectwo w Jastarni.
- Jastrzębia Góra**, (pow. Morski, woj. Pomorskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Lebacz). Kąpielisko morskie, położone na wzgórzu nad morzem. Informacji udziela Tow. Budowlano-Parcelacyjne, Warszawa, Wierzbowa 5.
- Jastrzębie-Zdrój**, (pow. Rybnicki, woj. Śląskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Jastrzębie). Zdrojowisko. Zdroje solankowe jodo-bromowe. Sezon od 1 maja do 31 października. Informacji udziela Zarząd Kąpielowy — Jastrzębie-Zdrój.
- Jaszczurówka**, (pow. Nowotarski, woj. Krakowskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Zakopane II). Stacja klimatyczna wysokogórska. Zakład kąpielowy, naturalne ciepłe kąpiele mineralne.
- Jaworze**, (pow. Bielski, woj. Śląskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Jaworze). Podgórska stacja klimatyczna i zakład przyrodolecznicy. Kąpiele kwasowe, igliwowe, mineralne. Sezon od 15 maja do 30 września. Informacji udziela Komisja Uzdrowiskowa w Jaworzu.
- Kartuzy**, (pow. Kartuski, woj. Pomorskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Kartuzy). Stacja klimatyczna i letnisko. Sezon od maja do końca września. Informacji udziela Magistrat.
- Kazimierz nad Wisłą**, (pow. Puławski, woj. Lubelskie, st. kol. Puławy, urząd poczt.-telegr. — Kazimierz nad Wisłą). Letnisko. Plaża nad Wisłą.
- Kosów**, (pow. Kossowski, woj. Stanisławowskie, st. kol. Kołomyja lub Zabłotów, urząd poczt.-telegr. — Kosów). Stacja klimatyczna podgórska, letnisko i zakład przyrodolecznicy. Wodoleczenie, kąpiele powietrzne. Sezon od 15 kwietnia do połowy listopada. Informacji udziela dr. Tarnawski w Kosowie.
- Krościenko n/Dunajcem**, (pow. Nowotarski, woj. Krakowskie, st. kol. Nowy Targ lub Stary Sącz, urząd poczt.-telegr. — Krościenko n/Dunajcem). Letnisko i źródła szczaw alkalicznych. Sezon od 1 maja do 1 października. Informacji udziela Zarząd Źródeł Mineralnych lub Zarząd Gminy.
- Krzeszowice**, (pow. Chrzanowski, woj. Krakowskie, st. kol. i poczta — Krzeszowice). Zakład kąpiele siarczanych. Sezon od 1 maja do 10 października. Informacji udziela Zarząd Zakładu Zdrojowo-Kąpielowego w Krzeszowicach.
- Lubień Wielki**, (pow. Gródecki, woj. Lwowskie, st. kol. i urząd poczt. — Lubień Wielki). Zakład Zdrojowo-Kąpielowy wód siarczanych i borowiny. Sezon od 15 maja do 30 września. Informacji udziela Zarząd Zdrojowy w Lubieniu Wielkim.
- Maków Małopolski**, pow. Makowski, woj. Krakowskie, st. kol. i urząd pocztowy — Maków). Letnisko podgórskie. Informacji udziela Magistrat.
- Miłowody**, (pow. Obornicki, woj. Poznańskie, st. kol. Oborniki). Zakład przyrodolecznicy i letnisko. Sztuczne kąpiele jodowe, solankowe, kwaso-węglowe, słoneczne i powietrzne. Sezon cały rok. Informacji udziela Zarząd Uzdrowiska w Miłowodach.
- Morszyn**, (pow. Stryjski, woj. Stanisławowskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Morszyn). Zdroje solankowe-słone i pokłady borowinowe. Sezon od 1 czerwca do końca września. Informacji udziela
- S. A. „Zdroje Polskie” w Warszawie, ul. Piękna 2 m. 5.
- Muszyna**, (pow. Nowosądecki, woj. Krakowskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Muszyna). Letnisko podgórskie i niewyzyskane źródła szczawy żelazistej. Informacji udziela Urząd Gminy Muszyna.
- Nałęczów**, (pow. Puławski, woj. Lubelskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Nałęczów). Zdrojowisko. Źródła żelaziste radioaktywne i pokłady borowiny. Sezon całoroczny. Informacji udziela Zarząd Zakładu Kąpielowego „Nałęczów” w Warszawie, ul. Mianowskiego 4, tel. 170-42.
- Niemirów**, (pow. Rawski, woj. Lwowskie, st. kol. Rawa Ruska, lub Jaworów, urząd poczt.-telegr. — Niemirów). Zdroje siarczano-słone. Sezon od 1 maja do 10 października. Informacji udziela Zarząd Zakładu Zdrojowo-Kąpielowego w Niemirowie.
- Oborniki**, (pow. Oborniki, woj. Poznańskie, st. kol. i urząd pocztowy Oborniki). Letnisko. Lecznica krajowa pod Obornikami dla chorych na płuca.
- Ojców**, (pow. Olkuski, woj. Kieleckie, st. kol. Kraków lub Olkusz, urząd poczt.-telegr. — Skala). Letnisko i zakład przyrodolecznicy. Sezon od 1 maja do końca września. Informacji udziela Biuro Zakładu Leczniczego w Ojcowie.
- Okopy Św. Trójcy**, (pow. Borszczowski, woj. Tarnopolskie, st. kol. Iwanię Pustę, urząd poczt. Okopy Św. Trójcy). Ciepła stacja klimatyczna nad Dniestrem. Informacji udziela Zarząd Zakładów Sadowniczych Braci Niemczewskich.
- Orłowo**, (pow. Morski, woj. Pomorskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Mały Kack). Kąpielisko morskie. Dom kąpielowy z restauracją. Sezon od 1 maja do 30 września. Informacji udziela Zarząd Kąpielowy Orłowa.
- Otwock**, (pow. Warszawski, woj. Warszawskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. Otwock). Leśna stacja klimatyczna i zakład leczniczy. Sezon cały rok. Informacji udziela Wydział Klimatyczny Magistratu m. Otwocka.
- Poronin**, (pow. Nowotarski, woj. Krakowskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. Poronin). Letnisko górskie.
- Rabka**, (pow. Makowski, woj. Krakowskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. Rabka). Stacja klimatyczna podgórska i źródła solanki jodo-bromowej. Sezon całoroczny. Informacji udziela Zarząd Zakładu Kąpielowego i Komisja Zdrojowa w Rabce.
- Rajeza**, (pow. Żywiecki, woj. Krakowskie, st. kol. Rajeza, poczta Radziechowy). Letnisko podgórskie. Informacji udziela Ognisko Zw. Podhalań w Radziechowach.
- Rudka**, (pow. Mińsko-Mazowiecki, woj. Warszawskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. Mrozy). Sanatorium dla piersiowo-chorych, Sezon cały rok. Informacji udziela Zarząd Sanatorium w Rudce, oraz Sekretariat Komitetu w Warszawie, Foksal 11, tel. 277-15.
- Rymanów**, (pow. Sanocki, woj. Lwowskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. — Rymanów). Stacja klimatyczna podgórska i źródła solankowe jodo-bromowe i szczawy alkalicznej. Sezon od 20 maja do 30 września. Informacji udziela Biuro Zarządu Zakładu Kąpielowego Rymanów.
- Smukała**, (pow. Bydgoski, woj. Poznańskie, st. kol. Bydgoszcz, st. kolejki — Smukała leśna, urząd poczt.-telegr. Smukała). Letnisko. Sanatorium dla piersiowo-chorych. Informacji udziela Dyrekcja

Krajowego Sanatorium dla piersiowo-chorych w Smukale.

Solec-Zdrój, (pow. Stopnicki, woj. Kieleckie, st. kol. Szczucin lub Kielce, urząd poczt.-telegr. Solec). Zakład wód mineralnych siarczano-słonnych. Sezon od 20 maja do 20 września. Informacji udziela Biuro Zarządu Zakładu Kąpielowego w Solcu-Zdroju.

Swoszowice, (pow. Krakowski, woj. Krakowskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. Swoszowice). Zdroje siarczane. Zakład kąpielowy. Sezon od 1 czerwca do 30 września. Informacji udziela Zarząd Zakładu Zdrojowego w Swoszowicach.

Szkoło, (pow. Jaworowski, woj. Lwowskie, st. kol. Skarżysko-Szkoło, urząd poczt.-telegr. — Szkoło). Zdroje siarczane. Nieczynne. Informacji udziela p. Włodzimierz Młotkowski.

Szczawnica, (pow. Nowotarski, woj. Krakowskie, st. kol. Nowy Targ lub Stary Sącz). Stacja klimatyczna podgórska i zdroje szczawy alkaliczno-słonej. Zakład inhalacyjny, solankowy i wodolecznicy. Sezon od 20 maja do 20 września. Informacji udziela Zarząd Zakładu Zdrojowego w Szczawnicy.

Tatarów nad Prutem, (pow. Nadwórniański, woj. Stanisławowski, st. kol. i urząd poczt. Tatarów nad Prutem). Letnisko podgórskie. Informacji udziela pisarz gminny p. N. Stefanowicz.

Truskawice, (pow. Drohobycki, woj. Lwowskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. Truskawiec). Zdrojowisko i stacja klimatyczna podgórska. Zdroje solankowe siarczano-alkaliczne. Jedyna w Europie „Nafusia”. Kąpiele borowinowe, kwaso-węglowe, słoneczne. Sezon kąpielowy od 1 maja do 15 października i od 1 listopada do 31 marca. Informacji udziela Zarząd Zakładu Kąpielowego w Truskawcu.

Ustroń, (pow. Bielski, woj. Śląskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. Ustroń). Stacja klimatyczna podgórska i Zakład kąpiei borowinowych, mineralnych kwaso-węglowych i powietrzno-słonecznych. Sezon od 15 maja do 30 września. Informacji udziela Dyrekcja Kąpiei Borowinowych lub Urząd Gminy w Ustroniu.

Wejherowo, (pow. Morski, woj. Pomorskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. Wejherowo). Letnisko na pojezierzu pomorskim. Informacji udziela Magistrat, Wydział meldunkowy.

Wielka Wieś, (pow. Morski, woj. Pomorskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. Wielka Wieś). Kąpielisko morskie. Sezon od 1 czerwca do 1 września. Informacji udziela Sołectwo Wielkiej Wsi.

Wieniec, (pow. Włocławski, woj. Warszawskie, st. kol. Brzezie). Zdrojowisko ze źródłem siarczano-wapiennym. Sezon od 20 maja do 30 września. Informacji udziela ksiądz kanonik W. Pruski, Włocławek.

Wisła, (pow. Cieszyński, woj. Śląskie, st. kol. Ustroń, urząd poczt.-telegr. Wisła). Letnisko i podgórska stacja klimatyczna. Sezon od 15 maja do 30 września. Informacji udziela Komisja Uzdrowiskowa lub Urząd Gminy w Ustroniu.

Worochta, (pow. Nadwórniański, woj. Stanisławowski, st. kol. i urząd poczt.-telegraficzny Worochta). Stacja klimatyczna górską nad Prutem. Sezon całoroczny. Informacji udziela Urząd Gminny.

Wybrzeże Morskie, (pow. Morski, woj. Pomorskie). Stacje klimatyczne i kąpieliska morskie we wsiach, leżących nad morzem. Sezon od maja do końca września. Komunikacja przez W. M. Gdańsk.

Wysowa, (pow. Gorlicki, woj. Krakowskie, st. kol. Grybów, urząd poczt.-Wysowa). Stacja klimatyczna podgórska. Zdroje szczawy alkaliczno-słono-żelazistej. Zdrojowisko to jest w fazie odbudowy.

Zakopane, (pow. Nowotarski, woj. Krakowskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. Zakopane). Stacja klimatyczna wysokogórska. Sezon cały rok. Informacji udziela Biuro Komisji Uzdrowiskowej w Zakopanem. Liczne zakłady lecznicze i sanatoria.

Zaleszczyki, (pow. Zaleszczycki, woj. Tarnopolskie, st. kol. i urząd poczt.-telegraficzny Zaleszczyki). Letnisko i stacja klimatyczna. Sezon: lato, jesień, wiosna. Informacji udziela Zarząd m. Zaleszczyki.

Zawoja, (pow. Makowski, woj. Krakowskie, st. kol. Maków, poczta Zawoja). Letnisko podgórskie. Informacji udziela Komisja Klimatyczna.

Żegiestów-Zdrój, (pow. Nowosądecki, woj. Krakowskie, st. kol. i urząd poczt.-telegr. Żegiestów). Stacja klimatyczna podgórska i Zdrojowisko. Zdroje szczawy żelazisto-wapnowej. Sezon kąpielowy od 15 maja do 30 września. Informacji udziela Komisja Zdrojowa w Żegiestowie.

Wzorowe Gospodarstwa Rolne.

Pragnąc zapoznać szerokie sfery społeczeństwa ze stanem rolnictwa w Polsce, jako kraju wybitnie rolniczym, podajemy poniżej częściowy spis tych wzorowych gospodarstw zrzeszonych w lokalnych Związkach Ziemi, które przed oddaniem dzieła do druku zdążyliśmy zbadać.

Całkowity natomiast wykaz wzorowych gospodarstw zamieścimy w roczniku następnym.

Zrzeszone w Związku Ziemi w Warszawie.

Byszewo-Goraj p. Grabów Łęcz. hr. Jezierskiego Edwarda.

Chlewnia p. Grodzisk p. Wieniawskiego Antoniego.

Chociłów p. Kunów p. Ośnialowskiego Gustawa.

Czaple Małe p. Miechów p. Popiela Ludwika.

Czerniew p. Łowicz p. Boskiego Zdzisława.

Garbów p. Nałęczów p. Broniewskiego Mieczysława.

Gosławice p. Konin hr. Kwileckiego Mieczysława.

Grodziec p. Rychwał hr. Kwileckiego Kazimierza.

Grzymiszew p. Grzymiszew p. Puławskiego Ludomiła.

Gulczewo p. Płock p. Sztembartta Jerzego.

Karczmiska p. Opole Lubelskie p. Strażycowej Janiny.

Kazimierz Biskupi p. Kazimierz p. Mańkowskiego Stanisława.

Kobylniki p. Blaszkę p. Potworowskiego Andrzeja.

Kowary p. Proszowice hr. Morstina Alfreda.
Krośniewice p. Krośniewice p. Rembelskiego Konstantego.

Krześlów p. Żelów p. Walickiego Bronisława.
Kurozwęki p. Staszów Popiela Pawła.
Lubraniec p. Włocławek p. Grodzickiego Stanisława.

Luszyń p. Żychlin p. Godlewskiego Stanisława.
Łabunie p. Zamość hr. Szeptyckiego Al.
Łęki p. Kutno p. Czarnowskiego Jana.
Łubno p. Krośniewice p. Żakowskiego Wiesława.
„Mała Wieś” p. Grójec ks. Lubomirskiego Zdzisława.

Mirogonowice p. Ostrowiec p. Reklewskiego Wincentego.

Nieborów p. Łowicz ks. Radziwiłła Janusza.
Ordynacja Kozłowiecka p. Lublin hr. Zamoyskiego Adama.

Podzamcze p. Garwolin hr. Zamoyskiego Franciszka.

Rzędowice p. Miechów p. Zdziechowskiego Fort.

Rytwiany p. Staszów ks. Radziwiłłowej Róży.
Sanniki p. Sanniki p. Dziewulskiego Stefana.
Sichów p. Staszów ks. Radziwiłła Krzysztofa.
Skrzeszowice p. Kocmyrzów p. Kleszczyńskiego Bogusława.

Solec p. Gostyń, p. Ruszkowskiego Klemensa.
Suchodębie p. Ostrowy Warszawskie p. Kiniorskiego Marjana.

Ujazd p. Ujazd hr. Ostrowskiego J.
Walewice p. Bielawy p. Grabińskiego Stanisława.

Warszówka p. Kalisz p. Wyganowskiego Stanisława.

Wierzbno p. Proszowice p. Szańkowskiego Teofila.

Wierzchowiska p. Lublin p. Koźmiana Jana.
Wilanów p. Wilanów hr. Branickiego Adama.
Włostów p. Opatów p. Korskiego Szymona.
Wójcza p. Pacanów p. Popiela Michała.

Zbiersk cukrownia Tow. Akc.
Złotniki Wielkie p. Kalisz p. Wyganowskiego Wojciecha.

Złoty Potok p. Złoty Potok hr. Raczyńskiego Karola.

Żelechów p. Żelechów p. Ordegi Zygmunta.

Zrzeszone

w Kresowym Związku Ziemian w Warszawie.

Belmont, p. Brańsk p. M. Radeckiego Mikulicza.

Budława p. Budława p. Oskierka Jana.
Chodowce p. Wilno-Hotel Europejski p. Bohdanowicza Mieczysława.

Chołoniów - Żwiniacze p. Horochów hr. Krasickiego Zygmunta.

Dąbrowica p. Dąbrowica hr. Broel-Platera.
Iwacewice p. Iwacewice hr. Jundziłła A.
Jaszuny p. Jaszuny hr. Sołtana.

Koziczyn p. Ignalino p. Bortkiewicza T. Z.
Lubań p. Kurzenice p. Kraków L.

Mir p. Mir, ks. Mirskiego.
Nieśwież p. Nieśwież ks. Radziwiłła K.

Piaski p. Piaski Stare hr. Pusłowskiego Fr.
Roś p. Roś hr. Branickiego A.

Spusza p. Skidel ks. Sapiechy E.
Stanisławów, Grodno Orzeszkowej 24 ks. Druckiego-Lubeckiego Jana.

Strubnica p. Pieski p. Bispinga Kazimierza.
Waka i Ormiany Wilno, Żygmuntowska 6/1 hr. Tyszkiewicza J.

Wiazyń p. Wiazyń p. Gieczewicza H.
Wielkie Soleczniki p. Wielkie Soleczniki p. Wagniera Karola.

Woropajewo p. Woropajewo hr. Przędzińskiego Żołudek p. Żołudek ks. Czertwetyńskiego L.

Zrzeszone

w Pomorskim Związku Ziemian w Toruniu.

Babalice p. Lipniki p. Dąbskiego Ludwika.
Belno p. Łaskawice p. Parczewskiego.

Dębiniew p. Wiewiórki p. Grzybowskiego.
Komierowo p. Przypalkowo p. Komierowskiego.
Kuczały p. Chełmża p. Melliny.

Łysonice p. Łulkowo p. Dominirskiego Jana.
Montowo p. Montowo p. Ossowskiego.

Nowa Cerkiew p. Morzeszyczyn p. Hasse.
Orłowo p. Płużnica p. Śląskiego Jerzego.

Ostrowite p. Lniano p. Tempkiego Franciszka.
Owidz p. Starogard Dr. Hacia.

Pięcowo p. Jabłonowo p. Mejsztowicza.
Przydatki p. Brodnica Dr. Śludowskiego.

Skarpa p. Sępólno p. Prądyńskiego.
Trzebcz p. Trzebczyk p. Śląskiego.

Tużno p. Tużno p. Gajewska.
Tylice p. Ostaszewo p. Buczkowskiego.

Wałycz p. Wąbrzeźno p. Dąbskiego Aleksandra.
Wlewska p. Lidzbark p. Różyckiego.

Wrocławski p. Wrocławski p. Wojnowskiego.
Wysoka p. Silno p. Połczyńskiego.

Żywiec p. Konarzyny p. Lerchenfeld.

Zrzeszone

w Wielkopolskim Związku Ziemian w Poznaniu.

Baszków ks. Czartoryskiego Olgierda.
Bieganowo p. Sokolniki p. Grabskiego Edwarda.

Choryń właśc. Skarb Państwa, dzierz. Janasz Al.
Czacz hr. Żółtowskiego Jana.

Czarniejewo hr. Skórzewskiego Zygmunta.
Dobrojewo p. Ostroń hr. Kwileckiego.

Gałowo hr. Mycielskiego Michała.
Gola p. Gola p. Potworowskiego Edwarda.

Gościszyn hr. Kurnatowskiego Zygmunta.
Granowo p. Granowo hr. Czartoryskiego Olgierda.

Iwno p. Kostrzyn hr. Mielżyńskiego Ignacego.
Kobylniki Małol. Ordynata Twardowskiego.

Kopaszewo p. Jerka p. Chłapowskiego Mieczysława.

Leszniewo p. Fałkowo p. Lossowa Romana.
Lewki p. Czekanów p. Lipskiego Jana.

Łagiewniki p. Kobylin p. Przyłuskiego Franciszka.

Niechanowo hr. Żółtowskiego Leona.
Pawłowice Małol. hr. Mielżyńskiego.

Posadowo p. Lwówek hr. Łackiego Stanisława.
Rucewko p. Złotniki właśc. Skarb Państwa, dzierz. Inż. Putz.

Swadzim p. Sady p. Plucińskiego Leona.
Szalejewo p. Karłowskiego Stanisława.

Zrzeszone w Związku Ziemi Wschodnich Województw Małopolski we Lwowie.

Bolszowce p. Krzeczunowicza Kornela.
Buczacz hr. Połockiego Artura.
Busk p. Krasne arcyks. Habsburgowej Alicji.
Chorostków hr. Siemieńskiego Lewickiego Stanisława.
Jabłonów p. Suchostaw p. Choińskiego-Dzieduszyckiego Jana.
Jagielnica p. Jagielnica hr. Lanckorońskiego Antoniego.
Jezupol p. Jezupol hr. Dzieduszyckiego Władysława.
Kniaże p. Sniatyn p. Jeruzelskiego Józefa.
Koropiec p. Koropiec hr. Baden Stefana.
Kolendziany p. Horadyskiego Ludwika.
Komarno p. Komarno hr. Lanckorońskich Adelajdy i Karoliny.
Krasieczyn p. Krasieczyn ks. Sapiechy Leona.
Leszczków p. Wareż p. Żurowskiego Romana.
Lisko hr. Krasickiego Augusta.
Lwów, Krasickich 1, hr. Głuchowski Agenor.
Lwów, Ossolińskich 7, hr. Potocki Alfred.
(Łańcut).
Medyka p. Medyka p. Pawlikowskiego Michała.
Mużyłów p. Mużyłów hr. Reya Tadeusza.
Narol p. Narol hr. Korytowska Jadwiga.
Nienadowa p. Dubiecko hr. Mycielskich Marji i Stanisława.
Parchacz p. Parchacz p. Madeyskiego Jana.
Podhorce ad Złoczów ks. Sanguszko Romana.
Podlipce p. Złoczów p. Kostheima Stanisława.
Ponikwa k/Brodów p. Bocheńskiego Adolfa.
Ruda Różaniecka p. Ruda Różaniecka hr. Watmanna Hugo.
Siedliska ad Rawa Ruska ks. Sapiechy Pawła.
Suszczyń p. Skalat hr. Pinińskiego Władysława.

Swirz p. Swirz Lameczana hr. Salinsa Roberta.
Szczerec k/Niemirów p. Krusensterna Karola.
Targowica polna p. Horodenka p. Abramowicza Wiktora.

Tartaków p. Tartaków p. Urbańskiego Jana.
Uwisła p. Chorostków p. Cieńskiego Włodzimierza.

Zrzeszone w Związku Ziemi w Krakowie.

Bzianka p. Wróblak Szlachecki p. Grodzickiego Stanisława.
Chłopice p. Jarosław dr. Lisowieckiego Marjana.
Dębica p. Dębica hr. Raczyńskiego Rogera.
Dzików p. Tarnobrzeg hr. Tarnowskiego Zdzisława.
Grębów p. Grębów Dolańskiego Seweryna.
Grodkowice p. Brzezie p. Żeleńskiego Karola.
Gumniska p. Tarnów ks. Sanguszko Romana.
Jurówce p. Jurówce p. Słoneckiego Stanisława.
Kawłowice Dolne p. Pruchnik p. Dworskiego Aleksandra.
Kępie p. Miechów-Charsznica p. Szańkowskiego Antoniego.
Kowary p. Koszowice hr. Morstina Alfreda.
Łańcut p. Łańcut hr. Potockiego Alfreda.
Łopuszko Wielka p. Kańczuga hr. Scipio Romana.
Mikulice p. Kończuga p. Turhau Stefana.
Okocim p. Okocim br. Götz-Okocimskiego Jana.
Osiek p. Oświęcim p. Rudzińskiego Marjana.
Przeworsk p. Przeworsk ks. Lubomirskiego Andrzeja.
Skreszowice p. Kocmyrzów Inż. Kleszczyńskiego Bogusława.
Wierzbno p. Wierzbno Dr. Szańkowskiego Teofila.

Wyższe Uczelnie.

Państwowe.

Akademja Sztuk Pięknych w Krakowie, Pl. Matejki 13, tel. 57, Rektor: Konstanty Leszczko.

Akademja Górnicza w Krakowie, Loretńska 18, tel. 35-93, Rektor Inż. Stanisław Skoczylas.

Akademja Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie, Kochanowskiego 67; tel. 48; Rektor: Prof. dr. Zygmunt Markowski.

Politechnika Warszawska, Polna róg Nowowiejskiej; tel. 8-41; Rektor: Dr. Andrzej Pszenicki.

Politechnika Lwowska, Leona Sapiechy 12; tel. 57; skr. Politechnika - Lwów; Rektor: Dr. Kaspar Weigel.

Państwowy Instytut Dentystyczny, kancelarja: Marszałkowska 151; tel. 127-94; Dyrektor Prof. Jerzy Modrakowski.

Państwowe Konserwatorium Muzyczne, Okólnik 1; tel. 8-13; w zastępstwie Dyrektora — Radca Miciata.

Państwowe Konserwatorium Muzyczne w Poznaniu, Dyrektor — Vacat.

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Hoża 74 (Miodowa 23; tel. 408-11) Rektor: Inż. Stanisław Biedrzycki.

Szkoła Sztuk Pięknych w Warszawie, Wybrzeże Kościuszkowskie 37; tel. 252-99; Dyrektor: Prof. Władysław Skoczylas.

Uniwersytet Warszawski, Krakowskie - Przedmieście 26/28, tel; 71-10; Rektor: Prof. Dr. Tadeusz Brzeski.

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, (Collegium Novum) tel. 25-13; Rektor: Prof. Leon Marchlewski.

Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie, Marszałkowska 1; tel. 1-10; Rektor: Hilary Schramm.

Uniwersytet Katolicki w Lublinie, Al. Racławicka 6, tel. 3-90; Rektor Ks. Józef Kruszyński.

Uniwersytet Poznański, Collegium Minus przy Wałach Wazów 26; tel. 34-82; 34-84; 36-39; Rektor: Dr. Stanisław Kasznica.

Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie, Uniwersytecka 3; tel. 3-47; Rektor: Czesław Falkowski.

Prywatne.

Wyższa Szkoła Handlowa w Warszawie, Rakowiecka 6; tel. 10-15; Rektor: Prof. Antoni Sujkowski.

Wolna Wszechnica Polska w Warszawie, Śniadeckich 8; tel. 201-66; Rektor: Dr. Teodor Vieweger.

Szkoła Nauk Politycznych w Warszawie, Reya 7; tel. 12-41; oddz. Senatorska 11; Dyrektor: Dr. Edmund Jan Reyman.

Szkola Ekonomiczno-Handlowa w Krakowie,
Kapucyńska 2; tel. 12-50.

WYKSZE SZKOŁY ZAWODOWE.

Szkoly Techniczne.

Szkola górnico-wiertnicza - w Boryslawiu,
Woj. Lwowski. (Kształci techników wiertniczych).

Państwowa Szkoła Przemysłowa - w Bydgoszczy,
Woj. Poznański. (Wydział Przemysłowo - Rolny)
kształci w kierunku cukrownictwa, młynarstwa,
krochmalnictwa, syropiarstwa.

Państwowa Szkoła Budowy Maszyn - w Gru-
dządzu, Woj. Pomorskie. (Oddział dla majstrów-
mechaników i Oddział dla techników).

Państwowa Szkoła Przemysłowa w Krakowie,
ul. Al. Mickiewicza 7. (a. Szkoła Budownictwa, b).
Wydział Mechaniczno-Techniczny, C). Wydział Che-
mji Technicznej, d). Szkoła Piwowarstwa.

Wydział Drogowy przy Państwowej Szkole
Przemysłowej we Lwowie, — Lwów, Snopkowska 47.
(Kształci techników dróg bitych, żelaznych i wodnych
oraz urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych.
Wydział elektromechaniczny: techników ruchu dla
elektrowni i zakładów fabrycznych).

Państwowa Szkoła Włókiennicza w Łodzi, Pań-
ska 115. (Wydział: przędzalniczy, tkacki, farbiarsko-
wykończalniczy i ruchu fabrycznego. Kształcą: tech-
ników przędzalniczych, tkackich, farbiarskich, wykoń-
czalniczych i techników ruchu fabrycznego).

Państwowa Szkoła Salinarna - w Wieliczce,
Woj. Krakowski. (Kształci sztygarów-górników dla
kopalni soli kamiennej, a również węgla kamiennego,
żelaza, galmanu i siarki).

Szkoly miernicze.

Wydział Mierniczy przy Państwowej Szkole
Mierniczej i Drogowej - w Kowlu, Woj. Wołyński.

Wydział Mierniczy przy Państwowej Szkole
Przemysłowej - w Krakowie, Al. Mickiewicza 7.

Wydział Mierniczy przy Państwowej Szkole
Przemysłowej - we Lwowie, Snopkowska 14.

Państwowa Szkoła Miernicza i Przemysłowo -
Leśna, w Łomży, Woj. Białostockie.

Wydział Mierniczy przy Państwowej Szkole
Budownictwa, w Poznaniu, Łąkowa 11.

Państwowa Szkoła Miernicza, w Warszawie,
Szpitalna 1.

Szkoly Przemysłu Artystycznego.

Państwowa Szkoła Przemysłu Artystycznego,
w Krakowie, Al. Mickiewicza 7.

Wydział Przemysłu Artystycznego przy Pań-
stwowej Szkole Przemysłowej we Lwowie, Snopkow-
ska 47.

Państwowa Szkoła Sztuki Zdobniczej, w Pozna-
niu.

Miejska Szkoła Sztuki Zdobniczej, w Warszawie.
Szkoła Artystów Plastyków, w Wilnie.

DRUKARNIA TECHNICZNA

SPÓŁKA AKCYJNA

WARSZAWA

UL. CZACKIEGO Nr. 3/5 TELEFON Nr. 14-67

(GMACH STOWARZYSZENIA TECHNIKÓW)

WYKONUJE
WSZELKIE PRACE
W ZAKRES
DRUKARSTWA
WCHODZĄCE

SPECJALNOŚĆ:

DRUKI MATEMATYCZNE — MONO-
TYPOWE ORAZ ILUSTRACYJNE

„Państwo Polskie“

Rocznik II

Rozdział VII.

Przegląd pracy samorządowej, gospodarczej i społecznej.

**ZAŁOŻONA W 1918 ROKU
INSTYTUCJA WYDAWNICZA
„ODRODZENIE POLSKI“
KAROLA MERPERTA
Warszawa, ul. Bojuena Nr. 1.**

Telefon Nr. 116-61.

OD WYDAWNICTWA

Rozdział niniejszy przeznaczony został przez naszą Redakcję do omówienia rozwoju polskiego życia we wszelkich jego przejawach, a to celem zapoznania jaknajszerszych warstw naszego społeczeństwa z twórcami wysiłkami zarówno władz państwowych, jak i samorządowych, jako — też szeregu instytucyj gospodarczych, a mianowicie, wzorowych gospodarstw rolnych, przodujących zakładów przemysłowo-handlowych, instytucyj kapitalizacyjnych, zakładów naukowych i t. d. i t. d.

Zamierzaliśmy rozdział ten uwzględnić dopiero w następnym III-cim roczniku „Państwa Polskiego“, lecz, do chwili oddania niniejszego wydawnictwa do druku, zdołaliśmy zgromadzić tyle niezwykle cennego i ciekawego materiału, że postanowiliśmy już w tym roczniku zamieścić chociażby skromną część tego, co się ukaże w „Państwie Polskiem“ na rok przyszły.

A zatem w roku przyszłym dopiero w dwóch wielkich ilustrowanych tomach „Państwa Polskiego“, poza dotychczasową, znacznie jednak rozszerzoną treścią, wszystkich rozdziałów, ukaże się w najpełniejszym opracowaniu omawiany rozdział, obejmujący wyżej wymienione zagadnienia naszego bytu państwowego, samorządowego, społecznego i gospodarczego. Tak ujęty całokształt naszych twórczych, we wszystkich dziedzinach wysiłków, stanowić będzie przebogaty, a niezwykle pożyteczny dla każdego obywatela, zbiór niezbędnych informacji, dotyczących rozwoju naszego życia.

W omawianiu działalności szeregu instytucyj, postanowiliśmy nie ograniczać się li tylko do — wielkich, znanych i uznanych, ale również uwzględnić będziemy i wszystkie — te, które aczkolwiek w znacznie mniejszym zakresie, w pełni jednakże wykazały swe siły żywotne, systematycznie postępując naprzód w rozwoju, oraz — obejmowaniu coraz — to szerszego terenu pracy.

Kończąc te kilka słów wstępu, jeszcze raz zaznaczamy, że w obecnym roczniku „Państwa Polskiego“, dajemy zaledwie początek tego, co się w pełni ukaże w roku przyszłym. Niech zatem nikogo nie dziwią skromne rozmiary niniejszego rozdziału.

KAROL MERPERT
WYDAWCA

Kilka słów o pracach władz samorządowych w Polsce.

Podając na wstępie ustrój Władz Samorządowych Stolicy, korzystamy z okazji, aby w ślad zatem zamieścić w niniejszym jeszcze roczniku, chociażby kilka przykładów wyteżonej, a niezwykle owocnej, działalności samorządów prowincjonalnych: powiatowych i miejskich.

Po obu brzegach Wisły na wyniosłości, której średnie wzniesienie ponad poziom morza wynosi 110 metrów, leży Stolica Polski — **Warszawa**. Zajmuje ona obszar 11.483 ha bez Wisły, której powierzchnia w obrębie miasta wynosi 617 ha. Ludność stolicy w dniu 1 stycznia 1929 roku wynosiła bez wojska i przejezdnych 1.086.305 osób płci obojga, a w tem 758.812 chrześcijan i 327.493 żydów, oraz 500.588 mężczyzn i 585.717 ko-

biet. Stan nieruchomości zamykał się liczbą 16 655, a w tem 12.356 — zabudowanych.

Na mocy dekretu o samorządzie miejskim z dnia 4. II. 1919 roku, gmina miasta Warszawy jest samorządną jednostką terytorjalną i osobą publicznoprawną. Zarząd gminy stanowią: Rada Miejska i Magistrat. Rada Miejska jest, w sprawach należących do zakresu działania gminy, organem uchwałodawczym i kontrolującym, Magistrat natomiast — zarządzającym i wykonawczym.

Rada Miejska składa się ze 120 radnych, wybieranych co trzy lata, Magistrat zaś stanowi 16-tu członków, a mianowicie: prezydent, 3-ch wiceprezydentów i 12 ławników.

Wartość majątku nieruchomego m. st. Warszawy na dzień 31. III. 1928 roku wynosiła 501.690.800 zł., wartość zaś inwentarza ruchomego — 52.254.100 zł. Ogółem zatem stan majątkowy Stolicy, we wskazanym wyżej terminie, zamykał się kwotą 553.944.900 zł. wówczas, gdy jej długi sięgały 179.877.400.— zł.

Dochody zwyczajne miasta w roku budżetowym 1927 — 1928 wynosiły 93.517.300.— zł., nadzwyczajne — 32.945.500.— zł. Ogółem więc dochody zwyczajne i nadzwyczajne stanowiły kwotę — 126.012.800.— zł. W tym samym okresie czasu wydatki zwyczajne równały się 77.777.700 zł. i nadzwyczajne — 44.747.100.— zł., stanowiąc ogólną sumę 122.524.300.— zł.

Majątkiem m. st. Warszawy zarządzają odpo-

wiednie wydziały Magistratu, oraz przedsiębiorstwa autonomiczne.

Administrację miejską sprawują następujące wydziały:

Wydział Spraw Ogólnych, podzielony jest na 4-ry sekcje, z których I-sza Ogólna prowadzi: protokoły z posiedzeń plenum i prezydium Magistratu, referaty: Komisji Organizacyjnej, Etatowej i Redukcyjnej, sprawy uposażeń oraz archiwum, a także, redaguje i wydaje „Dziennik Zarządu m. st. Warszawy”; II-ga Personalna — prowadzi wszystkie sprawy osobowe urzędników i robotników miejskich; III-cia Rachunkowo-Gospodarcza — projektuje i wykonuje budżet Zarządu Głównego Magistratu oraz prowadzi administrację gmachów; IV-ta Wojskowa, sporządza rejestry wojskowe, prowadzi biuro meldunkowe i bierze udział w pracach mobilizacyjnych. Ponadto kompetencji tego wydziału podlegają: Organizacja Pomocy Lekarskiej dla pracowników miejskich: Biuro Dochodzeń Dyscyplinarnych, które prowadzi dochodzenia w sprawach nadużyć i wykroczeń służbowych: Biuro Radcy Prawnego, które udziela opinii prawnych w sprawach Magistratu, wytacza powództwa i prowadzi obronę spraw Magistratu, załatwia sprawy hipoteczne oraz bierze udział w opracowaniu statutów i przepisów; Miejskie Biuro Porad, Podań i Tłomaczeń, które udziela porad prawnych interesantom, oraz pisze podania do sądów i urzędów; Urząd Rozjemczy, który określa wysokość komornego i — opłat za świadczenia, oraz rozstrzyga wszelkie spory, wynikające ze stosunku najmu między właścicielami domów, a lokatorami i sublokatorami;

Kontrola Miejska, która baczy: nad zgodnem z budżetem wydatkowaniem sum miejskich, nad terminowym poborem dochodów miasta, nad należytym administrowaniem majątkiem i nad prawidłową działalnością instytucyj miejskich, lub od miasta — zależnych; Muzeum Narodowe, mające za zadanie zobrazowanie całokształtu kultury narodowej oraz propagowanie polskości wśród obcych.

Wydział Finansowo-Podatkowy jest podzielony na 8 sekcji, z których I-sza — sprawuje nadzór nad działalnością kasy, bada gwarancje, służące jako

zabezpieczenie wydawanych zaliczek, prowadzi kontrolę kredytów, oraz kieruje do sądów sprawy o wykroczenia przeciwko przepisom podatkowym; II-ga — określa wymiar, przeprowadza pobór i kontrolę wpływów podatków i opłat miejskich oraz państwowych od lokali, nieruchomości, przedmiotów zbytku, gruntów rolnych, placów i t. p.; III-cia przeprowadza wymiar i pobór podatków od widowisk, ładunków kolejowych, rachunków restauracyjnych, podnajmu lokali w hotelach i pensjonatach, podatku od reklam, dodatku komunalnego do podatku dochodowego, przemysłowego, podatku akcyzowego, od spożycia i zużycia, od spadków i darowizn, od elektryczności, gazu i t. p.; IV-ta obejmuje Kasy Miejskie; V-ta przeprowadza egzekucję podatków miejskich i państwowych; VI-ta prowadzi rachunkowość i budżet miejski; VII-ma baczny nad wykonaniem polityki kredytowej i warunków pożyczek zagranicznych, utrzymuje kontakt z bankami, przeprowadza konwersję pożyczek rublowych, markowych i t. p.; VIII-ma administruje majątkiem miejskim, uskuteczniając kupno, sprzedaż, dzierżawę i zamianę nieruchomości. Ponadto wydziałowi powyższemu podlega Inspekcja Handlowa, która podzielona na trzy odrębne działy, ma za zadanie: zaopatrywanie ludności w artykuły żywnościowe, urządzenie hal targowych, jarmarków i targów, eksploatowanie gmachów i urządzeń miejskich, eksploatowanie Wisły w granicach miasta, czuwanie nad należytem wykonaniem przepisów, dotyczących handlu rynkowego, baczenie na porządek sanitarny w handlu, kontrolowanie narzędzi mierniczych, notowanie cen i t. p.

Wydział Zdrowia Publicznego, obejmując całokształt zagadnień, związanych ze zdrowotnością stolicy, prowadzi działalność nie tylko w zakresie spraw lekarsko-sanitarnych, ale i równorzędnie spełnia rozliczne prace w kierunku weterynaryjno-sanitarnym. W zakresie lekarsko-sanitarnym Wydział Zdrowia Publicznego czuwa nad stanem zdrowotnym ludności i ochroną sanitarną miasta wogóle, w szczególności zaś stosuje środki zapobiegawcze i zwalczające ostre choroby zakaźne, rozciąga opiekę nad stanem sanitarnym mieszkań, prowadzi walkę ze śmiertelnością dzieci, nadzoruje przestrzeganie warunków sanitarnych w wytwórniach produktów spożywczych i innych zakładach przemysłowych, dostarcza ludności tanich i higienicznie urządzonych kąpielni i t. p. W dziale weterynaryjno-sanitarnym Wydział Zdrowia Publicznego prowadzi nadzór nad działalnością służby weterynaryjnej na terenie miasta, stosuje środki zapobiegawcze przeciwko chorobom zakaźnym zwierząt, wydaje świadectwa pochodzenia zwierząt domowych, rejestruje urzędujących wolno-praktykujących lekarzy weterynarii i personel pomocniczy, załatwia sprawy, dotyczące ubezpieczenia zwierząt użytkowych i rzeźnych, a także opinuje wszelkie sprawy, dotyczące urządzeń rzeźni i targowisk. Wydział Zdrowia Publicznego prowadzi we własnym zakresie następujące zakłady medycyny zapobiegawczej: dezynfekcyjny i izolacyjny, spalnia śmieci i pralnię, 5 kąpielisk ludowych, Instytut Higieniczny z pracowniami: chemiczną i bakteriologiczną, oraz działem propagandy sanitarnej, 7 Stacji Higieny Zapobiegawczej z poradniami: dla matek ciężarnych i dzieci, przeciwgruźliczemi, wenerycznymi, przeciwjaglicznymi, dentystrycznymi i innymi, Urzędy Sanitarne dla 26 okręgów policyjnych, oraz 2 Stacje Kontroli Weterynaryjnej na dworcach kolejowych: Warszawa — Główna i Warszawa — Wschodnia.

Wydział Techniczny obejmuje 4-ry działy: z których I-szy Architektury — projektuje i wykonuje budowę nowych lub przebudowę starych budowli miejskich; II-gi Komunikacji — prowadzi konserwację mostów na Wiśle, oraz mostków w parkach i ogrodach miejskich, a także — wszelakiego rodzaju wiaduktów i szluz, buduje i konserwuje wały ochronne drogi, ulice, chodniki, zakupuje i magazynuje narzędzia i materiały brukarskie, a ponadto rozstrzyga wszelkie sprawy kolejek dojazdowych oraz bocznic kolei normalno-torowych na terenie miasta; III-ci Plantacji Miejskich — projektuje, urządza i utrzymuje miejskie parki, ogrody, skwery, zadrzewienia ulic i placów oraz prowadzi w szkółkach miejskich hodowlę drzew, krzewów i roślin kwiatnikowych na potrzeby plantacji miejskich; IV-ty Regulacji i Pomiarów — załatwia wszelkie sprawy, dotyczące regulacji miasta, opracowuje ogólne projekty regulacyjne, projektuje nowe ulice i place oraz ich nazwy, zatwierdza parcelacje nieruchomości, ustala linie regulacyjne, wywłaszcza i komasuje grunty, opracowuje przepisy budowlane, dokonuje pomiarów, sporządza plany miasta i okolic, a także niweluje ulice dla robót miejskich. Wydziałowi Technicznemu ponadto podlegają: Urząd Inspekcji no-Budowlany, który sprawuje ogólny nadzór budowlany-policyjny nad budownictwem w mieście, zatwierdza plany budowli oraz udziela pozwoleń na budowę fabryk, zakładów przemysłowych, wykuszów, witryn, werand, słupów ogłoszeniowych, kiosków i t. p.; Inspekcja Elektryczna, w zakresie czynności której wchodzi: kontrola nad działalnością elektrycznych przedsiębiorstw koncesyjnych z uwzględnieniem instalacji dźwigowych, oraz projektowanie oświetlenia elektrycznego miasta; Biuro Budowy Mostu, kierujące sprawami budowy nowego mostu na Wiśle przy ul. Karowej; Betonownia Miejska, produkująca wyroby betonowe na potrzeby miasta; Komitet Rozbudowy, którego zadaniem jest zapobieganie brakowi mieszkań.

Wydział Przemysłowy, podzielony jest na 5 działów, z których: I-szy Przemysłowy — zatwierdza projekty urządzeń zakładów przemysłowych i prowadzi rejestry dla poszczególnych gałęzi przemysłu; II-gi Handlowy — zatwierdza projekty urządzeń zakładów handlowych, udziela licencji na sprzedaż i skup towarów, wydaje legitymacje komiwojażerom, oraz prowadzi rejestry; III-ci Korporacji i Cechów — wydaje karty rzemieślnicze, udziela koncesje, sprawuje władzę nadzorczą nad korporacjami i sprawami związanymi z utrzymywaniem terminatorów; IV-ty Ruchu Kołowego — rejestruje wszelkie pojazdy, kursujące na terenie miasta, za wyjątkiem li tylko — mechanicznych prywatnych, wydaje uprawnienia na powożenie temi pojazdami i prowadzi rejestr powożących; V-ty Ogólny — prowadzi sprawy ogólne całego Wydziału, oraz wyznacza kary za przekroczenia Ustawy Przemysłowej.

Wydział Oświaty i Kultury, obejmuje działalnością swoją: wychowanie przedszkolne, administrację gospodarczą szkół powszechnych, szkolnictwo średnie (5 gimnazjów i 1 Szkoła Badawcza), szkolnictwo doksztalające zawodowe wieczorowe, szkolnictwo zawodowe dzienne (2 szkoły rzemieślnicze, 3 — rękodzielnicze, oraz 1-sztuk zdobniczych i malarstwa), oświatę pozaszkolną (kursy i szkoły dla młodocianych i dorosłych, Uniwersytet Powszechny, świetlice), opiekę higieniczną (prace zapobiegawcze, lecznictwo, pracownia psychotechniczna, kolonje i półkolonje

letnie, wychowanie fizyczne), realizację powszechnego nauczania, kontrolę uczęszczania do szkół dokształcających, koła szkolne i radę opieki moralnej nad młodzieżą, stypendja oraz subsydjowanie szkół i instytucji oświatowo-kulturalnych i sportowych. Przy Wydziale Oświaty i Kultury istnieje specjalny Referat Kultury, który prowadzi działy: muzyczny (koncerty, chóry śpiewacze), wycieczkowy i oświatowy, a także kieruje Kinematografem Miejskim. Ponadto Wydziałowi temu podlega Muzeum Pedagogiczne, przy którym mieszczą się pracownie naukowe i wypożyczalnia okazów przyrodniczych.

Wydział Straży Ogniowej niesie pomoc podczas pożarów i żywiołowych katastrof, roztacza pieczę nad bezpieczeństwem ogniom w teatrach, teatrzykach, salach koncertowych i t. p. lokalach publicznych, a także kieruje akcją oczyszczania przewodów kominowych.

Wydział Statystyczny grupuje dane statystyczne stanu, rozwoju i potrzeb poszczególnych dziedzin życia stolicy, jako podstawy orientacyjne dla działalności Zarządu miasta, organizuje ankiety statystyczne, ogłasza liczne publikacje z zakresu statystyki, przygotowuje sprawozdania z działalności Magistratu i prowadzi Biuro Adresowe.

Wydział Opieki Społecznej i Szpitalnictwa buduje i urządza szpitale i zakłady opiekuńcze, oraz czuwa nad ich rozwojem, współdziała z organami miejskiej służby sanitarnej w walce z chorobami zakaźnymi, zwalcza żebractwo, prowadzi szkoły dla personelu pomocniczo-lekarskiego, roztacza opiekę nad bezdomnymi, udziela pomocy bezpośrednio potrzebującym, a także subsydjuje 80 różnych instytucji dobroczynno-społecznych. Przy Wydziale tym funkcjonują: Biuro Pośrednictwa Pracy dla służby domowej, Pogotowie Opiekuńcze dla dzieci i Biuro Zasiłkowe dla bezrobotnych. Ponadto Wydział utrzymuje: 14 żłobków dla dzieci, oraz 7 miejskich stacji opieki społecznej, rozmieszczonych w różnych dzielnicach miasta.

Poza powyższymi Wydziałami Magistrat m. st. Warszawy posiada jeszcze w swoim zarządzie szereg przedsiębiorstw i zakładów autonomicznych, opierających się na własnych budżetach. Oto one:

Miejskie Zakłady Zaopatrywania Warszawy zaopatrują ludność oraz poszczególne wydziały i instytucje miejskie w artykuły codziennego użytku.

Administracja Gospodarstwa Rolnego i Leśnego prowadzi gospodarstwa rolne i leśne na gruntach miejskich, fundacyjnych i dzierżawionych od Państwa, oraz utrzymuje Miejskie Zakłady Mleczarskie.

Piekarnia Miejska m. st. Warszawy zaopatruje ludność w pieczywo za pośrednictwem sklepów miejskich i prywatnych, regulując odpowiednio ceny rynkowe.

Rzeźnie i Targowiska Zwierzęce prowadzą rzeźnię i targowiska zwierzęce na terenie miasta, a ponadto wykonują nadzór sanitarno-weterynaryjny nad 6-ciu rzeźniami podmiejskimi.

Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji eksploatuje i konserwuje istniejące urządzenia wodociągowo-kanalizacyjne oraz buduje nowe, a ponadto, przeprowadza inspekcję urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych w nieruchomościach prywatnych.

Gazownia Miejska m. st. Warszawy produkuje gaz świetlny i artykuły uboczne, oświetla ulice, oraz zakłada instalacje gazowe w domach prywatnych.

Zakłady Oczyszczania Miasta zarządzają tabo-

rem miejskim i zakładem utylizacyjnym, a także oczyszczają miasto i posesje prywatne.

Tramwaje Miejskie dostarczają ludności tanich i wygodnych środków lokomocji przy pomocy gęstej sieci linii tramwajowych i autobusowych.

Kasa Oszczędności m. st. Warszawy przyjmuje: wkłady, papiery wartościowe na przechowanie, weksle do inkasa, dokonywa skupu i sprzedaży papierów wartościowych na polecenie klientów, prowadzi rachunki czekowe, wydaje pożyczki pod zastaw sum hipotecznych i papierów wartościowych, tudzież — listów warrantowych na towary, lokuje fundusze na hipotekach, w papierach wartościowych i t. p. a także załatwia wszelkie inne operacje bankowe.

Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych m. st. Warszawy ubezpiecza od ognia budowle, podlegające przymusowi ubezpieczeniowemu, oraz likwiduje straty pogorzelowe.

Warszawski Lombard Miejski wydaje pożyczki pod zastaw: drogich kamieni, szlachetnych kruszców, materiałów, odzieży, bielizny, naczyń, narzędzi, maszyn i t. p., przyjmuje na przechowanie przedmioty, nieulegające szybkiemu zepsuciu, a także — do komisowej, lub z wolnej ręki sprzedaży.

Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy współdziała w rozwoju nauki i oświaty przez gromadzenie księgozbiorów ze wszystkich działów literatury naukowej i pięknej, a także podejmuje prace teoretyczne, związane z zadaniami bibliotek.

Teatry Miejskie prowadzą 4-ry teatry, a więc: Wielki-Operę, Narodowy, Letni i Nowy.

Ogród Zoologiczny m. st. Warszawy gromadzi okazy świata zwierzęcego, ze szczególnem uwzględnieniem fauny krajowej, współpracuje w urządzaniu wykładów i studjów nad żywymi okazami, oraz zakłada racjonalne hodowle zwierząt.

Suche powyższe wyliczenie wydziałów i przedsiębiorstw Magistratu m. st. Warszawy, oraz wyszczególnienie ich czynności, wyraźnie wskazuje, jak liczne dziedziny codziennego życia obejmuje swoją działalnością Samorząd Stolicy. Niemniej bezwątpienia interesującym będzie zapoznanie się z rezultatami dziesięcioletniej działalności Samorządu, które aż nadto widocznie wskazują na niezwykle szybki rozwój miasta. Zresztą poniższe zestawienie cyfrowe z najważniejszych dziedzin przemówi samo za siebie.

Oto w okresie lat od 1918 do 1928 wykonano następujące roboty: stworzono plan regulacyjny i dokonano pomiary miasta, zabrukowano ulic i placów 1.114.000 mtr. kw., ulepszono bruków 268.000 mtr. kw., ułożono linii wodociągowych 128.300 mtr. b., powiększono o 20% wydajność filtrów, zbudowano kanałów 28.600 mtr. b, wybudowano osadników na 500.000 mtr. kw., przedłużono linie tramwajowe o 56,8 klm., oświetlono ulic 160 klm., ułożono przewodów gazowych 85 klm., założono parków i zieleńców na przestrzeni 140 ha, zorganizowano kasę oszczędności, uruchomiono ogród zoologiczny, zmechanizowano oczyszczanie miasta, zmotoryzowano straż ogniową, nabyto terenów 250 ha, odbudowano most ks. Józefa Poniatowskiego, pobudowano 7 ośrodków zdrowia, wybudowano Teatr Narodowy, remizę tramwajową, garaż centralny, piekarnię mechaniczną, rzeźnię, piecownię gazową i betonową, a ponadto wzniesiono szereg innych budowli, a mianowicie: mieszkalnych - 4.000 izb, szkolnych - 22 nowe gmachy oraz kilka gmachów o różnem przeznaczeniu.

Pozatem obecnie znajdują się w budowie: 7 dalszych gmachów szkolnych, sanatorium, 4 ośrodki zdrowia, muzeum narodowe, cegielnia mechaniczna, palmiarnia, kąpielisko ludowe, stadion sportowy i filtry szybkobieżne.

Dokonano oszacowania majątku m. st. Warszawy, którego przyrost, według, sporządzonego ostatnio, inwentarza, wynosi zgórą 180 milionów złotych.

Powiat Brasławski zajmuje północno-wschodnią część woj. Wileńskiego i graniczy z Litwą, Łotwą i Rosją. W roku 1926 terytorjum tego powiatu zostało powiększone przez przyłączenie 8 gmin z powiatu Dziśnieńskiego, tak że w chwili obecnej ogólny obszar powiatu Brasławskiego wynosi 4.176 klm. kw.

Teren powiatu jest naogół falisty, a z ogólnego jego obszaru przypada: 170.000 ha - na grunta orne i łąki 58.000 ha - lasy, 52.000 ha - lasy błotne i pastwiska, 33.000 ha - jeziora, oraz 104.600 ha - nieużytki.

Z powyższego wynika, że na terenie powiatu znajduje się ogromna ilość jezior, które stanowią 8% całego jego obszaru, 25% stanowią nieużytki, przyczem 80% gruntów nieużytkowych, to bagna i torfowiska. Zabagnione tereny wykorzystywane są przez miejscową ludność rolniczą, przeważnie jako pastwiska, jednak użytkowe znaczenie ich stale się zmniejsza, gdyż, z powodu zanieczyszczenia odpływów, poziom wód w jeziorach podnosi się i stopień zabagnienia przyległych terenów wzrasta, a w okresie powojennym stał się wprost katastrofalny.

Stan ten jest powodem stałych klęsk nieurodzaju w powiecie, gdyż ubogie z natury gleby, przy niesprzyjających warunkach klimatycznych, wymagają dobrego nawożenia obornikiem, którego rolnik miejscowy, wobec braku paszy i ściółki oraz lichego żywienia inwentarza, nie posiada. Dotychczasowy wysiłek Samorządu, w dziedzinie regulacji rzek i odpływów, zmierzający do odwodnienia powiatu, polega narazie na rozpoczęciu robót regulacyjnych rzeki Drujki i nie mógł jeszcze dać pożądanego efektu, głównie z powodu szczupłości środków finansowych.

Jednakże, mimo szczupłości tych środków, zdołano już przeprowadzić studja meljoracyjno-regulacyjne rzeki Drujki i Dryświacicy oraz jezior Smołweńskich i Rymszańskich. Ponadto w 1925 roku zorganizowano z wielkim wysiłkiem Spółkę Wodną, w skład której weszło 93 miejscowości. Celem tej Spółki jest regulacja rzeki Drujki oraz obniżenie poziomu wód w jeziorach: Drywiata, Snudy, Strusto, Niedrowo, Wojsa, Wołos, Cno, Nowiato i t.d., co w wyniku da osuszonych bagnisk około 6.000 ha. Roboty powyższe mają być całkowicie ukończone w 1930 roku, poczem dopiero rozpoczęta zostanie regulacja rzeki Dryświacicy i jezior Smołweńskich oraz - osuszanie bagien Przebrodzkich i Czereskich.

Obszar lasów pow. Brasławskiego jest nader mały i stanowi niecałe 14%. W czasie wojny światowej i okupacji bolszewickiej, a także dla celów odbudowy, zniszczonych przez wojnę, wsi i miasteczek, lasy zostały wycięte i przedstawiają się obecnie, jako poręby z młodą zarośłą o minimalnej sile produkcyjnej.

Po przyłączeniu do Polski części pasa neutralnego z Litwą, powiat posiada obecnie około 150.000 mieszkańców, przyczem 90% ludności stanowią rolnicy, a pozostałe 10% - inne warstwy.

Wobec słabo rozwiniętego przemysłu, produkty rolnictwa wywożone są poza powiat. Istniejące zakłady przemysłowe zaledwie wegetują, a to głównie wskutek braku kapitału, oraz złych środków komunikacji. Z większych przedsiębiorstw istnieją tylko: tartaki i fabryka tektury w Platerowie oraz fabryka

P. Starosta Żeliszaw Januszkiewicz.

tektury w Międzyrzeczcu, a z małych-niewielka fabryka sukna w Widzach, szereg młynów wodnych, 5 młynów parowych i t.d. W dziedzinie uprzemysłowienia powiatu podjął intensywną akcję Samorząd Powiatowy, zakładając szereg przedsiębiorstw, a więc aptekę, warsztaty: ślusarski i stolarski, oraz betoniarnię i cegielnię, które rozwijają się niezwykle pomyślnie. Przy okazji odbudowy [powojennej], Sejmik Powiatowy przeprowadził propagandę budownictwa ogniotrwałego, w szczególności glinobitego, w wyniku czego budownictwo to rozpowszechnia się w powiecie coraz szerzej. Niezależnie od tego, w kierunku uprzemysłowienia powiatu, rozwijają ożywioną działalność młode organizacje spółdzielcze, z pośród których wymienić specjalnie należy Spółdzielnię Rolniczo-Handlową „Rolnik” w Brasławiu, która zorganizowała i uruchomiła olejarnię, piekarnię i elektrownię.

Jako przemysł ludowy rozwinięty jest w powiecie wyrób tkanin lnianych, oraz - samodziałów z wełny i bawełny, a w gminach więcej zalesionych rozpowszechniona jest wytwórczość z drzewa oraz koszykarstwo.

Powiat Brasławski, zajmując skrajną część Ziemi Wileńskiej, posiada bardzo złe warunki komunikacyjne i z tego powodu łączność jego z administracyjnym, handlowym i przemysłem centrum, Wilnem, jest bardzo utrudniona i kosztowna. O ile drogi gruntowe, łączące poszczególne części powiatu, z roku na rok polepszają się, o tyle wąskotorowa kolejka: Dukszy - Druja, jedyna na terenie powiatu, w żadnym wypadku nie jest w stanie zaspokoić potrzeb, wzrastającego ruchu towarowego. Dopiero projektowana budowa kolei normalno-torowej: Druja - Woropajewo oraz rozszerzenie toru istniejącej kolejki - znacznie udogodni warunki komunikacyjne.

Rolnictwo w czasie wojen: światowej i bolszewickiej zostało doszczętnie zrujnowane. W pierwszych więc latach istnienia Odrodzonej Rzeczypospolitej należało przedewszystkiem odbudować zniszczone siedziby, oraz jako - tako przynajmniej rozwinąć uprawę roli i hodowlę żywego inwentarza. Po kilku latach wytężonej pracy, obecnie dopiero produkcja rolna doszła do norm przedwojennych. Gospodarka prowadzona jest naogół jeszcze dość prymitywnie, lecz daje się już odczuwać zrozumienie potrzeby podniesienia poziomu produkcji, miarą czego jest masowe dążenie drobnych rolników do zmiany form gospodarczych przez komasację wsi.

Zdając sobie dokładnie sprawę z tego, że jedną z przyczyn niskiego poziomu kultury rolnej jest brak oświaty rolniczej. Wydział Powiatowy zakupił w 1923 roku ośrodek majątku Opsa, obszarem 48 ha wraz z obiektem wodnym o powierzchni 38 ha, gdzie po odremontowaniu zniszczonych budynków, otwarto w marcu 1927 roku, 11-miesięczną, męską Szkołę Rolniczą.

Pod względem fachowym praca na terenie powiatu została uzgodniona ze Związkiem Kółek i Organizacji Rolniczych Ziemi Wileńskiej, który we wrześniu 1923 roku zaangażował na pow. Brasławski instruktora rolnego. Oplacany częściowo przez Sejmik, instruktor ten był równocześnie kierownikiem Sejmikowego Oddziału Rolnego.

Od tej chwili w pracy nad oświeceniem miejscowego rolnika zapanowało znaczne ożywienie. Oto przedewszystkiem zaczęły w szybkim tempie powstawać Kółka Rolnicze, których obecnie jest na terenie powiatu - 20. Następnie przystąpiono do stopniowego zakładania punktów oczyszczenia ziarna, doprowadzając ich liczbę do 14, rozsianych w różnych miejscowościach powiatu.

Szkoła Rolnicza w Opsie (pow. Brasławski).

Odbudowujące się po wojnie gospodarstwa rolne, wymagały znacznego zasobu pieniędzy, których Wydział Powiatowy udzielić nie był w stanie. W tym celu przystąpiono do organizacji Kas Spółdzielczych, których obecnie istnieje na terenie powiatu 16. Ponadto w 1927 roku uruchomiono w Brasławiu Powiatową Kasę Oszczędności, oraz 2 gminne Kasy Oszczędności: w Leonpolu i Bohiniu.

Wobec obfitości łąk baczną należało zwrócić uwagę na racjonalne zorganizowanie gospodarki mlecznej, która może być jedną z podstawowych gałęzi miejscowego przemysłu rolnego. Doceniając to w pełni, Wydział Powiatowy wspólnie ze Związkiem Kółek Rolniczych przystąpił w 1926 roku do organizowania Mleczarni Spółdzielczych, których obecnie na terenie powiatu pracuje 11, produkując masło i sery.

W celu podniesienia hodowli Samorząd Powiatowy nabył pewną ilość buhai rasy czerwono-polskiej, gniazd trzody chlewnej i ogierów, zakładając do chwili obecnej 13 punktów kopulacyjnych z buhajami, 2 - z gniazdami trzody chlewnej oraz 3 - z ogierami. Ponadto Sejmikowa Szkoła Rolnicza w Opsie prowa-

dzi hodowlę żywego inwentarza, o wysokim stanie której wymownie świadczy fakt, że na Wystawie Rolniczo-Przemysłowej w Wilnie w 1928 roku - otrzymała: za oborę - Medal Brązowy, a za ogiera „Mirmir” - Mały Medal Złoty.

Zakrojona na szeroką skalę praca wymagała również odpowiedniego zwiększenia personelu fachowego, jeden bowiem instruktor rolny stanowczo nie mógł podoląć pracy. Stopniowo więc powiększano liczbę agronomów rejonowych, których jest obecnie w powiecie trzech, oraz ponadto - specjalny instruktor hodowli.

Doceniając należycie znaczenie pracy propagandowej i oświatowej wśród rolników, Wydział Powiatowy, przy pomocy wymienionych wyżej sił fachowych, rozwinął w tym kierunku ożywioną działalność, przeprowadzając w okresie lat 1924 - 1928 kilkudniowych kursów rolniczych - 19, oraz odczytów na tematy rolnicze - 200. Niezależnie od tego przy 7 Kółkach Rolniczych założono fachowe biblioteczki, a także zorganizowano 14 pokazów hodowlanych.

Rok rocznie agronomowie Sejmikowi przeprowadzali około 20 doświadczeń z nawozami sztucznymi i odmianami zbóż pod kierownictwem Stacji Doświadczalnej w Bieniakoniach. Akcja ta dała znakomite wyniki, dowodem czego jest, stale zwiększające się zapotrzebowanie nawozów sztucznych, których w 1924 roku zużyto 75 ton, a w cztery lata później, w 1928 roku - około 1.750.

Ogrom tych wysiłków, aczkolwiek w wysokim stopniu przyczynił się do podniesienia stanu kulturalnego miejscowego rolnictwa, które zaczyna powoli wkraczać na nowe tory gospodarki rolnej, to jednakże wiele jeszcze zdziałać należy, aby ta kresowa połacie Rzeczypospolitej stała się kwitnącym gospodarczo ośrodkiem. Słusznie też Wydział Powiatowy Sejmiku Brasławskiego nie tylko nie ustaje w pracy, lecz przeciwnie kilkakrotnie wzmacnia jej tempo, zakreślając na najbliższy, 5-letni okres, wielki plan działalności w kierunku podniesienia rolnictwa. Realizacja tego kolosalnego planu bezwątpienia przyniesie pożądane wyniki, stwarzając w tym, ubogim dziś jeszcze, zakątku dobrobyt, obok którego równorzędnie kwitnąć będzie wspaniałe zachodnio-europejska kultura, widomy dowód wielkiego w tym kierunku posłannictwa Odrodzonej Rzeczypospolitej Polskiej.

Szkoła Rolnicza w Opsie (pow. Brasławski).

Jak w każdym zresztą wypadku, tak i tu wyniki pracy zależą przede wszystkim od właściwego kierownictwa, idącego nietylko po linii nakazu zgóry, ale w pierwszym rzędzie wkładającego w tę pracę całe swoje gorące umiłowanie ojczystego kraju, głębokie przetrwanie współczesnych idei społecznych i żywiołowy pęd ku wytworzeniu dla szerokich mas obywateli innych, lepszych form życia. Pod tym względem pow. Braśławski, na którego czele, jako Starosta i Przewodniczący Wydziału Powiatowego Sejmiku, stoi p. Żelisław Januszkiewicz, dostał się naprawdę w powołane ręce. Obok bowiem wymienionych wyżej duchowych pierwiastków, pan Starosta Januszkiewicz wkłada ponadto w swą pracę całe olbrzymie doświadczenie, zdobyte przez siebie w ciągu kilku lat pracy na podobnych stanowiskach. Nie od rzeczy też będzie, skoro zapoznamy się z jego przeszłością, która dla wielu może być znakomitą przykładem, jak należy żyć i pracować.

Pan Starosta Żelisław Januszkiewicz urodził się w 1897 roku w majątku Marjampol ziemi Mińskiej. Gimnazjum skończył w Mińsku, następnie zaś studiował prawo w Moskwie.

W 1917 roku pracował w Radzie Polskiej Ziemi Mińskiej, a w roku 1918 czynny brał udział w pracach Polskiej Organizacji Wojskowej (P. O. W.) w Mińsku, zajmując kolejno stanowiska: komendanta placu, kierownika oddziału mobilizacji i wreszcie zastępcy komendanta okręgu.

Za tę swoją działalność niepodległościowo-wojskową został w 1919 roku aresztowany przez bolszewików i skazany na śmierć, na którą oczekiwał w więzieniu. Po trzech miesiącach udało mu się jednakże zbiec z więzienia, poczem niezwłocznie objął dowództwo oddziału partyzanckiego, walczącego przeciwko bolszewikom na tyłach ich wojsk.

Po osiągnięciu przez Armję Polską linii Berezyny, mianowany został zastępcą starosty pow. Ihumeńskiego.

W okresie inwazji bolszewickiej w 1920 roku wstąpił do wojska Polskiego, jako ochotnik, a następnie, zwolniony ze służby, został zastępcą starosty w Prużanie, skąd przeniesiono go na identyczne stanowisko do Brześcia nad Bugiem.

Przez pewien jeszcze okres czasu był kierownikiem bezpieczeństwa publicznego w Delegaturze Rządu w Wilnie, aby następnie, poczynając od lipca 1923 roku, objąć odpowiedzialny urząd starosty pow. Braśławskiego, który po dzień dzisiejszy piastuje.

Dodać jeszcze należy, że p. Starosta Januszkiewicz w uznaniu swojej pracy otrzymał szereg orderów i odznaczeń, a między innymi: Krzyż Oficerski Orderu „Odrodzenia Polski”, „Krzyż Walecznych”, „Złoty krzyż Zasługi” i „Krzyż P. O. W.”

W północnej części Województwa Warszawskiego leży - **powiat Ciechanowski**, obejmujący 1.250 klm. kw. obszaru i składający się z 10 gmin wiejskich oraz 1 miasta — Ciechanowa. Powiat liczy 85.000 mieszkańców, a w tem około 6% mniejszości narodowych.

Gleba powiatu jest wysoko—wartościowa, przyczem dzieli się na trzy zasadnicze strefy, z których pierwsza—pszenno—buraczana obejmuje obszar 6-ciu

gmin, druga—żytnio-kartoflana—2 gmin i trzecia żytnia — pozostałych 2 gmin.

Rolnictwo w powiecie znajduje się na dość wysokim poziomie, lecz dalszemu jego rozwojowi stoją na przeszkodzie nieuregulowane rzeki, poziom wód których jest często znacznie wyższy od poziomu uprawnych pól. To też Władze Powiatowe, zdając sobie dokładnie sprawę z tej bolączki miejscowego rolnictwa, przystąpiły do regulacji rzeki Łydyny, co już w niedalekiej przyszłości zostanie całkowicie wykonane kosztem 2 i pół miliona złotych. Olbrzymia ta kwota pokrywana jest w 40% przez Rząd, w dalszych—40% przez Samorząd Powiatowy i w pozostałych—20% przez zainteresowanych właścicieli gruntów. Równorzędnie dokonano zdjęć w celu opracowania kosztorysów oraz planów regulacji rzeki Sony. Dopiero po całkowitem ukończeniu robót regulacyjnych wszystkich, istniejących na terenie powiatu, rzek, można będzie przystąpić do akcji masowego drenowania urodzajnych gruntów, co w wysokim stopniu przyczyni się do rozwoju miejscowego rolnictwa.

Obok troski o stały rozwój produkcji rolniczej, Władze Powiatowe bacznie zwróciły uwagę na podniesienie poziomu gospodarki hodowlanej, organizując w tym celu specjalną służbę weterynaryjną, składającą się z 2 lekarzy i 2 sanitariuszy. Mając na względzie rozwój przemysłu mięsnego, Samorząd Powiatowy podzielił powiat, zgodnie z wymaganiami ostatnich rozporządzeń Władz Centralnych, na 4-ry okręgi badania zwierząt rzeźnych, przyczem na czele tych okręgów stoją wykwalifikowani badacze. W roku ubiegłym powstały ponadto 4-ry miejsca uboju: w Gołyminie, Gąsocinie, Gliniojcku i Krasieńcu.

Celem zapewnienia miejscowej ludności rolniczej taniego i dogodnego kredytu, a także - budzenia i rozwijania zmysłu oszczędności, Władze Samorządowe rozpoczęły akcję propagandową, zmierzającą do organizowania gminnych Kas Pożyczkowo-Oszczędnościowych. Pierwsza taka Kasa powstała w maju 1926 roku w gminie Młock, a następnie, w okresie czasu od września 1928 roku po dzień dzisiejszy, zorganizowano je: w Bartołodach, Zalesiu, Sońsku, Gołyminie, Opinogórze i Grudusku. Ponadto w stadjum organizacji znajdują się kasy: w Ojrzeniu i Nurzewie. W dniu 27. VII. 1929 roku powołana została do życia Komunalna Kasa Oszczędności pow. Ciechanowskiego, która, posiadając 50.000.- złotych kapitału zakładowego, rozwija się niezwykle pomyślnie.

Drogi w powiecie są naogół dość szeroko rozbudowane, a stan ich jest naprawdę doskonały. Nie znaczy to bynajmniej, aby Samorząd Powiatowy zaniechał, dalszej, planowej rozbudowy sieci dróg bitych. Przeciwnie właściwa w tym kierunku akcja prowadzona jest systematycznie, w wyniku czego pow. Ciechanowski z każdym rokiem zyskuje nowe dogodne linie komunikacyjne.

Powiat posiadał 82 szkoły powszechne, lecz liczba ta została ostatnio zredukowana do 56, a to celem utworzenia większej ilości szkół wyższego typu organizacyjnego. Kosztem 180.000 złotych wybudowano budynki szkolne: 3 dla szkół siedmioklasowych, 1 - sześcioklasowej i 2 - czteroklasowych. Z inicjatywy Zarządu Głównego Związku Inwalidów Rzeczypospolitej Polskiej, z posłem Antonim Snopeczyńskim na czele, powstanie w roku bieżącym w Gołodczynie, gminy Sońsk, Szkoła Rzemiosł z działami: kołodziej-

skim, bednarskim i rymarskim, wzniesiona na gruntach, ofiarowanych przez miejscową obywatelkę ziemską p. Bąkowską. Fundusze na budowę tej szkoły dostarczone zostały: w części przez Związek Inwalidów z rozprzedaży specjalnych nalepek, w części zaś przez Samorząd Powiatowy w drodze udzielonych dotacji. Niezależnie od powyższego Władze Powiatowe, z kierownikiem, ich p. Starostą Witoldem Pelczyńskim na czele noszą się zamiarem uruchomienia jeszcze w roku bieżącym, drugiej Szkoły Rzemiosł w Ciechanowie z działami: ślusarskim i kowalskim. Szkoła ta obsługiwać będzie potrzeby rzemiosła i uprzemysłowionego rolnika siedmiu okolicznych powiatów, stanowiących region północnego Mazowsza. W dziale oświaty przedszkolnej powiat posiada obecnie 1 przedszkole we wsi Lekowo, zorganizowane przez Sekcję Kół Gospodyń Wiejskich przy b. Okręgowym Towarzystwie Rolniczym. Cztery podobne placówki znajdują się w stadium organizacji i utrzymywane będą sumptem Sejmiku. Oświata pozaszkolna znajduje swój wyraz w szeregu kursów dla analfabetów i półanalfabetów. Ponadto prowadzone są specjalne wykłady nauk społecznych dla nauczycieli, wójtów i t. p. Na powyższe cele Sejmik wydatkuje od 6-ciu do 7-miu tysięcy złotych rocznie. W zakresie wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego prowadzona jest intensywna praca. Prócz sali ćwiczeń przy Szkole Rolniczej w Ciechanowie, powiat zyska wkrótce trzy strzelnice z broni małokalibrowej, które obecnie znajdują się w budowie.

Stan sanitarny powiatu jest bardzo dobry, wymownym wyrazem czego jest fakt, że w roku ubiegłym zanotowano tylko 4-ry wypadki duru brzuszego.

W najbliższej przyszłości powiat pozyska dwa, znajdujące się obecnie w budowie, zakłady opiekuńcze w Ciechanowie: Zakład dla starych kobiet na 18 osób i Zakład dla dziewcząt na 120 osób.

Na terenie powiatu znajduje się obecnie 48 Ochotniczych Straży Pożarnych, z których cztery, a w tym jedna w Ciechanowie, zostaną w roku bieżącym, dzięki staraniom p. Starosty Pelczyńskiego, zmotoryzowane.

Powiat Ciechanowski, ze względu na swoje położenie geograficzne, posiada wszelkie warunki najpełniejszego rozwoju, który tem rychlej nastąpi, im wydatniejszą będzie praca Władz Samorządowych. To też, zdając sobie z tego sprawę, miejscowe społeczeństwo, obserwując z prawdziwą wdzięcznością niezwykle bogatą w plony a wszechstronną, wyteżoną działalność Władz Powiatowych, odnosi się do tych Władz, a specjalnie Kierownika Ich p. Starosty Witolda Pelczyńskiego, z najpełniejszym uznaniem i zaufaniem, śpiesząc ze swą współpracą przy wszelkich nowych poczynaniach.

Pan Starosta Witold Pelczyński urodził się 5 września 1887 roku. Ukończywszy nauki gimnazjalne, a następnie Wydział Meljoracji Rolnych Politechniki w Pradze Czeskiej, wyjechał do Rosji, gdzie przebywał czas dłuższy, biorąc w latach 1922 - 1924 udział w pracach Delegacji Rzeczypospolitej Polskiej do spraw repartycji. W roku 1924 powrócił do kraju i poświęcił się służbie administracyjnej, pracując w Starostwie Dziśnieńskim, skąd przeszedł na stanowisko zastępcy starosty w Oszmianach, aby następnie w lipcu 1928 r. objąć urząd Starosty w Ciechanowie.

W południowo-zachodniej części województwa Wołyńskiego leży powiat Dubieński, obejmujący obszar 2.832 klm., czyli 283.234 ha.

Teren powiatu, przeważnie falisty, wznosi się na 360 mtr. ponad poziom morza, przyczem przecinają go liczne, leniwie płynące i rozlewające się rzeki, których koryta tworzą jakgdyby doliny. Stąd też krajobraz powiatu jest niezwykle urozmaicony i naprawdę malowniczy.

Lasy, znajdujące się na terenie powiatu, a obejmujące 17% ogólnej jego powierzchni, są pod względem gatunków drzew bardzo różnorodne, przeważają jednakże drzewa liściaste.

Ludność powiatu, wynosząca 210 tysięcy, składa się z różnych, co do narodowości i wyznań, elementów. A więc, obok polaków, zamieszkują tu: rusini, rosjanie i żydzi, a nawet - czesi i Niemcy.

Powiat posiada dwa większe miasta: Dubno i Radziwiłłów, oraz kilka innych mniejszych miasteczek i osiedli, a z pośród nich niektóre pamiętają bardzo odległe czasy.

Wśród miast i miasteczek na pierwsze, pod względem przeszłości historycznej, miejsce wysuwa się stolica powiatu Dubno, wspominana już w 1.100 roku, przez kijowskiego kronikarza Nestora. Jako gród warowny, Dubno odgrywało doniosłą rolę w dziejach dawnej Rzeczypospolitej Polskiej, goszcząc niejednokrotnie pod murami swymi nieprzyjaciół, głównie: tatarów i kozaków. Wojna światowa, która przeorała rowami strzeleckimi cały nieomal powiat, a następnie rewolucja bolszewicka, wiele zniszczyły cennych zabytków kultury polskiej, jednak na szczęście, nie zniszczyły wszystkiego.

Charakter powiatu jest wybitnie rolniczy, a bogactwem jego są, wyprodukowane na wspaniałej glebie czarnoziemiu: buraki cukrowe, chmiel, przelot, koniczyzna nasienna i t.d. Rolnictwo powiatu jest otoczone stałą opieką, oraz pomocą fachową, dla której Samorząd utrzymuje 13 instruktorów rolnych, a ponadto w każdej gminie - zorganizował stacje oczyszczania nasion, oraz - założył półka doświadczalne z wszelkimi odmianami zbóż i stosowaniem nawozów sztucznych, których roczne zużycie systematycznie wzrasta. To samo dotyczy hodowli bydła, nad którą roztoczono ścisły nadzór i kontrolę, a dla podniesienia jej poziomu Władze Samorządowe zakupiły kilkadziesiąt sztuk stadników rasy czerwono-polskiej. Dla zachęcenia rolników do racjonalnej hodowli, organizowane są częste pokazy bydła, na których hodowcy, sztuk wyróżnionych przez Komisję, otrzymują nagrody w formie: pieniędzy, medali i listów pochwalnych.

Celem rozwoju racjonalnej gospodarki mlecznej Samorząd wydatnie popiera Spółdzielnię Mleczarską, których obecnie już kilka na terenie powiatu pracuje.

Dzięki uprawianej przez Samorząd intensywną propagandzie, miejscowy element rolniczy zrozumiał konieczność zmiany przestarzałych form gospodarstwa na lepsze, nowoczesne. To też w dziedzinie komasacji wiele już zdziałano. Dla ilustracji wystarczy dodać, że do skomasowania pozostało już tylko 36% ogólnej powierzchni powiatu.

Handel i przemysł dostosowane są do potrzeb powiatu, o czym świadczą liczne zakłady przemysłowe, przeznaczone do przeróbki ziemiopłodów, a więc młyny, browary, kaszarnie, olejarnie, tartaki, siarkownie, suszarnie kleju i inne.

Dobrobyt powiatu wymaga stałej pieczy nad drogami bitymi i gruntowymi. To też, chociaż dróg bitych, o twardej nawierzchni, jest w powiecie 218 klm., w stanie zupełnie dobrym, to jednakże Władze Samorządowe nie poprzestają na tem, lecz przeciwnie ilość tych dróg stale w miarę potrzeby i środków, powiększają. Dla zobrazowania całokształtu gospodarki drogowej dodać należy, że w latach 1928 - 1929 wybudowano na drogach 19 mostów żelazno-betonowych i 7 drewnianych, łącznej długości około 300 mtr., a ponadto wzdłuż dróg posadzono zgórą pół miliona drzew różnych gatunków, nie wyłączając owocowych.

W dziedzinie szkolnictwa prace posuwają się bardzo szybko naprzód. Wystarczy zaznaczyć, że obecnie na terenie powiatu znajdują się 192 szkoły, a w tem 45 - czysto polskich. Oprócz tego w dziale oświaty pozaszkolnej pracuje 49 kursów dla dorosłych, rozsianych na obszarze całego powiatu. Poza, już istniejącymi szkołami, w roku ubiegłym rozpoczęto budowę 20 nowych budynków szkolnych, które niebawem zostaną wykończone.

Podsumowanie wszystkich wyżej wymienionych wysiłków Władz Powiatowych dało w wyniku olbrzymi postęp naprzód, jaki powiat Dubieński uzyskał w ostatnich kilku latach. Wysiłki te, skoro tylko tempo ich w przyszłości nie osłabnie, pozwolą wkrótce temu pięknemu zakątkowi polskiego Wołynia, osiągnąć najwyższy stopień kultury, oraz rozwoju gospodarczego.

Jednym z najbardziej wysuniętych na północ powiatów jest **powiat Dziśnieński**, województwa Wileńskiego. Granice tego powiatu na północy i wschodzie są równocześnie granicami Rzeczypospolitej Polskiej z Rosją Sowiecką, biegnąc na północy wzdłuż rzeki Dźwiny i na wschodzie, przez puszcze Cytowiżniańskie i błota Berezynskie.

Ze względu na swoje położenie geograficzne, teren powiatu, w czasach istnienia Polski przedrozbiorowej, był ustawicznie najeżdżany przez bojarów, kniazów i carów ruskich, to też ludność jego niejednokrotnie przenosiła w owych czasach największy ucisk wyznaniowy i narodowościowy.

Pod względem etnograficznym powiat Dziśnieński zawsze wybitnie ciążył ku Polsce, czego wymownym dowodem są liczne kościoły i klasztory, pochodzące jeszcze z XVI wieku, a fundowane przez ówczesnego Wojewodę Połockiego Korsaka, oraz wznoszone przez Zakony Franciszkanów i Jezuitów.

Kultura polska promieniowała wówczas, z przesyconego nią powiatu Dziśnieńskiego, na ziemie ruskie, hen przez Połock i Witebsk aż do Smoleńska. Z tych też czasów posiada powiat wiele historycznych zabytków i pamiątek, a przede wszystkim szereg kościołów, kaplic i budowli poklasztornych o niezwykle pięknej architekturze. Ziemie powiatu gościły również kilku królów Polski, a mianowicie: Jana Kazimierza, Zygmunta Augusta i Stefana Batorego, a także w czerwcu 1812 roku przebywał w klasztorze Karmelitów w Głębokiem Napoleon, udający się wówczas na podbój Moskwy.

Z mniej odległych już czasów datują się wspomnienia z walk niepodległościowych, w jakich ludność

powiatu Dziśnieńskiego, narówni z mieszkańcami innych dzielnic Polski, uczestniczyła w latach 1831 i 1863. Lecz obok tych jasnych wspomnień posiadał powiat Dziśnieński i smutne, a nie tak znów bardzo odległe, chwile. Zaliczyć do nich należy przede wszystkim w maju 1831 roku pobyt słynnego satrapy moskiewskiego — Murawjewa-Wieszatiela, a dalej — gwałtowny ucisk działaczy narodowych, grabież kościołów katolickich i przekształcenie ich na cerkwie oraz bezwzględne prześladowanie unitów i przymusowe nawracanie ich na prawosławie.

Wojna światowa, terenem działań której był, przez ostatnie kilka jej lat, powiat Dziśnieński, nieomal doszczętnie zniszczyła życie gospodarcze tego kresowego zakątka i dopiero z chwilą odrodzenia Państwa Polskiego powstały nowe dla miejscowej ludności warunki bytu, pozwalające na odbudowę i stopniowy rozwój warsztatów pracy. Po tej linii poszedł cały wysiłek miejscowego społeczeństwa, po niej również wytrwale kroczyła działalność Samorządu Powiatowego, który na tym terenie powstał dopiero w 1922 roku.

Przedewszystkiem zwrócono należytą uwagę na miejscowe rolnictwo i komunikację stanowiące podstawową część gospodarstwa powiatu.

W tak rozległym powiecie rolniczym dużą rolę odgrywają drogi, które za czasów zaborczych były w stanie bardzo zaniedbanym i dopiero po powstaniu Samorządu sprawa komunikacji została zaliczona do głównych jego zadań. Ogólna ilość klm. dróg przedstawia się obecnie następująco: dróg państwowych powiat posiada 156 klm., wojewódzkich 46 klm., powiatowych 107 klm., i gminnych 940 klm., co stanowi razem 1249 klm. Poza kosztowną konserwacją istniejących dróg, wybudowano od czasu odzyskania niepodległości, nowych dróg o twardej powierzchni 47 klm. Poza tem w r. 1928 rozpoczęto budowę szosy Ziabki — Prozoroki — Jazno — Królewska-Karczma — Dzisna ogólnej długości 35 klm. Z większych mostów wybudowano most przez rzekę Dżysienkę w Hermanowicach o 86 mtr. rozpiętości, zaś w roku ubiegłym Sejmik Powiatowy przystąpił do budowy mostu na tejże rzecze w Szarkowszczyźnie o rozpiętości 72 mtr. b.

Pod względem gleby powiat dzieli się na dwie części: północną gliniastą i południową piaszczystą. Najbardziej wyraźnym, a zarazem ciekawym typem gleby północnej części powiatu jest grunt gliniasty w dolinie rzeki Dżysienki, zajmujący pas od 2 do 10 klm. w obie strony na przestrzeni 70 klm. Grunt ten został przez znanego gleboznawcę prof. Miklaszewskiego określony specjalną nazwą „Ił Dziśnieński”, który według analizy tegoż uczonego powstał z trzeciego okresu lodowcowego i należy do najdrobniejszych iłów świata.

Charakter użytków rolnych oraz klimat północny powiatu wymagają prowadzenia gospodarstw o typie zbożowo hodowlanym. W tym też kierunku poszły wysiłki Władz Samorządowych, które utrzymują agronoma powiatowego oraz subsydują 4-ch agronomów rejonowych, a poza tem prowadzą 3 ambulanse weterynaryjne. Z roślin doskonale udaje się na tutejszej glebie len, który pod nazwą „Lnu Dziśnieńskiego” znany jest nie tylko w kraju, ale i poza jego granicami.

Na specjalną uwagę zasługuje działalność Samorządu Powiatowego w zakresie gospodarczego zorganizowania miejscowego elementu rolniczego. W wyniku tej działalności powstało szereg instytucyj

spółdzielczych, a mianowicie: dwie Spółdzielnie Rolniczo-Handlowe, 15 Spółdzielni Kredytowych, 16 Spółdzielni-Przetwórczych, a w tem jedna Lniarska w Prozorokach i jedna Owocarska w Ziabkach i 17 Spółdzielni Mleczarskich. Ponadto uruchomiona została Komunalna Kasa Pożyczkowo-Oszczędnościowa, obejmująca działalnością swoją teren całego powiatu a także powołano do życia 5 gminnych Kas Oszczędnościowych.

W celu zainteresowania młodego pokolenia przemysłem ludowym, Władze Samorządowe zorganizowały kursy koszykarskie w Dziśnie oraz tkackie w Dziśnie i Parafjanowie.

W dziedzinie sanitarno-zdrowotnej również wiele zdziałano, a mianowicie: uruchomiono 7 przychodni lekarskich, punkt przeciwjagliczny i ośrodek zdrowia w Głębokiem. Ponadto istnieją na terenie powiatu dwa szpitale: państwowy w Głębokiem i sejmikowy w Dziśnie.

Powiat posiada 175 szkół, a w tem jedno gimnazjum państwowe w Dziśnie i jedno gimnazjum prywatne w Głębokiem.

Podsumowawszy powyższe wyniki pracy Władz Samorządowych powiatu Dziśnieńskiego, musimy stwierdzić, że złożyły się one na całość, naprawdę imponującą rozmiarami swemi. Wróży to rychłe już osiągnięcie wysokiego stopnia kultury przez tę, zaniedbaną przed wojną przez zaborców, a dziś polską, kresową prowincję.

Jednym ze stosunkowo niedawno utworzonych okręgów powiatowych, jest powiat **Kostopolski** w województwie Wołyńskim, składający się z 6-ciu gmin wiejskich i 2 miast (Kostopol i Bereźno).

Obszar powiatu obejmuje 3.227 klm. kw., ludność zaś jego wynosi 134.000, a wśród niej, pod względem narodowości, wybitnie przeważa element polski.

Miejskowe szkolnictwo zdołało już osiągnąć wysoki poziom swego rozwoju, bowiem na terenie powiatu znajduje się nie tylko 141 szkół powszechnych ale i 4-sześcioklasowe, oraz 5 - siedmioklasowych. Szkoły te mieszczą się głównie w budynkach dzierżawionych, a to ze względu na to, że brak odpowiednich funduszy stoi na przeszkodzie wybudowaniu potrzebnej ilości gmachów własnych. Sprawa ta znajduje się jednakże na najlepszej drodze, co rok bowiem przybywają nowe budynki szkolne, których obecnie Samorząd Powiatowy posiada już 20. W zakresie szkolnictwa specjalnego, Władze Samorządowe pow. Kostopolskiego prowadzą Szkołę Techniczną, która pod względem budżetowym, jest samowystarczająca, prowadząc we własnym zarządzie elektrownię oraz wzorowo urządzonej fermę „Studnierowo”.

Gleba powiatu nie należy do wysokowartościowych, a przeciwnie, pod względem wydajności zaliczyć ją trzeba do — słabych. To też typowymi dla powiatu — są gospodarstwa hodowlano-rolne, ku czemu wydatnie przyczyniają się znaczne obszary doskonałych łąk, dostarczających dla bydła wyborowej paszy.

Gospodarka hodowlana spotyka się z troskliwą opieką Władz Powiatowych, które, celem podniesienia jej poziomu, a także — poprawienia rasy, zarówno bydła rogatego, jak i trzody chlewnej, uruchomiły aż dwanaście punktów kopulacyjnych z buhajami rasy

czerwono-polskiej oraz gniazdami trzody chlewnej. Świadczy to wymownie o pełnym zrozumieniu Samorządu Powiatowego dla potrzeb miejscowego rolnictwa, którego dobroczynne skutki już dały się odczuć w gospodarce hodowlanej powiatu, osiągającej coraz to wyższy poziom, zarówno w kierunku racjonalnego jej prowadzenia, jak i — doboru materiału hodowlanego.

W celu podniesienia samego rolnictwa oraz — jakości jego produktów, Wydział Powiatowy prowadzi intensywną działalność. Dowodem tego jest przede wszystkim uruchomienie 5 punktów oczyszczania zboża, które dostarczają miejscowemu rolnictwu wysoko-gatunkowego materiału nasiennego. Dalej, gwoździ podniesienia wydajności ziemi, prowadzona jest, przez Samorząd Powiatowy, szeroka propaganda, w kierunku stosowania przy uprawie roli, nawozów sztucznych. Propaganda ta dała wkrótce widome wyniki w postaci, stale wzrastającego zapotrzebowania na nawozy sztuczne, których przedtem prawie nie używano. Równorzędnie prowadzone są na 120 polatkach doświadczalnych, badania naukowe, dotyczące możliwości racjonalnego wyzyskania dla celów produkcji rolnej właściwości miejscowej gleby. Aby

Siedziba Wydziału Powiatowego Sejmiku w Kostopolu.

wzbudzić należyte zainteresowanie wśród młodego pokolenia do uprawy warzywnictwa, Samorząd Powiatowy organizuje liczne w tym kierunku konkursy dla młodzieży wiejskiej i szkolnej. Całości wysiłków Władz Samorządowych, w kierunku podniesienia poziomu kultury miejscowej ludności, oraz — zapoznania jej z wyższym stanem gospodarki rolnej w innych dzielnicach kraju, dopełnią zbiorowe wycieczki, jakich w 1929 roku zorganizowano dwie: do Poznania na Powszechną Wystawę Krajową i do Sarn.

Omawiając działalność Samorządu Powiatowego, mającą za zadanie podniesienie i rozwój rolnictwa, należy również wspomnieć o celowej propagandzie, prowadzonej wśród miejscowego włościanstwa, a dążącej do wywołania należytego zrozumienia w kierunku konieczności komasacji wsi. Dzięki też tylko tej propagandzie Powiatowy Urząd Ziemski zdołał już skomasować gruntów zgórą 7.000 ha.

Jeżeli jeszcze do powyższego dodać, prowadzone we własnym zarządzie, prace meljoracyjne, ku czemu zdołano również pozyskać udział Banku Rolnego, który wykonuje roboty meljoracyjne na prze-

strzeni 7.000 ha, to będziemy mieli pełny i wszechstronny obraz gigantycznych wprost wysiłków Władz Samorządowych w kierunku podniesienia i rozwoju rolnictwa. Mimo jednakże tych kolosalnych wysiłków, pracy nie tylko nie ubywa, ale przeciwnie coraz więcej jej przybywa, a to ze względu na to, że zakres działania stale jest rozszerzany. Aby więc podolać temu ogromowi pracy Wydział Powiatowy nie tylko wzmacnia tempo własnej działalności, ale i pobudza w tym kierunku inicjatywę i kapitały prywatne, wyrazem czego jest powołanie do życia w osadzie „Piłsudczyzna” — Spółki Wodnej, oraz — rozpoczęcie przez gminę „Stepań” prac meljoracyjnych na własnych terenach.

Usiłowania jednostek, w kierunku podniesienia stanu własnych gospodarstw, niejednokrotnie rozbiły się o brak, odpowiednich na ten cel, funduszy, których Wydział Powiatowy nie zawsze mógł zainteresowanym udzielić, głównie ze względu na szczupłość rozporządzalnych środków. Aby więc zabezpieczyć ludności pomoc finansową, a także rozwijać wśród miejscowego elementu zamiłowanie do gromadzenia oszczędności, stworzono w Kostopolu Komunalną Kasę Oszczędności, która działalnością swoją obejmuje cały powiat.

Pod względem przemysłowym Powiat Kostopolski wyróżnia się z pośród innych jedynymi w Polsce kamieniołomami bazaltowymi: w Berestowcu — prywatnymi i w Janowej Rolince — państwowymi. Pozatem kamieniołomy istnieją jeszcze w Mydżku, oraz — granitowe — w Moczulance.

Stan dróg zarówno bitych, jak i gruntowych nie jest w powiecie najlepszy i wiele jeszcze pozostawia do życzenia, gdyż na ogólną ich ilość 2.000 klm. — posiada zaledwie 17 klm. szos bitych. To też budowa dróg, o twardej nawierzchni, jest jedną z najpoważniejszych trosk Wydziału Powiatowego, który w pełni zdaje sobie sprawę z tego, że dobrobyt miejscowej ludności da się uzyskać dopiero wtedy, gdy drogi będą należycie rozbudowane. Najlepszym dowodem tego zrozumienia jest budżet Wydziału Powiatowego, w którym z ogólnej sumy 700.000.- zł. preliminowano na utrzymanie już istniejących, oraz — budowę nowych dróg, — kwotę 222.000 zł., wtedy gdy na rolnictwo — tylko 65.000 zł., a na szkolnictwo — 33.000 zł. Ogólna ilość mostów w powiecie wynosi około 1.500 mtr., z czego na rzekach Horyniu i Słuczy spo-

tyka się mosty o zgórą 250 mtr. rozpiętości. Mosty te, nieomal doszczętnie zniszczone przez wojnę, zostały już odbudowane przez Władze Powiatowe.

W okresie ostatnich trzech lat stan sanitarny powiatu wydatnie się podniósł, co znów dodatnio wpłynęło na wzrost zdrowotności ludności, dzięki czemu wzmogła się również znacznie i odporność jej na wszelkiego rodzaju choroby epidemiczne.

Z racji X-cia Niepodległości Odrodzonej Rzeczypospolitej Polskiej, dzięki wysiłkom Samorządu Powiatowego, wzniesiony został ku uczczeniu tego wiekopomnego jubileuszu, wspaniały gmach Domu Ludowego, a w 1933 roku ukończona zostanie budowa szkoły im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Lewaczach.

Sejmikowa Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa w Kostopolu.

Krótki ten i pobieżny zarys działalności Władz Powiatowych powiatu Kostopolskiego nie byłby pełny, gdybyśmy nie dodali, że Władze te nie poprzestają na dotychczas osiągniętych wynikach, lecz przeciwnie tempo pracy wydatnie zwiększają, zakreślając niezwykle szeroki program dalszych swych celowych wysiłków, w kierunku zbliżenia tej części polskiego Wołynia — do poziomu zachodnio-europejskiej kultury.

Jeżeli dotychczasowa działalność Władz Powiatowych dała tak bogate, zarówno co do swej ilości, jak i jakości, plony, to przedewszystkiem jest to olbrzymią zasługą kierownika tych prac — p. Starosty Zygmunta Kulickiego, którego energia i światła inicjatywa zawsze dodawały bodźca całemu Wydziałowi Powiatowemu.

Oto krótki jego życiorys.

Urodzony w roku 1899 w Romaniczach pow. Ihumeńskiego, skończył gimnazjum im. Jana Zamoyskiego w Warszawie, a następnie — Wydział Prawny Uniwersytetu Warszawskiego. W czasie studiów uniwersyteckich pracował, jako sekretarz Kuratorium Szkolnego w Warszawie, a także brał żywy udział w życiu organizacyjnym ówczesnej młodzieży akademickiej. W latach 1918 — 1922 przebywał w Wojsku Polskim, pracując następnie w okresie inwazji bolszewickiej na terenie województwa Wołyńskiego, a więc na tyłach armii nieprzyjacielskiej, jako polski działacz niepodległościowy, znany pod pseudonimem Jakóba Kowalika. Mianowany w 1927 roku zastępcą

1-szy dom kolonii urzędniczej w Kostopolu

Starosty w Dubnie, przebywa tam do połowy 1929 roku, poczem obejmuje stanowisko Starosty w Kostopolu, na którym do dnia dzisiejszego pozostaje. Za swe zasługi w okresie wojny p. Starosta Zygmunt Kulicki otrzymał szereg odznaczeń, a mianowicie: „Krzyż Walecznych”, „Krzyż Legjonowy”, „Medal za Wojnę” i Odznakę „Orlą”.

Nieco na zachód od stolicy leży w województwie Warszawskim — powiat Łowicki, obejmujący 10 gmin wiejskich i jedno miasto — Łowicz. Ludność powiatu wynosi około 100.000, a w tem jest 15% mniejszości narodowych, głównie żydów.

Charakter powiatu jest wybitnie rolniczy, przy czem poziom kultury rolnej jest stosunkowo wysoki, to też włościanstwo bywa tu naogół dość zamożne. Nie znaczy to bynajmniej, aby Władze Powiatowe nie zwracały uwagi na potrzeby rolnictwa. Przeciwnie otaczane jest ono, stałą troskliwą opieką. Szeroko zakrojone plany Władz Samorządowych, zmierzające ku dalszemu rozwojowi miejscowego rolnictwa, nie mogły być ostatnimi czasy w pełni wykonane, a to ze względu na brak odpowiednich funduszy. Zdołano jednakże zrobić przynajmniej wszystko, to, co stanowiło najważniejszą potrzebę, a mianowicie: wybudowano Niższą Szkołę Rolniczą w Blichu, a także rozpoczęto budowę Żeńskiej Szkoły Rolniczej, która niebawem zostanie ukończona.

Na baczniejszą uwagę zasługują prace w dziedzinie meljoracyjnej. Oto powołana została do życia Powiatowa Spółka Meljoracyjna, która do tej pory zdrenowała zgorą 1.000 ha. Ponadto inne drobne Spółki Meljoracyjne zdrenowały również około 1.000 ha gruntów w różnych miejscowościach. Sprawa regulacji odpływów oddawna wymagała bliższego zainteresowania się, to też ostatnio Samorząd Powiatowy z całą energią zajął się nią, rezultatem czego było uregulowanie około 20 kilometrów rowów odpływowych. Równorzędnie prowadzono akcję zalesienia, która znakomicie się powiodła, dając w sumie 100 ha zalesionych terenów.

Obok powyższej pracy w kierunku rozwoju rolnictwa, Władze Powiatowe intensywnie prowadziły roboty drogowe, w wyniku których wybudowano w roku ubiegłym: 68 klm., dróg powiatowych, 52 klm. — państwowych i około 70 klm. — wojewódzkich. Niezależnie od powyższego pobudzano i gminy wiejskie, w kierunku naprawy dróg gminnych, udzielając wydatnej pomocy w postaci: bezpłatnego nadzoru technicznego, wydawania tłuczki kamiennej oraz wypożyczania, nabytych ostatnio, maszyn i narzędzi. Dało to świetne rezultaty, gdyż w roku ubiegłym gminy pobudowały około 20 klm. nowych dróg. a także naprawiły zgorą 30 klm. — starych.

Stan sanitarny powiatu w ostatnich kilku latach znacznie się poprawił, zwłaszcza w większych osadach wiejskich oraz w samym Łowiczu. W trosce o zdrowotność mieszkańców Wydział Powiatowy utworzył dwa własne szpitale: wewnętrzny i chirurgiczny o 60 łózkach, oraz — zakaźny o 30 łózkach.

Powyższy olbrzymi dorobek powiat Łowicki zawdzięcza przede wszystkim ostatniemu swemu zwierzchnikowi, którym jest p. Starosta Zygmunt Szeszewski. On to swoją niebywałą energią przoduje

Władzom Powiatowym, to też wypada zapoznać się z jego dotychczasową działalnością.

P. Starosta Szeszewski urodził się w 1883 roku. Gimnazjum ukończył w Kazaniu, a Wydział Rolnictwa — na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, otrzymując dyplom inżyniera-rolnika. Po skończeniu studiów uniwersyteckich przez pewien okres czasu pracował jako kierownik Centralnego Towarzystwa Rolniczego w Warszawie, a następnie osiadł na roli, gospodarując we własnym majątku. Z chwilą Zmartwychpowstania Rzeczypospolitej Polskiej, p. Starosta Szeszewski poświęcił się całkowicie pracy administracyjnej, piastując kolejno stanowisko Starosty w Ciechanowie, Sochaczewie, Kozienicach, Radomiu i Zamościu, skąd z dniem 1 lipca 1928 roku przy był do Łowicza, gdzie do dnia dzisiejszego pozostaje.

Stan powiatu Postawskiego (woj. Wileńskie), w chwili obejmowania go przez władze polskie, przedstawiał się niezwykle rozpaczliwie, zarówno pod względem gospodarczym, jak i kulturalnym. Było to wynikiem świadomej i celowej polityki zaborcy rosyjskiego, usiłującego zniszczyć wszelkie ślady dawnej kultury polskiej z okresu przedrozbiorowego. Wyrazem tego jest fakt, że kiedy w XVIII-tym wieku, przed upadkiem Rzeczypospolitej, siedziba władz powiatowych — Postawy, posiadała za czasów podskarbiego Tyzenhauza, gimnazjum, papiernię oraz fabrykę sukna, to już przed wybuchem wojny światowej te widome znaki dawnej kultury polskiej zupełnie nie istniały zniszczone przez zaborcę. Huragan wojenny przeorał cały powiat, niszcząc całkowicie szereg wsi i miasteczek, które leżały na linii stałego, w latach 1915 — 1918, frontu. Nadomiar złego ze wschodu nadciągnął nowy groźny wróg: epidemia duru plamistego i brzuszego oraz choroba zakaźna bydła, które przy, panującym wszechwładnie, głodzie czyniły niebywałe spustoszenia.

Pierwsze więc lata istnienia Odrodzonej Rzeczypospolitej upłynęły, organizującym się na tym terenie, Władzom Polskim na uciążliwej walce z głodem, epidemiami duru, oraz strasznym księgosuszem, pokotem kładącym bydło.

Przedewszystkiem przystąpiono do likwidacji analfabetyzmu. Uważając zaś, że przedwojenna ilość szkół była stanowczo niewystarczająca dla zgorą 100.000 ludności, zorganizowano w powiecie do chwili obecnej 130 szkół, w tem dwie 7-oddziałowe. Wobec braku własnych pomieszczeń, szkoły te ulokowano przeważnie w budynkach wynajętych, sprzęty jednakże i pomoce naukowe musiano dla nich zakupić. Wymagało to znacznego nakładu pieniędzy, lecz trudności te pokonano i już w 1926 roku samorząd gminny mógł przystąpić do budowy własnych budynków szkolnych, których jest obecnie 8, w tem 1 mury wany w Bojarach. Prócz powyższej akcji w dziedzinie szkolnej, samorządy tak gminne, jak i — powiatowy zainicjowały wydawanie stypendjów uczniom, pochodzącym z pow. Postawskiego. Stypendjów tych Samorząd Powiatowy udziela obecnie 25 uczniom szkół średnich i wyższych tak ogólnokształcących jak i zawodowych, a ponadto samorządy gminne — 22 uczniom szkół rolniczych.

Prawdziwą bolączką tak Władz Administracyjnych, jak i Samorządowych, w samym początku ich działalności, był niski stan kultury rolnej. Władze

Samorządowe musiały wyteżyc wszystkie siły, aby podnieść produkcję rolną, przynajmniej do granic samowystarczalności. W tym celu należało przede wszystkim w gospodarce rolnej zerwać z systemem pierwotnym t. zw. „trójpółowki”, co możliwe było i jest tylko przez zniesienie drogą komasacji, szachownicy, która istniała we wszystkich wsiach. Dla przeprowadzenia tego musiano zorganizować szeroką propagandę, aby w ten sposób przełamać konserwatyzm włościan, przyzwyczajonych od wieków do pierwotnej gospodarki. Dziś akcja scaleniowa rozwija się niezwykle pomyślnie tak, że istniejący specjalnie dla tych spraw, Powiatowy Urząd Ziemski nie jest wprost w stanie podolać pracy.

Równocześnie działalność Samorządu Powiatowego zwróciła się w kierunku zorganizowania rolników, zwłaszcza drobnych. W tym dziale pracy dokonano bardzo dużo, bo oto na terenie powiatu, gdzie nie istniała przed wojną ani jedna organizacja rolnicza, obecnie pracuje: 37 Kółek Rolniczych, 9 Kas Stefczyka, 3 Banki Ludowe, 5 Spółdzielni Rolniczo-Handlowych, 9 Spółdzielni Mleczarskich, oraz 2 Kółka Kontroli Obór.

Dla podniesienia hodowli bydła, tudzież użyskania lepszej jego rasy, zakupiono 6 stadników rasy czerwono-polskiej oraz dwa gniazda trzody chlewnej rasy wielkiej, białej angielskiej. Podniosło to wybitnie poziom hodowli bydła, ku czemu skuteczną ponadto podniętą są dla włościan, organizowane conajmniej trzy razy do roku, specjalne pokazy hodowlane, na których przyznawane są rolnikom nagrody za dobry chów. W celu niesienia pomocy weterynaryjnej powiat posiada obecnie 2 punkty lekarskie i 2 — felcherskie, przyczem w latach 1928-29 została wybudowana przychodnia — szpital weterynaryjny w Postawach.

Celem podniesienia produkcji zbożowej, która zależna jest od jakości ziarna siewnego, Samorząd Powiatowy założył 11 punktów czyszczenia ziarna. Ponadto stworzono 7 punktów wypożyczania narzędzi rolniczych.

Specjalną troską Samorządu Powiatowego jest dokształcanie miejscowego elementu rolniczego, które osiąga się nietylko przez ciągłe pogadanki w Kółkach Rolniczych, ale i przez organizowanie doraźnych krótkotrwałych kursów rolniczych, których w roku 1928 odbyło się 16 przy ogólnej liczbie 1.883 słuchaczy. Ponadto dla praktycznego zaznajomienia ludności z postępiami w dziedzinie rolnej organizowane były wystawy rolne i przemysłu ludowego oraz konkursy przysposobienia rolniczego, które w 1929 roku zapoznały 13 zespołów młodzieży wiejskiej z uprawą ziemniaków i kapusty. To też postęp jest aż nadto widoczny, a miarą jego jest konsumpcja nawozów sztucznych, których w roku 1925 zużyto tylko 90 ten, a w trzy lata później t.j. w 1928 r. — już 1.125.

W gospodarce drogowej, zarówno Administracja Państwowa, jak i Samorząd Powiatu również wiele miały do zdziałania należało bowiem odbudować mosty przez wojnę zniszczone i przystąpić do budowy dróg, których prawie wcale nie było. Praca w tym kierunku dała widome wyniki, z ogólnej bowiem ilości 1813 zniszczonych mostów, odbudowano do 1. X. 1929 roku — 1.517. W tym samym czasie wybrukowano 37 klm. nowych dróg w 28 osiedlach, a ponadto doprowadzono, po zniszczeniu wojennym, wszystkie, dawniej istniejące, — do stanu używalności.

W dziedzinie sanitarno-zdrowotnej Samorząd Powiatowy zdobył się również na nielada wysiłek. Oto w powiecie tym, w którym przed wojną nie było ani jednego lekarza, obecnie Samorząd utrzymuje ich 6-ciu. Ponadto założono w Dunilowiczach szpital, a w innych miejscowościach — 4 przychodnie lekarskie.

Nawet w dziedzinie opieki społecznej coś zdziałano. Oto w 1927 roku Samorząd Powiatowy zorganizował, a następnie uruchomił sierociniec dla kilkudziesięciorga dzieci, którym daje pełne utrzymanie i wychowanie.

Ta syzyfowa praca Samorządu Powiatowego widać była dobrym przykładem dla innych, bo oto trzy gminy, wchodzące w skład powiatu Postawskiego, a zapatrzone w owocną działalność władz wyższych, wybudowały okazałe gmachy dla swych urzędów. Żywa ta działalność miejscowego społeczeństwa jest najpełniejszym wyrazem uznania dla Władz Samorządowych powiatu Postawskiego za pełną poświęcenia pracę ku podniesieniu z ruin tego kresowego zakątka.

W północno-wschodniej części województwa Warszawskiego leży powiat **Radzyński**, obejmujący 11 gmin wiejskich oraz dwa miasta: Radzymin i Wołomin. Powiat liczy 88.488 mieszkańców w tem żydów — 12.157, Niemców — 1.461 i Rosjan — 169. Obszar powiatu wynosi 104.295 ha, a w tem ziemi ornej — 55.205 ha, łąk — 18.798 ha, lasów — 14.221 ha, nieużytków — 15.967 ha i przestrzeni wodnej (rzeki) 103 ha.

Charakter powiatu jest wybitnie rolniczy. Gleba natomiast — niewdzięczna dla produkcji rolnej, posiada bowiem wiele wody zaskórnej. Dużą stosunkowo przestrzeń zajmują bagna i torfowiska, które

zupełnie nie dadzą się użytkować, nawet jako pastwiska. Nieuregulowane rzeki, których na terenie powiatu przepływa trzy: Narew, Bug i Liwiec, są prawdziwą klęską dla ludności, często bowiem wylewają, niszcząc olbrzymie obszary uprawnych pól. Z powyższych względów rolnictwo powiatu poważnie niedomaga. Cały też wysiłek Władz Powiatow. zwrócony został w kierunku podniesienia miejscowe-

P. Starosta Henryk Graff.

go rolnictwa i to nietylko w zakresie samej uprawy roli, ale i w dziedzinie — gospodarki hodowlanej. Równocześnie zajęto się zalesieniem nieużytków, co dało znakomite rezultaty w postaci około 844 ha zalesionych terenów.

Pod względem przemysłowym powiat Radzyński jest względnie ubogi, posiada bowiem tylko cegielnie i zakłady ceramiczne oraz młyny.

Z istniejących na terenie powiatu rzek, Narew i Bug znakomicie nadają się nie tylko do spławu, ale i do żeglugi statkami, lecz właściwości te z niewiadomych powodów nie zostały do tej pory należycie, przez inicjatywę prywatną, wyzyskane.

W gospodarce drogowej widać w powiecie duże postępy. Wszystkie istniejące drogi są znakomicie utrzymane, a niezależnie od tego ogólna ich ilość z roku na rok wzrasta. Obecnie powiat posiada 102 klm. dróg bitych. Teren powiatu przecina szereg linii kolejowych, a mianowicie: Warszawa — Wilno, Warszawa — Tuszcz — Łomża i Tuszcz — Mińsk Mazowiecki, to też warunki komunikacyjne zarówno osobowe, jak i towarowe są naprawdę dogodne.

Szkolnictwo rozwinęło się nader pomyślnie, tak że obecnie powiat posiada 104 szkoły ludowe, a ponadto: jedno gimnazjum państwowe i jedną siedmioklasową szkołę powszechną w Radzyminie.

Stan sanitarny i zdrowotny powiatu jest dziś bez porównania wyższy niż w latach ubiegłych. W akcji zdrowotnej, prowadzonej przez Samorząd Powiatowy, należy wymienić uruchomienie dwóch szpitali: w Radzyminie — o 40 łózkach, mieszczący się we własnym budynku, i w Jadowie — zakaźny o 20 łózkach. Izolacja chorych, dezynfekcja oraz szczepienia ochronne przeciwko: ospie, płonicy i duru brzusznemu dopełniają całości wysiłków Samorządu w kierunku skutecznego opanowania chorób epidemicznych.

W powiecie Radzyńskim, jako położonym w bezpośrednim niemal sąsiedztwie stolicy, istnieje wiele miejsc letniskowych stałych i sezonowych, z których na specjalne wyróżnienie zasługują Urle, znajdujące się w dużym sosnowym lesie, tuż nad brzegiem Liwca, które w lecie roją się od warszawskich letników, ściągających tu rok rocznie w licznie około 6.000 osób.

Kierownictwo powiatu spoczywa w ręku p. Starosty Henryka Graffa.

Północną część województwa Warszawskiego stanowi — **powiat Rypiński**, zajmujący 1.183 klm. kw. obszaru i składający się z 14 gmin wiejskich oraz 2 miast: Rypina i Dobrzynia nad Drwęcą. Powiat ten liczy 76.000 ludności z czego 12.448 mieszkańców przypada na mniejszości narodowe.

Stolicą powiatu i równocześnie siedzibą Władz Powiatowych jest miasto Rypin, posiadające obecnie zgórą 9.000 mieszkańców. Władze Powiatowe mieszczą się we własnym dwupiętrowym budynku, urządzonym nowocześnie i zaopatrzonym w centralne ogrzewanie.

Gleba w powiecie Rypińskim dzieli się na dwie, zasadniczo różne strefy: północno-zachodnią z przewagą urodzajnych glin, gliniek i bielic, nadającą się znakomicie pod uprawę buraków, pszenicy, konicyzny i innych roślin, wymagających ziemi dobrej, oraz południowo-wschodnią, obfitującą w piaski i podmokłe łąki, często zalewane przez nieuregulowane rzeczki. Rozumiejąc, że poziom rolnictwa wiele zyska przez regulację rzek, zalewających, w dobie napływu większych wód, olbrzymie obszary łąk. Wydział Powiatowy wydatnie subwencjonuje regulację rzek i spółdzielnia w organizowaniu spółek drenarskich. Celem podniesienia wydajności gleby, ronicy powiatu Rypińskiego zużywają rocznie nawozów sztucznych: azotowych około 10.000 kg. fosforowych 14.000 kg. po-

tasowych 5.000 kg. i wapna 2.000 kg. Sejmik Powiatowy prowadzi fermę reprodukcyjną i doświadczalnictwo na dzierżawionym od Państwa folwarku "Piekielko".

Aby podnieść poziom gospodarki hodowlanej, a nade wszystko poprawić rasę bydła i trzody chlewnej, Samorząd Powiatowy subwencjonuje prace Okręgowego Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych, które ostatnio sprowadziło 25 stadników rasy czarno-białej nizinnej, oraz sześć knurów. W tym samym kierunku pracują wydatnie 4 Kółka Kontroli obór, do których należą również obory drobnych rolników.

Powiat Rypiński zajmuje niepoślednie miejsce w spółdzielczym ruchu mleczarskim, pod względem rozwoju którego wysunął się na pierwsze miejsce w Polsce. Obecnie na obszarze powiatu znajduje się 60 Spółdzielni Mleczarskich, zrzeszonych w „Związek Spółdzielni Mleczarskich Rotr w Rypinie”. Maślarnia „Rotra” produkuje około 500.000 klg. rocznie wyborowego masła, eksportowanego głównie do Anglii i Niemiec.

Pragnąc zapewnić ludności powiatu możliwość uzyskania taniego kredytu, a także, aby budzić zmysł i zamiłowanie do oszczędności, Sejmik Powiatowy zorganizował i uruchomił w czerwcu 1929 roku Komunalną Kasę Oszczędności z kapitałem zakładowym 50.000 zł.

Pod względem przemysłowym powiat Rypiński jest naprawdę niebogaty, posiadając li tylko wspom-

niane już mleczarnie spółdzielcze, kilka młynów, oraz jedną cukrownię „Ostrowite” pod Rypinem.

Dróg bitych w powiecie w 1919 roku było ogółem 89 klm., w tem państwowych 52 klm. i samorządowych 37 klm., natomiast dróg gruntowych było około 1.400 klm. Samorządy pow. Rypińskiego nie tylko powyższy stan posiadania w doskonałej formie utrzymały, ale ponadto dawną sieć dróg wydatnie rozbudowały, wykonując w okresie lat od 1921 do

P. Starosta Władysław Staszewski.

1929 włącznie 42 klm. nowych dróg. Pod względem komunikacji kolejowej powiat jest upośledzony, nie posiada bowiem kolei normalnotorowej. Aby umożliwić przewóz towarów, Sejmik Powiatowy przyczynił się do budowy kolejki fabrycznej oraz pobudował 28 kilometrów kolejki wąskotorowej Rypin-Szczutowo kosztem około 500.000 złotych. Wybudowaną linię przejęła Warszawska Dyrekcja P. K. P. Ruch pasażerski utrzymywany jest przez autobusy, kursujące do Sierpca, Brodnicy, Lipna i Golubia.

Szkolnictwo powiatu osiągnęło wysoki poziom swego rozwoju, posiadając w chwili obecnej 99 szkół powszechnych, oraz jedno 8-klasowe gimnazjum koedukacyjne miejskie w Rypinie. W dziedzinie oświaty pozaszkolnej prowadzone są przez samorządy miej-

skie kursy dokształcające dla rzemieślników w Rypinie i Dobrzyniu, a ponadto w roku 1928, jako żywy pomnik dla uczczenia 10-lecia Niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej, powstał w Rypinie Uniwersytet Ludowy Rolniczy. Uniwersytet ten jest subsydjowany przez Sejmik Powiatowy, przyczem subsydjum to wynosi w roku budżetowym 1929/30 8.000 zł. Na czele Zarządu Uniwersytetu stoi Starosta pow. Rypińskiego p. Władysław Staszewski, a kierownikiem jego jest inż. rolnik Antoni Madziara.

W dziedzinie sanitarno-zdrowotnej Samorząd Powiatowy poszczycić się może posiadaniem zakładu kąpielowego o 4-ch wannach z łaźnią i prysznicami, ośrodka zdrowia, w skład którego wchodzi stacja opieki nad matką i dzieckiem, a także szpitala na 80 łóżek z oddziałem zakaźnym. Szpital ten mieści się we własnym 2-piętrowym budynku z centralnym ogrzewaniem i kanalizacją. Gmach szpitala wybudowany został w 1923 r. Z urządzeń szpitala specjalnie wymienić należy: gabinet roentgenowski, diatermię, lampy „Solux” i kwarcówki.

Z dziedziny opieki społecznej zasługuje na uwagę przytułek dla starców, pobudowany przez Sejmik w r. 1928 na 60 pensjonarzy, oraz sierociniec, mieszczący się w nabytym na ten cel domu z ogrodem ozdobnym i owocowym, mogącym pomieścić 50 dzieci.

Życie społeczne w powiecie tętni pełnią energii, a wyrazem jego jest szereg organizacji humanitarnych, kulturalnych, oświatowych i sportowych, które Samorząd Powiatowy otacza opieką, przychodzi z pomocą finansową, wypłacając im znaczne zapomogi.

Powyższy bilans wysiłków Władz pow. Rypińskiego wyraźnie wskazuje jak dalece były one celowe, a równocześnie zaświadcza o ich wysokiej pożyteczności. Należy też za tę gorliwą, a tak owocną pracę wyrazić głębokie uznanie Samorządowi Powiatowemu oraz jego przewodniczącym Starostom, którzy kierowali pracami, jak również obecnemu p. Staroście Władysławowi Staszewskiemu.

Nieco na północ od stolicy leży w województwie Warszawskim — powiat Sochaczewski, — zajmujący 1.060 klm. kw. obszaru, a składający się z 10 gmin wiejskich i jednego miasta — Sochaczewa. Ludności powiat posiada 63.796 osób, a w tem: katolików — 54.149, ewangelików — 5.726 i żydów — 3.868.

Gleba w powiecie jest niezwykle różnorodna, a przytem uboga, to też jedną z najważniejszych trosk Władz Powiatowych jest podniesienie stanu miejscowego rolnictwa. W tym celu prowadzona jest propaganda w kierunku stosowania przy uprawie roli nawozów sztucznych, a także przystąpiono do organizacji Spółek Maszynowych. Równocześnie prowadzono szereg robót meljoracyjnych, a mianowicie: odbudowano kosztem 200.000 złotych, wały ochronne nad Wisłą na przestrzeni 38 klm., oraz zdrenowano zgorą 4.876 ha terenu. Projektowane jest ponadto powołanie do życia Spółki Wodnej, której zadaniem byłoby osuszenie puszczy Kampinoskiej, dzięki czemu uzyskanoby znaczne obszary łąk.

W powiecie znajduje się Okręgowy Związek Towarzystw i Kółek Rolniczych, który jest subsydjowany przez Sejmik kwotą 30.000 złotych rocznie. Z powyższej też sumy utrzymywany jest Ludowy Uniwersytet Rolniczy, stworzony z inicjatywy p. Starosty Tadeusza Reind'la i otwarty w dn. 11.XI. 1929 roku.

W celu podniesienia poziomu gospodarki hodowlanej Władze Samorządowe postanowiły organizować pokazy hodowlane bydła. Pierwszy taki pokaz odbył się w październiku roku ubiegłego pod protektoratem p. Wojewody Warszawskiego. Dla tych samych celów Sejmik utrzymuje 2-ch lekarzy i 2-ch felczerów weterynaryjnych.

P. Starosta Tadeusz Reind'l.

W powiecie Sochaczewskim istnieją: wielka fabryka przędzy i tkanin jedwabnych „Chodaków” w Chodakowie, fabryka prochu w Boryszewie, szereg gorzelni, fabryka płatków kartoflanych, krochmalnia, fabryka trykotaży i t. p.

W gospodarce drogowej widoczne są stałe postępy. Stan dróg bitych w powiecie jest obecnie następujący: 46 i pół klm. dróg bitych państwowych,

29 klm. — wojewódzkich i 35 i pół klm. — powiatowych. Do chwili obecnej zdołano obsadzić drzewami 23 klm. dróg bitych.

Odbudowa, silnie zdewastowanego przez wojnę powiatu, posuwa się w niezwykle szybkim tempie naprzód, bowiem, z ogólnej, według stanu z 1919 roku, liczby 13.798 zniszczonych budynków, obecnie pozostało do odbudowania zaledwie 142.

W dziedzinie szkolnictwa również poczyniono duże postępy. W roku 1920 powiat posiadał wogóle 22 budynki szkolne, obecnie zaś liczy ich 66. W 1926 roku otwarta została we własnym, nowoczesnie urządzonym gmachu Sejmikowa Szkoła Średnia. W powiecie istnieje obecnie 65 bibliotek, liczących od 60 do 1.000 tomów każda. Powiat posiada własną, strzelnicę, a także projektowana jest budowa stadionu sportowego który stanowić będzie żywy pomnik 10-lecia Niepodległości Polski.

Stan sanitarno-zdrowotny, zwłaszcza w ostatnich latach, znacznie się poprawił. Powiat posiada szpital, który zniszczony w okresie wojny, został następnie w 1916 roku, odbudowany. Szpital ten, urządzony nowoczesnie, i obliczony na 65 łóżek, posiada sale: chirurgiczną, położniczą i dziecięcą oraz oddział zakaźny. W dniu 15. XII. 1929 roku otwarta została, zorganizowana sumptem Sejmiku, stacja opieki nad matką i dzieckiem w Sochaczewie. Powiat posiada 5-ciu lekarzy, oraz odpowiedni aparat pomocniczy, a także 2 przychodnie lecznicze.

W dniu 15. XII. 1929 roku założony został w Sochaczewie Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet, pozostający pod przewodnictwem p. Starościny Marji Reind'lowej. Związek ten rozciąga troskliwą opiekę nad, utrzymywanymi przez Sejmik: sierociniec na 30 dzieci i zakładem dla starców na 30 osób.

Komitet Regionalny pow. Sochaczewskiego, wspólnie z Towarzystwem Przyjaciół Domu Chopina, urządził Wystawę pamiątek po Fryderyku Chopinie, a następnie gromadzi fundusze na budowę domu dla weteranów muzyki. Dom ten wzniesiony zosta-

nie w Żelazowej Woli, miejscu urodzenia Chopina gdzie też mieścić się będzie Muzeum pamiątek po tym wielkim polskim kompozytorze.

Należy wkońcu zaznaczyć, że powiat posiada obecnie 33 Ochotnicze Straże Ogniowe, które sub-sydjowane są przez Sejmik w łącznej kwocie 17.500 złotych rocznie.

Powyższy dorobek pow. Sochaczewski zawdzięcza w durzej mierze swemu Sejmikowi, przewodni-czącym którego jest obecnie p. Starosta Tadeusz Reind'l, przodujący energją i inicjatywą we wszyst-kich poczynaniach Sejmiku.

Pan Starosta Tadeusz Reind'l urodził się w dn. 1. VI. 1890 roku. Gimnazjum, a następnie Wydział Prawa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Jana Kazimierza, ukończył we Lwowie. Pracując kolejno w Starostwach w Rzeszowie, Chrzanowie i Brzesku, a następnie w Rypinie, objął w maju 1929 roku, urząd Starosty w Sochaczewie.

W północno-zachodniej części województwa Warszawskiego leży — **powiat Włocławski**, obejmujący 1.313 klm. kw. przestrzeni. W skład powiatu wchodzi 13 gmin wiejskich i 6 miasteczek, a ludność jego wynosi obecnie 82.426 osób bez miasta Włocławka.

Powiat Włocławski, jedyny z całego Państwa Polskiego, wybrany został przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego jako wzorowy pod względem pokrycia siecią wysoko zorganizowanych szkół powszechnych. Według opracowanego planu, w powiecie Włocławskim ma powstać jeszcze 43 szkoły powszechne 7-klasowe wraz z mieszkaniami dla nauczycieli i odpowiednimi zabudowaniami gospodarczymi. Plan powyższy ma być zrealizowany przy finansowem poparciu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, w ciągu najbliższych 5-ciu lat. W roku ubiegłym pobudowano i oddano do użytku 7 szkół powszechnych 7-klasowych, a pozatem rozpoczęto budowę dalszych 7 szkół, które wykończone zostaną w roku bieżącym. Całości wysiłków Władz Powiatowych w kierunku rozwoju szkolnictwa dopełnia powołanie do życia Koedukacyjnego Semin. Naucz. we Włocławku, które utrzymuje Sejmik wspólnie z Magistratem m. Włocławka.

Pan Starosta inż. Czesław Gajzler.

Rolnictwo powiatu stoi na dość wysokim poziomie. Nie znaczy to bynajmniej, aby Samorząd Powiatowy nie zabiegał o dalszy jego rozwój. Przeciwnie, potrzeby miejscowego rolnictwa są szeroko w planie gospodarki Sejmiku uwzględniane. Wyrazem tego jest pobudowanie i uruchomienie sejmikowej szkoły rolniczej męskiej. Ponadto Władze Powiatowe subsydują: Okręgowe Towarzystwo Rolnicze Kujawskie

i Okręgowy Związek Kółek Rolniczych oraz Ognisko Kultury Rolnej i Stację Doświadczalną w Starym Brześciu, udzielając tym organizacjom 45.000 złotych rocznie. Obok powyższego intensywnie prowadzona jest akcja zalesienia nieużytków, w wyniku której zalesiono lotnych piaszków w gminie Dobiegniewo na przestrzeni 185 ha. Należy również dodać, że powiat Włocławski jest zelektryfikowany, a także — że na jego obszarze obowiązuje przymus ubezpieczenia od ognia ruchomości rolnych. Niemniejszą troską Władz Samorządowych cieszy się i rozwój gospodarki hodowlanej, dla której założono szereg punktów kopulacyjnych z ogierami i buhajami. Dla zwalczania chorób wśród bydła Sejmik utrzymuje 2-ch lekarzy i 3 sanitariuszów weterynaryjnych, oraz prowadzi specjalne ambulatorja dla zwierząt.

Dróg bitych posiada powiat Włocławski — 186 klm., przychem Władze Samorządowe dobudowują co rok 10 klm. nowych dróg, konserwując racjonalnie — uprzednio zbudowane. Sejmikowe plantacje wikliny oraz szkółki drzew owocowych i dzikich, zajmujące 4 ha przestrzeni, są naprawdę wzorowo prowadzone i dostarczają drzew do obsadzania dróg. Do chwili obecnej wysadzono drzew na drogach zgórą 3.000. Powiat posiada niezwykle dogodną komunikację lądową, przy pomocy linii kolei normalno-torowych, kolejki wąskotorowej, oraz gęstej sieci autobusowej, i wodną — statkami, żeglującymi na Wiśle. Władze Powiatowe połączone są siecią telefoniczną ze wszystkimi magistratami, urzędami gminnymi i instytucjami komunalnymi, co znacznie ułatwia urzędowanie.

Stan sanitarny i zdrowotny powiatu jest bardzo wysoki. Władze powiatowe utrzymują: szpital, 3 bezpłatne poradnie dla zwalczania jaglicy, 4 akuszerki rejonowe, felczera, oraz specjalną kolumnę dezynfekcyjną z samochodem sanitarnym do przewożenia chorych.

W dziale opieki społecznej Samorząd Powiatowy utrzymuje przytułek dla starców i kalek w Rządkiej Woli na 60 osób, oraz kolonje letnie dla 30 dzieci polskich z Niemiec, a także ostatnio — przystąpił do Związku Międzykomunalnego budowy i prowadzenia zakładu dla umysłowo chorych w Gostyninie.

Oto krótki zarys niezwykle ożywionej działalności, Władz Samorządowych pow. Włocławskiego, działalności, obejmującej wszystkie niemal dziedziny życia, a która swój rozmach i celowość zawdzięcza przedewszystkiem zwierzchnikowi Władz Powiatowych p. Staroście inż. Czesławowi Gajzlerowi.

Inż. Gajzler, po ukończeniu w 1919 roku studiów politechnicznych, zajmował stanowisko zastępcy szefa Departamentu Budownictwa Ministerstwa Spraw Wojskowych, skąd opuściwszy Armję, przeszedł na urząd Starosty do Końskich. W 1921 roku pełnił identyczne obowiązki w Łucku, a następnie przeniósł się do Włocławka, gdzie obdarzono go godnością Prezydenta miasta. Z kolei był w 1926 roku Starostą w Rypinie, a potem — Łowiczu i wreszcie w 1928 roku powrócił do Włocławka na obecne swe stanowisko.

Powiat Włodzimierski (woj. Wołyńskie) obejmuje 2.100 klm. kw. obszaru i liczy 140.000 ludności.

Istniejące w powiecie od 1923 roku Władze Samorządowe w pierwszych już latach swej egzystencji odremontowały kosztem 70.000 zł. zniszczone bu-

dynki biur Wydziału Powiatowego oraz wybudowały domy mieszkalne dla pracowników.

Największą troską Samorządu Powiatowego była budowa dróg i mostów, których w powiecie Włodzimierskim nie było prawie zupełnie. To też Sejmik Powiatowy przeznaczał w swoim budżecie na budowę dróg i mostów największe sumy, w wyniku czego do 1929 roku łącznie zbudowano 25 mostów większych, 97 — mniejszych, a ponadto odremontowano 52 oraz wybudowano dróg o twardej nawierzchni 12 klm. Niezależnie od powyższego zbudowano około 100 mniejszych mostów na drogach gminnych, a także drogi zarówno powiatowe jak i wojewódzkie obsadzo- no drzewami w ilości około 3.000 sztuk.

Ponieważ potrzeby szkolnictwa całkowicie zaspakajane są przez samorządy gminne, przeto Sejmik Powiatowy posiada tylko Komisję Oświaty Pozaszkolnej, która w szerokim zakresie prowadzi t. zw. kursy dla analfabetów.

W celu rozwoju życia kulturalnego postanowiono wznieść, z okazji 10-lecia Niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej Dom Ludowy im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, którego budowa rozpocznie się we Włodzimierzu na wiosnę roku bieżącego.

Piękny gmach Szpitala Powiatowego na 80 łó- żek, oraz 4 sejmikowe ambulatorja lekarskie za- pewniają ludności dostateczną pomoc lekarską. W dziale opieki społecznej powiat posiada należy- cie wyposażony sierociniec dla 40 dzieci.

W dziedzinie rolnictwa i weterynarii Samorząd Powiatowy współpracuje z organizacjami rolniczymi i obecnie posiada 7-miu instruktorów rolniczych, któ- rzy zakładają kółka doświadczalne, prowadzą kontro- lę obór, opiekują się stacjami kopulacyjnymi, stacja- mi czyszczenia nasion zakładają spółki wodne dla melioracji, zalesiają nieużytki, urządzają kursy rol- nicze i t. d. Oprócz instruktorów rolnych Sejmiko- wych, pracuje jeszcze w powiecie 4-ch instrukto- rów gminnych, a całą akcją rolniczą kieruje inży- nier — rolnik. Dla leczenia zwierząt Sejmik posiada 2 ambulatorja i 1 szpital weterynaryjny.

Jeżeli do powyższego dodać jeszcze liczne sty- pendja udzielane młodzieży, kształcącej się w szko- łach rolniczych i rzemieślniczych, to otrzymamy pełny obraz niezwykle ożywionej i bogatej w plony działalności Władz powiatu Włodzimierskiego.

Powiat Zdobunowski przynależy do woje- wództwa Wołyńskiego i zajmuje obszar 1.347 klm. kw., przyczem posiada 111.204 mieszkańców. W skład powiatu wchodzi: 6 gmin wiejskich oraz 2 miasta Zdobunów i Ostróg.

Gleba powiatu jest bardzo dobra, poziom jed- nakże rolnictwa — niezbyt wysoki. To też wszystkie wysiłki Samorządu Powiatowego zwrócone są w kie- runku podniesienia rolnictwa, a zwłaszcza — rozwoju gospodarki hodowlanej, tudzież — poprawienia rasy bydła. W tym celu Władze Samorządowe zorgani- zowały i uruchomiły 11 punktów kopulacyjnych z bu- hajami, oraz gniazdami zarodowymi trzody chlewnej. Ponadto Samorząd Powiatu posiada 2 własne wzoro- wo urządzone fermy. Ostatnio poczynione zostały również starania w kierunku uzyskania kredytów na przemiał zboża, a to celem podniesienia jego cen. W dziale oświaty rolniczej Sejmik prowadzi w porze zimowej szereg kursów zarówno z dziedziny rolniczej,

jak i hodowlanej, a także uruchomi wkrótce szkołę rolniczą.

Powiat Zdobunowski jest bardzo mało uprzemysłowiony, to też Sejmik projektuje szereg prac, mających na celu odpowiednie rozwinięcie ży- cia przemysłowego. Projektowane jest również wy- dzierżawienie przez Samorząd cegielni i młyna. W celu pobudzenia ludności rolniczej do uprawiania prze- myślu ludowego, Władze Powiatowe uruchomiły szkołę kilimów.

Drogi w powiecie są naogół dobre. Jest ich 22 klm. — wojewódzkich i 5 klm. — powiatowych. Ilość tych dróg bitych z roku na rok wzrasta, przy- czem istniejące już — starannie są konserwowane.

Budżet Wydziału Powiatowego wynosi 700.000 złotych, z czego przypada: 300.000 zł. na drogi. 70.000 zł. — na opiekę społeczną, 8.000 zł. — na prowadzenie żłobka dla dzieci oraz — kursów dla dorosłych i t. d.

Personel urzędniczy Starostwa w Zdobunowie z p. Starostą Władysławem Wiewiórowskim na czele.

Stan szkolnictwa, zwłaszcza w ostatnich la- tach, znacznie się poprawił i obecnie prawie zaspakaja potrzeby miejscowej ludności, zaledwie bowiem 15% ogólnej liczby młodzieży w wieku szkolnym nie po- siada jeszcze szkół. Szkoły te jednakże systematycz- nie budoje się, tak, że w niedalekiej przyszłości braki te zostaną uzupełnione. Obecnie powiat liczy 83 szko- лы powszechnie.

Stan sanitarny, zwłaszcza w ostatnich latach znacznie się poprawił i obecnie jest naprawdę wysoki.

Powyższe prace Samorządu Powiatowego wy- bitnie przyczyniły się do podniesienia stanu go- spodarczego i kulturalnego miejscowej ludności. To też Władzom Powiatowym, a zwłaszcza kierownikowi Ich p. Staroście, majorowi w stanie spoczynku, Wła- dysławowi Wiewiórowskiemu należy się najpeł- niejsze uznanie.

Pan Starosta Wiewiórowski urodził się w 1879 roku, pod Dynaburgiem. Gimnazjum skończył w Mi- łowie, a szkołę techniczną — w Rydze. Po ukoń- czeniu studjów poświęcił się pracy zawodowej, a od 1904 roku współpracował z Marszałkiem Józefem Piłsudskim nad przygotowaniem zbrojnego czynu niepodległościowego, w wyniku czego był więziony w Kijowie i Warszawie. Z chwilą wybuchu wojny

światowej został wzięty do armji rosyjskiej i jako szeregowiec przydzielony do kompanji technicznej, gdzie dosłużył się stopnia kapitana. W czasie służby w armji rosyjskiej nadal żywy utrzymywał kontakt z nielegalną wówczas Polską Organizacją Wojskową, pozostającą pod rozkazami Komendanta Piłsudskiego. W 1919 roku powrócił do kraju i wstąpił do Armji Polskiej, a następnie po wojnie służył przez trzy lata w Korpusie Ochrony Pogranicza. Powołany w 1929 roku do służby administracyjnej, objął stanowisko Starosty powiatu Zdobunowskiego, na którym rozwija niezwykle ożywioną działalność.

Największem i najbardziej ruchliwem miastem w województwie Nowogródzkim są — **Baranowicze**, zajmujące obszar 22 klm. kw., i posiadające zgórą 30.000 ludności.

Baranowicze są równocześnie jednym z najmłodszych miast Rzeczypospolitej Polskiej, powstało ono bowiem 54 lata temu, t. j. w 1876 roku. Od tego czasu rozwijało się w niezwykle szybkim tempie, licząc już w 1890 roku około 5.000 mieszkańców. Właściwy jednakże rozwój tego miasta rozpoczął się dopiero po wojnie światowej, a ściśle od chwili zrządzenia okowów niewoli przez Odradzającą się Polskę. Wówczas to wyraźnie zaznaczyła się tendencja zmierzająca do przekształcenia Baranowicz, w miasto wielkie, i wówczas też rozpoczął się okres, niebywałego co do szybkości tempa, rozwoju tego kresowego grodu. Dużą bezwzględnie rolę w żywiołowym wzroście miasta posiada fakt, że znajduje się ono na skrzyżowaniu 6-ciu wielkich linii kolejowych, z pośród których niejedna, jak naprz.: Paryż — Wławy, stanowi magistralę o znaczeniu światowym.

Z tej też głównie racji Baranowicze stały się ośrodkiem życia handlowego, które w pierwszym rzędzie przyczyniło się do rozwoju miasta. Liczne przedsiębiorstwa handlowe, hurtowe i detaliczne, prowadzą ożywiony handel: manufakturą, artykułami kolonialnymi, materiałami budowlanymi, żelazem, maszynami rolniczymi, towarami aptekarskimi i t. p. Szereg miejscowych firm kupieckich prowadzi ponadto intensywną działalność eksportową artykułów tutejszej produkcji, a głównie: sera litewskiego, mięsa, drzewa, lnu i t. p.

Obok handlu rozwija się również życie przemysłowe, którego stan posiadania stale wzrasta. Obecnie istnieje już w Baranowiczach kilka zakładów przemysłowych, które wytwarzają: kamienie młyńskie, mydło przetwory owocowe i rolne i t. d.

Kwitający handel i przemysł wymagają opieki i pomocy finansowo-kredytowej, to też w Baranowiczach istnieje kilka banków prywatnych, a także, oddział Banku Polskiego.

W związku z tak szybkim rozwojem miasta wzrastają też i jego potrzeby w zakresie wielkomiejskich urządzeń. Spoczywa to już na barkach władz miejskich, które stwierdzić tu z całą bezstronnością musimy, nie tylko nadążają za rozwojem Baranowicz ale go nawet wyprzedzają, obdarzając miasto coraz to nowymi urządzeniami, zakrojonemi na miarę naprawdę wielkomiejską, a przytem stanowiącemi szczyt współczesnej techniki. Z pośród tych urządzeń, ostatnio pozyskanych przez miasto, przedewszystkiem wymienić należy nowoczesne łaźnie. Rozpoczęto również budowę wielkiej rzeźni eksportowej, której wykończenie niebawem nastąpi.

W zakresie szkolnictwa Baranowicze poszczycić się mogą szeregiem szkół powszechnych oraz czterema średnimi zakładami naukowymi.

Celowa gospodarka Władz Miejskich pozwala mniemać, że Baranowicze aczkolwiek są jednym z najmłodszych miast, to jednakże w niedługim już czasie napewno wyprzedzą, pod względem wyposażenia swego w nowoczesne urządzenia, szereg innych, znacznie starszych i zasobniejszych w fundusze, miast polskich.

Na granicy województw: Krakowskiego i Śląskiego, nad dopływem Wisły, rzeką Białką, leży jedno z najbardziej uprzemysłowionych miast Polski — **Biała**.

Początki Białej sięgają XVI-go wieku, kiedy to w prawym kącie utworzonym przez rzekę Białą i potok Nivkę, powstała osada, która administracyjnie należała do gminy Lipnik. Osada ta od pierwszej chwili swego powstania, nosząca charakter wybitnie przemysłowy, w szybkim tempie rozrastała się, używając, co pewien okres czasu, jakieś przywileje, aż wreszcie w 1723 roku ówczesny król Polski, August II-gi podniósł ją do godności królewskiego miasta. Od tego czasu datuje się niebywały rozwój dawnej osady, rozwój, który zahamowany nagle został w 1772 roku pierwszym rozbiorem Polski, kiedy to Biała dostała się w posiadanie zaborczej Austrii. Na wiek XIX-ty przypadają czasy szybkiego rozwoju miasta, a także — zmiany ręcznego do tej pory tkactwa na fabryczny przemysł sukienniczy. Na początku 1867 roku Biała staje się miastem powiatowem. W ślad za tem następuje otwarcie w 1883 roku Miejskiej Kasy Oszczędności, stanowiącej nowy etap w rozwoju miasta, a która do dnia dzisiejszego istnieje i rozwija niezwykle ożywioną działalność. W czternaście lat po założeniu Kasy, kosztem 612 tysięcy koron, wzniesiony został wspaniały dla niej budynek w którym znalazł również odpowiednią siedzibę i Magistrat miasta.

Biała, dzięki swemu szybkiemu rozwojowi i względnej zamożności, należy do miast planowo i efektownie zabudowanych. Posiada piękne place, regularne, i w dobrym stanie znajdujące się ulice, oraz okazałe gmachy.

Pod względem przemysłowym i handlowym, jak już na wstępie zaznaczono, Biała stanowi jedno z najprzedniejszych miast polskich, będąc równocześnie jedną z najstarszych kolebek polskiego przemysłu włókienniczego, obok którego równorzędnie wspaniale rozwijał się i przemysł metalowy.

Wojna światowa wstrzymała dalszy normalny rozwój miasta i dopiero, z chwilą powstania Niepodległego Państwa Polskiego przyszły dla Białej nowe czasy wspaniałego rozwoju, który też ruszył wielkim krokiem naprzód. Wyrazem tego było przedewszystkiem wcielenie w 1925 roku do miasta gminy wiejskiej Lipniki.

Biała liczy obecnie zgórą 21.000 mieszkańców, w czem jest około 49% mniejszości narodowych, głównie Niemców i Żydów. Na obszarze tego miasta, wynoszącym zgórą 2.125 ha, znajduje się 1.326 budynków, z czego 1.241 — murowanych, a tylko 85 — drewnianych. Domów mieszkalnych jest w powyższej liczbie 1.110, handlowych — 87 i fabrycznych — 129. Zakładów przemysłowych znajduje się na terenie miasta 65. Są to fabryki sukna, przędzalnie, fabryki maszyn, odlewnie, warsztaty mechaniczne, fabryki

śrub, szczotek, świec, mydła, kapeluszy, produktów chemicznych, pasty, wytwórnie likierów i rosolisów, fabryki sztucznej wełny i sztucznego jedwabiu, wytwórnia płyt fotograficznych, cegielnie i t. p. Większych zakładów handlowych istnieje w Białej - 27

Szkolnictwo w mieście doszło do pełnego swego rozkwitu. Wyrazem tego są szkoły polskie: 2 gimnazja, 2 seminarja nauczycielskie, 1 państwowa szkoła handlowa, 2 ośmioklasowe szkoły powszechne, 2 siedmioklasowe szkoły powszechne i szkoła ogrodnicza; niemieckie: 2 ośmioklasowe szkoły powszechne, 1 trzyklasowa szkoła powszechna, 1 jednoklasowa szkoła powszechna i 2 prywatne szkoły ewangelickie, oraz 1 żydowska szkoła powszechna.

Stan majątkowy miasta jest niezwykle pomysłny, bowiem aktywa jego wynoszą 3 miliony zł., wtedy gdy passywa równają się tylko 340.000 zł. Budżet zwyczajny na rok 1929/30 zamyka się kwotą 1.250.000 zł., budżet zaś nadzwyczajny — 1.650.000.

W ostatnich latach przeprowadzono szereg inwestycji, a mianowicie: rozbudowano istniejące już dawniej, sieć wodociagową o 1.250 mtr. i — kanalizacyjną o 190 mtr., zbudowano własne: łaźnię, rzeźnię, kino, dom ubogich, gmach Straży Ogniowej, 3 budynki dla szkół powszechnych, 3 duże domy mieszkalne oraz szalety podziemne dla publiczności, wykonano nadbudówki wyższych pięter w kilku domach miejskich; uszczelniono komory filtrów w wodociągach; zdrenowano 700 mtr. kw., gruntów miejskich i t. d. Inicjatywa prywatna w tym samym okresie czasu również wiele zdziałała, wznosząc 90 gmachów mieszkalnych i 20 fabrycznych.

Stan sanitarny Białej jest naprawdę wzorowy. Miasto posiada ośrodek zdrowia, który koncentruje w sobie poradnię dla matek i dzieci, oraz przychodnię: przeciwgruźliczą, przeciwjagliczą i przeciwweneryczną. Do ośrodka tego należy również szpital fundacyjny i 2 domy ubogich, a także istnieje przy nim specjalny fundusz, z którego otrzymuje wsparcie 220 osób.

Jak więc widzimy dorobek miasta Białej jest naprawdę olbrzymi. Zawdzięcza go miasto swym energicznym Władzom, na których czele stoi obecnie pierwszy od chwili Niepodległości Polski, Burmistrz p. Dr. Zygmunt Döllinger.

Pan Dr. Döllinger urodził się w dniu 1 kwietnia 1899 roku w Krakowie, gdzie też następnie skończył gimnazjum oraz Wydział Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Po skończeniu studiów uniwersyteckich odbywał aplikację sądową w Krakowie, poczem w 1926 roku mianowany został sędzią grodzkim w Białej. W lutym 1929 roku obrany został z ramienia Bezpartyjnego Bloku pierwszym polskim Burmistrzem Białej i na tem stanowisku do dnia dzisiejszego pozostaje, poświęcając się całkowicie pracy dla dobra miasta i jego mieszkańców. Pan Dr. Döllinger znany jest również ze swej bogatej działalności społeczno-politycznej, jako prezes Związku Legionistów na Białą i Bielsko, oraz — prezes Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny na okręg Bialski. Za swe zasługi na polu wojskowym i społecznym p. Burmistrz Dr. Döllinger otrzymał szereg orderów i odznaczeń, a między innymi: „Krzyż Virtuti Militari” „Gwiazdę Śląską” i „Srebrny Krzyż Zasługi” na śląskiej wstędze.

Miasto Bielsko szeroko znane jest w świecie handlowo-przemysłowym, jako siedlisko wielkiego polskiego przemysłu włókienniczego. Nie będziemy

jednakże omawiać rozwoju tego miasta z punktu widzenia jego przemysłu, bowiem zdobyło ono sobie oddawna już szeroką popularność swymi przednimi wyrobami włókienniczymi, chlubnie znanymi nie tylko w kraju, ale i poza jego granicami. Celem natomiast tego artykułu jest zwrócenie uwagi szerokich warstw społeczeństwa na Bielsko, — jako stację turystyczną.

Te wartości Bielska odkryte zostały stosunkowo niedawno, bo dopiero w końcu ubiegłego stulecia. Wówczas jednakże, kiedy kordony zaborcze dzieliły kraj ojczysty na trzy części, piękny ten kącik górski dostępny był jedynie dla najbliższych sąsiadów. Księstwa Cieszyńskiego, a więc dla ówczesnej Galicji i co najwyżej — Górnego Śląska. Dzisiaj natomiast, kiedy okowy niewoli dawno już pękły, a Bielsko znalazło się na południowej rubieży wielkiej, rozległej i potężnej Rzeczypospolitej Polskiej, dostęp do niego, przy szeregu dogodnych liniach komunikacyjnych, jest wprost idealny. Że tak istotnie jest świadczy fakt, iż Bielsko posiada bezpośrednią komunikację kolejową z Warszawą, Lwowem, Krakowem i Katowicami, przez które ponadto ma dogodne połączenie z Poznaniem, Pomorzem i Gdańskiem, a niezależnie od tego łączy się ze światową magistralą, biegnącą od Atlantyku aż po morze Czarne i równinę Sarmacką. Tak uprzywilejowane Bielsko, wraz z jego przesłannym stafażem łatwo osiągalnych gór, śląskiej grupy Beskidu Zachodniego, obfitujących w bliskie, a więc nietrudzące, wycieczki, jest słynnym Eldorado turystów nie tylko z Polski całej ale i z zagranicy

Przybywszy szybko i wygodnie do Bielska, podróżny znajduje w niem wszelaki komfort europejski. Na wstępie wita go, wspaniale rozbudowana, dzielnica kolejowa, w bezpośredniej bliskości której leży szereg, nowocześnie urządzonych hoteli. W luksusowo urządzonych lokalach nie brak zwykłych wielkomiejskich rozrywek, na czoło których wysuwa się teatr z przedstawieniami na przemian polskich i niemieckich zespołów.

Starożytne to miasto, z wysoka panującym zamkiem średniowiecznym, pyszni się pióropuszymi dymów z gęstego lasu kominów 100 fabryk przeważnie włókienniczych, wyroby których, obok wytwarzanych tu maszyn, głównie poza granicami kraju zbyt dobry znajdują. Liczne szkoły, państwowy instytut przemysłowy, bogato wyposażone w urządzenia zakłady humanitarne i instytucje społeczne, muzeum, place sportowe i t. p. czynią miasto to ośrodkiem prawdziwie europejskim.

Atrakcją główną Bielska są jego urocze okolice. Z tarasu feodalnego zamku ks. Sułkowskich rozciąga się prawdziwie czarujący widok: — od południowej strony na główny ciąg łańcucha Beskidów z masywem tuż nad miastem wznoszącego się, Klimczoka, na wschodzie widać, ciemnym borem zarosłe, grzbiety pasma Soły, pośrodkiem zaś — otwiera się daleka perspektywa, poprzez malowniczą dolinę Żywiecką, na Wysoki Beskid z trzonem na 1725 mtr. n. p. m. wznoszącej się Babiej Góry.

Dostęp do gór jest nader ułatwiony gęstą siecią doskonałych dróg, po których mkną wygodne autobusy. W lecie całość pejzażu zachwyca oko morzem zieleni, nieprzebranych lasów liściastych i iglastych, w zimie zaś śnieżnym całunem wyiskrzone rozłogi hal oraz strome zbocza stanowią idealne tereny narciarskie. Dwa niezerównane tory saneczkowe zadowolnią najwybredniejszych sportowców. Nie zapomniano

też o pięknym dużym torze łóżwiarskim w samym mieście, oraz — kąpielach z pływalnią pod Cygańskim Lasem.

Trudno jest nam w tym pobieżnym szkicu wyliczyć wszystkie zalety, pełnych uroku i poezji dzikiej przyrody górskiej, okolic Bielska, możemy jednakże zapewnić, że każdy turysta i sportowiec, zwiedziwszy ten wspaniały zakątek naszego kraju, zawsze mile i z pragnieniem jak najrychlejszego powrotu, wspominać go będzie.

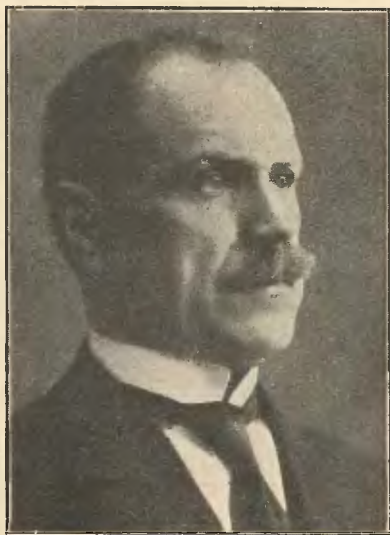
W północnej części województwa Warszawskiego leży nad rzeką Łydynią miasto **Ciechanów**, obejmujące 1.900 ha przestrzeni i posiadające zgórą 17.000 mieszkańców.

Historyczny ten gród wiele posiada cennych zabytków architektonicznych z doby minionej, z posteród których wymienić należy zamek obronny Królowej Bony z XVI-go wieku.

W okresie niewoli miasto to celowo było zaniedbywane przez rosyjskie władze zaborcze, to też właściwy rozwój Ciechanowa, datuje się dopiero od chwili odzyskania Niepodległości, a ściślej — od czasu zawarcia pokoju z Sowietami.

Obecnie Ciechanów poszczycić się może szeregiem urządzeń wielkomiejskich, które, zwłaszcza w ostatnich latach, zrealizowano. A więc przede wszystkim dokonano elektryfikacji miasta, budując w 1925 roku, kosztem 500.000 złotych, nowoczesną elektrownię. Dalej kosztem 50.000 złotych wzniesiono, i we wrześniu 1929 roku oddano do użytku, budynek, w którym urządzono ośrodek zdrowia i opieki społecznej wraz z przychodnią leczniczą. Celem zapewnienia ludności zdrowej i czystej wody, pobudowano w latach 1926 — 1929 kosztem 5.000 złotych, pięć studni artezyjskich w różnych punktach miasta. Wzniesiono również w 1927 roku centralne miejskie hale targowe, o 15-tu sklepach, co w wysokim stopniu przyczyniło się do poprawy warunków sanitarnych w handlu artykułami spożywczymi. Z wiosną roku bieżącego Magistrat przystępuje do budowy łaźni miejskiej i sztucznej plaży.

W dziale bruków nie tylko utrzymano dawny stan posiadania, ale ponadto przebrukowano zgórą 5 klm. ulic, oraz ułożono chodniki na wszystkich prawie ulicach, przyczem płyty betonowe dla tych chodników wykonane i dostarczone zostały przez cementownię miejską. Pomyślano również o upiększeniu miasta i w tym celu w latach 1927 — 1929 obsadzono drzewami 5 ulic. Ostatnio nakładem 55.000 złotych Magistrat m. Ciechanowa nabył 21 ha ziemi w obrębie miasta, na którym to terenie powstanie w niedalekiej przyszłości park miejski, oraz stadion sportowy.

P. Burmistrz Wincenty Werner.

Z innych urządzeń miasto posiada: rzeźnię, lecz niestety nie ma ona żadnych urządzeń nowoczesnych. Brak ten dotkliwie daje się odczuwać, to też jednym z najpilniejszych zamierzeń Magistratu jest przebudowanie tej rzeźni, oraz — wyposażenie jej w najnowsze w tym dziale zdobycze techniki i higieny.

Szkolnictwo na terenie miasta specjalną otaczane jest troską Władz Miejskich, które ostatnio przystąpiły do budowy wspaniałego 3-piętrowego gmachu, wyposażonego w najnowsze urządzenia, a przeznaczanego na szkołę powszechną. Ogólny koszt budowy i urządzenia tego gmachu przekroczy 900.000 złotych.

Brak mieszkań i tu daje się dotkliwie odczuwać, lecz Magistrat prowadzi skuteczną walkę z bezdomnością, wynajmując odpowiednie lokale, i oddając je bezdomnym.

Ciechanów posiada oddaloną o 3 klm., stację kolejową, a także cechuje go ożywiony ruch autobusowy z innymi miastami województwa Warszawskiego, a przede wszystkim: Warszawą, Płockiem, Przasnyszem, Pułtuskim, Mławą i. t. p.

Ostatnie swe zdobycze, w dziedzinie samej rozbudowy miasta, jako też — jego urządzeń, Ciechanów zawdzięcza swym ruchliwym Władzom, a głównie — Ich kierownikowi p. Burmistrzowi Wincentemu Wernerowi, który zajmując to odpowiedzialne stanowisko od 1918 roku bez przerwy aż do chwili obecnej, przoduje swoją niezwykłą energią i celową inicjatywą we wszystkich poczynaniach Magistratu, ciesząc się sympatją i ogólnym uznaniem miejscowego społeczeństwa.

Na wschodnich rubieżach Rzeczypospolitej Polskiej leży w województwie Wołyńskim miasto **Kowel**, obejmujące 1.310 ha. przestrzeni i posiadające 31.121 mieszkańców.

Do niedawna jeszcze zupełnie zaniedbany, Kowel kroczy obecnie szybko po drodze normalnego swego rozwoju, rozbudowując się, oraz zyskując szeregi nowych urządzeń wielkomiejskich. Ostatnio pozyskał nową doskonale technicznie wyposażoną elektrownię, o sile 490 koni mechanicznych, a także — wspaniałą, z zastosowaniem najnowszych zdobyczy techniki i higieny, rzeźnię miejską. Z ogólnej ilości 48,86 klm. ulic zdołano już zabrukować 16,97 klm., reszta natomiast ulic, długości 31,89 klm. doczeka się bruków w najbliższej przyszłości.

Szkolnictwo na terenie miasta rozwinęło się niezwykle pomyślnie i obecnie Kowel posiada: 6 szkół powszechnych miejskich, 4 szkoły żydowskie: Towarzystwa Talmud-Tora, i Towarzystwa Tarbut i Zjednoczenia Szkół Żydowskich, 1 szkołę rosyjską, a ponadto — Gimnazjum Państwowe, Szkołę Handlową i Szkołę Mierniczo-Drogową.

Jeżeli Kowel zdołał w tym stosunkowo krótkim czasie osiągnąć tak dodatnie wyniki w swojej gospodarce, to jest to niepodzielną zasługą ruchliwych i energicznych Władz miasta, a przede wszystkim kierownika — Ich p. Prezydenta Adama Ostoja-Ostaszewskiego, któremu poświęcamy poniższe słowa kilka.

Pan Prezydent Adam Ostoja-Ostaszewski urodził się w 1871 roku w majątku Pyski na Wołyniu. Gimnazjum skończył w Kijowie, gdzie też następnie studiował na miejscowym Uniwersytecie nauki matematyczne. Z kolei wyjechał do Belgii, gdzie kształcił się w specjalnym Instytucie Inżynierów Rolnych, który też ukończył z odznaczeniem. Po skończeniu

studjów powrócił do kraju i osiadł na roli, gospodarując we własnych majątkach. Od chwili pierwszego przewrotu w Rosji, rozwinął żywą działalność społeczno-polityczną. Był wówczas przedstawicielem IV listy polskiej do konstytuancy rosyjskiej, a także reprezentował sfery ziemiańskie w ówczesnym Komitecie Rolnym. Ponadto piastował godność prezesa Towarzystwa Drobno Kredytu gminy Ostropolskiej, a także sprawował urząd sędziego tejże gminy przy Rewolucyjnym Komitecie Wykonawczym oraz pełnił funkcję członka Zarządu Wszechrosyjskich Związków Nasiennych. W 1920 roku opuścił bolszewicką Rosję, przyjeżdżając do Polski, gdzie objął stanowisko dyrektora Banku Ziemi Polskiej w Lublinie. Nieco później pracował jako dyrektor Towarzystwa Agentów Handlowych dla Handlu z Bolszewją, akredytowanego przy Dowództwie VI Armii. Od roku 1922 p. Ostoja-Ostaszewski zaczął pracować na niwie komunalnej. A więc był burmistrzem miasta Włodzimierza Wołyńskiego, a następnie przez 2 lata — prezydentem miasta Równego, skąd przeszedł do Ołyki, gdzie na stanowisku burmistrza miasta pozostawał przez lat cztery. Na wszystkich powyższych stanowiskach wykazał dokładną znajomość arkanów gospodarki miejskiej, pozostawiając po sobie liczne ślady swej twórczej pracy w postaci szeregu budowli i urządzeń wielkomiejskich. Ostatnio powołany z wyboru na stanowisko Prezydenta miasta Kowla do dnia dzisiejszego na nim pozostaje, a rezultaty jego celowej gospodarki są już aż nadto widoczne.

Pan Prezydent Adam Ostoja-Ostaszewski jest kawalerem „Wielkiej Gwiazdy Górnośląskiej” i „Krzyża Zasługi”.

Stolicą województwa Nowogródzkiego jest historyczne miasto **Nowogródek**, które założone zostało w X-ym wieku, a w XIII-ciu stuleciu było już stolicą państwa księcia litewskiego, Mendoga. Wokolicach Nowogródka urodził się, a w samym Nowogródku ochrzczony był i następnie kształcił się Nieśmiertelny Wieszczyk, Adam Mickiewicz.

Niegdyś miasto wojewódzkie, Nowogródek był celowo zaniechany przez rosyjskie władze zaborcze i dopiero z chwilą Odrodzenia Państwa Polskiego, kiedy ponownie został siedzibą Władz Wojewódzkich, począł podnosić się z upadku. Miara obecnego rozwoju Nowogródka jest jego ruch budowlany, wyrażający się wzniesieniem w okresie ostatnich 9-ciu lat 234

nowych budynków. Od roku 1920 uruchomiono na terenie Nowogródka 15-cia nowych zakładów przemysłowych, oraz 434 — przedsiębiorstwa handlowe. W związku z zainstalowaniem Urzędu Wojewódzkiego, a szczególnie dzięki inicjatywie i energicznemu

P. Burmistrz inż. Ludwik Wolnik.

poparciu Pana Wojewody Zygmunta Beczkowicza, wzniesiono w Nowogródku monumentalne gmachy dla Urzędu Wojewódzkiego i Izby Skarbowej, rozbudowano Sąd Okręgowy, a także pobudowano szereg nowoczesnych domów urzędniczych, oraz uporządkowano drogi, łączące miasto z innymi ośrodkami województwa. Ogólne koszty dotychczasowych inwestycji rządowych przekraczają 7 milionów złotych.

Nowogródek liczy obecnie 10 000 mieszkańców, z czego na element polski przypada 53%.

Szkolnictwo w mieście reprezentowane jest przez: 1 gimnazjum państwowe, 1 siedmioklasową szkołę powszechną, która wraz z 3 filjami posiada 600 uczniów, 2 przedszkola, 1 doksztalającą wieczorową szkołę dla rzemieślników i szereg innych kursów perjodycznych. Ponadto istnieją w Nowogródku: 1 prywatne gimnazjum małoruskie i szkoła żydowska.

W wyniku energicznej działalności Zarządu miasta została wybudowana w 1928 roku nowoczesna elektrownia, w roku ubiegłym natomiast wzniesiono: łaźnię, teatr i kino oraz szereg domów urzędniczych. W najbliższej przyszłości Magistrat przystępuje do budowy: gmachu gimnazjum, szkoły powszechnej, koszar wojskowych, rzeźni i urządzeń wodociagowych. Ponadto w dzielnicy „Podzamcze” założony zostanie park, a także zakończona będzie budowa kopca Mickiewicza. W związku z przeprowadzaną obecnie regulacją miasta, splantowano i zabrukowano szereg ulic, oraz ułożono chodniki betonowe. Miasto posiada również własny tabor asenizacyjny.

Stan sanitarny miasta, w ostatnich zwłaszcza latach, wybitnie się poprawił. Nowogródek posiada: 2 szpitale, 2 przychodnie przeciwegruźlicze, oraz stację opieki nad matką i dzieckiem. W dziedzinie opieki społecznej miasto prowadzi: 2 przytulki dla starców, 3 ochrony i 4 bursy.

Szereg linii autobusowych łączy Nowogródek z centrum Polski. Historyczne budowle w mieście oraz położone w pobliżu: Swięż, Tuhanowice, ruiny Zamku Gedymina, a także przepiękny teren falisty, otaczający miasto, a przypominający sobą góry Świętokrzyskie, sprwadają tu rok rocznie, bez względu na porę roku, liczne rzesze turystów.

Burmistrzem Nowogródka, którego ożywionej działalności miasto wiele ma do zawdzięczenia, jest p. inż. Ludwik Wolnik.

Na 633 kilometry Wisły, na prawym jej brzegu, rozsiadło się malowniczo na wyniosłym wzgórzu, jedno z najstarszych polskich miast — **Płock**,

Niegdyś stolica Książąt Mazowieckich, z Królewskiego rodu Piastów. Płock, pod względem przepięknego swego położenia, ze wspaniałą barwną panoramą na, pełen lasów i żyznych łąk, przeciwnie brzeg Wisły, bezwzględnie przewyższa szereg innych, chociaż większych i bogatszych miast.

Starodawne to miasto posiada wiele niezwykle cennych zabytków architektoniczno - historycznych, a także bogate zbiory muzealne, biblioteczne i archiwalne, z pośród których godnym widzenia są przede wszystkim: stara Katedra rzymska (wybudowana jeszcze 1136 w roku przez Aleksandra, Biskupa Płockiego) z grobowcami dwóch królów Polski Władysława Hermana i Bolesława Krzywoustego, którzy tutaj są pochowani; wspaniałe zbiory Płockiego Towarzystwa Naukowego, a więc: Muzeum im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej prof. Ignacego Mo-

ścickiego, oraz bogaty, bo zgórą 50.000 tomów liczący, księgozbiór im. Zielińskich; Muzeum Diecezjalne z piękną galerią obrazów; Archiwum Diecezjalne z wielu „białemi krukami”, mieszczące się w gmachu Seminarjum Duchownego; dawny kościół Po-Reformacki, wzniesiony w 1763 roku; Teatr Miejski (dawny klasztor O. O. Dominikanów); Barokowe domy w Ryńku Starego Miasta; stara Synagoga; Kościół Farny; szczątki muru Kazimierzowskiego; Bratnia Mogiła poległych w 1920 roku; Kamienica Radziwiłłowska na ulicy Mostowej, przy wejściu do miasta; miejsce rozstrzelania Naczelnika Powstania w 1863 roku — Zygmunta Padlewskiego, i t. d.

Płock posiada około 35.000 mieszkańców, od dawna znanych ze swego głębokiego patriotyzmu. Patriotyzm ten kazał ludności Płocka uczestniczyć we wszystkich powstaniach i ruchach niepodległościowych, za co rosyjskie władze zaborcze traktowały miasto wybitnie po macoszemu, nie pozwalając mu się należycie, pod względem cywilizacyjnym, rozwijać. To zaniedbanie Płocka, w okresie zgórą stuletniej niewoli, bezwątpienia ujemnie odbiło się na jego rozwoju i dopiero Odrodzona Rzeczpospolita Polska stworzyła nowe warunki bytu, w których to historyczne miasto może powoli dźwigać się ku wyższym lepszym formom życia.

To też Płock gorączkowo począł pracować, aby odrobić wszystko to, czego zaniedbano w niewoli, lecz o to najazd bolszewicki w 1920 roku powstrzymał, że ze wszechmiar godne poparcia, poczynania Władz Miejskich. Płock był zagrożony... Ludność męska miasta oddawna znajdowała się w szeregach wojskowych, to też pozostałe kobiety i dzieci chwyciły odważnie za broń i za ten to właśnie bohaterski wysiłek herb Płocka udekorowany został „Krzyżem Walecznych”.

Po odparciu wroga ze wschodu, znów rażno wzięto się do pracy, na rezultaty której niedługo należało oczekiwać, bo oto dziś Płock posiada już: urządzenia kanalizacyjno-wodociągowe, wspaniałą, najnowszego typu elektrownię, a także obliczoną na eksport bekonów zagranicę, rzeźnię miejską z chłodniami oraz fabrykę sztucznego lodu.

Płock posiada pierwszorzędnne warunki rozwojowe i bezwątpienia w niedalekiej przyszłości stanie się wybitnym ośrodkiem umysłowym, a to ze względu na stale wzrastającą ilość uczącej się młodzieży, której już obecnie jest około 6.000, oraz — handlowo-przemysłowym, ku czemu już dzisiaj wytrwale kroczy lewobrzeczne jego przedmieście — Radziwie.

Wkrótce zatem prastara siedziba Książąt Mazowieckich, dzięki celowym wysiłkom Władz Miejskich, oraz twórczej żywotności jej mieszkańców, a zgodnie ze swą wielowiekową tradycją, zabłyśnie pełnią rozwoju, wkraczając godnie w szeregi co najprzedniejszych miast Polski.

Miasto powiatowe **Rypin** położone jest w północnej części województwa Warszawskiego. Zajmując obszar 1.182 ha, a w tem 150 ha terenu zabudowanego, stanowiącego właściwe miasto Rypin posiada obecnie zgórą 9.200 mieszkańców.

Rypin należy do najstarszych osad w Polsce, już bowiem w XI-tym wieku wymieniany był w licznych ówczesnych dokumentach jako gród warowny.

W końcu XVI-go wieku Rypin stał się stolicą powiatu, w związku z czem był siedzibą starosty oraz — sądów ziemskich.

W okresie niewoli zarząd miasta spoczywał w ręku władz zaborczych, które nie troszczyły się zupełnie o jego rozwój. Z chwilą wybuchu wojny światowej, powstał Komitet Obywatelski, który pełnił władzę zwierzchnią nad miastem, lecz wkrótce potem, po długotrwałych bojach, w czasie których Rypin kilkakrotnie przechodził z rąk do rąk, usadowili się w mieście w dn. 17. XI. 1914 roku okupanci niemieccy, prowadząc następnie przez niespełna cztery lata swoją rabunkową gospodarkę.

P. Burmistrz Józef Budzanowski.

Rady wymienić należy: wzniesienie i uruchomienie w sierpniu 1917 roku elektrowni miejskiej, oraz przyłączenie do obszaru miasta sąsiedniej wsi Piaski.

Po rozbrojeniu okupantów uzupełniono skład Rady Miejskiej, oraz powołano na Burmistrza p. St. Brzeczka. Wkrótce potem, bo dnia 31. VIII. 1919 roku odbyły się nowe wybory do Rady Miejskiej, w wyniku których stanowisko Burmistrza miasta powierzono p. Józefowi Budzanowskiemu.

Nowe władze z Burmistrem p. Józefem Budzanowskim na czele, przystąpiły do pracy nad podniesieniem stanu miasta, lecz inwazja bolszewicka stanęła temu na przeszkodzie. Właściwy zatem rozwój miasta, oraz rozbudowa jego urządzeń rozpoczęły się dopiero po odparciu inwazji bolszewickiej.

W dniu 26 czerwca 1927 roku odbyły się wybory do III-iej z kolei Rady Miejskiej, która na pierwszym swoim posiedzeniu ponownie powołała na stanowisko Burmistrza p. Józefa Budzanowskiego.

W okresie tej dziesięcioletniej pracy burmistrzowskiej p. Budzanowskiego wiele zdziałano dla dobra i rozwoju miasta, a mianowicie: przebudowano i zabudowano ulice na przestrzeni 47.500 mtr. kw., wybudowano 9.500 mtr. kw. chodników, ułożono 4.850 mtr. bieżących krawężników betonowych, skanalizowano 67 posesji w centrum miasta, wybudowano na skrzyżowaniach ulic burzowniki do odprowadzania wody kanałami podziemnymi do rzeki, rozbudowano elektrownię miejską przez wzniesienie i urządzenie nowoczesnej hali maszyn i domu dla administracji, założono 2 ozdobne parki miejskie oraz jeden skwer, wzniesiono 2 gmachy dla 7-klasowych szkół powszechnych: męskiej i żeńskiej, przebudowano i podwyższono o piętro budynek starej elektrowni, dzięki czemu uzyskano pomieszczenie na biura Magistratu i mieszkania dla pracowników, obsadzono ulice miasta drzewami, uruchomiono ce-

gielnię miejską, dokonano pomiarów miasta i opracowano jego plan regulacyjny. Za powyższe roboty i urządzenia miasto Rypin otrzymało na Powszechnej Wystawie w Poznaniu „Dyplom Uznania” za wzorową gospodarkę.

Jak widzimy, Rypin wiele ma do zawdzięczenia swemu niestrudzonemu Burmistrzowi p. Józefowi Budzanowskiemu, który od 1916 roku, a więc przez lat 13, wytrwale pracuje dla jego dobra. Że praca ta jest istotnie godna wyróżnienia, świadczy fakt dekoracji p. Budzanowskiego „Srebrnym Krzy-

żem Zasługi”, dokonanej osobiście przez Głowę Państwa Polskiego Pana Prezydenta prof. Ignacego Mościckiego w dniu 11. VIII. 1928 roku. Obok powyższego zaszczytnego odznaczenia, p. Budzanowski posiada również „Medal Zasługi” za pracę na polu pożarnictwa, jako Naczelnik Rypińskiej Straży Ogniowej w której pracuje od 1907 roku. Poza odpowiedzialną pracą Burmistrza miasta i Komendanta Straży Ogniowej p. Józef Budzanowski bierze jeszcze żywy udział w życiu szeregu miejscowych organizacji i instytucji społecznych i kulturalno-oświatowych.

Szkolnictwo polskie w dobie obecnej.

W dziedzinie szkolnictwa Polska poszczycić się może zdobyczami naprawdę zakrojonymi na szeroką skalę. Zdołaliśmy bowiem nie tylko rozwiązać pomyślnie zagadnienie rozwoju racjonalnej sieci szkolnictwa powszechnego, ale i posiadamy szereg wysoko, pod względem naukowym i wychowawczym, postawionych średnich zakładów naukowych, zarówno męskich, jak i żeńskich.

Oto kilka wzorowych, średnich zakładów naukowych w stolicy, oraz, dla przykładu chociażby, jeden prowincjonalny.

Najbardziej społeczeństwu polskiemu zasłużonymi zakładami naukowymi żeńskimi są bez wątpienia **Seminarium Nauczycielskie i Gimnazjum p. Zofji Wołowskiej**, stanowiące prywatną jej własność, i mieszcząca się w **Warszawie** w gmachu własnym przy ul. Pięknej Nr. 28 (tel. 73-60).

Najstarsze w b. Królestwie Kongresowym Seminarjum Nauczycielskie Polskie założone zostało w 1906 roku przez obecną jego właścicielkę i przełożoną p. Z. Wołowską, chlubnie znaną ze swej długoletniej na niwie pedagogicznej działalności.

Zezwolenie na otwarcie tego zakładu wiele wówczas kosztowało zachodu i uzyskane zostało częściowo z pomocą Józefa hr. Potockiego z Antonina. Otrzymanie tego zezwolenia od rosyjsk. władz zabórzych wywołało zrozumiałe zdumienie w ówczesnym rosyjskim kuratorjum. W myśl tego zezwolenia Seminarjum posiadało prawo do prowadzenia 3-letn. tylko kursu nauk, czwarty zaś i ostatni—musiało kontynuować potajemnie.

Do Seminarjum przyjmowane były uczennice z przygotowaniem 6-klasowym. Czteroletni kurs nauk seminaryjnych był przygotowaniem na patent nauczycielski, t. zw. „domaszni”—nauczycielki szkół średnich.

W 1918 roku, po odzyskaniu Niepodległości przez Państwo Polskie, Seminarjum dostosowało się do ówczesnych wymagań Ministerstwa Oświaty,

i przekształciwszy się zwykłym trybem na 5-klasowe otrzymało prawa państwowe kategorii A.

Istniejąca przy Seminarjum, 6-klasowa szkoła normalna, prowadzona na wzór szkół szwajcarskich, silnie była prześladowana przez władze rosyjskie, wskutek czego postanowiono przekształcić ją na Szkołę Handlową, aby przez to uciec z pod polakożerczego Ministerstwa Oświaty pod opiekę ówczesnego Ministerstwa Przemysłu i Handlu, które nieco więcej było tolerancyjne. Wojna światowa położyła jednakże kres tym zabiegom i wkrótce potem szkoła ta na żądanie publiczne, przekształcona została na 8-klasowe Gimnazjum, które z kolei otrzymało pełne prawa szkół państwowych kategorii A. Od tego też czasu aż po dzień dzisiejszy zakład p. Z. Wołowskiej wydał około 100 matur gimnazjalnych i 350 — seminaryjnych. Seminarzystki z małemi zaledwie wyjątkami poświęcają się zawodowi nauczycielskiemu, maturzystki gimnazjalne natomiast oddają się najczęściej studjom uniwersyteckim.

Zakład p. Z. Wołowskiej posiada bogate pomoce naukowe oraz wzorowe nowoczesne urządzenia higieniczne. Wyposażony jest zatem w pracownię: fizyczną, chemiczną, przyrodniczą i robót ręcznych, a ponadto — 3 duże sale rekreacyjne, ogród i szkolną kaplicę. Właścicielka i przełożona zakładu p. Z. Wołowska rozszerzyłaby znacznie urządzenia szkolne, gdyby nie stała temu na przeszkodzie Ustawa o ochronie lokatorów, która we własnym domu nie pozwala na żadne zmiany.

P. Zofja Wołowska pracując na polu pedagogicznym przeszło 30 lat, a także posiadając gruntowne studia fachowe, zdobyte w kraju i zagranicą, zdołała nie tylko pozyskać zaufanie, ale i — zaskarbić sobie najpełniejsze uznanie społeczeństwa.

Gimnazjum Męskie im. Jana Zamoyskiego istnieje od lat 15-tu. Założone w 1915 roku, mieści się w **Warszawie** w specjalnie na ten cel wybudowanym, gmachu własnym przy ulicy Smolnej Nr. 30 (tel. tel. 30-65 i 49-68).

P. Zofja Wołowska.

Gimnazjum to obejmuje 8 klas wraz z oddziałami równoległymi oraz klasą wstępną, a także posiada dwuoddziałowe przedszkole, które, zajmując odpowiedni lokal w gmachu gimnazjum, stanowi jednakże odrębną całość.

Oprócz przedmiotów objętych humanistycznym programem nauk, uczniowie gimnazjum uczą się chemii, z czym wiążą się zajęcia w pracowni chemicznej.

Gimnazjum posiada, obok 17 sal klasowych, własną kaplicę (około 200 metr. kw.), dwa boiska: pierwsze 1.083 mtr. kw. i drugie 436 mtr. kw., dwie sale gimnastyczne: 171 mtr. kw., i 64 mtr. kw., dalej — pracownie: fizyczną, chemiczną, przyrodniczą, oraz — robót ręcznych, muzeum przyrodnicze, gabinet dentystyczny i lekarski, a także cały szereg innych pomieszczeń. Duże sale klasowe (do 65 mtr. kw.), szerokie korytarze, bardzo widne klatki wschodowe, obszerne szatnie, w których uczniowie pozostawiają także i obuwie, wchodząc do wnętrza gmachu w pantoflach, — zapewniają młodzieży dobre warunki higieniczne.

Personel pedagogiczny gimnazjum składa się: z dyrektora, inspektora oraz 31 nauczycieli, z których 16 pełni obowiązki wychowawców klasowych.

Zdjęcia praktyczne w osiedlu szkolnym.

W bieżącym roku szkolnym gimnazjum liczy 660, a przedszkole — około 100 uczniów.

Gimnazjum otrzymało pełne prawa szkół państwowych (kategoria A). Od roku 1928 gimnazjum im. Jana Zamoyskiego posiada, w odległości 25 klm. od Warszawy, własne osiedle wiejskie o przestrzeni 17 hektarów, gdzie obok kilku domów mieszkalnych, oraz zabudowań gospodarczych (między innymi dla inwentarza żywego), znajduje się stary las, pola uprawne, łąki, ogród owocowy i warzywny, wreszcie — 5 stawów, co daje możliwość uczniom, odbywającym do tego osiedla całodienne (w przyszłości także tygodniowe) wycieczki, zapoznać się z warunkami życia wiejskiego, uprawiać sporty i przebywać na prawdziwie świeżym powietrzu.

Wzorowo prowadzone gimnazjum to bez wątpienia należy do rzędu najlepszych tego rodzaju zakładów naukowych w Stolicy. To też cieszy się

ono najpełniejszym uznaniem szerokich warstw społeczeństwa, wyrazem czego jest stale wzrastający napływ uczniów, troskliwa bowiem opieka władz gimnazjum oraz doborowy personel nauczycielski, zapewniają młodzieży nie tylko zdobycie gruntownej wiedzy, pozwalającej na dalsze studia, ale — i otrzymanie należytego wychowania obywatelskiego.

Istniejące od szeregu lat Towarzystwo Wychowawczo-Oświatowe „Przyszłość” prowadzi niezwykle ożywioną działalność, posiadając już obecnie szereg zakładów naukowych, rozsianych na całym obszarze Państwa Polskiego.

Jednym z takich zakładów Towarzystwa „Przyszłość” jest 8-klasowe Gimnazjum Humanistyczne Męskie, istniejące w Warszawie przy ulicy Śniadeckich Nr. 17 (tel. 28-48).

Założone ono zostało w 1923 roku, jako Gimnazjum rozwojowe, a dziś już posiada 350. uczniów, przyczem w bieżącym roku szkolnym opuszczają mury zakładu pierwsi maturzyści.

Gimnazjum to mieści się we własnym, specjalnie na ten cel wybudowanym, gmachu, w którym ponadto znajduje się wzorowy internat dla uczniów zamiejscowych. Nowocześnie urządzone, Gimnazjum to — posiada bogate pomoce naukowe, z pośród których na pierwszy plan wysuwają się gabinety: fizyczny i przyrodniczy. Istnieje ponadto specjalna pracownia robót ręcznych, w której uczniowie pracują w zakresie konstrukcji: aparatów radiowych, samolotów (modele) i łodzi żaglowych (modele).

Przy Gimnazjum znajduje się kurs wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, stojący na bardzo wysokim poziomie, i cieszący się żywym zainteresowaniem uczniów. Niezależnie od tego młodzież szkolna z zamiłowaniem uprawia szereg sportów, ku czemu wydatną pomocą jest doskonałe szkolne boisko. Obok kółek sportowych, istnieją również: Sodalicja Marjańska oraz Samopomoc Naukowa, co dobitnie stwierdza, że młodzież kultywuje uczucia religijne oraz szczerze pracuje nad zdobyciem jak najszerszej wiedzy.

W skład Rady Pedagogicznej gimnazjum wchodzi 28 osób z pośród najwybitniejszych sił pedagogicznych, przyczem każda z tych osób posiada wymagany cenzus naukowy.

Do gimnazjum tego, które posiada wszystkie warunki do jak najszerszego rozwoju, przyjmowani są tylko uczniowie — chrześcijanie. Dążeniem kierownictwa gimnazjum jest zaszczepienie głębokich uczuć religijnych i patriotycznych, które też są ze specjalną starannością wśród wychowanków kultywowane. To też, każdy, kto pragnie synów swoich wychować w duchu głęboko chrześcijańskim i — prawdziwie polskim — do Gimnazjum Towarzystwa „Przyszłość” powinien ich kierować.

Wśród szeregu, wzorowo prowadzonych stołecznych średnich zakładów naukowych męskich chlubnie wyróżnia się — „Trzecie Gimnazjum Męskie Związku Zawodowego Nauczycielstwa Polskich Szkół Średnich, mieszczące się przy ulicy Nowolipki Nr. 29.

Powstało ono w 1923 roku, w dobie tworzenia szkół związkowych, jako gimnazjum rozwojowe, przyczem organizacja, następnie kierownictwo jego,

powierzone zostały znanemu i cenionemu depagogo-
wi Prof. Teofilowi Wojeńskiemu.

Stopniowo rozwijające się gimnazjum to liczy obecnie pełne 8 klas, a liczba jego wychowanków, którzy otrzymali już świadectwa maturalne, przekracza sto osób. Wychowankowie ci przeważnie kształcą się dalej, co wybitnie stwierdza, że, zaszczerpione w nich, w czasie pobytu w gimnazjum, zamiłowanie do nauki było istotnie silne, a rozbudzona chęć zdobywania szerszej wiedzy — naprawdę wielka. Jest to bezwątpienia niepodzielną zasługą Dyrekcji i Rady Pedagogicznej gimnazjum, które powierzona swej pieczy, młodzież potrafiły skierować na właściwe tory, dając jej mocną podstawę do bardziej już samodzielnych studiów na wyższych zakładach naukowych.

Skład Rady Pedagogicznej gimnazjum, poza wymienionym już Dyrektorem jego p. Teofilem Wojeńskim, stanowią wytrawne siły pedagogiczne, posiadające za sobą nie tylko wymagany cenzus uniwersytecki, ale i bogate doświadczenie, zdobyte w ciągu długich lat zawodowej pracy.

Wyposażona bogato w pomoce naukowe, wśród których poczesne zajmuje miejsca gabinet fizyczny i przyrodniczy. Rada Pedagogiczna w pracy swej nad uczącą się młodzieżą, dotyczącej podniesienia poziomu, zarówno naukowego, jak i wychowawczego, zakładu, usiłuje skutecznie zużytkować nie tylko dotychczasowe doświadczenie szkolnictwa polskiego i obcego, ale i dorobek współczesnej myśli pedagogicznej.

Na wychowanie fizyczne i przysposobienie wojskowe kierownictwo szkoły zwraca należyta uwagę. To też poziom przysposobienia wojskowego uczącej się młodzieży jest bardzo wysoki, wyrazem czego jest otrzymanie przez Gimnazjum w 1928 roku pierwszej nagrody za strzelanie z broni długiej typu wojskowego.

Mówiąc o odznaczeniach, wspomnieć również należy o tem, że wymienione Gimnazjum zostało wyróżnione na Wystawie Geograficzno-Przyrodniczej w Warszawie, zyskując nagrodę za mapę plastyczną, wykonaną całkowicie przez uczniów.

Opracowane przez Dyrektora p. Wojeńskiego oraz Radę Pedagogiczną tego zakładu zasady wychowania stały się wzorem dla szeregu szkół.

Na zakończenie dodać należy, że przy Gimnazjum istnieje Koło Rodzicielskie, utrzymujące ścisły kontakt z Radą Pedagogiczną, a pozostając pod energicznym przewodnictwem p. Marjana Bilińskiego. Koło to prowadzi wydatną akcję dożywiania niezamożnej młodzieży oraz zorganizowało kolonję letnią, a ponadto zaopatrzyło szkołę w lampę kwarcową i urządziło gabinet dentystyczny.

Reasumując powyższe, śmiało polecać możemy, wspomniane na wstępie Gimnazjum wszystkim tym, którzy pragną synów swoich wychować na dzielnych i światłych, a pożytecznych w przyszłości dla kraju, obywateli.

Przy ulicy Kredytowej Nr. 2 istnieje w Warszawie od lat pięciu **Gimnazjum Żeńskie im. Królowej Anny Wazówny**, pozostające pod kierownictwem znanej na polu pedagogicznym ze swej 16-letniej pracy p. Heleny Bursche.

Gimnazjum to o programie nauk humanistycznym, założone zostało staraniem Zboru Ewangelickiego w 1925 roku jako rozwojowe, a dziś liczy już

6 klas, oraz 2 — wstępne. W roku przyszłym zostanie uruchomiona klasa 7-ma, a w rok potem 8-ma, tak że pierwsze maturzystki opuszczą mury gimnazjum z końcem roku szkolnego 1931/32.

W skład Rady Pedagogicznej tego gimnazjum, posiadającego pełne prawa szkół państwowych (kategoria A) wchodzi 30 osób, które utrzymując stały kontakt z zagranicznymi organizacjami pedagogicznymi, starają się wprowadzić w życie nowe metody wychowawcze.

W bieżącym roku szkolnym gimnazjum liczy 190 uczennic, Mogłoby ich być znacznie więcej, bowiem do użytku gimnazjum przeznaczony jest cały gmach, lecz stoją temu na przeszkodzie Miejskie Zakłady Zaopatrywania Warszawy, które zajmują poważną część tego gmachu. Dopiero więc z chwilą opuszczenia zajmowanych sal przez M. Z. Z. W., co ma nastąpić w niedalekiej przyszłości, gimnazjum zostanie odpowiednio powiększone.

Gimnazjum jest bogato wyposażone w pomoce naukowe i korzysta ponadto z doskonale zaopatrzonego gabinetu fizycznego, oraz warsztatów stolarskich sąsiadującego Gimnazjum im. Mikołaja Reja.

Rozwój fizyczny jest kultywowany niezwykle starannie, ponadto uczennice uprawiają z zamiłowaniem szereg sportów przede wszystkim tenis i pływanie.

Zbór Ewangelicki otacza gimnazjum specjalną opieką, udzielając subsydjów pieniężnych, a także dając dla niezamożnych uczennic szereg lokat bezpłatnych. Dzięki tej troskliwej opiece Zboru Ewangelickiego oraz zabiegom wizytatorki p. Męczkowskiej, a nade wszystko usilnej pracy kierowniczki, p. Bursche, gimnazjum rozwija się niezwykle pomyślnie, wyróżniając się zaszczytnie zarówno pod względem naukowym, jak i wychowawczym, z pośród szeregu innych tego rodzaju zakładów w Polsce.

Gimnazjum Koedukacyjne z językiem wykładowym ukraińskim Towarzystwa „Łesi Ukrainki” powstało w 1918 roku początkowo jako gimnazjum rosyjskie i dopiero w 1922 roku przekształcone zostało w ukraińskie gimnazjum rozwojowe.

Od tego czasu gimnazjum rozwija się pomyślnie, posiadając obecnie pełne 8 klas, przyczem liczba uczącej się młodzieży wynosi w bieżącym roku szkolnym około 200 osób. Pierwsi maturzyści w ogólnej liczbie 9-ciu osób opuścili mury szkoły w roku ubiegłym i wszyscy poświęcili się studjom w wyższych zakładach naukowych. Jest to wymownym, dowodem, że Gimnazjum spełnia swoje zadania należycie, budząc wśród młodzieży zamiłowanie do dalszej nauki.

Gimnazjum mieści się w stolicy polskiego Wołynia, — Łucku przy ulicy Sienkiewicza Nr. 21.

Bogato wyposażone w pomoce naukowe, z pośród których wymienić należy: bibliotekę oraz gabinety: fizyczny, chemiczny, przyrodniczy i geograficzny, Gimnazjum to otrzymuje dwa etaty od Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Personel nauczycielski tego Gimnazjum stanowi szereg wybitnych sił pedagogicznych, posiadających odpowiedni cenzus naukowy. Na czele Zarządu gimnazjum stoi, jako pełniący obowiązki dyrektora szkoły p. Borys Bielecki.

Pan Dyrektor Borys Bielecki pracuje na niwie pedagogicznej już od 1913 roku, przyczem właściwe przygotowanie zawodowe otrzymał w Seminarjum Duchownem w Żytomierzu, po skończeniu którego

wstąpił na Wydział Historyczno-Filozoficzny Uniwersytetu Warszawskiego. Skończywszy studia uniwersyteckie, p. Bielecki poświęcił się pracy pedagogicznej, zajmując kolejno szereg stanowisk w szkolnictwie.

Rozwój i działalność instytucyj kapitalizacyjnych.

Zagadnienie kapitalizacji posiada niezwykle doniosłe znaczenie dla życia gospodarczego Odrodzonej Rzeczypospolitej Polskiej. To też z zadowoleniem należy podkreślić fakt naprawdę szybkiego wzrostu i rozwoju sieci polskich instytucyj kapitalizacyjnych, powstających nietylko we wszystkich większych skupiskach ludności, ale i nawet na głębokiej wsi.

O pożyteczności tych instytucyj przekonywać chyba nie potrzebujemy, natomiast o działalności ich przemówi dobitnie poniższe kilka przykładów.

Wysoce dodatnią rolę w życiu gospodarczem polskiego Wołynia spełnia „**Bank Spółdzielczy Ziemi Wołynia, Sp. z ogr. odp.**” — istniejący od lat sześciu w Łucku.

Powstał on w 1924 roku z inicjatywy Związku Ziemi Wołynia, mając na celu popieranie miejscowego rolnictwa. Od chwili swego powstania Bank nader ożywioną rozwijał działalność a przytęm sam stale wzrastał na siłach, posiadając już obecnie 200.000 złotych kapitału zakładowego, oraz — 310 członków.

Bank ten jest instytucją, pracującą wyłącznie dla potrzeb rolnictwa, i w pierwszej linii uwzględnia interesy Ziemi.

W skład Zarządu Banku wchodzi pp.: Adam Sioma, jako prezes, oraz Paweł Galik i Zygmunt Deszart, jako członkowie Zarządu. Pan Zygmunt Deszart, pełni równocześnie obowiązki naczelnego dyrektora Banku. Wszyscy, wyżej wymienieni, członkowie Władz naczelnych Banku pochodzą z miejscowych sfer ziemiańskich i jako tacy doskonale znają lokalne stosunki, oraz znakomicie orjentują się w potrzebach wołyńskiego rolnictwa.

Chociaż jak już zaznaczyliśmy, Bank od pierwszej chwili swego istnienia prowadził ożywioną działalność, to jednakże właściwy, a nader szeroki, rozwój, jego datuje się dopiero od 1927 roku. Wyrazem tego są stale wzrastające obroty, które w 1927 roku wynosiły 12 milionów złotych, w 1928 roku — 27 milionów złotych, a w roku ubiegłym, jak wynika z dokonanego na dzień 1 września zestawienia — przekroczyły już sumę 33 milionów złotych.

Kredyty udzielane są członkom w najróżnorodniejszych formach, a więc pożyczek obrotowych udzielono ogółem na sumę 1 miliona złotych, kredytów zaś w nawozach sztucznych wydano na kwotę 300.000 złotych, przyczem zaznaczyć należy, że ta forma pomocy rolnictwu jest najczęściej używana. Ponadto udzielono pożyczek na zakup nawozów, oraz — na cele budowlane, co wyraża się sumą 500.000 złotych. Ostatnio wprowadzona została nowa forma pożyczek, a mianowicie na t. zw. rejestrowy zastaw rolniczy.

Jak więc widzimy zakres pomocy finansowej Banku jest niezwykle szeroki, co tem więcej zasługuje na uwagę, że Bank ten nie rozporządza zbyt

wielkimi kapitałami, bowiem ogólna w nim suma lokat, wynosi zaledwie 400.000 złotych. Ten niski stan lokat tłumaczy się przede wszystkim brakiem kapitałów płynnych, co zwłaszcza na Wołyniu daje się dotkliwie odczuwać.

W roku ubiegłym Bank uruchomił „Syndykat Handlowy Ziemi Wołyńskich”, którego zadaniem jest zorganizowanie handlu zbożem i nasionami.

Jeżeli Bank w ciągu tych kilku lat swego istnienia zdołał tak wiele zdziałać, to jest to bezsporną zasługą Władz jego, a przede wszystkim p. Dyrektora Zygmunta Deszarta, który, chociaż sam jest ziemianinem, to jednakże porzucił własne gospodarstwo, aby pracując na tej placówce finansowej, nieść pomoc kresowemu ziemianstwu.

Centralą finansową dla spółdzielni rolniczych, zrzeszonych w Zjednoczeniu Związków Spółdzielni Rolniczych, jest „**Centralna Kasa Spółek Rolniczych**”, — istniejąca w Warszawie przy ul. Wareckiej Nr. 11-a.

„Centralna Kasa Spółek Rolniczych” założona została w 1909 roku we Lwowie, dzięki niestrudżonym zabiegom D-ra Franciszka Stefczyka, na podstawie uchwały Sejmu Krajowego b. Królestwa Galicji. Obejmowała ona wówczas działalnością swoją tylko b. zabór austriacki.

Z chwilą powstania Niepodległego Państwa Polskiego „Centralna Kasa Spółek Rolniczych”, na mocy dekretu Naczelnika Państwa, a następnie — uchwały Sejmu Ustawodawczego, została w 1919 roku zamieniona w instytucję działającą na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z siedzibą w Warszawie.

„Centralna Kasa Spółek Rolniczych” jest instytucją półpaństwową, a kapitały jej, według bilansu za rok 1929 wynoszą: zakładowy — 3.549.159 zł. 80 gr., w czem udziały członków wynoszą — 3.186.373 zł. 76 gr. i udział Skarbu Państwa — 362.786 zł. 04 gr. fundusz zaś rezerwowy — 768.980 zł. 76 gr. Ogółem zatem kapitały „Centralnej Kasy” wynoszą obecnie — 4.318.140 zł. 56 gr.

W działalności swojej „Centralna Kasa Spółek Rolniczych” posługuje się własnym, zatwierdzonym przez Władze Państwowe, statutem, według którego zadaniem jej jest: popieranie działalności i rozwoju rolniczych organizacyj spółdzielczych przez udzielanie im dogodnego kredytu; pośredniczenie między spółdzielniami w zużytkowaniu funduszy obrotowych; załatwianie dla spółdzielni interesów pieniężnych i bankowych; współdziałanie w odbudowie drobnych gospodarstw rolnych i warsztatów drobno-przemysłowych, zniszczonych, uszkodzonych, lub zaniedbanych wskutek wojny; zapobieganie spekulacyjnemu obrotowi ziemią; ułatwianie tworzenia żywotnych gospodarstw rolniczych i postępowych warsztatów drobno-przemysłowych.

Powyższe czynności załatwia „Centralna Kasa”

wyłącznie dla swoich członków, t. j. spółdzielni rolniczych, których jest finansową centralą. Członków tych „Centralna Kasa” liczyła w 1929 roku — 3.019, a w tem: spółdzielni kredytowych (kas Stefczyka) — 2.470, spółdzielni rolniczo-handlowych — 154, spółdzielni mleczarskich — 275 i spółdzielni różnych — 120. Wszyscy członkowie „Centralnej Kasy” odpowiadają za jej zobowiązania dwukrotną wysokością udziałów.

„Centralna Kasa” zdołała do chwili obecnej zgromadzić wkładów oszczędnościowych na ogólną sumę — 3.917.820 zł. 33 gr., a zatem własne jej środki wynoszą zgórą — 8.235.000 zł. Resztę środków obrotowych czerpie „Centralna Kasa” z kredytów, które wynoszą: w Państwowym Banku Rolnym — 48

Wspaniała siedziba Centralnej Kasy Spółek Rolniczych w Warszawie (ul. Warecka 11a).

miljonów złotych i w Banku Polskim — 16 milionów złotych. Za redyskont bezpośredni w Banku Polskim Skarb Państwa udziela „Centralnej Kasie” subsydjarnej gwarancji do wysokości 16 milionów złotych.

Ponieważ spółdzielnie, zaopatrywane w kredyt przez „Centralną Kasę”, przestrzegają jaknajścisłej granic ustawowych stopy procentowej, przeto „Centralna Kasa” zadawałnia się li tylko różnicą stopy procentowej, niezbędną dla pokrycia kosztów, które zazwyczaj wynoszą około 1,60% sumy bilansowej.

Jeżeli wziąć pod uwagę, że „Centralna Kasa” udziela kredytów wyłącznie przez spółdzielnie, a członkowie tych spółdzielni kredytowych ponoszą nieograniczoną odpowiedzialność za ich zobowiązania, to wynika z tego jasno, że kredyty udzielone drobnemu

rolnictwu przez „Centralną Kasę” są nie tylko zabezpieczone majątkiem tych spółdzielni, ale i — majątkiem ich członków w postaci 600.000 gospodarstw chłopskich, których wartość wielokrotnie przewyższa wysokość udzielonych kredytów. Przed wojną „Centralna Kasa” udzielała kredytu spółdzielniom kredytowym z reguły w formie pożyczek skryptowych, spłacalnych w ciągu kilku lat. Obecnie zaś wyłączną prawie formą tego kredytu są pożyczki wekslowe.

„Centralna Kasa” poza centralą w Warszawie, posiada następujące oddziały: w Krakowie, ul. Sw. Anny Nr. 1, we Lwowie, ul. 3-go Maja Nr. 11, w Wilnie, ul. Wileńska Nr. 39, w Toruniu, ul. Prosta Nr. 20 i w Łucku, ul. Jagiellońska Nr. 24. „Centralna Kasa” zatrudnia obecnie 100 pracowników.

Własność „Centralnej Kasy” stanowią trzy nieobciążone hipotecznie nieruchomości: jedna w Warszawie, przy ul. Wareckiej Nr. 11-a i dwie — we Lwowie, których wartość bilansowa wynosi: 1.877.294 zł. 93 gr.

Organami zawiadowczymi „Centralnej Kasy Spółek Rolniczych” są: Rada Nadzorcza i Dyrekcja.

W skład Rady Nadzorczej wchodzi: prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego i b. prezes Rady Ministrów p. Dr. Julian Nowak z Krakowa — jako prezes, prezes Patronatu Spółdzielni Rolniczych we Lwowie P. Leon Twarecki ze Lwowa, oraz b. wiceprezes Banku Handlowego w Warszawie, b. wiceminister rolnictwa i właściciel dóbr ziemskich p. Antoni Wieniawski z Warszawy — jako wiceprezesi, a także pp. inż. Zygmunt Chmielewski, inż. Edmund Grzybowski z Warszawy, Albin Jura, Jan Kania z Krakowa, ks. Szymon Korpak, dr. Henryk Pawlikowski ze Lwowa, Edward Taurogiński, Władysław Malski, Edmund Bokuń z Wilna, Józef Sojecki, Wacław Hulewicz, Franciszek Romecki z Torunia i Edward Gąsior, Piotr Olewiński, Stefan Poncet z Łucka — jako członkowie. Ponadto do Rady Nadzorczej wchodzi delegaci: Ministerstwa Rolnictwa — Naczelnik Wydziału Wytwarzności Roślinnej p. Kazimierz Wojno Ministerstwa Skarbu — Naczelnik Wydziału w Departamencie Obrotu Pieniężnego p. dr. Stefan Rybaltowski i Państwowego Banku Rolnego — Naczelnny Dyrektor Banku p. Wacław Staniszewski.

Dyrekcja „Centralnej Kasy” spoczywa w ręku: naczelnego dyrektora p. D-ra Józefa Raczyńskiego, b. ministra rolnictwa i b. podsekretarza stanu w temże Ministerstwie, dyrektorów pp. D-ra Franciszka Dubowskiego i Antoniego Kolarza, oraz Ich Zastępców pp.: Antoniego Poznańskiego i Stanisława Sikorskiego.

Komunalna Kasa Oszczędności m. Włocławka założona została w dniu 11 czerwca 1928 roku przez Gminę m. Włocławka.

Siedzibą Kasy oraz zakresen terytorjalnym jej działania jest m. Włocławek, zadaniem natomiast — ułatwianie gromadzenia oszczędności, a także uprzyśtępnianie ludności taniego kredytu.

Na pokrycie wydatków związanych z zorganizowaniem i uruchomieniem Kasy, Gmina m. Włocławka udzieliła Kasie 2.000 zł., a ponadto wniosła na kapitał zakładowy, tytułem dotacji bezzwrotnej 25.000 złotych.

Od pierwszej nieomal chwili swego istnienia Kasa rozwinęła niezwykle żywą działalność, która w niedługim stosunkowo czasie, dała nadspodziewa-

ne rezultaty, bo oto, już po upływie 6 miesięcy od chwili jej założenia, zarówno wysokością wkładów, jak i ilością wkładców, zajęła w woj. Warszawskim drugie po Warszawie miejsce.

W związku z rozwojem Kasy stała się palącą sprawą odpowiedniego podwyższenia kapitału zakładowego, który też w początku 1929 r. podniesiony został do wysokości 100.000 złotych.

Dowodem zaufania społeczeństwa do tej naprawdę pożytecznej instytucji jest stale wzrastająca liczba wkładców, która na dzień 1-go grudnia 1929 roku wynosiła zgórą 4.300 osób, przyczem ogólna suma wkładów przekroczyła 390.000 zł. Oprocentowanie wkładów oszczędnościowych wynosi 8 — 10% Kasa zorganizowała we wszystkich szkołach akcję oszczędnościową, dając możliwość składania dzieciom najmniejszych sum, począwszy od 5 groszy. Taka sama akcja prowadzona jest na terenach większych fabryk i zakładów pracy.

Fundusze Kasy są przeznaczone na zasilanie warsztatów pracy tych, które nie mogą korzystać z kredytów w bankach państwowych czy prywatnych. Drobnemu przemysłowi i handlowi, oraz rzemiosłu przyznawane są kredyty dyskontowe i pożyczki na powiększenie kapitału obrotowego lub inwestycyjne. Ponadto, zwłaszcza w sezonie budowlanym Kasa udziela i długoterminowych pożyczek budowlanych, których ogólna suma w roku 1929 wynosi 250.000 złotych.

Kasa prowadzi również rachunki czekowe i bieżące, których posiada obecnie zgórą 200, a równocześnie intensywnie rozwija dział inkasa weksli.

Prezesem Rady Kasy jest p. Jerzy Bojańczyk znany działacz społeczny, Naczelnikiem Zarządu p. Witold Mystkowski, członkami Zarządu pp.: Tadeusz Gutowski i Wacław Gąszczyński.

Żywiolowy rozwój Kasy jest wynikiem celowej i pełnej inicjatywy pracy jej twórcy i pierwszego dyrektora p. Witolda Mystkowskiego, oraz harmonijnego współdziałania Władz Kasy i Magistratu m. Włocławka.

Ostatnio Naczelnik Zarządu p. Witold Mystkowski, wobec stałego powiększania się zakresu działalności Kasy, ustąpił ze stanowiska dyrektora, nie mogąc obok swego urzędu kontrolera gospodarki miejskiej m. Włocławka, pełnić nadal tych czynności w związku, z czym Rada Kasy powołała na stanowisko dyrektora, członka dotychczasowego jej Zarządu p. Wacława Gąszczyńskiego.

Komunalna Kasa Oszczędności powiatu Kowelskiego w Kowlu założona została w dniu 16 października 1928 roku, przyczem działalnością swoją obejmuje cały obszar powiatu, a mieści się w Kowlu przy zbiegu ulic Łuckiej i Budowniczej.

Kapitał Zakładowy Kasy wynosił początkowo 14.000 zł., lecz wkrótce po jej założeniu podniesiony został do wysokości 30.000 zł.

Już w pierwszym roku swego istnienia Kasa, posługując się własnym, zatwierdzonym przez Radę Powiatową Władze Wojewódzkiej, statutem, rozwinęła niezwykle żywą działalność, zwłaszcza w kierunku propagowania idei oszczędności wśród mieszkańców powiatu. W wyniku tej akcji propagandowej budzi się powoli wśród ludności pow. Kowelskiego zamiłowanie do oszczędności i choć dotychczasowa liczba wkładców na książeczki oszczędnościowe jest naprawdę niewielką wynosi bowiem zaledwie 267 osób przy ogólnej sumie wkładów 10.113 zł., to jednak zainteresowanie dla celowości oszczędności systematycznie wzrasta, co pozwala mieć nadzieję na znacznie pomyślniejsze w przyszłości rezultaty.

Poza wkładami oszczędnościowymi Kasa prowadzi rachunki bieżące, dyskontuje i inkasuje weksle, udziela pożyczek, a także załatwia wszelkie inne operacje i czynności, w zakres bankowości wchodzące.

W dziedzinie pożyczek Kasa, korzystając w roku ubiegłym z odpowiedniej pomocy Państwowego Banku Rolnego, udzieliła rolnikom powiatu Kowelskiego różnych kredytów w postaci: gotówki, zboża siewnego, nawozów sztucznych, oraz ogniotrwałych materiałów do krycia dachów na ogólną sumę 569.344 zł.

Za zobowiązania Kasy odpowiada całym swoim majątkiem i dochodami Związek Komunalny powiatu Kowelskiego, który jest instytucją poręczającą Kasy, a równocześnie kontroluje jej działalność. Daje to absolutną pewność racjonalnej gospodarki w Kasie, a także gwarantuje całość powierzonych jej kapitałów.

Roczna zaledwie działalność tej, ze wszechmiar pożytecznej instytucji, dobitnie wykazała, jak dalece była ona potrzebna dla rozwoju życia gospodarczego tej kresowej polaci Odrodzonej Rzeczypospolitej Polskiej. To też należy się spodziewać, że Kasa, rozwijając coraz szerzej zakres działania, wybitnie przyczyni się do podniesienia stanu ekonomicznego i kulturalnego miejscowego, zwłaszcza drobnego rolnictwa.

Zakłady Ubezpieczeń w Polsce.

Niemniej doniosłą rolę w procesie kapitalizacyjnym każdego państwa spełniają zakłady ubezpieczeń, które, gromadząc wkłady swych członków, ubezpieczających bądź własne mienie, bądź też samych siebie, uzyskują w ten sposób poważne kapitały, sięgające niejednokrotnie sum wielomilionowych. Kapitały powyższe są następnie użytkowane przez te zakłady na cele rozbudowy przemysłu, handlu i rolnictwa i stąd właśnie wypływa to olbrzymie wprost znaczenie ich działalności dla naszego życia gospodarczego. Zrozumiałem się przeto staję, że nie mogliśmy pominąć milczeniem tej zasłużonej dla kraju gałęzi instytucyj kapitalizacyjno-kredytowych i, chociażby dla przykładu, zamieszczamy w niniejszym

jeszcze roczniku krótki zarys działalności jednego z najstarszych w Polsce towarzystw ubezpieczeń.

Krakowskie Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie, ul. Basztowa Nr. 8 jest najstarszym, prywatnym, wzajemnym zakładem ubezpieczeń w Polsce. Założone w 1860 r. z inicjatywy grona wybitnych obywateli ze sfer ziemiańskich, stanęło odrazu przed zadaniem uniezależnienia kraju od obcych towarzystw ubezpieczeniowych już wówczas zbierających na terenie Małopolski znaczne kapitały.

Początkowo Towarzystwo rozpoczęło działalność jako zakład ubezpieczeń od szkód ogniowych,

następnie jednak w roku 1864 uruchomiło dział ubezpieczeń od gradobicia a w roku 1869 — dział ubezpieczeń na życie. Postępując stale naprzód w swoim rozwoju i pragnąc zadośćuczynić wszelkim potrzebom swoim członków w dziedzinie ubezpieczeń Krakowskie Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń zorganizowało w roku 1912 dział ubezpieczeń od kradzieży z włamaniem i od rabunku, w roku zaś 1924 włączyło do swych operacji ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków, od odpowiedzialności cywilno-prawnej oraz ubezpieczeń samochodów od uszkodzeń. W ten sposób daje Towarzystwo swym członkom możliwość rozległej ochrony ich interesów gospodarczych, zapewniając im zarazem — jako instytucja oparta na wzajemności — możliwie tanie ubezpieczenie przez obniżenie jego kosztów zwrotem składek z rocznych nadwyżek obrotów.

Od samego początku swego istnienia oddawało Towarzystwo krajowi usługi także poza właściwą sferą swojej działalności. Przedewszystkiem poświęciło swoją uwagę rozwojowi akcji przeciwpożarowej. W roku 1864 założyło pierwszą w kraju Ochotniczą Straż Pożarną w Krakowie, a następnie przyczyniło się do powstania innych straży bądź za pomocą subwencji, bądź też wydatnych pożyczek na zakup sikawek i przyrządów pożarniczych. Obok tego popierało Towarzystwo akcję przeciwpożarową w formie kredytów, mających za zadanie ułatwienie ogniotrwałego krycia dachów budynków włościńskich, dworskich i wiejskich oraz zaopatrywanie gmin wiejskich w wodę, a miast i miasteczek — w wodociągi.

Niemniej ważną rolę odegrało Towarzystwo w dziedzinie gospodarczej. W walce z lichwą przy-

czyniło się swojemi środkami finansowemi do uzdrowienia oplakanych ówczesnych stosunków kredytowych. W roku 1866 Towarzystwo założyło Miejską Kasę Oszczędności w Krakowie, a w następnych latach cały szereg kas zaliczkowych i oszczędności: w Rzeszowie, Dąbrowie, Gorlicach, Brzesku, Tarnopolu, Stanisławowie i w wielu innych miejscowościach. Towarzystwo zaopatrywało stale te instytucje w środki pieniężne na warunkach ulgowych, umożliwiając im racjonalną działalność kredytową.

Okres wojny, a następnie inflacji nie mógł się nie odbić na biegu działalności Towarzystwa, jednakże Towarzystwo zdołało uratować znaczną część swych funduszy ulokowanych w nieruchomościach i mogło przystąpić do nowego rozwoju swej działalności, którą objęło cały obszar Państwa Polskiego we wszystkich wymienionych rodzajach ubezpieczeń.

Obecnie Towarzystwo posiada własne swoje Oddziały we Lwowie, Warszawie, Poznaniu i Katowicach oraz przedstawicielstwa we wszystkich większych miastach Rzeczypospolitej.

Łączny zbiór składki Towarzystwa we wszystkich działach wynosił w roku 1928 zł. 15.156.434. Stan funduszy w dniu 31. XII. 1928 wynosił zł. 8.564.016, a stan ubezpieczonych kapitałów w dziale ubezpieczeń na życie równał się w powyższym dniu zł. 68.572.000.

Prezydjum Towarzystwa składa się z Prezesa p. Jana Konopki i Wiceprezesów p. Mieczysława Urbańskiego i p. Dr. Adama Głazewskiego. Kierownictwo Towarzystwa sprawuje Dyrekcja, w skład której wchodzi: Dyrektor Naczelny p. Edmund G. nwill-Piotrowski, Dyrektor Delegat p. Stefan Myczkowski i Dyrektor Referent p. Karol Witkowski.

Rolnictwo w Odrodzonej Polsce.

Rolnictwo w Polsce, — to warsztat pracy 70% ludności. Zt ego też względu przedewszystkiem zasługuje ono na baczną troskę w kierunku umożliwienia mu jak najdogodniejszych form i warunków rozwojowych. Z uznaniem zatem podkreślić należy wyteżoną działalność szeregu organizacji rolniczych, zabiegających o podniesienie stanu gospodarczego i kulturalnego naszego rolnictwa.

Poniżej podajemy zarys działalności kilku najpoważniejszych organizacji i instytucji rolniczych, lub też — bezpośrednio z rolnictwem związanych.

ŹRÓDŁO KULTURY ROLNEJ.

Jedną z niezwykle pożytecznych, i niemniej zasłużonych, instytucji rolniczych na Pomorzu jest „Pomorskie Towarzystwo Hodowli Bydła nizinnego czarno — białego”, którego siedziba znajduje się w Toruniu (Plac św. Katarzyny Nr. 1).

Towarzystwo to zostało zorganizowane w 1920 roku, po przyłączeniu Pomorza do Macierzy, z pozostałej części członków dawniejszego Zachodnio Pruskiego Towarzystwa Hodowców Bydła (Westpreussische Herdbuchgesellschaft).

Na początku swej działalności Towarzystwo posiadało członków, których obory były zarejestrowane w Towarzystwie, ogółem 207, a w tem zaledwie 4 polaków. Później jednakże, aczkolwiek ogólna liczba członków Towarzystwa uległa nieznacznemu

zmniejszeniu, to wzamian za to żywioł polski niepominiernie wzrósł na siłach. Potwierdzają to dwa zestawienia stanu członków, z których wynika, że już w dniu 1 stycznia 1923 roku na ogólną liczbę 181 członków, było polaków, ostatnio zaś, a mianowicie w dniu 1 stycznia 1929 roku, liczba powyższa osiągnęła dalsze powiększenie do 110 polaków na ogólną ilość 171 członków Towarzystwa.

Nieznaczne to zmniejszenie się członków Towarzystwa nie znamionuje bynajmniej zaniku jego działalności. Przeciwnie Towarzystwo rozwijało się niezwykle pomyślnie, obejmując swoją działalnością coraz — to szersze kręgi, wymownym wyrazem czego jest szybki wzrost liczby, zarejestrowanych w księdze rodowodowej, sztuk bydła. Oto, gdy w 1921 roku w księdze tej było zapisanych 2.120 krów i buhajów, to na 1 stycznia 1923 roku liczba za wzrosła już do 3.636 sztuk, aby następnie na dzień 1 stycznia 1929 roku wynosić — 5.470 sztuk bydła, a w tem 166 — buhajów zarodowych, 2.709 — krów zarodowych i 2.505 — krów wstępnych, przyczem wszystkie okazy są o dużej, bo wynoszącej przeciętnie od 5.000 do 7.000 litrów rocznie, wydajności mleka.

Działalność Towarzystwa w pierwszych latach jego istnienia, napotykała na duże trudności w postaci zdekompletowania obór i zdrobniałych, conajmniej źle wychowanych, okazów. Największe jednak trudności w osiągnięciu postępu w hodowli sprawiał odbór odpowiednich buhajów. W okresie wojny

światowej sprowadzano wprawdzie do licznych obór buhaje o dowodach wybitnego pochodzenia, ale typem zupełnie nieodpowiadających pogłowiu żeńskiemu danej obory. Trzeba je było zatem zastąpić materiałem odpowiedniejszym, a równocześnie należało chować dużo, żywić intensywnie, wcześniej dopuszczać do buhaja, ażeby możliwie szybko zapęłnić

Okazy P. T. H. B. na P. W. K. w Poznaniu.

obory, usuwając z nich nienależycie wychowany wojenny przychówek. Praca powyższa musiała być prowadzona systematycznie, w tempie szybkim, a przytem w wysoce nieprzyjanych warunkach, był to bowiem okres niskich cen na mleko, a wysokich — za karmy treściwe.

W powyższej pracy największe ponieśli zasługi dla pomorskiej hodowli bydła ś.p. poseł Bronisław Mania z Rajków oraz p. p. Jan Hasse z Pomyj i Józef Hasse z Nowej Cerkwi, — właściciele młodych obór którzy, wiarą swą w lepszą przyszłość hodowli pomorskiej i — celowość wskazań kierownictwa Towarzystwa, świecili drugim dobrym przykładem, dochodząc szybko do wybitnych wyników w swoich oborach. Z obór starszych, o dawnej tradycji, najszybciej zdołał uporządkować swoją oborę p. Hering z Mirowa, przywracając jej ten wysoki poziom hodowlany, który, naturalnym biegiem wypadku, sprawił, że obora ta zaczęła wywierać najsilniejszy wpływ na hodowlę bydła pomorskiego.

Celem zapewnienia jaknajszybszego postępu hodowlanego Towarzystwo zaprowadziło specjalną Komisję premjującą i dyskwalifikującą wyprodukowane rozplodniki. Zadaniem tej Komisji było premjowanie tylko bezwzględnie dobrych buhajów, a równocześnie — usuwanie tych, które nie dawały gwarancji, że przyczynią się do postępu hodowli.

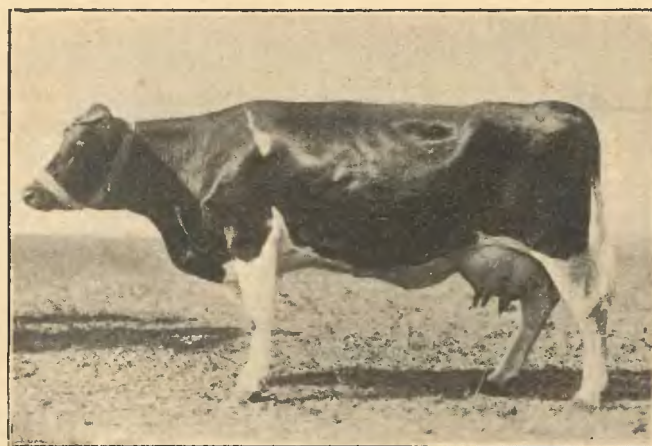
W 1922 roku odbyło się pierwsze premjowanie w Grudziądzu, gdzie wystawiono 9 buhajów z potomstwem, 28 buhajków młodych, oraz 1 grupę jałowic. Okazy powyższe uzyskały 22 nagrody, a mianowicie: 1 medal złoty, 2 medale srebrne duże, 3 medale srebrne małe, 5 medali brązowych dużych, 5 medali brązowych małych i 6 listów pochwalnych.

Usilna praca w kierunku doboru buhajków rozplodowych — należytego i intensywnego wychowu młodzieży, oraz — szybkiego podniesienia mleczności, umożliwiła już w roku 1925 zorganizowanie 1-ej Wystawy Bydła nizinnego czarno-białego w Grudziądzu. Na wystawie tej zastosowano regulamin, ustanowiony przez Ministerstwo Rolnictwa, a więc surowy i trudny w zastosowaniu do hodowli dopiero

się organizującej. Mimo to jednak Wystawa ta w pełni wykazała, co można zdziałać nawet w tak krótkim okresie czasu, przy usilnej współpracy hodowców z kierownictwem Towarzystwa. Świadczy o tem wymownie ilość odznaczeń, przyznanych przez Komisję Sędziów, a przede wszystkim — końcowa część jej protokołu, która głosi: „Komitet Sędziów zaznacza, że materiał, znajdujący się na Wystawie, był jakości pierwszorzędnej, tak, że nagrodzono tylko sztuki doskonałe; więcej nagród za sztuki, które zasługiwały na wyróżnienie, nie można było udzielić tylko z powodu ograniczonej ilości samych nagród”.

Na wystawie w Grudziądzu wystawiono: 14 buhajów z potomstwem, 19 buhajków młodych, 8 krów z potomstwem, 133 krów indywidualnych i 160 jałowic indywidualnych. Okazy powyższe uzyskały ogółem 89 nagród, a w tem: 1 dyplom uznania państwowego, 1 dyplom uznania Pomorskiej Izby Rolniczej, 1 dyplom uznania Komitetu Wystawy, 1 złoty medal duży państwowy, 1 złoty medal duży Pomorskiej Izby Rolniczej, 1 złoty medal duży Komitetu Wystawy, 4 srebrne medale duże państwowe, 6 srebrnych medali dużych Pomorskiej Izby Rolniczej, 4 srebrne medale duże Komitetu Wystawy, 8 srebrnych medali małych Komitetu Wystawy, 6 srebrnych medali małych państwowych, 32 brązowe medale Pomorskiej Izby Rolniczej, 5 brązowych medali Komitetu Wystawy, 6 brązowych medali małych państwowych, 4 listy pochwalne państwowe i 8 listów pochwalnych Pomorskiej Izby Rolniczej. Wśród odznaczonych okazów nagrodzono 18 krów za wysoką mleczność, najwyższe zaś odznaczenie otrzymała obora p. Heringa z Mirowa, a to dzięki swej wzorowej pracy hodowlanej, oraz — wspaniałemu buhajowi zarodowemu „Block”.

Usiłowania Towarzystwa częściowo zostały unicestwione wskutek zarazy pyska i racic, która w latach 1926 i 1927 w bardzo ostrej formie, rozszerzając się od granic Wolnego Miasta Gdańska, w powiecie Tczewskim i, — od granic Prus Wschodnich, w powiecie Działdowskim, zdziesiątkowała niektóre obo-

Krowa „Goplana“ z obory p. Szulca z Napola.

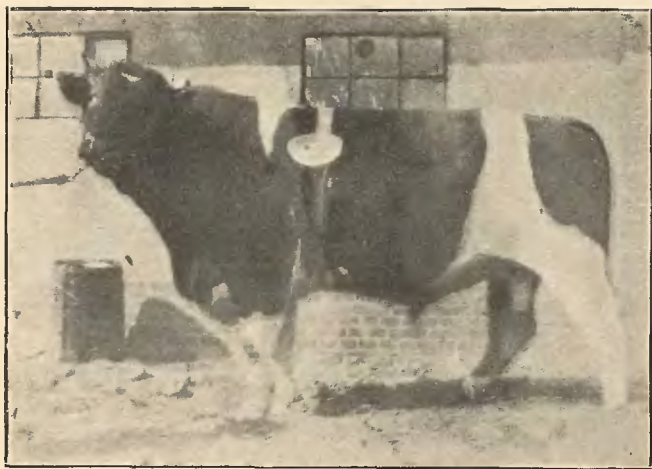
ry, a w większości obór conajmniej powstrzymała dalszy rozwój mleczności.

Mimo znacznych trudności, na które jak widzimy, napotykała praca, zmierzająca ku podniesieniu poziomu hodowlanego w oborach, podlegających

opiece Towarzystwa, to jednakże postęp w działalności użytkowej materiału zarodowego, oraz w kierunku wyrównania całego pogłowia, zarysował się bardzo wyraźnie. Najlepszym dowodem tego, oprócz Wystawy w Grudziądzu, a także — okazałych rezultatów działalności Kółek Kontroli Obór, są odbywające się dwa razy do roku, przetargi bydła zarodowego w Grudziądzu.

Pomorski Związek Kółek Kontroli Obór, istniejący przy Pomorskim Towarzystwie Hodowli Bydła, prowadzi za pośrednictwem samych Kółek Kontroli Obór, jako — też specjalnych asystentów kontroli, akcję racjonalnego żywienia bydła. Akcja ta daje znakomite wyniki, w związku z czym wybitnie wzrosła u hodowanych okazów wydajność mleka. O rozwoju wspomnianego Związku Kółek Kontroli Obór najlepiej świadczy fakt, że kiedy w dn. 1. VII. 1922 roku posiadał on zaledwie 3 Kółka, obejmujące

Buchaj „Block” z obory wice-prezesa P. T. H. B. p. Heringa z Mirowa nagrodzony dwukrotnie „Złotymi Medalami” na wystawach w Grudziądzu w latach 1922 i 1925 oraz najwyższym odznaczeniem „Grand Prix” na P. W. K. w 1929 r. w Poznaniu.

19 obór, to, według, zestawienia sporządzonego na d. 1. VII. 1929 roku, liczył on już 27 Kółek, zrzeszających 287 obór.

Trzecie premijowanie jakie odbyło się w 1929 roku na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu, wykazało dalsze świetne postępy w pomorskiej hodowli bydła, uzyskane głównie dzięki celowym wysiłkom Towarzystwa. Na powszechnej Wystawie Krajowej wystawiono: 9 buhajów indywidualnych, 37 krów indywidualnych, 43 jałowice indywidualne, 1 buhaja z potomstwem, 10 grup potomstwa po buhajach i 1 grupę hodowlaną. Powyższe okazy zdobyły ogółem 72 nagrody, a mianowicie: 1 — „Grand Prix” (państwowa), 5 złotych medali dużych (w tem 4 państwowe), 13 złotych medali małych, 22 srebrne medale duże (w tem 9 państwowych), 10 srebrnych medali małych, 20 brązowych medali (w tem 9 państwowych) i 1 państwowy list pochwalny.

Pomorskie Towarzystwo Hodowców Bydła wytrwale dąży w kierunku wprowadzenia do hodowli wyłącznie bydła czarno-białego, typu wschodnio-fryzjskiego, niezwykle odpornego, wcześniej dojrzewającego, o normalnej silnej budowie, wysokiej szlachetności i dużej dzielności użytkowej. Od cze-

i w tym celu — sprowadza z Fryzji Wschodniej li tylko wybitne buhajki po matkach o wyjątkowo wysokim procencie tłuszczu, przy równoległej wysokiej młeczności.

Na czele tej ze wszechmiar pożytecznej instytucji stoi p. Józef Hasse, ziemianin z Nowej Cerkwi — zasłużony prezes Towarzystwa, dyrektorem natomiast jego jest, bez przerwy od 1921 roku, p. dr. Bolesław Strusiewicz, któremu też głównie Torarzystwo zawdzięcza swój wspaniały rozwój, a pomorska hodowla bydła — naprawdę wysoki obecnie poziom, zarówno co do doboru hodowanych okazów, jak i ich dużej dzielności użytkowej, oraz — nieprzeciętnej wydajności mleka o wysokim procencie tłuszczu.

ROLNICZY RUCH SPÓŁDZIELCZY.

Spółdzielczość rolnicza w Polsce, aczkolwiek w niedoskonałej formie, istniała jednakże już w pierwszej połowie XVIII-go stulecia, występując wówczas w postaci szeregu organizacji drobnego kredytu, oraz — magazynów wiejskich, które w dobie głodu wydawały ludności włościańskiej pożyczki w zbożu. Te najbardziej pierwotne organizacje rolnicze wiele posiadały cech dzisiejszej spółdzielczości, które to cechy jeszcze wyraźniej wystąpiły w „Hrubieszowskim Towarzystwie Rolniczym”, założonym w 1816 roku przez istotnego zwiastuna spółdzielczości rolniczej w Polsce i wielkiego reformatora społecznego ks. Stanisława Staszica. Właściwy jednakże rozwój spółdzielczości rolniczej w jej dzisiejszej formie, przypada w Polsce dopiero na drugą połowę XIX-go wieku.

Oto już w 1890 roku założona została w Czernichowie pod Krakowem przez dr. Franciszka Stefczyka pierwsza w b. zaborze austriackim, t. zw. „Spółka Oszczędności i Pożyczek” oparta na zasadach organizacyjnych systemu Raiffeisena. Wkrótce potem, a mianowicie w 1899 roku, utworzone zostało przy Wydziale Krajowym Sejmiku Galicyjskiego we Lwowie Biuro Patronatu dla licznych już tego rodzaju spółek, którego dyrektorem mianowano dr. Stefczyka. Po upływie dziesięciu od tej chwili lat stworzona została dla tych spółdzielni centrala finansowa p. n. „Krajowa Centralna Kasa Spółek Rolniczych” we Lwowie, a ponadto rozpoczęto wydawanie organu urzędowego dla spółdzielni, p. t. „Czasopismo dla Spółek Rolniczych”. Poza spółdzielniami kredytowymi powstawały również pod opieką Biura Patronatu liczne spółdzielnie mleczarskie i rolniczo-handlowe.

Znacznie gorzej układały się warunki rozwoju spółdzielczości w b. zaborze rosyjskim, gdzie władze zaborcze stwarzały rozliczne i niezrozumiałe trudności, uniemożliwiające zakładanie tego rodzaju placówek. To też ruch spółdzielczy z trudnością się tu rozwijał, uzyskując dopiero od 1906 roku pewne swobody. Na równie niechętnie stanowisko władz rosyjskich natrafiała sprawa tworzenia związków rewizyjnych dla istniejących już spółdzielni. To też związków tych wówczas nie było zupełnie, a funkcje ich spełniały: Biuro Drobnych Stowarzyszeń Rolniczych i Wydział Mleczarski, utworzony przy Centralnem Towarzystwie Rolniczym w Warszawie. Mimo przeszkód ze strony władz rosyjskich, ruch spółdzielczy w b. Królestwie Kongresowem rozwijał się dość szybko, obejmując nie tylko kasy pożyczkowo-oszczędnościowe, oraz — kredytowe, ale i — spółdzielnie innych typów, a zwłaszcza — mleczarskie, których

centralą handlową było Warszawskie Ziemiańskie Towarzystwo Mleczarskie, przekształcone po wojnie na, istniejący do dnia dzisiejszego w Warszawie. „Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich”.

Ogólny bilans naszych wysiłków w dziedzinie spółdzielczości rolniczej wyglądał, mimo nieprzyjanych warunków, naprawdę imponująco.

Oto b. zabór austriacki posiadał w chwili wybuchu wojny światowej około 1.500 kas Stefczyka, skupiających 70 milionów koron oszczędności, przy czym kasy te udzieliły pożyczek na ogólną kwotę 73 milionów koron. Ponadto w b. zaborze austriackim istniało już wówczas 109 spółdzielni mleczarskich, dla których centralną handlową był Małopolski Związek Mleczarski.

W b. zaborze rosyjskim poza kasami pożyczkowo-oszczędnościowymi, rozwinęły się wspaniałe spółdzielnie mleczarskie, krótych w dobie wybuchu wojny światowej liczono ogółem 220.

Wojna światowa, a następnie rabunkowa gospodarka władz okupacyjnych, doszczętnie nieomal zniszczyły, zwłaszcza w b. Królestwie Kongresowym, spółdzielcze placówki mleczarskie, gdzie z ogólnej liczby 220 przedwojennych spółdzielni mleczarskich pozostało po wojnie niezrujnowanych zaledwie kilka.

Z chwilą odzyskania niepodległości Polski wytworzyły się nowe warunki dla rozwoju ruchu spółdzielczego. Przedewszystkiem pomyślano o scentralizowaniu tego ruchu, w wyniku czego, obok dwóch innych centralnych organizacji spółdzielczych, powstało „Zjednoczenie Związków Spółdzielni Rolniczych” w Warszawie (ul. Warecka Nr. 11-a), grupujące wokół siebie związki i spółdzielnie hołdujące ideologii Raiffeisena (skryształizowanej dla stosunków polskich przez dr. Stefczyka) i posiadające własną centralę finansową w postaci Centralnej Kasy Spółek Rolniczych.

Do „Zjednoczenia” należą następujące centralne instytucje spółdzielcze: a) Związki patronacko-rewizyjne: Patronat Spółdzielni Rolniczych we Lwowie, (Mickiewicza 26), Związek Rewizyjny Spółdzielni Rolniczych w Warszawie, (Warecka 11-a), Związek Spółek Rolniczych w Ks. Cieszyńskim w Cieszynie. (Rynek 3), Związek Rewizyjny Polskich Spółdzielni Raiffeisena — Stefczyka w Katowicach (Gliwicka 3), Związek Rewizyjny Spółdzielni Rolniczych w Toruniu, (Prosta 20); b) Centrale finansowe: Centralna Kasa Spółek Rolniczych, w Warszawie, (Warecka 11-a); c) Centrale handlowe: Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich w Warszawie, (Hoża 51), Małopolski Związek Mleczarski w Krakowie (Jabłonowskich 19), Centrala Spółdzielczych Stowarzyszeń Rolniczo-Handlowych w Warszawie (Warecka 11-a), Syndykat Rolniczy w Krakowie (Pl. Szczepański 6), Centrala Spółdzielni Rolniczo-Handlowych w Wilnie (Mickiewicza 19), Pomorskie Stowarzyszenie Rolniczo-Handlowe w Toruniu (Prosta 20), Związek Spółdzielni Przetworów Mięsnych w Dębicy, Kooperacja Rolna — Związek Syndykatów Rolniczych w Warszawie (Kopernika 30).

Pośrednio należą również do Zjednoczenia jako członkowie Związku Rewizyjnego w Katowicach: „Raiffeisen” Hurtownia Towarów i Bank Raiffeisena w Katowicach. Ponadto w stadjum organizacji znajduje się obecnie Centrala Spółdzielczych Młynów Rolniczych w Warszawie (Kopernika 30). Powyższe

związki patronackie oraz centrale gospodarcze rządzą się autonomicznie, łącząc się w „Zjednoczeniu” li tylko dla celów ogólnej obrony i reprezentacji spółdzielczości rolniczej w Polsce.

Pierwsze lata istnienia Odrodzonej Polski, przypadające na okres inflacji marki polskiej należały do niezwykle trudnych dla spółdzielczości wogóle, doprowadzając do zupełnego nieomal zniszczenia, wskutek stałego spadku wartości pieniądza, zasobów finansowych spółdzielni. To też właściwy okres rozwoju spółdzielczości w okresie powojennym rozpoczął się dopiero w 1924 roku po ustabilizowaniu waluty i wprowadzeniu, jako środka płatniczego, złotego polskiego, Zdźsiatkowany ruch spółdzielczy z trudem podnosił się z upadku. Przyszło mu z pomocą Państwo, które, widząc w rozwoju spółdzielczości rolniczej potężną dźwignię siły gospodarczej wsi polskiej, zasilalo go funduszami za pośrednictwem banków państwowych. Dzięki tej pomocy spółdzielczość rolnicza w szybkim tempie wzrastała na siłach, czego dowodem jest rozwój spółdzielni, zrzeszonych w „Zjednoczeniu”, oraz rozległy teren jego działalności, należące do niego bowiem związki patronackie i centrale gospodarcze obejmują siecią podległych sobie instytucyj spółdzielczych cały obszar Państwa, na którym, według zestawienia sporządzonego na dzień 1.X.1929 roku, pracowało ogółem 3.962 „Zjednoczeniowych” spółdzielni, w czym było 2.708 Kas Stefczyka, 942 Spółdzielni Mleczarskich, 173 spółdzielni rolniczo-handlowych, 127 Spółdzielni różnych (jajczarskich, spożywczych, młynarskich, piekarskich, ogrodniczych, pszczelniczych, owocarskich, warzywniczych, lniarskich, gorzelniczych, budowlanych, pastwiskowych, wiklinarskich, elektryfikacyjnych oraz zbytu bydła i trzody chlewnej i t. p. i 12 central gospodarczych, które również zorganizowane są jako spółdzielnie.

Ideologia spółdzielcza „Zjednoczenia”, idąc po linii wskazań dr. Stefczyka, uznaje spółdzielczość, jako niezależny prąd społeczno-gospodarczy, który nie dąży do zamiany drobnych gospodarstw rolnych na wielkie kolektywne gospodarstwo zbiorowe, lecz przeciwnie, stojąc na gruncie prywatnej własności, ma na celu wzmocnienie siły wytwórczej poszczególnych gospodarstw. Obok powyższego spółdzielczość „Zjednoczeniowa” ma za zadanie moralne i intelektualne podniesienie członków, a przedewszystkiem dąży do usunięcia zbędnego pośrednictwa przy zbycie produktów, tudzież zmierza ku ulepszeniu pracy w gospodarstwach rolnych, oraz uprzemysłowieniu ich, a przez to — i podniesieniu ich dochodowości. Eliminując z zakresu swego działania wszelkie czynności natury politycznej, spółdzielnie „zjednoczeniowe” skupiają w sobie przedstawicieli głównie drobnego rolnictwa stanowiącego około 90% ogółu członków.

„Zjednoczenie Związków Spółdzielni Rolniczych” jest związkiem związków. Zadaniemi „Zjednoczenia” są: reprezentacja, obrona i popieranie wspólnych interesów spółdzielczości rolniczej w Polsce, ustalanie głównych zasad i kierunku pracy w ruchu spółdzielczo-rolniczym, oraz — jego stosunku do innych typów spółdzielczych, propaganda ruchu spółdzielczo-rolniczego, wydawanie organu urzędowego i innych wydawnictw, prowadzenie statystyki organizacji związkowych i t. d. Organami naczelnymi „Zjednoczenia”, kierującymi jego działalnością, są: Ogólna Rada, Wydział i Dyrektor z Sekretarjatem. Centralą finansową spółdzielni „zjednoczeniowych”

jest Centralna Kasa Spółek Rolniczych. Wyjątek stanowią jedynie: spółdzielnie Związku Cieszyńskiego, który sam spełnia rolę centrali pieniężnej wobec zrzeszonych w nim spółdzielni, i spółdzielnie Związku Katowickiego, które posiadają własny „Bank Raiffeisena” w Katowicach. Centralna Kasa Spółek Rolniczych nosi charakter instytucji półpaństwowej i działalność swoją opiera na własnej ustawie z 1919 roku.

O doniosłej roli spółdzielczości rolniczej dla rozwoju rolnictwa polskiego, zwłaszcza drobnego, świadczy dobitnie szybki rozwój instytucji spółdzielczych.

Prym dźwierz Kasy Stefczyka, których w 1918 roku było zaledwie 1259, a w 1929 roku liczba ich wzrosła do 2.708, zrzeszających 525.000 członków. Kapitały tych kas na 1 stycznia 1929 roku równały się: udziałowe — 12.858.000 zł. i rezerwowe — 6.702.000 zł., przyczem kasy te zgromadziły 21.813.000 zł. wkładów oszczędnościowych, pożyczek zaś udzieliły na sumę 106.695.000 zł., przy ogólnej sumie bilansowej 116.000.000 zł. Zadaniem Kas Stefczyka jest gromadzenie oszczędności i udzielanie pożyczek oraz współpraca i popieranie finansowe innych spółdzielni rolniczych. Działalność Kas Stefczyka nie tylko przyczyniła się wydatnie do ogólnego rozwoju gospodarczego wsi polskiej, ale przede wszystkim wpłynęła decydująco na uzdrowienie stosunków kredytowych, zwalczając skutecznie rozpanoszoną na wsi lichwę pieniężną. Obok zadań natury czysto gospodarczej Kasy Stefczyka prowadzą równocześnie niezwykle ożywioną działalność społeczną, szerząc gorliwie zamiłowanie do oszczędności, a przez to kształcąc w ludności siłę woli, oraz ucząc wstrzeźliwości i przezorności. Specjalnie doniosłą rolę spełniają, istniejące przy Kasach Stefczyka, szkolne kasy oszczędnościowe, które wpajają zmysł oszczędności wśród uczących się dzieci. W samej tylko Małopolsce istniało w 1928 roku 342 szkolnych kas oszczędności, w których 8.308 dzieci szkolnych zgromadziło zgorą 65.000 zł. wkładów oszczędnościowych. Jedną z najbardziej typowych spółdzielni oszczędnościowo-pożyczkowych, jest najstarsza w Polsce Kasa Stefczyka w Czernichowie pod Krakowem, założona i osobiście prowadzona przez dr. Franciszka Stefczyka w latach 1890 — 1899. Kasa taposiadała w 1928 roku 941 członków, a kapitały udziałowe i rezerwowe jej wynosiły 15.364 zł., przyczem zgromadziła ona oszczędności 119 396 zł., z czego udzieliła ogółem pożyczek 120.863 zł.

Spółdzielnie Rolniczo-Handlowe rozwinęły się niemniej pomyślnie, bo oto, kiedy w 1918 roku było ich zaledwie 34, to w 1929 roku liczba ta podniosła się do 173, zrzeszających 71.000 członków. Pomimo ciężkich warunków gospodarczych spółdzielnie pracowały niezwykle intensywnie, a ogólne obroty towarowe ich wynosiły w 1928 roku 97 milionów złotych, z czego na nawozy sztuczne przypada 28.617.000 zł., na maszyny rolnicze — 6.280.000 zł., na nasiona i zboża siewne — 5.000.000 zł., i na ziemiopłody — 17.813.000 zł. Z pośród szeregu Spółdzielni Rolniczo-Handlowych na pierwszy plan wysuwa się ożywiona działalnością swoją Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa „Wspólna Praca” w Kutnie, której obroty towarowe w 1928 r. wynosiły 3.133.722 zł. Spółdzielnie Rolniczo-Handlowe przynoszą zrzeszonym w nich rolnikom szereg korzyści, a mianowicie, dzięki masowym zakupom umożliwiają nabycie po

niższych cenach artykułów rolniczych (maszyn rolniczych, nawozów sztucznych i t. p.), uzyskują wyższe ceny na wspólnie sprzedane produkty rolnicze, wprowadzają w miarę możliwości sprzedaż gotówkową, posiadają możność racjonalnej organizacji kredytu towarowego, mają wpływ na postęp techniki rolniczej, a także wprowadzają do handlu pierwiastki rzetelności i uczciwości. Centralami handlowymi dla Spółdzielni Rolniczo-Handlowych są: Syndykat Rolniczy, w Krakowie, Centrala Spółdzielczych Stowarzyszeń Rolniczo-Handlowych w Warszawie, Centrala Spółdzielni Handlowych w Wilnie, Pomorskie Stowarzyszenie Rolniczo-Handlowe w Toruniu i Hurtownia Raiffeisena w Katowicach.

Spółdzielnie Mleczarskie stopniowo odbudowywane po zniszczeniu wojennem, w wyniku czego liczba ich z 2 placówek w 1918 roku podniosła się w 1929 roku do 942, zrzeszających 154.817 członków. Spółdzielnie te posiadały w 1928 roku kapitałów udziałowych 3.255.528 zł. i rezerwowych 2.383.606 zł., przyczem suma bilansowa ich równała się w tym samym czasie 11.549.131.— zł. Ilość krów zgłoszonych do spółdzielni wynosiła 293 206 sztuk, od których dostarczano mleka 208 milionów litrów. Spółdzielnie wyprodukowały 7.720.000 kg. masła oraz 70.000 kg. serów, a dostawcom za mleko wypłaciły 48 milionów złotych. W wielu wypadkach spółdzielnie mleczarskie zajmują się skupem jaj, tworząc w tym celu specjalne zbiornice jajczarskie. Centralami handlowymi dla Spółdzielni Mleczarskich są: Małopolski Związek Mleczarski w Krakowie, i Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich w Warszawie.

Spółdzielni różnych (młynarskich, piekarskich, owocarsko-warzywniczych, lnarskich, olejarskich i t. p. i t. p.) posiadało „Zjednoczenie” w 1929 roku ogółem 127, zrzeszających 13.464 członków. Fundusze tych spółdzielni wynosiły w 1928 roku ogółem 3.724.000 zł., z czego 985.000.— zł. — to kapitały własne, a 2.739.000.— zł. — obce. Obroty spółdzielni różnych dosięgły w 1928 roku 7.566.080.— zł.

Dostęp do spółdzielni rolniczych otwarty jest dla wszystkich rolników. „Zjednoczenie” bowiem dokłada wszelkich starań, aby w spółdzielniach skupić cały ogół rolników. Obecnie już należy do spółdzielni „zjednoczonych” blisko 800.000 członków, reprezentujących około 700.000 gospodarstw rolnych, co, przy ogólnym stanie 3.300.000 gospodarstw w Polsce, stanowi zgorą piątą część ogółu właścicieli gospodarstw rolnych.

Nie możemy pominąć milczeniem pięknych wyników pracy spółdzielczo-społecznej ks. prałata Wacława Bliżńskiego w Liskowie (powiat Kaliski), który w okresie 29 lat swego duszpasterstwa w tej wsi, doprowadził ją do niebywałego poziomu rozwoju zarówno gospodarczego jak i kulturalnego. Lisków został więc wzorowo przebudowany, a przytem posiada ładne ulice i place, kanalizację, oświetlenie elektryczne, piękny murowany kościół, dom ludowy, kółko rolnicze, szereg spółdzielni (mleczarsko-parową, kasę Stefczyka, rolniczo-handlową z działami: spożywczym, piekarskim i budowlanym), rzeźnię i cegielnię. Ponadto znajdują się tam: szkoła rolnicza, seminarjum nauczycielskie, kursy zawodowe różnego typu, przedszkole, sierociniec, przytułek dla starców, szpital, kąpiele ludowe, straż ogniowa, szereg stowarzyszeń społecznych i oświatowo-kulturalnych, piękne boisko dla sportów i ćwiczeń wojskowych i t. d. i t. d.

W Liskowie wychodzi również miejscowe czasopismo p. t. „Liskowianin”.

Specjalnie podkreślić należy działalność „Zjednoczenia” na Kresach Wschodnich, gdzie zwłaszcza w ostatnich latach wiele ono zdziałało dla podniesienia gospodarczego i kulturalnego tych rozległych, a tak jeszcze zaniedbanych terenów. Dla ilustracji wystarczy dodać, że kiedy w 1921 roku na całym obszarze Kresów Wschodnich (woj. woj.: Wileńskie, Nowogródzkie, Poleskie i Wołyńskie) istniało zaledwie siedem spółdzielni, to w 1928 roku, dzięki naprawdę wyteżonej działalności „Zjednoczenia”, pracowało ich już 648, a w tem: pożyczkowo-oszczędnościowych — 471, mleczarskich — 142, rolniczo-handlowych — 26 i różnych 9. W ten sposób spółdzielczość „zjednoczeniowa” spełnia na naszych wschodnich rubieżach poważną pracę państwowo-twórczą.

„Zjednoczenie” wydaje dla zrzeszonych w sobie spółdzielni dwa czasopisma, a mianowicie: „Czasopismo Spółdzielni Rolniczych”, wychodzące co 10 dni, i miesięcznik p. t. „Przewodnik Mleczarsko-Jajczarski”. Ponadto dla ogółu członków spółdzielni zarówno „Zjednoczenie”, jak i poszczególne należące doń organizacje, wydają szereg różnorodnych wydawnictw periodycznych i doraźnych. Do zakresu wydawnictw „Zjednoczenia” należą również prace poświęcone stronie naukowej i propagandowej ruchu spółdzielczego, oraz wychodzący w listopadzie każdego roku „Rocznik Statystyczny Spółdzielni Rolniczych”. Należy także zaznaczyć, że „Zjednoczenie” kompletuje dla poszczególnych spółdzielni biblioteczki spółdzielcze: ogólne, dla Kas Stefczyka, dla spółdzielni rolniczo-handlowych i dla spółdzielni mleczarskich.

Zdając sobie jasno sprawę ze znaczenia i potrzeby oparcia pracy spółdzielczej na naukowych podstawach „Zjednoczenie” wydatnie popiera działalność Spółdzielczego Instytutu Naukowego, nie tylko przychodząc mu z pomocą finansową, ale nawet prowadząc jego administrację, powierzoną Sekretarjatu Generalnemu „Zjednoczenia” przez organa zawiadowcze Instytutu. Spółdzielczy Instytut Naukowy wydaje, poza szeregiem książek i broszur w ramach „Biblioteki Spółdzielczej”, specjalny kwartalnik, p. n. „Biuletyny Spółdzielczego Instytutu Naukowego” (prenumerata 20.— zł. rocznie), stanowiący jedyny organ naukowy polskiej spółdzielczości.

W całokształcie wysiłków naszych na terenie spółdzielczości „Zjednoczenie Związków Spółdzielni Rolniczych” bezsprzecznie zajmuje najwybitniejsze miejsce, na ogólną bowiem ilość 10.317 spółdzielni w Polsce, skupionych w związkach rewizyjnych, zrzesza ich w sobie 3.962, co stanowi zgorą 35% całego ruchu. Ale nie tylko pod tym względem wysuwa się ono na czoło spółdzielczości, przeciwnie przoduje i w wielu innych kierunkach. Oto w spółdzielczym mleczarstwie, zarówno pod względem ilości spółdzielni, jak i ich członków, zgłoszonych krów, dostawy mleka, jako też jego sprzedaży, a także produkcji masła i serów, oraz wypłat za mleko „Zjednoczenie” zajmuje pierwsze miejsce w całym ruchu spółdzielczym. W spółdzielczości kredytowej również zdobyło pierwsze miejsce, lecz tylko co do ilości reprezentowanych przez siebie samych spółdzielni, oraz ich członków, stojąc natomiast na drugim już miejscu w zakresie ilości udzielonych przez nich pożyczek, oraz na trzecim — pod względem wysokości kapitałów własnych i wkładów oszczędnościowych. W dzia-

le spółdzielczości rolniczo-handlowej „Zjednoczenie” ilością spółdzielni i ich — członków, oraz wysokością kapitałów własnych i obrotowych tak samo zajęło pierwsze miejsce, ustępując innym li tylko pod względem wysokości samych obrotów, co do czego stoi na trzecim z kolei stanowisku. Ponadto pierwsze miejsce bezspornie przypada „Zjednoczeniu” w dziale organizacji spółdzielczości rolniczej w Polsce wogóle.

Zasługi „Zjednoczenia Związków Spółdzielni Rolniczych” dla rozwoju polskiej spółdzielczości rolniczej, a przez to i dla podniesienia stanu gospodarczego oraz kulturalnego wsi polskiej, są wprost olbrzymie. Doceniają to władze zarówno rządowe, jak i samorządowe, ocenia to również i wieś polska, skwapliwie garnąc się do ruchu spółdzielczego, oraz wytrwale krocząc po linii wskazań działaczy „zjednoczeniowych”.

Spółdzielczy ruch rolniczy w Polsce naprawdę poszczycić się może wspaniałymi wynikami dotychczasowej pracy, prowadzonej przez szereg dziś już istotnie poważnych związków i central gospodarczych, obejmujących działalnością swoją cały obszar Państwa. Do rzędu najruchliwszych z pośród tych wielkich central należy również „Związek Ekonomiczny Spółdzielni Kółek Rolniczych”, istniejący w Krakowie, przy ul. Wiślniej Nr. 8.

Siedziba Związku Ekonomicznego Spółdzielni Kółek Rolniczych w Krakowie (Wiślna 8).

Powstanie tej centralnej organizacji spółdzielczości rolniczej datuje się od 1883 roku, kiedy — to we Lwowie założona została skromna zaledwie agencja, handlowa przy Zarządzie Głównym Towarzystwa Kółek Rolniczych. Rok 1911 był przełomowym w egzystencji tej agencji, która, uzyskawszy już odpowiednie oparcie w zrzeszonych w niej spółdzielniach, wyodrębniła się w samodzielną jednostkę organizacyjną, przyjmując równocześnie obecną swoją nazwę.

W pierwszych latach istnienia, które przypadło na okres poprzedzający wybuch wojny światowej, jakoteż później, przez lata samej zawieruchy wojennej, Związek nie mógł rozwinąć pełnej działalności, a to ze względu na to, że, aczkolwiek austriackie władze zaborcze teoretycznie odnosiły się doń przychylnie, to jednakże w najmniejszej nawet mierze nie popierały go finansowo.

Dopiero powstanie Niepodległego Państwa Polskiego stworzyło dla Związku nowe warunki rozwoju. To też życie tej centralnej organizacji od pierwszych nieomal chwil istnienia Odrodzonej Rzeczypospolitej popłynęło niezwykle wartkim prądem, obejmując coraz — to szersze tereny swemi wpływami i działalnością. Wymownym wyrazem rozwoju Związku jest poniższa garść cyfr z jego działalności. Oto gdy w 1911 roku Związek liczył zaledwie 18 spółdzielni, których udziały wynosiły ogółem 35.000.— koron, to w 1929 roku liczba zrzeszonych w nim spółdzielni wraz z Kółkami Rolniczymi wynosiła już 216 placówek, których udziały równały się 262.671.— złotych. Jeszcze dobitniej powyższy rozwój Związku ilustrują jego obroty, które, z 4 milionów koron w 1911 roku, wzrosły do 30 milionów złotych w 1929 roku.

Obecnie Związek, zatrudniając ogółem 80 stałych pracowników, obejmuje działalnością swoją całkowicie woj. woj.: Krakowskie, Lwowskie, Tarnopolskie i Stanisławowskie, oraz — częściowo woj. woj.: Kieleckie, Lubelskie, Wołyńskie i Śląskie.

Związek utrzymuje własny oddział we Lwowie przy ul. Mickiewicza Nr. 26, a ponadto posiada licznych korespondentów zagranicą. Stan majątkowy Związku jest pomyślny, posiada on bowiem własne gmachy: w Krakowie, Pilźnie, Ropczycach i Tarnopolu, oraz składy z bocznkami kolejowymi dla narzędzi rolniczych: w Krakowie i Lwowie.

Zadaniem Związku jest niesienie pomocy zrzeszonym w nim spółdzielniom w ich działalności handlowej. W tym celu Związek organizuje wspólne, masowe zakupy, pośredniczy w dostarczaniu wszelkich artykułów, wchodzących w zakres obrotów towarowych spółdzielni, skupuje produkty rolne oraz wyroby przemysłu rolnego i domowego, a także pośredniczy w ich sprzedaży, załatwia wszelkie inne zlecenia natury handlowej i finansowej i t. p.

Szereg artykułów, a mianowicie: kawę, herbatę, tłuszcze, nawozy sztuczne i t. d. Związek zmuszony jest sprowadzać z zagranicy, przyczem ogólna wartość towarów importowanych wynosi rocznie około 3 milionów złotych.

Równocześnie Związek rozwija żywą działalność eksportową, wywożąc zagranicę: jęczmień, żyto, owoce, koniczynę i ziemniaki, przyczem ogólna wartość eksportu przekracza rocznie kwotę 2 milionów złotych.

Celem usprawnienia działalności przynależnych spółdzielni Związek utrzymuje specjalnych, objazdowych instruktorów którzy udzielają porad członkom Związku z zakresu organizowania i prowadzenia spółdzielczych placówek rolniczych.

Korzystając z kredytów w Państwowym Banku Rolnym, Banku Związku Spółek Zarobkowych i innych instytucjach finansowych, Związek udziela zrzeszonym spółdzielniom dogodnego kredytu z terminem płatności od jednego do 8-miu miesięcy.

Kierownictwo Związku spoczywa od dłuższego czasu w ręku obecnego jego Zarządu, w skład

którego wchodzi: dyrektor naczelny p. Ignacy Śledziński, dyrektor p. Jan Andrzej Firla i zastępca dyr. p. Antoni Kancyan.

Rolniczy ruch spółdzielczy, aczkolwiek dawno już przed wojną szeroko był rozgałęziony na ziemiach b. zaboru rosyjskiego, to jednakże, uciskany przez władze rosyjskie, nie mógł osiągnąć pełni swego rozwoju. Nieskoordynowane wysiłki jednostek i grup nie mogły przynieść takich wyników, jakie możliwe byłyby do osiągnięcia w wypadku połączenia, ożywionych jednakowym duchem i celami, spółdzielni w jedną organiczną całość, która, pozwalając na jaknajwiększy, indywidualny rozwój poszczególnych spółdzielni, zabiegałaby o stworzenie im możliwie nadogodniejszych form egzystencji. Powstawanie tego rodzaju centralnych organizacji, czy to o charakterze patronackim, czy też tylko — handlowym, było solą w oku dla władz zaborczych, które czyniły wszystko, aby rozwój ruchu spółdzielczego jaknajbardziej ograniczyć. To też ruch ten był rozdrobniony i dopiero powstanie Niepodległego Państwa Polskiego umożliwiło mu zapełnienie dotychczasowych a dotkliwych luk organizacyjnych.

Równorzędną z szeregiem innych centralnych organizacji spółdzielczych powstała w 1919 roku: „Centrala Spółdzielczych Stowarzyszeń Rolniczo-Handlowych w Warszawie (ul. Warecka Nr. 11-a). Centrala ta, stanowiąc źródło zakupów artykułów dla zrzeszonych w niej spółdzielni rolniczo-handlowych, a także troszcząc się o rynki zbytu dla produktów rolniczych, jest niejako nadbudową handlowo-gospodarczą tych spółdzielni.

Najwymowniejszym dowodem potrzeby i pożyteczności tej instytucji jest jej rozwój, co potwierdza wzrost jej kapitałów. Kapitał zakładowy „Centrali”, który w 1919 roku wynosił zaledwie — 4.714 zł., wzrósł do dnia 1 stycznia r. b. do kwoty — 264.987 zł. fundusze zasobowe zaś z — 214 zł. w 1919 roku, podniosły się obecnie do sumy — 229.969 zł.

Członkami „Centrali” są spółdzielnie rolniczo-handlowe, rozsiane, w ogólnej liczbie 71 na całym obszarze b. Królestwa Kongresowego i Ziemi Wschodnich.

„Centrala” posiada obecnie 4-ry oddziały: w Poznaniu, ul. Marcinkowskiego Nr. 25, założony w 1925 roku, w Lublinie, ul. Staszica Nr. 13, otworzony w 1927 roku, w Łucku, ul. Jagiellońska Nr. 29, czynny od 1928 roku i w Grodnie, uruchomiony w roku ubiegłym. Ogólna liczba, zatrudnionych w „Centrali” i wszystkich jej oddziałach, pracowników, wynosiła w roku ubiegłym — 77 osób.

„Centrala” opiera swoją pracę na daleko sięgającym, zgodnym współdziałaniu ze: Związkiem Rewizyjnym Spółdzielni Rolniczych, jako instytucją patronacką, Centralną Kasą Spółek Rolniczych, jako centralą finansową i Zjednoczeniem Związków Spółdzielni Rolniczych, jako organizacją, reprezentującą całokształt rolniczych wysiłków spółdzielczych.

„Centrala” zaopatruje, należące do niej spółdzielnie w: nawozy sztuczne, nasiona i zboża siewne, ziemniaki, pasze treściwe, maszyny i narzędzia rolnicze, węgiel, koks i inne paliwo, materiały budowlane i t. p. i t. p. Ogólny obrót towarowy „Centrali” wynosił w 1929 roku około 30 milionów złotych.

„Centrala” posiada wyłączne przedstawicielstwo na terenie swej działalności firmy: „Massey Harris” w Toronto (Kanada) na sprzedaż żniwiarek, kosiarzek, snopowiązałek i motorów.

W dziale pasz treściwych „Centrala” prowadzi ożywioną działalność importową, sprowadzając głównie z Rumunii i Rosji Sowieckiej: makuchy słonecznikowe i kukurydzę, oraz — z Niemiec mączkę z maku chu orzecha ziemnego.

„Centrala” rozwija również intensywną działalność eksportową. W roku ubiegłym eksport osiągnął zaledwie sumę 1 miliona złotych, w roku bieżącym natomiast przewidywany jest znaczny wzrost wywozu. Eksportowane są głównie: żyto, jęczmień i nasiona strączkowe do: Niemiec, Danii, Szwecji, Norwegii, Finlandii, Estonii i Austrii. Obecnie w celach eksportowych, „Centrala” nawiązuje stosunki z Włochami i Szwajcarią.

Na czele tej instytucji stoją pp.: dyr. inż. Edmund Grzybowski i dyr. Henryk Prażmowski, jako istotni kierownicy jej działalności, oraz p. Eustachy Rudziński, jako prezes Rady Nadzorczej „Centrali”.

Mimo trudnych warunków finansowych, wywołanych niepomyślną koniunkturą gospodarczą, „Centrala Spółdzielczych Stowarzyszeń Rolniczo-Handlowych” nie tylko wydziwnęła się na swój obecny poziom rozwoju, ale i spełnia należycie szczytną rolę jednego z najpoważniejszych czynników gospodarczego i kulturalnego odrodzenia wsi polskiej.

MELJORACJE ROLNE.

W dziedzinie melioracji rolnych mamy w Polsce ogrom pracy przed sobą. Dość wspomnieć o rozległych obszarach gruntów podmokłych i bagnistych, których obecna wartość użytkowa jest naprawdę znikoma, aby stwierdzić, że prace melioracyjne nie tylko mają dla Polski pierwszorzędne znaczenie, ale i stanowią jedno z najaktualniejszych zagadnień doby obecnej, oddając bowiem do użytku osuszone bagna i podmokłe tereny, wzmagają siłę produkcyjną rolnictwa przez stwarzanie nowych setek i tysięcy hektarów uprawnych pól oraz przez znaczne podnoszenie wydajności, dotychczas małourodzajnych, bo podmokłych gleb. Nadto ogromne korzyści osiągnąć możemy przez nawadnianie i zraszanie gruntów suchych. To też z prawdziwym zadowoleniem należy podkreślić fakt, że zrozumienie dla celowości robót melioracyjnych systematycznie wzrasta wśród sfer rolniczych i to zarówno reprezentujących wielką, jak i drobną własność ziemską. Wprawdzie zła obecnie koniunktura w rolnictwie ogromnie osłabiła dążenia melioracyjne, a mimo to stale słyszy się o dużych postępach na tem polu w ostatnich latach, — co znakomicie odzwierciedla się zwłaszcza w pracach: „Krajowego Towarzystwa Melioracyjnego”, istniejącego w Warszawie przy ul. Kopernika Nr. 30 (tel. tel. centrali: 58-04, 158-01, 158-39 i dyrekcyj: 58-07, 506-36).

„Towarzystwo” to założone zostało w 1905 roku, jako spółka udziałowa, pod nazwą „Warszawskie Towarzystwo Melioracyjne”. Powstanie jego miało na celu stworzenie instytucji, która sprawy melioracji w b. Królestwie Kongresowym ujęłaby w swoje ręce, stając na straży właściwego ich wykonywania, co tem większą było koniecznością, gdy

się zważy, że rosyjskie władze zaborcze zupełnie się melioracjami na ziemiach polskich nie interesowały.

W pierwszych latach swego istnienia działalność T-wa polegała na szeroko zakreślonej akcji propagującej meliorację i szkoleniu odpowiedniego personelu technicznego. Stopniowo rozwijając zakres swego działania „Towarzystwo”, zdołało już, do chwili wybuchu wojny, zmeliorować ogółem około 20 000 ha, oraz przygotować projekty melioracji szczegółowych na zgórą 57.000 ha. Wojna światowa sparaliżowała nieomal całkowicie prace „Towarzystwa”, lecz z chwilą Odrodzenia Państwa Polskiego ponownie rozwinęło ono w 1918 roku żywą działalność. Jednakże inwazja bolszewicka, a następnie dewaluacja marki polskiej, oraz obawy przed reformą rolną spowodowały nową redukcję robót.

Celem pozyskania większych kapitałów „Towarzystwo” przekształcone zostało w 1921 roku na spółkę akcyjną, pod nazwą „Krajowe Towarzystwo Melioracyjne”. Kapitał zakładowy spółki, wynosi obecnie 800.000 zł, a ma być podniesiony do 2.000.000 złotych. Akcjonariuszami spółki są: banki państwowe i prywatne, instytucje samorządowe, spółki wodne i osoby prywatne.

Pomimo przekształcenia się na spółkę akcyjną „Towarzystwo” nadal zachowało charakter instytucji wybitnie społecznej, współpracującej nad szerzeniem akcji melioracyjnej z czynnikami rządowymi i samorządowymi, oraz organizacjami rolniczymi — zarówno na gruntach większej, jak i drobnej własności ziemskiej, która w tym celu zrzeszoną jest w spółki wodne. Zgodnie ze swoim charakterem „Towarzystwo” przeprowadza roboty melioracyjne systemem nadzoru technicznego, dążąc do utrzymania tych robót na możliwie wysokim poziomie technicznym. Roboty wykonywane są głównie na warunkach kredytowych, przyczem z krótkoterminowych pożyczek „Towarzystwa” korzystają zarówno związki samorządowe, jak i spółki wodne, oraz właściciele ziemscy.

Dążąc do zaspokojenia wszystkich potrzeb wsi w dziedzinie techniki, stosowanej w rolnictwie, „Towarzystwo”, poza robotami, nawadniania, zraszania i t. p., wykonuje również wszelkie prace w zakresie: budownictwa wodnego (regulacja rzek i zakłady wodne), budownictwa stawowego, techniki sanitarnej, budowy dróg i zabudowań wiejskich, oraz — pomiarów dla celów komasacji i parcelacji. Stosownie do powyższego zakresu działania, „Towarzystwo” posiada zorganizowane i fachowo prowadzone wydziały: melioracyjny, wodny, stawowy i pomiarowy, oraz działy: drogowy i budowlany.

Ogółem od początku swego istnienia, t. j. od 1905 roku „Towarzystwo” opracowało: zdjęć na przestrzeni 233.937 ha i projektów na — 200.107 ha. Ponadto w tym samym okresie czasu wykonało robót na gruncie na przestrzeni przeszło 80.000 ha, z czego na 1929 rok przypada przeszło 17.000 ha, czyli około 22% pracy „Towarzystwa” w okresie 25 lat jego działalności. Większość powyższych robót przypada na województwa: Warszawskie i Łódzkie. Ze statystyki Państwowego Banku Rolnego, odnośnie sum udzielonych na melioracje pożyczek państwowych, wynika, że w 1927 roku na „Towarzystwo” przypada 49% wszystkich melioracji dokonanych w kraju, a w 1928 roku — 44%. W dziedzinie regulacji rzek T-wo opracowało przeszło 25 projektów, z których 5 jest już w wykonaniu.

O rozwoju „Towarzystwa” wymownie świadczy liczba jego pracowników, która z 36 osób w 1924 roku wzrosła w czerwcu 1929 r. do 371 (w tem 70 inżynierów), która to liczba uległa pod koniec roku, w wyniku złej konjunktury w rolnictwie pewnej redukcji. Biuro „Towarzystwa” jest gruntownie wyposażone w najnowsze urządzenia i pomoce techniczne. W roku 1928 „Towarzystwo” nabyło i sprowadziło z Ameryki najnowszy typ kopaczki dla robót regulacyjnych o dużej wydajności pracy, jak również zaopatrzone zostało i w inne nowoczesne narzędzia pracy.

Obejmując działalnością swoją cały obszar Państwa, „Towarzystwo”, celem sprawniejszego obsługiwanie wszystkich dzielnic, zorganizowało 27 oddziałów w większych ośrodkach pracy meljoracyjnej.

Na czele „Towarzystwa” stoi jego Zarząd, w skład którego wchodzi: pp. b. minister rolnictwa — Stanisław Janicki — prezes, wiceprezes Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego — Hipolit Wąsowicz, Naczelny Dyrektor Banku Gospodarstwa Krajowego — Eustachy Korwin Szymanowski, Naczelny Dyrektor Polskiego Banku Komunalnego — Juljusz Zdąnowski, Dyrektor Banku Ziemiańskiego — Stanisław Ratyński, członek Rady Państwowego Banku Rolnego — prof. Czesław Skotnicki, członek Rady Banku Ziemiańskiego, prezes Zrzeszenia Spirytusowego — Kazimierz Dziwanowski, właściciel ziemski — Jerzy Iwanicki, rolnik — Marcin Mierzejewski oraz Naczelny Dyrektor „Krajowego Towarzystwa Meljoracyjnego” — inż. Bolesław Powierza i dyrektor administracyjno-finansowy „Towarzystwa” inż. Kazimierz Mosdorf.

Konsultantami technicznymi „Towarzystwa” są: prof. Czesław Skotnicki — w dziedzinie meljoracji rolnych, prof. Michał Rybczyński — w dziedzinie regulacji rzek oraz prof. Karol Pomianowski — w dziedzinie wyzyskania sił wodnych i techniki sanitarnej.

WZOROWE GOSPODARSTWA ROLNE W POLSCE.

Niemniej doniosłą rolę w dźwiganiu wsi polskiej na wyższy poziom kultury i techniki rolniczej spełniają większe, a wzorowo prowadzone, ośrodki rolne. To też powinny być one otaczane specjalnie troskliwą opieką władz i społeczeństwa, są bowiem tym prawdziwym propagatorem stosowania nowoczesnych zdobyczy nie tylko w dziedzinie samej uprawy roli, ale i — w kierunku podnoszenia oraz udoskonalania produkcji rolniczej, tudzież — stosowania racjonalnych metod w gospodarce hodowlanej. Daje to w sumie niczem niezastąpiony, a potężny środek wychowawczy, wskazujący szerokim masom włościaństwa, jak należy gospodarstwo rolne prowadzić, aby do maximum podnieść jego dochodowość.

Poniżej przytaczamy kilka przykładów, wzorowo zorganizowanych i prowadzonych, większych gospodarstw rolnych.

Wśród większej własności rolnej na pięknych ziemiach polskiego Wołynia, tylokrotnie nawiedzanego zawieruchą wojenną, wyróżniają się **dobra Choleńców - Żwiniacze**, znajdujące się na terenie powiatu Horochowskiego, a należące, jeszcze z przed czasów,

poprzedzających powstanie styczniowe, do starego magnackiego polskiego rodu hrabiów Krasińskich.

Dobra te obszaru 2 000 ha, trzykrotnie, nieomal doszczętnie zniszczone w okresie wojen: światowej, ukraińskiej i bolszewickiej, — ostatnio zaś z gruzów i zgłiszcz ponownie odbudowane, zaczynają powoli powracać do dawnego, tętniącego pełnią twórczej energii, życia. Sprężysta administracja, pozostająca pod osobistym kierownictwem obecnego właściciela tych dóbr **Zygmunta hr. Krasińskiego**, przy wytrawnej fachowej współpracy generalnego jego pełnomocnika p. Stanisława Gorzkiewicza, wróży rychły już powrót tej kresowej magnackiej siedziby do stanu pierwotnej jej świetności.

Wielka własność ziemska, zwłaszcza na Kresach Wschodnich, zawsze była rozsądnikiem kultury rolnej, promieniującej na wieś między włościanstwo które na wzorach dworskich uczyło się, jak należy uprawiać rolę. Po tej też, uświęconej tradycją, linii kroczy konsekwentnie gospodarka w majątności hr. Krasińskiego, gdzie obok wysoko postawionego działu rolnego, wzorowo prowadzone są ponadto: hodowla bydła, gospodarstwo rybne, oraz szereg zakładów przemysłu rolnego.

W dziale pierwszym rolnym przedewszystkiem na wyróżnienie zasługuje: reprodukcja zbóż oraz nowocześnie urządzone plantacje buraków cukrowych, uprawianych na szeroką skalę, jako ziemiopłody dochodowe, cieszące się, stale wzrastającym, zapotrzebowaniem przemysłu cukrowniczego.

Dział hodowli we wszystkich większych obiektach ziemskich Wołynia, obfitujących w znaczne przestrzenie łąk, które dostarczają wyborowej paszy, jest czynnikiem pierwszorzędnego znaczenia gospodarczego, to też w dobrach Choleńców - Żwiniacze poziom jego jest istotnie wysoki, przyczem specjalną troską otoczona jest hodowla bydła rogatego polskiej — czerwonej rasy, dająca znakomite wyniki i ciesząca się zasłużonym uznaniem.

Gospodarstwo rybne uprawiane jest na licznych jeziorach i stawach, gdzie przed niedawnym czasem, zaprowadzona została racjonalna hodowla karpia. Własne stacje doświadczalne ze sztucznym tarliskiem dają świetne rezultaty, umożliwiając naukową obserwację oraz badania w tej dziedzinie produkcji. To też, aczkolwiek młode, gospodarstwo to, dzięki celowości wysiłków, rokuje jaknajlepsze nadzieje.

Omawiając ostatni dział — przemysłu rolnego, należy zaznaczyć, że, aczkolwiek wszystkie zakłady, a więc: gorzelnia, młyny, fabryka octu spirytusowego, olejarnie i cegielnie są w pełnym ruchu, to jednakże rozwój ich nie jest tak impulsywny, jakby tego należało oczekiwać. Przypisać to głównie należy brakowi odpowiednich kapitałów obrotowych, co uniemożliwia poczynienie większych wkładów, a zatem hamuje normalny rozwój przez wydatne ograniczenie samej produkcji. W przeciwieństwie więc do gospodarstwa rolnego, które rozwija się niezwykle pomyślnie, gdzie wydajność ziemi, dzięki ciągłym inwestycjom, oraz — olbrzymiemu nakładowi pracy, z roku na rok wzrasta, — to w przemyśle rolnym odczuwać się daje pewne osłabienie tempa, którego przyczyn doszukiwać się należy właśnie w braku wspomnianych wyżej kapitałów obrotowych. Jednakże i tu, w miarę środków i możliwości, przeprowadzane są stopniowo różne inwestycje i udoskonalenia. Jednym z takich udoskonaleń będzie, przedsięwzięta ostatnio, budowa własnej kolejki wąsko-

torowej od odległej o cztery i pół kilometra stacji kolejowej do dóbr Chołoniów - Żwiniacze. Kolejka ta, obok której wzniesione zostaną obszerne magazyny, w dużej mierze udogodni komunikację towarową, co bezwątpienia wybitnie przyczyni się do ożywienia działalności, wymienionych wyżej zakładów przemysłowych.

Ten krótki i pobieżny zarys rozwoju oraz stanu dóbr Chołoniów - Żwiniacze dobitnie stwierdza, że nawet tam, gdzie niszczycielski żywioł wojny trzykrotnie dokonał spustoszenia, gdzie kilka lat temu prócz zgłiszcz i zoranej szrapnelami ziemi nic więcej nie było, że nawet tam, powtarzamy, — wytrwałą pracą, niezłomną wolą i pełną samozaparcia się energią z powrotem stworzyć można ośrodek pracy i kultury dla dobra społeczeństwa i ku chwale Odrodzonego Państwa. Zasługa to w pierwszym rzędzie właściciela tych dóbr Zygmunta hr. Krasickiego, który dowiódł tem, że godnie kontynuuje idee i wskazania swych wielkich przodków.

Na prawym brzegu Wisły w odległości 6 klm. od Płocka położona jest majątność „Gulczewo”, ogólnej przestrzeni 742 morgów, z czego 730, to — doskonała ziemia orna, pozostała zaś 12 morgów, to — zabudowania i drogi.

Majątność ta od zgorą 20 lat stanowi własność znanej ziemiańskiej rodziny Sztembarttów, już bowiem w roku 1908 nabyta została przez ojca obecnego jej właściciela p. Władysława Sztembartta.

Stan „Gulczewa”, w chwili przechodzenia w nowe ręce był naprawdę pożałowania godny. Kilka lat wytężonej pracy p. Władysława Sztembartta zdołało jednakże podnieść stan tego majątku do należnych mu wyżyn, lecz oto wybuchła wojna światowa i wszystko to, co z takim olbrzymim nakładem czasu, pracy i pieniędzy zdziałano, zostało przez szalejący huragan wojenny niemal doszczętnie spustoszone, przyczem liczne budynki uległy niemal zupełnemu zniszczeniu. Późniejsza rabunkowa gospodarka okupantów niemieckich dokonała reszty w tem dziele zniszczenia, rekwirując ostatki tego, co jeszcze z olbrzymiego przed wojną, inwentarza żywego pozostało.

Ledwie zdołano ochłonać z niesamowitych przeżyć wielkiej wojny, ledwie zaleczono jako — tako, zadane przez nią majątkowi, głębokie rany, gdy tymczasem w pamiętnych dniach sierpniowych 1920 roku, praca od wschodu, nawała bolszewicka, ponownie zniszczyła dobrą „Gulczewo”.

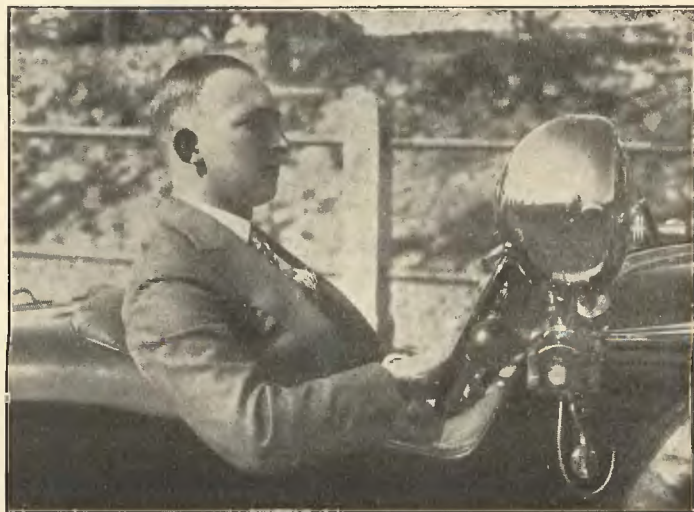
Należało zatem znów imać się gorączkowej pracy, by z powrotem odrobić to, co wróg spustoszył. Praca ta dała pożądane wyniki i majątek „Gulczewo” powoli powracać zaczął do stanu swej przedwojennej świetności.

W 1925 roku p. Władysław Sztembartt przekazał zarząd majątku synowi swemu Jerzemu, absolwentowi Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Młody p. Jerzy Sztembartt, istotny i jedyny obecnie właściciel dóbr „Gulczewo”, z zapalem wziął się do pracy, a posiadając właściwe przygotowanie fachowe, w krótkim stosunkowo czasie, doprowadził ojcowiznę do niebywałego rozkwitu, zyskując sobie tem, poza uznaniem najbliższych sąsiadów, specjalne wyróżnienie Rady Naczelnej Związku Ziemian, która

stwierdziła, że majątność ta jest istotnie wzorowo prowadzona i nie tylko skutecznie rywalizować może z innymi, wysoko dziś pod tym względem postawionymi, majątkami, ale je nawet znacznie przewyższa, wysuwając się na czołowe miejsce w naszej produkcji rolniczej.

Aby nie rozdrabniać produkcji, p. Jerzy Sztembartt stworzył ze swego majątku idealny typ gospodarstwa hodowlano-zbożowo-buraczanego, użytkując w roku gospodarczym 1929 — 1930: 210 morgów pod uprawę buraków cukrowych, 120 — pod pszenicę, 160 — jęczmień i 100 — owies. Na pozostałych zaś 140 morgach uprawiane są: żyto, kartofle i t. p.; głównie na własne potrzeby.

P. Jerzy Sztembartt.

Racjonalnie prowadzona uprawa buraków cukrowych daje znakomite plony, które wynoszą mniej — więcej około 185 mtr. sześć. z morgi. To też w dobie „wykopków”, kiedy 300 robotników od rana do nocy pracuje, majątek „Gulczewo” dostarcza do sąsiadującej cukrowni „Borowiczki”, która zazwyczaj nabywa całe plony, 2 do 3 tysięcy mtr. sześć. buraków dziennie.

Uprawa roli stosowana jest tu mechaniczna, a z pośród szeregu maszyn rolniczych, wyróżnia się ostatnio nabyty w firmie „R. Wolf” w Magdeburgu, piękny pług parowy. Cały prawie obszar dóbr „Gulczewo” został wydrenowany jeszcze przed wojną światową, reszta zaś koniecznych prac meljoracyjnych wykonana została po wojnie przez Warszawskie Towarzystwo Meljoracyjne. Nawozów sztucznych majątek „Gulczewo” zużywa przeciętnie za 60 000. — złotych rocznie. Ponadto beczki Berger’a wozi się tu z Płocka przez cały rok dla produkcji doborowego nawozu w specjalnie wybudowanych betonowych kompostach. W razie potrzeby dowozi się również obornik ze stajni wojskowych w Płocku.

W roku ubiegłym w maju, chcąc pozyskać tańszy i wygodniejszy od konnego, środek komunikacji towarowej, pomiędzy zabudowaniami gospodarczymi, a uprawnymi polami, p. Sztembartt przeprowadził motorową kolejkę, przy pomocy której rozwozi się nawóz po polach, oraz zwozi — plony do stodół i spichrzy.

Gospodarstwo hodowlane stoi w majątku „Gulczewo” na niezwykle wysokim poziomie, stanowiąc jedną z poważniejszych gałęzi jego produkcji.

Przedewszystkiem więc uprawiana jest tu na szerszą skalę hodowla trzody chlewnej rasy „wielkiej, białej angielskiej”, będąca pod stałą opieką weterynarzy i Związku Hodowlanego Centralnego Towarzystwa Rolniczego, dla której — to hodowli materiał mateczny oraz knury importowane są z Anglii. Chlewy budowane są z betonu, przyczem przy każdym umieszczona jest tabliczka z rodowodem okazów, które podlegają raz w tygodniu myciu szczotką przy użyciu mydła, chlewy zaś raz na 2 miesiące są dezynfekowane. Staranny wychów młodzieży, jakoteż jej racjonalne karmienie gwarantują liczny odbiorcom materiał hodowlany naprawdę pierwszorzędny.

Drugim poważnym działem w gospodarce hodowlanej majątku „Gulczewo” jest hodowla krów rasy „holenderskiej” o wydajności dziennej od 10 do 20 litrów mleka. Obora mieści się w dużym budynku murowanym, zaopatrzonym w betonowe żłoby.

Wreszcie z zamiłowaniem uprawiana jest tu hodowla koni, których majątek „Gulczewo” liczy 70 sztuk. Stajnia ulokowana jest w obszernym murowanym budynku o betonowych żłobach i posadzce, a dla pojenia i kąpeli koni służy starannie utrzymywany staw.

Zabudowania gospodarcze to — kompleks obszernych murowanych budynków, wśród których wyróżnia się, swymi imponującymi rozmiarami, nowoczesnie urządzonego śpiżarni, mogący w sobie pomieścić 7.000 mtr. sześć. ziarna. Młócka zboża odbywa się wprost ze styg przy pomocy własnej mechanicznej młóckarni, do której w wypadkach pośpiechu donajmuje się drugą.

Majątek p. Sztembartta jest w stadium elektryfikacji, a także posiada całą skomplikowaną centralę telefoniczną, nie tylko bowiem w domu mieszkalnym, ale w każdym dosłownie budynku gospodarczym jest aparat telefoniczny.

Wszystkie naprawy sprzętu gospodarczego, a także narzędzi i maszyn rolniczych, dokonuje się tu we własnych specjalnie na ten cel przeznaczonych warsztatach: stolarskim, mechanicznym oraz kuźni.

W majątku „Gulczewo” istnieje Straż Ogniowa Ochotnicza, zorganizowana z pośród służby folwarcznej i wspierana wyposażona w sprzęt ratowniczy sumptem p. Sztembartta, który równocześnie jest jej komendantem. Remiza Straży mieści się w pięknym murowanym, specjalnie na ten cel przez p. Sztembartta wybudowanym, budynku.

Kilka miesięcy temu p. Sztembartt wybudował w pięknym starym parku, leżącym w samym centrum majątku, nowoczesny pałacyk, a ponadto cały obszar zajęty budynkami gospodarczymi okolił murem zaopatrzonym z pięciu różnych stron w żelazne bramy wjazdowe.

Kończąc ten pobieżny szkic rozwoju i obecnego stanu dóbr „Gulczewo” z uznaniem należy podkreślić niezmordowaną działalność ich właścicieli pp. Władysława i Jerzego Sztembarttów, oraz, od dwudziestu blisko lat gospodarującego na „Gulczewie”, administratora p. Antoniego Koźniewskiego, którzy ten, dwukrotnie nawiedzany przez póżogę wojenną majątek doprowadzili do dzisiejszego, a tak naprawdę wysokiego poziomu rozkwitu. W uznaniu tych zasług na polu pracy rolniczej Pan Minister Reform Rolnych raczył uznać majątek „Gulczewo” za godzien wykreślenia z listy dóbr, podlegających przymusowej parcelacji.

Na żyznych ziemiach Kujaw, tuż koło Włocławka, położone są rozległe dobra „Lubraniec”, stanowiące własność p. Stanisława Grodzickiego.

Dobra te, składające się z dwóch folwarków: większego — Lubraniec i mniejszego — Sykuły, nabyte zostały w 1907 roku przez ojca obecnego ich właściciela, przyczem stan tych dóbr, a zwłaszcza zabudowania i urządzenia, wiele wówczas pozostawiały do życzenia.

Dzięki olbrzymim wkładom pracy i kapitału dobra te w ręku nowonabywcy p. Grodzickiego, w krótkim stosunkowo czasie doprowadzone zostały do stadium najpełniejszego rozkwitu. Lecz oto w niedługim czasie potem wybuchła wojna światowa, która doprowadziła ten, wspaniale zagospodarowany, ośrodek kultury rolnej do stanu ostatecznego nieomal zniszczenia. Poorane rowami strzeleckimi pola, zrujnowane pociskami armatnimi budynki, zdewastowane lasy i ogrody, — oto obraz tego, co pozostawiła po sobie zawierucha wojenna.

Trzeba było naprawdę nielada energii i hartu woli, aby z tego zbiorowiska ruin, zgłiszcz i zachwaszczonych pól odbudować to, co niegdyś istniało. A jednak p. Stanisław Grodzicki dokonał tego, i to dokonał w rekordowym czasie, bo w ciągu pierwszych dwóch lat istnienia Odrodzonej Rzeczypospolitej Polskiej.

Jak już na wstępie zaznaczyliśmy, dobra „Lubraniec” składają się z dwóch folwarków: Lubraniec i Sykuły. Zatrzymamy się nieco na każdym z tych folwarków oddzielnie, aby przez to dać możliwie najpełniejszy obraz ich obecnego stanu.

Folwark Lubraniec znajduje się w odległości 24 klm. od stolicy Kujaw — Włocławka. Obszar folwarku wynosi 22 włóki, w czem ziemi ornej jest 443 morgów, łąk — 88 morgów, lasu — 88 morgów, sadów owocowych i ogrodów warzywnych — 6 morgów, stawów i dzikich wód — 16 morgów, resztę zaś zajmują: park, winnica, zabudowania mieszkalne i gospodarcze oraz dziedzince i drogi.

Gleba jest doskonała: w 2/3 — pszenno-buraczana, a w 1/3 — żytnio-ziemniaczana. Uprawa roli stosowana jest częściowo mechaniczna, częściowo zaś — koźmi, przyczem nawożenie sztuczne w pełni jest uwzględnione.

Piękny renesansowy pałac w dobrach „Lubraniec”

Na terenie folwarku istnieje 1-morgowa winnica o 1.500 krzewach, która jeszcze w roku bieżącym rozszerzona zostanie do 20.000 krzewów. Obok winorośli znajdują się plantacje krzewów porzeczeko-

wych, których jest obecnie 20.000, — a rok bieżący zwiększy ich liczbę do 100.000.

Z istniejących na terenie folwarku zakładów przemysłu rolnego, na pierwszy plan wysuwa się maślarnia, znana pod firmą „Maślarnia Parowa Lubraniec”. Maślarnia ta, założona w 1911 roku, prowadzona jest według najnowszych wymagań techniki i higieny, przyczem produkuje się od 300 — 400 klg. masła dziennie, a ponadto — szereg gatunków sera. Wysokogatunkowe masło i sery eksportuje się zagranicę, a wyprodukowane mleko w stanie surowym w ilości około 1.000 litrów dziennie idzie wyłącznie na potrzeby pobliskiego Włocławka.

Drugim zakładem przemysłowym jest cementownia, urządzona nowocześnie z zastosowaniem wszelakiego rodzaju maszyn, która zatrudnia około 20 robotników i produkuje: rury drenarskie, żelbetonowe, rury pod mosty kolejowe, pustaki, dachówkę, cembrowiny studnicze, płyty chodnikowe, koryta cementowe, płyty parkanowe różnych systemów, słupki graniczne, cegłę cementową i t. p.

Torfowiska, znajdujące się na terenie folwarku, a obejmujące 40 morgów przestrzeni, są racjonalnie eksploatowane, dając około 2.000 sążni sześć. torfu rocznie.

W pięknym 10-morgowym parku, na miejscu dawnego zamku obronnego Ks. Mazowieckich, wznosi się wspaniały, w stylu renesansowym, pałac, składający się z 20 pokoiów. W pałacu tym jest wiele cennych zabytków historycznych, wśród których znajdują się: portret Napoleona, malowany w czasach wojny 1812 roku przez jednego z jego adiutantów, starożytny kominek, we wnętrzu którego jest płyta kamienna z płaskorzeźbą króla Polski Kazimierza Wielkiego i t. p.

Folwark Sykuły położony jest w odległości 14 klm. od Włocławka i zajmuje przestrzeń około 293 morgów, w czym mieści się: 264 morgów ziemi ornej, 15 morgów łąk, i 2 morgi pastwisk, resztę zaś zajmują ogród, budynki i drogi.

Gleba tego folwarku również jest pszenno-buraczana, przyczem uprawia się na niej: pszenicę ozimą i jara, buraki cukrowe, oraz szereg roślin strączkowych i motylkowych.

W folwarku Sykuły jest pięć nowoczesnych domów mieszkalnych dla Administracji Dóbr i służby folwarcznej.

Głównym produktem rolniczym obu folwarków są buraki cukrowe, których dobra „Lubraniec” rok rocznie dostarczają do cukrowni w Brześciu Kujawskim około 20.000 mtr. sześć. Buraki te odwożone są wagonami kolejki wąskotorowej, bowiem folwark Sykuły posiada własną bocznice.

Obok produkcji buraków prowadzona jest na szeroka skalę reprodukcja nasion zbożowych.

Powyższy krótki zarys stanu dóbr „Lubraniec” nie jest w możności objąć wszystkiego, co zasługiwałoby na uwagę w tym naprawdę wzorowym ośrodku rolniczym. To też omówiliśmy tylko rzeczy najważniejsze, lecz i tego w zupełności wystarczy, ażeby przekonać Czytelników o mozolnym wysiłku, poniesionym przez p. Stanisława Grodzickiego, który nie tylko, mimo zniszczeń wojennych, potrafił doprowadzić dobra swe do dzisiejszego niebywale wysokiego stanu rozwoju, ale i znajduje jeszcze czas na pracę społeczną, biorąc niezwykle czynny udział w życiu Organizacji Rolniczych powiatu

Włocławskiego. Wymownie to świadczy o tężyznie moralnej naszego Ziemiaństwa, którego p. Grodzicki jest godnym przedstawicielem.

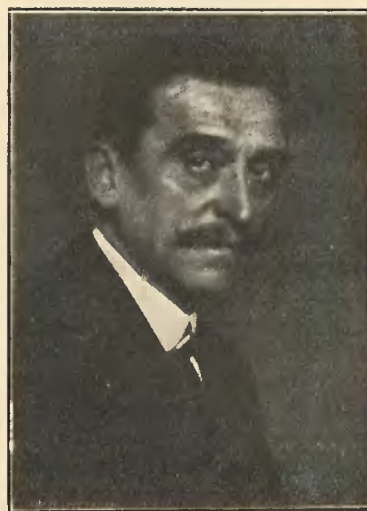
W województwie Warszawskim, w pobliżu Grójca, leżą dobra „Mała Wieś” (pocztą Grójec, tel. 65), stanowiące własność **Zdzisława ks. Lubomirskiego**. Dobra te, w skład których wchodzi trzy folwarki: „Stara Wieś”, „Belsk” i „Łęczeszyce”, już od kilkuset lat są własnością tego magnackiego rodu.

Stara wielkopańska rezydencja ta poszczycić się może pięknym, stylowym pałacem, wzniesionym w samym centrum wspaniałego parku przez Bazylego Walickiego, Wojewodę Rawskiego z czasów panowania króla Stanisława Augusta, po którym znajdują się tu liczne pamiątki. Tu również, w starym kościele w Belsku, znalazły ostatnie schronienie prochy bohatera z pod Sommo-Sierry, pułownika Kozieltulskiego.

Dobra ks. Lubomirskiego zajmują olbrzymią przestrzeń wynoszącą z górą 6.000 morgów, z czego na ziemię orną przypada 2.400 morgów, na lasy — 2.800, łąki — 50, sady — 70 i park — 100, reszta natomiast zajęta jest pod zabudowania, bądź też stanowi nieużytki.

Majątność „Mała Wieś” jest idealnym typem zakrojonego na niezwykle szeroką skalę gospodar-

stwa rolniczo - hodowlano - przemysłowego. Na doskonałej pszenno - buraczanej, lub żytnio - ziemniaczanej glebie uprawiane są przedewszystkiem buraki cukrowe, pod które zazwyczaj użytkuje się 320 morgów. Całkowite zbiory tych buraków, które wynoszą przeciętnie około 180 metr sześć.. z morgi, dostarczane są rok rocznie do pobliskiej cukrowni „Józefów”. Poza uprawą buraków cukrowych prowadzona jest na prawdę na szeroka skalę, produkcja nasion buraków pastewnych.

Książę-Regent
Zdzisław Lubomirski.

Na terenie każdego z folwarków znajduje się olbrzymi, nowocześnie urządzony, spichrz zbożowy. Młóci się wprost ze styg własną parową młockarnią.

Uprawa roli stosowana tu jest wyłącznie mechaniczna, a nawożenie sztuczne zastosowano w pełni.

Duże, 70-morgowe sady przemysłowe postawione są na bardzo wysokim poziomie.

Słynne ze starodrzewia lasy, zajmujące 2.800 morgów przestrzeni, w okresie wojny światowej, a zwłaszcza — okupacji niemieckiej, zostały poważnie zdewastowane.

W gospodarce hodowlanej dobra „Mała Wieś” wyróżniają się, prowadzoną racjonalnie, hodowlą zarodową krów rasy „Oldenburskiej”, których dobra posiadają 180 sztuk. Obora mieści się w dużym

murowanym budynku o betonowych: posadzce i żłobach, specjalnie urządzonych dla indywidualnego karmienia.

Drugim, poważnym działem w gospodarce hodowlanej dóbr ks. Lubomirskiego jest hodowla zarodowa świń rasy „wielkiej białej angielskiej”, dla której materiał matedziny oraz knury importowane są z Anglii. Chlewy mieszczą się w murowanym budynku o posadzce betonowej, przyczem przy każdym chlewie znajduje się tabliczka z rodowodem okazów.

Wspomnieć również musimy o wysoko-postawionej hodowli koni, z której dobra „Mała Wies” mogą być naprawdę dumne. Stajnie mieszczą się w olbrzymim budynku murowanym, wyposażonym w betonowe: posadzkę i żłoby.

Przemysł rolny w dobrach ks. Lubomirskiego reprezentowany jest przez: nowoczesnie urządzone gorzelnię i mechaniczną cegielnię o jednym piecu Hofmanowskim, produkującą około 3 milionów cegły rocznie.

Zaznaczyć nam również wypada, że w dobrach „Mała Wies” prowadzone jest, na warunkach przemysłowych, wzorowe gospodarstwo rybne.

Wszelkie naprawy sprzętu gospodarczego, jakoteż maszyn i narzędzi rolniczych, dokonywane są we własnych warsztatach: stolarskim i mechanicznym, oraz — kuźni.

Kończąc ten pobieżny zarys obecnego stanu dóbr „Mała Wies”, musimy dodać, że wiele one ucierpiały w okresie wojny światowej. Wówczas to folwark „Łęczeszyce” został doszczętnie spalony, a cegielnię, wraz z ogromnym kominem wysadzono w powietrze. Dziś wszystko już zostało odbudowane i piękna ta majątność znajduje się na drodze do dalszego wspaniałego rozwoju. Jest to bezsporną zasługą obecnego jej właściciela Zdzisława ks. Lubomirskiego, który tę sławną wielkopańską siedzibę zdołał z gruzów i zgłiszcz wydzwignąć do dzisiejszego poziomu najpełniejszego rozkwitu. Wypada zatem zapoznać się z jego dotychczasowym życiem, oraz naprawdę bogatą działalnością na niwie narodowo-społecznej.

Książę-Regent Zdzisław Lubomirski urodził się w 1865 roku w Niżnym Nowogrodzie w Rosji, jako syn zesłanego tam za udział w ruchach patryjotycznych ś. p. Jana Tadeusza ks. Lubomirskiego. Gimnazjum niższe skończył w Kalksburgu pod Wiedniem, a wyższe — w Krakowie, poczem jako poddany austriacki, odbył jednoroczną służbę wojskową. Po wyjściu z wojska skończył Wydział Prawny Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, poczem doktoryzował się na Uniwersytecie w Grazu, uzyskując tytuł doktora praw.

Od młodości nieomal lat poświęcił się pracy społecznej, piastując od 1904 roku stanowisko

wice-prezesa Warszawskiego Towarzystwa Dobroczynności. Po trzech latach pracy na powyższym posterunku, kiedy, z chwilą rozwiązania Polskiej Macierzy Szkolnej, powstało Towarzystwo Wpisów Szkolnych, Książę-Regent objął stanowisko wice-prezesa tego towarzystwa, a równocześnie piastował godność członka Rady Nadzorczej Towarzystwa Kredytowego m. st. Warszawy, oraz stał na czele Towarzystwa Pracy Społecznej.

Podczas ruchu neosłowiańskiego Książę w 1908 roku nawiązał stosunki sąsiedzkie z Czechami, a następnie przewodniczył wycieczce polskiej na wystawę do Pragi. W następnym roku, z okazji wystawy w Częstochowie, Czesi rewizytowali Polskę, a gości przyjmował w Warszawie Książę-Regent na czele specjalnego Komitetu.

Późniejsze lata, aż do chwili wybuchu wojny, Książę spędził na ofiarnej pracy, biorąc czynny udział w szeregu imprez społecznych i dobroczynnych.

W pierwszych dniach wojny światowej powstał w Warszawie Komitet Obywatelski. Z chwilą opuszczenia przez Rosjan Warszawy, Komitet ten, na którego czele, od pierwszej chwili jego istnienia, stał Książę-Regent, przejął zarząd miasta w swoje ręce.

W 1916 roku niemieckie władze okupacyjne zarządziły pierwsze wybory do Rady Miejskiej m. st. Warszawy, która obowiązki prezydenta Stolicy powierzyła Ks. Lubomirskiemu.

Wrzesień 1917 roku zastał Zdzisława Ks. Lubomirskiego na stanowisku członka Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego, w której zasiadał wspólnie z Kardynałem ks. Aleksandrem Kakowskim i Józefem Ostrowskim. Był to bezwątpienia najcięższy okres w życiu Księcia, strawiony na ustawicznych utarczkach z rabusiami okupacyjnymi.

Rada Regencyjna sprawowała swe obowiązki aż do dnia 14 listopada 1918 roku, kiedy — to, po rozbrojeniu okupantów, publicznym dekretem przekazała władzę Komendantowi Józefowi Piłsudskiemu.

W dobie inwazji bolszewickiej w 1920 roku Książę-Regent wstąpił do Wojska Polskiego, jako ochotnik, i w stopniu podporucznika pełnił obowiązki oficera sztabowego.

Zmęczony życiem politycznym, Książę-Regent usunął się na lat kilka w zacisze domowego ogniska, aby następnie, ze świeżym zapasem sił i energii, ponownie rzucić się w wir pracy, biorąc w 1926 roku, czynny udział w tworzeniu grupy konserwatywnej, oraz — w popieraniu rządów Marszałka Piłsudskiego. Wybrany w 1928 roku do Senatu z miasta st. Warszawy, Książę-Regent piastuje obecnie godność prezesa senackiej Komisji do Spraw Zagranicznych.

Przemysł i Handel.

po 11-tu latach istnienia Odrodzonej Polski.

W tym niezwykle bogatym dziale, jakim jest nasz przemysł i handel, kilka zaledwie przykładów możemy przytoczyć. Zaznaczyć również musimy, że, przy omawianiu działalności poszczególnych instytucji i firm, nie kierowaliśmy się ich wielkością, względnie popularnością, lecz raczej bra-

liśmy pod uwagę istotne zasługi, poniesione w danej dziedzinie przemysłu lub handlu. Stąd też wypływa tak wielka różnorodność, co do rodzaju i zakresu działania, zamieszczonych poniżej firm i instytucji.

PRZEMYSŁ MASZYNOWY,

Na czele naszego przemysłu maszynowego kroczą bezwątpienia **Zakłady Mechaniczne „Ursus”, Sp. Akc.**, istniejące w Warszawie przy ul. Skierniewickiej Nr. 27/29 (tel. 170-08).

Zakłady te założone zostały w 1894 roku, przyczem pierwotna ich nazwa brzmiała: Specjalna Fabryka Armatur i Motorów „Ursus”.

Założyciele tej placówki, która dziś jest jednym z największych zakładów naszego przemysłu metalowego, przez użycie w nazwie fabryki imienia bohatera „Quo Vadis”, symbolizującego siłę i wytrzymałość; postawili sobie za cel szczytną dewizę: osiągnięcia tych samych walorów w produktach fabryki. I przyznać należy, że fabryka istotnie wierna była intencjom założycieli, bowiem wyroby jej, a więc: armatury, motory spalinowe i motory Diesel’a, występujące pod nazwą „Ursus”, zaszczytnie znane były ze swej doskonałości nie tylko w Polsce, ale i poza jej granicami. Wymownym wyrazem tego jest podbój przez te wytwory szeregu, poza polskim, rynków zbytu, a przede wszystkim rosyjskiego, gdzie armatury i motory „Ursusa” szeroko były rozpowszechnione. Dla ilustracji wystarczy dodać, że np.: we Władywostoku, a więc na krańcach Rosji Azjatyckiej, czynnych przed wojną było sześćdziesiąt kilka motorów „Ursusa”.

Przetrwawszy wojnę światową i okupację niemiecką, „Ursus” od pierwszej chwili istnienia Odrodzonego Państwa Polskiego stanął do pracy, produkując broń dla, walczącej o całość granic, Armii Polskiej, oraz — maszyny amunicyjne dla innych fabryk.

Ogólny widok Fabryki Samochodów „Ursus”
w Czechowicach pod Warszawą.

Z chwilą zakończenia wojny polsko-bolszewickiej fabryka powróciła do dawnej produkcji armatur i motorów, przyczem w 1921 roku przemianowana została na spółkę akcyjną, pod nazwą: „Zakłady Mechaniczne „Ursus”. Kapitał zakładowy Spółki wynosił 15 milionów złotych, a 90% akcji znalazło się w posiadaniu Banku Gospodarstwa Krajowego.

Zagadnienie „zmotoryzowania” kraju jest dziś sprawą bodaj najważniejszą i najaktualniejszą. Toteż Zakłady Mechaniczne „Ursus” w pełnym zrozumieniu tej potrzeby, rozpoczęły produkcję samochodów. W tym celu w Czechowicach pod Warszawą zorganizowana została pierwsza w Polsce fabryka samochodów. Świetnie wyposażona w najbardziej nowoczesne

obrabiarki, fabryka ta oparta jest na ostatnich w tej dziedzinie doświadczeniach zagranicy, a produkcja jej obejmuje kompletne samochody oraz wszystkie ich części składowe.

W fabryce samochodów „Ursus” zbudowane zostały pierwsze polskie samochody ciężarowe i pierwsze polskie autobusy, całkowicie w kraju wykonane, a przytem użyte do nich surowce i materiały są 99% pochodzenia krajowego.

Niezależne od fabryk: armatur, silników i samochodów Zakłady Mechaniczne „Ursus” posiadają również własną odlewnię żeliwa i metali półszlachetnych, która pokrywa nie tylko zapotrzebowanie własnych przedsiębiorstw, ale pracuje równocześnie na potrzeby innych fabryk.

Obecnie Zakłady Mechaniczne „Ursus” produkuje w swych fabrykach: w fabryce armatur: — armatury do pary, gazu i wody, oraz armatury specjalne dla cukrowni; w fabryce silników: — silniki spalinowe, systemu Diesel’a, dwu i czterosuwne, sprężarkowe i bezsprężarkowe o mocy od 3 do 600 KM; w fabryce samochodów: — podwozia i samochody ciężarowe, autobusy, samochody specjalne, jak polewaczki, wozy strażackie i t. p.; w odlewni: — odlewy żeliwne (produkcja roczna około 4 000 ton), odlewy z metali półszlachetnych, jak aluminium, bronz i t. p. (roczna produkcja około 500 ton).

Produkcja wszystkich fabryk oparta jest w pierwszym rzędzie na surowcach i materiałach pochodzenia krajowego. To też import surowców jest naprawdę minimalny.

Celem utrzymania jaknajściślejszego kontaktu z poszczególnymi dzielnicami Rzeczypospolitej, Zakłady posiadają we wszystkich województwach własne przedstawicielstwa. Ponadto utrzymują jedną reprezentację zagraniczną w Rydze.

O wysokiej wartości produktów Zakładów Mechanicznych „Ursus” świadczy wymownie fakt, że otrzymały one za ogólną swoją działalność „Złoty Medal” na Powszechnej Wystawie Krajowej w 1929 roku w Poznaniu.

Na czele Zakładów Mechanicznych „Ursus” stoi Zarząd, w skład którego wchodzi p.p.: gen. Feliks Maciszewski, Dr. Feliks Merunowicz, inż. Jan Piotrowski, inż. Tadeusz Blaut, inż. Ludwik Rossman, inż. Witold Kazimierz Wierzejski.

Kierownictwo Zakładów spoczywa w ręku dwóch wybitnych fachowców, a mianowicie p. p.: Dyrektora Naczelnego Inż. Wiesława Januszewskiego i Dyrektora Handlowego inż. Władysława Antkowskiego, którym też ta, potężna już dziś, placówka gospodarcza w dużej mierze zawdzięcza swój wspaniały rozwój.

W rozwoju naszej spółdzielczości mleczarskiej niemałą odegrała rolę, zaszczytnie znana firma, występująca pod nazwą: **Towarzystwo „Alfa - Laval”, Sp. z ogr. odp.**, a istniejąca w Warszawie przy ulicy Tamka Nr. 3 (dom własny).

Towarzystwo to powstało w 1900 roku, przyczem główna siedziba jego mieściła się wówczas przy ulicy Miodowej Nr. 17, skąd po upływie kilku lat przeniesione zostało na Krakowskie Przedmieście Nr. 60, gdzie też do chwili obecnej mieści się jego sklep. Biura natomiast jako — też składy, naprawnia i garaże tego Towarzystwa mieszczą się obecnie

we własnym olbrzymim, nowoczesnie urządzonym gmachu przy ulicy Tamka Nr. 3. Wpsaniały gmach ten zaczęto budować na wiosnę 1928 roku, a dziś jest już całkowicie wykończony. Budowa tego imponującego gmachu, o pięknych, wielkich i widnych salach biurowych, kosztowała zgórą dwa i pół miliona złotych.

Obecna nazwa Towarzystwa, które zarejestrowane jest jako firma polska, znana jest dopiero od d. 2 czerwca 1924 roku, kiedy-to Towarzystwo ostatecznie ustaliło brzmienie swej firmy. Przedtem zaś w ciągu 24 lat swego istnienia występowało ono pod różnymi kilkakrotnie w owych czasach zmienianymi, nazwami.

Świetnie rozwijające się Towarzystwo, zmuszone było w okresie wojny światowej znacznie ograniczyć swoją pożyteczną działalność. Zatrudniało też ono wtedy zaledwie 6 pracowników. Dopiero po wojnie światowej, a ściśle z chwilą Odrodzenia Państwa Polskiego wkroczyło ono na właściwą drogę swego rozwoju. Obecnie Towarzystwo „Alfa-Laval” zatrudnia w centrali w Warszawie i filji w Poznaniu przy ul. Gwarnej. Nr. 9 ogółem około 200 pracowników i posiada kilkanaście samochodów,

p. Dyrektor
Zygmunt Rudowski.

Towarzystwo „Alfa-Laval” prowadzi sprzedaż światowej sławy wirówek „Alfa-Laval”, wyrabianych przez szwedzką fabrykę „Aktiebolaget - Separator” w Sztokholmie, a ponadto — wszelkich innych maszyn mleczarskich „Alfa” i „Astra” produkowanych przez wszystkie fabryki, wchodzące w skład wymienionego wyżej koncernu. Prócz powyższego Towarzystwo urządza pełne instalacje wszelakiego typu zakładów mleczarskich w całym kraju. Najpełniejszym wyrazem niezwykle żywej i bogatej działalności Towarzystwa jest fakt, że w okresie ostatnich 4-ech lat zainstalowało ono urządzenia mleczarskie: ręczne w 759 i parowe w przeszło 50 spółdzielniach mleczarskich. Wśród zainstalowanych przez Towarzystwo mleczarni znajdują się również i szkolne, naprz.: jedna z największych we Wrześni woj. Poznańskiego, następnie w Szafarni, pow. Rypińskiego, oraz — w Liskowie.

Mleczarstwo polskie w dużej mierze zawdzięcza swój rozwój Towarzystwu „Alfa-Laval”, albowiem przoduje ono stale w akcji społecznej, dążącej do rozwoju mleczarstwa w Polsce wogóle, a spółdzielczości mleczarskiej — w szczególności. Wyrazem tego jest fakt, że Towarzystwo nie tylko instalowało w spółdzielniach mleczarskich urządzenia, na warunkach niezwykle dogodnego kredytu, dochodzącego jak naprz.: przy instalacjach ręcznych do 12 miesięcy, ale ponadto, subsydjowało i subsydjuje ruch spółdzielczy, przy czym subsydia te wynosiły w 1928 roku 37.280 złotych.

Instalując setki mleczarni ręcznych spółdzielczych, oraz szereg mleczarni parowych i instalacji chłodniczych, Towarzystwo „Alfa-Laval” zyskało sobie powszechne uznanie, czego wymownym dowodem jest stale wzrastający obrót, a przede wszystkim — troskliwe poparcie wszelkich organizacji rolniczych i społecznych, pracujących na niwie mleczarstwa.

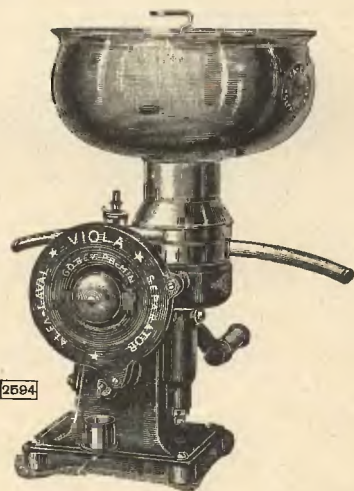
Oddział Towarzystwa „Alfa-Laval” w Poznaniu poza wyżej wymienionymi artykułami, urządzeniami i aparatami mleczarskimi, prowadzi również sprzedaż mechanicznych dożarek „Alfa”, które znalazły szerokie zastosowanie szczególnie w Wielkopolsce. T-wo „Alfa — Laval” prowadzi obok tego sprzedaż parników cynkowych „Alfa”.

O tych ostatnich wypada nam specjalnie kilka słów powiedzieć. Parnik Alfa jest niezbędny dla każdego: rolnika, mleczarza, ogrodnika, rzeźnika i t. d. Używa się go do: parowania pasz (okopowych, zboża, plew, siewki i t. p.), wygotowywania białizny, grzania wody, wyparzania naczyń i sprzętów, gotowania marmelad, powideł i t. p., wytapiania tłuszczów oraz szeregu innych potrzeb gospodarczych. Rolą wyznaczoną parnikowi „Alfa” jest służenie posiadaczowi po kilka razy dziennie do różnych celów. Funkcje swoje spełnia on sprawnie, codziennie przez długie lata, co potwierdza ponownie fakt, że najlepsze wyroby tego rodzaju, dają tylko fabryki „Alfa”. Specjalnie ważne znaczenie posiada parnik „Alfa” dla przygotowania, jak już zaznaczyliśmy, paszy dla bydła i trzody. Pasza ta nigdy nie powinna być gotowana, a to ze względu na to, że wiele traci na swej wartości, po odłaniu bowiem odgotowanej wody w znacznym stopniu uchodzą z niej, a zwłaszcza z ziemniaków, składniki pożywcze. Przy parowaniu natomiast unika się tego i przez to właśnie parniki „Alfa” mają tak doniosłe znaczenie dla przygotowania paszy.

Wspaniały rozwój Towarzystwa „Alfa-Laval”, a nade wszystko szeroka jego popularność oraz najpełniejsze zaufanie licznej klienteli, dobitnie stwierdzają ważność i pożyteczność tej placówki, której zasługi, zwłaszcza dla polskiego mleczarstwa, są naprawdę olbrzymie.

Niepoślednią rolę w rozwoju i działalności Towarzystwa odegrało jego kierownictwo, spoczywające w wytrawnych rękach, wybitnego w tym dziale fachowca, p. Dyrektora Zygmunta Rudowskiego, który na czele tej placówki stoi bez przerwy od 1912 roku do chwili obecnej. Jemu to w dużej mierze przypisać należy nadanie szybkiego tempa i istic amerykańskiego rozmachu, z jakimi ta zasłużona instytucja pracuje, i dlatego nie będzie od rzeczy, skoro poświęcimy słów kilka samej jego osobie.

Pan Dyrektor Zygmunt Rudowski urodził się w dniu 12 .X. 1872 roku. Skończywszy szkołę Handlową im. Kronenberga w Warszawie, specjalizował

Wirówka Alfa-Laval.

się w swoim zawodzie zagranicą, głównie w Szwajcarii, Niemczech i Danji. Po skończeniu studiów zawodowych powrócił do kraju i objął stanowisko dyrektora Towarzystwa Mleczarskiego, istniejącego do chwili obecnej pod zmienioną nazwą Związku Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich w Warszawie. Opuściwszy w 1912 roku powyższe stanowisko, przeszedł do Towarzystwa „Alfa-Laval”, w którym w niedalekiej przyszłości święcić będzie 20-lecie kierowania jego działalnością.

PRZEMYSŁ ODLEWNICZY.

Jednym z najpoważniejszych czynników, posiadających olbrzymi wpływ na rozwój świata przemysłowego, jest zagadnienie racjonalnej organizacji zbytu. Dlatego też wszelkie w tym kierunku poczynania powitać należy ze szczerem uznaniem, zwłaszcza wówczas, gdy dotyczą one tak poważnej gałęzi, jaką bezwątpienia jest nasza produkcja odlewów żeliwa.

Ostatnio, a mianowicie w kwietniu roku ubiegłego, powstała placówka, która przyjęła na swe barki racjonalną organizację zbytu odlewów żeliwa. Instytucja ta, występująca pod nazwą: „Centrala Handlowa Odlewni Żeliwa, Sp. z ogr. odp.”, a mieszcząca się w Warszawie przy ulicy Mazowieckiej Nr. 7 (tel. 233-43), przez zawarcie odpowiedniej konwencji początkowo z 12-tu większymi wytwórniami odlewów żeliwa, produkującymi odlewy handlowe, istniejącymi na terenie Państwa Polskiego, stała się autoryzowanym wykładnikiem interesów handlowych tych skonwencionowanych odlewni.

Wkrótce po rozpoczęciu działalności przystąpiło do konwencji kilka dalszych fabryk, w związku z czem liczba skonwencionowanych odlewni wzrosła nieomal w dwójnasób. Obecnie zatem „Centrala” reprezentuje 22 fabryki. Są to następujące zakłady przemysłowe: M. Adler, J. Panowski Odlewnia Żelaza i Fabryka Maszyn „Huta Pawła” Żory, G. Śląsk; Zakłady Mechaniczne i Odlewnia Żelaza „Białogon” właściciel Leon Skibiński. Warszawa, ul. Bracka Nr. 5; Odlewnia Żelaza i Emaljernia „Glinice” Radom; Fabryka Odlewów Żelaznych i Warsztaty Mechaniczne Bernard Goldkorn, Miechów; Herzfeld i Victorius, S. A. Grudziądz; Tow. Zakł. Metalowych B. Hantke w Warszawie; Huta Blachownia. Warszawa, ul. Srebrna Nr. 9; Zakłady Przemysłowe, Odlewnia Żelaza i Emaljernia „Kamienna” — Jan Witnicki, Skarżysko-Kamienna; Fabryka Odlewów Żelaznych Jakób Kleiner Suke. Opoczno; Fabryka Odlewów Żelaznych, Zakłady Mechaniczne S. Kronenblum, Końskie; Tow. Częstochowskiej Fabryki Odlewów i Emaljernia „Metalurgia”, Częstochowa; Fabryka Odlewów Żelaznych i Zakłady Mechaniczne „Neptun” J. Mintz, Końskie; Radomska Odlewnia Żelaza, Radom; Odlewnia Żelaza J. Rubinstein, Radom; Zakłady Przemysłowe „Rzuców” Witolda Mokiejewskiego w Rzucowie; Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki (Poręba) Warszawa, ul. Marszałkowska Nr. 46; Fabryka Odlewów Żelaznych, Emaljernia, Wytwórnia Żelazek i Kubłów Ocynkowanych „Słowianin”, Końskie; Tow. Akc. Zakładów Górniczo-Hutniczych „Stąporków”, Warszawa, ul. Mazowiecka Nr. 7; Suchedniowska Fabryka Odlewów i Huta Ludwików, S. A., Kielce. Fabryka w Kielcach i Fabryka w Su-

chedniowie; „Węgierska Górka” Górnicza i Hutnicza Sp. Akc. w Węgierskiej Górze. Odlewnia Żelaza Wegner w Gorlicach.

Zadaniem „Centrali Handlowej Odlewni Żeliwa” jest w pierwszym rzędzie uporządkowanie handlu artykułami odlewniczymi. Biorąc zaś pod uwagę fakt, że reprezentuje ona 98% produkcji masowych artykułów handlowych, co łącznie z artykułami zsyndykowanymi w „Cebeo” i „Ruropolu” stanowi około 70% całej produkcji odlewniczej w Polsce, jasne się staje, że posiada ona decydujący wpływ na obroty handlowe temi artykułami na rynku wewnętrznym.

Rozpoczynając działalność w kwietniu roku ubiegłego, „Centrala” niezwykle pomyślnie rozwija się, zatrudniając już obecnie 12 pracowników, a także obejmując coraz to większą ilość artykułów odlewniczych, podlegających konwencyjnym warunkom sprzedaży.

W chwili obecnej „Centrala” zwróciła baczną uwagę na zorganizowanie kupiectwa w zrozumieniu wytworzenia silnego odbiorcy — hurtownika. Akcja ta daje pomyślne wyniki, powstały już bowiem zrzeszenia kupieckie w poszczególnych rejonach Państwa, obejmujące działalnością swoją coraz to szersze tereny i skupione w 2 zrzeszeniach, a mianowicie: Zrzeszeniu Hurtowników Żeliwa i Artykułów Sanitarnych oraz Związku Kupców Branży Żelazo-Odlewniczej, które to Związki działalnością swoją obejmują całe terytorjum Rzeczypospolitej Polskiej.

Niezwykle doniosłą innowację wprowadziła ta pożyteczna instytucja w dziedzinie kredytu w sensie sprowadzenia wekslu kupieckiego do roli należytego instrumentu płatniczego w obrocie krótkoterminowym. Określając obliża poszczególnych hurtowników wszystkich fabryk, „Centrala” śledzi za należytem kryciem tego obliża. Zarządzenie powyższe, w dużym bezwątpienia stopniu, uzdrowi dotychczasowe stosunki w kupiectwie, uniemożliwiając ludziom nieuczciwym popelnianie, tak licznych obecnie nadużyć wekslowych. Poza tem „Centrala”, idąc w kierunku racjonalizacji pracy przemysłu, podjęła kroki, mające na widoku standaryzację i normalizację produkcji odlewniczo-handlowej w Polsce.

Na mocy decyzji skonwencionowanych fabryk „Centrala Handlowa Odlewni Żeliwa” jeszcze w roku bieżącym przystąpi do zorganizowania i uporządkowania spraw eksportowych, co stworzy dla naszej produkcji odlewniczej nowe wspaniałe horyzonty rozwoju, otwierając dla niej szereg zagranicznych rynków zbytu.

Kierownictwo „Centrali Handlowej Odlewni Żeliwa” spoczywa w rękach p. p. Dyrektora Jerzego Lipowskiego i Feliksa Wielogłowskiego.

W dziedzinie hurtowego handlu odlewami ogrzewalnymi pierwsze bezwątpienia miejsce zajmuje **Centralne Biuro Sprzedaży Odlewów Ogrzewalnych „Cebeo”, Sp. z ogr. odp.**, istniejąca w Warszawie przy ul. Czackiego Nr. 12.

„Cebeo” powstało w 1925 roku, jako syndykat wytwórców odlewów ogrzewalnych, przyczem pierwotnie zrzeszało ono trzy fabryki, a mianowicie: Tow. Akc. „Stąporków”, Sp. Akc. „Rohn, Zieliński i S-ka” i Zakłady Przem. „Kamienna” w Skarżysku.

W lipcu 1928 roku ilość reprezentowanych przez Zrzeszenie „Cebeo” fabryk uległa znacznemu zwiększeniu, przystąpiły bowiem do niego: Tow. Akc.

„Starachowice”, Stowarzyszenie Mechaników Polskich w Zawierciu oraz Odlewnia Stanisław Weigt i S-ka w Łodzi. Ogólna zatem ilość, reprezentowanych przez „Cebeo”, fabryk wynosi obecnie 6 wielkich zakładów przemysłowych.

„Cebeo” spełnia rolę hurtowego pośrednika pomiędzy wytwórcami, a firmami instalacyjnymi branży centralnego ogrzewania, jest więc instytucją sprzedażo-rozdzielczą, mającą na celu przede wszystkim unormowanie cen i warunków sprzedaży na rynku wewnętrznym.

Wchodzące w skład Syndykatu „Cebeo” fabryki, wskutek stosunkowo szczupłej pojemności rynku wewnętrznego, jakoteż — braku zagranicznych rynków zbytu, a zwłaszcza — rosyjskiego, który był naprawdę wielkim konsumentem, przechodzą obecnie ciężki kryzys nadprodukcji. Dla dokładniejszego scharakteryzowania sytuacji wystarczy dodać, że całe obecne zapotrzebowanie roczne artykułów odlewniczych, w dziale odlewów ogrzewalnych, byłaby w stanie pokryć pełna produkcja jednej tylko z większych fabryk. To też zdolność produkcyjna, zrzeszonych w Syndykacie, fabryk wykorzystywana jest obecnie zaledwie w 30% pełnej ich produkcji. W związku z powyższym na „Cebeo” spadł obowiązek chronienia reprezentowanych przez siebie fabryk od zbędnej, a tak szkodliwej dla ich interesów, konkurencji.

„Cebeo” udziela kredytu na przeciąg trzech miesięcy, uzależniając jego wysokość od zdolności kredytowych poszczególnych klientów, którzy ponadto podzieleni są, pod względem kredytowym, na kilka kategorii, odpowiadających ściśle zgromadzonemu o nich informacjom i wywiadowi.

Celem utrzymywania ścisłego kontaktu z firmami instalacyjnymi innych dzielnic Polski „Cebeo” utrzymuje stałych swoich przedstawicieli: w Poznaniu Lwowie, Krakowie, Katowicach, Łodzi i Gdańsku. Ponadto Syndykat posiada swoje składy w Katowicach i Gdańsku.

W skład Zarządu „Cebeo” wchodzi przedstawiciele wszystkich zrzeszonych w nim fabryk.

Kierownictwo Centralnego Biura Sprzedaży Odlewów Ogrzewalnych „Cebeo” spoczywa w ręku pp. Dyrektorów Jerzego Helczyńskiego i Stanisława Ligarszewskiego.

PRZEMYSŁ METALOWY.

Niepoślednie miejsce w naszym przemyśle metalowym zajmuje „Wytwórnia Pędni, Maszyn i Odlewnia Żeliwa, Krawczyk i S-ka”, istniejąca od 35-ciu lat w Zawierciu. Powstała ona w 1895 roku pod firmą „Sambor i Krawczyk”, jako skromny warsztat mechaniczny, stale rozrastający się, o rozmiarach którego świadczy kapitał zakładowy, wynoszący 1.100.— rb.

Rok 1911 był przełomowym w rozwoju fabryki, która z małej fabryczki przedzierzgnęła się, w duże przedsiębiorstwo przemysłu metalowego, otrzymując dzisiejszą swoją nazwę. Od tego czasu fabryka rozwijała się niezwykle pomyślnie, zatrudniając w roku wybuchu wojny światowej około 400 robotników.

Wojna światowa zahamowała dalszy świetny rozwój przedsiębiorstwa. Fabryka była nieczynna, a niemieckie władze okupacyjne wywiozły z niej do Niemiec część maszyn, dekompletując w ten sposób jej urządzenie.

W 1919 roku fabryka wznowiła swoją działalność i aczkolwiek początkowo pracowała w znacznie mniejszym niż przed wojną zakresie, to jednakże stopniowo zwiększała produkcję, przekraczając już w 1927 roku normy przedwojenne. Wymownym dowodem tego jest przede wszystkim liczba zatrudnionych w niej osób, która stale wzrastała, dochodząc obecnie do 500 robotników i 30 pracowników biurowych. Potwierdza to również i kapitał zakładowy przedsiębiorstwa, wynoszący w chwili obecnej 1.250 000.— zł., do którego przedsiębiorstwo doszło własnymi siłami. t. j. bez zewnętrznych wkładów.

Fabryka zajmuje rozległy, bo wynoszący 8 morgów, teren, z czego 4 morgi zajęte są pod zabudowania fabryczne, składy i budynki biurowe.

W 1926 roku Kierownictwo fabryki przystąpiło do realizacji wielkiego programu inwestycyjnego, mającego na celu przede wszystkim zaopatrzenie przedsiębiorstwa w najnowszy typ maszyn i urządzenia. Program ten nieomal całkowicie wykonano i obecnie fabryka we wszystkich swoich działach posiada najbardziej nowoczesne maszyny, sprowadzone z Francji i Niemiec. W roku ubiegłym Zarząd fabryki zmuszony był przerwać dalsze prace inwestycyjne, a to ze względu na panujący w kraju ogólny kryzys finansowy.

Hala maszyn w „Wytwórni Pędni, Maszyn i Odlewni Żeliwa, Krawczyk i S-ka” w Zawierciu.

Obecnie w fabryce prowadzone są równorzędnie trzy zasadnicze działy pracy, a więc: odlewnia żeliwa, warsztaty mechaniczne i warsztaty konstrukcji żelaznej.

Produkcja roczna fabryki stanowi obecnie równowartość 4 milionów złotych, przyczem specjalnością firmy są: pędnie, okna żelazne dla fabryk i magazynów, odlewy żeliwne, części maszyn dla przemysłu cementowego i papierniczego oraz urządzenia do masowego transportu materiałów. Specjalne uznanie należy się Kierownictwu fabryki za wprowadzenie w jej produkcji urządzeń do masowego transportu materiałów. Ten dział produkcji uruchomiony został w fabryce przed trzema laty i dziś już zaspakaja potrzeby rynku wewnętrznego, wypierając skutecznie podobne fabrykaty zagraniczne, do niedawna jedyne i bezkonkurencyjne. Ponadto fabryka zajęła się budową elewatorów zbożowych i wykonała już całkowicie 2 elewatory: pierwszy w Warszawie dla Miejskich Zakładów Zaopatrywania na 12.000 ton i drugi w Wilnie dla Intendentury Wojskowej na 2.400 ton. Trzeci elewator na 2.400 ton fabryka buduje obecnie również dla wojska w Wilnie. Mówiąc o elewatorach, ubolewać należy, że wówczas, kiedy polski przemysł całkowicie przygotowany jest do wznoszenia tego rodzaju budowli — budowa rządowych elewatorów zbożowych w Lublinie dostała się w ręce firm niemieckich.

Produkty fabryki szeroko znane są ze swej pierwszorzędnej jakości, wymownym wyrazem czego jest cały szereg odznaczeń i nagród jakie firma „Krawczyk i S-ka” uzyskała na licznych wystawach. Ostatnio, a mianowicie w 1929 roku fabryka wystawiła swoje eksponaty na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu, uzyskując za swoje pędnie i urządzenia do masowego transportu materiałów zaszczytne odznaczenie w postaci „Wielkiego Srebrnego Medalu”. To też wyroby fabryki cieszą się ogólnym uznaniem wśród licznych klientów firmy, która produkty swoje dostarcza również do Państwowej Wytwórni Uzbrojenia oraz utrzymuje stały kontakt z Polską Wytwornią Papierów Wartościowych.

Na specjalne podkreślenie zasługuje fakt, że cały kapitał jest w rękach polskich, przyczem fabryka zatrudnia wyłącznie siły miejscowe, a produkcja jej oparta jest wyłącznie na surowcach krajowego pochodzenia.

Mimo wielkich prac inwestycyjnych, dokonanych w okresie ostatnich czterech lat, fabryka nie posiada żadnych absolutnie długów, z tego też względu cieszy się ona najpełniejszym zaufaniem sfer finansowych, korzystając z kredytów w: Banku Polskim, Banku Gospodarstwa Krajowego, Banku Związku Spółek Zarobkowych i Banku Handlowym w Warszawie.

Fabryka posiada oddział swój w Warszawie przy ul. Kruczej Nr. 16 (tel. 105-17) i biuro w Katowicach przy ul. Sokolskiej Nr. 3, oraz — reprezentacje w: Poznaniu, Bydgoszczy, Krakowie i Wilnie.

Kierownictwo fabryki spoczywa w ręku dwóch jej współwłaścicieli p.p. Inz. Ignacego Banachiewicza i Kazimierza Krawczyka, którym też ta poważna dziś placówka naszego przemysłu metalowego zawdzięcza swój wspaniały rozwój.

Siatka jednolita jest wynalazkiem amerykańskiego inż. Golding'a. Wynalazek ten dzięki nieporównanym swoim zaletom technicznym i ekonomicznym zyskał wkrótce ogólne uznanie, czego wymownym dowodem są najwyższe odznaczenia jakie uzyskała na szeregu wystaw światowych.

Siatka jednolita wyrabiana jest z blachy stalowej grubości od $\frac{1}{2}$ do $4\frac{1}{2}$ mm. Głównymi zaletami jej są: doskonałość współdziałania z betonem, nadzwyczajna gibkość i duża wytrzymałość, które to własności przewyższają wszelkie inne tego rodzaju wytwory.

Siatka jednolita jest nie do zastąpienia, jako uzbrojenie betonu, szczególnie przy budowie gmachów publicznych, kopuł, wież, zabudowań fabrycznych, domów mieszkalnych i t. p. gdzie znajduje szerokie zastosowanie do zbrojenia: fundamentów, stropów, ścian, oraz do tynkowania systemem Rabbitza. Przez stosowanie siatki jednolitej całość budowli zyskuje na trwałości, a także otrzymuje należyte zabezpieczenie poszczególnych jej części od ognia, wilgoci i robactwa. Poza działem budowlanym siatka jednolita znalazła duże zastosowanie jako doskonały materiał na ogrodzenia wszelkiego rodzaju.

Niemniej cennym nabytkiem jest siatka jednolita dla majątków ziemskich i zagród wiejskich, gdzie zastosowana być może przy budowlach i urządzeniach gospodarczych.

Wyłączne prawo wyrobu w Polsce siatki jednolitej posiada „Polska Fabryka Siatki Jednolitej Hr. St. Ledóchowski Sp. Akc.”, istniejąca w Warszawie przy ul. Przemysłowej Nr. 24/32 (tel. 72-35). Założona ona została przez Hr. St. Ledóchowskiego w 1908 roku, początkowo jako „Towarzystwo Handlowe Hr. St. Ledóchowski i S-ka”, które następnie przekształcono na spółkę akcyjną pod dzisiejszą nazwą.]

Siatka jednolita.

Siatka jednolita produkcji polskiej w niczem nie ustępuje podobnym fabrykatom zagranicznym, czego wymownym dowodem są liczne pierwsze nagrody i złote medale, uzyskane przez nią na międzynarodowych wystawach: w Paryżu, Moskwie, Brukseli, Warszawie, Glasgowie i t. d., oraz stale rozwijający się eksport do Turcji, Indyj, Łotwy i Rumunji.

W roku 1910 twórca fabryki p. St. hr. Ledóchowski, otrzymał Dyplom Honorowy za wprowadzenie w kraju nowej gałęzi przemysłu.

Zapotrzebowanie na siatkę jednolitą stale wzrasta, znajduje ona bowiem coraz szersze zastosowanie przy budowie wszelkich gmachów i urzędów państwowych. Ostatnio siatka jednolita użyta została przy budowie: chłodni w Gdyni, tunelu kolejowego w Warszawie, gmachów: Banku Gospodarstwa Krajowego i Banku Cukrownictwa w Warszawie, Elektrowni w Łucku, oraz hangarów lotnictwa wojskowego w Warszawie, Lwowie, Krakowie, Poznaniu, i t. p.

Roczna produkcja siatki jednolitej przekracza obecnie równowartość 1 miliona złotych, a wartość eksportu wynosi zgorą 20% ogólnej produkcji rocznej fabryki. Dla celów eksportowych fabryka utrzymuje stałe swoje przedstawicielstwo w Brukseli.

Ostatnio fabryka uzyskała na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu dwa nowe odznaczenia, a mianowicie: „Mały Złoty Medal” od Dyrekcji Wystawy i Duży „Medal Srebrny”, stanowiący nagrodę państwową.

PRZEMYSŁ BUDOWLANY.

Zagadnienie skutecznej walki z żywiołowymi pożarami, jakich terenami są wsie i miasteczka polskie, sprowadza się nie tylko do potrzeby organizacji racjonalnej sieci straży ogniowych, ale przede wszystkim wymaga szerokiej propagandy, zmierzającej ku wyrobieniu w sferach włościańskich i małomiasteczkowych zupełnego zrozumienia konieczności stosowania w budownictwie materiałów ogniotrwałych. Akcja ta niezwykle trudna, zwłaszcza w dobie obecnie przeżywanego kryzysu gospodarczego, napotyka też niejednokrotnie na olbrzymie przeszkody głównie w postaci braku odpowiednich funduszy, które oczywiście przy wznoszeniu budynków z materiałów ogniotrwałych muszą być stosunkowo wyższe. Nie powinno to jednak zrażać i być powodem do zaniechania tej ze wszechmiar godnej poparcia propagandy, lecz przeciwnie musi być ona rozwijana coraz — to szerzej, a biorąc pod uwagę obecny niski stan zamożności wsi polskiej, iść powinna przynajmniej w kierunku dostatecznego zabezpieczenia od ognia obecnych nieogniotrwałych budowli.

Jak wiadomo, główną przyczyną szybkiego rozszerzania się ognia są, w wypadku pożaru, nieogniotrwałe dachy, kryte zazwyczaj gontem, lub co gorzej jeszcze — papą, albo słomą. Lada iskra przy takim pokryciu decyduje o zniszczeniu już nie jednego, ale dziesiątków i setek budynków. Uniknąć tego można jedynie przy kryciu dachów materiałami ogniotrwałymi, z pośród których na pierwsze miejsce wysuwa się ogniotrwała, a przytem lekka więc najlepiej nadająca się dla budowli wiejskich, dachówka azbestowo-cementowa, znanej, wszechświatowej marki „ETERNIT”.

Zrozumiały to już dawno narody zachodniej Europy, gdzie dachówka marki „Eternit” od 30-tu zgorą lat znajduje jaknajszersze zastosowanie. Dla przykładu wystarczy dodać, że mała Austria, której ludność wynosi zaledwie około 7-miu milionów, zużywa rocznie przeszło 6 milionów mtr. kw. dachówki marki „Eternit”, Belgja — 8 milionów mtr. kw., Francja — zgorą 6 milionów mtr. kw., Anglja — 3 miliony mtr. kw. i t. d. i t. d. Jest to wymownym dowodem wysokiej wartości tego idealnego pokrycia dachowego, co ponadto potwierdzone jeszcze zostało szeregiem najwyższych nagród i odznaczeń, jakie

przyznane były dachówce marki „Eternit” we wszystkich kulturalnych państwach świata.

W Polsce produkcja dachówek marki „Eternit” wynosi około 2.250.000 mtr. kw. rocznie. Produkcją tej dachówki zajmują się dwie fabryki: **Zakłady Przemysłowe „ETERNIT” Sp. Akc. w Lublinie**, posiadające centralne swe biuro w Warszawie przy ulicy Koszykowej Nr. 43 (tel. 403-83), a których zakłady fabryczne zatrudniają z górá 150 robotników, i **fabryka w Górcie Sp. Akc. „FIRLEY”** — biuro centralne w Warszawie, Warecka 11.

Dachówka wyrabiana w tych 2-ch fabrykach w niczem nie ustępuje fabrykatom zagranicznym.

Dachówka marki „Eternit” jest całkowicie ogniotrwała, odporna na wszelkie wpływy atmosferyczne i gazy, nieprzemakalna, a przytem — lekką, nie wymaga więc specjalnych, ciężkich wiązań dachowych i dzięki temu może być z łatwością stosowaną do istniejących dachów krytych słomą, papą, gontem i blachą. Będąc złym przewodnikiem ciepła, dachówka „Eternit” chroni latem od zbytnich upałów, zimą zaś zabezpiecza przed mrozami. Nie wymaga malowania i reparacji, zbędną więc jest, kosztowna przy innych rodzajach pokryć, konserwacja.

Dachówka marki „Eternit” jest więc bezsprzecznie najlepszym, najtrwalszym i najtańszym ogniotrwałym pokryciem dachowym, posiadając zaś kilka różnych kształtów, idealnie nadaje się do wszelkich rodzajów i sposobów krycia.

O wysokiej wartości dachówki „Eternit” krajowej produkcji świadczą wymownie liczne nagrody i „Złote Medale” jakie do tej pory uzyskała na wystawach: w Poznaniu, Kaliszu, Włocławku, Łowiczu, Liskowie, Warszawie i Częstochowie, oraz ostatnio w 1929 roku na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu.

W 1929 roku ulokowano na rynku krajowym 7 i pół miliona płyt. Płyty te przeważnie użyte zostały do krycia dachów po wsiach, co bezwątpienia zmniejszy w przyszłości ogólną ilość budynków, trawionych przez pożary.

Zwiększające się z roku na rok zapotrzebowanie na dachówkę marki „Eternit” wskazuje, iż coraz szersze koła ludności zdają sobie sprawę z korzyści osiągniętych przez stosowanie do krycia dachów „Eternitu”. Niejednokrotnie jednak dopiero katastrofa pożaru i w związku z tem, zniszczenie całego dobytku, przekonywa niedoświadczonych włościan o konieczności stosowania „Eternitu”. Ostatnio np., a mianowicie 10 lipca 1929 roku we wsi Okónin pow. Kowelskiego, spłonęło 58 budynków, krytych nieogniotrwałym materiałem, a ocalał jeden — jedyny, kryty dachówką cementowo-azbestową „Eternit” mimo iż wszystkie otaczające go budynki padły pastwą płomieni. Nauczeni smutnem doświadczeniem pogorzelnicy, wznosząc nowe sadyby, zastosowali obecnie do pokrycia dachów „ETERNIT”. — Przykładów takich można przytoczyć bardzo dużo.

To też każdy, kto dba o swój dobytek i pragnie ocalić swe domostwo przed niszczącym żywiołem ognia, powinien dobrze zastanowić się nad tem, czem ma być pokryty dach jego budynku.

PRZEMYSŁ CHEMICZNY.

Jednym z najstarszych w Polsce zakładów przemysłu chemicznego jest, założona w 1840 roku, „**Fabryka Farb, Lakierów i Produktów Chemicznych**,

J. A. Krausse", istniejąca w Warszawie przy ul. Bonifraterskiej Nr. 9 (tel. 18-48). Kapitał zakładowy firmy w chwili jej założenia wynosił 200.000 rubli.

Fabryka zajmuje plac wielkości 16.000 łokci kw., na którym, poza zabudowaniami fabrycznymi, znajduje się dom mieszkalny, mieszczący w sobie również biura firmy. Wszystkie zabudowania fabryczne wraz z maszynami ubezpieczone są w Tow. Ubezpiecz. „Polonia”.

Urządzona według najnowszych wymagań techniki i higieny, fabryka zatrudnia obecnie około 100 osób robotników łącznie z personelem biurowym.

Roczna produkcja fabryki stanowi równowartość 1.200.000 złotych, przyczem specjalnością firmy są: lakiery spirytusowe, lakiery i farby olejne, różne artykuły do skór, farbka do bielizny, zaprawy do podłóg i t. p. i t. p.

Lwia część produktów fabryki idzie na pokrycie zapotrzebowania rynku wewnętrznego i znajduje się w sprzedaży w składach aptecznych i spółdzielniach spożywców. Pozostałą natomiast część produkcji fabryka eksportuje do krajów nadbałtyckich, a mianowicie do Litwy, Łotwy i Estonii.

Podstawę produkcji fabryki stanowią surowce krajowego pochodzenia, których zużywa ona z górą 60% ogólnego ich zapotrzebowania. Importowane są tylko te z pośród surowców, których wogóle w kraju otrzymać nie można.

Fabrykaty firmy zaszczytnie znane są nie tylko w kraju, ale i poza jego granicami, wymownym dowodem czego są liczne odznaczenia i dyplomy uznania, jakie fabryka otrzymała na wystawach światowych: w Paryżu Brukseli, Bukareszcie i t. d. Ostatnio fabryka wystawiała swoje eksponaty na Powszechnej Wystawie Krajowej w 1929 roku w Poznaniu, gdzie uzyskały one zaszczytne odznaczenie w postaci „Srebrnego Medalu”.

Firma posiada własny sklep detaliczny w Warszawie przy ul. Miodowej Nr. 7, a ponadto utrzymuje reprezentacje we Lwowie i Gdyni, oraz dociera do poszczególnych odbiorców przez licznych wojażerów, trudniących się wyłącznie rozpowszechnianiem jej fabrykatów.

Klijentom swoim fabryka udziela kredytu do 4-ch miesięcy, wysokość którego uzależniona jest od zdolności kredytowych poszczególnych odbiorców.

Kierownictwo tej zasłużonej placówki przemysłowej spoczywa w ręku p. p.: Wojciecha Ożarowskiego, Zdzisława Nerlewskiego i Antoniego Sachnowskiego.

Od 1918 roku istnieje w Warszawie przy ul. Królewskiej Nr. 20 znana **Firma Farbiarska p. Wacława Lau.**

Specjalnością tej firmy jest farbowanie wszelkich jedwabi, co wykonywane jest z niezwykłą starannością, to też zakład p. Wacława Lau cieszy się zasłużonym uznaniem wśród sfer artystycznych, a także — szerokich warstw stołecznej inteligencji.

Dowodem tego jest fakt, że wszystkie, co najprzedniejsze w dziale modniarskim, firmy, a więc: „Bogusław Herse”, „Gustaw Żmigryder”, „Lucyna” i t. p. od szeregu lat powierzają wspomnianej firmie farbowanie najcenniejszych materiałów i zawsze Farbiarnia p. Wacława Lau wywiązywała się i nadal się wywiązuje, z przyjętych na siebie obowiązków

ku zupełnemu zadowoleniu wspomnianych wyżej, klijentów. To też nie w tem nie będzie dziwnego, skoro stwierdzimy, że zakład p. Wacława Lau otrzymał za swoją pracę szereg najwyższych odznaczeń, zarówno krajowych, jak i zagranicznych.

Ostatnio firma p. Wacława Lau uzyskała generalne przedstawicielstwo na całą Polskę, europejskiej sławy, farby „Malac” do farbowania i batikowania w zimnej wodzie. Farby te na polskim rynku zdobyły już sobie należyte uznanie i obecnie coraz szerzej są używane przez nasze panie.

Założycielem powyższej firmy, która, jak już na wstępie zaznaczyliśmy, powstała dwanaście lat temu, jest obecny jej właściciel p. Wacław Lau.

Urodzony w 1877 roku w Warszawie, tu też skończył nauki gimnazjalne, poczem poświęcił się sztuce farbiarskiej, udając się na praktykę do Chemnitz.

Po skończeniu praktyki, p. Wacław Lau specjalizował się jeszcze w tym dziale w szeregu farbiarskich zakładów Berlina i Wiednia, poczem udał się do Piotrogradu, gdzie od 1912 roku był dyrektorem popularnej firmy farbiarskiej „Carles Geber”.

W roku 1917 założył obecną swoją firmę, którą do dnia dzisiejszego prowadzi z nieślabnącem uznaniem szerokiej swej klijenteli.

Właściwa Farbiarnia p. Wacława Lau, mieści się przy ul. Królewskiej Nr. 49, posiadając równocześnie piękny magazyn na tejże ulicy pod Nr. 20.

Długoletnia fachowa działalność p. Wacława Lau spotykała się nie tylko z należytem uznaniem samej jego klijenteli, ale też zawsze wysoko respektowana była i przez grono współpracowników tego zawodu, którzy w swoim czasie powierzyli mu godność Starszego Zgromadzenia Cechu Farbiarzy, jaką też bez przerwy przez lat 10 piastował.

P. Wacław Lau.

PRZEMYSŁ FORMIARSKI.

Obok przemysłu szewskiego, który w Polsce osiągnął nie tylko wyżyny swego rozwoju, ale ponadto zaszczytnie znany jest w kraju i zagranicą z jakości swych produktów, równorzędnie rozwinał się przemysł formiarski, dostarczający rzemiosłu szewskiemu kopyt.

Na czele krajowych wytwórni formiarskich kroczy „Fabryka kopyt i szpilek drewnianych „Formiarz” Sp. akc.” w Warszawie.

Wspomniana wytwórnia założona została nieomal ćwierć wieku temu, w 1906 roku w Warszawie pod nazwą „Spółka Formiarzy”. Szesnaście lat wyteżonej działalności tej firmy doprowadziło ją do takiego rozwoju, że aktualną stała się sprawa przekształcenia jej na spółkę akcyjną, czego też dokonano

w 1922 roku, powiększając równocześnie kapitał zakładowy do 130 tysięcy złotych.

Od tego też czasu datuje się niebywały wprost rozwój przedsiębiorstwa, które, zdobywszy odpowiednie podstawy finansowe, nabrało w działalności swej pełnego rozmachu, zdobywając wkrótce w przemyśle formiarskim jedno z poczesnych miejsc, jakie też do dnia dzisiejszego zasłużenie zajmuje.

Zarząd i biura wytwórni mieszczą się w Warszawie przy ulicy Kowieńskiej Nr. 24 (tel. 175-41), natomiast właściwa fabryka, zatrudniająca 130 robotników, znajduje się w Pustelniku pod Warszawą (dojazd Kolejką Marecką do stacji Pustelnik), gdzie na własnych gruntach, przestrzeni 55 tysięcy łokci kwadratowych, pobudowane są, nowocześnie urządzone gmachy fabryczne w ogólnej liczbie 6-ciu. Gmachy te, o dużych i widnych salach roboczych, wyróżniają się swoją oryginalną strukturą architektoniczną, oraz idealną czystością z pośród innych tego rodzaju zakładów w Polsce.

Mówiąc o Sp. Akc. „Formiarni”, należy wspomnieć jeszcze o jej istotnie wzorowo urządzonych, warsztatach mechanicznych oraz suszarniach, a także — zaznaczyć, że posługuje się własną boczniką kolejową.

Produkcja fabryki, do której należą kopyta do mechanicznie i ręcznie wytwarzanego obuwia, oraz wszelkiego rodzaju — prawidła i prawidełka, a także — szpilki drewniane, wynosiła w roku ubiegłym: 200 tysięcy par kopyt i 150 tysięcy kilogramów szpilek. Stanowi to zgórą 55% zapotrzebowania wewnętrznego.

Największa ta, w tej dziedzinie rodzimego przemysłu, fabryka w Polsce stoi w przededniu, jak nas informuje Dyrektor jej p. Piotr Grzybowski, zawarcia ze światem handlowo-przemysłowym półwyspu Bałkańskiego oraz Indyj odpowiednich transakcyj, dotyczących eksportu jej naprawdę wysoko-wartościowych produktów na tamtejsze rynki.

PRZEMYSŁ I HANDEL LEŚNY.

Racjonalna gospodarka leśna w każdym współczesnym państwie posiada kolosalne znaczenie. Od niej bowiem uzależniony jest rozwój nie tylko przemysłu budowlanego, ale i szereg innych przemysłów oraz rzemiosł. Niezależnie od tego lasy posiadają olbrzymi wpływ na produkcję rolną, zwłaszcza na terenach piaszczystych, które dzięki li tylko ochronie gęstwiny leśnej, łatwiej utrzymują, potrzebny dla wegetacji roślin uprawnych, stopień wilgoci. Stąd też wypływa ta olbrzymia wartość lasów dla gospodarstwa narodowego. Dlatego też z uznaniem należy podkreślić ze wszechmiar pożyteczną działalność istniejącej od 1925 roku „Spółdzielni Leśników w Warszawie” (ul. Niecała Nr. 12 tel. 31-57), która postawiła sobie za cel popieranie i podnoszenie poziomu gospodarstwa leśnego w Polsce.

Cel zaszczytny, a zakres pracy olbrzymi, zwłaszcza jeżeli się weźmie pod uwagę, że „Spółdzielnia” powyższa ma ponadto za zadanie podniesienie poziomu fachowego i kulturalnego pracowników tej gałęzi produkcji, zgrupowanych w Spółdzielni i Związku Zawodowym Leśników Rzeczypospolitej Polskiej.

Ostatnio, a mianowicie od 1 lipca ub. r. kierownictwo „Spółdzielni” objął wytrawny w tej branży

fachowiec p. Władysław Mołodyński, absolwent jednej ze szkół leśniczych w Austrii, posiadający za sobą dłuższą w tym kierunku praktykę, zdobytą w prawidłowych gospodarstwach leśnych.

Zreorganizowawszy „Spółdzielnię”, a także ułokowawszy ją w większym odpowiedniejszym lokalu, p. Mołodyński rozwinął szeroko zakres jej działalności, nadając pracy nieomal zawrotne tempo.

„Spółdzielnia” obfituje we wszystko, co tylko do, racjonalnie prowadzonego, gospodarstwa leśnego jest potrzebne.

A więc w dziale narzędzi i przyborów leśniczych można się tam zaopatrzyć w: numery, taśmy, klupy, piły, siekiery, cechowki, instrumenta miernicze (goedezyjne i urządzeniowe), wszelkie inne narzędzia do upraw leśnych, karczewniki, materiały wybuchowe, traki, heblarki i inne narzędzia tartaczne, lep przeciwgąsienicowy leśny i ogrodowy, minję ołowianą i siarczan miedzi, oraz narzędzia do żywicowania drzew, a ponadto — wszelkie druki urządzeniowe, asygnariusze na sprzedaż drewna i książeczki służbowe.

Dział nasion obfituje w: nasienia oraz rozsady drzew i krzewów leśnych zarówno krajowych, jak i zagranicznych, oraz — nasienia dla spółek i kółek myśliwskich, jak: żarnowiec, łubin, jarmuż, koniczyna, bulwa i wyka piaskowa.

W dziale umundurowania nie tylko otrzymać można kompletne mundury, ale i — kordelasy, odznaki służbowe, torby skórzane, trąbki ze sznurami, manierki i termosy, oraz pastę „Żubr” do obuwia.

Niezwykle bogaty jest również dział literatury fachowej, w którym zaopatrzyć się można we wszystkie najnowsze wydawnictwa z zakresu leśnictwa i łowiectwa.

Poza powyższą działalnością w zakresie dostaw, „Spółdzielnia”: skupuje nasienia i rozsady drzew leśnych krajowych i zagranicznych, wykonuje wszelkie prace techniczne (szacunki i zalesienia), plany i programy gospodarstwa leśnego, udziela porad prawnych i zawodowych we wszelkich sprawach leśnych i łowieckich, pośredniczy w wyszukiwaniu posad dla wszystkich wykwalifikowanych pracowników leśnych, a także przyjmuje zarząd majątkami leśnymi.

Ostatnio, aby umożliwić leśnikom słuchanie audycji radiowych, co jest dla nich jedyną dostępną rozrywką w czasie pełnienia obowiązków „Spółdzielnia” wprowadziła u siebie sprzedaż aparatów radiowych wraz ze wszystkimi dodatkowymi utensylami.

Jak więc widzimy zakres działalności „Spółdzielni” istotnie jest niezwykle szeroki, a cztery

P. Dyrektor
Władysław Mołodyński.

lata istnienia tej pożytecznej placówki niezbicie dowiodły, że, dzięki swej solidności, zdołała ona całkowicie pozyskać zaufanie swej naprawdę licznej klienteli.

PRZEMYSŁ OGRODNICZY,

Ogrodnictwo w Polsce piękne posiada tradycję, a wielu z pośród polskich ogrodników chlubnie zapisało się w kartach życia i rozwoju tego, naprawdę szlachetnego zawodu.

Wśród szeregu warszawskich firm ogrodniczych na czołowe wysuwa się miejsce „Zakład Zdobnictwa Roslinnego, Michał Kordus, Junior i S-ka, istniejący w Warszawie, przy ul. Żytniej Nr. 34.

Zasłużona firma ta występuje pod obecną swą nazwą dopiero od 1926 roku, lecz istnieje od znacznie dawniejszych czasów, już bowiem w 1906 roku założona została w Warszawie na Woli przez ojca obecnego jej głównego współwłaściciela p. Michała Kordusa, seniora.

Rozwijając się, Zakład musiał już w 1911 roku nabyć majątność ziemską pod Raszynem, gdzie zaprowadzono na szeroką skalę hodowlę: róż, hiacenty i t. p. Wojna światowa doszczętnie zniszczyła ten piękny majątek, w wyniku czego został w 1916 r. sprzedany i od tej chwili ponownie rozpoczęła się intensywna praca na małym, 8-morgowym skrawku ziemi w Warszawie, przy ul. Żytniej Nr. 34, gdzie też obecnie mieści się centrala firmy.

Niewielki ten ogród na Żytniej jest naprawdę wzorowo urządzony i doskonale prowadzony. Posiada 14 obszerne szklarnie i 8 „belgijskich”, w których hodowane są: bzy, konwalie, hiacenty, tulipany, narcyze, azalie i t. p.

Po kilku latach wytężonej pracy ponownie nabyto posiadłość ziemską, w Skoroszach pod Włochami, posiadającą piękny dom mieszkalny, oraz kompletne zabudowania gospodarcze. Obecnie posiadłość ta jest zelektryfikowana, a grunty jej całkowicie zdrenowane. Gleba tej majątności jest gliniasto-piaszczysta, a więc specjalnie odpowiada hodowli kwiatów. Nawożenie stosuje się częściowo sztuczne, częściowo zaś naturalne. Obszar majątku wynosi 29 morgów, z czego na 15 morgach uprawia się warzywa, na pozostałych zaś 14 morgach, hoduje się wspaniałe okazy kwiatów oraz roślin grunтовых: jednorocznych i dwuletnich, a ponadto prowadzi się wzorowe szkółki drzew, krzewów ozdobnych i byliny. Piękne i duże inspekty służą do hodowli warzyw wczesnych, a w 2-ach olbrzymich halach odbywa się hodowla przyspieszonego rozwoju róż.

P. Michał Kordus, junior.

Firma posiada również 6-morgowy ogród w Poznaniu, przy ul. Marszałka Focha Nr. 182, gdzie na doskonałej pszenno-buraczanej glebie hodowane są kwiaty podobnie jak w Skoroszach. Wszystkie powyższe ogrody zatrudniają stale 30-u pracowników, w sezonie zaś jest ich zgórą 80-ciu.

Specjalnością firmy jest hodowla: najróżnorodniejszych gatunków róż, konwalii i bzów, a w dziale szklarnianym: chryzantem, hortensji, prymulek i egzotycznej zieleni. Cała produkcja Zakładu zbywana jest do magazynów kwaciarskich w Warszawie i na prowincji, a także prowadzony jest detaliczny dział sprzedaży przy ul. Żytniej. Ponadto Zakład posiada specjalny dział projektowania i zakładania ogrodów ozdobnych, których założył już bardzo wiele.

Wzorowo prowadzone ogrody firmy „Kordus i S-ka” cieszą się powszechnym uznaniem sfer zawodowo-naukowych, wyrazem czego jest doroczny napływ do nich pokażnej grupy absolwentów szkół ogrodniczych, którzy odbywają w nich praktykę.

Właściwym twórcą tego znanego Zakładu jest, jak już zaznaczyliśmy p. Michał Kordus, senior, lecz od 1925 roku prowadzi go syn jego, również Michał.

Pan Michał Kordus, junior, skończywszy szkołę średnią w Warszawie, wyjechał na praktykę ogrodniczą do Francji, skąd po 2-letnim pobycie, powrócił do kraju i tu nadal kształcił się w swoim zawodzie, studiując ogrodnictwo na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego. Skończywszy nauki, odbył jednoroczną służbę wojskową, poczem już całkowicie poświęcił się swemu zawodowi, doprowadzając wkrótce ojcowiznę do stanu dzisiejszego, wspaniałego rozkwitu.

PRZEMYSŁ I HANDEL MIESNY,

Wśród szeregu organizacji, zaopatrujących ludność naszego kraju we wszelkiego rodzaju żywiec, dominujące bezwzględnie miejsce zajmuje „Zrzeszenie Kupców Polskich, handlujących trzodą chlewną, rogaczną, drobiem i koźmi”, którego siedziba mieści się w Warszawie na Pradze przy Jagiellońskiej Nr. 12.

Powstało ono w 1920 roku z inicjatywy pp. Juliana Nikoniuka i Franciszka Woskowicza, którzy zdołali zjednać dla swej idei pokaźną grupę zainteresowanych osób, które dążenia ich poparły. W ten sposób powstała ta niesłychanie dziś ważna placówka, posiadająca obecnie zgórą 700 członków we wszystkich dzielnicach i zakątkach Rzeczypospolitej.

Zarządy Zrzeszenia w pierwszych latach jego istnienia często się zmieniały, lecz nie wpłynęło to zupełnie na bieg życia organizacyjnego tej placówki zawodowo-społecznej. Przeciwnie, konsekwentnie dążyła ona do wytkniętego przez założycieli celu, rozszerzając tylko, w miarę potrzeb, wysuwanych przez życie, zakres swojej działalności, którą obejmował coraz to nowe dziedziny pracy, związane z branżą mięsną, nie wyłączając nawet tak ważnego dla naszego życia gospodarczego, działu, jakim jest eksport trzody chlewnej zagranicę.

Wspominając o zmianach Zarządów, nie należy pominąć milczeniem zasług szeregu osób, które, zajmując w tych Zarządach czołowe stanowiska, niemało przyczyniły się do rozwoju Zrzeszenia. Do osób tych przedewszystkiem należą p. p.: Fran-

ciszek Woskowicz, Antoni Dudziński, Władysław Żelazko, Julian Nikoniuk, Leon Włodarski i Tomasz Wojciechowski.

W dniu 20 maja 1926 r. Walne Zebranie Członków powołało na stanowisko przewodniczącego Zrzeszenia p. Adama Dobrowolskiego, który też do dnia dzisiejszego to odpowiedzialne stanowisko zajmuje. W okresie tej długotrwałej prezesury p. Dobrowolskiego Zrzeszenie powołało do życia szereg placówek, o potrzebie których najwymowniej świadczy wspaniały ich rozwój. Z pośród tych instytucji na pierwszy plan wysuwa się „Warszawskie Towarzystwo Wzajemnego Ubezpieczenia Trzody Chlewnej”, które zostało uroczystie otwarte w dniu 3 listopada 1926 r. Drugą z kolei instytucją jest „Bank Handlu i Przemysłu Mięsnego Sp. z Ogr. Odp.” z kapitałem zakładowym 300.000 zł., na którego czele,

P. Prezes Adam Dobrowolski.

jako prezes Rady Nadzorczej, stanął jego twórca p. Dobrowolski. Idąc po linii racjonalizacji handlu mięsem, oraz normalizacji cen, które uzależnione być powinny wyłącznie od podaży i popytu, Zarząd Zrzeszenia z prezesem p. A. Dobrowolskim na czele, mając ponadto na względzie i interesy szerokich warstw konsumentów, zainicjował powołanie do życia „Giełdy Mięsnej”, a więc instytucji regulującej, według ściśle wytyczonych zasad, handel bydłem. Interesując się zagadnieniami eksportu, p. Dobrowolski bierze ponadto, w imieniu Zrzeszenia, udział w pracach Syndykatu Eksporterów Trzody i Bydła, a także uczestniczy, w zalegalizowanym przez Władze Centralne, Związku Eksporterów. Kosztem 170.000 złotych Zrzeszenie urządziło i uruchomiło w 1928 r. własną targowicę bydła w Sosnowcu, a także ostatnio uzyskało od Władz Kolejowych zezwolenie na pobudowanie własnej bocznicy kolejowej na targowisko warszawskie.

Dodać jeszcze należy, że Zrzeszenie troszczy się również o należyty rozwój naszego gospodarstwa hodowlanego. Wyrazem tego jest udział Zrzeszenia w Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu w 1929 r., gdzie wystawiło ono własne eksponaty w postaci 18 sztuk trzody chlewnej, hodowli krajowej z terenów byłego Królestwa Kongresowego. Okazy te zyskały szereg odznaczeń, a mianowicie: „Wielki Złoty Medal”, dwa „Małe Złote Medale”, „Wielki Medal Srebrny” oraz trzy „Listy Pochwalne”. Powyższe wyniki dotychczasowej działalności Zrzeszenia, osiągnięte głównie dzięki śmiałym, celowym i energicznym posunięciom p. Prezesa Adama Dobrowolskiego, postawiły tę organizację na czołowym miejscu wśród podobnych instytucji gospodarczych w Polsce.

MLECZARSTWO,

Zagadnienie racjonalnego aprowizowania miast, a zwłaszcza Stolicy, w czyste i dobre mleko ma kolosalne wprost znaczenie dla ogólnego stanu ich zdrowotności, mleko bowiem, jako jedna z najważniejszych pożywek, nie da się zastąpić innym artykułem, a dla niemowląt i dzieci, oraz osób słabowitych i chorych stanowi konieczną i niejednokrotnie integralną, część składową pożywienia. Stąd też sprawa właściwego przerobu mleka jest kwestią pierwszorzędną wagi, gwarantuje bowiem jego czystość i dobroć, a przede wszystkim zabezpiecza ludność przed chorobami, których rozsądnikiem jest bezwątpienia mleko nabywane w handlu domokrażnym. Powyższe względy domagają się natychmiastowego uregulowania sprzedaży mleka, z zupełnym wykluczeniem systemu domokrażnego, a natomiast powierzenie jej dużym firmom przetwórczym, które obecnie, pod względem techniki i higieny stanęły już naogół na naprawdę wysokim poziomie.

Z pośród szeregu zakładów, przerabiających mleko, na pierwszy plan wysuwa się zastruzona firma p. t. „Zjednoczone Ziemiańskie Mleczarnie parowe, Sp, Akc.”, istniejąca w Warszawie przy ulicy Ceglanej Nr. 14 (tel. 18-19).

Firma ta założona została w 1885 roku, egzystując pierwotnie pod nazwą: „Warszawska Mleczarnia Parowa” i dopiero sześć lat temu, a mianowicie w 1923 roku, przybrała obecny swój tytuł.

Kapitał zakładowy firmy wynosi 750.000 złotych, a właścicielami jej jest 20 akcjonariuszów. Przyczem większość akcji znajduje się w posiadaniu p. p. Daniela Janasza i Zygmunta Brudzińskiego.

Surowy towar dostarczany jest do firmy przez akcjonariuszów. Towar ten podlega przeróbce, poczem oczyszczony z brudu i pasteryzowany, zostaje opakowany w hermetycznie zamknięte naczynia, i w takiej dopiero formie bywa dostarczany konsumentom.

Odbiorcami wyrobów „Zjednoczonych Ziemiańskich Mleczarni Parowych” są przede wszystkim: szkoły, istniejące na terenie całego Okręgu Warszawskiego, szpitale prywatne, fabryki przetworów cukierniczych, oraz szereg spółdzielni spożywczych.

„Zjednoczone Ziemiańskie Mleczarnie Parowe” składają się z dwóch, nowoczesnie urządzonych, mechanicznych zakładów mleczarskich, mieszczących się w budynkach własnych: pierwszy przy ulicy Waliców Nr. 9, przerabiający do 20.000 litrów mleka dziennie, i drugi przy ulicy Czerniakowskiej Nr. 196, przerabiający około 50.000 litrów mleka dziennie. Tabor firmy składa się z 14-tu koni, platform i 2 samochodów ciężarowych.

Obecnie drugi zakład jest nieczynny, a to ze względu na chaos panujący na rynku mleczarskim, jak i nieuregulowany handel mleczny, a także dzięki faworyzowaniu przez instytucje i szpitale miejskie, magistrackiej mleczarni, która, mimo wyższej ceny, otrzymała bez przetargu wyłączne prawo dostawy mleka do wyżej wymienionych instytucji.

Prócz produkcji dobrego i zdrowego mleka zakład wytwarza szereg przetworów mlecznych, a więc: masło, znaną ze swej wysokiej jakości, śmietanę luksusową, zakwaszaną czystymi kulturami, przeroby pasteryzacyjne, sterylizacyjne, homogenizowane i t. p.

Wyroby firmy ogólnie znane są ze swego dobrego gatunku, a zwłaszcza mleko cieszy się

specjalnem uznaniem, zawiera bowiem 3,2% tłuszczu. Wyrazem tego uznania są liczne nagrody i pochwały, jakie uzyskała firma za swe wysoko-wartościowe produkty. Z pośród nagród tych specjalnie wymienić należy „Duży Medal Złoty” Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, przyznany firmie na Wystawie Spożywczo-Higienicznej w Warszawie w 1926 roku.

Nad działalnością firmy czuwa jej Zarząd, w skład którego wchodzi p. p.: Zygmunt Brudziński — prezes, Stanisław Janasz — wice-prezes, w zastępstwie Daniela Janasza, oraz Ludwik Kozłowski, Zygmunt Rudowski i Alfred Piwnicki — członkowie Zarządu.

Kierownictwo firmy spoczywa w ręku p. dyrektora Edmunda Kijoka, który powyższe stanowisko zajmuje bez przerwy od 1919 roku, a przedtem przez szereg lat pracował w „Drugim Ziemiańskim Towarzystwie Mleczarskim”. Wybitny w tym dziale fachowiec, p. dyrektor Kijok ukończył Wydział Handlowy Politechniki w Rydze, oraz Akademię Handlową w Antwerpii (Belgia). Jako wytrawny znawca branży mleczarskiej p. dyrektor Kijok jest obecnie prezesem Sekcji Mleczarskiej przy Stowarzyszeniu Kupców Polskich.

W celu zwalczania, przeżywanego obecnie przez mleczarstwo polskie, kryzysu pożądanym byłoby, jak nam wyjaśnia p. dyrektor Kijok, utworzenie specjalnej Rady Nabiałowej, która, składając się z przedstawicieli: rządu, samorządów, przemysłu mleczarskiego, świata naukowego i konsumentów, propagowałaby wśród społeczeństwa potrzebę spożywania mleka, jako artykułu odżywczego, niezbędnego dla zdrowia. Akcja taka, zdaniem p. dyrektora Kijoka, poparta należycie przez władze rządowe i komunalne, bezwątpienia przyczyniłaby się do złagodzenia obecnego kryzysu, powodując znaczny wzrost konsumpcji, a zatem stwarzając dogodne warunki dla rozwoju nie tylko mleczarstwa, ale i — produkcji mleka w ogóle, co znów zwiększyłoby wydatnie zamożność sfer rolniczych, a przez to i podniosłaby ogólny poziom naszej gospodarki hodowlanej.

Racjonalny rozwój spółdzielczości mleczarskiej ma kolosalne wprost znaczenie dla naszego bytu gospodarczego, a przede wszystkim — szerokich warstw ludności rolniczej, nie tylko bowiem sprzyja rozwojowi gospodarki hodowlanej, ale wybitnie przyczynia się do podnoszenia poziomu rasy bydła, a przez to bezpośrednio wpływa i na wydatne zwiększanie się stanu zamożności polskiego, zwłaszcza drobnego, rolnika. To też z prawdziwym zadowoleniem należy podkreślić fakt, że spółdzielczość mleczarska, zwłaszcza w ostatnich latach, wspaniale się w Polsce rozwija, obejmując coraz — to gęstsza siecią, wzorowo zorganizowanych mleczarni, cały obszar Rzeczypospolitej.

W szlachetnem współzawodnictwie poszczególnych ziem Polski, w dziedzinie rozwoju spółdzielczości mleczarskiej, zaszczytną palmę pierwszeństwa zdobył bezwątpienia pow. Rypiński, mogący już dziś pochwalić się istnieniem 53 spółdzielni mleczarskich, wśród których na specjalne wyróżnienie, zarówno pod względem swej wielkości, jak i — urządzenia, oraz — jakości produktów, zasługuje „Spółdzielca Mleczarnia Parowa” „Rotr” w Rypinie. O niej też zamierzamy mówić.

„Spółdzielca Mleczarnia Parowa „Rotr” (Rypińskiego Okręgowego Towarzystwa Rolniczego) w Rypinie, założona została dn. 15. II. 1926 roku z kapitałem zakładowym 1.860 zł., jako Zrzeszenie, istniejących już w pow. Rypińskim Spółdzielni Mleczarskich (śmietanczarni), przyczem początkowo do Zrzeszenia tego przystąpiło zaledwie 6 Spółdzielni, reprezentujących około 800 krów.

Dzięki wydatnej współpracy Rypińskiego Okręgowego Towarzystwa Rolniczego, oraz — finansowej pomocy Banku Spółdzielczego w Rypinie, kapitał zakładowy Mleczarni „Rotr” powiększony został do 50.000 zł. Równocześnie powiększono i kapitał zasobowy do 25.000 zł., a w związku z tem fundusz amortyzacyjny Mleczarni wzrósł do wysokości 160.000 zł.

Początkowo Mleczarnię „Rotr” pomieszczono w budynku wynajętym. Rozpoczynając pracę od mleczarni ręcznej, wkrótce potem przekształcono ją na mechaniczną, a następnie, stale powiększając. Najlepszym dowodem żywiołowego rozwoju Mleczarni „Rotr” jest kilka cyfr z zakresu jej działalności. Oto naprz. gdy w 1926 roku wyprodukowała ona masła 101.345 klg., to już w roku 1928 liczba ta podniosła się do 425.926 klg.

W połowie 1927 roku Mleczarnia „Rotr” nabyła w Rypinie odpowiedni budynek, w którym też, przy ul. Kościuszki (tel. 20 i 79), mieści się obecnie. Urządzenia Mleczarni są zaprojektowane i wykonane przez, znaną zaszczytnie w sferach mleczarskich, firmę: Alfa — Laval”. Z nowoczesnych urządzeń tych specjalnie wymienić należy nabytą w 1927 roku, olbrzymią amerykańską masielnicę — wygniataarkę, oraz wspianą sztuczną chłodnię. Dodać również należy, że napęd parowy zamieniono ostatecznie na — elektryczny, a także nabyto 2 samochody ciężarowe.

Po nabyciu budynku dla Mleczarni, odbyła się w dn. 2. X. 1927 roku, w obecności przedstawicieli: Rządu, Samorządu i Organizacji Rolniczych, uroczystość jej poświęcenia. W tym samym dniu dokonano równocześnie poświęcenia kamienia węgielnego pod budowany Młyn Spółdzielczy.

W dniu 12. VII. 1928 roku Spółdzielczą Mleczarnię Parową „Rotr” w Rypinie odwiedził Pan Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej prof. Ignacy Mościcki, żywo interesując się jej działalnością i rozwojem.

Mleczarnia „Rotr” w chwili obecnej posiada znaczny majątek w postaci: nieruchomości i urządzeń centrali w Rypinie, parowych urządzeń filji w Dulsku i Radzikach, oraz ręcznych urządzeń 4 innych filji w powiecie, ogólnej wartości 475.000 złotych.

Najważniejszym produktem Mleczarni „Rotr” jest wysoko-wartościowe masło, eksportowane głów-

P. Dyrektor Zenobjusz Chojnowski.

nie do Niemiec i Anglii, gdzie spotyka się ze szczególnym uznaniem. Roczna produkcja tej Mleczarni dochodzi do 500.000 kg. masła, co stanowi zgórą 3% ogólnego eksportu tego artykułu z Polski. To też Mleczarnia „Rotr” zajmuje 15-te z kolei miejsce na maślanym rynku europejskim, a roczne jej obroty wynoszą 3.200.000 złotych brutto.

Za swe wyborowe masło Mleczarnia „Rotr” uzyskała dyplom uznania na ocenie masła w dn. 9. XI. 1927 roku we Wrześni, oraz specjalne wyróżnienie na wiosennej ocenie masła, urządzonej w dn. 30. IV. 1929 roku przez Komitet Państwowych Ocen Masła, w Warszawie.

Ponieważ Mleczarnia „Rotr” działalnością swoją obejmuje cały prawie pow. Rypiński, zrzeszając w sobie liczne miejscowe spółdzielcze śmietanczarnie, przeto, chcąc uzyskać możliwie najwyższy gatunek dostarczanej śmietanki, organizuje co rok, wspólnie ze Związkiem Rewizyjnym Spółdzielni Rolniczych, specjalne kursy dla mleczarzy, a także urządza dla nich konkursy z nagrodami pieniężnymi za wyprodukowanie najbardziej doborowego gatunku śmietanki.

Produkcja mleka w pow. Rypińskim wynosi 37 milionów litrów rocznie, z czego zaledwie trzecia część, t. j. około 12 milionów litrów, przerabiana jest na śmietankę i masło. Dążeniem mleczarni „Rotr” jest stopniowe obejmowanie do przeróbki całej powyższej produkcji mleka, co wydatnie przyczyni się do zwiększenia zamożności miejscowej ludności rolniczej. Zapoczątkowana przez Mleczarnię „Rotr” w 1927 roku, a następnie, po przerwie, wznowiona w roku ubiegłym zbiórka jaj, rozwija się niezwykle pomyślnie.

Rozwój Mleczarni „Rotr”, jako też — spółdzielczości mleczarskiej w pow. Rypińskim wogóle, wydatnie przyczynił się do rozwoju gospodarki hodowlanej, czego wymownym wyrazem jest stale wzrastająca liczba bydła. Spółdzielczość mleczarska przyczyniła się również do znacznego podniesienia i samego stanu gospodarki hodowlanej w kierunku poprawienia rasy, umiejętniejszego żywienia, oraz — staranniejszej pielęgnacji, czyszczenia i dojenia krów, a nade wszystko — w kierunku podniesienia mleczności hodowanych okazów, co w pierwszym rzędzie decyduje o opłacalności hodowli bydła.

Mleko chude bywa zwracane członkom spółdzielni i używane jest przez nich jako karma dla świń, w związku z czym wspaniale rozwinęła się w powiecie hodowla trzody chlewnej. I w tym kierunku Mleczarnia „Rotr” zamierza w roku bieżącym rozpocząć intensywną działalność, wprowadzając hodowlę świń na eksport, rasy „bekonowej angielskiej”. Poza hodowlą świń, również jeszcze w roku bieżącym, Mleczarnia „Rotr” wprowadzi na własnych gruntach hodowlę kur eksportowych.

Powyższy krótki zarys rozwoju i działalności tej największej w Polsce Spółdzielczej Mleczarni stwierdza, jak wielce doniosłą rolę spełnia ona w życiu gospodarczym Polski, a także — wskazuje, na olbrzymie znaczenie jej dla ludności rolniczej pow. Rypińskiego, która dziś jest znacznie zamożniejsza, niż w innych powiatach Rzeczypospolitej.

Kierownictwo Mleczarni „Rotr” spoczywa w ręku wybitnego w tym dziale fachowca p. Dyrektora Zenobjusza Chojnowskiego.

Zaszczytnie znaną na terenie Krakowa i okolicy firmą mleczarską jest „**Krakowska Centrala Mleczna, Sp. z o. o.**” (Kraków, ul. Lubicz Nr. 40, tel. 24-90).

„Centrala” założona została w 1926 roku przez D-ra Oskara Zsolnay’a, przyczem stanowiła wówczas własność 10-ciu wspólników, a kapitał zakładowy jej wynosił 30.000 złotych.

Obecnie, ta jedyna w tym rodzaju firma katolicka w Krakowie, stanowi własność tylko dwóch wspólników, a mianowicie: Inż. Romana Rosknahta i Edwarda Wasunga.

Specjalnością „Centrali” jest mleko pasteuryzowane, systemem Dr. „Stassano” znakomicie utrzymujące się w stanie słodkim przez 57 godzin, śmietanki: kwaśna i kremowa, „yoghurt”, kefir, masło, ser trapistów i t. p. i t. p.

Pasteuryzowanie mleka ma na celu zabicie wszelkiego rodzaju bakterij chorobotwórczych, nie niszcząc jednakże, zawartych w niem, odżywczych witamin, oraz nie zmieniając zupełnie jego naturalnego smaku.

Na specjalne wyróżnienie zasługuje, wprowadzona przez „Centralę” z wielkim nakładem pracy i kapitału, fabrykacja „yoghurtu”, stanowiącego znakomity, naturalny środek leczniczy i wzmacniający. Dla fabrykacji „yoghurtu” firma sprowadza stale z zagranicy czystą i świeżą kulturę bułgarską.

Artykuły mleczne „Centrali” są starannie opakowane w hermetycznie zamknięte butelki, które są nalewane automatycznie-maszynowo.

Dostawę swoich produktów „Centrala” uskutecznia do przedsiębiorstw gastronomicznych, szpitali sklepów i domów prywatnych przy pomocy własnego taboru.

Produkty firmy cieszą się zasłużonym uznaniem wśród stałych odbiorców, których liczba, w ostatnim roku istnienia „Centrali”, wzrosła czterokrotnie.

Systematycznie rozszerzając zakres swojej produkcji, „Centrala” uruchomiła specjalną proszkarnię, mieszczącą się w Dojazdowie woj. Krakowskiego (st. kol. Komierów), a przeznaczoną do suszenia mleka na proszek, używany przez fabryki cukiernicze do wyrobu czekolady. Proszku mlecznego do tej pory w Polsce wogóle nie produkowano, sprowadzając ten artykuł z Holandji. Obecnie produkcja sproszkowanego mleka, wprowadzona przed niedawnym czasem przez „Centralę”, skutecznie rywalizuje z podobnymi fabrykantami pochodzenia zagranicznego.

W dobie obecnej „Centrala”, zatrudniając stale około 30 osób, przerabia rocznie około 400 tysięcy litrów mleka, dostarczanego z 28-miu majątków.

Mleczarnia „Centrali” wyróżnia się z pośród szeregu innych tego rodzaju zakładów w Polsce najnowszego typu maszynami i urządzeniami, stanowiącymi istotnie ostatni wyraz zdobyczy w tej dziedzinie techniki i higieny. Zaznaczyć również należy, że wszystkie nieomal maszyny i urządzenia mleczarni zainstalowane w niej zostały przez, chlubnie w branży mleczarskiej znaną firmę „Alfa Laval”. Wyjątek stanowi jedynie stassanizator, służący do pasteuryzowania mleka systemem D-ra Stassano, który sprowadzony został specjalnie przez „Centralę” z Danji firma Silkeborg i jest pierwszym tego rodzaju aparatem w Polsce, a zaledwie — ósmym na całym świecie.

Celem racjonalnego obsłużenia szerokich warstw swoich odbiorców „Centrala” utrzymuje 5 filij na terenie samego Krakowa, a ponadto na wiosnę r. b. uruchomi jeszcze specjalne filje w Zakopanem, Krynicy, Rabce i Katowicach.

Kierownictwo „Centrali” spoczywa w ręku dwóch wybitnych w tej branży fachowców: p. Władysława Leitnera, dyrektora handlowego i administracyjnego, oraz p. Otmara Hansa, dyrektora technicznego.

HANDEL ARTYKUŁAMI IMPORTOWANEMI.

Handel herbatą przed wojną był na terenie b. Królestwa Kongresowego skoncentrowany całkowicie w ręku firm rosyjskich, tak że nawet utarło się specjalne, a powszechnie używane, określenie „herbata rosyjska”, chociaż Rosja, co jest przecież ogólnie wiadome, nigdy producentem herbaty nie była, lecz narówni z innymi krajami importowała ten artykuł z Chin, Ceylonu, Indji i Jawy.

Hegemonia firm rosyjskich na rynku herbacianym w Polsce wywołała zrozumiałe zaniepokojenie społeczeństwa, wytrwale broniącego się przed zalewem naszego życia gospodarczego przez rosyjanie, w wyniku czego, z inicjatywy dwóch wybitnych w tym dziale fachowców p. p.: Antoniego Długockiego i Władysława Wrześniewskiego, powstała w 1913 roku, po dwuletnich usilnych zabiegach u władz zaborszych, pierwsza polska placówka handlu herbatą, która nosiła pierwiastkowo charakter kooperatywy.

Placówka ta z biegiem czasu szczęśliwie rozwijała się, obejmując coraz szerszy zakres działalności, aż wreszcie, przekształciwszy się w 1921 roku w spółkę akcyjną, pozostawiając dawną nazwę: „Warszawskie Towarzystwo Handlu Herbatą, A. Długocki, W. Wrześniewski, Sp. Akc., mieszczące się w Warszawie w gmachu własnym przy ul. Brackiej Nr. 23 (tel. 14-92).

Kapitał Zakładowy tego „Towarzystwa” wynosi w chwili obecnej 900.000 złotych, podzielony na 6.000 akcji, wartości nominalnej 150 zł. każda.

„Towarzystwo”, chcąc zapewnić konsumentom towar dobry i jednolity, prowadzi na szeroką skalę import wysokich gatunków herbaty z Chin, Ceylonu, Indji i Jawy, z których, przy pomocy specjalnej maszyny do mieszania, sporządzane są naprawdę wyborowe mieszanki paczkowane: chińskie i ceylonskie, zaopatrzone w znak towarowy firmy, wyobrażający pomnik Kopernika. Z pośród mieszanek tych szczególnem uznaniem cieszą się gatunki ich, oznaczone numerami: 190, i 23 w opakowaniach blaszanych i Jubileuszowa „L”.

„Towarzystwo” posiada również na składzie wielki wybór najróżnorodniejszych gatunków kawy surowej i palonej, oraz kakao holenderskiego.

Poza Centralą przy ul. Brackiej Nr. 23, gdzie, obok składów i biura mieści się również główny sklep, „Towarzystwo” posiada jeszcze w Warszawie drugi sklep wraz ze składami przy ul. Moniuszki Nr. 3. Ponadto „Towarzystwo” utrzymuje stałe punkty komisowej sprzedaży herbaty w Lublinie i Siedlcach, a także — posiada specjalnie agencje na obszarze całej Rzeczypospolitej.

Klientom swoim „Towarzystwo” udziela kredytu, w wysokości ściśle uzależnionej od zdolności kredytowych poszczególnego klienta.

W chwili obecnej „Towarzystwo” zatrudnia stale 50 osób pracowników biurowych i robotników.

Wspaniały rozwój „Towarzystwo” zawdzięcza przede wszystkim swoim założycielom i obecnym kierownikom p.p.: Dyrektorom Antoniemu Długockiemu i Władysławowi Wrześniewskiemu, którzy, pracując w tej dziedzinie handlu od kilkudziesięciu lat, całe swoje bogate doświadczenie oddali na usługi firmy, dziś już słynnej ze swych doborowych mieszanek herbaty wśród najszerzych warstw konsumentów.

ZIELARSTWO POLSKIE.

Przed pięciu laty grono inteligencji pracującej powołało do życia znaną już dziś ze swej działalności, firmę p. n. „Zioła Polskie”, istniejącą w Warszawie przy ul. Chłodnej Nr. 5 (tel. 30-62).

Celem tej firmy było propagowanie idei należytego, dla celów leczniczych, użytkowania szeregu ziół, obficie zarastających nasze lasy i łąki, a które do tej pory nie były w Polsce należycie wyzyskiwane, ulegając zniszczeniu i to nawet wtedy, gdy te same zioła masowo sprowadzano z zagranicy.

Ponieważ obok powyższego firma „Zioła Polskie” prowadziła działalność handlową, przeto, celem rozszerzenia w tym kierunku zakresu pracy, powstało wkrótce z jej inicjatywy „Towarzystwo Popierania Produkcji Ziół Leczniczych”, które przyjęło na swoje barki akcję propagandową, jaką, przez uświadamianie mas rolniczych oraz wysyłanie fachowych instruktorów, do dnia dzisiejszego prowadzi. Towarzystwo to jest subsydjowane przez Państwo i naprawdę wiele już zdziałało w kierunku uprawy ziół leczniczych w Polsce.

Odciążona w pracy, przez powstanie wspomnianego wyżej Towarzystwa, firma „Zioła Polskie” zreorganizowana została w kierunku wyłącznie handlowym, przyczem powiększono jej kapitał zakładowy do wysokości 50.000 zł., co dopiero pozwoliło jej wkroczyć na właściwą drogę rozwoju.

Obecnie na czele tej firmy stoi, jako Prezes jej Zarządu p. Julian Petryczek. Jako rolnik z zamiłowania i z zawodu p. Prezes Petryczek jest nie tylko znawcą tej dziedziny naszej produkcji, ale i fanatycznym wprost rzecznikiem jej interesów, zdaje sobie bowiem dokładnie sprawę z ważności tej gałęzi wytwórczości dla naszego życia gospodarczego, a zwłaszcza równowagi bilansu handlowego.

Zdaniem p. Prezesa Petryczka konieczna jest, dla dobra polskiego zielarstwa, ingerencja czynników rządowych, która bezwzględnie doprowadziłaby do zasadniczego uregulowania stosunków, uniemożliwiając całkowicie zajmowanie się tym działem produkcji całej sferze pośredników i spekulantów, którzy haniebnie wyzyskują zbieraczy ziół, przez co zniechęcają ich do pracy, a następnie, rzucając na rynek zioła po znacznie niższej cenie, wytwarzają w tej młodej i słabej gałęzi naszej wytwórczości niezdrową konkurencję.

Pozatem wielu z tych pośredników, skupując równocześnie z ziołami i inne artykuły, jak naprz.: pierze, kury i t. p., zanieczyszczają temi artykułami zioła, a gdy jeszcze do tego dodamy, że o przechowywaniu ziół nie mają pojęcia, to wówczas łatwo można zrozumieć, że sposób skupu tychże gwałtownie domaga się wydania odpowiednich przepisów. Wymaga tego również i rozwijający się powoli eksport na-

szych ziół zagranicę, boć przecie jasnem jest, że zagranica na zbierane w powyższy sposób zioła, reflektować nie może.

Z powyższych też względów firma „Zioła Polskie” postawiła sobie za zadanie nie tylko bezpośrednie dotarcie do zbieraczy, ale i zabiega koło stworzenia syndykatu, istniejących firm zielarskich, co niechybnie ukróci orgje pośredników.

Ostatnio, a mianowicie w dn. 25. XI. 1929 r. w Centralnem Towarzystwie Związków i Kółek Rolniczych w Warszawie odbyło się również specjalne zebranie na którem wyżej wspomniane bolączki zielarstwa w Polsce były szeroko omawiane, przy czem szereg referatów wygłosiło kilku wybitnych przedstawicieli nauki. W wyniku tej konferencji uchwalono odpowiednie dezyderaty, mające na celu unormowanie tej tak ważnej gałęzi produkcji w Polsce.

„Zioła Lecznicze” Oskara Wojnowskiego są tak szeroko znane, że trudno w tej sprawie jeszcze coś więcej napisać ponadto, co już niejednokrotnie ukazywało się w prasie zarówno codziennej, jak i fachowej. Niemniej jednak obowiązkiem naszym jest przypomnieć społeczeństwu, a zwłaszcza jednostkom cierpiącym, o cudownych wprost właściwościach leczniczych tych „Ziół”, które dają nadspodziewanie skuteczne wyniki w leczeniu całego szeregu, zdawałoby się nieuleczalnych chorób.

Metoda ziołoleczenia nie jest bynajmniej nowością. Przeciwnie, znana jest ona od najbardziej zamierzchłych czasów i śmiało uchodzić może za istotny zaczątek tego, co we współczesnem znaczeniu, nazywamy wiedzą medyczną. O właściwościach leczniczych szeregu ziół wiedzieli nasi przodkowie, poszukujący zdrowia przede wszystkim w ich działaniu. Świadczą o tem dobitnie liczne, a przetrwałe do dni dzisiejszych, opisy ziół leczniczych i ich działania, pochodzące niejednokrotnie z epoki, na kilka wieków poprzedzającej Narodzenie Chrystusa. Polska literatura botaniczno-lekarska, mająca swój początek w XVI-tym wieku, posiada również wiele poważnych dzieł poświęconych ziołom i zioło-lecznictwu.

P. Oskar Wojnowski, będąc jednym z nielicznych szermierzy ziołolecznictwa, postawił sobie za cel nie tylko wyzyskanie dotychczasowych w tej dziedzinie wiedzy zdobyczy dawnych pokoleń, ale i pogłębiania tej gałęzi nauki. W czasie swoich podróży p. Wojnowski z zamiłowaniem badał ziołolecznictwo i jego historję u ludów wschodu i południa, a w okresie pobytu w Indjach zdobyte wiadomości jeszcze bardziej ugruntował, dochodząc do znakomitych wyników w preparowaniu poszczególnych ziół leczniczych, cudownie wprost działających w leczeniu szeregu chorób.

Po powrocie do kraju p. Wojnowski całą swoją wiedzę skierował ku praktycznemu jej w lecznictwie zastosowaniu, przygotowując szereg „Ziół” przeciwko różnym chorobom „Zioła” te, po stwierdzeniu ich właściwości leczniczych, uzyskały zezwolenie Departamentu Zdrowia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na ich rozpowszechnienie. Są to:

Zioła przeciwko cierpieniom kanału pokarmowego zn. sł. „Irotan”, stosowane przy leczeniu chorób kiszek, żołądka i wątroby.

Zioła przeciwko wymiotom, oraz atonji kiszek zn. sł. „Gara”, stosowane przeciwko wymiotom wszelkiego pochodzenia, a więc: żołądkowego, nerwowego, lub w czasie ciąży. Dodatkowo wyniki daje ten specyfik również w przypadkach t. zw. atonji kiszek.

Zioła przeciwko chorobom płucnym i błednicy zn. sł. „Elmisan” działają niezwykle skutecznie przy wszelkich cierpieniach płucnych, a zwłaszcza nieżyście oskrzeli, zarówno ostrym jak i przewlekłym. Dają one również znakomite wyniki przy leczeniu chorych na błednicę, a także działają skutecznie przy niedyspozycjach żołądka, katarze kiszek, oraz przeciwko wrzodom i nowotworom na kiszczkach.

Zioła przeciwko reumatyzmowi, podagrze i ischiasowi zn. sł. „Artrolin” — leczą reumatyzm (gościec stawowy), artretyzm, podagrę i ischias, a więc choroby niezmiernie dokuczliwe i długotrwałe.

Zioła przeciwko niedomaganiom skrofulicznym zn. sł. „Tizan”. Specyfik ten jest skuteczny przy wszystkich chronicznych niedomaganiach skrofulicznych, a więc: Schorzenia skóry, błon śluzowych, gruczołów i t. p.

Zioła przeciwko chorobom nerwowym i epilepsji zn. sł. „Epilobin” Nr. 1 — leczą skutecznie epilepsję czyli t. zw. chorobę św. Walentego, lub padaczkę, a ponadto działają niezmiernie kojąco przy wszelkich schorzeniach układu nerwowego, pochodzenia funkcjonalnego, jak migrena, histerja, neurastenja i t. p.

Zioła przeciwko chorobom nerek i pęcherza zn. sł. „Urotan” — stosowane być powinny przy następujących chorobach nerek i pęcherza: przebiegnię pęcherza lub nerek, zapalenie nerek i miedniczek nerkowych, piasek w nerkach, i w pęcherzu, wreszcie zapalenie pęcherza.

Kąpiele siarkowo roślinne „Sulfobal” dają świetne wyniki przy stosowaniu ich podczas leczenia: reumatyzmu, artretyzmu, podagry i rwy kulszowej.

Zioła p. Wojnowskiego preparowane są przeważnie z roślin krajowych.

O skuteczności działania „Ziół Leczniczych” p. Wojnowskiego świadczą wymownie szeregi listów dziękczynnych z kraju i zagranicy, otrzymanych od osób, zdawałoby się nieuleczalnie chorych, lecz szczupłe ramy tego artykułu nie pozwalają na ich zamieszczenie. Potwierdzają to również liczne nagrody, jakie uzyskały „Zioła Lecznicze” p. Oskara Wojnowskiego, na wystawach: we Florencji w 1927 roku — „Grand-Prix i ” Złoty Medal, w Paryżu — „Grand-Prix” i Złoty Medal, oraz w Poznaniu w 1929 roku na Powszechnej Wystawie Krajowej — „Medal Brązowy”.

Znakomite wyniki dotychczasowej pracy p. Oskara Wojnowskiego pozwalają mniemać, że ziołolecznictwo w Polsce, tak niegdyś kwitnące, a ostatnio niesłusznie zaniedbane, ponownie wspaniale się odrodzi, ku skutecznemu zwalczaniu tych największych wrogów ludzkości, jakimi są trapiące ją choroby.

Zioła p. Oskara Wojnowskiego są do nabycia we wszystkich aptekach i składach aptecznych Rzeczypospolitej Polskiej, a na wypadek ich chwilowego braku należy się zwracać do p. Wojnowskiego, Warszawa, Hortensja 3 m. 5.

Ruch Spółdzielczy.

Za kolebkę ruchu spółdzielczego uważana jest ogólnie Anglia, gdzie ruch ten począł się rozwijać w pierwszych latach XIX-go stulecia. Nie znaczy to bynajmniej, aby prądy spółdzielcze, znacznie już wcześniej, nie ożywiały innych narodów, zwłaszcza Polski, gdzie już w 1715 roku, a więc nieomal wiek przedtem, założona została w Pabjanicach, przez kanonika Kapituły Krakowskiej ks. Jordana, pierwsza, nie tylko w Polsce, ale i — na całym świecie, kasa pożyczkowa, pod nazwą „Zakładka na sprzęży w Pabjanicach”. Był to prototyp spółdzielni kredytowej, obok którego nieco później powstały: „Karbona” — kasa pożyczkowa, założona w 1765 roku przez kanclerza wielkiego koronnego Andrzeja hr. Zamoyskiego, dalej — kasy pożyczkowe w Siemiatyczach i Kocku, założone przez Annę ks. Jabłonowską, „Kasa Powszechna” dla włościan klucza starowiejskiego, założona w 1779 roku przez kasztelana radomskiego, Michała Swidzińskiego i t. d. i t. d. Najstarszym typem polskiej spółdzielni pieniężnej, już we współczesnym pojęciu są spółdzielnie kredytowe zakładane w Wielkopolsce w roku 1861, a w Małopolsce od roku 1868 i w tak zwanej Kongresówce od roku 1870.

W ślad za tym pierwszym przejawem nowoczesnego spółdzielczego ruchu kredytowego, poczęły w szybkim tempie powstawać dalsze spółdzielnie, których już w 1903 roku liczono na obszarze b. Królestwa Kongresowego: 145 spółdzielni pieniężnych, 99 towarzystw pożyczkowo-oszczędnościowych, 13 towarzystw kredytowych oraz 33 towarzystwa wzajemnego kredytu i kasy pożyczkowe przemysłowców.

Wszystkie powyższe instytucje spółdzielcze nie posiadały wówczas żadnej organizacji patronackiej, która szczerze dbałaby o ich rozwój. Brak ten dotkliwie dawał się odczuwać, poczęto więc krzątać się około utworzenia związku patronackiego, obejmującego działalnością swoją cały teren b. Królestwa Kongresowego, lecz starania te, wobec wrogiego stanowiska zabórczych władz rosyjskich, nie dały pożądanego rezultatu. W wyniku dalszych zabiegów zdolano jednakże wyłonić, przy warszawskim oddziale rosyjskiego Towarzystwa Popierania Przemysłu i Handlu, specjalną Komisję Współdzielczą, która rozpoczęła swe prace w czerwcu 1903 roku, spełniając następnie przez 15 lat rolę nieoficjalnego związku patronackiego w b. Królestwie Polskim.

Wojna światowa w niczem nie zmieniła sytuacji i dopiero w okresie okupacji w 1917 roku wyszło ponowne starania o legalizację centralnego związku rewizyjnego spółdzielni kredytowych, które jednakże przewlekły się aż do jesieni 1918 roku, głównie ze względu na nieprzychylnie stanowisko niemieckich władz okupacyjnych. Wreszcie w przeddzień nicomal Odrodzenia Państwa Polskiego, bo w dniu 28 października 1918 roku, udało się otrzymać legalizację tego związku pod nazwą „Polskiego Związku Rewizyjnego Spółdzielni Kredytowych”. Na czele tego Związku stanął dr. Antoni Rząd.

W 1924 roku dr. Rząd ustąpił z prezesury Związku, a stanowisko jego zajął p. Antoni Kleniewski, który zmieniając nazwę organizacji na „Związek Spółdzielni Polskich” (Warszawa, ul. Jasna Nr. 8), znacznie rozszerzył zakres jej działania, od tego bowiem czasu Związek, poza spółdzielniami kredytowymi, począł grupować w sobie i spółdziel-

nie: rolniczo-handlowe, rolniczo-przemysłowe, mieszkaniowo-budowlane, spożywcze i t. p.

W tym samym czasie dzięki celowej inicjatywie p. Prezesa Kleniewskiego, wszczęta została akcja, mająca na celu zjednoczenie dzielnicowych Związków w jeden — ogólnokrajowy. Akcja ta dała wkrótce pożądane wyniki i oto jeszcze w 1924 roku stworzona została ogólnokrajowa centrala pod nazwą „Unji Związków Spółdzielczych w Polsce”, na czele której stanęli: ks. pralat, senator Stanisław Adamski — prezes, oraz pp. Antoni Kleniewski i dr. Włodzimierz Seydlitz — wice-prezesi.

„Unja Związków Spółdzielczych w Polsce” reprezentuje własną zdrową ideologię, uważa bowiem spółdzielczość za jedną z niezastąpionych form życia gospodarczego, dążącą do podniesienia ekonomicznego najszerzych warstw narodu polskiego przez wzmocnienie prywatnej własności. Zdecydowanie zatem przeciwstawia się ideologii tych kooperatystów, którzy traktują spółdzielczość, jako ewolucyjny socjalizm, mający na celu zniszczenia dotychczasowych form kapitalistycznych, a więc wypowiadający walkę prywatnej własności, i dążący do stworzenia w przyszłości komuny kolektywistycznej.

„Związek Spółdzielni Polskich”, wchodząc w skład „Unji”, jako odrębna jednostka organizacyjna, obejmuje działalnością swoją cały obszar b. Królestwa Kongresowego i zrzesza w sobie 608 spółdzielni różnego typu, w czym znajduje się: 302 spółdzielnie kredytowe, 42 — rolniczo-handlowe, 128 — mleczarskich, 3 — przetworów mięsnych, 9 — spożywców, 88 — mieszkaniowo-budowlanych i 36 — różnych.

Spółdzielnie kredytowe reprezentowały w 1928 roku: 137.514 członków, 177.490.719 zł. sum bilansowych, 13.890.299 zł. kapitałów udziałowych, 4.411.000 zł. kapitałów rezerwowych i 48.006.256 zł. wkładów, a przytem udzieliły kredytów na ogólną kwotę 82.787.138 zł. W 1929 roku wkłady w tych spółdzielniach wzrosły do 58.572.060 zł., a pożyczek udzielono w pierwszych 9-ciu miesiącach tegoż roku na ogólną sumę 97.222.817 zł.

Spółdzielnie Rolniczo-przemysłowe, t. j. mleczarskie reprezentują one 13.247 członków, którzy dostarczyli do przeróbki 21.320.000 litrów mleka, wypłacając za nie 4.680.511 zł. Spółdzielnie te sprzedały 1.419.000 litrów surowego mleka oraz wyprodukowały 705.532 kg. masła i 25.152 kg. sera. Kapi-

Antoni Kleniewski
Prezes Związku Spółdzielni Polskich

tały własne tych spółdzielni wynoszą 410.808. zł., a członkowie ich posiadają 22.210 krów.

Spółdzielnie przetworów mięsnych posiadają one 693 członków, przyczem wartość zabitych w 1928 roku — 7.200 sztuk bydła rogatego i świń wynosiła 2 miliony złotych,

Spółdzielnia młynarska jest tylko jedna w Ryplinie. Posiada ona 591 członków i 122.300 zł. kapitału działowego.

Spółdzielnie budowlano-mieszkaniowe posiadają obecnie 4.000 członków. Sumy bilansowe tych spółdzielni sięgają kwoty 63.000.000 zł., przy 16. 000. 000 zł. wkładów członkowskich i 32. 000. 000 zł. pożyczek.

Spółdzielnie rolniczo-handlowe mają na celu dostarczanie rolnikom potrzebnych w rolnictwie materiałów, oraz — skupowanie produktów rolniczych.

W wewnętrznej swej, organizacji Związek Spółdzielni Polskich prowadzi cztery wydziały, a mianowicie: spółdzielni kredytowych, spółdzielni handlowo-rolniczych, spółdzielni rolniczo-przemysłowych i spółdzielni budowlano-mieszkaniowych. Równorzędnie prowadzony jest dział wydawniczy, który zaopatruje spółdzielnie we wszelkie: druki, formularze, książki i broszury propagandowe, oraz redaguje i wydaje organ „Związku p. t., Poradnik Spółdzielni”,

„Związek Spółdzielni Polskich” posiada swoich przedstawicieli w Międzynarodowym Komitecie Spółdzielczym w Rzymie, oraz — w Międzynarodowej Komisji Spółdzielczej w Paryżu, a ponadto 2 reprezentantów jego wchodzi w skład Rady Naczelnej „Unji Związków Spółdzielczych w Polsce”. Państwo Polskie do art. Ruch spółdzielczy szp. 46a. skl. Aniela Nawrocka, dn. 14 marca 1930 roku.

Niebywały swój rozwój „Związek” zawdzięcza dzielnym Zarządom, a przede wszystkim — obecnemu swemu Kierownictwu, w skład którego obok p. Prezesa Antoniego Kleniewskiego, wchodzi pp. dyr. Józef Szmydt i Stanisław Górzyński.

Pan Prezes Antoni Kleniewski urodził się w 1885 roku w majątku Gzowo w pow. Pultuskim. Szkołę średnią ukończył w Warszawie, a Wydział Prawa i Administracji — na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Działalność swoją na niwie spółdzielczej rozpoczął w 1912 roku w Warszawie w Komisji Współdzielczej i od tego czasu bez przerwy pracował dla dobra i rozwoju ruchu spółdzielczego w Polsce, a w 1924 roku powołany został na stanowisko prezesa Związku Spółdzielni Polskich, na którym do dnia dzisiejszego pozostaje, prowadząc tę potężną już obecnie placówkę gospodarczą do dalszego jej wspaniałego rozwoju.

DROBNY PRZEMYSŁ, HANDEL I RZEMIOSŁO.

Ludzie posiadają najprzeróżniejsze słabości i upodobania, z pośród których najszlachetniejszym bezwątpienia jest zamiłowanie do hodowli ptaków i zwierząt, tych prawdziwych przyjaciół człowieka. Zwłaszcza ludność wielkich miast, pozbawiona bezpośredniego kontaktu z przyrodą, oraz z przebogatą jej fauną stara się ten brak zastąpić przez hodowlę: bądź to egzotycznych rybek, bądź też zwierząt, wśród których, rzecz prosta, przeważają psy i koty.

To samo daje się zaobserwować i w Warszawie, której mieszkańcy specjalnie lubują się w hodowli. Posiadanie zwykłego chociaż pocziwego kundla — Brysia, lub pospolitego — Mruczka nie należy jednakże do upodobań ambitnych hodowców, którzy pragnęliby mieć u siebie rzadkie ptaki, lub egzotyczne zwierzęta, a jeżeli już decydują się na psów, to conajmniej rasowych.

Cóż kiedy stolica nie posiadała do niedawna fachowo postawionego i racjonalnie prowadzonego przedsiębiorstwa, które zapewniałoby jej mieszkańcom możliwość nabycia pięknych okazów, zwłaszcza egzotycznej fauny, starannie przytem wyhodowanych, z uwzględnieniem specjalnych warunków hodowli pokojowej.

Łukę tą wypełniła, istniejąca od niedawna, a mimo to szeroko już znana, firma p. n. „Centrala Hodowlana”, mieszcząca się w Warszawie przy ul. Mazowieckiej Nr. 8 (tel. 414-30).

W racjonalnie prowadzonej firmie tej otrzymać można wszystko, co tylko wchodzić może w zakres pokojowej hodowli ptaków, zwierząt, ryb i płazów. A więc spotykamy tam najróżnorodniejsze, o przedziwnem upierzeniu, rodzaje egzotycznych ptaków, wśród których widzimy przepiękne papugi i rzadkie tukany, prześliczne koty: angory perskie i sjamskie, zwinnie milutkie i uciężne małpki, doskonałe okazy rasowych psów, złociste rybki zwykłe i wcale. trytony, węże, żółwie i t. p. i t. p.

„Centrala Hodowlana”, Sp. z ogr. odp. założona została w roku 1927 przez znanego miłośnika zwierząt i placetwa p. Bohdana Korybut-Daszkiewicza, absolwenta Wyższej Szkoły Rolniczej w Cieszyńcu.

Będąc od najmłodszych lat gorącym wielbicielem przyrody p. Bohdan Korybut Daszkiewicz z głębokiem zamięłowaniem uprawiał hodowlę ptaków, zwierząt i ryb, a pokój jego w owych czasach zawsze nosił cechy małego zwierzyńca. Zdobyte w ten sposób głębokie doświadczenie, przy poparciu gruntownej i szerokiej, zwłaszcza w zakresie hodowli egzotycznej fauny, wiedzy, pozwoliło mu na postawienie wspomnianej firmy na naprawdę wysokim fachowym poziomie, to też cieszy się ona zasłużonem uznaniem licznej swej klienteli.

P. Bohdan Korybut-Daszkiewicz

Pan Korybut — Daszkiewicz pracuje również na niwie naukowej, a także ogłasza liczne swe prace w „Przyrodniku”. Brał ponadto czynny udział w zakładaniu Ogrodu Zoologicznego w Warszawie, jak również był w swoim czasie asystentem Państwowej Zootechnicznej Stacji Doświadczalnej w Borowinie, należącej do Puławskiego Instytutu Rolniczego, oraz pracował w całym szeregu innych instytucji i zakładów naukowo-rolniczych.

Rzemiosło polskie od najdawniejszych czasów słynęło ze swych znakomitych wyrobów, stare zaś rody mieszczańskie z pietyzmem kultywowały świetne tradycje rzemieślnicze, przelewając z ojca na syna zamiłowanie do swego zawodu, a wraz z nim — i własne bogate doświadczenie, oraz szereg fachowych tajemnic pozwalających na osiągnięcie niespotykanych nigdzie poza Polską, wyżyn w jakości produktów.

Z powyższych też względów posiadamy, oddawna ustaloną na całym świecie, opinię kraju, produkującego: trwale i eleganckie obuwie, doskonałe pieczywo, wyborowe ciastka i cukry, a nadewszystko — niedoścignione w swym smaku wędliny, tak chętnie dziś nabywane zagranicą dokąd z każdym niemal dniem coraz więcej ich wywozimy.

To też wędliniarstwo, zwłaszcza w stolicy poszczycić się może szeregiem wybitnych swoich przedstawicieli, wśród których zajmuje poczesne miejsce znana pod nazwą „Skladu Wędlin Władysława Trenknera” firma, mieszcząca się od 25 lat w Warszawie przy ul. Górczewskiej Nr. 99.

Na czele tej zasłużonej firmy stoi obecny jej właściciel p. Władysław Trenkner, który, ukończywszy praktykę zawodową u znanego w swoim czasie mistrza wędliniarskiego Benjamina Hertla, założył w 1905 roku własny warsztat pracy, zyskując od pierwszej chwili najpełniejsze uznanie szerokich warstw konsumentów dla swych wyborowych wyrobów.

Trzydzieści osiem lat zawodowej pracy wogóle oraz 25 lat na własnej placówce tak dalece spopularyzowało wędliny p.

Trenknera, że palącą stała się sprawa otworzenia filii jego firmy w śródmieściu, która też w 1925 roku zaczęła funkcjonować przy ulicy Mazowieckiej Nr. 5. Od tego czasu sława wyrobów p. Trenknera niepominięnie wzrosła i dziś śmiało rzecz można, że niema chyba mieszkańca stolicy, który nie spróbowałby przynajmniej jego wędlin, a przede wszystkim świetnego salami, wybornej szynki, lub doskonałych serdelków, parówek i kielbas.

Sukces to olbrzymi, ale zasłużony, tylko bowiem przednią jakością swoich produktów p. Trenkner podbił conajprzedniejsze warstwy konsumentów Warszawy, ku czemu w dużej mierze przyczynił się również ogólnie znany fakt, że warsztaty jego firmy są zmechanizowane, a przytem wzorem mogą być prawdziwej czystości.

W spuściznie po ojcu, zgodnie z uświęconą tradycją, obejmie firmę p. Czesław Trenkner, absolwent Wyższej Szkoły Handlowej i pierwszy w tej branży fachowiec z akademickim wykształceniem.

W roku bieżącym 25-lecie istnienia tej popularnej firmy, co bezwątpienia będzie nowym etapem w owocnej jej działalności.

P. Władysław Trenkner.

Omawiając poszczególne dziedziny przemysłu i handlu nie możemy pominąć milczeniem jednej z nich, bodaj najważniejszej w życiu codziennym, a mianowicie branży piekarniano-cukierniczej.

Mimo istnienia w stolicy kilkuset piekarni i zakładów przemysłu cukierniczego różnych kategorii, od najprymitywniejszych począwszy, a skończywszy na zmechanizowanych i najbardziej wykwintnych musieliśmy jednak wrócić uwagę na zewnętrze skromną Cukiernię „Bosfor”, istniejącą w Warszawie przy ul. Marszałkowskiej Nr. 107 (tel. 305-69), która, w przeciwieństwie do swego niepozornego wyglądu, cieszy się wielką popularnością wśród najszerszych warstw mieszkańców miasta.

Założona w 1887 roku przez p. Idris Effendi Pirim Zade przy zbiegu ulicy Wspólnej i Placu Trzech Krzyży, już w pierwszym dziesięcioleciu swego istnienia zyskała swymi przedniej jakości wyrobami tak wielki rozgłos, że dla zaspokojenia potrzeb coraz liczniejszych odbiorców, musiano uruchomić w mieście 18 jej filij, które jednakże w okresie wojny światowej, głównie ze względu na ówczesne ciężkie warunki egzystencji, stopniowo zlikwidowano.

W związku z niebywałym w okresie przedwojennym rozwojem firmy wyloniła się konieczność rozszerzenia centrali, która w tym celu została w 1908 roku przeniesiona z ulicy Wspólnej na ulicę Marszałkowską Nr. 107 do znacznie większego i wygodniejszego lokalu. Równocześnie zainstalowano nowoczesne i obszerne warsztaty piekarniano-cukiernicze przy ul. Chmielnej Nr. 41.

Jeżeli wziąć pod uwagę specjalne własności wyrobów piekarni, a więc ich wielką, opartą na wzorach tureckich, różnorodność, smak i przednią jakość używanych do nich surowców, to wówczas dla każdego zrozumiałem się stałe to niebywale powodzenie, jakie Cukiernia „Bosfor” osiągnęła w tak stosunkowo krótkim czasie.

Przedsiębiorstwo zawdzięcza swój wspaniały rozkwit przede wszystkim obecnemu swemu właścicielowi p. Mustafie Pirim Zade, który, krocząc śladami ojca swego, założyciela firmy, zakład znacznie rozszerzył, unowocześnił, instalując w warsztatach nowe urządzenia, będące w dziedzinie przemysłu piekarniano-cukrowniczego ostatnim wyrazem techniki i higieny.

Stwierdzić należy, że źródła powodzenia wyrobów Cukierni „Bosfor” nie można doszukiwać się wyłącznie w mechanicznych urządzeniach warsztatów, co stanowi jedynie udogodnienie w pracy, lecz przede wszystkim zaakcentować trzeba, że dominujące w tym względzie znaczenie posiada dosko-

P. Mustafa Pirim Zade.

nała znajomość fachu przez kierownictwo przedsiębiorstwa oraz znakomita organizacja zarówno jego strony handlowej jak i przemysłowej. Niemalą rolę w powodzeniu wyrobów firmy odgrywają również: wyczucie upodobań szerokich warstw konsumentów, zawsze grzeczna i szybka obsługa oraz

czyste i estetyczne opakowanie nabytych artykułów.

Kończąc ten pobieżny zarys rozwoju firmy „Bosfor”, stwierdzić musimy, że kroczy ona w działalności swojej po właściwej drodze, co daje rękojmię dalszego jej zasłużonego powodzenia o rozkwitu.

Zmiany i uzupełnienia

podczas druku oraz dostrzeżone omyłki podane są w końcu niniejszego spisu rzeczy.

Spis Rzeczy

	str.		str.
Rozdział I			
Władze i Centralne Urzędy Państwowe.			
Ustrój Państwowy Rzeczypospolitej Polskiej	13	Trybunał Kompetencyjny	18
W. M. Gdańsk	15	Generalny Komisarz Wyborczy	18
Władze Prawodawcze.			
Sejm	16	Polska Agencja Telegraficzna (P. A. T.)	18
Prezydjum Sejmu	16	Dyrekcja Wydawnictw Państwowych	18
Kluby Sejmowe	16	Drukarnia Państwowa w Warszawie	18
Komisje Sejmowe Stałe	17	Najwyższa Izba Kontroli Państwa	18
Sejm Śląski	17	Okręgowe Izby Kontroli Państwa	18
Senat	17	Prokuratura Generalna Rzeczypospolitej Polskiej	18
Prezydjum Senatu	17	Oddziały Prokuratury Generalnej	18
Komisje Senackie	17	Polskie Ordery i Odznaki	18
Kluby	17	Władze Duchowne.	
Aparaty telefoniczne Sejmu i Senatu	17	Kościół Rzym. Katolicki	20
Władze Wykonawcze.			
Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	17	Kościół Rzym. Katolicki Obrządku Wschodniego w Polsce	20
Kancelarja Cywilna	17	Kościół Ewangelicko-Augsburski	20
Gabinet Wojskowy	17	Kościół Ewangelicko-Reformowany	20
Gabinet Ministrów	17	Kościół Prawosławny	20
Prezydjum Rady Ministrów	17	Wyznanie Mojżeszowe	20
Najwyższa Komisja Dyscyplinarna	18	Ministerstwo Skarbu.	
Komitet Ekonomiczny Ministrów	18	Departament I Ogólny	21
Zarząd Funduszków Kultury Narodowej	18	„ II Obrotu Pieniężnego	21
Komisja dla Usprawnienia Administracji Publicznej	18	„ III Budżetowy	21
Najwyższy Trybunał Administracyjny	18	„ IV Ceł	21
		Okręg admin. Dyrekcji Ceł w Warszawie	21
		Okręg admin. Dyrekcji Ceł w Mysłowicach	21
		Okręg admin. Dyrekcji Ceł w Poznaniu	22
		Okręg admin. Dyrekcji Ceł w Wilnie	22

	str.
Okręg admin. Dyrekcji Cel we Lwowie	22
Departament V Podatków i Oplat	22
„ VI Akcyz i Monopolów	22
„ VII Kasowy	22
„ VIII Likwidacyjny	22
Centralna Kasa Państwowa	22
Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń	22
Komenda Straży Granicznej	22
Generalna Dyrekcja Loterii Państwowej	22
Generalna Dyrekcja Monopolu Tytonio- wego	22
Państwowy Monopol Spirytusowy	22
Hurtownie Wódek	23
Na prowincji Państwowe Wytwórnice Wódek	23
Sp. Akc. do eksploatacji Monopolu Zapal- czanego w Warszawie	23
Mennica Państwowa	23
Urząd Pożyczek Państwowych	23
Biuro Sprzedaży Soli	23
Izby Skarbowe	23
Dyrekcje Cel	23
Pocztowa Kasa Oszczędności	23

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Sekretariat Ministra	23
Kancelarje	23
Departament I Organizacyjny	23
„ II Polityczny	23
„ III Samorządu	23
„ IV Administracyjny	24
„ V Służby Zdrowia	24
Korpus Ochrony Pogranicza	24
Główny Urząd Statystyczny	24
Główna Komenda Policji Państwowej	24
Komenda Policji Państwowej na m. st. Warszawę	24
Urząd Śledczy	24
Komisariaty Policji Państwowej na m. st. Warszawę	24
Komisariaty Kolejowe	25
Komisariat Wodny	25
Rezerwa Piesza	25
Rezerwa Konna	25

Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Gabinet Ministra	25
Wydział Osobowy	25
Kancelarja	25
Departament I Polityczno-Ekono- miczny	25
Departament II Konsularny	25
„ III Administracyjny	25

Ministerstwo Spraw Wojskowych.

Gabinet Ministra	26
Departament Uzbrojenia	26
„ Zaopatrzenia Inżynierji	26
„ Budownictwa	26
„ Intendentury	26
„ Zdrowia	26
„ Sprawiedliwości	26
„ Piechoty	26
„ Kawalerji	26
„ Artylerji	26
„ Aeronautyki	26
Szefostwo Saperów	26
„ Łączności	26
Kierownictwo Marynarki Wojennej	26
Korpus Kontrolerów	26
Kurja Biskupia	26
Sztab Główny	26
Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawni- czy	26
Wojskowy Instytut Geograficzny	26
Najwyższy Sąd Wojskowy	26
Wyższa Szkoła Wojenna	26
Szkoła Podchorążych Piechoty	26
Centrum Wyszczolenia Kawalerji	26
Centrum Wyszczolenia Lotnictwa	26
Szkoła Podchorążych Inżynierji	26
Szkoła Podchorążych Sanitarnych	26
Dowództwa Okręgów Korpusów	26
Centrum Wyszczolenia Artylerji	26
Korpus Ochrony Pogranicza	26
Inspektorzy Armji	26
Powiatowe Komendy Uzupelnień	58—60

Ministerstwo Sprawiedliwości.

Departament I Ustawodawczy	27
„ II Administracyjny	27
„ III Karny	27
Nadzór Prokuratorski	27
Redakcja Dziennika Ustaw i Dziennika Urzędowego	27
Hipoteka	27
Naczelną Radą Adwokacką	27
Sąd Najwyższy w Warszawie	27
Najwyższy Trybunał Administracyjny	27

Ministerstwo Komunikacji.

Wydział Prezydjalny	27
Departament I Administracyjny	27
„ II Finansowy	27
„ III Handlowo-Taryfowy	27
„ IV Eksploatacyjny	27
„ V Budowy i utrzymania kolei	27

	str.
Departament VI Mechaniczny i Zasobów	27
Okręgowa Dyrekcja Kolei Żelaznych	27

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Departament I Ogólny	28
„ II Szkolnictwa Ogólnokształcącego	28
Departament III Szkolnictwa Zawodowego	28
Departament IV Nauki i Szkół Wyższych	28
Departament V Sztuki	28
„ VI Wyznań	28
„ VII Wydział Archiwów	28

Ministerstwo Rolnictwa.

Departament I Ogólny	28
„ II Rolnictwa	29
„ III Chowu Koni	29
„ IV Weterynarii	29
„ V Leśnictwa	29
Dyrekcje Lasów Państwowych	29
Państwowy Instytut Meteorologiczny	29
Państwowy Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach	29
Wydziały Rolnictwa i Weterynarii przy Urzędach Wojewódzkich	29

Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

Departament I Ogólny	29
„ II Górniczo-Hutniczy	29
„ III Przemysłowy	30
„ IV Handlowy	30
„ V Morski	30
Urząd Patentowy Rz. P.	30
Państwowy Instytut Geologiczny	30
Urzędy Probiercze	30
Dyrekcja Salin Państwowych	30
Państwowa Kopalnia Węgla „Brzeszcze“	30
Wyższy Urząd Górniczy	30
Urzędy Górnicze	30
Wyższy Urząd Górniczy w Krakowie	30
Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach	30
Okręgowe Urzędy Górnicze	30
Wojewódzkie Wydziały Przemysłowe	30
Oddział Przemysłowy Kom. Rządu m. st. Warszawy	30
Szkoła Morska w Tczewie	30
Urząd Morski w Gdyni	30
Biuro Budowy Portu w Gdyni	30
Morski Urząd Rybacki w Gdyni	30
Urząd Marynarki Handlowej w Gdyni	30

	str.
Główny Urząd Miar	30
Okręgi Legalizacji Narzędzi Mierniczych	60—62

Ministerstwo Robót Publicznych.

Departament I Ogólny	31
„ II Wodny	31
„ III Budowlany	31
„ IV Drogowy	31
„ V Prawno-Administr.	31
Wydział Elektryczny	31
Biuro Analizy Cen	31
Dyrekcja Robót Publicznych	31
Dyrekcja Dróg Wodnych	31
Okręgowa Dyrekcja Robót Publicznych	31

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej.

Departament I Pracy	31
„ II Opieki Społecznej	31
„ III Ubezpieczeń Społecznych	32
Urząd Emigracyjny	32
Ekspozytura Urzędu Emigracyjnego	32
Główny Inspektorat Pracy	32
Urzędy Lokalne Inspekcji Pracy	62

Ministerstwo Reform Rolnych.

Departament I Ogólny	32
„ II Urządzeń Rolnych	32
„ III Ekonomiczno-Finansowy	32
Biuro Głównej Komisji Ziemskiej	32
Okręgowe Urzędy Ziemskie	33

Ministerstwo Poczty i Telegrafów.

Departament I Ogólny	33
„ II Pocztowy	33
„ III Techniczny	33
Wyższa Komisja Dyscyplinarna przy M. P. T	33
Dyrekcja Poczty i Telegrafów	33
Szkoła Teletechniczna	33
Instytut Teletechniczny	33
Urząd Niedoręczalnych Przesylek	33
Telefony Międzydzielnicowe	33
Stacja Telefonów Międzydzielnicowych	33
Urząd Telegraficzny	33
Pocztowe Urzędy	33
Dyrekcje Poczty i Telegrafów	34

Samorządy.

m. st. Warszawa	34
Rada Miejska	34

	str.
Prezydjum Rady	34
Magistrat m. st. Warszawy	34
Rzeźnia Miejska	34
Wydział Zdrowia Publicznego	35
Zakłady Dezynfekcyjne, spalania śmieci i izolacyjny	34
Urzędy Sanitarne i Stacje Higieny zapo- biegawczej	34
Instytut Higieny	34
Urząd Weterynaryjny	34
Wydział Techniczny	34
Dyrekcja Wodociągów i Kanalizacji	34
Wydział Oświaty i Kultury	34
Wydział Straży Ogniowej	34
Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych	34
Lombard Miejski	34
Urząd Rozjemczy	35
Wydział Statystyczny	35
Kontrola	35
Wydział Opieki Społecznej i Szpitalni- ctwa	35
Miejskie Zakłady Zaopatrywania War- szawy	35
Wydział Przemysłowy	35
Dyrekcja Tramwajów Miejskich	35
Teatry Miejskie	35
Biuro Adresowe	35
Miejska Kasa Oszczędności	35
Miejskie Zakłady Gazowe	35
Łódź	35
Lwów	35
Poznań	35
Kraków	35
Wilno	35
Katowice	35
Lublin	35
Bydgoszcz	35
Sosnowiec	35
Częstochowa	35
Białystok	35
Królewska Huta	35
Radom	35
Grudziądz	35
Przemysł	36
Kalisz	36
Toruń	36
Kielce	36
Włocławek	36
Kolomyja	36
Tarnów	36
Grodno	36
Piotrków (Trybunalski)	36
Dąbrowa Górnicza	36

W. M. Gdańsk.

Wysoki Komisarz Ligi Narodów	36
--	----

	str.
Senat W. M. Gdańska	36
Komisariat Generalny Rzplitej Polskiej	36
Rada Portowa w Gdańsku	36

Korpus Dyplomatyczny i Sieć Konsularna w Polsce.

Ambasady	36—37
Poselstwa	37—38
Konsulaty	38—41
Konsulaty Państw Obcych w W. M. Gdańsku	41

Polskie Urzędy Dyplomatyczne i Konsularne.

Ambasady	42
Poselstwa	42
Konsulaty	42—47

Podział Urzędów Policji Państwowej. na terenie R. P.

Główna Komenda Policji Państwowej	47
Komendy Okręgowe i Powiatowe	47—53

Podział Sądownictwa.

Sąd Najwyższy w Warszawie	53
Najwyższy Trybunał Administracyjny	53
Prokuratura Generalna	53
Sądy Apelacyjne Okręgowe	53—56

Rozdział II. Administracyjny.

Podział Administracyjny Państwa Polskiego.

Podział na Województwa	62
Podział Województw na powiaty	62—63
Wykaz miast niepowiatowych	64

Podział Województw na gminy.

Województwo Białostockie	71—72
Województwo Kieleckie	72—73
Województwo Krakowskie	73—78
Województwo Lubelskie	78—79
Województwo Lwowskie	79—84
Województwo Łódzkie	84—85
Województwo Nowogrodzkie	85
Województwo Poleskie	85—86
Województwo Pomorskie	86—89
Województwo Poznańskie	89—97
Województwo Stanisławowskie	97—99
Województwo Śląskie	99—100

	str.
Województwo Tarnopolskie	100—103
Województwo Warszawskie	103
Województwo Wileńskie	104
Województwo Wołyńskie	104

Rozdział III Komunikacyjny

Urzędy i Agencje: Pocztowe, Telegraficzne i Telefoniczne	107—131
Stacje, Przystanki i Ładownie Sieci Kolejowej na terenie Państwa i W. M. Gdańska	131—142
Punkty graniczne P. K. P	142
Punkty graniczne i stacje zdawcze do poszczególnych Państw Obcych:	
I Komunikacja z Prusami Wschodnimi	142
II Komunikacja z Niemcami	143
III Komunikacja z Czechosłowacją	143—144
IV Komunikacja z Rumunją	144
V Komunikacja z Łotwą	144
VI Komunikacja ze Związkiem S. R. R.	144
VII Komunikacja z Litwą	144
VIII Komunikacja W. M. Gdańska z Prusami Wschodnimi	144
Kolejowe Agencje Celne	144—145
Kolejowe Przedsiębiorstwa Przewozowe na terenie Państwa i W. M. Gdańska	145—146
Składy Zawozowe korzystające z Ulg Przewozowych	146—147
Stacje Miejskie P. K. P	147
„Wagons-Lits-Cook” Wszechświatowa Organizacja Podróży	148
„Orbis” Polskie Biuro Podróży	148
„Icar” Biuro Informacyjno-Komisowe dla podróżujących	148
Dyrekcje Dróg Wodnych	148—150
Główne Szosy w kierunku Państw Ościennych i W. M. Gdańska	150
Komunikacja Autobusowa	150—151
Komunikacja Lotnicza	151

Rozdział IV Taryfy i Opłaty

Pocztowa taryfa wewnętrzna	155—158
Pocztowa taryfa zagraniczna	158—159
Telegraficzna taryfa wewnętrzna	159—161
Telegraficzna taryfa zagraniczna	161
Taryfa dla krajów należących do obrotu europejskiego	161—162

	str.
Taryfa dla obrotu z Afryką	162—164
Taryfa dla obrotu z Ameryką	164—166
Taryfa dla obrotu z Azją	167—168
Taryfa dla obrotu z Oceanją	168—169
Telegramy listowe	169—171
Telefoniczna taryfa	171
Opłaty abonamentowe normalne	172
Opłaty za rozmowy międzymiastowe	172
Radio	172—173
Taryfa Polskiej Linji Lotniczej „Lot”	173—174
Międzynarodowe Towarzystwo Żeglugi Powietrznej	174—175
Taryfa celna	175—177
Opłaty Konsularne	177—181
Opłaty Stemplowe	181—184
Taryfa opodatkowania spadków i darowizn	183
Ceny Świadczeń przemysłowych	185—187
Skala podatku od obrotu	187
Skala podatku dochodowego	187—188
Podatek dochodowy od wynagrodzeń służbowych	188—189
Podatek wojskowy	189
Państwowy podatek od lokali	189—190
Opłaty sądowe	190—193
Taksa komorników sądowych	193
Taksa dla pisarzy hipotecznych	193—194
Opłaty za czynności notariuszów (rejentów)	194—195
Opłaty za protesty weksli, czeków i innych dokumentów	195
Opłaty w postępowaniu rejestrowym	195—197
Opłaty za patenty na wynalazki i za ochronę znaków towarowych	197—198
Podatek od polowania	198
Opłaty za paszporty na wyjazd zagranicę	198
Przerachowanie zobowiązań prywatnoprawnych	199

Rozdział V Informacyjny

Bank Polski	203—204
Bank Gospodarstwa Krajowego	204
Państwowy Bank Rolny	204—205
Pocztowa Kasa Oszczędności	205
Giełdy Pieniężne i Towarowe	205—206
Giełda Mięśna	206
Przepisy wekslowe	206—208
Prawo czekowe	208—209
Przepisy dewizowe	209—210
Rejestracja Handlowa	210—211
Lichwa Towarowa	211—212
Lichwa Pieniężna	212—213

	str.
Lichwa Mieszkaniowa	213
Patenty na wynalazki i ochrona znaków towarowych.	213—214
Podatkowe Informacje	214—215
Podatek Dochodowy	215—216
Terminy Płatności	216
Podatek Przemysłowy	216—218
Podatki spożywcze	218
Podatek gruntowy.	218—221
Państwowy podatek od nieruchomości	221
Terminy płatności podatków i składanie zeznań	221
Podatek Wojskowy	222
Ruch Kołowy w Polsce	222—223
Przepisy na prawo posiadania broni	223
Radjo	223
Kasa Chorych	223—225
Ubezpieczenie od nieszczęśliwych wypadków	225
Fundusz Bezrobocia	225—226
Ubezpieczenie emerytalne	226
Dowody osobiste (Paszporty)	226—227
Paszporty zagraniczne	227—228
Kursy Parytetowe Walut	228
Miary i Wagi	228—229
Monety.	229
Wysiew głównych roślin gospodarskich	230
Święta Narodowe Polski	230
Powierzchnia i ludność R. P.	231
Użyteczność Kuli Ziemskiej	231
Podział powierzchni ludności świata	231
Religje świata	231
Nowy podział Europy	231
Największe Miasta w Świecie	231

Rozdział VI.

Adresowy.

Organizacje i instytucje:

Przemysłowe, Handlowe, Rolnicze, Rzemieślnicze i Zawodowe.

I grupa	235—236
II grupa	236—239
Syndykaty	239—240
Izby Przemysłowo-Handlowe	240—241
Izby Rolnicze	241
Izby Rzemieślnicze	241
Izby Rękodzielnicze	241
Izby Handlowe Polsko-Zagraniczne w kraju	241

	str.
Izby Handlowe Polsko-Zagraniczne poza obrębem R. P.	241—242

Instytucje i Organizacje:

Artystyczne.	242
Dobroczynne	242
Naukowe i Oświatowe	242—243
O doniosłym znaczeniu dla Państwa.	243
Polityczne	243
Społeczne	243—244
Sportowe	244
Towarzyskie	244—245
Organizacje b. Wojskowych	245
Wolnych Zawodów	245—246
Pracowników	246—247
Robotników	247—248

Instytucje Finansowe:

Bank Polski	249—251
Bank Gospodarstwa Krajowego	251—252
Państwowy Bank Rolny	252
Pocztowa Kasa Oszczędności	252
Banki Prywatne na terenie R. P. podane w porządku alfabetycznym miast	252—268
Oddziały Banków Polskich Zagranicą	268
Oddziały Banków Zagranicznych w Kraju i na terenie W. M. Gdańska	268
Banki Polsko-Amerykańskie w Stanach Zjednocz. Ameryki Północnej	268—269
Towarzystwa Kredytowe Miejskie	269
Towarzystwa Kredytowe Ziemskie	269
Giełdy Pieniężne	269
Giełdy Zbożowe-Towarowe	269
Giełda Mięsna.	269

Spółki Akcyjne:

I. Górnictwo i Hutnictwo	269—270
(Kopalnie, rudy żelaznej, cynkowej, ołowianej, srebrnej, węgla kamiennego i brunatnego kamienia wapiennego, piaskowca, gliny, kwarcu, torfu, siarki i soli. Huty żelazne cynkowe i miedziane).	
II. Przemysł i Handel Mineralny	270—272
(Kopalnie: ropy naftowej, oleju skalnego, wosku i gazów ziemnych. Huty i szlifiernie szkła. Fabryki: gipsu, cementu, wapna i tektury smołowej. Cegielnie i garncarstwo. Wyroby z kamienia, marmuru, cementu, asfaltu, azbestu i betonu. Wyroby szklane, szyby, witraże i lustra. Wyroby ceramiczne, terrakotowe, majolikowe i porcelanowe).	
III. Przemysł i Handel Chemiczny	272—275
(Wyroby: chemiczne, farmaceutyczne, perfumeryjno-kosmetyczne, przetwory technologiczne i świece. Wyroby celluloidowe, gumowe i jedwab sztuczny. Zapałki).	

	str.		str.
IV. Przemysł Metalowy	275—280	fotograficzne. Wyroby szczotkarskie, koszykarskie, kwiatów i piór. Przybory sportowe, zabawki, i lalki).	
(Maszyny i narzędzia rolnicze dla przemysłu chemicznego, włókienniczego, budowlanego, cukrowniczego, graficznego, garbarskiego i innych. Kotły, rury, silniki i aparaty. Środki lokomocyjne i konstrukcje żelazne. Meble żelazne, kasy ogniotrwałe, wagi, armatura, narzędzia i instrumenty. Gwoździe i druty. Nożownictwo. Wyroby metalowe, miedziane, brązowe, emaljowane, srebrne, platerowane i galanterja metalowa. Przybory do oświetleń, ogrzewań i domowego użytku. Odlewy: żelaza i różnych metalów. Lejarnie czcionek i mosiężnictwo. Warsztaty: kowalskie, ślusarskie, mechaniczne, blacharskie, grawersko-cyzlerskie, galwaniczne i reperacyjne. Urządzeń technicznych, mechanicznych, elektrycznych, radjotechnicznych, oświetleń i ogrzewań).		XII Instytucje Finansowe	292
V Przemysł i Handel Włókienniczy	280—282	(Szczegółowy wykaz instytucji finansowych podano w porządku alfabetycznym miast w tymże rozdziale str. 249—269).	
(Surowce: konopie, wełna (naturalna i sztuczna), bawełna i wata. Tkactwo: sukna, kamgarn, flanele, materiały lniane, bawełniane i inne. Wyroby jedwabne, półjedwabne, wełniane, konopie, trykotowe, wyrób wełny, sztucznej, waty, pluszów, serwet, dywanów, taśemek, haftów, koronek, tiulów i firanek. Wyroby powroźnicze, szmuklerskie i guziki. Ceraty gumowe i linoleum. Niciarnie. Farbiarnie i t. p.)		XIII. Towarzystwa Ubezpieczeń (Szczegółowy wykaz towarzystw ubezpieczeń podano w tymże rozdziale na str. 296—298).	292
VI. Przemysł i Handel Garbarski i Produkty Zwierzęce	283	XIV. Przedsiębiorstwa: Przemysłowo-Handlowe, Rolniczo-Handlowe i Agencje	292—293
(Fabryki: garbarskie i wyrobów skórzaných. Szczecina, wyroby z włosia, piór i rogu. Pasy maszynowe i skóry sztuczne).		XV. Przedsiębiorstwa: Transportowe, Eksportowe, Importowe, Ekspedycyjne.	293
VII. Przemysł i Handel Papierniczy i Graficzny	283—284	XVI. Przedsiębiorstwa: Budowlane, Meljoracyjne, Dezynfekcyjne, Robót drogowych, ziemnych i architektonicznych, budowy i eksploatacji kolei, tramwajów, komunikacji wodnej i lotniczej	293—295
(Masa i papa drzewna, papier i tektura, wyroby tekturowe i papierowe. Zakłady graficzne. Wyroby klisz i filmów kinematograficznych).		XVII. Przedsiębiorstwa: Teatralne, Wido-wiskowe i Kinematograficzne	295
VIII Przemysł i Handel Drzewny	284—286	XVIII. Przedsiębiorstwa Wydawnicze, Księgarskie i Ogłoszeniowe	295
(Drzewo i wyroby: stolarskie, ciesielskie, bednarskie, galanterja drzewna. Meble, bilardy, ramy, listwy. Wyroby pozłotnicze i forniery. Modelarnie i tartaki).		XIX. Zakłady Lecznicze: Kąpie-lowe, Hotele, Restauracje i Kawiarnie.	296
IX. Przemysł i Handel Konfekcyjny	286	Zakłady Ubezpieczeń na terenie R. P. Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń Inspektoraty Wojewódzkie Powszech-nych Zakładów Ubezpieczeń Wzajem-nych	296 296 296
(Bielizna, obuwie, kapelusze, czapki, guziki, przedmioty galanteryjne i toaletowe. Pracownie konfekcyj i ubrań różnych).		Krajowe Zakłady Ubezpieczeń. (Zakłady Akcyjne)	296—297 297
X Przemysł i Handel Spożywczy	286—291	Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych Publiczne Zakłady Ubezpieczeń	297 297
(Płody rolne. Młynarstwo i krupiarstwo. Miodosytanie, browary, gorzelnie, suszarnie chmielu i drożdży. Rzeźnie i wędliniarnie. Przemysł rybny. Wódki, wina, likiery, sól, lód, sztuczny, konserwy, ocy, musztardy, wody mineralne, oleje, cukier, wyroby cukiernicze, czekolada, wyroby tabaczne).		Zagraniczne Zakłady Ubezpieczeń	297—298
XI Przemysł i Handel Różny	291—292	Uzdrowiska i Zdrojowiska Zakłady Państwowe	298 298—300
(Samochody i rowery, aeroplany i pojazdy. Maszyny do szycia i pisania. Broń, proch i ogień sztuczny. Zegary, narzędzia zegarmi-strzowskie i jubilerskie. Wyroby optyczne, chirurgiczne i medyczne. Przedmioty foto-graficzne. Instrumenty muzyczne. Aparaty		Wzorowe Gospodarstwa Rolne. Zrzeszone w Związku Ziemian w Warsza-wie	300—301 301
		Zrzeszone w Kresowym Związku Ziemian w Warszawie	301
		Zrzeszone w Pomorskim Związku Zie-mian w Toruniu	301

	str.
Zrzeszone w Wielkopolskim Związku Ziemian w Poznaniu	301
Zrzeszone w Związku Ziemian Wschodnich Województw Małopolski we Lwowie	302
Zrzeszone w Związku Ziemian w Krakowie	302
Wyższe Uczelnie.	
Państwowe	302
Prywatne	302—303
Wyższe Szkoły Zawodowe.	
Szkoły Techniczne	303
Szkoły Miernicze	303
Szkoły Przemysłu Artystycznego	303

Rozdział VII.

Przegląd pracy samorządowej, gospodarczej i społecznej.

M. St. Warszawa	307—310
Samorządy powiatowe:	
powiatu brasławskiego	310—312
„ ciechanowskiego	312—313
„ dubieńskiego	313—314
„ dziśnińskiego	314—315
„ kostopolskiego	315—317
„ łowickiego	317
„ postawskiego	317—318
„ radzyńskiego	318—319
„ rypińskiego	319—320
„ sochaczewskiego	320—321
„ wrocławskiego	321
„ włodzimierskiego	321—322
„ zdołbunowskiego	322—323
Samorządy miejskie	
miasta Baranowicz	323
„ Białej	323—324
„ Bielska	324—325
„ Ciechanowa	325
„ Kowla	325—326
„ Nowogródka	326
„ Płocka	326—327
„ Rypina	327—328
Szkolnictwo Polskie w dobie obecnej	
Seminarjum Nauczycielskie i Gimnazjum Zofji Wołowskiej w Warszawie.	328
Gimnazjum Męskie im. Jana Zamojskiego w Warszawie	328—329
8-io kl. Gimnazjum Humanistyczne Męskie Tow. „Przyszłość” w Warszawie	329

	str.
3-ie Gimnazjum Męskie Związku Zawod. Nauczycielstwa Polskich Szkół Średnich w Warszawie	329—330
Gimnazjum Żeńskie im. Król. Anny Wazówny w Warszawie	330
Gimnazjum Koedukacyjne z językiem wykł. ukraińskim Tow. „Łesi Ukrainki” w Łucku.	330—331
Rozwój i działalność instytucji kapitalizacyjnych	
Bank Spółdzielczy Ziemian Wołynia w Łucku	331
Centralna Kasa Spółek Rolniczych w Warszawie	331—332
Komunalna Kasa Oszczędności m. Włocławka	332—333
Komunalna Kasa Oszczędności pow. Kowelskiego.	333
Ubezpieczenia w Polsce	
Krakowskie Tow. Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie	333—334

Rolnictwo w Odrodzonej Polsce

Źródło Kultury Rolnej

Pomorskie Tow. Hodowli Bydła Nizinnego Czarno-Białego w Toruniu.	334—336
Rolniczy Ruch Spółdzielczy	
Zjednoczenie Związków Spółdzielni Rolniczych w Warszawie	336—339
Związek Ekonomiczny Spółdzielni Kółek Rolniczych w Krakowie	339—340
Centrala Spółdzielczych Stowarzyszeń Rolniczo-Handlowych w Warszawie	340—341

Meljoracje Rolne

Krajowe Tow. Meljoracyjne w Warszawie	341—342
Wzorowe Gospodarstwa Rolne	
Dobra „Choloniów-Żwiniacze” Zyg. hr. Krasickiego	342—343
Dobra „Gulczewo” Jerzego Sztembartta	343—344
Dobra „Lubraniec” Stanisława Grodzickiego.	344
Dobra „Mała Wieś”, Zdzisława ks. Lubomirskiego	345—346

Przemysł i Handel.

Przemysł Maszynowy

Zakłady Mechaniczne „Ursus” Sp. Akc. w Warszawie	347
--	-----

	str.
Towarzystwo „Alfa-Lawal” Sp. z ogr. odp. w Warszawie	347—349
Przemysł Odlewniczy	
Centrala Handlowa Odlewni Żeliwa Sp. z ogr. odp. w Warszawie.	349
Centralne Biuro Sprzedaży Odlewów Ogrzewalnych „Cebeo” Sp. z ogr. odp. w Warszawie	349—350
Przemysł Metalowy	
Wytwórnia Pędni, Maszyn i Odlewnia Żeliwa Krawczyk i S-ka w Zawierciu	350—351
Polska Fabryka Siatki Jednolitej hr. St. Ledochowski Sp. Akc. w Warsza- wie	351—352
Przemysł Budowlany	
Zakłady Przemysłowe „Eternit” Sp. Akc. w Lublinie	352
Przemysł Chemiczny	
Fabryka Farb, Lakierów i produktów chemicznych I. A. Krausse w War- szawie	352—353
Farbiarnia Wacława Lau w Warszawie	353
Przemysł Formiarski	
Fabryka Kopyt i szpilek drewnianych „Formiarski” w Warszawie Sp. Akc.	353—354
Przemysł i Handel Leśny	
Spółdzielnia Leśników w Warszawie	354—355
Przemysł Ogrodniczy	
Zakład Zdobnictwa Roślinnego Michał Kordus, Junior i S-ka w Warszawie	355
Przemysł i Handel Mięsy	
Zrzeszenie Kupców Polskich, Handlują- cych Trzodą Chlewną, Rogacizną, Dro- biem i Końmi w Warszawie	355—356
Mleczarstwo	
Zjednoczone Ziemiańskie Mleczarnie Parowe Sp. Akc. w Warszawie.	356—357
Spółdzielcza Mleczarnia Parowa „Rotr” w Rypinie	357—358
Krakowska Centrala Mleczna Sp. z ogr. odp. w Krakowie.	358—359
Handel Artykułami Importowanymi	
Warszawskie Towarzystwo Handlu Her- batą A. Długokęcki i W. Wrześniewski Sp. Akc. w Warszawie	359
Zielarstwo Polskie	
„Zioła Polskie” w Warszawie	359—360
„Zioła Lecznicze” Oskara Wojnowskiego	360

	str.
Ruch Spółdzielczy	
Związek Spółdzielni Polskich w War- szawie	361—362
Drobnny handel i rzemiosło	
Centrala Hodowlana, Sp. z ogr. odp. w Warszawie	362
Skład wędlin, Władysława Trenknera w Warszawie	362—363
Cukiernia „Bosfor” w Warszawie	363

Ogłoszenia:

I-sza str. przed tekstem

Standard Electric Company w Polsce
Warszawa

II-ga stron. przed tekstem

Szkołki Drzew Owocowych Wł. Nowic-
kiego, Płock-Podolszyce

Na odwrocie tytułowej strony Rozdziału I-go

Miejska Kasa Oszczędności w Królew-
skiej Hucie.
Polskie Zakłady Przemysłu Cynkowego
Spółka Akcyjna w Będzinie.
Zioła Lecznicze Oskara Wojnowskiego

Na odwrocie tytułowej strony Rozdziału II-go

Produkty Standart-Nobel, Warszawa.
Magistrat m. Baranowicz
Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu
Zdolbunowskiego w Zdolbunowie
Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu
Równieńskiego w Równem
Skład Wędlin W. Schwotzer, Warszawa
Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu
Słonimskiego w Słoniem

Na odwrocie tytułowej strony Rozdziału III-go

Wszecchświatowa Organizacja Podróży
„Wagons-Lits-Cook”.
„Rolnik” Narodowa Spółdzielnia Rolni-
czo-Handlowa Powiatu Dziśnieńskiego
w Głębokiem.
Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu
Dziśnieńskiego w Głębokiem
Składy Wędlin Wł. Trenknera, Warsza-
wa.
„Reklama” Wytwórnia Plakatów Rekla-
mowych, Warszawa.

Na odwrocie tytułowej strony Rozdziału IV-go

Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu
Włodzimierskiego we Włodzimierzu

Bartelmus i Suchy, Bielsko
Elektrownia Bielsko-Bialska w Bielsku.
Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu
Baranowickiego w Baranowiczach
Towarzystwo Zakładów Przędzalni Ba-
wełny, Tkalni i Bielarni „Zawiercie”
Sp. Akc. w Zawierciu
E. v. Münstermann, Tabryka Armatur
Bielsko
Bank Gospodarstwa Krajowego, Oddz.
w Białej.
Schleyen i S-ka Towarzystwo dla Budow-
li Przemysłowych, Kraków

Na odwrocie tytułowej strony Rozdziału V-go

Komunalna Kasa Oszczędności m. Wilna
Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu
Lidzkiego w Lidzie.
Szkółki Drzewek Sejmiku Lidzkiego w
Berdówce
Ferma Rolna Sejmiku Lidzkiego w Ber-
dówce
Betoniarnia Sejmikowa w Lidzie

Zmiany względnie sprostowania

Sejm

przy wymienianiu wicemarszałków sejmu
omyłkowo podano imię p. Żuławskiego
powinno być Zygmunt, a nie Jerzy.

Gabinet Ministrów

Na podstawie dekretu Pana Prezydenta
Rzeczypospolitej w dniu 29 marca
1930 roku mianowany został nowy ga-
binet Ministrów w składzie następu-
jącym:

Prezes Rady Ministrów

Walery Sławek

Minister Spraw Wewnętrznych

Henryk Józewski

Minister Spraw Zagranicznych

August Zalewski

Minister Spraw Wojskowych

Marszałek Polski Józef Piłsudski

Minister Sprawiedliwości

Stanisław Car

Minister Wyznań Religijnych i Oświece-
nia Publicznego

dr. Sławomir Czerwiński

Minister Rolnictwa

dr. Leon Janta-Pończyński

Minister Komunikacji

inż. Alfons Kühn

Minister Robót Publicznych

prof. dr. Maksymilian Matakiewicz.

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Aleksander Prystor

Minister Reform Rolnych

prof. dr. Witold Staniewicz

Minister Poczty i Telegrafów

inż. Ignacy Boerner

Kierownik Ministerstwa Skarbu

Ignacy Matuszewski

Kierownik Ministerstwa Przemysłu
i Handlu inż. Eugenjusz Kwiatkowski

w Min. Spr. Wewnętrznych nowomiano-
wani:

Dyrektorem Dep. Samorządowego
Władysław Korsak

Naczelnikiem Wydz. Bezpieczeństwa
Edmund Paciorkowski

Zmiany w Administracji

Nowomianowany Wojewodą Kieleckim
Jerzy Paciorkowski

Nowomianowany Starostą Grodzkim
Warszawa-Południe
Marjan Bożydar Podhorodeński

Nowomianowany Starostą Grogzkim
Warszawa-Północ — Jan Wasylkiewicz

Zmiany w Korpusie Dyplomatycznym i Konsularnym

Stany Zjednoczone Ameryki Północn.
Ambasadorem mianowany został
John Willys

Czechosłowacja

Siedziba Poselstwa i Konsulatu przenie-
siona z ul. Zgoda 10 na ul. Koszykową
18, tel. 349-08.

Łotwa

Posłem nadzwycz. i Min. Pełnomoc.
mianowany został O. Groswald

Królestwo Jugosławia

Attaché Wojskowym przy poselstwie
w Warszawie, mianowany został pułk.
szt. gen. Wilsin Klobuczak.

Wenezuela

Nowoutworzone poselstwo dla Czechosłowacji i Polski z siedzibą w Warszawie (bliższy adres nie ustalony) Połtem Nadzw. i Min. Pełnomocnym mianowany został dr. José Abel Moutilla

Konsulaty

Hiszpanja

Konsulem Hiszpańskim w Warszawie mianowany został Escobar y Comer

Meksyk

Konsulem Generalnym Meksykańskim w Warszawie mianowany został — Gonzalez Seroul.

Opuszczono

w Min. Pracy i Opieki Społecznej nazwisko podsekretarza Stanu Gen. Stefana Hubickiego

Omyłkowo podano

Boliwia — Konsulat umieszczono w końcu wykazu konsulatów Belgji — winno być oddzielnie.

Rumuńsko-Polska Izba Handlowa

omyłkowo podano tel. 57-60 — winien być 253-64.

Dostrzeżone błędy w druku

Str. 42. Persja

podano — Pare Annin i t. d.
winno być — Parc Annin i t. d.

„ Węgry

podano — Országhár ulca 13
winno być — Országhár utca 13

Str. 43. Czechosłowacja

podano — Republique Tchechoslovaque
winno być — Tchechoslovaque
„ podano — Attaché konsularny
winno być — attaché

Str. 46. Opuszczono nazwisko konsula we Florencji
Karol Paszkowski

Str. 43. Hasle a/Bornholm

„ podano — Klinger
„ winno być Klinker

Str. 44. Luksemburg,

podano — Gra
winno być — Grand

Str. 45. Kwidzyń

podano — Marienweder
winno być — Marienwerder

„ Piła,

podano — Szwarcelonaerg — Czorny
winno być — Szwarcenberg — Czerny

Str. 45. Norwegja

podano — Dronningesgt 4
winno być — Dronningensgt 4

„ podano — Tönberg

winno być — Tönsberg

„ podano — Pers

winno być — Perse

Str. 45. Persja

podano — Ourtier
winno być — Qurtier

Str. 45. Wrocław:

podano — Freinburgerstrasse
winno być — Freiburgerstrasse

Str. 47. Medjolan

podano — Atalie
winno być — Italie

Str. 47. Leningrad

podano nazwisko konsula — Różecki
winno być — Różycki

Cena egzemplarza

„Państwo Polskie”

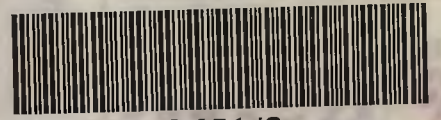
(rocznik II-gi, 1930 r.)

WYNOSI WRAZ Z PRZESYŁKĄ ZŁ. 37.

Biblioteka Śląska w Katowicach
Id: 0030000389101

III 9651/2